ΕΡΟΙΑΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
600 ΒΕΡΟΙΑΣ
Αριθ. εἰς 345
Ἐξ ἀγορᾶς Δωρεά
Τσαΐτσης Δημήτ
GRVER-01219

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

1891

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ
ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΛ.

ὁλικὴ καταστροφὴ τοιούτων ἀδένων. Προϊούσης τῆς ἐλκώδους ἐπεξεργασίας, ἐπὶ τοσοῦτον ἐξαφανίζονται οἱ ἀδένες, ὥστε παρίστανται ὡς ἁπλοῖ πόροι ἀδενώδεις· συνηθε-

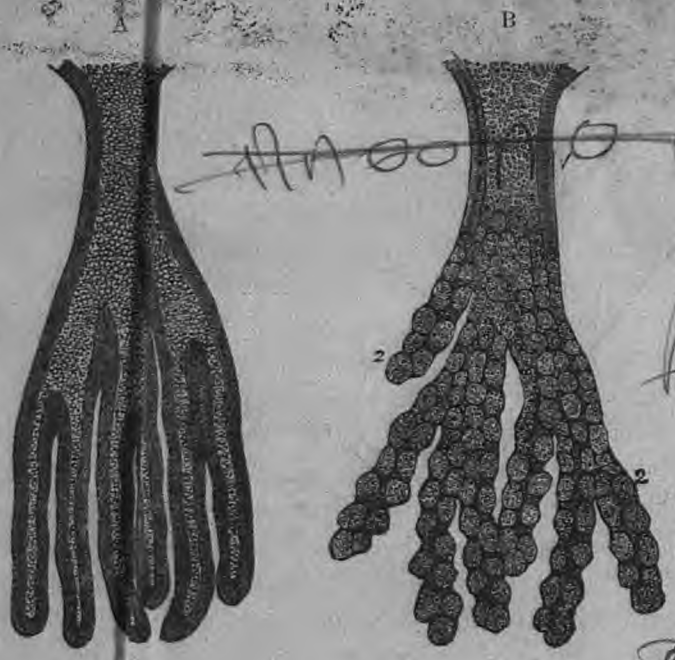

Σχῆμ. 4. Σωλῆνες ἀδένες στομάχου ἀνθρώπου. Μεγέθυνσις 100 διαμέτρου.
A. Ἀδένες βλεννογόνοι τῆς πυλωρικῆς τοῦ στομάχου μοίρας.
B. Ἀδένες πεψινογόνοι τῆς καρδιακῆς χώρας (Kölliker).

στέρα δὲ ἕδρι τῶν βλαβῶν τούτων εἶναι περὶ τὴν καρδίαν καὶ τὸ μέγα τόξον.

Μέχρι τοῦ ἔτους 1804 οὐδόλως ἐγίνωσκον τὰς βλάβας τῶν ἀδένων· ἀπέδιδον δὲ τὰς ἐκ τούτων παθήσεις τοῦ στομάχου εἴτε εἰς ὑπεραιμίαν εἴτε εἰς ἐκχυμώσεις τοῦ βλεννοϋμένος. Πρῶτος ὁ Virchow καὶ εἶτα ὁ Cornil καὶ Bergeron παρετήρησαν τὰς διαρκείας τοῦ βλεννοϋμένος τοῦ στομάχου ἀλλοιώσεις, αἱ ὁποῖαι ὑπῆρχον ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν πεψινογόνων ἀδένων καὶ ἐχαρακτηρίζοντο δι' ἐκφυλίσεως κοκκολιπώδους ἢ κοκκοπρωτεϊκῆς τῶν ἀδενωδῶν κυττά-

Αρ. Εἰσ. 345
Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ρων. Ὠνόμασε δὲ τὴν πάθησιν ταύτην ὁ Virchow παρεγχυματώδη φλεγμονήν.

Ἀλλὰ καὶ οἱ βλεννογόνοι ἀδένες, ὁσάκις ἐπέρχεται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὑπεραιμία τοῦ βλεννογόνου ὑμένος ἔντονος, ἀλλοιοῦσι τὸ γαστρικὸν ὑγρὸν καὶ παρακωλύουσι τὴν πεπτικὴν τοῦ στομάχου λειτουργίαν, ὡς παρατηρεῖται εἰς τοὺς κατάρρους τοῦ ὀργάνου τούτου, ἤτοι εἰς τὸν γαστρικισμὸν καὶ εἰς τὴν ὀξείαν καὶ χρονίαν γαστρίτιδα. Ἡ δὲ αἰτία τῆς στομαχικῆς διαταράξεως ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ εἶναι τὸ μὲν ἡ ἀλλοίωσις τοῦ ἐπιθηλίου, τὸ δέ, ὅπερ καὶ σπουδαιότατον, ἡ ἔκκρισις μεγάλης ποσότητος βλέννης, ἐξ ἧς εἴτε ἐξουδετεροῦται ἡ ὀξύτης τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ εἴτε, ἐὰν ἡ βλέννα εἶναι τοσοῦτον ἄφθονος, ὥστε νὰ ἐπικάθηται καθ' ἅπασαν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ βλεννογόνου ὑμένος, παρεμποδίζεται ἡ ἐπαφὴ τούτου πρὸς τὰς ἐν τῷ στομάχῳ ὑπαρχούσας τροφάς.

Καὶ τὰ τεμάχια δὲ τοῦ ἠλλοιωμένου ἐπιθηλίου, ἅτινα ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὑπάρχουσιν ἐν τῇ βλέννῃ, δὲν φαίνονται ἀμέτοχα τῆς λειτουργικῆς τοῦ στομάχου διαταράξεως, διότι κατὰ τὰς νεωτέρας θεωρίας τὰ στοιχεῖα ταῦτα, μὴ καταστρεφόμενα ὑπὸ τῶν φυσιολογικῶν πεπτικῶν φυραμάτων, συντελοῦσιν εἰς τὴν ἀποσύνθεσιν τῶν τροφῶν, ὅτε αὗται καθίστανται νέα αἰτία διαταράξεως τῆς πέψεως. Τούτου ἕνεκα ὁ Hoppe - Seyler συνιστᾷ τὴν χρῆσιν ἀντισηπτικῆς οὐσίας, ὡς τοῦ ἰτεϊκοῦ ὀξέος εἰς μικρὰς δόσεις, ὥστε νὰ περιστέλληται ἡ οὕτω ἐπερχομένη κακὴ πέψις.

ΑΓΓΕΙΑ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΧΟΥ. Τὰ ἀποτελοῦντα τὴν κυκλοφορίαν τοῦ στομάχου ἀγγεῖα εἰσὶ πολυάριθμα, διότι δέχεται ἀπάσας τὰς ἀρτηρίας τὰς ἐκ τῆς κοιλιακῆς ἀορτῆς ἐκφυομένας, ἤτοι τὴν στεφανιαίαν στομαχικήν, τὴν σπληνικήν, τὴν γαστροεπιπλοϊκὴν καὶ τέλος τὴν ἡπατικὴν ἀρτηρίαν· ἀλλ' ὅπερ κυρίως ἡμᾶς ἐνδιαφέρει εἶναι ἡ ἐξέτασις τῶν ἐκ τούτων παραγομένων λεπτοτάτων ἀγγείων τῶν ἐν τῷ ὑποβλεννογόνῳ συνεκτικῷ ἱστῷ διακλαδουμένων καὶ ἐπὶ τοῦ βλεννοϋμένος τοῦ στομάχου καταληγόντων· διότι ἐκ τῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καλῆς καταστάσεως τῶν ἀγγείων τούτων ἐξαρτᾶται ἡ φυσιολογικὴ τοῦ στομάχου λειτουργία, ἐν ᾧ ἐκ τῆς διαταράξεως τῆς κυκλοφορίας ἢ τῆς ἀλλοιώσεως τῶν τοιχωμάτων αὐτῶν ἐπέρχεται ἀνώμαλος πέψις ἢ ἐξηγεῖται ἡ παραγωγὴ τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους.

Τὰ τὴν κυκλοφορίαν τοῦ βλεννογόνου ὑμένος ἀποτελοῦντα ἀγγεῖα εἰσὶ τὸ ἄθροισμα τῶν ἀρτηριακῶν κλάδων τῶν διερχομένων διὰ τῶν διαφόρων τοῦ στομάχου ὑμένων. Οὗτοι εἰσερχόμενοι εἰς τὸν βλεννογόνον καταλήγουσιν εἰς τριχοειδῆ ἀγγεῖα ἐντὸς τοῦ κυτταρώδους ἱστοῦ. Τὰ ἀγγεῖα ταῦτα καθιστάμενα βαθμηδὸν λεπτότατα ὑψοῦνται καθέτως,

Σχῆμ. 5.

Σχῆμ. 6.

Σχῆμ. 5. Ἀγγεῖα τοῦ βλεννοὑμένος τοῦ στομάχου ἐν τομῇ καθέτου. Μεγέθυνσις 30 διαμέτρων. — α, Μικραὶ ἀρτηρίαι τοῦ πλέγματος εἰς τὸν ὑποβλεννογόνον κυτταρώδη ἱστόν. — τ, Τριχοειδῆ σχηματίζοντα πλέγμα περὶξ τῶν σωληνων τῶν ἀδένων. — ρ, Τριχοειδῆ εὐρύτερα σχηματίζοντα πλέγμα μᾶλλον ἐπιπολαιον ἐπὶ τῶν προεξοχῶν αἵτινες χωρίζουσι τὰ στόμια τῶν σωλήνων. — ϐ, Φλέβες ἀποτελοὑμεναι ἐκ τῶν κλάδων τοῦ τελευταίου πλέγματος καὶ καταλήγουσαι κάτω ἐντὸς τοῦ ὑποβλεννογόνου πλέγματος (Brinton)

Σχῆμ. 6. Τριχοειδῆ ἐπιπολαια τοῦ βλεννοὑμένος τοῦ στομάχου μετὰ ἔνεσιν. Μεγέθ. 60 διαμέτρ. (Brinton).

παρακολουθοῦσι τὴν φορὰν τῶν ἀδένων, ὧν τὰ τοιχώματα ἐφοδιάζουσι διὰ λεπτοτάτων κλαδίων, καὶ σχηματίζουσι πέριξ αὐτῶν δικτυωτὸν πλέγμα, ὅπερ ἐκτείνεται μέχρι τοῦ στομίου τῶν ἀδένων (Σχ. 5). Ἐνταῦθα τὰ πλέγματα ὅλων τῶν ἀγγείων συγκοινωνοῦσι πρὸς ἄλληλα καὶ σχηματίζουσι καθ' ἅπαντα τὸν συνεκτικὸν ἱστὸν ὑπὸ τὸ ἐπιθήλιον πλέγμα κατ' ἐπιπολὴν ἐκ τριχοειδῶν εὐρυτέρων, ὧν οἱ πολυγωνικοὶ βρόχοι ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῶν μεσοδιαστημάτων τῶν ἀδένων, περιγράφοντες οὕτω τὰ στόμια αὐτῶν. (Σχ. 6).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐντὸς τοῦ τελευταίου τούτου πλέγματος γεννῶνται διὰ πολλαπλῶν ῥιζιδίων φλέβες εὐρύτεραι, αἵτινες μᾶλλον ἀπομακρύνονται ἀπ' ἀλλήλων ἢ αἱ ἀρτηρίαι. Διαπερῶσαι δὲ αὗται τὴν ἀδενώδη ἐπιφάνειαν, διήκουσι μέχρι τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ βλεννώδους ὑμένος ἐπιφανείας, ἔνθα ἀναστομοῦνται μεθ' ἑνὸς φλεβώδους πλέγματος τοῦ ὑποβλεννογόνου ἱστοῦ.

Διὰ τῶν ἀγγείων τούτων τοῦ βλεννοϋμένος τοῦ στομάχου ἐκκρίνεται τὸ ἐν τῷ γαστρικῷ χυμῷ περιεχόμενον ὕδωρ, οὗτινος ἡ παρουσία ἐν ὥρᾳ πέψεως εἶναι ἀπαραίτητος ἰδίᾳ πρὸς διάλυσιν τῆς ἐκ τῆς πέψεως παραγομένης πεπτώνης. Τούτου ἕνεκα ἐξηγεῖται ἡ δίψα, ἣν τινὲς αἰσθάνονται κατά τινας τῆς στομαχικῆς πέψεως περιόδους. Ἡ δὲ ποσότης τοῦ ἐκκρινομένου ὕδατος εἶναι ἀνάλογος τοῦ ἐρεθισμοῦ, ὃν ὑφίσταται ὁ βλεννογόνος ὑμὴν κατὰ τὴν πέψιν καὶ ἂν μὲν ὁ ἐρεθισμὸς εἶναι μέτριος, ὥστε μετὰ τὸ πέρας τῆς πέψεως ὁ βλεννοϋμὴν νὰ ἀποκαθίσταται ὡχρός, ἤτοι νὰ ἀναλαμβάνῃ τὴν φυσιολογικὴν αὐτοῦ χροιάν, τότε ἡ τοῦ ἐκκρινομένου ὕδατος ποσότης εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἡ μὲν πέψις τελεῖται κατὰ φύσιν, ὁ δὲ στόμαχος ἔχει ὑγιῶς· ἐὰν δὲ ὁ ἐρεθισμὸς εἶναι λίαν ἰσχυρός, ὥστε ὁ βλεννοϋμὴν νὰ ἐξακολουθῇ μετὰ τὴν πέψιν ἐντόνως ἐρυθρὸς καὶ τὰ ἀγγεῖα νὰ ὦσι διεσταλμένα μέχρις αἱμορραγικῶν διηθήσεων, τότε ἡ μὲν ποσότης τοῦ ἐκκρινομένου ὕδατος εἶναι μεγίστη, ἐλαχίστη δὲ ἡ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἐπέρχεται διατάραξις τῆς πέψεως.

Ἐκ τῆς θεωρίας δὲ τοῦ ἐρεθισμοῦ ὁ μὲν Broussais ἐξήγει τὴν γαστρίτιδα, ὁ δὲ Leven ὑποστηρίζει σήμερον τὴν παραγωγὴν τῆς δυσπεψίας, ἤτοι φρονεῖ ὅτι ἡ δυσπεψία εἶναι ἀποτέλεσμα ἐπανειλημμένου ἰσχυροῦ ἐρεθισμοῦ, ἐξ οὗ ἐπέρχεται φλεγμονὴ τοῦ βλεννοϋμένος καὶ βαθμηδὸν ἡ λιπώδης τῶν γαστρικῶν ἀδένων ἐκφύλισις ἢ καὶ βαθύτεραι τοῦ στομάχου ἀλλοιώσεις. Ἀλλ' ἡ θεωρία αὕτη τοῦ Leven, στηριζομένη μόνον ἐπὶ πειραμάτων, ἅτινα ἐπὶ ζώων ἐποιή-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σατο, οὐχὶ καὶ ἐπὶ κλινικῶν περιστάσεων, δὲν φαίνεται νὰ λύῃ τὸ πολύπλοκον τῶν δυσπεψιῶν ζήτημα.

Κυρίως ὅμως εἶναι ἀποδεδειγμένον σήμερον, ὅτι πᾶσα αἰτία, δυναμένη νὰ παραγάγῃ ἐπὶ χρόνον μακρὸν κώλυμα τῆς κυκλοφορίας τῶν ἀγγείων τούτων, ἐπιφέρει ἀλλοίωσιν τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, ἐξ ἧς κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ τοῦ στομάχου λειτουργία καθίσταται ἀνώμαλος, εἶτα δὲ καταλήγει καὶ εἰς δυσπεψίαν. Ἐντεῦθεν ἐξηγοῦνται αἱ τὰς νόσους τῆς καρδίας καὶ τῶν πνευμόνων συνοδεύουσαι δυσπεψίαι· διότι εἰς τὰς παθήσεις ταύτας ἡ καθόλου κυκλοφορία ἀποβαίνει ἐλαττωματική, ἑπομένως, ὡς ἐπέρχεται στάσις τοῦ αἵματος εἰς τὸ λοιπὸν κυκλοφορικὸν σύστημα, οὕτω καὶ εἰς τὰ ἀγγεῖα τοῦ στομάχου, ὅτε τὸ μὲν ἐν τοῖς τριχοειδέσι τοῦ στομάχου ἀγγείοις αἷμα μὴ ἀνανεούμενον, ἵνα ὑποστῇ τελείαν ὀξυγόνωσιν ἐν τοῖς πνεύμοσιν, ἀλλοιοῦται, οἱ δὲ πεψινογόνοι ἀδένες παύουσι νὰ λειτουργῶσι κατὰ φύσιν καὶ ἐκκρίνουσι τὸ γαστρικὸν ὑγρὸν εἴτε ἠλαττωμένον εἴτε ἠλλοιωμένον, ὥστε νὰ μὴ κέκτηται τὴν αὐτὴν σύνθεσιν καὶ ἑπομένως τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν, οἵαν ἐν φυσιολογικῇ καταστάσει.

Ἀλλὰ πρὸς τῇ ἀνωτέρῳ αἰτίᾳ ἐπέρχεται ἡ ἀλλοίωσις τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἀναπτυσσομένου κατάρρου τοῦ βλεννοῦμένος, ὅστις ἐπιφέρει τὴν ἄφθονον τῆς βλέννης ἔκκρισιν, καὶ τὴν ἐκ ταύτης ἐξουδετέρωσιν τῆς ὀξύτητος τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ. Τοιαῦται δὲ δυσπεψίαι παρατηροῦνται ἐπὶ μὲν τῶν χρονίων τῆς καρδίας παθήσεων εἰς τὰς στενώσεις τοῦ ἀορτικοῦ στομίου ἔτι μᾶλλον εἰς τὴν ἀνεπάρκειαν τῆς μιτροειδοῦς καὶ ἐν γένει εἰς τὰς βλάβας τῆς δεξιᾶς καρδίας, ἐπὶ δὲ τῶν παθήσεων τῶν πνευμόνων ἰδίᾳ εἰς τὴν χρονίαν βρογχίτιδα καὶ τὸ ἐμφύσημα. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἐξηγοῦνται μέχρις ἑνὸς σημείου καὶ αἱ παρὰ τοῖς φυματιῶσιν ἀπαντῶσαι δυσπεπτικαὶ διαταράξεις, ἕως ὅτου γνωσθῇ ἡ κατάστασις τῶν πεψινογόνων ἀδένων, ἐὰν δῆλα δὴ τὸ ἐπιθήλιον τῶν ἀδένων τούτων ὑφίσταται, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, κοκκολιπώδη ἐκφύλισιν, εἰς ἣν νὰ ἀπο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δοθῇ ἡ παραγωγὴ τῆς δυσπεψίας. Τέλος παθήσεις τοῦ ἥπατος, ὡς ἡ κίρρωσις, συνοδεύονται ὑπὸ γαστρικῶν διαταράξεων, ἀποδιδομένων εἰς διατάραξιν τῆς στομαχικῆς κυκλοφορίας ἕνεκα κωλύματος τῆς κυκλοφορίας τῆς πυλαίας φλεβός. Διὰ τὸν αὐτὸν ὡσαύτως λόγον ἐξηγοῦνται αἱ στομαχικαὶ διαταράξεις ἕνεκα πιέσεως ἢ ἀποφράξεως τοῦ φλεβικοῦ συστήματος.

Πλεῖστον δὲ συμβάλλει εἰς τὴν μεταξὺ τῶν ἀγγείων τοῦ βλεννοϋμένος καὶ τῶν πεψινογόνων ἀδένων κανονικὴν λειτουργίαν ἡ κατὰ φύσιν σύστασις τῶν τοιχωμάτων τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων. Διότι, ἐὰν ἐν οἱαδήποτε νοσηρᾷ αἰτίᾳ τὰ τοιχώματα αὐτῶν ἀλλοιωθῶσιν, ὥστε καὶ ἐπί τινα μόνον βαθμὸν νὰ ἀπολέσωσι τὴν διαχωρητότητα αὐτῶν, ἡ ἐναλλαγὴ ἀποβαίνει δύσκολος ἢ μᾶλλον ἀδύνατος καὶ τὸ γαστρικὸν ὑγρὸν ἐκκρίνεται λίαν ἐλαττωματικόν. Οὐδόλως δὲ ἀπίθανον νὰ ἀποδώσωμεν εἰς τοιαύτην αἰτίαν τὴν δυσπεψίαν τὴν εἰς τοὺς καταχραστὰς τῶν πνευματωδῶν ποτῶν ἀπαντῶσαν καὶ μάλιστα ὅταν αὕτη ὑπάρχῃ ἄνευ παθήσεως τοῦ ἥπατος, ὥστε νὰ θεωρηθῇ ὡς αἰτία ταύτης ἡ διατάραξις τοῦ τῆς πυλαίας φλεβὸς συστήματος· διότι τῇ ἐπιδράσει τοῦ οἰνοπνεύματος τὰ τοιχώματα τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων ὑφίστανται κοκκολιπώδη ἐκφύλισιν, ἥτις παρακωλύει τὴν ὡσμοτικὴν ἐνέργειαν μεταξὺ τοῦ αἵματος τοῦ ἐν τοῖς τριχοειδέσιν ἀγγείοις κυκλοφοροῦντος καὶ τοῦ ἀπορροφητικοῦ ὑγροῦ τῶν πεψινογόνων ἀδένων. Ἴσως ἐκ τῆς αὐτῆς μηχανικῆς αἰτίας, ἤτοι τῆς λιπώδους ἢ ἀθυρωματώδους ἐκφυλίσεως τῶν ἀγγείων, εἰ μὴ ὑπάρχει ἑτέρα καταφανής, δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν τὴν δυσπεψίαν τὴν ἀπαντῶσαν εἰς προβεβηκότας.

Ἡ δὲ παραγωγὴ τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους ἀποδίδεται εἰς τὴν ἀπόφραξιν ἐκ θρομβώσεως ἢ ἐμβολῆς μιᾶς τῶν λεπτοτάτων ἀρτηριῶν τῶν κατὰ τὸν κυτταρώδη ἱστὸν εὑρισκομένων, ὅτε ἐπερχομένης ἰσχαιμίας τὸ μὲν ἄνωθεν τῆς χώρας ταύτης ἐπιθήλιον ἀλλοιοῦται, τὰ δὲ ὑποκείμενα μέρη τῶν γαστρικῶν ὑμένων τῇ ἐπιδράσει τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ διαβιβρώσκονται.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΝΕΥΡΑ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΧΟΥ. Τὰ ἐν τῷ στομάχῳ ὑπάρχοντα νεῦρα προέρχονται ἐκ δύο διακεκριμένων μερῶν, ἤτοι ἐκ τοῦ πνευμονογαστρικοῦ καὶ μεγάλου συμπαθητικοῦ.

Οἱ τοῦ πνευμονογαστρικοῦ κλάδοι πέμπονται ἐκ τῶν νευρικῶν κορμῶν τῆς κατωτέρας τοῦ οἰσοφάγου μοίρας, οἵτινες, ἀφ' οὗ μεταβάλλωσι πορείαν, διευθυνόμενοι σχεδὸν καθέτως, διανέμονται οἱ μὲν τοῦ δεξιοῦ μᾶλλον ἐπὶ τῆς ἀνωτέρας τοῦ στομάχου ἐπιφανείας, οἱ δὲ τοῦ ἀριστεροῦ ἐπὶ τῆς ὀπισθίας καὶ εἰσδύουσιν ἐντὸς τοῦ μυώδους ὑμένος. Ἐνταῦθα, καθιστάμενοι ἐπὶ μᾶλλον λεπτοὶ καὶ διακλαδούμενοι ἐν τῷ κυτταρώδει ἱστῷ, ἀπολλύουσι τὰ λεπτότατα αὐτῶν ἄκρα ἐν τῇ κατωτέρᾳ ἐπιφανείᾳ τοῦ βλεννοϋμένος.

Ἐν γένει ὅμως ἡ περιγραφὴ τῆς πορείας τῶν κλάδων τοῦ πνευμονογαστρικοῦ ἐν τῷ στομάχῳ ἀποβαίνει δυσχερεστάτη οὐ μόνον ἐκ τῶν πλεγμάτων, ἅτινα οὗτοι σχηματίζουσιν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν νευρικῶν ἰνῶν τῶν προερχομένων ἐκ τῶν γαγγλίων τῆς θωρακικῆς τοῦ συμπαθητικοῦ σειρᾶς, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀναστομωτικῶν ἰνῶν, ἃς λαμβάνουσιν ἅμα τῇ ἐξόδῳ τούτων ἐκ τοῦ κρανίου ἐκ τῶν κλάδων τῶν τραχηλονωτιαίων νεύρων ἢ τῶν τοῦ Willis.

Τὰ ἐκ τοῦ μεγάλου συμπαθητικοῦ νεῦρα τὰ ἐν τῇ στομάχῳ διανεμόμενα εἰσὶ κλάδοι, προερχόμενοι ἐξ ἑνὸς εὐμεγέθους καὶ πολυπλόκου γαγγλίου, σχηματιζομένου ἐκ τῶν πρὸ τῆς ἀορτῆς μηνοειδῶν γαγγλίων τῶν ἑνουμένων μετὰ τοῦ ἡλιακοῦ καὶ κοιλιακοῦ πλέγματος. Ἐκ τοῦ γαγγλίου τούτου ἐκπέμπονται διάφοροι κλάδοι, οἵτινες ἀκολουθοῦσι τὰς τοῦ στομάχου ἀρτηρίας, εἰσδύουσι μετ' αὐτῶν εἰς τὸν μυώδη ὑμένα καὶ ἐξαφανίζονται εἰς τὸν ὑποβλεννογόνον συνεκτικὸν ἱστόν, καθάπερ οἱ ἀτέρμονες κλάδοι τοῦ πνευμονογαστρικοῦ.

Αἱ ἐν τῷ στομάχῳ δὲ διακλαδούμεναι νευρικαὶ ἶνες τοῦ τε πνευμονογαστρικοῦ καὶ μεγάλου συμπαθητικοῦ, κατὰ τὴν διαδρομὴν αὐτοῦ συναντῶσι δύο ἕτερα πλέγματα, ἅτινα εὑρίσκονται ἐν τοῖς τοιχώμασι τοῦ στομάχου, καὶ ἔρχονται

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μετ' αὐτῶν εἰς ἐπαφήν· εἰσὶ δὲ ταῦτα τὸ τοῦ Aüerbach, ὅπερ κεῖται ἐν τῇ μυώδει ἐπιφανείᾳ καὶ τὸ τοῦ Mesner, ὅπερ εὑρίσκεται ἐν τῷ ὑποβλεννογόνῳ συνεκτικῷ ἱστῷ. Τὰ δὲ δύο ταῦτα πλέγματα περιέχουσι μέγαν ἀριθμὸν νευρικῶν κυττάρων εἴτε μεμονωμένων εἴτε ἀποτελούντων μικρὰν σειρὰν γαγγλίων.

Ἀποβλέποντες εἰς τὸ διέπον τὰς κινήσεις τοῦ στομάχου νευρικὸν σύστημα, ἀναφέρομεν ὅτι, ἐπειδὴ κατὰ τὰς φυσιολογικὰς ἐρεύνας αἱ κανονικαὶ τοῦ στομάχου κινήσεις ὑφίστανται καὶ μετὰ τὴν ἀποκοπὴν τοῦ τε πνευμονογαστρικοῦ καὶ συμπαθητικοῦ, τινὲς παρεδέχθησαν ὅτι τὸ ἐρεθιστικὸν αἴτιον τὸ προκαλοῦν τὰς ἀντανακλαστικὰς κινήσεις ὑπάρχει ἐν τοῖς τοιχώμασιν αὐτοῦ τοῦ ὀργάνου. Ὡς δὲ ἡ καρδία, οὕτω καὶ ὁ στόμαχος ἔχει ἐν αὐτῷ κέντρα ἐρεθιστικὰ ἢ κινητικὰ καὶ ἵνας κεντρομόλους καὶ κεντρόφυγας, δι' ὧν παράγονται αἱ ἀντανακλαστικαὶ κινήσεις· τοιαῦτα δὲ εἰσὶ τὰ γαγγλιώδη πλέγματα, ἅτινα ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, ἤτοι τοῦ Auerbarh καὶ Mesner. Αἱ δὲ ἔξωθεν ἐρχόμεναι νευρικαὶ ἶνες, ἤτοι ἔκ τε τοῦ πνευμονογαστρικοῦ καὶ συμπαθητικοῦ, χρησιμεύουσιν ἴσως πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ ἐντὸς εὑρισκομένου νευρικοῦ συστήματος.

Ἐκ τῆς ἐξετάσεως τοῦ καθ' ὅλου νευρικοῦ συστήματος τοῦ στομάχου ἐξάγεται ὅτι τοῦτο εἶναι πολυσύνθετον καὶ ὅτι αἱ νευρικαὶ ἶνες αἱ ἐν τῷ κυτταρώδει συνεκτικῷ ἱστῷ καταλήγουσαι εἰσὶ ποικίλης πηγῆς.

Καὶ εἶναι μὲν γνωστὸν ὅτι ἅπαντα τὰ ἀνατομικὰ τοῦ στομάχου στοιχεῖα, ἤτοι ἀδένες, μῦς, ἀγγεῖα, δέχονται νεῦρα ἐκ τῶν ἀνωτέρω πηγῶν καὶ ὅτι διὰ τῶν νεύρων τούτων ῥυθμίζονται αἱ διάφοροι λειτουργίαι αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ ἀκριβὴς κατὰ τὰ μέρη ταῦτα διανέμησις μένει εἰσέτι ἀνεξερεύνητος. Ἡ δὲ μικροσκοπικὴ ἐξέτασις ἐλάχιστα στοιχεῖα παρέχει εἰς τὰ καθέκαστα τῆς περιγραφῆς τῶν ἐν τῷ στομάχῳ ὑπαρχόντων νεύρων· παρατηροῦνται διασταυρώσεις τῶν κλάδων κατὰ μικρὰ διαστήματα, ἀλλ' ἡ διάταξις αὕτη δὲν εἶναι τοσοῦτον κανονική, ὥστε νὰ ἀποτελέσῃ πλέγμα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὡσαύτως εὑρίσκονται γαγγλιακὰ σωμάτια, ὡς καὶ πραγματικοὶ διχασμοὶ ἀρχικῶν νευρικῶν ἰνῶν, ὧν τὴν σμικρυνομένην διάμετρον δύναταί τις νὰ ἀκολουθήσῃ κατὰ τὴν πορείαν αὐτῶν ἐπὶ τῆς κατωτέρας τῆς βλεννοϋμένος ἐπιφανείας, ἀλλὰ τὴν ἐν τῷ κυτταρώδει ἱστῷ παρουσίαν αὐτῶν, ὡς καὶ τὴν μεταξὺ τῶν σωληνοειδῶν ἀδένων καὶ τῶν ἀγγείων τοῦ στομάχου διανέμησιν μόνον κατ' οὐσίαν παραδέχονται.

Καίτοι ὁ στόμαχος κέκτηται ἄκραν εὐαισθησίαν, ἐν ὑγιεῖ καταστάσει αἱ λειτουργίαι αὐτοῦ τελοῦνται ἐν ἀγνοίᾳ ἡμῶν, ὡς τοῦτο συμβαίνει εἰς ἅπαντα τὰ φαινόμενα τῆς φυτικῆς ζωῆς. Εὐθὺς ὅμως καθὼς τὸ ὄργανον τοῦτο προσβληθῇ, αἰσθάνεταί τις ὀδυνηρὰν αἴσθησιν συνοδευομένην ὑπὸ γενικῆς τοῦ στομάχου διαταράξεως, ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι ἡ νοσηρὰ ἐπίδρασις δὲν περιορίζεται μόνον εἰς τὰ νεῦρα, ἀλλὰ προσβάλλει πάραυτα ἅπαντα τὰ μέρη τὰ ἀποτελοῦντα τοὺς ὑμένας τοῦ στομάχου· πλὴν δὲ τοῦ ὀδυνηροῦ αἰσθήματος τοῦ ἐπερχομένου μετὰ τὴν κατάποσιν θερμῶν ποτῶν, οἰνοπνεύματος, ἢ μετὰ τὴν χρῆσιν δυσπέπτων τροφῶν, εἴς τινα νοσήματα ὡς εἰς τὴν γαστραλγίαν, εἰς τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος κλπ. παράγονται πόνοι ἰσχυρότατοι.

Ἡ ἐξήγησις τῶν φαινομένων τούτων δίδεται διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ πνευμονογαστρικοῦ καὶ τῶν ἰνῶν τοῦ συμπαθητικοῦ· διὰ τῶν νεύρων τούτων αἱ ἐπώδυνοι συναισθήσεις μεταφέρονται εἰς τὸ ἐγκεφαλονωτιαῖον σύστημα μέχρι τῆς ἕδρας τῆς ἀντιλήψεως, ἐν ᾧ συγχρόνως αἱ συναισθήσεις αὗται ἐνεργοῦσιν ἀνταναλαστικῶς ἐπὶ τῶν ἀγγειοκινητικῶν καὶ τῶν ἐκκριτικῶν τοῦ στομάχου νεύρων, ἐξ οὗ ἡ παραγωγὴ τῶν πεπτικῶν διαταράξεων ἢ ἡ αὔξησις τῶν ὑπαρχουσῶν.

Ἀλλὰ τίνα εἰσὶ τὰ ἀγγειοκινητικὰ τοῦ στομάχου νεῦρα; Οἷα ἀβεβαιότης ἐπικρατεῖ περὶ τῆς καταλήξεως τῶν νεύρων ἐν τῷ στομάχῳ, ἡ αὐτὴ ὑπάρχει καὶ περὶ τῆς φυσιολογικῆς αὐτῶν ἐνεργείας· οὕτως ὁ μὲν Schiff πειραματίζων, μόνον διὰ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ μεγάλου συμπαθη-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τικοῦ ἠδυνήθη νὰ παραγάγῃ καταφανῆ ὠχρότητα τοῦ βλεννοϋμένος τοῦ στομάχου· ὁ δὲ Vulpian παρετήρησε μὲν ὠχρότητα ἀλλ' ἐλαχίστην. Ὡσαύτως οὐδόλως εὗρεν ἀλλοιωθέντα τὸν βλεννογόνον τοῦ στομάχου μετὰ τὸν ἠλεκτρισμὸν ἢ τὴν τομὴν τοῦ πνευμονογαστρικοῦ, ἣν ἐποίησατο κατὰ τὸν αὐχένα ἢ ἐν τῇ κοιλίᾳ ἄνωθεν τοῦ διαφράγματος.

Ἐκ τῶν ἀρνητικῶν τούτων ἀποτελεσμάτων ἐξάγει τὸ συμπέρασμα, ὅτι τὰ γαστρικὰ νεῦρα, προερχόμενα ἐκ διαφόρων πηγῶν, δυνατὸν νὰ περιέχωσι νευρικὰς ἴνας ἀγγειοσυσταλτικὰς καὶ ἴνας ἀγγειοδιασταλτικάς, ὥστε τὰ ἐπερχόμενα μετὰ τὴν τομὴν ἢ τὸν ἐρεθισμὸν τῶν νευρικῶν τούτων ἰνῶν ἀποτελέσματα νὰ ἰσορροπῶσι σχεδὸν ἀκριβῶς.

Ἄλλοι δὲ φρονοῦσιν ὅτι ἡ φυσιολογικὴ λειτουργία τῶν ἐν τῷ στομάχῳ διακλαδουμένων νεύρων ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς τῶν γαγγλίων τῶν ὑπὸ τὸν βλεννογόνον ἱστὸν καὶ ἐντὸς τῆς μυϊκῆς οὐσίας κειμένων, ἤτοι τῶν τοῦ Aüerbach καὶ Mesner, τοσοῦτο δὲ μᾶλλον παρεδέχθησαν τὴν δοξασίαν ταύτην, καθ' ὅσον σχεδὸν ἅπασαι αἱ νευρικαὶ ἴνες αἱ ἐν τῷ βλεννογόνῳ ὑμένι καταλήγουσαι διέρχονται δι' αὐτῶν.

Τὴν τῶν γαγγλίων δὲ τούτων ἰδίαν ἐνέργειαν παρεδέχθησαν ἐξ ἐπαγωγῆς· στηριχθέντες δῆλα δὴ ἐπὶ τῆς ἀναλογίας, ἣν ἔχουσι τὰ γάγγλια τοῦ στομάχου πρὸς ἕτερα νευρικὰ γάγγλια, ἀπέδωκαν καὶ εἰς ταῦτα ὁμοίαν ἐνέργειαν, οἵαν ἔχουσι καὶ ἐκεῖνα, ἀλλ' οὐδεμία φυσιολογικὴ δοκιμὴ ἐγένετο πρὸς ὑποστήριξιν τῆς δοξασίας ταύτης.

Καὶ ἐν ᾧ εἰσέτι ἀγνοεῖται ἡ φυσιολογικὴ λειτουργία τῶν ἰδίων τοῦ στομάχου νεύρων, ἡ ἐπίδρασις τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος ἐπὶ τῆς κυκλοφορίας τοῦ στομάχου θεωρεῖται σχεδὸν ἀναμφήριστος. Ἀπεδείχθη δὲ τοῦτο τὸ μὲν ἐκ τῶν πειραμάτων, ἅτινα ἐποιήσαντο ἐπὶ ζώων, τὸ δὲ καὶ ἐκ κλινικῶν παρατηρήσεων· οὕτω ὁ μὲν Schiff, Brow-Sequard καὶ Vulpian διὰ τῶν βλαβῶν, ἃς ἐπήνεγκον ἐπὶ τῶν ὀπτικῶν θαλάμων, τῶν σκελῶν τοῦ ἐγκεφάλου, τῆς ἐγκεφαλικῆς μοίρας τοῦ νωτιαίου μυελοῦ καὶ αὐτοῦ τοῦ τριδύμου, εὕρισκον ἐν τῷ βλεννογόνῳ τοῦ στομάχου εἴτε

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μικρὰς αἱμορραγίας εἴτε ἐκχυμώσεις, ὧν τινες κατέληγον καὶ εἰς ἐξέλκωσιν αὐτοῦ· ὁ δὲ Charcot, Vulpian καὶ ἄλλοι παρετήρησαν τῆς αὐτῆς φύσεως ἀλλοιώσεις ἐπὶ ἀνθρώπων παθόντων ἐγκεφαλικὴν αἱμορραγίαν ἢ ἕτερα τοιαῦτα νοσήματα.

Πᾶν ὅ,τι ἐρρήθη περὶ τῶν νεύρων τῶν διεπόντων τὴν κίνησιν τοῦ στομάχου καὶ τὴν κυκλοφορίαν αὐτοῦ, τοῦτ' αὐτὸ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῶν νεύρων τῆς ἐκκρίσεως καὶ ἀπορροφήσεως· ἤτοι ἐπειδὴ ἀνατομικῶς ἀγνοεῖται ἡ ἐντὸς τοῦ βλεννογόνου ὑμένος κατάληξις τῶν νεύρων, ἡ ἐνέργεια τούτων ἐπὶ τῆς φυσιολογικῆς λειτουργίας τῶν διαφόρων τοῦ στομάχου στοιχείων εἶνε λίαν ἀσαφής. Ἐντεῦθεν καὶ ἡ μελέτη τῆς φυσιολογικῆς παθολογίας τῶν δυσπεψιῶν καὶ ἡ κατανόησις τῶν διαφόρων αἰτίων, τῶν προκαλούντων παροδικῶς ἢ καὶ διαρκῶς τὴν διατάραξιν τῶν πεπτικῶν λειτουργιῶν, ἀποβαίνει δυσχερεστάτη· ἀλλ' ὅπως κατανοήσῃ τις τὸ ἐν γένει δύσκολον καὶ πολυσύνθετον τῆς αἰτιολογίας τῶν δυσπεψιῶν ἀρκεῖ νὰ ἀναλογισθῇ ὅτι ἡ διατάραξις τῆς λειτουργίας ἑνὸς τῶν στομαχικῶν φαινομένων δύναται νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἀλλοίωσιν πλείστων φυσιολογικῶν τῆς πέψεως ὅρων.

ΓΑΣΤΡΙΚΟΣ ΧΥΜΟΣ. Τῇ ἐπιδράσει τῶν τροφῶν καὶ τῇ λειτουργίᾳ τῶν ἀγγείων καὶ νεύρων τῶν ἐντὸς τοῦ βλεννογόνου ὑμένος εὑρισκομένων οἱ γαστρικοὶ ἀδένες αὐξάνουσι τὸν ὄγκον, τὸ περιβάλλον αὐτοὺς ἐπιθήλιον πληροῦται ἀφθόνων βλαστήσεων, τὰ μεταξὺ αὐτῶν διαστήματα ἐξαφανίζονται καὶ οἱ ἐκφορητικοὶ ἀγωγοὶ ἐκκρίνουσι μᾶζαν ὑγράν, ἥτις περιχέει τὴν στομαχικὴν ἐπιφάνειαν. Ἡ ὑγρὰ αὕτη μᾶζα εἶναι ὁ γαστρικὸς χυμός.

Αἱ πρῶται τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ ἔρευναι ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ Réaumur (1752) ἀλλ' ἄνευ πειραμάτων· εἶτα ὁ Spallanzani (1783) ἀπέδειξεν ὅτι τὸ γαστρικὸν ὑγρὸν κέκτηται τὴν δύναμιν τοῦ διαλύειν τὰς λευκωματούχους οὐσίας, ἀλλὰ καὶ οὗτος οὐδεμίαν ἐγχειριστικὴν μέθοδον ἐγίνωσκεν, ὅπως συλλέξῃ ἱκανὴν ποσότητα τούτου καὶ ἐξετάσῃ ἐν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐκτάσει τὰς φυσιολογικὰς ἰδιότητας αὐτοῦ. Πρῶτος ὁ Tiedmann καὶ Gmelin διὰ τῶν πειραμάτων, ἅτινα ἐπὶ ζώων ἐποιήσαντο, περιέγραψαν τοὺς χημικοὺς χαρακτῆρας, οὓς αἱ ἀζωτοῦχοι τροφαὶ λαμβάνουσι τῇ ἐπιδράσει τοῦ πεπτικοῦ ὑγροῦ καὶ κατέδειξαν ὅτι ἡ πέψις δὲν εἶναι ἁπλῆ τῆς οὐσίας διάλυσις, ὡς ἡ τῆς σακχάρεως ἐν τῷ ὕδατι, ἀλλ' ὅτι ἡ οὐσία τροποποιουμένη χυμικῶς μεταβάλλει φύσιν, ὅπερ ἀποδεικνύει ἡ μὴ τῶν ἀντιδραστηρίων ἐπίδρασις, δι' ὧν πρὸ τῆς πέψεως ἠδύνατό τις νὰ προσδιορίσῃ τὰς οὐσίας ταύτας. Ἔκτοτε, καίτοι οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπολείπεται περὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, οὐχ ἧττον διάφοροι γνῶμαι καὶ πολλαὶ τούτων ἀντίθετοι πρὸς ἀλλήλας ἐξηνέχθησαν ὑπὸ τῶν συγγραφέων περὶ τῆς φύσεως αὐτοῦ.

Προέρχεται δὲ τοῦτο ἐκ τῆς μεγίστης δυσκολίας τοῦ νὰ συλλεχθῇ ἀπ' εὐθείας ἐκ τῶν ἐκκριτικῶν ἀδένων τὸ γαστρικὸν ὑγρὸν ἀμιγὲς καὶ καθαρόν. Γίνεται δὲ ἡ συλλογὴ καὶ ἡ ἐξέτασις τούτου, ἀφ' οὗ προηγουμένως ἐξεχύθη ἐν τῷ στομάχῳ, ὅτε εὑρίσκεται εἴτε ἀναμεμιγμένον μετὰ χολῆς, ἢ, ὅπερ συνηθέστερον, μετὰ σιάλου, βλέννης ἢ καὶ θρεπτικῶν οὐσιῶν ἐν καταστάσει χυλοῦ εὑρισκομένων, εἴτε ἠλλοιωμένον ἐκ νόσου ἢ ἐκ πτωματικῆς καταστάσεως, ἐὰν ἐξητάσθη μετὰ θάνατον.

Ὁ ἐκ τῶν ἀδένων τοῦ στομάχου ἐκκρινόμενος γαστρικὸς χυμὸς εἶναι ὑγρὸν καθαρόν, διαυγές, ἄχρουν ἢ ἐλαφρῶς κιτρινίζον· ἔχει γεῦσιν καθαρῶς ὀξεινον καὶ ὀσμὴν ἄποιον, ἀρκούντως χαρακτηριστικὴν ὁμοιάζουσαν πρὸς τὴν τοῦ αἵματος. Ἡ ποσότης τούτου ἡ ἐντὸς εἴκοσι τεσσάρων ὡρῶν ἐκκρινομένη ἐπὶ ὑγιοῦς ἀνθρώπου ποικίλλει μεταξὺ 5 ἕως 12 λιτρ., ἀλλ' ἐνίοτε δύναται νὰ φθάσῃ ἐπὶ μίαν ὥραν εἰς 3 ἕως 5 λίτρ. Ἡ πυκνότης τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, ἥτις εἶναι ἀνωτέρα τῆς τοῦ ὕδατος, εἶναι δύσκολον νὰ προσδιορισθῇ ἀκριβῶς, διότι ποικίλλει ἀναλόγως τῶν ὅρων καθ' οὓς τοῦτο συνελέγη· οὐχ ἧττον ἡ ποσότης τοῦ ὕδατος ἐν ἀναλογίᾳ πρὸς τὰς στερεὰς οὐσίας, ἃς περιέχει, εἶναι μεγίστη· ὁ μὲν Berzellius δὲν εὗρεν εἰ μὴ 1,27 τοῖς 100 οὐσίας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στερεὰς ἐν τῷ γαστρικῷ χυμῷ τοῦ ἐκ Καναδᾶ προσερχομένου πάσχοντος, ἤτοι 98,75 ὕδατος, αἱ δὲ νεώτεραι ἔρευναι αἱ ἐπὶ κυνῶν γενόμεναι ὑπὸ τοῦ Smith (1850) καὶ τοῦ Blondlot (1851) μειοῦσι τὴν ποσότητα τούτου καὶ αὐξάνουσι τὴν τῶν στερεῶν οὐσιῶν μέχρι 2,69 καὶ 3,12 τοῖς 100.

Ἐκ τῶν στερεῶν οὐσιῶν ἐν τοῖς πρώτοις καταλέγεται ἡ πεψίνη, ἥτις, στοιχεῖον ὀργανικὸν οὖσα, παρέχει εἰς τὸ γαστρικὸν ὑγρὸν ἁπάσας τὰς πεπτικὰς ἰδιότητας, εἶτα ἡ πυτία· ἔτι δὲ ὑπάρχουσι καὶ διάφορα ἅλατα ἰδίᾳ χλωριοῦχα, ὡς χλωριοῦχον κάλιον, σόδιον καὶ ἀσβέστιον.

Πεψίνη. Ὁ πρῶτος συλλαβὼν τὴν ἰδέαν τῆς ὑπάρξεως τοῦ στοιχείου τούτου ἐν τῷ γαστρικῷ χυμῷ καὶ δοὺς τὴν ὀνομασίαν αὐτοῦ ἦτο ὁ Schwann κατὰ τὸ 1836, εἶτα ὁ Wasmann ἀπεμόνωσεν αὐτὸ κατὰ τὸ 1839. Ἡ πεψίνη ὑπάρχει ἐν τῷ γαστρικῷ χυμῷ ἐν φυσιολογικῇ καταστάσει διαλελυμένη καὶ ἐλαχίστη, διότι δὲν εὑρίσκεται εἰ μὴ κατὰ ἓν χιλιοστόν. Εἶναι δὲ οὐσία τετραμερής, ἀζωτοῦχος, εὐδιάλυτος ἐν τῷ ὕδατι καὶ καθιζάνει διὰ τοῦ οἰνοπνεύματος τῆς τανίνης καὶ τοῦ ὀξικοῦ μολύβδου. Ἀλλ' ὅπως ἐνεργήσῃ ἡ πεψίνη, ἀνάγκη νὰ εὑρίσκεται συνηνωμένη μεθ' ἑνὸς ὀξέος, ὡς τοῦτο παρατηρεῖται ἐν τῷ στομάχῳ, οὗτινος ἡ ἐπιφάνεια παρουσιάζει πάντοτε ἀντίδρασιν ὀξεινον, καὶ ἀποδεικνύεται καὶ διὰ τοῦ ἑξῆς πειράματος· ἐὰν διάλυσιν πεπτικὴν κορέσωμεν διὰ διαλύσεως ἀλκαλικῆς, παρατηροῦμεν ὅτι ἡ ἀζωτοῦχος οὐσία οὐδὲ μεταποιεῖται οὐδὲ πέπτεται, ἀλλὰ σήπεται. Ἐκ δὲ τῆς ἑνώσεως ταύτης τῆς πεψίνης μετὰ τοῦ ὀξέος προέρχεται καὶ ἡ ἀντισηπτικὴ τοῦ γαστρικοῦ ὑγροῦ ἐνέργεια.

Ἀλλὰ τίνος φύσεως τυγχάνει τὸ ὀξὺ τοῦτο; Πλεῖστοι ἠσχολήθησαν εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῆς φύσεως τοῦ γαστρικοῦ ὀξέος, ἀλλ' αἱ περὶ τούτου γνῶμαι εἰσὶν ὅλως διάφοροι· οὕτω κατά τινας μὲν τῶν φυσιολόγων τὸ ὀξὺ τοῦ στομάχου εἶναι καθαρὸν χλωροϋδρικόν, κατ' ἄλλους δὲ γαλακτικόν· ἀλλ' ὁ Blondlot ἀπέδιδε τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν εἰς τὴν ὀξυκὴν φωσφορι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κὴν τίτανον, ἕτεροι δέ, ὡς ὁ Tietmen καὶ Gmelin ἀπέδιδον τὴν ὀξύτητα τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ εἰς ὀξυκὸν ἢ βουτυρικὸν ὀξύ.

Ἐκ τῶν λεπτομερέστερον ὅμως γενομένων φυσιολογικῶν πειραμάτων τὸ ζήτημα τῶν ὀξέων περιωρίσθη μεταξὺ τοῦ γαλακτικοῦ καὶ ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος, τὰ δὲ λοιπὰ ἐντελῶς ἀπεκλείσθησαν, διότι ἀπεδείχθη ὅτι ταῦτα ἢ τυχαίως εὑρέθησαν ἢ εἰσὶν ἀποτέλεσμα ὀργανικῆς ἀποσυνθέσεως. Τέλος ἐκ τῶν δύο τούτων ὀξέων οἱ πλεῖστοι τῶν φυσιολόγων τείνουσι νὰ παραδεχθῶσι ὅτι τὸ ὑδροχλωρικὸν ὀξὺ εἶναι τὸ κύριον στοιχεῖον τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ· διότι ἔκ τινος ἐργασίας γενομένης ὑπὸ τοῦ Richet καὶ Barthelot ἀπεδείχθη ὅτι τὸ γαλακτικὸν ὀξὺ δὲν ὑπάρχει εἰς γαστρικὸν χυμὸν καθαρὸν καὶ πρόσφατον, τὸ δὲ μετά τινα χρόνον εὑρισκόμενον σαρκογαλακτικὸν ὀξὺ παράγεται ἐκ χημικῆς ἐνεργείας ἢ εἶναι ἴσως προϊὸν βραδυτέρας ἀποσυνθέσεως.

Εἰς τὸ αὐτὸ περίπου κατέληξαν ὅτε Gluzinski καὶ Taworski, ὡς καὶ οἱ Ewald καὶ Boas, οἵτινες ἐκ τῶν πειραμάτων, ἅτινα ἐποιήσαντο μόνον ἐν ἀρχῇ τῆς πέψεως, εὗρον γαλακτικὸν ὀξύ, ὅπερ παρήγετο τάχιστα ἐκ τῶν ζυμώσεων τῶν ὑδατανθρακούχων οὐσιῶν, αἱ ὁποῖαι πάραυτα περιεστέλλοντο διὰ τοῦ χλωροϋδρικοῦ ὀξέος. Ἑπομένως φρονοῦσιν οὗτοι ὅτι τὸ γαλακτικὸν ὀξὺ εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν συνήθων τῆς πέψεως ζυμώσεων, ἐν ᾧ τὸ ὑδροχλωρικὸν εἶναι τὸ φυσιολογικὸν ὀξὺ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ.

Πρὸς τούτοις πολλοὶ τῶν φυσιολόγων παραδέχονται ὅτι τὸ ὑδροχλωρικὸν ὀξὺ δὲν ὑπάρχει ἐλεύθερον ἐν τῷ γαστρικῷ χυμῷ, ἀλλ' ἀνεμεμιγμένον μετά τινος τῶν στοιχείων αὐτοῦ, ὡς ἐπὶ παραδείγματι τῆς πεψίνης. Τὴν δοξασίαν ταύτην πρῶτος ὁ Schmidt ἐξέφρασε καὶ ὠνόμασε τὸ ὀξὺ χλωροπεψινυδρικόν, εἶτα ὁ Schiff παρεδέχθη ἕτερον ὀξὺ χλωροϋδροπεπτικόν. Τὰς παρατηρήσεις τούτων ἐπεκύρωσαν αἱ ἐργασίαι τοῦ Richet καὶ Berthelot, ὡς καὶ τὰ πειράματα τοῦ Cl. Bernard· οὗτος διέκρινεν ὅτι ἡ ἐξ αὐτῶν τῶν ἀδέ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νων ἔκκρισις σπανίως ἦτο ὄξεινος, καθίστατο δὲ τοιαύτη ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ βλεννοϋμένος.

Ἐν γένει ἡ παρουσία ὀξέος ἐν τῷ γαστρικῷ χυμῷ εἶναι ἀναπόδραστος πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς λειτουργίας αὐτοῦ, ἀλλ' ὁ προσδιορισμὸς τούτου δὲν εἶναι καὶ ἀπαραίτητος· δι' ὃ τὸ ὀξύ, ὅτε ἐλλείπει ὥστε νὰ ἐπέλθῃ διατάραξις πεπτική, δύναται νὰ ἀντικατασταθῇ δι' οἱουδήποτε ὀξέος.

Περὶ τοῦ σχηματισμοῦ δὲ τῆς πεψίνης ἐλάχιστα γνωρίζομεν· τὰ δὲ ὑπὸ τοῦ Schiff, τοῦ Crützner, Ebstein καὶ πολλῶν ἄλλων γενόμενα πειράματα συνετέλεσαν μᾶλλον εἰς τὸν προσδιορισμὸν τῶν ἀπαραιτήτων ὅρων πρὸς ἔκκρισιν αὐτῆς ἢ εἰς τὸν τρόπον τοῦ σχηματισμοῦ καὶ τῶν ἀντιδράσεων ἐξ ὧν παράγεται. Ὁ Blondlot παρετήρησεν ὅτι τὸ ἐκ μηχανικοῦ τοῦ στομάχου ἐρεθισμοῦ παραγόμενον γαστρικὸν ὑγρὸν διαφέρει τοῦ ἐκκρινομένου ἐκ τῆς παρουσίας τῶν τροφῶν ἐν τῷ στομάχῳ· πρὸς ἐξήγησιν δὲ τῆς διαφορᾶς ταύτης ἀποδίδει εἰς τὸν βλεννογόνον τοῦ στομάχου ἔνστικτον ἐνέργειαν, ἣν καὶ αὐτὸς ἀδυνατεῖ νὰ ἐννοήσῃ.

Ὁ Schiff, ὁρμηθεὶς ἐκ τῶν πειραμάτων τοῦ Corvisart ἐπὶ τοῦ παγκρέατος καὶ ἐξ ἰδίων, ὑποθέτει ὅτι, ὅπως ὁ στόμαχος ἐκκρίνῃ γαστρικὸν ὑγρὸν ἐνεργόν, πρέπει προηγουμένως νὰ γίνῃ ἀπορρόφησις ποσότητος πεπτωνῶν. Ἀπέδειξε δὲ ὅτι ἡ πέψις κοπιώδους γεύματος ἐξαντλεῖ τὴν πεπτικὴν τοῦ στομάχου δύναμιν καὶ ἐπὶ πολλὰς ὥρας καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν ἐκ νέου παραγωγὴν γαστρικοῦ χυμοῦ. Ὅπως δὲ παρατηρηθῇ τοῦτο, ἀρκεῖ νὰ εἰσαχθῇ ποσότης λευκώματος διὰ τοῦ γαστρικοῦ συριγγίου κυνός, εἰς ὃν πρὸ τεσσάρων ἢ ἓξ ὡρῶν ἐδόθη ἄφθονος τροφή· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ λεύκωμα ἢ μένει ἄθικτον ἢ ἐλάχιστα ἀλλοιοῦται ὑπὸ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ· μετὰ παρέλευσιν ὅμως χρόνου τινὸς ἢ ἐὰν προστεθῶσι τινὲς τροφαὶ ὡς δεξτρίνη ἢ ζωμός, παρατηρεῖται ἡ πεπτικὴ δύναμις τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ νὰ αὐξάνῃ ταχέως. Διακρίνει δὲ ὁ Schiff τὰς οὐσίας ταύτας ὑπὸ τὸ ὄνομα π ε π τ ο γ ό ν ο υ ς πρὸς διάκρισιν ἑτέρων, ὡς τοῦ ἀμύλου τῆς σακχάρεως, αἵτινες δὲν ἔχουσι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοιαύτην ἐνέργειαν. Ὅπως δὲ ἐνεργήσωσιν αἱ πεπτογόνοι οὐσίαι, δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ ἔλθωσι πάντοτε εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ βλεννογόνου ὑμένος τοῦ στομάχου, διότι δύνανται νὰ φέρωσι τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα καὶ διὰ μέσου τοῦ αἵματος· οὕτω διάλυσις πεπτώνης ἢ δεξτρίνης δύναται νὰ αὐξήσῃ αἰσθητῶς τὴν ἐνέργειαν τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ εἴτε ἐγχεομένη ἀμέσως ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ εἴτε ἐντὸς τοῦ ἀπευθυσμένου.

Πυτία. Πλὴν τῆς πεψίνης κατά τινας τὸ γαστρικὸν ὑγρὸν φαίνεται νὰ περιέχῃ καὶ ἕτερον φύραμα, οὗτινος ἡ ἐνέργεια ἔγκειται ἰδίᾳ εἰς τὴν πῆξιν τοῦ γάλακτος, εἶναι δὲ αὐτὸ τοῦτο, ὅπερ μεταχειρίζονται οἱ κατασκευασταὶ τοῦ τυροῦ καὶ ὀνομάζουσι πυτίαν· ἑπομένως δὲν πρόκειται οὐδὲ περὶ τοῦ ὀξέος τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ οὐδὲ περὶ τῆς πεψίνης, ἀλλὰ περὶ φυράματος, οὗτινος ἡ ἐνέργεια εἶναι καθαρῶς πηκτικὴ εἴτε μετὰ ὀξέος εὑρισκομένου εἴτε μή. Διέκρινε δὲ τοῦτο ὁ μὲν Payen ὑπὸ τὸ ὄνομα χυμοσύνη, ὁ δὲ Hammarsten, ὅστις πρῶτος ἀπεχώρισε τῆς πεψίνης καὶ ἐσπούδασεν ἰδίᾳ, ὠνόμασεν πυτίας φύραμα (Labferment). Τὸ φύραμα τοῦτο ἐξήχθη τὸ πρῶτον ἐκ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ ποοφάγων τινῶν ζῴων· ἐσχάτως ὅμως ὁ Schumburg ἐξετάσας 34 στομάχους ἀνθρώπων ἐφήβων εὗρεν αὐτὸ εἰς 15. 4 δὲ εἰς 6 πτώματα βρεφῶν ἀρτιγεννήτων, καὶ ἅπαξ εἰς ἄνθρωπον ζῶντα, ἀφ' οὗ συνέλεξε τὸ γαστρικὸν ὑγρὸν διὰ σπόγγου. Παρετηρήθη δὲ ὅτι τῇ προσθήκῃ ἀνθρακικοῦ νάτρου ἡ ἐνέργεια τοῦ φυράματος καταστρέφεται, ἐν ᾧ τοὐναντίον διὰ τοῦ χλωροϋδρικοῦ ὀξέος αὐξάνει.

Ὅτι δὲ τὸ φύραμα τοῦτο ὑπάρχει φύσει ἐν τῇ συνθέσει τοῦ γαστρικοῦ ὑγροῦ ἀποδεικνύει ἡ παρουσία αὐτοῦ ἐν τῷ γαστρικῷ χυμῷ ζῴων, οὐδέποτε λαβόντων γάλα, ὡς οἱ ἰχθῦς.

Τίς ἡ ἐνέργεια τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ ἐπὶ τῶν τροφῶν; Καί τοι πολλοὶ τῶν ἀρχαιοτέρων φυσιολόγων, καθ' ἃ ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, διὰ τεχνητῶν πέψεων, κατενόησαν τὴν ἐνέργειαν τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, οὐχ ἧττον ἕνεκα τῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀτελείας τῶν ὑπαρχουσῶν τότε χημικῶν γνώσεων καὶ τῆς ἀγνοίας τῆς λειτουργίας ἑτέρων πεπτικῶν ὑγρῶν ὡς τοῦ παγκρεατικοῦ καὶ ἐντερικοῦ, ἀπέδιδον εἰς τὸν γαστρικὸν χυμὸν εὐρυτάτην ἐνέργειαν ἐπὶ τῆς πέψεως τῶν τροφῶν καὶ ἐθεώρουν σχεδὸν αὐτὸν ὡς τὸ μόνον πεπτικὸν ὑγρόν, φρονοῦντες ἅμα ὅτι ἅπασα ἡ πέψις ἐτελεῖτο ἀποκλειστικῶς ἐν τῷ στομάχῳ.

Ἀφ' ἧς ὅμως ἐποχῆς αἱ γενόμεναι ἔρευναι ἐπὶ τοῦ παγκρεατικοῦ καὶ ἐντερικοῦ ὑγροῦ κατέδειξαν τὴν σύστασιν τούτων, οὐ μόνον ἐμετριάσθη ἡ καθολικὴ πεπτικὴ δύναμις τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, ἀλλὰ καὶ θεωρεῖται ἡ ἐνέργεια τῶν ἀνωτέρω ἐκκριτικῶν ὑγρῶν ἐπὶ τῆς χημικῆς τῶν τροφῶν πέψεως ὡς μᾶλλον ἐπικρατοῦσα.

Σήμερον γενικῶς εἶναι παραδεδεγμένον ὅτι τὸ γαστρικὸν ὑγρὸν ἐπιδρᾷ εἰς μίαν καὶ μόνην τάξιν τροφῶν τῶν οὕτω καλουμένων πρωτεϊκῶν ἢ λευκωματούχων· ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τούτων κατά τινας τῶν φυσιολόγων ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ εἶναι μᾶλλον περιωρισμένη. Φρονοῦσιν δῆλα δὴ ὅτι τὸ γαστρικὸν ὑγρὸν οὐδὲ αὐτὰς τὰς λευκωματούχους οὐσίας κυρίως πέπτει, ἀλλὰ διαιρεῖ εἰς μικρότερα μόρια καὶ εἶτα εἰς πόλτον, ὅπως διευκολύνῃ τὴν δίοδον αὐτῶν διὰ τοῦ πυλωρικοῦ στομίου ἐν τοῖς ἐντέροις, ἔνθα τελείως πέπτονται. Τούτου ἕνεκα καταντᾷ ἡ λειτουργία τοῦ στομάχου κατ' αὐτοὺς νὰ ἦναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μηχανική, περιοριζομένης τῆς χημικῆς αὐτοῦ ἐνεργείας ἁπλῶς εἰς τὴν διαίρεσιν τῶν τροφῶν.

Ἡ ἐνέργεια τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ ἐπὶ τῶν ὑδατανθρακούχων οὐσιῶν (ἀμύλου, λίπους, σακχάρεως). Ἡ ἐν τῷ στομάχῳ μεταβολὴ τῶν ἀμυλωδῶν οὐσιῶν εἰς σταφυλοσάκχαρον προέρχεται ἐκ τοῦ καταποθέντος σιάλου καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ. Ὅτι δὲ δὲν παράγεται ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ τελευταίου, ἀπεδείχθη πρὸ πολλοῦ ὑπὸ τῶν φυσιολόγων, διότι, ποιήσαντες πειράματα διὰ τεχνητοῦ γαστρικοῦ ὑγροῦ, καθαροῦ καὶ ἀμιγοῦς σιάλου, παρετήρησαν ὅτι οὐδόλως μετεβάλλοντο αἱ ἀμυλώδεις οὐσίαι. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῷ στομάχῳ τὸ γαστρικὸν ὑγρὸν εἶναι ὄξεινον, τίθεται τὸ ἐρώτημα, ὁ σίαλος μεμιγμένος μετὰ γαστρικοῦ χυμοῦ ἐξακολουθεῖ νὰ ἐνεργῇ ἐπὶ τῶν ἀμυλωδῶν; Καί τοι ὁ Cl. Bernard ἀπεφάνθη, ὅτι ἅπαντα τὰ βλεννώδη ὑγρὰ τοῦ ὀργανισμοῦ ἔχουσιν ἐνέργειαν διαστατικήν, ἣν ἀποβάλλουσιν, ὅταν εὑρίσκωνται μετὰ ὀξέος, οὐχ ἧττον διὰ πειραμάτων, ἅτινα ἐποίησεν ὁ Brown - Sequard καὶ τῇ βοηθείᾳ τεχνητῶν πέψεων, ἃς ἐξετέλεσεν ὁ Ch. Richet, ἀπεδείχθη ὅτι ὁ σίαλος ἐξακολουθεῖ νὰ ἐνεργῇ, εὑρισκόμενος εἴτε μετὰ τοῦ φυσιολογικοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ εἴτε εἰς διάλυσιν ἐλαφρῶς ὄξεινον, καὶ ὅτι ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ εἶναι δραστηριωτέρα ἢ ὅτε εὑρίσκεται εἰς οὐσίας οὐδετέρας. Ὡσαύτως ἐγένετο παραδεκτὸν ὑπό τινων φυσιολόγων ὅτι τὸ ἐκ σακχαροκαλάμου σάκχαρον μεταβάλλεται διὰ τοῦ ἐν τῷ στομάχῳ ὀξέος κατ' ἀρχὰς εἰς γλύκασμα καὶ εἶτα εἰς γαλακτικὸν ὀξύ.

Εἰς δὲ τὰς λιπώδεις οὐσίας οὐδόλως ἐπενεργεῖ τὸ γαστρικὸν ὑγρόν· διότι ἡ παρατηρουμένη μεταποίησις αὐτῶν πόρρω ἀπέχει τοῦ νὰ ᾖναι ἀληθὴς γαλακτοποίησις ἡ γιγνομένη τῇ ἐπιδράσει τοῦ παγκρεατικοῦ καὶ ἐντερικοῦ χυμοῦ, ἀλλ' εἶναι ἁπλῆ ῥευστοποίησις, προελθοῦσα τὸ μὲν ἐκ τῆς καταστροφῆς τοῦ περιβλήματος τοῦ συνισταμένου ἐκ κυττάρων, ἐπομένως οὐσίας ἀζωτούχου, τὸ δὲ ἐκ τῆς ἀναπτυσσομένης ἐν τῷ στομάχῳ θερμότητος.

Ἡ ἐνέργεια τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ ἐπὶ τῶν λευκωματούχων οὐσιῶν. Ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν ἡ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ ἐνέργεια θεωρεῖται βεβαία ἐπὶ τῶν λευκωματούχων οὐσιῶν, εἶναι δὲ καὶ ἡ μᾶλλον ἐνδιαφέρουσα, δι' ὃ ἐξετάσωμεν ἐν πρώτοις ταύτην ἐπὶ τῶν ἁπλῶν λευκωματούχων, ὡς τῆς ἰνικῆς, τοῦ λευκώματος, τῆς τυρίας κλπ. καὶ εἶτα ἐπὶ τῶν συνθέτων, ὡς μυῶν, διαφόρων ἱστῶν, ὀστῶν κλπ.

Ἡ ἰνικὴ τῇ ἐπιδράσει τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, εἰς θερμοκρασίαν 38° ἕως 40° καὶ ἀφ' οὗ ἀπορροφήσῃ ποσότητα ὕδατος, ἐξογκοῦται, εἶτα διαιρεῖται εἰς λεπτότερα μόρια καὶ βαθμηδὸν διαλύεται. Ἐξ αὐτῆς δὲ δύο οὐσίαι παράγονται,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μία ἀδιάλυτος καὶ ἐν εἴδει λεπτοτάτων κοκκίων καὶ ἑτέρα διαλυτή, διαφανής, π ε π τ ο ϊ ν ι κ ὴ ὑπὸ τοῦ Lehmann κληθεῖσα. Διαρκεῖ δὲ ἡ διπλῆ αὕτη ἐργασία τῆς τε διαιρέσεως καὶ διαλύσεως ἀπὸ τριῶν μέχρι πέντε ὡρῶν.

Τὸ λ ε ύ κ ω μ α ὑφίσταται τὴν αὐτὴν πρὸς τὴν ἰνικὴν ἀλλοίωσιν· γίγνονται δὲ ἐξ αὐτοῦ τὸ π ε π τ ο λ ε ύ κ ω μ α, ὅπερ εἶναι οὐσία διαλυτή, καὶ ἐλαφρά τις ὑποστάθμη κοκκιώδης, ἥτις μένει ἀδιάλυτος.

Ἡ τ υ ρ ί α κατ' ἀρχὰς πήγνυται διὰ τοῦ ὀξέος τοῦ γαστρικοῦ ὑγροῦ. Εἶτα, ἀφ' οὗ ἐξογκωθῇ, διαιρεῖται εἰς μέρη, ἅτινα διαλυόμενα παράγουσι τὴν πεπτώνην ἢ τ υ ρ ο π ε π τ ώ ν η ν τοῦ Lehmann.

Ἡ σ φ α ι ρ ί ν η καὶ ἡ α ἱ μ ο σ φ α ι ρ ί ν η τὴν αὐτὴν πρὸς τὰ ἀνωτέρω λαμβάνουσι τροποποίησιν· ὡσαύτως ἡ φασπλίνη ἡ πηκτή, ἡ κόλλα καὶ αἱ λοιπαὶ λευκωματώδεις οὐσίαι.

Περὶ δὲ τῶν συνθέτων λευκωματούχων οὐσιῶν ἀναφέρομεν ὅτι αὗται ἀνθίστανται πλείονα χρόνον εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, ὅστις κατὰ πρῶτον διαιρεῖ τὸν συνέχοντα ταύτας συνεκτικὸν ἱστόν, εἶτα ἀποχωρίζει τὰ διάφορα στοιχεῖα καὶ μεταβάλλει εἰς πόλτον μελάγχρουν· αἱ ἀπογυμνούμεναι μυϊκαὶ ἶνες μεταποιοῦνται, καθ' ἅπερ ἡ ἰνική, ἀφ' οὗ πρότερον διαλυθῇ τὸ κυτταρῶδες αὐτῶν περίβλημα καὶ ἀποβάλλωσι τὴν ῥαβδωτὴν αὐτῶν μορφήν.

Τὰ ὀ σ τ ᾶ ὑπόκεινται εἰς τὴν διαλυτικὴν τοῦ γαστρικοῦ ὑγροῦ ἐνέργειαν καὶ μάλιστα τὰ ὀργανικὰ αὐτῶν μέρη. Τὰ ἐξ ἱστῶν ὁμοίων πρὸς τὴν πηκτὴν συνιστάμενα προσβάλλονται λίαν ταχέως, ἐν ᾧ τὰ γαιώδη αὐτῶν μέρη διαιροῦνται καὶ διαλύονται μέχρις ἑνὸς σημείου ὑπὸ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, τὸ δὲ ὑπόλοιπον πέπτεται ἐν τοῖς ἐντέροις.

Οἱ ἐ π ι δ ε ρ μ ι κ ο ὶ ἱ σ τ ο ὶ καὶ αἱ β λ έ ν ν α ι σχεδὸν οὐδόλως ἐπηρεάζονται ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ.

Ἓν γένει τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα τῆς πέψεως ἐπὶ τῶν ἁπλῶν λευκωματούχων οὐσιῶν ἐν τῷ στομάχῳ εἶναι ἡ οὐσία, ἡ ὑπὸ τοῦ Mialhe κληθεῖσα λ ε υ κ ω μ ά τ ω μ α καὶ ὑπὸ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ Lehmann π ε π τ ώ ν η· ἡ τελευταία δ' αὕτη ὀνομασία ἐγένετο σχεδὸν παραδεκτὴ ὑπὸ πάντων τῶν φυσιολόγων.

Ὡς δὲ παρατηρεῖται, ἀντὶ μιᾶς πεπτώνης παραγομένης ἐκ τῆς πέψεως τῶν λευκωματούχων οὐσιῶν, ὁ Lehmann παραδέχεται πλείονας καὶ ἑκάστην διάφορον ἀναλόγως τοῦ εἴδους τῶν οὐσιῶν, ἐξ ὧν παράγεται· ἀφομοιοῦνται δὲ πρὸς ἀλλήλας αἱ διάφοραι αὗται πεπτῶναι ἐρχόμεναι ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ. Πλὴν τῆς διαιρέσεως τῶν πεπτωνῶν ἣν ἅπαντες σχεδὸν οἱ φυσιολόγοι παραδέχονται, ὁ Meissner ἠθέλησε καὶ νὰ προσδιορίσῃ ταύτας χημικῶς· δι' ὃ διακρίνει τέσσαρα εἴδη, ἤτοι τὴν κυρίως πεπτώνην, τὴν π α ρ α π ε π τ ώ ν η ν ἥτις ἀποχωρίζεται τῇ ἐπιδράσει τῶν ἀλκαλίων, τὴν μ ε τ α π ε π τ ώ ν η ν ἥτις κατακρημνίζεται ὑπὸ τῶν ὀξέων, καὶ τὴν δ υ σ π ε π τ ώ ν η ν, ἥτις κατακρημνίζεται ὑπὸ τῆς πέψεως τῆς τυρίας. Ἀλλ' ἡ διάκρισις αὕτη, ἐπειδὴ δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ ἀκριβῶς διὰ τῶν χημικῶν μέσων, θεωρεῖται ἀμφίβολος.

Αἱ πεπτῶναι γενικῶς ὁμοιάζουσι πρὸς τὸ λεύκωμα, κέκτηνται ὅμως ἰδίους τινὰς χαρακτῆρας, δι' ὧν καθίστανται πάντως διάφοροι ἐκείνου· οὕτω τὸ λεύκωμα εἶναι οὐσία κολλώδης, ἀδιάλυτος, ἀναφομοιόσιμος ὅταν εἰσέρχεται ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ, ἐν ᾧ τοὐναντίον ἡ πεπτώνη διαλύεται τελείως ἐν τῷ ὕδατι, ἔτι διηθεῖται εὐκόλως καὶ οὐδόλως πήγνυται διὰ τῆς θερμότητος, τῶν ὀξέων, τῶν ἀλκαλίων, τοῦ οἰνοπνεύματος· τέλος αἱ πεπτῶναι, καθ' ὃ ἀφομοιόσιμοι, χρησιμοποιοῦνται ἐν τῷ ὀργανισμῷ. Ἐὰν δὲ ποσότης τούτων ἐγχυθῇ ἐν τῷ αἵματι, δὲν ἀποβάλλεται διὰ τῶν ἀπεκριτικῶν ὁδῶν, ὡς συμβαίνει εἰς τὸ λεύκωμα τὸ εἰσαχθὲν διὰ τοῦ αὐτοῦ τρόπου.

Ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιδράσεως τοῦ γαστρικοῦ ὑγροῦ ἐπὶ τῶν τροφῶν, πλὴν τῶν πεπτωνῶν αἵτινες ἀπορροφῶνται, εἶναι ἡ παραγωγὴ καὶ ἑτέρας οὐσίας, ἥτις προώρισται νὰ κατέλθῃ ἐν τοῖς ἐντέροις καὶ ἡ ὁποία εἶναι ὁ χ υ μ ό ς.

Ὁ χ υ μ ό ς, ὅστις παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἐθεωρεῖτο ὡς τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα τῆς κατεργασίας τοῦ στομάχου, δὲν εἶ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ναι εἰ μὴ τὸ ὑπόλοιπον αὐτῆς. Εἶναι δὲ οὐσία πολτώδης, ἡμίρρευστος, μελάγχρους ἢ κεχρωματισμένη διὰ χρωστικῶν ὑλῶν προερχομένων ἐκ τῶν τροφῶν καὶ ποτῶν. Ἡ τελειοτέρα αὐτοῦ ἐξέτασις ὑπό τε φυσικὴν καὶ χημικὴν ἔποψιν γίνεται, ἐὰν ληφθῇ οὗτος ἐκ τοῦ ἀνωτέρω μέρους τοῦ δωδεκαδακτύλου. Εὑρίσκονται δὲ ἐν αὐτῷ ὕλαι ἀμυλώδεις ἠμιμεταμεμορφωμέναι, οὐσίαι λιπώδεις ἀνέπαφοι καὶ τεμάχια κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἠλλοιωμένων λευκωματούχων οὐσιῶν.

Πρὸς συμπλήρωσιν τοῦ τρόπου τῆς ἐνεργείας τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ ἀναφέρομεν καὶ τὸ ἑξῆς. Ὁρμηθέντες τινὲς ἐσχάτως ἐκ τῆς παρουσίας τῶν μικροοργανισμῶν ἐν τῷ πεπτικῷ συστήματι ἐξέφρασαν τὴν γνώμην, μήπως οὗτοι μετέχουσι τῆς τελουμένης πέψεως· τὴν γνώμην ταύτην πρῶτος προέτεινεν ὁ Milne Edwards, εἶτα ὅ τε Pasteur καὶ ὁ Duclaux ἔδωκαν εἰς ταύτην ὑπόστασιν καὶ παρεδέχθησαν ὅτι οἱ μικροοργανισμοὶ δύνανται νὰ μετέχωσι τῆς πέψεως, ὡς καὶ πασῶν τῶν χημικῶν ἐνεργειῶν τῶν ἀναπτυσσομένων εἰς ζῶντας ὀργανισμούς. Ἐπὶ πλέον ἐσχάτως ὁ Vignal ἀπέδειξεν ὅτι μικρόβια, ἅτινα εὗρεν ἐν τῇ στοματικῇ κοιλότητι ἀνθρώπου ἐν φυσιολογικῇ καταστάσει, ἐξηκολούθησαν νὰ ζῶσι καὶ νὰ κινῶνται ἐν τῷ γαστρικῷ χυμῷ. Ἐκ τούτου ἐξάγει τὸ συμπέρασμα ὅτι τινὰ τούτων διαλύουσι καὶ πολὺ πιθανῶς πεπτωνοποιοῦσι τὸ λεύκωμα, τὴν ἰνικὴν κτλ.

Ἀποβλέποντες ἐν γένει εἰς τὸ ἀποτέλεσμα τῶν τεχνητῶν πέψεων, παρατηροῦμεν ὅτι τὸ γαστρικὸν ὑγρὸν ἐξαιρέσει τῶν λιπωδῶν οὐσιῶν καί τινων ἐπιδερμικῶν προϊόντων ἐνεργεῖ ἐπὶ πασῶν τῶν θρεπτικῶν οὐσιῶν ἐντὸς χρονικοῦ διαστήματος, διαλῦον εἴτε ἀπ' εὐθείας αὐτὰς εἴτε μετὰ τὴν διαίρεσιν αὐτῶν. Ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν τεχνητῶν πέψεων δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τοιοῦτον καὶ ὡς πρὸς τὴν λειτουργίαν τοῦ στομάχου. Αἱ λευκωματώδεις οὐσίαι διὰ τῆς τεχνικῆς πέψεως πεπτωνοποιοῦνται μετὰ δέκα ὁλοκλήρους ὥρας, ὡσαύτως τὸ ἄμυλον μεταποιεῖται εἰς σάκχα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ρον μετὰ λίαν παρατεταμένην τοῦ γαστρικοῦ ὑγροῦ ἐνέργειαν. Ἐπειδὴ δέ, ἐὰν ταῦτα συμβῶσιν ἐν τῷ στομάχῳ, βεβαίως ἡ λειτουργία τούτου δὲν τελεῖται φυσιολογικῶς, διὰ τοῦτο δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ ὅτι οἱ ὅροι, καθ' οὓς εὑρίσκονται αἱ τροφαὶ ἐν τῷ στομάχῳ, δὲν εἶναι ἀποκλειστικῶς οἱ αὐτοὶ μὲ τοὺς τῆς τεχνητῆς πέψεως. Ἐν τῇ τελευταίᾳ θεωρεῖται πιθανὸν ὅτι τὸ τεχνητὸν γαστρικὸν ὀξὺ ὑπερβαλλόντως ὄξεινον ἔχει πεπτικὴν δύναμιν κατὰ πολὺ ἰσχυροτέραν ἢ τὸ φυσιολογικόν· ἔτι ἡ ἐπαφὴ τῶν οὐσιῶν μετὰ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ παρατείνεται πλείονα χρόνον ἐν τῷ ἀγγείῳ ἢ ἐν τῷ στομάχῳ. Ἀλλ' ἐν τῇ φυσικῇ πέψει ὑπάρχουσιν ἕτεροι ὅροι εὐνοϊκώτεροι· 1) ἡ ἀκατάπαυστος παραγωγὴ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, ἐφ' ὅσον ἡ ἐνέργεια αὐτοῦ παύει τοῦ νὰ μεταποιῇ εἰς λεύκωμα τὰς πεπτώνας, 2) ἡ συνεχὴς ἀπορρόφησις τῶν σχηματιζομένων πεπτωνῶν, ὧν ἄλλως ἡ παρουσία ἐν μεγάλῃ ποσότητι ἀλλοιοῖ τὴν ἰσχυρὰν τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ ἐνέργειαν, 3) αἱ συνεχεῖς τοῦ στομάχου κινήσεις, αἵτινες θέτουσιν ἀκαταπαύστως εἰς ἐπαφὴν τὰς διαφόρους οὐσίας πρὸς τὰ ἐκκριτικὰ τοῦ στομάχου τοιχώματα. Τούτου ἕνεκα δύσκολον εἶναι νὰ δοθῶσιν ἀκριβεῖς ἐνδείξεις τοῦ χρόνου τῆς πέψεως τῶν τροφῶν.

Ἐξ ἄλλου ἠθέλησαν νὰ προσδιορίσωσι τὸν χρόνον τῆς πέψεως ἐκ τῆς διαμονῆς τῶν τροφῶν ἐν τῷ στομάχῳ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν εἶναι τοσοῦτον εὔκολον, διότι εἶναι ἀποδεδειγμένον, ὅτι τινὲς τῶν τροφῶν τῆς αὐτῆς φύσεως πέπτονται τάχιστα ἐν τῷ στομάχῳ, ἐν ᾧ ἕτεραι, ἀφ' οὗ διαμείνωσιν ἐπὶ μακρὸν ἐν αὐτῷ καὶ ἡμιπεφθῶσι, κατέρχονται ἐν τοῖς ἐντέροις, ὅπως γίνῃ ἡ τελεία αὐτῶν πέψις· τοῦτο δὲ ἐξαρτᾶται οὐ μόνον ἐκ τῆς συστάσεως τῶν τροφῶν, ἂν δῆλα δὴ αὗται εἰσὶ ῥευσταὶ ἢ στερεαί, καὶ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς κατασκευῆς, ἀλλὰ καὶ ἐκ λόγου ἀρκούντως σπουδαίου, ἤτοι τῆς μασήσεως.

Καί τοι ὅμως κατὰ γενικὸν κανόνα ἡ πεπτικότης τῶν τροφῶν εἶναι ζήτημα λίαν πολύπλοκον, ἐν τούτοις ἐὰν ἡ μάσησις τῶν τροφῶν γίνεται καλῶς, ἐὰν αἱ μηχανικαὶ τοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στομάχου λειτουργίαι τελῶνται κανονικῶς, ἡ ἐν τῷ ὀργάνῳ τούτῳ διαμονὴ τῶν τροφῶν δὲν εἶναι μακρά. Ἐκ τῶν ἐρευνῶν ἃς ἐποιήσατο ὁ Char. Richet τὴν μὲν μεγίστην τῶν τροφῶν διάρκειαν ἐν τῷ στομάχῳ προσδιορίζει μεταξὺ 4 ½ ὥρ. καὶ 6, τὴν δὲ ἐλαχίστην, ἥτις παρατηρεῖται εἰς τὴν πέψιν τοῦ γάλακτος, εἰς χρόνον ἥττω τῆς μιᾶς ὥρας.

Πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς λειτουργίας τῆς πέψεως ἡ παρουσία τῆς τε πεψίνης καὶ τοῦ ὀξέος εἶναι πάντη ἀπαραίτητος· δι' ὃ οὐχὶ σπανίως ἡ παῦσις τῆς ἀναλογίας ἑκάστου τῶν δύο τούτων στοιχείων τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ καθίσταται παραίτιος οὐ μόνον παροδικῆς διαταράξεως τῆς πέψεως, ἀλλὰ καὶ χρονοίας δυσπεψίας. Μέχρι δὲ πρὸ ὀλίγου χρόνου γενικῶς παρεδέχοντο, ὅτι εἰς τὰς δυσπεψίας τὸ γαστρικὸν ὑγρὸν ἦτο ἠλαττωμένον κατὰ ποσότητα ἢ ἠλλοιωμένον κατὰ ποιότητα, δι' ὃ, ὅπως κανονίσωσι τοῦτο, ἐχορήγουν τὴν τεχνητῶς παρεσκευασμένην πεψίνην, ἀλλ' ἐκ τῶν παρατηρήσεων, ἃς ἐσχάτως ἐδημοσίευσεν ὁ Leube, πλεῖσται τῶν δυσπεψιῶν αἰτίαν ἔχουσι τὴν ἔλλειψιν τοῦ γαστρικοῦ ὀξέος. Τούτου δ' ἕνεκα οὗτος παραγγέλλει τὴν χρῆσιν αὐτοῦ· εἰς τινας δὲ περιπτώσεις, καθ' ἃς τὸ γαστρικὸν ὑγρὸν ὑπάρχει λίαν ὄξεινον, ὅπερ δύναται νὰ διαγνωσθῇ ἐκ τῆς ἀναγωγῆς ὀξέων, ἐκ τῆς ἐξετάσεως τῶν ἐμεσμάτων, ὡς καὶ τῆς ὀξείνου γεύσεως τοῦ πάσχοντος, ὀφείλει νὰ ἦναί τις λίαν προσεκτικός, διότι ἡ ὀξύτης τούτου δὲν ποοέρχεται ἐκ περισσείας χλωροϋδρικοῦ ὀξέος, ὥς τινες ἐφρόνουν, ἀλλ' ἐκ παραγωγῆς ἑτέρων ὀξέων ἐν τῷ στομάχῳ, ὡς βουτυρικοῦ καὶ γαλακτικοῦ, μετὰ τὴν ἀποσύνθεσιν τῶν τροφῶν, ὅτε ἀντὶ τῆς χρήσεως τῶν ἀλκαλίων δίδεται μικρὰ ποσότης χλωροϋδρικοῦ ὀξέος πρὸς διευκόλυνσιν τῆς πέψεως μετά τινος ἀντισηπτικῆς οὐσίας, ὡς τοῦ ἰτεϊκοῦ ὀξέως πρὸς πρόληψιν τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν τροφῶν καὶ τῆς παραγωγῆς ἑτέρων ὀξέων.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'.

ΠΕΡΙ ΕΝΤΕΡΙΚΗΣ ΠΕΨΕΩΣ

Τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα τῆς στομαχικῆς πέψεως, ὡς ἀλλαχοῦ εἴπομεν, εἶναι ἡ μεταποίησις τῶν ἐν τῷ στομάχῳ πεπτομένων τροφῶν εἰς χυμόν, οὗτινος μέρος μὲν ἀπορροφᾶται ὑπὸ τῶν τοιχωμάτων τοῦ στομάχου, μέρος δὲ κατέρχεται ἐν τοῖς ἐντέροις βαθμηδὸν καὶ κατὰ μικρὰς ποσότητας καὶ ὑφίσταται ἐν αὐτοῖς τὴν τελευταίαν μεταμόρφωσιν.

Καθ' ἃ δὲ ἐμνήσθημεν ὁ ἐκ τοῦ στομάχου ἐξερχόμενος χυμὸς εἶναι οὐσία πολυσύνθετος, διότι εὑρίσκονται ἐν αὐτῷ, 1) οὐσίαι μὴ ὑποστᾶσαι τὴν ἐπίδρασιν τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, ὡς αἱ λιπώδεις οὐσίαι· 2) οὐσίαι ἀμυλώδεις, μεταποιηθεῖσαι ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ σιάλου· 3) οὐσίαι λευκωματώδεις, εἰς ἃς τὸ γαστρικὸν ὑγρὸν ἐν μέρει ἐπενήργησε· 4) πεπτικὰ ὑγρά, ὡς σίαλος καὶ γαστρικὸν ὑγρόν· 5) προϊόντα διάφορα τῆς πέψεως, ὡς σάκχαρον, σχηματισθὲν ὑπὸ τοῦ σιάλου καὶ τῶν πεπτωνῶν κλπ.

Κατελθὼν ἐν τοῖς λεπτοῖς ἐντέροις ὁ χυμὸς εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν νέου ἐκκριτικοῦ ὑγροῦ, ὅπερ εἶναι ἡ χολή. Διὰ τῆς χολῆς διαχωρίζεται ἡ τοῦ στομάχου πέψις ἀπὸ τῆς τῶν ἐντέρων, ἢ μᾶλλον διὰ τῆς ἐνεργείας αὐτῆς τὸ γαστρικὸν ὑγρὸν παύει τοῦ νὰ ἐνεργῇ μέχρι τελείας ἐξουδετερώσεως, διότι μέρος τῶν διαλυθεισῶν οὐσιῶν, ὡς αἱ πεπτῶναι, κατακρημνίζεται τῇ ἐπιδράσει τῶν χολικῶν ἀλκαλίων εἰς μάζας κροκιδώδεις (παραπεπτώνη τοῦ Meissner, ἀκατέργαστος χυμὸς τοῦ Magendie).

Ἐκ τούτου ἐξάγουσί τινες, ὅτι ὁ ἐκ τροφῶν βῶλος διήκει μέχρι τῶν ἐντέρων εἰς ἀδιάλυτον σχεδὸν μορφήν, παραβάλλοντες δὲ τὴν ποσότητα τῶν τελείως διαλυθεισῶν καὶ πεφθεισῶν οὐσιῶν πρὸς τὴν κατελθοῦσαν ἄπεπτον μᾶζαν, εὑρίσκουσιν αὐτὴν ἐλαχίστην. Φρονοῦσι δὲ ἐντεῦθεν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅτι ὑπὸ κριτικὴν καὶ γενικὴν ἔποψιν τῆς πέψεως δυνατὸν νὰ θεωρηθῶσιν ὡς κύρια φαινόμενα αὐτῆς τὰ γιγνόμενα καθ' ἣν στιγμὴν αἱ τροφαὶ ἀφικνοῦνται ἐν τοῖς λεπτοῖς ἐντέροις, αἱ δὲ προηγηθεῖσαι διάφοροι ἐνέργειαι νὰ ἐκληφθῶσιν ὡς ἐνέργειαι δευτερεύουσαι ἢ προκαταρκτικαί.

Τὴν θεωρίαν ταύτην ἰδίᾳ ὑποστηρίζει ὁ Magendie, ὅστις ἐκ τῶν πειραμάτων, ἅτινα ἐποίει ἐπὶ τῶν κυνῶν, ἐξάγει τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ πέψις δύναται νὰ γίνῃ τελείως καὶ ἂν αἱ τροφαὶ εἰσαχθῶσιν ἀπ' εὐθείας εἰς τὸ ἔντερον.

Ἀλλὰ τίς εἶναι ἡ ἐνέργεια τῆς χολῆς ἐν τῇ πέψει; Ἡ χολὴ δὲν εἶναι ὑγρὸν πεπτικόν, διότι οὐδὲν φύραμα περιέχει, ὅπερ νὰ κέκτηται ἰδίαν ἐνέργειαν καὶ νὰ δύναται νὰ ἐξαχθῇ διὰ τῶν συνήθων μέσων εἴτε ἐξ αὐτοῦ τοῦ ὑγροῦ εἴτε ἐκ τοῦ ὀργάνου, ἐξ οὗ παρασκευάζεται αὕτη, ἤτοι ἐκ τοῦ ἥπατος. Ὡσαύτως καὶ τεχνητὴ χολὴ δὲν δύναται νὰ παραχθῇ, ἔχουσα τῆς φυσικῆς ἐκκρίσεως τὴν ἰδιότητα, ὡς παράγεται γαστρικὸν ὑγρὸν τεχνητόν, ἐντερικόν, παγκρεατικόν, ὡς παράγεται ὁ σίαλος. Καθ' ἃ δὲ ἀναφέρει ὁ Cl. Bernard ὑπὸ τοιαύτην ἔποψιν τὸ ἧπαρ ἔχει μεγίστην ἀναλογίαν πρὸς τοὺς νεφρούς· διότι ἐξ οὐδετέρου τούτων παρασκευάζεται τεχνητὸς χυμὸς δι' ἐγχύματος.

Ἡ κυρίως ἐνέργεια τῆς χολῆς ἐν τῇ πέψει εἶναι τὸ μὲν ἡ ἐξουδετέρωσις τοῦ χυμοῦ, ὅστις ἦτο ὀξεινος ἐκ τῆς ἀναμίξεως μετὰ τοῦ γαστρικοῦ ὑγροῦ, τὸ δὲ ἡ ἀνάκτησις τῆς ἐνεργείας τοῦ σιάλου ἐπὶ τῶν ἀμυλωδῶν οὐσιῶν, ὅστις εἶχεν ἀπολέσει τὴν ἀλκαλικότητα αὐτοῦ ἕνεκα τῆς ἀναμίξεως μετὰ τῶν τροφῶν. Ἐκ τῆς ἐξουδετερώσεως δὲ τοῦ χυμοῦ διευκολύνεται ἡ ἐν τοῖς ἐντέροις ἔκκρισις τῶν λοιπῶν πεπτικῶν ὑγρῶν, ἤτοι τοῦ ἐντερικοῦ καὶ παγκρεατικοῦ.

Ἔτι ἀπέδοσαν εἰς τὴν χολὴν καὶ ἑτέραν εἰδικὴν ἐνέργειαν, ἤτοι τὴν διάλυσιν θρεπτικῶν οὐσιῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν παχέων καὶ τὴν μεταποίησιν τούτων εἰς γαλάκτωμα, οἵαν ἔχει τὸ παγκρεατικὸν ὑγρόν. Ἀλλὰ τὴν ἐνέργειαν ταύτην τῆς χολῆς δὲν παραδέχονται πάντες· διότι ὁ μὲν Vulpian παρετήρησεν ὅτι ἡ τῶν παχέων οὐσιῶν διάλυσις ἐγένετο

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ μετ' αὐτὴν τὴν περίδεσιν τοῦ τε χοληδόχου καὶ παγκρεατικοῦ πόρου, ὁ δὲ Brow-Sequard βεβαιοῖ ὅτι ἐπέτυχεν ἀπορρόφησιν λίπους διὰ μόνου τοῦ βλεννοϋμένος τῶν παχέων ἐντέρων ἄνευ τῆς παρουσίας τῆς χολῆς καὶ τοῦ παγκρεατικοῦ ὑγροῦ.

Ἡ δὲ ἀντισηπτικὴ ἐνέργεια τῆς χολῆς εἶναι ἀμφίβολος, ἢ τοὐλάχιστον δύναταί τις νὰ παραδεχθῇ, ὅτι ἡ χολὴ περιστέλλει τὴν σῆψιν, οὐχὶ δὲ καὶ ὅτι ἐμποδίζει αὐτὴν ἐντελῶς· διότι οὐδὲ τὰ βακτηρίδια οὐδὲ οἱ μικρόκοκκοι οἱ ἐν τῷ ἐντερικῷ σωλῆνι εὑρισκόμενοι διὰ τῆς χολῆς φονεύονται· εἰς δὲ τοὺς κύνας οἱ κατώτεροι ὀργανισμοὶ εὑρίσκονται πολυάριθμοι κατά τε τὰ παχέα καὶ τὰ λεπτὰ ἔντερα.

Ὡσαύτως ἀμφίβολον θεωρεῖται ὑπό τινων ἐὰν ἡ χολὴ συντελῇ εἰς τὴν τῶν ἐντέρων συσταλτικότητα, ὡς ἕτεροι παραδέχονται.

Τέλος τινὲς θεωροῦσι τὴν χολὴν ὡς ὑγρὸν περιττωματικὸν καὶ ἑπομένως ἀνωφελὲς τῇ πέψει. Ἀλλ' ἡ δοξασία αὕτη δὲν φαίνεται καθ' ὁλοκληρίαν βάσιμος· δύναται μὲν ἡ χολὴ νὰ θεωρηθῇ ὡς περιττωματικὸν ὑγρόν, διότι ἀποβάλλει καὶ αὕτη οὐσίας μὴ ἐν τῷ ὀργανισμῷ ἀφομοιωθείσας, ὡς χολοστεατίνην, οὐρίαν, ἀλλ' ἡ μὴ ἐν τοῖς ἐντέροις ἔκχυσις αὐτῆς φαίνεται νὰ ἔχῃ ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς θρέψεως τοῦ σώματος· τὰ ἐπὶ τῶν ζῴων γενόμενα πειράματα ἀπέδειξαν ὅτι μετὰ τὴν περίδεσιν τοῦ χοληδόχου πόρου ταῦτα ἰσχναίνουσι καὶ ἀποθνήσκουσιν ἐκ μαρασμοῦ ἐντὸς ἑβδομάδων τινῶν ἢ καὶ μηνῶν. Τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα ἐπήνεγκεν ἡ παραγωγὴ συριγγίου χοληφόρου, ὅπως ῥέῃ πρὸς τὰ ἔξω ἡ χολή. Ἐκ τούτων ἐξάγεται ὅτι ἡ χολή, καί περ μὴ οὖσα ἀπαραίτητος διὰ τὴν πέψιν, συντελεῖ ὅμως πρὸς τὴν θρεπτικὴν τοῦ ὀργανισμοῦ λειτουργίαν.

Τὰ φαινόμενα τῆς ἐντερικῆς πέψεως δυνατὸν νὰ διαιρεθῶσι, καθ' ἅπερ τῆς στομαχικῆς, εἰς δύο κατηγορίας: εἰς μηχανικὰ καὶ χημικά· ὅπως δὲ ἐκτελεσθῶσι καὶ ταῦτα, ἀπαιτοῦνται νὰ προϋπάρξωσιν ἐνέργειαι καθαρῶς φυσιολογικαί.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Α'. ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΜΗΧΑΝΙΚΑ

Μετὰ τὴν κατὰ μέρος κάθοδον τοῦ χυμοῦ ἐν τῷ δωδεκαδακτύλῳ ἡ τρόφιμος μᾶζα, ἀφ' οὗ ἀναμιχθῇ ἐν αὐτῷ μετὰ τῆς χολῆς καὶ τοῦ παγκρεατικοῦ ὑγροῦ, μεταβαίνει εἰς τὴν νῆστιν, εἶτα εἰς τὸν εἰλεὸν καὶ τέλος φθάνει εἰς τὴν βαλβίδα τοῦ Bauhin, τὴν χωρίζουσαν τὰ λεπτὰ τῶν παχέων ἐντέρων. Ὅσαι δὲ ἐκ τῶν θρεπτικῶν οὐσιῶν δὲν ἀπερροφήθησαν ἐν τοῖς λεπτοῖς ἐντέροις, μεταβαίνουσιν εἰς τὰ παχέα καί, ἀφ' οὗ αὗται διέλθωσι ταῦτα, ἀπορρίπτονται αἱ περιττα ὐσίαι διὰ τοῦ ἀπευθυσμένου.

Ἡ βαθμιαία αὕτη προχώρησις τοῦ χυμοῦ τελεῖται διὰ τῶν ἀναπτυσσομένων κινήσεων τῶν ἐντέρων, αἵτινες εἰσὶ δύο εἰδῶν·

1) Κίνησις κανονικὴ τῶν διαφόρων μερῶν τοῦ ἐντερικοῦ σωλῆνος, προερχομένη ἐκ τῆς συσπάσεως τῶν ἐπιμήκων ἰνῶν· δι' ἧς κινήσεως αἱ διάφοροι τῶν ἐντέρων ἕλικες μεταβάλλουσι σχετικῶς θέσιν.

2) Κίνησις συνισταμένη εἰς κυκλοτερῆ σύσπασιν καὶ εἰς βαθμιαίαν ἐπέκτασιν. Ἡ κίνησις αὕτη θεωρεῖται ἡ μᾶλλον σπουδαία, διότι συντελεῖ εἰς τὴν ἀλλεπάλληλον ὤθησιν τοῦ περιεχομένου ἐν τοῖς ἐντέροις.

Ἐν γένει αἱ κινήσεις τῶν ἐντέρων εἰσὶν ὅμοιαι πρὸς τὰς τοῦ στομάχου, ἤτοι περισταλτικαὶ καὶ ἀντιπεριστολτικαί, εἰσὶν ἐπίσης, ὡς ἐκεῖναι, σκωληκοειδεῖς καὶ λίαν βραδεῖαι, ἑπομένως ἀσθενεῖς, ἀλλ' εὐκολώτερον ἐκείνων διακρινόμεναι καὶ μάλιστα, ὅτε ἡ ἐντερικὴ πέψις εἶναι προκεχωρηκυῖα.

Ἡ αἰτία τῆς παραγωγῆς τῶν κινήσεων τῶν ἐντέρων εἶναι ὁ ἐξ ἀντανακλάσεως ἐρεθισμὸς ἐπὶ τοῦ μυώδους ὑμένος, ἐν ᾧ ὑπάρχει τὸ ἴδιον τῶν ἐντέρων νευρικὸν σύστημα, τὸ ὁμοιάζον πρὸς τὸ ἐν τῷ στομάχῳ σχηματιζόμενον ἐκ τῶν γαγγλιακῶν πλεγμάτων τοῦ Mesner καὶ Aüerbach.

Ὡς ἐρεθιστικὸν δὲ αἴτιον τῶν κινήσεων χρησιμεύουσιν αἱ ἐκ τροφῶν ὕλαι, αἵτινες ἐνεργοῦσιν εἴτε πρωτοπαθῶς,

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἴτε δευτεροπαθῶς. Καὶ πρωτοπαθῶς μὲν ἐνεργοῦσι διὰ τῆς μηχανικῆς αὐτῶν ἐπαφῆς μετὰ τοῦ βλεννοϋμένος, ἢ διὰ τῆς χημικῆς ἐνεργείας, ὡς καὶ διὰ τῆς ἰδιότητος τῶν ὑγρῶν μεθ' ὧν εἰσὶ μεμιγμέναι. Δευτεροπαθῶς δὲ ἐπέρχεται ὁ ἐρεθισμὸς ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ὑπεραιμίας τῆς ἀναπτυσσομένης κατὰ τὴν διάβασιν τῶν θρεπτικῶν ὑλῶν ἐν τῷ ἐντερικῷ σωλῆνι. Τὴν αἰτίαν δὲ ταύτην πολλοὶ ὡς τὴν μόνην παραδέχονται, δίδοντες ἅμα καὶ τὴν ἐξήγησιν ὅτι τὸ ἄφθονον ἀρτηρικὸν αἷμα κυκλοφοροῦν ταχέως ἀποβαίνει ἐρεθιστικόν, ὡς περιέχον ἐν αὐτῷ ὀξυγόνον, ἐν ᾧ τοὐναντίον, τὸ ἀνθρακικὸν ὀξὺ ἐνεργεῖ ὡς παραλυτικόν. Ἡ δὲ παράλυσις, ἐπειδὴ παρατηρεῖται εἰς στάσεις τοῦ αἵματος, θὰ παρήγετο καὶ εἰς ἁπάσας τὰς τοπικὰς ἢ ἐξωτερικὰς περιπτώσεις, αἱ ὁποῖαι ἤθελον προκαλέσῃ ὁμοίαν στάσιν (Schiff, Nasse).

Πλὴν τούτων ἔχουσιν ἐνέργειαν ἐρεθιστικὴν καὶ οὐσίαι τινές, ὡς ἡ νικοτιανίνη, ἥτις προκαλεῖ τετανικὴν σχεδὸν σύσπασιν τοῦ μυώδους ὑμένος τῶν ἐντέρων, προερχομένην ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ προκαλουμένου ἐκ τῶν ἰδίων τῶν ἐντέρων νεύρων. Τοῦτο δὲ ἐξηγεῖται ἐκ τῆς συσπάσεως τῆς παραγομένης καὶ μετὰ τὴν ἀποκοπὴν τοῦ πνευμονογαστρικοῦ καὶ συμπαθητικοῦ.

Τὸ ἴδιον νευρικὸν σύστημα τῶν ἐντέρων τὸ ἐντὸς τῶν τοιχωμάτων αὐτῶν εὑρισκόμενον ἐνισχύεται διὰ κλάδων τῶν κυρίων νευρικῶν κορμῶν, ἤτοι τοῦ πνευμονογαστρικοῦ καὶ συμπαθητικοῦ. Καὶ τὸ μὲν πνευμονογαστρικὸν εἶναι τὸ κινητικὸν νεῦρον τῶν λεπτῶν ἐντέρων, διότι ὁ ἐρεθισμὸς αὐτοῦ παράγει ἢ ἐνισχύει τὰς περισταλτικὰς κινήσεις. Διισχυρίζονται δέ τινες τῶν φυσιολόγων ὅτι ἡ ἐνέργεια αὕτη τοῦ πνευμονογαστρικοῦ τελεῖται μόνον, ὅτε ὁ ἐρεθισμὸς γίγνεται κατὰ τὴν ἐγκεφαλικὴν χώραν, ἐν ᾧ, ἐὰν τὸ νεῦρον ἐρεθισθῇ κάτωθεν τοῦ διαφράγματος, οὐδεμία τῶν ἐντέρων κίνησις παρατηρεῖται· δίδουσι δὲ τὴν ἑξῆς περὶ τούτου ἐξήγησιν, ὅτι ὁ κατὰ τὸν αὐχένα ἠλεκτρισμὸς τοῦ νεύρου ἐπέχει τὴν καρδίαν, προκαλεῖ ἀναιμίαν ἐντερι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κὴν καὶ ἑπομένως παράγει κινητικὸν ἐρεθισμὸν τῶν νεύρων. Ἀλλ' ἡ παρατήρησις θεωρεῖται ἐσφαλμένη, διότι ὁ Vulpian παρήγαγε κινήσεις τῶν ἐντέρων, οὐ μόνον ἐρεθίζων τὸ πνευμονογαστρικὸν κάτωθεν τοῦ διαφράγματος, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὴν ἀποκοπὴν τοῦ ἀνωτέρου αὐτοῦ μέρους, ὅτε ἐνήργει ἐπὶ τοῦ περιφερικοῦ αὐτοῦ ἄκρου.

Τὸ δὲ συμπαθητικὸν εἶναι νεῦρον κανονιστικόν, διότι, καθ' ἃ ἀπέδειξεν ὁ Pflüger κατὰ τὸ 1856, ὁ ἐρεθισμὸς αὐτοῦ σταματᾷ τὰς κινήσεις τῶν ἐντέρων, ἑπομένως ἐξουδετεροῖ τὴν ἐνέργειαν τοῦ πνευμονογαστρικοῦ· ἤτοι ὑπάρχει ἡ αὐτὴ ἀναλογία τῆς ἐνεργείας τῶν νεύρων τούτων ἐπὶ τὰ ἔντερα, ὁποία εἶναι ἡ ἐπὶ τῆς λειτουργίας τῆς καρδίας.

Τὴν ἐνέργειαν τῶν ἀνωτέρω νεύρων, ὡς καὶ τὰ σύνθετα τούτων ἀποτελέσματα, ἐπέτυχον οἱ πειραματισταὶ καὶ διὰ τοῦ ἐρεθισμοῦ νευρικῶν πλεγμάτων ἢ γαγγλίων σχηματιζομένων ὑπ' αὐτῶν τούτων ἢ ἁπλῶς διερχομένων δι' αὐτῶν· οὕτω διὰ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ ἡλιακοῦ πλέγματος αἱ κινήσεις τῶν ἐντέρων ἐπιτείνονται, ἔτι ὁ Muller καὶ βραδύτερον ὁ Longet παρετήρησαν τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, ἐρεθίζοντες τὰ μηνοειδῆ γάγγλια διὰ καυστικοῦ κάλεος.

Ἀλλ' ἡ δύναμις τῶν ἀνταγωνιστικῶν τούτων νεύρων ὑπάρχει ἰδίᾳ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ καὶ τῷ νωτιαίῳ μυελῷ· παρετηρήθη ὅτι ἐρεθισμοὶ γινόμενοι εἰς τὸν νωτιαῖον μυελὸν καὶ μάλιστα κατὰ τὴν ἐγκεφαλικὴν μοῖραν αὐτοῦ, παρῆγον κινήσεις τῶν ἐντέρων καὶ ἐνίοτε ἀρκούντως ἐναργεῖς· ὡσαύτως ἀποδεικνύουσι τοῦτο καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ Budge καὶ Valentin παραχθέντα πειράματα· οὗτοι προεκάλουν κινήσεις τῶν ἐντέρων ἐρεθίζοντες μηχανικῶς τὸ τετράλοφον, τὸ ῥαβδωτὸν σῶμα καὶ τὸν ὀπτικὸν θάλαμον· ἔτι τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα ἔσχεν ὁ Schiff διὰ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ προμήκους, τῆς παρεγκεφαλίδος καὶ τῆς γεφύρας τοῦ Varol. Ἀλλὰ τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα εἰσὶ καθαρῶς πειραματικά, διότι οἱ ὅροι, ὑφ' ὧν παράγονται, εἰσέτι ἀγνοοῦνται καὶ ἑπομένως ἡ ἐξήγησις εἶναι ἀνέφικτος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐξάγεται ὅτι, ὅπως ἐκτελεσθῶσι κανονικῶς αἱ ἐντερικαὶ κινήσεις, ἀπαιτεῖται ἔρρυθμος καὶ φυσιολογικὴ λειτουργία πολυσυνθέτου νευρικοῦ ὀργανισμοῦ· ἄλλως ἡ ἀλλοίωσις ἢ ἡ διατάραξις τούτου ἐπάγεται διατάραξιν τῆς λειτουργίας τῶν ἐντέρων, ὡς συμβαίνει συνήθως εἰς τὰς παθήσεις τοῦ νευρικοῦ συστήματος.

Β'. ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΧΗΜΙΚΑ

Τὰ χημικὰ φαινόμενα τῆς ἐντερικῆς πέψεως τελοῦνται τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ χυνομένου ἐντὸς αὐτῶν παγκρεατικοῦ ὑγροῦ, τὸ δὲ ὑπὸ τοῦ ὑγροῦ τοῦ ἐκκρινομένου ὑπὸ τῶν ἰδίων τῶν ἐντέρων ἀδένων, ἤτοι τῶν τοῦ Lieberkühn.

1) Τὸ παγκρεατικὸν ὑγρὸν ἐκκρίνεται ὑπὸ τοῦ παγκρέατος, ὅπερ οἱ ἀρχαιότεροι ἀδένα σιαλογόνον ἀπεκάλουν, ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος, ἣν ἔχει ἡ ὑφὴ αὐτοῦ πρὸς τοὺς τοιούτους ἀδένας· καί τοι ὅμως ἡ σύστασις τούτου δὲν εἶναι ἐντελῶς πρὸς τὴν τῶν σιαλογόνων ἀδένων προσομοία, οὐχ ἧττον ἡ παρομοίωσις αὕτη δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐπιτυχὴς κυρίως ἐκ τῆς ἀναλόγου λειτουργίας τοῦ ὑγροῦ αὐτοῦ, διότι τὸ παγκρεατικὸν ὑγρὸν ἐνεργεῖ, ὥσπερ ὁ σίαλος ἐπὶ τῶν ἀμυλωδῶν οὐσιῶν, ὅπερ ἠγνόουν οἱ ἀρχαιότεροι.

Ἐκχέει δὲ τὸ πάγκρεας τὸ ἐκκριτικὸν αὐτοῦ ὑγρὸν ἐν τῇ δευτέρᾳ μοίρᾳ τοῦ δωδεκαδακτύλου τοῦ ἀνθρώπου ἐντὸς τῆς φυσαλίδος τοῦ Vater, ἔνθα καταλήγει ὁ ἀποκριτικὸς αὐτοῦ ἀγωγός· συλλέγεται μὲν φυσικῶς τὸ παγκρεατικὸν ὑγρὸν διὰ παραγωγῆς συριγγίου, παρασκευάζεται δὲ τεχνητῶς διὰ τῆς μεθόδου τοῦ ἐγχύματος τοῦ Eberle. Πρόσφατον καὶ ὑπὸ καλοὺς ὅρους συλλεγὲν εἶναι ὑγρὸν ὑπερβαλλόντως διαυγές, ὡς ὕδωρ διαυγέστατον, κατά τι πυκνὸν καὶ γλοιῶδες. Διὰ δὲ τῆς θερμότητος καὶ τῶν ὀξέων πήγνυται τάχιστα. Περιέχει δὲ λευκωματώδη στοιχεῖα καὶ δέκα ἐπὶ τοῖς ἑκατὸν στερεὰς οὐσίας, ἐξ ὧν πέντε οὐσίαι εἶναι ὀργανικαί· πλὴν τούτου περιέχει ἴδιον ψύραμα ὅπερ, καίπερ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

οὐσία σύνθετος, χαρακτηρίζεται ὑπὸ τοῦ ὀνόματος π α γ κ ρ ε α τ ί ν η· ἐνεργεῖ δὲ λίαν ἀλκαλικῶς καὶ τέλος διατηρεῖται δυσκόλως, ἅτε ἀλλοιούμενον εὐκολώτατα τῇ ἐπιδράσει τοῦ ἀέρος.

Τὸ παγκρεατικὸν ὑγρὸν ἄρχεται χεόμενον εἰς τὸ ἔντερον κατὰ τὸν Vulpian 2, 3 ἢ καὶ 4 ὥρας μετὰ τὴν λῆψιν τῶν σιτίων, ἤτοι ὅτε ἄρχεται ἡ ἐντερικὴ πέψις, ἐν ᾧ κατ' ἄλλους ὡς αἱ τροφαὶ εἰσαχθῶσιν ἐν τῷ στομάχῳ· γίνεται δὲ ἡ ἔκκρισις ἐξ ἀντανακλάσεως κατ' ἀπόστασιν, ἀναλόγως τῶν κινητικῶν ἀντανακλάσεων, καὶ οὐχὶ ὡς ἄλλοτε ἐφρόνουν ὅτι παρήγετο ἐκ τοπικῆς ἀντανακλάσεως προκαλουμένης ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ χυμοῦ ἐπὶ τῆς ψυσαλίδος τοῦ Vater.

Ἐκ τῶν γενομένων πειραμάτων, ἐκτὸς τοῦ ὀργανισμοῦ, ἀπεδείχθη ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ παγκρεατικοῦ ὑγροῦ ἐν τῇ πέψει εἶναι μεγίστη. Καὶ πρῶτον ἐνεργεῖ κυρίως ἐπὶ τῶν παχέων οὐσιῶν, ὅπερ παρετήρησε κατὰ τὸ 1834 ὁ Eberle, ἐν ᾧ βραδύτερον ὁ Cl. Bernard κατέδειξεν ὅτι τὸ παγκρεατικὸν ὑγρὸν γαλακτοποιεῖ ταύτας τελείως καὶ ἐν ἐλαχίστῳ χρόνῳ. Διὰ δὲ τὴν ταχύτητα μεθ' ἧς ἐνεργεῖ καὶ διὰ τὴν βαθεῖαν μεταποίησιν ἣν ἐπιφέρει, ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω οὐσιῶν, τὸ παγκρεατικὸν ὑγρὸν δὲν δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς οὐδὲν ἕτερον ὑγρὸν ὁμοίας ἐνεργείας· διότι οὐ μόνον γαλακτοποιεῖ, ἀλλ' ἐνεργεῖ ἔτι βαθύτερον, ἤτοι σαπονοποιεῖ τὰς λιπαρὰς οὐσίας. Πᾶν δ' ὅ,τι παρετηρήθη εἰς τὰ ἐν τοῖς ἀγγείοις γιγνόμενα πειράματα, συμβαίνει καὶ ἐν τῷ ὀργανισμῷ, καθ' ἃ ὁ Cl. Bernard παρετήρησε.

Δεύτερον τὸ παγκρεατικὸν ὑγρόν, ἐνεργεῖ ὡσαύτως ἐναργῶς καὶ ἐπὶ τῶν ἀμυλωδῶν οὐσιῶν. Τὴν ἐνέργειαν ταύτην πρῶτος διεῖδεν ὁ Valentin κατὰ τὸ 1844, ἔν ἔτος δὲ μετὰ ταῦτα ἐπεκύρωσεν ὅ τε Bouchardat καὶ ὁ Sandras. Ἐνεργεῖ δὲ ἐφ' ὅλων τῶν ἀμυλωδῶν οὐσιῶν, δῆλα δὴ καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ὠμοῦ ἀμύλου, ὅπερ οὐδ' ὁ σίαλος οὐδὲ τὸ γαστρικὸν ὑγρὸν ποιεῖ, ἡ δὲ μεταποίησις εἰς σάκχαρον γίνεται ἐπίσης ἀκαριαίως.

Ἡ δὲ ἐνέργεια τοῦ παγκρεατικοῦ ὑγροῦ ἐπὶ τῶν λευ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κωματούχων ἢ πρωτεϊκῶν οὐσιῶν πολλὰς συζητήσεις προεκάλεσε. Τὸ πρῶτον ὑπεδείχθη ὑπὸ δύο γερμανῶν φυσιολόγων τοῦ Purkinge καὶ Pappenhein κατὰ τὸ 1835, ὅτι ἔγχυμα παγκρεατικῶν ἀδένων μετεποίει τὰς λευκωματούχους οὐσίας. Ἀλλὰ τοῦτο ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη ὑφ' οὐδενὸς ἐγένετο παραδεκτόν, διότι, ἐπειδὴ τὸ παγκρεατικὸν ὑγρὸν εὐκόλως ἀλλοιοῦται καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτοῦ εἰς πέψεις τεχνητὰς ἀζωτούχων οὐσιῶν ἐκτὸς τοῦ ὀργανισμοῦ γίνεται οὐχὶ ὅπως ἐπὶ τῶν ἑτέρων οὐσιῶν ἀκαριαίως, ἀλλὰ μετά τινα χρόνον, ἐπομένως ἐπέρχεται ἡ σῆψις αὐτοῦ πρὶν ἢ παραγάγῃ τὸ ζητούμενον ἀποτέλεσμα, τούτου ἕνεκα ἐπεκράτησεν ἡ ἰδέα ὅτι τὸ ὑγρὸν τοῦτο δὲν ἐνεργεῖ ἐπὶ τῶν λευκωματούχων οὐσιῶν. Ἀλλ' ἐκ τῶν γενομένων ὅμως πειραμάτων ὑπὸ τοῦ Cl. Bernard κατὰ τὸ 1855 καὶ ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ Corvisart κατὰ τὸ 1856 ἀπεδείχθη ὅτι ἡ ἐνέργεια τοῦ παγκρεατικοῦ ὑγροῦ ἐπὶ τῶν λευκωματοειδῶν οὐσιῶν εἶναι ἀναμφήριστος.

Ἐπὶ πολὺ ἠσχολήθησαν οἱ φυσιολόγοι περὶ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ παγκρεατικοῦ ὑγροῦ ἐπὶ τῶν ἀνωτέρω οὐσιῶν, ἐὰν δῆλα δὴ ὑπάρχῃ ἓν καὶ μόνον φύραμα, ὅπερ νὰ ἐνεργῇ ἐπὶ τῶν τριῶν εἰδῶν τῶν τροφῶν, ἤτοι τῶν λιπωδῶν, ἀμυλωδῶν καὶ ἀζωτούχων, ἢ μῖγμα φυραμάτων διακεκριμένων, ὥστε ἕκαστον τούτων νὰ ἐνεργῇ ἐφ' ἑκάστου εἴδους αὐτῶν. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐλύθη ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ Kühme, ὅστις κατώρθωσε νὰ ἀπομονώσῃ τὸ λευκωματοῦχον φύραμα, τὴν τ ρ υ ψ ί ν η ν, ἡ ὁποία καθαρὰ οὖσα πέπτει καὶ καταστρέφει ταχέως τὰς λευκωματούχους οὐσίας, εἴτε ἐν διαλύσει ἀλκαλικῇ εὑρισκομένας εἴτε ἐν οὐδετέρᾳ εἴτε ἐν ὑποξείνῳ.

2) Τὸ ἐ ν τ ε ρ ι κ ὸ ν ὑ γ ρ ό ν, δι' οὗ τελεῖται ἡ κυρίως ἐντερικὴ πέψις, εἶναι προϊὸν τῆς ἐκκρίσεως τῶν ἀδένων τοῦ Liéberkühn.

Δι' οἱασδήποτε δὲ μεθόδου καὶ ἂν συλλεχθῇ, παρέχει ὄψιν ὑγροῦ κατά τι κεχρωματισμένου, σχεδὸν διαυγοῦς, ἰξώδους, πηγνυμένου διὰ τῆς θερμότητος καὶ τῶν ὀξέων, ἐπομένως ἐνέχοντος ἐν αὐτῷ λεύκωμα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φθῶσιν ὡς εἰσβολὴ ἐξανθηματικοῦ τινος νοσήματος καὶ ἰδία τῆς εὐλογίας· ἀλλὰ τότε διαγιγνώσκεται ἐκ τῶν προδρομικῶν συμπτωμάτων, ἅτινα ὑπάρχουσιν ἐν τῇ εὐλογίᾳ, ἤτοι τῆς κατὰ τὸ μέτωπον κεφαλαλγίας, τῶν πόνων τῆς ὀσφύος, ὡς καὶ ἐκ τοῦ πυρετοῦ, ὅστις εἰσβάλλει ἀποτόμως καὶ εἶναι πολὺ ἰσχυρότερος.

Τέλος ἕνεκα τῶν κατὰ τὸ ἐπιγάστριον πόνων δυνατὸν ἡ ὀξεῖα γαστρῖτις νὰ προσομοιάσῃ τὴν γαστραλγίαν καὶ τοὺς κωλικοὺς τοῦ ἥπατος· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ διάγνωσις καθίσταται εὐκολωτάτη ἐκ τοῦ ἀναμνηστικοῦ τοῦ πάσχοντος, τῆς πορείας ἑκάστης τῶν νόσων, τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἑτέρου κατὰ τοὺς κωλικοὺς καὶ τέλος ἐκ τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως τοῦ πυρετοῦ εἰς ἀμφοτέρας ταύτας τὰς νόσους.

Θεραπεία. Ἡ τῆς ὀξείας γαστρίτιδος θεραπεία συνίσταται εἰς τὴν ἀντιφλογιστικὴν μέθοδον, ἣν τοσοῦτον ὁ Broussais καὶ ἡ σχολὴ αὐτοῦ ἐξύμνησεν, ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς οἷον βαθμὸν ἐκεῖνοι ταύτην μετεχειρίζοντο· ἐν γένει ἡ ἐπίθεσις βδελλῶν ἢ ἡ χρῆσις αἱματηρῶν σικυῶν ἐπὶ τοῦ ἐπιγαστρίου καὶ κατὰ τὴν ἀπλῆν καὶ κατὰ τὴν βαρεῖαν γαστρίτιδα τὰ μάλα συντελοῦσι πρὸς ἐλάττωσιν τῆς φλεγμονῆς τοῦ στομάχου καὶ ἑπομένως πρὸς κατεύνασιν τῶν πόνων· ἀλλ' εἴτε ἅπαξ εἴτε κατ' ἐπανάληψιν τεθῶσιν, πρέπει νὰ ὦσι περιωρισμένου ἀριθμοῦ, ἄλλως ἀντὶ ὠφελείας βλάβης πρόξενοι γίνονται· μετὰ τὴν ἀπόπτωσιν δὲ τῶν βδελλῶν καλύπτεται τὸ ἐπιγάστριον δι' ἐλαφρῶν μαλακτικῶν καταπλασμάτων.

Κατὰ τοῦ πόνου παραγγέλλομεν τὰ ναρκωτικά, καὶ ἐκ τούτων κυρίως τὰ ὀπιοῦχα, ἅτινα χορηγοῦμεν εἴτε ἐσωτερικῶς, ὡς τὸ ὄπιον ἢ τὴν μορφίνην, εἴτε ἐξωτερικῶς ἐπαλείφοντες τὴν ἐπιγάστριον χώραν διὰ λαυδάνου ἢ μεταχειριζόμενοι λαυδανοῦχα καταπλάσματα. Ἐπὶ μεγάλης ὅμως εὐαισθησίας τοῦ στομάχου, ὅτε δὲν δύναται νὰ διατηρηθῇ ἐν αὐτῷ οὐδὲ ἡ ἐλαχίστη ποσότης ὑγροῦ, ἑπομένως καὶ αὐτῶν τῶν διὰ τοῦ στόματος χορηγουμένων ναρκωτι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κῶν καὶ ὁ πόνος εἶναι λίαν ἰσχυρός, τότε ἀντὶ τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ ὀπίου χρήσεως ποιοῦμεν τὰς διὰ μορφίνης ὑποδορείους ἐνέσεις, ὅτε διὰ τοῦ τρόπου τούτου ἡ ἀπορρόφησις καὶ ἡ ἐνέργεια τοῦ φαρμάκου εἶναι πολὺ βεβαιοτέρα καὶ ταχυτέρα.

Πρὸς κατεύνασιν τῶν ἐμέτων, ἐξ ὧν ὁ ἄρρωστος καταβάλλεται, ἀνάγκη ὅπως ὁ στόμαχος εὑρίσκηται ἐν ἀπολύτῳ ἡσυχίᾳ, δι' ὃ παραγγέλλομεν αὐστηροτάτην δίαιταν μέχρις ἀποχῆς καὶ αὐτῶν τῶν ῥευστῶν τροφῶν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ θερμὰ ποτά, ἤτοι τὰς παντὸς εἴδους πτισάνας καὶ μάλιστα τὰς μετὰ σακχάρεως διδομένας τῷ ἀρρώστῳ, δυσκόλως ἀνέχεται ὁ στόμαχος, διότι πλὴν τῆς δυσαρέστου ἐπαφῆς, ἣν ἐπιφέρουσιν ἐπὶ τοῦ φλεγμαίνοντος βλεννοϋμένος, ἐρεθίζουσι τοῦτον καὶ διὰ τῆς ταχείας ὑποξεινίσεως ἣν ὑφίστανται αἱ ἐν αὐταῖς περιεχόμεναι οὐσίαι, τούτου ἕνεκα παραγγέλλονται τὰ ψυχρὰ ποτά, ἤτοι τὸ ψυχρὸν ὕδωρ, τὸ παγόλυτον ἢ δίδονται μικρὰ τεμάχια πάγου, τὰ ὁποῖα ἀφίνει νὰ τακῶσιν ἐν τῷ στόματι, πρὶν ἢ καταπίῃ αὐτὰ ὁ πάσχων. Ἡ χρῆσις τοῦ ψυχροῦ ὕδατος ἐνδείκνυται οὐ μόνον ὡς ἀβλαβής, διότι οὐδένα ἐρεθισμὸν προκαλεῖ ἐν τῷ στομάχῳ, ἀλλὰ καὶ τὴν δίψαν σβέννει καὶ τοὺς ἐμέτους πολλάκις καταπαύει ἢ μετριάζει καὶ ὡς ἀντιφλογιστικὸν δύναται νὰ ἐνεργήσῃ· καθ' ἃ δὲ ἀναφέρουσι, πολλαὶ δευτεροπαθεῖς γαστρίτιδες ὑπεχώρησαν τῇ πόσει ψυχροῦ ὕδατος. Ὡσαύτως κατὰ τοῦ ἐμέτου χορηγοῦνται τὰ ναρκωτικὰ καὶ ἐκ τούτων τὰ ὀπιοῦχα, καθ' ἅπερ κατὰ τοῦ πόνου, δῆλα δὴ εἴτε ἐσωτερικῶς εἴτε ἐν ἀνάγκῃ ποιοῦνται ὑποδερμικαὶ ἐνέσεις διὰ μορφίνης.

Ἐν ἀρχῇ μὲν τῆς νόσου ὅτε εὑρίσκονται ἐν τῷ στομάχῳ καὶ τοῖς ἐντέροις οὐσίαι ἠλλοιωμέναι, δίδομεν ἐλαφρόν τι καθαρκτικὸν καὶ ἰδίᾳ τὸ κίκινον ἔλαιον, βραδύτερον δέ, ἐὰν ὑπάρχῃ δυσκοιλιότης, τότε ἐνεργοῦμεν κατὰ ταύτης διὰ κλυσμάτων.

Ὅπως ὑποστηρίξωμεν τὰς δυνάμεις τοῦ πάσχοντος καὶ μάλιστα εἰς ἐποχήν, καθ' ἣν οὗτος ἐξαντλεῖται ἐκ τοῦ ἐμέ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

του καὶ ὁ στόμαχος οὐδὲν δύναται νὰ δεχθῇ, παραγγέλλομεν κλύσματα διὰ διαφόρων θρεπτικῶν οὐσιῶν. Ὅταν δὲ τὰ κύρια συμπτώματα τῆς γαστρίτιδος παρέλθωσι καὶ ὁ στόμαχος ἀρχίζει νὰ ἀνέχηται τὰ εἰσιόμενα, τότε ἐπιτρέπομεν τῷ ἀρρώστῳ νὰ λαμβάνῃ μικρὰν ποσότητα γάλακτος μεθ' ὕδατος καὶ ἄνευ σακχάρεως ἢ ἐλαφρὸν ζωμόν, βαθμηδὸν καί, ἐφ' ὅσον ἡ λειτουργία τοῦ στομάχου ἀποκαθίσταται, παρέχομεν αὐτῷ καὶ στερεὰς τροφὰς ἀλλ' ἐκ τῶν μᾶλλον εὐπέπτων, τέλος πρὸς τόνωσιν τοῦ στομάχου βραδύτερον δίδομεν τὰ διάφορα πικρὰ καὶ τονικὰ φάρμακα.

Β' ΓΑΣΤΡΙΤΙΣ ΦΛΕΓΜΟΝΩΔΗΣ, ΓΑΣΤΡΙΤΙΣ ΥΠΟΒΛΕΝΝΟΓΟΝΟΣ ΛΗΝΙΤΙΣ ΦΛΕΓΜΟΝΩΔΗΣ Ἡ ΕΜΠΥΗΤΙΚΗ ΤΟΥ BRINTON

Ἡ φλεγμονώδης γαστρῖτις συνίσταται εἰς τὴν φλεγμονὴν καὶ διαπύησιν τοῦ ὑπὸ τὸν βλεννογόνον συνεκτικοῦ ἱστοῦ, ὡς καὶ τῶν κατὰ τὸ βάθος κειμένων χιτώνων τοῦ στομάχου. Ἡ τοιαύτη φλεγμονὴ εἶναι σπανιώτατα πρωτοπαθὴς καὶ τοσοῦτον μάλιστα, ὥστε τινὲς ἀμφισβητοῦσι τὴν ὕπαρξιν αὐτῆς, ὅτε καὶ τὰ αἴτια εἰσὶν ἄγνωστα· σχετικῶς συνηθέστερον εἶναι δευτεροπαθὴς ἢ συμπτωματική, ὅτε δῆλα δὴ ἐπέρχεται κατὰ τὴν πορείαν καθολικῶν νόσων, ὡς τοῦ τύφου, τῆς εὐλογίας, τῆς πυαιμίας, τοῦ ἐπιλοχείου πυρετοῦ, καὶ ὅτε εἶναι μᾶλλον μεταστατική.

Ὁ Brinton τὴν ἑξῆς εἰκόνα δίδει αὐτῆς· « Ἄτομον, ἡλικίας συνήθως μεταξὺ 20 καὶ 40 ἐτῶν, μέχρι τοῦδε ὑγιῶς ἔχον, αἰτιᾶται πόνον ἰσχυρότατον κατὰ τὴν στομαχικὴν χώραν, ἐπέρχονται ἔμετοι συχνότατοι καὶ ἐκδηλοῦται πυρετὸς ἰσχυρός. Τὸ ἄλγος ἐπιτείνεται, οἱ ἔμετοι αὐξάνουσιν ἐπὶ μᾶλλον, ὁ πόνος τῇ πιέσει εἶναι τοσοῦτον ζωηρός, ὥστε ὁμοιάζει πρὸς τὸν τῆς περιτονίτιδος, ἂν ἤθελέ τις ἐκλάβῃ, εἰ μὴ ὁ μετεωρισμὸς περιωρίζετο εἰς τὴν ἐπιγάστριον χώραν. Μετ' ὀλίγον ἀναφαίνεται ὁ ἴκτερος· συνηθέστερον τὴν παρόξυνσιν τοῦ πυρετοῦ διαδέχεται βαθεῖα κατάπτωσις,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπέρχεται παραλήρημα καὶ ὁ ἄρρωστος ἀποθνήσκει ἐν κωματικῇ καταστάσει ἐντὸς τεσσαράκοντα ὡρῶν ἢ ἡμερῶν τινων ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῶν φαινομένων τούτων.»

Ἐν γένει ἡ νόσος αὕτη εἴτε ὡς πρωτοπαθὴς εἴτε ὡς δευτεροπαθὴς εἶναι ὑπουλοτάτη· διότι ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει καταλαμβάνει τὸν ἄνθρωπον ἀποτόμως καὶ ἐν πλήρει ὑγιείᾳ, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ τὰ νοσηρὰ αὐτῆς φαινόμενα πολλάκις ἐπισκιάζονται ὑπὸ τῆς προτέρας τοῦ ἀρρώστου καταστάσεως.

Αἱ βλάβαι, αἱ ὑπὸ τῆς φλεγμονώδους γαστρίτιδος προκαλούμεναι καὶ τὴν πυώδη διήθησιν ἀποτελοῦσαι, εὑρίσκονται εἴτε διάχυτοι εἴτε κατὰ ἑστίας.

Καὶ ἡ μὲν διάχυτος πύησις ἐκτείνεται ἐπὶ τοῦ συνεκτικοῦ ἱστοῦ ἐν εἴδει σινδόνος καὶ διηθεῖ αὐτὸν κατὰ διαφόρους βαθμοὺς ὥστε εἴς τινα μὲν μέρη παρίσταται ὡς ἁπλοῦν ἐξίδρωμα παχύ, πυῶδες καὶ ὑποκίτρινον, καὶ προσκολλᾶται ἐπὶ τοῦ ἱστοῦ, ὥστε κατὰ τὴν τομὴν παρέχει ὄψιν ἐκδορίου, οὗτινος ἡ ὀρρώδης ἔκκρισις ἐγκλείεται εἰς πλέγμα ἰνικῆς πεπηγυίας, ἐν ᾧ εἰς ἕτερα ἀποτελεῖ ἀληθῆ σπόγγον ἔχοντα πεπληρωμένας τὰς κοιλότητας ὑπὸ πύου.

Ἡ δὲ κατὰ ἑστίας πύησις σχηματίζει ἀποστήματα, ὧν τὸ μέγεθος ποικίλλει μεταξὺ φακῆς καὶ καρύου. Ταῦτα εἰσὶν ὑποβλεννογόνα ἢ ὑποπεριτοναϊκὰ καὶ ἑδράζουσι συνηθέστερον κατὰ τὴν πυλωρικὴν χώραν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀποστημάτων εἶναι διάφορος, διότι δύναται νὰ ὑπάρξῃ καὶ ἓν μόνον ἢ νὰ εὑρεθῶσι πλεῖσται πυώδεις ἑστίαι. Καί τοι ταῦτα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μένουσι στάσιμα, ἀλλ' ὅμως δύνανται νὰ κενωθῶσι, τὰ μὲν ὑποβλεννογόνα, ἐν τῷ στομάχῳ εἴτε δι' ἑνὸς εὐρέος στομίου εἴτε διὰ πολλῶν πόρων, ἕκαστος τῶν ὁποίων ἀντιστοιχεῖ πρὸς στόμιον ἀδένος, τὰ δὲ ὑποπεριτοναϊκὰ ἐν τῇ κοιλίᾳ, ὅτε ἐπέρχεται περιτονῖτις ὀξεῖα, εἰ μὴ προηγουμένως εἶχον σχηματισθῇ ψευδομεμβράναι μεταξὺ στομάχου καὶ περιτοναίου.

Αἱ ἀλλοιώσεις δὲ ἃς ὑφίστανται οἱ διάφοροι τοῦ στομάχου ὑμένες κατὰ τὴν πυώδη διήθησιν εἰσὶ λίαν καταφα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νεῖς· οὕτως ἐν γένει τὰ τοιχώματα τοῦ στομάχου εἰσὶ πεπαχυμένα καὶ ἡμικλυδάζοντα, ὁ βλεννογόνος ὑμὴν ὑπεραιμικὸς καὶ ἐξωδηκὼς παρουσιάζει πολλὰς μικρὰς καὶ στρογγύλας ἐξελκώσεις, δι' ὧν ἐξέρχεται πῦον, ὁ μυϊκὸς εἶναι ἀπόχρους καὶ ἔχει σύστασιν πηκτώδη καὶ τέλος ὁ ὀρρώδης εἶναι ἀδιαφανὴς ἐξημμένος καὶ ἡ καλύπτεται ὑπὸ ψευδομεμβρανῶν, ὥστε νὰ συμφύηται πρὸς τὰ παρακείμενα μέρη ἢ εἶναι κατειλημμένος καὶ οὗτος ὑπὸ τῆς πυώδους διηθήσεως.

Συμπτώματα. Τὰ συμπτώματα τῆς φλεγμονώδους γαστρίτιδος πλὴν τοῦ ἐπερχομένου ἰκτέρου εἰσὶ περίπου τὰ αὐτὰ πρὸς τὰ τῆς ὀξείας γαστρίτιδος μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι εἰσὶ κατ' ἐξοχὴν ἔντονα· οὕτως ὁ πόνος εἶναι ἰσχυρότατος, οἱ ἔμετοι λίαν συχνοὶ ἐξ ὧν ἀποβάλλονται ὕλαι βλεννώδεις, χολώδεις ἢ μελανωπαί, καὶ οὐδέποτε αἱμόφυρτοι· σπανιώτατα δὲ παρατηρεῖται πυέμεσις στομαχική· μία περίπτωσις ἀναφέρεται ὑπὸ τοῦ Raynaud καὶ ἑτέρα ὑπὸ τοῦ κ. Δαμασκηνοῦ· ἔτι ἡ δύσπνοια εἶναι λίαν ἰσχυρὰ καὶ ἡ βαρεῖα καθολικὴ κατάστασις ἐκδηλοῦται διὰ σφοδροῦ πυρετοῦ καὶ ταχείας καταπτώσεως τῶν δυνάμεων· ἐνίοτε εἰς τὰ συμπτώματα ταῦτα προστίθεται καὶ ἴκτερος. Ὁ θάνατος ἐπέρχεται ἐντὸς δύο ἢ ἓξ ἡμερῶν, εἴτε ἐξ ὀξυτάτης περιτονίτιδος, εἴτε ἐξ ἐκλύσεως τῶν δυνάμεων. Ἡ ἴασις εἶναι σπανιωτάτη καὶ τότε ἐὰν ὑπάρχῃ ἓν μόνον ἀπόστημα, συμβάλλουσι δὲ καὶ ἕτεροι γενικοὶ ὅροι· ἀλλὰ καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θᾶττον ἢ βράδειον ὁ θάνατος ἐπέρχεται ἐκ τῆς στενώσεως τοῦ πυλωροῦ ἢ καὶ αὐτοῦ ἐν γένει τοῦ στομάχου ἕνεκα τοῦ ἀναπτυχθέντος οὐλώδους ἱστοῦ μετὰ τὴν κένωσιν τοῦ ἀποστήματος.

Θεραπεία. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ θεραπεία εἶναι καθαρῶς συμπτωματική, ἰδίᾳ γίνεται χρῆσις τοῦ πάγου ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς καὶ χορηγοῦνται τὰ συνήθη ἀναληπτικὰ καὶ τονικά, ὡς οἶνος ἰσχυρός, καμπανίτης κτλ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Γ' ΓΑΣΤΡΙΤΙΣ ΤΟΞΙΚΗ

Ἡ τοξικὴ γαστρῖτις, ἡ καὶ ὀξυτάτη καλουμένη ἐκ τῆς πορείας ἣν λαμβάνει, συνίσταται εἰς τὴν ὀξεῖαν τοῦ στομάχου φλεγμονήν, τὴν προερχομένην ἐκ καταπόσεως δηλητηριωδῶν οὐσιῶν, ὡς ἀλκαλίων, πεπυκνωμένων ὀξέων ἢ καί τινων μεταλλικῶν ἁλάτων. Ἐκ τῶν οὐσιῶν ὅμως τούτων τινές, ἕνεκα τῆς χημικῆς αὐτῶν ἐνεργείας ἐπὶ τῶν ὀργανικῶν στοιχείων προκαλοῦσιν ἰδίᾳ καταστροφὴν τῶν ἱστῶν, μεθ' ὧν ἔρχονται εἰς ἐπαφὴν ἢ φλεγμονὴν τούτων· ἐν ᾧ ἕτεραι εἰσερχόμεναι ἐν τῷ στομάχῳ ἐπιφέρουσι τὴν καταστροφὴν οὐχὶ ἀπ' εὐθείας, ἀλλ' ἀφ' οὗ προκαλέσωσιν ἰσχυροτάτην φλεγμονήν, ὅτε ἡ καταστροφὴ τῶν ἱστῶν εἶναι ἀποτέλεσμα μᾶλλον τῆς ἰσχυρᾶς φλεγμονώδους ἐπεξεργασίας ἢ τῆς χημικῆς ἐνεργείας τῶν τοξικῶν οὐσιῶν. Καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην κατηγορίαν ὑπάγονται τὸ θειικὸν ὀξύ, τὸ νιτρικόν, τὸ ὑδροχλωρικόν, τὸ ὀξαλικόν, τὸ καυστικὸν κάλι καὶ ἡ ἀμμωνία· εἰς δὲ τὴν δευτέραν τὸ ἀρσενικῶδες ὀξύ, ὁ φωσφόρος, τὰ ἅλατα τοῦ ἀργύρου, τοῦ ὑδραργύρου, τοῦ χαλκοῦ καὶ τὰ φυτικὰ δηλητήρια.

Ἀνατομικαὶ ἀλλοιώσεις. Αἱ μετὰ τὴν ἐνέργειαν ἰδίᾳ τῶν καυστικῶν ὀξέων παραγόμεναι ἀλλοιώσεις ἐν τῷ στομάχῳ εἶναι ἡ κατὰ μέρη καταστροφὴ τοῦ ἐπιθηλιακοῦ καλύμματος καὶ ἡ παραγωγὴ λευκῶν ἢ μελαινῶν ἐσχαρῶν, μετὰ τὴν ἀποκόλλησιν τῶν ὁποίων ὁ βλεννογόνος εὑρίσκεται ἐξέρυθρος μετ' ἀφθόνων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον αἱμορραγιῶν· αἱ τοιαῦται ἀλλοιώσεις παρατηροῦνται ἐπὶ ὀξέων μικρᾶς ποσότητος ἢ κατ' ὀλίγον πεπυκνωμένων· ἐὰν ὅμως ταῦτα εἰσαχθῶσι κατὰ μεγάλα ποσά, τότε αἱ ἀλλοιώσεις καὶ κατ' ἐπιφάνειαν εἰσὶ μᾶλλον ἐκτεταμέναι καὶ κατὰ βάθος περιλαμβάνουσιν ἅπαντας τοὺς ὑμένας τοῦ στομάχου μέχρι διατρήσεως αὐτοῦ. Ὁ βλεννογόνος ὑμὴν καθ' ὅλον αὐτοῦ τὸ πάχος μεταβάλλεται εἰς εὔθρυπτον μέλαιναν μᾶζαν, ὁ μυϊκὸς ὡσαύτως εἶναι νενεκρωμένος ἢ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

διηθημένος ἐξ ὀρρώδους ὑγροῦ, ὅτε ἔχει σύστασιν πηκτώδη καὶ εὐκόλως τέμνεται· οὐχὶ δὲ σπανίως ἡ καταστροφὴ καταλαμβάνει καὶ αὐτὸν τὸν ὀρρογόνον, ὅτε παρατηρεῖται ἡ τελεία τοῦ στομάχου διάτρησις. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἕνεκα τῆς ἐκχύσεως ἐν τῇ κοιλίᾳ τῶν ἐν τῷ στομάχῳ περιεχομένων ὑλῶν εὑρίσκονται βλάβαι ὀξυτάτης περιτονίτιδος. Πέριξ τῶν ἐσχαρῶν καὶ εἰς μεγάλας ἐκτάσεις ὁ βλεννογόνος εἶναι λίαν ἐρυθρὸς καὶ ἐξῳδηκὼς ὑπ' ὀρρώδους διηθήσεως· ἐν ᾧ τὸ αἷμα τὸ ἐν τοῖς ἀγγείοις τῶν στομαχικῶν τοιχωμάτων καὶ πολλάκις τῶν παρακειμένων μεγάλων ἀγγείων, ὡς τῶν τοῦ δωδεκαδακτύλου ἢ τῶν κλάδων τῆς ἀορτῆς, εἶναι μεταβεβλημένον εἰς μέλαιναν ἢ μελανέρυθρον μᾶζαν.

Αἱ ἐκ καυστικῶν ἀλκαλίων παραγόμεναι ἀλλοιώσεις συνίστανται εἰς τοῦτο, ὅτι αἱ ἐσχάραι εἶναι ἧττον περιωρισμέναι καὶ ἡ τῶν διαφόρων τοῦ στομάχου ἱστῶν καταστροφὴ παριστᾷ πολτώδη κακόχρουν μᾶζαν· ἔτι ἐκ τῆς ταχείας τούτων ἀναπόσεως ἡ φθορὰ τῶν ὑμένων ἐπέρχεται ταχύτερον, ἑπομένως ἡ διάτρησις τοῦ στομάχου εἶναι συχνοτέρα ἢ μετὰ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ὀξέων.

Ὅμοιαι πρὸς τὰς ἐν τῷ στομάχῳ παραγομένας ἀλλοιώσεις ἐκ τῶν ἀνωτέρω δηλητηριωδῶν οὐσιῶν εὑρίσκονται εἰς τὴν κοιλότητα τοῦ στόματος, εἰς τὸν οἰσοφάγον καὶ ἐνίοτε εἰς τὰ ἔντερα, ἐὰν ἡ καταποθεῖσα οὐσία κατῆλθεν ἐν αὐτοῖς.

Ὁ ὑπερχλωριοῦχος ὑδράργυρος, ὁ φωσφόρος, τὰ ἅλατα τοῦ χαλκοῦ ἢ ἕτεραι μεταλλικαὶ οὐσίαι, ἀποτελοῦσιν ἐσχάρας φαιὰς ἢ μελαίνας, πέριξ τῶν ὁποίων ὁ βλεννογόνος ὑμὴν εἶναι ἐρυθρὸς καὶ ἐξῳδηκὼς ἕνεκα ὀρρώδους διηθήσεως. Αἱ ἐξ ἀρσενικοῦ παραγόμεναι ἀλλοιώσεις κατέχουσι τὰς πτυχὰς τοῦ βλεννογόνου, ὁ ὁποῖος κατὰ διάφορα μέρη ἢ παρουσιάζει μίαν ἢ πλείονας ἐσχάρας φαιὰς ἢ ὑποπρασίνους ἢ εἶναι ἐξῳδηκὼς καὶ τὴν σύστασιν πολτώδης· ἐπὶ τῶν ἀλλοιωθέντων μερῶν ἐνίοτε εὑρίσκεται οὐσία λευκὴ ἐν εἴδει κόνεως.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐπὶ περιπτώσεων ἰάσεως ἡ ἐπανόρθωσις τῶν βλαβῶν τελεῖται διὰ τῆς ἀποπτώσεως τῶν ἐσχαρῶν καὶ τῆς παραγωγῆς ἐπιθηλίου, ἐὰν αὗται ἦσαν ἐπιπόλαιοι, ἐὰν ὅμως αἱ βλάβαι ἦσαν βαθεῖαι καὶ παρήχθη πύησις, τότε γεννᾶται τυλώδης ἱστός, ὁ ὁποῖος πολλάκις προκαλεῖ συμφύσεις πρὸς τὰ παρακείμενα ὄργανα ἢ συνηθέστερον ἐπιφέρει στένωσιν τῆς καρδίας ἢ τοῦ πυλωροῦ ἢ ὁλοκλήρου τοῦ στομάχου.

Συμπτώματα καὶ Πορεία. Τὰ συμπτώματα τῆς τοξικῆς γαστρίτιδος καὶ κατὰ τὴν ἰσχυρὰν ἐκδήλωσιν, καὶ κατὰ τὴν ταχεῖαν αὐτῶν ἐμφάνισιν εἰσὶν ἀνάλογα τοῦ εἴδους καὶ τῆς ποσότητος τῶν εἰσαχθεισῶν δηλητηριωδῶν οὐσιῶν. Τὸ χαρακτηρίζον δὲ τὴν γαστρίτιδα τὴν ἐκ πυκνῶν ὀξέων καὶ καυστικῶν ἀλκάλεων παραγομένην εἶναι ἡ ἰσχὺς καὶ τὸ ἀπότομον τῆς ἐμφανίσεως τῶν γαστρικῶν συμπτωμάτων, ἐν πλήρει ὑγείᾳ τοῦ ἀτόμου εὑρισκομένου. Πόνοι ἰσχυρότατοι ἐπεκτείνονται ἐκ τοῦ ἐπιγαστρίου καθ' ὅλην τὴν κοιλίαν καὶ πολλάκις μέχρι τῆς σπονδυλικῆς στήλης· πάραυτα δὲ ἀκατάσχετοι ἔμετοι κενοῦσι τὸν στόμαχον καὶ ἀποβάλλουσιν ὕλας βλεννώδεις μεθ' αἵματος ἀναμεμιγμένας, ταὐτοχρόνως δὲ ἢ μετ' ὀλίγας στιγμὰς ἐπέρχονται κωλικοὶ καὶ τεινεσμὸς μετὰ διαρροϊκῶν αἱμοφύρτων κενώσεων, ἔτι δὲ ἐκδηλοῦνται συμπτώματα περιτονίτιδος ἰσχυροτάτης, ἐπελθούσης εἴτε ἐκ διατρήσεως τοῦ στομάχου εἴτε ἐξ ἐπεκτάσεως τῆς φλεγμονῆς, καὶ ὁ πάσχων παρουσιάζει ἅπαντα τὰ τῆς καταπτώσεως τῶν δυνάμεων τὰ σημεῖα, ἤτοι σφυγμὸν μικρὸν καὶ εὐπίεστον, τὸ δέρμα ψυχρὸν καὶ κεκαλυμμένον ὑπὸ κολλώδους ἱδρῶτος, τὸ πρόσωπον κυανωτικὸν καὶ καταλαμβάνεται ὑπὸ λειποθυμιῶν καὶ συγκοπῶν· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ θάνατος ἐπέρχεται ἐν μέσῳ τῶν συμπτωμάτων τούτων ἐντὸς τῆς αὐτῆς ἡμέρας τὸ μὲν ἐκ τῶν βαρυτάτων ἀλλοιώσεων τοῦ στομάχου καὶ τῆς ἐπελθούσης περιτονίτιδος, τὸ δὲ ἐκ τῆς ἀπορροφήσεως τοῦ διαβρωτικοῦ δηλητηρίου, ὡς ἐπὶ παραδείγματι τοῦ νιτρικοῦ ὀξέος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Πρὸς τοῖς ἀνωτέρω συμπτώμασιν ἀνάγκη νὰ ἀναφέρωμεν καὶ τὰ ἐκ τοῦ στόματος καὶ τοῦ φάρυγγος προερχόμενα ἕνεκα τῶν βλαβῶν, ἃς κατὰ τὰ μέρη ταῦτα ἐπήνεγκον αἱ διελθοῦσαι καυστικαὶ οὐσίαι· εἰσὶ δὲ ταῦτα πόνοι ἰσχυροὶ κατὰ τὸ στόμα καὶ τὸν φάρυγγα καὶ κατάποσις δυσχερεστάτη ἢ ὅλως ἀδύνατος, ἔτι διὰ τῆς ἐξετάσεως εὑρίσκονται πλήρη ἐσχαρῶν τὰ ἀνωτέρω μέρη καὶ ὁ βλεννογόνος κατὰ τόπους κατεστραμμένος.

Εἰς σπανίας περιπτώσεις, καθ' ἃς ὁ μὲν στόμαχος δὲν ὑπέστη βαθείας ἀλλοιώσεις, ἡ δὲ ἀναπτυχθεῖσα περιτονῖτις εἶναι ὅλως τοπικὴ καὶ ὀφείλεται εἰς ἐπέκτασιν τῆς τοῦ στομάχου φλεγμονῆς, δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἴασις, ἥτις ἐξαγγέλλεται βαθμηδὸν διὰ τῆς κατευνάσεως τῶν πόνων, τῆς ἐλαττώσεως τῶν ἐμέτων καὶ τῆς ἐπερχομένης ἀνεκτικότητος τοῦ στομάχου εἰς τὰ ποτὰ καὶ τὰς πολτώδεις θρεπτικὰς οὐσίας· παρερχομένης δὲ οὕτω τῆς περιτονίτιδος, ἐκλείπουσι τὰ ἀδυναμικὰ φαινόμενα καὶ ἐναπομένει μόνον ἐλαφρὸς πυρετός, ὅστις μετ' οὐ πολὺ πίπτει καὶ ὁ πάσχων εὑρίσκεται ἐν ἀναρρώσει, ἥτις δύναται νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ μακρὸν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον χρόνον, ἀναλόγως τῆς ἐναπολειφθείσης εὐαισθησίας τοῦ στομάχου καὶ τῆς ἀναπτυχθείσης δυσχερείας πρὸς κατάποσιν τῶν τροφῶν ἐκ τῶν βλαβῶν ἃς ὑπέστη ὁ οἰσοφάγος.

Ἐπὶ δηλητηρίων δέ, μὴ παραγόντων τὴν ἄμεσον καταστροφὴν τῶν ἱστῶν, ἀλλὰ προκαλούντων ἐκ τοπικῆς ἐνεργείας φλεγμονὴν τοῦ στομάχου, (ὡς μεταλλικῶν ἁλάτων ἀρσενικοῦ ἐν ἀραιᾷ μορφῇ κτλ.), τὰ ἐπερχόμενα συμπτώματα τῆς γαστρίτιδος εἰσὶν ὅλως διάφορα. Πρῶτον ταῦτα δὲν ἀναφαίνονται ἀμέσως καὶ ἀποτόμως, ἀλλὰ μετὰ παρέλευσιν μιᾶς ἢ καὶ πλειοτέρων ὡρῶν, ἀναλόγως τῆς φύσεως καὶ τῆς πυκνότητος τοῦ δηλητηρίου· εἶτα ἐλλείπουσιν τὰ ἐκ τοῦ στόματος καὶ τοῦ φάρυγγος συμπτώματα, τὰ προερχόμενα ἐκ τῶν ἐσχαρῶν, ἃς παράγουσιν αἱ καυστικαὶ οὐσίαι κατὰ τὴν διάβασιν αὐτῶν. Οἱ δὲ ἐν ἀρχῇ ἐπερχόμενοι ἔμετοι θεωροῦνται σωτήριοι ὡς ἀποβάλλοντες μέρος τῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μὴ ἀπορροφηθείσης δηλητηριώδους οὐσίας· δυστυχῶς ὅμως ἐπὶ ἰσχυρῶν δηλητηριάσεων καὶ οὗτοι ἐλλείπουσι, διότι ἕνεκα τῆς ἐπερχομένης γενικῆς παραλύσεως ἑπομένως καὶ τοῦ στομάχου αἱ πρὸς ἔμετον κινήσεις εἰσὶν ἀνεπαρκεῖς, ὅπως κενώσωσι τὰς ἐν αὐτῷ οὐσίας. Ἀλλ' ἐν ᾧ ἐπὶ τῶν τοιαύτης φύσεως δηλητηριωδῶν οὐσιῶν τὰ ἰσχυρὰ τῆς γαστρίτιδος συμπτώματα δὲν ἐκδηλοῦνται ὥσπερ ἐπὶ τοῦ ἑτέρου εἴδους, ὡς ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, ἐν τούτοις ἐκ τῆς ἐνεργείας αὐτῶν ἐφ' ὅλου τοῦ ὀργανισμοῦ ἐπέρχεται παγετώδης ψῦξις καὶ ὁ πάσχων ἀποθνήσκει ἐκ παραλυτικῶν φαινομένων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ταχέως.

Εἴς τινας ὅμως περιπτώσεις, ἐὰν μεγάλη ποτότης τοῦ δηλητηρίου ἀποβληθῇ δι' ἐμέτου, χορηγηθῶσι δὲ καὶ ἐγκαίρως τὰ ἀνάλογα ἀντιδραστήρια, δύνανται βαθμηδὸν τὰ παραλυτικὰ φαινόμενα νὰ ἐκλείψωσιν, ἡ κυκλοφορία νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸ κατὰ φύσιν καὶ ὁ πάσχων νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀναρρώσεως, ὅπερ πολλάκις εἶναι λίαν βραδὺ ἢ παραμένει τοιοῦτον ἐφ' ὅρου ζωῆς ἕνεκα τῆς καθοκικῆς δηλητηριάσεως, ἣν ὑπέστη ὁ ὀργανισμός.

Θεραπεία. Ἐπειδὴ ἡ ὑπὸ τῶν ὀξέων καὶ καυστικῶν ἀλκάλεων καταστροφὴ εἶναι ταχίστη, ἡ ἐφαρμογὴ τῶν ὑπὸ τῆς τοξικολογίας ὁριζομένων ἀντιδότων ἀνάγκη νὰ γίνῃ λίαν ταχέως, ἤτοι μίαν ἢ τὸ πολὺ δύο ὥρας μετὰ τὴν εἰσφορὰν τῶν ἀνωτέρω οὐσιῶν, διότι βραδύτερον τὰ ἀντίδοτα οὐ μόνον εἰσὶν ἀνωφελῆ, ἀλλὰ καὶ τὸν ἐρεθισμὸν τοῦ βλεννογόνου ὑμένος ἐπαυξάνουσι. Δίδοται δὲ κατὰ τῶν ὀξέων ἡ μαγνησία ἢ τὸ ἀνθρακικὸν νάτριον εἴτε ἐν διαλύσει εἴτε μετὰ ἀραβικοῦ κόμμεος ἢ ἐλαίου καὶ ἐν ἐλλείψει τούτων ποτίζεται ὁ πάσχων δι' ὕδατος σαπωνούχου ἢ γάλακτος ἢ ὕδατος λευκωματούχου· κατὰ τῶν καυστικῶν ἀλκάλεων ὡς ἀντίδοτα χρησιμεύουσι τὰ φυτικὰ ἢ μεταλλικὰ ὀξέα ἐν διαλύσει, ἢ χορηγεῖται τὸ ὄξος μεθ' ὕδατος μεμιγμένον. Συμπτωματικῶς δὲ ἐνεργοῦμεν, παραγγέλλοντες τὸν πάγον ἐσωτερικῶς καὶ ἐξωτερικῶς.

Ὅτε ὅμως πρόκειται περὶ ἀρσενικοῦ καὶ περὶ δριμέων

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φυτικῶν καὶ ζωικῶν δηλητηρίων, ἐπειδὴ ταῦτα ἐνεργοῦσι βραδύτερον, ἡ χρῆσις τῶν ἀντιδραστηρίων δύναται νὰ γίνῃ καὶ πολὺν χρόνον μετὰ τὴν λῆψιν αὐτῶν· καὶ ἐν ᾧ τὰ ἐμετικὰ εἰσὶν ἀνωφελῆ εἰς τὴν γαστρίτιδα τὴν ἐκ καυστικῶν δηλητηρίων προερχομένην, κατὰ τῶν ἀνωτέρω οὐσιῶν ταῦτα εἰσὶ λίαν ἐνδεδειγμένα, ὥστε, εἰ μὴ ὑπάρχουσιν ἔμετοι ἢ εἰσὶν ἀνεπαρκεῖς, προκαλοῦμεν τούτους δι' ἑνὸς ἐμετικοῦ καὶ ἐν ἀνάγκῃ τεχνητῶς δι' ἐρεθισμοῦ τῆς σταφυλῆς ἢ κενοῦμεν τὸν στόμαχον διὰ τῆς γαστραντλίας. Μετὰ δὲ τὴν ἀποβολὴν τοῦ δηλητηρίου διὰ τῶν ἀνωτέρω μέσων ποιοῦμεν χρῆσιν τῶν ἀντιδότων καὶ κατὰ μὲν τοῦ ἀρσενικοῦ δίδεται ὁ ὑπερχλωριοῦχος σίδηρος μετὰ ὕδατος ἢ ἡ μαγνησία, κατὰ δὲ τοῦ ἀντιμωνίου τὰ ἐμετικὰ κάρυα καὶ τὰ στυπτικὰ ἀφεψήματα, κατὰ τοῦ χαλκοῦ καὶ ὑδραργύρου τὸ λεύκωμα ἢ ἡ μαγνησία. Μετὰ τούτων ὡσαύτως παραγγέλλονται τὰ ψυχρὰ καὶ τέλος, ἀφ' οὗ ἀπεσοβήθη πᾶς κίνδυνος ἐκ τῆς γαστρίτιδος καὶ τῶν ἐπιπλοκῶν, ἐφίσταται ἡ προσοχὴ εἰς τὴν δίαιταν τοῦ ἀρρώστου, ἥτις πρέπει νὰ ᾖ λίαν αὐστηρὰ καὶ νὰ συνίσταται ἀποκλειστικῶς εἰς ῥευστὰς θρεπτικὰς οὐσίας, ἐὰν δὲ δὲν δύναται καὶ ταύτας νὰ δεχθῇ ὁ στόμαχος, εἰς κλύσματα θρεπτικά.

Δ' ΧΡΟΝΙΑ ΓΑΣΤΡΙΤΙΣ, ΧΡΟΝΙΟΣ ΓΑΣΤΡΙΚΟΣ ΚΑΤΑΡΡΟΥΣ

Ἡ χρονία γαστρῖτις ἔχει ἴδιον χαρακτηριστικὸν μᾶλλον τὴν διαρκεστέραν ἐπίδρασιν τῆς νοσηρᾶς αἰτίας ἢ τὴν σύστασιν ἰδίας μορφῆς· ἀπαντᾷ δὲ πολὺ συνηθέστερον τῆς ὀξείας καὶ γεννᾶται εἴτε ἐκ παρατάσεως ἢ ὑποτροπῆς τῆς ὀξείας γαστρίτιδος εἴτε βαθμηδὸν ἀπ' ἀρχῆς ἀναπτύσσεται ὡς τοιαύτη· οὐχὶ σπανία ὅμως εἶναι ἡ δευτεροπαθὴς αὐτῆς ἐμφάνισις, ὅτε ἐπέρχεται κατὰ τὴν πορείαν τινῶν μὲν ὀξέων, πλείστων δὲ χρονίων νοσημάτων.

Αἴτια. Τὰ τὴν χρονίαν γαστρίτιδα προδιαθέτοντα αἴτια δὲν εἶναι καθαρῶς προσδιωρισμένα. Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν ἡλικίαν ἡ νόσος αὕτη εἶναι συνηθεστάτη μὲν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κατὰ τὴν ἔφηβον, ἧττον δὲ κατὰ τὴν γεροντικήν, ἀναφέρουσί τινες περιπτώσεις χρονίας γαστρίτιδος καὶ κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, ἃς ἀποδίδουσιν εἴτε εἰς ἀπογαλακτισμὸν εἴτε εἰς τὴν κακὴν τοῦ παιδὸς δίαιταν, ἀλλὰ κατ' ἄλλους ἡ κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην χρονία τοῦ στομάχου φλεγμονὴ θεωρεῖται λίαν ἀμφίβολος. Ὅσον δὲ διὰ τὸ ψῦλον ὡς ἐκ τῆς καταχρήσεως τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν παρατηρεῖται πολὺ συχνότερον εἰς τοὺς ἄνδρας ἢ εἰς τὰς γυναῖκας.

Ὡς παραγωγικὰ αἴτια τῆς πρωτοπαθοῦς χρονίας γαστρίτιδος (πλὴν τῆς μεταβάσεως τῆς ὀξείας τοῦ βλεννογόνου τοῦ στομάχου φλεγμονῆς εἰς χρονίαν) θεωροῦνται ἡ ὑπερβολικὴ βρῶσις καὶ πόσις, τὸ ἀκανόνιστον τῆς ὥρας τῶν γευμάτων, ἔτι δὲ ἡ κακὴ ποιότης τῶν τροφῶν, ἡ ἕξις τοῦ ἀναγινώσκειν κατὰ τὸ τρώγειν, ἡ ἐργασία ἐν ὥρᾳ πέψεως κτλ. ἐν ἑνὶ λόγῳ πᾶσαι αἱ αἰτίαι, αἱ προκαλοῦσαι τὴν ὀξεῖαν γαστρίτιδα, δύνανται, διαρκῶς ἢ κατὰ περιόδους ἐνεργοῦσαι, νὰ ἐπιφέρωσι τὴν χρονίαν ταύτης μορφήν.

Ἡ κοινωτέρα ὅμως τῶν αἰτιῶν καὶ ἡ μᾶλλον γνωστὴ πρὸς παραγωγὴν τῆς χρονίας τοῦ βλεννογόνος τοῦ στομάχου φλεγμονῆς εἶναι ἡ κατάχρησις τῶν πνευματωδῶν ποτῶν, ὡς τοῦ οἴνου, τοῦ ζύθου, τῆς ῥακῆς, τοῦ ἀψινθίου κτλ., ἰδίᾳ δὲ προσβάλλει τὸ πνεῦμα ἐκείνους ὧν ὁ ὀργανισμὸς ἀνέχεται τὴν ἐκ τούτου δηλητηρίασιν χωρὶς νὰ παρουσιάζῃ προώρως φαινόμενα νευρικῆς διαταράξεως, ὅτε ὡς ἐκ τῆς ἀνεκτικότητος αἱ καταχρήσεις διαδέχονται ἀλλήλας καὶ ἡ τοξικὴ οὐσία ἐρεθίζει βραδέως, ἀλλ' ἀσφαλῶς τὸν βλεννοῦμένα τοῦ στομάχου.

Διττῶς δὲ συντελοῦσι τὰ πνευματώδη ποτὰ πρὸς παραγωγὴν τῆς χρονίας γαστρίτιδος, εἴτε διὰ τοῦ ἀπ' εὐθείας γιγνομένου ἐρεθισμοῦ τοῦ βλεννογόνου τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἀγγείων αὐτοῦ, ὅτε ἡ γαστρῖτις εἶναι πρωτοπαθής, εἴτε διὰ τῆς ἐπερχομένης στάσεως τῆς φλεβικῆς τοῦ στομάχου κυκλοφορίας, ἐκ παθήσεων τῆς καρδίας ἢ ἐξ ἀλλοιώσεως τοῦ ἥπατος, τῆς προκαλουμένης ἐξ αὐτοῦ τοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

οἰνοπνεύματος, ὅτε ἡ χρονία γαστρῖτις εἶναι δευτεροπαθής.

Ἡ δευτεροπαθὴς χρονία γαστρῖτις ἡ καὶ συνηθέστερον ἀπαντῶσα εἶναι ἀπότοκος προηγηθείσης νόσου· δι' ὃ ἰδίᾳ ἀναφέρομεν τὰς προκαλούσας φλεβώδη στάσιν, ἤτοι ἐκείνας καθ' ἃς ἐπέρχεται διατάραξις τοῦ κυκλοφορικοῦ τῆς πυλαίας φλεβὸς συστήματος, ἐπομένως καὶ τῆς κυκλοφορίας τοῦ στομάχου, ὅτε, μὴ λειτουργοῦντος ἐλευθέρως τοῦ φλεβικοῦ τοῦ στομάχου αἵματος, ἐπέρχεται στάσις αὐτοῦ ἥτις ἐπεκτείνεται καθ' ἅπασαν τὴν στομαχικὴν ἐπιφάνειαν. Ἐκ τῶν νοσημάτων, τῶν προκαλούντων τὴν φλεβώδη στάσιν, εἰσὶ τὸ μὲν ἡ κίρρωσις τοῦ ἥπατος καὶ οἱ κατὰ τὴν χηλὴν αὐτοῦ ἑδράζοντες ὄγκοι, τὸ δὲ ἡ σκλήρυνσις καὶ τὸ ἐμφύσημα τοῦ πνεύμονος, ἔτι αἱ παθήσεις τῆς δεξιᾶς καρδίας καὶ ἡ πάθησις τοῦ κολποκοιλιακοῦ στομίου· ἐκ τούτων αἱ μὲν τοῦ ἥπατος παθήσεις ἐνεργοῦσιν ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τῆς πυλαίας φλεβός, αἱ δὲ τῶν πνευμόνων καὶ τῆς καρδίας ἐπιδρῶσιν ἐπ' αὐτῆς, ἀφ' οὗ προκαλέσωσι διατάραξιν τοῦ κυκλοφορικοῦ συστήματος τῆς κατωτέρας κοίλης φλεβός, ὅτε ὁ κατάρρους ἐπεκτείνεται καθ' ἅπαντα τὸν γαστροεντερικὸν βλεννογόνον.

Ἡ θεωρία τῆς φλεβώδους στάσεως, ἡ ὑπὸ τοῦ Budd ἐξενεχθεῖσα καὶ ὑπὸ τοῦ Bamberger εἶτα ὑποστηριχθεῖσα, δὲν φαίνεται νὰ ἦναι μακρὰν πάσης ἀμφιβολίας· δι' ὃ ὁ κ. Δαμασκηνὸς συμπεραίνει ὅτι ἀντὶ νὰ θεωρήσωμεν τὴν τοῦ στομάχου χρονίαν φλεγμονὴν ὡς ἀποτέλεσμα τῶν παθήσεων τῆς καρδίας καὶ τοῦ ἥπατος, δὲν δυνάμεθα εἰς τινας περιπτώσεις νὰ παραδεχθῶμεν μᾶλλον ὅτι μία καὶ ἡ αὐτὴ αἰτία (ἡ κατάχρησις τῶν πνευματωδῶν ποτῶν ἐπὶ παραδείγματι) προκαλεῖ πολλαπλᾶς παθήσεις.

Τὴν ὑπὸ τοῦ διακεκριμένου ἐν Παρισίοις καθηγητοῦ ἐξενεχθεῖσαν δοξασίαν οὐ μόνον παραδεχόμεθα, ἀλλὰ θέλομεν προσπαθήσῃ, ὅσον τὸ ἐφ' ἡμῖν, ὅπως δώσωμεν καὶ τὴν ἐξήγησιν ταύτης· δι' ὃ ἀναγκαῖον νὰ ἐξετάσωμεν ἂν τὸ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

οἰνόπνευμα δύναται νὰ ἐπιδράσῃ μονομερῶς ἐπὶ τοῦ στομάχου, τοῦ ἥπατος καὶ τῆς καρδίας.

Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὴν ἐκ τῶν πνευματωδῶν ποτῶν ἐπερχομένην φλεγμονὴν τοῦ βλεννοϋμένος τοῦτο καὶ τὰ φυσιολογικὰ πειράματα μαρτυροῦσι καὶ κλινικῶς πλέον ἢ ἅπαξ ἔχομεν παρατηρήσει χρόνιον γαστρικὸν κατάρρουν ἐπελθόντα εἰς τοιούτους καταχραστὰς καὶ μὴ παρακολουθούμενον ὑπὸ διαταράξεων τῆς καρδίας ἢ παθήσεως τοῦ ἥπατος· ὅσον δ' ἀφορᾷ τὰς ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας ἀλλοιώσεις τοῦ ἥπατος, αὗται ὑπάρχουσιν ἐνίοτε καὶ ἄνευ καταφανοῦς στομαχικῆς βλάβης, δὲν ὑπολείπεται ἢ ἡ ἐπὶ τῆς καρδίας ἐπίδρασις· ἀλλ' αἱ ἐκ τοῦ οἰνοπνεύματος ἐπερχόμεναι βλάβαι τῆς καρδίας εἰσὶ συνηθέσταται, διότι παράγονται αὗται οὐ μόνον ἐκ τῆς ἀναπτυσσομένης ἀθηρωματώδους ἐκφυλίσεως τῶν ἀγγείων, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ γιγνομένου ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τῶν νεύρων τῆς καρδίας, ὡς καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπολοίπου νευρικοῦ συστήματος, ἤτοι τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ. Τούτων οὕτως ἐχόντων, διὰ τί νὰ ἐξαρτήσωμεν τὸν χρόνιον τοῦ στομάχου κατάρρουν ἐκ τῆς παθήσεως τοῦ ἥπατος ἢ τῆς καρδίας καὶ νὰ μὴ παραδεχθῶμεν τὸ οἰνόπνευμα ὡς αἰτίαν, δυναμένην νὰ προκαλέσῃ πολλαπλᾶς ἐν τῷ ὀργανισμῷ παθήσεις;

Ἐκ τῶν χρονίων νόσων τινὲς φρονοῦσιν ὅτι ἡ μᾶλλον δίδουσα ἀφορμὴν εἰς χρονίαν τοῦ στομάχου φλεγμονὴν εἶναι ἡ φυματίωσις· οὕτως ὁ Wilson Fox ἀναφέρει ὅτι ἐκ τῶν 31 νεκροψιῶν, ἃς ἐποιήσατο εἰς φυματιῶντας ἔχοντας ἐμέτους, ἐπὶ 16 τούτων εὗρε παθήσεις χρονίας γαστρίτιδος.

Ἐν ᾧ ἕτεροι τῶν συγγραφέων, καί τοι δὲν ἀρνοῦνται τὴν ἐκ τῆς φυματιώσεως παραγωγὴν τῆς χρονίας γαστρίτιδος, δὲν παραδέχονται ὅμως ταύτην καὶ τοσοῦτον συχνήν, ὡς ὁ Fox ἀναφέρει· ὡς δὲ ὁ κ. Δαμασκηνὸς παρατηρεῖ ἐκ πολλῶν νεκροψιῶν, ἃς ἐποιήσατο ἐπὶ τῶν φυματιώντων, ἅπαξ μόνον ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ σημεῖα χρονίας γαστρίτιδος

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ τότε ἡ γαστρῖτις ὠφείλετο εἰς κατάχρησιν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν, ἃς ἐποιεῖτο τὸ ἄτομον ἐκεῖνο.

Καὶ εἶναι μὲν βέβαιον ὅτι παρακολουθοῦσι τὴν φυματίωσιν ἢ προηγοῦνται ταύτης γαστρικαὶ διαταράξεις, αἵτινες βαθμηδὸν καὶ ἐφ' ὅσον ἡ νόσος προχωρεῖ, ἐπιτείνονται, οὐχ ἧττον αὗται δὲν φαίνεται νὰ ὦσι πάντοτε ἀπότοκοι χρονίας γαστρίτιδος ἀλλ' ἐνίοτε δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἁπλαῖ δυσπεπτικαὶ διαταράξεις. Διότι τότε κυρίως δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ἡ παραγωγὴ τῆς χρονίας τοῦ στομάχου φλεγμονῆς ἐκ φυματιώσεως, ὅταν ἡ καταστροφὴ τῶν πνευμόνων εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ ἐπιφέρῃ βλάβας τῆς καρδίας καὶ ἐπομένως διατάραξιν τῆς κυκλοφορίας καὶ στάσιν τῶν ἀγγείων τοῦ στομάχου ἢ ὅταν ἡ φυματίωσις ἔχει προχωρήσει καὶ παραγάγει ἐκφύλισιν τῶν διαφόρων ὀργάνων, ἐπομένως καὶ τοῦ ἥπατος, ὅτε ἡ στάσις ὀφείλεται εἰς τὴν διατάραξιν τοῦ τῆς πυλαίας φλεβὸς συστήματος, ἢ ὅταν τέλος ἐπέρχεται τοπικὸς ἐρεθισμὸς ἐκ τῆς παρουσίας φυματίου ἐν τῷ στομάχῳ, ὅπερ λίαν σπάνιον· ἐὰν ὅμως οὐδὲν τούτων ἔχει συμβῇ, καὶ τὰ ἐκ τοῦ στομάχου φαινόμενα ὑπάρχουσι, πρὶν ἔτι ἐκδηλωθῶσι τὰ τὴν φυματίωσιν χαρακτηρίζοντα συμπτώματα, τότε ταῦτα ἀνάγκη νὰ θεωρηθῶσι μᾶλλον δυσπεπτικαὶ διαταράξεις, προερχόμεναι ἐκ κακῆς αἱματοποιήσεως ἕνεκα τῆς καχεκτικῆς καὶ ἀναιμικῆς καταστάσεως τοῦ ἀρρώστου ἢ ἐκ τοπικῆς τοῦ στομάχου βλάβης.

Ὁ Brinton ὑπὸ τὸ ὄνομα «φθίσις γαστρική», περιέγραψεν ἄθροισμα συμπτωμάτων, ὧν τὴν φύσιν ἀφίνει σχεδὸν ἀπροσδιόριστον καὶ τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦνται ἐκ δυσπεπτικῶν φαινομένων καὶ ἰδίᾳ πόνου ἰσχυροῦ καὶ ἐμέτων· παρετήρησε δὲ ταῦτα εἰς φυματιῶντας, εἰς πρόσωπα ὑγιᾶ ἀλλὰ σχόντα ἐν τῇ οἰκογενείᾳ αὐτῶν παθόντας φυματίωσιν καὶ ἰδίᾳ τῶν ἐντέρων, καὶ εἰς πρόσωπα ἄτινα οὐδέτερον τούτων παρουσίαζον, καὶ ἀναφέρει ὅτι ἐνίοτε ἐπέρχονται τοσοῦτον ἔντονα, ὥστε καθίστανται αὐτὰ καὶ μόνα ἡ αἰτία τοῦ θανάτου. Θεωρῶν δὲ τὴν πάθησιν ταύτην εἶδος νευραλγίας τῶν κλάδων τοῦ πνευμονογαστρικοῦ καὶ τοῦ μεγάλου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συμπαθητικοῦ, ἥτις καταλαμβάνει τοὺς κοιλιακοὺς κλάδους, ὅπως ἐκδηλωθῇ κατὰ τὰς διακλαδώσεις τοῦ ἡλιακοῦ πλέγματος, εἰκάζει ὅτι ὁ οὕτω παραγόμενος ἐρεθισμὸς δυνατὸν νὰ ἐπιφέρῃ ἀληθῆ ἀλλοίωσιν τῶν νεύρων, ἧς ἀποτέλεσμα νὰ ἦναι ἡ βλάβη τῶν ἱστῶν τοῦ στομάχου ἢ τῶν ὀργάνων τῶν ἐχόντων σχέσιν πρὸς τὰ ἠλλοιωμένα ταῦτα νεῦρα.

Τὰ γαστρικὰ φαινόμενα τὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα φθίσις γαστρικὴ ὑπὸ τοῦ Brinton περιγραφέντα φρονοῦμεν ὅτι εἷς τινας περιπτώσεις δὲν εἶναι εἰ μὴ τὰ συμπτώματα τῆς δυσπεψίας ἢ τῆς χρονίας γαστρίτιδος τῆς προαναπτυσσομένης ἢ παραγομένης κατὰ τὰς περιστάσεις ἐκ τῆς φυματιώσεως· ἡ δὲ ἔντασις τούτων, ὡς καὶ ὁ ἰσχυρὸς πόνος εἶναι ἀποτέλεσμα τὸ μὲν τῆς ἐξαντλήσεως τοῦ ἀρρώστου, τὸ δὲ τοῦ ἐρεθισμοῦ ὃν ὑφίσταται τὸ πνευμογαστρικὸν καὶ μέγα συμπαθητικὸν ἐκ τοῦ φυματίου ἢ ἐκ τῆς ἀναπτυσσομένης φλεγμονῆς τῶν πνευμόνων καὶ μάλιστα ἐὰν ἡ βλάβη τυγχάνει κατὰ τὴν διαδρομὴν τῶν ἀνωτέρω νεύρων.

Ὡσαύτως καὶ αἱ κατὰ τὴν πορείαν τῆς ἀρθρίτιδος γαστρικαὶ διαταράξεις εἰσὶ λίαν συχναὶ διατηροῦσαι ἐπὶ μακρὸν τὰ σημεῖα ἁπλῆς δυσπεψίας ἢ καὶ λαμβάνουσαι τύπον φλεγμονῆς τοῦ στομάχου· ἀλλ' ὅσῳ συνήθεις εἰσὶν αὗται, τοσοῦτον καὶ ἡ παράγουσα ταύτας αἰτία εἶναι ἀμφίβολος· ἤτοι γεννᾶται τὸ ζήτημα ἐὰν αἱ κατὰ τὴν ἀρθρίτιδα ἀπαντῶσαι στομαχικαὶ διαταράξεις προέρχονται ἐξ ἁπλῆς λειτουργικῆς τοῦ στομάχου διαταράξεως ἢ εἰσὶν ἀποτέλεσμα μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς αἰτίας τῆς τὴν ἀρθρίτιδα προκαλεσάσης.

Καὶ τινὲς μὲν τῶν συγγραφέων, στηριχθέντες εἰς τὰ πειράματα, ἅτινα ὁ Zalesky ἐποιήσατο, ὅστις, ἀφαιρέσας τοὺς νεφροὺς ὄφεων, εὗρεν ἐν τῷ στομάχῳ αὐτῶν ποσότητα οὐρικοῦ ὀξέος ἢ οὐρικοῦ ντάρου, ὑποστηρίζουσιν ὅτι αἱ κατὰ τὴν πορείαν τῆς χρονίας γαστρίτιδος ἐπερχόμεναι στομαχικαὶ διαταράξεις προέρχονται ἐκ τῆς ἐν τῷ αἵματι περισσείας τοῦ οὐρικοῦ ὀξέος καὶ τῆς ἐναποθέσεως τούτου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐντὸς τοῦ στομάχου, ἐξ οὗ ὠνόμασαν τὴν γαστρίτιδα ταύτην γαστρίτιδα ἀρθριτικήν· τινὲς δέ, ὡς ὁ Brinton, ἀρνούμενοι τὴν ἐν τῷ στομάχῳ παρουσίαν τῶν οὐρικῶν ἁλάτων, ἀποδίδουσι τὰ πρὸ τοῦ ἀρθριτικοῦ παροξυσμοῦ ἢ καὶ τὰ μετὰ τοῦτον στομαχικὰ φαινόμενα εἰς νευρικὴν τοῦ στομάχου διατάραξιν, δυναμένην νὰ προκαλέσῃ οὐ μόνον τελείαν δυσπεψίαν, ἀλλὰ καὶ αἱμορραγίας αὐτοῦ, ὡς τοῦτο καὶ ἐπὶ ἄλλων νόσων παρετήρησεν· ἐν ᾧ ἐξ ἄλλου ὁ Watson φρονεῖ ὅτι ἅπαντα ταῦτα τὰ φαινόμενα δὲν εἶναι εἰ μὴ ἀποτέλεσμα χρήσεως δυσπέπτων τροφῶν.

Οἱαιδήποτε ὅμως καὶ ἂν ὦσιν αἱ γνῶμαι τούτων, οἱ πλεῖστοι τῶν συγγραφέων, ὡς ὁ Budd, Scudamore, Dittrich καὶ Charcot, παραδέχονται τὴν ἀρθριτικὴν γαστρίτιδα καὶ συμφωνοῦσι μετὰ τοῦ Ball, ὅτι ἡ ἀρθρῖτις ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ στομάχου, ὡς ὁ ῥευματισμὸς ἐπὶ τῆς καρδίας· ἡ δὲ οὕτω παραγομένη γαστρῖτις δὲν εἶναι ἡ λαθραία ἀρθρῖτις ὑπὸ μορφὴν στομαχικήν, ἀλλ' ἡ ἀρθρῖτις ἐξ ἀποκρούσεως ἢ μεταστατική, ἡ ἀντίστοιχος δῆλα δὴ τῆς οὐραιμικῆς γαστρίτιδος τῆς συχνότατα ἀπαντώσης κατὰ τὴν Βριχθείαν νόσον καὶ τῆς προερχομένης ἐκ τῆς ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ μεταβάσεως τῆς οὐρίας ἕνεκα ἀλλοιώσεως τῶν νεφρῶν, ἥτις οὐρία, ἀποσυντεθεῖσα εἰς ἀνθρακικὴν ἀμμωνίαν καὶ ἐλθοῦσα εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ βλεννογόνου ὑμένος τοῦ στομάχου, προκαλεῖ κατάρρουν τούτου μέχρι πολλάκις αἱμορραγικῶν ἐξελκώσεων.

Τέλος ἡ χρονία τοῦ βλεννογόνου τοῦ στομάχου ὑμένος φλεγμονὴ παρατηρεῖται κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἐκτεταμένη εἰς τὸν καρκίνον, τὸ ἁπλοῦν ἕλκος, ὡς καὶ εἰς ἑτέρας τοῦ στομάχου ὀργανικὰς βλάβας.

Ἀνατομικαὶ ἀλλοιώσεις. Αἱ βλάβαι αἱ κατὰ τὴν χρονίαν γαστρίτιδα ἀπαντῶσαι ἀντιστοιχοῦσι μὲν πρὸς τὰς ἐν τῇ ὀξείᾳ περιγραφείσας, παρουσιάζουσιν ὅμως σπουδαίας μεταβολὰς ὡς ἐκ τοῦ χρόνου τῆς ἐπιδράσεως τῆς φλεγμονῆς· ἤτοι πρὸς ταῖς περὶ τὴν χροιὰν καὶ τὴν θρέψιν ἀλλοιώσεσι τοῦ βλενογόνου ἐπέρχονται τοιαῦται καὶ εἰς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοὺς λοιποὺς τοῦ στομάχου ὑμένας, ὥστε πολλάκις παρατηρεῖται μεταβολὴ τοῦ τε σχήματος καὶ τῆς χωρητικότητος τοῦ ὀργάνου ὅπερ δύναται ἐπὶ τοσοῦτον νὰ σμικρυνθῇ, ὥστε ἐνίοτε νὰ λάβῃ μέγεθος μόλις παχέως ἐντέρου.

Ὁ βλεννογόνος ὑμὴν ἐν τῇ χρονίᾳ γαστρίτιδι εἶναι κεκαλυμμένος ὑπὸ ἐπιχρίσματος βλεννώδους μὲν κατὰ τὴν μεγαλητέραν αὐτοῦ ἔκτασιν, λευκοφαίου δὲ καὶ πυώδους κατὰ τὰ πάσχοντα μέρη, καὶ ἔχει χροιὰν διάφορον κατὰ τὰς περιστάσεις, ἤτοι ἐπὶ προσφάτου ὑπεραιμίας εὑρίσκεται ἐρυθρὸς ἢ, ὅπερ συνηθέστερον, εἶναι φαιὸς ἢ χρώματος σχιστολίθου, καὶ εἴς τινας περιπτώσεις ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ μελάγχρους οὖσα φέρει κηλῖδας μελαίνας. Οἱ διάφοροι οὗτοι χρωματισμοί, ὁτὲ μὲν εἰσὶ διάχυτοι, ὁτὲ δὲ κατὰ ζώνας ἢ πλάκας καὶ σπανιώτερον κατὰ κηλῖδας· οἱ χρωματισμοὶ δὲ οὗτοι, οἵτινες οὐδὲ διὰ τῆς πλύσεως ἐξαλείφονται, παράγονται ἐκ μικρῶν ἐνδοβλεννογονίων αἱμορραγιῶν καὶ τῆς μεταμορφώσεως τῆς αἱματίνης εἰς χρωστικήν. Οἱαδήποτε ὅμως καὶ ἂν ᾖ ἡ χροιὰ τοῦ βλεννογόνου ἢ ἡ διάταξις τῶν χρώσεων αὐτοῦ, δὲν δύναταί τις νὰ ἀποφανθῇ περὶ τῆς ὑπάρξεως χρονίας γαστρίτιδος, ἄτε τῶν σημείων τούτων ἁπαντώντων καὶ εἰς ἄτομα, ἄτινα οὐδεμίαν διατάραξιν ἐκ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος παρουσιάζον. Διάφορος εἶναι ὡσαύτως καὶ ἡ σύστασις τοῦ βλεννοϋμένος, διότι ὁτὲ μὲν ἡ ἐπιφάνεια αὐτοῦ εἶναι λεία πεπλατυσμένη καὶ ὁμαλὴ καὶ καλύπτεται ὑπὸ ἀραιᾶς ποσότητος βλέννης, ὁτὲ δὲ εἶναι ἀνώμαλος μετὰ προεξοχῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εὐμεγέθων καὶ κεχωρισμένων ἀπ' ἀλλήλων ὑπὸ κοιλοτήτων ἐν εἴδει μικρῶν αὐλάκων· τὴν ὑφὴν ταύτην τοῦ βλεννοϋμένος πρῶτος ὁ Louis περιέγραψεν, ὀνομάσας αὐτὴν σύστασιν θηλώδη. Τέλος αἱ ἀλλοιώσεις εἰσὶ τοσοῦτον ἀνεπτυγμέναι καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὴν πυλωρικὴν χώραν, ὥστε ἔχουσιν ὄψιν πολύποδος. Ἐκ τῶν ἀλλοιώσεων τούτων ὁ βλεννογόνος εὑρίσκεται πεπαχυμένος καὶ συμπαγέστερος ἐκ τῆς ὑπερτροφίας τῶν ὑποκειμένων στρωμάτων, δι' ὃ κατὰ τὴν ἀνωτέραν ἐπιφάνειαν καὶ ἰδίᾳ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐφ'ὅσον πλησιάζει πρὸς τὸ ἀδενῶδες σύστημα, ἡ σκλήρυνσις εἶναι ὀλιγωτέρα.

Τὴν δὲ ὑπεραιμίαν τοῦ βλεννογόνου ὑμένος κατὰ τὴν χρονίαν γαστρίτιδα χαρακτηρίζει ἡ ἐξόγκωσις κλάδων ἀγγειακῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀνεπτυγμένων· ὅτε δὲ ἡ νόσος προῆλθεν ἐκ στάσεως, τότε εὑρίσκονται ἀγγεῖα κεκιρσωμένα, τὰ ὁποῖα διήκουσι μέχρι τοῦ οἰσοφάγου ἢ πρὸς τὰ κάτω μέχρι τοῦ ἐντέρου.

Διὰ τῆς μικροσκοπικῆς ἐξετάσεως παρετηρήθη ὅτι ἕδρα τῶν ἀνωτέρω ἀλλοιώσεων εἶναι κυρίως οἱ ἀδένες τοῦ στομάχου, ἔτι ὁ περιβάλλων τούτους βλεννογόνος καὶ ὁ ὑποβλεννογόνος συνεκτικὸς ἱστός· καὶ ὁτὲ μέν, ὅπερ καὶ συνηθέστερον, εἰσὶν ἀποτέλεσμα κοκκώδους ἐκφυλίσεως τοῦ ἐπιθηλίου τῶν ἀδενίσκων, ὁτὲ δὲ παράγονται (Freriche) ἐκ στρογγύλων ἐπισωρεύσεων λίπους ἐν τῷ ὑποβλεννογόνῳ ἱστῷ, ὁτὲ δὲ ἐξ ἀναπτύξεως καὶ συμπιέσεως κλειστῶν θυλακίων καὶ ἐνίοτε κατὰ τὸν Budd ἐξ ὑπερπληρώσεως τῶν γαστρικῶν ἀδένων διὰ τοῦ ἐν αὐτοῖς ἐκκρινομένου ὑγροῦ, ὅτε εὑρίσκονται κύστεις διαφόρου μεγέθους καὶ διεσπαρμέναι ἐντὸς τοῦ πεπυκνωμένου βλεννογόνου ὑμένος. Αἱ ἀλλοιώσεις αὗται καὶ ἰδίᾳ ἡ ὑπερτροφία τῶν λαχνῶν τοῦ βλεννογόνου, ἥτις παρέχει ὄψιν πολύποδος, εὑρίσκονται συνηθέστερον κατὰ τὴν πυλωρικὴν χώραν, ἔνθα πλεονάζουσιν οἱ βλεννογόνοι ἀδένες. Ὁ ὑποβλεννογόνος συνεκτικὸς ἱστὸς εὑρίσκεται καὶ οὗτος πεπαχυμένος ἐκ βραδείας καὶ βαθμιαίας ὑπερπλασίας· εἷς τινας δὲ χρονίας γαστρίτιδας καὶ μάλιστα, ἐὰν αὗται αἰτίαν εἶχον τὴν κατάχρησιν τοῦ οἰνοπνεύματος, παρατηρεῖται κοκκωδῶς ἐκπεφυλισμένος.

Ἐφ'ὅσον δὲ ἡ νόσος καθίσταται χρονιωτέρα, ἐπὶ τοσοῦτον καταλαμβάνονται καὶ οἱ λοιποὶ τοῦ στομάχου ὑμένες· οὕτως ὁ μυϊκὸς ὑμὴν εὑρίσκεται πεπαχυμένος καὶ παρουσιάζει διαφόρους ἀλλοιώσεις· αἱ λεῖαι αὐτοῦ ἶνες εἰσὶ ἐξωγκωμέναι καὶ ὁ διάμεσος κυτταρώδης ἱστὸς ἀρκούντως ὑπερτροφικός· ὁ ὀρρογόνος ὑμὴν εἶναι ὡσαύτως

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἠλλοιωμένος καὶ μάλιστα ἐνίοτε τοσοῦτον σπουδαίως, ὥστε ὁ Brinton ἀπετέλεσεν ἰδίαν νόσον, ἣν λινίτιδα πλαστικὴν (Linitis plastique) ἀπεκάλεσε· συνίστανται δὲ αἱ ἀλλοιώσεις τούτου εἰς τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ ἐπιθηλίου, εἰς τὴν πάχυνσιν τοῦ ὑπορρογόνου ἱστοῦ, ὥστε νὰ ἐπέρχηται συμπίεσις καὶ καταστροφὴ τῶν ἰδίων αὐτοῦ ἱστῶν καὶ ἀγγείων.

Ἐκ τῆς ἀναπτυσσομένης ἐν γένει ὑπερτροφίας τὰ τοιχώματα τοῦ στομάχου καθίστανται στερεὰ καὶ λαρινώδη, ὥστε, ἐὰν φέρωμεν ἐπ' αὐτῶν ἐπίπεδον τομήν, ὁ παχυνθεὶς μυϊκὸς χιτὼν παρουσιάζει ὠχροέρυθρον σαρκώδη μᾶζαν, δι' ἧς διήκουσιν ἐκ τῶν ἔξω πρὸς τὰ ἔσω παραλλήλως τεθειμέναι λευκαὶ δοκίδες συνεκτικοῦ ἱστοῦ.

Αἱ διάφοροι αὗται ἀλλοιώσεις τῶν στομαχικῶν τοιχωμάτων ἐπιδρῶσιν οὐσιωδῶς ἐπὶ τῆς κοιλότητος τοῦ ὀργάνου καὶ προκαλοῦσιν ὁτὲ μὲν στένωσιν ὁτὲ δὲ διαστολὴν αὐτοῦ. Καὶ ἡ μὲν στένωσις τοῦ στομάχου εἶναι λίαν συνήθης, ὅταν ἡ φλεγμονὴ εἶναι χρονία καὶ διάχυτος καθ' ἅπασαν τὴν ἔκτασιν τῶν τοιχωμάτων αὐτοῦ· δι' ὃ συνηθέστερον ἀπαντᾷ εἰς τὴν γαστρίτιδα τῶν οἰνοποτῶν. Ἡ δὲ διαστολὴ εἶναι σπανιωτέρα καὶ ἐπέρχεται ἕνεκα ἐκφυλίσεως τοῦ μυώδους τοῦ στομάχου ὑμένος ἢ ἕνεκα στενώσεως τοῦ πυλωρικοῦ στομίου· οὐδέποτε ὅμως παρατηρεῖται ὑπερβολικὴ ἕνεκα τῆς σχετικῶς ὑπαρχούσης πυκνότητος τῶν τοιχωμάτων τοῦ στομάχου.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω ἀλλοιώσεων οὐχὶ σπανίως εὑρίσκονται ἐπὶ τοῦ βλεννογόνου ὑμένος ἐξελκώσεις, αἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰσὶ μικραί, πολλαπλαῖ καὶ ἐπιπόλαιοι, ἔστιν ὅτε καὶ εὐρύτεραι, ἀλλὰ μὴ ὑπερβαίνουσαι τὸ πάχος τοῦ ὑμένος· καθ' ἃ δὲ παρετήρησεν ὁ Leudet, αἱ ἐξελκώσεις αὗται αἰτίαν ἔχουσι συνήθως τὴν κατάχρησιν τῶν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν.

Τέλος εἰς προϊοῦσαν τῆς νόσου περίοδον ἐκ τῆς φλεγμονώδους ἐπεξεργασίας καὶ τῆς εἰς πύησιν καταληγούσης τινῶν τοῦ στομάχου ἀδένων, ἢ ἐκ τῆς προώρου καταστρο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φῆς τῶν ἐπιθηλιακῶν τοῦ βλεννογόνου κυττάρων παρατηρεῖται ἀληθὴς πυώδης τοῦ στομάχου κατάρρους· οὐχὶ δὲ σπανίως δύναταί τις νὰ ἀπαντήσῃ καὶ ἀποστήματα κατὰ τὰ τοιχώματα τοῦ στομάχου ἢ ὑπὸ τὸν βλεννογόνον ὑμένα, ἅτινα χαρακτηρίζουσι τὴν χρονίαν φλεγμονώδη γαστρίτιδα καὶ παράγονται ἐνίοτε ἐκ μεταστάσεως εἰς ἄτομα ὑποστάντα πυαιμίαν ἢ ἑτέραν τοῦ αἵματος ἀλλοίωσιν.

Πλὴν τῶν ἀλλοιώσεων, αἵτινες ἐπέρχονται ἐν τῷ στομάχῳ κατὰ τὴν χρονίαν γαστρίτιδα, ἐνίοτε παρατηροῦνται τοιαῦται καὶ εἰς ἕτερα ὄργανα μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι δὲν εἶναι πάντοτε ἀπότοκοι τῆς χρονίας τοῦ στομάχου φλεγμονῆς, ἀλλ'ἐξαρτῶνται ἐκ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς αἰτίας μετὰ τῆς γαστρίτιδος· οὕτως ὁ μετ'ἐξελκώσεων κατάρρους τοῦ δωδεκαδακτύλου ἢ τῶν ἐντέρων εἶναι συνήθως ἀποτέλεσμα τῆς καταχρήσεως τῶν πνευματωδῶν ποτῶν· ὡσαύτως καὶ ἡ κίρρωσις τοῦ ἥπατος μετὰ τῆς παρακολουθούσης παθήσεως τῶν νεφρῶν καὶ ἰδίᾳ τῆς Βριχθείας νόσου ἢ αἱ ἀθηρωματώδεις βλάβαι τῶν ἀγγείων καὶ τῆς καρδίας ἔχουσι πολλάκις τὴν αὐτὴν πρὸς τὴν γαστρίτιδα αἰτίαν, ἤτοι τὸ οἰνόπνευμα.

Συμπτώματα. Τῆς χρονίας γαστρίτιδος τὰ συμπτώματα ἐν ἀρχῇ εἶναι δύσκολον νὰ προσδιορισθῶσιν, ὡς εἰσβαλλούσης τῆς νόσου βραδέως καὶ ἄνευ πυρετοῦ, ἐκτὸς ἐὰν ἦτο ἀποτέλεσμα ὀξείας καταστάσεως· πρὸς τούτοις, καί τοι δυνατὸν νὰ ἐπέλθωσι δευτερεύοντα φαινόμενα ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τῆς ἀνωμάλου λειτουργίας τοῦ στομάχου ἐπὶ τῆς θρέψεως καί τινων ὀργάνων, οὐχ ἧττον καὶ ταῦτα ἀναφαίνονται τοσοῦτον βραδέως ὥστε ὁ κατάρρους δύναται νὰ θεωρηθῇ ἐπί τινα καιρὸν μᾶλλον ὡς ἀδιαθεσία τις ἢ ὡς ἡ κυρία νόσος· προϊούσης ὅμως ταύτης, οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦτο ἡ ἀρχὴ αὐτῆς, πάντοτε παρουσιάζει τὴν αὐτὴν συμπτωματολογικὴν εἰκόνα.

Ἐν πρώτοις ἡ ὄρεξις τῶν πασχόντων χρόνιον γαστρικὸν κατάρρουν εἶναι λίαν ἠλαττωμένη, πολλάκις δέ, μόλις λάβωσι τροφάς τινας, καὶ πάραυτα ὁ κόρος ἐπέρχεται· τινὲς

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῶν ἀρρώστων ἀρνοῦνται πᾶσαν τροφὴν ἐπὶ μόνῃ τῇ ἀναμνήσει τοῦ κατὰ τὸν χρόνον τῆς πέψεως ἐπερχομένου πόνου, ἐν ᾧ ἕτεροι καταλαμβάνονται ὑπὸ ναυτίας, μόλις ταύτην ἀτενίσωσιν· εἰς σπανίας μόνον περιπτώσεις, ὡς εἰς τοὺς πνευματοπότας, παρατηρεῖται ἡ παντελὴς τῆς ὀρέξεως ἔλλειψις· τέλος συνήθως, ἐν ᾧ τινὲς ἔχουσι τελείαν ἀνορεξίαν διὰ τὰς ζωικὰς τροφάς, τρώγουσιν εὐχαρίστως ὀπώρας ἢ χόρτα νωπά· οὐδέποτε δὲ παρετηρήθη ἡ κυνορεξία ἡ τοσοῦτον συνήθης εἰς τὰς νευραλγίας τοῦ στομάχου. Ἀλλ' ἐν ᾧ ἡ ὄρεξις εἶναι κατὰ διάφορον βαθμὸν ἠλαττωμένη, τοὐναντίον ἡ δίψα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶναι ἰσχυρὰ καὶ μάλιστα ὅταν ὑπάρχωσι τροφαὶ ἐν τῷ στομάχῳ. Ἡ γλῶσσα εἶναι ξηρὰ καὶ ἀκάθαρτος φέρει ἐκδορὰς καὶ εὑρίσκεται εἰς συνεχῆ ἀπολέπισιν, πολλάκις δὲ εἰς προκεχωρηκυῖαν τῆς νόσου περίοδον εἶναι κεκαλυμμένη ὑπὸ ἀφθῶν· ἡ δὲ γεῦσις εἶναι ἄποιος, τὸ στόμα κολλῶδες καὶ ἡ ἐξ αὐτοῦ ἀπόπνοια κατὰ τὸ πλεῖστον δυσώδης.

Εἶτα ἡ πέψις οὐ μόνον τελεῖται δυσκόλως, ἀλλ' εἶναι καὶ ἐπώδυνος· ὀλίγας μετὰ τὴν λῆψιν τῶν τροφῶν ὥρας οἱ ἄρρωστοι ἔχουσι κακουχίαν, καρηβαρίαν καὶ αἴσθημα πιέσεως καὶ πληρώσεως κατὰ τὴν στομαχικὴν χώραν· βραδύτερον τὸ αἴσθημα τοῦτο ἐκδηλοῦται διὰ π ό ν ο υ ἀ μ β λ έ ο ς ἀναφαινομένου κυρίως κατὰ τὴν πέψιν, ἐνίοτε διὰ τῆς πιέσεως καὶ σπανιώτατα αὐτομάτως· τὸν πόνον τοῦτον, ἀμβλὺν καὶ μικρᾶς ἐντάσεως εὐκόλως ἀνέχονται οἱ ἄρρωστοι, ἐκτὸς ἐὰν ἐπιπλέκηται μετὰ γαστραλγίας, ὅτε καθίσταται ὀξύς, καίων καὶ νυγματώδης καὶ ὁ ὁποῖος πολλάκις δὲν καταπαύει, ἐὰν μὴ πρότερον κενωθῇ ὁ στόμαχος δι' ἐμέτου· οἱαδήποτε δὲ καὶ ἂν ᾖ ἡ ἔντασις τοῦ πόνου τούτου, διακρίνεται τοῦ ὑπὸ τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου παρογομένου, ἅτε μὴ διήκοντος μέχρι τῆς ῥάχεως εἰ μὴ μόνον ἐπὶ μεγάλης ἐντάσεως καὶ σπανιώτατα διακλαδουμένου κατὰ τὰ πλάγια τοῦ θώρακος, ὅπως ἀποτελέσῃ τὰς μεσοπλευρίους νευραλγίας, αἵτινες εἰσὶ συνηθέσταται εἰς τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου.

Πλὴν τοῦ κατὰ τὴν πέψιν ἐπερχομένου πόνου παράγε-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ται διάτασις τοῦ ἐπιγαστρίου, ἥτις πολλάκις ἄρχεται ἀμέσως μετὰ τὴν λῆψιν τῶν τροφῶν καὶ διαρκεῖ ἐφ' ὅσον χρόνον καὶ ἡ πέψις, παύει δὲ βαθμηδὸν ἀναλόγως τῆς ἐν τῷ στομάχῳ κατεργασίας τῶν τροφῶν καὶ τῆς διαβάσεως τούτων εἰς τὸ δωδεκαδάκτυλον. Ἡ διάτασις αὕτη προέρχεται ἐκ τῆς ἐν τῷ στομάχῳ ἀναπτύξεως ἀερίων παραγομένων ἐν ἀρχῇ μὲν ἐκ διηθήσεως τούτων ἐκ τῶν ὑπεραιμικῶν ἀγγείων τοῦ στομάχου, ἅτινα ἐρεθιζόμενα καὶ ἐκ τῶν εἰσερχομένων τροφῶν καθίστανται μᾶλλον τοιαῦτα, βραδύτερον δὲ καὶ ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως αὐτῶν τούτων τῶν τροφῶν, ὡς τοῦτο συμβαίνει εἰς τὴν ὀξεῖαν γαστρίτιδα συνεπείᾳ ἐλαττώσεως τῆς ὀξύτητος τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ καὶ τῆς παρουσίας ἀφθόνου ποσότητος βλέννης, ἥτις ἐνεργεῖ ὡς φύραμα. Οὐχ ἧττον τὴν ποσότητα τῶν ἐν τῷ στομάχῳ ἀναπτυσσομένων ἀερίων αὐξάνει καὶ ὁ κατερχόμενος σὺν τῇ καταπόσει τῶν τροφῶν ἀτμοσφαιρικὸς ἀήρ.

Ἡ οὕτως ἐπερχομένη στομαχικὴ διάτασις πολλάκις ἐπὶ τοσοῦτον στενοχωρεῖ τὸν ἄρρωστον, ὥστε ζητεῖ ἀνακούφισιν χαλαρῶν τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ εἴτε ἐν ὥρᾳ τοῦ γεύματος εἴτε κατὰ τὴν πέψιν· ἀντὶ δὲ τοῦ εὐχαρίστου αἰσθήματος μετὰ τὴν πλήρωσιν τοῦ στομάχου, αἰσθάνεται κόπωσιν, τὰ μέλη αὐτοῦ βεβαρημένα, ἔχει χάσμας καὶ διάθεσιν πρὸς κατάκλισιν· οὐχὶ δὲ σπανίως ἐν ὥρᾳ πέψεως παρατηροῦνται φαινόμενα καὶ ἐγκεφαλικῆς συμφορήσεως, ἤτοι τὸ πρόσωπον ἐρυθρόν, ἐξῳδηκός· ἔτι δὲ ὁ ἄρρωστος ἔχει κεφαλαλγίαν καὶ τάσιν πρὸς ὕπνον· πλὴν τούτων ἡ ἀναπνοὴ αὐτοῦ εἶναι ἐπιπολαία καὶ βραδεῖα, ἡ δὲ καρδία πάλλει τοσοῦτον ἐντόνως ὥστε δύναταί τις νὰ ἀντιληφθῇ τοὺς ἰσχυροὺς αὐτῆς παλμοὺς διὰ τῆς ὁράσεως· ἐνίοτε τὴν κατάστασιν ταύτην συνοδεύει καὶ ἐλαφρά τις πυρετικὴ κίνησις. Ἅπαντα ταῦτα τὰ φαινόμενα, ἅτινα παράγονται τὸ μὲν ἐκ τῆς ὠθήσεως τοῦ διαφράγματος ἕνεκα τῆς τοῦ στομάχου διατάσεως, τὸ δὲ ἐκ τοῦ κεντρομόλου, τοῦ πνευμονογαστρικοῦ ἐρεθισμοῦ, διαρκοῦσι μόνον κατὰ τὴν πέψιν, ἅπαξ ὅμως ἐκδηλωθέντα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀναφαίνονται πάντοτε μετὰ τὴν εἰσφορὰν τῶν τροφῶν, ὅσῳ ἐλαφραὶ καὶ ἂν ὦσιν αὗται.

Ἐκ τῶν ἐν τῷ στομάχῳ ἀναπτυσσομένων ἀερίων ἐπέρχονται ἐρυγαί, δι' ὧν ἀνάγεται εἰς τὸ στόμα ποσότης τῶν ἐν τῷ στομάχῳ ὑπαρχόντων ὑγρῶν, ἀναλόγως τῆς συστάσεως τῶν ὁποίων οἱ πάσχοντες ἔχουσι γεῦσιν ὁτὲ μὲν πικρὰν ἢ ταγγήν, ὁτὲ δὲ ὄξεινον, ἐν ᾧ διὰ τοῦ ἐρεθισμοῦ, ὃν ἐπιφέρουσι διερχόμενα τόν τε οἰσοφάγον καὶ τὸν φάρυγγα, προκαλοῦσι κατὰ τὰ μέρη ταῦτα αἴσθημα καύσεως, ἤτοι τὴν οὕτω καλουμένην πύρρωσιν.

Πρὸς τοῖς μνημονευθεῖσι συμπτώμασιν ἀνάγκη νὰ ἀναφέρωμεν καὶ τὸν ἔ μ ε τ ο ν, οὗτινος ἡ συχνότης εἰς τὴν χρονίαν τοῦ στομάχου φλεγμονὴν εἶναι ἀνάλογος τῆς προκαλεσάσης ταύτην αἰτίας καὶ τῶν ἐπενεχθεισῶν ἐν τῷ στομάχῳ ἀλλοιώσεων. Διακρίνονται δὲ οἱ ἔμετοι ἐκ τῶν ἀποβαλλομένων οὐσιῶν εἰς τρία εἴδη·

1) Εἰς ἐ μ έ τ ο υ ς ἐ κ τ ρ ο φ ῶ ν· ἡ τούτων ἐμφάνισις οὐδὲ κανονικὴ οὐδὲ συνήθης εἶναι πάντοτε· ἐπέρχονται ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ἐὰν ὁ ἐρεθισμὸς τοῦ στομάχου παρήχθη ἐκ προηγηθείσης ὀξείας φλεγμονῆς ἢ ἐὰν ἡ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ ἐνέργεια ἐπὶ τῶν ἀζωτούχων οὐσιῶν ἦτο ἀνεπαρκής, ὅτε αἱ διὰ τοῦ ἐμέτου ἀποβαλλόμεναι τροφαὶ εὑρίσκονται μεμιγμέναι μετ' ἀφθόνου ποσότητος βλέννης καὶ ἠλλοιωμέναι οὐχὶ ἐκ φυσιολογικῆς πέψεως, ἀλλ' ἐξ ἀποσυνθέσεως καὶ ἀναπτύξεως διαφόρων ὀξέων καὶ ἰδίᾳ βουτυρικοῦ, ἐξ οὗ λαμβάνουσιν ὀσμὴν δριμεῖαν καὶ γεῦσιν ἀηδῆ· ἔτι δὲ ἐπέρχονται οἱ ἔμετοι οὗτοι, ὅπερ καὶ συνηθέστερον, εἰς περιπτώσεις καθ' ἃς παρήχθη στένωσις τοῦ πυλωρικοῦ στομίου καὶ διαστολὴ τῶν τοιχωμάτων τοῦ στομάχου.

2) Εἰς ἐ μ έ τ ο υ ς ἐ κ β λ ε ν ν ω δ ῶ ν ο ὐ σ ι ῶ ν· οὗτοι εἰσὶ συνηθέστεροι καὶ προέρχονται ἐκ τῶν ἐν τῷ στομάχῳ συσσεσωρευμένων ὑλῶν, ὁσάκις οὗτος τυγχάνει κενός· δι' ὃ ἀποβάλλονται δι' αὐτῶν ὁτὲ μὲν γλίσχραι συμφυεῖς καὶ κατὰ μακρὰ νήματα συρόμεναι μᾶζαι, πρὸς τὸ κόμμι παρεμφερεῖς, αἱ ὁποῖαι παράγονται κατὰ τὸν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Frerichs ἐκ τῆς ἀνωμάλου μεταμορφώσεως τῶν ὑδατανθρακούχων οὐσιῶν, ὁτὲ δὲ ὕλαι βλεννώδεις, διαφανεῖς ἄχροοι ἢ ὑποκίτρινοι συνιστάμεναι ἐκ τῆς ἐν τῷ στομάχῳ ἐκκρινομένης βλέννης καὶ τοῦ καταποθέντος ὑπὸ τοῦ πάσχοντος καὶ ἰδίᾳ ἐν ὥρᾳ νυκτὸς σιάλου, οὗτινος ἡ κατὰ τὰς χρονίας τοῦ στομάχου παθήσεις ἔκκρισις εἶναι ἀφθονωτάτη· ἡ τῶν τοιούτων ὑλῶν ἀποβολὴ ἐπέρχεται συνήθως κατὰ τὴν πρωΐαν καὶ παρατηρεῖται ἰδίᾳ εἰς τὸν χρόνιον τοῦ στομάχου κατάρρουν τῶν πνευματοποτῶν. Κατὰ δὲ τὰς ὑπὸ τοῦ Frerichs γενομένας ἐρεύνας αὗται ἔχουσιν εἰδικὸν βάρος πολὺ μικρόν, ἔτι ἀντίδρασιν ἀλκαλικὴν καὶ περιέχουσι ποσότητα θειοκυανιούχου κάλεως· ἐπειδὴ δὲ διὰ τῆς προσθήκης περισσοῦ οἰνοπνεύματος καταπίπτει οὐσία, ἥτις μεταβάλλει τὴν ἀμυλόκολλαν εἰς σάκχαρον, τούτου ἕνεκα ἀποδεικνύεται ὅτι τὸ ῥευστὸν τοῦτο πηγάζει μᾶλλον ἐκ τῶν σιαλοποιῶν ἀδένων ἢ ἐκ τοῦ στομάχου.

3) Αἱ διὰ τοῦ ἐμέτου ἀποβαλλόμεναι ὕλαι παρουσιάζουσι βαθμόν τινα ἀλλοιώσεως τῶν στομαχικῶν τοιχωμάτων καὶ ἰδίᾳ τοῦ βλεννογόνου, ἤτοι εἰσὶ μελάγχροι ἢ μέλαιναι, ἀναλόγως τῆς παρουσίας ἠλλοιωμένου αἵματος, προερχομένου εἴτε ἐξ ἐξαγγείσεως ἐκ τῶν τοῦ βλεννογόνου ὑμένος ἀγγείων εἴτε ἐκ τῶν ἐν αὐτῷ ὑπαρχουσῶν ἐξελκώσεων, ὡς παρατηρεῖται συνήθως εἰς τὴν γαστρίτιδα τῶν οἰνοποτῶν.

Συνήθως εἰς τὸν χρόνιον γαστρικὸν κατάρρουν καὶ μάλιστα, ὅτε οὗτος ὑπάρχει μετὰ ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου, τὰ ἐμέσματα περιέχουσι πλῆθος φυτικῶν παρασίτων, ἤτοι τὴν οὕτω καλουμένην σαρκίνην τοῦ στομάχου (sarcina ventriculi τοῦ Coodsir — merismopoedia ventriculi τοῦ Robin). Παρουσιάζεται δὲ ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον τὸ παράσιτον τοῦτο ὑπὸ σχῆμα πλακός, ἔχει διάμετρον $\frac{1}{400}$ - $\frac{1}{300}$ γραμμῆς καὶ χρῶμα λευκόφαιον· ἡ μορφὴ αὐτοῦ κυβικὴ ἢ πρισματικὴ ἀποτελεῖται ἐκ διαφόρου ἀριθμοῦ κυττάρων, ὧν ἑκάστη πλευρὰ διαιρεῖται εἰς τέσσαρα κανονικὰ μέρη. Ἀμφίβολον δὲ εἶναι ἐὰν ἡ σαρκίνη ἐν τῷ στομάχῳ ἐνεργῇ ὡς

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φύραμα πρὸς παραγωγὴν ἀνωμάλων ἀποσυνθέσεων τῶν περιεχομένων οὐσιῶν, διότι, καί περ σπανίως, εὑρίσκεται ὅμως καὶ ἐντὸς ὑγιῶς ἐχόντων στομάχων καὶ μὴ ὑπὸ διαταράξεων παρακολουθουμένων.

Πολλάκις κατὰ τὴν χρονίαν γαστρίτιδα καὶ ἡ λειτουργία τῶν ἐντέρων τελεῖται ἀνωμάλως, ἐκδηλουμένη εἴτε διὰ δυσκοιλιότητος ἐπιμόνου μετ' ἀναπτύξεως ἀερίων ἐξ ἀδρανείας τῶν ἐντερικῶν μυῶν, εἴτε διὰ διαρροίας, προκαλουμένης ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ βλεννογόνου, ὃν παράγουσιν αἱ διὰ τοῦ στομάχου διελθοῦσαι ἄπεπτοι τροφαὶ ἢ αἱ ἐπὶ μακρὸν ἐν τοῖς ἐντέροις παραμείνασαι κοπρανώδεις μᾶζαι, εἴτε τέλος παράγεται αὕτη ἐκ φλεβικῆς στάσεως προελθούσης ἐκ διαταράξεως τῆς κυκλοφορίας, ὅτε ἐπέρχονται καὶ ἑλαφραὶ τῶν ἐντέρων αἱμορραγίαι. Καί τοι δὲ σπανίως, οὐχ ἧττον κατὰ τὴν πορείαν τῆς χρονίας γαστρίτιδος ἐπέρχεται ἴκτερος εἴτε ἐκ τῆς αὐτῆς πρὸς τὴν ἀρχικὴν νόσον αἰτίας εἴτε ἐκ τοῦ ἐπιγιγνομένου ἐντερικοῦ κατάρρου.

Γενικὴ κατάστασις. Ἡ ἐν γένει τοῦ ἀρρώστου κατάστασις, ἐφ' ὅσον ἡ νόσος προχωρεῖ, δεινοῦται ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε, ἐὰν ἀποβλέψῃ τις εἰς τὸ σύνολον τῶν ἀναφαινομένων συμπτωμάτων, δύναται νὰ θεωρήσῃ ταῦτα ὡς ἀπαρτίζοντα τὴν δευτέραν περίοδον τῆς χρονίας γαστρίτιδος· καὶ ἐν ᾧ μέχρι τέλους τῆς νόσου ὁ ἄρρωστος εὑρίσκεται εἰς παντελῆ σχεδὸν ἀπυρεξίαν, ἀπόλλυται βαθμηδὸν ἐκ τῆς ἐπερχομένης καχεξίας καὶ τοῦ μαρασμοῦ.

Τὰ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἐκδηλούμενα συμπτώματα εἰσὶν ἡ ἀπώλεια τῶν δυνάμεων, ἡ ἀπίσχνανσις καὶ ἡ ψυχικὴ κατάπτωσις. Καὶ ἡ μὲν ἀπώλεια τῶν δυνάμεων, ὡς καὶ ἡ ἀπίσχνανσις, εἰσὶν ἀποτέλεσμα τῆς ἀνεπαρκοῦς ποσότητος τῶν τροφῶν, ἃς ὁ ἄρρωστος λαμβάνει, ἔτι δὲ τῆς κακῆς τούτων χυλοποιήσεως καὶ τῆς ἀτελοῦς ἀπορροφήσεως τοῦ στομάχου ἕνεκα τῆς καλυπτούσης τὸν βλενογόνον ὑμένα ἀφθόνου ποσότητος βλέννης· ἡ δὲ ψυχικὴ κατάπτωσις χαρακτηρίζεται διὰ τῆς ἀπαθείας τοῦ ἀρρώστου, τῆς μεγίστης τούτου ἀθυμίας, τῆς ὑποτιμήσεως τῶν πνευ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ματικῶν αὐτοῦ δυνάμεων καὶ τῆς διηνεκοῦς σκέψεως ἐπὶ τῆς νοσηρᾶς αὐτοῦ καταστάσεως· ἡ νευροπάθεια αὕτη ἡ παρεμφερὴς τῇ ὑποχονδρίᾳ προέρχεται τὸ μὲν ἐκ τῆς κακῆς θρέψεως τῶν νευρικῶν κυττάρων, τὸ δὲ ἐκ τῆς ἀνωμάλου διεγέρσεως τοῦ ἡλιακοῦ πλέγματος τοῦ καὶ ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὸ κεντρικὸν νευρικὸν σύστημα ἔχοντος· ὅτι δὲ ἡ ἠθικὴ αὕτη κατάστασις παράγεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ τῆς νοσηρᾶς διεγέρσεως τοῦ ἀνωτέρω πλέγματος, ἀποδεικνύεται ἐκ τοῦ ὅτι ἐν ᾧ παρατηρεῖται πολλάκις εἰς χρόνιον γαστρικὸν ἢ ἐντερικὸν κατάρρουν, ἐκλείπει, καὶ πρὶν ἔτι θεραπευθῇ οὗτος ἐντελῶς, ἀλλὰ μόλις βελτιωθῇ.

Ἐν γένει ὅταν ἡ νόσος διαρκέσῃ χρόνον μακρόν, ὡς ἐκ τῆς διαταράξεως τῆς θρέψεως, τὸ λῖπος ἐκλείπει, τὸ δέρμα καθίσταται ξηρὸν καὶ λεπιδῶδες, οἱ μῦς χαλαροῦνται, ἐπέρχονται πόνοι κατὰ τὴν κεφαλὴν καὶ ἐνίοτε ἀληθὴς ἡμικρανία· ἐκ δὲ τῆς ἀλλοιώσεως τοῦ αἵματος παρατηροῦνται σκορβουτικαὶ παθήσεις, ἤτοι χαλάρωσις καὶ αἱμορραγία τῶν οὐλων καί, καθ' ἃ ὁ Niemeyer ἀναφέρει, καὶ ἐκτεταμέναι ἐκχυμώσεις κατὰ τὰ ἄκρα. Πρὸς δὲ τούτοις εἰς τὴν γαστρίτιδα τῶν οἰνοποτῶν ὁ ὕπνος εἶναι ταραχώδης, ὑπάρχει διατάραξις τῆς ὁράσεως καὶ ὁ ἀρρωστος αἰσθάνεται σπινθῆρας καὶ φλόγας πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν, ἀλλὰ πλὴν τούτων χαρακτηρίζει ἰδίᾳ ὁ τρόμος τῶν σκελῶν ὁ καὶ κυρίως κατὰ τὴν πρωΐαν ἐπερχόμενος· εἶναι δὲ οὗτος πολλάκις τοσοῦτον ἰσχυρός, ὥστε καθίσταται ἀδύνατον εἰς τὸν πάσχοντα νὰ ἐνδυθῇ ἄνευ τῆς βοηθείας ἑτέρου προσώπου· καταπαύει ὅμως ἢ μετριάζεται μετὰ τὴν πόσιν μικρᾶς ποσότητος οἰνοπνεύματος.

Ἡ κατάστασις τῆς κοιλίας διὰ τῆς ἐξετάσεως κατὰ τὴν χρονίαν γαστρίτιδα εὑρίσκεται ἀρκούντως ἐπηρμένη, καὶ ἀναλόγως τῆς ποσότητος τῶν ἀναπτυσσομένων ἀερίων εἶναι τὸ ἐπιγάστριον τεταμένον καὶ σκληρὸν ἢ μαλακὸν καὶ εὐπίεστον. Εἴς τινας περιπτώσεις ὅτε ἡ φλεγμονὴ κατέλαβε τὸν ὑποβλεννογόνον συνεκτικὸν ἱστὸν καὶ τοὺς λοιποὺς τοῦ στομάχου ὑμένας (γαστρῖτις διάμε-

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σος, κίρρωσις τοῦ Rrinton), ἐπῆλθε δὲ στένωσις τῆς πυλωρικῆς χώρας, δύναταί τις διὰ μὲν τῆς ἐπικρούσεως ἢ καὶ τῆς ἁπλῆς ἐπισκοπήσεως νὰ διακρίνῃ μεγίστην τοῦ στομάχου διαστολήν, διὰ δὲ τῆς ψηλαφήσεως νὰ ἀνεύρῃ σκληρίας διαχύτους ἢ καὶ μεμονωμένας ἐν εἴδει ὄγκου· τότε δὲ ὀφείλει νὰ ἦναί τις λίαν προφυλακτικός, ὅπως μὴ ἐκλάβῃ τούτους ἀντὶ καρκίνου τοῦ στομάχου.

Πορεία. Ἡ πορεία τῆς νόσου εἶναι χρονία· σπανιώτατα διαρκεῖ ὀλιγώτερον τῶν τριῶν μηνῶν, συνηθέστερον ἐπὶ ἔτη ὁλόκληρα· κυρίως ἡ πορεία τῆς χρονίας γαστρίτιδος ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς προκαλεσάσης αἰτίας, ἐκ τῆς ἀντοχῆς τοῦ πάσχοντος καὶ τῶν θεραπευτικῶν μέσων, ἅτινα πρὸς καταπολέμησιν ταύτης διετέθησαν. Αἱ ὑποτροπαὶ εἰσὶ συνήθεις καὶ προέρχονται πολλάκις ἐξ ἐλαχίστης αἰτίας, ἤτοι ἕνεκα διαιτητικῆς παρεκτροπῆς, ἐκ σωματικῆς κοπώσεως ἢ καὶ ἐκ παρεμπιπτούσης τινὸς νόσου.

Ἐκβάσεις. Αἱ ἐκβάσεις τῆς χρονίας γαστρίτιδος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶναι ἡ βελτίωσις ἢ ἡ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τελεία ὕφεσις τῆς νόσου· ἡ δὲ παντελὴς ταύτης θεραπεία δυστυχῶς σπανίως ἐπέρχεται· παρετηρήθη δὲ σχετικὴ ἴασις μόνον ὅταν ἡ νόσος εἶναι ἐν ἀρχῇ καὶ ὁ ἄρρωστος ἀκμαῖος τὴν ἡλικίαν, οὐχ ἧττον καὶ εἰς ἑτέρας περιπτώσεις δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ θεραπεία εἴτε διὰ τῆς βαθμιαίας βελτιώσεως καὶ ἐξαφανίσεως τῶν συμπτωμάτων εἴτε τοὐναντίον, ὡς ὁ Hardie καὶ Behier παρετήρησαν, διὰ τῆς εἰσβολῆς ὀξείας γαστρίτιδος, ὅτε ἡ οὕτως ἐπιγιγνομένη ἀναπληρωτικὴ φλεγμονὴ ἐπανορθοῖ τὰς μέχρι τοῦδε ὑπαρχούσας ἐν τῷ στομάχῳ βλάβας· ἀλλ' ἡ τελευταία αὕτη περίπτωσις εἶναι πάντη σπανία.

Ἐν γένει ἡ χρονία γαστρῖτις ἀποβαίνει ὅλως ἀνίατος εἰς προβεβηκότας ἢ εἰς καταχραστὰς πνευματωδῶν ποτῶν καὶ μάλιστα ὅτε οὗτοι ἀρνοῦνται νὰ ἀποβάλλωσι τὴν ὀλεθρίαν ταύτην ἕξιν, ἔτι δὲ ὅτε ἐκδηλοῦται δευτεροπαθῶς κατὰ τὴν πορείαν ἑτέρας νόσου, ὡς τῆς Βριχθείας ἢ τῆς φυματιώσεως τῶν πνευμόνων, ἢ ὅτε συνυπάρχει μεθ' ἑτέρας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐχούσης τὴν αὐτὴν πρὸς τὴν γαστρίτιδα αἰτίαν, ὡς λ. χ. τῆς κιρρώσεως τοῦ ἥπατος.

Ὁ θάνατος ἐπέρχεται βαθμηδὸν ἐξ ἀσιτίας καὶ μαρασμοῦ καὶ σπανίως μὲν ἐκ στενώσεως τοῦ πυλωροῦ, ἔτι δὲ σπανιώτερον ἐξ ἐπιπλοκῆς φλεγμονώδους γαστρίτιδος. Κατά τινας ἡ χρονία γαστρῖτις δυνατὸν νὰ καταλήξῃ εἰς παραγωγὴν καρκίνου τοῦ στομάχου, ἐξ οὗ νὰ προκληθῇ ταχέως καὶ ὁ θάνατος, κατ' ἄλλους ὅμως ἡ ὑπόθεσις αὕτη θεωρεῖται ἀμφίβολος, ἐκληφθέντων τῶν ἐν ἀρχῇ τοῦ καρκίνου παραγομένων γαστρικῶν συμπτωμάτων ἀντὶ χρονίας γαστρίτιδος.

Πρόγνωσις. Ἡ πρόγνωσις τῆς νόσου μετὰ τὰ προλεχθέντα δηλοῦται ὅτι σπανίως εἶναι καλή.

Διάγνωσις. Τῆς χρονίας γαστρίτιδος ἡ διάγνωσις παρέχει δυσκολίας, ἅτε δυναμένη νὰ ταυτισθῇ πρὸς ἑτέρας τοῦ στομάχου νόσους ἐχούσας τινὰ τῶν συμπτωμάτων κοινά· τοιαῦται δὲ εἰσὶν ὁ καρκίνος τοῦ στομάχου, τὸ διατιτραῖνον ἕλκος, καὶ ἡ γαστραλγία, ἀλλὰ πλὴν τούτων ἡ χρονία γαστρῖτις συγχέεται ἐνίοτε καὶ πρὸς τὴν κίρρωσιν τοῦ ἥπατος.

Αἱ τὴν χρονίαν γαστρίτιδα συνοδεύουσαι πεπτικαὶ διαταράξεις εἰσὶ τοσοῦτον παραπλήσιαι πρὸς τὰς ἐκ τοῦ καρκίνου παραγομένας, καὶ μάλιστα ὅτε τυγχάνει οὗτος ἐν τῇ ἀναπτύξει αὐτοῦ, ἐλλείπουσι δὲ τὰ χαρακτηρίζοντα τοῦτον ἴδια συμπτώματα, ὡς οἱ καφεοειδεῖς ἔμετοι καὶ ὁ κατὰ τὸ ἐπιγάστριον πόνος, ὥστε ἡ διάγνωσις τῶν δύο τούτων νόσων ἀποβαίνει δυσχερεστάτη· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει στηρίζεται αὕτη οὐχὶ ἐπὶ διακριτικῶν συμπτωμάτων, ἀλλὰ ἐπὶ ἁπλῶν μόνον σημείων. Εἰς τὸν καρκίνον ἡ ἐμφάνισις τῶν δυσπεπτικῶν φαινομένων εἶναι ἀπότομος καὶ ἄσχετος πρὸς τὰς γνωστὰς τῆς χρονίας γαστρίτιδος αἰτίας· ἐπειδὴ δὲ ὁ καρκίνος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκδηλοῦται κατὰ τὴν μέσην ἡλικίαν παρὰ τοῖς ἀνδράσι καὶ κατὰ τὴν παῦσιν τῶν ἐμμήνων παρὰ ταῖς γυναιξίν, ὀφείλει νὰ ἦναί τις προφυλακτικός, ἐὰν κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὑπάρχωσι δυσπεπτικαὶ διαταράξεις, ἃς δὲν δύναται νὰ ἀποδώσῃ εἰς ὡρισμένην

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

αἰτίαν· ἔτι δὲ ἡ ὄρεξις εἰς τὴν χρονίαν γαστρίτιδα εἶναι μᾶλλον ἠλαττωμένη, ἐν ᾧ εἰς τὸν καρκίνον ἐλλείπει ὁλοτελῶς, ὡσαύτως καὶ οἱ ἔμετοι δύνανται νὰ χρησιμεύσωσι κατά τι ὡς διακριτικὸν σημεῖον, διότι εἰς τὸν καρκίνον σπανιώτατα ἀποβάλλουσι βλεννώδεις ὕλας, ἐν ᾧ συνηθέστερον τὰ ἐμέσματα ἀποτελοῦνται ἐκ τροφῶν καὶ μάλιστα ἀποβάλλουσι ταύτας τρόπον τινὰ κατ' ἐκλογήν, ἤτοι οὐχὶ τὰς εἰσαχθείσας ταὐτοχρόνως ἀλλὰ ἑτέρας πρὸ μιᾶς ἢ καὶ δύο ἡμερῶν ὑπαρχούσας ἐν τῷ στομάχῳ. Ὅτε δὲ ὁ χρόνιος τοῦ στομάχου κατάρρους συνοδεύεται ὑπ' ἐξελκώσεων τοῦ βλεννογόνου καὶ τὰ ἐμέσματα περιέχουσι ποσότητά τινα αἵματος, ὀφείλει νὰ ἀποβλέψῃ τις εἰς τὸν πόνον, ὅστις εἰς τὸν καρκίνον εἶναι μᾶλλον ἐντετοπισμένος εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἀρρώστου κατάστασιν, τὴν παρουσιάζουσαν τὴν εἰδικὴν τοῦ καρκίνου καχεξίαν, τὴν κατὰ πολὺ διαφέρουσαν τοῦ μαρασμοῦ τοῦ ἐκ τοῦ χρονίου κατάρρου ἐπερχομένου, καὶ τέλος νὰ ἀναζητήσῃ τὸν κατὰ τὸ ἐπιγάστριον ὄγκον· ἐπὶ περιπτώσει δέ, καθ' ἣν ἡ χρονία γαστρῖτις δυνατὸν νὰ παραγάγῃ στερρότητά τινα τῶν τοιχωμάτων τοῦ στομάχου, τότε ἡ διάγνωσις τίθεται, ἀφ' οὗ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψει τὰ ἀνωτέρω διακριτικὰ συμπτώματα, ἐπὶ πλέον δὲ ὅτι ἡ σκληρότης τοῦ στομάχου παράγεται πολὺ σπανιώτερον ἐκ τοῦ κατάρρου ἢ ὁ ὄγκος ἐκ τοῦ καρκίνου.

Ἡ ἁπλῆ καὶ ἄνευ ἐξελκώσεων χρονία γαστρῖτις καὶ τὸ ἄνευ αἱμορραγίας ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος διακρίνονται ἀπ' ἀλλήλων μόνον διὰ τῆς ἐντάσεως τοῦ πόνου· εἰς τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου ὁ πόνος εἶναι ἰσχυρότατος καὶ αὐξάνει μεγάλως κατὰ τὴν πίεσιν ἢ μετὰ τὴν λῆψιν τῶν τροφῶν καὶ ποτῶν, ἔτι δὲ ἐπεκτείνεται ἀκτινηδὸν μέχρι τῆς ῥάχεως καὶ παρουσιάζει κατὰ τὸ μέρος τοῦτο ἐπώδυνον σημεῖον, ὅπερ σχεδὸν οὐδέποτε παρατηρεῖται εἰς τὴν χρονίαν γαστρίτιδα· πλὴν τούτου ὁ Niemeyer θεωρεῖ κύριον σημεῖον τὴν κατάστασιν τῆς γλώσσης, ἤτοι εἰς τὴν γαστρίτιδα αὕτη εἶναι κεκαλυμμένη ὑπὸ παχέος ἐπιχρίσματος, ἐν ᾧ εἰς τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος εἶναι ἐρυθρὰ καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λεία· οὐχ ἧττον ὀφείλει νὰ ἦναί τις λίαν ἐπιφυλακτικός, διότι πολλάκις τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου ἀρχόμενον διὰ συμπτωμάτων χρονίας γαστρίτιδος ἀναπτύσσεται ὑπούλως, μέχρις οὗ παρουσιάσῃ τὰ παθογνωμονικὰ αὐτοῦ συμπτώματα.

Ὅταν δὲ ἐκ τῆς χρονίας γαστρίτιδος παραχθῶσιν ἐξελκώσεις καὶ τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος αἱμορροῇ, τότε ἡ διάγνωσις ἀποβαίνει ἔτι δυσκολωτέρα· διότι ἐν τῇ μιᾷ, ὡς καὶ ἐν τῇ ἑτέρᾳ νόσῳ, οἱ ἄρρωστοι ἀποβάλλουσιν εἴτε διὰ τοῦ ἐμέτου εἴτε διὰ τῆς ἀποπατήσεως ὕλας μελαίνας ἢ καὶ αἷμα τεθρομβωμένον· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἡ διάγνωσις διευκολύνεται, τὸ μὲν ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ πόνου, ἅτινα ἀνωτέρω ἀνεφέραμεν, τὸ δὲ ἐκ τῶν ἀφθόνων αἱμορραγιῶν, ἃς τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου προκαλεῖ· οὐχ ἧττον ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ διάγνωσις δύναται νὰ ἀποβῇ ἐνίοτε λίαν δυσχερής. Περὶ δὲ τῆς γνώμης τινῶν συγγραφέων, οἵτινες παραδέχονται, ὡς ὁ Niemeyer, ὅτι χρονία γαστρῖτις μετ' ἐξελκώσεων δύναται πολλάκις νὰ καταλήξῃ εἰς ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος, φρονοῦμεν ὅτι αὕτη εἶναι πάντῃ ἐσφαλμένη, διότι ἐξέλαβον πιθανῶς τὰς πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου ὑπαρχούσας δυσπεπτικὰς διαταράξεις ἀντὶ χρονίας γαστρίτιδος· ἐκτὸς ἐὰν ὑπὸ τὸ ὄνομα ἕλκος ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἐννοοῦσι πᾶσαν ἐξέλκωσιν ἢ ἐκδορὰν τοῦ βλεννογόνου ὑμένος προερχομένην ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας, πολὺ δὲ μᾶλλον ἐκ τῆς χρονίας γαστρίτιδος, ἥτις οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὸ κυρίως ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος.

Ἡ γαστραλγία δυσκόλως συγχέεται πρὸς τὸν χρόνιον τοῦ στομάχου κατάρρουν, διότι ὁ κατὰ τὸ ἐπιγάστριον πόνος ἀναφαίνεται κατὰ διαλείμματα, ὅτε ἀποτελεῖ τὸν οὕτω καλούμενον γαστραλγικὸν παροξυσμόν. Ὁ πόνος δὲ ταύτης οὐ μόνον δὲν προκαλεῖται ὑπὸ τῶν τροφῶν, ἀλλὰ πολλάκις ὑπάρχων μετριάζεται μετὰ τὴν λῆψιν αὐτῶν· καὶ ἐν ᾧ ἡ κατὰ τὸ ἐπιγάστριον πίεσις ἐν τῇ χρονίᾳ γαστρίτιδι ἐπιφέρει πόνον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἰσχυρόν, ἐν τῇ γα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στραλγία οὐδόλως παράγει τοιοῦτον, τοὐναντίον μάλιστα, ὅταν ὑπάρχῃ ὁ γαστραλγικὸς παροξυσμός, συντελεῖ πρὸς κατεύνασιν αὐτοῦ. Ἔτι δὲ εἰς τοὺς γαστραλγίαν πάσχοντας ἡ μὲν ὄρεξις εἶναι διεστραμμένη ἢ ἠλλαττωμένη, αἱ δὲ ἐκ τοῦ ἐντερικοῦ σωλῆνος διαταράξεις εἰσὶν ἐλαφραὶ καὶ ἀναφαίνονται ἰδίᾳ μετὰ τὸν παροξυσμὸν τοῦ πόνου. Ἐὰν δὲ ἀποβλέψωμεν εἰς τὰ αἴτια τῆς γαστραλγίας, αὕτη ἁπαντᾷ κυρίως εἰς ἄτομα νευροπαθῆ, ὡς εἰς ὑστερικὰς ἢ ἀναιμικὰς γυναῖκας, εἰς ἃς συνυπάρχουσι καὶ ἕτεραι νευρικαὶ διαταράξεις.

Ἡ κίρρωσις τοῦ ἥπατος ἐν ἀρχῇ παρουσιάζει σχεδὸν τὰ αὐτὰ δυσπεπτικὰ φαινόμενα πρὸς τὴν χρονίαν γαστρίτιδα, δι' ὃ ἡ μεταξὺ τῶν δύο τούτων νόσων διάγνωσις κατὰ τὴν περίοδον ταύτην εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δύσκολος· διευκολύνεται ὅμως βραδύτερον διὰ τῆς ἐξετάσεως τοῦ ἥπατος, τοῦ ὁποίου ἡ ἀμβλύτης εὑρίσκεται πυξημένη, καὶ τῆς εὐρέσεως ὑγροῦ ἐντὸς τῆς περιτοναϊκῆς κοιλότητος· οὐχ ἧττον ὅμως δύσκολον εἶναι νὰ διακρίνῃ τις, ἐὰν αἱ κατὰ τὴν κίρρωσιν ὑπάρχουσαι στομαχικαὶ διαταράξεις ἐξαρτῶνται ἐκ μόνης τῆς ἡπατικῆς παθήσεως ἢ ἐκ συμπαρομαρτούσης γαστρίτιδος τοσούτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον μία καὶ ἡ αὐτὴ αἰτία, ὡς τὸ οἰνόπνευμα, δύναται πολλάκις νὰ παραγάγῃ πρότερον ὁτὲ μὲν τὴν μίαν πάθησιν, ὁτὲ δὲ τὴν ἑτέραν.

Θεραπεία. Τῆς χρονίας γαστρίτιδος ἡ θεραπεία, ὡς καὶ πάσης ἄλλης νόσου, ἔγκειται εἰς τὴν ἄρσιν τῶν προκαλούντων ταύτην αἰτίων, ἀλλ' ἡ τούτων καταπολέμησις δὲν εἶναι πάντοτε εὐχερής· οὕτω δυνατὸν μέν, ἐὰν ἡ νόσος παρήχθη ἐκ πολυφαγίας ἐκ χρήσεως δυσπέπτων τροφῶν καὶ ἐν γένει ἐκ κακῆς διαίτης, νὰ δοθῶσιν αἱ δέουσαι ὁδηγίαι πρὸς τακτοποίησιν τοῦ βίου τοῦ ἀρρώστου καὶ νὰ ἐπέλθῃ βελτίωσις καὶ ἐντελὴς ἴασις, ἀλλ' ἐὰν ὑπάρχῃ ἐκ καταχρήσεως πνευματωδῶν ποτῶν καὶ ἡ ἕξις πρὸς ταῦτα εἶναι λίαν ἐρριζωμένη, ὥστε ἀπέβη ἴδιον πάθος, καὶ αἱ προτροπαὶ περὶ τῆς ἀποχῆς τῶν τοιούτων ποτῶν οὐδόλως

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἰσακούονται, τότε δυστυχῶς ἡ νόσος βαίνει ἐπὶ τὰ χείρω· ἐν τούτοις κατὰ καθῆκον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀνάγκη νὰ μὴ ἀποκάμῃ τις, ἀπαγορεύων ταῦτα αὐστηρῶς καὶ ὑποδεικνύων τοῖς πάσχουσι τὸν ἄμεσον κίνδυνον ὃν διατρέχουσιν· ἐὰν δὲ ἡ ἄρσις τῶν ἁπλουστέρων τούτων αἰτίων δὲν εἶναι πάντοτε εὔκολος, πόσῳ μᾶλλον ἐὰν ἡ χρονία γαστρῖτις παρήχθη ἕνεκα διαταράξεων τῆς κυκλοφορίας ἢ καθολικῆς τινος νόσου χρονίας καὶ δυσιάτου.

Μὴ οὔσης ἐφικτῆς τῆς θεραπείας τῶν αἰτίων, ὡς πρώτιστον θεραπευτικὸν μέσον τῆς χρονίας γαστρίτιδος ἀνάγκη νὰ θεωρηθῇ ἡ διαρρύθμισις τῆς διαίτης, ὅπως μὴ αὐξάνῃ ὁ ἐρεθισμὸς τοῦ φλεγμαίνοντος βλεννογόνου· δι' ὃ παραγγέλλομεν εἰς τὸν ἄρρωστον τροφὰς μετρίας ποσότητος εὐπέπτους μὴ ἐρεθιστικὰς καὶ συνηθέστερον τὸ γάλα, τὸ ὁποῖον εἴτε ἁπλοῦν εἴτε μετὰ μικρᾶς ποσότητος μαγνησίας ἢ δισανθρακικοῦ νατρίου, ἢ καὶ ἀσβεστούχου ὕδατος ἀναμιγνύμενον παρέχει λαμπρὰ ἀποτελέσματα, διότι ἐνεργεῖ ὡς τροφὴ καὶ ὡς φάρμακον συγχρόνως· βραδύτερον καὶ ἐφ' ὅσον ἡ ἀνεκτικότης τοῦ στομάχου ἐπιτρέπει χορηγεῖται ἡ διὰ κρέατος τροφή, ὅτε τὸ προσφερόμενον κρέας, ὅπως πεφθῇ εὐκόλως, δίδεται εἴτε ὠμὸν καὶ εἰς μικρὰ τεμάχια ἐντὸς ζωμοῦ ἐλαφροῦ, εἴτε ἐψημένον ἐπὶ ἀνθράκων καὶ ἄνευ οὐδενὸς βάμματος μετὰ λίαν ἐψημένου ἄρτου καὶ μικρᾶς ποσότητος οἴνου ἐρυθροῦ καὶ κεκραμένου. Οὐχὶ σπανίως ὅμως πρέπει νὰ λαμβάνηται ὑπ' ὄψει καὶ ἰδία τις κατάστασις τοῦ στομάχου ὡς πρὸς τὴν ἀνεκτικότητα τῶν τροφῶν, διότι παρετηρήθη ὅτι ἄρρωστοί τινες οὐ μόνον ἔχουσιν ἐξαιρέτως λαμβάνοντες ζωμὸν πυκνὸν καὶ τὸν ἀφρὸν περιέχοντα, ἀλλὰ καὶ ἀνέχονται εὐκόλως κρέατα μέλανα, ἁλίπαστα καὶ κεκαπνισμένα, ὡς τὸ χοιρομήριον, ἢ ἕτερα ὁμοίως θεωρούμενα βαρέα· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἀντὶ νὰ ἀπαγορευθῇ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς τροφῆς τοὐναντίον συνιστᾶται, διότι προκαλεῖ ἀφθονωτέραν τὴν τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ ἔκκρισιν, ἐπομένως δυσκολώτερον ἀποσυντίθεται καὶ εὐκολώτερον πέπτεται.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ δὲ κατὰ τῆς νόσου θεραπεία συνίσταται εἰς τὰ ἑξῆς·

Ὅταν ἡ χρονία γαστρῖτις δὲν εἶναι πεπαλαιωμένη καὶ ἐπέρχονται κατὰ τὴν πορείαν αὐτῆς ὀξέα συμπτώματα, τότε καὶ μόνον πρὸς καταπολέμησιν τούτων καὶ ἰδίᾳ τοῦ ἰσχυροῦ τοῦ στομάχου πόνου ἐπιτρέπονται τὰ ἀντιφλογιστικὰ μέσα, ἤτοι ἡ ἐπίθεσις βδελλῶν κατὰ τὸ ἐπιγάστριον, ἢ ἀντὶ τούτων καὶ μάλιστα ἐὰν ὁ ὀργανισμὸς εἶναι ἐξηντλημένος, τότε προτιμητέα τὰ ἀντισπαστικά, καὶ ὁτὲ μὲν μεταχειριζόμεθα τὰ ἧττον δραστήρια, οἷα εἰσὶν αἱ ἐπαλείψεις τῆς στομαχικῆς χώρας διὰ τοῦ ἐλαίου τῆς τερεβενθίνης ἢ αἱ ἐντριβαὶ αὐτῆς διὰ τοῦ κρωτονίου ἐλαίου, ἡ ἐπίθεσις συναπισμῶν ἢ πλανητικῶν ἐκδορίων, ὁτὲ δὲ τὰ δραστηριώτερον ἐνεργοῦντα, ὡς τὰ ἔμμονα καυτήρια ἢ τὰς διὰ τοῦ πεπυρακτωμένου σιδήρου νύξεις. Τὰ θεραπευτικὰ ταῦτα μέσα, συνδυαζόμενα μετὰ τῆς καταλλήλου διαίτης, ἐὰν δὲν δύνανται νὰ θεραπεύσωσιν ῥιζικῶς τὴν χρονίαν γαστρίτιδα, πολλάκις ὅμως ἐπιφέρουσι στασιμότητα αὐτῆς.

Ὅτε δὲ ἐν τῇ χρονίᾳ γαστρίτιδι εἰσὶν ὡς ἐπικρατέστερα συμπτώματα ἡ ἀνορεξία, τὸ ἐπίχρισμα τῆς γλώσσης, οἱ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον συνεχεῖς ἔμετοι, δι' ὧν ἀποβάλλονται τροφαὶ ἢ συνηθέστερον ὕλαι βλεννώδεις, ὅτε δῆλα δὴ ἡ χρονία γαστρῖτις εἶναι ἀπότοκος ἐλαφρᾶς ὀξείας γαστρίτιδος καὶ ἡ διατάραξις τῶν λειτουργιῶν τοῦ στομάχου εἶναι ἀποτέλεσμα μᾶλλον ἀτονίας αὐτοῦ καὶ οὐχὶ βαρέων ἀλλοιώσεων, τότε χορηγοῦνται τὰ ἐμετικά· διὰ τῆς μετρίας τούτων χρήσεως ἐπιτυγχάνομεν τοῦτο μὲν τὴν ἐλάττωσιν τῆς ἐν τῷ στομάχῳ εὑρισκομένης βλέννης, τοῦτο δὲ τὴν εὐκολωτέραν ἀπορρόφησιν ἑτέρων φαρμακευτικῶν οὐσιῶν. Ἐν γένει δὲ τὰ ἐμετικά, ὁσάκις ὁ βλεννογόνος τοῦ στομάχου ὑμὴν καλύπτεται ὑπὸ ἀφθονωτάτης βλέννης, ὅπερ ἀποδεικνύεται εἴτε ἐκ τῶν ἀποβαλλομένων ὑλῶν εἴτε ἐκ τοῦ κατάρρου τοῦ στόματος, ἀπεδείχθησαν λυσιτελῆ, διότι τακτοποιοῦσι τὴν πέψιν, αἴρουσι

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὴν δυσκοιλιότητα καὶ αὐτὸν τὸν κατάρρουν ἐνίοτε περιστέλλουσιν.

Ὅπως ἐνεργήσωμεν ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ ὑπεραιμοῦντος βλεννογόνου ὑμένος τοῦ στομάχου, ἐπιφέρωμεν ἀντίδρασιν τῶν ἐν αὐτῷ ὑπαρχόντων ὑγρῶν καὶ προκαλέσωμεν τόνωσιν καὶ σύσπασιν τοῦ μυώδους ὑμένος, μεταχειριζόμεθα διάφορα πρὸς τοῦτο ἴδια φάρμακα. Καὶ ἐν πρώτοις ἀρχόμεθα διὰ τῆς χρήσεως τοῦ ἁπλουστέρου καὶ ἀβλαβεστέρου φαρμάκου, τοῦ ὑπονιτρικοῦ βισμουθίου, τὸ ὁποῖον χορηγοῦμεν κατὰ 10 ἕως 20 κόκ. πρὸ ἑκάστου γεύματος, ἢ ποιούμεθα χρῆσιν τῶν οὕτω καλουμένων ἀπορροφητικῶν κόνεων, αἵτινες εἰσὶ λίαν πρὸς τοῦτο ἐνδεδειγμέναι, ὡς τῆς παρεσκευασμένης τιτάνου τῆς φωσφορικῆς ἢ τοῦ φυτικοῦ ἄνθρακος.

Εἶτα παραγγέλλομεν τὰ ἀλκάλεα, ἤτοι τὸ τιτανοῦχον ὕδωρ ἢ τὸ δισανθρακικὸν νάτριον, ὅπερ, κατὰ μικρὰς δόσεις προσφερόμενον, παρέχει κάλλιστα ἀποτελέσματα· ἔτι δὲ τὰ ἀλκαλικὰ μεταλλικὰ ὕδατα, ἅτινα χορηγοῦμεν βαθμηδὸν ἀναλόγως τῆς πυκνότητος αὐτῶν, ἀρχόμενοι ἐκ τῶν ἧττον ἰσχυρῶν πηγῶν τοῦ Selters, τοῦ Soultzmatt, τοῦ Saint Calmier καὶ τελευτῶντες εἰς τὰς ἰσχυροτέρας τοῦ Vichy, τοῦ Vals, τοῦ Carlsbad κλπ. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς θεραπείας ἐνδείκνυται κυρίως, ὅταν ἡ χρονία γαστρῖτις ἐξαρτᾶται ἐκ παθήσεως τοῦ ἥπατος ἢ τῶν χοληφόρων ὁδῶν.

Ἐὰν δὲ ἐπιζητήσωμεν ἰσχυροτέραν ἐπὶ τοῦ βλεννογόνου ὑμένος ἐνέργειαν, παραγγέλλομεν τὸν νιτρικὸν ἄργυρον εἰς δόσιν 1 ἕως 2 κόκ. καὶ ὑπὸ μορφὴν καταποτίων, ἅτινα λαμβάνει ὁ ἄρρωστος κατὰ τὸν Niemeyer τὴν πρωΐαν πρὸ τοῦ ἀρίστου. Ἡ δὲ χρῆσις τούτου ἀπεδείχθη ὠφελιμωτάτη εἰς χρονίας γαστρίτιδας μετὰ μικρῶν ἐξελκώσεων, αἵτινες διαγιγνώσκονται ἐκ τοῦ ἰσχυροτάτου πόνου τοῦ ἅμα τῇ εἰσφορᾷ τῶν τροφῶν ἐπερχομένου καὶ ἐκ τῆς παρουσίας ἐντὸς τῶν ἐμεσμάτων μικρᾶς ποσότητος αἵματος τοῦ καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἠλλοιωμένου· πλὴν τοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φαρμάκου τούτου ἐνδείκνυται ἐπίσης ἡ χρῆσις τοῦ ὑπερχλωριούχου σιδήρου καὶ ὑπονιτρικοῦ βισμουθίου.

Πρὸς τούτοις εἴς τινα εἴδη χρονίας γαστρίτιδος ἀπεδείχθησαν λίαν ἀνακουφιστικὰ τὰ λουτρὰ διὰ θερμοῦ ὕδατος, ὅσον δύναται ὁ ἄρρωστος νὰ ἀνεχθῇ ἢ τὰ δι' ἀτμοῦ· ὠφέλιμα ὡσαύτως εἰσὶ τὰ μεταλλικὰ καὶ ἰδίᾳ τὰ θειοῦχα, ἐν ᾧ τὰ θαλάσσια καὶ ἡ χρῆσις τῆς ὑδροθεραπευτικῆς συνιστᾶται, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, εἰς γαστρίτιδας προελθούσας ἐκ κακῆς διαίτης ἢ ἐκ καταχρήσεως πνευματωδῶν ποτῶν· διὰ τῶν ψυχρῶν λουτρῶν παρετηρήθη πολλάκις οὐ μόνον βελτίωσις ἀλλὰ καὶ σχεδὸν τελεία ἴασις, τὸ μὲν διότι ἐπέρχεται τόνωσις τοῦ ὀργανισμοῦ τὸ δὲ διότι, ἐπιτεινομένης τῆς περιφερικῆς κυκλοφορίας καὶ ἰδίᾳ τῆς τοῦ δέρματος, γίνεται ἐλάττωσις τῆς ὑπεραιμίας τοῦ βλεννογόνου ὑμένος τοῦ στομάχου, ἐπομένως καὶ τῆς ἐκκρίσεως τῶν βλεννογόνων ἀδένων, ἐξ ὧν χαρακτηρίζεται ἡ νόσος.

Τέλος κατὰ τῶν συμπτωμάτων τῆς νόσου τῶν διαρκῶς ἢ κατὰ καιροὺς ἀναφαινομένων χορηγοῦμεν τὰ ἀνάλογα φάρμακα· οὕτως, ὅπως προκαλέσωμεν ὄρεξιν, παρέχομεν τὰ πικρὰ καὶ τονικά, ὡς τὴν κάσσιαν, τὸ κολόμβον, τὸ βᾶμμα ἢ τὸ ἐκχύλισμα τῶν ἐμετικῶν καρύων, τὴν γεντιανὴν κτλ. Κατὰ τοῦ ἐπερχομένου πόνου δίδομεν ἐσωτερικῶς τὸ ὄπιον, ἢ ποιοῦμεν ὑποδορείους διὰ τῆς μορφίνης ἐνέσεις, κατὰ τῆς πνευματώσεως μεταχειριζόμεθα τὰς ἀπορροφητικὰς κόνεις, ἤτοι τὸ δισανθρακικὸν νάτριον, τὴν μαγνησίαν, τὴν παρεσκευασμένην τίτανον, τὸ βισμοῦθον, ἃς χορηγοῦμεν εἴτε μετ' ἐλαφρᾶς ποσότητος ὀπίου ἢ ὑδροχλωρικῆς μορφίνης, ὅταν ὑπάρχῃ εὐαισθησία τοῦ στομάχου καὶ ὁ ἄρρωστος δὲν αἰτιᾶται κεφαλαλγίαν, εἴτε ἀναμεμιγμένας μετὰ ῥήου ἢ καλομέλιτος, ὅταν ὑπάρχῃ δυσκοιλιότης. Ὅτε ὅμως ἡ ἀλκαλικότης τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ εἶναι ἐπηυξημένη, διακρίνεται δὲ αὕτη τὸ μὲν ἐκ τῆς συστάσεως τῶν βλεννωδῶν ὑλῶν καὶ τοῦ κολλώδους ἐπιχρίσματος τῆς γλώσσης καὶ τοῦ στόματος, τὸ δὲ ἐκ τῆς ἐλλείψεως ὀξείνων ἐρυγῶν, τότε τὰ ἀλκάλεα καὶ αἱ ἀπορροφητικαὶ κόνεις οὐ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μόνον δὲν ὠφελοῦσιν, ἀλλὰ καὶ τὴν πέψιν παρεμποδίζουσι καὶ εἰς τὴν αὔξησιν τῶν ἀερίων συντελοῦσιν. Ἀντὶ τούτων ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐνδείκνυνται τὰ ὀξέα καὶ ἐκ τούτων ἰδίᾳ τὸ ὑδροχλωρικόν, ὅπερ χορηγεῖται κατὰ μικρὰς δόσεις. Κατὰ δὲ τῆς ἐπιμόνου δυσκοιλιότητος τῆς συνήθως παρατηρουμένης κατὰ τὴν χρονίαν γαστρίτιδα δίδονται τὰ καθάρσια καὶ κατὰ τὰς περιστάσεις ὁτὲ μὲν τὰ μᾶλλον ἥπια, ὡς ἡ μαγνησία, τὸ ῥῆον, ὁτὲ δὲ τὰ δραστικά, ὡς ἡ ἀλόη, ἡ ἰαλάπη, ἡ ποδοφυλλίνη, ἅτινα ἔχουσι τὸ προτέρημα ἄνευ μεγάλης τοῦ στομάχου διαταράξεως νὰ ἐνεργῶσιν ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν παχέων ἐντέρων.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω θεραπευτικῶν μέσων ἀποδεικνύεται καθ' ἑκάστην ὅτι ἡ χρῆσις τῆς γαστραντλίας δύναται νὰ παραγάγῃ κάλλιστα ἀποτελέσματα εἰς τὴν θεραπείαν τῆς χρονίας γαστρίτιδος καὶ ἰδίᾳ ὅταν ὑπάρχῃ μετ' ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου καὶ στενώσεως τοῦ πυλωροῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

ΜΑΛΑΚΥΝΣΙΣ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΧΟΥ

Ἱστορία. Πρῶτος ὁ Hunter ἔν τινι ἀνακοινώσει, ἣν ἐποιήσατο ἐν τῇ βασιλικῇ ἑταιρείᾳ τοῦ Λονδίνου κατὰ τὸ 1772, ἀπέδειξεν ὅτι τὰ τοιχώματα τοῦ στομάχου νεκροῦ δύνανται νὰ ὑποστῶσι μαλάκυνσιν καὶ διάλυσιν ὁμοίαν πρὸς τεμάχια κρέατος ἡμιπεφθέντος ἐν στομάχῳ ζῶντος ἀνθρώπου· ἀποδίδων δὲ τὴν διαλυτικὴν ἐνέργειαν εἰς τὸν γαστρικὸν χυμόν, ὑπεστήριζεν ὅτι τὸ ὑγρὸν τοῦτο ἠδύνατο νὰ μαλακύνῃ καὶ διαλύσῃ μέχρι ῥευστοποιήσεως τὰ τοιχώματα τοῦ στομάχου μετὰ θάνατον, ἕνεκα ἀπωλείας τῆς δυνάμεως, ἣν ἐκέκτητο ὁ στόμαχος ἐν καιρῷ ζωῆς πρὸς ἀντίστασιν τῆς ἐνεργείας ταύτης τοῦ ἐκκρινομένου διὰ τὴν πέψιν γαστρικοῦ χυμοῦ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τὴν δοξασίαν τοῦ Hunter πλεῖστοι τῶν συγγραφέων τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἠσπάσθησαν, ἀλλὰ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ὁ Jaeger ἀπεφήνατο ὅτι, ὅπως ἐνεργήσῃ οὕτω τὸ γαστρικὸν ὑγρόν, πρέπει νὰ ὑπάρχῃ ἠλλοιωμένον, δι' ὃ παρεδέχετο ὑπεροξείνισιν τούτου ἕνεκα ἰδίας τροποποιήσεως τοῦ νευρικοῦ συστήματος· ἐφρόνει δὲ συνάμα ὅτι αἱ ἀλλοιώσεις τοῦ στομάχου ἠδύναντο νὰ παραχθῶσιν ἐν ζωῇ, ὡς καὶ μετὰ θάνατον. Τὴν τελειοτέραν ὅμως ἐξήγησιν τῆς χημικῆς μαλακύνσεως τοῦ στομάχου ἔδωκεν ὁ Carswell τῷ 1830 διὰ δημοσιεύματος ἐν τῇ Journal hebdomadaire de médecine. Οὗτος ἐκ τῶν πολλῶν καὶ διαφόρων πειραμάτων, ἅτινα ἐποιήσατο, παρεδέχθη ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀμφιβολίας, ὅτι ἡ μαλάκυνσις, αἱ ἐκδοραὶ καὶ ἡ διάτρησις τοῦ στομάχου ἠδύναντο νὰ παραχθῶσι μετὰ θάνατον εἴτε εἰς ἀνθρώπους ὑγιῶς ἔχοντας, ἀλλ' ἀποθανόντας αἰφνιδίως κατὰ τὴν πέψιν, εἴτε εἰς τελευτήσαντας ἐκ διαφόρων ἀσθενειῶν. Ἐν γένει δὲ εὗρε τὰς ἀλλοιώσεις καὶ μάλιστα ἐκτεταμένας, ἐὰν ὁ θάνατος ἐπήρχετο κατὰ τὴν ἐργασίαν τῆς πέψεως, ἢ ὁ στόμαχος περιεῖχεν ἀλλότριόν τι σῶμα, ἢ ἐὰν ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου χρόνον εἰσήχθησαν ἐν τῷ στομάχῳ φαρμακευτικαὶ οὐσίαι, ὥστε νὰ προκληθῇ ἡ ἔκκρισις τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ καὶ ἐπιδράσῃ τοῦτο ἐπὶ τῶν γαστρικῶν τοιχωμάτων. Ὡσαύτως ὁ Carswell ἀπέδειξεν ὅτι αἱ βλάβαι αὗται εἰσὶν ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, ὅστις διαλύει τὸν στόμαχον καὶ ἄλλα ὄργανα μεθ' ὧν ἤθελεν ἔλθῃ εἰς ἐπαφήν, ὡς διαλύει τὰς τροφάς, χωρὶς μηδεμίαν πρότερον νὰ ὑποστῇ ἀλλοίωσιν, καθ' ἃ ὁ Jaeger ἐφρόνει.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω δεδομένων ὁρμηθέντες ἕτεροι συγγραφεῖς ἀρκούντως ἐπιφανεῖς ἀπεφήναντο, ὅτι αἱ μετὰ θάνατον παρατηρούμεναι ἀλλοιώσεις τοῦ στομάχου δυνατὸν νὰ παραχθῶσι καὶ ἐν καιρῷ ζωῆς εἴτε ἕνεκα ἀλλοιώσεως τοῦ στομάχου ἐκ προηγηθείσης φλεγμονῆς μ α λ ά κ υ ν σ ι ς φ λ ε γ μ ο ν ώ δ η ς ἢ π η κ τ ο ε ι δ ὴ ς τοῦ Gruveilhier εἴτε ἕνεκα λεπτύνσεως τοῦ στομάχου, μετὰ καταστροφῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ βλεννογόνου ὑμένος μαλάκυνσις πολτώδης τοῦ Luis.

1) Μαλάκυνσις πηκτοειδής. Αὕτη κατὰ τὸν Gruveillier ἄρχεται σχεδὸν πάντοτε ἐκ τοῦ πυθμένος τοῦ στομάχου καὶ ἐξαπλοῦται βαθμηδὸν ἐπὶ τὸ μέγα τόξον· καὶ κατὰ πρῶτον μὲν μαλακύνεται ὁ βλεννογόνος, εἶτα δὲ αἱ μυϊκαὶ ἶνες διαχωρίζονται ὑπὸ πηκτώδους βλέννης, ὅτε τὰ τοιχώματα τοῦ στομάχου εἰσὶ πεπαχυμένα καὶ ἡμιδιαφανῆ· ἀφ' οὗ δὲ διηθηθῶσι καὶ αὐταὶ αἱ μυϊκαὶ ἶνες, οἱ ὑμένες μεταβάλλονται εἰς ὑπόφαιον ἢ ἐρυθρόφαιον διαφανῆ πηκτήν, δι' ἧς ἐνίοτε διήκουσι μελανόφαιοι ῥαβδώσεις, αἵτινες εἰσὶ τὰ ὑπὸ τῆς μαλακύνσεως καταληφθέντα ἀγγεῖα. Αἱ ἀλλοιώσεις αὗται σπανίως καταλαμβάνουσιν ἅπαντα τὸν στόμαχον, συνηθέστερον δὲ παρατηροῦνται κατὰ πλάκας ἢ κατὰ ταινίας· ὅτε δὲ ὑπάρχουσι καθ' ἅπαντα τὸν στόμαχον, τότε οὗτος διαρρήγνυται εὐκόλως καὶ λαμβανόμενος διὰ τῆς χειρὸς διαρρέει μεταξὺ τῶν δακτύλων· ἕνεκα δὲ τῆς τοιαύτης μαλακύνσεως ἐνίοτε γίνονται καὶ αὐτόματοι ῥήξεις, ὅτε εὑρίσκεται μέρος τῶν περιεχομένων ἐν τῇ περιτοναϊκῇ κοιλότητι.

2) Μαλάκυνσις ἁπλῆ ἢ μετὰ λεπτύνσεως τοῦ βλεννογόνου ὑμένος. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς μαλακύνσεως παρετήρησαν ἰδίᾳ ἐπὶ ἀνθρώπων παθόντων χρονίαν νόσον καὶ πρὸ πάντων εἰς τοὺς φυματιῶντας. Ὁ Louis ἀναφέρει ὅτι εὗρε τὸ $^1/_3$ τῶν φυματιώντων ὑποστὰν τὴν μαλάκυνσιν ταύτην. Ὁ Andral ὅμως παρετήρησεν αὐτὴν συνηθέστερον εἰς τοὺς γέροντας.

Ἡ μαλάκυνσις αὕτη ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατέχει τὸ μικρὸν τόξον, δύναται ὅμως νὰ ἀναφανῇ καὶ κατὰ τὰς λοιπὰς τοῦ στομάχου χώρας ἢ νὰ καταλάβῃ ἅπαν τὸ ὄργανον.

Τὰ προσβληθέντα μέρη εἰσὶν ποικίλα τὴν χροιάν· ἤτοι ὁτὲ μὲν κυανόλευκα ἢ ὑποκίτρινα, ὁτὲ δὲ ὑπόφαια ἢ λευκὰ παρεμφερῆ τῷ γάλακτι καὶ σπανίως ὑπέρυθρα· κατὰ ταῦτα ὁ βλεννογόνος εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον μεμαλακυσμένος, ὥστε ἐνίοτε ἔχει σύστασιν βλέννης ἐλάχιστα κολλώδους, ἐν ᾧ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἄλλοτε ἐλλείπει ὁλοτελῶς. Εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς μαλακύνσεως τὰ τοιχώματα τοῦ στομάχου δὲν μεταβάλλονται εἰς διαφανῆ πηκτήν, ἀλλ' εἰς μελανόφαιον ἢ μέλαινα πόλτον, ἕνεκα τῆς ὑπερπληρώσεως τῶν τριχοειδῶν τοῦ στομάχου ἀγγείων καὶ τῶν γιγνομένων ἐκ τούτων αἱμορραγιῶν.

Ἐν γένει δὲ αἱ ἀλλοιώσεις αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν μαλάκυνσιν τοῦ στομάχου δὲν περιορίζονται μόνον εἰς τὸ ὄργανον τοῦτο, ἀλλ' ἀναφέρουσιν ὅτι παρετήρησαν αὐτὰς καὶ εἰς διάφορα γειτνιάζοντα ὄργανα, ὡς εἰς τὰ ἔντερα, εἰς τὸν σωλῆνα, τὸ ἧπαρ καὶ εἰς τὸν οἰσοφάγον, ἔτι δέ, ἀφ' οὗ κατελήφθη τὸ διάφραγμα, εἶδον τὴν ἐπέκτασιν αὐτῶν μέχρι τοῦ ἀριστεροῦ πνεύμονος.

Αἴτια. Τὰ αἴτια τὰ ἀποδιδόμενα εἰς τὴν περὶ οὗ πρόκειται ἀλλοίωσιν τοῦ στομάχου εἰσὶν ἡ ἐπίδρασις τῆς ἡλικίας τῆς τε βρεφικῆς καὶ τῆς γεροντικῆς, ἀλλὰ ταῦτα οὐδ' ὅλως φαίνονται νὰ σαφηνίζωσι τὴν πάθησιν· οὕτω διὰ τὴν βρεφικὴν ἡλικίαν θεωροῦσι τὸν τεχνητὸν θηλασμὸν ἢ τὸν πρόωρον ἀπογαλακτισμὸν ἢ ὅταν γίνεται οὗτος ἀποτόμως καὶ ἄνευ προφυλάξεως καὶ τέλος ἀποδίδουσιν αὐτὴν εἰς παιδία ἀπογαλακτισθέντα πρὸ μηνῶν, ἀλλὰ τρεφόμενα δυσαναλόγως πρὸς τὴν λεπτότητα τῶν πεπτικῶν αὐτῶν ὀργάνων· ἀλλὰ πῶς ἐκ τούτων ἐπέρχεται ἡ γαστρομαλακία; τοῦτο δὲν δύνανται νὰ ἐξηγήσωσι. Τινὲς ὑποθέτουσι διατάραξιν τῆς θρέψεως τῶν ἱστῶν, ἐν ᾧ ἕτεροι, ὡς ὁ Chaussier, φρονοῦσιν, ὅτι ὁ στόμαχος, ὑποστὰς εἰδικόν τινα ἐρεθισμόν, ἐκκρίνει ὑγρὸν διαβρωτικόν, ὅπερ ἐνεργεῖ καταστρέφον τὸ ἐξ οὗ παράγεται ὄργανον. Πλὴν τῆς ἡλικίας θεωροῦσι τὴν νόσον ὡς ἐπιπλοκὴν ἑτέρων χρονίων νοσημάτων καὶ ἰδίᾳ, καθ' ἃ ἐμνημονεύσαμεν, τῆς φυματιώσεως ἔτι τοῦ καρκίνου τῆς μήτρας κλπ.

Συμπτώματα. Τῆς μαλακύνσεως τοῦ στομάχου τὰ συμπτώματα εἶναι ἐπίσης ἀβέβαια, ὅσον καὶ τὰ αἴτια αὐτῆς. Ἐὰν δὲ ἀποβλέψωμεν καὶ εἰς τὸ ὅτι πολλὰ ἐξ αὐτῶν ἀντιτίθενται πρὸς τὴν βαρύτητα τῆς νόσου, ἐξ ἧς παράγονται, ὄντως εὑρίσκομεν ὅτι ἀποτελοῦσιν ἀληθῆ παθολο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γικὸν μῦθον κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ κ. Δαμασκηνοῦ. Οἱ πάσχοντες τὴν νόσον ταύτην, ἐν ᾧ εἶχον ὑγιῶς, ἀπολλύουσι βαθμηδὸν τὴν ὄρεξιν αὐτῶν μέχρις ἀνδίας τῶν τροφῶν, εἶτα αἰσθάνονται κατὰ τὸ ἐπιγάστριον μᾶλλον ὀχληρὸν αἴσθημα ἢ πόνον ἀληθῆ, ἡ γλῶσσα εἶναι ἐρυθρὰ καὶ ὁτὲ μὲν εἶναι κεκαλυμμένη ὑπὸ ἐπιχρίσματος, ὁτὲ δὲ οὐχί· ὑπάρχουσιν ἔμετοι, δι' ὧν ἀποβάλλονται ὕλαι πράσιναι καὶ οἱ ὁποῖοι κατὰ τὸν Cruveilhier ἀποτελοῦσι σχεδὸν παθογνωμονικὸν σύμπτωμα, ἀλλ' ὅμως δύνανται νὰ ἐλλείπωσιν· ὡσαύτως καὶ ἡ διατάραξις τῆς λειτουργίας τῶν ἐντέρων εἶναι ποικίλη, συνήθως ὑπάρχει κατάρρους λειεντερικὸς μὲ διαχωρήματα πράσινα ὅμοια πρὸς κατατετιμημένον χόρτον καὶ σπανιώτερον δυσκοιλιότης. Ὁ πυρετὸς ὑπάρχει, ἀλλὰ δύναται νὰ ἐλλείπῃ ὁλοτελῶς. Μὲ τὰ συμπτώματα ταῦτα σὺν τῇ ἀπισχνάνσει τοῦ ἀρρώστου ἐπέρχεται ὁ θάνατος, ἐν ᾧ μέχρι τῶν τελευταίων στιγμῶν οὐδὲν τῶν ὀργάνων διακρίνεται βαρέως προσβεβλημένον!

Ἀλλ' ἡ νόσος δὲν ἐπιφέρει πάντοτε τὸν θάνατον, διότι οὐχὶ σπανίως ἐπέρχεται καὶ ἴασις ταύτης. Παρετηρήθη δὲ ὅτι ἐντὸς ἡμερῶν ἢ ἑβδομάδων τινῶν τὰ ἀνωτέρω συμπτώματα καταπαύουσιν, ἐπομένως καὶ αἱ ἀλλοιώσεις τοῦ στομάχου βαθμηδὸν ἐλαττοῦνται, ὥστε ὁ ἄρρωστος λαμβάνει οὐ μόνον ῥευστάς, ἀλλὰ καὶ στερεὰς οὐσίας, τὰς ὁποίας πέπτει εὐκόλως! Ἠλὴν τῶν ἐκβάσεων τούτων ἀναφέρουσιν ὅτι ἡ νόσος δύναται νὰ καταστῇ καὶ χρονία.

Πρὶν προβῶμεν εἰς τὴν διάγνωσιν καὶ θεραπείαν τῆς νοσηρᾶς ταύτης τοῦ στομάχου καταστάσεως, ἐξετάσωμεν, ἐὰν πράγματι ἀποτελεῖ νόσον ἰδίαν, ὡς τινες ἐφρόνουν, ἢ εἶναι καθαρῶς πτωματικὸν φαινόμενον.

Τὴν κατὰ διάφορον βαθμὸν λέπτυνσιν καὶ μαλάκυνσιν τοῦ βλεννογόνου τοῦ στομάχου ὑμένος, τὴν ἕνεκα φλεγμονῆς τούτου παραγομένην, ὡς καὶ ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ἐμνήσθημεν, οὐδεὶς ἀμφισβητεῖ, διότι καὶ ἡ αἰτιολογία αὐτῆς δικαιολογεῖται καὶ τὰ ἐπερχόμενα συμπτώματα ἐν ἀναλόγῳ πρὸς αὐτὴν σχέσιν ὑπάρχουσι· τὴν ὕπαρξιν ὅμως νόσου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἰδίας, συνισταμένης εἰς μαλάκυνσιν ἁπάντων τῶν τοιχωμάτων τοῦ στομάχου, τοιαύτην οἵαν ἀνωτέρω ἐμνημονεύσαμεν, καὶ ἣν τινὲς περιέγραψαν ὑπὸ τὸ ὄνομα γαστρομαλακία, οὐ μόνον δὲν παραδέχονται σήμερον, ἀλλὰ σχεδὸν πάντες θεωροῦσιν ἀποτέλεσμα πτωματικῆς καταστάσεως.

Ὅτι δὲ ἡ γαστρομαλακία συμβαίνει μετὰ θάνατον ἢ ἄρχεται ὀλίγας πρὸ τοῦ θανάτου ὥρας, ὅτε ἡ κυκλοφορία καὶ ἡ κατὰ τὰ τοιχώματα τοῦ στομάχου καταλλαγὴ τῆς ὕλης παύει βαθμηδόν, ἀποδεικνύεται πρῶτον ἐκ τῆς δυσαναλογίας τῶν παρατηρουμένων συμπτωμάτων ἢ τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως τούτων· διότι, ἐν ᾧ ἀναφέρουσιν ὅτι πολλάκις εὗρον εἰς τὸν ἔσχατον βαθμὸν μεμαλακυσμένα τὰ τοιχώματα τοῦ στομάχου, ἢ διάτρησιν αὐτοῦ καὶ ἔκχυσιν τοῦ περιεχομένου ἐν τῇ κοιλίᾳ, ὅμως ἐν καιρῷ ζωῆς ἐλάχιστα ἢ οὐδὲν σύμπτωμα περιτονίτιδος ὑπῆρχεν, ἔτι δὲ καὶ διὰ τῆς ἐξετάσεως τοῦ περιτοναίου οὐδεμία βλάβη παρετηρεῖτο πρὸς ἐξήγησιν προηγηθείσης τούτου φλεγμονῆς· δεύτερον ἐκ τοῦ προσδιορισμοῦ τῆς ἕδρας τῆς γαστρομαλακίας, διότι ὡς τοιαύτην σχεδὸν πάντοτε θεωροῦσι τὸν πυθμένα τοῦ στομάχου, ἀλλ' αὕτη οὐδένα λόγον ἔχει, εἰ μὴ ὅτι κατὰ τὸ μέρος τοῦτο συσσωρεύονται αἱ ἐν τῷ στομάχῳ ὑπάρχουσαι ὄξεινοι οὐσίαι καὶ ἀπόδειξις ὅτι ἡ ἕδρα τῆς μαλακύνσεως δύναται νὰ μεταβληθῇ ἀναλόγως τῆς διδομένης κλίσεως τοῦ πτώματος· τρίτον ἐκ τῆς εὑρισκομένης μετὰ θάνατον μαλακύνσεως τοῦ στομάχου παρὰ βρέφεσιν, ἅτινα οὐδὲν σημεῖον ἐν καιρῷ ζωῆς γαστροεντερικῆς παθήσεως ἐδείκνυον, ἀλλὰ διότι ὀλίγας πρὸ τοῦ θανάτου ὥρας ἔπιον εὐζυμώτους οὐσίας, ὡς γάλα ἢ ὕδωρ σακχαροῦχον, καὶ τέταρτον ἐκ τῶν διαφόρων πρὸς τοῦτο γενομένων πειραμάτων· οὕτω δὲ παρήχθη τεχνητὴ μαλάκυνσις στομάχου τεθνεῶτος ζώου, ἀφ' οὗ προηγουμένως ἐπληρώθη γάλακτος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

ΑΠΛΟΥΝ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΧΟΥ ΕΛΚΟΣ

Ἱστορία. Ἡ πάθησις αὕτη, καί τοι ἀτελῶς, ἐν τούτοις ἦτο γνωστὴ καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους ἔτι συγγραφεῖς· οὕτως ὁ Γαληνὸς περιγράφει βλάβας τοῦ στομάχου αἵτινες ἔχουσι σχέσιν πρὸς τὸ ἁπλοῦν ἕλκος. Βραδύτερον ὁ B. Grassius (1695) ἀναφέρει περίπτωσιν καθ' ἣν ἐπῆλθε διάτρησις τοῦ στομάχου καὶ ὁ Littre (1704) ἑτέραν καθ' ἣν ὑπῆρχεν ἄφθονος αἱμορραγία. Μέχρι τοῦ ἔτους 1830 πλεῖστοι παρατηρήσεις ἐγένοντο, ἀλλ' οἱ συγγραφεῖς συνέχεον τὸ ἁπλοῦν ἕλκος πρὸς τὸν καρκίνον τοῦ στομάχου. Πρῶτος δὲ κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ὁ Gruveilhier διέκρινε τὰς δύο ταύτας παθήσεις, ἀποδείξας τὸ ἰάσιμον τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου καὶ ἐπιμείνας εἰς τὴν χρῆσιν τῆς γαλακτικῆς διαίτης. Τέλος ἐσχάτως ὁ Brinton στηριχθεὶς ἐπὶ πλείστων παρατηρήσεων ἐποιήσατο ἀρίστην ταύτης μελέτην, ἐξετάσας ἰδίᾳ τὰ συμπτώματα αὐτῆς.

Καί τοι δὲ μέχρι σήμερον πλεῖστοι τὴν νόσον ταύτην περιέγραψαν, οὐχ ἧττον ἡ παθογένεια ταύτης, εἰ μὴ ἐστὶ σκοτεινή, μένει τοὐλάχιστον ἀμφίβολος· πλὴν δὲ τούτου, ἐν ᾧ τινὲς ἐκλαμβάνουσι τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος ὡς προερχόμενον ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας, δυναμένης νὰ ἐπιφέρῃ διάβρωσιν ἢ ἐξέλκωσιν τοῦ βλεννογόνου τοῦ στομάχαυ, ἕτεροι φρονοῦσιν ὅτι τοῦτο ἀποτελεῖ πάθησιν πρωτοπαθῆ, ἔχουσαν ἰδίαν αἰτιολογίαν· κατ' ἀμφοτέρας δὲ τὰς δοξασίας ἡ περαιτέρω ἀνάπτυξις τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἐν τῷ στομάχῳ ὑπαρχουσῶν ὑλῶν καὶ ἰδίᾳ τοῦ γαστρικοῦ ὀξέος.

Ὁρισμός, Συνωνυμία. Τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος εἶναι ἐξέλκωσις τοῦ στομάχου, ἥτις, ἀρχομένη ἐκ τοῦ βλεννογόνου, τείνει νὰ καταλάβῃ κατὰ βάθος ἅπαντας τοὺς ὑμένας μέχρις ἐνίοτε ἐντελοῦς τούτων διατρήσεως. Ἡ δὲ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐξέλκωσις αὕτη χαρακτηρίζεται ἐξ ἀθροίσματος ἰδίων συμπτωμάτων καὶ πορείας σχεδὸν πάντοτε χρονίας. Μὴ οὔσης δὲ εἰσέτι ἀκριβῶς προσδιωρισμένης τῆς αἰτίας τῆς παραγωγῆς τῆς ἐξελκώσεως, θεωρεῖται τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος παρὰ πλείστοις οὐχὶ νόσος αὐτοτελής, ἀλλ' ἀποτέλεσμα πολλῶν καὶ ποικίλων παραγόντων.

Ἡ ὀνομασία δὲ ἁ π λ ο ῦ ν ἕ λ κ ο ς, ἡ ὑπὸ τοῦ Cruveilhier δοθεῖσα, οὐδὲν τὸ ἰδιάζον παρουσιάζει, εἰ μὴ ὅπως διακριθῇ τὸ ἕλκος τοῦτο ἀπὸ τοῦ ὑπὸ τοῦ καρκίνου παραγομένου· ἀλλά, καί τοι ἡ ἐπωνυμία αὕτη δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀπόλυτος, διότι ἐνίοτε συνυπάρχει μετὰ καρκίνου, οὐχ ἧττον παρὰ πλείστοις σήμερον εἶναι παραδεδεγμένη. Αἱ δὲ διάφοροι κατὰ καιροὺς δοθεῖσαι εἰς τοῦτο ὀνομασίαι, ὡς χ ρ ό ν ι ο ν τ ο ῦ σ τ ο μ ά χ ο υ ἕ λ κ ο ς, γ α σ τ ρ ῖ τ ι ς ἑ λ κ ώ δ η ς, ἕ λ κ ο ς σ τ ρ ο γ γ ύ λ ο ν, ἕ λ κ ο ς δ ι α τ ι τ ρ α ῖ ν ο ν κτλ., τὰς ὁποίας παρέλαβον ἐκ τῶν μορφῶν, ἃς ἐν δεδομέναις περιστάσεσι τὸ ἕλκος λαμβάνει, πίπτουσιν ἀφ' ἑαυτῶν, διότι δὲν ἀνταποκρίνονται πάντοτε πρὸς τὴν γενικὴν τούτου εἰκόνα· οὐχ ἧττον τὸ στρογγύλον τοῦ ἕλκους δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς χαρακτηριστικόν, διότι κατὰ τὸ πλεῖστον παρουσιάζεται ὑπὸ τύπον τοιοῦτον.

Αἴτια. Διακρίνομεν ταῦτα εἰς π ρ ο δ ι α θ ε τ ι κ ὰ καὶ π α ρ α γ ω γ ι κ ά.

Α' ΑΙΤΙΑ ΠΡΟΔΙΑΘΕΤΙΚΑ

Ἡλικία. Τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος φαίνεται ὅτι οὐδεμιᾶς ἡλικίας ποιεῖται ἐξαίρεσιν, διότι, καί τοι εἶναι σπανιώτατον κάτω τῶν δέκα ἐτῶν, ἐν τούτοις ὑπάρχουσι παραδείγματα ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, καθ' ἃ τὸ ἕλκος παρετηρήθη καὶ εἰς τὴν μικρὰν τῶν παίδων ἡλικίαν· οὕτως ἀναφέρεται περίπτωσις 4 ἐτῶν (Chvosteck) ἑτέρα 3 καὶ $^1/_2$ (Reimer) καὶ 3 ἐτῶν (Donné). Κατὰ δὲ τὴν γεροντικὴν ἡλικίαν ἀναφέρεται περίπτωσις 83 ἐτῶν. Ἐν γένει δὲ ἐπὶ τοῦ ζητήματος

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τούτου ὁ Brinton ἀποφαίνεται οὕτως· «Ἡ τῆς νόσου ταύτης πιθανότης αὐξάνει βαθμηδὸν ἐκ τοῦ ἐλαχίστου ὅρου τοῦ διὰ τοῦ μηδενικοῦ μέχρι τῆς δεκαετοῦς ἡλικίας παρισταμένου, μέχρι πυξημένης ἀναλογίας, ἥτις διατηρεῖται καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς μέσης ἡλικίας, ἀλλ' αὐξάνει ἔτι μᾶλλον περὶ τὰ τέλη τῆς περιόδου ταύτης καὶ λαμβάνει τὸν μέγιστον ὅρον περὶ τὴν ἐσχάτην ἡλικίαν τῶν 90 ἐτῶν· ἐκ τούτων συμπεραίνομεν ὅτι τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου εἶναι νόσος, ἥτις προσβάλλει ἰδίᾳ, ἂν οὐχὶ ἀποκλειστικῶς, τὴν ὥριμον ἡλικίαν καὶ τὸ γῆρας.» Ἕτεροι ὅμως διατείνονται ὅτι αἱ στατιστικαί, αἱ ἐκ τῆς ἀνατομοπαθολογίας παραγόμεναι, περιλαμβάνουσαι περιπτώσεις ἑλκῶν ἐπουλωμένων, δὲν παρέχουσιν ἀκριβῆ γνῶσιν τῆς ἡλικίας, καὶ ὅτι κλινικῶς ἐξεταζόμενον τὸ ἕλκος ἀπαντᾷ συνηθέστερον μεταξὺ τοῦ 15 καὶ 30 ἔτους. Κατὰ τὸν Leube ἡ μεγίστη νοσηρότης παρατηρεῖται ἐκ τῆς παιδικῆς ἡλικίας μέχρι τοῦ 30 ἔτους καὶ ἡ μεγίστη θνησιμότης ἐκ τοῦ 40 μέχρι τοῦ 60, ἤτοι ἡ βαρύτης τῆς νόσου αὐξάνει κατὰ τὴν ἡλικίαν.

Φῦλον. Εἰς τοῦτο ἡ ἀναλογία παρουσιάζει καταφανῆ ἀνισότητα, φαίνεται δὲ ὅτι αἱ γυναῖκες ἔχουσιν ἰδίαν εἰς τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου προδιάθεσιν· διότι ἐπὶ 654 περιπτώσεων ὁ Brinton ἀριθμεῖ 440 γυναῖκας καὶ 214 ἄνδρας, ἤτοι ἀναλογίαν 2 πρὸς 1. Παρατηρεῖται δὲ ἡ ἀνισότης αὕτη κυρίως κατὰ τὴν ἔφηβον ἡλικίαν καὶ τὴν τῆς παύσεως τῶν ἐμμήνων, ἐν ᾧ πρὸ τῆς περιόδου ταύτης ἢ μετὰ τὴν περίοδον ταύτην τῆς ζωῆς αἱ περιπτώσεις εἰσὶ σχεδὸν αἱ αὐταὶ εἰς ἀμφότερα τὰ φῦλα.

Γενικοὶ ὅροι. Ἐπειδὴ φυσιολογικοί τινες ὅροι συμπίπτουσι κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου, τούτου ἕνεκα θεωροῦνται καὶ ὡς προδιαθέτοντες τὴν νόσον· εἰσὶ δὲ τὸ γῆρας, αἱ στερήσεις, οἱ κόποι τοῦ σώματος καὶ τῆς διανοίας, αἱ ἠθικαὶ συγκινήσεις, ἔτι δὲ ἡ χρῆσις δυσπέπτων τροφῶν, ἡ ψῦξις, ἡ πόσις λίαν ψυχρῶν ποτῶν ἐν ἐφιδρώσει τοῦ σώματος εὑρισκομένου, ἡ κατάχρησις τῶν πνευματωδῶν ποτῶν καὶ ἐν γένει πᾶσαι αἱ αἰτίαι αἱ εἰς τὴν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γαστρίτιδα ἀποδιδόμεναι. Ἐκ τούτων ὅμως ἡ μᾶλλον πιθανὴ δύναται νὰ θεωρηθῇ τὸ γῆρας, ὅπερ παρακολουθεῖται ὑπὸ πλείστων λειτουργικῶν διαταράξεων καὶ ἰδίᾳ τῆς ἀθηρωματώδους ἐκφυλίσεως τῶν ἀγγείων. Περὶ δὲ τῆς καταχρήσεως τῶν πνευματωδῶν ποτῶν, ὁ Cerhardt φρονεῖ ὅτι συντελοῦσι ταῦτα εἰς τὴν παραγωγὴν καὶ αὔξησιν τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου ἕνεκα τῆς ἀναπτυσσομένης ὀξείνου ζυμώσεως τῶν ὑπαρχόντων ὑγρῶν καὶ τῆς ἐπιδράσεως τούτων ἐπὶ τῆς ἀλκαλικότητος τοῦ αἵματος τοῦ ἐν τοῖς τριχοειδέσιν ἀγγείοις τοῦ στομάχου κυκλοφοροῦντος. Ἀλλ' ἀντὶ τῆς ἐξηγήσεως ταύτης, ἥτις δὲν φαίνεται νὰ ἔχῃ πάντοτε ὑπόστασιν, διότι τὸ ὄξεινον τῶν ὑγρῶν τοῦ στομάχου ἐπέρχεται καὶ εἰς πλείστας ἑτέρας περιπτώσεις, προτιμότερον νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ἐπερχομένην διατάραξιν τῆς κυκλοφορίας τῶν ἀγγείων ἕνεκα ἀθηρωματώδους τούτων ἐκφυλίσεως, ἣν συνήθως τὰ πνευματώδη ποτὰ προκαλοῦσι.

Καθολικὰ νοσήματα. Παρὰ ταῖς γυναιξὶ κυρίως θεωρεῖται ὡς προδιαθετικὸν αἴτιον ἡ χλώρωσις καὶ ἡ ἀναιμία, τὸ μὲν ὡς προκαλοῦσαι διατάραξιν τῆς κυκλοφορίας καὶ ἀλλοίωσιν τῶν ἀγγείων, τὸ δὲ ὡς ἐπιφέρουσαι ἀνώμαλον τῶν ἐμμήνων ῥύσιν. Ἡ διατάραξις δὲ τῶν ἐμμήνων, ἥτις θεωρεῖται παρά τισι ὡς αἰτία τῆς παραγωγῆς τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου ἕνεκα τῶν ἀναπληρωτικῶν συμφορήσεων ἃς ἐπιφέρει, δύναται ἐνίοτε νὰ ὑπάρχῃ ὡς ἀποτέλεσμα· ἤτοι δυνατὸν ἐνίοτε νὰ προϋπάρχῃ τὸ ἕλκος καὶ μάλιστα λανθάνον, ὅτε διὰ τῆς ἐπιγιγνομένης καχεξίας ἐπέρχεται ἀναιμία ἢ χλώρωσις καὶ ἐκ ταύτης ἡ τῶν ἐμμήνων διατάραξις.

Ἔτι τινὲς ὑποθέτουσιν ὡς προδιαθετικὸν τοῦ ἕλκους αἴτιον τὴν ἐπήρειαν τῆς ἐπιλοχείου καταστάσεως καὶ τὴν γαλουχίαν· ἀλλ' αὕτη μένει ἀνεξήγητος, ἐκτὸς ἐὰν ὑποθέσῃ τις ὅτι προϋπῆρχεν ἑλκώδης ἐπεξεργασία, ἥτις ἐπεταχύνθη καὶ ἐξεδηλώθη ἐκ τῆς ἐπερχομένης ἐξαντλήσεως τῶν δυνάμεων κατὰ τὰς περιπτώσεις ταύτας.

Ἐν γένει ἐκ τῶν καθολικῶν νοσημάτων θεωροῦνται ὡς συντελοῦντα πρὸς παραγωγὴν τῆς περὶ ἧς πρόκειται πα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

θήσεως ἡ φυματίωσις, ὁ διαλείπων πυρετός, ἕνεκα τῶν κατὰ τὴν πορείαν αὐτοῦ παραγομένων ἐκ χρωστικῆς ἐμβόλων καθ' ἃ ἐφρόνει ὁ Frerichs, ἔτι δὲ ἡ σύφιλις, ὁ τυφοειδὴς πυρετός, ἡ οὐραιμία, ἡ σκλήρυνσις τῶν ἀρτηριῶν καὶ ἐκ τῶν παρασιτικῶν ἡ τριχίνωσις. Ἀλλ' ἡ ἐκ τούτων ἐπίδρασις, πλὴν τῆς οὐραιμίας καὶ τῆς σκληρύνσεως τῶν ἀρτηριῶν, αἵτινες δύνανται νὰ προκαλέσωσιν αἱμορραγικὰς διαβρώσεις, τῶν λοιπῶν ἡ ἐνέργεια εἶναι ἀμφίβολος· ἐκτὸς ἐὰν ἐκλάβῃ τις τὴν τῆξιν φυματίου ἢ κομμιώδους ὄγκου ἀντὶ τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους. Τέλος δὲ ἐσχάτως παρατηροῦντες ὅτι τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος ἀναπτύσσεται εἰς ἄτομα νευρασθενικὰ ἢ τεταραγμένον τὸ νευρικὸν σύστημα ἔχοντα, ἀπεφήναντο ὅτι δυνατὸν νευρικαί τινες βλάβαι νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς προδιαθετικὸν αἴτιον, ὅτε ἡ τοῦ ἕλκους παραγωγὴ ἀποδοτέα εἰς διατάραξιν τῆς θρέψεως τῶν νεύρων τοῦ στομάχου.

Β' ΑΙΤΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ

Τραυματισμὸς τοῦ στομάχου. Ὁ τραυματισμός, εἴτε ἔξωθεν γενόμενος συνεπείᾳ πλήξεως ἢ θλάσεως κατὰ τὸ ἐπιγάστριον, εἴτε ἔσωθεν καὶ ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ βλεννογόνου ὑμένος, ἐκλαμβάνεται ὡς ἄμεσον αἴτιον τοῦ ἕλκους· οὕτως ἀναφέρουσιν ὅτι παρήχθη τὸ ἕλκος ἕνεκα τυχαίας κατὰ τὸ ἐπιγάστριον πλήξεως (Potain), ἢ ἐκ πλήξεως κατὰ τὴν χώραν ταύτην ὑπὸ κερασφόρου αἰγὸς ἐπενεχθείσης (Pinel)· ἔτι δὲ ἐκ τρώσεως τοῦ ἐπιγαστρίου (Duplay), ἐκ καταπόσεως τεμαχίου χοιρινοῦ σπονδύλου (Monnetier) καὶ τέλος ἐκ πλήθους ἐν τῷ στομάχῳ ἀσκαρίδων (Ubersaal). Πρὸς ἐξήγησιν δὲ τοῦ οὕτω παραγομένου ἕλκους ἐπεκαλέσθησαν πλὴν τῶν ἐξελκώσεων καὶ τὰς ἐπερχομένας ἐκχυμώσεις τοῦ βλεννογόνου ὑμένος, δι' ὃ διὰ τὸν αὐτὸν λόγον θεωροῦσι τοὺς ἰσχυροὺς ἐμέτους ὡς αἰτίαν τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου.

Ὡς δυνάμενα δὲ νὰ ἐπιφέρωσι λύσιν τῆς συνεχείας ἡ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἑτέραν βλάβην τοῦ βλεννογόνου τοῦ στομάχου καὶ ἑπομένως νὰ συντελέσωσιν εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἕλκους ἐθεωρήθησαν παρά τισι καὶ τὰ ἐρεθιστικὰ δηλητήρια, ἤτοι τὸ θειικὸν ὀξύ, τὸ ἀζωτικόν, αὐτὴ ἡ ἐμετικὴ τρὺξ καὶ ἐν γένει ἡ κατάχρησις τῶν φαρμάκων.

Φλεγμονώδεις παθήσεις. Ἐκ τούτων ἰδίᾳ ἐπεκαλέσθησαν τὴν γαστρίτιδα, διότι δύναται αὕτη ὑφ' οἱανδήποτε μορφὴν νὰ ἐπιφέρῃ ῥῆξιν τοῦ βλεννοϋμένος. Ἀλλὰ περὶ τούτου διάφοροι γνῶμαι ὑπάρχουσιν· ὁ μὲν J. Abercrombie λέγει, ὅτι ἡ τὸ ἕλκος προκαλοῦσα βλάβη συνίσταται εἰς χρονίαν φλεγμονὴν ἀρχομένην ἐπὶ λίαν περιγεγραμμένου χώρου τῆς στομαχικῆς κοιλότητος, ὁ δὲ Broussais ὅτι αἱ τοῦ στομάχου ἐκδοραὶ προέρχονται ἐκ μονομερῶς πρωτοπαθῶν φλεγμονῶν, αἵτινες διήκουσι καθέτως ἀντὶ νὰ ἐξαπλῶνται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ στομάχου. Ὁ δὲ John Narth φρονεῖ ὅτι αἱ τοῦ στομάχου ἐξελκώσεις εἰσὶ τῆς αὐτῆς φύσεως πρὸς τὰς ἄφθας τοῦ στόματος καὶ τέλος κατὰ τὸν Billard τριτῶς σχηματίζεται τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου εἴτε ἐκ δοθιηνώδους ἐξανθήσεως τῶν βλεννογόνων ἀδενίσκων εἴτε ἐκ τοπικῆς φλεγμονώδους μαλακύνσεως, εἴτε ἐκ γαγγραίνης.

Ἀνεξαρτήτως τῶν διαφόρων τούτων θεωριῶν τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ γαστρῖτις συνήθως προκαλεῖ ἐπιπολαίας ἐκδορὰς ἢ τὰς καλουμένας αἱμορραγικὰς διαβρώσεις, ἀλλὰ νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους τοῦτο εἶναι σπανιώτατον. Ὁσάκις δὲ τοῦτο παράγεται ἐκ τοιαύτης αἰτίας, τότε ἡ γαστρῖτις εἶναι ἀποτέλεσμα καταχρήσεως πνευματωδῶν ποτῶν, ὅτε ἡ παραγωγὴ τοῦ ἕλκους, ἀνάγκη νὰ ἀποδοθῇ μᾶλλον εἰς τὴν ἐκ τούτων ἐπερχομένην ἀλλοίωσιν τῶν ἀγγείων καὶ διατάραξιν τῆς κυκλοφορίας ἢ εἰς αὐτὴν ταύτην τὴν γαστρίτιδα.

Στάσις τῶν φλεβῶν καὶ αἱμορραγίαι διάμεσοι. Ὁ Rokitansky παρατηρήσας ὅτι ἡ τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους ἐπεξεργασία οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν τῶν κοινῶν καλουμένων ἑλκῶν, διότι ὄχι μόνον παρουσιάζεται

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦτο καθαρῶς περιγεγραμμένον, ἀλλὰ παρατηρεῖται καὶ ἔλλειψις τῆς φλεγμονικῆς καὶ περιφερικῆς πυήσεως, δι' ἧς χαρακτηρίζονται ἐκεῖνα, ἔδωκεν τὴν ἐξῆς περὶ τούτου ἐξήγησιν· ὅτι τὴν ἀρχικὴν τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου ἀλλοίωσιν ἀποτελεῖ τοπικὴ τῆς κυκλοφορίας διατάραξις συνισταμένη εἰς περιγεγραμμένην στάσιν τοῦ αἵματος μετὰ διηθήσεως ἢ αἱμορραγικῆς φλεγμονῆς, ἢ, ὅπερ καὶ συνηθέστερον, μηχανικῆς ὑπεραιμίας συνεπείᾳ ἀθηρωματώδους ἢ λιπώδους ἐκφυλίσεως τῶν τριχοειδῶν ἀγγείων.

Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἡ τοῦ ἱστοῦ ζωτικότης ἀνωθεν τῆς ἐκχυμωτικῆς πλακὸς ἐλαττοῦται, ἡ δὲ ἐλευθέρα ἐπιφάνεια τοῦ βλεννογόνου μεταμορφοῦται εἰς ἐσχάραν ἐπιπόλαιον, ἥτις, μὴ δυναμένη νὰ ἀντιστῇ εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, διαβιβρώσκεται, ἐξ οὗ ἡ τοῦ ἕλκους παραγωγή.

Ἀλλὰ ἡ θεωρία αὕτη τοῦ Rokitansky, ἤτοι τῆς φλεβώδους στάσεως, ἣν καὶ ἕτεροι παρεδέχθησαν καὶ μάλιστα ὁ Rindfleisch ὅστις μεγίστην σημασίαν ἀποδίδει εἰς τὰς αἱμορραγικὰς ἐμφράξεις, δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ μόνον εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν αἱμορραγικῶν διαβρώσεων, οὐχὶ δὲ καὶ εἰς τὴν τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου. Δύνανται δὲ αἱ φλεβώδεις στάσεις νὰ προκληθῶσιν ἐκ διαφόρων μηχανικῶν αἰτίων.

Οὕτως ἐκ καθολικῆς φλεβικῆς στάσεως, ἐξ ἐμφράξεως μερικῆς ἢ ὁλικῆς τοῦ συστήματος τῆς πυλαίας φλεβός, ἔτι δὲ ἐκ διαταράξεως τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ καθ' ἃ ὑποστηρίζει ὁ Key καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ἰσχυρᾶς συσπάσεως τοῦ μυώδους τοῦ στομάχου ὑμένος.

Τὴν δὲ παραγωγὴν ἐκχυμώσεων ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ στομάχου ἐπιφανείας συνεπείᾳ βλαβῶν τοῦ νευρικοῦ συσυστήματος πλεῖστοι ἀναφέρουσιν· οὕτως ὁ Schiff καὶ Brown - Séquard παρετήρησαν τοιαύτας εἰς βλάβας τοῦ ῥαβδωτοῦ σώματος τῆς παρεγκεφαλίδος καὶ τοῦ προμήκους. Ὁ Charcot μετὰ αἱμορραγίας ἐγκεφαλικάς. Ὁ Kock καὶ Ewad εὗρον αἱμορραγίας τοῦ δωδεκαδακτύλου καὶ τοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στομάχου μετὰ τομὴν τοῦ νωτιαίου μυελοῦ κατὰ τὴν ἐγκεφαλικὴν χώραν ἢ τὴν νωτιαίαν. Ὡσαύτως ὁ Mayer παρετήρησεν ἐκχυμώσεις ἕνεκα δηλητηριάσεως ἐκ στρυχνίνης ἥτις ἐνεργοῦσα ἰσχυρῶς ἐπὶ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ δύναται νὰ προκαλέσῃ ἔντονον τούτου ὑπεραιμίαν.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω περιπτώσεων συνηθέστατα παρατηροῦνται συνεπείᾳ ἐκχυμώσεων μικραὶ ἐκδοραὶ τοῦ βλεννογόνου ὑμένος εἰς παθήσεις τῆς καρδίας, τοῦ ἥπατος ἢ ἕνεκα πιέσεως ἢ ἐμφράξεως τῆς πυλαίας φλεβός.

Ἀναιμία τοῦ βλεννογόνου καὶ τῶν γαστρικῶν τοιχωμάτων. Ἐκ τῆς θεωρίας τοῦ Rokitansky ὁρμηθεὶς ὁ Virchow ὑπεστήριζεν ὅτι τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος παράγεται ἐξ ἀναιμίας τοῦ βλεννογόνου ὑμένος συνεπείᾳ ἀποφράξεως τῶν μικρῶν τοῦ στομάχου ἀρτηριῶν ἐξ ἐμβολῆς ἢ θρομβώσεως.

Δὲν εἶναι σπάνιαι αἱ περιπτώσεις καθ' ἃς ἀποδεικνύεται ὅτι δυνατὸν νὰ συντελέσωσιν αἱ ἐμβολαὶ εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου. Διότι πλέον ἢ ἅπαξ παρετηρήθη ὅτι συνυπάρχουσι μετὰ τοῦ ἕλκους εἴτε παθήσεις τῆς καρδίας εἴτε ἀθηρωματώδεις ἀλλοιώσεις τῶν ἀρτηριῶν καὶ ἐμβολαὶ διαφόρων σπλάγχνων. Οὕτως ὁ Lebert εὗρεν ἐξελκώσεις τοῦ στομάχου εἰς κύνα, οὗτινος αἱ βαλβῖδες τῆς καρδίας ἔφερον συγκρίματα ἰνώδη. Ὁ Rindfleisch καὶ Merkel ἀναφέρουσι περίπτωσιν καθ' ἣν ἡ ἀορτὴ ὑπῆρχεν ἀθηρωματωδῶς ἐκπεφυλισμένη, ἔτι δὲ διάφοροι ἐμβολαὶ ἐν τῷ ὀργανισμῷ καὶ ἕλκος τοῦ στομάχου. Ὡσαύτως ὁ Cobinier παρετήρησεν ἕλκος τοῦ δωδεκαδακτύλου καὶ τοῦ στομάχου μετὰ ἐμβολῆς τῆς παγκρεατικοσπληνικῆς ἀρτηρίας.

Ὡσαύτως, καί περ σπανιώτερον, δὲν εἶναι ὅμως ἀδύνατον νὰ παραχθῶσι καὶ θρομβώσεις· διότι, ὅταν τὰ τοιχώματα τῶν ἀρτηριῶν ἀλλοιωθῶσιν ἐκ φλεγμονώδους τινὸς ἐπεξεργασίας ἢ ὑποστῶσι διαφόρους ἐκφυλίσεις, δύναται νὰ ἐπέλθῃ βραδύτης τῆς κυκλοφορίας τοῦ αἵματος καὶ πῆξις αὐτοῦ. Ὡς δὲ αἱ λοιπαὶ τοῦ ὀργανισμοῦ ἀρτηρίαι, οὕτω

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ αἱ τοῦ στομάχου προσβάλλονται ὑπὸ ὀξείας ἢ χρονίας φλεγμονῆς καὶ ὑφίστανται ἀθηρωματώδη, λιπώδη ἢ καὶ ἀμυλοειδῆ ἐκφύλισιν. Πολλάκις δὲ αἱ πέριξ τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου ἀρτηρίαι εὑρίσκονται ἠλλοιωμέναι ἐκ μιᾶς τῶν ἀνωτέρω ἐκφυλίσεων, ὥστε ὑποτίθεται ὅτι ἡ θρόμβωσις συντελεῖ εἰς τὴν πορείαν τῆς παθήσεως, ὡς καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν συμπτωμάτων. Ἀνάγκη ὅμως νὰ γίνεται διάκρισις τῆς πρωτοπαθοῦς χρονίας ἐνδαρτηρίτιδος τῆς δυναμένης νὰ παραγάγῃ τὴν πάθησιν ἐκ θρομβώσεως ἀπὸ τῆς δευτεροπαθῶς ἀναπτυσσομένης ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς ἑλκώδους ἐπεξεργασίας.

Καί τοι τὴν ἐκ θρομβώσεως καὶ ἐμβολῆς παραγωγὴν τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους πάντες σχεδὸν παρεδέχθησαν καὶ μάλιστα τινὲς φρονοῦσιν ὅτι τὸ ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης ἀναπτυσσόμενον ἕλκος ἀποτελεῖ πάθησιν πρωτοπαθῆ, ὥστε νὰ ἐξηγῶνται τὰ κύρια τοῦ ἕλκους συμπτώματα καὶ αἱ ἴδιαι ἀνατομικαὶ ἀλλοιώσεις, ἐν τούτοις αὐτὴ δὲν δύναται νὰ ἀποτελέσῃ τὴν μόνην τῆς παθήσεως αἰτίαν, διότι πολλάκις ἐλλείπει καὶ ἄλλοτε δυσκόλως ἀποδεικνύεται. Ἡ ἀνάπτυξις δὲ τοῦ ἕλκους συνεπείᾳ τῆς ἐκ θρομβώσεως ἢ ἐμβολῆς παραχθείσης ἀναιμίας τοῦ βλεννογόνου γίνεται, καθ'ἅπερ καὶ εἰς τὸ περὶ στάσεως ἐμνήσθημεν, ἐκ τῆς καταστροφῆς τῶν νεκρωθέντων ἱστῶν ὑπὸ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ.

Ἐπίδρασις τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ. Αἱ διάφοραι αἰτίαι, ὧν ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, οὐδὲν ἕτερον σκοπὸν ἔχουσιν εἰ μὴ ὅπως ἐπιφέρωσι λύσιν τῆς συνεχείας τοῦ βλεννογόνου ὑμένος ἢ νέκρωσιν τῶν ἱστῶν· ἡ δὲ περαιτέρω ἀνάπτυξις τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους γίνεται τῇ ἐπηρείᾳ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ καὶ μάλιστα ἐὰν τυγχάνῃ ἐν περισσείᾳ ὀξέος. Τοιαύτην δὲ σπουδαιότητα ἀποδίδουσιν εἰς τὴν καταστρεπτικὴν τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ ἐνέργειαν, ὥστε ἐν Γερμανίᾳ ἀποκαλοῦσι γενικῶς τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος καὶ τοῦ δωδεκαδακτύλου ἕ λ κ ο ς π ε π τ ι κ ό ν. Στηρίζεται δὲ ἡ νοσηρὰ τούτου ἐνέργεια, τὸ μὲν διότι τὸ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἁπλοῦν ἕλκος δὲν ἀπαντᾷ εἰ μὴ εἰς τὸν στόμαχον καὶ κατὰ τὰ ἀνώτερα μέρη τοῦ δωδεκαδακτύλου, ἐν ᾧ συνάμα παύει τοῦ νὰ ἀναφαίνεται κατὰ τὰ μέρη, ἔνθα ἡ ποσότης τῆς χολῆς εἶναι μεγαλητέρα τῆς τοῦ γαστρικοῦ ὀξέος, τὸ δὲ διότι παρατηρεῖται συνήθως εἰς τοὺς πάσχοντας ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος ὅτι ἡ ποσότης τοῦ ὀξέος τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ εἶναι ἀνωτέρα τῆς φυσιολογικῆς. Ὅ τι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ διαβρωτικὴ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ ἐνέργεια ὀφείλεται εἰς τὴν ὑπεροξείνισιν αὐτοῦ, τοῦτο ἀπεδείχθη ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Filehne γενομένων πειραμάτων καὶ ἐκ τῆς διὰ τῶν ἀλκαλίων γενομένης θεραπείας τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους, ἣν ὁ Debove ἐφήρμοσε καὶ ἐξ ἧς ἔσχεν εὐάρεστα ἀποτελέσματα.

Εἴσδυσις μικροβίων. Διὰ τῶν ἐρευνῶν ἃς ἐσχάτως ἐποιήσατο ὁ Böttcher εὗρεν ἐν τοῖς περὶ τὸ ἕλκος κειμένοις ἱστοῖς βακτηρίδια διεσπαρμένα· δι' ὃ συνέλαβε τὴν ἰδέαν ὅτι ἡ ἀρχικὴ τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου αἰτία δυνατὸν νὰ ὀφείλεται εἰς παρουσίαν μικροβίων. Καί τοι δὲ ἡ θεωρία αὕτη τοῦ Röttcher δὲν ἔλαβεν εὐρετέρας διαστάσεις, ἐν τούτοις, ἐὰν κρίνῃ τις ὅτι ἡ κατὰ τὸ ἕλκος ἀναπτυσσομένη κυτταρώδης διήθησις εἶναι καθ' ὅλα ἀνάλογος πρὸς τὸν κοκκιώδη ἱστὸν τῶν Γερμανῶν, ὅστις ἐκλαμβάνεται ὡς συνήθης συνέπεια μιασματικῆς βλάβης, καὶ ὅτι ἡ διήθησις αὕτη δύναται νὰ παραχθῇ πλὴν τοῦ στομάχου καὶ ἐν τῷ παρεγχύματι τοῦ ἥπατος καὶ τοῦ παγκρέατος, συμπεραίνει ὅτι δυνατὸν ἔν τινι ἐκδορᾷ ἢ ἐξελκώσει τοῦ βλεννογόνου νὰ εἰσέδυσαν μικρόβια, δι' ὧν νὰ ἀποτελῆται ἡ πάθησις καὶ νὰ ὀφείληται ἡ ἐπέκτασις αὐτῆς. Πλὴν δὲ τούτου πολλάκις παρετηρήθη ἡ παραγωγὴ τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου κατὰ τὴν πορείαν μιασματικῶν νόσων καὶ μάλιστα κατὰ τὰς ἐρεύνας τοῦ Cornil καὶ Ranvier καὶ τοῦ Chauffard ἐν τῷ τυφοειδεῖ πυρετῷ εὑρίσκονται συχνὰ ἐν τῷ στομάχῳ βλάβαι, αἵτινες συνίστανται ἰδίᾳ εἰς κυτταρώδη διήθησιν ἀρχομένην ἐν τῷ ὑποβλεννογόνῳ συνεκτικῷ ἱστῷ.

Ἐν γένει καί τοι ἡ ἐκ μικροβίων θεωρία τῆς παραγω-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γῆς τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους ἐκ κρίσεων μέχρι τοῦδε συνίσταται, ἐν τούτοις ἐὰν ἀποβλέψωμεν εἰς τὸ ἀβέβαιον τῶν λοιπῶν τοῦ ἕλκους αἰτίων, δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν καὶ ταύτην ὡς πιθανήν.

Φύσις τῆς νόσου. Τοιαῦται εἰσὶν αἱ μέχρι τοῦδε ἐξενεχθεῖσαι θεωρίαι περὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους, ἀλλ' ἀποβλέποντες πρὸς ταύτας εὑρίσκομεν ὅτι οὐδεμία τούτων φαίνεται ὅτι προσδιορίζῃ ἀποχρώντως τὴν αἰτιολογίαν, πολὺ δὲ μᾶλλον ὅτι καθορίζει τὴν φύσιν τῆς νόσου. Διότι καὶ ἡ προϋποθέτουσα βλάβην ἢ λύσιν τῆς συνεχείας τοῦ βλεννογόνου ὑμένος ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας προερχομένην καὶ ἡ παράγουσα ταύτην ἐκ διαταράξεως τῆς κυκλοφορίας τοῦ στομάχου θεωρεῖ κύριον αἴτιον πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ ἕλκους τὴν ἐπίδρασιν αὐτοῦ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ ἐν περισσείᾳ ὀξέος εὑρισκομένου· ἀλλ' ἐὰν πράγματι ἡ ἐνέργεια τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ διαβιβρώσκῃ τοὺς ἱστοὺς τοῦ στομάχου, ἀφ' οὗ ἅπαξ ἀπογυμνωθῇ ὁ βλεννογόνος, διὰ τί εἷς τινας περιπτώσεις καὶ οὐχὶ σπανίας νὰ ἐπέρχηται ἡ διάτρησις ἔστιν ὅτε καὶ τάχιστα τῶν τοσούτων ἰσχυρῶν γαστρικῶν τοιχωμάτων καὶ ὑφ' ἑνὸς καὶ μόνον ἕλκους, ἐν ᾧ εἰς ἑτέρας νὰ εὑρίσκωνται ἐν τῇ νεκροψίᾳ ἐπιπόλαιαι πολλαπλαῖ ἐξελκώσεις, ἔνιαι δὲ τούτων καὶ ἐπουλωμέναι, ἐν ᾧ ἔδει νὰ ἐπέλθῃ ἡ καταστροφὴ ὁλοκλήρου τοῦ στομάχου; Ὅτι δὲ ὁ γαστρικὸς χυμὸς δὲν κέκτηται τοιαύτην διαβρωτικὴν ἐνέργειαν, οἵαν θέλουσι νὰ ἀποδώσωσι πρὸς ἐξήγησιν τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου, ἀποδεικνύεται ἔτι καὶ ἐκ τῆς ἰάσεως τῶν συριγγίων τοῦ στομάχου τῆς καὶ ταχέως μάλιστα ἐπερχομένης σχετικῶς πρὸς συρίγγια ἑτέρων ὀργάνων καὶ ἐκ διαφόρων πειραμάτων, ἅτινα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐποιήσαντο. Ἀλλὰ καὶ ἡ θεωρία τῆς θρομβώσεως καὶ ἐμβολῆς, ἣν τινες ἐκλαμβάνουσιν ὡς αἰτίαν τοῦ κυρίως τοῦ στομάχου ἕλκους, ἤτοι τοῦ παρουσιάζοντος ἴδιον ἀνατομικὸν χαρακτῆρα καὶ ἰδίαν συμπτωματολογίαν, δὲν σαφηνίζει ποσῶς τὴν παραγωγὴν τούτου, διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι καὶ αὕτη στηρίζεται εἰς δια-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βρωτικὴν τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ ἐνέργειαν, ἀλλὰ πολλάκις οὐδὲ σημεῖα ἐμβολῆς, οὐδὲ ἕτεραι βλάβαι τῶν ἀγγείων εἰς νεκροψίας εὑρέθησαν πρὸς ἐξήγησιν ταύτης· πλὴν δὲ τούτου καὶ ἡ διάταξις τοῦ ὑπὸ τὸν βλεννογόνον ἱστὸν ἀγγειακοῦ πλέγματος εἶναι τοιαύτη, ὥστε δὲν ἐπιτρέπεται εὐκόλως ὁ τῆς ἐμβολῆς μηχανισμός. Καθ' ἃ δὲ ἀναφέρει ὁ Luebe, ἡ ἀφθονία τοῦ ἀγγειακοῦ πλέγματος καὶ ἡ θαυμασία τῶν ἀναστομώσεων τούτου διάταξις καθιστᾷ ἀμφίβολον τὴν μετὰ νεκροβιώσεως ἐμβολήν, εἰ μὴ εἰς περιπτώσεις καθ' ἃς ἐπέρχεται λίαν ἐκτεταμένη ἐμβολή.

Ἐν γένει ἐξάγεται, ὅτι ἡ ἐκ διαφόρων αἰτίων ἐπερχομένη λύσις τῆς συνεχείας τοῦ βλεννογόνου, ὡς καὶ αἱ αἱμορραγικαὶ διαβρώσεις σπανιώτατα συντελοῦσιν εἰς παραγωγὴν τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους, οὗτινος ἡ κυρίως αἰτία μένει εἰσέτι ἡμῖν ἄγνωστος. Πιθανὸν ἡ διατάραξις τῆς κυκλοφορίας ἡ ἐκ θρομβώσεως ἢ ἐμβολῆς ἐνίοτε παρατηρουμένη, ἔτι δὲ ἡ ἐρεθιστικότης τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ καὶ ἡ καθολικὴ ἐξάντλησις τοῦ ἀρρώστου νὰ συντελῶσι κατά τι εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἕλκους, ἀλλ' αὐταὶ καὶ μόναι δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς αἰτίαι ἱκαναὶ πρὸς παραγωγὴν τῆς ἐν λόγῳ νόσου, ἥτις κέκτηται ἰδίους ἀνατομικοὺς χαρακτῆρας καὶ ἰδίαν συμπτωματολογίαν. Ἴσως ἐν τῷ μέλλοντι ἀποδειχθῇ, ὅτι ἡ κυρίως προκαλοῦσα τὴν νόσον αἰτία εἶναι ἡ παρουσία ἐν τῷ στομάχῳ μικροβίων, περὶ ὧν σήμερον μόνον εἰκασίαι ὑπάρχουσιν.

Συχνότης. Ἡ τῆς παθήσεως ταύτης συχνότης εἶναι διάφορος κατὰ τὰς στατιστικὰς τῶν συγγραφέων· οὕτως ὁ μὲν Boschdalek εὗρεν αὐτὴν ἐπὶ 2330 νεκροψιῶν 118ις, ὁ δὲ Diedrich ἐπὶ 1257 περιπτώσεων 115ις, ὁ δὲ Brinton ἐπὶ 7226, 360ις. Ἀλλ' ἡ μεταξὺ τῶν διαφόρων συγγραφέων παρατηρουμένη δυσαναλογία τῆς συχνότητος τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου δὲν εἶναι ἁπλῶς τυχαία, ἀλλ' ἐπέρχεται κυρίως ἐκ τῆς διακρίσεως ἣν ἕκαστος περὶ τούτου ποιεῖται· διότι τινὲς οὐ μόνον κατατάττουσι καὶ τὰς μᾶλλον ἐπιπολαίας ἐκδορὰς τοῦ βλεννογόνου ὑμένος εἰς τὸ ἕλκος τοῦ στομά-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χου, ἀλλὰ θεωροῦσιν ὡς ἴχνη ἰαθέντος ἕλκους καὶ τὰς ἐν τῷ στομάχῳ εὑρισκομένας οὐλάς, ἐν ᾧ ἕτεροι ἀπαριθμοῦσι μόνον τὰ ἕλκη τὰ παρουσιάζοντα τὰ κύρια συμπτώματα καὶ τὰ ἴδια παθογνωμονικὰ σημεῖα.

Ἀνατομικαὶ ἀλλοιώσεις. Ἕδρα. Τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος δύναται νὰ ἀναφανῇ ἀδιακρίτως ἐπὶ τὰ διάφορα μέρη τοῦ στομάχου, ἀλλ' οὐχ ἧττον ἡ συνηθεστέρα αὐτοῦ ἕδρα εἶναι ἡ ὀπισθία ἐπιφάνεια, διότι ἐπ' αὐτῆς εὑρέθη τὸ ἕλκος 43 φορὰς ἐπὶ τοῖς 100, εἶτα ἔρχεται τὸ μικρὸν τόξον 27 ἐπὶ τοῖς 100 καὶ μετὰ τοῦτο τὸ ἄκρον τοῦ πυλωροῦ 16 ἐπὶ τοῖς 100. Πλὴν τοῦ Brinton, ὅστις ἀναφέρει τὴν ἀναλογίαν ταύτην, καὶ οἱ λοιποὶ συγγραφεῖς εἰς τὰς χώρας ταύτας ἀποδίδουσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τὴν μεγαλητέραν τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου συχνότητα· τοὐναντίον δὲ κατὰ τὰς λοιπὰς τοῦ στομάχου χώρας ἡ ἀνάπτυξις τοῦ ἕλκους εἶναι σπανιωτάτη, διότι 5% μόνον παρετηρήθη ἐπὶ τῆς ἀνωτέρας ἐπιφανείας, δὶς ἐπὶ τοῦ μεγάλου τόξου καὶ δὶς ἐπὶ τῆς καρδιακῆς χώρας.

Ἀριθμός. Συνήθως τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου εἶναι ἓν καὶ μόνον, σπανιώτερον δὲ ὑπάρχουσι δύο, ἅπαξ ἐπὶ πέντε περιπτώσεων, ὡς ὁ Brinton ἀναφέρει. Πλὴν τοῦ διπλοῦ ἕτεροι συγγραφεῖς ἀναφέρουσιν ὅτι παρετήρησαν καὶ πολλαπλοῦν, ἀλλ' εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας πρέπει νὰ γίνῃ διάκρισις ὅτι δὲν προέκειτο περὶ τοῦ στρογγύλου τοῦ στομάχου ἕλκους, ἀλλὰ περὶ τῶν ἐξελκώσεων τοῦ βλεννοῦμένος, αἵτινες εἰσὶ συνήθως εἰς διάφορα νοσήματα καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν χρονίαν γαστρίτιδα.

Ἔκτασις. Ἡ ἔκτασις τοῦ ἕλκους εἶναι ποικίλη· οὕτω παρετηρήθησάν τινα ἔχοντα διάμετρον μόλις 1 - 2 χιλ. μ., ἐν ᾧ ἕτερα 1 - 2 ἑκ. μ. καὶ ἔτι πλέον. Ἀναφέρουσι δὲ ἕλκος ἔχον 10 καὶ ½ ἑκ. μ. εὖρος καὶ 9 ἑκ. μ. μῆκος· ἀλλ' ὅταν τοῦτο μὲν ἡ ἀπώλεια τοῦ βλεννογόνου τοῦ στομάχου ὑπερβαίνει ὅριά τινα, τοῦτο δὲ ἡ ἐξέλκωσις παρίσταται ἀκανόνιστος μὲ χείλη ἀποκεκολλημένα, τότε πρόκειται μᾶλλον περὶ καταστροφῆς τοῦ βλεννογόνου ἐκ δηλητηριώδους

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καυστικῆς τινος οὐσίας ἢ περὶ πτωματικῆς μαλακύνσεως τοῦ στομάχου καὶ οὐχὶ περὶ τοῦ ἁπλοῦ ἕλκους.

Μορφή. Ἡ μορφὴ τοῦ ἕλκους συνήθως εἶναι κυκλοτερής, ἐξ οὗ καὶ ἡ παρὰ τῶν Γερμανῶν δοθεῖσα εἰς τοῦτο ὀνομασία ἕλκος στρογγύλον· ἀλλ' οὐχ ἧττον δύναται νὰ ἦναι ᾠοειδὴς ἢ πάντη ἀνώμαλος. Ὅταν δὲ ἑδράζῃ κατὰ τὴν πυλωρικὴν βαλβῖδα ἢ τὸ ἄκρον τοῦ πυλωροῦ, παριστᾷ ἥμισυν κύκλον ἢ φαίνεται περιβαλλόμενον ὑπὸ ζώνης· ὑποτίθεται δὲ κατὰ τὸν Brinton, ὅτι αἱ διαφοραὶ αὗται τοῦ σχήματος ἐπέρχονται ἐκ τῆς ἑνώσεως δύο ἢ πλειόνων ἑλκῶν.

Χροιά. Ἡ χροιὰ τῆς ἑλκώδους ἐπιφανείας δὲν εἶναι πάντοτε ἡ αὐτή συνηθέστερον μὲν εἶναι φαιὰ ἢ ὑποπράσινος, σπανιώτερον δὲ πέριξ τοῦ ἕλκους ὑπάρχουσιν ἴχνη φλεγμονῆς διαφόρου ἐντάσεως ἀναλόγως τῆς ἀναπτυσσομένης γαστρίτιδος.

Χείλη τοῦ ἕλκους. Ὅτε τὸ ἕλκος εἶναι πρόσφατον καὶ πέριξ τῆς ἑλκώδους ἐπιφανείας ἐλλείπει πᾶσα φλεγμονὴ ἢ ἴχνη τινὰ φλεγμονώδους ἐπεξεργασίας ὑπάρχουσιν, ἀποτελεῖ δὲ τοῦτο ἀβαθῆ κοιλότητα, ἐκ μόνης τῆς καταστροφῆς τοῦ βλεννογόνου ὑμένος προερχομένην, τότε τὰ χείλη αὐτοῦ εἰσὶν ἀπότομα, λεῖα καὶ ὁμαλὰ ἄνευ προεξοχῶν ἢ κοιλοτήτων. Συνηθέστερον ὅμως, καὶ μάλιστα ἐφ' ὅσον ἡ πάθησις ἀποβαίνει χρονιωτέρα, ὁ βλεννογόνος ὑμὴν ἐξογκοῦται περὶ τὰ χείλη καὶ καθιστᾷ αὐτὰ ἐξέχοντα καὶ σκληρὰ ἕνεκα ἀναπτύξεως ἐλαφρᾶς φλεγμονῆς καὶ διηθήσεως λύμφης ἐντὸς τοῦ κυτταρώδους ὑποβλεννογόνου ἱστοῦ. Εἰς ἑτέρας περιπτώσεις, καὶ ἰδίᾳ ὅτε τὸ ἕλκος ὑπάρχει πρὸ χρόνου μακροῦ, τὰ χείλη εἰσὶ λίαν σκληρὰ καὶ πεπαχυμένα. Ἐπειδὴ δὲ οὐχὶ λίαν σπανίως εἰς ἔκτασιν ἡμίσεως ἢ ἑνὸς δακτύλου ὁ πέριξ βλεννογόνος ὑμὴν μεταβάλλεται εἰς μᾶζαν μελάγχρουν, ἥτις τεμνομένη διατηρεῖ καὶ κατὰ βάθος τὴν αὐτὴν σκληρίαν, τούτου ἕνεκα ἐκλαμβάνεται ὡς καρκίνος. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει αἴρεται ἡ ἀμφιβολία, τοῦτο μὲν διότι ὁ βλεννογόνος ὑμήν, καί τοι ἐσκληρυμένος, μένει ὑγιής, τοῦτο δὲ διὰ τῆς μικρο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σκοπικῆς ἐξετάσεως εὑρίσκεται ὅτι ἡ σκληρία διήκει μόνον μέχρι τοῦ ὑποβλεννογόνου συνεκτικοῦ ἱστοῦ καὶ συνίσταται ἐξ ἰνώδους ἐξιδρώματος, ἔνθα συνήθως λίαν δυσκόλως εὑρίσκονται ἴχνη κυττάρων πρωτογενῶν. (Brinton). Τέλος ὅτε τὸ ἕλκος ἀπαρτίζεται ἐκ τῆς συνενώσεως διαφόρων παρακειμένων ἑλκῶν, δύναταί τις νὰ εὕρῃ τὰ μὲν χείλη αὐτοῦ ἀνώμαλα, τὴν δὲ ὄψιν ὅλως ἰδιάζουσαν καὶ τὴν περιφέρειαν σχηματιζομένην ἐκ τμημάτων κύκλου, ἀλλήλοις ἡνωμένων.

Ἐν γένει δὲ ἡ τῶν χειλέων κυκλοφορία, ὡς καὶ τοῦ λοιποῦ ἕλκους, εἶναι ἀπότοκος τῆς ἀναπτυσσομένης φλεγμονῆς, τούτου ἕνεκα ἡ μεγαλητέρα σκληρία παρατηρεῖται ἰδίᾳ εἰς ἕλκη χρόνια καὶ ἐκτεταμένα, καθ' ἃ ἡ φλεγμονὴ εἶναι τοιαύτη, ὥστε προκαλεῖ συμφύσεις τῆς ἐξωτερικῆς τοῦ στομάχου ἐπιφανείας πρὸς τὰ παρακείμενα ὄργανα· ἀλλ' ὅπως παραχθῶσιν αἱ συμφύσεις, ἀνάγκη τὸ ἕλκος νὰ μὴ ἐδράζῃ ἐπὶ τῆς ἀνωτέρας τοῦ στομάχου ἐπιφανείας, διότι αὗται ὡς ἐκ τῶν συνεχῶν κινήσεων, ἃς ὑφίσταται τὸ μέρος τοῦτο τοῦ στομάχου, καταστρέφονται εὐθὺς ὡς ἀναπτυχθῶσιν. Οὐχὶ ὅμως σπανίως ἡ παρατηρουμένη σκληρία οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν χρονιότητα ἢ τὴν ἔκτασιν τοῦ ἕλκους καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἐπερχομένης φλεγμονῆς, ἀλλ' εἶναι ἀποτέλεσμα αὐτῆς τῆς ἀντιδράσεως τοῦ ὀργανισμοῦ, ὡς παρατηρεῖται εἰς ἄτομα ἡλικίας μεταξὺ εἴκοσι καὶ εἰκοσιπέντε ἐτῶν.

Βάσις. Ἡ βάσις τοῦ ἕλκους, ἀναλόγως τῆς προϊούσης διαβρωτικῆς ἐπεξεργασίας, ἀποτελεῖται ἐκ τῶν διαφόρων τοῦ στομάχου ἱστῶν καὶ παρουσιάζει τοὺς αὐτοὺς χαρακτῆρας ὡς τὰ χείλη, ἤτοι ἔχει σκληρὰν σύστασιν, προερχομένην ἐκ τῆς ὀρρώδους καὶ λεμφικῆς διηθήσεως τῶν ἱστῶν καὶ ὑμένων τοῦ στομάχου, ἕνεκα τῆς κατὰ βάθος ἐπεκτεινομένης φλεγμονῆς. Εἰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ἐλλείπει ἡ φλεγμονώδης ἀντίδρασις, ἡ πορεία τῆς ἐξελκώσεως δηλοῦται ἐξ αὐτῆς τῆς βάσεως τοῦ ἕλκους, ἥτις εἶναι μαλακὴ καὶ ὁμοία πηκτῇ. Ὅταν δὲ παραχθῇ ἡ διάτρησις

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἁπάντων τοῦ στομάχου τῶν ὑμένων, τότε εὑρίσκεται εἰς τὸν ὀρρώδη ὑμένα τμῆμα κυκλοτερές, ὡς εἰ ἀπεκόπη ἀπὸ τοῦ γαστρικοῦ τοιχώματος στρογγύλον τεμάχιον δι' ὀξείας σιδηρᾶς τρυπάνης. Ἐν γένει ὅμως ἀπὸ τοῦ βλεννογόνου ἐξεταζομένη ἡ βαθύτης τοῦ ἕλκους παρουσιάζει πάντοτε τὴν αὐτὴν ὄψιν, ἤτοι παριστᾷ κῶνον, οὗτινος ἡ μὲν βάσις εἶναι ἐπὶ τῆς ἐσωτερικῆς τοῦ στομάχου ἐπιφανείας, ἡ δὲ μορφὴ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον πλησίον τοῦ ὀρρώδους ὑμένος.

Διάτρησις. Ἡ κατὰ βάθος προϊοῦσα ἑλκώδης ἐπεξεργασία ἔχει ἀποτέλεσμα σχεδὸν πάντοτε τὴν διάτρησιν ἁπάντων τῶν ὑμένων τοῦ στομάχου, ἀλλὰ συνήθως ἕνεκα τῆς ὑπαρχούσης φλεγμονῆς ἐπέρχονται συμφύσεις τοῦ περιτοναίου πρὸς τὰ παρακείμενα ὄργανα, ὥστε παρεμποδίζεται ἡ ἔκχυσις τῶν ἐν τῷ στομάχῳ οὐσιῶν ἐν τῇ κοιλίᾳ. Αἱ συμφύσεις δ' αὗται σχηματίζονται ἀναλόγως τῆς ἕδρας τοῦ ἕλκους καὶ συνηθέστερον μὲν διὰ τοῦ παγκρέατος τοῦ ἀριστεροῦ τοῦ ἥπατος λοβοῦ, τοῦ σπληνὸς καὶ τῶν γειτνιαζόντων λυμφατικῶν γαγγλίων, σπανιώτερον δὲ διὰ τοῦ ἐγκαρσίου κώλου καὶ τέλος, ὅπερ λίαν σπανίως, διὰ τοῦ ἐπιπλόου τοῦ διαφράγματος ἢ τῶν ἀνωτέρων κοιλιακῶν τοιχωμάτων.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἕνεκα τῆς διαβρωτικῆς τοῦ ἕλκους ἐπεξεργασίας παρατηροῦνται ἐξελκώσεις ἀναλόγως τοῦ προσπεφυκότος ὀργάνου, τοῦ καὶ τὴν βάσιν τοῦ ἕλκους ἀποτελοῦντος, ὡς εἰς τὸ ἧπαρ, τὸν σπλῆνα, τὸ πάγκρεας, ἔτι δὲ ἀνώμαλοι συγκοινωνίαι μεταξὺ στομάχου, κώλου καὶ παγκρέατος, ἡ σχηματίζεται συρίγγιον, τὸ ὁποῖον ἄλλοτε μὲν συγκοινωνεῖ μετὰ τοῦ πνεύμονος, ἀφ' οὗ προηγουμένως ἐπέλθῃ διάτρησις τοῦ διαφράγματος, ἄλλοτε δὲ διήκει μέχρις αὐτοῦ τοῦ δέρματος.

Ἔτι δὲ ἐνίοτε εὑρίσκονται ψευδομεμβράναι περιβάλλουσαι τὸ ἕλκος ἐν εἴδει κύστεως, ὅτε τὸ ἐκ τοῦ στομάχου ἐκχυνόμενον ὑγρόν, μὴ εὑρίσκον διέξοδον, προκαλεῖ τοπικὴν φλεγμονήν, καταλήγουσαν εἰς πύησιν, ἐξ ἧς παράγονται πυώδεις τεθυλακισμέναι ἑστίαι, αἱ ὁποῖαι ἑδράζουσι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συνήθως, ότὲ μὲν μεταξὺ τῆς κατωτέρας τοῦ διαφράγματος ἐπιφανείας, ότὲ δὲ μεταξὺ τοῦ σπληνὸς καὶ τῆς ὀπισθίας τοῦ στομάχου ἐπιφανείας· ἐὰν ὅμως αἱ πυώδεις αὗται ἑστίαι διαρκέσωσιν ἐπὶ μακρόν, δύνανται νὰ λάβωσι διέξοδον διὰ τοῦ διαφράγματος, ἀφ' οὗ πρότερον διατρήσωσιν αὐτὸ ἢ διὰ τοῦ περιτοναίου. Διὰ δὲ τοῦ τρόπου τούτου παράγονται τὰ συρίγγια τοῦ στομάχου, ὧν τινων ἀνωτέρω ἐμνημονεύσαμεν.

Ῥῆξις τῶν ἀγγείων. Ἐκ τῆς διαβρωτικῆς τοῦ ἕλκους ἐπεξεργασίας πολλὰ τῶν ἀγγείων εὑρίσκονται διερρωγότα, ἐκ τούτων συνήθως ἡ σπληνικὴ ἀρτηρία, ἢ τινὲς τῶν κλάδων αὐτῆς, ἡ στεφανιαία τοῦ στομάχου ἀρτηρία, ἡ πυλωρικὴ καὶ αἱ ἐκ τούτων διακλαδώσεις μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ παγκρεατοδωδεκαδακτυλικοῦ κλάδου. Ἔτι δὲ ἀναφέρεται περίπτωσις ῥήξεως τῆς ἀριστερᾶς στεφανιαίας στομαχικῆς φλεβός. Ἀλλ' ἡ τῶν ἀγγείων ῥῆξις δὲν φαίνεται νὰ εἶναι πάντοτε ἀποτέλεσμα τῆς ἀμέσου διαβρωτικῆς τοῦ ἕλκους ἐπεξεργασίας, διότι καὶ μεγάλα εἰσὶ καὶ ἀρκούντως κατὰ βάθος εὑρίσκονται· δι' ὃ ὑποτίθεται ὅτι ταῦτα ἔφερον σχάσιν ἢ ἐκδορὰν ἕνεκα διαφόρων ἀλλοιώσεων τῶν τοιχωμάτων αὐτῶν, ἃς ὑπέστησαν εἴτε κατὰ τὴν πορείαν τοῦ ἕλκους εἴτε προηγουμένως ἐξ ἄλλων αἰτίων· ἀφ' οὗ δὲ ἀπεγυμνώθησαν ταῦτα ἀπὸ τῶν πέριξ ἱστῶν, τότε τῇ ἐπιδράσει τῆς ἑλκώδους ἐπεξεργασίας ἐπῆλθεν ἡ ἐντελὴς αὐτῶν ῥῆξις. Ὡς συνηθεστέραν δὲ ἀλλοίωσιν παραδέχονται τὴν ἀθηρωματώδη, ἐξ ἧς κατά τινας ἐπέρχεται καὶ ἡ τοῦ ἕλκους παραγωγή. Ὁ δὲ Haldane ἀναφέρει περίπτωσιν, καθ' ἣν τέσσαρα ἕλκη τοῦ δωδεκαδακτύλου ἀντεστοίχουν πρὸς τέσσαρας κλάδους ἀρτηριακοὺς ἀθηρωματοειδῶς ἠλλοιωμένους.

Κυρίως ἡ διαβρωτικὴ τοῦ ἕλκους ἐπεξεργασία παρατηρεῖται συνηθέστατα ἐπὶ τῶν κατ' ἐπιπολὴν ἀγγείων· ἤτοι κατ' ἀρχὰς προσβάλλει τὰ ἁπλᾶ τριχοειδῆ, εἶτα τὰς μικρᾶς διαμέτρου ἀρτηρίας καὶ φλέβας τὰς παραγούσας τὰ τριχοειδῆ καὶ τέλος τὰ μικρὰ ἀγγεῖα τῶν ἀρτηρικῶν καὶ φλεβικῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πλεγμάτων τῶν ἐν τῷ κυτταρώδει ὑποβλεννογόνῳ ἱστῷ κειμένων.

Ἐπούλωσις. Τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου τείνει πρὸς ἴασιν διʼἀναπτύξεως σαρκοφυΐας, ἥτις μεταβάλλεται βαθμηδὸν εἰς οὐλώδη ἱστόν· διʼὃ οὐχὶ σπανίως εὑρίσκει τις εἰς νεκροψίας ἀτόμων ἐκ διαφόρων νόσων ἀποθανόντων ἢ καὶ πολλάκις πλησίον τινὸς ἕλκους, οὐλὰς τοῦ βλεννογόνου ὑμένος λείας καὶ τὸ μὲν σχῆμα στρογγύλας ἢ ἀκτινωτάς, τὴν δὲ χροιὰν ὁτὲ μὲν λευκωτέρας τοῦ πέριξ ὑμένος, ὁτὲ δὲ μᾶλλον μελάγχρους. Ἀλλʼ ὁ νεόπλαστος συνεκτικὸς ἱστός, ὅστις τὰς οὐλὰς ἀποτελεῖ καὶ δύναται νὰ ἦναι ἰνώδης ἢ βλεννώδης, ἔχει, ὡς καὶ εἰς πᾶν ἄλλο ὄργανον ἀναπτυσσόμενος, μεγίστην τάσιν συσπάσεως· μάλιστα δὲ ὅτε ἡ ἀπώλεια τῆς οὐσίας κατέλαβεν ἅπαντας τοὺς ὑμένας τοῦ στομάχου, ἡ σύσπασις εἶναι τοσοῦτον ἰσχυρὰ ὥστε ἐπέρχεται συρρίκνωσις καὶ αὐτοῦ τοῦ περιτοναίου, τοῦ ὁποίου ἡ ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια δύναται νὰ συνελκυσθῇ ἐν εἴδει πτυχῆς εἰς τὰ ἐντὸς τοῦ στομάχου.

Διάφοροι τοῦ στομάχου ἀλλοιώσεις. Ἐκ τῶν ἐπερχομένων οὕτω συσπάσεων ὑφίσταται ὁ στόμαχος πολλάκις ἀλλοιώσεις σπουδαιοτάτας· ἤτοι παρατηρεῖται προσέγγισις τοῦ πυλωροῦ πρὸς τὴν καρδίαν, σύσπασις τῆς μεσαίας τοῦ στομάχου μοίρας τοιαύτη, ὥστε νὰ διαιρεθῇ ὁ στόμαχος εἰς δύο· στένωσις τοῦ πυλωρικοῦ στομίου καὶ τέλος προσφύσεις τοῦ στομάχου πρὸς τὰ γειτνιάζοντα ὄργανα, ὥστε νὰ κωλύωνται αἱ διάφοροι τούτου κινήσεις. Ἐκ δὲ τῶν ἀλλοιώσεων τούτων ἡ μᾶλλον συνήθης καὶ βαρείας συνεπείας παρέχουσα εἶναι ἡ τοῦ πυλωροῦ στένωσις ἡ μετὰ ὑπερτροφίας τοῦ πυλωρικοῦ κρίκου συνυπάρχουσα, ὅτε ἡ διάκρισις ἀπὸ τοῦ καρκίνου τοῦ πυλωροῦ καθίσταται δύσκολος.

Αἱ δὲ τοῦ στομάχου οὐλαὶ παρατηρεῖται ὅτι ἔχουσι μεγίστην τάσιν εἰς ὑποτροπάς, ἤτοι ἐξελκοῦνται ἐκ νέου καὶ παρουσιάζουσιν ὅλην τὴν σειρὰν τῶν συμπτωμάτων τοῦ ἁπλοῦ ἕλκους. Εἴς τινας δὲ περιπτώσεις ἕνεκα μεγάλης τοῦ στομάχου διατάσεως ἢ ὅτε καταλαμβάνεται ὑπὸ ἰσχυρῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συνολκῶν, αἱ οὐλαὶ ῥήγνυνται καὶ μετ'αὐτῶν πᾶσαι αἱ πρὸς τὰ παρακείμενα ὄργανα ἀναπτυχθεῖσαι συμφύσεις τοῦ στομάχου.

Πλὴν δὲ τῶν ἀνωτέρω ἀλλοιώσεων οὐχὶ σπανίως ὁ στόμαχος παρέχει σημεῖα χρονίας γαστρίτιδος, ἐκδηλουμένης ἄλλοτε μὲν δι' ἀνευρυσμοῦ ἐκ λεπτύνσεως τῶν γαστρικῶν τοιχωμάτων, ἄλλοτε δὲ διὰ στενώσεως τῆς στομαχικῆς κοιλότητος ἕνεκα ὑπερτροφίας τούτων· εἰσὶ δὲ αὗται εἴτε ἀποτέλεσμα προηγουμένης τοῦ στομάχου νόσου, εἴτε προέρχονται ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἕλκους ἀναλόγως τῆς ἕδρας τῶν διαστάσεων καὶ τῆς ἀναπτυσσομένης ἐξ αὐτοῦ φλεγμονῆς.

Συμπτώματα. Τὰ συμπτώματα, ἅτινα παρουσιάζει τὸ κυρίως ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος, ποικίλλουσι τοσοῦτον κατὰ τὴν ἐκδήλωσιν καὶ ἔντασιν αὐτῶν, ὥστε εἶναι ἀδύνατον νὰ περιγραφῶσι ταῦτα συστηματικῶς· τούτου ἕνεκα δίδομεν ἐν ὀλίγοις τὴν συμπτωματολογικὴν εἰκόνα τὴν κατὰ διαφόρους περιστάσεις ἐκδηλουμένην, περιγράφοντες εἶτα ἰδίᾳ ἕκαστον τῶν κυρίων αὐτοῦ συμπτωμάτων.

Εἴς τινας περιπτώσεις τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος προαγγέλλεται διὰ γενικῆς κακουχίας καὶ ἠπίων γαστρικῶν διαταράξεων, ἤτοι ὁ πάσχων αἰσθάνεται ἐλαφρὸν κατὰ τὸ ἐπιγάστριον πόνον· ἔχει ναυτιάσεις καὶ ἐμέτους, δι' ὧν ἀποβάλλει εἴτε τροφὰς ἀπέπτους εἴτε ὑγρὰ ἄποια ἢ ὀξέα· ἡ κατάστασις αὕτη διαρκεῖ ἐπὶ ὀκτὼ ἢ δεκαπέντε ἡμέρας, ὅτε διακόπτεται, ἐπερχομένης περιτονίτιδος θανατηφόρου ἕνεκα διατρήσεως τοῦ στομάχου. Ἡ δὲ ἀνάπτυξις τοῦ ἕλκους ἡ τοσοῦτον κεραυνοβόλως ἐπερχομένη διαγιγνώσκεται μόνον ἐκ τῶν ἀνατομικῶν ἀλλοιώσεων ἐν τῇ νεκροψίᾳ. Ἄλλοτε δὲ ἀφ'οὗ προηγηθῶσιν ἐπί τινα χρόνον δυσπεπτικὰ φαινόμενα καὶ ἰδίᾳ ἔμετοι καὶ πόνοι τοῦ στομάχου διαφόρου ἐντάσεως, εἶτα προστίθενται αἱμορραγίαι ἀπὸ τὸν στόμαχον, εἴτε ἄφθονοι ὥστε νὰ θέσωσιν εἰς κίνδυνον τὴν ζωὴν τοῦ ἀρρώστου εἴτε μικραὶ καὶ κατὰ διαλείμματα. Ἐκ δὲ τῆς διαταράξεως τῆς πέψεως καὶ ἰδίᾳ ἐκ τῆς ἀπωλείας τοῦ αἵματος

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὁ ἄρρωστος σχεδὸν πάντοτε ἀποκτᾷ ἰδίαν καχεξίαν συνισταμένην εἰς ἄκραν ἀναιμίαν καὶ ἀπίσχνανσιν· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἢ ἐπέρχεται ὁ θάνατος ἐξ ἀφθονωτάτης αἱμορραγίας καὶ ἐν μέσῳ ἰσχυροτάτων πόνων ἢ ἡ νόσος ἀκολουθεῖ τὴν ἐξῆς πορείαν. Ἤτοι βαθμηδὸν οἱ ἔμετοι παύουσιν, ὁ πόνος τοῦ στομάχου μετριάζεται καὶ αἱ αἱμορραγίαι ἀποβαίνουσι σπανιώτεραι, ὥστε μόνον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν παρατηρεῖται ποσότης αἵματος ἐν τοῖς κοπράνοις. Διὰ δὲ τῆς οὕτως ἐπερχομένης βαθμιαίας ἐλαττώσεως τῶν συμπτωμάτων, σὺν τῇ καταλλήλῳ θεραπείᾳ ὁ ἄρρωστος ἀνακτᾷ τὰς προτέρας αὐτοῦ δυνάμεις, ὥστε μετά τινα χρόνον ἐκλείπουσιν ἅπαντα τὰ ἀνωτέρω συμπτώματα, ὅτε δύναται νὰ εἴπῃ τις ὅτι τὸ ἕλκος ἰάθη ἐντελῶς, διότι ἐξ ὅλης τῆς ἀνωτέρω καταστάσεως βραδύτερον δὲν ἐναπομένει τῷ πάσχοντι εἰ μὴ μόνον πεπτικαί τινες διαταράξεις. Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἐκβάσεως ταύτης σπανιώτερον παρατηρεῖται, ὅτι, ἐν ᾧ τὰ τοῦ ἕλκους συμπτώματα ἐλαττοῦνται ἐπί τινα καιρόν, αἴφνης ἢ ἔκ τινος ἀφορμῆς νέαν ἐπίτασιν λαμβάνουσι, καί, ἐν ᾧ ἐπαπειλεῖται ἡ ζωὴ τοῦ πάσχοντος, ταῦτα βαθμηδὸν καταπίπτουσι καὶ ἀναφαίνονται εἴτε ὡς τὰ πρῶτα εἴτε ὀλιγώτερον ἰσχυρὰ μετὰ χρόνον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μακρόν. Ἐκ δὲ τῶν διαφόρων τούτων ὑφέσεων, αἵτινες καταλήγουσιν ἐνίοτε εἰς ἀληθεῖς διαλείψεις, συμπεραίνει τις ὅτι δυνατὸν νὰ συμβαίνωσι τὰ ἑξῆς· ἢ ὅτι τὸ ἕλκος ἐπί τινα καιρὸν εὑρίσκετο εἰς στασιμότητα καὶ ἔλαβε νέαν ἐπίτασιν, ἢ ὅτι ἐπουλωθὲν ἐξηλκώθη ἐκ νέου, ἢ τέλος, ὅπερ σπανιώτερον, μετὰ τὴν ἐπούλωσιν τοῦ πρώτου ἕλκους παρήχθη καὶ ἕτερον. Ἐν δὲ τοιαύτῃ περιπτώσει οἱαδήποτε καὶ ἂν ᾖ ἡ αἰτία ἡ προκαλοῦσα τὴν παράτασιν τῆς νόσου ἐπὶ ἔτη πολλά, ὁ θάνατος ἐπέρχεται ἐκ καθολικῆς τοῦ ὀργανισμοῦ ἐξαντλήσεως καὶ μάλιστα ἐὰν τυγχάνῃ τὸ ἄτομον προβεβηκυίας ἡλικίας, ὡς τοῦτο συμβαίνει συνήθως.

Τοιαῦτα εἰσὶν ἐν γένει τὰ συμπτώματα τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους, τὰ ὁποῖα καθ' ἃ ἀνεφέραμεν ἐκδηλοῦνται διαφόρως κατὰ τὰς περιστάσεις· ἐξετάσωμεν ἤδη

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὰ κυριώτερα τούτων ἐν ἐκτάσει, ἐφ' ὧν στηρίζεται ἡ διάγνωσις.

Πόνος. Ὁ πόνος, ὅστις πολλάκις ἐπέρχεται καὶ ἐν ἀρχῇ τῆς νόσου ἅμα τῇ ἐμφανίσει τῶν πεπτικῶν διαταράξεων, ἀποτελεῖ ἓν τῶν χαρακτηρισκωτέρων συμπτωμάτων, τὸ μὲν διότι οὐδέποτε ἐλλείπει, πλὴν τῆς περιπτώσεως καθ' ἣν ἐκδηλοῦται τὸ ἕλκος ὑπὸ κερασυνοβόλου οὕτως εἰπεῖν μορφῆς, τὸ δὲ διὰ τὸν τρόπον καθ' ὃν ἀναφαίνεται.

Τὸ σύμπτωμα τοῦτο ἐν ἀρχῇ τῆς νόσου συνίσταται εἰς αἴσθημα ἀόριστον βάρους ἢ περισφίγξεως κατὰ τὴν ἐπιγάστριον χώραν, ὅπερ ὁ ἄρρωστος ἀδυνατῶν νὰ περιγράψῃ ἀποδίδει αὐτὸ εἰς τὴν ἐκ τῶν τροφῶν πλήρωσιν τοῦ στομάχου. Προϊούσης δὲ τῆς νόσου τὸ βύθιον τοῦτο αἴσθημα μεταβάλλεται βαθμηδὸν εἰς πόνον καυστικὸν καὶ δάκνοντα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐπέρχονται ναυτιάσεις καὶ ἔκλυσις τῶν δυνάμεων. Διακρίνεται δὲ ὁ πόνος οὗτος τοῦ ἐκ τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου ἐπερχομένου, διότι σπανιώτατα ἢ οὐδέποτε εἶναι νυγματώδης, ὥστε νὰ παραβάλλῃ αὐτὸν ὁ ἄρρωστος πρὸς πόνον ὑπ' ὀξέος ὀργάνου παραγόμενον, ὡς συμβαίνει εἰς τὸν καρκίνον.

Κυρίως τὸ χαρακτηρίζον τὸν πόνον τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκος εἶναι ὅτι οὗτος ἀναφαίνεται εἴτε συγχρόνως εἴτε ἀλληλοδιαδόχως ἐπὶ δύο ἐκ διαμέτρου ἀντιθέτων σημείων, ἤτοι ἐπὶ τοῦ ἐπιγαστρίου καὶ κατὰ τὴν ῥάχιν.

Καὶ τὸ μὲν κατὰ τὸ ἐπιγάστριον ἐπώδυνον σημεῖον κατέχει, κατὰ τὸν Brinton, τὸ κέντρον τοῦ ἐπιγαστρίου ἢ τὴν μέσην γραμμὴν τῆς κοιλίας, ἀμέσως κάτωθεν τοῦ ἐλευθέρου ἄκρου τῆς ξιφοειδοῦς ἀποφύσεως. Σχηματίζεται δὲ κατὰ τὸ μέρος τῆς ἐπιγαστρίου χώρας, ἔνθα ἑδράζει ὁ πόνος, διάστημα κυκλικόν, οὗτινος ἡ διάμετρος σπανιώτατα ὑπερβαίνει τοὺς δύο δακτύλους, ἐν ᾧ συνηθέστερον δύναται νὰ κατέχῃ καὶ ὀλιγώτερον τοῦ ἡμίσεως τῆς ἐκτάσεως ταύτης. Ὑπάρχουσιν ὅμως ἐξαιρέσεις καθ' ἃς ἀντιστοιχεῖ τοῦτο οὐχὶ πρὸς τὸ κάτω μέρος τῆς ξιφοειδοῦς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀποφύσεως, ἀλλὰ πρὸς τὸ ὄπισθεν καὶ κατέχει τὸ ὅριον τὸ χωρίζον τὴν ἐπιγάστριον χώραν καὶ ὀμφαλικὴν καὶ οὐχὶ τὸ μέσον τοῦ στομάχου. Πρὸς τούτοις ἐνίοτε ἐπεκτείνεται ἑκατέρωθεν πρὸς τὰ ὑποχόνδρια, ἔχων τὴν μεγαλητέραν ἔντασιν εἴτε δεξιόθεν εἴτε ἀριστερόθεν τῆς μέσης γραμμῆς.

Ἐνίοτε πρὸς τῷ πόνῳ, καὶ μάλιστα ὅτε οὗτος τυγχάνει λίαν ἰσχυρὸς καὶ ἐπέρχεται κατὰ παροξυσμούς, τινὲς μὲν τῶν ἀρρώστων αἰσθάνονται κατὰ τὴν ἐπιγάστριον χώραν καὶ παλμοὺς ἰσχυρούς, ἐν ᾧ ἕτεροι δὲν αἰτιῶνται ἢ μόνον αὐτούς, ὥστε τὸ αἴσθημα τοῦ πόνου ἀντικαθίσταται ἐνίοτε δι' ἰσχυρῶν σφυγμῶν· προσομοιάζουσι δὲ οἱ παλμοὶ οὗτοι πρὸς τοὺς ἐκ συλλογῆς πύου παραγομένους.

Τὸ δὲ κατὰ τὴν ῥ ά χ ι ν, καί περ βραδύτερον ἀναφαινόμενον, διότι παρέρχονται ἑβδομάδες ἢ καὶ μῆνες, ἀφ' ὅτου ἐξεδηλώθη τὸ τοῦ ἐπιγαστρίου, οὐχ ἧττον εἶναι ἐπίσης σταθερὸν καὶ κατέχει τὸ μεταξὺ ὠγδόου ἢ ἐνάτου ῥαχικοῦ σπονδύλου καὶ πρώτου ἢ δευτέρου ὀσφυακοῦ διάστημα. Καθάπερ τὸ προηγούμενον, οὕτω καὶ τὸ τῆς ῥάχεως ἐπώδυνον σημεῖον παρουσιάζει τινὰς παρεγκλίσεις πρὸς τὰ ἄνω ἢ πρὸς τὰ κάτω ἢ καὶ ἐπεκτείνεται πρὸς τὰ πλάγια, ἀλλ' οὐδέποτε ἀπομακρύνεται τῆς μέσης γραμμῆς πλέον τοῦ ἑνὸς ἢ τῶν δύο δακτύλων.

Ἠθέλησάν τινες, ὡς ὁ Brinton, ἐκ τῆς κατὰ τὰ διάφορα μέρη τῆς κοιλίας ἐπικρατήσεως τοῦ πόνου, νὰ προσδιορίσωσι τὴν χώραν τοῦ στομάχου, ἐφ' ἧς τὸ ἕλκος ἐδράζει· οὕτω πόνος κατὰ τὴν ὀμφαλικὴν χώραν ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἕλκος τοῦ μεγάλου τόξου, ἕλκη εἰς τὰ ἄκρα τῆς καρδιακῆς τοῦ στομάχου μοίρας ἔχουσιν ἐπώδυνον σημεῖον πρὸς τὸ ἀριστερὸν ὑποχόνδριον, τὰ δὲ εἰς τὰ ἄκρα τοῦ πυλωροῦ πρὸς τὸ δεξιόν. Πλὴν δὲ τούτου ὁ Brinton, ἑπόμενος τῷ Osborne, ἠθέλησε νὰ προσδιορίσῃ τὴν ἕδραν τοῦ ἐν τῷ στομάχῳ ἕλκους καὶ ἐκ τῆς κατακλίσεως, ἣν λαμβάνει ὁ ἄρρωστος πρὸς ἀποφυγὴν τοῦ πόνου τοῦ προκαλουμένου ἐκ τῆς ἐπαφῆς τῆς ἑλκώδους ἐπιφανείας μετὰ τῶν ἐν τῷ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στομάχῳ περιεχομένων ὑλῶν· οὕτω παρετήρησεν ὅτι ἄρρωστοι ἐλάμβανον τὴν ὀρθίαν μὲν στάσιν ὅτε τὸ ἕλκος εὑρίσκετο κατὰ τὸ μικρὸν τόξον, ὑπτίαν δέ, ὅτε ἥδραζεν ἐπὶ τῆς ἀνωτέρας ἐπιφανείας, ἐν ᾧ, ὅτε τοῦτο ἦτο κατὰ τὴν ὀπισθίαν ἐπιφάνειαν, κατεκλίνοντο οὗτοι πρηνηδόν. Ἀλλὰ καί περ ἐν τῇ μιᾷ, ὡς καὶ τῇ ἑτέρᾳ περιπτώσει, ἡ νεκροψία ἐπεσφράγισέ τινας τῶν ἀνωτέρω ἐντοπίσεων, ἐν τούτοις ἐὰν ἀπολύτως ἐξετάσωμεν αὐτὰς βλέπομεν ὅτι οὐδεμίαν ὑπόστασιν ἔχουσιν.

Διὰ τῆς πιέσεως κατὰ τὴν ἐπιγάστριον χώραν ὁ πόνος οὗτος καθίσταται ἰσχυρότατος, ὥστε οἱ ἄρρωστοι ἀπεικονίζουσιν αὐτόν, ὡς εἰ προήρχετο ἐκ ψαύσεως αἱμασσούσης πληγῆς· πολλάκις καὶ ἡ ἐλαχίστη πίεσις κατὰ τὴν χώραν ταύτην καθίσταται ὀδυνηροτάτη· δι' ὃ οὐ μόνον φέρουσι διηνεκῶς κεχαλαρωμένα τὰ συνήθη αὐτῶν ἐνδύματα οἱ ἄρρωστοι, ἀλλ', ἐὰν ἡ πάθησις ὑπάρχῃ εἰς γυναῖκας, ἀποβάλλουσι καὶ τὸν τοσοῦτον προσφιλῆ εἰς αὐτὰς στηθόδεσμον. Διὰ τῆς πιέσεως δὲν αὐξάνει μόνον ὁ τοῦ ἐπιγαστρίου πόνος, ἀλλὰ καὶ ὁ τῆς ῥάχεως διεγείρεται καὶ μάλιστα ἐνίοτε κατὰ τὸ μέρος τοῦτο ἐκδηλοῦται καὶ ἰσχυρότερον. Θεωροῦμεν περιττὸν νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι εἰς τοιαύτας περιπτώσεις ἡ πίεσις τῆς κοιλίας πρέπει νὰ γίνεται ἠπίως καὶ προφυλακτικῶς· μάλιστα δὲ ὅτε ὑπάρχει βεβαιότης ὑπάρξεως τοῦ ἕλκους, δὲν ἐπιτρέπεται οὐδὲ ἡ ἐλαχίστη, ὥστε οὐ μόνον ἀπαγορεύεται τῷ ἀρρώστῳ οἱαδήποτε πίεσις ἐπὶ τῆς κοιλίας, προκαλουμένη εἴτε ἐκ τῶν ἐνδυμάτων εἴτε ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τῷ ἰατρῷ ἐπιβάλλεται ἡ ἀποφυγὴ οἱασδήποτε τῆς κοιλίας ἐξετάσεως.

Ὁ πόνος καθίσταται ἐπίσης ἰσχυρὸς καὶ ἐκ τῆς παρουσίας τῶν τροφῶν ἐν τῷ στομάχῳ· ὅταν δὲ ὑπάρχωσιν αὗται βαρεῖαι καὶ δύσπεπτοι, οὗτος εἶναι ὀδυνηρότατος καὶ ἐπεκτείνεται κατὰ τὴν ῥάχιν καὶ ὅλην τῆς κοιλίας τὴν ἔκτασιν· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἔντασις καὶ τὸ ἀπότομον τῆς ἐμφανίσεως τοῦ πόνου ἀποτελεῖ ἀληθῆ παροξυσμὸν (καρδιαλγικὸς ἢ γαστραλγικὸς παροξυσμός), καθ' ὃν ὁ ἄρρω-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στος κυρτοῦται ἐκ τῶν πόνων, κραυγάζει, τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου ἀλλοιοῦνται καὶ ὁτὲ μὲν ἐπέρχονται σπασμοὶ γενικοὶ ἐξ ἀντανακλαστικοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ὁτὲ δὲ λιποθυμίαι· ἡ δὲ κατάστασις αὕτη ἐξακολουθεῖ συνήθως ἄνευ διαλείψεων, μέχρις οὗ δι' ἐμέτων ὁ στόμαχος κενωθῇ. Τοιοῦτοι δὲ παροξυσμοὶ δυνατὸν νὰ προκληθῶσιν ἐξ ἐπιδράσεως τοῦ ψύχους ἢ τῆς ὑγρασίας καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν ποδῶν, ἔτι δὲ ἐξ ἰσχυρῶν ἠθικῶν συγκινήσεων, ὡς φόβου, θυμοῦ, δυσθυμίας, ἢ ἐκ σωματικῶν κινήσεων καὶ τέλος παρὰ ταῖς γυναιξὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐμμήνου καθάρσεως.

Εἰς τινας περιπτώσεις ὁ καρδιαλγικὸς παροξυσμὸς ἐκδηλοῦται ἄνευ οὐδεμιᾶς καταφανοῦς αἰτίας καὶ ἀναφαίνεται ὅλως ἀτάκτως, ἐν ᾧ εἰς ἑτέρας, καί τοι αὗται ἀποτελοῦσιν ἐξαίρεσιν, ὁ πόνος παύει μετὰ τὴν λῆψιν τῶν τροφῶν. Ὡς δὲ τοιαύτην ἐξαίρεσιν ἀναφέρει ὁ Brinton τὴν καταπράϋνσιν τοῦ πόνου ἐξ οἰνοπνεύματος ἢ ἐκ θερμοῦ ὕδατος· τὴν χρῆσιν ὅμως τοῦ ζύθου εὗρε πολλάκις ἀβλαβῆ εἰς τὸν στόμαχον καὶ λίαν ὠφέλιμον εἰς τὴν γενικὴν κατάστασιν.

Τὴν δὲ αἰτίαν τῆς παραγωγῆς τοῦ πόνου ἄλλοι ἄλλως ἐκ τῶν συγγραφέων ἐπειράθησαν νὰ ἐξηγήσωσιν· ἀλλ' ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε δοθεισῶν ἐξηγήσεων οὐδεμία τούτων φαίνεται ἡμῖν ἡ μᾶλλον ἁρμόζουσα· ἢ πᾶσαι δυνατὸν νὰ συμβαίνωσιν ἢ τὸ σύμπτωμα τοῦτο ἔχει μεγίστην σχέσιν πρὸς τὴν ἀρχικὴν τοῦ ἕλκους αἰτίαν, ἥτις εἰσέτι μένει ἀμφίβολος· τούτου δὲ ἕνεκα καὶ ἡ παραγωγὴ τοῦ πόνου ἀόριστος.

Καὶ ὁ μὲν Niemeyer τὴν αἰτίαν τούτου ἀποδίδει εἰς τὰς τοῦ στομάχου προσφύσεις, ἤτοι, συμπεφυκότος τοῦ στομάχου πρὸς τὰ παρακείμενα ὄργανα καὶ μὴ δυναμένου νὰ τελέσῃ ἐλευθέρως τὰς περισταλτικὰς αὐτοῦ κινήσεις, ἐπέρχονται συσπάσεις τοῦ γαστρικοῦ τοιχώματος, ἐξ ὧν παράγεται ὁ πόνος· ἀλλ' ἡ ἐξήγησις αὕτη δὲν εἶναι ἀρκούντως δεδικαιολογημένη, διότι αἱ τοῦ στομάχου προσφύσεις καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βραδέως ἀναπτύσσονται καὶ οὐχὶ πάντοτε ὑπάρχουσιν. Ἕτεροι, ὡς ὁ Bamberger, ἀποδίδουσι τοῦτον εἰς τὰς βλάβας τῶν ἐπὶ τοῦ βλεννογόνου ὑμένος εὑρισκομένων νεύρων τὰς ἐπερχομένας κατὰ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ ἕλκους, ἐν ᾧ ἄλλοι φρονοῦσιν ὅτι τὸ μετὰ τὴν λῆψιν τῶν τροφῶν ἐκκρινόμενον γαστρικὸν ὑγρὸν εἶναι τὸ μόνον, ὅπερ συντελεῖ εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ συμπτώματος τούτου, ὡς ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ γιγνομένου ἐπὶ τῆς γυμνῆς ἐπιθηλίου ἐπιφανείας· ἔτι δ' ἀπέδωκαν τὸν πόνον καὶ εἰς τὴν παρουσίαν τῶν τροφῶν, ὡς ἐρεθιζουσῶν τὴν ἑλκώδη ἐπιφάνειαν· ἀλλὰ καὶ ἡ θεωρία αὕτη, ὡς καὶ ἡ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, μένει ἀνεξήγητος, διότι ἐπέρχεται ὁ πόνος καί, κενοῦ ὄντος τοῦ στομάχου, ἢ ἐλλείπει ὁλοτελῶς, ὡς παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰς ὀξυτάτας διατρήσεις. Καὶ ἕτεραι εἰσέτι ἐξηγήσεις περὶ τῆς παραγωγῆς τοῦ συμπτώματος τούτου ἐδόθησαν, ἀλλ' ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, οὐδεμία τούτων δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ κυρίως ἀποκλειστική.

Ἔμετος. Ὁ ἔμετος, ὅστις ἀποτελεῖ τὸ δεύτερον σύμπτωμα τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους, ἐξεταζομένων τούτων κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν, ἐπέρχεται ἀδιαφόρως καθ' ὅλην τὴν πορείαν τῆς νόσου· συνήθως ὅμως κατὰ τὸν παροξυσμὸν καὶ ἰδίᾳ ὅτε οὗτος εὑρίσκεται ἐν τῇ μεγίστῃ αὐτοῦ ἐντάσει, ὅτε ἀποτελεῖ ἀληθὲς κριτικὸν φαινόμενον, θέτων τέρμα τῶν πόνων διὰ τῆς ἀποβολῆς τῶν δυσπέπτων τροφῶν ὑφ' ὧν οὗτοι παρήχθησαν. Ἐπειδὴ δὲ τὸ σύμπτωμα τοῦτο δύναται νὰ ἐπέλθῃ καὶ μετὰ τὴν πέψιν τῶν τροφῶν ἐν τῷ στομάχῳ ἢ καὶ ὅτε ὁ στόμαχος εἶναι πάντῃ κενός, τούτου ἕνεκα τὰ ἐμέσματα εἰσὶ διάφορα κατὰ τὰς περιστάσεις· οὕτω πλὴν τῶν ἐξ ἀπέπτων τροφῶν, ἅτινα εἰσὶ τὰ συνηθέστερα, συνίστανται ταῦτα ἐκ χυμοῦ ὀξείνου, ἕνεκα τοῦ ὁποίου ἡ γεῦσις καθίσταται τοιαύτη καὶ ὁ ἀσθενὴς ἐνίοτε αἰτιᾶται ὀχληρὸν ὀξεινότητος αἴσθημα, οὐχὶ δὲ σπανίως αἱ ἀποβαλλόμεναι οὐσίαι ἀποτελοῦνται ἐξ ὑλῶν βλεννωδῶν ἢ γλίσχρων εἴτε καθαρῶν εἴτε μετὰ χολῆς μεμιγμένων· τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ἐμεσμάτων

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

παρατηρεῖται ὅτε ὁ στόμαχος εἶναι κενὸς καὶ ἔχει σχέσιν πρὸς γαστρίτιδα, εἴτε προϋπάρξασαν εἴτε ἀναπτυχθεῖσαν κατὰ τὴν πορείαν τοῦ ἕλκους.

Εἶναι δὲ τὸ σύμπτωμα τοῦτο συνηθέστατον, διότι ἐλλείπει, ὡς καὶ ὁ πόνος, μόνον ὅτε ἐπέρχεται ὀξυτάτη τοῦ στομάχου διάτρησις. Ἐν τούτοις εἷς τινας περιπτώσεις ἀντὶ τοῦ καθαρῶς ἐμέτου παρατηροῦνται μόνον ἀναγωγαὶ ἢ καὶ σπανιώτερον ἁπλαῖ ναυτιάσεις. Ἡ συχνότης δ' αὐτοῦ ὀφείλεται τὸ μὲν εἰς τὴν ἕδραν τοῦ ἕλκους, τὸ δὲ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν συμφύσεων ἐν τῷ στομάχῳ. Παρετηρήθη ὅτι, ὅσῳ πλησιέστερον εὑρίσκεται τὸ ἕλκος εἰς τὰ στόμια τοῦ στομάχου, ἤτοι εἰς τὸν πυλωρὸν ἢ τὴν καρδίαν, τοσούτῳ καὶ ὁ ἔμετος ἐπέρχεται σταθερώτερον· ἐθεωρήθη δὲ τοῦτο ἀποτέλεσμα ἀντανακλαστικῶν κινήσεων, αἵτινες παράγονται συνηθέστερον εἰς κοῖλα ὄργανα, ὅταν κατὰ τὰ στόμια αὐτῶν ὑπάρχῃ οἱοσδήποτε ἐρεθισμός. Ἡ δὲ ἐπέλευσις τοῦ ἐμέτου θᾶττον ἢ βράδιον μετὰ τὴν λῆψιν τῶν τροφῶν, κατὰ τὸν Niemeyer, εἶναι ἀνάλογος τῆς ἕδρας τοῦ ἕλκους παρὰ τὴν καρδίαν ἢ τὸν πυλωρόν.

Αἱμορραγία. Ἡ αἱμορραγία, ἡ διὰ τῶν αἱματεμέσεων καὶ τῶν μελάνων ἐκδηλουμένη, δύναται νὰ θεωρηθῇ χαρακτηριστικὸν τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους σύμπτωμα· διότι, ἐὰν διὰ τῶν ἀνωτέρω συμπτωμάτων, ἤτοι τοῦ πόνου καὶ τοῦ ἐμέτου, ἐπιτρέπεται ἡ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα διάγνωσις τοῦ ἕλκους μετὰ τὴν ἐπέλευσιν τῶν αἱματεμέσεων, αὕτη καθίσταται πολὺ σαφεστέρα.

Καὶ ἐπέρχεται ἡ αἱματέμεσις ἄλλοτε μέν, ὅπερ καὶ συνηθέστερον, ἀφ' οὗ προηγηθῶσιν προδρομικά τινα φαινόμενα, ἤτοι διάτασις τοῦ στομάχου, ἐξ ἧς ὁ ἄρρωστος ἔχει στενοχωρίαν καὶ αἴσθημα βάρους κατὰ τὸ ἐπιγάστριον, ἄλλοτε δὲ ἀναφαίνεται ἀποτόμως εἴτε κατὰ τὸν γαστραλγικὸν παροξυσμὸν εἴτε μετὰ τὴν χρῆσιν ἀῤῥόνων ἐδεσμάτων καὶ ποτῶν· οὐχὶ σπανίως ἡ αἱματέμεσις δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ ἐξ ὅλως τυχαίας ἀφορμῆς, ὡς πτώσεως, πλήξεως ἢ καὶ αὐτῆς τῆς πιέσεως κατὰ τὸ ἐπιγάστριον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τὸ ἐξερχόμενον αἷμα ὁτὲ μὲν εἶναι ἀναμεγιγμένον μετὰ τροφῶν ἢ ῥευστῶν οὐσιῶν, ὁτὲ δὲ ἀποβάλλεται ἄνευ αὐτῶν. Καὶ ἂν μὲν ἡ τοῦ στομάχου αἱμορραγία εἶναι ἄφθονος ἢ ἡ αἱματέμεσις ἐπῆλθεν ἀμέσως μετὰ τὴν αἱμορραγίαν, τότε τὸ ἐξαχθὲν αἷμα εἶναι ἐρυθρὸν καὶ ῥέον, ἂν δὲ παρέμεινεν ἐν τῷ στομάχῳ καὶ ἠλλοιώθη ὑπὸ τοῦ γαστρικοῦ ὑγροῦ ἢ ἀνεμίχθη μετὰ τῶν τροφῶν, τότε ἀποβάλλεται εἰς θρόμβους, ἢ, ὅπερ καὶ συνηθέστερον, ἐν εἴδει μέλανος ῥευστοῦ, ὁμοίου πρὸς ὑποστάθμην καφὲ ἢ ἀναλελυμένην αἰθάλην.

Εἰς τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου, τὸ ἠλλοιωμένον αἷμα τὸ ἐκ τῆς ῥήξεως τριχοειδῶν ἀγγείων προερχόμενον, εἶναι σχετικῶς σπάνιον, ἐν ᾧ τοὐναντίον ἡ ἄφθονος αἱματέμεσις μετὰ καθαρῶς ἐρυθροῦ αἵματος ἐκ διαβρώσεως εὐμεγέθους ἀγγειακοῦ κλάδου προερχομένη εἶναι κατὰ πολὺ συνηθεστέρα· ἐπέρχεται δὲ αὕτη εἴτε ἀποτόμως εἴτε, ἀφ' οὗ προηγηθῇ αἴσθημα καύσεως καὶ πληρώσεως τοῦ ἐπιγαστρίου, εἴτε τέλος κατὰ τὸν παροξυσμόν.

Εἴς τινας περιπτώσεις παρατηρεῖται αἱμορραγία τοῦ στομάχου ἀφθονωτάτη ἕνεκα ῥήξεως ἀρτηρίας τινός, ὡς τῆς σπληνικῆς, στεφανιαίας ἢ ἄλλων, ὅτε ἡ ὄψις τοῦ ἀρρώστου καθίσταται ὠχρά, ὁ σφυγμὸς μικρός, ἄτακτος, τὰ δὲ ἄκρα ψύχονται, ἐπέρχεται λειποθυμία καὶ τέλος ὁ θάνατος ἐξ ἐκλύσεως τῶν δυνάμεων. Κατὰ τὰς περιπτώσεις ταύτας τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος δύναται νὰ συγχυσθῇ μόνον πρὸς ῥῆξιν ἀνευρύσματος ἐντὸς τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος, διότι τοιαύτην αἱμορραγίαν οὐδεμία ἑτέρα πάθησις, οὐδ' αὐτὸς ὁ καρκίνος τοῦ στομάχου δύναται νὰ προκαλέσῃ.

Πολλάκις δὲ ὅτε ἡ αἱμορραγία ὑπῆρξε τοσοῦτον ἄφθονος ὥστε μέρος τοῦ αἵματος νὰ διέλθῃ διὰ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος, ἢ τοὐναντίον λίαν ἀσθενής, ὥστε νὰ μὴ προκαλέσῃ ἔμετον, τότε τὰ κόπρανα τοῦ πάσχοντος εὑρίσκονται αἱματόφυρτα καὶ ἀποτελοῦσι τὰ οὕτω καλούμενα μ έ λ α ν α.

Διάτρησις. Ἡ διάτρησις, ἥτις ἐπέρχεται ἐνίοτε κατὰ τὴν πορείαν τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους, καὶ μάλιστα εἴς τινας περιπτώσεις ὑπούλου ἀναπτύξεως ἢ ἀμφιβόλου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τούτου διαγνώσεως, ἀποτελεῖ φαινόμενον σπουδαιότατον μετὰ βαρυτάτων συνεπειῶν. Συνήθως μὲν παρατηρεῖται αὕτη, ἀφ' οὗ προηγηθῶσιν ἐπὶ χρόνον διάφορον τὰ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον χαρακτηριστικὰ τοῦ ἕλκους συμπτώματα, ὅτε ὁ ἄρρωστος καταλαμβάνεται αἴφνης ὑπὸ πόνου ἰσχυροτάτου κατὰ τὸ ἐπιγάστριον καὶ ἐφ' ἅπασαν τὴν κοιλίαν. Ὁ πόνος οὗτος εἶναι ἀποτέλεσμα ἐρεθισμοῦ, ὃν ὑπέστη τὸ περιτόναιον ἐκ τῆς ἐκχύσεως τῶν ἐν τῷ στομάχῳ περιεχομένων οὐσιῶν ἐν αὐτῷ· δι' ὃ μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τούτου ἐκδηλοῦνται πάραυτα καὶ τὰ λοιπὰ τῆς περιτονίτιδος συμπτώματα· ὁ δὲ ἄρρωστος πρὸς ἀποφυγὴν τῆς ἄκρας εὐαισθησίας τῶν κοιλιακῶν τοιχωμάτων λαμβάνει ἰδιάζουσαν κλίσιν, ἔτι δὲ ἀναπτύσσεται μεγίστη τῆς κοιλίας διάτασις καὶ ἐκλείπουσι κατὰ τὸ μέρος τοῦτο αἱ ἀναπνευστικαὶ κινήσεις. Διὰ δὲ τῆς ἐξετάσεως τῆς κοιλίας εὑρίσκεται ὑγρόν, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἄφθονον, ἅτε προερχόμενον τοῦτο μὲν ἐκ τοῦ ἐν τῷ στομάχῳ περιεχομένου καὶ ἐκχυθέντος ἐν τῇ κοιλίᾳ μετὰ τὴν διάτρησιν, τοῦτο δὲ ἐκ τοῦ ἐκ τῆς περιτονίτιδος παραχθέντος ὀρρώδους ἐξιδρώματος. Τὰ δὲ συμπτώματα ταῦτα, ἅτινα συνήθως ἀποτελοῦσι τὸν τύπον τῆς ἐκ διατρήσεως ἀναπτυσσομένης περιτονίτιδος, διαρκοῦσιν ἐπὶ εἴκοσι τέσσαρας ἢ τριάκοντα ἓξ ὥρας, ὅτε ἐπέρχεται ὁ θάνατος. Εἴς τινας δὲ περιπτώσεις ἡ διάτρησις τοῦ στομάχου παράγεται τοσοῦτον ἀποτόμως καὶ ὑπούλως, ὥστε δύναταί τις νὰ ὑποθέσῃ μᾶλλον περὶ δηλητηριάσεως ἢ νὰ συλλάβῃ τὴν ἰδέαν τῆς τοιαύτης τοῦ στομάχου νόσου. Τὴν δὲ εἰκόνα τῆς οὕτως ἐπερχομένης διατρήσεως ὡς ἐξῆς περιγράφει ὁ Brinton· «Ἄτομόν τι καὶ συνηθέστερον νεαρὰ γυνή, ἀπολαύουσα φαινομενικῶς ἄκρας ὑγείας, ἡ γυνὴ ἔχουσα πρό τινος χρόνου δυσπεψίαν ἢ οὖσα χλωρωτική, αἴφνης μετὰ τὸ δεῖπνον αἰσθάνεται πόνον ἰσχυρὸν κατὰ τὴν κοιλίαν καὶ εἶτα παρουσιάζει ἅπαντα τὰ συμπτώματα θανατηφόρου περιτονίτιδος. Ἡ δὲ ἐμφάνισις αὕτη τῶν φοβερῶν ἀλγηδόνων καὶ ἡ τοῦ θανάτου ἐπέλευσις ἐν μέσῳ φαινομενικῆς ὑγείας ἐγείρει πολλάκις ὑπονοίας δηλητηριάσεώς τινος.»

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐνίοτε δὲ ὅτε μετὰ τὴν διάτρησιν δὲν γίνεται ἄφθονος ἔκχυσις τοῦ περιεχομένου, τὸ δὲ ἐκχυθὲν περιορίζεται μόνον περὶ τὸ διατρωθὲν μέρος τοῦ στομάχου, ἕνεκα ὑπαρχουσῶν συμφύσεων, τότε καὶ ἡ ἐπερχομένη περιτονῖτις εἶναι ὅλως τοπική. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, καί τοι δὲν ἐπέρχεται ἀμέσως ὁ θάνατος, ὡς παρατηρεῖται εἰς τὰς ἀνωτέρω περιπτώσεις, καθ' ἃς αἱ βλάβαι τοῦ περιτοναίου εἰσὶν ἐπὶ εὐρυτέρας ἐπιφανείας, οὐχ ἧττον τὸ μοιραῖον τέλος μετὰ ἡμέρας ἢ ἑβδομάδας εἶναι τὸ αὐτό. Τέλος δὲ ἕνεκα ἰσχυρῶν περὶ τὸ ἕλκος συμφύσεων γεννᾶται μετὰ τὴν διάτρησιν ἀπόστημα, ὅπερ, καθ' ἃ ἀλλαχοῦ ἐμνήσθημεν, λαμβάνει διαφόρους διευθύνσεις καὶ παράγει σχετικὰ πρὸς ταύτας τοῦ στομάχου συρίγγια.

Ἀλλὰ πλὴν τῆς διαβρωτικῆς τοῦ ἕλκους ἐπεξεργασίας ἔχει ἡ διάτρησις ἄμεσον αἴτιον οἱανδήποτε μηχανικὴν τάσιν, δυναμένην νὰ παραγάγῃ τὴν ῥῆξιν τοῦ λεπτοτάτου ὑμένος τοῦ ἐναπολειφθέντος μετὰ τὴν διάβρωσιν τῶν τοιχωμάτων τοῦ στομάχου. Τούτου δ' ἕνεκα εἰς πλείστους τῶν περιπτώσεων ἐπέρχεται αὕτη ἀμέσως μετὰ ἄφθονον λῆψιν τροφῶν, ἤτοι ὅτε ὁ στόμαχος εὑρίσκεται διατεταμένος. Σπανιώτερον δὲ παρατηρεῖται ὅτι λαμβάνουσι χώραν ἕτεραι μηχανικαὶ αἰτίαι. Οὕτως ἐπῆλθε διάτρησις κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἐμέτου, ἢ κατὰ τὴν ἀποπάτησιν, ἕνεκα πιέσεως τῶν κοιλιακῶν τοιχωμάτων ἐπὶ τοῦ στομάχου, ἢ κατὰ τὸν πταρνισμὸν συνεπείᾳ ῥήξεως λεπτῆς προσφύσεως τοῦ ἐπιπλόου μετὰ τῶν ἀνωτέρω τσῦ στομάχου τοιχωμάτων· πλὴν τούτων παρετηρήθη ἡ διάτρησις ἕνεκα ἰσχυρᾶς τῆς ὀσφύος περισφίγξεως, ἔτι δὲ ἐκ τῶν τιναγμάτων ἁμάξης ἐκ τῆς ἀναβάσεως κλίμακος καὶ ἐξ ἄλλων σχετικῶν αἰτίων.

Τὸ σύμπτωμα τοῦτο, ἤτοι ἡ τελεία τοῦ στομάχου διάτρησις, εὐτυχῶς δὲν εἶναι σύνηθες· κατὰ τὸν Brinton ἐπέρχεται ἅπαξ ἐπὶ 7 ἢ 8 ἑλκῶν τοῦ στομάχου. Παρουσιάζεται δὲ δὶς συχνότερον εἰς τὰς γυναῖκας ἢ εἰς τοὺς ἄνδρας. Παρὰ τῇ γυναικὶ ἡ πορεία τοῦ ἕλκους ἕνεκα ἰδίας φυσιολογικῆς προδιαθέσεως εἶναι κατὰ πολὺ ταχυτέρα, ὁ δὲ Brin-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τον ἀναφέρει ὀξεῖαν μορφήν, ἀπαντῶσαν εἰς νεαρὰς γυναῖκας, ἧς ἡ ἀνάπτυξις εἶναι ταχίστη. Κατὰ τὸν αὐτὸν συγγραφέα ἡ πιθανότης τῆς διατρήσεως τοῦ ἕλκους εὑρίσκεται εἰς ἀντίστροφον λόγον πρὸς τὴν ἡλικίαν τοῦ ἀτόμου. Καὶ εἰς μὲν τὰς γυναῖκας ἡ μεγαλητέρα συχνότης εἶναι ἀπὸ τοῦ δεκάτου τετάρτου μέχρι τοῦ τριακοστοῦ, καὶ τὸ τρίτον τῶν περιπτώσεων τῆς ἡλικίας ταύτης παρετηρήθη ἐκ τοῦ δεκάτου τετάρτου πρὸς τὸ εἰκοστόν, παρὰ δὲ τῷ ἀνδρὶ ἡ ἀναλογία βαίνει αὐξάνουσα μέχρι τοῦ πεντηκοστοῦ ἔτους καὶ εἶτα ἐλαττοῦται βαθμηδόν.

Ἐπέρχεται δὲ κατὰ πολὺ συνηθέστερον ἡ διάτρησις ὅταν τὸ ἕλκος ἑδράζῃ ἐπὶ τῆς ἀνωτέρας ἐπιφανείας ἢ ἐπὶ τῆς ὀπισθίας. Τοῦτο δὲ ἐξηγεῖται ἐκ τῶν εὐρυτέρων κινήσεων, αἵτινες τελοῦνται κατὰ τὴν ἀνωτέραν ἐπιφάνειαν καὶ ἑπομένως ἐκ τῆς δυσκόλου ἀναπτύξεως κατὰ τὸ μέρος τοῦτο προσφύσεων.

Γενικὰ φαινόμενα. Ἡ καχεξία ἡ κατὰ τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος ἀναπτυσσομένη εἶναι ποικίλη καὶ πολλάκις δύσκολος νὰ παρασταθῇ. Κυρίως ὅμως τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος ὑποσκάπτον τὴν θρέψιν φέρει βαθεῖαν ἐπὶ τῆς ὑγείας προσβολήν. Ἐκ δὲ τῆς ἀνορεξίας, τῆς κακῆς πέψεως, τῶν συνεχῶν καὶ ἐπιμόχθων ἐμέτων, τῶν κατὰ παροξυσμοὺς ἐπερχομένων ἰσχυροτάτων ἀλγηδόνων, τῶν ἐπιβούλων αἱμορραγιῶν ἡ προκύπτουσα ἐξάντλησις ἐντυποῦται βαθέως ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ παράγεται ἡ οὕτω καλουμένη καχεξία. Ἀλλ' ἡ τοῦ ἕλκους καχεξία, καί τοι ἔχει μεγάλην ἀναλογίαν πρὸς τὴν ἐκ τοῦ καρκίνου παραγομένην, οὐχ ἧττον διατηρεῖ ἴδιά τινα σημεῖα πρὸς διάκρισιν ἐκείνης· ἤτοι ὅσῳ προκεχωρηκυῖα καὶ ἂν ᾖ ἡ ἐκ τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου παραγομένη, οὐδέποτε τὸ πρόσωπον τοῦ ἀρρώστου παρουσιάζει τὴν τῶν καρκινωματικῶν χαρακτηριστικὴν ὄψιν, οὐδὲ τὴν ἀχυρόχρουν τούτων χροιάν· ἐὰν δὲ ἀποβλέψωμεν εἰς τὴν πορείαν τοῦ ἕλκους, παρατηροῦμεν ὅτι ἐλλείπει εἰς τοῦτο ἡ συνηθεστάτη τὸν καρκίνον ἐπιπλέκουσα λυμφαγγειῖτις.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ παρὰ ταῖς γυναιξὶν εἰς τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος ἐπερχομένη ἀναιμία εἶναι τοιαύτη, ὥστε δύναται νὰ προκαλέσῃ χλώρωσιν μεθ' ἁπάσας τὰς συνεπείας οὐδ' αὐτῆς τῆς ἀμηνορροίας ἐξαιρουμένης.

Πλὴν τῶν μνησθέντων συμπτωμάτων ἕνεκα τῆς προϋπαρχούσης ἢ ἐπιγιγνομένης κατὰ τὴν πορείαν τοῦ ἕλκους γαστρίτιδος παρατηρεῖται διατάραξις τῆς πέψεως διαρκὴς καὶ διαφόρου ἐντάσεως. Ἡ δὲ γλῶσσα εἶναι λευκὴ καὶ κεκαλυμμένη ὑπὸ παχέος ἐπιχρίσματος καὶ φέρει διαφόρους στιλβούσας σχισμάς, ἐὰν οἱ ἔμετοι εἰσὶ συνεχεῖς· συνήθως οἱ ἄρρωστοι αἰτιῶνται ἀνορεξίαν ἢ ἔχουσι τὴν γεῦσιν καὶ τὴν ὄρεξιν ἰδιότροπον, πέπτουσι δυσκόλως καὶ τὰς μᾶλλον εὐπέπτους τροφὰς καὶ ἔχουσι πυρώσεις· ἐκ μέρους δὲ τῶν ἐντέρων ὑπάρχει συνήθως δυσκοιλιότης. Ἀλλ' ἐν ᾧ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τινὲς τῶν ἀρρώστων ταλαιπωροῦνται κατὰ διάφορον βαθμὸν ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τῶν ἀνωτέρω δυσπεπτικῶν φαινομένων, τοὐναντίον ἕτεροι πλὴν τῶν κατὰ παροξυσμοὺς ἐπερχομένων πόνων ἐκ τοῦ ἕλκους οὐδὲν ἐκ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος ἀνώμαλον αἰσθάνονται.

Τέλος διὰ τῆς ἐξετάσεως τοῦ ἐπιγαστρίου πλὴν τῶν πόνων, οὓς προκαλοῦμεν ἐν τῇ ἐλαχίστῃ πιέσει, εὑρίσκομεν ἐνίοτε διὰ μὲν τῆς ἐπιψαύσεως ὄγκον ὀφειλόμενον ἢ εἰς τὰς ἀναπτυσσομένας προσφύσεις τὰς ἑνούσας τὸν στόμαχον πρὸς τὰ παρακείμενα ὄργανα ἢ, ὅπερ σπανιώτερον, εἰς πυώδη θηλάκια κεκολλημένον πρὸς τὰ γαστρικὰ τοιχώματα. Εἰς τοιαύτας περιπτώσεις ἡ διάκρισις ἀπὸ τὸν καρκίνον τοῦ στομάχου ἀποβαίνει λίαν δυσχερής. Διισχυρίσθησαν δέ τινες ὅτι διὰ τῆς ψαύσεως κατώρθωσαν νὰ αἰσθανθῶσι τὰ ἐσκληρυμένα τοῦ ἕλκους χείλη, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι δυσχερέστατον ἐκτὸς ἐὰν ἡ σκληρία ὑπάρχῃ ἐκτάκτως προκεχωρηκυῖα καὶ τὰ τοιχώματα τῆς κοιλίας λελεπτυσμένα ἐκ τῆς ἀπισχάνσεως. Διὰ δὲ τῆς ἐπικρούσεως ὁτὲ μὲν εὑρίσκεται περιγεγραμμένη ἀμβλύτης διαφόρου ἐντάσεως, ὁτὲ δὲ παρατηρεῖται διαστολὴ τοῦ στομάχου.

Πορεία. Ἡ πορεία τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἶναι ἀνάλογος τῆς ἐντάσεως τῶν ἐκδηλουμένων συμπτωμάτων, δι' ὃ παρέχει τὴν εἰκόνα ἐκείνην, οἵαν ἐμνήσθημεν περιγράφοντες τὴν γενικὴν τῆς νόσου συμπτωματολογίαν. Ἤδη ἀναφέρομεν ὅτι συνηθέστερον μὲν ἡ πορεία τοῦ ἕλκους εἶναι λίαν χρονία, διότι δύναται νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ ἔτη πολλά, σπανιώτερον δὲ ὀξεῖα καὶ ἔτι σπανιώτερον ὀξυτάτη, ἤτοι, ἐν ᾧ εὑρίσκεται ἐν τῇ ἀναπτύξει αὐτοῦ, καταλήγει αἴφνης εἰς κεραυνοβόλον αἱμορραγίαν ἢ εἰς θανατηφόρον ἐκ διατρήσεως περιτονίτιδα. Ὅτε δὲ ἡ πορεία εἶναι χρονία, τότε δύναται νὰ διαρκέσῃ τὸ ἕλκος ἐπὶ δύο ἢ καὶ πέντε ἔτη κατὰ μέσον ὅρον, διότι ὑπάρχουσι παραδείγματα, καθ' ἃ ἡ νόσος διήρκεσεν ἐπὶ ὀκτὼ καὶ δέκα ἔτη ἢ καὶ πλέον· οὕτω ὁ Luton ἀναφέρει ἕλκος τοῦ στομάχου διαρκέσαν 17 ἔτη· ἀλλ' αἱ περιπτώσεις αὗται ἀποτελοῦσιν ἐξαίρεσιν.

Ἐκβάσεις. Αἱ ἐκβάσεις τοῦ ἕλκους εἶναι ὡσαύτως ποικίλαι, ὅπως δὲ ἐπέλθῃ παντελὴς ἴασις, πρέπει οὐ μόνον τὸ ἕλκος νὰ ἐπουλωθῇ, ἀλλ' οὐδὲ προσφύσεις οὐδὲ στενώσεις τοῦ στομάχου, δι' ὧν κωλύονται αἱ λειτουργικαὶ αὐτοῦ κινήσεις, νὰ παραγάγῃ.

Τοιαύτη ἐντελὴς ἴασις δὲν εἶναι σπανία, ἀναφέρουσι δὲ ὅτι αἱ ἡμίσειαι τῶν περιπτώσεων λαμβάνουσι τοιαύτην ἔκβασιν, στηριχθέντες εἰς τὴν οὐλὴν τοῦ ἕλκους, ἣν εὗρον εἰς νεκροψίας ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἐπὶ ἔτη πολλὰ ἔπαυσαν νὰ αἰτιῶνται οἱανδήποτε ἐκ τοῦ στομάχου ἐνόχλησιν καὶ ἀπέθανον ἐξ οἱασδήποτε ἑτέρας νόσου. Ἀλλ' ὑπάρχουσι περιπτώσεις, καθ' ἃς καί τοι τὰ πλεῖστα τῶν συμπτωμάτων ἐξέλιπον καὶ ὁ ἄρρωστος ἀνέλαβε τὴν προτέραν αὐτοῦ ὄψιν, ἐν τούτοις αἰσθάνεται πόνους κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἰσχυροὺς μετὰ τὴν λῆψιν τῶν τροφῶν ἢ ἕνεκα ἑτέρας τινὸς αἰτίας· κατὰ δὲ τὰς περιπτώσεις ταύτας οἱ πόνοι παράγονται εἴτε ἕνεκα τῆς συσπάσεως τῆς οὐλῆς, ὅτε καὶ αἱ κινήσεις τοῦ στομάχου παρεμποδίζονται εἰς ὡρισμένον τι μέρος, εἴτε ἐκ τῶν ἀναπτυχθεισῶν προσφύσεων τοῦ στομά-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χου πρὸς τὰ παρακείμενα ὄργανα, ὅτε περισπᾶται ὁλόκληρον τὸ γαστρικὸν τοίχωμα.

Πλὴν τῆς ἐκβάσεως ταύτης, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν ἀτελῆ ἴασιν τοῦ ἕλκους, ἐνίοτε ὁ ἄρρωστος κατατρύχεται ὑπὸ πόνων ἰσχυρῶν καὶ συνεχῶν ἐμέτων, ἕνεκα στενώσεως τοῦ στομάχου, παραχθείσης εἴτε κατὰ τὴν πυλωρικὴν χώραν, ἐὰν τὸ ἕλκος εὑρίσκετο κατ' αὐτήν, ἐσχηματίσθη δὲ ἐκ τούτου οὐλὴ σκληρὰ καὶ ἀνώμαλος, εἴτε κατὰ τὰ τοιχώματα, ἐὰν ὑπῆρξε χρονία γαστρῖτις καὶ προϋκάλεσεν ὑπερτροφίαν αὐτῶν.

Τέλος τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος ἐπιφέρει τὸν θάνατον ἐκ διαφόρων αἰτίων, ἤτοι α') ἐκ διατρήσεως τῶν γαστρικῶν τοιχωμάτων καὶ ἐκχύσεως τῶν ἐν αὐτῇ οὐσιῶν ἐντὸς τῆς κοιλίας, ὅτε ὁ ἄρρωστος ἀποθνήσκει εἴτε ἀμέσως ἐν μέσῳ κώματος, εἴτε ἐξ ἀναπτύξεως ὀξυτάτης περιτονίτιδος, β') ἐξ αἱμορραγίας στομαχικῆς ἀφθονωτάτης, ὅτε ἐπέρχεται ὁ θάνατος πάραυτα ἐν διαστήματι λεπτῶν ἢ ὡρῶν τινων καὶ γ') ἐκ βαθμιαίας ἐξαντλήσεως τῶν δυνάμεων καὶ ἰδίᾳ, ὅτε ὑπάρχουσιν ἔμετοι ἀκατάσχετοι, πόνοι ἰσχυροὶ καὶ ἐπανειλημμέναι μικραὶ αἱμορραγίαι.

Πρόγνωσις. Ἡ πρόγνωσις τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους, ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψει τὰς ἐκβάσεις αὐτοῦ, θέλομεν εὕρει ὅτι σχετικῶς εἶναι αἰσία, ἐν ᾧ ἐν γένει πρέπει νὰ θεωρῆται ἀμφίβολος. Εἰς τὴν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον αἰσίαν τῆς παθήσεως ταύτης πρόγνωσιν συμβάλλει πολὺ ἡ ἡλικία, ἡ ἕξις τοῦ πάσχοντος καὶ ἰδίᾳ ἡ ἕδρα τοῦ ἕλκους ἐν τῷ στομάχῳ· διότι ἡ περὶ τὸν πυλωρὸν παρουσία τούτου, ὡς ἐκ τῆς στενώσεως, ἣν ἐπιφέρει, ἔχει ὀλεθρίας συνεπείας. Ἐν γένει δὲ ὀφείλει νὰ ἦναί τις λίαν προφυλακτικὸς ὡς ἐκ τῶν ὑποτροπῶν, ἃς παρουσιάζει, καὶ τῶν ἐκ τούτων ἐπερχομένων πολλάκις βαρυτάτων ἀποτελεσμάτων.

Διάγνωσις. Τῆς ἐν λόγῳ παθήσεως ἡ διάγνωσις, ὅσῳ εὔκολος τυγχάνει, ὅταν ὑπάρχωσι τὰ χαρακτηρίζοντα ταύτην κύρια συμπτώματα, ἤτοι οἱ γαστραλγικοὶ πόνοι οἱ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κατὰ τὴν ξιφοειδῆ ἀπόφυσιν ἑδρεύοντες καὶ μέχρι τῆς ὀσφύος διήκοντες, οἱ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀμέσως μετὰ τὴν λῆψιν τῶν τροφῶν ἢ κατὰ τὴν πέψιν ἐπερχόμενοι ἔμετοι καὶ αἱ ἄφθονοι αἱματεμέσεις ἢ αἱ διὰ τῶν μελάνων ἐκδηλούμεναι αἱμορραγίαι τοῦ στομάχου, τοσούτῳ δύσκολος καθίσταται αὕτη, ὅταν ἐλλείπωσί τινα τούτων, μέλλει δὲ νὰ γίνῃ ἡ διάγνωσις διὰ τῆς διαφορικῆς καλουμένης μεθόδου.

Αἱ νόσοι μεθ' ὧν τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου δύναται νὰ συγχυσθῇ εἰσὶν οἱ κωλικοὶ τοῦ ἥπατος, ἡ γαστραλγία, ἰδίᾳ ὅμως ἡ μετ' ἐξελκώσεων χρονία γαστρῖτις καὶ ὁ καρκίνος.

Οἱ κωλικοὶ τοῦ ἥπατος οἱ μετὰ τὸ δεῖπνον συνήθως ἐπερχόμενοι δύνανται νὰ συγχυσθῶσι πρὸς τοὺς παροξυσμοὺς τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους εἰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ἐλλείπουσι τὰ παθογνωμονικὰ ἑκατέρας τούτων συμπτώματα, ἤτοι ὁ ἴκτερος καὶ αἱ αἱματεμέσεις, ἀλλ' ἡ σύμπτωσις αὕτη καθ' ὅλην τὴν πορείαν τῶν νόσων τούτων σχεδὸν εἶναι ἀδύνατος.

Περὶ τῆς γαστραλγίας ἀναφέρομεν ὅτι οἱ ἐπερχόμενοι κατὰ ταύτην γαστραλγικοὶ παροξυσμοὶ δύνανται πολλάκις αὐτοὶ καὶ μόνοι νὰ καταστήσωσι τὴν διάγνωσιν εὐχερῆ· διότι εἰς ταύτην οἱ πόνοι δὲν ἔχουσιν αἰτίαν δυσπέπτους τροφὰς οὐδὲ ἀναφαίνονται κατὰ τὴν πέψιν, τοὐναντίον σχεδὸν πάντοτε παύουσιν ἢ μετριάζονται, ὅταν ὁ στόμαχος πληρωθῇ· πλὴν δὲ τούτου διαρκοῦσιν ὀλιγώτερον τῶν παροξυσμῶν τοῦ ἁπλοῦ ἕλκους καί, ἐν ᾧ σπανιώτατα καταλήγουσιν εἰς ἔμετον, οὐδέποτε προκαλοῦσιν αἱματεμέσεις. Ἐὰν δὲ ζητήσωμεν τὰ ἐπώδυνα σημεῖα θέλομεν εὕρει ἀντὶ τοῦ πόνου, τοῦ κατὰ τὴν ξιφοειδῆ ἀπόφυσιν ἀρχομένου καὶ μέχρι τῆς ῥάχεως διήκοντος, νευραλγίας μεσοπλευρίους. Τέλος δὲ ἡ γενικὴ τοῦ πάσχοντος κατάστασις ἐν τῇ γαστραλγίᾳ ἔχει κατὰ φύσιν, παραβαλλομένη πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου ἀναπτυσσομένην καχεξίαν.

Ἡ τῆς μετ' ἐξελκώσεων χρονίας γαστρίτι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δος διαφορικὴ διάκρισις ἀπὸ τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους ἐγένετο ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ.

Τὴν δὲ δυσκολίαν τῆς διακρίσεως τοῦ ἕλκους ἀπὸ τοῦ καρκίνου, ὡς καὶ τὴν ἀξίαν τῶν διακριτικῶν σημείων τῶν δύο τούτων παθήσεων θέλομεν πραγματευθῆ ἐν ἐκτάσει ἐν τῇ περιγραφῇ τοῦ καρκίνου.

Ἤδη ἀναφέρομεν ὅτι ἡ συνύπαρξις τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους μετὰ καρκίνου δὲν εἶναι σπανία· ὑποστηρίζεται δὲ ἡ γνώμη αὕτη ἰδίᾳ ἐκ τῶν παρατηρήσεων διαφόρων, οἵτινες εὗρον, ὅτι ἐπὶ ἑκατὸν περιπτώσεων ἕλκους τοῦ στομάχου δέκα παρουσιάζουσι σύγχρονον ἐμφάνισιν καρκίνου ἑτέρων ὀργάνων. Ἐκ δὲ τούτου ἐξηγεῖται καὶ ἡ μεγίστη δυσχέρεια ἥτις παρίσταται ἐνίοτε πρὸς διάγνωσιν τῶν δύο τούτων νόσων. Φαίνεται δὲ ὅτι ἡ συνήθης ἕνωσις τοῦ ἕλκους πρὸς τὸν καρκίνον τοῦ στομάχου ἔγκειται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἐναπόθεσιν καρκινωματώδους οὐσίας ἐν τῇ σκληρᾷ καὶ μελάγχρῳ μάζῃ τῇ ἀποτελούσῃ, καθ' ἃ ἐμνήσθημεν, τὰ χείλη καὶ ἰδίᾳ τὴν βάσιν ἑλκῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον χρονίων. Ὅτε δέ, ὅπερ σπανιώτερον, διηθοῦνται καρκινωματωδῶς ἅπαντες οἱ περὶ τὸ ἕλκος ἱστοί, δὲν ὑπάρχουσι δὲ ἴδια τοῦ καρκίνου συμπτώματα, τότε ἡ διάκρισις γίνεται μόνον διὰ τῆς ἀνευρέσεως ὄγκου πρωτοπαθοῦς καρκινωματώδους.

Θεραπεία. Τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους ἡ θεραπεία συνίσταται κυρίως, ὡς ἐν τῇ χρονίᾳ γαστρίτιδι, εἰς τὴν διαρρύθμισιν τῆς διαίτης, ἔτι δὲ εἰς τὴν χρῆσιν φαρμάκων, ἐξ ὧν τινὰ μὲν ἐνεργοῦσι τοπικῶς, τινὰ δὲ κατὰ τῶν συμπτωμάτων καὶ τῶν ἐπερχομένων ἐκ τῆς νόσου συνεπειῶν.

Δίαιτα. Ἡ δίαιτα ἐν τῇ παθήσει ταύτῃ ὡς θεραπευτικὸν μέσον κατέχει τὴν πρώτην θέσιν· οὐδὲν δὲ φάρμακον δύναται νὰ θεραπεύσῃ τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου ἄνευ καταλλήλου διαίτης, ἐν ᾧ διὰ ταύτης καὶ μόνης πολλὰ παραδείγματα ἰάσεως ἀριθμοῦνται. Ὁ δὲ λόγος εὐνόητος· ἀφ' οὗ ἡ ἀσφαλεστέρα καὶ ταχυτέρα θεραπεία παντὸς ἐξωτερικοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἕλκους ἔγκειται εἰς τὴν ἀκινησίαν τοῦ μέρους, ἐφ'οὗ ἑδράζει, καὶ εἰς τὴν καθαριότητα αὐτοῦ, πῶς δύναται νὰ ἐπέλθῃ τοιαύτη εἰς ἕλκος οὕτινος ἕδρα εἶναι ὁ στόμαχος, ἤτοι ὄργανον ὅπερ τοσοῦτον ἐρεθίζεται διὰ τῆς παρουσίας τῶν τροφῶν καὶ ἐν ᾧ τελοῦνται διάφοροι χημικαὶ ἀποσυνθέσεις; Ἐπειδὴ ὅμως ἡ πάθησις εἶναι χρονία καὶ ὁ ἄρρωστος δὲν δύναται νὰ ἀντίσχῃ εἰς ἀπόλυτον ἀσιτίαν, τούτου ἕνεκα καταφεύγομεν εἰς τὴν χρῆσιν τῶν μᾶλλον εὐπέπτων καὶ θρεπτικῶν οὐσιῶν, ἐξ ὧν ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ἐνδείκνυται τὸ γάλα.

Τὸ γάλα, φύσει θρεπτικὴ οὐσία, περιέχει ἐν τοιαύτῃ ἀναλογίᾳ τὰ ἀναγκαιοῦντα διὰ τὸν ὀργανισμὸν στοιχεῖα, ὥστε καὶ τοῦτον διατηρεῖ καὶ τὴν πέψιν διευκολύνει ἄνευ οὐδενὸς τοῦ στομάχου ἐρεθισμοῦ.

Πρέπει ὅμως ὁ ἰατρός, ὅτε ἡ νόσος εὑρίσκεται ἐν τῇ ἀκμῇ αὐτῆς καὶ τὰ τοῦ ἕλκους φαινόμενα εἰσὶ λίαν ἔντονα, νὰ κανονίσῃ τὸν τρόπον τῆς λήψεως τοῦ γάλακτος εἴτε μόνου εἴτε ἀναμεμιγμένου μεθ' ἑτέρων οὐσιῶν· δι' ὃ παραγγέλει ὅπως λαμβάνῃ τοῦτο ὁ ἄρρωστος κατὰ κοχλιάρια μεγάλα ἢ μικρὰ δεκάκις ἢ δεκαπεντάκις ἀνὰ μίαν ἢ καὶ δύο ὥρας, καὶ ἀναλόγως τῆς διαθέσεως τοῦ πάσχοντος, ἤτοι τῆς ἀνεκτικότητος τοῦ στομάχου, βραστὸν ἢ ὠμόν, χλιαρὸν ἢ ψυχρὸν ἢ κεκραμένον ὕδατι, πάντοτε ὅμως ἄνευ σακχάρεως, ἅτε ὀξεινιζούσης εὐκόλως ἐν τῷ στομάχῳ. Βραδύτερον καὶ ἐφ' ὅσον ἐλαττοῦνται τὰ συμπτώματα αὐξάνει τὴν ποσότητα, δίδων αὐτὸ εἴτε καθαρὸν εἴτε προσθέτων κατὰ τὸν Budd πρὸς διευκώλυνσιν τῆς πέψεως ἀμυλώδεις οὐσίας, ὡς arrow-root, σαγοῦτον, ταπιοκὰν ἢ κόνιν ὀριζίου κτλ. εἴτε μεμιγμένον μετὰ ἀσβετίου ὕδατος ἢ ἀνθρακικῆς μαγνησίας, ἅτινα κατὰ τὸν Rekitansky θεωροῦνται κάλλιστα ὑποβοηθητικὰ τῆς διὰ τοῦ γάλακτος τροφῆς.

Μετὰ δὲ τὴν παρέλευσιν τῶν ὀξέων συμπτωμάτων, ὅτε παρατηρεῖται ὅτι ὁ στόμαχος δύναται νὰ δεχθῇ πλὴν τοῦ γάλακτος καὶ ἕτερον εἶδος τροφῶν, ἀπαιτεῖται ἐπίσης αὐστηρὰ τῆς διαίτης ἐπιβολὴ καὶ ἐκλογὴ τῶν πρὸς χρῆσιν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ζωικῶν οὐσιῶν· δι' ὃ συνιστᾶται τῷ πάσχοντι οὐ μόνον τὸ ποιὸν καὶ ποσὸν τῶν τροφῶν, ἀλλὰ καὶ ὁ χρόνος, καθ' ὃν νὰ λαμβάνῃ αὐτάς· δίδεται δὲ κατὰ προτίμησιν ὁ ἐκ κρέατος ζωμός, τὰ νωπὰ ᾠὰ καὶ ὀλίγον ἐψημένα, ἔτι δὲ ἰχθῦς καὶ ἐκ τῶν κρεάτων τὰ μᾶλλον ἐλαφρά, ἤτοι τὰ καλούμενα λευκά· πάντα ταῦτα δίδονται ἐναλλὰξ καὶ μετὰ μεγίστης προσοχῆς, ἐφ' ὅσον ἡ βελτίωσις καθίσταται ἐπαισθητή· μόλις ὅμως ἀναφανῶσι τὰ νοσηρὰ φαινόμενα, ὀφείλομεν πάραυτα νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν διὰ τοῦ γάλακτος αὐστηρὰν δίαιταν.

Ἐκ τῶν ποτῶν ὁ ἄρρωστος ὀφείλει νὰ ἀπέχῃ τοῦ οἴνου καὶ τῶν λοιπῶν πνευματωδῶν, διότι ἐφαπτόμενα ταῦτα τοῦ ἐξειλκωμένου βλεννοϋμένος προκαλοῦσι πόνον ἰσχυρόν· ἔτι δὲ ἀπαγορεύονται τὰ ἀεροφόρα ὕδατα, ὡς διατείνοντα τὸν στόμαχον καὶ δυνάμενα νὰ ἐπιφέρωσιν ἐντεῦθεν τὴν ῥῆξιν αὐτοῦ· μόνον δὲ ἡ χρῆσις ἁπλοῦ ψυχροῦ ὕδατος ἢ ἀλκαλικῶν μεταλλικῶν ὑδάτων ἐπιτρέπεται, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ μετρία.

Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὸν Debove ἡ διὰ τοῦ γάλακτος δίαιτα δὲν φέρει πάντοτε εὐάρεστα ἀποτελέσματα καὶ ἐπιτείνεται ἐκ ταύτης ὁ πολλάκις μετὰ τοῦ ἕλκους ὑπάρχων ἀνευρυσμὸς τοῦ στομάχου, τούτου ἕνεκα προέτεινεν οὗτος ἑτέραν μέθοδον, ἧς κύριος σκοπὸς εἶναι ἡ ἐξουδετέρωσις τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ τῇ χρήσει μεγάλων δόσεων ἀλκαλίων, ὥστε νὰ κωλύηται ἡ ἐνέργεια τοῦ γαστρικοῦ ὀξέος ἐπὶ τῆς ἑλκώδους ἐπιφανείας.

Συνίσταται δὲ ἡ μέθοδος τούτου εἰς πλύσεις τοῦ στομάχου κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας, ὅπως κενωθῇ οὗτος ἐκ τῶν ὀξέων οὐσιῶν ἃς περιέχει· εἶτα χορηγεῖται τῷ ἀρρώστῳ τρὶς τῆς ἡμέρας 25 γραμμ. κόνις ἐκ κρέατος ἐντὸς γάλακτος περιέχοντος 10 γραμμ. δισανθρακικοῦ νάτρου. Ἐὰν δὲ ὁ πάσχων ἐξ ἀνδίας δὲν δύναται νὰ λάβῃ τὸ μῖγμα τοῦτο, τότε ἐγχέεται ἐν τῷ στομάχῳ διὰ καθετῆρος. Ἔτι δὲ δίδεται τῷ ἀρρώστῳ μία λίτρα γάλακτος μετὰ μικρᾶς ποσότητος ἀσβεστούχου ὕδατος. Κατὰ τὰς αὐτὰς περιστάσεις γίνεται

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χρῆσις καὶ ἑτέρων ἀλκαλίων, ὡς τῆς μαγνησίας τῆς σακχαρούχου ἀσβέστου τοῦ ἰατρικοῦ σάπονος.

Ἡ μέθοδος αὕτη τοῦ Debove, ἐξαιρέσει τῆς ἀφθόνου χρήσεως τῶν ἀλκαλίων, ἥτις δύναται νὰ ἔχῃ ἀποχρῶντα λόγον τὴν ἐξουδετέρωσιν τοῦ γαστρικοῦ ὀξέος, κατὰ τὰ λοιπὰ οὐδὲν τὸ πρακτικὸν παρουσιάζει, μάλιστα δὲ δυνατὸν νὰ καταστῇ καὶ ἐπιβλαβὴς διὰ τῶν ἐνεργουμένων πλύσεων, αἵτινες πολλάκις προκαλοῦσιν ἢ αὐξάνουσι τὰς αἱμορραγίας τοῦ στομάχου.

Πρὸς δὲ τῇ διαίτῃ τοῦ ἀρρώστου ἀπεδείχθη ὡσαύτως ὠφελιμωτάτη ἡ χρῆσις φ α ρ μ ά κ ω ν τινῶν, τὸ μὲν διότι ἀνακουφίζουσι ταῦτα τὸν πάσχοντα ἐκ τῶν ὀδυνηρῶν τῆς νόσου συμπτωμάτων, τὸ δὲ διότι προκαλοῦσι πολλάκις καὶ αὐτῆς τῆς νόσου τὴν ἴασιν.

Μεταξὺ τῶν τοπικῶς ἐνεργούντων φαρμάκων, τῶν καὶ ἐπουλωτικῶν καλουμένων, συνιστᾶται ἰδίᾳ ὁ ὑπερχλωριοῦχος σίδηρος, ὅστις ἐκ τῶν στυπτικῶν ἰδιοτήτων, ἃς κέκτηται, οὐ μόνον ἐνεργεῖ ὡς αἱμοστατικόν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπούλωσιν τοῦ ἕλκους διευκολύνει, ἴσως ἐκ σχηματισμοῦ ἐπιπάγου ἐπὶ τῆς ἑλκώδους ἐπιφανείας, ὅστις προφυλάσσων αὐτὴν ἐκ τῶν ἐρεθιστικῶν οὐσιῶν ἐπιτρέπει τὴν ἀνάπτυξιν σαρκοφυΐας καὶ ἐπομένως τὴν ἐπούλωσιν τοῦ ἕλκους. Ἕνεκα δὲ τῶν λαμπρῶν ἀποτελεσμάτων, ἅτινα ἡ χρῆσις αὐτοῦ ἐπιφέρει ἐπὶ τοῦ ἁπλοῦ ἕλκους καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τῶν αἱμορραγικῶν διαβρώσεων, τῶν κατὰ τὴν χλώρωσιν ἀπαντωσῶν, τινὲς θεωροῦσι τὸν ὑπερχλωριοῦχον σίδηρον, τρόπον τινά, ὡς φάρμακον εἰδικὸν τῆς περὶ ἧς πρόκειται παθήσεως.

Χορηγεῖται δὲ εἴτε ἐν καθαρῷ ὕδατι, ὅπερ προτιμότερον, εἴτε, ἐὰν ὁ πάσχων αἰσθάνεται ἀηδίαν, ἐν σακχαρούχῳ ἢ ἐν διαλύσει ἀραβικοῦ κόμμεως κατὰ 10 σταγόνας τρὶς ἢ τετράκις τῆς ἡμέρας καὶ παραγγέλλεται νὰ λαμβάνῃ ὁ ἄρρωστος εἰς ὥρας, καθ' ἃς ἔχει κενὸν τὸν στόμαχον.

Μετὰ τὸν ὑπερχλωριοῦχον σίδηρον ὑπὸ ἔποψιν τοπικῆς ἐνεργείας ἀπεδείχθη ἐπίσης ὠφέλιμος καὶ ὁ νιτρικὸς ἄρ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γυρος, χορηγούμενος κατά τε τὸν Niemeyer καὶ Trousseau εἰς δόσιν 1 κοκ. ἕως 2 ἐφ' ἅπαξ κατὰ τὴν πρωΐαν καὶ νήστεως τοῦ ἀρρώστου ἡ ἐγχεόμενος ἐν τῷ στομάχῳ δι'οἰσοφαγικῆς σύριγγος κατὰ τὸν Fleming ἐν διαλύσει ἐξ $^1/_2$ ἕως 4 κοκ. ἐντὸς $^1/_2$ οὐγγ. ὕδατος. Ἀλλ' ὅπως αἱ ἐγχύσεις ὦσιν ἀποτελεσματικαί, ὀφείλει ὁ ἄρρωστος νὰ τοποθετῆται ὥστε ἡ σύριγξ νὰ εὑρίσκηται περὶ τὴν ἑλκώδη ἐπιφάνειαν. Οἱαδήποτε ὅμως καὶ ἂν ᾖ ἡ χρῆσις τοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου, ἀνάγκη νὰ διακόπτηται ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, διότι ἡ μὴ ἀπέκκρισις τούτου ἐκ τοῦ ὀργανισμοῦ ἐπιφέρει ἐλαιώδη ἢ μελανόφαιον χροιὰν τοῦ δέρματος.

Κατὰ τῶν συμπτωμάτων τῆς νόσου καὶ ἐν πρώτοις κατὰ τῶν ἰσχυροτάτων πόνων δίδομεν τὰ ναρκωτικά, καὶ ἐκ τούτων, ὡς εἰς τὰς λοιπὰς τοῦ στομάχου νόσους, προτιμητέα τὰ ὀπιοῦχα. Διὰ τοῦ ὀπίου καὶ τῶν σκευασιῶν αὐτοῦ τοῦτο μὲν καταπραΰνονται οἱ πόνοι οἱ ἐκ τοῦ ἕλκους καὶ τῶν δυσπέπτων τροφῶν ἢ ποτῶν προερχόμενοι, τοῦτο δὲ ἐλαττοῦται καὶ ἡ τοῦ βλεννογόνου ἐρεθεστικότης, δι' ἧς προκαλοῦνται οἱ ἰσχυροὶ ἔμετοι καὶ οὕτως, ἐν ᾧ παύει ἐξαντλούμενος ὁ ἄρρωστος, ἀνακτᾷ συνάμα δυνάμεις διά τε τῆς ἡσυχίας καὶ τῆς ῥυθμίσεως προσφορωτέρου διαίτης. Χορηγοῦμεν δ' αὐτά, ἐὰν ὁ στόμαχος ἐπιτρέπῃ, ἐσωτερικῶς, ἄλλως μεταχειριζόμεθα ἐξωτερικῶς εἰς ἀλοιφὰς ἢ ποιούμεθα ὑποδορείους διὰ τῆς μορφίνης ἐνέσεις.

Πλὴν δὲ τούτων συμβουλεύουσι τὴν εὐθάλειαν, τὸν ὑοσκίαμον, τὰ ἐμετικὰ κάρυα καὶ τὸ ὕδωρ τῆς δαφνοκεράσου, ἰδίᾳ εἰς προβεβηκότας τὴν ἡλικίαν, εἰς οὓς ἡ χρῆσις τοῦ ὀπίου εἶναι ἐπιβλαβής, ἀλλ' ἡ τούτων ἐνέργεια ὑπολείπεται κατὰ πολὺ τῆς τῶν ὀπιούχων.

Πρὸς τοῖς ναρκωτικοῖς πολλάκις ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἀπεδείχθη ὠφέλιμος καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἀντισπαστικῶν καλουμένων μέσων, ὡς ἐνεργούντων οὐχὶ βεβαίως ἐπὶ τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου, ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἐπιγιγνομένης γαστρίτιδος καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἀναπτυσσομένης περὶ τὸ ἕλκος ἐντονωτέρας φλεγμονῆς. Ἐκ τούτων συνιστῶνται τὰ ἐκδόρια,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὰ ἔμμονα ἢ πλανητικά, αἱ διὰ τοῦ πεπυρακτωμένου σιδήρου καυτηριάσεις ἢ τὰ διαρκῆ καυτήρια καὶ αἱ διὰ τοῦ κρωτονίου ἐλαίου ἐντριβαί.

Κατὰ τῶν ἐμέτων, πλὴν τοῦ ὀπίου εἰς μεγάλας δόσεις καὶ τῆς μορφίνης ἣν δίδομεν ἐντὸς ἀσβεστούχου ὕδατος κατὰ μικρὰς ἀλλ' ἐπανειλημμένως, μεταχειριζόμεθα τὰ ψυχρὰ ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν ὡς ἐπιθέματα, ἔτι δὲ τὸ σωσίκρεας (4 - 5 σταγόνας ἐντὸς 6 οὐγγ. ὕδατ.) ἢ τὸ βᾶμμα τοῦ ἰωδίου (3 ἢ 4 σταγόνας ἐντὸς μικρᾶς ποσότητος σακχαρούχου ὕδατ.). Εἴς τινας δὲ περιπτώσεις κατεδείχθη ἀνυσιμωτάτη ἡ χρῆσις τοῦ βισμουθίου καὶ μάλιστα ὅτε οἱ τῶν λοιπῶν φαρμακευτικῶν οὐσιῶν ἐνέργεια ἀπέτυχε καὶ ὁ πάσχων κατελαμβάνετο ὑπὸ ἐμέτων μετὰ τὴν λῆψιν καὶ τῆς ἐλαχίστης τροφῆς. Τὸ δὲ φάρμακον τοῦτο οὐ μόνον καταπαύει τὴν ἐρεθιστικότητα τοῦ βλεννογόνου τοῦ στομάχου, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἐνεργεῖ καὶ ὡς μέσον ἀπομονωτικόν· ἤτοι ἐναποτιθέμενον ἐπὶ τοῦ ἕλκους παρεμποδίζει τὴν ἄμεσον ἐπαφὴν τούτου μετὰ τῶν ἐν τῷ στομάχῳ ὑπαρχουσῶν ἐρεθιστικῶν οὐσιῶν, δι' ὃ ἡ τούτου χρῆσις ἐνδείκνυται καὶ κατ' αὐτῆς τῆς παθήσεως. Δίδεται δὲ κατὰ 20, 30 ἢ καὶ 40 κόκ. ἡμίσειαν ὥραν πρὸ τοῦ γεύματος. Πρὸς τούτοις ὠφέλιμοί εἰσι κατὰ τοῦ ἐμέτου αἱ ἀπορροφητικαὶ κόνεις καὶ τὰ ἀλκαλικὰ ὕδατα καὶ ἰδίᾳ ὅτε λαμβάνει ταῦτα ὁ πάσχων εἰς πηγάς, ἔνθα δύναται νὰ ἐφαρμόσῃ καὶ τὴν διὰ τοῦ γάλακτος δίαιταν.

Κατὰ δὲ τῶν συνεπειῶν τῆς νόσου καὶ ἐν πρώτοις κατὰ τῶν ἐπερχομένων ἀπὸ τοῦ στομάχου αἱμορραγιῶν μεταχειριζόμεθα τὰ στυπτικά, ἤτοι τὸν ὑπερχλωριοῦχον σίδηρον, τὴν ἐργοτίνην, τὸ βισμοῦθον (εἰ μὴ προηγήθη ἡ τοῦ ὑπερχλωριούχου σιδήρου χρῆσις), τὸν πάγον διὰ τοῦ στόματος ἢ θέτομεν κύστεις πεπληρωμένας πάγου ἐπὶ τῆς κοιλίας καὶ τέλος τὰ ἀντισπαστικὰ κατὰ τὰ ἄκρα. Τὰ δὲ αἱμοστατικὰ ταῦτα μέσα ἐννοεῖται ὅτι φέρουσιν ἀποτέλεσμα μόνον ἐπὶ μικρῶν αἱμορραγιῶν, προερχομένων ἐκ διαβρώσεως τῶν κατ' ἐπιπολὴν τοῦ στομάχου ἀγγείων· ὅταν ὅμως τὸ αἷμα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἶναι ἀκατάσχετον ἕνεκα ῥήξεως μεγάλου ἀρτηριακοῦ κορμοῦ, τότε δυστυχῶς εἰς οὐδὲν συντελοῦσι.

Κατὰ δὲ τῆς διατρήσεως τοῦ στομάχου ἐφαρμόζομεν πάντα τὰ κατὰ τῆς ὀξυτάτης περιτονίτιδος ἐνδεικνύμενα μέσα, ἤτοι ἀπόλυτον ἡσυχίαν τοῦ ἀρρώστου, αὐστηροτάτην δίαιταν μέχρις ἀπαγορεύσεως καὶ αὐτοῦ τοῦ ὕδατος καὶ χορηγοῦμεν τὸ ὄπιον διὰ κλυσμάτων καὶ εἰς μεγάλας δόσεις ἢ ποιούμεθα ὑποδερμικὰς διὰ τῆς μορφίνης ἐνέσεις.

Τέλος ἐὰν τὸ μὲν ἕλκος ἐπουλώθη, ὁ δὲ στόμαχος ἔμεινε προσπεφυκὼς πρὸς τὰ παρακείμενα ὄργανα, ἡ θεραπεία γίνεται κατὰ τῶν ἐπερχομένων συμπτωμάτων. Ἐν πάσῃ δὲ περιπτώσει κυρίως συνιστᾶται τῷ πάσχοντι ἀποφυγὴ πάσης καταχρήσεως περὶ τὴν δίαιταν, διότι καὶ ἡ ἐλαχίστη παρεκτροπὴ δύναται νὰ φέρῃ ὑποτροπὴν τῆς παθήσεως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

ΟΓΚΟΙ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΧΟΥ

Οἱ πλεῖστοι τῶν ἐν τῷ στομάχῳ ἀναπτυσσομένων ὄγκων ἔχουσιν ἕδραν τὸν ὑποβλεννογόνον συνεκτικὸν ἱστόν, τούτου ἕνεκα εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διάχυτοι καὶ ἀνήκουσι σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν βλεννογόνον ἢ εἰς τὸν ὀρρογόννον ὑμένα. Ἕτεροι δὲ παράγονται δευτεροπαθῶς ἐκ καθολικῆς τινος νόσου ἢ εἰσὶν ἀποτέλεσμα ἀλλοιώσεως τῶν ἀδένων τοῦ στομάχου. Πλὴν δὲ τῶν καρκινωματωδῶν ὄγκων, οὓς θέλομεν περιγράψῃ ἐν ἐκτάσει, ἀναφέρομέν τινα περὶ τῶν λοιπῶν ἐν τῷ στομάχῳ ἀπαντώντων ὄγκων, οἵτινες εἰσὶ τὸ λίπωμα, τὸ σάρκωμα, τὸ μύωμα καὶ ἰνομύωμα, τὰ λυμφαδενώματα, οἱ συφιλιδικοὶ ὄγκοι καὶ τὰ ἀδενώματα.

Λίπωμα. Οἱ λιπωματώδεις ὄγκοι, οἵτινες σχηματίζονται ἐκ τοῦ λίπους καὶ ἄρχονται ἐκ τοῦ κέντρου τῆς « tunica nervea », εἰσὶ σπάνιοι καὶ οὐδὲν τὸ ἰδιάζον παρου-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σιάζουσιν. Ἔχουσι δὲ μέγεθος κόκκου κανάβεως καὶ ἀναλόγως τῆς ἕδρας αὐτῶν εὑρίσκονται προεξέχοντες εἴτε εἰς τὸ κοῖλον τοῦ στομάχου εἴτε πρὸς τὸ περιτόναιον.

Σάρκωμα. Ἐπίσης τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ὄγκων εἶναι σπάνιον καὶ παράγεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δευτεροπαθῶς. Ὁ Virchow ἀναφέρει σάρκωμα τοῦ μικροῦ τόξου καὶ συγχρόνως τῶν ὠοθηκῶν καὶ τοῦ περιτοναίου. Ὡς δευτεροπαθὴς ἐκδήλωσις παρετηρήθη καὶ τὸ μελανικὸν σάρκωμα.

Μύωμα καὶ ἐνομύωμα. Οἱ ὄγκοι οὗτοι εἰσὶ συνηθέστεροι καὶ ἔχουσι σύστασιν σχεδὸν ὁμοίαν πρὸς τὰ ἰνομυώματα τῆς μήτρας. Ἐδράζουσι δὲ συνήθως περὶ τὸν πυλωρὸν καὶ ὁτὲ μὲν ἐξέχουσι τοῦ περιτοναίου (μυώματα ἐξωτερικά), ὁτὲ δὲ εὑρίσκονται πρὸς τὸν βλεννογόνον (μυώματα ἐσωτερικά). Τὸ δὲ μέγεθος αὐτῶν εἶναι διάφορον· ὁ δὲ Cornil καὶ Ranvier ἀναφέρουσι μύωμα μήκους 8 ἑκ. μ. καὶ πάχους ὅσον τοῦ ἀντίχειρος, τὸ ὁποῖον εὑρίσκετο ἐν τῷ πυλωρῷ καὶ ἦτο κεκαλυμμένον ὑπὸ τοῦ βλεννογόνου ὑμένος. Ἐνίοτε δὲ κατὰ τὸν Virchow τὰ ἰνομυώματα λαμβάνουσι μορφὴν σπογγώδη, ὅτε διαφέρουσι τοῦ καρκίνου ἐκ τῆς μικρᾶς τάσεως, ἣν ἔχουσι πρὸς ἐξέλκωσιν καὶ ἐκ τῆς κατὰ προτίμησιν ἐμφανίσεως αὐτῶν εἰς νέους τὴν ἡλικίαν. Ὅτε δὲ ὁ ὄγκος οὗτος περιβάλλει κυκλωτερῶς τὸν πυλωρὸν καὶ προκαλεῖ στένωσιν τοῦ στομίου τούτου καὶ ἐντεῦθεν ἀνευρυσμὸν τοῦ στομάχου, τότε ἡ διάκρισις αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ σκίρρου καθίσταται ἀδύνατος ἄνευ μικροσκοπικῆς ἐξετάσεως. Τέλος δὲ ἀναφέρομεν ὅτι παρετηρήθη μύωμα συγγενές, ὅπερ εἶχε προκαλέσει στένωσιν τοῦ πυλωροῦ ἕνεκα μυϊκῆς ὑπερτροφίας.

Λυμφαδενώματα. Τοιοῦτοι ὄγκοι ἀπαντῶσιν ἕνεκα καθολικῆς λυμφαδενίτιδος καὶ λευχαιμίας, εἰσὶ δὲ μαλθακοὶ ὑπόλευκοι μετὰ πολλῶν ἐκβλαστήσεων καί, ἐὰν φέρωμεν ἐπ' αὐτῶν τομήν, παρατηροῦμεν ὅτι ἐκρέει ὀπὸς γαλακτώδης καὶ ἄφθονος. Παράγονται δὲ οἱ ὄγκοι οὗτοι ἐκ τῆς λυμφοειδοῦς διηθήσεως τοῦ ἐνδοαδενώδους καὶ ὑποβλεννογόνου συνεκτικοῦ ἱστοῦ, ἐξ οὗ παρατηροῦνται ἐνίοτε

Δημόσιά Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εὐμεγέθεις προεξοχαί, ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὁποίων δυνατὸν νὰ εὑρεθῶσι καὶ ἀδένες σχεδὸν κατὰ φύσιν. Οἱ δὲ τοιοῦτοι ὄγκοι εἰσὶ ἐπιδεκτικοὶ ἐξελκώσεως, ἡ δὲ διάγνωσις αὐτῶν γίνεται μόνον διὰ τοῦ μικροσκοπίου.

Κομμιώδεις ὄγκοι. Κομμιώδεις ὄγκους καὶ συφιλιδικὰς ἐξελκώσεις παρετήρησαν ὁ Virchow, Leudet καὶ Lancereaux. Ἐν δὲ τῷ συγγράμματι αὐτῶν ὁ Cornil καὶ Ranvier περιγράφουσι λεπτομερῶς κομμιώδη ὄγκον, ὑπὸ τὸν βλεννογόνον ὑμένα κείμενον. Ὡσαύτως δὲ ὁ Calliard ἀναφέρει ἐσχάτως ὅτι παρετήρησεν εἰς συφιλιδικὸν ἀποδεδειγμένον τὰ συμπτώματα τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους, ἅτινα ἐξέλιπον τῇ χρήσει τῆς ἀντισυφιλιδικῆς θεραπείας. Συμπεραίνει δὲ ἐκ τούτου ὅτι συφιλιδικαὶ ἐξελκώσεις δυνατὸν νὰ παραγάγωσι ἕλκος εἰς τὸν στόμαχον, τὸ ὁποῖον νὰ ἐκδηλῶται διὰ τῶν συνήθων συμπτωμάτων τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους καὶ νὰ θεραπεύηται διὰ τῆς εἰδικῆς θεραπείας.

Ἀδενώματα καὶ πολυαδενώματα. Ἡ ἐξέτασις τῶν ὄγκων τούτων εἶναι κατὰ τοσοῦτον ἐνδιαφέρουσα, καθ' ὅσον τινὲς φρονοῦσιν ὅτι ἀποτελοῦσι βλάβην διάμεσον μεταξὺ χρονίας γαστρίτιδος καὶ καρκίνου τοῦ στομάχου, ἐπιθηλιώματος ἢ καρκινώματος, καὶ ὅτι δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς μέσον ἐξακριβώσεως τῆς ἱστολογικῆς καταγωγῆς τοῦ καρκίνου.

Οἱ δὲ ὄγκοι οὗτοι ποικίλοι τὸ σχῆμα ἀπαντῶσι πολλάκις εἰς προβεβηκότας τὴν ἡλικίαν καὶ μάλιστα εἰς ἄτομα ἅτινα οὐδ' ὅλως ἐν καιρῷ ζωῆς ἠτιῶντο τὸν στόμαχον. Φαίνονται δὲ εἴτε ὡς ἐπάρσεις πολυπόδειοι, εἴτε ὡς ὀγκία διεσπαρμένα καὶ στρογγύλα, εἴτε ὡς ὄγκοι ἐξέχοντες, εὐμεγέθεις καὶ πεπλατυσμένοι, τῶν ὁποίων ἡ ἐπιφάνεια ὑπομιμνήσκει τὴν διάταξιν τῶν ἐγκεφαλικῶν γύρων (πολυαδένωμα διάχυτον).

Ἐπάρσεις πολυποδώδεις. Ἡ ποικιλία αὕτη κατὰ τὸν Cornil καὶ Ranvier εἶναι ἓν ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς χρονίας γαστρίτιδος. Ὁ δὲ μεταξὺ τῶν ἀδένων συνεκτικὸς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἱστὸς πυκνοῦται καὶ ἐπιμηκύνεται, ὥστε ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ γλωσσίδας ἢ πολύποδας, ἐξ οὗ ἡ κατὰ τὰ μέρη ταῦτα ἰδιάζουσα λαχνώδης ὄψις τοῦ βλεννοϋμένος. Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς ὑπερτροφίας τοῦ μεσαδενώδους διαστήματος εἶναι ἡ ἀπόφραξις τῶν στομίων τῶν ἀδένων, ὧν οἱ πυθμένες ἕνεκα τοῦ φλεγμονώδους ἐρεθισμοῦ ἐπιμηκύνονται καὶ πολλαπλασιάζονται. Ἐὰν δὲ αἱ πολυποδώδεις προεξοχαὶ τμηθῶσι κατὰ τὰς βάσεις αὐτῶν, εὑρίσκεται μᾶζα συνισταμένη ἐξ ἀδενωδῶν σωλήνων διεσταλμένων καὶ κειμένων ἐπ' ἀλλήλων· ἔτι δὲ κάτωθεν ἐὰν φέρωμεν τομήν, παρατηρεῖται ἡ μυώδης ἐπιφάνεια τοῦ βλεννογόνου ἀνέπαφος. Αἱ δὲ βλάβαι αὗται, ἀποτέλεσμα τῆς χρονίας γαστρίτιδος, ὁμοιάζουσι πρὸς τὰς ἀδενώδεις κύστεις ἐξ ἐπισχέσεως.

Ὄγκία στρογγύλα. Ταῦτα ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ Cruveilhier καὶ ἄλλων συγγραφέων, ἀλλ' ἐσχάτως ὁ Brissaud ἐποιήσατο ἰδίας ἐπ' αὐτῶν μελέτας. Εἶνε δὲ πολλοὶ μικροὶ στρογγύλοι ὄγκοι 150 μέχρι 120 ἢ καὶ πλέον διεσπαρμένοι ἰδίᾳ κατὰ τὸν πυθμένα τοῦ στομάχου. Εἰσὶ δὲ εὐκίνητοι ἐνίοτε μισχωτοὶ ἢ συννηωμένοι βοτρυοειδῶς· ἔχουσι δὲ μέγεθος λεπτοκαρύου καὶ εὑρίσκονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ κατὰ τύχην.

Τούτους δὲ παράγουσιν οἱ ἀδένες καὶ ἀποτελοῦσιν ἀληθὲς πολυαδένωμα. Οἱ ἀδένες αὐξάνουσι τὸν ὄγκον, ἐπιμηκύνονται καὶ ἀναπτύσσουσιν ἐκβλαστήσεις. Ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει οἱ σωλῆνες πληροῦνται ἐπιθηλιακῶν κυττάρων κατ' ἀρχὰς κυβικῶν καὶ εἶτα πολυεδρικῶν· ἐν γένει δὲ δυνατὸν νὰ εὕρῃ τις ἐπιθηλιακὰ κύτταρα ὅλων τῶν ποικιλιῶν πλὴν τοῦ παλμώδους, τὸ ὁποῖον ἴσως νὰ ὑπάρχῃ, διότι ὁ Brisseaud ὁμολογεῖ, ὅτι πιθανὸν ἡ ὑπ' αὐτοῦ γενομένη ἀναζήτησις νὰ μὴ ἦτο ἀρκετή.

Οἱ δὲ τοιοῦτοι ὄγκοι οὐδὲν κοινὸν ἔχουσι πρὸς τὴν γαστρίτιδα (Brisseaud)· παρετηρήθησαν δὲ σχεδὸν εἰς προβεβηκότας τὴν ἡλικίαν.

Πυλαδένωμα διάχυτον. Ἡ τελειοτέρα παριγραφὴ τῆς ποικιλίας ταύτης ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Menétrier καὶ Ray-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

mond, οἵτινες ἐσχάτως παρουσίασαν ἄξιον λόγου παρασκεύασμα ἐν τῇ ἀνατομικῇ ἑταιρείᾳ τῶν Παρισίων. Φαίνεται δὲ τὸ γαστρικὸν πολυαδένωμα ὡς πλάκες ἐξέχουσαι, μήκους ἑκατοστῶν τινων τοῦ μέτρου, ἢ ὡς πάχυνσις κατέχουσα ἀρκετὴν τοῦ βλεννογόνου ὑμένος ἔκτασιν. Ἐπὶ δὲ τῆς ἐπιφανείας τῶν πλακῶν αἱ πτυχαὶ τοῦ βλεννογόνου εὑρίσκονται προφανῶς ἐξωγκωμέναι καὶ πιέζουσαι ἀλλήλας, ὥστε παρέχουσιν ὄψιν ὁμοίαν πρὸς τοὺς γύρους τοῦ ἐγκεφάλου. Κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Menétrier τὸ ὅριον τῆς παχύνσεως ἦτο περιωρισμένον καὶ πέριξ ὁ βλεννογόνος εἶχε κατὰ φύσιν. Διὰ δὲ τῆς μικροσκοπικῆς ἐξετάσεως παρετηρήθη ὅτι ἡ ἀλλοίωσις εἶναι ἡ αὐτὴ πρὸς τὴν παραγομένην κατὰ τὴν μορφὴν τῶν ὀγκιδίων· καὶ ὅτι οἱ ἀδένες τοῦ μικροῦ τόξου δὲν παρίσταντο ὑπερτροφικοὶ καὶ αἱ βλάβαι δὲν ὑπερέβαινον τὸν μυώδη βλεννογόνον. Ἐὰν δὲ αἱ ἀλλοιώσεις αὗται ἀποτελοῦσι τὴν ἀρχικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου, ὡς τινες διισχυρίζονται, ἢ εἰσὶ καὶ παραμένουσιν ὅλως καλοήθεις, τοῦτο εἶναι ζήτημα, ὅπερ μέχρι τοῦδε μένει ἄλυτον.

Τὰ συμπτώματα, ἅτινα παρουσιάζουσιν οἱ πλεῖστοι τῶν ὄγκων τούτων καὶ μάλιστα οἱ ἐξωτερικῶς κείμενοι, εἰσὶν ὅλως ἀβέβαια. Συνήθως δὲ ὄγκος μικρὸς ὑπ' οὐδενὸς συμπτώματος παρακολουθεῖται, ἐνίοτε ὅμως προκαλεῖ ἐμέτους ἐπιμόνους.

Ὄγκος δὲ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εὐμεγέθης καὶ ἐξέχων δύναται νὰ καταστῇ αἰσθητὸς τῇ ψηλαφήσει κατὰ τὴν ἐπιγάστριον χώραν καὶ νὰ προκαλέσῃ λειτουργικὰς τοῦ στομάχου διαταράξεις. Ἀναλόγως δὲ τῆς φύσεως τοῦ ὄγκου καὶ τῆς ταχείας αὐτοῦ πορείας δυνατὸν νὰ ἐπέλθωσι διάφορα συμπτώματα, ὡς πόνος, περιτονῖτις, καχεξία καὶ ἕτερα ἀνάλογα πρὸς τὰ ὑπὸ τοῦ καρκίνου προκαλούμενα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'.

ΚΑΡΚΙΝΟΣ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΧΟΥ

Ὁ στόμαχος εἶναι ἓν τῶν ὀργάνων τῆς ζωικῆς οἰκονομίας τῶν συνηθέστατα ὑπὸ καρκίνου προσβαλλομένων· διότι κατὰ τὰς ἐρεύνας πολλῶν συγγραφέων ἡ πάθησις αὕτη τοῦ στομάχου ἀποτελεῖ τὸ τρίτον ἁπάντων τῶν καρκίνων τῶν πρωτοπαθῶς ἐν τῷ ὀργανισμῷ ἀναπτυσσομένων καὶ ἐξισοῦται σχεδὸν πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν καρκίνων τῆς μήτρας καὶ τοῦ μαστοῦ.

Αἴτια. Τὰ αἴτια τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου εἰσὶ πάντη σκοτεινά, διότι τὰ πλεῖστα τῶν ἀναφερομένων ἁρμόζουσιν εἰς τὴν γενικὴν τοῦ καρκίνου ἱστορίαν καὶ οὐδ'ὅλως συντελοῦσιν εἰς τὴν ἐξακρίβωσιν τῆς παραγωγῆς τούτου ἐν τῷ στομάχῳ.

Ἡλικία. Συνήθως ὁ καρκίνος τοῦ στομάχου παρατηρεῖται περὶ τὸ 50 ἔτος, ἀλλ' ἡ μεγίστη αὐτοῦ ἀνάπτυξις εὑρίσκεται μεταξὺ τοῦ 60 καὶ 70 ἔτους. Ὁ δὲ Brinton στηριζόμενος ἐπὶ 600 περιπτώσεων ἀναφέρει τὴν ἑξῆς ἀναλογίαν. Ὁ μεγαλήτερος τούτων ἀριθμὸς ($^{3}/_{4}$ ἢ 435) παρήχθη μεταξὺ τοῦ 40 καὶ 70 ἔτους. Εἰς δὲ δεκαετεῖς περιόδους ὁ μέγιστος ἀριθμὸς ($^{2}/_{7}$ ἢ 162) ἐγένετο μεταξὺ 50 καὶ 60. Ἄνωθεν δὲ τοῦ 70 ἔτους ἡ πάθησις ἐλαττοῦται οὐχὶ ἐκ τῆς ἡλικίας, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἀναλογίαν τῶν κατὰ ταύτην ἐπιζώντων ἀνθρώπων.

Καί περ δὲ σπανιώτατα, δύναται ὅμως ὁ καρκίνος τοῦ στομάχου νὰ ἀναφανῇ καὶ εἰς ἄτομα κατὰ πολὺ νεώτερα· οὕτως ὁ Reichert ἐπὶ 70 περιπτώσεων εὗρε τοῦτον δὶς μεταξὺ 20 καὶ 30 ἔτους, ὡσαύτως δὲ ὁ Leube ἀναφέρει ἑτέρας δύο περιπτώσεις κάτω τῶν 30 ἐτῶν· πλὴν δὲ τῆς ἡλικίας ταύτης παρετηρήθη ὁ καρκίνος καὶ κατ' αὐτὴν ἔτι τὴν παιδικήν. Οὕτως ὁ μὲν Moor παρετήρησε τοῦτον εἰς παιδίσκην 13 ἐτῶν, ὁ δὲ Scheffer εἰς παῖδα 14 καὶ τέλος ὁ Cullingworth

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀναφέρει περίπτωσιν βρέφους 5 μηνῶν καὶ ὁ Widerhofer ἑτέραν συγγενῆ, ἀλλ' αἱ τελευταῖαι ἀποτελοῦσιν ἄκραν ἐξαίρεσιν.

Φῦλον. Αἱ πρὸς τοῦτο γενόμεναι στατιστικαὶ παρήγαγον ἀντίθετα ἀποτελέσματα, δι' ὃ τινὲς μὲν τῶν συγγραφέων ὑποστηρίζουσιν ὅτι ἡ πάθησις αὕτη εἶναι συνηθεστέρα εἰς τὸν ἄνδρα τοσοῦτον, ὥστε ὁ Barras τοῦτον θεωρεῖ σχεδὸν ἴδιον τοῦ ἀνδρός, ἕτεροι δὲ ὅτι εἶναι συνηθέστερος εἰς τὴν γυναῖκα. Καί τοι δὲ αἱ στατιστικαὶ καταρτίζονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐξ ἐσφαλμένων πληροφοριῶν, οὐχ ἧττον ἡ γνώμη τῶν πρώτων φαίνεται ἀκριβεστέρα, διότι ταύτην παραδέχονται καὶ οἱ συγγραφεῖς, οἵτινες ἐστηρίχθησαν ἐπὶ τῶν ἰδίων αὐτῶν περιπτώσεων. Ἀλλ' ἡ διαφορὰ δὲν εἶναι τοσοῦτον ἐπαισθητή, ὥστε νὰ ὑποστηρίζηται ἡ γνώμη τοῦ Barras, διότι ἐκ 1303 παρατηρήσεων τοῦ Wilson Fox εἰσὶ 680 ἄνδρες καὶ 623 γυναῖκες, τοῦ δὲ Brinton ἡ ἀναλογία ἐπὶ 684 περιπτώσεων παρουσιάζει 4 πρὸς 3, ἤτοι 56 ἄνδρας πρὸς 43 γυναῖκας ἐπὶ τοῖς 100.

Κλῖμα. Εἴς τινας χώρας παρετηρήθη ὅτι ἥκιστα ἢ οὐδ' ὅλως ἀπαντᾷ ὁ καρκίνος τοῦ στομάχου, ἐν ᾧ εἰς ἑτέρας εἶναι κατὰ πολὺ συνήθης· οὕτως ὁ μὲν Heinemann ἐν τῇ Vera - Cruz μίαν καὶ μόνην περίπτωσιν παρετήρησεν, ὁ δὲ Criesinger καθ' ὅλην τὴν ἐν Αἰγύπτῳ διαμονήν του οὐδὲ μίαν. Τοὐναντίον κατὰ τὸν Autenrith ὁ καρκίνος εἶναι λίαν συνήθης κατὰ τὴν ἄνω Σουηδίαν καὶ τὸν Μέλανα δρυμόν. Ὡσαύτως δὲ ὁ Cloquet παρετήρησε τοῦτον συνήθη ἐν τῇ Νορμανδίᾳ καὶ ἀποδίδει τὴν παραγωγὴν αὐτοῦ εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ μηλίτου.

Φυματίωσις. Ἡ μεταξὺ τῆς φυματιώσεως καὶ τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου ἐκτυλιχθεῖσα σχέσις ἤγαγέ τινας εἰς διάφορα συμπεράσματα, ἅτινα, καίπερ οὐδεμίαν ἐπιστημονικὴν ἀξίαν ἔχοντα, ἀναφέρομεν ἁπλῶς χάριν τῆς ἱστορίας. Κατ' ἀρχὰς μὲν παρεδέχθησαν ὅτι αἱ δύο αὗται παθήσεις εὑρίσκονται ἐν ἀνταγωνισμῷ, εἶτα ὅμως παρετήρησαν ὅτι δύνανται καὶ νὰ συνυπάρχωσιν ἐπὶ ἑνὸς καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ αὐτοῦ ἀτόμου ἢ νὰ εὑρίσκωνται ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ πτώματος. Ἔκτοτε δὲ τοσοῦτον στενῶς συνδεδεμένας τὰς δύο ταύτας παθήσεις ἐθεώρησαν, ὥστε πρό τινος χρόνου ἐρρήθη ὑπὸ τοῦ Burdel de Vierzon, ὅτι ἀπόγονοι καρκινωματωδῶν δύνανται νὰ καταστῶσιν ἐπίσης φυματιῶντες, ὡσεὶ οἱ πρόγονοι αὐτῶν ἔφερον τὴν φυματίωσιν· ἀλλὰ βεβαίως μετὰ τὰς ἐρεύνας, αἵτινες ἐπὶ τῆς φυματιώσεως ἐσχάτως ἐγένοντο καὶ μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ εἰδικοῦ ταύτης βακτηριδίου, αἱ ἀνωτέρω θεωρίαι οὐδεμίαν ὑπόστασιν ἔχουσιν. Καθ'ἡμᾶς δὲ ἡ σχέσις τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου πρὸς τὴν φυματίωσιν εἶναι ἡ αὐτὴ πρὸς πᾶσαν νόσον δυναμένην νὰ ἐπιφέρῃ ἐξασθένησιν καὶ ἐξάνθλησιν τοῦ ὀργανισμοῦ, ὥστε μετὰ δεδομένων αἰτίων νὰ ἀναπτύσσηται ἀσφαλέστερον καὶ ἐκδηλῶται ταχύτερον ἡ φυματίωσις.

Κληρονομικότης. Ἡ κληρονομικότης τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου, ὡς καὶ πάσης καρκινωματώδους παθήσεως, ἀρκούντως παρατηρεῖται· ἀλλὰ παράγεται αὕτη ἐξ ἰδίου νοσηροῦ στοιχείου, μεταδιδομένου ἐκ τῶν προγόνων εἰς τοὺς ἀπογόνους, ἢ ἐκ προδιαθέσεως τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ κληρονομικότητος κλίσεων, ἕξεων, ὀρέξεων ἢ ψυχικῶν παθῶν, ἅτινα πολλάκις παρατηροῦνται εἰς μέλη μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας καὶ τὰ ὁποῖα δυνατὸν νὰ χρησιμεύωσιν ὡς ἀφορμὴ τῆς τοῦ καρκίνου παραγωγῆς; Ἡ δὲ παραδοχὴ τῆς μεταδόσεως νοσηροῦ στοιχείου ἐκτὸς τοῦ ὅτι μέλλει νὰ παραγάγῃ τὴν νόσον εἰς προκεχωρηκυῖαν ἡλικίαν, ὅτε συνήθως ἀναπτύσσεται ὁ καρκίνος, προϋποθέτει ταύτην καὶ φύσεως μιασματικῆς; Ὁ καρκίνος ὅμως οὐδ'ὅλως ἀποδεικνύεται τοιαύτης φύσεως, διότι καί τοι ἀναφέρουσί τινες μετάδοσιν τούτου δι' ἁπλῆς ἐπαφῆς, αἱ τοιαῦται ὅμως περιπτώσεις εἰσὶ τοσοῦτον σπάνιαι ὥστε δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἁπλαῖ συμπτώσεις, διὰ δὲ τῶν γενομένων ἐνοφθαλμίσεων οἱ πλεῖστοι τῶν πειραματιστῶν ἀντὶ καρκίνου παρήγαγον ἀποστήματα πυοαιμίας μεταστικά· καὶ αὐτὰ δὲ τὰ ὑπὸ τοῦ Langenbeck ἀναφερόμενα ἐπιτυχῆ πειράματα οὐδὲν κῦρος ἔχουσιν, ἅτε παραχθέντα εἰς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐποχὴν καθ' ἣν οὐδεὶς ἠδύνατο νὰ δώσῃ τὸν ἀκριβῆ ἱστολογικὸν ὁρισμὸν τοῦ καρκινώματος. Πρὸς δὲ τούτοις ἀνάγκη νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι, ἐὰν ἡ ἐπεξεργασία τοῦ καρκίνου παρήγετο ἐκ μικροργανισμοῦ τινος, ἡ ἐνέργεια τούτου ἤθελεν εἶναι πάντῃ διάφορος τῶν λοιπῶν μικροργανισμῶν, διότι τὰ μέχρι τοῦδε γνωστὰ παράγουσι μόνον ὁμολόγους ἢ ὁμοιοπλαστικὰς ἐπεξεργασίας καὶ οὐδέποτε ἑτεροπλαστικάς. Ἐσχάτως δὲ ὁ Scheurlen ἐνόμισεν ὅτι ἀνεκάλυψε τὸ βακκίλιον τοῦ καρκίνου καὶ ὅτι καλλιεργήσας τοῦτο παρήγαγε δι' ἐνοφθαλμίσεως τὴν νόσον, ἀλλ' ἀπεδείχθη εἶτα ὑπὸ τοῦ Senger ὅτι τὸ βακκίλιον τοῦτο δὲν ἦτο εἰ μὴ τὸ τῶν γεωμήλων καὶ οἱ παραχθέντες ὄγκοι ἁπλαῖ πυώδεις ἑστίαι. Ἐν γένει δὲ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων μέχρι τοῦδε τῆς ἐπιστήμης μέσων ἡ παραδοχὴ τῆς μεταβάσεως νοσηρῶν στοιχείων πρὸς παραγωγὴν τῆς νόσου δυσκόλως ἀποδεικνύεται, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐξήγησις ἐκ κληρονομικότητος ἕξεων ἢ ψυχικῶν παθῶν εἶναι λίαν ἀμφίβολος· ὅτι ὅμως εἶναι ἀναμφισβήτητον, εἶναι ὅτι ὑπάρχουσι πλεῖστα παραδείγματα οἰκογενειῶν, ὧν πολλὰ μέλη ἔπαθον τὴν νόσον ταύτην.

Συγκινήσεις. Μεγίστην δὲ σπουδαιότητα ἀπέδωκαν εἰς τὰς ψυχικὰς συγκινήσεις, εἰς τὰς θλίψεις, τὰς στενοχωρίας, ἃς τις ὑπέστη ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ, ὡς ἐξαντλούσας τὸν ὀργανισμὸν καὶ προκαλούσας καρκίνον, ἀλλὰ τίς τῶν ἀνθρώπων ζήσας ἐπὶ 50 καὶ πλέον ἔτη δὲν ὑπέστη ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ ἀνίας καὶ δὲν ἐδοκίμασε πικρίας, ὥστε νὰ ἀποδοθῶσιν ὡς αἰτία τῆς νόσου; Ἄλλως δὲ καὶ αὐτὴ ἡ ἐν τῷ στομάχῳ ἀναπτυσσομένη καρκινωματώδης ἐπεξεργασία δὲν εἶναι ἀρκετὴ νὰ προκαλέσῃ δυσπεπτικὰς διαταράξεις, ἐξ ὧν ὁ πάσχων νὰ καθίσταται δύστροπος καὶ μελαγχολικός;

Ἐρεθισμός. Τινὲς αἰτίαν τῆς παραγωγῆς τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου θεωροῦσι τὸν ἐρεθισμὸν τὸν γενόμενον ἐπανειλημμένως ἐπὶ τοῦ βλεννογόνου τοῦ στομάχου ὑπένος κατόπιν χρήσεως δυσπέπτων τροφῶν, καταχρήσεως οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν ἢ ἑτέρων ἐρεθιστικῶν οὐσιῶν, ὡς καὶ τὸν ἐκ τραυματικῆς αἰτίας προερχόμενον. Καί τοι βε-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βαίως δὲν πρόκειται νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι ὁ ἐρεθισμὸς εἶναι ἡ κυρίως αἰτία ἡ τὸν καρκίνον παράγουσα, ὥστε νὰ θεωρηθῇ ἀποτέλεσμα καὶ αὐτῆς τῆς γαστρίτιδος κατὰ τὴν φυσιολογικὴν σχολήν, οὐχ ἧττον δὲν δύναταί τις νὰ μὴ παραδεχθῇ αὐτὸν ἐνίοτε ὡς ἀφορμὴν τῆς ὀργανικῆς ἐκφυλίσεως. Ἡ δὲ ὑπόθεσις αὕτη στηρίζεται τὸ μὲν εἰς τὴν οὐχὶ σπανίαν συνύπαρξιν τοῦ καρκίνου μετὰ τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου, οὗτινος μία ἐκ τῶν πολλῶν αἰτιῶν θεωρεῖται καὶ ὁ ἐκ διαφόρων ἀφορμῶν παραγόμενος ἐρεθισμὸς τοῦ βλεννογόνου ὑμένος, τὸ δὲ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καρκίνου καὶ εἰς ἕτερα ὄργανα, ὡς εἰς τὰ χείλη, τὸν μαστὸν καὶ τὸ ἀπευθυσμένον, προερχομένου ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ αὐτῶν. Ἀλλ' ἡ αἰτία αὕτη, καί περ ἀνεξήγητος, δύναται νὰ ἀποδοθῇ μόνον εἰς τὸν ἐπιθηλιώδη καρκίνον, οὐχὶ ὅμως καὶ εἰς τὸν σκίρρον καὶ ἐγκεφαλοειδῆ, οἵτινες ἀναπτύσσονται πρωτοπαθῶς εἰς τὸν ὑποβλεννογόνον συνεκτικὸν ἱστόν.

Τέλος δὲ ἀναφέρουσιν ὡς αἰτίαν τοῦ καρκίνου τὴν ἐξαφάνισιν ἐξανθήματός τινος, τὴν ἴασιν ἕλκους ἢ τὴν ἐπίσχεσιν τῶν ἐμμήνων καὶ τῶν αἱμορροΐδων, ἔτι δὲ ἐξέλαβον τὴν νόσον ταύτην ὡς ἐκδήλωσιν ἑρπητικὴν τῆς ἀρθρίτιδος, τοῦ ῥευματισμοῦ, τῆς χοιραδώσεως ἢ ἐθεώρησαν αὐτὴν τελικὴν μεταμόρφωσιν προϊούσης τῆς ἡλικίας μιᾶς τῶν διαθέσεων τούτων. Ἀλλ' ὡς ἐν ἀρχῇ ἐμνήσθημεν, τὰ αἴτια ἐν γένει τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου εἰσὶν ὅλως ἀβέβαια καὶ σκοτειναὶ καὶ ἀνήκουσιν εἰς τὴν γενικὴν τοῦ καρκίνου ἱστορίαν.

Ἀνατομικαὶ ἀλλοιώσεις. Ὁ καρκίνος τοῦ στομάχου, ὑπὸ ἀνατομοπαθολογικὴν ἔποψιν ἐξεταζόμενος, κατά τινας δὲν παριστᾷ ἑνότητα διακεκριμένην, ἀλλὰ σύνολον ὄγκων, οἵτινες τῇ ἐπιδράσει ἀληθοῦς ἐκφυλίσεως αὐξάνουσι καὶ βαθμηδὸν ἐξελκοῦνται, γιγνόμενοι οὕτως αἰτία παραγωγῆς εἰδικῆς καχεξίας, ἧς ἀποτέλεσμα εἶναι ὁ θάνατος· ἡ διάγνωσις ὅμως τῶν ἐκ τῆς ἀνατομοπαθολογικῆς διαφορᾶς παραγομένων εἰδῶν τοῦ καρκίνου, καί περ ἐχόντων κοινὰ σημειολογικὰ φαινόμενα, καθίσταται ἀδύνατος διὰ μόνων τῶν κλινικῶν συμπτωμάτων.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὑπ' ἄλλων, ὡς ὑπὸ τοῦ Waldeyer καὶ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ, ὑποστηρίζεται τὸ ἐνιαῖον τοῦ νεοπλάσματος, οὗτινος βάσις θεωρεῖται τὸ ἐπιθήλιον, οἱ δὲ διάφοροι καρκίνοι δὲν εἶναι εἰ μὴ ἐπιθηλιώματα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τετροποποιημένα, ὧν ἡ διαφορὰ ἔγκειται εἰς τὸν βαθμὸν τῆς προϊούσης μεταμορφώσεως τῶν κατὰ βάθος κυττάρων καὶ εἰς τὴν ἀφθονίαν τοῦ στρώματος τοῦ συνεκτικοῦ ἱστοῦ, ἐν ᾧ ὑπάρχουσιν ἀθρόα ἐπιθηλιακὰ κύτταρα. Ὥστε κατ' αὐτοὺς οἱ καρκίνοι ἔχουσι μίαν καὶ τὴν αὐτὴν καταγωγὴν καὶ ἐπομένως ἡ διαφορὰ αὐτῶν ἀντὶ νὰ συνίσταται εἰς μορφὰς ἢ εἰς εἴδη παριστᾷ μόνον ποικιλίας. Τῆς δὲ καρκινώδους ἐπεξεργασίας τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ ἀντικατάστασις τοῦ κατὰ φύσιν ἱστοῦ ὑπὸ παθολογικοῦ, ὁ ὁποῖος βαθμηδὸν ἐξελκούμενος παράγει τὴν συνήθη καχεξίαν καὶ τὸν θάνατον.

Ἕδρα. Ἡ ἕδρα τοῦ καρκίνου ποικίλλει κατὰ διαφόρους τοῦ στομάχου χώρας, ὧν συνηθεστέρα εἶναι ὁ πυλωρὸς καὶ ἡ περὶ αὐτὸν χώρα Ὁ δὲ Brinton ἐπὶ 360 πυριπτώσεων εὗρε καρκίνον κατὰ τὸν πυλωρὸν 218 φοράς, εἰς δὲ τὴν καρδίαν μόνον 36. Ἐκ στατιστικῆς δέ, ἣν κατήρτισεν ὁ Luton ἐξ 102 περιπτώσεων, ἃς συνέλεξεν ἐκ παρατηρήσεων τοῦ Lebert, Louis καὶ Dietrich ἡ ἑξῆς ἀναλογία παρίσταται τῆς ἕδρας τοῦ καρκίνου ἐν σχέσει πρὸς τὰς τοῦ στομάχου χώρας.

Ἐπὶ 102 περιπτώσεων ὁ καρκίνος κατεῖχε τὸν μὲν πυλωρόν, 59· τὸ δὲ μικρὸν τόξον, 17· τὴν δὲ ἀνωτέραν ἐπιφάνειαν καὶ κατωτέραν, 5· τὸ δὲ μέγα τόξον, 2· ἅπαντα δὲ τὸν στόμαχον, 1· διάφορα δὲ σημεῖα, 7.

Κατὰ δὲ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Rokitansky ὁ τῆς πυλωρικῆς χώρας καρκίνος περιορίζεται τοσοῦτον ὑπὸ τῆς πυλωρικῆς βαλβῖδος, ὥστε σπανιώτατα ὑπερβαίνει τὸ στόμιον, ὅπως καταλάβῃ τὸ δωδεκαδάκτυλον, ἐν ᾧ τοὐναντίον ὁ καρκίνος τῆς καρδίας ὑπάρχει σχεδὸν πάντοτε μετὰ καρκίνου τῆς κατωτέρας τοῦ οἰσοφάγου μοίρας. Ἀλλ' αἱ παρατηρήσεις τοῦ Rokitansky δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῶσι τοσοῦ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τον ἀπόλυτοι, διότι ὁ Brinton ἐπὶ 125 περιπτώσεων 10% εὗρε τὴν καρκινώδη ἐπεξεργασίαν πέραν τῆς πυλωρικῆς βαλβῖδος καὶ δὶς ἐπὶ 30 περιπτώσεων τὸν καρκίνον τῆς καρδιακῆς χώρας ἀποκλειστικῶς περιωρισμένον κατὰ τὸ στόμιον αὐτῆς.

Ἐν γένει δὲ ἐκ διαφόρων στατιστικῶν καὶ ἰδίᾳ ἐκ τῆς ἀνωτέρω ἀναλογίας τοῦ Luton προκύπτει ὅτι ἡ ἕδρα τοῦ καρκίνου κατὰ τὸν πυλωρὸν εἶναι 60 ἐπὶ τοῖς 100, ἤτοι εἶναι συνηθεστάτη κατὰ τὸ μέρος τοῦτο, καί περ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἡ πυλωρικὴ βαλβὶς ἀποτελεῖ ἰσχυρὸν κώλυμα προεκτάσεως τῆς ὑπαρχούσης καρκινωματώδους ἐκβολίσεως τοῦ δωδεκαδακτύλου, εἰς τὸν πυλωρόν, τοὐναντίον δὲ εἰς τὴν καρδιακὴν χώραν, εἰς ἣν κατ' ἐπινέμησιν δύναται νὰ φθάσῃ καὶ ὁ καρκίνος τοῦ οἰσοφάγου, εἶναι σπανία.

Ἡ δὲ σχετικὴ συχνότης τοῦ καρκίνου εἰς τὸ μικρὸν τόξον ἐξηγεῖ τὴν μεταξὺ καρκίνου τοῦ ἥπατος καὶ καρκίνου τοῦ στομάχου σχέσιν διὰ τῆς παρεμπτώσεως τοῦ μικροῦ ἐπιπλόου, ὅτε δύναται ὁ καρκίνος νὰ καταλάβῃ τὴν μίαν ἢ τὴν ἑτέραν ἐπιφάνειαν τοῦ στομάχου.

Τὸ δὲ μέγα τόξον καὶ ἰδίᾳ ὁ πυθμὴν τοῦ στομάχου σπανιώτατα γίνεται ἕδρα καρκίνου, εἰ μὴ ἐπὶ περιπτώσεων, καθ' ἃς οὗτος καταλαμβάνει ἅπαντα τὸν στόμαχον ἢ εἶναι γενικευμένος εἰς διάφορα τούτου μέρη.

Ποικιλίαι ἱστολογικαί. Ὁ καρκίνος τοῦ στομάχου παρουσιάζει ἁπάσας αὐτοῦ τὰς ποικιλίας, ἀλλ' αἱ συχνότερον ἀπαντῶσαι κατὰ μὲν τὸν Cornil καὶ Ranvier εἶναι τὸ μετὰ κυλινδρικῶν κυττάρων ἐπιθηλίωμα, τὸ ἰνῶδες καρκίνωμα, τὸ κολλοειδὲς καὶ τέλος τὸ μελανικόν· κατὰ δὲ τὸν Lancereaux ἡ πρὸς τὴν συχνότητα τάξις εἶναι διάφορος, διότι ἐπὶ 33 περιπτώσεων εὗρε τὸν σκίρρον 15, τὸν ἐγκεφαλοειδῆ 10, τὸ ἐπιθηλίωμα 7 καὶ τὸν κολλοειδῆ 3. Τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἀναλογίαν παραδέχεται ὅτε Lebert καὶ Brinton, ἐξαιρέσει τοῦ ἐπιθηλιώματος, ὅπερ οἱ συγγραφεῖς οὗτοι θεωροῦσι λίαν σπάνιον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐπιθηλίωμα κυλινδρικόν. Τοῦτο σπανίως διακρίνεται τοῦ ἐγκεφαλοειδοῦς καρκίνου, παρίσταται δὲ εἴτε δι' ἑνὸς εἴτε διὰ πλειόνων ὄγκων στρογγύλων ἢ ᾠοειδῶν, ὧν τὸ μέγεθος ποικίλλει μεταξὺ λεπτοκαρύου μέχρι καρύου καὶ πλέον Οἱ δὲ ὄγκοι οὗτοι ἔχουσι σύστασιν μαλακὴν καὶ σχεδὸν πάντοτε ἄρχονται ἐξελκούμενοι ἐκ τοῦ κέντρου· καί τοι δὲ καταστρέφονται βραδέως, ἡ παραγομένη ἐξέλκωσις λαμβάνει διαφόρους διαστάσεις καὶ πολλάκις ἐπεκτείνεται τοσοῦτον, ὥστε καταλαμβάνει ἅπαντα τὸν ὄγκον μέχρι τῆς βάσεως· εἰς τινας δὲ περιπτώσεις ἡ ταχεῖα καταστροφὴ εἶναι ἀποτέλεσμα ἀναπτυχθείσης γαγγραίνης (Orth). Τὰ δὲ χείλη τῆς ἐξελκώσεως εἰσὶν ἀνεστραμμένα μαλακά, ἐρυθρὰ καὶ εὐκόλως αἱμορροοῦντα, ἐπίσης δὲ καὶ ἡ βάσις εἶναι αἱματηρά. Ὅτε δὲ οἱ ὄγκοι εὑρίσκονται κατὰ τὴν πυλωρικὴν χώραν, ὅπερ συνήθως συμβαίνει, ἡ ἐπερχομένη ἐξέλκωσις ἕνεκα τῆς μεγάλης ἐκτάσεως περιβάλλει ἐν εἴδει κρίκου τὸν πυλωρόν. Διὰ δὲ τῆς τομῆς οἱ ὄγκοι παρουσιάζουσι μᾶζαν λευκὴν ἢ ὑπέρυθρον, ἐν ᾗ ἐνίοτε διήκουσι μικραὶ παρεγχυματώδεις αἱμορραγίαι. Ὁ δὲ καρκινωματώδης ἱστὸς εἶναι ἄφθονος καὶ τῇ ἀποξέσει συλλέγεται εὐκόλως.

Διὰ δὲ τῆς μικροσκοπικῆς ἐξετάσεως εὑρίσκονται σωλῆνες ἢ φατνία κανονικὰ καὶ ἐστρωμένα κατὰ σειρὰς ὑπὸ κυλινδρικῶν κυττάρων, ἅτινα ἕνεκα τῆς ἀναπτυσσομένης κατά τινα σημεῖα κολλοειδοῦς ἐκφυλίσεως καθίστανται κυβικά. Τὰ δὲ κύτταρα ταῦτα, ὑφιστάμενα τὴν κολλοειδῆ ἐκφύλισιν, ἀπολλύουσιν ἐνίοτε τὴν χαρακτηριστικὴν αὐτῶν ὄψιν, ὥστε ἀποβαίνει δύσκολος ἡ διαφορὰ τοῦ κυλινδρικοῦ ἐπιθηλιώματος ἐκ τοῦ κολλοειδοῦς καρκινώματος. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἡ διάγνωσις γίνεται διὰ τῆς ἀναζητήσεως τῶν τῆς γενικεύσεως πυρήνων καὶ ἰδίᾳ ἐν τοῖς λυμφατικοῖς ἀδέσιν, ἐν οἷς εὑρίσκονται τοιοῦτοι πυρῆνες, ἤτοι σωλῆνες ἢ κοιλότητες ἐπεστρωμέναι ὑπὸ κυλινδρικῶν κυττάρων.

Ἄρχεται δὲ τὸ ἐπιθηλίωμα ἐκ τῶν ἀδένων τοῦ βλεννογόνου ὑμένος, οἵτινες ἐπιμηκύνονται βαθμηδὸν καὶ ὑπερτροφοῦσι· τούτου δὲ ἕνεκα σχηματίζονται ἀληθῆ ἀδενώματα,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἄτινα τεμνόμενα παριστῶσι σωλῆνας εὐρεῖς, ἐπεστρωμένους διὰ κυλινδρικῶν κυττάρων καὶ χωριζομένους ὑπὸ παρεμπίπτοντος στρώματος συνεκτικοῦ ἱστοῦ. Ἐπειδὴ δὲ παράγονται οἱ σωλῆνες ἐκ μεγάλης ἀναπτύξεως ἀδένων μεμονωμένων ἐξ ἀφθόνου διηθήσεως συνεκτικοῦ ἱστοῦ, ἐξάγεται ὅτι ἡ καταγωγὴ τῶν ἐπιθηλιωμάτων τούτων εἶναι τὸ γαστρικὸν ἀδένωμα ἢ πολυαδένωμα, ὅπερ ἐκ καλοήθους μετέπεσεν εἰς κακόηθες. Τὸ δὲ πολυαδένωμα συνίσταται ἐκ πολυμόρφων ὄγκων, οἵτινες ἰδίᾳ ἀπαντῶσιν εἰς τοὺς φθισικούς, καὶ ἐν ᾧ κατὰ τὸ φαινόμενον δὲν παρουσιάζει τάσιν ἐπεκτάσεως ἢ ἐξελκώσεως, ὅμως διὰ τοιαύτης ἐπεξεργασίας ἄρχεται τὸ κυλινδρικὸν ἐπιθηλίωμα, ὥστε ἡ διαφορὰ εἶναι ἐλαχίστη, ἤτοι σχετικὴ πρὸς τὸν βαθμὸν τῆς ἐπεξεργασίας. Καὶ ἐν ᾧ τινὲς παραδέχονται ὅτι τὸ ἐπιθηλίωμα τοῦτο μένει διακεκριμένον, ἤτοι τ υ π ι κ ό ν, ἕτεροι ὑποστηρίζουσιν ὅτι δύναται ν' ἀποβάλῃ τὸν τύπον αὐτοῦ, ἤτοι νὰ καταστῇ ἄ τ υ π ο ν καὶ ἑπομένως νὰ συγχυσθῇ πρὸς τὸ καρκίνωμα.

Ἐγκεφαλοειδὴς καρκίνος. Οὗτος ἔχει ὄψιν σχεδὸν ὁμοίαν πρὸς τὴν τοῦ κυλινδρικοῦ ἐπιθηλιώματος καὶ συνίσταται ἐκ μαζῶν λευκῶν, αἵτινες προεξέχουσαι παρέχουσιν ὄψιν λευκοῦ μύκητος· οὐχὶ δὲ σπανίως αἱ προεξέχουσαι μᾶζαι περιέχουσιν ἄφθονα ἀγγεῖα καὶ εἰσὶ κεκαλυμμέναι ὑπὸ λαχνῶν.

Τὸ δὲ εἶδος τοῦτο τοῦ καρκίνου ἀναπτύσσεται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ταχέως καὶ καταλαμβάνει ἅπαντας τοὺς ὑμένας τοῦ στομάχου, ἀλλ' ἰδίᾳ τὸν βλεννογόνον, ὅστις καθίσταται ἕδρα εὐρείας καὶ ἐκτεταμένης ἐξελκώσεως μετὰ χειλέων ἐξεχόντων καὶ ἀνεστραμμένων πρὸς τὰ ἔξω. Συνήθως δὲ τῆς ἐξελκώσεως προηγεῖται τῆξις τοῦ νεοπλάσματος, γιγνομένη ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ, καὶ ἐν ᾧ ἐκ τῆς ἑλκώδους ἐπιφανείας ἀποκολλῶνται ὑπομέλαιναι μαλακαὶ λαχνώδεις μᾶζαι, πορατηρεῖται κατὰ τὴν περιφέρειαν αὐτῆς βλάστησις σπογγώδης ἐν εἴδει κράμβης, ὑπεμφαίνουσα τὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ καρκίνου. Πολλάκις δὲ αἱ οὕτω ἀνα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πτυσσόμεναι ἐκβλαστήσεις εἰσὶ τοσοῦτον μεγάλαι ὥστε ἐπιφέρουσι στένωσιν τῆς κοιλότητος τοῦ στομάχου. Διὰ δὲ τῆς ἀποξέσεως συλλέγεται καρκινώδης ὀπὸς ἀρκούντως ἄφθονος ἕνεκα τῆς σχετικῆς ἐλλείψεως στρώματος συνεκτικοῦ ἱστοῦ καὶ τῆς ὑπαρχούσης μεγάλης ποσότητος κυττάρων.

Τὸ δὲ σχῆμα τῶν κυττάρων τοῦ νεοπλάσματος εἶναι ἀκανόνιστον καὶ ἡ διάταξις αὐτῶν τοιαύτη, ὥστε ὑπέρκεινται ἀλλήλων. Τὰ δὲ κύτταρα ταῦτα, διηθούμενα μεταξὺ τῶν μυϊκῶν δεμάτων, συντελοῦσιν εἰς καταφανῆ πάχυνσιν τοῦ μυώδους ὑμένος ἐκ τῆς ἀναπτυσσομένης καρκινωματώδους ἐπεξεργασίας, διερχόμενα δὲ ἅπαντας τοὺς ὑμένας τοῦ στομάχου ἐκ τῶν ἔσω πρὸς τὰ ἔξω διήκουσι μέχρι τοῦ ὀρρογόνου, ἔνθα σχηματίζεται καρκινωματώδης μύκης.

Πλὴν δὲ τοῦ πρωτοπαθοῦς καρκίνου παρατηροῦνται καὶ δευτεροπαθεῖς εἰς τὰ πέριξ ὄργανα, προερχόμενοι ἐκ τῆς μεταβάσεως τῶν κυττάρων διὰ τῶν λυμφατικῶν ἀγγείων.

Εἴς τινας περιπτώσεις τὰ ἀγγεῖα ἐν μέσῳ τῆς καρκινωματώδους μάζης εὑρίσκονται ἐπαισθητῶς ἐξωγκωμένα καὶ εἰσὶ κατά τινα σημεῖα διεσταλμένα, ὥστε ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ κεχροειδῆ ἀνευρύσματα· ἀλλ' οὐχὶ σπανίως καταλαμβάνονται καὶ αἱ φλέβες ὑπὸ καρκινωματωδῶν ἐκβλαστήσεων καὶ εἰς ἔκτασιν ἀρκετὰ μεγάλην, διότι διήκουσιν ἐνίοτε μέχρι τῶν κλάδων τῆς πυλαίας φλεβός. Ὅτε δὲ ὑπάρχει μεγάλη ἀνάπτυξις καὶ διαστολὴ τῶν ἀγγείων, τότε τὸ νεόπλασμα λαμβάνει εὐρείας διαστάσεις, ἔχει ὄψιν ἰδιάζουσαν καὶ ἀποτελεῖ ποικιλίαν τὴν οὕτω καλουμένην τηλαγγειεκτασικὴν ἢ αἱματώδη.

Ὁ δὲ πλησίον τοῦ καρκίνου βλεννογόνος συνήθως εὑρίσκεται ἠλλοιωμένος, εἶναι ἐρυθρὸς ἢ κυανωπός, καὶ ἄλλοτε μὲν εὑρίσκεται μεμαλακυσμένος ἢ θηλοειδής, ἄλλοτε δὲ φέρει σημεῖα χρονίας φλεγμονῆς μετὰ ἰσχυρᾶς πολλάκις χρώσεως. Ἔτι δὲ εὑρίσκονται κύστεις μικραὶ ἐκ διατάσεως τῶν ἀδένων (Cornil καὶ Ranvier).

Οἱ δὲ ὑποστηρίζοντες τὴν θεωρίαν τοῦ Waldeyer, ἤτοι

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὴν ἐπιθηλιακὴν τοῦ καρκινώματος παραγωγήν, διισχυρίζονται ὅτι δὲν ὑπάρχει σπουδαία διαφορὰ μεταξὺ κυλινδρικοῦ ἐπιθηλιώματος καὶ καρκινώματος. Τὰ δὲ κύτταρα, προερχόμενα ἐκ τοῦ πυθμένος τῶν ἀδένων, εἰσὶ κατ' ἀρχὰς κυβικά, εἶτα καθίστανται μᾶλλον ὀγκώδη καὶ ἑπομένως ἄνευ ἰδιαιτέρου τύπου, δυνάμενα οὕτω νὰ παρουσιάσωσι τὴν ἀκανόνιστον ὄψιν τῶν μυελωδῶν κυττάρων τοῦ καρκινώματος· κοινὴ δὲ βάσις τῆς παραγωγῆς τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου, εἴτε ἐπιθηλίωμα εἴτε καρκίνωμα τυγχάνει οὗτος, εἶναι ὁ βλεννογόνος.

Ἕτεροι δὲ συγγραφεῖς καὶ ἰδίᾳ ὁ Cornil καὶ Ranvier ὑποστηρίζουσιν ὅτι τὸ καρκίνωμα ἄρχεται ἀναπτυσσόμενον πάντοτε ἐκ τοῦ συνεκτικοῦ ἱστοῦ καὶ ὅτι τὸ τοῦ στομάχου τὴν ἀρχὴν λαμβάνει ἐκ τῆς κυτταρώδους ἐπιφανείας τῆς ὑπὸ τὸν βλεννογόνον κειμένης.

Ὑποβάλλουσιν ὅμως εἰς αὐτοὺς ὅτι οἱ ὑπὸ τὸν βλεννογόνον περιωρισμένοι πυρῆνες οἱ πρωτοπαθεῖς θεωρηθέντες δὲν εἶναι εἰ μὴ δευτεροπαθεῖς, ἀποτέλεσμα οὕτως εἰπεῖν περιτυλίξεως τοῦ καρκίνου ἐντὸς τοῦ κυτταρώδους πλέγματος. Παρετήρησαν πέριξ τῶν καρκινωματωδῶν πυρήνων τοὺς πυθμένας τῶν ἀδένων πυξημένους κατ' ὄγκον καὶ ἐν ἀρχομένῃ ἐξελίξει. Ὡσαύτως εὗρον πολυαδενώματα περὶ τοὺς καρκινωματώδεις ὄγκους καὶ ἐζήτησαν ἐντεῦθεν τὴν ἀρχὴν τῆς μετατροπῆς τοῦ ἐπιθηλιώματος εἰς καρκίνωμα διὰ τῆς βαθμιαίας μεταβολῆς τῶν ἀδενωδῶν κυττάρων. Εἰς περίπτωσιν δὲ πολυαδενώματος, κατὰ πλάκας παρουσιασθεῖσαν ἐν τῇ ἀνατομικῇ ἑταιρείᾳ τῶν Παρισίων ὑπὸ τοῦ Ménétier, ὡς καὶ εἰς ἑτέραν ὑπὸ τοῦ Raymond κατὰ τὸ ἔτος 1887, ὑπῆρχε καταφανὴς ὑπερτροφία τῶν γαστρικῶν ἀδένων, ὧν τὰ κύτταρα εἶχον ἀποβάλλει τὸν κυλινδρικὸν τύπον, καταστάντα πολυεδρικὰ ἢ ἄτυπα. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ἑτέρα ὁμοία παρατήρησις ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Brissaud, συνέλαβον τὴν ἰδέαν μή πως ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ καρκινωματώδης ἐπεξεργασία τοῦ βλεννογόνου.

Ἀλλ' οἱ ἀντίθετοι τῆς ἑνωτικῆς θεωρίας μετὰ τοῦ Cor-

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

nil καὶ Ranvier διισχυρίζονται, ὅτι αἱ πλησίον τῶν ἀδένων βλάβαι εἰσὶ δευτεροπαθεῖς τοῦ καρκίνου, ἤτοι εἰσὶν ἁπλαῖ μεταμορφώσεις ἕνεκα ἐρεθισμοῦ ἢ φλεγμονώδους ἐπεξεργασίας καὶ ὅτι ἡ ζωηρὰ αὐτῶν ἐξέλιξις δὲν ἀποδεικνύει ποσῶς ὅτι εἶναι ἡ ἀφετηρία τῆς παραγωγῆς τοῦ καρκινώματος. Οἱ δὲ καρκίνοι, παραγόμενοι ἀναλώμασι κυρίων τῶν ὀργάνων στοιχείων, θὰ διεκρίνοντο πάντοτε ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τῆς διατάξεως τῶν ἀδένων, ἂν οὐχὶ ἐπὶ τῶν πρωτοπαθῶν πυρήνων, τοὐλάχιστον κατὰ τοὺς δευτεροπαθεῖς.

Ἐν γένει δὲ ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε γενομένων διαφόρων ἐρευνῶν καὶ παρατηρήσεων ἐξάγεται ὅτι ἡ ἀνάπτυξις καὶ ἡ κλινικὴ πορεία τοῦ ἐπιθηλιώματος καὶ καρκινώματος εἶναι σχεδὸν ἴση.

Σκίρρος. Ὁ σκίρρος ἄρχεται σχεδὸν πάντοτε ἐν τῷ ὑποβλεννογόνῳ ἱστῷ (Andral, Niemeyer), ἴσως δέ, κατὰ τὸν Brinton, καὶ ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς αὐτοῦ ἐπιφανείας, φρονῶν ἅμα οὗτος ὅτι δυνατὸν ἐνίοτε νὰ ὑπάρχῃ σχέσις τῆς παραγωγῆς τοῦ καρκίνου πρὸς τὸ ἀγγειῶδες σύστημα· τοὐναντίον ὁ Rindfleisch καὶ Valdeyer ἀποδίδουσι τὴν ἀρχὴν τοῦ σκίρρου εἰς τὴν βλεννογόνον ἐπιφάνειαν. Ἕνεκα δὲ τῆς ἀφθονίας τοῦ στρώματος, ἐν ᾧ ἀναπτύσσεται, ὁ σκίρρος ἔχει σκληρίαν μεγίστην· σχηματίζει δὲ ἐν αὐτῷ ὁτὲ μὲν ὀγκία μονήρη, ὁτὲ δὲ διάχυτον πάχυνσιν, ἥτις ἐπίσης αὐξάνουσα παρέχει ὄψιν ὑδώδη. Εἰς δὲ ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις, ἐὰν φέρωμεν τομὴν κατὰ τὸ πάσχον μέρος, εὑρίσκομεν ἰνώδη ἱστόν, ὅστις πολλάκις εἶναι τοσοῦτον σκληρός, ὥστε ἐκ τῆς συστάσεως αὐτοῦ καὶ τῆς λευκοφαίου χροιᾶς, ἣν ἔχει, καθίσταται χόνδρῳ παρεμφερής. Ὁ δὲ ἰνώδης οὗτος ἱστὸς σχηματίζει πλέγμα δικτυωτὸν λίαν πυκνόν, ὥστε διὰ τῶν μεσοδιαστημάτων τούτου μόλις ἐξέρχεται, τῇ πιέσει, ἐλαχίστη ποσότης ὑγροῦ ὑαλώδους μετά τινων κυτταρίων, ἤτοι τοῦ καλουμένου καρκινωματώδους ὑγροῦ. Ἡ σπάνις δὲ τῶν χαρακτηριστικῶν κυτταρωδῶν στοιχείων ἐντῷ σκίρρῳ εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἐκ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πρώτης ὄψεως ἡ ἱστολογικὴ ἐξέτασις ἀφίνει ἀμφιβολίας περὶ τῆς καρκινώδους αὐτοῦ φύσεως.

Προϊούσης τῆς καρκινώδους ἐπεξεργασίας καταλαμβάνονται οἱ διάφοροι τοῦ στομάχου ὑμένες· οὕτως ὁ βλεννογόνος, συμφυόμενος πολλάκις μετὰ τῆς ὑποκειμένης νεοπλασίας, λεπτύνεται καὶ ἀποτελεῖ μετ' αὐτῆς μίαν μᾶζαν, ἣ τοὐναντίον ἄλλοτε εὑρίσκεται πεπαχυμένος. Ὁ δὲ μυϊκὸς ὑμὴν σπανίως ἔχει κατὰ φύσιν, συνηθέστεραν καθίσταται λίαν ὑπερτροφικός, φέρων πάχος μέχρι 3 ἑκ. μ. καὶ ὄχι μόνον εἰς τὸ κατὰ τὸν καρκίνον ἀντιστοιχοῦν μέρος, ἀλλὰ καθ' ὅλην αὐτοῦ τὴν ἔκτασιν. Ἡ δὲ ἀλλοίωσις αὕτη τοῦ μυϊκοῦ ὑμένος ὀφείλεται κατὰ τὸν Louis εἰς ἀληθῆ ὑπερτροφίαν, ἤτοι εἰς ἁπλῆν ὑπερπλασίαν, ἐν ᾧ κατὰ τὰς μικροσκοπικὰς παρατηρήσεις τοῦ κ. Δαμασκηνοῦ αὕτη εἶναι ἀποτέλεσμα παραγωγῆς αὐτοῦ τοῦ νοσηροῦ ἱστοῦ, ὁτὲ μὲν καθαρῶς ἰνώδους, ὁτὲ δὲ καρκινωματώδους, μάλιστα δὲ ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τοῦ νεοπλάστου ἱστοῦ αἱ μυϊκαὶ ἶνες πιεζόμεναι ἀτροφοῦσιν, ὥστε ἴχνη τινὰ ἐνίοτε τοῦ ὑμένος τούτου ἐναπολείπονται. Ὁ δὲ ὀρρογόνος ὑφίσταται τὴν καρκινωματώδη ἐκφύλισιν σπανιώτερον πρωτοπαθῶς, συνηθέστερον διὰ τῶν προσφύσεων τῶν περὶ τὸν στόμαχον ἀναπτυσσομένων, αἵτινες προσβάλλονται δευτεροπαθῶς διὰ τῆς ἀναπτύξεως ὄγκων καρκινωματωδῶν. Ἅπαξ δὲ προσβληθεὶς μεταδίδει τὴν πάθησιν καὶ εἰς τὰ πέριξ ὄργανα, τὰ ὑπὸ τοῦ ὑμένος τούτου περιβαλλόμενα.

Ἐνίοτε δὲ οἱ πυρῆνες τῆς δευτεροπαθοῦς μεταδόσεως εἰσὶν ὀγκωδέστεροι τῶν πρωτοπαθῶν, μαλθακώτεροι καὶ τὴν ὄψιν μᾶλλον καρκινώδεις, ἐν ᾧ ἄλλοτε ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ὄγκου τινὰ μὲν μέρη εἰσὶ μαλακὰ ὅμοια πρὸς τὸν ἐγκεφαλοειδῆ, τινὰ δὲ σκληρὰ καὶ σκιρρώδη.

Καταστρεφομένου δὲ τοῦ βλεννογόνου ὑμένος, ἀπογυμνοῦται ὁ καρκινώδης ὄγκος καὶ ἄρχεται ἡ ἰχώρωσις τούτου· ἀφ' οὗ δὲ σχηματισθῶσι διάφοροι κοιλότητες, γεννᾶται τὸ καρκινῶδες ἕλκος, ὅπερ ἔχει μορφὴν μὲν ἀνώμαλον καὶ σκληράν, χείλη δὲ τυλώδη. Ὅτε δὲ ὁ σκίρρος περιορίζε-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ται κατὰ τὸν πυλωρόν, ὅπερ συνήθως συμβαίνει, τότε δυσκόλως διακρίνεται δι' ἁπλοῦ ὀφθαλμοῦ ἀπὸ τῆς ἰνώδους σκληρύνσεως ἢ τῶν μυωμάτων, ἅτινα ἀπαντῶσι κατὰ τὴν χώραν ταύτην. Ὅτε δὲ πάλιν, ὅπερ σπανιώτερον, καθολικεύεται καθ' ἅπαντα τὸν στόμαχον, τότε ἡ διάκρισις τούτου ἀπὸ τῆς γαστρικῆς κιρρώσεως ἢ τῆς λινίτιδος τοῦ Brinton εἶναι δυσχερής.

Καρκίνος κολλοειδής. Ὁ καρκίνος οὗτος παρίσταται ὡς ἐπὶ πολὺ μὲν ἐν εἴδει διαχύτου ἐκφυλίσεως εἴς τε τὸν βλεννογόνον ὑμένα καὶ ὑποβλεννογόνον ἱστόν, σπανιώτερον δὲ ὑπὸ μορφὴν μονήρων ὀγκίων, καὶ ἀναπτύσσεται εἴτε μόνος εἴτε ἡνωμένος μεθ' ἑτέρας καρκινωματώδους ποικιλίας. Ὅταν ὑπάρχῃ πρωτοπαθῶς, συνήθως ἡ ἕδρα αὐτοῦ εἶναι ὁ πυλωρός, ὅτε ἐπεκτείνεται εἴτε κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ στομάχου εἴτε σπανιώτερον κατὰ τὸ δωδεκαδάκτυλον. Καί τοι κατὰ τὸ σύνολον ὁ καρκίνος οὗτος εἶναι μᾶλλον προσδιωρισμένος, οὐχ ἧττον ἡ διαφορὰ αὐτοῦ εἶναι ἐλαχίστη πρὸς τοὺς προηγουμένους. Συνίσταται δὲ αὕτη εἰς ὑαλώδη ἢ κολλοειδῆ ἐκφύλισιν τῶν ἐν τοῖς φατνίοις ὑπαρχόντων καρκινωματωδῶν κυττάρων, ὅτε παριστᾷ μᾶζαν πηκτοειδῆ, διαφανῆ καὶ ὑποτρέμουσαν, ἔχουσαν χρῶμα ὑπόφαιον ἢ μελανωπόν. Διὰ δὲ τῆς τομῆς ὑπάρχει κυτταρῶδες πλέγμα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὑρίσκονται ὀγκία πηκτοειδῆ, ὧν τὸ μέγεθος ποικίλλει μεταξὺ καρφοβελόνης καὶ κόκκου κανάβεως. Ὡσαύτως δὲ διὰ τῆς μικροσκοπικῆς ἐξετάσεως εὑρίσκεται πλῆθος μικρῶν κοιλοτήτων (φατνίων), ἐν αἷς ὑπάρχει ἄφθονον πηκτοειδὲς ῥευστόν, συνιστάμενον ἐκ καρκινωδῶν κυττάρων, ὑποστάντων ὑαλώδη, κολλοειδῆ ἢ κοκκολιπώδη ἐκφύλισιν. Ὁσάκις δὲ ἐξελκοῦται ὁ κολλοειδὴς καρκίνος, ὅπερ σπανίως συμβαίνει, ἡ ἀπώλεια τῆς οὐσίας μένει ἐπιπολῆς, διότι, ἐν ᾧ ἡ τῆξις τελεῖται πρὸς τὰ ἄνω, νέα βλάστησις παράγεται κάτωθεν.

Διάφοροι τοῦ στομάχου ἀλλοιώσεις. Ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ καρκίνου ἐν τῷ στομάχῳ καὶ τῆς ἐπερχομένης ἐντεῦθεν πυκνότητος τῶν τοιχωμάτων αὐτοῦ παράγονται

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κατὰ διάφορον ἔντασιν αἱ ἐξῆς τοῦ στομάχου ἀλλοιώσεις· 1) ὑ π ε ρ τ ρ ο φ ί α τ ο ῦ μ υ ώ δ ο υ ς ὑ μ έ ν ο ς· 2) ἀ ν ε ύ ρ υ ν σ ι ς τ ο ῦ σ τ ο μ ά χ ο υ καὶ 3) σ τ έ ν ω σ ι ς τ ῆ ς κ ο ι λ ό τ η τ ο ς τ ο ύ τ ο υ.

Ἡ ὑ π ε ρ τ ρ ο φ ί α συνήθως εἶναι ἀποτέλεσμα ὑπερπλασίας καὶ αὐξήσεως τῶν λείων μυϊκῶν ἰνῶν. Ἕνεκα τῆς σμικρύνσεως τῆς κοιλότητος τοῦ στομάχου ἐκ τοῦ καρκινωματώδους ὄγκου καὶ τῆς δυσχεροῦς καθόδου τῶν ὑπαρχουσῶν ἐν αὐτῇ οὐσιῶν ἡ ἐνέργεια τοῦ στομάχου καθίσταται ἐντονωτέρα, ὥστε ἐπέρχεται καταφανὴς τοῦ μυϊκοῦ ὑμένος αὔξησις· εἶναι δὲ ἡ ὑπερτροφία αὕτη ὁμοία πρὸς τὴν παραγομένην συνήθως τοῦ μυϊκοῦ ὑμένος ἕνεκα οὐλῆς τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους καὶ καταλαμβάνει διάφορον τοῦ στομάχου ἔκτασιν· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅμως περιορίζεται κατὰ τὴν πυλωρικὴν χώραν, ἔνθα εἶναι καὶ ἡ συνήθης τοῦ καρκίνου ἕδρα. Ἀλλ' ἡ οὕτως ἀναπτυσσομένη ὑπερτροφία σπανίως παρατηρεῖται περιωρισμένη, καὶ τότε σχεδὸν μόνον ἐπὶ σκίρρου· ἤτοι ὅτε ὁ ὄγκος εἶναι σκληρὸς καὶ αὐξάνει βραδέως τότε ὑπάρχει χαρακτηριστικὸν ὅριον ταύτης καὶ τῆς καρκινώδους παθήσεως, ἄλλως καταλαμβάνεται ὑπὸ τῆς ἐπεξεργασίας τοῦ καρκίνου, ὥστε ἡ διάκρισις ταύτης τῆς ὑπερτροφίας ἀπὸ τῆς τοῦ καρκίνου, ἀποβαίνει δυσχερής.

Ἡ ἀ ν ε ύ ρ υ ν σ ι ς τοῦ στομάχου ὑπάρχει σχεδὸν πάντοτε, ὅταν ὁ ὄγκος κατέχῃ τὴν πυλωρικὴν χώραν· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει αἱ τροφαὶ καὶ τὰ ποτά, ἅτινα ὁ πάσχων λαμβάνει, μὴ δυνάμενα νὰ διέλθωσι τὸν πυλωρὸν, συσσωρεύονται ἐν τῇ κοιλότητι τοῦ στομάχου· ὥστε πρὶν ἢ ἀποβληθῶσι δι' ἐμέτου, ἐπιφέρουσι τὴν ἀνάπτυξιν καὶ εὔρυνσιν τοῦ ὀργάνου τούτου κατὰ διάφορον βαθμόν· καὶ ἄλλοτε μὲν ἡ εὔρυνσις εἶναι ὁμοία πρὸς τὰς διαστάσεις, ἃς λαμβάνει ὁ στόμαχος μετ' ἄφθονον γεῦμα ὑγιοῦς ἀνθρώπου, ἄλλοτε δὲ εἶναι τοιαύτη ὥστε καταλαμβάνει ἀρκετὸν τῆς κοιλίας μέρος. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ὁ πυλωρὸς κατέρχεται ἐπὶ πολὺ καὶ δύναται νὰ φθάσῃ μέχρι τοῦ δεξιοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἰλεακοῦ βάθρου. Ἐκ δὲ τῆς οὕτως ἐπερχομένης διαστολῆς τὰ τοιχώματα τοῦ στομάχου εὑρίσκονται ὁτὲ μὲν ὑπερτροφικά, ὁτὲ δὲ ἀτροφικὰ ἢ παρουσιάζουσιν ἀμφοτέρας τὰς ἀλλοιώσεις, ἤτοι ὑπερτροφικὰ μὲν κατὰ τὴν πυλωρικὴν χώραν, ἀτροφικὰ δὲ κατὰ τὸ ἀριστερὸν ἥμισυ τοῦ στομάχου.

Ἡ στένωσις τῆς κοιλότητος τοῦ στομάχου παρατηρεῖται ὅταν ὁ καρκίνος ἑδράζῃ κατὰ τὴν καρδιακὴν χώραν ἢ ὅταν τὰ τοιχώματα τοῦ στομάχου εἰσὶ καρκινωδῶς ἐκπεφυλισμένα· ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει αἱ τροφαὶ εἰσέρχονται κατὰ πολὺ μικρὰν ποσότητα ὥστε ὁ στόμαχος μὴ ἐνεργῶν παύει βαθμηδὸν τοῦ νὰ λαμβάνῃ τὴν κανονικὴν αὐτοῦ διάστασιν, ἄλλως παράγεται καὶ σύσπασις αὐτοῦ ἐκ τῶν συνεχῶν ἀναγωγῶν, αἵτινες ἐπέρχονται ἐκ τῆς στενώσεως τοῦ καρδιακοῦ στομίου· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, ὅταν ἡ καρκινώδης μᾶζα κατέχῃ μεγάλην τῶν γαστρικῶν τοιχωμάτων ἔκτασιν, τότε ἡ στένωσις τοῦτο μὲν εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ ὑπάρχοντος ὄγκου, τοῦτο δὲ τῆς ἐπερχομένης βραδείας συσπάσεως τῆς σκιρρώδους μάζης, ἥτις ἐπιφέρει τὴν ἐλάττωσιν τῆς κοιλότητος τοῦ στομάχου, ὅπως οἱ τὴν κίρρωσιν προσβεβλημένοι ἱστοί, συσπώμενοι, προκαλοῦσι τὴν συστολὴν τοῦ ὑπὸ ταύτης προσβεβλημένου ὀργάνου.

Ἡ στένωσις τῶν δύο τοῦ στομάχου στομίων, τῆς τε καρδίας καὶ τοῦ πυλωροῦ, ἐνίοτε εἶναι τοιαύτη, ὥστε μόλις δι' αὐτῶν δύναται νὰ διέλθῃ πτερὸν κόρακος· οὐχ ἧττον εἴς τινας περιπτώσεις οὐ μόνον ἡ στένωσις δύναται νὰ ἐκλείψῃ, ἀλλὰ καὶ νὰ εὐρυνθῇ τὸ στόμιον πλέον τοῦ κατὰ φύσιν ἐκ μαλακύνσεως ἢ καταστροφῆς τοῦ νεοπλάστου ἱστοῦ, ἀλλὰ τοῦτο εἶναι λίαν σπάνιον καὶ συμβαίνει περὶ τὰ τέλη τῆς νόσου, ὥστε πολλάκις ὁ πάσχων ἀποθνήσκει, πρὶν τὸ τοιοῦτον παραχθῇ.

Συνέπειαι τοῦ καρκίνου. Ἡ ἐξέλκωσις τοῦ νεοπλάσματος ἡ κατὰ τὴν πορείαν αὐτοῦ ἐπερχομένη, παρατηρεῖται ὁτὲ μὲν μία καὶ μόνη καταλαμβάνουσα διάφορον ἔκτασιν τῆς στομαχικῆς κοιλότητος καὶ πολλάκις ἐκτεταμένην, ὡς παρετηρήθη, κατέχουσα ἅπαν τὸ μικρὸν τόξον,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἡ περιβαλλουσα ἐν εἴδει κρίκου τὸν πυλωρόν, ὁτὲ δὲ εὑρίσκεται πολλαπλῆ καὶ διεσπαρμένη κατὰ διάφορα τοῦ βλεννογόνου ὑμένος μέρη. Εἶναι δὲ αὕτη κατὰ τὸν Crisolle ἀποτέλεσμα τῆς νεκρώσεως τῶν ἑτερογενῶν προϊόντων, ἐξ ὧν συνίσταται ἡ νοσηρὰ μᾶζα· καθ' ἃ δὲ ἐμνήσθημεν πολλάκις τὰ κύτταρα τῆς καρκινώδους ἐπεξεργασίας ὑφίστανται διαφόρους ἐκφυλίσεις καὶ ἰδίᾳ τὴν κοκκολιπώδη, ἥτις καταλήγει εἰς ἀληθῆ τῶν μορίων γάγγραιναν. Ἡ βάσις τῆς ἐξελκώσεως ἕνεκα τῆς παραγομένης ὑπερπλασίας τοῦ ὑπὸ ταύτην κειμένου συνεκτικοῦ ἱστοῦ σχεδὸν πάντοτε εἶναι σκληρὰ καὶ ἔχει ἔκτασιν ἀνάλογον τῆς ποικιλίας τοῦ καρκίνου· τὰ χείλη αὐτῆς εἰσὶν ἀνεστραμμένα ἐξῳδηκότα καὶ πλήρη μυκητωδῶν ἀποβλαστήσεων, ἃ ἄλλοτε μαλακά, ἐρυθρὰ καὶ εὐκόλως αἱμορροοῦντα· τὴν τῶν χειλέων ὄψιν φέρει καὶ ὁ πυθμὴν τῆς ἐξελκώσεως. Προϊούσης δὲ τῆς καρκινωματώδους ἐπεξεργασίας, κατὰ βάθος ἀπογυμνοῦται καὶ αὐτὸς ὁ μυϊκὸς ὑμὴν τοῦ στομάχου καὶ εὑρίσκεται πολλάκις ἐν μέρει κατεστραμμένος· τέλος δέ, καί τοι σπανιώτατα, οὐχ ἧττον ἐπέρχεται καταστροφὴ ἁπάσης τῆς καρκινωματώδους μάζης, ὅτε ὁ καρκίνος συγχέεται πρὸς τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἡ διάγνωσις βεβαιοῦται εἴτε ἐκ παρακειμένης ἑτέρας καρκινωματώδους ἐξελκώσεως, εἴτε ἐκ τῆς διηθήσεως τῶν ἀδένων, εἴτε διὰ τῆς μικροσκοπικῆς ἐξετάσεως.

Διάτρησις. Ἡ ἐκ τοῦ καρκίνου διάτρησις τοῦ στομάχου εἶναι εἰς ἄκραν ἀντίθεσιν πρὸς τὴν ἐκ τοῦ ἁπλοῦ ἕλκους παραγομένην· ἐπὶ 507 περιπτώσεων καρκίνου τοῦ στομάχου ὁ Brinton παρετήρησε τελείαν διάτρησιν καθ' ἣν ἐπῆλθε περιτονῖτις καὶ ἀμέσως ὁ θάνατος 21 φοράς. Ἐπέρχεται δὲ σπανίως ἡ διάτρησις κατὰ τὸν καρκίνον, διότι ἡ καρκινώδης ἐξέλκωσις βαίνει βραδέως καί, ἐν ᾧ προσβάλλει τὰ μᾶλλον ἠλλοιωμένα ὑπὸ τοῦ καρκίνου μέρη, νέαι βλαστήσεις φύονται, δι' ὧν πληροῦνται τὰ ἐκ τῆς καταστροφῆς παραγόμενα κενά, μέχρις οὗ δὲ ἐπέλθῃ ἡ τελεία τῶν τοιχωμάτων καταστροφή, ἀναπτύσσονται περὶ τὸν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στόμαχον προσφύσεις, αἵτινες εἰσὶν ἱκαναί, ὅπως παρεμποδίσωσι μέχρι τινὸς τὴν διάτρησιν.

Συρίγγια. Τὰ συρίγγια τοῦ στομάχου τὰ ἐκ τῆς καρκινώδους ἐπεξεργασίας παραγόμενα εἰσὶ μᾶλλον συνήθη ἢ εἰς τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου· ὁ σχηματισμὸς τούτων προέρχεται ἐκ τῆς ἀναπτυσσομένης καρκινώδους ἐξελκώσεως τῶν περιγαστρικῶν συμφύσεων, αἵτινες εἰς τὸν καρκίνον τοῦ στομάχου εἰσὶν ἐπίσης ἄφθονοι, ὡς εἰς τὸ ἁπλοῦν ἕλκος· μάλιστα δὲ εἰς τὸν καρκίνον κατὰ τὴν διαδρομὴν τοῦ συραγγώδους πόρου ἐπέρχεται νέα παραγωγὴ καρκινώδους νεοπλασίας, ἥτις ἀντικαθιστᾷ τρόπον τινὰ τοὺς ἐκ τῆς ἐξελκώσεως καταστρεφομένους ἱστούς. Διὰ δὲ τῆς παραγωγῆς τοιούτων συριγγίων παρετηρήθη ὁ στόμαχος συγκοινωνῶν συνηθέστερον μὲν μετὰ τοῦ κώλου, σπανιώτερον δὲ μετὰ τοῦ δωδεκαδακτύλου, τῶν πνευμόνων, τοῦ περικαρδίου καὶ σπανιώτατα καὶ μετ' αὐτοῦ τοῦ δέρματος.

Διάβρωσις. Ἡ διάβρωσις ἀγγείων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εὐμεγέθων ἐκ τῆς καρκινωματώδους ἐπεξεργασίας καὶ ἐπομένως ἡ παραγωγὴ ἀφθόνου αἱμορραγίας εἶναι πολὺ σπανία σχετικῶς πρὸς τὴν παραγομένην ἐκ τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους· μικραὶ ὅμως αἱμορραγίαι, ἀπότοκοι τῆς καρκινώδους ἐξελκώσεως ἢ προερχόμεναι ἐξ ἁπλῆς ὑπεραιμίας ἐνεργητικῆς ἢ παθητικῆς, εἰσὶ μᾶλλον συνήθεις εἰς τὸν καρκίνον ἢ εἰς τὸ ἕλκος· τὸ εἶδος ὅμως τοῦτο τῶν αἱμορραγιῶν εἶναι δύσκολον νὰ προσδιορισθῇ ἀπολύτως εἰς ἑκατέραν τῶν νόσων, διότι ὑπάρχουσι καρκίνοι, οἱ ὁποῖοι ἐλάχιστα ἢ οὐδόλως ἐξελκοῦνται. Ὡς ἐκ τῆς συνήθους δὲ ἕδρας τοῦ καρκίνου εἰς τὸν πυλωρὸν δύναταί τις νὰ συμπεράνῃ εὐκόλως, ὅτι, ὅταν ἐπέρχωνται ἄφθονοι αἱμορραγίαι, αὗται εἰσὶν ἀποτέλεσμα βλάβης τῆς ἀνωτέρας πυλωρικῆς ἀρτηρίας.

Γενίκευσις τοῦ καρκίνου. Σπανιώτατα ὁ καρκίνος μένει περιωρισμένος ἀποκλειστικῶς ἐν τῷ στομάχῳ, τοὐναντίον ἡ παρουσία πυρήνων δευτεροπαθοῦς καρκίνου εἰς ἕτερα γειτνιάζοντα ὄργανα ἢ καὶ εἰς ἅπαντα τὸν ὀργανισμὸν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἶνε ἐπιπλοκὴ συνηθεστάτη. Ὁ μὲν Brinton ἐπὶ 437 περιπτώσεων εὗρεν αὐτὸν γενικευθέντα 210 φοράς, ὁ δὲ Lebert ἐπὶ 57 περιπτώσεων 32. Γίνεται δὲ ἡ γενίκευσις αὐτοῦ εἴτε ἀμέσως διὰ τῆς ἐπεκτάσεως, εἴτε ἐμμέσως διὰ τῶν αἱμοφόρων ἢ τῶν λυμφατικῶν ἀγγείων.

Ἐπέκτασις. Ἡ διὰ τῆς ἐπεκτάσεως γενίκευσις τελεῖται διὰ τοῦ περιτοναίου, ὅπερ προσβάλλει διὰ τοῦ μεσολαβοῦντος ὑπορρογόννου ἱστοῦ, ἀκολουθούντων τῶν καρκινωδῶν κυττάρων εἴτε τὴν φορὰν τῶν ἀγγείων, εἴτε τὰ κυτταρώδη πλέγματα τοῦ μυώδους ἱστοῦ, εἴτε τὸ λυμφατικὸν σύστημα· ἀφ' οὗ δὲ ἅπαξ προσβληθῇ τοῦτο, τότε ἡ μεταδίδεται ἀπ' εὐθείας ὁ καρκίνος διὰ τῶν ἀναπτυσσομένων καρκινωματωδῶν συμφύσεων τοῦ περιτοναίου πρὸς τὰ παρακείμενα ὄργανα ἢ, ἐπερχομένης καθολικῆς περιτονίτιδος φύσεως καρκινωματώδους, πίπτουσι καρκινωματώδη μόρια ἐν τῇ κοιλίᾳ, ἄτινα διήκοντα μέχρι τῆς λεκάνης καθίστανται αἰτία σχηματισμοῦ πυρήνων καρκινωματωδῶν. Ἀλλὰ πλὴν τῶν τρόπων τούτων ἡ ἐπέκτασις δυνατὸν νὰ γίνῃ καὶ διὰ τῶν κοιλιακῶν τοιχωμάτων, ἐξ οὗ ἡ παραγωγὴ τῶν ὑπὸ τὸ δέρμα ὀγκιδίων καὶ ἡ ἐξόγκωσις τῶν κατὰ τὴν βουβωνικὴν χώραν ἀδένων, εἰς ἣν ἀποδίδεται ἀληθὴς σημειολογικὴ ἀξία.

Λυμφατικὰ ἀγγεῖα. Ἡ διὰ τῶν λυμφατικῶν ἀγγείων μετάδοσις εἶναι ἡ μᾶλλον βεβαία. Διὰ τούτων ἡ γενίκευσις γίνεται ὄχι μόνον κατὰ τὰ διάφορα τοῦ στομάχου σημεῖα ἐντὸς τῶν τοιχωμάτων αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν παρατηροῦνται λυμφατικὰ ἀγγεῖα καταλαμβανόμενα ὑπὸ καρκινωδῶν στοιχείων καὶ παρουσιάζοντα κατ' ἀποστάσεις ἐξογκώσεις καὶ ὀγκίδια. Διὰ τῶν λυμφατικῶν ἀγγείων γίνεται ἡ μετάβασις καρκινωματωδῶν κυττάρων εἰς τοὺς ὑπὸ τὴν κλεῖδα ἀδένας, οἵτινες εὑρίσκονται ἐξωγκωμένοι. Ὡσαύτως δὲ διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ δύναται νὰ γενικευθῇ ὁ καρκίνος καὶ εἰς τοὺς πνεύμονας, διότι εἰσερχόμενα ἐν τῇ ὑποκλειδίῳ φλεβὶ τὰ καρκινωματώδη σωμάτια μεταβαί-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νουσιν εἶτα διὰ τῆς δεξιᾶς κοιλίας εἰς τὴν πνευμονικὴν ἀρτηρίαν.

Αἱμοφόρα ἀγγεῖα. Ἡ διὰ τῶν αἱμοφόρων ἀγγείων γενίκευσις τοῦ καρκίνου γίνεται ἰδίᾳ διὰ τῆς πυλαίας φλεβός, ὁσάκις αὕτη καταλαμβάνηται ὑπὸ τῆς καρκινώδους ἐπεξεργασίας. Αἱ τοιαῦται δὲ ἐντὸς τῶν φλεβῶν βλάβαι ἔχουσιν ἀποτέλεσμα παραγωγὴν ἐμβόλων καὶ δευτεροπαθῶν πυρήνων ἐντὸς τοῦ ἥπατος. Πολλάκις δὲ παρατηρεῖται ὅτι, ἐν ᾧ ὁ τοῦ στομάχου καρκίνος εἶναι μικρὸς καὶ περιορίζεται εἰς μικρὰν ἐξέλκωσιν, ὁ ἐκ τούτου δευτεροπαθῶς ἀναπτυσσόμενος εἶναι ἀρκούντως μέγας.

Μεταξὺ δὲ τῶν ὀργάνων, ἐν οἷς συνηθέστατα ἁπαντᾷ δευτεροπαθῶς ὁ καρκίνος, εἶναι τὸ ἧπαρ· ἐπὶ 431 περιπτώσεων εὗρεν αὐτὸν ὁ Brinton 105 (περίπου 25 % ἢ ¼ ἐπὶ τῶν ὅλων περιπτώσεων)· παραβαλλόμενος δὲ ὁ δευτεροπαθῶς ἀναπτυσσόμενος καρκίνος τοῦ ἥπατος πρὸς τὸν ἐν τοῖς λυμφατικοῖς ἀδέσι τοῦ στομάχου εὑρίσκεται ὅτι ἁπαντᾷ δὶς συχνότερον, τρὶς δὲ πρὸς τὸν δευτεροπαθῆ καρκίνον τῶν πνευμόνων. Ἐν ᾧ δὲ εἶναι τοσοῦτον συνήθης ἡ ἀνάπτυξις δευτεροπαθοῦς καρκίνου εἰς τὸ ἧπαρ, τοὐναντίον ἡ πρωτοπαθὴς παραγωγὴ εἶναι σπανιωτάτη καὶ ὅτε ὑπάρχει τοιαύτη, σχεδὸν ὀφείλεται μᾶλλον εἰς καρκίνον τῶν χοληφόρων ὁδῶν ἢ εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ ἥπατος.

Σχεδὸν δὲ πάντοτε μετὰ τὴν δευτεροπαθῆ ἀνάπτυξιν τοῦ καρκίνου ἐν τῷ ἥπατι παρατηρεῖται διήθησις ὁμοίας φύσεως εἰς πλείστους ἀδένας καὶ εἰς ἕτερα ὄργανα τῆς κοιλίας· οὕτως εὑρίσκονται συχνὰ κατειλημμένοι ὑπὸ τοῦ καρκίνου οἱ παρὰ τὸν στόμαχον λυμφικοὶ ἀδένες, ἐξ ὧν οἱ μᾶλλον προσβαλλόμενοι εἰσὶν οἱ ἀδένες τοῦ μικροῦ τόξου οἱ πρὸς τὸ γαστροπατικὸν ἐπίπλοον συνεχόμενοι, ἔτι δὲ οἱ τοῦ μεγάλου ἐπιπλόου, οἱ τοῦ γαστροσπληνικοῦ καὶ τέλος ἐκ τῶν ἀδένων οὐχὶ σπανίως εἰσὶ διηθημένοι καὶ αὐτοὶ οἱ μεσεντέριοι. Ἐκ δὲ τῶν ὀργάνων κατὰ τάξιν συχνότητος τῆς ἀναπτύξεως τοῦ δευτεροπαθοῦς καρκίνου εἰσὶν οἱ νεφροί, αἱ ὠοθῆκαι, τὸ πάγκρεας, τὰ ἔντερα καὶ ὁ σπλήν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀλλὰ πλὴν τῆς δευτεροπαθοῦς προσβολῆς τῶν ὀργάνων τῆς κοιλίας πολλάκις ἡ καρκινώδης διήθησις διήκει μέχρι τοῦ πνεύμονος, εἴτε δι' ἀποσπάσεως καρνινωματωδῶν μορίων ἐκ τῶν ὑποκλειδίων ἀδένων, καθ' ἃ ἀνωτέρω ἐμνημονεύσαμεν, εἴτε διὰ προεκτάσεως τοῦ καρκίνου εἰς τὸν ὑπεζωκότα καὶ τῆς ἐντεῦθεν γενικεύσεως τούτου ἐν τῇ κοιλότητι τοῦ θώρακος. Εὑρίσκονται δὲ ἐν τῷ παρεγχύματι τοῦ πνεύμονος ἅπασαι αἱ τοῦ νεοπλάσματος μορφαί, ἀπὸ τῶν καρκινωματωδῶν πυρήνων μέχρι τῶν ὀγκίων καὶ αὐτῶν τῶν μεγάλων καρκινωματωδῶν ὄγκων· προϊούσης δὲ τῆς καρκινωματώδους ἐπεξεργασίας αἱ διάφοροι αὗται ἑστίαι μαλακύνονται ἢ καὶ ἐξελκοῦνται. Εἴς τινας δὲ περιπτώσεις ἡ δευτεροπαθὴς ἀνάπτυξις τοῦ καρκίνου εἰς τοὺς πνεύμονας ἐκδηλοῦται διὰ πνευμονίας ἢ πλευρίτιδος ἢ καὶ διὰ τῶν δύο νοσημάτων ὁμοῦ.

Τέλος δ' ὁ καρκίνος ὅτε εὑρίσκεται γενικευμένος εἰς ἅπαντα τὰ ἀνωτέρω ὄργανα, παρατηρεῖται εἰς τὸν ἐγκέφαλον καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ὀστᾶ, ἐξ ὧν συνηθέστερον προσβάλλονται τὰ βραχέα· δι' ὃ εὑρέθη κάταγμα αὐτόματον τοῦ στήθους καὶ βράχυνσις ἀπότομος τῆς σπονδυλικῆς στήλης. Ἡ καθολίκευσις δὲ τοῦ καρκίνου εἰς τὸν ὀργανισμὸν παράγεται κυρίως ὑπὸ τοῦ ἐγκεφαλοειδοῦς, πλὴν τοῦ περιτοναίου καὶ τοῦ ἥπατος, τὰ ὁποῖα προσβάλλονται εὐκόλως καὶ ὑπὸ τοῦ κολλοειδοῦς.

Πρὸς δὲ τῇ δευτεροπαθῶς ἐπερχομένῃ καρκινωματώδει διηθήσει τοῦ ὀργανισμοῦ ὡς ἐπιπλοκαὶ τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου εὑρίσκονται ἴχνη φλεγμονῆς εἰς διάφορα ὄργανα καὶ ἰδίᾳ εἰς τὸν ὑπεζωκότα, ἐξ οὗ ἡ παραγωγὴ τῆς πλευροπνευμονίας, ἣν ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν· ἔτι δὲ ἐπέρχεται ἀπόχρωσις τῶν ἱστῶν, ὁμοιάζουσα πρὸς τὴν ἐξ ἀναιμίας ὑπάρχουσαν, ἥτις κυρίως τὴν πάθησιν χαρακτηρίζει. Καὶ τέλος παράγεται ἡ εἰδικὴ τοῦ καρκίνου καχεξία, ἧς ἀποτέλεσμα εἰσὶ καθολικαὶ ὀρρώδεις διηθήσεις ἢ ὕδρωπες, θρομβώσεις τῶν φλεβῶν, ἰδίᾳ δὲ τῶν κάτω σκελῶν καὶ συνηθέστερον τοῦ ἀριστεροῦ, ἐξ ὧν ἐπέρχεται σύμπτωμα, εἰς ὃ ὁ Trous-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

seau ἀποδίδει μεγίστην διαγνωστικὴν σημασίαν καὶ μάλιστα ἐπὶ ἀμφιβόλων περιπτώσεων, καὶ τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ λευκὴ ἀνώδυνος φλεγμονή.

Συμπτώματα. Τὰ συμπτώματα τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου δὲν παρουσιάζονται πάντοτε μετὰ τῆς αὐτῆς σαφηνείας, ἀλλ' εἰσὶν ἀνάλογα τῶν περιόδων τῆς ἀναπτύξεως τοῦ νεοπλάσματος, ἔστιν ὅτε καὶ τῆς ποικιλίας, καθ' ἣν τοῦτο ἐκδηλοῦται· τούτου δ' ἕνεκα, ἐν ἀρχῇ ὄντα ἀβέβαια καὶ σκοτεινά, βραδύτερον καθίστανται ὁριστικώτερα, ὅτε διὰ τοῦ συνόλου αὐτῶν δύναται νὰ τεθῇ καὶ ἡ ἀκριβὴς τοῦ καρκίνου διάγνωσις. Ἐνίοτε ὅμως καὶ τὰ βραδύτερον ἐκδηλούμενα παθογνωμονικὰ τοῦ καρκίνου συμπτώματα ἢ εἰσὶν ἀμφίβολα ἢ πάντῃ ἐλλείπουσι· μάλιστα δὲ ὅτε οὗτος ὑπάρχει διάχυτος εἰς τὰ τοιχώματα ἄνευ ἀλλοιώσεων τῆς καρδίας καὶ τοῦ πυλωροῦ, τότε ἐν καιρῷ ζωῆς οὐ μόνον ἡ ὁριστικὴ διάγνωσις εἶναι ἀδύνατος, ἀλλὰ καὶ ἡ κατὰ προσέγγισιν ἀποβαίνει δυσχερής.

Τὰ κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀρχομένης τοῦ καρκίνου ἀναπτύξεως ἐν τῷ στομάχῳ ἐκδηλούμενα συμπτώματα εἰσὶν ἀποτέλεσμα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἰσχυρᾶς τοῦ στομάχου λειτουργικῆς διατατάξεως· ἤτοι ὁ ἄρρωστος αἰτιᾶται ἐλάττωσιν τῆς ὀρέξεως, αἰσθάνεται βάρος μετὰ τὴν λῆψιν τῶν τροφῶν ἢ καὶ πόνον ἐλαφρὸν κατὰ τὸ ἐπιγάστριον, ἔχει ἐρυγάς, ναυτιάσεις καὶ ἐνίοτε ἐμέτους, ἔτι δ' ἔχει δυσκοιλιότητα, τὸ πρόσωπον ὠχρὸν καὶ αἰσθάνεται ἐλάττωσιν τῶν δυνάμεων τοῦ σώματος. Μετὰ δὲ τὴν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μακρὰν τῶν δυσπεπτικῶν τούτων φαινομένων διάρκειαν ἄρχονται εἴτε ἀποτόμως εἴτε, ὅπερ καὶ συνηθέστερον, μικρὸν κατὰ μικρὸν τὰ χαρακτηρίζοντα τὸν καρκίνον τοῦ στομάχου συμπτώματα· ἤτοι ἀντὶ τῆς ἀνωμάλου ὀρέξεως ὁ ἄρρωστος στερεῖται παντάπασιν αὐτῆς, ἔχει ἀηδίαν πρὸς τὰς τροφάς, οἱ ἔμετοι καθίστανται συνεχέστεροι καὶ ἐπίπονοι, καὶ ὁ ἐλαφρὸς τοῦ στομάχου πόνος ἐκδηλοῦται κατὰ πολὺ ἰσχυρότερος καὶ ἰδίᾳ μετὰ τὴν λῆψιν τῶν τροφῶν. Τὸ δὲ πρόσωπον τοῦ ἀρρώστου, ὅπερ ἐν ἀρχῇ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἦτο ὠχρὸν καὶ καχεκτικόν, λαμβάνει χροιὰν κιτρινωπὴν ἢ ἐλαφρῶς πρασίνην, ἀπὸ καιροῦ δὲ εἰς καιρὸν ἐπέρχονται αἱμορραγίαι, ὧν ἡ ποσότης τοῦ αἵματος εἶναι συνήθως τοσοῦτον μικρά, ὥστε τυχαίως παρατηροῦνται· ἔτι δὲ διὰ τῆς ἐξετάσεως τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ εὑρίσκεται τὸ ὑδροχλωρικὸν ὀξὺ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἠλαττωμένον. Κατὰ δὲ τὴν περίοδον ταύτην, ἥτις ἀποτελεῖ τὴν τελείαν τοῦ καρκίνου ἀνάπτυξιν, ἐξετάζοντες τὴν κοιλίαν, εὑρίσκομεν συνήθως ὄγκον κατὰ τὸ μέσον τοῦ ἐπιγαστρίου, ἀλλὰ πλὴν τούτου παρατηρεῖται ἐξόγκωσις διαφόρων ἀδένων καὶ ἰδίᾳ τῶν κατὰ τὴν ἰγνὺν καὶ τῶν ὑπὸ τὴν κλεῖδα κειμένων. Ἐφ' ὅσον δὲ τὰ ἀνωτέρω συμπτώματα ἐπιτείνονται, ἐπὶ τοσοῦτον ἡ γενικὴ τοῦ ἀρρώστου κατάστασις τρέπεται ἐπὶ τὰ χείρω, ἤτοι ἡ χαρακτηριστικὴ τοῦ προσώπου χροιὰ γίνεται καταφανεστέρα καὶ ἡ ἐξάντλησις τοῦ ἀρρώστου τοιαύτη, ὥστε γεννῶνται ὕδρωπες καὶ ἐν τέλει ἐπέρχεται ἐκ μαρασμοῦ ὁ θάνατος.

Εἴς τινας δὲ περιπτώσεις τὰ κατὰ τὴν πορείαν τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου ἐκδηλούμενα συμπτώματα ἐπιπλέκονται μεθ' ἑτέρων φαινομένων, ἐχόντων σχέσιν τόσον πρὸς τὴν ἕδραν τοῦ καρκίνου καὶ πρὸς τὰς ἀλλοιώσεις, ἃς ὑφίσταται ὁ στόμαχος, ὅσον καὶ πρὸς τὴν προσβολὴν ἑτέρων ὀργάνων ἐκ τοῦ νεοπλάσματος καὶ τὴν γενίκευσιν τούτου ἐν τῷ ὀργανισμῷ.

Τὰ ἀνωτέρω ἀποτελοῦσιν οὕτως εἰπεῖν τὴν συμπτωματολογικὴν τῆς νόσου εἰκόνα. Ἀνάγκη ὅμως ὅπως ἕκαστον τῶν συμπτωμάτων τούτων ἐξετασθῇ ἰδίᾳ ἀναλόγως τοῦ χρόνου τῆς ἐμφανίσεως καὶ δοθῇ ἡ ἐξήγησις τῆς παραγωγῆς αὐτοῦ, τῆς σχέσεως πρὸς τὰ λοιπὰ καὶ τῆς διαρκείας τῆς ἐκδηλώσεως αὐτοῦ.

Ἀνορεξία. Ἐκ τῆς λειτουργικῆς τοῦ στομάχου διαταράξεως ἡ βαθμιαία ἀπώλεια τῆς ὀρέξεως, ἡ εἰς παντελῆ ἀνορεξίαν καταλήγουσα, εἶναι σύμπτωμα σύνηθες καὶ ἀρκούντως τὸν καρκίνον τοῦ στομάχου χαρακτηρίζον. Ὁ μὲν Lebert παρετήρησεν ὅτι τὰ $^{2}/_{3}$ τῶν ἀσθενῶν αὐτοῦ εἶ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χον μεγίστην ἀνορεξίαν, ὁ δὲ Brinton ἀναβιβάζει τὴν συχνότητα τοῦ συμπτώματος τούτου μέχρι 85 ἐπὶ τοῖς 100. Παρετηρήθη δὲ ὅτι τινὲς τῶν ἀρρώστων διατηροῦσιν ἐπί τινα χρόνον τὸ αἴσθημα τῆς πείνης, ἀλλὰ καὶ οὗτοι ἀποβάλλουσι τοῦτο, ὅταν ἡ καρκινώδης ἐπεξεργασία ἔχει προχωρήσει πολύ. Σπανίως ἐπανέρχεται ἡ ὄρεξις κατὰ τὴν πορείαν τῆς νόσου καὶ ἔτι σπανιώτερον παρατηρεῖται αὕτη πυξημένη.

Ἐπειδὴ δὲ τὸ σύμπτωμα τοῦτο ἀπαντᾷ κατὰ διάφορον βαθμὸν καὶ εἰς πολλὰς ἑτέρας περιπτώσεις, καθ' ἃς ἐπέρχεται λειτουργικὴ τοῦ στομάχου διατάραξις, τούτου ἕνεκα, ὅπως ἀποδοθῇ ἰδίᾳ διαγνωστικὴ σημασία, ἀνάγκη ἡ ἀνορεξία νὰ συνυπάρχῃ εἴτε μετὰ τῆς χαρακτηριζούσης τὸν καρκίνον καχεξίας εἴτε μεθ' ἑτέρων τούτου συμπτωμάτων. Ἐν δὲ τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ ἀξία τοῦ συμπτώματος τούτου ἔγκειται καὶ εἰς τὴν διάκρισιν τοῦ καρκίνου ἀπὸ τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους, καί τοι ἡ ἀπώλεια τῆς ὀρέξεως εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην νόσον εἶναι σύμπτωμα ἱκανῶς σπάνιον. Διότι εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων ἡ παρατηρουμένη εἰς τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος ἀνορεξία εἶναι οὕτως εἰπεῖν θέσει καὶ οὐχὶ φύσει· ἤτοι ἀρνοῦνται οἱ ἄρρωστοι νὰ λάβωσιν οἱανδήποτε τροφὴν οὐχὶ τόσον ἐξ ἐλλείψεως ὀρέξεως, ὅσον ἐκ τῆς ἰδέας τῶν πόνων, οὓς μέλλουσι νὰ ὑποστῶσι μετὰ τὴν λῆψιν τῶν τροφῶν· τοὐναντίον δὲ εἰς τὸν καρκίνον τοῦ στομάχου ἡ ἀνορεξία δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀποτέλεσμα αὐτῆς ταύτης τῆς νόσου, διότι, ἀλλοιουμένης τῆς ὀρέξεως ἅμα τῇ ἐνάρξει τῆς καρκινωματώδους ἐπεξεργασίας καὶ ἐκλειπούσης κατ' ἀντίστροφον λόγον τῆς προόδου τῆς νόσου, ἡ ἀνορεξία φαίνεται ὅτι ὀφείλεται εἰς νευρικὴν ἐπίδρασιν ἀντίθετον τῆς παραγούσης τὸ αἴσθημα τῆς πείνης καὶ τοῦ κόρου.

Δίψα. Ἡ δίψα σπανιώτατα εἶναι πυξημένη, συνηθέστερον δὲ αὐξάνει περὶ τὰ τέλη τῆς νόσου, ὅτε δυσκόλως ὁ στόμαχος ἀνέχεται τὰ ποτά.

Γλῶσσα. Συνήθως, ἡ γλῶσσα εἶναι ὠχρὰ καὶ ὑγρά.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὅτε δὲ ἡ νόσος ἐστὶ λίαν προκεχωρηκυῖα, τότε εὑρίσκεται ἐρυθρά, σκληρὰ καὶ κεκαλυμμένη ὑπὸ ἀφθῶν.

Πόνος. Ὁ πόνος, ὁ κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου ἐπερχόμενος, δύναται νὰ θεωρηθῇ σύμπτωμα συνηθέστερον τῆς ἀνορεξίας καὶ πολὺ χαρακτηριστικώτερον ἐκείνης. Ὁ μὲν Lebert ἐπὶ 42 περιπτώσεων παρετήρησεν ὅτι ὑπῆρχον πόνοι διαφόρου βαθμοῦ εἰς 35 ἀσθενεῖς, ὁ δὲ Brinton ὑπολογίζει ἐν γένει τὸ σύμπτωμα τοῦτο εἰς ἀναλογίαν 92 τοῖς 100. Ἡ δὲ ἐμφάνισις τοῦ πόνου γίνεται πολλάκις ἅμα τῇ ἐνάρξει τῶν δυσπεπτικῶν φαινομένων, ὥστε ἀποτελεῖ μετ' ἐκείνων τὰ πρῶτα τῆς παθήσεως συμπτώματα.

Ἐδράζει δὲ ὁ πόνος συνήθως κατὰ τὸ ἐπιγάστριον καὶ σπανιώτατα ἐκτείνεται μέχρι τῆς ῥάχεως· οὐχ ἧττον παρατηροῦνται διακλαδώσεις αὐτοῦ κατὰ τὰ ὑποχόνδρια, ὄπισθεν τοῦ στέρνου, κατὰ τὸν ὀμφαλὸν καὶ κατὰ τὴν δεξιὰν ὠμοπλάτην. Δὲν εἶναι δέ, ὥσπερ εἰς τὸ ἀπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος, ἐντετοπισμένος, οὐδὲ ἐν ἀκριβεῖ σχέσει πρὸς τὴν ἕδραν τοῦ καρκίνου ἐν τῷ στομάχῳ, πλὴν τοῦ κατὰ τὸ μικρὸν τόξον ἑδράζοντος, ὅστις κατὰ τὸν Brinton συνοδεύεται ὑπὸ πόνου λίαν ἰσχυροῦ μεταξὺ τῶν ὠμοπλατῶν.

Ὁ δὲ χαρακτὴρ τοῦ πόνου εἶναι διάφορος· ἐν ἀρχῇ τῆς παθήσεως ὁ ἄρρωστος αἰτιᾶται βάρος κατὰ τὸ ἐπιγάστριον ἢ ἔχει πόνον ἐλαφρῶς νύσσοντα, βραδύτερον δ' ἀποβαίνει ὁ πόνος ἰσχυρὸς καὶ μᾶλλον νυγματώδης, εἴς τινας δὲ περιπτώσεις καὶ ἰδίᾳ, ὅτε ὁ καρκίνος ἐξηλκώθη, ὁ ἄρρωστος ἔχει αἴσθημα θερμότητος ἢ καύσεως ἐν τῷ στομάχῳ, ἐν ᾧ εἰς ἑτέρας αἰσθάνεται περίσφυγξιν κατὰ τὴν ὀσφύν. Ἡ δὲ ἔντασις τοῦ πόνου εἶναι ἀνάλογος κατὰ τὰς περιστάσεις· οὕτω συνήθως αὐξάνει κατὰ τὴν πέψιν καὶ συνηθέστατα ἐπιτείνεται διὰ τῆς πιέσεως τοῦ ἐπιγαστρίου, καὶ μάλιστα ἐὰν αὕτη γίνεται ἐπὶ τοῦ σχηματισθέντος ὄγκου. Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶναι, ὅτι ὁ πόνος μετὰ τὴν εἰσφορὰν τῶν τροφῶν αὐξάνει ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, ὅταν οὗτος εἶναι νυγματώδης, καὶ ὅτι δὲν καταπαύει ὡς εἰς τὸ ἕλκος τοῦ στομά-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χου οὐδὲ διὰ τῆς ἀποβολῆς αὐτῶν διὰ τοῦ ἐμέτου οὐδὲ μετὰ τὴν πέψιν. Ἡ δὲ διάρκεια τῶν πόνων εἶναι ἀκανόνιστος· συνήθως δὲ διαρκοῦσι μέχρι τέλους τῆς νόσου, ἐνίοτε δὲ παρουσιάζουσιν ὑφέσεις, ἀλλ' οὐδέποτε διαλείψεις· ἐνίοτε δὲ ἐπέρχονται εἰς περίοδον ἀρκούντως προκεχωρηκυῖαν τῆς νόσου καὶ τέλος, ὅπερ σπανιώτατα παρατηρεῖται, παντελῶς ἐλλείπουσιν.

Ἔμετος. Ὁ ἔμετος εἶναι σύμπτωμα ὡσαύτως, ὡς τὰ προμνησθέντα, σύνηθες, διότι ἀπαντᾷ 85 ἢ 87 τοῖς %. Ἡ συχνότης δὲ αὐτοῦ ἔχει σχέσιν, ὡς τοῦ στρογγύλου ἕλκους, πρὸς τὴν ἕδραν τοῦ καρκίνου ἐν τῷ στομάχῳ, δι' ὃ παρατηρεῖται κατὰ πολὺ συχνότερος, ὅταν ἑδράζῃ κατὰ τὰ στόμια, ἤτοι τὴν καρδίαν καὶ ἰδίᾳ τὸν πυλωρόν, ὡς καὶ ὅταν εἶναι διάχυτος εἰς τὰ γαστρικὰ τοιχώματα ἢ ὅταν ὑπάρχῃ κατὰ τὰ λοιπὰ τοῦ στομάχου μέρη. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ τὸ σύμπτωμα τοῦτο ἐπέρχεται ἅμα τῇ ἐμφανίσει τῶν δυσπεπτικῶν φαινομένων, σπανιώτερον δὲ παρατηρεῖται περὶ τὰ τέλη καὶ ἔτι σπανιώτερον ἐλλείπει καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς παθήσεως. Ἐπέρχεται δὲ ὁ ἔμετος εἴτε τὴν πρωΐαν καὶ ὅτε ὁ ἄρρωστος εἶναι νῆστις εἴτε, ὅπερ καὶ συνηθέστερον, μετὰ τὴν εἰσφορὰν τῶν τροφῶν. Ἠθέλησάν τινες ἐκ τοῦ χρόνου τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἐμέτου μετὰ τὴν λῆψιν τῶν τροφῶν νὰ προσδιορίσωσι τὴν ἕδραν τοῦ καρκίνου ἐν τῷ στομάχῳ, δι' ὃ φρονοῦσιν ὅτι καρκίνος τῆς καρδίας ἐπιφέρει σχεδὸν ἀμέσως ἀποβολὴν τῶν ἐν τῷ στομάχῳ ὑπαρχουσῶν οὐσιῶν, ἐν ᾧ καρκίνος τοῦ πυλωροῦ θέλει προκαλέσῃ τὸν ἔμετον μετὰ πολλὰς ὥρας, ἀφ' ἧς ὁ πάσχων ἔλαβε τὰς τροφάς. Ἀλλ' ὡς εἰς τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου, καθ' ἃ ἐμνήσθημεν, οὕτω καὶ ἐνταῦθα πολλάκις οἱ οὕτω γιγνόμενοι ὑπολογισμοὶ διεψεύσθησαν ἐν τῇ νεκροψίᾳ.

Αἱ δὲ τὸν ἔμετον παράγουσαι αἰτίαι εἰσὶ πολλαπλαῖ· ἐκ τούτων ὅμως ὁ Brinton διακρίνει τὰς ἑξῆς τέσσαρας ποικιλίας τῆς παραγωγῆς αὐτοῦ.

Ἡ πρώτη ποικιλία παρατηρεῖται κατὰ τὰς πρώτας τῆς νόσου περιόδους, ὅτε ἐπέρχεται ὁ ἔμετος ἐκ τῆς ἐναποθέ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σεως τοῦ νεοπλάσματος εἰς τοὺς διαφόρους τοῦ στομάχου ὑμένας καὶ ἰδίᾳ ἐκ τοῦ τοπικοῦ ἐρεθισμοῦ, ὃν ὑφίστανται τὰ νεῦρα τοῦ ὀργάνου. Δευτέρα δὲ ποικιλία εἶναι ἡ βραδύτερον ἐπερχομένη παραγωγὴ τοῦ ἐμέτου ἕνεκα ἐμφράξεων ἢ στενώσεως τῆς κοιλότητος τοῦ στομάχου ἐκ τοῦ νεοπλάσματος, ὅτε ὁ στόμαχος δὲν δύναται νὰ δεχθῇ ἀρκοῦσαν ποσότητα τροφῶν· ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ συχνότης τοῦ ἐμέτου εἶναι ἀνάλογος τῆς ἕδρας καὶ τοῦ ἀναπτυχθέντος μεγέθους τοῦ καρκίνου· ἐνίοτε δὲ παρετηρήθη ὅτι τὸ σύμπτωμα τοῦτο ἐλαττοῦται ἢ παύει ὁλοτελῶς ἐξ ἐξελκώσεως ἢ ἐκ πτώσεως τοῦ καρκινωματώδους ἱστοῦ τοῦ πληροῦντος τὴν κοιλότητα. Εἰς δὲ τὴν τρίτην ποικιλίαν ὁ ἔμετος εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ ἐρεθισμοῦ, ὃν ὑφίσταται ὁ βλεννογόνος ἐκ τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ μαλακυνθέντος καὶ ἐξελκωθέντος νεοπλάσματος. Καὶ τέλος ἡ τετάρτη ποικιλία περιλαμβάνει τὸν ἔμετον τὸν προερχόμενον ἐξ ἐλλείψεως συσταλτικότητος τοῦ μυώδους τοῦ στομάχου ὑμένος εἴτε ἕνεκα ἀλλοιώσεως τῶν μυϊκῶν ἰνῶν εἴτε ἕνεκα καταστροφῆς αὐτῶν ἐκ τοῦ ἐξελκωθέντος νεοπλάσματος.

Ἡ δὲ φύσις τῶν ἐμεσμάτων εἶναι ἀνάλογος τῆς ἐποχῆς, καθ' ἣν παρατηρεῖται ἡ πάθησις· οὕτως ἐν τῇ ἀναπτύξει τοῦ καρκίνου, ἤτοι κατὰ τὴν περίοδον τῶν δυσπεπτικῶν φαινομένων, ἡ καὶ βραδύτερον, ὅτε ὁ ἔμετος ἐπέρχεται τὴν πρωΐαν, ἢ ὁ ἄρρωστος εἶναι νῆστις, τὰ ἐμέσματα σύγκεινται ὁτὲ μὲν ἐκ μικρᾶς τινος ποσότητος βλέννης παχείας καὶ κολλώδους, ὁτὲ δὲ ἐκ μεγάλων ποσῶν τοιαύτης μεθ' ὑγροῦ κιτρίνως κεχρωματισμένου, ἐξ οὗ ἀποτελοῦνται τὰ καλούμενα ὕδατα τοῦ καρκίνου· ὡσαύτως κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀναπτύξεως τοῦ καρκίνου τὰ ἐμέσματα συνίστανται ἐκ βρωμάτων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὑποστάντων τὴν ἐπίδρασιν τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ. Καὶ ἐν ᾧ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁ στόμαχος ἀποβάλλει ἁπάσας τὰς τροφὰς ἀδιακρίτως, ἐνίοτε ὅμως ποιεῖται, οὕτως εἰπεῖν, ἐκλογὴν αὐτῶν, ἤτοι ἀποβάλλει τινὰς μόνον, τὰς δὲ ὑπολοίπους πέπτει· ἀλλ' ἐκεῖνο, ὅπερ εἶναι ἀρκούντως

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

παράδοξον, εἶναι ὅτι ἐνίοτε διατηρεῖ τὰς μᾶλλον τραχείας καὶ δυσπέπτους. Ὅταν δὲ τὰ ἐμέσματα συνίστανται ἐκ τροφῶν, ἃς ὁ ἄρρωστος ἔλαβε πρὸ μιᾶς ἢ καὶ δύο ἡμερῶν, τότε ἀποδεικνύεται ὅτι ἡ πάθησις ἐδράζει εἰς τὸν πυλωρὸν καὶ ἐκ τούτου ὁ στόμαχος ὑπέστη εἰς βαθμόν τινα διαστολήν.

Ἀφ' οὗ δὲ ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐπαναληφθῶσι τὰ ἀνωτέρω εἴδη τῶν ἐμεσμάτων, εἶτα παρατηροῦνται ταῦτα ἀναμεμιγμένα μετὰ μελανωπῆς ὕλης ἢ χρώματος ὑποστάθμης τοῦ καφὲ καὶ τέλος σπανιώτατα ἀποβάλλεται διὰ τοῦ ἐμέτου αἷμα καθαρὸν καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἄφθονον.

Αἱ μέλαιναι ὕλαι ἐμφαίνονται εἴτε ὑπὸ μορφὴν κόνεως στενῶς συνεχομένης, εἴτε εἰς μάζας πεπηγυίας· εἰσὶ δὲ τὸ ἐξ αἱμορραγίας τοῦ νεοπλάσματος συνεπείᾳ ἐξελκώσεως αὐτοῦ χυθὲν ἐν τῷ στομάχῳ αἷμα, τὸ ὁποῖον, ἀφ' οὗ ἀνεμίχθη μετὰ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ καὶ παρέμεινε ἐπί τινα χρόνον ἐν τῷ στομάχῳ, ἠλλοιώθη κατὰ διάφορον βαθμὸν ἐκ τῆς πέψεως, ἣν ὑπέστη.

Ἡ δὲ καθαρὰ αἱμορραγία εἰς τὸν καρκίνον τοῦ στομάχου εἶναι πολὺ σπανιωτέρα τῆς εἰς τὸ ἁπλοῦν ἕλκος ἐπερχομένης, ἅπαξ ὅμως παραχθεῖσα ἐπαναλαμβάνεται ἐκ νέου.

Τὰ δὲ καφεοειδῆ ἢ μέλανα ἐμέσματα εἰσὶ σχεδὸν σύμπτωμα χαρακτηριστικὸν τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου. Καί τοι δὲ ταῦτα ἐνίοτε ἐλλείπουσιν ὁλοτελῶς ἐκ τοῦ καρκίνου καὶ ἐπέρχονται συνήθως εἰς τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος, ὡς καὶ εἰς πᾶσαν ἑτέραν περίπτωσιν, καθ' ἣν δύναται νὰ ἐκχυθῇ ποσότης αἵματος ἐν τῷ στομάχῳ, ὅμως, ὅταν συνυπάρχωσι μεθ' ἑτέρων τοῦ καρκίνου συμπτωμάτων, ὡς τῆς καχεξίας, τῶν οἰδημάτων καὶ ἑτέρων φαινομένων, δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς ἀκριβεστέραν τῆς παθήσεως διάγνωσιν.

Ἐν γένει δὲ ἡ αἱμορραγία τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου ἐξαρτᾶται, ὥσπερ καὶ ἀλλαχοῦ ἐμνήσθημεν, ἐκ τῶν ἑξῆς περιπτώσεων· ὅταν εἶναι μικρά, συνήθως ἢ εἶναι ἀποτέλε-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σμα ὑπεραιμίας τοῦ νεοπλάσματος καὶ αὐτοῦ τοῦ βλεννογόνου ἢ ἐπέρχεται, καὶ τοῦτο συμβαίνει βραδύτερον, ἐκ τῆς ἐξελκώσεως τοῦ νεοπλάσματος καὶ τῆς ῥήξεως μικρῶν ἀγγείων, διερχομένων τὴν κατ' ἐπιπολὴν αὐτοῦ ἐπιφάνειαν. Ὅταν δὲ ἡ αἱμορραγία εἶναι ἄφθονος, τὸ ὁποῖον παρατηρεῖται κατὰ τὰ τελευταῖα τοῦ καρκίνου στάδια, τότε προέρχεται ἐκ ῥήξεως μεγάλων ἀγγείων συνεπείᾳ ἐπεκτάσεως τῆς ἐξελκώσεως ἢ ἰχωρώσεως τοῦ καρκίνου εἰς τὰ κατὰ βάθος στρώματα αὐτοῦ· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει τὸ χυθὲν ἐν τῷ στομάχῳ αἷμα εἶναι λίαν ἄφθονον· δι' ὃ ἀποβάλλεται πάραυτα δι' ἐμέτου, ὥστε δὲν δίδεται καιρός, ὅπως ἀλλοιωθῇ ὑπὸ τοῦ γαστρικοῦ ὀξέος καὶ ἐξέλθῃ διὰ τῶν ἐμεσμάτων ἐν εἴδει ὑπομελαίνης ὕλης, ὡς εἰς τὰς ἄλλας περιπτώσεις παρατηρεῖται.

Ἐὰν δὲ ἐξετάσωμεν τὰ κόπρανα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν αἱμορραγιῶν τοῦ νεοπλάσματος, θέλομεν εὕρει ταῦτα συνιστάμενα ἐκ τῆς αὐτῆς μελαίνης ὕλης, ἐξ ἧς καὶ τὰ ἐμέσματα· ὡς ἐκ τῆς χροιᾶς δέ, ἣν παρουσιάζουσιν, ὠνομάσθησαν, ὡς εἰς τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου, καὶ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ μ έ λ α ν α.

Διὰ δὲ τῆς μικροσκοπικῆς ἐξετάσεως τῶν ἐμεσμάτων παρατηρεῖται, ὅτι πλὴν τῶν βλεννωδῶν ὑλῶν καὶ τῶν λειψάνων διαφόρων θρεπτικῶν οὐσιῶν, περιέχουσιν ἐρυθρά τινα αἱμοσφαίρια, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἠλλοιωμένα, ἴχνη χολῆς καὶ σαρκίνην. Ὅπως δὲ ἡ διάγνωσις τοῦ καρκίνου καταστῇ εὐχερής, ἔδει νὰ ἀναζητηθῶσι τὰ κύτταρα τούτου ἐντὸς τῶν ἐμεσμάτων, ἀλλὰ τοῦτο ἀπεδείχθη δυσκολώτατον· διότι ὄχι μόνον ἡ μορφὴ καὶ αἱ διαστάσεις τῶν κυττάρων τοῦ καρκίνου εἰσὶ ποικίλαι, ἀλλ', ἀλλοιούμενα ταῦτα ἐν τῷ στομάχῳ ὑπὸ τοῦ γαστρικοῦ ὀξέος καὶ ἐξερχόμενα ἀναμεμιγμένα μετὰ διαφόρων ἀλλοτρίων οὐσιῶν, δύνανται νὰ προκαλέσωσι πλείστας πλάνας. Τινὲς διισχυρίσθησαν ὅτι ἀνεῦρον ταῦτα, ἐξετάζοντες μικρὰς κροκίδας, συνισταμένας ἐκ τεμαχίων τοῦ καρκινώματος, τὰς ὁποίας ἔλαβον ἐξ ἐμεσμάτων καθαρῶς βλεννωδῶν·

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀλλὰ καὶ τὰ οὕτω παρατηρηθέντα κύτταρα εἰσὶν ἀμφιβόλου γνησιότητος, ἅτε ἀνήκοντα εἰς μᾶζαν, ἥτις, πρὶν ἀποπέσῃ ἐκ τοῦ νεοπλάσματος, εἶχεν ὑποστῆ σπουδαίαν κοκκολιπώδη ἐκφύλισιν.

Ὄγκος. Ὁ ὄγκος, ὁ ἐκ τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου παραγόμενος, εἶναι σύμπτωμα συνηθέστατον, διότι ἀπαντᾷ 80 %, ὑπάρχων δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον μετὰ τῶν ἑτέρων συμπτωμάτων, ἅτινα ἤδη ἐμνημονεύσαμεν, συντελεῖ τὰ μάλα πρὸς διάγνωσιν τῆς νόσου.

Ἐδρεύει δὲ ὁ ὄγκος συνηθέστερον κατὰ τὸ δεξιὸν τοῦ ἐπιγαστρίου μέρος, ἢ εὑρίσκεται ὀλίγον πρὸς τὰ κάτω, ὅταν κατέχῃ τὸν πυλωρὸν καὶ ὁ στόμαχος εἶναι ἀνευρυσμένος· ἔτι δὲ παρατηρεῖται κάτωθεν τῶν δεξιῶν νόθων πλευρῶν, ὑφ' ὧν καὶ καλύπτεται, καὶ σπανιώτατα κατὰ τὸ ἀριστερὸν ὑποχόνδριον. Ἀλλ' ἐκ τῶν παρεγκλίσεων, ἃς ὑφίσταται ὁ στόμαχος συνεπείᾳ τῶν κατὰ τὴν πορείαν τοῦ καρκίνου ἀναπτυσσομένων προσφύσεων αὐτοῦ πρὸς τὰ παρακείμενα ὄργανα, ὡς καὶ ἐκ τῶν δευτεροπαθῶς παραγομένων εἰς τὸ ἧπαρ καρκίνων δὲν δυνάμεθα πάντοτε νὰ προσδιορίσωμεν οὕτω τὴν θέσιν τοῦ ὄγκου.

Τὸ δὲ μέγεθος τοῦ ὄγκου εἶναι διάφορον, ὡς καὶ τὸ σχῆμα αὐτοῦ. Συνήθως σχηματίζει προέκτασιν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εὐμεγέθη καὶ ὁμοιόμορφον, ἄλλοτε δὲ παριστᾷ μᾶζαν σκληρὰν ἀνώμαλον μετὰ διαφόρων ἐξογκώσεων, καὶ ἄλλοτε εἶναι ὄγκος μικρός, ἄνευ προεξοχῆς καὶ ἐλαστικὸς ἢ μαλακὸς τὴν σύστασιν, ὥστε δυσκόλως ἀνευρίσκεται. Ἐν γένει δὲ τὸ μὲν μέγεθος ποικίλλει μεταξὺ λεπτοκαρύου μέχρι πυγμῆς ἢ καὶ πλέον, τὸ δὲ σχῆμα εἶναι ὁτὲ μὲν στρογγύλον, ὁτὲ δὲ ᾠοειδές, ὁτὲ δὲ ἀνώμαλον καὶ ὑβῶδες, ὅτε ὁ καρκίνος ἐπεκτείνεται εἰς τὸ ἧπαρ, τὸ ἐπίπλοον ἢ τὸ πάγκρεας.

Ἀνευρίσκεται δὲ ὁ ὄγκος τὸ μὲν διὰ τῆς ψηλαφήσεως, τὸ δὲ διὰ τῆς ἐπικρούσεως καὶ τῆς ἐντεῦθεν παραγομένης ἀμβλύτητος κατὰ τὴν ἕδραν τοῦ νεοπλάσματος, ἐνίοτε δὲ καθίσταται αἰσθητὸς καὶ διὰ τῆς ἁπλῆς ὁράσεως, ὅτε ὁ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὄγκος εἶναι μέγας καὶ τὰ τοιχώματα τῆς κοιλίας λελεπτυσμένα ἐκ τῆς ἀπισχνάνσεως. Οὐχὶ δὲ σπανίως ἕνεκα τῆς συσπάσεως τῶν κοιλιακῶν τοιχωμάτων καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἀναπτυσσομένης στερρότητος αὐτῶν ἡ ἀνεύρεσις τοῦ ὄγκου διὰ τῆς ἐξετάσεως τῆς κοιλίας ἀποβαίνει λίαν δυσχερής· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἀνάγκη νὰ προβῶμεν εἰς ἀναζήτησιν τούτου, ἀφ' οὗ χαλαρώσωμεν τοὺς μῦς, τοποθετοῦντες τὸν πάσχοντα ὥστε νὰ ἔχῃ τοὺς μηροὺς ἡμικεκαμμένους καὶ νὰ ἀναπνέῃ ἔχων τὸ στόμα ἀνοικτόν. Ἐνίοτε δὲ ὅτε ὁ ὄγκος εἶναι πολὺ μικρὸς καὶ εὑρίσκεται πολὺ κατὰ βάθος, τότε πᾶσα ἀναζήτησις τούτου ἀποβαίνει εἰς μάτην. Πολλάκις δὲ διὰ τῆς ἐξετάσεως τοῦ ὄγκου δύναταί τις νὰ ἀντιληφθῇ ἐπ' αὐτοῦ καὶ παλμώδεις κινήσεις μεταδιδομένας ἐκ τῆς κοιλιακῆς ἀορτῆς, ἐφ' ἧς ἐρείδεται. Οἱ δὲ παρουσιάζοντες τοὺς παλμοὺς ὄγκοι συνήθως ἀπαντῶσι παρὰ τῷ ἀνδρὶ καὶ κατέχουσι τὸν πυλωρόν. Σπανιώτατα δὲ ὁ καρκινωματώδης ὄγκος εἶναι εὐκίνητος καὶ μάλιστα τοσοῦτον ὥστε νὰ δύναται διὰ τῶν δακτύλων ἢ τῆς μεταβολῆς τῆς θέσεως τοῦ ἀρρώστου νὰ καταλαμβάνῃ διάφορα τοῦ στομάχου μέρη· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἡ εὐκινησία εἶναι λίαν εὐδιάκριτος, ὅταν ὁ καρκίνος ἐδράζῃ εἰς τὸν πυλωρὸν καὶ ὁ στόμαχος εἶναι ἀνευρυσμένος, ἢ ὅταν ὁ στόμαχος εἶναι πεπληρωμένος βρωμάτων ἢ ποτῶν ἀλλ' ἄνευ οὐδεμιᾶς προσφύσεως πρὸς τὰ παρακείμενα ὄργανα. Τέλος δὲ ὁ καρκινωματώδης ὄγκος τῇ πιέσει παρουσιάζει πάντοτε μικρὰν εὐαισθησίαν, ὅταν δὲ ἐπέρχεται πόνος ἰσχυρός, τότε οὗτος ἀποδίδεται εἰς ἀναπτυχθεῖσαν πρωτοπαθῆ περιτονίτιδα ἢ εἰς καρκινωματώδη.

Ἀνευρυσμὸς τοῦ στομάχου. Συνηθέστατα ἐπέρχεται ὁ ἀνευρυσμὸς τοῦ στομάχου ἕνεκα τῆς ἀναπτυσσομένης μεγάλης τοῦ πυλωροῦ στενώσεως. Διακρίνεται δὲ οὗτος τοῦτο μὲν ἐκ τῶν κατὰ καιροὺς ἀφθόνων ἐμέτων, δι' ὧν ἀνακουφίζεται ὁ ἄρρωστος, τοῦτο δὲ ἐκ τῶν σημείων, ἅτινα ἀνευρίσκομεν διά τε τῆς ψηλαφήσεως, ἐπικρούσεως καὶ τῆς διασείσεως αὐτοῦ τοῦ ἀρρώστου. Ὅταν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅμως ὑπάρχῃ στένωσις τοῦ καρδιακοῦ στομίου ἢ τὸ νεόπλασμα εἶναι διάχυτον, τότε παρατηρεῖται ἡ στένωσις τοῦ στομάχου.

Ἀδενώδης ἐξόγκωσις. Κυρίως ἡ εὕρεσις ὑπὸ τὸ δέρμα μικρῶν καρκινωματωδῶν ὀγκίων καὶ ἡ σκλήρυνσις τῶν κατὰ τὰς πτυχὰς τῆς ἰγνύος κειμένων ἀδένων δὲν εἶναι ἄμεσος ἀπόδειξις ὑπάρξεως καρκίνου ἐν τῷ στομάχῳ, ἀλλὰ τοιούτου μεταδοθέντος εἰς τὸ περιτόναιον, ὡς καὶ εἰς τὰ τοιχώματα τῆς κοιλίας. Πλὴν δὲ τῶν κατὰ τὰ μέρη ταῦτα εὑρισκομένων ἀδένων ἐσχάτως παρετηρήθη ἀδενώδης ἐξόγκωσις καὶ εἰς χώρας πολὺ μεμακρυσμένας, ἤτοι κατὰ τὴν μασχαλιαίαν καὶ ἰδίᾳ τὴν ὑποκλείδιον. Πρῶτος δὲ ὁ Virchow ὑπέδειξε τὴν διαγνωστικὴν σημασίαν τοῦ φαινομένου τούτου, ἥτις ἐβεβαιώθη εἶτα διὰ παρατηρήσεων διαφόρων ἐρευνητῶν· οὕτως ὁ Troisier ἐν ἀνακοινώσει, ἣν ἐποιήσατο ἐν τῇ Ἰατρικῇ τῶν νοσοκομείων ἑταιρείᾳ (ὀκτώβριος 1886), ἀναφέρει ὅτι παρετήρησε τὴν ἐξόγκωσιν τῶν ὑποκλειδίων ἀδένων ἐπὶ τρεῖς πάσχοντας καρκίνον τοῦ στομάχου· ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Millard ἀναφέρει ὅτι εὗρεν οὐ μόνον τοὺς ὑποκλειδίους ἀδένας ἐξωγκωμένους, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς μασχαλιαίους· ὁμοίας παρατηρήσεις ἐποιήσαντο βραδύτερον ὅ τε Charcot, Jaccoud καὶ ἕτεροι. Ἀποδίδουσι δὲ τὴν διήθησιν τῶν ἀνωτέρω ἀδένων εἰς τὴν διάβασιν καρκινωδῶν κυττάρων εἴτε διὰ τῶν πόρων τοῦ ὑπεζωκότος εἴτε δι' αὐτοῦ τοῦ θωρακικοῦ πόρου, ἐξ οὗ εὑρίσκονται συνηθέστερον ἐξωγκωμένοι οἱ πρὸς τὰ ἀριστερὰ τοῦ θώρακος ἀδένες.

Ἀλλοίωσις τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ. Ἀφ' οὗ διὰ πειραμάτων ἀπεδείχθη ἐσχάτως, ὅτι τὸ ὑδροχλωρικὸν ὀξὺ εἶναι τὸ φυσιολογικὸν ὀξὺ τῆς πέψεως καὶ ὅτι ἡ πεπτικὴ δύναμις τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ εἶναι εἰς ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὴν ἀφθονίαν τοῦ ὀξέος τούτου, τινὲς ἐπειράθησαν διὰ διαφόρων μέσων νὰ ἐρευνήσωσιν, ἐὰν τὸ ἐκ τοῦ βλεννογόνου τοῦ στομάχου ἐκκρινόμενον χλωροϋδρικὸν ὀξὺ ὑφίστατο τροποποίησίν τινα κατὰ ποσόν, διαρκούσης νόσου τινός.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Κυρίως ὅμως ἐπέστησαν τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς τὴν φυσιολογικὴν τοῦ στομάχου λειτουργίαν τοῦ φέροντος ὄγκον κακοήθη, καρκίνωμα ἢ ἐπιθηλίωμα.

Πρῶτος ὁ Van den Velden, ἀναζητῶν τὸ ὑδροχλωρικὸν ὀξὺ διὰ διαφόρων χρωματιστικῶν μέσων καὶ ἰδίᾳ διὰ τοῦ ἰώδους τοῦ μεθυλίου (violet de méthyle) καὶ τῆς τροπεολίνης, συνεπέρανεν ὅτι τοῦτο ἐλλείπει εἰς τὸν ἀνευρυσμὸν τοῦ στομάχου τὸν προερχόμεεον ἐκ καρκίνου τοῦ πυλωροῦ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ διὰ τῆς οὐσίας ταύτης παραγομένη ἀντίδρασις τοῦ ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος, ἥτις συνίσταται εἰς τὴν μετατροπὴν τοῦ ἰώδους τοῦ μεθυλίου εἰς χρῶμα κυανοῦν, δὲν εἶναι ἀσφαλής, διότι τοῦτο μὲν δύναται νὰ παραχθῇ καὶ ἐξ ἑτέρων οὐσιῶν, τοῦτο δὲ ἐλλείπει, ὅταν τὸ ὀξὺ ὑπάρχῃ ἀναμεμιγμένον μετὰ πεπτωνῶν, λευκωματώματος, ἢ καὶ σιάλου, τούτου ἕνεκα διάφοροι ἐρευνηταὶ πρὸς προσδιορισμὸν τοῦ ὀξέος τούτου μετεχειρίσθησαν ἑτέρας οὐσίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀναφέρομεν τὸ ἰῶδες τῆς γεντιανῆς, τὸ ἐρυθρὸν τοῦ Congo, τὴν βανιλίνην καὶ τὸ στίλβον πράσινον. Ἐκ τούτων δὲ ἡ διὰ τῆς τελευταίας οὐσίας ἀνίχνευσις, ἥτις θεωρεῖται καὶ ἡ ἀσφαλεστέρα, γίνεται ὡς ἑξῆς.

Σταγόνες τινὲς πεπυκνωμένης ὑδατώδους διαλύσεως τοῦ ζωηροῦ πρασίνου, χυθεῖσαι ἐντὸς σωλῆνος περιέχοντος ὕδωρ ἀπεσταγμένον, παράγουσι χρῶμα κυανοῦν· ἐὰν δὲ ἀντὶ τοῦ ὕδατος αἱ σταγόνες τοῦ ζωηροῦ πρασίνου χυθῶσιν ἐντὸς γαστρικοῦ χυμοῦ φυσιολογικοῦ καὶ διυλισμένου, τοῦτο λαμβάνει χροιὰν πρασίνην· ὡσαύτως δὲ ἡ αὐτὴ χροιὰ ἢ πρασινοκίτρινος παράγεται, ἐὰν τὸ ὀξὺ εὑρίσκεται ἄφθονον. Ἐὰν ὅμως ἐλλείπει τοῦτο, τότε ὁ γαστρικὸς χυμὸς χρωματίζεται κυανοῦς, ἤτοι λαμβάνει τὴν χροιὰν τοῦ ὕδατος μετὰ τὴν χύσιν ἐν αὐτῷ σταγόνων τινῶν τοῦ στίλβοντος πρασίνου.

Τῇ χρήσει τῶν ἀνωτέρω ἀντιδραστηρίων ἢ καὶ διὰ διαφόρων ἄλλων πολλοὶ τῶν ἐρευνητῶν παρετήρησαν ὅτι εἰς καρκινωματώδεις παθήσεις τσῦ στομάχου ἡ ποσότης τοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐκκρινομένου ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος εἶναι ἠλαττωμένη ἢ καὶ πολλάκις ἐλλείπει ἐντελῶς. Τούτου ἕνεκα ἡ ἔλλειψις τοῦ ὀξέος ἐθεωρήθη παρά τισι ὡς μέσον συντελεστικώτατον πρὸς διάγνωσιν τῆς τοσοῦτον σπουδαίας παθήσεως τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου· ἀλλὰ γενομένων εἶτα εὐρυτέρων ἐρευνῶν ἀπεδείχθη ὅτι ἡ ἐλάττωσις ἢ ἡ ἔλλειψις τοῦ ὀξέος δὲν προήρχετο ἐκ τοῦ καρκινώματος ἀλλὰ ἐκ τῶν συμπαρομαρτουσῶν ἀλλοιώσεων τοῦ βλεννογόνου, διότι παρετήρησαν ὅτι δύναται αὕτη νὰ παραχθῇ καὶ εἰς πᾶσαν νόσον δυναμένην νὰ προκαλέσῃ καταστροφὴν τῶν ἀδένων ἐκ φλεγμονῆς ἢ ἐξ ἀτροφίας τοῦ βλεννογόνου ὑμένος. Καί περ ὅμως ἡ ἔλλειψις τοῦ ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς παθογνωμονικὸν σύμπτωμα τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου, ὅμως, συνδυαζόμενον μετὰ τῶν λοιπῶν χαρακτηριστικῶν τῆς νόσου, συντελεῖ πρὸς εὐχερεστέραν ταύτης διάγνωσιν.

Γενικὰ φαινόμενα. Ἡ καχεξία ἄρχεται πολλάκις ἐν σμικρῷ ἀπὸ τῆς πρώτης τῆς παθήσεως περιόδου, ὅτε παρατηρεῖται μάλιστα μεγίστη δυσαναλογία τῶν δυσπεπτικῶν φαινομένων, ἅτινα ὁ ἄρρωστος αἰτιᾶται πρὸς τῇ ἀναιμίᾳ καὶ τῇ ἀπισχνάνσει, ἣν ἐκ τῆς νόσου παρουσιάζει. Οἱ διάφοροι ἱστοὶ βαθμηδὸν ἀποβάλλουσι τὴν φυσικὴν αὐτῶν χροιὰν εἰσὶν ἀναιμικοὶ καὶ ὠχρότατοι· συγχρόνως δὲ τὸ δέρμα λαμβάνει χροιὰν κιτρίνην ἀχύρου, ἥτις χαρακτηρίζει πᾶσαν καρκινωματώδη πάθησιν καὶ ἰδίᾳ τὴν τῶν σπλάγχνων. Ἡ χροιὰ αὕτη ὁτὲ μὲν παρίσταται ὠχροτέρα, ὁτὲ δὲ βαθυτέρα, κλίνουσα πρὸς τὸ πράσινον· καί τοι δὲ αἱ διάφοροι αὗται χρώσεις τοῦτε δέρματος καὶ τῶν βλεννογόνων ὁμοιάζουσι πρὸς τὴν ἰκτερικὴν χροιὰν συνήθως δὲν ὀφείλονται εἰς τὸν ἴκτερον, διότι οὐδὲ ἐν τοῖς οὖροις ἀνακαλύπτεται ἡ τῆς χολῆς χρωστικὴ οὐδὲ οἱ σκληρωτικοὶ εἰσὶ κεχρωματισμένοι· οὐχ ἧττον ἐνίοτε ὁ ἴκτερος θεωρεῖται ἡπατογενὴς καί, ὁσάκις ἡ πάθησις καταλαμβάνει τὸ ἧπαρ, ἐκδηλοῦται καὶ ἀληθὴς ἴκτερος. Ἡ δὲ ἀπίσχνανσις, ἥτις ἤρξατο ἀπὸ τῆς ἀναπτύξεως τῆς νόσου, βραδύ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τερον βαίνει ταχέως αὐξάνουσα, τὸ μὲν ἐκ τῆς ἀπεψίας, διότι ὁ ἄρρωστος ἐκ τῶν ἐπανειλημμένων ἐμέτων στερεῖται πάσης τροφῆς, τὸ δὲ ἐκ τῶν ἐπερχομένων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀφθόνων αἱμορραγιῶν. Ἐκ δὲ τῆς ἐπερχομένης βαθυτάτης τῆς θρέψεως ἀλλοιώσεως τὸ ὑποδόρειον κυτταρῶδες στρῶμα ἐξαφανίζεται, οἱ μῦς ἀποβάλλουσι τὸν ὄγκον αὐτῶν καὶ τὸ δέρμα γίνεται πλαδαρὸν καὶ ῥυτιδοῦται. Κατὰ δὲ τὴν περίοδον ταύτην, καί τοι ὁ ἄρρωστος εὑρίσκεται ἐν ναρκώδει καταστάσει, οὐχ ἧττον ἔχει τὴν διάνοιαν καθαρὰν καὶ παρακολουθεῖ τὸ μοιραῖον αὐτοῦ τέλος. Ἔκτοτε δὲ παρατηροῦνται τὰ οἰδήματα κατὰ τὰ διάφορα τοῦ σώματος μέρη καὶ οἱ ὕδρωπες· τὸ πρόσωπον ἐξοιδοῦται, ὡσαύτως καὶ αἱ κνῆμαι μέχρι τῶν ἄκρων τῶν ποδῶν εἰσὶ διηθημέναι, ἔτι δὲ οἱ μηροὶ καὶ τὸ ὄσχεον. Ὁ δὲ ὕδρωψ ἐνίοτε τείνει γενικευόμενος, ὥστε παράγεται ὑδροθώραξ, καὶ ἀσκίτης ἰδία, ὅταν τὸ περιτόναιον ἢ τὸ ἧπαρ ὦσι δευτεροπαθῶς προσβεβλημένα.

Πλὴν δὲ τῶν καθολικῶν καὶ ἐκ τῆς καχεξίας προερχομένων τούτων οἰδημάτων, συχνάκις παρατηροῦνται οἰδήματα κατὰ τὰ ἄκρα πολὺ ἐνωρίτερον· ἤτοι παράγεται ἡ ἐκ θρομβώσεως τῶν φλεβῶν λευκὴ ἀνώδυνος φλεγμονή, ἣν πρῶτος ὁ Trousseau παρετήρησε καὶ περὶ ἧς ὡς ἐξῆς ἀποφαίνεται. «Ὅτε ἀμφιβάλλετε περὶ τῆς φύσεως νόσου τινὸς τοῦ στομάχου καὶ κυμαίνεσθε μεταξὺ χρονίας γαστρίτιδος, ἁπλοῦ ἕλκους καὶ καρκινώματος, ἡ ἐπερχομένη φλεγμονὴ κατὰ τὴν κνήμην ἢ τὸν βραχίονα θέλει ἄρῃ πᾶσαν ἀμφιβολίαν καὶ ἐπιτρέψῃ νὰ ἀποφανθῆτε ὁριστικῶς περὶ ὑπάρξεως καρκίνου».

Διὰ δὲ τῆς ἐξετάσεως τῶν οὔρων οὐδὲ ἴχνος λευκώματος ἀνακαλύπτεται, ἀλλ' ἕνεκα τῆς γενικῆς διαταράξεως τῆς θρέψεως παρατηρεῖται ἐλάττωσις τῆς οὐρίας καὶ τῶν ἁλάτων τοσαύτη, ὥστε τινές, ὡς ὁ Rommelaere, διισχυρίζονται ὅτι δύναται νὰ θεωρηθῇ σημεῖον διακριτικὸν τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου. Ἀλλ' ἕτεροι, ὡς ὁ Dujardin-Beaumetz, Kirmisson καὶ Jaccoud, καί τοι δὲν ἀρνοῦνται τὴν

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐλάττωσιν τῆς οὐρίας, ἥτις δύναται νὰ φθάσῃ καὶ κάτω τῶν 10 γραμ. καθ' ἑκάστην, δὲν θεωροῦσιν ὅμως αὐτὴν καὶ ὡς παθογνωμονικὸν σημεῖον τοῦ καρκίνου, διότι εἷς τινας τοῦ ἥπατος παθήσεις εἶχε κατέλθει ἡ οὐρία μέχρι τῶν 4 γραμ.

Ἔτι δὲ παρετηρήθησαν κατὰ τὴν πορείαν τοῦ καρκίνου διάφοροι τῶν χυμῶν ἀλλοιώσεις, ἤτοι ἐλάττωσις τῶν ἐρυθρῶν αἱματοσφαιρίων καὶ ἐνίοτε αὔξησις τῶν λευκοκυττάρων (Hayem). Ἐπίσης δὲ ἀνεῦρον ὅτι ὑπάρχει σχετικὴ ἔλλειψις τοῦ χλωριούχου νατρίου ἐν τῷ αἵματι, ὥστε ἠθέλησαν νὰ ἀποδώσωσιν ἄμεσον σχέσιν μεταξὺ τῆς ἐλαττώσεως τῶν χλωριούχων ἐν τῷ αἵματι καὶ τῆς μειώσεως ἢ τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως τοῦ χλωροϋδρικοῦ ὀξέος ἐν τῷ γαστρικῷ χυμῷ.

Ὁ δὲ π υ ρ ε τ ὸ ς κατὰ τὴν πάθησιν ταύτην σχεδὸν οὐδέποτε ἐκδηλοῦται· ὅταν δὲ ὑπάρχῃ, προέρχεται ἐκ φλεγμονώδους ἐπιπλοκῆς εἴτε αὐτοῦ τοῦ στομάχου, δῆλα δὴ πυήσεως ἐξελκώσεως τοῦ νεοπλάσματος καὶ σηψαιμικῆς ἀπορροφήσεως, εἴτε τῶν ἐντέρων εἴτε καὶ αὐτοῦ τοῦ θώρακος, ὅτε ὁ πυρετὸς εἶναι συμπτωματικὸς ἢ ἑκτικός. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει καὶ ἡ γλῶσσα, ἥτις ἐν ἀρχῇ ἦτο ὠχρὰ καὶ ὑγρά, ἀποβαίνει ἐρυθρὰ καὶ ζωηρὰ ἢ καλύπτεται ὑπὸ ἀφθῶν.

Τέλος δὲ ἡ κ α τ ά σ τ α σ ι ς τ ῶ ν ἐ ν τ έ ρ ω ν ἐκδηλοῦται συνήθως διὰ δυσκοιλιότητος ἢ σπανιώτερον διὰ διαρροίας ἀναφαινομένης συνήθως περὶ τὰ τέλη τῆς νόσου.

Ἐπακόλουθα. Αἱ ἐκ τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου παραγόμεναι συνέπειαι εἰσὶν ἀποτέλεσμα τῆς πορείας αὐτοῦ, τῆς ἐπερχομένης ἐξελκώσεως, τῆς ἐπεκτάσεως εἰς τὰ παρακείμενα ὄργανα ἢ τῆς καθολικεύσεως αὐτοῦ ἐν τῷ ὀργανισμῷ καὶ τέλος τῆς ἀλλοιώσεως τῆς θρέψεως.

Συνηθέστερον δὲ ἐπέρχεται π ε ρ ι τ ο ν ῖ τ ι ς τοπικὴ ἐκ τῶν ἀναπτυσσομένων συμφύσεων τοῦ στομάχου καὶ σπανιώτερον καθολικὴ ἐκ διατρήσεως αὐτοῦ. Διαγιγνώσκεται δὲ ἡ πρώτη, ἥτις δύναται νὰ ὀνομασθῇ καὶ χρονία καρκι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νωματώδης περιτονῖτις, τὸ μὲν ἐκ τοῦ ἰδιάζοντος τρόμου τοῦ παραγομένου ἐκ τῶν προσφύσεων καὶ ψευδομεμβρανῶν, ὁ ὁποῖος γίνεται αἰσθητὸς διὰ τῶν δακτύλων ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ στηθοσκοπίου, τὸ δὲ ἐκ τῆς ἀνακαλύψεως διαφόρων καρκινωδῶν ὀγκίων κατὰ τὴν κοιλίαν. Ὅτε δὲ ὁ καρκίνος ἐξελκοῦται, θεωρεῖται βέβαιον ὅτι χρησιμεύει ὡς εἴσοδος μικροβίων τινῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν μικροκόκκων τῆς πυήσεως, ἐξ οὗ ὁ σχηματισμὸς τῶν πυωδῶν θηκῶν, ἤτοι τῶν ἀποστημάτων, ἅτινα σχηματίζουσι τοὺς συριγγώδους πόρους καὶ ἐπιφέρουσι τὰ σηψαιμικὰ φαινόμενα. Ὁ δὲ Jaccoud ἐσχάτως ἀποδίδει τὴν ἀναπτυσσομένην δεξιὰν πλευρίτιδα εἰς μεταφορὰν τῶν μικροβίων τῆς πυήσεως διὰ τῶν λυμφατικῶν ὁδῶν.

Ἡ διάτρησις τοῦ στομάχου ὡς ἐκ τῆς ἐξελκώσεως τοῦ καρκίνου παραγομένη εἶναι λίαν σπανία, διότι ἀναλογεῖ μόνον πρὸς 4 ἐπὶ %. Σπανιώτατα δὲ συμβαίνει ἐν τῇ περιτοναϊκῇ κοιλότητι, διότι σχεδὸν πάντοτε ὑπάρχουσι προσφύσεις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἰσχυραὶ καὶ ἐκτεταμέναι. Συνηθέστερον δὲ ἐπέρχεται συγκοινωνία τοῦ στομάχου πρὸς τὰ παρακείμενα ὄργανα καὶ ἰδίᾳ μετὰ τοῦ κώλου ἢ τῶν λεπτῶν ἐντέρων, ὅτε αἱ διάφοροι ὕλαι μεταβαίνουσιν ἐκ τοῦ ἐντέρου εἰς τὸν στόμαχον καὶ ἀντιστρόφως, ἐξ οὗ ἡ παραγομένη δυσεντερία καὶ τὰ κοπρανοειδῆ ἐμέσματα. Καθ' ἃ δὲ καὶ ἀλλαχοῦ ἐμνήσθημεν, δύναται νὰ παραχθῇ σπανιώτερον συγκοινωνία τοῦ στομάχου μετὰ τῆς κοιλότητος τοῦ θώρακος καὶ τοῦ περικαρδίου. Ὅτε δὲ προσβάλλονται δευτεροπαθῶς ὑπὸ τοῦ καρκίνου οἱ πνεύμονες, ἐπέρχεται δύσπνοια, τὰ πτύελα εἰσὶ ὕφαιμα ἢ ἐντελῶς αἱματηρὰ καὶ διὰ τῆς ἐξετάσεως εὑρίσκονται τὰ σχετικὰ συμπτώματα. Ἐνίοτε ὅμως πρέπει νὰ ἦναί τις λίαν προφυλακτικὸς ὡς πρὸς τὴν διάγνωσιν τῆς παθήσεως τῶν πνευμόνων, διότι ἐκ τῆς ἐξαντλήσεως τῶν δυνάμεων ὁ ἄρρωστος δύναται νὰ προσβληθῇ ὑπὸ φυματιώσεως.

Ἐκ δὲ τῆς ἐπεκτάσεως τοῦ καρκίνου ἡ μᾶλλον ἐνδιαφέρουσα εἶναι ἡ εἰς τὸ ἧπαρ γιγνομένη· λαμβάνουσι δὲ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοιαύτην ἀνάπτυξιν οἱ δευτεροπαθεῖς πύρῆνες ἐν αὐτῷ, ὥστε διὰ τῆς ἐξετάσεως εὑρίσκεται τὸ ἧπαρ λίαν ἐξωγκωμένον μὲ διαφόρους πυρῆνας σκληροὺς καὶ προεξέχοντας, ἐξ ὧν μεταβάλλεται τὸ ἐλεύθερον αὐτοῦ χεῖλος. Ὅτε δὲ καταλαμβάνονται καὶ αἱ χοληφόροι ὁδοί, ἡ καρκινωματώδης χροιὰ τοῦ ἀρρώστου ἐπιτείνεται ἐκ τοῦ παραγομένου ἰκτέρου.

Πλὴν δὲ τῆς ἀναπτύξεως καρκινωδῶν ἐκβλαστήσεων ἐντὸς τῶν φλεβῶν καὶ ἰδίᾳ τῆς πυλαίας, ἐπέρχεται π ί ε σ ι ς τῶν ἀ γ γ ε ί ω ν ἐκ τῆς καρκινωματώδους ἐξογκώσεως διαφόρων ἀδένων, ἐξ οὗ ἡ παραγωγὴ θρομβώσεων καὶ ἐμβολῶν εἰς τὸ ἧπαρ ἢ εἰς τὸν πνεύμονα. Συνηθεστάτη δὲ θρόμβωσις εἶναι ἡ φλεβικὴ καὶ μάλιστα ἡ εἰς τὰ κάτω ἄκρα ἀναπτυσσομένη καὶ ἡ τὴν λευκὴν φλεγμονὴν παράγουσα.

Πορεία. Ἡ πορεία τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου εἶναι κυρίως χρονία καὶ χαρακτηρίζεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ τῆς προϊούσης αὐξήσεως πάντων τῶν συμπτωμάτων. Ἀναφέρονται δὲ περιπτώσεις, καθ' ἃς ἡ πάθησις ἀνεπτύχθη μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος καὶ κατέληξεν εἰς θάνατον ἐν διαστήματι ἓξ ἑβδομάδων ἢ ἐντὸς εἴκοσι πέντε ἢ τριάκοντα ἡμερῶν· ἀλλ' αἱ περιπτώσεις αὗται εἰσὶν ἀποτέλεσμα ἐσφαλμένων παρατηρήσεων· διότι ἐνίοτε δύνανται οὐ μόνον τὰ δυσπεπτικὰ φαινόμενα νὰ παραγνωρισθῶσιν ἐν ἀρχῇ, ἀλλὰ νὰ διέλθῃ ἡ πάθησις πάσας τὰς περιόδους διὰ τῆς βαθμιαίας ἀπισχνάνσεως καὶ τῆς ἀναπτυσσομένης καχεξίας ἄνευ τῶν κυρίων αὐτῆς συμπτωμάτων. Ἡ δὲ πορεία τῆς νόσου σπανίως ἔχει ὑφέσεις καὶ αὗται συνίστανται εἰς τὴν ἐπί τινα χρόνον ἐλάττωσιν ἢ παῦσιν συμπτωμάτων τινῶν, ὡς τοῦ πόνου καὶ τῶν ἐμέτων, ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν ὁποίων ἐπανέρχεται πολλάκις καὶ αὐτὴ ἡ ὄρεξις, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ταῦτα παροξύνονται καὶ ὁ ἄρρωστος εὑρίσκεται εἰς τὴν προτέραν ἢ καὶ ἔτι χείρω κατάστασιν. Πρὸς δὲ τούτοις ἐνίοτε, ἐν ᾧ ἀπ' ἀρχῆς τῆς νόσου ὑπάρχει δυσκοιλιότης, ἥτις κατέστη βραδύτερον καὶ λίαν ἐπίμονος ἕνεκα ἀναπτυχθείσης στενώσεως τοῦ πυλωροῦ, αἴφνης ἐπέρχονται διαρροϊ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ κενώσεις καὶ ὁ κατὰ τὸ ἐπιγάστριον ὄγκος ἐξαφανίζεται· ἀλλ' ἡ ἐπερχομένη οὕτω φαινομενικὴ βελτίωσις οὐ μόνον δὲν ὠφελεῖ τὸν πάσχοντα, ἀλλ' ἐπιταχύνει καὶ τὸν θάνατον, καθ' ὅσον προέρχεται ἐξ ἐξελκώσεως ἢ μαλακύνσεως τοῦ ἀποφράσσοντος τὸ πυλωρικὸν στόμιον νεοπλάσματος, ὅτε καὶ αἱ τροφαὶ διέρχονται τὸν στόμαχον, πρὶν ἢ πεφθῶσιν ἐν αὐτῷ ἀρκούντως.

Διάρκεια. Ἡ δὲ διάρκεια τῆς παθήσεως ταύτης εἶναι δύσκολον νὰ προσδιορισθῇ ἀκριβῶς, διότι τὰ κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς περίοδον ἀναφαινόμενα δυσπεπτικὰ συμπτώματα εἰσὶ λίαν ἀμφίβολα, ὥστε νὰ ἀποδώσῃ τις ταῦτα εἰς τὴν γένεσιν τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου. Ἡ μὲν μέση τούτου διάρκεια κατὰ μὲν τὸν Vallex εἶναι 15 μηνῶν, κατὰ δὲ τὸν Lebert 13 καὶ κατὰ τὸν Brinton 12 καὶ ἡμίσεως. Ἡ δὲ μεγίστη κατὰ τοὺς αὐτοὺς συγγραφεῖς εἶναι τρία περίπου ἔτη. Ἀναφέρουσιν ὅμως ἕτεροι περιπτώσεις, καθ' ἃς ὁ καρκίνος διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ πλειότερον καιρόν· οὕτω ὁ Beaumetz παρουσίασε σειρὰν παρατηρήσεων ἐν τῇ ἰατρικῇ τῶν νοσοκομείων ἑταιρείᾳ (1885), καθ' ἃς ἡ διάρκεια τοῦ καρκίνου ἦτο μεταξὺ τριῶν καὶ πέντε ἐτῶν· ὡσαύτως δὲ ὁ Rendu εἷς τινα ἄρρωστον ἐν τῇ κλινικῇ αὐτοῦ εἶχε διαγνώσει καρκίνον τοῦ στομάχου πρὸ πενταετίας. Μεγάλως ὅμως συμβάλλει ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς διαρκείας καὶ ἡ ἕδρα τοῦ καρκίνου ἐν τῷ στομάχῳ· οὕτως ὅτε μὲν ὁ καρκίνος κατέχει τὸ πυλωρικὸν στόμιον, πολλῷ δὲ μᾶλλον τὴν καρδίαν τοῦ στομάχου, ἡ ἐξάντλησις τοῦ πάσχοντος, ὡς καὶ τὰ καθολικὰ συμπτώματα, ἐπέρχονται πολὺ ταχύτερον ἕνεκα τῶν ἀκατασχέτων ἐμέτων καὶ τῆς παντελοῦς ἀσιτίας· τοὐναντίον δὲ ὅτε ὁ καρκίνος ἑδρεύει κατὰ τὸ μικρὸν τόξον, εἷς τινας τῶν ἐπιφανειῶν τοῦ στομάχου ἢ κατὰ τὸ μέγα τόξον, δύναται ὁ ἄρρωστος νὰ ζήσῃ ἐπὶ πέντε καὶ πλέον ἔτη. Ὁ μὲν Δαμασκηνὸς ἀναφέρει περίπτωσιν καρκίνου τοῦ μεγάλου τόξου διαρκέσασαν ἐπὶ 4 ἔτη, ὁ δὲ Brinton ὁμοίαν διαρκέσασαν ἑπτά.

Ἔκβασις. Ἡ δὲ ἔκβασις τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πάντοτε εἶναι ὁ θάνατος· ἐπέρχεται δὲ συνηθέστερον ὑπὸ τὰ φαινόμενα βαθμιαίας ἐξαντλήσεως ἔκ τε τῆς ἀσιτίας καὶ τῆς ἀναπτυσσομένης καχεξίας μετὰ διαφόρων οἰδημάτων, ὅτε παρατηροῦνται ἐνίοτε κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας συμπτώματα ἐγκεφαλικά, ὡς παραληρήματα, ἢ κῶμα, τὰ ὁποῖα προέρχονται εἴτε ἐξ ὑδροκεφάλου εἴτε ἐξ ἁπλῆς ἐγκεφαλικῆς ἀναιμίας· σπανιώτερον δὲ ἐπέρχεται ὁ θάνατος (ἅπαξ τοῖς ἑκατὸν κατὰ τὸν Brinton) ἐξ αἱμορραγίας τοῦ στομάχου οὐχὶ ἐκ μιᾶς καὶ ἀφθόνου, ἀλλ' ἐκ μικρῶν καὶ κατὰ μικρὰ διαστήματα ἐπερχομένων· τέλος δέ, καί τοι σπανιώτατα, δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ ὁ θάνατος καὶ ἐκ διατρήσεως τοῦ στομάχου ὑπὸ τὰ συμπτώματα ὀξυτάτης περιτονίτιδος. Οὐδόλως ὅμως σπάνιον νὰ ἀποθάνῃ ὁ ἄρρωστος ἐκ γενικεύσεως τοῦ καρκίνου καὶ ἰδίᾳ εἰς τὸ ἧπαρ, ἔνθα ἀναπτύσσεται τάχιστα· ἢ ἐξ ἐπιπλοκῆς τινος ὡς κατάρρου τῶν ἐντέρων ἢ φλεγμονῆς τοῦ θώρακος. Αἱ περιπτώσεις δέ, καθ' ἃς ἐκ τῆς κλινικῆς πορείας γαστρικοῦ τινος νοσήματος συνεπέρανον τὴν ἴασιν τοῦ καρκίνου, αὗται προήρχοντο ἐξ ἐσφαλμένων διαγνώσεων· ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ παρατηρήσεις ἃς ἀποδίδουσιν εἰς ἐπούλωσιν καρκινώδους ἕλκους εἰσὶ πάντῃ ἐσφαλμέναι, διότι ἐξέλαβον τὴν οὐλὴν τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους ἀντὶ οὐλῆς καρκίνου.

Πρόγνωσις. Ἡ δὲ πρόγνωσις εἰς τὴν νόσον ταύτην, καί τοι ἐκ τῶν ἤδη λεχθέντων εἶναι ἀπολύτως κακή, οὐχ ἧττον σχετικῶς δυνάμεθα νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψει τήν τε ἕδραν καὶ τὸ εἶδος τοῦ νεοπλάσματος· ἤτοι καρκίνος σκληρὸς ἢ σκιρρώδης, ἀναπτυσσόμενος ἔστω καὶ εἰς προβεβηκότα, ἐπιφέρει πολὺ βραδύτερον τὸν θάνατον ἢ καρκίνος ἐγκεφαλοειδὴς καὶ εἰς νέον τὴν ἡλικίαν· ἔτι δὲ καρκίνος τοῦ πυλωροῦ καὶ τῆς καρδίας ἐπιταχύνει τὸν θάνατον διὰ τῆς προστιθεμένης ἀσιτίας ἢ καρκίνος τῶν ἐπιφανειῶν καὶ τῶν τόξων. Ὡς σημεῖα δὲ τοῦ προσεχοῦς θανάτου θεωροῦνται ἡ ἐμφάνισις τῶν μελάνων ἐμεσμάτων, τῶν ἀφθῶν τῆς γλώσσης ἢ τῆς λευκῆς ἀνωδύνου φλεγμονῆς καὶ τῆς διαρροίας τῆς ἐπερχομένης μετὰ τὴν ἐξέλκωσιν ἢ μαλάκυνσιν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ νεοπλάσματος καὶ τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ κατὰ τὸ ἐπιγάστριον ὑπάρχοντος ὄγκου.

Διάγνωσις. Ἡ διάγνωσις τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου γίνεται διὰ τῆς παρουσίας πάντων τῶν συμπτωμάτων, ἅτινα ἀνωτέρω ἐξητάσαμεν, διότι οὐδὲν τούτων δύναται νὰ θεωρηθῇ παθογνωμονικόν· ἀλλ' ἡ συνένωσις τῶν διαφόρων συμπτωμάτων τῶν τὴν κλινικὴν τῆς νόσου εἰκόνα ἀπαρτιζόντων δὲν εἶναι πάντοτε τοιαύτη, ὥστε νὰ καθίσταται ἡ διάγνωσις εὐχερής· τινὰ τούτων ἢ ἐκδηλοῦνται μετὰ ἥσσονος ἐντάσεως ἢ ἐλλείπουσιν ὁλοτελῶς· ἐπειδὴ δὲ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ καρκίνος τοῦ στομάχου δύναται νὰ συγχυσθῇ πρὸς ἕτερα νοσήματα, τούτου ἕνεκα ἀναγκαῖον εἶναι νὰ ἔχῃ τις πάντοτε ὑπ' ὄψει ταῦτα, ὅπως ἀποφύγῃ ὅσον τὸ δυνατὸν τὴν προκύπτουσαν πλάνην. Τὰ δὲ νοσήματα, ἅτινα διὰ τῶν συμπτωμάτων αὐτῶν παρουσιάζουσιν ὁμοιότητά τινα πρὸς τὸν καρκίνον τοῦ στομάχου, εἰσὶ τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος, ἡ γαστρῖτις, ὁ ἀνευρυσμὸς τοῦ στομάχου καὶ αἱ παθήσεις τοῦ περιτοναίου καὶ τῶν παρακειμένων ὀργάνων.

Ἁπλοῦν ἕλκος. Τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος δύναται εὐκόλως νὰ συγχυσθῇ πρὸς τὸν καρκίνον, διότι ἐξαιρέσει τῆς διαφόρου πορείας, ἥτις εἰς τὸ ἕλκος εἶναι πολὺ βραχυτέρα, τὰ λοιπὰ σημεῖα τῶν δύο τούτων παθήσεων παρουσιάζουσι πολλὰς ἀναλογίας· καθίσταται δὲ ἡ διάγνωσις λίαν δυσχερής, ὅταν ἡ τοῦ ἕλκους διάρκεια εἶναι χρονία, ἢ ὅταν τὰ τοιχώματα τῆς κοιλίας παρέχωσι διὰ τῆς ἐπικρούσεως ἀντίστασίν τινα, συνοδευομένην μετ' ἐλαφρᾶς τοῦ ἤχου ἀμβλύτητος, ἀδύνατος δέ, ὅταν συνυπάρχει τὸ ἕλκος μετὰ καρκίνου δὲ ὅπερ δὲν εἶναι σπάνιον. Ἐν γένει, ἐπὶ ἀμφιβόλων περιπτώσεων τίθεται ἡ διάγνωσις τῇ ἐπισταμένῃ συγκρίσει τῶν αἰτίων καὶ τῶν κοινῶν συμπτωμάτων τῶν δύο τούτων παθήσεων.

Οὕτως ἡ σχετικῶς νεαρὰ τοῦ πάσχοντος ἡλικία, αἰτίαι τινὲς καὶ ἰδίᾳ ἡ κατάχρησις τῶν πνευματωδῶν ποτῶν κλίνουσι μᾶλλον πρὸς τὴν παραδοχὴν τοῦ ἁπλοῦ ἕλκους·

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπίσης ἡ εἰκὼν τοῦ παροξυσμοῦ, ἤτοι ὁ ὀξὺς τοῦ ἐπιγαστρίου πόνος, ὁ καὶ μέχρι τῆς ὀσφύος διήκων, ὁ καθιστάμενος ἰσχυρότατος μετὰ τὴν εἰσφορὰν δυσπέπτων οὐσιῶν καὶ εἰς ἔμετον καταλήγων, χαρακτηρίζει ἰδίως τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου. Τοὐναντίον δὲ εἰς τὸν καρκίνον, ἐκ τῶν δυσπεπτικῶν φαινομένων, ἡ τελεία ἀνορεξία ἡ μετ' ἀποστροφῆς ἰδίᾳ τοῦ κρέατος ἐκδηλουμένη εἶναι λίαν χαρακτηριστική· ὁ δὲ πόνος εἶναι βύθιος, δὲν ἀναφαίνεται κατὰ παροξυσμοὺς καὶ σπανιώτερον προκαλεῖται ἐκ δυσπέπτων τροφῶν· ἐὰν δὲ ἀποβληθῶσιν αὗται δι' ἐμέτου, ὁ ἄρρωστος δὲν αἰσθάνεται ἀνακούφισιν, ὡς εἰς τὸ ἕλκος, ἀλλὰ τοὐναντίον ὁ πόνος ἐξακολουθεῖ· οἱ δὲ ἐπερχόμενοι ἔμετοι εἰς τὸν καρκίνον εἰσὶν ἐκλεκτικοὶ (διότι ἐκ τῶν τροφῶν τινὲς ἀποβάλλονται κατ' ἐξαίρεσιν), οὐχὶ δὲ σπανίως ἐπέρχονται καὶ κενοῦ ὄντος τοῦ στομάχου. Ἐὰν δὲ ἀποβλέψωμεν εἰς τὰς αἱμορραγίας τοῦ στομάχου, παρατηροῦμεν ὅτι τὸ ἄφθονον καὶ καθαρὸν αἷμα ἀνήκει μᾶλλον εἰς τὸ ἕλκος, ἐν ᾧ τὰ μέλανα ἐμέσματα ἢ καφεοειδῆ, τὰ ἐκ μικρῶν καὶ ἐπανειλημμένων αἱμορραγιῶν προερχόμενα, ἐπέρχονται συνηθέστερον εἰς τὸν καρκίνον. Ἡ δὲ εὕρεσις ὄγκου κατὰ τὴν ἐπιγάστριον χώραν εἶναι σύμπτωμα συνηθέστατον εἰς τὸν καρκίνον, ἐν ᾧ ἡ ἀναπτυσσομένη στερρότης τῶν γαστρικῶν τοιχωμάτων ἐκ τοῦ ἕλκους εἶναι σχετικῶς σπανία. Ἡ δὲ ἀπίσχνανσις καὶ ἡ ἀναπτυσσομένη καχεξία δὲν εἶναι τοσοῦτον χαρακτηριστικὴ εἰς τὸ ἕλκος, ὅσον εἰς τὸν καρκίνον, διότι ὁ πάσχων καρκίνον λαμβάνει χροιὰν κιτρίνην ἀχύρου καὶ ἐνίοτε καθαρῶς ἰκτερικήν· ἔτι δ' ἐκ τῆς καχεξίας ἀναπτύσσονται οἰδήματα καὶ παράγεται ἡ λευκὴ ἀνώδυνος φλεγμονή. Εἰς δὲ τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου, κατὰ τὸν Riegel καὶ ἑτέρους συγγραφεῖς, ἡ ποσότης τοῦ χλωροϋδρικοῦ ὀξέος εἶναι κανονικὴ καὶ μάλιστα κατά τι πύξημένη· τοὐναντίον δὲ εἰς τὸν καρκίνον εἶναι ἠλαττωμένη ἢ ἐλλείπει ὁλοτελῶς· ὅτε δὲ καὶ εἰς τὸ ἕλκος εὑρίσκεται ἠλαττωμένη, ὑποθέτουσί τινες ὅτι τοῦτο συνυπάρχει μετὰ καρκίνου· φρονοῦμεν ὅμως ὅτι τὸ ζήτημα τῆς ποσότητος τοῦ ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος δὲν ἐλύθη εἰσέτι,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅπως θεωρηθῇ ἀκριβὲς διαγνωστικὸν σημεῖον. Πλὴν δὲ τούτων εἰς τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου, οὗτινος ἡ διάρκεια εἶναι πολὺ μακροτέρα τῆς τοῦ καρκίνου, παρατηροῦνται οὐ μόνον ὑφέσεις καὶ ἐπιτάσεις συνηθέστερον, ἀλλὰ καὶ ἀληθεῖς διαλείψεις. Τέλος δὲ εἰς τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου ἡ χρῆσις τοῦ γάλακτος, συνοδευομένη ὑπὸ καταλλήλου θεραπευτικῆς ἀγωγῆς, δύναται πολλάκις νὰ ἐπιφέρῃ εὐάρεστα ἀποτελέσματα, ἐν ᾧ, τοῦ καρκίνου ἐκδηλωθέντος, δι' οὐδενὸς μέσου δυνάμεθα νὰ ἀναστείλωμεν τὸ μοιραῖον τοῦ ἀρρώστου τέλος.

Γαστρῖτις. Τὴν διαφορικὴν διάγνωσιν τῆς χρονίας γαστρίτιδος πρὸς τὸν καρκίνον τοῦ στομάχου ἐποιησάμεθα ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ· ἤδη δὲ προσθέτομέν τινα σχετικῶς πρὸς τὴν κίρρωσιν μετὰ σκληρῶν ἐπάρσεων τοῦ στομάχου, ἤτοι τὴν πλαστικὴν λινίτιδα τοῦ Brinton. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς γαστρίτιδος ὁμοιάζει ἐνίοτε τοσοῦτον πρὸς τὸν καρκίνον τοῦ στομάχου, ὥστε, καθ' ἃ ἀναφέρει ὁ Trousseau, οὐ μόνον ἐν καιρῷ ζωῆς ἡ διάγνωσις εἶναι δυσχερεστάτη, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον ἡ διάκρισις τῶν δύο τούτων παθήσεων γίνεται διὰ μόνης τῆς μικροσκοπικῆς ἐξετάσεως. Ὡσαύτως δὲ δύσκολος εἶναι ἡ διάγνωσις, ὅταν ὑπάρχῃ ἀτροφία τοῦ βλεννογόνου τοῦ στομάχου μετὰ τῶν ἀδένων αὐτοῦ, ἐξ ἧς οὐ μόνον ἐλλείπει τὸ ὑδροχλωρικὸν ὀξύ, ἀλλὰ καὶ ἡ γενικὴ τοῦ ἀρρώστου κατάστασις ὁμοιάζει πολὺ πρὸς τὴν καχεξίαν τοῦ καρκίνου, ἢ πρὸς βαθμιαίαν κακοήθη ἀναιμίαν. Κατ' ἀμφοτέρας δὲ τὰς περιστάσεις ὡς τὸ μόνον διακριτικὸν σημεῖον θεωρεῖται ἡ διὰ καταλλήλου θεραπείας σχετικῶς ἐπερχομένη βελτίωσις, ἥτις εἰς τὸν καρκίνον εἶναι ἀνέφικτος.

Ὁ ἀνευρυσμὸς τοῦ στομάχου δύναται νὰ συγχυσθῇ πρὸς τὸν καρκίνον τοῦ αὐτοῦ ὀργάνου, ὅταν ἐπέρχηται ἐξ ἰνώδους στενώσεως τοῦ πυλωροῦ, ἕνεκα χρονίας γαστρίτιδος ἢ ἕνεκα οὐλῆς ἕλκους τοῦ στομάχου. Ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐὰν ἀποβλέψωμεν εἰς τὴν ἀρχικὴν τῆς νόσου αἰτίαν, εἰς τοὺς ἐπερχομένους ἐμέτους,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

οἵτινες εἰσὶ συνεχέστεροι ἢ εἰς τὸν καρκίνον τοῦ στομάχου, καὶ ἐκ τῶν ὁποίων ἀποβάλλονται μᾶλλον βλεννώδεις ὕλαι ἢ τροφαί, ἔτι δὲ εἰς τὴν ἔλλειψιν τοῦ ὄγκου καὶ εἰς τὴν σχετικῶς ἐπερχομένην διὰ καταλλήλου θεραπείας βελτίωσιν τοῦ ἀρρώστου, δυνάμεθα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ν' ἀποφύγωμεν τὴν ἀμφιβολίαν.

Καρκίνος τοῦ ἐπιπλόου, τοῦ παγκρέατος καὶ τῶν μεσεντερίων ἀδένων δύναται ὡσαύτως νὰ ἐκλειφθῇ ἀντὶ καρκίνου τοῦ στομάχου. Διότι οὐχὶ μόνον ἀνευρίσκεται ὄγκος ἐν τῇ κοιλίᾳ καὶ παράγεται ἡ ἀληθὴς τοῦ καρκίνου καχεξία, ἀλλὰ δυνατὸν νὰ ὑπάρχωσι δυσπεπτικὰ φαινόμενα καὶ ὁ ἄρρωστος νὰ ἔχῃ αἱματεμέσεις, προερχομένας ἐκ στάσεως συνεπείᾳ πιέσεως ὑπὸ τοῦ ὄγκου τῶν ἐξωτερικῶν τοῦ στομάχου φλεβῶν. Ἐν δὲ τοιαύτῃ περιπτώσει μόνον ἡ λεπτομερὴς ἐξέτασις καὶ ἡ κατὰ τὰ μέρη ταῦτα ἀνεύρεσις τοῦ ὄγκου δύναται νὰ θέσῃ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὴν διάγνωσιν, ἄλλως ἡ πλάνη εἶναι λίαν ἐνδεχομένη.

Θεραπεία. Ἡ θεραπεία τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου, ἡ διὰ τῶν μέχρι τοῦδε γνωστῶν ἰατρικῶν μέσων γιγνομένη, εἶναι καθαρῶς συμπτωματικὴ ἢ παρηγορική. Καί τοι δὲ οὐχὶ ἅπαξ διισχυρίσθησαν πολλοὶ ὅτι ἐπέτυχον τὴν θεραπείαν τοῦ καρκίνου καὶ μέχρις ἐσχάτως ἐξυμνήθησαν ἐν Γερμανίᾳ τὰ θαυμάσια ἀποτελέσματα τοῦ Condurago, ὅμως τὰ μόνα βέβαια ἀποτελέσματα, ἅτινα ἡ ἐπιστήμη δύναται νὰ παρουσιάσῃ κατὰ τῆς φοβερᾶς ταύτης νόσου, εἶναι ἡ ἐκ τῶν πόνων ἀνακούφισις τοῦ ἀρρώστου καὶ ἡ ὅσον τὸ δυνατὸν βραδυτέρα ἄφιξις τοῦ ἀναποφεύκτου θανάτου.

Ἐν πρώτοις δ' ἀναγκαῖον νὰ ὑποστηριχθῶσιν αἱ δυνάμεις τοῦ ἀρρώστου διὰ τροφῆς ὅσῳ τὸ δυνατὸν εὐπέπτου καὶ ἐλαφρᾶς, ὅπερ ἐπιτυγχάνεται τῇ χρήσει τοῦ γάλακτος. Χορηγεῖται δὲ τὸ γάλα, καθ' ἃ καὶ εἰς τὸ περὶ ἕλκους τοῦ στομάχου διελάβομεν, ἀναλόγως τῆς ἀνεκτικότητος τοῦ στομάχου, ζεστὸν ἢ ψυχρόν, καὶ καθαρὸν ἢ μεμιγμένον μετὰ ὕδατος τοῦ Vichy ἢ ἐγχύματος φύλλων χρυσομηλέας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἢ χαμαιμήλων ἀναλόγως τῶν ὑπαρχουσῶν δυσπεπτικῶν διαταράξεων. Πολλάκις δὲ παρετηρήθη ὅτι μετὰ παρατεταμένην χρῆσιν τοῦ γάλακτος οἱ ἔμετοι ἐξέλιπον, οἱ πόνοι κατέστησαν ὀλιγώτεροι καὶ ἡ γενικὴ τοῦ ἀρρώστου κατάστασις ἐβελτιώθη ἐπ' ὀλίγον. Πρὸς δὲ τῇ γαλακτικῇ διαίτῃ δυνάμεθα βραδύτερον νὰ ἐπιτρέψωμεν τῷ ἀρρώστῳ νὰ λαμβάνῃ καὶ ἑτέρας εὐπέπτους θρεπτικὰς οὐσίας, ὡς ζωμόν, ὠπὸν ἐψημένου κρέατος, ᾠὰ νωπὰ καὶ ὀλίγον βεβρασμένα ἢ καὶ ἑτέρας ὁμοίας θρεπτικὰς οὐσίας, πάντοτε ὅμως κατὰ δόσεις μικρὰς καὶ ἰδίᾳ ὅτε ὑπάρχει στένωσις τοῦ πυλωροῦ. Ὅτε δὲ ὁ στόμαχος δὲν δύναται νὰ δεχθῇ ἕνεκα τῶν ἀκατασχέτων ἐμέτων οὐδὲν εἶδος τροφῆς, τότε προλαμβάνομεν τὴν ἀσιτίαν, μεταχειριζόμενοι τὰ θρεπτικὰ κλύσματα ἢ ἐγχέοντες ἐν τῷ στομάχῳ διὰ καθετῆρος θρεπτικὰς οὐσίας ἐπὶ καρκίνου τῆς καρδίας καὶ στενώσεως τοῦ οἰσοφάγου.

Τὴν δὲ ἔλλειψιν τοῦ χλωροϋδρικοῦ ὀξέος ἐκ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, τὴν παρατηρουμένην εἰς τοὺς πάσχοντας καρκίνον τοῦ στομάχου, ἀντικατέστησαν ὅ τε Boas καὶ Riegel διὰ τοῦ φαρμακευτικοῦ χλωροϋδρικοῦ ὀξέος καὶ ἔτυχον λίαν εὐαρέστων ἀποτελεσμάτων. Ὅπως δὲ ἐπιτύχῃ ὀξύτης προσομοία πρὸς τὴν τοῦ φυσιολογικοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ ἐν ὥρᾳ πέψεως, ἀνάγκη κατὰ τὸν Ewald καὶ Riegel νὰ δοθῶσι 40 ἢ 50 σταγόνες χλωροϋδρικοῦ ὀξέος, ἤτοι 8 ἕως 10 ἀνὰ ἕκαστον τέταρτον τῆς ὥρας μετὰ τὴν εἰσφορὰν τῶν τροφῶν. Κατ' ἄλλους ὅμως, ὅπως τὸ ὀξὺ εἶναι ἀνεκτὸν ἐν τῷ στομάχῳ, ἡ δόσις τούτου πρέπει νὰ ἦναι ἀνάλογος τοῦ εἴδους τῶν τροφῶν, ἃς λαμβάνει ὁ ἄρρωστος.

Ἡ δὲ κατὰ τῶν συμπτωμάτων θεραπευτικὴ ἀγωγὴ καὶ κυρίως τοῦ πόνου καὶ τῶν ἐμέτων συνίσταται εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ναρκωτικῶν, ὡς εἰς ὁμοίας περιστάσεις ἀλλαχοῦ ἐμνήσθημεν, καὶ ἰδίᾳ τῶν ὀπιούχων ἐσωτερικῶς ἢ τῆς μορφίνης εἰς ὑποδορείους ἐνέσεις, γιγνομένας οὐχὶ ἀποκλειστικῶς κατὰ τὸ ἐπιγάστριον, ἀλλὰ κατὰ τὰ διάφορα τοῦ σώματος μέρη, ὅπου ὑπάρχει ἄφθονον τὸ κυτταρῶδες

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στρῶμα πρὸς ἀποφυγὴν παραγωγῆς ἀποστημάτων. Κατὰ δὲ τῶν ἐπερχομένων αἱμορραγιῶν, καί περ οὐχὶ ἀφθόνων, μεταχειριζόμεθα τὰ ἀνάλογα φάρμακα τὰ εἰς τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου ἐνδεδειγμένα. Κατὰ δὲ τῆς ὑπερμέτρου ἀναπτύξεως διαφόρων νοσηρῶν ἐκκρίσεων ἢ ἀερίων δίδομεν τὰ ἀνθρακικὰ ἀλκάλεα ἢ τὰς καλουμένας ἀπορροφητικὰς κόνεις, ὡς τὸν φυτικὸν ἄνθρακα, τὴν παρεσκευασμένην τίτανον, τὸ ὑπονιτρικὸν βισμοῦθον, μόνα ἢ ἡνωμένα μετὰ πικρῶν ἢ ἀρωματικῶν τινων φαρμάκων. Κατὰ δὲ τῆς ἐπιμόνου δυσκοιλιότητος παραγγέλλονται ἐλαφρὰ ὑπακτικὰ ἢ καθαρκτικὰ κλύσματα. Τέλος δὲ κατὰ τῶν διαφόρων ἐπιπλοκῶν τῶν κατὰ τὴν πορείαν τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου ἐκδηλουμένων ποιούμεθα χρῆσιν τῶν οἰκείων πρὸς ταύτας θεραπευτικῶν μέσων.

Πρό τινων ἐτῶν ἐπεχείρησαν διὰ χειρουργικῆς ἐπεμβάσεως τὴν θεραπείαν τοῦ καρκίνου τοῦ πυλωροῦ καὶ πολλάκις ἀφῄρεσαν τοῦτον, ἀλλὰ δυστυχῶς τὰ ἐπιτυχόντα ἀποτελέσματα οὐδόλως εἰσὶν θαρρυντικά, διότι παρετηρήθη ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ὑποστάντων ἐγχείρισιν ἀποθνήσκουσιν εὐθὺς μετὰ τὴν ἐγχείρισιν ἢ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ἕτεροι δὲ μετά τινα χρόνον ὑφίστανται ἐκ νέου τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ νεοπλάσματος καὶ οἱ σχετικῶς ἰαθέντες ἀποτελοῦσιν ἄκραν ἐξαίρεσιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'.

ΑΝΕΥΡΥΣΜΟΣ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΧΟΥ

Καί τοι ἡ ὀνομασία ἀνευρυσμὸς τοῦ στομάχου ὑποδεικνύει αὐτὴν ταύτην τὴν πάθησιν, ἐν τούτοις λίαν δύσκολον εἶναι νὰ γείνῃ ἀκριβὴς ταύτης προσδιορισμός. Διότι τοῦτο μὲν αἱ διαστάσεις τοῦ στομάχου ποικίλλουσι κατὰ τὰ διάφορα πρόσωπα, τοῦτο δὲ ὁ στόμαχος ἕνεκα τῆς μυϊκῆς

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

αὐτοῦ συστάσεως ὑφίσταται σπουδαίας παραλλαγὰς ἀναλόγως τῆς κενότητος ἢ τῆς πληρώσεως αὐτοῦ ἐκ τῶν τροφῶν· τούτου δ' ἕνεκα δὲν ἀρκεῖ ὅπως ἀποφανθῇ τις διὰ μιᾶς καὶ μόνης ἐξετάσεως, ὅτι ὁ στόμαχος εἶναι ἀνευρυσμένος, ἀλλ' ὀφείλει νὰ ἐξετάσῃ ἐπανειλημμένως καὶ λάβῃ τὸν μέσον ὅρον τῶν διαστάσεων, ἃς παρουσιάζει κατὰ τὰς διαφόρους περιστάσεις. Καὶ αὐτὸς ὁ ὁρισμός, ὁ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Bouchard δοθείς, « πᾶς στόμαχος κενὸς ὢν καὶ μὴ συστελλόμενος εἶναι ἀνευρυσμένος », δὲν εἶναι πάντῃ τέλειος· διότι ἕνεκα αὐτοῦ τοῦ ἀνευρυσμοῦ ὁ στόμαχος κενοῦται δυσκόλως, ἐπομένως δύνανται πολλάκις νὰ παραμείνωσιν ἐν τῇ κοιλότητι αὐτοῦ ὑγρά. Οὐχ ἧττον δὲ ἡ ἔλλειψις τῆς συσταλτικότητος ἕνεκα χαλαρώσεως τῶν τοιχωμάτων τοῦ στομάχου δίδει ἀκριβῆ τῆς παθήσεως ἰδέαν καὶ διακρίνει τὸν ἀνευρυσμὸν ἐκ τῆς διατάσεως τοῦ στομάχου, τῆς προερχομένης ἐκ μεγάλης ἀναπτύξεως ἀερίων, ἀλλὰ μὴ προκαλούσης παῦσιν τῆς συσταλτικότητος τοῦ ὀργάνου. Εἴς τινας ὅμως περιπτώσεις ἡ διάτασις, καί τοι εἶναι φαινόμενον διαβατικὸν καὶ οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν ἐν λόγῳ πάθησιν, ἐν τούτοις δύναται, ἐὰν ἦναι ἀποτέλεσμα ἀλλοιώσεώς τινος τοῦ στομάχου ἢ ἐὰν διαρκῇ πολὺν χρόνον, νὰ καταλήξῃ εἰς ἀληθῆ ἀνευρυσμόν. Τέλος δὲ ἡ δυσκολία τοῦ ἀκριβοῦς προσδιορισμοῦ τοῦ ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι οὗτος σπανίως ἀποτελεῖ νόσον ἰδίαν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νοσηρὰν κατάστασιν κοινὴν διαφόρων τοῦ στομάχου παθήσεων.

Ἱστορία. Ὁ ἀνευρυσμὸς τοῦ στομάχου ἦτο γνωστὸς καὶ κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα, ἀλλὰ λίαν ἀτελῶς· διότι οἱ συγγραφεῖς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἢ τυχαίως ἀνεύρισκον τὴν πάθησιν ἐν τῇ νεκροψίᾳ, ἢ, ἀποβλέποντες εἰς τὴν μεγάλην τῶν ὑγρῶν συλλογὴν ἐν τῷ στομάχῳ, ἐθεώρουν ὡς περίεργον φαινόμενον καὶ ἀπεκάλουν αὐτὴν ὑδρογαστρίαν ἢ ὕδροπα τοῦ στομάχου. Ἐν τούτοις τινὲς ἐξ αὐτῶν, ὡς ὁ Diemerbroeck (1685), ὁ Riolan καὶ ἕτεροι παρεδέχθησαν, ἂν οὐχὶ ὡς μόνην, τοὐλάχιστον ὡς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κυρίαν αἰτίαν τοῦ ἀνευρυσμοῦ τὴν ὑπερσώρευσιν τῶν τροφῶν ἐν τῷ στομάχῳ, ἤτοι ὑπεστήριζον τὴν μηχανικὴν θεωρίαν, ἣν ἐσχάτως ἐκ νέου ἕτεροι ἐπεκαλέσθησαν. Ἀλλὰ βραδύτερόν τινες συγγραφεῖς, ὡς ὁ Lieutaud (1752), ἀποβλέψαντες εἰς βλάβας ἢ στενώσεις τοῦ πυλωροῦ καὶ θεωρήσαντες αὐτὰς ὡς κύρια αἴτια τῆς παραγωγῆς τοῦ ἀνευρυσμοῦ, παρεδέχθησαν τὴν ἰδέαν τῆς ἀτονίας καὶ τῆς παραλυτικῆς χαλαρώσεως τῶν χιτώνων τοῦ στομάχου· ἰδίᾳ δὲ τὴν διάκρισιν τοῦ ἐκ στενώσεως τοῦ πυλωροῦ παραγομένου ἀνεύρυσμοῦ ἀπὸ τοῦ ἐκ μυϊκῆς ἀτονίας ἐποιήσατο ὁ I. P. Frank κατὰ τὸ 1794.

Ἐκ τοῦ ὑπομνήματος δέ, ὅπερ ἐδημοσίευσεν ὁ Duplay πατὴρ τῷ 1833 ἐν τοῖς Ἀρχείοις τῆς ἰατρικῆς ἑταιρείας, παρήχθη νέα περίοδος τῆς ἱστορίας τῆς περὶ ἧς πρόκειται παθήσεως· οὗτος οὐ μόνον περιέγραψε τὰ συμπτώματα λεπτομερῶς, ἀλλά, στηριχθεὶς ἐπὶ διαφόρων παρατηρήσεων, ἀπέδωκε τὰς ἐξῆς αἰτίας εἰς τὸν ἀνευρυσμόν· 1) τὴν ἀπόφραξιν καὶ τὴν στένωσιν τοῦ πυλωροῦ, 2) τὰς διαφόρους τοῦ στομάχου συμφύσεις, 3) τὴν καταστροφὴν τῶν μυϊκῶν ἰνῶν, 4) τὴν σκλήρυνσιν τοῦ περὶ τὸν πυλωρὸν κυτταρώδους ἱστοῦ, 5) τὴν ὁλικὴν ἀτροφίαν τοῦ μυϊκοῦ ὑμένος, 6) τοὺς ὄγκους τῶν ὑδατίδων, τοὺς ἐν τῷ στομάχῳ ἀναπτυσσομένους καὶ 7) τὴν παράλυσιν τῶν γαστρικῶν τοιχωμάτων.

Ἡ σχετικῶς ὅμως ἐντελεστέρα σπουδὴ τῆς διαστολῆς τοῦ στομάχου ἤρξατο ἀπὸ τοῦ 1869, ὅτε ὁ Kussmaul ἐφεῦρε τὴν γαστραντλίαν, δι' ἧς δύναται νὰ γνωσθῇ ἀμέσως ἡ ποσότης τοῦ ἐν τῷ στομάχῳ ἀναπτυσσομένου ὑγροῦ καὶ προσδιορισθῇ ὑπό τε φυσικὴν καὶ χημικὴν ἔποψιν. Ἐν ᾧ δὲ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὁ ἀνευρυσμὸς τοῦ στομάχου ἐξελαμβάνετο ὡς σύμπτωμα καὶ ὡς συνέπεια τῆς χρονοίας γαστρίτιδος καὶ τῆς δυσπεψίας, ἤδη χαρακτηρίζουσιν αὐτὸν εἰδικώτερον καὶ ὁ μὲν C. Sée, καθ' ἃ ἀναφέρει ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ (Traité des dyspepsies gastro - intestinales 1881), παραδέχεται ὅτι ὁ ἀνευρυσμὸς εἰς πλείστας τῶν περιπτώσεων εἶναι ἁπλῆ διατάραξις τοῦ νευροκινητικοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συστήματος τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων, ὁ δὲ Bouchard θεωρεῖ αὐτὸν ὡς νοσηρὰν κατάστασιν, ὡς ἀληθῆ τοπικὴν νόσον τοῦ στομάχου, ἥτις ἕνεκα τῆς σπουδαιότητος τοῦ ὀργάνου, εἰς ὃ ἀναπτύσσεται, δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ἐφ' ὅλου τοῦ ὀργανισμοῦ, καί, δοθείσης ἀφορμῆς, νὰ καταστῇ αἰτία παραγωγῆς πλείστων καθολικῶν παθήσεων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἀναφέρει τὴν χοιράδωσιν, τὴν ψυματίωσιν, τὸν ῥαχιτισμὸν κ.λ.π.

Φύσις τῆς παθήσεως. Καί τοι ἐσχάτως πολλοὶ τῶν συγγραφέων ἐσπούδασαν ἰδίᾳ τὸν ἀνευρυσμὸν τοῦ στομάχου καὶ διάφοροι γνῶμαι ἐξηνέχθησαν, ἐν τούτοις ἡ φύσις τῆς παθήσεως ταύτης μένει εἰσέτι ἀμφίβολος καὶ λίαν ἀόριστος. Διότι πλὴν τοῦ Bouchard καὶ τῶν ὀπαδῶν αὐτοῦ, οἵτινες θεωροῦσι τὸν ἀνευρυσμὸν νόσον ἰδίαν, ἕτεροι ἐκλαμβάνουσιν αὐτὸν πάντῃ διαφόρως· οὕτω κατὰ τὸν Sée καὶ Mathieu εἶναι ἐπιφαινόμενον πολλαπλῶν νοσηρῶν καταστάσεων καὶ ἰδίᾳ τῆς νευροπαθείας, τῆς καθολικῆς τοῦ ὀργανισμοῦ ἐξαντλήσεως, ἔτι δὲ ὀξέων νοσημάτων καὶ μάλιστα τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ. Κατὰ δὲ τὸν Dujardin - Beaumetz εἶναι ἡ ἐντελεστέρα ἐκδήλωσις τῆς ἀτόνου δυσπεψίας μετὰ ἐξασθενήσεως τῶν γαστρικῶν τοιχωμάτων. Ὁ δὲ Dumontpallier φρονεῖ, ὅτι πρόκειται περὶ ἰδίας τινὸς καταστάσεως τοῦ ὀργανισμοῦ, ἤτοι διαθέσεώς τινος, ἧς αἱ κατὰ τὸν στόμαχον νοσηραὶ ἐκδηλώσεις παρίστανται δι' ἀλλοιώσεων τοῦ βλεννογόνου καὶ τοῦ μυώδους ὑμένος, ἕνεκα τῶν ὁποίων παράγεται ἡ χαλάρωσις τῶν τοιχωμάτων τοῦ στομάχου. Ὁ δὲ Δαμασκηνὸς ἐκφράζει τὴν γνώμην ὅτι ὁ ἀνευρυσμὸς τοῦ στομάχου σπανίως ὑπάρχει ὡς νόσος ἰδία, ὅτε καὶ δυσκόλως ἐξηγεῖται, συνηθέστερον δὲ εἶναι νοσηρὰ κατάστασις κοινὴ διαφόρων τοῦ στομάχου παθήσεων. Τέλος δὲ ἐσχάτως καὶ ἰδίᾳ ἐν Γερμανίᾳ τινὲς μὲν ἐκλαμβάνουσι τὸν ἀνευρυσμὸν ὡς δυσπεψίαν νευρικήν, ἧς ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ ἐξάντλησις τοῦ τε μυϊκοῦ καὶ νευρικοῦ συστήματος καὶ ἡ παραγωγὴ τῆς καλουμένης νευρασθενείας· ἄλλοι δὲ διισχυρίζονται ὅτι ἡ ἐξάντλησις τοῦ νευρικοῦ συστήματος

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἶναι πρωτοπαθὴς καὶ ὅτι ἐκ ταύτης ἐπέρχεται ἡ διατάραξις τῆς γαστρεντερικῆς λειτουργίας.

Συχνότης. Ἐκ τῶν ἐσχάτως γενομένων παρατηρήσεων ὁ ἀνευρυσμὸς τοῦ στομάχου ἁπαντᾷ πολὺ συνηθέστερον ἢ ὡς ἐνομίζετο πρότερον, μάλιστα δὲ κατὰ τὸν Bouchard, ὅστις ἰδίας περὶ αὐτοῦ μελέτας ἐποιήσατο, εἶναι συνηθέστατος. Οὗτος λέγει ὅτι παρετήρησε τὸν ἀνευρυσμὸν ἅπαξ ἐπὶ τριῶν ἀσθενῶν. Ὅτε δὲ πρόκειται περὶ χρονίων νοσημάτων, τότε ἀναβιβάζει τὴν π ά θ η σ ι ν εἰς τὸν καταπληκτικὸν ἀριθμὸν ἕνα πρὸς δύο. Καί τοι δὲ αἱ ἀναλογίαι αὗται μετέχουσιν ὑπερβολῆς, οὐχ ἧττον γενικῶς θεωρεῖται ἡ πάθησις ἀρκούντως συχνή.

Περὶ δὲ τοῦ φ ύ λ ο υ παρετηρήθη ὅτι ὁ ἀνευρυσμὸς τοῦ στομάχου ἐκδηλοῦται συνηθέστερον παρὰ τοῖς ἀνδράσιν. Ἡ δὲ ἡ λ ι κ ί α ἡ μᾶλλον συνήθης εἶναι ἡ μεταξὺ 20 καὶ 40 ἔτους. Μέχρι πρό τινος χρόνου ἐθεωρεῖτο ἡ π α ι δ ι κ ὴ ἡ λ ι κ ί α ὡς μὴ προσβαλλομένη ὑπὸ τῆς παθήσεως ταύτης· ἐν τούτοις κατὰ τὰς τελευταίας ἐρεύνας παρετηρήθη ὅτι καὶ εἰς ταύτην ἀναπτύσσεται· οὕτως ὁ Comby ἀναφέρει ὅτι ἐν διαστήματι δύο μηνῶν παρετήρησε 43 περιπτώσεις ἐν τῇ κλινικῇ τῶν παίδων, ἣν διευθύνει. Ἀναπτύσσεται δὲ ἰδίᾳ ὁ ἀνευρυσμὸς εἰς παῖδας μὴ τρεφομένους φυσικῶς διὰ τοῦ μητρικοῦ γάλακτος, ἀλλὰ διὰ γάλακτος ζώου τινὸς ἢ διὰ τροφῆς μικτῆς.

Αἴτια. Ἐπειδὴ τὰ προκαλοῦντα τὸν ἀνευρυσμὸν τοῦ στομάχου αἴτια εἰσὶ ποικίλα, διαιροῦμεν αὐτὸν εἰς δύο μεγάλας κατηγορίας. Α', εἰς τὸν ἐξ ὀ ρ γ α ν ι κ ῆ ς α ἰ τ ί α ς προερχόμενον· Β', εἰς τὸν ἐκ λ ε ι τ ο υ ρ γ ι κ ῆ ς.

Ἀλλ' ὅπως ἡ πάθησις ἀναπτυχθῇ ἐντελέστερον, δύνανται αἱ δύο αὗται κατηγορίαι νὰ ὑποδιαιρεθῶσιν ὡς ἑξῆς·

Α'. Ἀ ν ε υ ρ υ σ μ ὸ ς ἐξ ὀ ρ γ α ν ι κ ῆ ς α ἰ τ ί α ς, εἰς ὃν ὑπάγονται· 1) αἱ περιπτώσεις καθ' ἃς παρεμποδίζεται ἡ κένωσις τοῦ στομάχου ἕνεκα μηχανικοῦ κωλύματος καὶ ἰδίᾳ ἕνεκα στενώσεως τοῦ πυλωροῦ·

2) αἱ περιπτώσεις καθ' ἃς ὑπάρχει βλάβη τοῦ γαστρι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κοῦ μυός, ἤτοι καταστροφὴ πολλῶν μυϊκῶν δεμάτων ἢ ἐκφύλισις τούτων, ὡς καὶ τῶν γαστρικῶν τοιχωμάτων.

Β'. Ἀ ν ε υ ρ υ σ μ ὸ ς ἐ κ λ ε ι τ ο υ ρ γ ι κ ῆ ς α ἰ τ ί α ς, ἤτοι 1) ἀτονία ἢ νευρομυϊκὴ ἀδυναμία·

2) φόρτος τροφῶν, διάτασις ἐξ ἀερίων διαρκής.

Α'. Ἀ ν ε υ ρ υ σ μ ὸ ς ἐ ξ ὀ ρ γ α ν ι κ ῆ ς α ἰ τ ί α ς. 1) Περιπτώσεις καθ' ἃς παρεμποδίζεται ἡ κένωσις τοῦ στομάχου ἕνεκα μηχανικοῦ κωλύματος καὶ ἰδίᾳ ἕνεκα στενώσεως τοῦ πυλωροῦ.— Τὰς προκαλούσας τὴν στένωσιν ἢ καὶ ἀπόφραξιν τοῦ πυλωρικοῦ στομίου περιπτώσεις πλέον ἢ ἅπαξ μέχρι τοῦδε ἐμνήσθημεν· ἤδη δ' ἀναφέρομεν ἐν συντόμῳ ὅτι ἡ στένωσις τοῦ πυλωροῦ ἐπέρχεται συνηθέστερον ἐξ ἀναπτύξεως παντὸς εἴδους καρκίνου καὶ ἰδίᾳ ἐκ σκίρρου, ἔτι δ' ἐκ συσπάσεως τῆς οὐλῆς τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους ἢ καὶ ἐξ οὐλῆς οἱασδήποτε ἑτέρας ἐξελκώσεως. Ὁ δὲ Hanot καὶ ὁ Combault περιγράφουσι στένωσιν τοῦ πυλωροῦ ἐξ ὑπερτροφίας τῶν μυϊκῶν ἰνῶν συνεπείᾳ ἀληθοῦς ἰνώματος, ὅπερ κατεῖχε κυκλοτερῶς τὸν πυλωρόν.

Καὶ σπανιώτερον μὲν παρατηρεῖται ἡ στένωσις τοῦ πυλωροῦ ἕνεκα πιέσεως τούτου ὑπὸ διαφόρων ὄγκων, ἤτοι ἀδένων καρκινωματωδῶς διηθημένων, παρακειμένου ἀνευρύσματος ἔτι πολύποδος, ἐγχονδρώματος κτλ., συνηθέστερον δὲ μάλιστα καὶ μέχρις ἐντελοῦς ἀποφράξεως ἕνεκα ἐνσφηνώσεως χολολίθων κατὰ τὴν ἀνωτέραν μοίραν τοῦ δωδεκαδακτύλου. Ὅτι δὲ αἱ προκαλοῦσαι τὴν στένωσιν τοῦ πυλωρικοῦ στομίου αἰτίαι ἐπιδρῶσι πολλάκις ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω μέρους τοῦ δωδεκαδακτύλου, ὥστε νὰ ἐπιφέρωσι στένωσιν αὐτοῦ, καὶ ἀντιστρόφως, τοῦτο εἶναι ἀναμφίρρηστον· ἤδη δὲ ἀναφέρομεν ὅτι ἡ διάγνωσις καρκίνου, ἡ στηριζομένη εἰς τὴν ἔλλειψιν ὑδρωχλορικοῦ ὀξέος, εἰς τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ὑπάρχει ἡ στένωσις κάτωθεν τῆς βαλβίδος τοῦ Vater ἢ ἀνεπτύχθη γαστροχολικὸν συρίγγιον, εἶναι ὅλως ἐσφαλμένη, διότι εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας ἡ ἔκχυσις τῆς χολῆς ἐν τῷ στομάχῳ τελεῖται ἀκωλύτως, κατὰ δὲ τὰς ἐρεύνας τοῦ Riegel μία τῶν συνεπειῶν τῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀφθόνου ἐκχύσεως τῆς χολῆς ἐν τῷ στομάχῳ εἶναι ἡ ἐξαφάνισις τοῦ χλωροϋδρικοῦ ὀξέος.

Πρὸς τούτοις τινὲς φρονοῦσιν, ὅτι σπασμωδικαὶ συσπάσεις τοῦ πυλωροῦ, παραγόμεναι ἕνεκα κατάρρου τούτου, καὶ ἰδίᾳ ἕνεκα ἀναπτύξεως ἐρεθιστικῶν ἐκδορῶν ἐπὶ τοῦ κατὰ τὴν χώραν ταύτην βλεννογόνου ὑμένος, δύνανται νὰ φέρωσι τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα, οἷα παρατηροῦνται κατὰ τὴν στένωσιν τοῦ πυλωροῦ, καὶ νὰ παραγάγωσι τὸν ἀνευρυσμὸν τοῦ στομάχου. Τὴν δὲ γνώμην ταύτην ἐξήνεγκε πρῶτος ὁ Kussmaul, ὁρμηθεὶς δὲ εἶτα ἐξ αὐτῆς ὁ C. Sée καὶ Mathieu παρετήρησαν, ὅτι εἰς πολλὰς περιπτώσεις ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου, ὑπὸ γαστραλγίας συνοδευομένου, τῇ πιέσει ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ μέρους τοῦ ἐπιγαστρίου, ἤτοι κατὰ τὴν πυλωρικὴν χώραν, παρήγετο πόνος κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἰσχυρός· ἐκ τούτου δὲ συμπεραίνουσιν ὅτι οὐ μόνον δύναται νὰ ἐπέλθῃ ὁ ἀνευρυσμὸς ἕνεκα συσπάσεως τοῦ πυλωροῦ, ἀλλ' ὅτι εἰς πλείστας τῶν περιπτώσεων αἱ συσπάσεις αὗται ἀποτελοῦσι τὴν αἰτίαν τῆς γαστραλγίας. Οἱαδήποτε δὲ καὶ ἂν ᾖ ἡ τὴν στένωσιν τοῦ πυλωροῦ προκαλέσασα αἰτία, εἴτε δῆλα δὴ ἐπῆλθεν ἡ στένωσις ἐξ ἰνώδους ἀναπτύξεως, εἴτε ἐκ καρκινωματώδους, εἴτε ἐκ πιέσεως, πάντοτε ἐπέρχεται ἀνευρυσμὸς τοῦ στομάχου, ὁ ὁποῖος εἶναι ὅμοιος πρὸς τὸν τῆς καρδίας, τῆς κύστεως καὶ ἐν γένει πρὸς τὸν ἀνευρυσμὸν ὅλων τῶν κοίλων μυῶν τὸν ὑπὸ ὁμοίας περιστάσεις παραγόμενον. Καθ' ἃ δὲ εἰς ἐκείνους, οὕτω καὶ ἐνταῦθα, δύναται ἐπί τινα καιρὸν νὰ ἀντισταθμισθῇ ἡ διαστολὴ διὰ τῆς ἀναπτυσσομένης μυϊκῆς ὑπερτροφίας· οὐχ ἧττον σχεδὸν πάντοτε ἐπέρχεται λέπτυνσις τῶν τοιχωμάτων τοῦ στομάχου, ἥτις εἶναι ἐνίοτε λίαν καταφανής. Ἡ δὲ ἀνάπτυξις τοῦ στομάχου καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ στενώσεως τοῦ πυλωροῦ εἶναι τοιαύτη, ὥστε, ἐν ᾧ ὑπολογίζεται ἡ χωρητικότης αὐτοῦ ἐν φυσιολογικῇ καταστάσει μεταξὺ 800 ἕως 1200 κυβ. ἑκατοστομ., παρετηρήθη κατὰ τὴν πάθησιν ταύτην ὅτι περιλαμβάνει ὁ στόμαχος 4 λίτρας μέχρι 5 καὶ ἐνίοτε τὸ διπλάσιον. Συνήθως ὅμως τὸ ὑγρόν, ὅπερ περι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λαμβάνει ὁ ἀνευρυσμένος στόμαχος, ποικίλλει μεταξὺ 1500 ἕως 3000 κ. ἑκ. μ.

2) Διάφοροι τοῦ στομάχου ἀλλοιώσεις καὶ ἰδίᾳ τοῦ μυώδους ὑμένος.

Αἱ ἀλλοιώσεις τῶν τοιχωμάτων τοῦ στομάχου ἐξ ὧν παράγεται ὁ ἀνευρυσμὸς αὐτοῦ εἰσὶ διτταί, ἢ προέρχονται ἐκ τῶν περιγαστρικῶν προσφύσεων καθ' ἃ ὁ Duplay πατὴρ ἀπέδειξεν, ἢ συνίστανται εἰς βλάβας αὐτοῦ τοῦ μυώδους ὑμένος. Αἱ τοῦ ὑμένος δὲ τούτου βλάβαι εἰσὶ ποικίλαι· καὶ ὁτὲ μὲν παρατηρεῖται καταστροφὴ μέρους αὐτοῦ· τοῦ ὑμένος συνεπείᾳ ἐξελκώσεως, ὁτὲ δὲ διήθησις καρκινωματώδης τῶν μυϊκῶν ἰνῶν, καὶ ἄλλοτε ὑπερτροφία μερικὴ ἢ καθολικὴ τῶν τοιχωμάτων τοῦ στομάχου. Εἴς τινας δὲ περιπτώσεις παρετηρήθη ὅτι αἱ ἀλλοιώσεις τοῦ μυώδους ὑμένος εἰσὶν ἀποτέλεσμα δηλητηριάσεώς τινος, ὡς ἐκ φωσφόρου, ἢ πυαιμίας.

Καί τοι δὲ καθ' ὅλας τὰς ἀνωτέρω περιπτώσεις ἐπέρχεται ὁ ἀνευρυσμὸς τοῦ στομάχου, ἐν τούτοις αἱ περαιτέρω ἀλλοιώσεις, αἱ εἰς τὸν μυώδη ὑμένα γιγνόμεναι, καὶ ἰδίᾳ τὸ εἶδος τῆς ἐκφυλίσεως, ὅπερ ὑφίστανται αἱ λεῖαι ἶνες καὶ ἐξ οὗ ἡ πάθησις παράγεται, μέχρι σήμερον εἶναι δύσκολον νὰ προσδιορισθῶσιν. Ἔτι δὲ δὲν ἐβεβαιώθη ἐὰν ἡ ἐπερχομένη ἀλλοίωσις εἶναι διαρκὴς καὶ πάντοτε ἡ αὐτή. Ἐπειδὴ δὲ αἱ ἱστολογικαὶ ἔρευναι ἐγένοντο ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐπὶ τοῦ βλεννογόνου καὶ ἐπὶ τῶν ἀδένων, ἐλάχιστα δὲ ἐπὶ τῶν τοιχωμάτων τοῦ στομάχου, ἀμφίβολον εἶναι ὅτι αἱ ἀλλοιώσεις συνίστανται εἰς κοκκολιπώδη ἐκφύλισιν τῶν ἰνῶν ἢ εἰς πρωτοπαθῆ στεάτωσιν αὐτῶν, ὁμοίαν πρὸς τὴν ἐκ δηλητηριάσεως τοῦ φωσφόρου παραγομένην, ὡς τινες διισχυρίζονται.

Β'. Ἀ ν ε υ ρ υ σ μ ὸ ς ἐ κ λ ε ι τ ο υ ρ γ ι κ ῆ ς α ἰ τ ί α ς.

α) Ἀ τ ο ν ί α ἢ ἀ δ υ ν α μ ί α ν ε υ ρ ι κ ή. Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ἀνήκουσιν οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνευρυσμῶν τοῦ στομάχου, διότι πᾶσα αἰτία, δυναμένη νὰ προκαλέσῃ ἐξάντλησιν τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ ἰδίᾳ ἐξασθένησιν τοῦ νευρικοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συστήματος, ἔχει συνέπειαν τὴν χαλάρωσιν τοῦ μυώδους ὑμένος τοῦ τε στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων· δι' ὃ ἀναιμίαι, ἐκ διαφόρων αἰτιῶν προερχόμεναι, καχεξίαι τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ ἐν γένει διάφοροι ἐξαντλητικαὶ νόσοι προκαλοῦσι διάτασιν τοῦ στομάχου, ἥτις βαθμηδὸν ἕνεκα παρεκτροπῆς περὶ τὰν δίαιταν ἢ ἐκ παρεμπιπτούσης τινὸς αἰτίας καταλήγει εἰς ἀληθῆ ἀνευρυσμόν.

Κυρίως δέ, τὴν ἀτονίαν καὶ χαλάρωσιν τοῦ μυώδους τοῦ στομάχου ὑμένος, ὡς καὶ τῶν ἐντέρων, προκαλεῖ ἡ κοθολικὴ τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἐξασθένησις ἡ μετ' ἐρεθισμοῦ ὑπάρχουσα καὶ ἀποτελοῦσα τὴν οὕτω καλουμένην νευρασθένειαν, ἥτις παρατηρεῖται εἰς πλείστας περιστάσεις, ἀλλ' ἰδίᾳ εἰς ἀνθρώπους νευρικούς, εἰς τοὺς καθιστὸν βίον διάγοντας καὶ διανοητικῶς ἐργαζομένους. Οὐχὶ δὲ σπανίως ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἐπιταχύνεται ὁ ἀνευρυσμὸς τοῦ στομάχου καὶ ἐκ τῆς προϋπαρχούσης ἢ ἀναπτυσσομένης ψυσώδους δυσπεψίας, διότι ὁ Charcot, ὅστις ἰδίας ποιεῖται παρατηρήσεις ἐπὶ τῶν νευρασθενικῶν, οὐχὶ ἅπαξ παρετήρησεν εἰς αὐτοὺς φαινόμενα δυσπεπτικά, ἅτινα ἀποδίδει εἰς τὴν νεύρωσιν αὐτῶν.

Ἀλλ' ἐκτὸς τῆς νευροπαθητικῆς καταστάσεως καὶ ἕτεραι τοῦ νευρικοῦ συστήματος διαταραχαὶ προδιαθέτουσι τὸν στόμαχον εἰς τὴν πάθησιν ταύτην ἢ καὶ παράγουσιν ἀπ' εὐθείας τὸν ἀνευρυσμόν· τοιαῦται δὲ εἰσὶ θλίψεις παρατεταμέναι, ἀνίαι, ἠθικαὶ στενοχωρίαι καὶ ἐν γένει πᾶν ὅ,τι ἐπιφέρει κλονισμὸν τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἐξ οἱασδήποτε παρατεταμένης ἢ καὶ στιγμιαίας συγκινήσεως. Ἐκ δὲ τοιούτων αἰτίων πλεῖστα παραδείγματα ὑπάρχουσιν, ὁ δὲ Hilton Fagge εὗρεν ἀνευρυσμὸν τοῦ στομάχου εἰς ἄνθρωπον ὑποστάντα ἰσχυρὸν τραυματισμὸν ὃν ἀποδίδει εἰς τὸν ἐπελθόντα ἐκ τούτου νευρικὸν κλονισμόν.

Ὡσαύτως δὲ ἡ εἴς τινα νοσήματα ἐπερχομένη διατάραξις τοῦ νευρικοῦ συστήματος παρετηρήθη ὅτι ἐπιδρᾷ εἰς τὸν στόμαχον καὶ συντελεῖ πρὸς παραγωγὴν τῆς παθήσεως· ἐκ δὲ τῶν δερμικῶν νοσημάτων τῶν προκαλούντων ἐρεθισμὸν

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῶν νεύρων παρετηρήθη ὅτι ἀναπτύσσεται ὁ ἀνευρυσμὸς εἰς τὴν πορφύραν καὶ ἰδίᾳ ὅτε αὕτη κατέχει τὰ κάτω σκέλη, ἢ εἰς τὴν πορφύραν τὴν ὑπὸ τοῦ Mathieu κληθεῖσαν ῥευματοειδῆ, καθ' ἣν πολλάκις ὑπάρχουσι πόνοι κατὰ τὸ ἐπιγάστριον καὶ ἔμετοι. Ἔτι δὲ ἐπέρχεται ἡ πάθησις εἰς πάσχοντας ῥευματισμὸν τῶν ἄρθρων ἢ διπλῆν ἰσχιάδα. Εἰς τὴν αὐτὴν δὲ αἰτίαν ἀποδίδεται ὁ ἀνευρυσμὸς τῶν ἀταξικῶν καὶ τῶν πασχόντων ἀρθρίτιδα, εἴτε διότι αὕτη ἀναπτύσσεται εἰς πρόσωπα νευρασθενῆ εἴτε διότι ἐπιφέρει ταραχὴν τοῦ νευρικοῦ συστήματος.

Πρὸς τούτοις παράγεται διάτασις διαλείπουσα, ἥτις δύναται νὰ καταλήξῃ εἰς ἀνευρυσμόν, εἰς τὴν βρογχοκήλην ἔτι δὲ κατὰ τὴν ἀνάρρωσιν βαρέων νοσημάτων καὶ ἰδίᾳ τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ. Οὐχ ἧττον ὅμως εἰς τὸν τυφοειδῆ πυρετὸν ὁ ἀνευρυσμὸς τοῦ στομάχου ὑπάρχει ἅμα τῇ ἐνάρξει αὐτοῦ καὶ πολλάκις, πρὶν ἔτι εἰσβάλῃ ἡ νόσος· καθ' ἃ δὲ ἀναφέρει ὁ καθηγητὴς Bouchard, εἶδεν ἐντὸς δύο ἐτῶν προσβληθέντας ἐκ τυφοειδοῦς πυρετοῦ δώδεκα ἀσθενεῖς, οὓς ἐθεράπευεν ἐν τῇ κλινικῇ αὐτοῦ δι' ἀνευρυσμὸν τοῦ στομάχου· ὁμοίας δὲ παρατηρήσεις ἀναφέρουσι καὶ ἕτεροι· τούτου δ' ἕνεκα οὐδ' ὅλως ἀπίθανον ἡ ἀσθενικὴ χαλάρωσις τοῦ στομάχου σὺν τῇ ἐπερχομένῃ διαταράξει τῆς πέψεως νὰ καθίσταται ἔδαφος πρόσφορον εἰς τὴν εἰσφορὰν καὶ ἀνάπτυψιν τῶν παθογόνων μικροβίων τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, ὡς τοῦτο παρατηρεῖται καὶ δι' ἑτέρας νόσους καὶ πρὸ πάντων διὰ τὴν φυματίωσιν. Μία δὲ τῶν ἐνδείξεων τῆς προϋπάρξεως τοῦ ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου κατὰ τὸν τυφοειδῆ πυρετὸν εἶναι καὶ αἱ ὀζώδεις ἐξογκώσεις τῶν δακτύλων, διότι αὗται ἐπέρχονται μόνον, ὅτε ὁ ἀνευρυσμὸς ὑπάρχει ἀπὸ χρόνου πολλοῦ.

Τέλος ἀναφέρομεν ὅτι ἡ χαλάρωσις τῶν συνδέσμων τοῦ στομάχου ἐκ διαφόρων αἰτίων, ὡς καὶ ἡ χαλάρωσις τῶν τοιχωμάτων τῆς κοιλίας, ἥτις παρατηρεῖται εἰς τὰς πολυτόκους, δύναται νὰ προκαλέσῃ ἀτονικὴν διάτασιν τοῦ στομάχου, ἥτις νὰ καταλήξῃ εἰς τὸν ἀνευρυσμόν.

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

β) Φόρτος τροφῶν, διάτασις ἐξ ἀερίων διαρκής. 1) Φόρτος τροφῶν. Τοῦτον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀποδίδει ὁ Bouchard εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου· διότι φρονεῖ ὅτι ἄνθρωποι, τρώγοντες κατὰ κόρον ἢ πίνοντες ἐπίσης, ἐπὶ τέλους ἔχουσι τὸν στόμαχον αὐτῶν ἀνευρυσμένον· ἔτι δὲ ὅτι ἐπέρχεται τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα ἐλλείψει ἑτέρων ὑγιεινῶν ὅρων· ὅταν δῆλα δὴ τρώγῃ τις ταχέως, ἢ εἰς ὥρας ἀτάκτους, ἢ ἡ μάσησις εἶναι ἀτελής, δύναται βαθμηδὸν νὰ ἀναπτυχθῇ ὁ ἀνευρυσμός. Ἐπειδὴ δὲ τὴν αὐστηρὰν τῆς διαίτης κανονικότητα ἐλάχιστοι τῶν ἀνθρώπων τηροῦσι, ὀφείλει νὰ ἀποδώσῃ τις τὸν ὑπὸ τοιούτους ὅρους παραγόμενον ἀνευρυσμὸν καὶ εἰς συνυπάρχουσαν συγγενῆ ἀτονίαν τῶν μυϊκῶν τοῦ στομάχου ἰνῶν, ἤτοι εἰς ἄτομα ἐκ κληρονομικότητος νευρασθενῆ, εἰς ἃ παρατηροῦνται οἱ κιρσοὶ καὶ ἡ συνήθης χαλάρωσις τοῦ ὀσχέου. Ὅτι δὲ ἡ ἐπανειλημμένως γιγνομένη ὑπερπλήρωσις τοῦ στομάχου ἐκ τῶν τροφῶν ἢ ποτῶν καὶ ἡ μὴ τήρησις τῶν περὶ τὴν δίαιταν κανόνων, εἰς ἄτομα νευρασθενῆ ἢ εἰς περιπτώσεις καθ' ἃς ὑπάρχει ὀργανικὴ ἀλλοίωσις τοῦ στομάχου, δύναται νὰ ἀποβῇ σπουδαία αἰτία τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἀνευρυσμοῦ, οὐδεὶς ἀρνεῖται.

2) Διάτασις διαρκὴς ἐξ ἀερίων. Τὴν πνευμάτωσιν ἢ διάτασιν τοῦ στομάχου ἐξ ἀερίων ὁ G. Sée θεωρεῖ ὡς τὰ μάλα συντελοῦσαν πρὸς παραγωγὴν τοῦ ἀνευρυσμοῦ. Ἀποδίδει δὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ἀερίων εἴτε εἰς ἐπίμονον δυσκοιλιότητα, ἥτις ἐνίοτε ἐπαμείβεται μετὰ διαρροίας εἴτε εἰς τὴν ὕπαρξιν αἱμορροΐδων. Ἐπειδὴ δὲ τὰ ἐν τῷ στομάχῳ ἀέρια διατηροῦνται καὶ ὅτε ἐξακολουθεῖ διαρροϊκὴ κατάστασις, φρονεῖ ὅτι δύναται νὰ ὑπάρχῃ σύσπασις καὶ χαλάρωσις ταὐτοχρόνως ἐπὶ δύο διαφόρων σημείων τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος· καὶ ἡ μὲν διάρροια ἀποδεικνύει τὴν σύσπασιν, ἡ δὲ δυσκοιλιότης καὶ ὁ τυμπανισμὸς τὴν ἀτονίαν. Κατὰ τὰς ἀνωτέρω δὲ περιπτώσεις τὰ ἀέρια διαμένουσιν ἐν τῷ στομάχῳ τὸ μὲν διότι ἐκ τῆς ὑπαρχούσης

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀτονίας ἀδυνατεῖ ὁ στόμαχος νὰ συσταλῇ τελείως, τὸ δέ, διότι ἀπωθούμενα ταῦτα κωλύονται νὰ ἐξέλθωσιν εἴτε ἐκ συσσωρεύσεως τῶν κοπράνων εἴτε ἐκ τῆς παρουσίας τῶν αἱμορροΐδων.

Τὴν δὲ προέλευσιν τῶν ἀερίων ἄλλοι ἄλλως τῶν συγγραφέων ἑρμηνεύουσι· κατὰ τὸν Sée συνίστανται ταῦτα ὁτὲ μὲν ἐκ καταποθέντος ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, ὁτὲ δὲ ἐξ ἀερίων ἀποσυνθέσεως καὶ ὁτὲ ἐξ ἐντερικῶν ἀερίων, ἅτινα, κωλυόμενα νὰ ἐξέλθωσιν ἐκ τοῦ κάτω μέρους τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος, ἀνέρχονται καὶ διατείνουσι τὸν στόμαχον.

Ἀνατομικαὶ παρατηρήσεις. Διὰ τῆς νεκροσκοπικῆς ἐξετάσεως εὑρίσκεται ὁ στόμαχος λίαν ἀνεπτυγμένος, καὶ οὐχὶ σπανίως τοσοῦτον, ὥστε, κατερχόμενος μέχρι τῆς ὑπογαστρίου καὶ αὐτῆς τῆς ἠβικῆς συμφύσεως, καταλαμβάνει ἅπασαν τὴν κοιλίαν· ἐν δὲ τοιαύτῃ περιπτώσει καλύπτει τὰ κοιλιακὰ σπλάγχνα καὶ κατὰ τὴν διάνοιξιν τῆς κοιλίας τοῦτο μόνον προσπίπτει εἰς τὴν ὅρασιν ἡμῶν. Τὸ δὲ καθ' ὅλου σχῆμα τοῦ στομάχου ὁτὲ μὲν εἶναι κατὰ φύσιν ἢ ὀλίγον τι παρηλλαγμένον, ὁτὲ δὲ παρίσταται οὗτος διηρημένος εἰς δύο μέρη ἐν εἴδει πήρας, ἔχων τὸ εὐρύτερον εἰς τὸν πυθμένα ἢ, ὅπερ σπανιώτερον, κατὰ τὴν πυλωρικὴν χώραν.

Αἱ διαστάσεις τοῦ ἀνευρυνθέντος στομάχου κατὰ τὸ μέγα τόξον εἰσὶ 50, 60 ἕως 70 ἑκ. μ., ἡ δὲ χωρητικότης τούτου ποικίλλει μεταξὺ 6, 10 μέχρι 20 λιτρῶν ὕδατος. Ὁ δὲ Jadon ἀναφέρει περίπτωσιν, καθ' ἣν διαστελμένος στόμαχος περιελάμβανε 90 λίτρας ὑγροῦ, ἀλλὰ φαίνεται ὅτι ἦτο μᾶλλον εὐμεγέθης κύστις ἐχινοκκόκων συγκοινωνοῦσα μετὰ τῆς στομαχικῆς κοιλότητος.

Τὸ δὲ περιεχόμενον συνίσταται ἐκ τῶν αὐτῶν οὐσιῶν, ἃς δι'ἐμέτου ἀποβάλλει ὁ ἄρρωστος, ἤτοι ἐκ ποτῶν καὶ ἐκ λειψάνων τροφῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἠλλοιωμένων ἐκ τῆς πέψεως, ἢ μεμιγμένων μετὰ σιάλου καὶ βλέννης· διὰ δὲ τοῦ μικροσκοπίου εὑρίσκονται πολλάκις ἐρυθρὰ αἱμοσφαίρια καὶ σχεδὸν πάντοτε τὸ κρυπτόγαμον τὸ ὑπὸ τὸ ὄνομα διακρινόμενον σαρκίνη. Αἱ δὲ διάφοροι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

αὗται ὕλαι ἀπόζουσιν ἰσχυρῶς καὶ ἔχουσιν ἀντίδρασιν ὄξεινον. Ἐνίοτε δὲ ὁ στόμαχος εἶναι κενός, ὅτε εὑρίσκεται συμπεπτωκὼς καὶ τὰ τοιχώματα αὐτοῦ πλαδαρὰ καὶ πολύπτυχα.

Τὰ γαστρικὰ τοιχώματα σπανίως εὑρίσκονται ἐν ὑγιεῖ καταστάσει, συνηθέστερον δὲ ὁ βλεννογόνος ὑμὴν παρουσιάζει ἴχνη φλεγμονῆς πεπαλαιωμένης, ἤτοι εὑρίσκονται διὰ τοῦ μικροσκοπίου ποῦ μὲν ἐκδοραὶ ποῦ δὲ ἐξελκώσεις καὶ εἴς τινα μέρη πλάκες ἀγγειώδεις καὶ μελανωπαί. Ὡσαύτως δὲ ποικίλαι εἰσὶ καὶ αἱ τοῦ μυώδους ὑμένος ἀλλοιώσεις, διότι πλὴν τῆς λιπώδους ἢ στεατώδους τούτου ἐκφυλίσεως, ἣν τινὲς παρετήρησαν, ὁτὲ μὲν παρίσταται ὑπερτροφικὸς ὁτὲ δὲ ἀτροφικός, ἐξ οὗ ἡ ὑπερτροφικὴ τοῦ στομάχου ἀνεύρυνσις καὶ ἡ ἀτροφική, ἃς ὁ Cruveilhier πρῶτος διέκρινεν. Ἡ αἰτία δέ, ἡ παράγουσα τὴν διάφορον τοῦ μυώδους τοῦ στομάχου ὑμένος παχύτητα, εἰσέτι δὲν ἐξηκριβώθη, καί τοι ὁ Mitterbacher καὶ Thiebaut φρονοῦσιν, ὅτι, ἀρχομένης τῆς παθήσεως, ὁ μυϊκὸς ὑμὴν ὑπερτροφεῖ ἕνεκα τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ προκαλουμένου ὑπὸ τοῦ φλεγμαίνοντος βλεννογόνου, καὶ εἶτα, λυομένης βαθμηδὸν τῆς ἀντισταθμήσεως, ἐπανέρχεται ἡ διάτασις, ὡς παρατηρεῖται, παραγομένη ἐν τῇ κύστει.

Τὰ γαστρικὰ στόμια δὲν εὑρίσκονται πάντοτε κατὰ φύσιν· συνηθέστερον δὲ ὁ πυλωρὸς εἶναι ἀπωθημένος πρὸς τὰ κάτω, τὸ μὲν ἐκ τῆς πιέσεως τοῦ ὑπεραιμοῦντος ἥπατος, τὸ δὲ ἐκ τοῦ βάρους αὐτοῦ τοῦ πυλωροῦ, ὁσάκις εἶναι ἠλλοιωμένος· τὸ δὲ πυλωρικὸν στόμιον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ παρατηρεῖται εὐδιαχώρητον, ἀλλά, καθ' ἃ ἀναφέρει ὁ Jacoud, διαστρεφόμενον ἐκ τῶν ἀναπτυσσομένων προσφύσεων, αἵτινες δὲν εἶναι σπάνιαι, κάμπτεται, ὥστε ἡ ὀπὴ αὐτοῦ μειοῦται καὶ ἐξαφανίζεται.

Συμπτώματα. Τὰ τὸν ἀνευρυσμὸν τοῦ στομάχου ἐμφαίνοντα συμπτώματα συνίστανται τὸ μὲν εἰς λειτουργικὰς διαταράξεις, τὸ δὲ εἰς σημεῖα φυσικά.

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Αὗται εἰσὶ λίαν χαρακτηριστικαί, ὥστε πολλάκις ἡ παρουσία αὐτῶν δύναται νὰ ὑποδείξῃ τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἀνευρυσμοῦ. Οἱ τὸν ἀνευρυσμὸν πάσχοντες ἔχουσι συνήθως τὴν ὄρεξιν κατὰ φύσιν, εἰς τινας ὅμως περιπτώσεις, ἀναλόγως δῆλα δὴ τῶν παθήσεων, μεθ' ὧν ὁ ἀνευρυσμὸς ἐπιπλέκεται, δύναται αὕτη νὰ αὐξάνηται μέχρι βουλιμίας, εἴτε νὰ ἐλλείπῃ ὁλοτελῶς, ὡς παρατηρεῖται εἰς τὸν καρκίνον· ἡ δὲ δίψα ὁτὲ μὲν εἶναι συνήθης ὁτὲ δὲ ἄσβεστος.

Κυρίως δὲ τὰ κατὰ τὴν πέψιν τῶν τε τροφῶν καὶ ποτῶν ἀναπτυσσόμενα χαρακτηρίζουσιν ἰδίᾳ τὴν πάθησιν· σχεδὸν ἀμέσως μετὰ τὴν εἰσφορὰν τούτων ἐπέρχεται π ν ε υ μ ά τ ω σ ι ς τοιαύτη, ὥστε οἱ ἄρρωστοι ἔχουσι τὴν κοιλίαν λίαν διατεταμένην καὶ ἰδίᾳ τὴν ἐπιγάστριον χώραν, τούτου ἕνεκα ἀναπνέουσι δυσχερῶς καὶ αἰσθάνονται ἀληθῆ κακουχίαν. Εἶτα ἐπέρχονται ἐρυγαὶ ἄφθονοι, δι' ὧν ἀνακουφίζεται μὲν ἐπ' ὀλίγον ὁ ἄρρωστος, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ νὰ αἰτιᾶται βάρος κατὰ τὸν στόμαχον ἕνεκα τῆς παρατεταμένης στάσεως τῶν τροφῶν.

Ἐνίοτε δὲ ἀντὶ τοῦ βάρους κατὰ τὴν πέψιν τῶν τροφῶν οἱ ἄρρωστοι αἰσθάνονται π ό ν ο υ ς νυγματώδεις, οἵτινες, ἀρχόμενοι ἐκ τοῦ ἐπιγαστρίου, διακλαδοῦνται κατὰ τὸ ἀριστερὸν ὑποχόνδριον, τὸν θώρακα καὶ πρὸς τὰ κάτω τῆς κοιλίας. Εἴς τινας δὲ περιπτώσεις οἱ πόνοι οὗτοι ἐπέρχονται κατὰ παροξυσμούς, εἴτε πεπληρωμένου ὄντος τοῦ στομάχου εἴτε κενοῦ. Διακρίνονται δὲ ἀπὸ τῶν ὑπὸ τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου παραγομένων τοῦτο μέν, διότι εἶναι ἧττονος ἐντάσεως καὶ δὲν διήκουσι μέχρι τῆς ὀσφύος, τοῦτο δὲ διότι σπανιώτατα συνοδεύονται ὑπὸ ἐμέτου. Σπανίως δὲ εἴς τινα ἄτομα παρετηρήθη νὰ προκαλῶνται οἱ πόνοι κυρίως ἐξ εἴδους τινὸς τροφῶν ἢ ποτῶν ἢ νὰ ἐπέρχωνται ἕνεκα ὑγρᾶς ψύξεως καὶ ἰδίᾳ τῶν ποδῶν. Τέλος δ' ἔτι σπανιώτερον οἱ πόνοι παράγονται καὶ διὰ τῆς πιέσεως, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι τότε ἐνίοτε εἰσὶ νυγματώδεις, ἐν ᾧ συνηθέστερον εἰσὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βύθιοι καὶ συγκεχυμένοι, ὅτε μάλιστα, ἐὰν ἡ πίεσις ἐπιταθῇ, δύνανται νὰ παύσωσιν ὁλοτελῶς.

Οἱ δὲ κατὰ τὸν ἀνευρυσμὸν τοῦ στομάχου παραγόμενοι ἐνίοτε πόνοι οὐδεμίαν σχέσιν ἔχουσι πρὸς τὴν πάθησιν· προέρχονται δὲ οὗτοι εἴτε ἐκ τῶν ἐκδορῶν, αἵτινες τυχαίως ὑπάρχουσι κατὰ τὴν πυλωρικὴν χώραν, καθ' ἃ ἀλλαχοῦ ἐμνήσθημεν, εἴτε εἰσὶ καθαρῶς γαστραλγικοί, ὅτε μάλιστα παρέρχονται καὶ διὰ τῆς πιέσεως.

Ἐκ δὲ τῶν λειτουργικῶν διαταράξεων ἐπίσης σπουδαῖον φαινόμενον κατὰ τὸν ἀνευρυσμὸν τοῦ στομάχου εἶναι καὶ οἱ ἔ μ ε τ ο ι. Οὗτοι σπανίως ἐπέρχονται, ὅτε ὁ ἀνευρυσμὸς τοῦ στομάχου εἶναι μέτριος, τούναντίον εἰσὶν ἄφθονοι, ὅτε ὁ στόμαχος εἶναι λίαν διατεταμένος. Ἐν τοιαύτῃ δὲ μάλιστα περιπτώσει ἐνίοτε ἀντὶ νὰ παράγηται ἔμετος, ἐπέρχονται ἀναγωγαί, εἴτε ἀμέσως μετὰ τὸ φαγεῖν εἴτε ὥρας τινὰς βραδύτερον, δι' ὧν ἀποβάλλεται ἀρκοῦσα ποσότης τροφῶν, ὥστε ἀνακουφίζεται ὁ ἄρρωστος. Ὅτε δὲ ὁ στόμαχος ἀνεπτύχθη εἰς μέγιστον βαθμόν, τότε οἱ ἔμετοι εἰσὶν ἀφθονώτατοι· ἐπίσης λίαν ἄφθονοι εἰσίν, ὅταν ὑπάρχῃ στένωσις ἢ ἀπόφραξις τοῦ πυλωρικοῦ στομίου. Τέλος δὲ εἴς τινας περιπτώσεις ἀντὶ νὰ παράγωνται οἱ ἔμετοι εὐκόλως καὶ νὰ ὦσι συχνοί, παρετηρήθη ὅτι καθίστανται κοπιώδεις καὶ αἱ ἐν τῷ στομάχῳ ὑπάρχουσαι οὐσίαι δυσκόλως ἀποβάλλονται· συμβαίνει δὲ τοῦτο εἴτε ἕνεκα παραλύσεως τῶν μυϊκῶν ἰνῶν, εἴτε ἕνεκα μεγίστης τοῦ στομάχου διαστολῆς, ὅτε πᾶσα τούτου ἐλαστικότης ἐξέλιπεν.

Ὅτε δὲ οἱ ἔμετοι εἰσὶ λίαν ἄφθονοι, ἡ ποσότης τῶν ἐντὸς εἴκοσι τεσσάρων ὡρῶν ἀποβαλλομένων οὐσιῶν κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Kussmaul δύναται νὰ ὑπερβῇ κατὰ δύο λίτρας μέχρι τεσσάρων τὴν ποσότητα τῶν ὑπὸ τοῦ ἀρρώστου λαμβανομένων. Τὸ δὲ ὑπερβάλλον τοῦτο ποσὸν ἐκκρίνεται ἐκ τῶν γαστρικῶν ἀδένων ἢ διηθεῖται διὰ τῶν ὑπεραιμούντων ἀγγείων καὶ καθίσταται αἰτία μεγίστης τοῦ ὀργανισμοῦ ἐξασθενήσεως καὶ ἰδίᾳ τοῦ νευρικοῦ συστήματος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Συνήθως δὲ τὰ ἐμέσματα ἀποφέρουσιν ὀσμὴν δυσώδη καὶ εἰσὶ πικρότατα τὴν γεῦσιν· εὑρίσκονται δὲ ἐν αὐτοῖς οὐ μόνον αἱ τροφαί, ἃς ὁ ἄρρωστος ἐσχάτως ἔλαβεν, ἀλλὰ βλεννώδεις ὕλαι καὶ οὐσίαι ἡμίπεπτοι, ὧν ἡ φύσις δυσκόλως ἀναγνωρίζεται. Ἐνίοτε δὲ τὰ ἐμέσματα ἀποτελοῦνται ἐξ οὐσιῶν, ἃς ὁ ἄρρωστος εἶχε λάβει πρὸ πολλῶν ἡμερῶν καὶ οὐχὶ ἐξ ἐκείνων, ἃς ὀλίγας πρὸ τοῦ ἐμέτου ὥρας ἔλαβε. Πρὸς ἐξήγησιν τοῦ φαινομενικῶς τούτου παραδόξου πολλαὶ ὑποθέσεις ἐξηνέχθησαν· ἀλλ' ἡ μᾶλλον πιθανὴ φαίνεται ἡ τοῦ Louradour - Ponteil, ὅτι αἱ τελευταῖον εἰσελθοῦσαι ἐν τῷ στομάχῳ τροφαί, οὖσαι πυκνότεραι τῶν ὑπαρχουσῶν καταλαμβάνουσι τὰ κεκλιμένα μέρη καὶ συνεπῶς παρουσιάζονται τελευταῖαι εἰς τὴν καρδίαν.

Τινὲς δὲ οὐδέποτε εὗρον αἷμα ἐν τοῖς ἐμέσμασιν, εἰ μὴ ὅτε ὑπῆρχεν ἁπλοῦν ἕλκος τοῦ καρκίνου· ἐν τούτοις ὁ Thiebaut ἀναφέρει δύο περιπτώσεις, καθ' ἃς παρετηρήθη ποσότης αἵματος χωρὶς οὐδόλως νὰ ὑπάρχωσι συμπτώματα ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους ἢ καρκίνου· ἀνάλογον δὲ περίπτωσιν ἀναφέρει καὶ ὁ Bernheim. Ἀποδίδουσι δὲ τὸ φαινόμενον τοῦτο εἰς ἐξάγγισιν τοῦ αἵματος, ὅτε ἡ ποσότης τούτου εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ πληροῖ ἅπασαν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ βλεννογόνου τοῦ στομάχου. Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἐξηγήσεως ταύτης δυνάμεθα νὰ ἀποδώσωμεν τὴν παρουσίαν τοῦ αἵματος καὶ εἰς συνυπάρχουσαν χρονίαν γαστρίτιδα μετὰ τοῦ ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου.

Διὰ δὲ τῆς μικροσκοπικῆς ἐξετάσεως εὑρίσκονται ἐν τοῖς ἐμέσμασι μυϊκαὶ ἶνες, συνεκτικὸς ἱστός, φυτικὰ κύτταρα καὶ σταγόνες λίπους· μεταξὺ δ' ἄλλων στοιχείων εὑρίσκεται ἡ σαρκίνη ἐν ἀφθονίᾳ καὶ ἀνόργανα ψυράματα ἀνάλογα πρὸς τὴν ζύμην τοῦ ζύθου· εἰς τὰ στοιχεῖα δὲ ταῦτα ἀποδίδουσι τὴν ζύμωσιν, ἣν ὑφίστανται αἱ ἐν τῷ στομάχῳ ὑπάρχουσαι οὐσίαι. Ὁ δὲ Malbrant εὗρε καὶ ποσότητα χολῆς καὶ παγκρεατικοῦ ὑγροῦ, ἅτινα εἶχον ἐκχυθῇ ἐν τῷ στομάχῳ.

Πλὴν δὲ τῆς λειτουργικῆς τοῦ στομάχου διαταράξεως

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

παρατηρεῖται διατάραξις καὶ τῶν ἐ ν τ έ ρ ω ν, ἥτις ἐκδηλοῦται δι' ἐπιμόνου δυσκοιλιότητος, ἐξ ἧς ἕνεκα τῆς ἀναπτύξεως ἀερίων καὶ τῆς παρακωλύσεως τούτων νὰ ἐξέλθωσι διὰ τοῦ ἀπευθυσμένου ἐπιτείνεται πολλάκις ὁ ἀνευρυσμὸς τοῦ στομάχου. Ἐνίοτε δὲ ἡ δυσκοιλιότης ἐπαμείβεται μετὰ διαρροίας, ἥτις ἄλλοτε ἐπικρατεῖ ἕνεκα τοῦ ἐρεθισμοῦ, ὃν προκαλοῦσιν ἐν τοῖς ἐντέροις αἱ τοῦ στομάχου κατερχόμεναι ἠλλοιωμέναι τροφαί.

Τέλος δὲ τὰ ο ὖ ρ α κατὰ τὸν Kussmaul εἰσὶν ἠλαττωμένα ἀναλόγως τῆς ἀφθονίας τῶν ἐμέτων· τὴν δὲ συνήθως ἀπαντῶσαν ὑποστάθμην τῶν οὐρικῶν ἁλάτων καὶ τὴν συνυπάρχουσαν ψαμμίασιν ὁ Bouchard ἀποδίδει εἰς τὴν καθολικὴν τῆς θρέψεως διατάραξιν.

Β' ΣΗΜΕΙΑ ΦΥΣΙΚΑ

Εἰσὶν ἡ ἐ π ι σ κ ό π η σ ι ς, ἡ ψ η λ ά φ η σ ι ς, ἡ ἐ π ί κ ρ ο υ σ ι ς, ἡ μ ε ρ ι κ ὴ ἢ γ ε ν ι κ ὴ δ ι ά σ ε ι σ ι ς, ἡ ἀ κ ρ ό α σ ι ς καὶ ἡ ἄ μ ε σ ο ς κ α τ α μ έ τ ρ η σ ι ς.

Ἐπισκόπησις. Πολλάκις διὰ τῆς ἐπισκοπήσεως οὐδὲν ἄξιον λόγου ἐξάγεται. Ὅτε δὲ ὑπάρχει γενικὴ τῶν κοιλιακῶν τοιχωμάτων διάτασις, τότε ἡ τοῦ στομάχου εἶναι ἀδύνατον νὰ διακριθῇ· ἐνίοτε δὲ ὅτε ὁ στόμαχος εἶναι λίαν διατεταμένος, παρατηρεῖται ἔπαρσις τῆς ἐπιγαστρίου χώρας καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὸ ἀριστερὸν ὑποχόνδριον. Ἐπὶ δὲ τῆς ὀμφαλικῆς χώρας ἡ κάτωθεν αὐτῆς δυνατὸν νὰ ὑπάρχῃ προεξοχή τις ἡμικυκλική, ἥτις ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ μέγα τόξον, ὅπερ περιγράφει. Εἰς δὲ περιπτώσεις, καθ' ἃς τὰ κοιλιακὰ τοιχώματα εἶναι εἰς ἄκρον λελεπτυσμένα, δύναταί τις ἐνίοτε νὰ διακρίνῃ τὰς περισταλτικὰς τοῦ στομάχου κινήσεις.

Ψηλάφησις. Ὡσαύτως καὶ διὰ τῆς ψηλαφήσεως ἐλάχιστα δυνάμεθα νὰ ὠφεληθῶμεν· ἐνίοτε δὲ ὅτε ὑπάρχει μεγάλη τοῦ στομάχου διάτασις μετὰ τυμπανισμοῦ, παρατηρεῖται μικρά τις στερρότης κατὰ τὴν ἐπιγάστριον χώραν, σπανίως δέ, ὅτε ὁ στόμαχος εἶναι λίαν τεταμένος καὶ τὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοιχώματα τῆς κοιλίας κάτισχνα, δύναταί τις πιθανῶς νὰ ἐξακριβώσῃ τὰ ὅρια τοῦ στομάχου.

Ἐπίκρουσις. Ἡ διὰ τῆς ἐπικρούσεως ἐξέτασις ἀποτελεῖ τὸ σπουδαιότερον μέσον πρὸς διάγνωσιν τοῦ ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου. Γίνεται δὲ αὕτη κατὰ τὸν Sée καὶ Mathieu ὡς ἑξῆς· ἀφ' οὗ κατακλιθῇ ὑπτίως ὁ ἄρρωστος, ἔχων τὰς κνήμας ἡμικεκαμμένας καὶ τὸ στόμα ἀνοικτόν, ὅπως ἀναπνέῃ εὐκόλως, ἐπικρούομεν κατ' ἀρχὰς ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω καὶ εἶτα ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω, ἀκολουθοῦντες τὰ ἑξῆς κύρια σημεῖα, ἤτοι τὴν μασχαλιαίαν γραμμήν, τὴν μαζικὴν καὶ τὴν μέσην. Ἐν πρώτοις δὲ ἐπικρούομεν, ἀρχόμενοι ὀλίγον κάτωθεν τοῦ μαστοῦ, ἔνθα μετὰ βεβαιότητος ἀνευρίσκομεν τὸν πνευμονικὸν ἦχον, καὶ βαθμηδὸν κατερχόμεθα μέχρι τῆς ἐπιγαστρίου χώρας, καθ' ἣν συναντῶμεν τὸν τυμπανικὸν τοῦ στομάχου ἦχον. Ὅπως δὲ προσδιορίσωμεν ἀκριβέστερον μέχρι τίνος σημείου ἀνέρχεται ὁ στόμαχος, ἐπαναλαμβάνομεν τὴν ἐπίκρουσιν καὶ ἐπὶ τῶν ἑτέρων γραμμῶν, ἀκολουθοῦντες πάντοτε τὴν αὐτὴν φοράν, ἤτοι ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω.

Εἶτα, ὅπως προσδιορίσωμεν τὸ κατώτερον τοῦ στομάχου ὅριον, συμβουλεύουσι νὰ ἄρχηται ἡ ἐπίκρουσις ἐκ τῆς χώρας τῆς ὑπὸ τῶν λεπτῶν ἐντέρων κατεχομένης, ἤτοι μεταξὺ ὀμφαλοῦ καὶ ἡβικῆς συμφώσεως καὶ βαθμηδὸν νὰ ἀνερχώμεθα πρὸς τὰ ἄκρα τῶν νόθων πλευρῶν, ἀκολουθοῦντες τὴν μαζικὴν γραμμήν. Τὸ δὲ σημεῖον, εἰς ὃ εὑρίσκομεν τὸν εἰδικὸν τοῦ στομάχου ἦχον, δεικνύει τὸ κατώτερον τοῦ στομάχου ὅριον. Διὰ δὲ τῆς πρὸς τὰ πλάγια ἐπικρούσεως κατορθοῦμεν νὰ προσδιορίσωμεν τὴν διεύθυνσιν τοῦ μεγάλου τόξου τοῦ στομάχου. Ἀλλ' ἡ διάκρισις τοῦ ἤχου τοῦ στομάχου ἀπὸ τῆς τοῦ κώλου δὲν εἶναι πάντοτε εὐχερής. Ὅτε μάλιστα τυγχάνει καὶ τοῦτο διατεταμένον, εἶναι δυσχερεστάτη, εἰ μὴ ἀδύνατος, ἡ διάκρισις. Δι' ὃ εἰς ἀμφιβόλους περιστάσεις ἢ μεταχειριζόμεθα τὴν ὑπὸ τοῦ Frerichs ἐπινοηθεῖσαν μέθοδον τοῦ νὰ διατείνωμεν τὸν στόμαχον διά τινος ἀεροφόρου μίγματος, δίδοντες εἴτε τὸ ὑπανθρακικὸν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νάτρον μετὰ τρυγικοῦ ὀξέος, εἴτε τὸ ποτὸν τοῦ Riviére ἤ, ὡς προέτεινεν ὁ Kussmaul, διαστέλλομεν τὸ κῶλον, ἐγχέοντες ὁμοίας φύσεως ὑγρὸν ἐν αὐτῷ, δι' οἰσοφαγίου καθετῆρος, εἰσαγομένου διὰ τοῦ ἀπευθυσμένου. Εἴτε δὲ τὴν μίαν εἴτε τὴν ἑτέραν μέθοδον μεταχειρισθῶμεν, ἡ διαφορὰ τῆς ἠχητικότητος, ἥτις ὑπάρχει ἐν φυσιολογικῇ καταστάσει εἰς τὰ δύο ταῦτα ὄργανα, εὑρίσκεται πύξημένη, ἑπομένως ἡ διάκρισις καθίσταται εὔκολος. Ἐὰν δὲ τὸ κῶλον εἶναι ἀνευρυσμένον, διακρίνεται τόσον ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ ἤχου, ὅστις εἶναι μᾶλλον ἔντονος, ὅσον ἐκ τῆς μεγαλητέρας αὐτοῦ ἐκτάσεως πρὸς τὰ δεξιά, ἔνθα δὲν ὑπάρχει ἡ ἠχητικότης τοῦ στομάχου. Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἐφαρμογῆς τῶν μεθόδων τούτων δυνάμεθα νὰ προσδιορίσωμεν τὰ ὅρια τοῦ στομάχου, πληροῦντες αὐτὸν δι' ὑγροῦ, ὅτε τὸν τυμπανικὸν τοῦ στομάχου ἦχον ἀντικαθιστᾷ ἀμβλύτης. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἡ ἐπίκρουσις γίνεται ἰσταμένου τοῦ ἀρρώστου.

Ἀλλ' ὅπως προσδιορισθῇ ὁ βαθμὸς τῆς ἀνευρύνσεως τοῦ στομάχου, ὀφείλει νὰ ἔχῃ τις ὑπ' ὄψει τὰ φυσικὰ ὅρια, ἅτινα παρουσιάζει ὁ στόμαχος διὰ τῆς ἐπικρούσεως.

Ἐκ τινος δὲ ἐργασίας, ἣν ἐσχάτως ἐδημοσίευσεν ὁ Pacanowski, εὗρεν ὡς μέσον ὅρον διὰ μὲν τὰς καθέτους διαμέτρους τοῦ στομάχου, ἤτοι κατὰ τὴν μεγαλητέραν αὐτοῦ εὐρύτητα, 11 ἕως 14 ἑκ. μ. διὰ τὸν ἄνδρα καὶ 10 ἑκ. μ. διὰ τὴν γυναῖκα· διὰ δὲ τὰς ἐγκαρσίους, αἵτινες ἀντιστοιχοῦσι πρὸς τὸ μῆκος τοῦ στομάχου, 21 ἑκ. μ. διὰ τὸν ἄνδρα καὶ 18 περίπου διὰ τὴν γυναῖκα. Ἐκ δὲ τῆς καταμετρήσεως ταύτης προκύπτει ὅτι, ἐὰν ἡ ἠχητικότης τοῦ στομάχου ὑπερβαίνει τὰ 15 ἑκ. μ. διὰ τὸν ἄνδρα καὶ τὰ 12 περίπου διὰ τὴν γυναῖκα, ἡ χωρητικότης τούτου δύναται νὰ θεωρηθῇ πύξημένη. Καὶ ἐὰν μὲν ἡ διαφορὰ αὕτη εἶναι παροδική, εἶναι μᾶλλον ἁπλῆ τοῦ στομάχου διάτασις, ἐὰν ὅμως εἶναι στάσιμος ἤ βαίνει αὐξάνουσα, τότε ὁ στόμαχος πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἀνευρυσμένος.

Διάσεισις μερική. Διὰ τῆς ὀνομασίας ταύτης διακρί-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νεται ὁ χειρισμός, δι' οὗ ζητεῖται ἡ ὕπαρξις τοῦ ἐν τῷ στομάχῳ παραγομένου παφλασμοῦ.

Πρῶτος δὲ ὁ Chomel, ὁρμηθεὶς ἐκ τῆς Ἱπποκρατικῆς ἀντιτυπίας τῆς κατὰ τὸν ὑδροπνευμονοθώρακα παραγομένης, ἐφήρμοσε ταύτην καὶ εἰς τὸν στόμαχον, ἐκφράσας συνάμα τὴν γνώμην, ὅτι εἰς πρόσωπα ὑγιᾶ δὲν δύναται νὰ παραχθῇ βορβορυγμὸς ἀμέσως μετὰ τὴν λῆψιν τῶν τροφῶν ἢ μετὰ τὴν πόσιν ὑγροῦ. Καί τοι ὅμως ἡ γνώμη αὕτη τοῦ Chomel ὑπεστηρίχθη ὑπό τινων φυσιολόγων, οἵτινες διατείνονται ὅτι ἐν φυσιολογικῇ καταστάσει τὰ ὑγρὰ δὲν διαμένουσιν ἐν τῷ στομάχῳ, ἀλλ' ἕνεκα τῆς συσπάσεως τῶν καθέτων ἰνῶν διήκουσιν ἀμέσως ἐκ τῆς καρδίας εἰς τὸν πυλωρόν, καὶ ἐκεῖθεν κατέρχονται ἐν τοῖς ἐντέροις, ἐν τούτοις παρὰ πλείστων ἀναφέρεται ὅτι ὁ παφλασμὸς ὀλίγον μετὰ τὴν λῆψιν τῶν τροφῶν εἶναι φαινόμενον τοσοῦτον κοινόν, ὥστε κλινικῶς δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἔχοντες τὸν στόμαχον ἀνευρυσμένον πάντες οἱ τοῦτον παρουσιάζοντες. Ὁ δὲ Audhoui μεγίστην σπουδαιότητα ἀποδίδει εἰς τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἀνευρίσκει τις τὸν παφλασμόν· φρονεῖ δὲ ὅτι, ὅπως διαγνωσθῇ ἐξ αὐτοῦ ὁ ἀνευρυσμὸς τοῦ στομάχου, πρέπει νὰ ἀναζητηθῇ ὁ παφλασμὸς μίαν ὥραν ἢ πλείονα χρόνον μετὰ τὴν λῆψιν τῶν τροφῶν ἢ προτιμότερον, πρὶν λάβῃ ταύτας ὁ πάσχων.

Παράγεται δὲ ὁ παφλασμὸς ἐν τῷ στομάχῳ, ἐὰν πλήξῃ τις διὰ δύο ἢ τριῶν δακτύλων δὶς ἢ τρὶς τὰ κεχαλαρωμένα τοιχώματα τοῦ στομάχου, ἐλαφρῶς ἀλλὰ ταχέως, ὡσεὶ παρήγοντο αἱ πλήξεις διὰ μιᾶς κινήσεως καὶ διὰ μιᾶς δονήσεως. Εἰς περιπτώσεις δ' ἀμφιβόλους ἐπιτυγχάνομεν τὸν ἦχον τοῦτον, προσφέροντες τῷ ἀρρώστῳ ὕδωρ, ὅτε, εἰσερχομένου τοῦ ὑγροῦ μετὰ ποσοῦ ἀέρος, ἐκπληροῦνται οἱ φυσικοὶ ὅροι πρὸς παραγωγὴν τοῦ φαινομένου.

Τὸν δὲ χειρισμὸν πρὸς παραγωγὴν τοῦ φαινομένου τούτου ἐφήρμοσεν ἐσχάτως ὁ Bouchard· ἀποδίδει δὲ εἰς τὸν παφλασμὸν μεγίστην σημασίαν πρὸς διάγνωσιν τοῦ ἀνευ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ρυσμοῦ τοῦ στομάχου, ὅταν παράγεται εἰς νήστεις καὶ κάτωθεν γραμμῆς διηκούσης ἐκ τοῦ ὀμφαλοῦ πρὸς τὸ ἄκρον τοῦ ἀριστεροῦ ἡμιθωρακίου. Οὐχ ἧττον ὅμως ἀναφέρει ὅτι πολλάκις εὗρεν αὐτὸν ὑπάρχοντα κατὰ τὸν ὀμφαλὸν ἢ κατερχόμενον μέχρι τῆς ἠβικῆς χώρας καὶ καθιστάμενον αἰσθητὸν εἰς τὰ δεξιὰ τῆς μέσης γραμμῆς.

Ἴδιον δὲ τοῦ ἀνευρυσμένου στομάχου κατὰ τὸν Bouchard εἶναι νὰ δίδῃ πάντοτε τὸν ἦχον τοῦτον τοῦ παφλασμοῦ καὶ ἐπὶ τῶν αὐτῶν ὁρίων, εἴτε εἶναι κενὸς εἴτε μετρίως πεπληρωμένος.

Ὅπως ἐπιτύχῃ ὅμως ἡ παραγωγὴ τοῦ παφλασμοῦ, πρέπει νὰ δοθῇ τῷ ἀρρώστῳ ἡ κατάλληλος θέσις πρὸς ἀναζήτησιν αὐτοῦ· δι' ὃ, κατὰ τὸν Le Gendre, κατακλίνομεν τὸν ἄρρωστον ὁριζοντίως καὶ ἀδιακρίτως φύλου ἀποκαλύπτομεν εὐρέως τόν τε θώρακα καὶ τὴν κοιλίαν, ἀφαιροῦντες πᾶν ὅ,τι δύναται νὰ παρακωλύσῃ τὴν ἐξέτασιν. Εἶτα ἐπιζητοῦμεν τὴν χαλάρωσιν τῶν κοιλιακῶν τοιχωμάτων, θέτοντες πρὸς τὴν αὐτὴν ὁριζόντιον τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν λεκάνην μετὰ τοῦ κορμοῦ καὶ κάμπτοντες ἐλαφρῶς τοὺς μηροὺς πρὸς τὴν κοιλίαν· ἵνα δὲ μὴ δυσχεραίνηται ἡ ἀναπνοὴ τοῦ ἀρρώστου ἐκ τῆς κατακλίσεως ταύτης, ἀνυψοῦμεν ἐλαφρῶς τὴν κεφαλήν, θέτοντες ὑπὸ τὸν αὐχένα μικρὸν προσκεφάλαιον. Μετὰ τὴν παρασκευὴν δὲ ταύτην τοῦ ἀρρώστου προβαίνομεν εἰς τὴν ἀναζήτησιν τοῦ παφλασμοῦ, καθ' ὃν τρόπον ἀνωτέρω περιεγράψαμεν, ἀρχόμενοι ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ μέρους τῆς ἐπιγαστρίου χώρας καὶ ὑπὸ τὰ ἄκρα τῶν νόθων πλευρῶν, ἤτοι ἐπὶ τοῦ μέρους, καθ' ὃ ὁ στόμαχος κεῖται μᾶλλον ἐπιπολαίως, καὶ παρουσιάζει τὴν μεγίστην ἀνάπτυξιν, ἥτις ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ μέγα τόξον. Ἡ καταλληλοτάτη δὲ στιγμὴ ὡς πρὸς τὸν χρόνον τῆς ἀναπνοῆς πρὸς ἀναζήτησιν τοῦ παφλασμοῦ εἶναι τὸ τέλος τῆς ἐκπνοῆς καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς εἰσπνοῆς.

Ἐν γένει δὲ οἱ πλεῖστοι τῶν συγγραφέων πρεσβεύουσιν ὅτι ὁ παφλασμὸς ἀποτελεῖ διακριτικὸν σημεῖον τοῦ ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου· ὑπάρχουσιν ὅμως περιπτώσεις,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καθ' ἃς ὑπάρχει ἀνευρυσμὸς ἄνευ παραγωγῆς τοῦ φαινομένου τούτου· διότι εἴτε δι' ἐμέτου εἴτε ἕνεκα ἀπορροφήσεως ἢ ἄλλης αἰτίας δύνανται νὰ ἐκλείψωσιν ἐπί τινα καιρὸν τὰ ἐν τῷ στομάχῳ παραμένοντα ὑγρά.

Ἐνίοτε δὲ ὁ τοῦ στομάχου παφλασμὸς δύναται νὰ συγχυσθῇ πρὸς τὸν ἐκ τοῦ κώλου παραγόμενον, ὅτε ἀποβάλλει τις τὴν πλάνην ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ ἤχου τὴν παραγομένην εἴτε διὰ τῆς ἐπικρούσεως εἴτε διὰ τῆς διασείσεως· συνήθως δὲ ὁ μὲν ἐκ τοῦ στομάχου παραγόμενος ἦχος εἶναι μᾶλλον τυμπανικὸς καὶ βαθύς, ὁ δὲ ἐκ τοῦ κώλου εἶναι ὀξύτερος. Ἔτι δὲ ἐκτείνεται πολλάκις πρὸς τὰ δεξιὰ μέχρι τῆς εἰλεακῆς χώρας, ἔνθα σπανίως εὑρίσκεται ὁ ἀνευρυσμένος στόμαχος.

Διάσεισις γενική. Πρὸς παραγωγὴν ταύτης θέτομεν τὰς χεῖρας εἴτε ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ θώρακος τοῦ ἀρρώστου εἴτε ἐπὶ τῆς λεκάνης καὶ ποιοῦμεν διαφόρους πλαγίας κινήσεις, καθ' ὃν τρόπον ἐπιζητοῦμεν τὴν παραγωγὴν τῆς Ἱπποκρατικῆς ἀντιτυπίας κατὰ τὸν ὑδροπνευμοθώρακα. Καὶ κατὰ τὴν περίπτωσιν ταύτην, ἐὰν ὑπάρχωσιν ἐν τῷ στομάχῳ ὑγρὰ μετ' ἀερίων, ἐπέρχεται τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα, ἤτοι βρόμος ἔχων τὰς αὐτὰς ἀκουστικὰς ἰδιότητας τῶν λοιπῶν ἤχων, οἵτινες παράγονται ἐν τῇ στομαχικῇ κοιλότητι. Οὐχὶ δὲ σπανίως τὸν ἦχον τοῦτον ἀντιλαμβάνονται καὶ αὐτοὶ οἱ ἄρρωστοι, ποιοῦντες διαφόρους τοῦ σώματος κινήσεις.

Ἀκρόασις. Πολλάκις ἐὰν παραγγείλωμεν τῷ πάσχοντι νὰ καταπίῃ οἱανδήποτε ποσότητα ὑγροῦ καὶ ἀκροασθῶμεν κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς καταπόσεως τὸν στόμαχον, θέλομεν ἀντιληφθῆ κλουκλουκισμὸν ὅμοιον πρὸς τὸν παραγόμενον εἰς πληρουμένην φιάλην ἐξ ὕδατος ἢ ἑτέρου ῥευστοῦ. Πλὴν δὲ τούτου εἰς τὸν ἀνευρυσμένον στόμαχον δὲν εἶναι σπάνιον νὰ διακρίνῃ τις τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας ἀντηχοῦντας ἐν αὐτῷ, ὡς ἐντὸς τυμπάνου. Τοῦτ' αὐτὸ δ' ἐπίσης παρατηρεῖται καὶ διά τινας τῶν πνευμόνων ἤχους καὶ ἰδίᾳ εἰς τὸν ἐκ προστριβῆς παραγόμενον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐσχάτως δὲ ὁ Bouchard ἀνεζήτησε τὸν μεταλλικὸν ἦχον, καθ' ὃν τρόπον παράγεται καὶ εἰς τὸν πνευμονοθώρακα· ἤτοι ἐπικρούσας τὸν στόμαχον διὰ πληξιμέτρου ἢ διὰ δύο νομισμάτων εἰς ἀπόστασιν τινὰ ἀπὸ τοῦ μέρους, καθ' ὃ ἠκροᾶτο αὐτόν, παρετήρησε ὅτι παράγεται ἀντήχησις λίαν ἀνάλογος πρὸς τὴν κατὰ τὸν πνευμονοθώρακα παραγομένην καὶ διακρινομένην ὑπὸ τὸ ὄνομα ἦχος μεταλλικός. Ἡ δὲ περιφέρεια, καθ' ἣν παράγεται ἡ ἀντήχησις αὕτη, ἀντιστοιχεῖ ἀκριβῶς πρὸς τὴν ἔκβασιν τοῦ στομάχου.

Καταμέτρησις ἄμεσος. Πρὸς καταμέτρησιν τοῦ βαθμοῦ τῆς διαστολῆς τοῦ στομάχου διάφοροι μέθοδοι ἐπενοήθησαν. Ὁ μὲν Leube διισχυρίζεται ὅτι ὁ εἰσαχθεὶς ἐν τῷ στομάχῳ καθετὴρ δύναται νὰ βεβαιώσῃ τὸν ἀνευρυσμὸν αὐτοῦ, ἐὰν διὰ τῆς ψηλαφήσεως τῶν κοιλιακῶν τοιχωμάτων ἀνευρεθῇ τὸ ἄκρον τούτου κάτωθεν τοῦ ὀμφαλοῦ· ὁ δὲ Penzolt καὶ ὁ Luscha ἠθέλησαν νὰ κανονίσωσι τὴν μέθοδον ταύτην, προσδιορίζοντες τὸ μῆκος, εἰς ὃ δύναταί τις νὰ εἰσαγάγῃ τὸν καθετῆρα εἰς ὑγιὲς ἄτομον. Τέλος δ' ὁ Ziemssen τότε παραδέχεται τὸν ἀνευρυσμὸν τοῦ στομάχου, ἐὰν τὸ ὄργανον διήκει μέχρι 70 ἑκ. τοῦ μέτρου.

Ἀλλ' ἡ διὰ τοῦ καθετῆρος καταμέτρησις τοῦ στομάχου, ὡς καὶ ἕτεραι μέθοδοι ἧττονος πρακτικῆς ὠφελείας, παρέχουσι τὸν κίνδυνον τοῦ νὰ τρώσωσι τὸν βλεννογόνον τοῦ στομάχου καὶ νὰ προκαλέσωσιν ἐξελκώσεις ἢ καὶ διατρήσεις αὐτῶν τῶν κοιλιακῶν τοιχωμάτων. Δι' ὃ πρὸς ἀποφυγὴν τῶν ὀλεθρίων τούτων συνεπειῶν ὁ Thiebaut ἐφεῦρεν ὄργανον, ὅπερ γαστρόμετρον ὠνόμασε, τὸ ὁποῖον συνίσταται ἐκ νήματος μολύβδου κεκρυμμένου ἐντὸς οἰσοφαγικοῦ καθετῆρος. Ἀφ' οὗ δὲ εἰσαγάγῃ τὸν καθετῆρα ἐν τῷ στομάχῳ, εἶτα ἀπολύει τὸ νῆμα, τὸ δὲ μῆκος τούτου μέχρις οὗ ψαύσῃ τὸν πυθμένα τοῦ στομάχου δεικνύει τὴν κάθετον ἔκτασιν τοῦ ὀργάνου. Καὶ ἡ μέθοδος δὲ αὕτη, καίπερ ἀρκούντως εὐχρήστου, δὲν φαίνεται νὰ παρήγαγε κατὰ τοὺς μεταχειρισθέντας αὐτὴν εὐάρεστα ἀποτελέσματα.

Ἐπακόλουθα. Ἐπίδρασις τοῦ ἀνευρυσμοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ στομάχου ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ. Πρὸς ταῖς λειτουργικαῖς διαταράξεσιν, αἵτινες εἰσὶ συνέπεια πάσης ἀλλοιώσεως τῶν τοιχωμάτων τοῦ στομάχου, ἀναπτύσσονται διαταράξεις καθολικαὶ διαφόρου σπουδαιότητος καὶ ἀριθμοῦ, ὧν αἱ πλεῖσται ἀνήκουσιν εἰς τὸ νευρικὸν σύστημα. Ἀλλ' ὅσῳ συνήθης εἶναι ἡ κλινικὴ ὕπαρξις αὐτῶν, ἐπὶ τοσοῦτον δύσκολος ἡ ἐξήγησις τῆς παραγωγῆς· ἐὰν δῆλα δὴ εἰσὶν ἐπακόλουθα ἢ συμπαρομαρτοῦντα φαινόμενα, ἐξαρτώμενα ἐκ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς αἰτίας, ἐκ προδιαθετικῆς τινος καταστάσεως. Αἱ ἐξῆς δὲ θεωρίαι πρὸς ἐξήγησιν αὐτῶν ἐξηνέχθησαν· 1) τινὲς ἀποδίδοντες τὸν ἀνευρυσμὸν τοῦ στομάχου εἰς πλημμελῆ κατάστασιν, ἤτοι εἰς ἐρεθισμὸν τοῦ κοιλιακοῦ νευρικοῦ συστήματος, θεωροῦσι τὰς μὲν ἐπὶ τοῦ πεπτικοῦ συστήματος ἐπερχομένας διαταράξεις ὡς ἀποτέλεσμα τούτου, τὰς δὲ ἐπὶ τοῦ λοιποῦ ὀργανισμοῦ ἐκδηλουμένας τοιαύτας ὡς φαινόμενα ἁπλῶς ἀντανακλαστικά, 2) ἕτεροι φρονοῦσιν ὅτι ἡ ἐλαττωματικὴ κατάστασις τῶν νεύρων τῆς κοιλίας, ὡς καὶ τὰ γενικὰ νοσηρὰ φαινόμενα, ὀφείλονται εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν αἰτίαν τὴν νευρασθένειαν, καὶ 3) ὅτι ὁ ἀνευρυσμὸς τοῦ στομάχου εἶναι νόσος σχεδὸν πρωτοπαθὴς καὶ ὅτι οὗτος καθίσταται αἰτία παραγωγῆς διαφόρων νοσημάτων. Τὴν δὲ τελευταίαν ταύτην θεωρίαν ὑποστηρίζει ἰδίᾳ ὁ Bouchard, ὅστις ἐξηγεῖ καὶ τὰς κατὰ τὴν πορείαν τοῦ ἀνευρυσμοῦ ἐκδηλουμένας νόσους διὰ τῆς αὐτοδηλητηριάσεως· ἤτοι οὗτος φρονεῖ ὅτι ἕνεκα τῆς λειτουργικῆς τοῦ στομάχου διαταράξεως ἐπέρχεται ἀποσύνθεσις τῶν τροφῶν καὶ παραγωγὴ διαφόρων ἀνωμάλων φυραμάτων, ἅτινα ἐν τῷ ἀνευρυσμένῳ στομάχῳ εὑρίσκουσιν ἔδαφος κατάλληλον πρὸς ἀνάπτυξιν καὶ παραγωγὴν πλείστων τοξικῶν οὐσιῶν, αἵτινες, ἀπορροφούμεναι βραδύτερον ἐν τοῖς ἐντέροις καὶ εἰσδύουσαι ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ, δύνανται, ἀφ' οὗ πληρώσωσιν ἅπαντα τὰ κύτταρα, ὥστε νὰ ἀλλοιώσωσι τὴν θρέψιν αὐτῶν ἢ νὰ διαταράξωσι τὴν λειτουργίαν τινῶν, νὰ παραγάγωσι φαινόμενα ἐρεθιστικὰ ἐπὶ τῆς διηθητικῆς τούτων ἐπιφανείας, καθ' ὃν τρό-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πον παράγουσι καὶ αἱ λοιπαὶ δηλητηριώδεις οὐσίαι. Οὕτω δέ, λέγει, ἐξηγεῖται, πῶς τὰ συμπτώματα, αἱ νοσηραὶ καταστάσεις, αἱ δευτεροπαθῶς ἐπερχόμεναι κατὰ τὸν ἀνευρυσμὸν τοῦ στομάχου, ἐνεργοῦσιν ἐπὶ τῆς καθολικῆς θρέψεως, ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἐπὶ τῶν νεφρῶν, ἐπὶ τοῦ δέρματος καὶ ἐπὶ τῶν βρόγχων.

Ἀλλ' οὐδεμία ἐκ τῶν ἀνωτέρω θεωριῶν φαίνεται ἡμῖν ἐξηγοῦσα ἀπολύτως τὰς κατὰ τὸν ἀνευρυσμὸν τοῦ στομάχου ἀναπτυσσομένας ὀργανικὰς διαταράξεις καὶ τοῦτο διότι ἡ φύσις τῆς περὶ ἧς πρόκειται παθήσεως μεθ' ὅλας τὰς ἐξενεχθείσας γνώμας μένει εἰσέτι σκοτεινὴ καὶ ἀόριστος. Καί τοι δὲ πιθανωτέρα δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Bouchard προταθεῖσα ἐξήγησις, ἐν τούτοις καὶ αὕτη ἀφίνει πολλὰ τὰ κενά· πρῶτον διότι πολλάκις προϋπάρχει ἡ διατάραξις τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἢ κυρίως εἰπεῖν ἐνίοτε φαίνεται καθαρῶς παραγωγικὴ αἰτία τοῦ ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου, ἑπομένως δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται πάντοτε αὕτη ὡς ἐπιφαινόμενον καὶ δεύτερον ἡ ἐξήγησις τῶν νοσηρῶν φαινομένων διὰ τῆς αὐτοδηλητηριάσεως ὅσῳ εὐφυὴς τοσούτῳ καὶ ὑπερβολικὴ τυγχάνει· διότι ἐν ᾧ ἡ ἐλαττωματικὴ κατάστασις, ὡς καὶ ἡ ἀλλοίωσις τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, δι' ἧς ἐπέρχεται ἡ ἀποσύνθεσις τῶν ἐν τῷ στομάχῳ ὑπαρχουσῶν οὐσιῶν καὶ ἡ ἐντεῦθεν ἀνάπτυξις ἀνωμάλων φυραμάτων, παρατηρεῖται συνηθέστατα εἰς τὰς πλείστας τοῦ στομάχου παθήσεις, ἐν τούτοις τὰ καθολικὰ φαινόμενα δὲν εἶναι πάντοτε συνήθη οὐδὲ τοσοῦτον ζωηρά, ὡς παρατηροῦνται εἰς τὸν ἀνευρυσμόν. Ἀλλὰ καὶ κατ' αὐτὸν τὸν ἀνευρυσμὸν τοῦ στομάχου, ἐν ᾧ γίνεται μεγαλητέρα ἀπορρόφησις τοξικῶν οὐσιῶν ἕνεκα τῆς παρατεταμένης αὐτῶν διαμονῆς, ποσάκις ἐλλείπουσι ταῦτα ὁλοτελῶς; Ἐν γένει δὲ ἐκ τῶν ἐξενεχθεισῶν θεωριῶν, καθ' ἃ εἴπομεν, οὐδεμία καθ' ἑαυτὴν ἐξηγεῖ ἀποχρώντως τὰς νοσηρὰς ἐκδηλώσεις, ἀλλὰ μᾶλλον φαίνεται ὅτι ἑκάστη αὐτῶν κατὰ τὰς περιστάσεις διερμηνεύει τὰ τοσοῦτον πολύπλοκα φαινόμενα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐπειδὴ δὲ εἶναι δύσκολον νὰ διαχωρισθῶσι τὰ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως ἐκ τοῦ ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου ἐξαρτώμενα φαινόμενα ἀπὸ τῶν παραγομένων κατὰ τὴν πάθησιν ταύτην τῇ ἐπηρείᾳ γενικῆς καταστάσεως φυσικῆς ἢ ἐπικτήτου, παραγούσης τὸν ἀνευρυσμόν, τούτου ἕνεκα ἀναφέρομεν ταῦτα, ὅπως ἐκδηλοῦνται κλινικῶς, ἄνευ ἰδίας ἐξηγήσεως.

Νευρικὸν σύστημα. Ἐκ τῶν γενικῶν διαταράξεων αἱ συνηθέστερον ἐπερχόμεναι καὶ μᾶλλον ἐπικρατοῦσαι εἰσὶν αἱ τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Γίνεται δὲ ἡ ἐκδήλωσις αὐτῶν ποικιλοτρόπως.

Πλεῖστοι ἐκ τῶν ἐχόντων ἀνευρυσμένον τὸν στόμαχον ἔχουσι τὸ νευρικὸν σύστημα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εὐερέθιστον· ἕνεκα δὲ τῆς μεγάλης τούτου εὐαισθησίας συγκινοῦνται εὐκόλως καὶ ἀναλόγως τῆς ἐπενεργησάσης αἰτίας εὑρίσκονται εἰς ψυχικὴν διέγερσιν ἢ κατάπτωσιν· εἰς δὲ τὴν αἰτίαν ταύτην ὀφείλεται τὸ εὐμετάβλητον τοῦ χαρακτῆρος καὶ ἡ παρατηρουμένη ἀστάθεια κατὰ τὰς ἐνεργείας καὶ πράξεις αὐτῶν. Αἰσθάνονται δὲ κατὰ τὰ διάφορα μέρη τοῦ σώματος πόνους ἀορίστους, ῥευματοειδεῖς ἢ πλάνητας καὶ ἔχουσιν ἐνίοτε διπλῆν μεσοπλεύριον νευραλγίαν, ἥτις ἐδράζουσα κατὰ τὸ 8ον καὶ 9ον μεσοπλεύριον διάστημα διακλαδοῦται ἀκτινηδὸν κατὰ τὸ στέρνον, τοὺς μαστοὺς καὶ τὸ ἐπιγάστριον. Εἰς τινας δὲ περιπτώσεις ἀντὶ τῆς μεσοπλευρίου νευραλγίας παρατηρεῖται εὐαισθησία τῆς σπονδυλικῆς στήλης μετά τινων ἐπωδύνων σημείων. Ἔτι δ' ἔχουσι μεγίστην εἰς τὸ ψῦχος εὐαισθησίαν, κατάπτωσιν τῶν δυνάμεων, κόπωσιν φυσικὴν ἢ διανοητικὴν καὶ ἐξασθένησιν τῆς γεννετησίου ὁρμῆς, συνοδευομένην ἐνίοτε ὑπὸ νυκτερινοῦ πριαπισμοῦ. Πολλάκις δὲ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀφορμῆς καθίστανται κεκμηκότες καὶ καταλαμβάνονται ὑπὸ ἀηδίας πρὸς πᾶσαν ἐργασίαν ἢ ἔχουσι τὴν διάνοιαν τοσούτῳ νωθράν, ὥστε ἀδυνατοῦσι νὰ συγκεντρώσωσι τὴν προσοχὴν αὐτῶν εἰς οἱονδήποτε ἔργον καὶ ἁπλοῦν καὶ εὐάρεστον. Ἡ δὲ κατάστασις αὕτη ἐπέρχεται κατὰ περιόδους,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἤτοι παρατηρεῖται ὅτι τὴν ψυχικὴν εὐχαρίστησιν, τὴν ζωηρότητα καὶ εὐθυμίαν διαδέχεται κατάπτωσις τῶν τε σωματικῶν καὶ ψυχικῶν δυνάμεων.

Πολλάκις δὲ ἡ κατάπτωσις τῶν δυνάμεων καὶ τοῦ σώματος καὶ τῆς διανοίας ἄρχεται ἐκ τῆς πρωίας καὶ βαίνει αὐξάνουσα κατὰ τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἡμέρας· δι' ὃ ἔχουσιν ἅμα τῇ ἐγέρσει τοῦ ὕπνου κεφαλαλγίαν, ἡμικρανίαν ἢ αἴσθημα περισφίγξεως τῆς κεφαλῆς· ἐὰν δὲ εἰς τὰς ἐπωδύνους συναισθήσεις, αἵτινες ἄρχονται ἐκ τοῦ αὐχένος καὶ διήκουσι μέχρι τῆς κορυφῆς τῆς κεφαλῆς, προσθέσωμεν καὶ τὴν δυσθυμίαν, τὴν ἀποθάρρυνσιν καὶ τὴν γενικὴν κακουχίαν τοῦ ἀρρώστου, θέλομεν παρατηρήσῃ ὅτι ἡ νευρασθένεια καθίσταται ἀληθὴς ὑποχονδρία.

Πολλάκις δὲ οἱ ἄρρωστοι ἔχουσιν ἀϋπνίαν· ἐὰν δὲ μετὰ κόπου κοιμηθῶσιν, ἔχουσι τὸν ὕπνον τεταραγμένον καὶ διακοπτόμενον ὑπὸ ἐφιάλτου· οὐχὶ δὲ σπανίως οὗτοι βασανίζονται καθ' ὕπνους ὑπὸ ὀνείρων φοβερῶν, εὑρισκόμενοι ἐπὶ ἀποτόμων κρημνῶν, ἐντὸς καιομένων οἰκιῶν ἢ ἐν πλοίῳ καταποντιζομένῳ ἐν τρικυμιώδει πελάγει· ἔτι δ' ἔχουσι διαφόρους ὀπτασίας ζώων, προσώπων εἰδεχθῶν, σκιῶν μελαινῶν καὶ φαντασμάτων παντοίων, ἅτινα παρελαύνουσι βραδέως καὶ διὰ σκιερῶν πέπλων κεκαλυμμένα· ἐν γένει δὲ παρετηρήθη ὅτι οἱ ἔχοντες τὸν στόμαχον ἀνευρυσμένον ὡς καί τινες δυσπεπτικοὶ κατατρύχονται πολλάκις ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐνυπνίων, ὑφ' ὧν καταλαμβάνονται οἱ τῶν πνευματωδῶν ποτῶν καταχρησταί. Ἔτι δ' ἔχουσιν οἱ τοιοῦτοι ἄρρωστοι σκοτοδίνας, ἐμβοὰς τῶν ὤτων μετὰ διαφόρων ἤχων καὶ τῶν ὀφθαλμῶν διαβατικὴν ἀμβλυωπίαν ἢ διπλωπίαν· ἀλλὰ πλὴν τούτων ἐκ τοῦ ἐγκεφάλου δυνατὸν ἐνίοτε νὰ παρουσιασθῶσι φαινόμενα ἀρκούντως σπουδαῖα, ὡς παροδικὴ ἀφασία (Bouchard), διατάραξις τῆς διανοίας, παραληρήματα ἢ ἕτερα φαινάμενα, τὰ ὁποῖα δυνατὸν νὰ ἀποτελέσωσιν ἀληθῆ ψύχωσιν.

Ὡσαύτως δὲ σπουδαῖαι εἰσὶ καὶ ἐκ μέρους τοῦ θώρακος ἐπερχόμεναι καρδιοπνευμονικαὶ ἐκδηλώσεις· συνήθως δὲ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

παρατηρεῖται εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνευρυσμένον τὸν στόμαχον μετὰ τὸ ἄριστον ὅτι καταλαμβάνονται ὑπὸ δυσπνοίας καὶ παλμῶν συνοδευομένων ὑπὸ διαλείψεων· ἀλλὰ πλὴν τούτων ἐπέρχονται δυσπνοϊκοὶ παροξυσμοί, οἵτινες δύνανται νὰ παρουσιάσωσιν ἅπαντα τὰ σημεῖα ὑπερτροφίας τῆς καρδίας, ἤτοι καθαρὸν καλπάζοντα ἦχον, καταφανῆ ἔντασιν τοῦ διαστολικοῦ ἤχου κατὰ τὴν πνευμονικὴν ἀρτηρίαν, σφυγμὸν μικρὸν καὶ εὐπίεστον, κυάνωσιν καὶ ψῦξιν τοῦ προσώπου καὶ τῶν ἄκρων, ἐνὶ λόγῳ συμπτώματα ἐπιτάσεως τοῦ συστήματος τῆς μικρᾶς κυκλοφορίας καὶ τέλος ἐντονώτερόν πως παρατηροῦνται ἐνίοτε καὶ ἀληθεῖς στηθοκινάγχης παροξυσμοί. Ἡ δὲ αἰτιολογία τούτων ἡ ὑπὸ τοῦ Potain καὶ Barié προταθεῖσα εἶναι ἡ ἑξῆς· ὁ ἐρεθισμὸς τῶν νευρικῶν πλεγμάτων τῶν ἐν τῷ βλεννογόνῳ τοῦ στομάχου περιεχομένων ἀντανακλᾷ ἐπὶ τοῦ πνεύμονος, ὥστε διατηρεῖ εἰς σπασμωδικὴν σύσπασιν τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα τοῦ ὀργάνου τούτου, ἐντεῦθεν ἐπέρχεται αἰφνίδιος ἐπίτασις τῆς κυκλοφορίας τοῦ συστήματος τῆς πνευμονικῆς ἀρτηρίας, ὅτε ἡ δεξιὰ κοιλία, ἠναγκασμένη νὰ ὑπερνικήσῃ τὸ κώλυμα τοῦτο, ἀνευρύνεται κατ' ἀρχὰς καὶ εἶτα ὑπερτροφεῖ. Ἀπεδείχθη δὲ διὰ τῶν πειραμάτων, ὅτι ἡ ἀντανακλαστικὴ δύναμις, ἡ ἐκ τοῦ στομάχου παραγομένη καὶ προκαλοῦσα τὰ καρδιοπνευμονικὰ φαινόμενα, ἐνεργεῖ σχεδὸν ἅπασα διὰ τοῦ μεγάλου συμπαθητικοῦ.

Ἐκ δὲ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, καθ' ἃ ἀναφέρει Bouchard, ἐπέρχεται καταστροφὴ τῆς ἀντανακλαστικότητος τῶν τενόντων τοῦ γόνατος, ἡ ὁποία δύναται νὰ ἐπανέλθῃ τῇ καταλλήλῳ τοῦ στομάχου θεραπείᾳ.

Ἐκ δὲ τῶν νευρικῶν διαταράξεων τῶν κατὰ τὸν ἀνευρυσμὸν τοῦ στομάχου ἐπερχομένων εἰσὶ καὶ αἱ αἱμωδίαι ἢ αἱ διαβατικαὶ παρέσεις τῶν διαφόρων σκελῶν καὶ ἰδίᾳ τοῦ βραχίονος καὶ τῆς κνήμης· ἀλλ' ὡς μᾶλλον περίεργοι θεωροῦνται αἱ συνολκαὶ καὶ συσπάσεις τῶν καμπτήρων μυῶν τῶν σκελῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν δακτύλων, οἵτινες δύνανται ἐνίοτε νὰ γενικευθῶσιν ἐφ' ὅλου τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ νὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπιφέρωσιν ἀληθῆ τέτανον, ἐξ οὗ νὰ ἐπέλθῃ ὁ θάνατος. Πρὸς ἐξήγησιν δὲ τούτων διάφοροι θεωρίαι ἐξηνέχθησαν· ὁ Kussmaul, παρατηρήσας ὅτι ἐπέρχονται συνήθως κατὰ τοὺς ἀφθόνους ἐμέτους, ἀπέδωκεν εἰς τὴν πύκνωσιν τοῦ αἵματος καὶ παρέβαλεν αὐτὰς πρὸς τὰς συνολκὰς τῶν χολεριώντων· ἀλλ', ἐπειδὴ παρατηροῦνται συνολκαὶ καὶ ἄνευ ὑπάρξεως ἐμέτων, ὁ Bouchard ἐξήγησεν αὐτὰς κατὰ τὴν θεωρίαν τῆς αὐτοδηλητηριάσεως, ἐν ᾧ ἕτεροι θεωροῦσι ταύτας ὡς φαινόμενα ἀντανακλαστικά.

Τέλος δὲ ἐκ τοῦ νευρικοῦ συστήματος προερχόμενα παρετηρήθησαν καὶ ἄλλα φαινόμενα, ἤτοι παραλύσεις, εἴτε μόναι, εἴτε ὑπὸ σπασμῶν συνοδευόμεναι. Πρὸ πολλοῦ ἀναφέρονται περιφερικαὶ παραλύσεις, αἵτινες ἀναφαίνονται συνεπείᾳ βλάβης τῶν θωρακικῶν ὀργάνων ἢ τῶν κοιλιακῶν· οὐδεὶς δὲ πλέον ἀρνεῖται ἡμιπληγίας ἢ μονοπληγίας, προερχομένας ἐκ βλαβῶν τοῦ ὑπεζωκότος, τῶν πνευμόνων, τῆς μήτρας κ. λ. π.· ἀλλὰ τὸ ζητούμενον σήμερον εἶναι τοῦτο, διὰ τίνος μηχανισμοῦ παράγονται αὗται (ἀνιοῦσα νευρῖτις, ἐνέργεια ἐξ ἀποστάσεως). Ὡσαύτως καὶ βλάβαι τῶν ἐντέρων ἐπιφέρουσιν ὁμοίας διαταράξεις. Ὁ δὲ Potain ἀπέδειξεν ὅτι αἱ ἐρεθιστικαὶ βλάβαι, αἱ συνοδευόμεναι ὑπὸ παραλύσεων περιφερικῶν, εἰσὶν ἀποκλειστικῶς αἱ κατ' ἐπιπολὴν καὶ οὐχὶ αἱ κατὰ βάθος διήκουσαι, ἀλλὰ καὶ τούτων ἡ παθογένεια εἶναι εἰσέτι ἄγνωστος. Τῶν δὲ ἐκ παθήσεων τοῦ στομάχου ἐπερχομένων νευρικῶν διαταράξεων ἀνέλαβε τὴν σπουδὴν ὁ Oetingger καὶ παρετήρησεν ὅτι μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ ἡ διαστολὴ τοῦ στομάχου συνοδεύεται ὑπὸ παραπληγιῶν ἢ μονοπληγιῶν. Αἱ παραλύσεις δ' αὗται, καί τοι ὀλιγοχρόνιοι, δύνανται ὅμως ἐνίοτε νὰ καταστῶσι διαρκεῖς καὶ νὰ προκαλέσωσιν ἐσχάρας ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου χρόνον. Φρονεῖ δὲ ὁ Oentigger ὅτι ἡ θεωρία τῆς ἀνιούσης νευρίτιδος ἢ ἡ ὑπόθεσις βλάβης ἐξ ἀποστάσεως δύναται νὰ ἐφαρμοσθῇ μόνον μέχρι τινὸς ὁρίου, ἤτοι ἐπὶ τῶν διαρκῶν παραλύσεων καὶ οὐχὶ ἐπὶ τῶν ἐφημέρων κινητικῶν διαταράξεων.

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Φαινόμενα ἀρθρικά. Ἐκ τῶν ἀλλοιώσεων ἃς ἐπιφέρει ὁ ἀνευρυσμὸς ἐπὶ τῶν ὀστῶν, ἡ μᾶλλον συνήθης, καθ' ἃ παρετήρησεν ὁ Bouchard, εἶναι ἡ παραγωγὴ ὀγκίων ἐπὶ τῶν ἀρθρώσεων τῶν δακτύλων. Ταῦτα δὲ εἶνε πλάτυνσις τῆς βάσεως τῆς δευτέρας φάλαγγος· ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ ὑπάρχει ἓν καὶ μόνον ὀγκίον, δύνανται ὅμως σπανιώτερον νὰ παραχθῶσιν ἐπὶ τῆς ἀνωτέρας ἐπιφανείας τῆς βάσεως δύο πλάγια, ὡς παρατηρεῖται εἰς τὰ ὀγκία τοῦ ῥευματισμοῦ τοῦ Heberden, ἅτινα ἑδράζουσι πάντοτε κατὰ τὴν τρίτην ἀρθρωσιν. Ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν προσβαλλομένων δακτύλων εἶναι διάφορος, οὐδόλως δὲ εἶναι σπάνιον νὰ ἴδῃ τις τὴν παραμόρφωσιν ταύτην ὑπάρχουσαν ταὐτοχρόνως ἐπὶ τεσσάρων δακτύλων τῶν δύο χειρῶν. Πόνοι δὲ σπανίως ὑπάρχουσι κατὰ τὰς προσβαλλομένας ἀρθρώσεις.

Ἐνίοτε δὲ καὶ ἕτεραι ἀρθρώσεις παρουσιάζουσι τοιαῦτα ὀγκία· οὕτω παρετηρήθησαν ταῦτα ἐπὶ τῆς μετακαρποφαλαγγικῆς τοῦ ἀντίχειρος μετὰ πόνου, καὶ ἔτι σπανιώτερον ἐπὶ τοῦ καρποῦ· εἰς ἐξαιρετικὰς δὲ περιπτώσεις ὑπάρχουσιν ἐξογκώσεις ἐπώδυνοι καὶ ἐπὶ διαφόρων ἄλλων ἀρθρώσεων καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ ἄκρου τῆς κλειδός.

Καί τοι ἡ ἐξήγησις τῆς παραγωγῆς τῶν ὀγκίων τούτων εἶναι ἀμφίβολος, οὐχ ἧττον ἡ παρουσία αὐτῶν ἐπὶ τῆς δευτέρας τῶν δακτύλων ἀρθρώσεως κλινικῶς θεωρεῖται σημεῖον ἀναμφήριστον τῆς ὑπάρξεως τοῦ ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου.

Πεπτικὸς σωλήν. Σπανίως ἡ ὀξύτης τοῦ στομάχου ἐπέρχεται ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος, ὅτε καὶ ἡ πέψις τελεῖται κατὰ φύσιν· συνηθέστερον δὲ ἐκ τῆς παραγωγῆς διαφόρων ἄλλων ὀξέων καὶ ἰδίᾳ τοῦ γαλακτικοῦ· ὅτε δὲ τοῦτο κατέρχεται ἄφθονον καὶ ἐν τοῖς ἐντέροις, τότε ἐπιφέρει διατάραξιν τῆς πέψεως αὐτῶν, ἐξ ἧς καθίστανται τὰ κόπρανα ὀξεινα ἢ κάκοσμα καὶ γλίσχρα, ὥστε δυσκόλως νὰ ἀποχωρῶνται. Ἕνεκα δὲ τῆς ἀνωμάλου τοῦ στομάχου πέψεως ὁ γαστρικισμὸς εἰς τοὺς ἔχοντας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀνευρυσμένον τὸν στόμαχον εἶναι ἐπιπλοκὴ συνηθεστάτη. Οὐχὶ σπανίως ὅμως παράγεται καὶ κατάρρους τοῦ στομάχου εἴτε ἁπλοῦς εἴτε μετ' ἐξελκώσεων, ὅτε ἐκ τῆς ὑπαρχούσης τοῦ ἀρρώστου καθολικῆς ἐξαντλήσεως παράγεται καχεξία ὁμοία πρὸς τὴν παρατηρουμένην εἰς τὸν καρκίνον τοῦ στομάχου· τὴν δὲ κατάστασιν ταύτην ἀπεκάλεσαν ψευδῆ καρκίνον ἢ κακοήθη γαστρίτιδα ἄνευ ὄγκου.

Ἧπαρ. Εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνευρυσμένον τὸν στόμαχον εὑρίσκεται τὸ ἧπαρ ἐξωγκωμένον καὶ συνηθέστερον εἶναι ἀνώδυνον, ἢ σπανιώτερον ὑπάρχει ὀδυνηρά τις αἴσθησις κατὰ τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον· ἐνίοτε δὲ παράγεται ἴκτερος, ἀλλ' ἄνευ ἀποχρώσεως τῶν κοπράνων. Ἡ ὑπεραιμία δὲ αὕτη τοῦ ἥπατος εἶναι ὅλως διαβατική, διότι, καθ' ἃ ἀναφέρει ὁ Bouchard, δύναται νὰ ἀναφανῇ καὶ νὰ ἐκλείψῃ ἐντὸς δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν, ὥστε πολλάκις παρέρχεται ἀπαρατήρητος. Παράγεται δὲ κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἐκ τῶν τοξικῶν οὐσιῶν, αἵτινες εἰσέρχονται διὰ τῆς φλεβὸς τῶν πυλῶν. Ὁ δὲ Bouchard φρονεῖ ὅτι ἐκ τῆς ἐξογκώσεως τοῦ ἥπατος δύναται νὰ ἐξηγηθῇ ἡ παρατηρουμένη ἐκτόπισις τοῦ δεξιοῦ νεφροῦ ἡ συνυπάρχουσα πολλάκις μετὰ τοῦ ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου. Ἀλλ' ὁ Bartels καὶ ὁ Warneck Müller ὑποστηρίζουσιν ὅτι ἡ ἐκτόπισις τοῦ νεφροῦ εἶναι πρωτοπαθὴς καὶ ταύτης ἀποτέλεσμα ὁ ἀνευρυσμὸς τοῦ στομάχου· ἤτοι λέγουσιν ὅτι ὁ νεφρὸς πίπτει ἐπὶ τοῦ ὁριζοντίου μέρους τοῦ δωδεκαδακτύλου, ὥστε ἐμποδίζει μηχανικῶς τὴν ἔξοδον τῶν τροφῶν, ἐξ οὗ ἡ παραγωγὴ τοῦ ἀνευρυσμοῦ.

Ἀγγεῖα. Ὁ Bouchard, ὡς καὶ ἄλλοι, παρετήρησε κατὰ τὴν πορείαν τοῦ ἀνευρυσμοῦ ὅτι ἀναπτύσσονται συχνὰ φλεβίτιδες ἁπλαῖ εἴτε κιρσώδεις· ἐπομένως ἐντεῦθεν δίδεται ἡ ἐξήγησις τῶν τοιούτων φλεβιτίδων, ἃς ὁ Troussau ἐθεώρει ἐπερχομένας αὐτομάτως κατὰ τὴν πορείαν τῆς χρονίας δυσπεψίας.

Πνεύμονες. Ὥσπερ διὰ τοῦ δέρματος, οὕτω καὶ διὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῶν βλεννογόνων ἀποβάλλονται ἀερώδεις οὐσίαι, καὶ πτητικὰ παχέα ὀξέα, ἅτινα παράγονται ἐκ τῆς ἐν τῷ στομάχῳ γιγνομένης ἀνωμάλου ζυμώσεως· δι' ὃ πολλάκις ἡ ὀσμὴ τῆς ἀναπνοῆς μαρτυρεῖ τὴν διὰ τῶν πνευμόνων ἀποχώρησιν τοιούτων οὐσιῶν. Πλὴν δὲ τούτου, ὅτε ὁ στόμαχος εἶναι διατεταμένος ὑπ' ἀερίων ἢ ὑπάρχει μετεωρισμὸς τῶν ἐντέρων ἕνεκα τῆς ἀνωθήσεως τοῦ διαφράγματος, πολλάκις παρατηρεῖται δυσχέρεια τῆς ἀναπνοῆς· ἀλλ' ἀνεξαρτήτως τούτου οἱ ἔχοντες ἀνευρυσμένον τὸν στόμαχον προσβάλλονται εὐκόλως ὑπὸ κινάγχης, καὶ ἐπανειλημμένως ὑπὸ κατάρρου τῶν βρόγχων, ὥστε ἔχουσι τὴν ἀναπνοὴν δυσπνοϊκήν, ἥτις ἐπερχομένη ἐνίοτε κατὰ παροξυσμοὺς ὁμοιάζει πρὸς τὴν τοῦ ἄσθματος. Ὡσαύτως συχνὰ εἰσὶν αἱ ἐξογκώσεις τῶν ἀμυγδαλῶν καὶ ἡ χρονία φαρυγγῖτις.

Νεφροί. Ἐπίσης διάφοροι καὶ ἀρκούντως σπουδαῖαι εἰσὶ καὶ αἱ τῶν νεφρῶν λειτουργικαὶ διαταράξεις· πλὴν τῆς ἐκτοπίσεως, ἧς ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, παράγεται συνηθέστατα λευκωματουρία καὶ εὑρίσκεται ἐν τοῖς οὔροις οὐ μόνον ἴχνη λευκώματος, ἀλλὰ ποσότης τοιαύτη, ὥστε κατὰ τὴν θέρμανσιν νὰ ἀποτελῇ μᾶζαν πεπηγυῖαν. Ἡ δὲ τοιαύτη λευκωματουρία, ἀναλόγως τῆς γιγνομένης θεραπείας τοῦ στομάχου, δύναται νὰ μετριασθῇ ἢ νὰ ἐκλείψῃ, ἀλλ' ἐπανέρχεται καὶ τῇ ἐλαχίστῃ διαιτητικῇ παρεκτροπῇ.

Ἡ δὲ παραγωγὴ ταύτης εἰσέτι ἀκριβῶς δὲν ὡρίσθη, διότι εἶναι ἀμφίβολον, ἐὰν προέρχεται ἐξ ἐρεθισμοῦ τῶν νεφρῶν προερχομένου ἐκ τῶν τοξικῶν οὐσιῶν, αἵτινες ἀποχωρίζονται δι' αὐτῶν, ἢ εἶναι ἀποτέλεσμα ἐλαττωματικῆς τοῦ ὀργανισμοῦ θρέψεως.

Συνήθης δὲ εἶναι ὡσαύτως καὶ ἡ πεπτωνουρία, ἣν πρῶτος ὁ Bouchard παρετήρησεν· ἴσως δὲ αὕτη εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς λειτουργικῆς τοῦ στομάχου διαταράξεως καὶ ἰδίᾳ τῆς ὑπαρχούσης χημικῆς δυσπεψίας· διότι ἐν φυσιολογικῇ καταστάσει ἡ πεπτὼν εἴτε μεταποιεῖται εἰς λεύκωμα κατὰ τὴν διάβασιν αὐτῆς ἐν τοῖς ἐντέροις, εἴτε μεταμορφοῦται ὑπὸ τοῦ ἥπατος, εἴτε καταλαμβάνεται ὑπὸ τῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λευκῶν αἱμοσφαιρίων, ἑπομένως δὲν εὑρίσκεται ἐλευθέρα ἐν τῷ αἵματι, ὅπως διέλθῃ διὰ τῶν νεφρῶν, καθ' ἃ συμβαίνει εἴς τινας περιπτώσεις ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου.

Πλὴν τῆς παρουσίας τῶν ἀνωτέρω οὐσιῶν ἐν τοῖς οὔροις, πολλάκις εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνευρυσμένον τὸν στόμαχον εὑρίσκεται ἄφθονος ὑποστάθμη οὐρικῶν ἁλάτων, ὡς καὶ φωσφορικῆς μαγνησίας.

Δέρμα. Καθ' ἃ ἀλλαχοῦ ἐμνήσθημεν, οἱ ἄρρωστοι ἔχουσι μεγίστην πρὸς τὸ ψῦχος εὐαισθησίαν, ἀλλὰ καὶ τῇ ἐλαχίστῃ ἀφορμῇ ἱδρῶσιν εὐκόλως· περίεργον δὲ εἶναι ὅτι, ἐν ᾧ εὑρίσκονται ἐν πλήρει ἐφιδρώσει, αἰσθάνονται ῥῖγος· συμβαίνει δὲ ἰδίᾳ κατὰ τὸ θέρος καὶ ἐν ὥρᾳ ὕπνου, ὅτε ἀποδοτέον τὸ αἴσθημα τοῦ ῥίγους εἰς τὴν γιγνομένην ἐξάτμισιν τοῦ ἱδρῶτος. Ἔχουσι δὲ οἱ τοιοῦτοι ἱδρῶτες ὀσμὴν μωρὰν ἢ ὀξεινον, ἀλλὰ πάντοτε λίαν ἰσχυράν.

Ἐκ δὲ τῶν ἐξανθημάτων τὰ συνηθέστερον ἀπαντῶντα εἰσὶ τὸ ἔκζεμα καὶ ἡ ἄκμη, ἔτι δὲ παρατηρεῖται ἡ ἁπλῆ πιτυρίασις κατὰ τὴν κεφαλὴν ἢ τὸν θώρακα καὶ ἡ πολύχρους. Σπανιώτερον δὲ παράγεται ἡ κνίδωσις καὶ ἕρπης ὁ ζωστήρ, ὃν παρετήρησεν ὁ Comby εἰς παῖδας πάσχοντας ἀνευρυσμὸν τοῦ στομάχου. Εἰσὶ δὲ αἱ διάφοραι αὗται παθήσεις ἀποτέλεσμα τοῦ ἐρεθισμοῦ, ὃν ὑφίσταται τὸ δέρμα ἐκ τῆς δι' αὐτοῦ ἀποχωρήσεως τῶν ὑπὸ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος ἀπορροφηθεισῶν τοξικῶν οὐσιῶν.

Φαινόμενα ἐκ τῆς καθολικῆς θρέψεως. Συνήθως ὅταν ὑπάρχῃ ἁπλῆ διάτασις ἡ ὁ στόμαχος εἶναι εἰς βαθμόν τινα ἀνευρυσμένος, πλὴν τῆς κακουχίας ἣν αἰσθάνεται ὁ πάσχων κατὰ τὴν πέψιν, οὐδεμία ἀλλοίωσις τῆς θρέψεως παρατηρεῖται· δι' ὃ καὶ αἱ δυνάμεις διατηροῦνται καλῶς καὶ ἡ ἐν γένει κατάστασις ἔχει σχεδὸν κατὰ φύσιν.

Ὅτε δὲ ὁ στόμαχος εἶναι λίαν ἀνευρυσμένος, ἀλλ' ἄνευ μεγάλης διαταράξεως τῶν λειτουργιῶν αὐτοῦ, τότε ἡ ἐπίδρασις ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ εἶναι ἀρκούντως καταφανής. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει παρατηρεῖται ἐξάντλησις τῶν δυνάμεων καὶ κατάπτωσις φυσικὴ καὶ διανοητική· εἰς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

προϊοῦσαν δὲ περίοδον ἡ ἀπίσχνανσις μετὰ τῆς ἀναπτυσσομένης καχεξίας εἶναι τοιαύτη, ὥστε ὁ ἄρρωστος παρέχει ὄψιν, ὡσεὶ ἔπασχεν ἐκ καρκίνου τοῦ στομάχου ἢ ἔφερε τοιοῦτον λαθραῖον. Πολλάκις ὅμως κατὰ τὴν πορείαν τοῦ ἀνευρυσμοῦ ἀντὶ τῆς ἀπισχνάνσεως ἀναπτύσσεται πολυσαρκία πλαδαρὰ μετὰ μεγάλης τοῦ πάσχοντος ὠχρότητος, ὅτε εὑρίσκεται καὶ ἄφθονος ὑποστάθμη οὐρικῶν ἁλάτων ἐν τοῖς οὔροις.

Τέλος τὰ φαινόμενα τῆς αὐτοδηλητηριάσεως παράγονται κυρίως, ὅτε πρὸς τῷ ἀνευρυσμῷ τοῦ στομάχου ὑπάρχουσι τοιαῦται ἀλλοιώσεις τῶν ἀδένων, ἕνεκα συμπαρομαρτούσης τινὸς νόσου, ὡς χρονίας γαστρίτιδος ἢ καθολικῆς ἀτροφίας, ὥστε νὰ ἐπέρχηται μεγίστη τῆς πέψεως ἀλλοίωσις καὶ νὰ παράγηται ἀληθὴς ἀπεψία. Καί τοι ὅμως οὐδεὶς ἀρνεῖται τὴν ἐνέργειαν τῆς αὐτοδηλητηριάσεως, οὐχ ἧττον ὥσπερ καὶ ἀλλαχοῦ ἐμνήσθημεν, δὲν πρέπει νὰ θεωρῆται πάντοτε ὁ στόμαχος ὡς ἄμεσος παραγωγικὴ αἰτία τῶν τοσούτων τοῦ ὀργανισμοῦ διαταράξεων· διότι εἶναι ἀμφίβολον, ἐὰν οὗτος καθ' ὅλας τὰς περιπτώσεις τυγχάνει πρωτοπαθῶς προσβεβλημένος· αἱ δὲ δυνάμεναι νὰ προκαλέσωσι τὸν ἀνευρυσμὸν αἰτίαι, ὡς ἡ βαθεῖα ἀναιμία, ἡ φυματίωσις, ἡ σκλήρυνσις τῶν ἀρτηριῶν, ἡ διάμεσος νεφρῖτις καὶ ἐν γένει ἡ νευρασθενικὴ κατάστασις εἰσὶν ἀρκεταὶ καὶ μόναι νὰ παραγάγωσι πολλάκις διαφόρους τοῦ ὀργανισμοῦ διαταράξεις.

Ὁ δὲ παρὰ τοῖς παισὶ ἀνευρυσμὸς τοῦ στομάχου ἐπιδρᾷ ἐφ' ὅλου τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ ἐγκαταλείπει πολλάκις ἴχνη ἀνεξίτηλα τῆς διαβάσεώς του. Ὁ δὲ Comby πειρᾶται νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ πάθησις αὕτη καὶ ἡ ῥαχῖτις εἶναι στενῶς συνηνωμέναι. Ἐλλείψει δὲ φυσικῆς τροφῆς ἐπέρχεται ἡ ἀνεύρυνσις τοῦ στομάχου, ἕνεκα τῆς ὁποίας ἡ πέψις τελεῖται ἀτελῶς, ὅθεν παράγεται ἡ ἀθρεψία καὶ ἡ δυσμορφία τῶν σκελῶν. Ὁ δὲ Bouchart παραδεχόμενος τὴν γνώμην ταύτην τοῦ Comby, προσθέτει ὅτι ὄχι μόνον ἡ ῥαχῖτις, ἀλλὰ καὶ ἡ πρὸς τὴν χοιράδωσιν καὶ φυματίωσιν προδιάθεσις εἰς πλεί-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στας τῶν περιπτώσεων ἐντεῦθεν ἔχει τὴν αἰτίαν. Ἔτι δὲ φρονεῖ, ὅτι, ἐὰν κατὰ τὴν μικρὰν ἡλικίαν ἡ ῥαχῖτις εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου, δύναταί τις νὰ ἀποδώσῃ καὶ εἰς τὴν κατὰ τὴν ἔφηβον παρατηρουμένην ὀστεομαλακίαν τὴν αὐτὴν περίπου αἰτίαν.

Μορφαί. Ὁ Bouchard, θεωρῶν ἁπάσας τὰς ἐκδηλώσεις ἀποτέλεσμα δηλητηριάσεως, παραχθείσης ἐκ τοῦ ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου, παραδέχεται τόσας μορφάς, ὅσαι εἰσὶ καὶ αὗται· ἤτοι διακρίνει μορφὴν δυσπεπτικήν, ἡπατικήν, νευροπαθῆ, καρδιακήν, ἀσθματικήν, νεφρικήν, δερμικήν, ῥευματικὴν καὶ ἐξανθλητικὴν χρονίαν ἢ ὀξεῖαν. Ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦτο μὲν εἶναι ἀμφίβολον, ἐὰν αἱ διάφοροι νοσηραὶ ἐκδηλώσεις, ἐξ ὧν παρήγαγεν ὁ Bouchard τὰς ἀνωτέρω μορφάς, παράγονται ἀμέσως ἐκ τοῦ ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου ἢ εἰσὶν ἐπιπλοκαὶ ἢ παθολογικαὶ συμπτώσεις, τοῦτο δὲ ὁ πολλαπλασιασμὸς τῶν μορφῶν οὐδεμίαν κλινικὴν ὠφέλειαν παρέχει, διὰ τοῦτο παραδεχόμεθα μόνον τὰς ἑξῆς· 1) τὴν ἁπλῆν, 2) τὴν νευροκινητικὴν ἢ δυσπεπτικήν, καὶ 3) τὴν ἐκ μηχανικοῦ κωλύματος.

1) Μορφὴ ἁπλῆ. Αὕτη πολλάκις λανθάνει, εἶνε δὲ ἡ συνηθεστέρα, διότι κατέχει κατὰ τὸν Bouchard τὰ δύο τρίτα τῶν περιπτώσεων. Καί τοι δὲ εἶναι διαρκὴς ὁ ἀνευρυσμὸς τοῦ στομάχου, οὐχ ἧττον ὁ ἄρρωστος οὐδεμίαν διατάραξιν ἐκ τούτου αἰτιᾶται· δι' ὃ ἀποκαλύπτεται ἡ πάθησις μόνον διὰ τῆς λεπτομεροῦς ἐξετάσεως καὶ τῆς ἀνευρέσεως τῶν φυσικῶν σημείων, ἤτοι τῆς ἐκτεταμένης ἠχητικότητος τοῦ στομάχου, τοῦ παφλασμοῦ καὶ τοῦ ἤχου τῆς διασείσεως.

Συνήθως δὲ οἱ ἄρρωστοι εἰσὶ πολυφάγοι· αἰσθάνονται δὲ μετὰ τὴν εἰσφορὰν τῶν τροφῶν βάρος κατὰ τὸ ἐπιγάστριον, ἔχουσι τὸν στόμαχον τεταμένον ἐξ ἀερίων, ἅτινα ἀποβάλλουσι διὰ συνεχῶν ἐρυγῶν, καὶ εἰσὶ δυσκοίλιοι· ἔτι δὲ ἔχουσι γενικὴν κακουχίαν, βάρος κατὰ τὴν κεφαλήν, ἀϋπνίαν καὶ ἀποστροφὴν πρὸς ἐργασίαν. Ἐν ᾧ δὲ αἰσθάνονται ἅπαντα ταῦτα, ἐπειδὴ τρώγουσι καλῶς, δὲν ἔχουσι δὲ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πόνους οὐδὲ ἐμέτους, τούτου ἕνεκα οὐδὲν αἰτιῶνται κατὰ τοῦ στομάχου, ἀλλ' ὅμως ἐξεταζόμενος ὁ στόμαχος ἀνευρίσκεται πολλάκις ἀνευρυσμένος.

2) Μορφὴ νευροκινητικὴ ἢ δυσπεπτική. Ἡ μορφὴ αὕτη περιλαμβάνει τὸν ἀνευρυσμὸν τὸν ὑπάρχοντα μετὰ πνευματώσεως καὶ γαστραλγίας, εἰς ὃν ἐνίοτε παρατηρεῖται καὶ περίσσεια ὀξέων. Εἶναι δὲ ἡ νευρικὴ τοῦ Leube δυσπεψία ἢ ἡ νευρασθενικὴ τοῦ Ewald. Οὐχὶ σπανίως αὕτη, κατὰ τὸν G. Sée, ἔχει τὰ αὐτὰ φαινόμενα καὶ ἐν τοῖς ἐντέροις.

Κατὰ τὴν μορφὴν ταύτην παρατηρεῖται, ὅτι ἀμέσως ἢ ὀλίγας ὥρας μετὰ τὴν εἰσφορὰν τῶν τροφῶν, ἀναπτύσσονται τοσαῦτα ἀέρια, ὥστε ὁ στόμαχος ἐξογκοῦται τυμπανικῶς καὶ ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται ὀχληρότατον βάρος καὶ μεγίστην στενοχωρίαν, χαλαρῶν πρὸς ἀνακούφισιν τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ, μέχρις οὗ ἀποβληθῶσι τὰ ἐν τῷ στομάχῳ ἀέρια, δι' ἀφθόνων καὶ ἠχηροτάτων ἐρυγῶν.

Σπανιώτερον δὲ παράγονται πόνοι εἴτε ὀξεῖς καὶ καθαρῶς γαστραλγικοὶ εἴτε βύθιοι· οὗτοι δὲ καθίστανται πολλάκις ἰσχυρότατοι, ὁσάκις συνοδεύονται ὑπὸ ἐρυγῶν, ὅτε παρατηροῦνται ἀληθεῖς συσπάσεις τοῦ στομάχου. Ἐπέρχονται δὲ οὗτοι, εἴτε πεπληρωμένος εἶναι ὁ στόμαχος εἴτε κενός, καὶ προκαλοῦνται συνήθως ἐξ ὡρισμένου εἴδους τροφῶν ἢ ποτῶν, καθ' ἃ δὲ ἀλλαχοῦ ἐμνήσθημεν, καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς ψύξεως. Πολλάκις δὲ κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν πόνων καὶ μάλιστα ἐὰν οὗτοι ἐπέρχωνται, κενοῦ ὄντος τοῦ στομάχου, παρετηρήθη ἄφθονος ἀποβολὴ γλίσχρων βλεννωδῶν οὐσιῶν καὶ ὀξείνων τὴν γεῦσιν. Ἡ δὲ παραγωγὴ τῶν τοιούτων οὐσιῶν φαίνεται μᾶλλον ὅτι προέρχεται ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ ἐκ τῶν πόνων προκαλουμένου ἢ ἐκ σύνυπαρχούσης χρονίας γαστρίτιδος καὶ ἐκ καταχρήσεως πνευματωδῶν ποτῶν, διότι παρετηρήθησαν αὗται εἰς ἄτομα, ἅτινα οὐδ' ὅλως χρῆσιν τῶν τοιούτων ἐποιοῦντο.

Οἱ πόνοι οὗτοι συνήθως ἐπέρχονται αὐτομάτως καὶ σπανιώτερον ἐκ τῆς πιέσεως. Ἐδράζουσι δὲ κάτω τῆς ξιφοει-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δοῦς ἀποφύσεως καὶ ἐπὶ τῆς μέσης γραμμῆς ἢ ἐπὶ τὰ πλάγια ταύτης.

Τὸ δὲ εἶδος τοῦτο τῆς νευροκινητικῆς δυσπεψίας ἔχουσι συνήθως ἄνθρωποι νευρασθενικοὶ καὶ ἰδίᾳ ὅτε ὑφίστανται λύπας, ἠθικὰς ταραχὰς ἢ κόπωσιν ψυχικὴν ἕνεκα παρατεταμένης διανοητικῆς ἐργασίας. Ἔτι δὲ ὑπόκεινται εἰς ταύτην οἱ πάσχοντες ἐκ νοσημάτων ἅτινα δύνανται νὰ προκαλέσωσι διατάραξιν τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ὡς συνήθως παρατηρεῖται εἰς τοὺς ἀρθριτικοὺς καὶ ἀσθματικούς.

3) Μορφὴ ἐκ μηχανικοῦ κωλύματος. Ἡ μορφὴ αὕτη εἶναι καθαρῶς συμπτωματικὴ καὶ ἐπέρχεται ἕνεκα ὀργανικῆς στενώσεως τοῦ πυλωροῦ. Τὰ δὲ προκαλοῦντα τὴν στένωσιν τοῦ πυλωροῦ αἴτια ἔχομεν ἤδη ἀναφέρει ἐν ἐκτάσει.

Διάγνωσις. Θεωροῦντες περιττὸν νὰ ἐπαναλάβωμεν τὰ διάφορα συμπτώματα, δι' ὧν διαγιγνώσκεται ὁ ἀνευρυσμός, ὁ ἐξ ἀτονικῆς καταστάσεως τῶν τοιχωμάτων τοῦ στομάχου παραγόμενος, ποιούμεθα ἁπλῶς μνείαν τῆς διαφορικῆς διαγνώσεως τούτου ἐκ τοῦ συμπτωματικοῦ ἀνευρυσμοῦ, ἤτοι τοῦ ἐκ μηχανικοῦ κωλύματος ἐπερχομένου καὶ ἰδίᾳ τοῦ ἐκ στενώσεως τοῦ πυλωροῦ συνεπείᾳ ἕλκους τοῦ στομάχου ἢ καρκινώματος.

Τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος ἑδράζον κατὰ τὸν πυλωρὸν συνηθέστατα καθίσταται αἰτία παραγωγῆς ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει εἴτε αὐτομάτως εἴτε διὰ τῆς πιέσεως ὑπάρχει πόνος ἰσχυρός, ὅστις διήκει μέχρι τῆς ῥάχεως καὶ παρουσιάζει ἅπαντα τὰ σημεῖα τὰ ἐκ τοῦ ἁπλοῦ ἕλκους παραγόμενα. Ἔτι δὲ παρατηρεῖται ὅτι διὰ τῶν γιγνομένων πλύνσεων τοῦ στομάχου ἐπέρχεται πολλάκις αἱμορραγία, καί, ἐν ᾧ ἡ γαλακτικὴ δίαιτα ἐλάχιστα ὠφελεῖ εἰς τὸν ἀδυναμικὸν ἀνευρυσμόν, τοὐναντίον εἰς τὸν ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης παραγόμενον ἡ βελτίωσις εἶναι καταφανής. Ὅτε δὲ ὁ ἀνευρυσμὸς εἶναι ἀποτέλεσμα ἰνώδους τοῦ πυλωροῦ στενώσεως, τότε ἡ διάγνωσις ἀποβαίνει λίαν δυσχερής· τίθεται δὲ αὕτη κατὰ πᾶσαν πιθανό-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τητα τὸ μὲν ἐκ τοῦ ἀναμνηστικοῦ τοῦ ἀρρώστου, τὸ δὲ ἐκ τῆς μεγίστης τοῦ στομάχου ἀναπτύξεως καὶ τῶν ἀκατασχέτων ἐμέτων.

Ὅτε δὲ ὁ ἀνευρυσμὸς τοῦ στομάχου παράγεται ἐξ ἀναπτύξεως καρκίνου κατὰ τὸν πυλωρόν, τότε ἡ διάγνωσις γίνεται ἐκ τῆς εὑρέσεως ὄγκου κατὰ τὸ ἐπιγάστριον, ἐκ τῶν καφεοειδῶν ἐμεσμάτων, τῆς εἰδικῆς τοῦ καρκίνου καχεξίας καὶ ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοῦ χλωροϋδρικοῦ ὀξέος ἐν τῷ στομάχῳ· πλὴν τούτου δ' ἀνάγκη νὰ λάβῃ τις ὑπ' ὄψει τὴν ἡλικίαν τοῦ ἀρρώστου καὶ τὴν μεγίστην κατὰ τὸν καρκίνον ὑπάρχουσαν ἀνορεξίαν· ἀλλὰ μεθ' ὅλα ταῦτα πολλάκις ἡ διάγνωσις μένει ἀμφίβολος.

Αἱ λοιπαὶ αἰτίαι αἱ προκαλοῦσαι τὴν στένωσιν τοῦ πυλωροῦ, ὡς ἡ ἀνάπτυξις κυκλοτεροῦς μυώματος, ἐπιθηλιώματος, ἢ ἡ ἐνσφήνωσις χολολίθου εἰσὶ λίαν σπάνιαι· ἄλλως καὶ ἡ διάγνωσις τούτων εἶναι σχεδὸν ἀδύνατος. Ὡσαύτως δύσκολος εἶναι ἡ διάκρισις τῶν ἐμμέσων αἰτίων, ἤτοι τῆς πιέσεως τοῦ πυλωροῦ ἕνεκα ἀνευρύσματος παρακειμένων ὄγκων, καρκινωδῶν γαγγλίων κ.τ.τ.

Ἐκβάσεις. Αὗται εἰσὶν ἀνάλογοι τῶν προκαλούντων αἰτίων. Ἐὰν ὁ ἀνευρυσμὸς εἶναι συνέπεια ἀτονικῆς τοῦ ὀργανισμοῦ καταστάσεως καὶ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ στομάχου μετρία, τότε διὰ τῆς καταλλήλου διαίτης καὶ τῶν θεραπευτικῶν μέσων δύναται οὐ μόνον νὰ ἐπέλθῃ στασιμότης τούτου, ἀλλὰ καὶ νὰ ἰαθῇ ἐντελῶς. Ἐὰν ὅμως παρήχθη ἐκ στενώσεως τοῦ πυλωροῦ συνεπείᾳ οὐλῆς ἕλκους ἢ νεοπλάσματος, ἢ κατὰ τὴν πορείαν αὐτοῦ ἀνεπτύχθη ὁ στόμαχος ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νὰ προστεθῶσιν εἰς τὸν ἀκατάσχετον ἔμετον φαινόμενα λειτουργικῆς τοῦ ὀργανισμοῦ διαταράξεως καὶ ἰδίᾳ τοῦ νευρικοῦ συστήματος, τότε καταλήγει εἰς θάνατον.

Ὅτε δὲ ὁ ἀνευρυσμὸς ἐπέρχεται κατὰ τὴν πορείαν ὀξέος τινὸς νοσήματος, ὡς τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, ἡ πρὸς βελτίωσιν τάσις διακόπτεται ὑπὸ ὑποτροπῶν, δυναμένων νὰ ἐπέλθωσι καὶ ἕνεκα ἐλαχίστης διαιτητικῆς παρεκτροπῆς.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὸν ἀνευρυσμὸν τὸν ἐπερχόμενον εἰς πρόσωπα νευροπαθῆ καὶ εὐερέθιστα.

Θεραπεία. Ἡ θεραπεία τοῦ ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου, ὡς καὶ πάσης ἄλλης νόσου, κυρίως ἀνάγκη νὰ γείνῃ κατὰ τῶν προκαλούντων ταύτην αἰτίων· ἀλλὰ τοῦτο λίαν δυσχερὲς τυγχάνει, δι' ὃ τοῦτο μὲν ἐπιχειροῦμεν τὴν εἰς τὸ κατὰ φύσιν ἐπαναφορὰν τοῦ ὀργανισμοῦ, ἐφ' οὗ ἐπιδρῶσαι διάφοροι αἰτίαι αὐξάνουσι τὴν πάθησιν, τοῦτο δὲ ἐνεργοῦμεν κατ' αὐτῆς τῆς τοπικῆς παθήσεως, ἤτοι τοῦ ἀνευρυσμοῦ, εἰ μὴ οὗτος τυγχάνει ἀποτέλεσμα ὀργανικῆς τοῦ πυλωροῦ στενώσεως, ὅτε πᾶσα θεραπεία εἶναι ἀνέφικτος.

Ἐπειδὴ δὲ παρετηρήθη ὅτι ἡ ἐξάντλησις τοῦ νευρικοῦ συστήματος οὐ μόνον προδιαθέτει, ἀλλὰ καὶ διατηρεῖ τὴν πάθησιν, τούτου ἕνεκα πρὸ παντὸς πρέπει νὰ ἐπιζητήσωμεν τὴν τόνωσιν καὶ τακτοποίησιν τούτου. Ἰδίᾳ δὲ ἀναφέρομεν τὰ προφυλακτικὰ μέσα ἅτινα πρέπει νὰ λαμβάνωσι πρόσωπα νευρασθενικά, ἅτινα, εἰ μὴ ἀνεπτύχθη εἰς μέγαν βαθμὸν ὁ ἀνευρυσμός, εἰσὶν ὅμως προδιατεθειμένα, ὥστε πάντοτε ἔχουσιν ἐν ἀρχῇ ἐλαφρὰν τοῦ στομάχου διάτασιν. Παραγγέλλομεν δὲ εἰς ταῦτα νὰ ἀποφεύγωσι πᾶσαν ἰσχυρὰν σωματικὴν κόπωσιν, σύντονον διανοητικὴν ἐργασίαν, ἐπιπόνους φροντίδας, θλιβερὰς ἀναμνήσεις καὶ ἐν γένει πᾶσαν αἰτίαν δυναμένην νὰ προκαλέσῃ νευρικὴν ἐξέγερσιν ἢ ψυχικὴν κατάπτωσιν, ἐν ᾧ τοὐναντίον συμβουλεύομεν τὴν κίνησιν εἰς τὸν ἐλεύθερον ἀέρα, τὰς εὐαρέστους ἐνασχολήσεις, τὰς περιηγήσεις, τὴν μετρίαν γυμναστικὴν καὶ τὴν μεθοδικῶς ἐκτελουμένην ψυχρολουσίαν· ὅταν ὅμως τὸ νευρικὸν σύστημα εἶναι λίαν διεγηγερμένον καὶ ὁ ἄρρωστος δὲν ἀνέχεται τὰ ψυχρά, παραγγέλλομεν ἢ τὰ χλιαρὰ λουτρὰ ἢ τὰς ἐναλλὰξ διὰ θερμοῦ καὶ ψυχροῦ ὕδατος γενομένας καταιωνήσεις.

Ἅπαντα ταῦτα ἀφορῶσι τὴν μᾶλλον συνήθη προδιάθεσιν, ἤτοι τὴν ἐκ τῆς ἐξαντλήσεως τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἐπερχομένην νευρασθένειαν· ἐνδείκνυνται δὲ τὰ ἀνω-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τέρω μέσα οὐ μόνον ὡς προφυλακτικά, ἀλλὰ καὶ ὡς συντελεστικὰ κατὰ τοῦ τυχὸν ἀναπτυχθέντος ἀνευρυσμοῦ.

Ἤδη δὲ ἀναφέρομεν τὰς θεραπευτικὰς ἐνδείξεις, αἵτινες, λαμβανόμεναι ἐκ τῶν παρεμπιπτόντων αἰτίων, δύνανται νὰ ἐφαρμοσθῶσιν ἐν γένει εἰς τὸν ἀνευρυσμόν, εἰσὶ δὲ αὗται αἱ ἑξῆς· α) ἀποφυγὴ τοῦ φόρτου τῶν τροφῶν καὶ πάσης οὐσίας δυναμένης νὰ προκαλέσῃ χαλάρωσιν τοῦ στομάχου· β) πρόληψις ὑπερμέτρου παραγωγῆς ζυμώσεων· γ) ἀνόρθωσις τῆς μυϊκῆς τοῦ στομάχου δυνάμεως· δ) θεραπεία τοῦ βλεννογόνου τοῦ στομάχου· ε) θεραπεία τινῶν συμπτωμάτων.

α) Ἀποφυγὴ τοῦ φόρτου τῶν τροφῶν καὶ πάσης οὐσίας δυναμένης νὰ προκαλέσῃ χαλάρωσιν τοῦ στομάχου. Ἡ ἔνδειξις αὕτη εἶναι ἡ τροφιμαία δίαιτα τοῦ Bouchard, ἣν συνοψίζει εἰς τὸ ἑξῆς ἀξίωμα. Ἀνάγκη ὁ στόμαχος νὰ ᾖ ὡς ἐλάχιστα τεταμένος, ὡς σπανιώτατα καὶ εἰς ὀλίγιστον χρόνον.

Πρὶν δὲ διαλάβωμεν περὶ τοῦ εἴδους τῶν τροφῶν, ἀναφέρομέν τινα διαιτητικὰ παραγγέλματα, ἅτινα πρέπει ὁ ἄρρωστος νὰ ἔχῃ πάντοτε ὑπ' ὄψει. Ἡ μάσησις νὰ γίνηται τελείως καὶ νὰ ἀπέχῃ ὁ πάσχων πάσης ἐργασίας μετὰ τὸ ἄριστον, καὶ σωματικῶς καὶ διανοητικῶς. Ἐπιτρέπεται δὲ αὐτῷ κίνησις εἰς ἐλεύθερον ἀέρα, μὴ προκαλοῦσα ὅμως κόπωσιν. Τὸ δὲ μεταξὺ τοῦ ἀρίστου καὶ δείπνου διάστημα νὰ ἀπέχῃ κατὰ 8 τοὐλάχιστον ὥρας, οὐδεμίαν δὲ τροφὴν νὰ λαμβάνῃ μεταξὺ τῶν δύο τούτων γευμάτων. Δύναται ὅμως κατὰ τὰς περιστάσεις νὰ ἐπιτραπῶσι τρία γεύματα καθ' ἑκάστην, ἤτοι ἓν τὴν πρωΐαν καὶ τὰ δύο κατὰ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ἡμέρας· ἀλλὰ καὶ τούτων τὸ διάστημα νὰ ᾖ προσδιωρισμένον, ἤτοι νὰ ὑπάρχωσιν 8 ὥρ. μεταξὺ τῶν κυρίων γευμάτων καὶ 4 μεταξὺ τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου. Διὰ δὲ τῆς ἀραιότητος τῶν γευμάτων καὶ τοῦ προσδιορισμοῦ αὐτῶν πολλάκις καταπαύουσιν αἱ ὀξεῖναι ἐργαί, ἡ πύρωσις καὶ οἱ κατὰ τὴν πέψιν πόνοι, ἐπομένως αὐξάνει ἡ ὄρεξις καὶ βελτιοῦται ἡ θρέψις.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Περὶ δὲ τοῦ εἴδους τῶν τροφῶν αἱ γνῶμαι τῶν συγγραφέων διαχωρίζονται· τινὲς μὲν συνιστῶσι τὰς ῥευστάς, ἕτεροι δὲ τοὐναντίον τὰς στερεάς· ἀλλ' ὁ μέσος ὅρος εἶναι πάντοτε προτιμότερος· ἐπὶ τοσοῦτον δὲ εἶναι ἀναγκαῖον νὰ λαμβάνῃ ὁ ἄρρωστος ποσότητά τινα ὑγρῶν, καθ' ὅσον δι' αὐτοῦ ἀποχωρίζονται διὰ τῶν οὔρων διάφοροι στερεαὶ οὐσίαι, αἵτινες ἀναπτύσσονται ἐν τῷ ὀργανισμῷ. Ὁ δὲ Bouchard παραγγέλλει, ὅπως ἡ ποσότης τοῦ ὑγροῦ, ἣν λαμβάνει ὁ ἄρρωστος ἐντὸς εἴκοσι τεσσάρων ὡρῶν, μὴ ὑπερβαίνῃ τὰ $^3/_4$ τῆς λίτρας· ἀλλ' ἡ ποσότης αὕτη εἶναι ὁμολογουμένως ἐλαχίστη καὶ δὲν ἐκπληροῖ τὸν ὅρον, ὃν ἀνωτέρω ἐμνημονεύσαμεν, δι' ὃ καθ' ἡμᾶς δύναται ὁ πάσχων νὰ λαμβάνῃ καὶ ἔτι πλεῖον τῆς μιᾶς λίτρας ῥευστοῦ· νὰ γίνηται δὲ ἡ πόσις τοῦ ὑγροῦ πάντοτε κατὰ τὰ γεύματα καὶ νὰ ἀπαγορεύηται, ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατὸν τῷ ἀρρώστῳ ἡ χρῆσις οἱουδήποτε ῥευστοῦ, κενοῦ ὄντος τοῦ στομάχου.

Ἐκ δὲ τῶν τροφῶν ἀπαγορεύονται αἱ λιπαραὶ οὐσίαι ὡς παρεμποδίζουσαι τὴν ἀνάμιξιν τοῦ ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος μὲ τὰς λοιπὰς ἐν τῷ στομάχῳ οὐσίας, ἔτι δὲ τὰ χλωρὰ ὄσπρια καὶ ἐν γένει τὰ χόρτα· διότι συνιστάμενα σχεδὸν ἀποκλειστικῶς ἐξ ὕδατος καὶ κυψελικῶν κυττάρων εἰσὶν ἐλάχιστα θρεπτικὰ καὶ ἐγκαταλείπουσι μεγάλην ἐν τῷ στομάχῳ ὑποστάθμην.

Ὡσαύτως δ' ἀπαγορεύονται αἱ ἀμυλώδεις οὐσίαι αἱ παράγουσαι ἀέρια καὶ προκαλοῦσαι τὴν πνευμάτωσιν. Δύνανται ὅμως ἐκ τούτων τὰ γεώμηλα νὰ θεωρηθῶσιν ἧττον ἐπιβλαβῆ ὡς περιέχοντα πλείονα ποσότητα ὕδατος ἢ ἀμύλου καὶ ἑπομένως νὰ ἐπιτραπῇ μετρία τούτων χρῆσις. Ὁ δὲ Bouchard συνιστᾷ νὰ δίδηται μικρὰ ποσότης ἄρτου καὶ ἐκ τούτου μᾶλλον τὸ φλόγωμα, φρονῶν ὅτι ἐν τῇ ψίχῃ δυνατὸν νὰ ὑπάρχωσι φυράματα, ἅτινα δὲν κατεστράφησαν διὰ τοῦ πυρός, ἑπομένως αὕτη ἐν τῷ στομάχῳ αὐξάνει τὴν ὑπάρχουσαν ἀνώμαλον ζύμωσιν.

Ἐπιτρέπονται δὲ ἐν γένει εἰς τὸν ἄρρωστον αἱ ἑξῆς θρεπτικαὶ οὐσίαι, τὸ κρέας, ὅπερ προτιμότερον νὰ λαμβάνῃ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὁ ἄρρωστος λίαν ἐψημένον καὶ κρύον· οἱ βραστοὶ ἰχθῦς, τὸ γάλα, τὰ ᾠὰ εἴτε βραστὰ εἴτε παρεσκευασμένα μετὰ γάλακτος, ἡ ὄρυζα μετὰ ζωμοῦ ἢ γάλακτος ἢ ὀποῦ ἐψημένου κρέατος καὶ ἐκ τῶν ὀπωρικῶν ἰδίως τὰ χαμαικέρασα καὶ αἱ σταφυλαί. Ἐκ δὲ τούτων ποιεῖται χρῆσιν ὁ ἄρρωστος κατ' ἀρέσκειαν, ἀλλὰ πάντοτε κατὰ μικρὰν ποσότητα.

Τὰ δὲ πνευματώδη ποτὰ ἀπαγορεύονται ὡς ἐρεθίζοντα τὸν βλεννογόνον, ἔτι δὲ τὰ ὀξέα καὶ πᾶσα οὐσία δυναμένη νὰ παραγάγῃ ὀξικὸν ὀξύ· ὡσαύτως καὶ ὁ ἐρυθρὸς οἶνος· ἐπιτρέπεται ὅμως νὰ λαμβάνῃ ὁ ἄρρωστας εἷς ἕκαστον γεῦμα πλὴν τοῦ προγεύματος ποσότητα λευκοῦ οἴνου μετὰ ὕδατος ἢ ἥμισυ ποτήριον ζύθου· ἐλλείψει δὲ τούτων, ἐὰν ὁ ἄρρωστος ἀπαρέσκεται εἰς τὴν πόσιν ἁπλοῦ ὕδατος, δύναται νὰ χέῃ ἐντὸς αὐτοῦ ἓν κοχλιάριον ῥακῆς.

Ἡ δὲ χρῆσις τῶν παγολύτων ποτῶν ἢ καὶ ψυχρῶν αὐστηρῶς ἀπαγορεύεται, διότι ἐπιφέρουσι μεγίστην τοῦ στομάχου διατάραξιν καὶ προκαλοῦσι πολλάκις πόνους γαστραλγικούς.

Κατὰ δὲ τὸν Sée δύναται νὰ λαμβάνῃ ὁ πάσχων κατὰ τὸ γεῦμα οἱανδήποτε ποσότητα χλιαρῶν ποτῶν· ὡς ἐλαφρὸν ἀφέψημα τείου ἢ grog θερμόν, ἀλλ' ἐλαφρόν. Τὴν δὲ χρῆσιν τούτων συνεβουλεύσαμεν καὶ ἡμεῖς, ἀλλ' ὀλίγον μετὰ τὴν εἰσφορὰν τῶν τροφῶν, ἤτοι κατὰ τὴν πέψιν, καὶ εὕρομεν ὁμολογουμένως εὐάρεστα ἀποτελέσματα· φαίνεται δὲ ὅτι τὸ μὲν ἡ θερμότης τὸ δὲ τὸ ἀρωματικὸν τῶν ποτῶν διεγείρουσι τὰς μυϊκὰς τοῦ στομάχου ἴνας, δι' ὧν αὐξάνεται ἡ τοῦ στομάχου συσταλτικότης καὶ ἐξέρχονται τὰ ἀέρια ἐκ τῶν κάτω, ὥστε ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται πάραυτα ἀνακούφισιν· ἔτι δὲ παρετηρήθη ὅτι παύουσιν, ἐὰν ὑπῆρχον πόνοι, καὶ ἡ πέψις τελεῖται εὐκολώτερον· πλὴν δὲ τούτων ὡς ἐκ τῶν ἐπερχομένων καὶ ἐν τοῖς ἐντέροις περισταλτικῶν κινήσεων ὁ ἄρρωστος, καί περ δυσκοίλιος, δύναται νὰ ἔχῃ ἀκόπως κένωσιν. Ἀνάγκη ὅμως ἡ χρῆσις τῶν ἀνωτέρω ποτῶν νὰ μὴ ᾖ συνεχής, διότι προκαλοῦσιν ἐρεθισμὸν τῶν νεύρων τοῦ στομάχου καὶ ἐπιφέρουσιν ὅλως ἀντίθετα ἀποτελέσματα.

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

β) Πρόληψις ὑπερμέτρου παραγωγῆς ζυμώσεων. Αἱ τροφαὶ ἀποσυντιθέμεναι ἐν τῷ στομάχῳ οὐ μόνον ἐνεργοῦσιν ἐρεθιστικῶς ἐπὶ τοῦ βλεννογόνου ὑμένος, ὥστε νὰ προκαλέσωσι μετὰ καιρὸν καὶ αὐτὴν τὴν χρονίαν γαστρίτιδα, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ζυμώσεων ἃς ὑφίστανται παράγουσιν ἐν τῷ στομάχῳ πλεῖστα νοσηρὰ ἀποτελέσματα· ἤτοι καθίστανται αἰτία παραγωγῆς ἀερίων, ἐξ ὧν ἐπέρχεται ἡ διάτασις, ἔτι δὲ ὀξέων, δι' ὧν ἐρεθίζεται ὁ βλεννογόνος καὶ παράγονται αἱ πυρώσεις, καὶ τέλος διαφόρων τοξικῶν οὐσιῶν, δι' ὧν γίνεται ἡ αὐτοδηλητηρίασις.

Πρὸς παρεμποδισμὸν δὲ τῶν τοσούτων ζυμώσεων, αἵτινες ἀναπτύσσονται ἐν ἀνευρυσμένῳ στομάχῳ, ἀνάγκη νὰ μεταχειρισθῶμεν διάφορα ἀντισηπτικὰ μέσα. Ἐκ τούτων δὲ εἰσὶ τὸ σωσίκρεας, ὅπερ πρὸ καιροῦ ἐχρῶντο κατὰ τῆς δυσπεψίας καὶ μάλιστα τῆς ὀξείνου, ἔτι δὲ τὸ ἰωδοφόρμιον καὶ ἡ ναφθαλίνη, ἀλλ' ἰδίᾳ τῶν τελευταίων ἡ χρῆσις πολλάκις ἀποτυγχάνει, ὡς μειούντων τὴν ὄρεξιν· ὡσαύτως χορηγεῖται ὡς ἀντισηπτικὸν τὸ ἰτεϊκὸν ὀξὺ ἢ τὸ ἰτεϊκὸν βισμούθιον.

Ἀντὶ δὲ τούτων κατὰ τὸν Bouchard εἰσὶ προτιμητέα τὸ χλωριφορμιοῦχον ὕδωρ καὶ τὸ ὀξυγονοῦχον, ἀλλὰ τὸ κάλλιστον πάντων εἶναι τὸ χλωροϋδρικὸν ὀξύ, ὅπερ κωλύει τὰς ἀνωμάλους ζυμώσεις καὶ καθιστᾷ τὴν πέψιν φυσιολογικήν.

Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν συγγραφέα δίδεται τὸ φάρμακον τοῦτο εἰς διάλυσιν συνισταμένην ἐκ 4 γραμμ. ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος καθαροῦ ἐντὸς λίτρας ὕδατος· λαμβάνει δὲ ἐκ ταύτης ὁ ἄρρωστος εἴτε ῥοφήσεις τινὰς εἰς τὸ μέσον τοῦ γεύματος εἴτε ἓν ποτήριον εἰς τὸ τέλος· δύνανται ὅμως ἐκ τῆς διαλύσεως ταύτης νὰ δοθῶσι 750 γραμμ. ἀδιακρίτως τῆς ὥρας τοῦ φαγητοῦ. Ἐὰν δὲ ἡ πέψις μετὰ παρέλευσιν τριῶν ἢ τεσσάρων ὡρῶν, ἀφ' ἧς εἰσήχθησαν ἐν τῷ στομάχῳ αἱ τροφαί, δὲν ἐγένετο τελείως, τότε ὑποβοηθεῖται αὕτη τῇ χρήσει τῆς διαλύσεως ταύτης.

Τέλος ὡς μέσον ἀντισηπτικὸν δύνανται νὰ θεωρηθῶσι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ αἱ πλύνσεις τοῦ στομάχου· διότι δι' αὐτῶν τὸ μὲν κενοῦται ὁ στόμαχος ἐκ τῶν διαφόρων ἐφθαρμένων οὐσιῶν, αἵτινες πληροῦσιν αὐτόν, τὸ δὲ διότι εἰσάγονται διάφοροι ἀντισηπτικαὶ οὐσίαι ὡς τὸ βορικὸν ὀξύ, τὸ ἰτεϊκὸν κλπ.

γ) Ἀνόρθωσις τῆς μυϊκῆς τοῦ στομάχου δυνάμεως. Ἐὰν ὁ ἀνευρυσμὸς δὲν προέρχηται ἐξ ἐκφυλίσεως τοῦ μυώδους τοῦ στομάχου ὑμένος ἢ δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα μηχανικῆς αἰτίας, ἤτοι ὀργανικῆς τοῦ πυλωροῦ στενώνεως, τότε ἐπάναγκες εἶναι ὅπως ζητήσωμεν τὴν διέγερσιν τοῦ γαστρικοῦ μυὸς καὶ ἀνορθώσωμεν τὴν τόνωσιν αὐτοῦ. Τὰ μέσα δέ, ἅτινα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μεταχειριζόμεθα, δύνανται νὰ διαιρεθῶσι εἰς φυσικὰ καὶ ἰατρικά.

Α' ΜΕΣΑ ΦΥΣΙΚΑ

Ἠλεκτρισμός. Τὸν ἠλεκτρισμὸν μεταχειριζόμεθα εἴτε ἐξωτερικῶς εἴτε ἐσωτερικῶς, ἀλλὰ τὰ ἀποτελέσματα, ἅτινα δι' αὐτοῦ παράγονται, εἰσὶν λίαν μέτρια. Ἐξωτερικῶς μετεχειρίσθησαν τὸν φαραδισμὸν ἢ τὸν γαλβανισμόν. Καὶ διὰ μὲν τοῦ πρώτου δύναται νὰ παραχθῇ τόνωσις τῶν μυῶν τῆς κοιλίας, ὥστε τῇ ἐνεργείᾳ τούτων καὶ μάλιστα τοῦ πλατέος μυὸς παρεμποδίζεται ἡ ἀνάπτυξις τοῦ τυμπανισμοῦ ἐπίσης καὶ τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων. Διὰ δὲ τοῦ δευτέρου, ὃν μετεχειρίσθησαν διὰ τῆς μονοπόλου μεθόδου, τὰ παραχθέντα ἀποτελέσματα εἶναι τοσοῦτον ὀλίγα, ὥστε δὲν δύναταί τις νὰ φέρῃ ἐπ' αὐτῶν κρίσιν. Τὸν δὲ ἐσωτερικὸν ἠλεκτρισμὸν πολλοὶ ἐνήργησαν διὰ τοῦ ρευματοφόρου, ὅπερ εἰσήγαγον ἐν τῷ στομάχῳ, ἀλλὰ καὶ τούτου τὰ ἀποτελέσματα δὲν φαίνονται διαρκῆ.

Β' ΜΕΣΑ ΙΑΤΡΙΚΑ

Ἐκ τούτων δίδεται συνήθως τὸ ὄπιον, ἡ στρυχνίνη, τὰ ἐμετικὰ κάρυα καὶ ἡ ἐρυσιβώδης ὄλυρα· ἐκ δὲ τοῦ συνδυασμοῦ τῶν δύο τελευταίων πολλάκις ἐπετύχομεν εὐάρεστα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀποτελέσματα· διότι τῇ χρήσει αὐτῶν ἐξέλιπον οἱ πόνοι, ἐξηφανίσθη ἡ πνευμάτωσις, ἡ ὄρεξις ἐγένετο καλή, ὡς καὶ ἡ πέψις, καὶ αἱ τοῦ στομάχου διαστάσεις κατὰ πολὺ ἠλαττώθησαν.

Ἐσχάτως προὐτάθη ἡ χρῆσις τῆς ἰπεκακουάνης ὡς μέσου ἐπανορθωτικοῦ τῆς τονώσεως τοῦ μυώδους τοῦ στομάχου ὑμένος καὶ αὐτῶν τῶν ἐντέρων. Χορηγεῖται δὲ ὑπὸ τοῦ Sée καὶ Mathieu ὡς ἑξῆς· ἐκ γλισχράσματος, περιέχοντος 2 γραμμ. ἰπεκακουάνης, λαμβάνει ὁ πάσχων τὴν πρωΐαν ἓν κοχλιάριον ἀνὰ ἑκάστην ὥραν, ἕως οὗ ἐπέλθωσι ναυτιάσεις, οὐχὶ δὲ καὶ ἔμετοι οὐδὲ νὰ παραχθῶσι κενώσεις καθαρκτικαί· τὴν δ' ἐπιοῦσαν λαμβάνει λουτρὸν ψυχρὸν καὶ τὴν μεθεπομένην ἀναπαύεται, ὁπότε πάλιν ἀναλαμβάνει διὰ τῆς αὐτῆς σειρᾶς τὴν θεραπείαν, ἥτις διαρκεῖ ἐπὶ δέκα πέντε ἡμέρας. Ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἐπέτυχον πάντοτε τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα, τούτου ἕνεκα ὁ Mathieu φρονεῖ ὅτι ὑπάρχουσιν ἀνευρυσμοί, μὴ ὑποχωροῦντες τῇ χρήσει τοῦ φαρμάκου τούτου, οἱ ὁποῖοι εἶναι οἱ σχετικῶς βαρύτεροι. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην κατηγορίαν δύναται νὰ ὑπαχθῇ ὁ ἀνευρυσμὸς ἕνεκα σκληρύνσεως τῶν ἀρτηριῶν, ὅτε μάλιστα τὸ εἶδος τοῦτο τῆς θεραπευτικῆς καθ' ἡμᾶς δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ἐπιβλαβές.

Τέλος δὲ πλὴν τῆς χρήσεως τῶν πικρῶν, ἅτινα μεταχειριζόμεθα πρὸς τόνωσιν τοῦ μυώδους τοῦ στομάχου συστήματος, συμβουλεύουσί τινες καὶ τὰς δι' ὀξυγόνου εἰσπνοάς.

δ) Θεραπεία τοῦ βλεννογόνου τοῦ στομάχου. Ὅτε ὑπάρχουσιν ἐξελκώσεις ἐπώδυνοι, ἢ τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος, τότε γίνεται ἡ χρῆσις τῆς γαλακτικῆς διαίτης καὶ τῶν ἀλκαλικῶν ὑδάτων, μέχρις οὗ μετριασθῶσι τὰ ἐκ τούτων φαινόμενα καὶ καταστῇ εἶτα ἐφικτὴ ἡ θεραπεία τοῦ ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου. Ὡσαύτως ὅταν ὑπάρχῃ χρονία γαστρῖτις, τότε ἐνδείκνυνται αἱ πλύσεις διὰ θερμῶν ἀλκαλικῶν ὑδάτων.

ε) Θεραπεία τινῶν συμπτωμάτων. Κατὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς ὑπαρχούσης δυσκοιλιότητος χορηγοῦμεν τὰ ἥπια καθαρκτικά, τὴν ποδοφυλλίνην, τὴν θειικὴν μαγνησίαν ἢ τὸ ῥῆον. Ἐπίσης δὲ συντελεστικὴ εἶναι καὶ ἡ κόνις ἡ συνισταμένη ἐξ ἴσων μερῶν μαγνησίας, κεκαθαρμένης τρυγὸς καὶ θείου· ἢ ἀντὶ τούτων παραγγέλλομεν τὰ διὰ ψυχροῦ ὕδατος κλύσματα, ἅτινα ἀπεδείχθησαν ὠφελιμώτατα εἰς τοὺς μετὰ τῆς δυσκοιλιότητος φέροντας ὄγκους αἱμορροϊδικούς. Κατὰ δὲ τῶν ἀναπτυσσομένων ἀερίων δίδομεν τὰς ἀπορροφητικὰς κόνεις· ἤτοι τὸν ἄνθρακα, τὴν παρεσκευασμένην τίτανον, τὴν μαγνησίαν, ἀλλὰ πάντοτε κατὰ μετρίας δόσεις. Τέλος δὲ κατὰ τῶν πόνων ἀναγράφομεν τὸ ὄπιον καὶ ἰδίᾳ τὴν μορφίνην. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ συνεχὴς τούτων χρῆσις προκαλεῖ ἢ αὐξάνει τὴν δυσκοιλιότητα καὶ κατὰ συνέπειαν μειοῖ τὴν ὄρεξιν, τούτου ἕνεκα προτιμητέα ἡ χρῆσις τῆς κοκαΐνης καὶ ἰδίᾳ τῆς χλωροϋδρικῆς ἢ τοῦ χλωροφορμίου. Καθ' ἃ δὲ ἀλλαχοῦ ἐμνήσθημεν, πολλάκις οἱ πόνοι καταπαύουσι τῇ χρήσει χλιαροῦ καὶ ἀρωματικοῦ τινος ποτοῦ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'.

ΓΑΣΤΡΑΛΓΙΑ

Ἡ γαστραλγία, ἥτις καὶ γαστρωδυνία καὶ νευρικὴ καρδιαλγία καλεῖται, διαφόρως ὑπὸ τῶν συγγραφέων χαρακτηρίζεται· διότι, ἐν ᾧ ὑπὸ πλείστων θεωρεῖται ὡς διατάραξις τῶν αἰσθητικῶν ἰνῶν καὶ προσδιορίζεται εἴτε ὡς ἐπώδυνος τοῦ στομάχου νεύρωσις, εἴτε ὡς νευραλγία ἀληθὴς *τοῦ τε πνευμονογαστρικοῦ καὶ τοῦ μεγάλου συμπαθητικοῦ*, εἴτε ὡς διέγερσις τοῦ ἡλιακοῦ πλέγματος, κατὰ τὸν G. Sée ἡ γαστραλγία οὐδὲν κοινὸν ἔχει πρὸς τὴν νευραλγίαν, τὴν νεύρωσιν ἢ τὴν ὑπεραισθησίαν, ἀλλ' εἶναι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σπασμωδικὴ τοῦ στομάχου ἀτονία, προερχομένη κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐκ διαταράξεως τῶν νεύρων τῆς κινήσεως τοῦ ὀργάνου· ἤτοι φρονεῖ οὗτος, ὅτι ἡ γαστραλγία εἶναι ἀποτέλεσμα πιέσεως τῶν νευρικῶν τοῦ στομάχου κλάδων ἕνεκα ὑπερμέτρου συσπάσεως τοῦ μυώδους ὑμένος. Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ Sée προτεινομένη θεωρία δὲν ἐξηγεῖ τελείως τὴν παθογένειαν τῆς περὶ ἧς πρόκειται παθήσεως, διότι ἄδηλον τυγχάνει, ἐὰν ἡ σύσπασις τοῦ μυώδους ὑμένος ἐνεργῇ πάντοτε ὡς αἰτία ἢ δύναται νὰ ἦναι καὶ ἀποτέλεσμα νευρικῆς εὐαισθησίας, τούτου ἕνεκα ἀρκούμεθα ὅπως παραδεχθῶμεν τὴν γαστραλγίαν ὡς ἐπώδυνον τοῦ στομάχου νεύρωσιν.

Εἶναι δὲ ἡ γαστραλγία πάθησις συνήθης καὶ ἀναφαίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ δυσπεπτικῶν φαινομένων εἴτε μεμονωμένη εἴτε συνηνωμένη μετὰ διαφόρων νοσηρῶν καταστάσεων.

Σπανία δὲ οὖσα κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἐπικρατεῖ κατὰ τὴν νεανικὴν καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὴν ἔφηβον καὶ προσβάλλει κυρίως ἀνθρώπους εὐερεθίστους καὶ νευροπαθεῖς· ἁπαντᾷ δὲ συνηθέστερον παρὰ τῇ γυναικὶ καὶ μάλιστα ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἐμφανίσεως τῶν ἐμμήνων μέχρι τῆς παύσεως αὐτῶν. Τινὲς δὲ τῶν συγγραφέων ἀναφέρουσιν τὴν ἐπήρειαν κληρονομικῆς προδιαθέσεως, ἴσως ἐκ τῆς κληρονομικότητος πολλῶν νοσημάτων καὶ ἰδίᾳ τῶν νευρικῶν.

Αἴτια. Κατὰ τὰ αἴτια δὲ ἡ γαστραλγία ὁτὲ μὲν εἶναι ἰδιοπαθής, ὁτὲ δὲ συμπτωματική.

Τὰ παράγοντα τὴν ἰδιοπαθῆ γαστραλγίαν αἴτια εἰσὶ πλεῖστα.

Ἐν πρώτοις, καί τοι αὕτη δὲν θεωρεῖται πάθησις ῥευματική, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἡ ἰσχιαλγία, οὐχ ἧττον δύναται τὸ ἐξωτερικὸν ψῦχος εἰς ἐξηντλημένους ὀργανισμοὺς νὰ προκαλέσῃ αὐτήν. Ὡσαύτως δὲ ἡ ὑπερβολικὴ τοῦ θέρους θερμότης ἐθεωρήθη ὡς παράγουσα τὴν γαστραλγίαν, ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δύναται

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νὰ ἀποδοθῇ αὕτη εἴτε εἰς ψῦξιν τοῦ σώματος ἐν ἐφιδρώσει εὑρισκομένου, εἴτε εἰς χρῆσιν ψυχρῶν ποτῶν εἴτε εἰς εἰσφορὰν ἠλλοιωμένων τροφῶν.

Αἱ ἠθικαὶ συγκινήσεις τὰ μέγιστα ἐπιδρῶσι πρὸς παραγωγὴν τῆς γαστραλγίας, δι' ὃ συνήθως παρατηρεῖται εἰς ἄτομα ὑποστάντα θλίψεις, ἠθικὰς στενοχωρίας, φόβους καὶ ἐν γένει παντοίας ἠθικὰς ταραχάς, δυναμένας νὰ ἐπενέγκωσιν ἐξάντλησιν τοῦ νευρικοῦ συστήματος. Εἰς δὲ τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάγονται οἱ εἰς συντόνους διανοητικὰς ἐργασίας ἐνασχολούμενοι, οἱ καταχρασταὶ τῶν ἀφροδισίων, οἱ αὐνανισταὶ ἢ οἱ πάσχοντες ἐκ σπερματορροίας, ἥτις παρουσιάζει διπλῆν ἐνέργειαν, ἤτοι τὴν φυσικὴν ἐξάντλησιν καὶ τὴν ἐκνεύρισιν μετ' ἀντανακλαστικῶν φαινομένων.

Ἡ καθολικὴ τοῦ ὀργανισμοῦ ἐξασθένησις, ἡ ἐκ διαφόρων αἰτίων προερχομένη, πολλάκις συντελεῖ εἰς τὴν παραγωγὴν τῆς παθήσεως· οὕτως ἡ χλώρωσις καὶ ἡ ἀναιμία, ἡ ἐξ ἀπωλείας τοῦ αἵματος παραγομένη, διευκολύνουσι τὰ μάλα τὴν ἀνάπτυξιν τῆς τοῦ στομάχου νευραλγίας· διότι ἡ ἐλάττωσις τῶν ἐρυθρῶν αἱματοσφαιριῶν οὐ μόνον ἐπιφέρει ἐξάντλησιν τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ καθιστᾷ τοῦτο εὐερέθιστον, ἀλλὰ δύναται νὰ ἐπιδράσῃ ἐμμέσως καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ στομάχου. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον παράγεται ἡ γαστραλγία ἕνεκα παρατεταμένης γαλουχίας, ἔτι δὲ ἐκ διαφόρων ἐκκρίσεων, ὡς τῆς λευκορροίας καὶ τοῦ χρονίου κατάρρου τῆς μήτρας, ὅστις ἐνεργεῖ συγχρόνως καὶ ἀντανακλαστικῶς.

Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν διαφόρους τοῦ ὀργανισμοῦ παθήσεις· καί τοι τινὲς δυσκολεύονται νὰ παραδεχθῶσι τὴν ἐπίδρασιν τούτων, οὐχ ἧττον παρετηρήθη ὅτι παθήσεις τοῦ πνεύμονος καὶ ἰδίᾳ ἡ φυματίωσις δύναται νὰ προκαλέσῃ τὴν γαστραλγίαν, ἥτις, ὑπάρχουσα μετὰ δυσπεπτικῶν φαινομένων, ἀποτελεῖ ἐνίοτε ἓν τῶν προδρομικῶν ταύτης συμπτωμάτων· ἀλλ' αὕτη δὲν πρέπει νὰ συγχέεται μετὰ τῆς χρονίας γαστρίτιδος τῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κατὰ τὴν τελευταίαν τῆς ψυματιώσεως περίοδον ἀναπτυσσομένης. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ἀρθρῖτις πολλάκις προαγγέλλεται διὰ γαστραλγικῶν παροξυσμῶν μετὰ πόνου κατὰ τὴν βάσιν τοῦ θώρακος, ψυχρῶν ἱδρώτων καὶ ἐμέτων ἀκατασχέτων· μεγάλην δὲ σπουδαιότητα ἀποδίδει ὁ Bemberg εἰς τὴν ἀρθρῖτιν, ὡς παθὼν αὐτὸς οὗτος ἰσχυρὰν καρδιαλγίαν, πρὶν προσβληθῇ ὑπὸ τοῦ πρώτου ἀρθριτικοῦ παροξυσμοῦ. Δύνανται δὲ οἱ προδρομικοὶ τῆς ἀρθρίτιδος γαστραλγικοὶ παροξυσμοὶ νὰ ἐκληφθῶσιν εἴτε ὡς κωλικοὶ τοῦ ἥπατος ἢ τῶν νεφρῶν εἴτε ὡς ἀταξικοὶ γαστρικοὶ παροξυσμοί.

Ἡ ἐπίδρασις τοῦ ἐλείου μιάσματος, καί περ σπανίως, δύναται ὅμως νὰ παραγάγῃ τὴν ἐν λόγῳ πάθησιν· παρετηρήθη δὲ κατὰ τὴν πορείαν διαλειπόντων πυρετῶν ὅτι ἀποτελεῖ αὕτη καὶ μόνη ἅπασαν τὴν συμπτωματολογίαν πυρετικοῦ παροξυσμοῦ καὶ ὅτι ἐκλείπει τῇ χρήσει τῆς κινίνης.

Ἀντανακλαστικὴ τῶν ὀργάνων ἐπήρεια. Ὅτι πολλάκις ὁ ἐρεθισμὸς τῶν γεννητικῶν ὀργάνων, ὁ προκαλούμενος ἐξ αὐνανισμοῦ ἢ σπερματορροίας, ἔτι δὲ ὁ τῆς κύστεως ἕνεκα ψαμμιάσεως ἢ παρουσίας λίθου ἢ καὶ ἁπλῆς κυστίτιδος καὶ ὁ τῆς μήτρας ἕνεκα διαφόρων ταύτης παθήσεων καθίσταται αἰτία παραγωγῆς τῆς γαστραλγίας, τοῦτο εἶναι ἀναμφίρρηστον· ὅτι ὅμως εἰσέτι μένει ἀνεξήγητον εἶναι ὁ τρόπος, καθ' ὃν οὗτος ἐνεργεῖ πρὸς παραγωγὴν τῆς παθήσεως· καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐφρόνουν ὅτι ἐπέρχεται ἡ γαστραλγία ἐκ συμπαθείας, εἶτα ἐθεωρήθη ὡς νευραλγία συμπαρομαρτοῦσα τῇ παθήσει τῶν γεννητικῶν καὶ οὐροποιητικῶν ὀργάνων καὶ τέλος ὅτι εἶναι ἀποτέλεσμα ἀντανακλαστικῆς ἐπιδράσεως· ἀλλά, καί τοι ἡ ἀντανακλαστικὴ ἐνέργεια εἶναι σκοτεινὴ αὐτὴ καθ' ἑαυτήν, ὁ Sée ὅμως διερμηνεύει ταύτην φυσιολογικῶς ὡς τελικὴν κίνησιν, ἐν δὲ τῇ περιστάσει ταύτῃ ἡ σύσπασις τελεῖται ἐν τῷ στομάχῳ.

Κατά τινας καὶ αἱ παθήσεις τῶν ἐντέρων καὶ ἰδίᾳ ἡ ἐλ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μινθίασις ἐπιφέρει τὴν γαστραλγίαν ἐξ ἀντανακλάσεως διὰ τοῦ μεγάλου συμπαθητικοῦ.

Οὐχὶ δὲ σπανίως ἡ γαστραλγία αἰτίαν ἔχει διαφόρους νευρώσεις καὶ ἐκ τούτων συνηθέστατα τὸν ὑστερισμόν, ὡς καὶ ὅλας αὐτοῦ τὰς μορφάς· ἀλλ' ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ γαστραλγία πρέπει νὰ ἀποδοθῇ οὐχὶ τόσον εἰς τὸν ὑστερισμόν, ἀλλ' εἰς τὰς διαφόρους αἰτίας, αἵτινες προκαλοῦσιν αὐτόν, ὡς εἰς τὴν χλώρωσιν καὶ ἀναιμίαν ἢ τὴν διατάραξιν τοῦ νευρικοῦ συστήματος· ἀνάγκη δὲ νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι πολλάκις ἡ ὑστερικὴ κατάστασις καὶ ἡ ὑποχονδρία εἰσὶν ἀποτέλεσμα αὐτῶν τῶν γαστραλγικῶν παροξυσμῶν.

Ἐνίοτε δὲ παθήσεις τοῦ κεντρικοῦ νεύρικοῦ συστήματος καθίστανται αἰτία παραγωγῆς τῆς γαστραλγίας· ἔτι δέ, ὅπερ καὶ συνηθέστερον, παράγει ταύτην ἡ σκλήρυνσις τῶν ὀπισθίων δεσμίδων τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, ὅτε ἐκδηλοῦται διὰ γαστρικῶν κρίσεων, ἤτοι διὰ πόνων ἰσχυρῶν τοῦ στομάχου καὶ ἐμέτων, οἵτινες ἐπέρχονται ἐξ ὑπαμοιβῆς μετὰ πόνων ἀστραπιαίων τῶν σκελῶν· ἀλλ' ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ οἱ γαστραλγικοὶ παροξυσμοὶ δὲν φαίνεται νὰ ἔχωσι τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν πρὸς τὴν ἁπλῆν γαστραλγίαν, ἀλλ' εἰσίν, ὡς καὶ αὐτοὶ οἱ κατὰ τὴν περιφέρειαν ἐκδηλούμενοι ἀστραπιαῖοι πόνοι, κεντρόφυγες ἀκτινωταὶ διακλαδώσεις, προερχόμεναι ἐκ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ· τῇ ἐπιδράσει δὲ τῶν διακλαδώσεων τούτων ἐπὶ μὲν τῶν αἰσθητικῶν νεύρων ἐπέρχεται ἡ εὐαισθησία τοῦ στομάχου, ἐπὶ δὲ τῶν κινητικῶν ὁ ἔμετος.

Τέλος δὲ ἡ ἐν τῷ στομάχῳ εἰσφορὰ οὐσιῶν, ἕνεκα τοῦ ἐρεθισμοῦ, ὃν προκαλοῦσιν ἐπὶ τοῦ βλεννογόνου ὑμένος τὸ μὲν ἐκ τῆς ἀφθόνου ποσότητος τὸ δὲ ἐκ τῆς ποιότητος αὐτῶν δύναται πολλάκις νὰ παραγάγῃ τὴν γαστραλγίαν. Οὕτω παρετηρήθη εἰς τοὺς ἀδηφάγους καὶ μάλιστα τοὺς δυσπέπτοις τροφαῖς χρωμένους ἢ εἰς τοὺς ἀτελῶς μασῶντας, ὡς καὶ εἰς τοὺς ποιουμένους κατάχρησιν ἐρεθιστικῶν ποτῶν, ἤτοι οἰνοπνεύματος, τείου, καφέ, κ.τ.τ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅτι ἔχουσι τὴν πάθησιν ταύτην καὶ πολλάκις λίαν ἐπώδυνον. Ἰδίᾳ ὅμως ἐπέρχεται ἐκ τῶν αἰτίων τούτων ἡ γαστραλγία εἰς ἀνθρώπους ἔχοντας λίαν εὐερέθιστον τὸ καθόλου νευρικὸν σύστημα. Ὡς δὲ καὶ εἰς ἑτέρας παθήσεις, οὕτω καὶ εἰς ταύτην παρατηρεῖται ἰδιάζουσα οὕτως εἰπεῖν ἰδιοτροπία τοῦ στομάχου, καθ' ἣν τινες, ἀπολαύοντες καλλίστης ὑγείας, αἴφνης καταλαμβάνονται ὑπὸ γαστραλγικοῦ παροξυσμοῦ μετὰ χρῆσιν ὡρισμένης τροφῆς ἢ ποτοῦ. Ἡ ἐκ τῶν τοιούτων ὅμως αἰτίων παραγομένη γαστραλγία, ὥσπερ ἀλλαχοῦ θέλομεν πραγματευθῆ, ἀνήκει μᾶλλον εἰς τὴν γαστραλγικὴν δυσπεψίαν. Ὡσαύτως δ' ἕνεκα τοῦ ἐν τῷ στομάχῳ παραγομένου ἐρεθισμοῦ δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἡ τοιαύτη γαστραλγία καὶ ἐκ παρατεταμένης χρήσεως φαρμακευτικῶν τινων οὐσιῶν, ὡς τῆς κινίνης, τοῦ ἰωδιούχου καλίου, τῆς μαγνησίας, ἰδίᾳ τῶν βαλσαμικῶν, ὡς τοῦ κοπαΐου βαλσάμου, τῆς τερεβυνθίνης καὶ ἐν γένει ἐκ τῆς χρήσεως δραστικῶν οὐσιῶν.

Ἡ συμπτωματικὴ γαστραλγία καὶ ἐκ παθήσεως τοῦ στομάχου ἐξαρτωμένη ἁπαντᾷ ἰδίᾳ εἰς τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος καὶ εἰς τὸν καρκίνον· ἀλλ' ἡ ἐξήγησις ταύτης μένει εἰσέτι σκοτεινή. Διότι τινὲς τῶν συγγραφέων διατείνονται ὅτι εἴτε προηγεῖται εἴτε συνυπάρχει μετὰ τῶν στομαχικῶν παθήσεων ἡ γαστραλγία εἶναι ὅλως ἀνεξάρτητος πρὸς ἐκείνας, ἐν ᾧ ἄλλοι ἀμφισβητοῦσι καὶ αὐτὴν τὴν φύσιν τῶν γαστραλγικῶν παροξυσμῶν, διισχυριζόμενοι ὅτι οἱ ἐπερχόμενοι κατὰ τὰς παθήσεις τοῦ στομάχου εἰσὶν ἁπλοῖ πόνοι, οὐδόλως ὁμοιάζοντες πρὸς τοὺς παροξυσμοὺς τῆς γαστραλγίας.

Συμπτώματα. Τὸ κύριον τῆς γαστραλγίας σύμπτωμα, ὅπερ καὶ ἰδίᾳ ταύτην χαρακτηρίζει, εἶναι ὁ κατὰ τὸ ἐπιγάστριον ἐκδηλούμενος πόνος. Τὸ φαινόμενον δὲ τοῦτο δύναται νὰ ὑπάρχῃ εἴτε μόνον εἴτε, ὅπερ καὶ συνηθέστερον, συνηνωμένον μετὰ διαταράξεων τῆς πέψεως ἢ ἐπιπεπλεγμένον μετὰ διαφόρων συμπτωμάτων, προερχομένων ἐκ τῆς προκαλεσάσης τὴν γαστραλγίαν νόσου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐπέρχεται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ πόνος κατὰ διάφορα χρονικὰ διαστήματα, ἐκτὸς ἐὰν αἰτίαν ἔχῃ τὴν ἐπήρειαν τοῦ ἐλείου μιάσματος, ὅτε ἀναφαίνεται καθ' ὡρισμένας περιόδους.

Ἐδράζει δὲ ὁ πόνος πάντοτε κατὰ τὴν ἐπιγάστριον χώραν καὶ κυρίως κάτωθεν τῆς ξιφοειδοῦς ἀποφύσεως, ἔνθα ὑπάρχει ἡ μεγίστη αὐτοῦ ἔντασις· πλὴν ὅμως τοῦ τοπικοῦ τούτου πόνου οἱ ἄρρωστοι αἰτιῶνται συνήθως πόνους ἀκτινοβόλους κατὰ τὰ διάφορα τοῦ σώματος μέρη. Οὕτως ἅπασα ἡ κοιλία καταλαμβάνεται ὑπὸ πόνων, οἵτινες ἀρχόμενοι συνήθως ἀριστερόθεν τοῦ στομάχου ἐξαπλοῦνται κατ' ἀμφότερα τὰ ὑποχόνδρια, τοὺς νεφροὺς μέχρι τοῦ σπερματίτου λώρου, ὅτε δύναταί τις νὰ ἴδῃ τοὺς ὄρχεις ἀνερχομένους ὡς ἐκ τοῦ σπασμοῦ τοῦ κρεμαστῆρος.

Ἔτι δὲ ἐπεκτεινομένης τῆς ἐπωδύνου συναισθήσεως εἰς τὰ ἀνώτερα ῥαχιαῖα νεῦρα, οἱ ἄρρωστοι ἔχουσι πόνους κατὰ τὴν ῥάχιν ἢ αἴσθημα περισφύγξεως τῆς βάσεως τοῦ θώρακος. Συνήθως δέ, ἐπειδὴ ἀναπτύσσονται μεσοπλεύριοι νευραλγίαι, τῇ πιέσει ἀποκαλύπτονται ὡς ἐπώδυνα σημεῖα τὰ δύο τελευταῖα μεσοσπόνδυλα διαστήματα καὶ τὰ πρῶτα ὀσφυακά· ὑπαρχουσῶν ὅμως πολλαπλῶν νευραλγιῶν, καταλαμβάνονται ὑπὸ τοιούτων πόνων ἅπαντα τὰ μεσοσπόνδυλα διαστήματα, οὐ μόνον τὰ κατώτερα μέρη τῆς σπονδυλικῆς στήλης, ἀλλὰ τὰ μεσοπλεύρια τοῦ θώρακος, ὁ αὐχὴν καὶ οὐχὶ σπανίως καὶ αὐταὶ αἱ ὠμοπλάται. Ἐν δὲ τοιαύτῃ περιπτώσει αἱ νευραλγίαι ἐξαπλοῦνται εἴς τε τὰ ἀνώτερα καὶ κατώτερα σκέλη, εἰς τὸ κρανίον κατὰ τὴν ὀπισθίαν αὐτοῦ ἐπιφάνειαν διὰ τῶν ἐγκεφαλικῶν νεύρων καὶ κατὰ τὴν ἀνωτέραν διὰ τῶν κλάδων τῆς πέμπτης συζυγίας. Τέλος παρετηρήθησαν ὅτι προσβάλλονται τὰ νεῦρα τοῦ δέρματος, τῶν μυῶν καὶ αὐτῶν τῶν ἀρθρώσεων, ὅτε ἡ ὑπεραισθησία καθίσταται καθολική, μὴ δυναμένου τοῦ πάσχοντος νὰ μεταβάλλῃ θέσιν χωρὶς νὰ ἐκβάλῃ κραυγὴν ἐκ τῶν πόνων.

Ὁ χαρακτὴρ τοῦ πόνου τοῦ στομάχου εἶνε διάφορος κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ τὰ πρόσωπα· τινὲς τῶν ἀρ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ρώστων ἔχουσιν αἴσθημα καύσεως ἰσχυρᾶς ἐν τῷ στομάχῳ, ἢ ὡσεὶ ἐνεπήγετο ἐν αὐτῷ πεπυρακτωμένος σίδηρος, ἕτεροι ὡσεὶ κατεσπαράσετο ὁ στόμαχος αὐτῶν, ἢ χεὶρ στιβαρὰ ἢ σιδηροῦν μηχάνημα ἐπίεζε τὸ ἐπιγάστριον πρὸς τὴν σπονδυλικὴν στήλην· ἐνίοτε ὁ πόνος εἶναι νύσσων καὶ τοσοῦτον ἰσχυρὸς ὥστε προκαλεῖ συγκοπὴν καὶ παραληρήματα. (Schmidtmann). Εἰς τινας δὲ περιπτώσεις ἀντὶ τοῦ ἰσχυροῦ πόνου ὑπάρχει αἴσθημα βάρους κατὰ τὴν ἐπιγάστριον χώραν, συνοδευομένου ὑπὸ ναυτιάσεων, στενοχωρίας καὶ γενικῆς κακουχίας, ὅτε οἱ ἄρρωστοι παρουσιάζουσιν ἀλλοκότους τινὰς συναισθήσεις, ἤτοι αἰσθάνονται τὸν στόμαχον διατεταμένον ὑπερμέτρως μέχρι διαρρήξεως, ἐν ᾧ διὰ τῆς ἐπικρούσεως οὐδόλως ἢ ἐλάχιστα ὑπάρχει τυμπανικῶς, ἔτι δὲ ἔχουσιν αἴσθημα καύσεως ἢ ψύχους παγετώδους καὶ τέλος αἰσθάνονται τοιαύτας ἐν τῷ στομάχῳ μυρμηκιάσεις, ὡσεὶ ὑπῆρχον ἐν αὐτῷ ἀπειράριθμοι μύρμηκες.

Ἡ ἐμφάνισις τοῦ πόνου εἶναι ἀπότομος καὶ ἐκδηλοῦται πάντοτε ἐν εἴδει παροξυσμοῦ· ἕκαστος δὲ παροξυσμὸς δυνατὸν νὰ διαρκέσῃ ἀπὸ ἑνὸς τετάρτου μέχρις ἡμισείας ὥρας καὶ ἐνίοτε πλέον τῆς μιᾶς· ἄρχεται δὲ διὰ πόνων ἐλαφρῶν, οἵτινες βαθμηδὸν καθίστανται τοσοῦτον ἰσχυροί, ὥστε οἱ ἄρρωστοι ῥιπτάζονται κατακλινόμενοι ὁτὲ πρηνεῖς ὁτὲ ὕπτιοι καὶ πιέζουσιν ἐνστίκτως τὴν κοιλίαν αὐτῶν, ὅπως ἐπιτύχωσιν ἀνακούφισίν τινα· ἰδίᾳ δὲ οἱ πόνοι καθίστανται ἀφόρητοι, ὅτε κατὰ τὸν παροξυσμὸν ὑπάρχουσι καὶ ἔμετοι· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει οἱ ἄρρωστοι δυσκόλως ἀναπνέουσιν ἢ πίπτουσιν εἰς λιποθυμίαν, στενάζουσιν, ἔχουσι τὸ πρόσωπον συμπεπτωκὸς καὶ τὰ ἄκρα ψυχρά· εἴς τινας δέ, ὡς εἰς νευροπαθεῖς γυναῖκας, παρετηρήθησαν οὐ μόνον παραληρήματα, ἀλλὰ καὶ σπασμωδικαὶ κινήσεις· δι' ὃ πρέπει νὰ ἦναί τις λίαν προσεκτικός, ὅπως μὴ ἐκλάβῃ τοὺς ἐκ τῶν πόνων σπασμοὺς ὡς ὑστερικὸν παροξυσμόν.

Ἐπὶ δὲ τῶν ἰσχυρῶν τούτων πόνων καὶ τῶν ἀκατασχέτων ἐμέτων ὁ στόμαχος οὐδὲ σταγόνα ῥευστοῦ ἀνέχεται, ἐν ᾧ τοὐναντίον ἐνίοτε, ὅτε ὁ παροξυσμὸς εἶναι ἐλαφρός,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καταπαύει μετὰ τὴν λῆψιν ποσότητός τινος τροφῶν. Πολλάκις δὲ ὡς παθογνωμονικὸν σημεῖον τῆς παθήσεως ταύτης δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ἡ μὴ ἐπίδρασις τῶν ἐν τῷ στομάχῳ ὑπαρχουσῶν οὐσιῶν εἰς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ παροξυσμοῦ· ἐὰν δὲ συμβῇ τῇ ἐπιδράσει τούτων νὰ ἐπέλθῃ αὔξησις τῶν πόνων κατὰ τὸν παροξυσμόν, τοῦτο ἀποτελεῖ ἐξαίρεσιν καὶ δύναταί τις νὰ ἀποδεχθῇ τὴν σύμπτωσιν ταύτην μετ' ἐπιφυλάξεως ἢ μᾶλλον νὰ θεωρήσῃ τοὺς οὕτως ἐπερχομένους πόνους ὡς ἀνήκοντας οὐχὶ εἰς ἀληθῆ γαστραλγίαν, ἀλλ' εἰς γαστραλγικὴν δυσπεψίαν, καθ' ἅπερ ἀλλαχοῦ θέλομεν διαλάβει.

Ἡ π ί ε σ ι ς διεγείρει τὸν παροξυσμὸν ἢ αὐξάνει τοὺς πόνους μόνον, ὅτε τελεῖται ἐλαφρῶς, ἐν ᾧ τοὐναντίον ἰσχυρὰ πίεσις καὶ ἐπὶ εὐρείας ἐπιφανείας γιγνομένη οὐ μόνον εἶναι ἀνεκτὴ ὑπὸ τοῦ πάσχοντος, ἀλλὰ καὶ τὸν πόνον πολλάκις κατευνάζει. Τὸ δὲ χαρακτηριστικὸν τοῦτο δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς κάλλιστον διαγνωστικὸν σημεῖον τῆς περὶ ἧς πρόκειται παθήσεως ἀπὸ τοῦ καρκίνου καὶ τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους, ἔνθα ἡ πίεσις καθιστᾷ ἰσχυρότατον τὸν τοῦ στομάχου πόνον.

Οἱ ἔ μ ε τ ο ι, καθ' ἃ ἀνωτέρω εἴπομεν, λίαν ἐπιτείνουσι τὸν τῆς γαστραλγίας παροξυσμόν. Συμβαίνει δὲ τοῦτο, διότι ἕνεκα τοῦ ἐρεθισμοῦ, τῶν αἰσθητικῶν τοῦ στομάχου νεύρων ἐπέρχεται ταὐτοχρόνως ἢ παρακολουθεῖται διέγερσις τῶν κινητικῶν αὐτοῦ ἰνῶν, ὅτε, συσπωμένου τοῦ μυϊκοῦ τοῦ στομάχου ὑμένος, πιέζονται αἱ νευρικαὶ ἶνες, καὶ ἑπομένως ὁ πόνος ἀποβαίνει ἰσχυρότατος. Ἀλλ' οἱ ἔμετοι δὲν εἶναι ἐκ τῶν συνήθων τῆς γαστραλγίας συμπτωμάτων, διότι πολλάκις ἐλλείπουσι καὶ ἀντὶ τούτων παρατηροῦνται μόνον αἱ ἐπώδυνοι τοῦ στομάχου συνολκαί. Ἐνίοτε ὅμως ἐπέρχονται τοσοῦτον ἀκατάσχετοι, ὥστε ὁ στόμαχος ἐξαιρέσει τεμαχίων τινῶν πάγου οὐδὲν δύναται νὰ δεχθῇ, ἀποβάλλει δὲ οὐ μόνον τὰς στερεὰς οὐσίας ἀλλὰ καὶ αὐτὰς ἀκόμη τὰς ῥευστάς· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει κατά τινας ἡ αἰτία τούτων δύναναι νὰ ἀπο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δοθῇ πρὸς τὴν αὐτὴν τῆς γαστραλγίας αἰτίαν καὶ τὸν ὑστερισμόν.

Ἡ λῆξις τῶν ἐπωδύνων τούτων παροξυσμῶν εἶναι διάφορος, ἤτοι ἀνάλογος τῆς διαρκείας αὐτῶν καὶ τῆς ἐντάσεως τῶν πόνων· οὕτως ἐπὶ παροξυσμοῦ ἐλαφροῦ καὶ μικρᾶς διαρκείας ὁ πόνος καταπαύει ἀποτόμως καὶ ὁ ἄρρωστος ἀναλαμβάνει τὴν συνήθη αὐτοῦ ὑγείαν ἄνευ οὐδεμιᾶς μεταβολῆς ἢ ἀναρρώσεως· ὅτε ὅμως ὁ παροξυσμὸς εἶναι ἰσχυρὸς καὶ παρατεταμένος, οἱ ἄρρωστοι ἐπὶ μακρὸν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον χρόνον ἔχουσι τὸ ἐπιγάστριον ἐπώδυνον, εἰσὶ κεκμηκότες καὶ αἰσθάνονται τὰς δυνάμεις αὐτῶν ἐκλειπούσας· προαγγέλλεται δὲ τὸ τέλος ἑκάστου παροξυσμοῦ ὁτὲ μὲν διὰ χασμῶν, σκορδινισμάτων καὶ ἀναγωγῆς ἀερίων εὐόσμων ἢ δυσόσμων, ὁτὲ δὲ δι' ἀποβολῆς βλεννωδῶν οὐσιῶν, διὰ μικρᾶς ἐφιδρώσεως καὶ ἀποβολῆς οὔρων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀφθόνων εἴτε ὑδαρῶν εἴτε βαθέως κεχρωματισμένων.

Ἐπέρχονται δὲ οἱ γαστραλγικοὶ παροξυσμοί, καθ' ἃ ἀλλαχοῦ ἐμνήσθημεν, κατὰ διάφορα χρονικὰ διαστήματα, δύνανται ὅμως ἐνίοτε νὰ ἀναφανῶσιν ἐντὸς εἴκοσι τεσσάρων ὡρῶν καὶ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας κατὰ συνέχειαν. Ἄξιον δὲ σημειώσεως εἶναι ὅτι οὐδέποτε προκαλεῖ πυρετὸν ἡ πάθησις αὕτη· ἐὰν δὲ κατὰ τὸν παροξυσμὸν ἐξετάσωμεν τὸν σφυγμόν, εὑρίσκομεν αὐτὸν κατὰ φύσιν, ὡς καὶ τὴν καρδίαν· μόνον δ' ἐπὶ ἰσχυρῶν παροξυσμῶν, παρακολουθουμένων ὑπὸ μεγάλης διεγέρσεως, ἀποβαίνει ταχύτερος, μικρότερος τοῦ συνήθους καὶ εὐπίεστος ἢ ἔχει τινὰς διαλείψεις, ὅτε καὶ τὰ ἄκρα εἰσὶ ψυχρά. Ἐὰν δὲ ἀποβλέψωμεν εἰς τὰ μεταξὺ τῶν παροξυσμῶν μικρὰ διαστήματα παρατηροῦμεν ὅτι τινὲς τῶν ἀρρώστων πλὴν τῆς γαστραλγίας οὐδὲν ἕτερον αἰτιῶνται, ἐν ᾧ ἄλλοι παρουσιάζουσι διαρκεῖς τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος διαταράξεις.

Πεπτικαὶ διαταράξεις. Ἡ ὄρεξις συνήθως ἔχει κατὰ φύσιν καὶ πολλάκις εἶναι λίαν πυξημένη μέχρι βουλιμίας, ἐνίοτε ὅμως ὑπάρχει καὶ παντελὴς ἀνορεξία. Ἡ δὲ δίψα εἶναι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πύξημένη· ἡ δὲ γεῦσις ποικίλλει μεταξὺ τῶν ἀρρώστων, διότι τινὲς ἔχουσι ταύτην κατὰ φύσιν, ἐν ᾧ ἄλλοι λίαν ἠλλοιωμένην ἤτοι δριμεῖαν, ὀξεινον, ἁλμυρὰν ἢ πεπερόπαστον. Ἡ δὲ γλῶσσα εἶναι ὑγρὰ ἄνευ ἐπιχρίσματος καὶ ἄνευ ἐρυθρότητος. Αἱ δὲ τροφαί, ἃς ὁ στόμαχος πέπτει εὐκόλως ἢ οὐ, ποικίλλουσι σχεδόν, ὅσον καὶ οἱ ἄρρωστοι· διότι τινὲς μὲν τῶν ἀρρώστων ἀνέχονται μόνον τὸ γάλα, ἄλλοι δὲ αἰσθάνονται ὀλιγωτέραν δυσκολίαν εἰς τὴν πέψιν τοῦ κρέατος ἢ τῶν χόρτων καὶ ἄλλοι πέπτουσιν εὐκόλως τὰς μᾶλλον δυσπέπτους τροφάς· ἀλλὰ πλὴν τῆς ἰδιοτροπίας ταύτης τοῦ στομάχου παρατηρεῖται ἐνίοτε ὁτὲ μὲν τῆς ὀρέξεως διαστροφή, ἤτοι ἰδιαιτέρα κλίσις εἰς τροφὰς διεγερτικάς, ὡς εἰς τεταριχευμένους ἰχθῦς, ἀώρους καρπούς, ὁτὲ δὲ καὶ ἀληθὴς κυνορεξία, ἤτοι τρώγουσιν οἱ ἄρρωστοι κατὰ προτίμησιν πᾶσαν βρωμερὰν καὶ ἀκάθαρτον οὐσίαν.

Πρὸς τούτοις δὲ ἐκ μέρους τοῦ στομάχου παρατηρεῖται ὅτι εἴς τινας τῶν ἀρρώστων μετὰ τὴν εἰσφορὰν τῶν τροφῶν ἐπέρχεται βάρος, στρόφοι καὶ συνολκαί, ἐν ᾧ εἰς ἄλλους αἱ ἐπώδυνοι αὗται συναισθήσεις, ὑπάρχουσαι, ὅτε ὁ στόμαχος εἶναι κενός, καταπαύουσι μετὰ τὴν λῆψιν τῶν τροφῶν· ἔτι δὲ ἐνίοτε ἀναπτύσσεται ἐν τῷ στομάχῳ αἴσθημα καύσεως ἰσχυρᾶς, ἥτις, διήκουσα μέχρι τῶν παρισθμίων καὶ προκαλοῦσα διὰ τοῦ στόματος ἀποβολὴν ποσότητος ὑγροῦ δριμέος ἢ λίαν ὀξείνου, ἀποτελεῖ τὴν οὕτω καλουμένην πύρωσιν. Συνηθέστατα δὲ ἐπέρχεται μετεωρισμὸς τῆς κοιλίας καὶ ἰδίᾳ τοῦ ἐπιγαστρίου ἕνεκα ἀερίων προερχομένων εἴτε ἐξ ἀποσυνθέσεως τῶν τροφῶν εἴτε ἐκ διηθήσεως τούτων ἐκ τῶν τοιχωμάτων τῶν ἀγγείων. Διὰ δὲ τῆς ἐν τῷ στομάχῳ ἀναπτύξεως ἀερίων καὶ τῆς ἐντεῦθεν παραγομένης διατάσεως αὐτοῦ οὐ μόνον ἡ πέψις δυσκόλως τελεῖται καὶ καθίσταται ἐπώδυνος, ἀλλ' ὠθουμένου τοῦ διαφράγματος πρὸς τὰ ἄνω ἐπέρχεται ἡ τοσοῦτον συχνὰ παρατηρουμένη δυσκολία τῆς ἀναπνοῆς εἰς τοὺς γαστραλγικούς. Ἐκ δὲ τῆς λειτουργικῆς τῶν ἐντέρων διαταράξεως σπανίως ἐπέρχεται διάρροια, τοὐναντίον συνήθης εἶναι ἡ δυσκοιλιότης.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τὰ ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ ἀποτελέσματα τῆς παθήσεως ταύτης εἰσὶ διάφορα· παρετηρήθησαν ἄρρωστοι καὶ ἰδίᾳ ὑστερικαὶ γυναῖκες ἔχουσαι τὴν γαστραλγίαν μετὰ δυσπεπτικῶν διαταράξεων ἐπὶ ἔτη πολλὰ ἄνευ οὐδεμιᾶς τοῦ ὀργανισμοῦ ἀλλοιώσεως, τοὐναντίον μάλιστα διετήρουν καὶ τὴν εὐεξίαν, ἣν πρότερον εἶχον· συνηθέστερον ὅμως ἡ γαστραλγία, ὅταν ὑπάρχῃ μετὰ ἐπανειλημμένων ἐμέτων, ἐπιφέρει ἂν οὐχὶ καχεξίαν, ὡς τινες παρεδέχθησαν, τοὐλάχιστον διατάραξιν τῆς θρέψεως καὶ ἑπομένως ἀπίσχνανσιν· ἔτι δὲ ὑπάρχει σχεδὸν πάντοτε ἀναιμία, ἥτις δύναται νὰ θεωρηθῇ εἴτε ὡς αἰτία εἴτε ὡς ἀποτέλεσμα τῆς παθήσεως· διὸ σχεδὸν πάντοτε οἱ ἄρρωστοι αἰτιῶνται παλμούς, ἐμβοὰς τῶν ὠτων καὶ σκοτοδινιάσεις· πρὸς δὲ τούτοις ἀπαντᾷ συνήθως παρὰ ταῖς γυναιξὶν ἡ ἀμηνόρροια καὶ ἡ λευκόρροια. Ὁσάκις δέ, ὅπερ σπανιώτατον, παρατηρεῖται ἡ ἀπίσχνανσις μετὰ ἐλαφροῦ πυρετοῦ, ἂν μὴ εἶναι ἀποτέλεσμα κακῆς διαίτης, ἢ δὲν συμπίπτει μετὰ ἰσχυρῶν παροξυσμῶν ἐντὸς μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος ἐπερχομένων, τότε ἀνάγκη νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι πρόκειται περί τινος ὀργανικῆς ἐπιπλοκῆς.

Τέλος δὲ ὡς ἐπακόλουθα τῆς γαστραλγίας καὶ ἰδίᾳ εἰς νευροπαθῆ πρόσωπα εἰσὶ διαταράξεις τοῦ νευρικοῦ συστήματος· πλὴν δὲ τῶν διαφόρων νευραλγιῶν καὶ τῆς ὑπεραισθησίας τοῦ δέρματος, τῶν προερχομένων ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ, πολλάκις ἐπεκτεινόμενος οὗτος μέχρι τοῦ ἐγκεφάλου προκαλεῖ διατάραξιν τούτου, ἥτις συνίσταται εἰς διαφόρους τῷ πάσχοντι συναισθήσεις, αἵτινες ἀποτελοῦσι κατάστασιν παρεμφερῆ τῆς ὑποχονδρίας· ἤτοι ὁ ἄρρωστος εἶναι διηνεκῶς ἀνήσυχος, αἰτιᾶται βάρος κατὰ τὴν κεφαλὴν ἢ αἰσθάνεται αὐτὴν κενὴν καὶ φρονεῖ ὅτι ἐπαπειλεῖται ὑπὸ βαρέος τινὸς νοσήματος· ἔχει δὲ τὴν μνήμην ἠλαττωμένην, τὴν θέλησιν ἀδύνατον καὶ μετὰ δυσκολίας συγκεντρώνει τὰς σκέψεις αὐτοῦ· διὸ ἡ μὲν διανοητικὴ ἐργασία ἀποβαίνει αὐτῷ ἀηδής, ἡ δὲ σωματικὴ λίαν ἐπίπονος· ἔτι δὲ καθίσταται δειλὸς καὶ εὑρίσκεται ἐν διαρκεῖ θλίψει διὰ τὴν μείωσιν τῶν διανοητικῶν αὐτοῦ δυνάμεων.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ δὲ κατάστασις αὕτη, ἀκίνδυνος αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν καὶ ὅλως παροδική, ἐπιτείνεται ἢ ἐλαττοῦται ἀναλόγως τῆς διαταράξεως τοῦ στομάχου καὶ τοῦ ἐντεῦθεν ἐπερχομένου ἐρεθισμοῦ τοῦ ἐγκεφάλου, παρέρχεται δὲ βαθμηδὸν ἐφ' ὅσον ἡ πάθησις μετὰ τῶν δυσπεπτικῶν φαινομένων ἐξαλείφεται τῇ καταλλήλῳ θεραπείᾳ.

Πορεία. Ἡ πορεία τῆς γαστραλγίας ἐξαρτᾶται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ τῆς αἰτίας, ἥτις ταύτην προεκάλεσεν· ἐπειδὴ δὲ ἐνίοτε ἀναφαίνεται ἡ πάθησις αὕτη ἀποτόμως δι' ἰσχυροῦ παροξυσμοῦ, ὃν ἀνωτέρω περιεγράψαμεν, τούτου ἕνεκα παρεδέχθησαν δύο μορφὰς ὀξεῖαν καὶ χρονίαν.

Καὶ ἡ μὲν ὀξεῖα μορφὴ πλὴν τοῦ ἐντόνου παροξυσμοῦ οὐδὲν τὸ ἰδιάζον ἔχει· ἡ δὲ χρονία ὁτὲ μὲν εἶναι ἀπότοκος ὀξέων παροξυσμῶν, πολλάκις ἐπαναλαμβανομένων, ὁτὲ δὲ ὑπάρχει ἐξ ἀρχῆς τοιαύτη, ὅτε ὁ πόνος εἶναι ἧττον ἰσχυρός, μᾶλλον συνήθης καὶ ἐνίοτε ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μεταβάλλεται εἴτε ἐπιτεινόμενος εἴτε ἐλαττούμενος· οὐχὶ ὅμως σπανίως ἕνεκα δεδομένης τινὸς ἀφορμῆς καὶ μάλιστα ἐκ παρεμπιπτούσης τινὸς νόσου, καθ' ἣν ἐπέρχεται ἐξάντλησις τοῦ ἀρρώστου, ὁ πόνος καθίσταται ἰσχυρότατος. Ὑπὸ τοιούτους δὲ ὅρους ἡ γαστραλγία δύναται νὰ διαρκέσῃ οὐ μόνον ἐπὶ ἑβδομάδας καὶ μῆνας, ἀλλ' ἐπὶ ἔτη ὁλόκληρα. Ἐνίοτε δὲ παρατηροῦνται καὶ διαλείψεις τῆς παθήσεως ταύτης, ἤτοι ἀφ' οὗ ἐπί τινα χρόνον οἱ τοῦ στομάχου πόνοι, ὡς καὶ οἱ παροξυσμοί, εἶχον παύσει ὁλοτελῶς, αἴφνης ἐπανελήφθησαν καὶ διήρκεσαν ἐπὶ μακρὸν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον χρόνον. Οὐχ ἧττον δὲ καὶ ἡ τελεία τῆς γαστραλγίας θεραπεία δὲν εἶναι σπανία.

Πρόγνωσις. Ἡ πρόγνωσις μεγίστην σχέσιν ἔχει τόσον πρὸς τὴν αἰτιολογίαν, ὅσον καὶ πρὸς τὴν μορφήν, ὑφ' ἣν ἐξεδηλώθη ἡ πάθησις· οὕτω καρδιαλγία, ἐπερχομένη κατὰ τὴν ἀνάρρωσιν ἢ ἐξ ἀπωλείας αἵματος, ἔχει ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ αἰσιωτέραν πρόγνωσιν τῆς προελθούσης ἕνεκα ὑστερισμοῦ, ἀρθρίτιδος ἢ ἐκ παθήσεως τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ νωτιαίου μυελοῦ. Ὡσαύτως γαστραλ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γία, πρόσφατος καὶ κατὰ μακρὰ διαλείμματα ἀναφαινομένη, οὐδὲν τὸ ἀνησυχαστικὸν παρουσιάζει, ἐν ᾧ, ὅτε αὕτη εἶναι πεπαλαιωμένη, μὴ ὑποχωρήσασα εἰς οὐδεμίαν θεραπευτικὴν ἀγωγήν, παρακολουθεῖται δὲ ὑπὸ ἐξαντλήσεως τῶν δυνάμεων τοῦ ἀρρώστου, τότε ὀφείλει τις νὰ ἦναι λίαν προφυλακτικός, ὅπως μὴ ἡ κατὰ τὸ φαινόμενον αὕτη πρωτοπαθὴς γαστραλγία ἀποδειχθῇ βραδύτερον συμπτωματικὴ ὀργανικῆς τοῦ στομάχου ἀλλοιώσεως ἢ φυματιώσεως τῶν πνευμόνων.

Διάγνωσις. Ἡ διάγνωσις τῆς γαστραλγίας, ἐπειδὴ ἐκδηλοῦται δι' ἐπωδύνου κατὰ τὴν κοιλιακὴν χώραν παροξυσμοῦ, κατ' ἀρχὴν εἶναι δύσκολος· δι' ὃ ἐν πρώτοις ἀνάγκη νὰ προσδιορισθῇ ἡ ἕδρα τούτου, ἐὰν δῆλα δὴ ὑπάρχῃ ἐν τῷ στομάχῳ ἢ εἰς ἕτερον παρακείμενον ὄργανον, καὶ δεύτερον ἐὰν ὁ παροξυσμὸς αἰτίαν ἔχει τὴν ἐν λόγῳ πάθησιν ἢ προέρχεται ἐξ ἑτέρας τοῦ στομάχου νόσου, δυναμένης νὰ παραγάγῃ τοιοῦτον.

Ἐκ δὲ τῶν παρακειμένων τῷ στομάχῳ ὀργάνων ἐν πρώτοις ὀφείλει νὰ ἀποβλέψῃ τις εἰς τὰς παθήσεις τοῦ ἥπατος καὶ ἐκ τούτων ἰδίᾳ εἰς τοὺς κωλικούς, οἵτινες δύνανται εὐκόλως νὰ συγχυσθῶσι πρὸς τὸν γαστραλγικὸν παροξυσμόν, διότι ἐν τῇ μιᾷ, ὡς καὶ τῇ ἑτέρᾳ παθήσει, ὑπάρχουσι πολλὰ τὰ κοινὰ συμπτώματα· ἤτοι πόνος κατὰ τὴν κοιλίαν, ἢ ἐπὶ τὸ μέσον τοῦ στομάχου, ναυτιάσεις, ἔμετοι, δύσπνοια καὶ ὁ ἄρρωστος ῥιπτάζεται ἀκαταπαύστως, οὐδεμίαν εὑρίσκων ἡσυχίαν. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἡ διάγνωσις εἶναι εὐχερής, ἐὰν κατὰ τοὺς κωλικοὺς τοῦ ἥπατος ἐπέρχεται ἰκτερικὴ τοῦ ἀρρώστου χρῶσις ἢ εὑρίσκονται ἐν τοῖς οὔροις ἴχνη χολῆς· ἀλλ' ἐκ τῶν χολολίθων δὲν παράγονται συνήθως τὰ ἡπατικὰ ταῦτα φαινόμενα, διότι, ὅπως παραχθῇ ἴκτερος, πρέπει νὰ γίνῃ ἐνσφήνωσις τοῦ λίθου ἐν τοῖς χολαγωγοῖς, ὅπερ σπανίως συμβαίνει· τούτου δ' ἕνεκα λαμβάνονται ὑπ' ὄψει ἕτερα διακριτικὰ σημεῖα· ἤτοι οἱ κωλικοὶ τοῦ ἥπατος ἐπέρχονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δύο ἢ τέσσαρας ὥρας μετὰ τὴν λῆψιν τῶν τροφῶν καὶ συνο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δεύονται συνήθως ὑπὸ ἐμέτων χολωδῶν, ἔτι δὲ ὁ πόνος εἰς τοὺς κωλικοὺς ἐδράζει κυρίως ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ ὑποχονδρίου, ἐν ᾧ εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων τῆς γαστραλγίας ὁ πόνος εἶναι ἀριστερά· ἐὰν δὲ εἰς τοὺς κωλικοὺς οἱ πόνοι καταλαμβάνουσι τὴν κοιλίαν καὶ ἐπεκτείνονται ἀκτινηδὸν κατὰ τὴν ῥάχιν μέχρι τῆς ὠμοπλάτης, οὐχ ἧττον ἡ μεγαλητέρα ἔντασις αὐτῶν εἶναι πάντοτε ἡ ἡπατικὴ χώρα, καθ' ἃ δυνάμεθα νὰ ἐξακριβώσωμεν τοῦτο διὰ τῆς πιέσεως· τέλος δὲ διὰ τῆς ἐπικρούσεως εὑρίσκομεν τὸ ἧπαρ πύξημένον τὸν ὄγκον ἕνεκα τῆς ὑπεραιμίας ἣν ὑφίσταται.

Δεύτερον ἡ γαστραλγία δύναται νὰ συγχυσθῇ πρὸς τοὺς κωλικοὺς τῶν νεφρῶν, ἀλλ' οὗτοι οὐδόλως δυσχεραίνουσι τὴν διάγνωσιν ταύτης, τὸ μὲν ἕνεκα τῆς ἕδρας τῶν πόνων καὶ τῆς ἀλλοίας τούτων διακλαδώσεως, τὸ δὲ ἐκ τῆς διαταράξεως τῶν οὔρων καὶ τῆς ἐν αὐτοῖς εὑρισκομένης ψάμμου.

Αἱ τοῦ στομάχου νόσοι, πρὸς ἃς ἡ γαστραλγία εἰς βαθμόν τινὰ δύναται νὰ ταὐτισθῇ, εἰσὶν ἡ χρονία γαστρῖτις, τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος καὶ ὁ καρκίνος.

Ἡ χρονία γαστρῖτις πρὸ πολλοῦ συνεχέετο πρὸς τὴν γαστραλγίαν, ἀλλ' ἐὰν ζητήσῃ τις τὰ χαρακτηρίζοντα ἑκάστην τούτων συμπτώματα εὐκόλως ἀποφεύγει τὴν πλάνην. Ἐν τῇ γαστραλγίᾳ ὁ πόνος εἶναι ὑποσυνεχὴς ἢ ἀναφαίνεται κατὰ διάφορα διαλείμματα, παύει ἢ ἐλαττοῦται πολλάκις τῇ πιέσει καὶ διήκει ἀκτινηδὸν κατὰ διάφορα τοῦ σώματος μέρη, ἐν ᾧ ὁ ἐκ τῆς χρονίας γαστρίτιδος προκαλούμενος πόνος εἶναι ἧττον ἔντονος, διαρκέστερος, μᾶλλον ὑπόκωφος καὶ ἀναφαίνεται συνήθως ὀλίγας ὥρας μετὰ τὴν λῆψιν τῶν τροφῶν· ἐὰν δὲ προκαλέσωμεν πίεσιν κατὰ τὸ ἐπιγάστριον, παρατηροῦμεν ὅτι, οἱανδήποτε καὶ ἂν εἶχεν ἔντασιν ὁ πόνος, πάντοτε καθίσταται ἰσχυρότερος. Πρὸς δὲ τούτοις αἱ ἐκ τοῦ πεπτικοῦ συστήματος διαταράξεις εἰς τὴν χρονίαν γαστρίτιδα εἰσὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χρόνιαι καί, ἐν ᾧ εἰς τὴν γαστραλγίαν ἡ ὄρεξις διατηρεῖται κατὰ φύσιν ἢ ἐνίοτε εἶναι ηὐξημένη μέχρι βουλιμίας, εἰς τὴν γαστρίτιδα τοὐναντίον ἐλλείπει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται ἀποστροφὴν πρὸς τὰς τροφάς· τέλος δὲ οἱ ἔμετοι εἰσὶ συνεχέστεροι καὶ ἀποβάλλουσιν οὐ μόνον κατὰ προτίμησιν τὰς τροφάς, ἀλλὰ δύνανται οὐχὶ σπανίως τὰ ἐμέσματα νὰ σύγκεινται ἐκ βλεννωδῶν ἢ κολλωδῶν οὐσιῶν ἢ ἐνίοτε νὰ ὦσι χολώδη καὶ σπανιώτατα, ὅταν ὑπάρχωσιν ἐξελκώσεις ἐν τῷ στομάχῳ, νὰ περιέχωσι ποσότητά τινα αἵματος.

Τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος οὐδεμίαν δυσχέρειαν παρέχει εἰς τὴν διάγνωσιν τῆς γαστραλγίας, διότι, καί τοι οἱ ἐξ αὐτοῦ πόνοι εἰσὶ λίαν ὀδυνηροὶ καὶ πολλάκις ἐπέρχονται κατὰ παροξυσμοὺς ὁμοίους πρὸς τοὺς τῆς γαστραλγίας, οὐχ ἧττον συνοδεύονται ὑπὸ συμπτωμάτων ἅτινα οὐδέποτε ὑπάρχουσιν εἰς τὴν γαστραλγίαν· οὕτως ἡ ἐμφάνισις ἢ ἡ ἐπίτασις τῶν πόνων μετὰ τὸ γεῦμα, οἱ χαρακτηριστικοὶ τοῦ ἕλκους ἔμετοι οἵτινες εἰσὶ πάντοτε ἐπώδυνοι καὶ πολλάκις ἐν δυσαναλογίᾳ πρὸς τὴν εἰσφορὰν τῶν βρωμάτων, ἡ κατὰ τὴν ξιφοειδῆ ἀπόφυσιν ἕδρα τοῦ πόνου μετὰ τοῦ κατὰ τὴν ῥάχιν ἐπωδύνου σημείου καὶ τέλος αἱ αἱματεμέσεις εἰσὶ συμπτώματα τοσοῦτον διακριτικὰ τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου, ὥστε ἡ ἔλλειψις τούτων εἶναι ἀρκετή, ὅπως διαγνωσθῇ ἀκριβῶς ἡ γαστραλγία.

Ὡσαύτως καὶ ὁ καρκίνος τοῦ σταμάχου δὲν παρουσιάζει δυσκολίαν εἰς τὴν διαφορικὴν τῆς γαστραλγίας διάγνωσιν, διότι ἡ παντελὴς ἀνορεξία, ἡ ἡλικία τοῦ ἀρρώστου, ἡ χαρακτηριστικὴ τοῦ προσώπου χροιά, ἡ ταχεῖα τῶν δυνάμεων ἔκλυσις, τὰ οἰδήματα, ἡ εὕρεσις κατὰ τὸ ἐπιγάστριον ὄγκου καὶ αἱ πιθαναὶ αἱματεμέσεις μετὰ τῶν μελάνων εἰσὶ καθαρῶς συμπτώματα τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου.

Ἐν γένει δὲ ἐπὶ ὀργανικῶν τοῦ στομάχου νόσων πρέπει ὁ ἰατρὸς νὰ ἐξετάσῃ ἁπάσας τὰς ἐξ αὐτῶν ἐπερχομένας

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λειτουργικὰς διαταράξεις, ὥστε νὰ σχηματίσῃ τελείαν διάγνωσιν.

Θεραπεία. Ἡ θεραπεία τῆς γαστραλγίας συνίσταται τὸ μὲν εἰς τὴν κατεύνασιν τοῦ παροξυσμοῦ, τὸ δὲ εἰς τὴν ἄρσιν τῶν αἰτίων, ἤτοι εἰς τὴν καταπολέμησιν, ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν, αὐτῶν τούτων τῶν νόσων, ἐξ ὧν ἡ πάθησις προεκλήθη.

Πρὸς κατεύνασιν δὲ τοῦ παροξυσμοῦ δίδομεν τὸ ὄπιον, ὅπερ ἀπεδείχθη ἀνυσιμώτατον ἐνταῦθα, ὡς καὶ ἐν γένει κατὰ τῶν πόνων τοῦ στομάχου τῶν ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας προερχομένων, εἴτε ἐκ τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους, εἴτε ἐκ τοῦ καρκίνου εἴτε καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς γαστρίτιδος καθ' ἃ ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ἐμνήσθημεν. Κυρίως δὲ μεταχειριζόμεθα σκευασίας τούτου, αἵτινες κάλλιον ἁρμόζουσιν εἰς τὴν ἰδιάζουσαν ταύτην διατάραξιν, ἐξ ὧν προτιμητέα τὸ ὀπιοῦχον ὄξος ἢ αἱ μέλαιναι τῶν Ἄγγλων σταγόνες, τὸ ὁποῖον χορηγοῦμεν κατὰ τὸν παροξυσμὸν ἐκ μιᾶς μέχρι τριῶν σταγόνων ἐντὸς ὕδατος, τεμαχίου σακχάρεως ἢ καὶ διαλύσεώς τινος. Ἐπειδὴ δὲ ἡ σκευασία αὕτη, μὴ χορηγουμένη μετὰ προσοχῆς, δύναται νὰ ἐπιφέρῃ δυσάρεστα ἀποτελέσματα ἐκ τῆς ἀφθόνου ποσότητος ὀπίου ἣν περιέχει, τούτου ἕνεκα ὁ Gallard ἐτροποποίησε ταύτην, παρασκευάσας διάλυσιν ἐξ ὑδροχλωρικῆς μορφίνης, ἣν ἀπεκάλεσε κατ' ἀντίθεσιν λευκὰς σταγόνας καὶ ἥτις χορηγεῖται, ὡς ἡ ἀνωτέρω. Ὡσαύτως ἐν ὥρᾳ παροξυσμοῦ δίδομεν τὸ λαύδανον τοῦ Sydenham κατὰ ἓξ μέχρι εἴκοσι σταγόνων ἢ τὴν ὑδροχλωρικὴν μορφίνην εἰς κόνιν ἢ καταπότια. Ἐπὶ παροξυσμοῦ ὅμως λίαν ἰσχυροῦ καὶ παρατεταμένου, ὅτε τὸ προσφερόμενον φάρμακον ἀποβάλλεται διὰ τῶν ἐμέτων, παραγγέλλομεν κλύσματα λαυδανοῦχα ἢ μετὰ χλωριάλης ἤ, ὅπερ προτιμότερον, ποιούμεθα χρῆσιν τῶν ὑποδορίων τῆς μορφίνης ἐνέσεων καὶ ἐν ἀνάγκῃ αὐτῆς τῆς ἀτροπίνης, ἀλλὰ ταύτης μετ' ἄκρας προφυλάξεως. Ἐὰν δὲ κατὰ τὸν παροξυσμὸν οἱ ἔμετοι εἶναι ἀκατάσχετοι, ἐπιθέτομεν ἐπὶ τοῦ στομάχου κύστιν πεπληρωμένην πάγου ἢ δίδομεν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦτον εἰς μικρὰ τεμάχια ἐσωτερικῶς καὶ κατὰ μικρὰ διαστήματα τὸ ἀντεμετικὸν ποτὸν τοῦ Riviere.

Πρὸς τοῖς ἀνωτέρω κατὰ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ στομάχου συμβουλεύουσι τὰς εἰσπνοὰς τοῦ αἰθέρος ἢ χλωροφορμίου, ὡς καὶ τὴν χρῆσιν τούτων ἐσωτερικῶς ἐντὸς καψακίων ἢ διαλύσεώς τινος. Ἔτι δὲ μεταχειριζόμεθα διάφορα κατὰ τὴν στομαχικὴν χώραν ἀντισπαστικά, ὡς τὴν ἐπίθεσιν συναπισμῶν, θερμῶν φλανελῶν ἢ τὰς ξηρὰς ἐντριβάς· ἐὰν δὲ μετὰ τὰ ἀνωτέρω ὁ παροξυσμὸς διαρκεῖ ἢ ἐπαναλαμβάνεται κατὰ συχνὰ διαλείμματα, παραγγέλλομεν τῷ πάσχοντι χλιαρὸν λουτρόν, ἐν ᾧ διαμένει ἐφ' ὅσον τὸ δυνατὸν πλειότερον χρόνον.

Μετὰ δὲ τὴν κατάπαυσιν τοῦ παροξυσμοῦ ἐξακολουθοῦμεν ἐπί τινα εἰσέτι καιρὸν τὰ ναρκωτικά· ἀλλ' ἀντὶ νὰ λαμβάνῃ πρὸ τοῦ γεύματος ὁ ἄρρωστος σταγόνας 4 μέχρι 8 λαυδάνου, ὡς τινὲς παραγγέλλουσιν, προτιμητέα ἡ χρῆσις τῶν οὐδετέρων κόνεων, ἤτοι βισμουθίου, μαγνησίας καὶ φωσφορικῆς τιτάνου, αἵτινες, ἀναμιγνυόμεναι μετὰ μικρᾶς ποσότητος μορφίνης, τὰ μάλα συντελοῦσι πρὸς τὴν ἐλάττωσιν τῶν πόνων καὶ ὅτε μάλιστα εἰσὶ λίαν ἰσχυροί.

Ἡ δὲ κατὰ τῶν αἰτίων θεραπεία τῆς γαστραλγίας δὲν εἶναι πάντοτε εὐχερής. Ὅτε μάλιστα αὕτη προέρχεται ἐξ ὀργανικῆς τοῦ στομάχου ἀλλοιώσεως, ἐκ φυματιώσεως τῶν πνευμόνων ἢ ἐκ νοσημάτων τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος, δυστυχῶς οὐδὲν δυνάμεθα νὰ πράξωμεν, εἰ μὴ νὰ ἐνεργήσωμεν συμπτωματικῶς κατὰ τοῦ πόνου. Ἐὰν ἡ γαστραλγία εἶναι ἀποτέλεσμα χλωραναιμίας, τινὲς ἀποκρούουσι παντελῶς τὴν χρῆσιν τοῦ σιδήρου, ὡς ἐρεθίζοντος τὸν στόμαχον καὶ προκαλοῦντος αὔξησιν τῶν πόνων καὶ ἐπίτασιν τῆς γαστραλγίας· τὸ βέβαιον δὲ εἶναι ὅτι ἡ ἀπότομος τοῦ σιδήρου χρῆσις, τὸ εἶδος τῆς σκευασίας καὶ ἡ μεγάλη ποσότης αὐτοῦ, καὶ ἄνευ τῆς παθήσεως ταύτης, δύναται εἰς ἐξηντλημένους ὀργανισμοὺς νὰ προκαλέσῃ πόνους καὶ ἐνίοτε λίαν ἰσχυροὺς ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ, ὃν ἐπιφέρει ἐπὶ τῶν νεύρων τοῦ στομάχου καὶ ἰδίᾳ τοῦ ἡλιακοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πλέγματος· ἀλλ' ἐὰν μεταχειρισθῶμεν τὰς μᾶλλον τοῦ σιδήρου εὐπέπτους σκευασίας καὶ εἰς μικρὰς δόσεις, προσθέσωμεν δὲ εἰς ταύτας μικρὰν ποσότητα ὀπίου, ἐπιτυγχάνομεν τὴν ἀνεκτικότητα τοῦ στομάχου καὶ ἔχομεν τὰ ἐκ τοῦ φαρμάκου ἀγαθὰ ἀποτελέσματα. Ἐπὶ εὐαισθησίας δὲ τοῦ στομάχου, παρακολουθουμένης ὑπὸ ἀτονίας καὶ ἀνευρυσμοῦ τῶν τοιχωμάτων αὐτοῦ, μεταχειριζόμεθα τὰ κατὰ τοῦ ἀνευρυσμοῦ παραγγελλόμενα. Ἰδίᾳ δὲ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἐπετύχομεν εὐάρεστα ἀποτελέσματα διὰ τῆς τονώσεως τοῦ στομάχου, μεταχειρισθέντες τὴν κίναν μετὰ τῆς βαλεριάνης, ἔτι δὲ τὰ ἐμετικὰ κάρυα καὶ ἰδίᾳ τὰς πικρὰς σταγόνας τοῦ Baumé. Ἐὰν δὲ ἡ εὐαισθησία τοῦ στομάχου εἶναι τοιαύτη ὥστε καὶ μετὰ τὴν τόνωσιν αὐτοῦ διὰ τῶν ἀνωτέρω φαρμάκων δὲν δύναται νὰ δεχθῇ οἱανδήποτε τοῦ σιδήρου σκευασίαν, εἶναι δὲ ἀπαραίτητος διὰ τὸν πάσχοντα ἡ χρῆσις αὐτοῦ, τότε παραγγέλλομεν τὰ μεταλλικὰ ὕδατα, ὡς τοῦ Saint-Moritz, Spa, Pyrmont καὶ Schwalbach, ἅτινα ἀπεδείχθησαν λίαν ὠφέλιμα. Ὅτε ἡ γαστραλγία συνυπάρχει μετὰ διαταράξεως τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ ὑστερικῶν φαινομένων, πλὴν τῶν ναρκωτικῶν καὶ τονικῶν μεταχειριζόμεθα τὰ ἀντισπασμωδικά, ὡς τὴν βαλεριάνην, τὸ καστόριον, τὸν ψευδάργυρον καὶ ἰδίᾳ τὸ βρωμιοῦχον κάλιον. Ἔτι δὲ κατὰ τῆς γαστραλγίας συμβουλεύομεν τὴν ὑδροθεραπείαν, ἥτις, μεθοδικῶς γιγνομένη, δύναται νὰ παράσχῃ κάλλιστα ἀποτελέσματα. Τέλος δὲ ἐὰν ἡ γαστραλγία ἐπέρχεται κατὰ ὡρισμένα χρονικὰ διαστήματα καὶ εἶναι ἀποτέλεσμα ἐλείου μιάσματος, ἡ ἄμεσος αὐτῆς θεραπεία συνίσταται εἰς τὴν χρῆσιν τῆς κινίνης.

Πλὴν δὲ τῆς χρήσεως τῶν ἀνωτέρω φαρμακευτικῶν μέσων πρέπει ὁ ἰατρὸς νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν κατάλληλον δίαιταν πρὸς τὴν ἰδιοτροπίαν τοῦ στομάχου καὶ τὴν τυχὸν ὑπάρχουσαν ἐξάντλησιν τῶν δυνάμεων τοῦ ἀρρώστου, ὅτε αἱ τροφαὶ ἀνάγκη νὰ ὦσιν εὔπεπτοι καὶ ἡ ποσότης αὐτῶν οὐχὶ ἄφθονος, ὁ δὲ ἄρρωστος νὰ ἀποφεύγῃ τὴν χρῆσιν πάσης ἐρεθιστικῆς οὐσίας καὶ μάλιστα τῶν πνευματωδῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ποτῶν· ἐὰν δὲ ὁ παροξυσμὸς ἐπέρχεται συχνάκις καὶ οἱ πόνοι ἐξακολουθοῦσιν ἐπὶ ἡμέρας, ὡς τροφὴν λαμβάνει ὁ ἄρρωστος εἴτε ζωμὸν μεθ' ἑνὸς προσφάτου ᾠοῦ εἴτε γάλα, ποιούμενος ἅμα χρῆσιν τῶν οὐδετέρων κόνεων μετὰ τῆς μορφίνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'.

ΡΗΞΙΣ, ΔΙΑΤΡΗΣΙΣ ΚΑΙ ΣΥΡΙΓΓΙΑ ΤΟΥ ΣΤΟΜΑΧΟΥ

Διὰ τῶν ὀνομασιῶν τούτων ἐννοοῦσι τὴν κατὰ διάφορον βαθμὸν ἐπενεχθεῖσαν λύσιν τῆς συνεχείας τῶν γαστρικῶν τοιχωμάτων καὶ τὴν συγκοινωνίαν τοῦ στομάχου μετὰ τῶν παρακειμένων κοιλοτήτων (κοιλίας, θώρακος) ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ δέρματος.

Καὶ συνηθέστερον ἥ τε ῥῆξις καὶ ἡ διάτρησις τοῦ στομάχου εἰσὶν ἐπιφαινόμενα συναφῆ, διότι πολλάκις ἡ διάτρησις ἐπέρχεται συνεπείᾳ προηγηθείσης ῥήξεως τοῦ στομάχου. Οὐχ ἧττον ἀναφέρουσι περιπτώσεις, καθ' ἃς ἡ ῥῆξις ἐπῆλθεν ἄνευ οὐδεμιᾶς προηγουμένης βλάβης, ἀλλ' εἴτε ἐκ μεγίστης διατάσεως τῶν γαστρικῶν τοιχωμάτων ἕνεκα ἀφθόνου ἀναπτύξεως ἀερίων, εἴτε ἕνεκα βιαίας τῶν μυῶν τῆς κοιλίας κινήσεως, ὡς κατὰ τὴν ἀποπάτησιν, εἰς κοπιώδεις ἐμέτους ἢ κατὰ τὴν ἀνύψωσιν σώματος βαρέος· ἀλλὰ τὰς περιπτώσεις ταύτας, ἃς πρῶτος ὁ Lefevre ἀνέφερεν ἐν ἀνακοινώσει κατὰ τὸ 1842 καὶ ἐξ ὧν τὴν ῥῆξιν τοῦ στομάχου αὐτόματον ἀπεκάλεσεν, οἱ συγγραφεῖς ἀμφισβητοῦσιν ἢ φρονοῦσιν ὅτι τὰ ἐπενεγκόντα ταύτην αἴτια ἐπενήργησαν ἐπὶ στομάχου οὐχὶ ὑγιοῦς, ἀλλ' ἐν λανθανούσῃ καταστάσει ἔχοντος ἠλλοιωμένα τὰ τοιχώματα αὐτοῦ.

Αἴτια. Τὰ αἴτια τῆς διατρήσεως τοῦ στομάχου καὶ τῆς παραγωγῆς τῶν συριγγίων εἰσὶ τ υ χ α ῖ α καὶ π α θ ο λ ο γ ι κ ά, ἤτοι ὑπαγόμενα εἰς πάθησίν τινα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Καὶ εἰς μὲν τὰ τ υ χ α ῖ α κατατάττουσιν ἐν πρώτοις πᾶσαν τοῦ στομάχου γιγνομένην τρῶσιν εἴτε δι' ὀξέος τινὸς ὀργάνου εἴτε διὰ πυροβόλου ὅπλου. Καί τοι δὲ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρόκειται μᾶλλον περὶ πληγῆς αὐτοῦ ἢ τῆς κυρίως διατρήσεως, οὐχ ἧττον δύναται καὶ κατὰ ταύτην νὰ παραχθῇ συρίγγιον. Δεύτερον τὰ καταποθέντα ἀλλότρια σώματα καὶ ἐκ τούτων ἰδίᾳ τὰς βελόνας καὶ ἀκάνθας, αἵτινες ἐμπηγνύμεναι ἐντὸς τῶν γαστρικῶν τοιχωμάτων προκαλοῦσι φλεγμονώδη ἐξέλκωσιν καὶ βραδύτερον διάτρησιν τούτων. Πλὴν τούτων τινὲς ἐφρόνουν, ὅτι καὶ αἱ ἕλμινθες ἠδύναντο νὰ διατρήσωσι κατὰ διάφορα μέρη τὸν ἐντερικὸν σωλῆνα, ἀλλὰ κατὰ τὰς τελευταίον γενομένας παρατηρήσεις ὑπὸ τοῦ Blainville, ἀπεδείχθη ἀνακριβὲς τοὐλάχιστον ἐὰν αὗται ἐδράζουσιν εἰς ὄργανον ὑγιές.

Τέλος δὲ εἰς τὴν τάξιν ταύτην τῶν αἰτίων ὑπάγονται τὰ διαβρωτικὰ δηλητήρια, ἅτινα ἐνεργοῦσι διττῶς· ἢ σφακελοῦσι πάραυτα τοὺς ὑμένας τοῦ στομάχου καὶ ἐπιφέρουσι τὴν διάτρησιν αὐτοῦ, ὅπερ ἰδίᾳ συμβαίνει, ὅτε ταῦτα εἰσὶ πεπυκνωμένα, ἢ φλεγμαίνοντα τοὺς ἱστοὺς ἐξελκοῦσιν αὐτοὺς καὶ παράγουσι τὴν διάτρησιν βαθμηδὸν ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς ἑλκώδους ἐπεξεργασίας.

Τὰ δὲ π α θ ο λ ο γ ι κ ὰ περιλαμβάνουσι τὰς διαφόρους τοῦ στομάχου νόσους, ἃς ἔχομεν ἤδη περιγράψει καὶ αἱ ὁποῖαι ἀναλόγως τῆς συχνότητος τῆς παραγωγῆς τῆς ῥήξεως ἢ διατρήσεως εἰσὶ τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου, ὁ καρκίνος, τὰ ἀποστήματα, ἡ χρονία γαστρῖτις καὶ ἰδίᾳ ἡ τῶν οἰνοποτῶν. Ἅπασαι δὲ αὗται αἱ παθήσεις ἐπιφέρουσι τὴν διάτρησιν ἐκ τῶν ἔσω πρὸς τὰ ἔξω, ἤτοι ἐκ τῆς κοιλότητος τοῦ στομάχου πρὸς τὸ περιτόναιον. Πλὴν δὲ τούτων καὶ φυμάτια ὑπὸ τὸν βλεννογόνον ἢ ὀρρογόνον ὑμένα ἐδράζοντα, ὡς καὶ κομμιώδεις ὄγκοι, δύνανται, καί περ σπανίως, ἀφ' οὗ μαλακυνθῶσι νὰ προκαλέσωσι διάτρησιν τοῦ στομάχου εἴτε ἀλληλοδιαδόχως εἴτε ἀμέσως καὶ ἐπὶ τῶν δύο αὐτοῦ ἐπιφανειῶν.

Ἀναφέρουσι δὲ διατρήσεις τοῦ στομάχου ἕνεκα μαλα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κύνσεως τῶν τοιχωμάτων αὐτοῦ, ἐπελθούσης εἴτε ἐξ ἰδίας νόσου, ἤτοι τῆς γαστρομαλακίας, εἴτε ἐξ ἑτέρων, μεταξὺ τῶν ὁποίων συμπεριελάμβανον καὶ τὸν ἐπιλόχειον πυρετόν· καὶ ὁ μὲν ἐπιλόχειος πυρετὸς ἕνεκα τῶν ἀποστημάτων, ἅτινα ἀναπτύσσονται κατ' αὐτόν, δυνατὸν νὰ παραγάγῃ τὴν διάτρησιν, ἀλλ' ἡ γαστρομαλακία, καθ' ἃ ἀναφέρομεν, εἶναι νόσος ἀνύπαρκτος, ἡ δὲ παρατηρουμένη μαλάκυνσις καὶ διάτρησις τοῦ στομάχου εἶναι φαινόμενον πτωματικόν.

Εἰς τὰ παθολογικὰ αἴτια ὑπάγονται καὶ αἱ διάφοροι παθήσεις τῶν παρακειμένων τῷ στομάχῳ ὀργάνων· ἤτοι ἀνευρύσματα τῶν πέριξ ἀγγείων καὶ ἰδίᾳ τῆς κοιλιακῆς ἀορτῆς καὶ τοῦ κοιλιακοῦ κορμοῦ δύνανται νὰ ἀνοιχθῶσιν ἐν τῇ στομαχικῇ κοιλότητι. Ἀλλὰ μέχρι τοῦδε δὲν εἶναι γνωστόν, ἂν ἡ σχάσις τοῦ ἀνευρυσματικοῦ θύλακος ἐπέρχεται διὰ βραδείας ἐξελκώσεως, ὡς παρατηρεῖται εἰς τὰ ἀνευρύσματα τὰ ἐν τῷ οἰσοφάγῳ καὶ τοῖς βρόγχοις διαρρηγνύμενα.

Ὡσαύτως πυώδεις δυνηθήσεις διαφόρων ἐν τῇ κοιλίᾳ ὀργάνων, ὡς τοῦ ἥπατος, τῶν νεφρῶν, ἔτι δὲ τὰ περινεφρικὰ ἀποστήματα καὶ ἡ τοπικὴ πυώδης περιτονῖτις δύνανται ἐνίοτε νὰ εὕρωσι διέξοδον διὰ τοῦ στομάχου, ὅτε καὶ ἡ ἔκβασις τῶν νόσων τούτων καθίσταται αἰσιωτέρα.

Τέλος δ' ἐνίοτε προκαλοῦσι τὴν διάτρησιν τοῦ στομάχου, προϋπαρχούσης ὅμως ῥήξεως τῶν τοιχωμάτων αὐτοῦ, διάφορα ἀπρόοπτα αἴτια, ὡς ἐπανειλημμένοι καὶ κοπιώδεις ἔμετοι, πίεσις κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἰσχυρὰ ἐπὶ τῆς κοιλίας καὶ ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ ἐπιγαστρίου, διάτασις τοῦ στομάχου ἐκ τροφῶν ἢ ἀερίων, ἔτι δὲ ἡ ἀποπάτησις, αὐτὸς ὁ πταρμὸς καὶ ἡ ἀνάβασις κλίμακος, καθ' ἃ ἀναφέρει ὁ Geoffroy.

Ἡ διάτρησις τοῦ στομάχου ἁπανταχοῦ συνηθέστερον εἰς τὰς γυναῖκας ἢ εἰς τοὺς ἄνδρας· καὶ τοῦτο διότι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους, τὸ ὁποῖον ἀναφαίνεται μᾶλλον εἰς τὰς γυναῖκας. Ὁ δὲ Lefevre ἐπὶ ὀκτὼ παρατηρήσεων, ἃς ἐπισταμένως ἐποιήσατο ἐπὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γυναικῶν, πέντε προήρχοντο ἐκ τοῦ ἁπλοῦ ἕλκους, δύο ἐκ διαφόρων αἰτίων καὶ μία ἐκ διατάσεως τοῦ στομάχου ἕνεκα ἀναπτύξεως ἀερίων, ὡς αὐτὸς παραδέχεται.

Διὰ δὲ τῆς ἀνατομικῆς ἐξετάσεως εὑρίσκεται ὅτι ἡ ἕδρα τῆς διατρήσεως εἶναι διάφορος ἀναλόγως τῆς ἕδρας τῆς προκαλεσάσης ταύτην νόσου. Ἡ ἕνεκα καρκινώδους ἐξελκώσεως ἐπερχομένη διάτρησις εὑρίσκεται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κατὰ τὴν πυλωρικὴν χώραν ἢ εἰς ἓν τῶν τόξων· αἱ δὲ ὑπὸ τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους προκληθεῖσαι ἑδράζουσιν ἐπὶ τῆς ὀπισθίας ἐπιφανείας ἢ κατὰ τὸν πυλωρόν· αἱ δὲ ἐκ μαλακύνσεως προερχόμεναι κατέχουσι τὸν πυθμένα, ἀλλά, καθάπερ ἐμνήσθημεν, ἡ μαλάκυνσις καὶ ἡ ἐκ ταύτης ἐπερχομένη διάτρησις τοῦ στομάχου εἶναι μᾶλλον ἀποτέλεσμα πτωματικῆς καταστάσεως. Ἐὰν δὲ ἡ διάτρησις ἐπέρχεται ἐκ τραυματικῆς αἰτίας ἢ καταπόσεως ἀλλοτρίων σωμάτων, τότε ἡ ἕδρα αὐτῆς δύναται νὰ ἦναι κατὰ τὰ διάφορα τοῦ στομάχου μέρη.

Ἡ δὲ μορφὴ τῆς ἀπωλείας τῆς οὐσίας τοῦ στομάχου ὁτὲ μὲν παριστᾷ τρῆμα στρογγύλον καὶ ὁμαλὸν ὡσεὶ παρήχθη διὰ σιδηροῦ ἐργαλείου, ὁτὲ δὲ σχισμὴν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀκανόνιστον. Καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ περιπτώσει δύναται νὰ παρουσιάσῃ τοῦτο καὶ ὁ καρκίνος, οὐχ ἧττον σχεδὸν πάντοτε, ὁσάκις ὑπάρχει, ἐπέρχεται ἐκ τοῦ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει παράγεται ἐκ διαφόρων αἰτίων καὶ μάλιστα ὅτε ἐξ αὐτῶν προκαλεῖται καὶ λέπτυνσις τῶν τοιχωμάτων τοῦ στομάχου. Ὅτε δὲ ἡ ἀπώλεια τῆς οὐσίας εἶναι κατὰ τεμάχια ὁδοντωτά, τότε καὶ εἰς μεγάλας ἐκτάσεις ἀσφαλῶς δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἐπῆλθε μετὰ θάνατον.

Τὸ δὲ μέγεθος τῆς διατρήσεως εἶναι ποικίλον· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ ἔκτασις ταύτης εἶναι μικρᾶς διαστάσεως καὶ ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐνίοτε μεθ' ὅλης τῆς δυνατῆς ἐρεύνης δὲν δύναταί τις νὰ ἀνεύρῃ τὸ σχηματισθὲν τρῆμα καὶ μάλιστα ἐὰν κάτωθεν τούτου παρήχθησαν ψευδομεμβράναι· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πρέπει νὰ καταφύγῃ τις εἰς τὴν διά-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τασιν τοῦ στομάχου εἴτε διὰ τῆς ἐμφυσήσεως ἀέρος εἴτε διὰ τῆς πληρώσεως ὕδατος, ὅτε εὐκολώτερον ἀνακαλύπτεται ἡ ὀπὴ τοῦ συριγγίου. Δύναται δὲ τὸ μέγεθος τῆς διατρήσεως νὰ ποικίλλῃ μεταξὺ ἡμισείας μέχρι μιᾶς δραχμῆς· πλέον ὅμως τοῦ μεγέθους τούτου αἱ διατρήσεις ἀνήκουσιν εἰς τὰς ἐκ τραυματικῆς αἰτίας ἢ εἰς τὰς ἐκ μαλακύνσεως ἐπερχομένας.

Τὰ δὲ χείλη τῆς διατρήσεως εἶναι διάφορα ἀναλόγως τῆς νόσου, ἥτις παρήγαγε τὴν πάθησιν ταύτην· οὕτως εἰς μὲν τὴν ἐκ καρκίνου διάτρησιν ἡ ὀπὴ ἔχει χείλη σκληρὰ καὶ εὑρίσκεται ἐν τῷ μέσῳ ἢ κατὰ τὰ ἄκρα τῆς καρκινώδους ἐπεξεργασίας, εἰς δὲ τὴν ὑπὸ τοῦ ἁπλοῦ ἕλκους παραχθεῖσαν τὰ χείλη εἰσὶ ὁτὲ μὲν στρογγύλα καὶ ἀπότομα, ὁτὲ δὲ ἄνισα, ἀνόμοια, λελεπτυσμένα ἢ μαλακὰ καὶ ἄλλοτε σκληρά. Πέριξ δὲ τῆς διατρήσεως οὐχὶ σπανίως ὑπάρχουσι σημεῖα πεπαλαιωμένης φλεγμονῆς, χρῶσις τοῦ βλεννογόνου καὶ διάφοροι ἐξελκώσεις.

Ἐπακόλουθα. Τὰ ἐπακόλουθα τῆς διατρήσεως εἰσὶν ἀνάλογα τῆς ὑπάρξεως ἢ μὴ περιγαστρικῶν προσφύσεων.

Ἐὰν ἡ διάτρησις ἐπῆλθεν, πρὶν ἔτι σχηματισθῶσι περιγαστρικαὶ προσφύσεις, τότε αἱ ἐν τῷ στομάχῳ ὑπάρχουσαι οὐσίαι, αἵτινες συνίστανται οὐ μόνον ἐκ διαφόρων ὑγρῶν, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ἐκ τεμαχίων τροφῶν ἃς ὁ πάσχων τελευταῖον ἔλαβε, χυνόμεναι ἐν τῇ περιτοναϊκῇ κοιλότητι, ἐπιφέρουσι τὸν θάνατον καὶ μάλιστα τοσοῦτον ταχέως ἐξ ἐκλύσεως τῶν δυνάμεων, ὥστε τὸ περιτόναιον οὐδεμίαν βλάβην παρουσιάζει. Οὐχὶ δὲ σπανίως πλὴν τῶν ἀνωτέρω οὐσιῶν εὑρίσκεται ἐν τῇ κοιλίᾳ ποσότης αἵματος ἕνεκα ῥήξεως ἀγγείων τινῶν τοῦ στομάχου κατὰ τὴν διάτρησιν καὶ ἐνίοτε ἄνευ προηγουμένης αἱματεμέσεως τοῦ ἀρρώστου ἢ παρουσίας αἵματος ἐν τοῖς κοπράνοις, ὡς ἀναφέρει περίπτωσιν ὁ Gaillaud, καθ' ἣν ἐπῆλθε ῥῆξις τῆς σπληνικῆς ἀρτηρίας.

Συνηθέστερον ὅμως μετὰ τὴν διάτρησιν ἐπέρχεται κα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

θολικὴ περιτονῖτις, ἀλλ' ἐπειδὴ καταλήγει κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ταχέως εἰς θάνατον, αἱ τοῦ περιτοναίου ἀλλοιώσεις δὲν εὑρίσκονται βαθεῖαι, διότι ἀποτελοῦνται αὗται μόνον ἐκ ζωηρᾶς ἐρυθρότητος καὶ θολώσεως τοῦ ὀρρογόνου ὑμένος μετὰ ἐξιδρώματος ὀρροπυώδους· πλὴν δὲ τούτων ὑπάρχουσι διάχυτοι ἀρτιγενεῖς ψευδομεμβράναι, αἵτινες συνδέουσι τὸ περιτόναιον πρὸς τὰ παρακείμενα κοιλιακὰ σπλάγχνα· ἀλλ' αὗται οὐδεμίαν στερεότητα παρουσιάζουσιν, εἰσὶ μαλακαὶ καὶ εὐκόλως ῥήγνυνται.

Ὅτε δὲ ἡ διάτρησις γίνεται βραδέως, προηγηθείσης χρονίας ἑλκώδους ἐπεξεργασίας, αἱ κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐξελκώσεως ἐπερχόμεναι περιγαστρικαὶ προσφύσεις καθίστανται ἰσχυρότεραι καὶ περιορίζουσι τὴν φλεγμονὴν τοῦ περιτοναίου μόνον εἰς περιγεγραμμένον μέρος, ὅτε σχηματίζεται θύλαξ πυώδης ἐν εἴδει στομαχικοῦ σπηλαίου. Ἐντοπιζομένης δὲ οὕτω τῆς περιτονίτιδος, ἐὰν μὲν αἱ τὸν πυώδη θύλακα ἀπαρτίζουσαι ψευδομεμβράναι εἰσὶ στερεαί, τότε πολλάκις ὁ κίνδυνος ἀποσοβεῖται· ἐὰν δὲ διετηρήθησαν μαλθακαὶ καὶ εὔθραστοι, δύναται ὁ θύλαξ νὰ διαρραγῇ μετά τινα χρόνον καὶ νὰ ἐπέλθῃ ὁ θάνατος ἐν μέσῳ ἀναρρώσεως. Πολλάκις δὲ διὰ τῶν περιγαστρικῶν προσφύσεων συμβαίνει, ὥστε νὰ ἀποφράσσηται ἡ ὀπὴ τοῦ στομάχου ὑπό τινος τῶν γειτνιαζόντων ὀργάνων, ὡς τοῦ ἥπατος, τοῦ σπληνός, τοῦ παγκρέατος, τοῦ ἐγκαρσίου κώλου, τοῦ δωδεκαδακτύλου, τοῦ διαφράγματος ἢ καὶ ἕλικος λεπτοῦ ἑντέρου, ὅτε, ἐπεκτεινομένης τῆς ἑλκώδους ἐπεξεργασίας κατὰ βάθος, ἐξελκοῦται καὶ τὸ τὴν ὀπὴν τοῦ στομάχου ἀποφράσσον ὄργανον.

Οὕτω δὲ λήξασα ἡ διάτρησις καθίσταται πολλάκις αἰτία παραγωγῆς στομαχικῶν συριγγίων. Καὶ ἐν πρώτοις μὲν ἐπέρχεται συγκοινωνία τοῦ στομάχου μετά τινος παρακειμένου κοίλου ὀργάνου διὰ συριγγίου, ἔχοντος βραχεῖαν μὲν τὴν ἔκτασιν, τὸν δὲ πόρον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐλεύθερον. Οὕτω δὲ δύναται ὁ στόμαχος νὰ συγκοινωνῇ εἴτε μετὰ τοῦ κώλου, ὅπερ καὶ συνηθέστερον, εἴτε

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μετὰ τοῦ δωδεκαδακτύλου εἴτε μετὰ τοῦ παγκρέατος. Δεύτερον δὲ ἡ διάτρησις γίνεται διὰ τοῦ διαφράγματος, ὅτε ἀναλόγως τῆς ἕδρας ἢ τῆς διαρκείας τῆς στομαχικῆς παθήσεως τὸ τοῦ διαφράγματος τρῆμα θέτει εἰς συγκοινωνίαν τὸν στόμαχον μετὰ τοῦ ὑπεζωκότος, ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὑρίσκονται ὑγρὰ τοῦ στομάχου καὶ πύον. Ἐὰν δὲ ἡ ἑλκώδης ἐπεξεργασία εἰσδύσῃ βαθύτερον καὶ καταλάβῃ τὸν πνεύμονα, τότε σχηματίζεται συρίγγιον γαστροβρογχικὸν καὶ σπανιώτερον γαστροπερικαρδιακόν, ἐὰν ἡ ἐξέλκωσις καταλάβῃ τὸ περικάρδιον. Τρίτον δὲ ἡ διάτρησις δυνατὸν νὰ γένηται διὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ δέρματος· ὁσάκις δὲ τοῦτο συμβαίνει, κέκτηται διὰ τὴν ἐπιστήμην σπουδαιότητα μεγίστην, διότι διὰ τῶν οὕτω σχηματιζομένων συριγγίων κατορθοῦνται αἱ ἔρευναι τῆς στομαχικῆς πέψεως. Ἐκ δὲ συριγγίων τοιούτων καὶ ἰδίᾳ ἐκ τοῦ ἐκ Καναδᾶ πάσχοντος, ὅπερ ὁ Beaumont παρετήρησε καὶ τὸ ὁποῖον εἶχε τραυματικὴν αἰτίαν, ἐδόθη ἀφορμὴ πρὸς παραγωγὴν τεχνητῶν συριγγίων εἰς τοὺς κύνας διὰ τὸν ἀνωτέρω σκοπόν. Πλὴν δὲ τούτου εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῶν συριγγίων παρετηρήθη ὅτι ἡ ἕδρα τοῦ στομίου κατὰ τὴν κοιλίαν μεγίστην σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν ἐν τῷ στομάχῳ ἐκ διατρήσεως παραχθεῖσαν ὀπήν. Ἤτοι συρίγγια τῆς πυλωρικῆς χώρας διανοίγονται ἄνωθεν καὶ δεξιὰ τοῦ ὀμφαλοῦ, τὰ ἐκ τῆς ἀνωτέρας τοῦ στομάχου ἐπιφανείας κατέχουσι τὴν ἐπιγάστριον χώραν, τὰ δὲ τοῦ μεγάλου τόξου συνήθως ἀναφαίνονται εἰς τὸ ἀριστερὸν ὑποχόνδριον· παρετηρήθη ὅμως ἐνίοτε ὅτι συρίγγιά τινα ἀντὶ νὰ ἀκολουθῶσι τὴν κανονικὴν ταύτην διαδρομὴν ἔλαβον ἑτέραν διεύθυνσιν καὶ ἀνεῴχθησαν κατὰ τὸ ἀριστερὸν μεσοπλεύριον διάστημα ἢ κατά τινα ὑπὸ τοῦ Murchison ἀναφερομένην περίπτωσιν εἰς τὸ δεξιὸν ἕβδομον μεσοπλεύριον διάστημα κάτωθεν τοῦ μαστοῦ.

Συμπτώματα. Τὰ συμπτώματα, δι' ὧν ἐκδηλοῦται ἡ διάτρησις τοῦ στομάχου, ἀνεξαρτήτως τῶν ὑπὸ τῆς κυρίας νόσου προηγηθεισῶν στομαχικῶν διαταράξεων, εἰσὶ συμ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πτώματα περιτονίτιδος ὀξυτάτης μὲν καὶ καθολικῆς, ἐὰν μὴ ἀνεπτύχθησαν περιγαστρικαὶ προσφύσεις, ὑποξείας δὲ καὶ τοπικῆς, ἐὰν ὑπῆρχον τοιαῦται.

Καὶ ἐὰν μὲν ἡ διάτρησις ἐγένετο, πρὶν ἔτι σχηματισθῶσιν αἱ τοῦ στομάχου προσφύσεις, τὰ περιτοναϊκὰ συμπτώματα ἐπέρχονται ἀποτόμως καὶ μετὰ μεγάλης ἐντάσεως· ἤτοι πόνος ἰσχυρὸς ἀναφαίνεται αἴφνης κατὰ τὴν ἐπιγάστριον χώραν, ὁ ὁποῖος βραδύτερον καταλαμβάνει ἅπασαν τὴν κοιλίαν· ὁ δὲ πόνος οὗτος αὐξάνει τῇ ἐλαχίστῃ πιέσει ἢ καὶ αὐτῇ τῇ μετακινήσει τοῦ ἀρρώστου· τούτου δ' ἕνεκα, ὅπως ἀνακουφισθῇ ὁ πάσχων, λαμβάνει ἰδιάζουσαν θέσιν· κατακλινόμενος δὲ ὕπτιος, ἔχει τὰς κνήμας ἡμικεκαμμένας. Πάραυτα δὲ ἄρχονται ναυτιάσεις καὶ ἔμετοι, οἵτινες πολλάκις εἰσὶ λίαν κοπιώδεις· τὰ δὲ ἐμέσματα, ὅταν ὑπάρχωσιν, ἐν ἀρχῇ μὲν συνίστανται ἐκ τροφῶν, εἶτα δὲ ἐξ ὑλῶν χολωδῶν ἢ καὶ αἱματηρῶν. Ἡ δὲ κοιλία σχεδὸν πάντοτε εἶναι μετέωρος, ἔχουσα τὰ τοιχώματα διατεταμένα καὶ ἀκίνητα ἐκ τῆς μεγάλης ἀναπτύξεως ἀερίων.

Συχνάκις δὲ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς διατρήσεως ἀναφαίνονται τὰ γενικὰ συμπτώματα· ἤτοι πλὴν τοῦ πόνου ὁ ἄρρωστος ἔχει ῥῖγος ἰσχυρὸν καὶ τὸ δέρμα καλύπτεται ὑπὸ παγετώδους ἱδρῶτος· εἶτα τὸ ῥῖγος διαδέχεται πυρετὸς ἔντονος. Ἐνίοτε δὲ ἡ ἔκλυσις τῶν δυνάμεων εἶναι τοσοῦτον ταχεῖα, ὥστε ἐπέρχεται ὁ θάνατος, πρὶν ἐκδηλωθῶσι τὰ φαινόμενα τῆς ἀντιδράσεως καὶ ἰδίᾳ ὁ πυρετός. Ἐν γένει δὲ ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ ὄψις τοῦ πάσχοντος εἶναι λίαν χαρακτηριστική· οἱ ὀφθαλμοὶ καθίστανται κοῖλοι, τὰ βλέφαρα κυανᾶ, ἡ ῥὶς ἐπιμηκύνεται καὶ τὰ χείλη συσπῶνται, ἐν ἐνὶ δὲ λόγῳ παρουσιάζεται ἡ καλουμένη κοιλιακὴ ὄψις. Ὁ δὲ σφυγμὸς εἶναι μικρός, νηματοειδής, ἀκανόνιστος καὶ συνήθως λίαν ταχύς. Ἐν δὲ καταπληκτικῇ ἀντιθέσει πρὸς τὰ βαρέα ταῦτα συμπτώματα εὑρίσκεται ἡ ἔλλειψις τῆς διαταράξεως τοῦ νευρικοῦ συστήματος· δι' ὃ ἡ διάνοια τοῦ πάσχοντος διατηρεῖται καθαρά· αἰσθανόμενος δὲ τὸν κίνδυνον, ὃν διατρέχει, ἐπικαλεῖται παντὸς τὴν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βοήθειαν. Σπανιώτατα ὅμως στιγμὰς τινὰς πρὸ τοῦ θανάτου παρατηροῦνται σπασμοὶ ἀληθοῦς ἀγωνίας.

Ἐὰν δὲ ἡ διάτρησις ἐπῆλθεν, ἀφ' οὗ εἶχον ἀναπτυχθῆ αἱ προσφύσεις καὶ ὁ στόμαχος εὑρίσκετο προσκεκολλημένος εἴς τι τῶν παρακειμένων ὀργάνων, τότε, ἐπειδὴ ἡ περιτονῖτις εἶναι περιγεγραμμένη, τὰ ἀναφαινόμενα συμπτώματα εἰσὶ πάντη διάφορα· ἤτοι ἀντὶ τῶν συμπτωμάτων τῆς ὀξείας τοῦ περιτοναίου φλεγμονῆς, ἅτινα ἀνωτέρω ἐμνημονεύσαμεν, παρατηρεῖται ἐλαφρὰ ἐπίτασις τοῦ πόνου τοῦ ὑπάρχοντος ἐν ἀρχῇ τῆς παθήσεως καὶ ἐν ὡρισμένῃ τοῦ στομάχου χώρᾳ ἐδράζοντος· ἔτι δὲ οἱ ἔμετοι εἰσὶ σπανιώτεροι, μὴ συνοδευόμενοι ὑπὸ ναυτιάσεων μηδὲ προκαλοῦντες μείστην τοῦ πάσχοντος ἐξάντλησιν, ὡς συμβαίνει εἰς τὴν ὀξεῖαν ἐκ διατρήσεως περιτονίτιδα.

Δυνατὸν ὅμως ἐνίοτε, καί τοι ἡ πάθησις εἶναι περιγεγραμμένη, νὰ ἀναφανῶσι τὰ περιτοναϊκὰ συμπτώματα ἰσχυρότερα τῶν προηγουμένων, ἀλλ' οὐχὶ λίαν ἔντονα, ὡς ἐπὶ τῆς ἄνευ προσφύσεων ἀναπτυσσομένης ὀξείας περιτονίτιδος· ἤτοι ὁ πόνος εἶναι ἰσχυρὸς καὶ ἡ κοιλία διατεταμένη, ὡσαύτως καὶ τὰ καθολικὰ φαινόμενα παρουσιάζονται κατὰ βαθμόν τινα, ἀλλὰ μετ' οὐ πολὺ πάντα ταῦτα παρέρχονται καὶ ἐπέρχεται ἡ βελτίωσις τοῦ ἀρρώστου. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἡ διάγνωσις καθίσταται λίαν δύσκολος.

Πορεία. Ἡ πορεία τῆς παθήσεως ταύτης εἶναι ποικίλη· ἐνίοτε ἡ διάτρησις εἶναι κεραυνοβόλος, ἐπιφέρουσα τὸν θάνατον τάχιστα ἐν διαστήματι ἡμερῶν τινων ἢ καὶ ὡρῶν· συμβαίνει δὲ τοῦτο ἰδίᾳ, ὅτε κατὰ τὴν διάτρησιν ἐπέρχεται ἀφθονωτάτη αἱμορραγία ἕνεκα ῥήξεως μεγάλου ἀγγείου. Συνηθέστερον δέ, ἐὰν μὴ εἶχον σχηματισθῆ προσφύσεις, ἀναπτύσσεται περιτονῖτις, ἥτις δύναται βαθμηδὸν νὰ καταστῇ καθολική, ὅτε καταλήγει εἰς θάνατον ἐντὸς ἡμερῶν τινων. Εἰς περιπτώσεις ὅμως, καθ' ἃς ὑπάρχουσι περιγαστρικαὶ προσφύσεις, αἱ μετὰ τὴν διάτρησιν παραγόμεναι βλάβαι εἰσὶ καθαρῶς τοπικαί, ὥστε δύναται νὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπέλθῃ ἴασις κατὰ μακρὸν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον χρόνον· οὐχ ἧττον καὶ ἐπὶ τοιούτων περιπτώσεων παρετηρήθη ὅτι, ἐν ᾧ ὁ ἄρρωστος εὑρίσκετο ἐν ἀναρρωτικῇ καταστάσει, αἴφνης παρήχθη περιτονῖτις ἕνεκα ῥήξεως τῶν ψευδομεμβρανῶν, ἐπελθούσης εἴτε αὐτομάτως εἴτε μετὰ ἔμετον, καὶ κατέληξεν εἰς θάνατον μεταξὺ ὀκτὼ ἡμερῶν καὶ τεσσάρων μηνῶν, ὡς ἀναφέρεται περίπτωσις ὑπὸ τοῦ Hughes καὶ Kay.

Ἔκβασις. Ἡ ἔκβασις ἡ μᾶλλον συνήθης εἶναι ὁ θάνατος καὶ μάλιστα ὅτε ἡ διάτρησις γίνεται ἐν τῇ περιτοναϊκῇ κοιλότητι. Ἐνίοτε ὅμως σχηματίζεται συρίγγιον κατὰ βάθος, τὸ ὁποῖον δύναται νὰ μένῃ ἀπαρατήρητον, ἐὰν αἱ διαστάσεις αὐτοῦ εἰσὶ μικραὶ καὶ ἡ τοῦ στομάχου λειτουργία δὲν παραβλάπτεται. Ὅτε δὲ ἡ διάτρησις καταλήγει εἰς δερμικὸν συρίγγιον, προαγγέλλεται διὰ σχηματισμοῦ ἀποστήματος κατὰ τὰ κοιλιακὰ τοιχώματα κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εὐρέος, τὸ ὁποῖον σχαζόμενον ἀποτελεῖ τὴν ἑτέραν τοῦ συριγγίου ὀπήν, δι' ἧς ἐξέρχονται τὰ ἐν τῷ στομάχῳ περιεχόμενα ὑγρά. Συνήθως δὲ τὰ μὲν γαστροδερμικὰ συρίγγια ἀποστενοῦνται καὶ τείνουσιν εἰς ἴασιν, ὅταν εἶναι τραυματικῆς αἰτίας ἢ εἶναι ἀποτέλεσμα αὐτομάτου ἀποχωρήσεως ἀλλοτρίου σώματος ἐνσφηνωθέντος ἐν τοῖς στομαχικοῖς τοιχώμασι, τοὐναντίον δὲ τὰ ἐκ παθολογικῆς αἰτίας παραγόμενα οὐ μόνον εἰσὶν ἀνίατα, ἀλλ' ἔχουσι τάσιν εἰς τὸ νὰ αὐξάνωσιν. Ἐν γένει δὲ ἡ διάρκεια αὐτῶν εἶναι λίαν μακρά· παρετηρήθησαν τοιαῦτα διαρκέσαντα ἐπὶ δέκα ἔτη μέχρις εἴκοσι πέντε ἄνευ οὐδεμιᾶς βλάβης τοῦ καθόλου ὀργανισμοῦ· οὕτως ἀναφέρεται περίπτωσις ὑπὸ τοῦ Biddu καὶ Scmidt γυναικός, ἥτις ἀπελάμβανε καλλίστης ὑγείας καὶ ἠδύνατο νὰ θηλάζῃ καὶ τὸ ἑαυτῆς βρέφος.

Τὰ δὲ γαστροκωλικὰ συρίγγια παρουσιάζουσιν ἴδια συμπτώματα, δι' ὧν δύναταί τις ἐνίοτε νὰ διαγνώσῃ ταῦτα ἀσφαλῶς· ἤτοι αἱ τροφαὶ διέρχονται σχεδὸν ἄπεπτοι ἐκ τοῦ στομάχου ἐν τοῖς ἐντέροις καὶ καθίστανται αἰτία παραγωγῆς δυσεντερικοῦ κατάρρου· καὶ ἐν ᾧ ὁ πάσχων

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἔχει ἀληθῆ βουλιμίαν, ἡ θρέψις ὅμως αὐτοῦ ἀλλοιοῦται ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἀποβαίνει κάτισχνος καὶ πίπτει ταχέως εἰς μαρασμόν.

Τὰ δὲ γαστροθωρακικὰ συρίγγια διαγιγνώσκονται ἐκ τῶν τοῦ ὑδροπνευμονοθώρακος φαινομένων, ἅτινα πρῶτος ὁ Andral καὶ Beau παρετήρησαν. Ὁ μεταλλικὸς ἦχος ἐνταῦθα παράγεται ἰδίᾳ κατὰ τὴν πόσιν ὑγροῦ· ἐὰν δὲ ὑπάρχῃ συγχρόνως καὶ πνευμονικὸν συρίγγιον, οἱ ἄρρωστοι ἀποβάλλουσι δι' ἀποχρέμψεων, ἀφ' οὗ προηγηθῇ ἰσχυρὸς βήξ, τὰ ἐν τῷ στομάχῳ ὑπάρχοντα ὑγρὰ ἢ καὶ τὰς τροφάς.

Πρόγνωσις. Ἡ πρόγνωσις τῆς διατρήσεως τοῦ στομάχου τὸ μὲν ἐκ τῶν προκαλούντων ταύτην αἰτίων, τὸ δὲ ἐκ τῶν ἐπακολουθημάτων ἅτινα αὕτη συνεπάγεται, εἶναι πάντοτε βαρεῖα. Διότι οὐχὶ μόνον ἐπέρχεται ὁ θάνατος καὶ πολλάκις τάχιστα ἕνεκα τῆς ἀναπτυσσομένης μετὰ τὴν διάτρησιν καθολικῆς περιτονίτιδος, ἀλλὰ καὶ αὕτη, ἐὰν μὴ ἐπήρχετο, ἀρκεῖ ἡ τὴν διάτρησιν προκαλέσασα αἰτία νὰ προέρχηται ἐξ ἁπλοῦ ἕλκους ἢ καρκίνου τοῦ στομάχου, ὅπως ἐπέλθῃ θᾶττον ἢ βράδιον ὁ θάνατος· ἔτι δὲ καὶ εἰς τὰς μᾶλλον εὐνοϊκὰς διὰ τὸν πάσχοντα περιπτώσεις, ὅτε δῆλα δὴ ἀνεπτύχθησαν προσφύσεις, ἡ πρόγνωσις μένει ἡ αὐτή· διότι δύνανται ἢ βραδύτερον νὰ διαρραγῶσιν αὗται καὶ νὰ παραγάγωσιν αἰφνης περιτονίτιδα ἢ νὰ παραβλάψωσιν ἐπὶ τοσοῦτον τὰς λειτουργικὰς τοῦ στομάχου κινήσεις, ὥστε ὁ ἄρρωστος νὰ ἐξαντλῆται βαθμηδόν, μηδεμίαν δυνάμενος νὰ λάβῃ τροφήν.

Τέλος δὲ καὶ ἡ παραγωγὴ αὐτῶν τῶν συριγγίων τῶν τε γαστροδερμικῶν καὶ ἰδίᾳ τῶν γαστροκωλικῶν συντελεῖ εἰς τὴν ἐξάντλησιν τοῦ ἀρρώστου καὶ εἰς τὴν ἐπιτάχυνσιν τοῦ θανάτου.

Διάγνωσις. Ἡ διάγνωσις τῆς περὶ ἧς πρόκειται παθήσεως εἶναι λίαν εὔκολος, ἐὰν ἀποβλέψῃ τις εἴς τε τὴν χρονίαν τοῦ στομάχου νόσον, ἧς ἀποτέλεσμα εἶναι ἡ διάτρησις, καὶ εἰς τὴν ἀπότομον ἐμφάνισιν τῶν χαρακτηριζόντων τὴν διά-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τρησιν συμπτωμάτων, ἤτοι τοῦ ἰσχυροτάτου πόνου τοῦ ὑπὸ βαθείας τοῦ ὀργανισμοῦ καταπτώσεως συνοδευομένου καὶ τῶν λοιπῶν περιτοναϊκῶν συμπτωμάτων, ὧν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ἐμνήσθημεν· ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ εἰκὼν τῆς νόσου δὲν παρίσταται πάντοτε οὕτω διαγεγραμμένη· ὑπάρχουσι περιπτώσεις, καθ' ἃς δὲν δύναταί τις ἢ νὰ ὑποπέσῃ εἰς πλάνην καὶ μάλιστα ἐὰν αὕτη ἔχῃ μορφὴν κεραυνοβόλον. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἐν καιρῷ ζωῆς ἡ διάτρησις συγχέεται πρὸς τὰς δηλητηριάσεις καὶ μεταξὺ τῶν δηλητηρίων μόνα τὰ καυστικὰ χαρακτηρίζονται δι' ὁμοίας φύσεως κοιλιακῶν συμπτωμάτων· δι' ὅ, ὅπως διαγνωσθῇ ἀσφαλῶς ἡ πάθησις, ἀνάγκη νὰ ἐξετασθῶσιν ἐπισταμένως τὰ μέρη, δι' ὧν διέρχεται ἡ δηλητηριώδης οὐσία, ἤτοι τὰ χείλη, ἡ γλῶσσα, ἡ κοιλότης τοῦ στομάχου, ὁ οἰσοφάγος, καὶ νὰ ζητηθῶσιν αἱ ἐκ ταύτης ἐπενεχθεῖσαι βλάβαι· ἔτι δὲ ἡ χημικὴ ἀνάλυσις τῶν ἐμεσμάτων, ὡς καὶ τῶν ἀποπατήσεων, διευκρινεῖ τὴν διάγνωσιν.

Ἡ διάτρησις τῶν ἐντέρων ἐκδηλοῦται διὰ τῶν αὐτῶν περιτοναϊκῶν συμπτωμάτων, χαρακτηρίζεται ὅμως ἐκ τῶν φαινομένων, ἅτινα παρουσιάζει ἡ τὴν ἐντερικὴν διάτρησιν προκαλέσασα νόσος καὶ τῶν ἀποβαλλομένων διὰ τοῦ ἐμέτου οὐσιῶν, αἵτινες εἰσὶ διάφοροι τῶν ἐκ τῆς στομαχικῆς διατρήσεως.

Ἡ ἀπόφραξις δὲ τῶν ἐντέρων, ἰδίᾳ ὁ εἰλεὸς καὶ ἡ συνεσφιγμένη κήλη πλὴν τῆς πορείας καὶ τῶν ἰδίων συμπτωμάτων, δι' ὧν χαρακτηρίζονται, δύνανται εὐκόλως νὰ διακριθῶσιν ἀπὸ τῆς διατρήσεως τοῦ στομάχου, τὸ μὲν ἐκ τοῦ ὄγκου, ὁ ὁποῖος εὑρίσκεται κατὰ τὸ μέρος, ἔνθα σχηματίζονται, ἤτοι ἐξωτερικῶς μὲν ἂν ὦσι κατὰ τὴν βουβωνικὴν χώραν ἢ τὴν ὀμφαλικήν, ἐσωτερικῶς δὲ ἐὰν ἡ περιεσφιγμένη κήλη ἐγένετο κατὰ βάθος ἐν τῇ περιτοναϊκῇ κοιλότητι, τὸ δὲ ἐκ τῶν κοπρανωδῶν ἐμέτων, ὡς καὶ ἐκ τῆς ἀπολύτου δυσκοιλιότητος τῆς κατὰ τὰς περιπτώσεις ταύτας συμπαρομαρτούσης.

Θεραπεία. Ἡ θεραπεία τῆς διατρήσεως τοῦ στομάχου

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συνίσταται κυρίως εἰς τὴν θεραπείαν πάσης περιτονίτιδος, ἐκ διατρήσεως ἐπερχομένης καὶ ἐχούσης πορείαν ὀξυτάτην. Δι' ὃ πρὸ παντὸς προσπαθοῦμεν, ἐφ' ὅσον εἶναι δυνατόν, ὅπως τὰ ἐν τῷ στομάχῳ περιεχόμενα ὑγρὰ χυθῶσιν ἐν σμικροτέρᾳ ποσότητι ἐντὸς τοῦ περιτοναίου· πρὸς τὸν σκοπὸν δὲ τοῦτον παραγγέλλομεν τῷ πάσχοντι ἀπόλυτον ἡσυχίαν καὶ συνιστῶμεν αὐτῷ αὐστηρὰν δίαιταν, ἀπαγορεύοντες οὐ μόνον πᾶσαν τροφήν, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ ποτά. Χορηγοῦμεν δὲ τὸ ὄπιον εἰς κλύσματα ἢ τὴν μορφίνην εἰς ὑποδερμικὰς ἐνέσεις· διὰ τῶν ὀπιούχων ἐπιτυγχάνομεν τοῦτο μὲν τὴν κατάπαυσιν τῶν πόνων, τοῦτο δὲ τὴν ἐλάττωσιν τῶν συσπάσεων τοῦ στομάχου, δι' ὧν ἡ τῶν ὑγρῶν τοῦ στομάχου ἔκχυσις προκαλεῖται· ὡσαύτως δὲ κατὰ τῶν πόνων ἢ καὶ τῆς ὑπαρχούσης αἱμορραγίας θεωρεῖται ἄριστον μέσον ἡ ἐπίθεσις πάγου ἐπὶ τῆς ἐπιγαστρίου χώρας. Πρὸς κατεύνασιν δὲ τῆς δίψης ἢ δίδομεν τεμάχια πάγου, ἅτινα τηρεῖ ὁ πάσχων ἐν τῷ στόματι μέχρι διαλύσεως, ἢ παραγγέλλομεν κλύσματα ἐξ ὕδατος ἁπλοῦ μικρᾶς ποσότητος, ἀλλὰ συχνάκις ἐπαναλαμβανόμενα.

Ἐὰν δὲ ὁ κίνδυνος ἀπεσοβήθη κατὰ τὴν πρώτην ταύτην φάσιν, ἀνάγκη νὰ φροντίσωμεν διὰ τὴν ἀμέσως ἀκόλουθον περίοδον, ἤτοι τὴν τῆς ἀντιδράσεως. Ἐπειδὴ δὲ συνήθως μετὰ τὴν διάτρησιν ἡ καθολικὴ ἀντίδρασις ἐλλείπει ὁλοτελῶς, τούτου ἕνεκα οὐ μόνον οὐδεμίαν πρέπει νὰ μεταχειρισθῶμεν ἀντιφλογιστικὴν μέθοδον, διότι θέλει ἀποβῆ ἐπιβλαβεστάτη, ἀλλὰ τοὐναντίον ὀφείλομεν νὰ διεγείρωμεν τὰς δυνάμεις τοῦ ἀρρώστου, παραγγέλλοντες θερμὰ ἐπιθέματα ἢ ἐλαφρὰς τοῦ πάσχοντος ἐπιτρίψεις, αἵτινες νὰ γίνωνται μετὰ μεγάλης προφυλάξεως. Ἐὰν ὅμως ἡ φλογιστικὴ ἀντίδρασις ἐπῆλθε βραδύτερον μετά τινος ἐντάσεως, τότε ἐπιτρέπεται ἡ καταπολέμησις αὐτῆς μόνον διὰ τοπικῆς ἀφαιμάξεως, ἤτοι δι' ἐπιθέσεως ὀλίγων βδελλῶν.

Τέλος δὲ μετὰ τὴν κατάπαυσιν τῶν γενικῶν φαινομένων ἐξακολουθοῦμεν τὴν αὐτὴν τοῦ στομάχου ἡσυχίαν, ἐπιτρέποντες νὰ λαμβάνῃ ὁ ἄρρωστος ζωμὸν μόνον καὶ τοῦτον

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κατὰ κοχλιάρια, διότι ἡ ἐλαχίστη τῆς διαίτης παρεκτροπὴ δύναται νὰ ἀποκολλήσῃ τὰς ὑπαρχούσας ψευδομεμβράνας ἢ νὰ διαρρήξῃ αὐτὰς καὶ ἐπομένως νὰ ἐπανέλθῃ ἡ αὐτὴ βαρυτάτη ἐκδήλωσις τῆς ὀξείας περιτονίτιδος.

Κατὰ δὲ τῶν συριγγίων τῶν μετὰ τὴν διάτρησιν παραγομένων, ὡς τῶν γαστροκωλικῶν, τῶν γαστροπλευρικῶν καὶ τῶν ἄλλων, δυστυχῶς οὐδεμίαν ἰδίαν θεραπευτικὴν ἀγωγὴν ἔχομεν νὰ ἀντιτάξωμεν· μόνον κατὰ τῶν γαστροδερμικῶν, ἅτινα τείνουσιν ἀφ' ἑαυτῶν ἐνίοτε εἰς ἴασιν, μεταχειριζόμεθα μεθοδικήν τινα πίεσιν καὶ ἀποφράττομεν τὸ στόμιον αὐτοῦ διά τινος πώματος, ἵνα προκαλέσωμεν στένωσιν τῆς κοιλότητος καὶ σμίκρυνσιν τῆς διαδρομῆς αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ τὰ μέσα ταῦτα ἐλάχιστα συντελοῦσι, διότι ὁ πάσχων πολλάκις ἀναγκάζεται νὰ ἀποβάλῃ τὸ πῶμα, ἵνα δίδῃ διέξοδον εἰς τὰς ἐκεῖ ἐνσφηνουμένας ἀπέπτους τροφάς, αἵτινες ἐρεθίζουσαι τὸ συρίγγιον προκαλοῦσι πόνον ἰσχυρότατον. Εἴς τινας ὅμως περιπτώσεις, καθ' ἃς δύναται ὁ ἄρρωστος νὰ ὑποστῇ ἀνωδύνως τὴν ἀπόφραξιν τοῦ συριγγίου, ἀποφράσσεται τὸ ἐξωτερικὸν στόμιον διὰ τῆς αὐτοπλαστικῆς καλουμένης μεθόδου, ὡς τοῦτο ἄπαξ ἐπέτυχεν ὁ Middeldorpf.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'.

ΓΑΣΤΡΟΡΡΑΓΙΑ ΚΑΙ ΑΙΜΑΤΕΜΕΣΙΣ

Γαστρορραγία εἶναι ἡ ἀπὸ τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τοῦ στομάχου γιγνομένη αἱμορραγία καὶ αἱματέμεσις ἡ δι' ἐμέτου ἀποβολὴ τοῦ οὕτως ἢ ἐξ ἄλλης αἰτίας χυθέντος ἐν τῷ στομάχῳ αἵματος.

Οἱαδήποτε δὲ καὶ ἂν εἶναι ἡ αἰτία ἢ ἡ πηγὴ τῆς γαστρορραγίας, εἴτε δῆλα δὴ ἡ αἱμορραγία ἐπῆλθεν ἐξ ῥήξεως τῶν ἀγγείων τοῦ βλεννοϋμένος ἢ τῶν ἀγγείων τῶν τοιχω-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μάτων τοῦ στομάχου, εἴτε ἐκ παρακειμένου καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εὐμεγέθους τινὸς ἀγγείου, πάντοτε ἀποτελεῖ σύμπτωμα ἀρκούντως σπουδαῖον, ὅπερ οὐδ' ὅλως πρέπει νὰ θεωρηθῇ συνώνυμον πρὸς τὴν αἱματέμεσιν, ἥτις ὡσαύτως εἶναι σύμπτωμα, οὐδὲ νὰ ἐκληφθῶσι ταῦτα πάντοτε συνηνωμένα, διότι δύναται νὰ ὑπάρχῃ αἱματέμεσις ἄνευ γαστρορραγίας καὶ γαστρορραγία ἄνευ αἱματεμέσεως. Οὕτω δὲ δύναταί τις νὰ ἀποβάλλῃ δι' ἐμέτου ποσότητα αἵματος, ὅπερ εἰσήχθη ἐν τῷ στομάχῳ ἐξ αἱμορραγίας εἴτε τῆς ῥινὸς ἢ τοῦ φάρυγγος εἴτε τῶν βρόγχων ἢ τῶν πνευμόνων εἴτε ἐκ σχάσεως ἀνευρύσματος καὶ αὐτῆς ἔτι τῆς ἡπατικῆς ἀρτηρίας, ὅτε ὑπάρχει αἱματέμεσις ἄνευ γαστρορραγίας, ἐν ᾧ τοὐναντίον ὁ πάσχων καρκίνον ἢ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος δύναται νὰ ἔχῃ αἱμορραγίαν ἀπὸ τοῦ στομάχου, χωρὶς νὰ ἀκολουθήσῃ ταύτην αἱματέμεσις, διότι τὸ αἷμα, κατελθὸν ἐν τοῖς ἐντέροις, ἐξῆλθεν ἐν εἴδει μελάνων· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ὑπάρχει γαστρορραγία ἄνευ αἱματεμέσεως.

Αἴτια. Εἰς τὴν αἰτιολογίαν τῆς γαστρορραγίας συμβάλλουσιν ἐν πρώτοις γενικοί τινες ὅροι· οὕτως ἡ ἀπὸ τοῦ στομάχου αἱμορραγία παρατηρεῖται συνηθέστατα κατὰ τὴν μέσην καὶ προβεβηκυῖαν ἡ λ ι κ ί α ν, ἐν ᾧ κατὰ τὴν βρεφικὴν κατά τινας μὲν τῶν συγγραφέων οὐδέποτε, κατ' ἄλλους δὲ μόνον ἐνίοτε, ὅτε δῆλα δὴ ὑπάρχει διατάραξις τῆς κυκλοφορίας, ὡς κατωτέρω θέλομεν διαλάβῃ. Ὅτε δὲ παρατηρεῖται ὅτι βρέφη θηλάζοντα ἀποβάλλουσι δι' ἐμέτου μικρὸν ποσὸν αἵματος εἴτε ῥευστοῦ εἴτε πεπηγότος καὶ ἀναμεμιγμένου μετὰ τοῦ γάλακτος, ἐν ᾧ ὁ ὀργανισμὸς αὐτῶν οὐδὲν τὸ παθολογικὸν παρουσιάζει, ὀφείλει τις νὰ ἦναι λίαν προφυλακτικός, διότι πολλάκις πρόκειται περὶ ἁπλῶν ἐκδορῶν τοῦ μαστοῦ τῆς τροφοῦ, αἵτινες ἕνεκα ἰσχυροῦ τοῦ παιδὸς θηλασμοῦ αἱμορροοῦσι καὶ τὸ καταποθὲν αἷμα ἀποβάλλεται βραδύτερον δι' ἐμέτου.

Περὶ δὲ τοῦ φ ύ λ ο υ ἀναφέρομεν ὅτι παρατηρεῖται μεγαλητέρα τις προδιάθεσις εἰς τὰς γυναῖκας ἢ εἰς τοὺς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἄνδρας, τοῦτο μὲν διότι εἰς ταύτας τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου ἀπαντᾷ συχνότερον, τοῦτο δὲ διότι αὗται ὑπόκεινται εἰς τὰς ἀναπληρωτικὰς καλουμένας αἱμορραγίας, αἵτινες, καί περ σπανίως, οὐχ ἧττον ἐκδηλοῦνται καὶ διὰ τοῦ στομάχου.

Αἱ δὲ κυρίως τὴν γαστρορραγίαν προκαλοῦσαι αἰτίαι εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὀ ρ γ α ν ι κ α ί, δι' ὃ συνηθέστατα συντελοῦσι πρὸς παραγωγὴν ταύτης νοσήματα τοῦ στομάχου, ὧν πρῶτον εἶνε τὸ ἁπλοῦν ἕλκος, εἶτα ὁ καρκίνος καὶ κατὰ τρίτον λόγον ἡ χρονία γαστρῖτις. Καί τοι δὲ περὶ τούτων οὐχὶ ἅπαξ μέχρι τοῦδε ἔχομεν πραγματευθῆ, οὐχ ἧττον ἀναφέρομεν ἤδη ὅτι ἡ ἐκ τοῦ ἁ π λ ο ῦ ἕ λ κ ο υ ς ἐν τῷ στομάχῳ ἔκχυσις τοῦ αἵματος εἶναι ἄφθονος καὶ πολλάκις ἐπαναλαμβάνεται· καθίσταται δὲ ἀφθονωτέρα, ἐφ' ὅσον ἡ ἐξέλκωσις προχωρεῖ κατὰ βάθος οὐ μόνον ἐκ ῥήξεως τῶν ἰδίων τοῦ στομάχου ἀγγείων, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ ἐκ τῶν ἀγγείων τῶν παρακειμένων ὀργάνων, ἐὰν ἡ ἑλκώδης ἐπεξεργασία κατέλαβε καὶ ταῦτα.

Ὁ δὲ κ α ρ κ ί ν ο ς σπανίως ἐν ἀρχῇ καθίσταται αἰτία αἱμορραγίας τοῦ στομάχου καὶ τότε αὐτὴ εἶναι μικρὰ καὶ ὀφείλεται εἰς ὑπεραιμίαν τοῦ βλεννοϋμένος· βραδύτερον δέ, ἐφ' ὅσον ἡ ἐξέλκωσις καὶ ἡ μαλάκυνσις καταλαμβάνει τὰ ἀγγεῖα τῆς καρκινωματώδους μάζης, ἐπὶ τοσοῦτον ἡ τοῦ αἵματος ἔκχυσις ἀποβαίνει ἀφθονωτέρα· ἀφθονωτάτη ὅμως αἱμορραγία εἰς τὸν καρκίνον, ὡς παρατηρεῖται εἰς τὸ ἁπλοῦν τοῦ στομάχου ἕλκος ἕνεκα ἐξελκώσεως ἀγγείου μεγάλου τῶν γαστρικῶν τοιχωμάτων, εἶναι σπανιωτάτη.

Ἡ δὲ χ ρ ο ν ί α γ α σ τ ρ ῖ τ ι ς προκαλεῖ αἱμορραγίαν λίαν ἐλαφρὰν καὶ εἰς ὡρισμένας σχεδὸν περιστάσεις, ὅτε δῆλα δὴ κατὰ τὴν πορείαν αὐτῆς ἀναπτύσσονται ἐκδορὰι ἢ ἀδενώδεις ἐξελκώσεις, ὡς παρατηρεῖται συνήθως εἰς τὴν γαστρίτιδα τῶν οἰνοποτῶν· ἀλλὰ πλὴν τῆς χρονίας καὶ ἡ ὀξεῖα γαστρῖτις ἐπιφέρει γαστρορραγίαν, ὅτε εἶναι ἀποτέλεσμα καταπόσεως τοξικῶν οὐσιῶν, ὡς παρατηρεῖται ἰδίᾳ εἰς τὰς δηλητηριάσεις ἐξ ὀξαλικοῦ ὀξέος καὶ φω-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σφόρου, ὅτε αἱ παραγόμεναι αἱμορραγίαι εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δευτεροπαθεῖς. Ἐν γένει δὲ τὰ διαβρωτικὰ δηλητήρια παράγουσιν αἱμορραγίαν τοῦ στομάχου εἴτε ἀμέσως μετὰ τὴν εἰσφορὰν αὐτῶν, εἴτε ἀφ' οὗ προκαλέσωσιν ἰσχυρὰν φλεγμονήν, εἴτε τέλος μετὰ τὴν ἀπόπτωσιν τῶν ἐσχαρῶν, ἃς ἐπὶ τοῦ βλεννοϋμένος τοῦ στομάχου ἡ καὶ βαθύτερον τούτου ἐπήνεγκον.

Πρὸς ταῖς ἀνωτέρω περιγραφείσαις παθήσεσι τοῦ στομάχου δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν μεταξὺ τῶν ὀργανικῶν αἰτίων τῆς γαστρορραγίας καὶ τὰς παθήσεις τοῦ ἀγγειακοῦ συστήματος, τῶν τε ἰδίων τοῦ στομάχου ἀγγείων καὶ τῶν περὶ ταῦτα κειμένων, αἵτινες προκαλοῦσι ῥήξεις (ἕνεκα ἀνευρύσματος) μεγάλου ἀγγείου, ὡς τῆς κοιλιακῆς ἀορτῆς, τῆς ἀνωτέρας μεσεντερικῆς, τοῦ κοιλιακοῦ κορμοῦ καὶ αὐτῆς τῆς ἡπατικῆς ἀρτηρίας· ἔτι δὲ δύναται νὰ παραχθῇ ἡ ἀπὸ τοῦ στομάχου αἱμορραγία ἕνεκα διαφόρων τραυματισμῶν, ὡς θλάσεως τῆς κοιλίας, διαμπεροῦς τοῦ στομάχου τραύματος ἢ καὶ ἐκ παρουσίας ἀλλοτρίων σωμάτων, ἅτινα δύνανται πολλάκις νὰ προσβάλλωσι τὰ ἀγγεῖα καὶ νὰ ἐπιφέρωσι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἄφθονον αἱμορραγίαν.

Ἐνίοτε δὲ ἐπέρχεται ἡ γαστρορραγία καὶ ἐξ αἰτίας μακρὰν τοῦ στομάχου ὑπαρχούσης καὶ μὴ ἐξαρτωμένης ἐξ αὐτοῦ· εἰς τὴν κατηγορίαν δὲ ταύτην ὑπάγονται αἱ διαταράξεις τῆς κυκλοφορίας τῆς πυλαίας φλεβός, αἱ προερχόμεναι ὁτὲ μὲν ἕνεκα ὄγκου τῆς κοιλίας, ὁτὲ δέ, ὅπερ καὶ συνηθέστερον, ἕνεκα παθήσεως τοῦ ἥπατος· οὕτω παράγεται αἱμορραγία ἀπὸ τοῦ στομάχου ἐκ τῆς ἀτροφικῆς τοῦ ἥπατος κιρρώσεως, ἥτις, πιέζουσα ἢ ἀποφράττουσα βαθμηδὸν τοὺς κλάδους τῆς πυλαίας φλεβός, ἐπιφέρει στάσιν τοῦ αἵματος τῶν κοιλιακῶν φλεβῶν· τοῦτ' αὐτὸ ἐπέρχεται καὶ εἰς ἐξογκώσεις τοῦ σπληνός, ἔτι δὲ εἰς παθήσεις τῆς πυλαίας φλεβὸς ἕνεκα φλεγμονῆς ἢ πιέσεως ταύτης ἢ τῶν κλάδων αὐτῆς ὑπὸ ὄγκων ἢ λίθων ἢ ἀποφράξεως τῶν ἀγγείων τούτων ὑπὸ θρόμβου ἢ χρωστικῆς,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὡς συμβαίνει εἰς τὴν μελαναιμίαν. Ἅπασαι δ' αὗται αἱ αἰτίαι, ἐνεργοῦσαι ἰδίᾳ ἐπὶ τοῦ φλεβικοῦ τοῦ στομάχου συστήματος, προκαλοῦσι στάσιν τοῦ αἵματος κατὰ διάφορον ποσότητα ἐν τῇ κοιλότητι τοῦ στομάχου, ἐξ ἧς δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ ῥῆξις τῶν ἀγγείων τοῦ βλεννοϋμένος καὶ ἐπομένως αἱμορραγία κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἄφθονος.

Καί τοι δὲ τὸ φλεβικὸν γαστρεντερικὸν σύστημα δὲν ἔχει ἄμεσον σχέσιν πρὸς τὴν καθολικὴν φλεβικὴν κυκλοφορίαν, οὐχ ἧττον παρετηρήθη ὅτι νόσοι τῶν ὀργάνων τοῦ θώρακος, ὡς παθήσεις τῶν στομίων τῆς καρδίας, τῶν πνευμόνων, τοῦ ὑπεζωκότος καὶ αὐτοῦ τοῦ διαφράγματος, δύνανται διὰ τῆς ἐπιτάσεως τῆς κυκλοφορίας τῆς πυλαίας φλεβὸς νὰ ἐπιφέρωσι στάσιν τοῦ αἵματος καὶ ῥῆξιν τῶν ἀγγείων τοῦ στομάχου. Εἰς δὲ τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάγονται καὶ αἱ παρὰ τοῖς νεογνοῖς ἀπαντῶσαι γαστρεντερικαὶ αἱμορραγίαι, ἃς ἀποδίδουσι τινὲς μὲν εἰς διατάραξιν τῆς πνευμονικῆς κυκλοφορίας (ἕνεκα ἀτελεκτασίας), ἕτεροι δὲ καὶ ἰδίᾳ ὁ Billard, ὅστις ἀναφέρει δέκα πέντε τοιαύτας περιπτώσεις, εἰς διατάραξιν τῆς καθ' ὅλου κυκλοφορίας, προελθοῦσαν ἐκ παρατεταμένου καὶ δυσκόλου τοκετοῦ.

Πρὸς δὲ τοῖς ῥηθεῖσιν ἀναφέρομεν ὅτι οὐχὶ σπανίως ἡ γαστρορραγία παράγεται ἐκ καθολικῆς νόσου καὶ εἶναι καθαρῶς συμπτωματική· οὕτω παρατηρεῖται κατὰ τὴν πορείαν τῶν ἐξανθηματικῶν πυρετῶν τῶν ὑπὸ μορφὴν αἱμορραγικὴν ἐκδηλουμένων, ὡς εἰς τὴν εὐλογίαν καὶ εἰς τὴν ὀστρακιάν, ἥτις κατὰ τὸν Brinton, καθ' ἃ ἀλλαχοῦ ἐμνήσθημεν, δύναται καὶ ἐν αὐτῷ τῷ στομάχῳ νὰ ἐντοπισθῇ, ἔτι δὲ παρατηρεῖται σπανιώτερον εἰς τὴν ἰλαράν, εἰς τινας περιπτώσεις σκορβούτου, εἰς τὴν πορφύραν, τὴν αἱμοφιλίαν καὶ τέλος εἰς τὴν λευχαιμίαν. Εἰς πάσας δὲ ταύτας τὰς περιπτώσεις ἡ γαστρορραγία εἶναι ἀποτέλεσμα τὸ μὲν τῆς ἀνωμάλου ποιότητος τοῦ αἵματος, τὸ δὲ τῆς ἐκ ταύτης ἐπερχομένης ἀλλοιώσεως τῆς θρέψεως τῶν ἀγγειακῶν τοιχωμάτων. Περὶ δὲ τῆς κοκκύτιδος ἀναφέρομεν ὅτι δὲν πρέ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πει νὰ ἐκληφθῶσι τὰ ἐν τοῖς ἐμέσμασι παρατηρούμενα ἐνίοτε ἴχνη τοῦ αἵματος καὶ ἰδίᾳ ὅτε οἱ ἔμετοι εἰσὶ λίαν ἰσχυροί, ὡς προερχόμενα ἐξ αἱμορραγίας ἀπὸ τοῦ στομάχου, διότι τὸ οὕτως ἀποβαλλόμενον αἷμα ὀφείλεται εἰς αἱμορραγίαν τοῦ φάρυγγος ἢ τοῦ στόματος.

Οὐχὶ δὲ σπανίως αἱ ἀπὸ τοῦ στομάχου αἱμορραγίαι παρατηροῦνται καὶ εἰς τὸν χρόνιον καὶ εἰς τὸν βαρὺν καλούμενον ἵκτερον, καὶ προέρχονται τοῦτο μὲν ἕνεκα διαταράξεως τῆς κυκλοφορίας τοῦ τῆς πυλαίας φλεβὸς συστήματος, τοῦτο δὲ καὶ ἐξ ἀλλοιώσεως τοῦ αἵματος. Ἐκ δὲ τῆς τελευταίας ταύτης αἰτίας, καί τοι σπανίως, οὐχ ἧττον δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἡ ἀπὸ τοῦ στομάχου αἱμορραγία καὶ εἰς τὸν κακοήθη ἐλειογενῆ πυρετόν.

Τέλος δὲ ἡ γαστρορραγία ἀποτελεῖ ἐνίοτε τὰς οὕτω καλουμένας ἀναπληρωματικὰς αἱμορραγίας, ἤτοι ἐπέρχεται ἕνεκα διαταράξεως τῶν ἐμμήνων ἢ σπανιώτατα ἕνεκα παύσεως αἱμορροϊδικῆς ῥύσεως.

Ἀνατομικαὶ ἀλλοιώσεις. Ἴδιαι δὲ ἀνατομικαὶ ἀλλοιώσεις ἐν τῇ γαστρορραγίᾳ δὲν ὑφίστανται, διότι αὕτη εἶναι σύμπτωμα καὶ οὐχὶ νόσος. Αἱ δὲ εὑρισκόμεναι ἀλλοιώσεις εἰσὶ ποικίλαι, ὡς αἱ ταύτην παράγουσαι νόσοι· τὸ μόνον δέ, ὅπερ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς γαστρορραγίας, εἶναι ἡ σύστασις καὶ ἡ χροιὰ τοῦ ἐντὸς τῆς κοιλότητος τοῦ στομάχου εὑρισκομένου αἵματος· ἤτοι ἐὰν μὲν ὁ ἄρρωστος ἀπέθανε βραχὺ μετὰ τὴν αἱμορραγίαν καὶ ἡ ἔκχυσις τοῦ αἵματος ἦτο ἄφθονος, τότε ἀποτελεῖ ἐρυθρὰν θρομβώδη μᾶζαν· ἐὰν δὲ τὸ αἷμα ἐξεχύθη βραδέως καὶ ἔμεινεν ἐπί τινα χρόνον ἐν τῷ στομάχῳ, ὥστε νὰ ὑποστῇ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ γαστρικοῦ ὑγροῦ καὶ τῶν ὀξέων, τότε ἔχει ὄψιν μέλαιναν καὶ εἶναι παχύρρευστον· τέλος δὲ ἐπὶ μικρῶν αἱμορραγιῶν τὸ αἷμα εὑρίσκεται ὑπὸ μορφὴν κόνεως μελαίνης καὶ ἐντὸς τῶν ὑγρῶν αἰωρουμένης ἢ ἐπικαθημένης ἐπὶ τῶν τοιχωμάτων τοῦ στομάχου.

Συμπτώματα. Τὰ τῆς γαστρορραγίας συμπτώματα ἐν γένει οὐ μόνον ποικίλλουσιν ἀναλόγως τοῦ ποσοῦ τῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀπωλείας τοῦ αἵματος, τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐπελθουσῶν αἱμορραγιῶν καὶ τῶν αἰτίων, ἅτινα ταύτην προεκάλεσαν, ἀλλὰ δύνανται νὰ ἐλλείπωσι παντελῶς, ἐὰν τὸ ἐκχυθὲν αἷμα δὲν ἦτο ἄφθονον καὶ δὲν ἐξῆλθε δι' ἐμέτου· οὕτως αἱμορραγικαὶ διαβρώσεις, ὑπάρχουσαι κατὰ τὸν χρόνιον γαστρικὸν κατάρρουν ἢ εἰς ἑτέρας τοῦ στομάχου παθήσεις, μένουσι πολλάκις ἐν τῇ ζωῇ ἀπαρατήρητοι, διότι σπανίως προκαλοῦσιν αἱματέμεσιν, τὰ δὲ ἐξ αὐτῶν παραγόμενα τοπικὰ ἢ καθολικὰ συμπτώματα εἰσὶν ἐλάχιστα, ὥστε ἀπόλλυνται μεταξὺ τῶν συμπτωμάτων τῆς κυρίας νόσου.

Προδρομικὰ δὲ συμπτώματα παρατηροῦνται κυρίως, ὅτε ἡ γαστρορραγία συμβαίνει εἰς ἔχοντας πλήρη ὑγείαν καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει μόνον, ὅτε αὕτη εἶναι φαινόμενον ἀναπληρωτικόν· ἐλλείπουσι δὲ παντελῶς ταῦτα, ὅτε ἡ αἱμορραγία εἶναι ἀποτέλεσμα ῥήξεως τοῦ στομάχου ἕνεκα τραυματικῆς αἰτίας ἢ ἐξελκώσεως, καταλαμβανούσης βαθμηδὸν τὰ ἀγγεῖα τοῦ ὀργάνου τούτου, ἔτι δὲ ἐὰν προέρχωνται ἐκ παθήσεως ἑτέρων τῆς κοιλίας ὀργάνων, ὡς τοῦ ἥπατος. Ὅτε δὲ ὑπάρχουσι τὰ προδρομικὰ συμπτώματα, ὁ πάσχων ὁτὲ μὲν αἰτιᾶται πόνον κατὰ τὴν κεφαλήν, δυσφορίαν ἢ κακουχίαν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἔντονον καὶ ἔχει τὸν σφυγμὸν εὐρὺν καὶ πλήρη, ὁτὲ δὲ παρουσιάζει ἀληθῆ γαστρικὰ φαινόμενα, ἤτοι πίεσιν κατὰ τὴν στομαχικὴν χώραν τοιαύτην, ὥστε αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ χαλαρώσῃ τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ, καὶ ἔχει αἴσθημα καύσεως ἢ πόνου κατὰ τὴν χώραν ταύτην ὑποκώφου· ἐνίοτε δὲ ἐάν τις ἐξετάσῃ κατὰ τὸν χρόνον τοῦτον τὰ παρὰ τὸν στόμαχον κείμενα ὄργανα, ἤτοι τὸν σπλῆνα καὶ ἰδίᾳ τὸ ἧπαρ, εὑρίσκει ταῦτα ἐξωγκωμένα ἐξ ὑπεραιμίας καὶ ἐπώδυνα.

Ἐπελθούσης δὲ τῆς ἀπὸ τοῦ στομάχου αἱμορραγίας, ἐκδηλοῦνται πάραυτα τὰ καθολικὰ συμπτώματα ἅτινα εἰσὶ τὰ ἑξῆς.

Ὁ ἄρρωστος ὠχριᾷ, ἔχει τὸν σφυγμὸν μικρόν, τὸ δέρμα κατάψυχρον καὶ ἐπέρχεται θάμβος τῶν ὀφθαλμῶν, ἐμβοαὶ τῶν ὤτων, σκοτοδινίαι ἢ καὶ λιποθυμίαι· οὐχὶ δὲ σπανίως

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅτε ἐλλείπουσιν αἱ ἐμετεμέσεις ἢ ὁ θάνατος ἐπῆλθεν ἀκαριαίως, μόνον διὰ τῶν συμπτωμάτων τούτων διαγιγνώσκεται ἡ γαστρορραγία. Ἐπειδὴ δὲ ἡ ἄνευ αἱματεμέσεων γαστρορραγία δὶν εἶναι σπανία καὶ τὰ ἐκ ταύτης ἀποτελέσματα ἀποτελοῦσιν ἐνίοτε τὰ προδρομικὰ σημεῖα τοῦ ἁπλοῦ ἕλκους ἢ τοῦ καρκίνου τοῦ στομάχου, τούτου ἕνεκα ὀφείλει νὰ ἔχῃ τις πάντοτε ταῦτα ὑπ' ὄψει. Ὁ δὲ Trousseau ὡς ἑξῆς περὶ τούτων ἀποφαίνεται. «Ἄνθρωποι ὑγιῶς ἔχοντες καταλαμβάνονται αἴφνης ὑπό τινος ἀορίστου κακουχίας, ὠχριῶσι καὶ πίπτουσιν εἰς συγκοπήν. Μετὰ δέ τινας ὥρας ἢ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν ἀποβάλλουσι διὰ τῆς ἀποπατήσεως ὕλας μελαίνας ἐν εἴδει πίσσης (μέλανα)· ἐπὶ δέ τινα καιρὸν αἰσθάνονται ἀδυναμίαν, ἔχουσιν ἀνορεξίαν καὶ τοὺς διαφόρους ἱστοὺς ἀναιμικούς, εἶτα ἀποκαθίστανται ὑγιεῖς. Δύνανται δὲ ταῦτα νὰ ἐπαναληφθῶσι κατὰ περιόδους μᾶλλον ἢ ἧττον ἀπεχούσας ἀλλήλων, ὥστε πολλάκις παρορῶνται οὐ μόνον ὑπὸ τοῦ ἀρρώστου, ἀλλὰ καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰατροῦ.»

Συνηθέστερον ὅμως ὑπάρχουσι καὶ ἕτερα συμπτώματα μᾶλλον καταφανῆ. Καὶ πρῶτον μὲν εἶναι ἡ αἱματέμεσις, ἥτις ὁτὲ μὲν ἐπέρχεται μετὰ βίαιον ἔμετον, τοῦ ὁποίου προηγεῖται ναυτία μᾶλλον ἢ ἧττον μικρά, καθ' ἣν ὁ ἄρρωστος ἔχει αἴσθημα ὡς εἰ ἀνήρχετο ζεστὸν ὑγρὸν πρὸς τὰ ἄνω μέχρι τοῦ οἰσοφάγου καὶ γεῦσιν γλυκάζουσαν καὶ μωράν, ὁτὲ δὲ ἀποτόμως ἄνευ οὐδενὸς προδρομικοῦ φαινομένου.

Τέλος δ' οὕτως ἐκχεόμενον διὰ τοῦ στόματος αἷμα εἶναι διάφορον τὴν ποσότητα, ἤτοι ποικίλλει μεταξὺ δραμίων τινῶν μέχρι μιᾶς ἢ δύο λιτρῶν· ὡσαύτως δὲ διάφορος εἶναι καὶ ἡ χροιὰ αὐτοῦ. Οὕτως ἐὰν μὲν ἡ τοῦ αἵματος ἔκχυσις ἦτο ἀφθονος καὶ ἡ αἱματέμεσις ἐπῆλθεν εὐθὺς μετὰ τὴν αἱμορραγίαν, τότε ἔχει χροιὰν καθαρῶς ἐρυθρὰν καὶ εἶναι ῥέον, ἐὰν δὲ παρέμεινεν ἐν τῷ στομάχῳ, ὥστε νὰ ὑποστῇ τὴν ἐπίδρασιν τῶν γαστρικῶν ὀξέων, τότε εἶναι σκοτεινόν, μελανέρυθρον καὶ τὴν σύστασιν θρομβῶδες· ἐὰν δὲ τέλος ἡ αἱμορραγία ἦτο μικρὰ καὶ τὸ αἷμα ὑπέστη βραδεῖαν ἐν τῷ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στομάχῳ πέψιν, τότε εὑρίσκεται ἐν τοῖς ἐμέσμασιν ἐν εἴδει μελαίνης ὑποστάθμης ὁμοίας πρὸς τὴν ἐν ὕδατι ἀναλελυμένην αἰθάλην. Οὐχὶ δὲ σπανίως τὸ διὰ τοῦ ἐμέτου ἀποβαλλόμενον αἷμα εὑρίσκεται ἀναμεμιγμένον μετὰ βλέννης ἢ καὶ ἑτέρων ὑγρῶν τοῦ στομάχου, ἔτι δὲ μετὰ τροφῶν καὶ σπανιώτερον μετὰ πύου, τεμαχίων ὑδατίδων καὶ ἄλλων οὐσιῶν.

Δεύτερον δὲ ἐπίσης σπουδαῖον σύμπτωμα τῆς γαστρορραγίας εἶναι τὰ μέλανα, ἅτινα ἐπέρχονται κυρίως μέν, ὅτε ἡ ἀπὸ τοῦ στομάχου αἱμορραγία δὲν παρακολουθεῖται ὑπὸ αἱματεμέσεως, οὐχ ἧττον δὲ καὶ μετὰ τὴν αἱματέμεσιν δύνανται νὰ παρατηρηθῶσι ταῦτα, ἀλλ' εἰς περιπτώσεις καθ' ἃς ἡ αἱμορραγία ἦτο τοσοῦτον ἄφθονος, ὥστε μέρος μὲν τοῦ αἵματος ἀπεβλήθη διὰ τοῦ ἐμέτου, μέρος δὲ κατῆλθεν ἐν τοῖς ἐντέροις. Κατ' ἀμφοτέρας δὲ τὰς περιπτώσεις τὸ ἐν τοῖς ἐντέροις μεταβὰν αἷμα καὶ διὰ τῆς ἕδρας ἐξελθὸν παρίσταται διαφόρως, ἤτοι ἐὰν μὲν ἐκενώθη ἐνωρίς, σύγκειται ἐκ μελανερύθρων θρομβωδῶν μαζῶν, ἐὰν δὲ ἀπεπατήθη τὴν δευτέραν ἢ τρίτην ἡμέραν μετὰ τὴν αἱματέμεσιν, τότε συνήθως εἶναι μεταβεβλημένον εἰς μέλαιναν πισσώδη μᾶζαν. Τὸ δὲ σύμπτωμα τοῦτο κέκτηται μεγίστην διαγνωστικὴν σπουδαιότητα, διότι, ὡς ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, ἐλλειπούσης τῆς αἱματεμέσεως, μόνον διὰ τῆς γενικῆς τοῦ ἀρρώστου καταστάσεως καὶ τῶν μελάνων δυνάμεθα πολλάκις νὰ διαγνώσωμεν τὴν ἀπὸ τοῦ στομάχου αἱμορραγίαν.

Καί τοι δὲ μετὰ τὰ ἀνωτέρω τῆς γαστρορραγίας συμπτώματα τὰ διὰ τῆς τοπικῆς ἐξετάσεως εὑρισκόμενα οὐδεμίαν ἔχουσιν σπουδαιότητα, οὐχ ἧττον ἀναφέρομεν καὶ ταῦτα, ἅτινά εἰσι τὰ ἑξῆς.

Τὸ ἐπιγάστριον εὑρίσκεται διατεταμένον οὐχὶ τόσον ἐξ ἀερίων, ὅσον ἐκ τοῦ χυθέντος ἐν τῇ κοιλότητι τοῦ στομάχου αἵματος, δι' ὃ διὰ τῆς ἐπικρούσεως παράγεται ἦχος ἀμβλύς. Οὐχὶ δὲ σπανίως ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται πόνον ἰσχυρὸν δάκνοντα, ὁ ὁποῖος τῇ πιέσει καθίσταται ἰσχυρότατος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Πορεία. Ἡ δὲ τῆς γαστρορραγίας πορεία εἶναι διάφορος κατὰ τὰ προκαλέσαντα ταύτην αἴτια· οὕτως ἐπὶ τυχαίων περιπτώσεων δύναται νὰ ἦναι ὀτὲ μὲν ἐπουσιώδης, ὀτὲ δὲ βαρεῖα καὶ ἀλλοτε νὰ ἐπέρχηται ἐπανειλημμένως. Ὡσαύτως δὲ διάφορος εἶναι καὶ ἡ ἐμφάνισις τῆς αἱμορραγίας, διότι ἐνεργητικὴ μὲν οὖσα, ὡς ἐπὶ παραδείγματι ἡ ἀναπληρωτική, εἰσβάλλει, ἀφ' οὗ προηγηθῶσι προδρομικά τινα φαινόμενα, τοὐναντίον δέ, παθητικὴ οὖσα, πλειστάκις ἀναφαίνεται ἀποτόμως.

Πρὸς τούτοις δὲ καὶ τὰ ἀναπτυσσόμενα γενικὰ συμπτώματα ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς μικρᾶς ἢ μεγάλης ποσότητος τοῦ ἀπολομένου αἵματος, δι' ὃ γαστρορραγία οὐχὶ ἄφθονος χαρακτηρίζεται διά τινος τοῦ ἀρρώστου κοπώσεως, ἐλαφρᾶς τῶν δυνάμεων ἐξαντλήσεως καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ζωηρᾶς τοῦ νευρικοῦ συστήματος διαταράξεως· ἀλλὰ πάντα ταῦτα, ἀπότοκα τῆς ἐπερχομένης ἀναιμίας, μετ' οὐ πολὺ ἐκλείπουσι καὶ ἡ ὑγεία τοῦ πάσχοντος ἀποκαθίσταται. Τοῦτ' αὐτὸ δὲ παρατηρεῖται καὶ εἰς αἱμορραγίας ἀφθόνους, ἐχούσας ὅμως τύπον ἀναπληρωτικὸν καὶ συμβαινούσας εἰς ἀνθρώπους, ὧν ὁ στόμαχος ἢ ἕτερον τῶν ὀργάνων δὲν παρουσιάζει ὀργανικὴν ἀλλοίωσιν· αἱ δὲ αἱμορραγίαι αὗται οὐ μόνον δὲν ἐπιδρῶσι σπουδαίως ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ, ἀλλὰ δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι συντελοῦσιν εἰς πρόσκαιρον τοῦ πάσχοντος ἀνακούφισιν, διότι ἐλλείπουσιν οὕτω ὀχληρά τινα φαινόμενα, ὡς ζάλη, κεφαλαλγία, πόνοι κατὰ τὴν ὀσφὺν καὶ ἕτερα τοιαῦτα, ἅτινα δυνατὸν νὰ παραχθῶσιν ἐκ τῆς πρὸ τῆς αἱμορραγίας συμφορήσεως.

Πάντη ὅμως ἀλλοῖα εἰσὶ τὰ ἀποτελέσματα αἱμορραγιῶν μὴ ἀναπληρωτικῶν, ἐχουσῶν δὲ αἰτίαν ὀργανικήν, ὡς εἰς τὸ ἁπλοῦν ἕλκος ἢ τὴν κίρρωσιν τοῦ ἥπατος, ἢ ἀναφαινομένων κατὰ τὴν πορείαν καθολικῶν νόσων, ὡς εἰς τὸν κίτρινον πυρετὸν ἢ τοὺς αἱμορραγικοὺς πυρετούς· αἱ δὲ τοιαῦται αἱμορραγίαι εἴτε μικραὶ καὶ ἐπανειλημμέναι εἰσίν, εἴτε ἄφθονοι καὶ κατ' ἀραιὰ διαστήματα ἐπέρχονται, πάντοτε ἐπιδρῶσι σπουδαίως ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ οὐ μόνον

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐξαντλῶσιν αὐτόν, ἀλλὰ καθιστῶσι καὶ τὴν προκαλέσασαν ταύτας νόσον ἔτι βαθυτέραν.

Περὶ δὲ τῶν κατὰ τὴν γαστρορραγίαν ἐπερχομένων λιποθυμιῶν ἀναφέρομεν ὅτι τινὲς φρονοῦσιν ὅτι αὗται δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἔχουσαι αἰσίαν ἐπίδρασιν ὡς πρὸς τὴν πορείαν τῆς προσβολῆς, διότι δι' αὐτῶν κωλύεται ἡ αἱμορραγία καὶ δίδεται καιρὸς εἰς σχηματισμὸν θρόμβου.

Ἐν γένει δὲ ὀλίγοι σχετικῶς ἀποθνήσκουσιν ἐξ αἱμορραγιῶν τοῦ στομάχου, ἀλλ' ἡ ἀνάρρωσις παρατείνεται ἐπὶ μακρὸν χρόνον, διότι ἡ γαστρορραγία ἐξ ὅλων τῶν αἱμορραγιῶν εἶναι ἡ τὰ μάλιστα κατασυντρίβουσα τὰς δυνάμεις τοῦ πάσχοντος, προστιθεμένης μάλιστα καὶ τῆς διαταράξεως τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος, δι' ἧς ἐμποδίζεται ἡ θρέψις καὶ αὐξάνει ἡ ἀδυναμικὴ τοῦ ἀρρώστου κατάστασις.

Τέλος δὲ ἐπὶ γαστρορραγίας κερανυοβόλου, ὅτε δῆλα δὴ ἡ αἱμορραγία εἶναι τοσοῦτον ἄφθονος, ὥστε τὸ αἷμα ἐκχέεται διὰ τοῦ στόματος κρουνηδόν, ἐπέρχεται ὁ θάνατος μετὰ μίαν ἢ πλείονας αἱματεμέσεις. Καίτοι δὲ σπανιώτατα, ἐνίοτε ἐπέρχεται ὁ θάνατος ἐντὸς λεπτῶν τινῶν ἢ στιγμιαίως ἄνευ οὐδεμιᾶς αἱματεμέσεως, ὅτε ἡ αἰτία τοῦ θανάτου εὑρίσκεται ἐν τῇ νεκροψίᾳ.

Πρόγνωσις. Ἡ δὲ πρόγνωσις τῆς ἀπὸ τοῦ στομάχου αἱμορραγίας ἐξ ὅσων μέχρι τοῦδε εἴπομεν ἐξαρτᾶται ὁμοίως ἐκ τῶν προκαλούντων τὴν αἱμορραγίαν αἰτίων. Αἱ δὲ ἧττον ἐπικίνδυνοι περιπτώσεις εἶναι ἀναπληρωτικὴ ταύτης ἐμφάνισις, ἀλλὰ καὶ τότε ὡς ἐκ τῶν ἐπαναλήψεων λίαν ἐξασθενεῖ τὸν ὀργανισμὸν καὶ ἐπιφέρει διατάραξιν τοῦ πεπτικοῦ συστήματος, ὥστε ἔχει πολλάκις ὀλέθρια ἀποτελέσματα. Ἐν γένει δὲ καὶ ἡ βαρύτης τῆς προγνώσεως εἶναι ἀνάλογος τῆς ἀπωλείας τοῦ αἵματος καὶ τοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀνιάτου τῆς προκαλεσάσης τὴν αἱμορραγίαν κυρίας παθήσεως.

Διάγνωσις. Ἡ δὲ διάγνωσις τῆς γαστρορραγίας αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν ἀποβαίνει δύσκολος μόνον, ὅτε δὲν συνοδεύεται

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὑπὸ αἱματεμέσεων· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει λαμβάνονται ὑπ' ὄψει τὰ γενικὰ φαινόμενα, ὧν ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, ἤτοι ἡ ὠχρότης τοῦ προσώπου, ἡ κακουχία, ἡ ψῦξις τοῦ σώματος καὶ αἱ λιποθυμίαι· ἐὰν δὲ διὰ τῆς ἐξετάσεως τοῦ ἀρρώστου ἴδωμεν ὅτι ὑπάρχουσι ταῦτα μετὰ θερμότητος, πόνου καὶ βάρους κατὰ τὸ ἐπιγάστριον, τότε φυσικῶς δύναταί τις νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι αἱμορραγία ἀπὸ τοῦ στομάχου ἐγένετο· ἐὰν δὲ πρὸς τούτοις εὕρωμεν βραδύτερον καὶ τὰ μέλανα, τότε διαγιγνώσκεται ἡ γαστρορραγία, ἀλλ' οὐχὶ τοσοῦτον ἀκριβῶς, ὡς ἤθελε συμβῆ, ἐὰν ὑπῆρχον καὶ αἱματεμέσεις.

Δύσκολος δ' ἀποβαίνει ἡ διάκρισις τῶν ἐκ τῆς γαστρορραγίας ἐπερχομένων αἱμορραγιῶν ἀπὸ τὰς ἐξ αἱμορραγίας τῶν βρόγχων ἢ τῶν πνευμόνων αἱμοπτύσεις καὶ ἰδίᾳ, ὅτε ἡ αἱματέμεσις παράγεται ἐκ ῥήξεως μεγάλων τοῦ στομάχου ἀγγείων, ὅτε καὶ τὸ αἷμα ἐκχέεται διὰ τοῦ στόματος ἄφθονον καὶ ἐν μέσῳ κοπιωδῶν ἐμέτων· διότι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ ἀποβαλλόμενον αἷμα προσομοιάζει πρὸς τὸ τῶν αἱμοπτύσεων, διότι διατηρεῖ τὴν φυσιολογικὴν αὐτοῦ χροιὰν καὶ σύστασιν, ἤτοι εἶναι καθαρῶς ἐρυθρὸν καὶ ῥέον, ἀλλὰ κατὰ τὴν παραγωγὴν τῶν ἐμέτων δύνανται σταγόνες τινὲς νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὰς ἀεροφόρους ὁδοὺς καὶ νὰ προκαλέσωσι βῆχα λαρυγγικόν, ὥστε νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι πρόκειται μᾶλλον περὶ αἱμοπτύσεως καὶ οὐχὶ περὶ αἱματεμέσεως. Κατὰ δὲ τὴν περίπτωσιν ταύτην ἡ διάκρισις τῆς αἱματεμέσεως ἀπὸ τῆς αἱμοπτύσεως καὶ τἀνάπαλιν γίνεται μόνον δι' ἐπισταμένης καὶ λεπτομεροῦς ἐξετάσεως τῶν πνευμόνων διά τε τῆς ἐπικρούσεως καὶ τῆς ἀκροάσεως.

Ἐν γένει δὲ ἐπὶ ἀμφιβόλων περιπτώσεων, ὅπως διακριθῇ ἡ αἱματέμεσις τῆς αἱμοπτύσεως, πρέπει νὰ ληφθῶσιν ὑπ' ὄψει τὰ ἑξῆς·

α') ἡ ποιότης τοῦ αἵματος. Τὸ ἐκ τῆς αἱματεμέτεως ἀποβαλλόμενον αἷμα εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σκοτεινόν, μελανωπόν, ἀναμεμιγμένον μετὰ λειψάνων τροφῶν, ἔτι δὲ θρομβῶδες καὶ εἰδικῶς βαρύτερον, ἅτε μὴ περιέχον

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φυσαλίδας ἀέρος· ἕνεκα δὲ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ γαστρικοῦ ὑγροῦ ἔχει ἀντίδρασιν ὄξεινον. Τοὐναντίον δὲ τὸ ἐκ τῶν πνευμόνων καὶ τῶν βρόγχων αἷμα εἶναι συνήθως ἀνοικτὸν ἐρυθρόν, στίλβον, ἀφρῶδες, μεμιγμένον μετὰ βλέννης, ἐν ἀρχῇ ῥέον καὶ βραδύτερον, ἐὰν σχηματίσῃ θρόμβον, οὗτος περικλείει φυσαλίδας ἀέρος καὶ εἶναι ἐλαφρός· ἡ δὲ ἀντίδρασις αὐτοῦ εἶναι πάντοτε ἀλκαλική. Οὐχ ἧττον ὀφείλει νὰ γινώσκῃ τις, ὅτι ἐπὶ ἀφθόνων τοῦ στομάχου αἱμορραγιῶν ἕνεκα ῥήξεως μεγάλου ἀγγείου, ἐπειδὴ ἐπέρχεται ταχέως ὁ ἔμετος, δύναται τὸ τῆς αἱματεμέσεως αἷμα νὰ ἦναι χρώματος ἀνοικτοῦ ἐρυθροῦ, ὡς καὶ περὶ τὰ τέλη τῆς αἱμοπτύσεως ἐνδέχεται νὰ ἀποβάλλωνται πολλάκις μικρὰ τεμάχια αἵματος μελανωποῦ.

δ') Ἡ σύγκρισις τῶν εἰς ἑκάστην τῶν αἱμορραγιῶν ἀνηκόντων συμπτωμάτων. Οὕτως εἰς μὲν τὴν αἱματέμεσιν προηγοῦνται συμπτώματα ἀπὸ τοῦ στομάχου, ὡς καρδιαλγίαι καὶ ἕτερα σχετικὰ τῆς κυρίας τοῦ στομάχου παθήσεως· ἐὰν δὲ ἡ ἀπὸ τοῦ στομάχου αἱμορραγία προεκλήθη ἐκ στάσεως ἢ συμφορήσεως, τότε ὑπάρχουσι σημεῖα ὑπεραιμίας εἰς πάντα τὰ ὄργανα τῆς κοιλίας. Εἰς δὲ τὴν αἱμόπτυσιν ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται θερμότητα εἰς τὸ στῆθος, πόνον κατὰ τὴν ῥάχιν, ἔχει δύσπνοιαν καὶ βῆχα. Ἐν γένει δὲ προηγοῦνται τῆς αἱμοπτύσεως διαταράξεις τῆς ἀναπνοῆς καὶ τῆς κυκλοφορίας εἰς τὰ ὄργανα τοῦ θώρακος.

γ') Ἡ τοπικὴ ἐξέτασις. Ἐπὶ αἱματεμέσεως εὑρίσκεται τὸ ἐπιγάστριον διατεταμένον καὶ ὁ ἦχος τοῦ στομάχου ἀμβλύς, ἐν ᾧ ἡ φυσικὴ τοῦ θώρακος ἐξέτασις οὐδὲν τὸ ἀνώμαλον παρουσιάζει.

δ') Εἰς τὴν αἱματέμεσιν παρατηροῦνται ἐπί τινας κατὰ σειρὰν ἡμέρας τὰ μέλανα, ἐν ᾧ εἰς τὴν αἱμόπτυσιν ὑπάρχουσιν αἱ βλεννώδεις αἱματηραὶ ἀποχρέμψεις.

Ἐνίοτε δὲ ἀμφίβολον εἶναι ἐὰν αἱματέμεσις, ἅπαξ ἐπελθοῦσα, προῆλθεν ἐξ αἱμορραγίας τοῦ στομάχου ἢ ἐκ καταπόσεως αἵματος ἕνεκα ἐπιστάξεως, ἐπελθούσης ἐν ὥρᾳ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὕπνου, ἢ ἐξ αἱμορραγίας τοῦ φάρυγγος. Τότε δὲ πᾶσα ἀμφιβολία αἴρεται διὰ τῆς λεπτομεροῦς ἐπισκοπήσεως τῆς ῥινός, τοῦ στόματος καὶ τοῦ φάρυγγος, ἔνθα εὑρίσκονται ἴχνη τῆς αἱμορραγίας, ἤτοι θρόμβοι αἵματος μέλανος, προσκεκολλημένοι κατὰ τὰ μέρη ταῦτα, καὶ διὰ τῆς ἐξετάσεως τοῦ ἀρρώστου, ἐάν, πρὶν κατακλιθῇ, ἔσχεν αἱμορραγίαν ἀπὸ τῆς ῥινός. Ἡ διάκρισις ὅμως τῆς αἱματεμέσεως, τῆς ἐξ αἱμορραγίας τοῦ στομάχου προελθούσης ἀπὸ τῆς ἐξ αἱμορραγίας τοῦ οἰσοφάγου, εἶνε τοσοῦτον δυσχερής, ὥστε, ἐὰν μὴ διευκρινίσωσι ταύτην τὰ κύρια τῆς παθήσεως συμπτώματα, ἡ πλάνη εἶναι βεβαία. Τέλος δὲ ὅτε ἡ αἱματέμεσις αἰτίαν ἔχει αἱμορραγίαν ἀπὸ τοῦ δωδεκαδακτύλου, ὅπερ σπανίως συμβαίνει, ἡ ῥῆξιν ἀνευρύσματος εἰς τὸν χοληδόχον πόρον, ὡς παρετηρήθη περίπτωσις τοιαύτη ῥήξεως τῆς ἡπατικῆς ἀρτηρίας ὑπὸ τοῦ Caton ἐν Liverpool, τότε τὸ ἀποβαλλόμενον αἷμα εὑρίσκεται πάντοτε μεμιγμένον μετὰ χολωδῶν ὑλῶν.

Περὶ δὲ τῆς διακρίσεως τῆς τοῦ στομάχου αἱμορραγίας ἀπὸ τῆς τῶν ἐντέρων ἐκ τοῦ μετὰ κοπράνων ἀποβαλλομένου αἵματος ἀναφέρομεν ὅτι δὲν εἶναι πάντοτε εὐχερής· μόνον δὲ αἱμορραγία τῆς κατωτέρας τοῦ ἐντερικοῦ σωλῆνος μοίρας καὶ ἰδίᾳ τοῦ ἀπευθυσμένου δύναται νὰ διαγνωσθῇ, διότι τότε τὸ ἐκ τῆς ἕδρας ἀποβαλλόμενον αἷμα εἶναι ἐρυθρὸν καὶ οὐχὶ τεθρομβωμένον, ἐν ᾧ, ἐὰν ἡ αἱμορραγία ἐγένετο κατὰ τὰ λεπτὰ ἔντερα, δυσκόλως διακρίνεται ἀπὸ τῆς τοῦ στομάχου, διότι ἐν τῇ μιᾷ, ὡς καὶ τῇ ἑτέρᾳ περιπτώσει, τὸ ἀποπατούμενον αἷμα ὡς ἐκ τῆς ἀλλοιώσεως, ἣν ὑπέστη ἐν τοῖς ἐντέροις, ἐξέρχεται ἐν εἴδει μελάνων· ἐν δὲ τοιαύτῃ περιπτώσει ἡ διάγνωσις τίθεται ἐκ τῆς εὑρέσεως ἑτέρων συμπτωμάτων, ἅτινα παρουσιάζει ὁ πάσχων ἐκ παθήσεως τοῦ στομάχου ἢ τῶν ἐντέρων.

Μεγίστην δὲ σπουδαιότητα ἔχει ἡ ἐξακρίβωσις τῶν αἰτίων τῆς γαστρορραγίας, ἂν δῆλα δὴ αὕτη εἶναι *ἀναπληρωτικὴ* ἢ *συμπτωματική*. Ἐὰν ἡ αἱμορραγία ἐπέρχεται καθ' ὡρισμένα χρονικὰ διαστήματα, ἀναπλη-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ροῦσα ἑτέρας τοῦ ὀργανισμοῦ αἱμορραγίας, ὅτε προαγγέλλεται διὰ γενικῶν φαινομένων, τὰ ὁποῖα ἐκλείπουσι μετὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ αἵματος καὶ ὁ ἄρρωστος εἶτα ἀποκτᾷ τὴν προτέραν αὐτοῦ ὑγείαν, τότε ἡ αἱμορραγία εἶναι ἀναπληρωματική. Αἱματέμεσις ὅμως, ἧς ἐπί τινα χρόνον προηγήθησαν διάφορα τοῦ στομάχου φαινόμενα, ὡς ἀνορεξία, διατάραξις τῆς πέψεως, πόνοι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἰσχυροί, τὰ ὁποῖα συνωδεύοντο ὑπὸ γενικῆς τῶν δυνάμεων καταπτώσεως, πρέπει νὰ θεωρηθῇ σύμπτωμα ὀργανικῆς αἰτίας, βαρείας νόσου καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καρκίνου ἢ ἁπλοῦ τοῦ στομάχου ἕλκους. Ἐν γένει δέ, ὅπως προσδιορίσωμεν τὴν φύσιν καὶ τὴν ἕδραν τῶν διαφόρων παθήσεων, ὧν ἡ αἱματέμεσις τυγχάνει σύμπτωμα, τὸ μὲν ἐξετάζομεν ἐπισταμένως πάντα τὰ ὄργανα καὶ ἰδίᾳ τὰ τῆς κοιλίας, τὸ δὲ ἀποβλέπομεν εἰς τὴν φύσιν τῶν λειτουργικῶν διαταράξεων, αἵτινες παρουσιάζονται.

Τέλος δὲ πρὸς συμπλήρωσιν τῆς διαφορικῆς διαγνώσεως ἀναφέρομεν τὰς ψευδεῖς αἱματεμέσεις, ἃς προκαλοῦσιν ἀπατεῶνές τινες, εἴτε ὅπως ἀπαλλαγῶσι στρατιωτικῆς θητείας, εἴτε ὅπως παρατείνωσι τὴν ἐν τῷ νοσοκομείῳ διαμονὴν αὐτῶν, καταπίνοντες ποσότητα αἵματος ἐκ ζώου ἢ ἐξ ἀφαιμάξεως ἀσθενοῦς τινος, γενομένης ἐν τῷ νοσοκομείῳ, ὅπερ βραδύτερον ἀποβάλλουσι προκαλοῦντες τεχνητὸν ἔμετον· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει δύναταί τις εὐκόλως νὰ ἀνακαλύψῃ τὸν δόλον ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν ἰδίων τῆς αἱματεμέσεως συμπτωμάτων καὶ ἐκ τῆς καταλλήλου ἐξετάσεως τῶν τοιούτων.

Θεραπεία. Αὕτη εἶναι ἀνάλογος τῆς ποσότητος τοῦ ἀποβαλλομένου αἵματος, ἀλλ' ὅταν ἀναπληροῖ τὴν ἔμμηνον κάθαρσιν ἢ, ὅπερ σπανιώτερον, τὴν ῥύσιν τῶν αἱμορροΐδων, δὲν εἶναι δὲ καὶ ἡ ἐκ ταύτης ἀπώλεια τοῦ αἵματος λίαν ἄφθονος, ὥστε νὰ ἐπενέγκῃ ἐξάντλησιν τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ κίνδυνον τῆς ζωῆς τοῦ ἀῤῥώστου, οὐδεμίαν δυνάμεθα νὰ ἐνεργήσωμεν ἰδίαν θεραπείαν. Ὡσαύτως δὲ ἐπὶ αἱμορραγιῶν ἐκ τριχοειδῶν ἀγγείων, ὡς παρατηρεῖται εἴς τινα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἴδη καρκίνου καὶ εἰς τὴν χρονίαν γαστρίτιδα, οὐδόλως ἀπαιτεῖται δραστήριος θεραπεία· τοὐναντίον δὲ πᾶσα ἄλλη αἱμορραγία καὶ ἰδίᾳ ἐκ διαβρώσεως μεγάλων ἀγγείων προερχομένη πρέπει νὰ καταπολεμηθῇ ταχέως καὶ ἀποτελεσματικῶς· τὸ δὲ κάλλιστον θεραπευτικὸν μέσον ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ εἶναι ἡ χρῆσις τοῦ πάγου ἐσωτερικῶς καὶ τοπικῶς ἐπὶ τοῦ ἐπιγαστρίου, ἀφ' οὗ ἐνθέσωμεν τοῦτον ἐντὸς κύστεως· ἔτι δὲ ἐνδείκνυνται τὰ ἀντισπαστικὰ καὶ ἰδίᾳ εὐρεῖς συναπισμοὶ καὶ ἐπανειλημμέναι ξηραὶ συκίαι, αἵτινες τιθέμεναι ἐπὶ τῶν ἄκρων καὶ τοῦ κορμοῦ ὠφελοῦσι χωρὶς νὰ προκαλέσωσι συγκοπήν, ὡς ἡ μεγάλη τοῦ Junod συκία. Πρὸς δὲ τούτοις ὁ ἄρρωστος ὀφείλει νὰ κῆται ἐν τῇ κλίνῃ ὁριζοντίως καὶ νὰ τηρῇ ἀπόλυτον ἀκινησίαν· ἐὰν δὲ ἐπέλθῃ λιποθυμία, τίθεται πρὸ τῆς ῥινὸς αὐτοῦ ὕδωρ τῆς Κολωνίας ἢ ἐπιῤῥαντίζεται τὸ πρόσωπον δι' ὕδατος· ὡς ἄριστον δὲ ἀναληπτικὸν δίδεται ἐσωτερικῶς μικρὰ ποσότης οἴνου ἰσχυροῦ ἢ, ἐὰν εἶναι δυνατόν, ἐψυγμένου καμπανίτου· ἐὰν δὲ ἡ λιποθυμικὴ κατάστασις διαρκέσῃ ἐπὶ πολύ, ἀνάγκη νὰ ἐξετασθῇ διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἢ διὰ τοῦ δακτύλου ὁ φάρυγξ, διότι ἀνερχόμενον τὸ αἷμα μέχρις αὐτοῦ δύναται νὰ προκαλέσῃ ἀσφυξίαν εἴτε διὰ τῆς εἰσδύσεως μέρους τοῦ ὑγροῦ τούτου ἐντὸς τῶν ἀεροφόρων ὁδῶν, εἴτε διὰ τοῦ σχηματισμοῦ θρόμβου, δυναμένου νὰ ἀποφράξῃ τὸ ἀνώτερον τοῦ λάρυγγος στόμιον. Ἐσωτερικῶς δὲ πλὴν τοῦ πάγου καὶ τῶν ψυχρῶν ποτῶν ἐν μετρίᾳ χρήσει χορηγοῦνται τὰ στυπτικὰ καὶ ἰδίᾳ ὁ ὑπερχλωριοῦχος σίδηρος, ἡ ἐργοτίνη, αἱ σκευασίαι τῆς ῥατανίας, ἡ στυπτηρία καὶ τὸ ὑπονιτρικὸν βισμούθιον, ἅτινα ἀπεδείχθησαν ἀνυσιμώτατα κατὰ τῶν διαχύτων αἱμορραγιῶν τῶν ἐκ ῥήξεως τριχοειδῶν ἀγγείων προερχομένων.

Ἐπὶ δὲ μεγάλων τοῦ αἵματος ἀπωλειῶν, ὅτε πᾶσα θεραπευτικὴ ἀγωγὴ ἀπέβη ἀλυσιτελής, συμβουλεύουσι τὴν ἐπίδεσιν τῶν σκελῶν, ἥτις αὐτὴ καὶ μόνη δύναται πολλάκις νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἐπίσχεσιν τῆς αἱμορραγίας. Τέλος δέ, ἐπειδὴ ἐνίοτε μετὰ τὴν αἱματέμεσιν ἐπέρχονται ναυτιάσεις

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ μάλιστα λίαν ἐπίπονοι, δι' ὧν καταπονεῖται ὁ ἄρρωστος, δίδομεν τὸ ὄπιον εἰς μικρὰς δόσεις ἢ καταπολεμοῦμεν ταύτας, θέτοντες ἐκδόριον ἐπὶ τοῦ ἐπιγαστρίου.

Ἀνωφελὲς δὲ εἶναι νὰ προσθέσωμεν ὅτι καὶ μετὰ τὴν παῦσιν τῆς αἱμορραγίας ἐπί τινας τοὐλάχιστον ἡμέρας ἀνάγκη νὰ τηρῇ ὁ ἄρρωστος αὐστηρὰν δίαιταν. Λαμβάνει δὲ ὡς τροφὴν κατ' ἀρχὰς ῥόφημα μαλακτικόν, γάλα ἢ κρόκον ᾠοῦ μετὰ γάλακτος καὶ βραδύτερον ἐπιτρέπομεν αὐτῷ ζωμὸν ἐκ κρέατος· πάντα δὲ ταῦτα λαμβάνει ψυχρὰ καὶ κατὰ μικρὰς ποσότητας· βαθμηδὸν δὲ χορηγεῖται ζωικὴ ἢ φυτικὴ πηκτή, μέχρις οὗ ἐπανέλθῃ εἰς τὰς συνήθεις τροφάς, ἀρχόμενος ἐκ τῶν μᾶλλον εὐπέπτων καὶ ἐξ ἐκείνων, αἵτινες ἐν σμικρᾷ ποσότητι λαμβανόμεναι περιέχουσι πολλὰς θρεπτικὰς οὐσίας. Τέλος δὲ πρὸς τῇ καταλλήλῳ διαίτῃ δίδομεν καὶ τὰ ἐλαφρὰ σιδηροῦχα κατὰ τῆς ὑπαρχούσης ἀναιμίας καὶ μεταχειριζόμεθα προληπτικὴν θεραπείαν, ἔχουσαν σχέσιν πρὸς τὴν αἰτίαν τῆς γαστρορραγίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

ΕΜΕΤΟΣ

Διὰ τῆς λέξεως ἔμετος ἐννοοῦμεν τὴν ἀπότομον διὰ τοῦ στόματος ἀποβολὴν τῶν ἐν τῷ στομάχῳ ὑπαρχουσῶν οὐσιῶν, τὴν προερχομένην οὐ μόνον ἐκ τῆς συγχρόνου συσπάσεως τοῦ τε διαφράγματος καὶ τῶν κοιλιακῶν μυῶν ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς ἀνωμάλου καὶ πὐξημένης συσπάσεως τοῦ μυϊκοῦ τοῦ στομάχου ὑμένος.

Ὡς δὲ διὰ τὴν ἀναπνοήν, τὴν κυκλοφορίαν καὶ τὰς λοιπὰς τοῦ ὀργανισμοῦ λειτουργίας ὑπάρχει ἴδιον νευρικὸν κέντρον, οὕτω καὶ διὰ τὸν ἔμετον· τοιοῦτον δὲ θεωρεῖται ὁ προμήκης μυελὸς καὶ μάλιστα πέριξ αὐτοῦ τοῦ ἀναπνευστικοῦ κέντρου, καθ' ἅπερ ἀποδεικνύεται ἐκ τῶν ἐπερ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χομένων διαταράξεων τῆς τε κυκλοφορίας καὶ ἀναπνοῆς κατὰ τὸν ἔμετον, τῶν προερχομένων ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἐμέτου προκαλοῦντος.

Εἴτε δὲ γίνῃ ὁ ἐρεθισμὸς ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ κέντρου, ἤτοι τοῦ προμήκους μυελοῦ, εἴτε διαβιβασθῇ εἰς τοῦτο διὰ τοῦ πνευμογαστρικοῦ ἐπέρχεται σειρὰ ἀντανακλαστικῶν ἐνεργειῶν, συνισταμένων εἰς κινητικὸν ἐρεθισμὸν διαφόρων μυῶν, τῇ συσπάσει τῶν ὁποίων τελεῖται ὁ ἔμετος. Δύναται δὲ νὰ θεωρηθῇ ἡ ἐνέργεια αὕτη ὡς πρᾶξις ἀμυντική, διότι ὁ ἔμετος δὲν εἶναι εἰ μὴ τάσις τοῦ ὀργανισμοῦ, ὅπως ἀποβάλῃ ὁ στόμαχος τὰς ὕλας, δι' ὧν προκαλεῖται νοσηρὰ διατάραξις. Ὅμοια δὲ ἀμυντικὰ φαινόμενα εἰσὶν ὁ βὴξ καὶ ὁ πταρμός, οἵτινες ἐπέρχονται ὥσπερ καὶ ὁ ἔμετος δι' ἀντανακλάσεως, ὅπως ἐξωθήσωσι διὰ τῶν ἀεροφόρων ὁδῶν ἢ τῆς ῥινὸς τὰ τυχὸν ὑπάρχοντα ἀλλότρια σώματα.

Διάφοροι καὶ ἀντίθετοι πρὸς ἀλλήλας γνῶμαι ἐξηνέχθησαν ὑπὸ τῶν φυσιολόγων πρὸς ἐξήγησιν τῆς μηχανικῆς τοῦ ἐμέτου παραγωγῆς· οὕτω κατ' ἀρχὰς ὁ Wepher καὶ Perrault ἐφρόνουν ὅτι ἡ τοῦ στομάχου σύσπασις ἦτο ἀρκετὴ ὅπως προκαλέσῃ τὴν ἀποβολὴν τῶν ἐν αὐτῷ ὑπαρχουσῶν οὐσιῶν, εἶτα ὁ Bayle (1681) καὶ Chirac (1686) ὑπεστήριζον ὅτι ὁ ἔμετος παράγεται διὰ μόνης τῆς συσπάσεως τῶν κοιλιακῶν μυῶν· ὁ δὲ Haller παραδεχόμενος καὶ οὗτος τὴν ἐνέργειαν τῶν κοιλιακῶν μυῶν καὶ τοῦ διαφράγματος ἐφρόνει ὅτι αἱ ἀντιπεριισταλτικαὶ τοῦ στομάχου κινήσεις ἠδύναντο ἐνίοτε νὰ ἐπιφέρωσι τὸν ἔμετον, ἐν ᾧ ὁ Hunter ὑπεστήριζεν ἀποκλειστικῶς τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἐμέτου διὰ μόνης τῆς συσπάσεως τῶν κοιλιακῶν μυῶν ἄνευ τῆς ἐλαχίστης συμμετοχῆς τοῦ στομάχου.

Ἡ δὲ διὰ τῆς συσπάσεως τῶν κοιλιακῶν τοιχωμάτων καὶ τοῦ διαφράγματος θεωρία τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐμέτου ἐπεκυρώθη διὰ σειρᾶς πειραμάτων ὑπὸ τοῦ Magendie ποιηθέντων (1823)· ἤτοι ἀφαιρέσας οὗτος τὸν στόμαχον ζώου τινὸς καὶ ποιήσας ἔνεσιν ἐμετικῆς τρυγός, παρετήρησεν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅτι ἐπήρχετο τάσις πρὸς ἔμετον, ἔτι δὲ ἀφαιρέσας τὸν στόμαχον κυνὸς καὶ ἀντικαταστήσας τοῦτον διὰ κύστεως χοίρου, ἣν προσέδεσε εἰς τὴν καρδίαν καὶ τὸν πυλωρόν, ἵνα συγκοινωνῇ μετὰ τοῦ οἰσοφάγου, παρετήρησε μετὰ τὴν συνένωσιν τῶν κοιλιακῶν τοιχωμάτων καὶ τὴν ἔνεσιν ἐμετικῆς τρυγὸς ὅτι παρήχθησαν ἔμετοι, ὥσπερ συνήθως.

Ἀλλὰ καί τοι τὰ ἀνωτέρω ὡς καὶ τὰ ὑπ' ἄλλων φυσιολόγων ἐκτελεσθέντα ὅμοια πειράματα εἰσὶ πειστικώτατα πρὸς ἐπικύρωσιν τῆς θεωρίας τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐμέτου διὰ τῆς συσπάσεως τῶν κοιλιακῶν τοιχωμάτων, ἐν τούτοις δι' ἑτέρων πειραμάτων ἄτινα ἐποιήσατο ὁ Tantini ἀπέδειξεν ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὅπως παραχθῇ ὁ ἔμετος, πρέπει ἡ τὸν στόμαχον ἀναπληροῦσα κύστις νὰ ἔχῃ σχέσιν πρὸς τὸ ἄκρον τοῦ οἰσοφάγου καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν καρδιακὴν τοῦ στομάχου χώραν, διότι τότε ἔμετος δὲν παράγεται· ἐξηγεῖ δὲ τὸ διάφορον τοῦτο ἀποτέλεσμα παραδεχόμενος ὅτι ἡ κατωτέρα τοῦ οἰσοφάγου μοῖρα ἀνθίσταται, ὅτε ἡ κύστις εἶναι ποοσδεδεμένη κάτωθεν τῆς καρδίας, ἐν ᾧ πᾶσα ἀντίστασις ἐλλείπει, ὅτε εἶναι δεδεμένη εἰς αὐτὸν τὸν οἰσοφάγον ἄνωθεν τῆς καρδίας. Γενικῶς δὲ εἶναι ἤδη παραδεδεγμένον ὅτι ὁ οἰσοφάγος εὐρύνεται δι' ἰδίας ἐνεργείας κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ναυτίας, ὅπως ἐπέλθῃ ἡ ἐξώθησις τῶν ἐν τῷ στομάχῳ περιεχομένων οὐσιῶν.

Ἀλλὰ πλὴν τῆς συμμετοχῆς τοῦ οἰσοφάγου εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἐμέτου διάφοροι φυσιολόγοι, ὡς ὁ Schwartz, Budge καὶ ὁ Schiff, πειραματίζοντες, παρετήρησαν, λίαν εὐκρινῶς, ὅτι αἱ κανονικαὶ τοῦ μυώδους τοῦ στομάχου ὑμένος κινήσεις αἱ γινόμεναι ἐξ ἀριστερῶν πρὸς τὰ δεξιά, ἤτοι ἐκ τοῦ μεγάλου τόξου πρὸς τὸν πυλωρόν, γίνονται ἀντιθέτως, ἤτοι ἐκ τοῦ πυλωροῦ πρὸς τὴν καρδίαν καὶ οὕτω διευκολύνεται ἡ ἔξοδος τῶν οὐσιῶν. Τέλος δὲ ὁ Vulpian παραλύσας ἅπαντας τοὺς μῦς κυνός, ἑπομένως τῆς τε κοιλίας καὶ τοῦ διαφράγματος, καὶ διατηρήσας τὸ ζῶον διὰ τεχνικῆς ἀναπνοῆς ἐποίησεν ἔνεσιν πυκνοῦ ἀφεψήματος ἰπεκακουάνης, ὅτε μετά τινας στιγμὰς παρήχθησαν ἰσχυραὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ στομάχου συσπάσεις καὶ ἐξῆλθε μέρος τῶν ἐν τῷ στομάχῳ ὑπαρχουσῶν οὐσιῶν.

Ὅτι δὲ μόνοι οἱ κοιλιακοὶ μῦς δὲν εἶναι ἀρκετοὶ εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἐμέτου ἄνευ τῆς συνεργείας τοῦ τε μυώδους ἢ καὶ τοῦ βλεννογόνου τοῦ στομάχου ὑμένος ἀποδεικνύεται καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν κλινικῶν παρατηρήσεων· ἐπὶ παραδείγματι ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψει δύο ἀσθενεῖς οἵτινες κατατρύχονται ὑπὸ βηχὸς ἰσχυροτάτου ὅστις προέρχεται εἰς μὲν τὸν ἕνα ἐκ βρογχίτιδος, εἰς δὲ τὸν ἕτερον ἐκ φυματιώσεως, θέλομεν παρατηρήσῃ ὅτι μεθ' ὅλην τὴν ἐκ τοῦ βηχὸς ἐπερχομένην σύσπασιν τῶν κοιλιακῶν μυῶν ὁ ἔμετος ἐπέρχεται συνηθέστερον εἰς τὸν φυματίωσιν πάσχοντα καὶ τοῦτο ὡς ἐκ τῆς παρακολουθούσης ταύτην δυσπεψίας τοῦ στομάχου.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω γίνεται δῆλον ὅτι, καί τοι ἡ τῶν κοιλιακῶν τοιχωμάτων σύσπασις ἀποτελεῖ τὴν κυρίως ἐνέργειαν τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐμέτου, δὲν δύναταί τις ὅμως ν' ἀρνηθῇ καὶ τὴν συμμετοχὴν τοῦ τε στομάχου τοῦ οἰσοφάγου καὶ τοῦ διαφράγματος.

Ἐὰν δὲ ἀποβλέψωμεν εἰς τὸν καθ' ὅλου μηχανισμὸν τὸν προκαλοῦντα τὴν ἀπότομον ἀποβολὴν τῶν ἐν τῷ στομάχῳ ὑπαρχουσῶν οὐσιῶν εὑρίσκομεν ὅτι εἶναι λίαν πολύπλοκος· διότι πλὴν τῆς συσπάσεως τῶν κοιλιακῶν μυῶν καὶ τοῦ διαφράγματος καὶ τῆς ἐκ τούτων ἐπερχομένης πιέσεως τοῦ στομάχου ἀπαιτεῖται ἡ συνδρομὴ καὶ ἑτέρων φυσιολογικῶν δυνάμεων· οὕτως, ὅπως παραχθῇ ἡ σύσπασις τῶν κοιλιακῶν μυῶν, ἀνάγκη ὅπως στηριχθῶσιν οὗτοι ἐπί τινος μέρους στερεῶς· τούτου δ' ἕνεκα αἱ πλευραὶ τοῦ θώρακος μένουσιν ἀκίνητοι· διὰ δὲ τῆς συσπάσεως τῶν ἀναπνευστικῶν μυῶν καὶ τῆς καταπτώσεως τῆς ἐπιγλωττίδος κωλύεται ὁ εἰσπνευσθεὶς ἀὴρ νὰ ἐξέλθῃ· καθιστάμενος δὲ οὕτως ὁ θώραξ ἔρισμα στερεὸν ἐπιτρέπει τὴν ἰσχυρὰν τῶν κοιλιακῶν μυῶν καὶ τοῦ διαφράγματος σύσπασιν.

Διὰ δὲ τῆς πιέσεως ἣν ὑφίσταται ὁ στόμαχος ἀνάγει τὸ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

περιεχόμενον ἐν τῷ οἰσοφάγῳ, ὅστις συσπώμενος ἰσχυρῶς ἐξωθεῖ τὰς οὐσίας πρὸς τὸν φάρυγγα καὶ τὰ παρίσθμια, ἔνθα διὰ τῆς παρουσίας τῆς σταφυλῆς παρεμποδίζεται ἡ ἐντὸς τῆς ῥινικῆς κοιλότητος εἴσοδος αὐτῶν· ἀλλὰ τὸ διάφραγμα τοῦτο οὐχὶ σπανίως εἶναι ἀνεπαρκές, ὥστε μέρος τῶν οὐσιῶν διέρχεται διὰ τῆς ῥινός, ἐν ᾧ τὸ ἕτερον ἀποβάλλεται διὰ τοῦ στόματος.

Μετὰ δὲ τὴν φυσιολογικὴν ἐξήγησιν τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐμέτου ἐξετάσωμεν τοῦτον ὑπὸ ἔποψιν παθολογικήν, ἀναφέροντες τὰ συμπτώματα ἅτινα παρουσιάζει τὰς αἰτίας τὰς προκαλούσας αὐτόν, τὴν διάγνωσιν, τὰς συνεπείας καὶ τὴν θεραπείαν.

Τὸ πρῶτον σύμπτωμα, ὅπερ αἰτιᾶται ὁ πάσχων κατὰ τὴν παραγωγὴν τοῦ ἐμέτου, ἣν ἀνωτέρω περιεγράψαμεν, ἀνεξαρτήτως πάσης συνυπαρχούσης νοσηρᾶς αἰτίας, εἶναι τὸ αἴσθημα ναυτίας διαφόρου ἐντάσεως συνοδευομένης ὑπό τινων φαινομένων, ἅτινα δύνανται ἐνίοτε νὰ προηγῶνται ταύτης· ὁ πάσχων αἰσθάνεται ἀόριστον κακουχίαν, ἔχει ψυχρὰ τὰ ἄκρα, τὰς κροταφικὰς ἀρτηρίας σφυζούσας, ψυχροὺς ἱδρῶτας καὶ σιαλόρροιαν πολλάκις λίαν ἄφθονον· εἶτα ἐπέρχονταί τινες ἐνδοκοιλιακαὶ κινήσεις καὶ ἀποτόμως ἀποβάλλονται αἱ τροφαί· εἰς ἑκάστην τῶν οὐσιῶν ἀποβολὴν ἡ τοῦ στομάχου ταραχὴ αὐξάνει ἐπὶ μᾶλλον, τὸ δέρμα καθίσταται ψυχρότερον καὶ τὸ πρόσωπον ἀναιμικόν, ἔτι δὲ ὁ πάσχων αἰσθάνεται σκοτοδίνας, διατάραξιν τῆς ὁράσεως, κεφαλαλγίαν, ἔχει τὸν σφυγμὸν μικρὸν καὶ ἐνίοτε μόλις αἰσθητόν· ἀλλὰ μετὰ τὴν παῦσιν τοῦ ἐμέτου σχεδὸν πάντα ταῦτα ἐκλείπουσι καὶ ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται εὐχάριστον ἀνακούφισιν.

Ἡ δὲ συχνότης τοῦ ἐμέτου δὲν εἶναι εὔκολον νὰ προσδιορισθῇ, διότι δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἅπαξ ἢ πολλάκις ἢ κατὰ διάφορα διαλείμματα ἢ τέλος νὰ ἦναι ἀκατάσχετος, ὅτε ἐπιφέρει συνεπείας βαρυτάτας· συνήθως δὲ οἱ ἐπὶ μακρὸν χρόνον καὶ κατὰ διαλείμματα ἐπερχόμενοι ἔμετοι δεικνύουσι πάθησιν χρονίαν τοῦ πεπτικοῦ συστήματος καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἰδίᾳ τοῦ στομάχου. Ὡσαύτως διάφορος εἶναι καὶ ἡ ποσότης τῶν διὰ τοῦ ἐμέτου ἀποβαλλομένων οὐσιῶν.

Ὅσῳ ὅμως ἀφορᾷ τὸ εἶδος τῶν ἐμεσμάτων ταῦτα συνηθέστατα ἀποτελοῦνται ἐκ τροφῶν, αἵτινες ἀναλόγως τῆς ἐν τῷ στομάχῳ διαμονῆς αὐτῶν καὶ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ παρουσιάζουσιν ποικίλην ὄψιν καὶ σύστασιν· οὕτως ὁτὲ μὲν ταῦτα ἀποτελοῦνται ἐκ τροφῶν οὐδεμίαν ἀλλοίωσιν ὑποστασῶν, ὡς συμβαίνει εἰς ἁπλῆν τοῦ στομάχου διατάραξιν, ὁτὲ δὲ παρίστανται αὗται παχύρρευστοι καὶ ὄξεινοι, ἤτοι ἠ λ λ ο ι ω μ έ ν α ι ἐκ τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ καὶ τοῦ χρόνου τῆς ἐπιδράσεως τῆς πέψεως, καὶ ἄλλοτε αἱ ἀποβαλλόμεναι τροφαὶ εἰσὶν ἐφθαρμέναι, ὡς ἐκ τῆς ἀ π ο σ υ ν θ έ σ ε ω ς ἣν ὑπέστησαν ἐν τῷ στομάχῳ καὶ τῆς ἀναπτύξεως διαφόρων κακόσμων ἀερίων· τὰ δὲ οὕτως ἀποβαλλόμενα ἐμέσματα, ἅτινα εἰσὶ κάκοσμα μὲ ὄψιν ἰδιάζουσαν, παρατηροῦνται εἰς διαφόρους περιπτώσεις ἀλλ' ἰδίᾳ εἰς τὸν ἀνευρυσμὸν τοῦ στομάχου καὶ τοῦ οἰσοφάγου.

Ἕνεκα δὲ ἐλλείψεως τροφῶν ἐνίοτε τὰ ἐμέσματα σύγκεινται ἐ ξ ὑ λ ῶ ν β λ ε ν ν ω δ ῶ ν προερχομένων ἐκ τῆς πήξημένης ἐκκρίσεως τοῦ βλεννογόνου τοῦ στομάχου ὑμένος· ὡς δὲ ἀλλαχοῦ ἐμνήσθημεν, ταῦτα εἰσὶ συνηθέστατα εἰς τὴν χρονίαν γαστρίτιδα καὶ κυρίως εἰς τὴν τῶν οἰνοποτῶν καὶ ἐπέρχονται τὴν πρωΐαν, ὅτε ὁ ἄρρωστος εἶναι νῆστις.

Εἴς τινας δὲ περιπτώσεις τὰ ἐμέσματα εἰσὶ μεμιγμένα μεθ' αἵματος ἢ συνίστανται ἐκ καθαρῶς τοιούτου, καὶ εἰ μὲν ἡ τοῦ αἵματος ποσότης εἶναι μικρὰ ἐμφαίνει ὅτι ἡ λύσις τῆς συνεχείας τοῦ βλεννοϋμένος τοῦ στομάχου εἶναι κατ' ἐπιπολήν, εἰ δὲ ἄφθονος ὅτι ἡ ἐξέλκωσις εἶναι κατὰ βάθος καὶ προσεβλήθη ἀγγεῖον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μέγα, ἀλλὰ περὶ τούτου ἐκτενέστερον ἐμνήσθημεν εἰς τὰ περὶ αἱματεμέσεως· σπανιώτερον δὲ τὰ ἐμέσματα εἰσὶ πυώδη, προερχόμενα εἴτε ἐκ σχάσεως ἀποστήματος τοῦ ὑποβλεννογόνου τοῦ στομάχου ὑμένος, εἴτε, ὅπερ καὶ λίαν σπανίως, ἐκ συλλογῆς περὶ τὸν στόμαχον πύου σχηματισθείσης ἐν τῷ ἥπατι ἢ προελθούσης ἐκ περιγεγραμμένης πυώδους

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

περιτονίτιδος ἢ ἐκ ψυχροῦ ἀποστήματος. Ἀλλ' ὅσῳ εὔκολον εἶναι νὰ ἀνακαλυφθῇ ἡ ἐν τοῖς ἐμέσμασι παρουσία τοῦ πύου, τοσοῦτον πολλάκις δύσκολος ἀποβαίνει ἡ αἰτία τῆς προελεύσεως αὐτοῦ.

Πρὸς δὲ τούτοις, καί τοι σπανίως, δυνατὸν νὰ εὑρεθῶσιν ἐν τοῖς ἐμέσμασι καὶ ἕτερα παθολογικὰ προϊόντα, ἤτοι τεμάχια σφακελωμένα βλεννοϋμένος τοῦ στομάχου ἕνεκα καταπόσεως δηλητηρίου ἢ ψευδομεμβράναι προερχόμεναι εἴτε ἐκ διφθερίτιδος τοῦ φάρυγγος καὶ οἰσοφάγου εἴτε ἐξ ἀφθῶν τῆς αὐτῆς χώρας· ἔτι δὲ σαρκίνη, ἕλμινθες, τεμάχια ὑδατίδων καὶ σπανιώτατα χολόλιθοι ἢ καὶ λίθοι τῶν νεφρῶν. Ἔτι δὲ ἀναφέρονται ἐμέσματα ἐξ οὖρων, ἅτινα προῆλθον ἐκ συγκοινωνίας τῶν νεφρῶν μετὰ τοῦ στομάχου ἢ ἕλικός τινος ἐντέρου, ἀλλὰ ταῦτα εἰσὶ σπανιώτατα· σχετικῶς δὲ συνηθέστερα εἰσὶ τὰ οὐραιμικὰ καλούμενα ἐμέσματα τὰ προερχόμενα εἴτε ἐκ τῆς βριχθίας νόσου, εἰς τὸ στάδιον τῆς οὐραιμίας ἐλθούσης, εἴτε ἐξ ἀνουρίας, ὡς παρατηρεῖται εἰς τὰς ὑστερικὰς γυναῖκας.

Ἕνεκα δὲ ἰσχυρῶν συνολκῶν καὶ τῶν περισταλτικῶν καὶ ἀντιπεριστολτικῶν κινήσεων τῶν ἐντέρων ἀναφαίνονται ἐν τοῖς ἐμέσμασιν ὕ λ α ι ἐ ν τ ε ρ ι κ α ὶ, ὡς χολὴ ἣν δύναταί τις εὐκόλως νὰ διακρίνῃ εἴτε κιτρίνη εἴτε μελάγχρους εἴτε πρασίνη ἐξέρχεται· ἔτι δὲ αἱ ἐμεθεῖσαι οὐσίαι εἰσὶ κ ο π ρ α ν ώ δ ε ι ς, ὡς παρατηρεῖται εἰς τὴν ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας ἐπερχομένην ἀπόφραξιν τοῦ ἐντέρου ἢ ἀποτελοῦνται ἐκ καθαρῶν κοπράνων, καθ' ἃ ἀναφέρει ὁ Rosenstein (1832) περίπτωσιν παιδὸς ἐμέσαντος σ κ ύ β α λ α συνεπείᾳ σπασμώδους νευρώσεως· τέλος δὲ ἐπὶ ἰσχυρῶν συνολκῶν παρετηρήθη ὅτι ὑ π ό θ ε μ α διῆλθε διὰ τοῦ τυφλοῦ καὶ τῆς βαλβῖδος τοῦ Bauhin καὶ ἀνευρέθη εἶτα ἐν τοῖς ἐμέσμασι.

Αἴτια. Αἱ τὸν ἔμετον προκαλοῦσαι αἰτίαι εἰσὶ πολλαὶ καὶ διάφοροι· ὅπως δὲ προσδιορίσωσι ταύτας μεθοδικώτερον, ἐπεχείρησαν τὴν κατάταξιν αὐτῶν διαφοροτρόπως· οὕτω τινὲς διακρίνουσι δύο μεγάλας τάξεις· ἐν μὲν τῇ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πρώτη περιλαμβάνουσι πᾶσαν ὑλικὴν ἢ ὀργανικὴν βλάβην, ἥτις ἐπιδρῶσα εἰς οἱονδήποτε σημεῖον τοῦ πνευμονογαστρικοῦ παράγει τὴν ἀντανακλαστικὴν τοῦ ἐμέτου ἐνέργειαν· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἐννοοῦσι τὸν ὑπὸ τῶν ἀρχαιοτέρων παραδεχθέντα ὅρον τῆς συμπαθείας, ἐν ᾧ ἕτεροι, ἀποβλέψαντες εἰς τὰς αἰτίας ἃς ἠδυνήθησαν νὰ ἐξακριβώσωσι, τῆς παραγωγῆς τοῦ ἐμέτου, παρεδέχθησαν τρεῖς κατηγορίας· ἤτοι ἐμέτους συμπαθητικοὺς ἢ κατ' ἀνταν άκλασιν, ἐὰν ἡ ἀρχικὴ αἰτία εἶναι περιφερική, ἐμέτους τοξικοὺς ἢ πρωτοπαθεῖς ὀφειλομένους εἰς μολυσματικὴν τοῦ αἵματος ἀλλοίωσιν καὶ τέλος ἐμέτους συμπτωματικούς, παραγομένους ἐκ τοῦ ἀμέσου ἐρεθισμοῦ τοῦ νευρικοῦ κέντρου.

Ἀλλ' ἐν τῇ μιᾷ ὡς καὶ τῇ ἑτέρᾳ περιπτώσει πολλάκις ἀποβαίνει δύσκολος ὁ προσδιορισμὸς τῆς αἰτίας καὶ ἑπομένως ἡ ἀκριβὴς τοῦ ἐμέτου κατάταξις εἰς μίαν τῶν ἀνωτέρω κατηγοριῶν. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ ἔμετος τυγχάνει σύμπτωμα καὶ οὐχὶ νόσος, τούτου ἕνεκα ἀρκούμεθα νὰ ἐξετάσωμεν αὐτὸν λεπτομερῶς, τόσον εἰς τὰς νόσους εἰς ἃς παρουσιάζεται τῶν διαφόρων ὀργάνων, ὅσον καὶ εἴς τινα καθολικὰ νοσήματα καὶ τέλος θέλομεν ἀναφέρει τὸν ἐκ δηλητηριάσεως ἔμετον ἢ ἐκ καταχρήσεως φαρμάκου τινὸς προερχόμενον.

Ἐκ δὲ τῶν ὀργάνων τῶν συντελεσάντων ὡς αἰτίων εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἐμέτου κατὰ τὰς διαφόρους αὐτῶν παθήσεις ἐν πρώτοις εἶναι ὁ στόμαχος· καί τοι δὲ ἐπραγματεύθημεν περὶ τῶν νοσημάτων αὐτοῦ ἐν ἐκτάσει, οὐχ ἧττον ἀναφέρομεν ταῦτα ἐν περιλήψει ἀναφορικῶς πρὸς τὴν συχνότητα τοῦ ἐμέτου ἢ τοῦ τρόπου τῆς ἐμφανίσεως αὐτοῦ. Καὶ εἰς μὲν τὸν μετὰ πυρετοῦ γαστρικισμὸν σχετικῶς οἱ ἔμετοι δὲν εἶναι συνήθεις, εἰς δὲ τὸν ἀπύρετον γαστρικισμὸν τὸν ἐκ καταχρήσεως τροφῶν ἢ δυσπέπτων οὐσιῶν προκαλούμενον εἶναι συνηθέστεροι. Ἡ ὀξεῖα γαστρῖτις συνοδεύεται πάντοτε ὑπὸ ἐμέτων ἐπωδύνων καὶ ἰδίᾳ ἐν ἀρχῇ, ἐν ᾧ εἰς τὴν χρονίαν οἱ ἔμετοι ἐπέρχονται ἐπὶ μακρὸν χρό-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νον κατὰ διαλείμματα, πολλάκις ἄνευ οὐδεμίας δυσκολίας καὶ παρατείνονται, ἐφ' ὅσον καὶ ἡ νόσος. Εἰς δὲ τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου οἱ ἔμετοι ἐπέρχονται σχεδὸν ὀλίγον μετὰ τὴν πέψιν χρόνον ἢ μετὰ τὸν γαστραλγικὸν παροξυσμόν, ὅτε μετὰ τὴν ἀποβολὴν τῶν οὐσιῶν ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται ἀνακούφισιν· ἔμετοι δὲ ἐπερχόμενοι εἰς μεμακρυσμένα διαστήματα ἀφ' ὅτου ὁ πάσχων ἔλαβε τὰς τροφὰς καὶ ποιοῦντες τρόπον τινὰ ἐκλογὴν πρὸς ἀποβολὴν τῶν ἐν τῷ στομάχῳ εὑρισκομένων τροφῶν χαρακτηρίζουσι μᾶλλον τὸν καρκίνον. Οἱ δὲ ἔμετοι εἰς τὸν ἀνευρυσμὸν τοῦ στομάχου εἰσὶ σπανιώτεροι ἀλλὰ κοπιώδεις καὶ μὲ ἐμέσματα ἄφθονα ἐν ἀποσυνθέσει εὑρισκόμενα καὶ περιέχοντα τὴν σαρκίνην. Εἰς τὴν γαστραλγίαν οἱ μὲν ἔμετοι εἰσὶ σπάνιοι καὶ κατ' ἐξοχὴν κοπιώδεις, τὰ δὲ ἐμέσματα ὁτὲ μὲν ὄξεινα, ὁτὲ δὲ βλεννώδη.

Τὰ νοσήματα τῶν ἐντέρων προκαλοῦσιν ἔμετον εἴτε συμπάσχοντος τοῦ στομάχου κατ' ἐπινέμησιν τῆς φλεγμονῆς τούτων εἴτε, ὅπερ καὶ συνηθέστερον, ἐξ ἀνταναλάσεως, καθ' ὃν δῆλα δὴ τρόπον ἐπέρχονται οἱ ἔμετοι ἐξ ἐρεθισμοῦ τῆς ἐπιγλωττίδος ἢ εἴς τινα νοσήματα τοῦ φάρυγγος. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ οἱ ἔμετοι ἀναφαίνονται εἰς τὴν ὀξεῖαν ἐντερίτιδα ἐν ἀρχῇ ταύτης, ὁσάκις ὑπάρχει μετὰ πυρετοῦ, καὶ εἰσὶν ὅλως παροδικοί· εἰς τὸν κατάρρουν ὅμως τῶν ἐντέρων τῶν νεογνῶν σπανίως ἐπέρχονται οἱ ἔμετοι ἐν ἀρχῇ, τοὐναντίον εἰσὶ συνηθέστεροι ἐφ' ὅσον ἡ νόσος προχωρεῖ, ὅτε παρουσιάζουσιν εἰκόνα βαρείας καθολικῆς καταστάσεως.

Εἰς δὲ τὴν ἀπόφραξιν τῶν ἐντέρων ὁ ἔμετος ἀποτελεῖ χαρακτηριστικώτατον ταύτης σύμπτωμα, ἐπέρχεται ἐξ ἀρχῆς καὶ οὐδέποτε ἐλλείπει, οἱαδήποτε καὶ ἂν ᾖ ἡ προκαλέσασα ταύτην αἰτία· εἴτε δῆλα δὴ προῆλθεν ἐξ συλλογῆς κοπράνων, ἐκ πιέσεως τοῦ ἐντέρου ἕνεκα ὄγκου, ἐξ ἐσωτερικοῦ ἐγκολεασμοῦ, ἐκ συνεσφιγμένης κήλης ἔστω καὶ ἐπιπλοϊκῆς, ὁ ἔμετος πάντοτε ἀναφαίνεται· ἐκ δὲ τῆς ἐπιμονῆς τοῦ συμπτώματος τούτου καὶ τοῦ εἴδους τῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀποβαλλομένων οὐσιῶν δυνάμεθα νὰ διαγνώσωμεν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τὴν ἀπόφραξιν ἢ τὴν περίσφυγξιν ἢ μὴ τοῦ ἐντέρου. Ὅτι δὲ τὰ ἔντερα μεγίστην ἔχουσιν ἐπήρειαν εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἐμέτου, ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρωμεν ὅτι καὶ ἡ ἁπλῆ τούτου νύξις πολλάκις προκαλεῖ τὸν ἔμετον.

Ὡσαύτως αἱ παθήσεις τοῦ περιτοναίου οὐχὶ ὀλίγον συντελοῦσιν ὡς αἰτία ἐμφανίσεως τοῦ ἐμέτου. Ἡ ὀξεῖα περιτονῖτις ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας προερχομένη εἴτε ἁπλῆ, (φύσεως τραυματικῆς ἢ ἐκ ψύξεως), εἴτε ἐπιλόχιος εἴτε μόνον τοπικὴ ὑπάρχουσα, ὡς παρατηρεῖται εἰς παθήσεις τῆς μήτρας, πάντοτε ἐξαγγέλλεται διὰ τῆς ἀποβολῆς τῶν ἐν τῷ στομάχῳ περιεχομένων οὐσιῶν. Ἐπέρχεται δὲ ὁ ἔμετος εἰς τὴν ὀξεῖαν περιτονίτιδα σχεδὸν εὐθὺς μετὰ τῶν ἀρχικῶν ταύτης συμπτωμάτων, ἤτοι τοῦ ῥίγους τοῦ πόνου καὶ τοῦ μετεωρισμοῦ τῆς κοιλίας καὶ ἀποτελεῖ μετ' αὐτῶν τὴν ἀρχομένην εἰκόνα τῆς νόσου· εἰς τὴν χρονίαν περιτονίτιδα τὸ σύμπτωμα τοῦτο δύναται νὰ ἐλλείπῃ· οὐχ ἧττον ἐπιγιγνομένης νέας ἐπιτάσεως εἴτε ὀξείας εἴτε ὑποξείας πάντοτε ἀναφαίνεται. Ὅσῳ δὲ διὰ τὰ ἐμέσματα ἐν ἀρχῇ συνίστανται ἐκ τῶν τροφῶν, ἃς ὁ πάσχων ἔλαβε, εἶτα εἰσὶ βλεννώδη καὶ ἐπὶ ἀκατασχέτων ἐμέτων πολλάκις τὰ ἐμέσματα καθίστανται χολώδη.

Οἱ εἰς τὰ νοσήματα τοῦ ἥπατος παραγόμενοι ἔμετοι ὀφείλονται, ὁτὲ μὲν εἰς ἐπιπλοκὴν περιτοναϊκήν, (περιηπατίτιδα, καθολίκευσιν νεοπλάσματος), ὁτὲ δὲ εἰς συμπαρομαρτοῦσαν τοῦ στομάχου πάθησιν καὶ ἄλλοτε εἰς αὐτὴν τὴν ἡπατίτιδα προκαλέσασαν αἰτίαν, ἤτοι τὸ μίασμα· καὶ συνηθέστερον μὲν παρατηροῦνται οἱ ἔμετοι εἰς τὴν ὀξεῖαν τῶν θερμῶν κλιμάτων ἡπατίτιδα, ὅτε ἐπέρχονται ἅμα τῇ εἰσβολῇ τῆς νόσου ἤτοι τῆς ἐμφανίσεως τοῦ πυρετοῦ καὶ τοῦ κατὰ τὴν ἡπατικὴν χώραν ἐκδηλουμένου πόνου, σπανιώτερον δὲ εἰς τὴν ὑπεραιμίαν, εἰς τὸ ἀπόστημα, εἰς τὴν κίρρωσιν καὶ ἐν γένει εἰς τὰς χρονίας τοῦ ἡπατικοῦ παρεγχύμους παθήσεις. Οἱ χολόλιθοι συνηθέστατα

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

προκαλοῦσι τὸν ἔμετον, ὁ ὁποῖος ἐπέρχεται κατὰ τὸν παροξυσμὸν καὶ πολλάκις ἀποβαίνει λίαν ἐπίμονος ἕνεκα τῆς ἐντάσεως καὶ τῆς διαρκείας τοῦ πόνου· αἱ δὲ δι' αὐτοῦ ἀποβαλλόμεναι οὐσίαι κατ' ἀρχὰς συνίστανται εἴτε ἐκ τροφῶν καθαρῶν ἢ ἠλλοιωμένων ἐκ τῆς πέψεως, ἀναλόγως τοῦ χρόνου τῆς διαμονῆς αὐτῶν ἐν τῷ στομάχῳ, εἴτε, ὅπερ καὶ συνηθέστερον, ἐκ βλεννωδῶν ὑλῶν μετὰ χολῆς μεμιγμένων.

Τὰ δὲ νοσήματα τῶν νεφρῶν τὰ πλεῖστα προκαλοῦσι τὸν ἔμετον καὶ μάλιστα εἰς ὡρισμένας περιστάσεις· διότι τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι εἰς τὰ περινεφρικὰ ἀποστήματα καὶ εἰς τὴν χρονίαν πυώδη πυελίτιδα οἱ ἔμετοι ἐλλείπουσιν, εἰσὶν ὅλως συνήθεις εἰς τὴν ὀξεῖαν νεφρίτιδα καὶ ἐν γένει εἰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ἡ βλάβη τῶν νεφρῶν εἶναι τοιαύτη ὥστε παρεμποδίζεται ἡ ἀπόκρισις τῆς οὐρίας, ὅτε διὰ τῆς παρουσίας ταύτης ἐν τῷ αἵματι ἐπέρχεται εἶδος δηλητηριάσεως, ἡ οὕτω καλουμένη οὐραιμία, ἡ ὁποία, πλὴν τῶν ἄλλων συμπτωμάτων, ἅτινα παράγει, ἐκδηλοῦται καὶ δι' ἐπιμόνου ἐμέτου, μεγίστην παθολογικὴν σημασίαν ἔχοντος, διότι δύναταί τις νὰ ἀνεύρῃ ἐν ταῖς ἀποβαλλομέναις οὐσίαις εἴτε τὴν οὐρίαν ἐν καθαρᾷ καταστάσει εἴτε τὰ προϊόντα τῆς ἐξελίξεως αὐτῆς, τὴν ἀνθρακικὴν ἀμμωνίαν.

Ἑτέρα περίπτωσις λίαν συνήθης πρὸς παραγωγὴν ἐμέτου εἶναι οἱ κωλικοὶ τῶν νεφρῶν· ὡς εἰς τοὺς κωλικοὺς τοῦ ἥπατος, οὕτω καὶ ἐνταῦθα ἡ διὰ τῶν οὐρητήρων κάθοδος ψάμμου ἢ λίθων προκαλεῖ ἰσχυρότατον παροξυσμὸν καὶ ἐκ συμπαθείας ἔμετον, ὅστις ἀναφαίνεται εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ πόνου καὶ διαρκεῖ ἐνίοτε καθ' ὅλον τὸν παροξυσμόν.

Ἐπειδὴ δὲ πολλάκις οἱ νεφροὶ συντελοῦσιν ὡς αἰτία παραγωγῆς τοῦ ἐμέτου, τούτου ἕνεκα ὁ Pruss συμβουλεύει, ἐὰν ὑπάρχωσιν ἔμετοι ἐπίμονοι καὶ μάλιστα εἰς γέροντας, νὰ συλλάβῃ τις ἰδέαν νεφρικῆς παθήσεως.

Ἡ μήτρα μετὰ τῶν παραρτημάτων αὐτῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συνηθέστατα καθίσταται αἰτία παραγωγῆς ἐμέτου μάλιστα ἐπιμόνου καὶ πολλάκις βαρείας συνεπείας ἔχοντος· καὶ αἱ μᾶλλον ἁπλαῖ καὶ αἱ μᾶλλον ἐπιπόλαιαι ταύτης βλάβαι δύνανται ἐνίοτε τὸν ἔμετον νὰ προκαλέσωσι. Τὸ δὲ σύμπτωμα τοῦτο παρατηρεῖται οὐ μόνον κατὰ τὴν ὀξεῖαν παρεγχυματώδη μητρίτιδα καὶ τῶν παραρτημάτων αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ εἰς τινας ἐξελκώσεις ἢ καὶ ὑπεραιμίας τῆς μήτρας· ἡ ἐξήγησις δὲ τούτου ὁτὲ μὲν εἶναι ἐξ ἀντανακλάσεως ὁτὲ δὲ κατ' ἐπινέμησιν τῆς φλεγμονῆς εἰς τὸ περιτόναιον· ἔτι δὲ ὁ ἔμετος δυνατὸν νὰ ᾖ ἀποτέλεσμα ὑστερικῆς ἐκδηλώσεως ἢ ἐνίοτε νὰ ἐκδηλῶται δι' αἱματεμέσεων ὀφειλομένων εἰς ἀναπληρωματικὴν τῶν ἐμμήνων αἱμορραγίαν.

Ἀλλ' ἡ περίπτωσις καθ' ἣν ὁ ἔμετος ἀποτελεῖ σχεδὸν κανόνα, καί τοι μὴ ἀνήκων κυρίως εἰς παθολογικὴν αἰτίαν, ἀλλὰ θεωρούμενος εἰς βαθμόν τινα τοὐλάχιστον ὡς φυσιολογικὸν φαινόμενον, εἶναι ὁ κατὰ τὴν ἐ γ κ υ μ ο σ ύ ν η ν ἐπερχόμενος. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ ἔμετος περιλαμβάνει δύο περιόδους καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἐν ἀρχῇ τῆς κυήσεως ἢ συνηθέστερον ἀναφαίνεται κατὰ τὴν δεκάτην ἢ ἑνδεκάτην ἑβδομάδα, διαρκεῖ μέχρι τοῦ τετάρτου μηνὸς καθ' ὃν ἄρχεται ἐλαττούμενος καὶ ἐκλείπει βαθμηδὸν ἐντελῶς. Συνήθως δὲ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἐπέρχεται ὁ ἔμετος τὴν πρωΐαν· δι' ὃ αἱ ἀποβαλλόμεναι οὐσίαι εἰσὶν ὑδατώδεις ἢ βλεννώδεις, σπανιώτερον δὲ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας ὥστε τὰ ἐμέσματα νὰ περιέχωσι καὶ τροφάς. Εἰς δὲ τὴν δευτέραν οὐ μόνον ἀναφαίνεται καὶ κατὰ τοὺς τελευταίους τῆς ἐγκυμοσύνης μῆνας, ἀλλ' ἐπέρχεται ἐπανειλημμένως καὶ μετὰ μεγάλης ἐντάσεως, καθιστάμενος οὕτως ἐπιπλοκὴ λίαν βαρεῖα, διότι διακινδυνεύει τὴν ζωὴν τῆς μητρὸς καὶ τοῦ τέκνου· ὠνομάσθη δὲ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ ἔμετος ἐκ μὲν τῆς ἐπιμονῆς μεθ' ἧς ἀναφαίνεται ἀ κ α τ ά σ χ ε τ ο ς (Paul Dubois), ἐκ δὲ τοῦ κινδύνου ὃν προκαλεῖ κ α κ ο ή θ η ς (Guéniot).

Περὶ δὲ τῶν αἰτιῶν τῶν προκαλουσῶν τὸν ἀκατάσχετον

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἔμετον ἀναφέρομεν ὅτι αὗται εἰσὶ διάφοροι· οὕτω τινὲς μὲν θεωροῦσι τὸν ἔμετον ὡς σύμπτωμα καθαρῶς νευρικόν, προερχόμενον ἐξ αὐτῆς τῆς φαντασίας ἢ ἐξ ἐπιδράσεως συμπαθητικῆς, ἕτεροι δὲ ἀποδίδουσιν αὐτὸν εἰς τὴν ἀφθονίαν τοῦ ἀμνίου ὑγροῦ καὶ ἄλλοι εἰς διαφόρους τῆς μήτρας παθήσεις ἢ τοῦ προϊόντος τῆς συλλήψεως καὶ τέλος ὁ Audhoui θεωρεῖ τὸν ἔμετον ὡς ἀποτέλεσμα ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου, ἀναπτυσσομένου κατὰ τὴν ἐγκυμοσύνην· ἀλλ' ἡ μᾶλλον καταφανὴς αἰτία καὶ εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων δυναμένη νὰ ἀποδοθῇ εἶναι ἡ τοῦ αἵματος δηλητηρίασις ἡ παρεμφερὴς τῇ οὐραιμίᾳ· ὡς δὲ αὕτη προκαλεῖ τὴν ἐκλαμψίαν, οὕτω καὶ ἐκείνη περιλαμβάνει τὸν κακοήθη ἢ ἀκατάσχετον ἔμετον.

Αἱ τοῦ ἀναπνευστικοῦ συστήματος νόσοι λίαν συνήθως προκαλοῦσι τὸν ἔμετον ἕνεκα τῆς μεγάλης συμπαθείας, ἥτις ὑπάρχει μεταξὺ πνευμόνων καὶ στομάχου καὶ ὁτὲ μὲν παρατηρεῖται ὡς ἀρχικὸν σύμπτωμα ἰδίᾳ ἐπὶ ὀξέων τούτου παθήσεων καὶ συνοδεύεται ὑπὸ ῥίγους καὶ πόνου κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἰσχυροῦ, ὁτὲ δὲ κατὰ τὴν πορείαν τῆς νόσου τῶν πνευμόνων. Πλὴν δέ τινων ἐξαιρέσεων εἰς ἃς συνυπάρχει καὶ δυσπεπτικὴ τοῦ στομάχου διατάραξις σχεδὸν πάντοτε εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ πνευμονογαστρικοῦ καὶ τῆς συσπάσεως τῶν κοιλιακῶν μυῶν· ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ ἐπέρχεται ὁ ἔμετος ἐπὶ βηχὸς ἐπιμόνου καὶ κατὰ παροξυσμοὺς ἐπερχομένου. Οὐδεὶς δὲ ἀγνοεῖ τὸν ἐρευγματώδη βῆχα καὶ τοὺς ἐμέτους, οἵτινες συνοδεύουσι τὴν ἑλκώδη λαρυγγίτιδα, τὴν κοκκίτιδα τινὰς σπασμωδικὰς βρογχίτιδας, τὴν διαφραγματικὴν πλευρίτιδα κλπ. Ἀλλ' ἡ νόσος καθ' ἣν ὁ ἔμετος σχεδὸν ὑπάρχει συνηθέστατος εἶναι ἡ φυματίωσις τῶν πνευμόνων· καθ' ἃ δὲ παρετηρήθη ὀφείλεται οὗτος εἰς διαφόρους αἰτίας, αἵτινες κατὰ τὸν Βάρδα ἀναλόγως τῆς συχνότητος εἰσὶν αἱ ἑξῆς· πρῶτον αἱ τοῦ βλεννοϋμένος τοῦ στομάχου βλάβαι, δεύτερον πίεσις ἢ βλάβη τοῦ πνευμονογαστρικοῦ ἕνεκα ἐξογκώσεως τῶν τραχειοβρογχικῶν ἀδένων, τρίτον ἰσχυροὶ παροξυσμοὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βηχὸς καὶ τέταρτον, ὅπερ σπανιώτερον, φυματιώδης ἐπεξεργασία κατὰ τὴν βάσιν τοῦ ἐγκεφάλου ἢ εἰς τὰς μήνιγγας. Οἱ δὲ ἐκ τῶν νόσων τοῦ ἀναπνευστικοῦ συστήματος προκαλούμενοι ἔμετοι ἐπέρχονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ τὸ ἄριστον· ἐὰν δὲ οἱ παροξυσμοὶ τοῦ βηχὸς εἰσὶ λίαν συχνοὶ ὥστε ὁ πάσχων νὰ ἀποβάλλῃ διὰ τοῦ ἐμέτου ἅπασας τὰς τροφὰς ἢ μέρος αὐτῶν, τότε προστίθεται καὶ ἡ ἐκ τῆς ἀτροφίας ἔκλυσις τῶν δυνάμεων, ἥτις λίαν ἐπιβαρύνει τὴν κατάστασιν τοῦ ἀρρώστου.

Πλεῖσται τοῦ νευρικοῦ συστήματος νόσοι συμβάλλουσιν εἰς τὴν παραγωγὴν τοῦ ἐμέτου· εἷς τινας μάλιστα τούτων ὁ ἔμετος φέρει καὶ ἴδιον χαρακτηριστικὸν ἅτε ἐπερχόμενος ἀκόπως ἄνευ προδρομικῶν φαινομένων καὶ ἄνευ ναυτίας· ἐκ δὲ τῶν νόσων τοῦ ἐγκεφάλου ἰδίᾳ συνοδεύεται ὑπὸ ἐμέτου ἡ μηνιγγῖτις, καὶ ἡ φυματιώδης, καὶ ἡ ἁπλῆ· ἔτι δὲ ἡ ἐγκεφαλῖτις καὶ εἰς ἥττονα βαθμὸν ἡ αἱμορραγία, ἡ μαλάκυνσις τοῦ ἐγκεφάλου καὶ ὁ ὀξὺς ὑδροκέφαλος· ἔτι δὲ τὸ σύμπτωμα τοῦτο παρατηρεῖται εἷς τινας παθήσεις τῶν ὀφθαλμῶν κατὰ τὴν ἐγχείρισιν τῆς ἰριδεκτομίας ἢ εἰς παθήσεις τῶν ὤτων. Ἠθέλησάν τινες νὰ ἀποδείξωσι διὰ πειραμάτων ὅτι οἱ ἔμετοι εἰσὶ λίαν συχνοί, ἐὰν ἡ βλάβη ἐδράζῃ ἐπὶ τοῦ ῥαβδωτοῦ σώματος ἢ ἐπὶ τοῦ ὀπτικοῦ νεύρου, ἀλλὰ τοῦτο κλινικῶς δὲν ἐπεκυρώθη. Παρετηρήθη ὅμως ὅτι, ὅτε οἱ ἔμετοι εἶσὶν ἀκατάσχετοι καὶ ἐπέρχονται ἄνευ ναυτίας, εἶναι ἀποτέλεσμα ὑπάρξεως ὄγκου ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ. Κατὰ δὲ τὸν Roger ἡ ἐπὶ πολλοὺς κατὰ συνέχειαν μῆνας παρουσία τοῦ συμπτώματος τούτου εἶναι σπουδαῖον διαγνωστικὸν σημεῖον τῆς φυματιώσεως τοῦ ἐγκεφάλου παρὰ τοῖς παισί.

Ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ παθήσεις τοῦ νωτιαίου μυελοῦ ἐπιφέρουσι τὸν ἔμετον· πλὴν δὲ τῶν περιπτώσεων καθ' ἃς ἡ βλάβη ἐδράζει ἐπὶ τῆς παρεγκεφαλίδος ἢ τῆς ἐγκεφαλικῆς μοίρας τοῦ N. M. παρατηρεῖται ὁ ἔμετος ἰδίᾳ εἰς τοὺς ἀταξικοὺς καὶ συνήθως ἐπέρχεται συγχρόνως μὲ τὸν γαστραλγικὸν παροξυσμόν· εἷς τινας δὲ περιπτώσεις εἶναι τοσοῦ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τον ἀκατάσχετος ὥστε δύναται νὰ ἐπιφέρῃ ἐξ ἐξαντλήσεως καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον.

Ἐκ δὲ τῶν νευρώσεων ὁ ὑστερισμὸς προκαλεῖ ἔμετον καὶ πολλάκις λίαν ἐπίμονον ὥστε δυσκόλως ὑποχωρεῖ εἰς τὰ συνήθη θεραπευτικὰ μέσα· εἰς ἄτομα δὲ νευροπαθῆ παρετηρήθη ὅτι ἀφ' οὗ προηγηθῶσιν ἀληθεῖς παροξυσμοὶ ἐμέτου μετὰ γαστραλγίας καὶ διαρκέσωσιν ἐπὶ μῆνας, ὥστε ὁ πάσχων νὰ μὴ δύναται σχεδὸν νὰ ἀνεχθῇ οὐδεμίαν τροφήν, παύουσιν οὗτοι καὶ εἶτα ἀναφαίνονται διάφοροι νευρικαὶ διαταράξεις. Ἔτι δὲ ἡ κεφαλαλγία καὶ κυρίως ἡ ἡμικρανία, ἥτις κατατάσσεται εἰς τὰς νευρώσεις, συχνότατα συνοδεύεται ὑπὸ ἐμέτου, ὁ ὁποῖος ἐνίοτε συντελεῖ πρὸς μετρίασιν τῆς ἡμικρανίας καὶ ἐπομένως ἀνακούφισιν τοῦ πάσχοντος.

Τέλος δὲ μεταξὺ τῶν ἐκ νευρικῆς αἰτίας ἐπερχομένων ἐμέτων τινὲς κατατάττουσι τὸν ἐν τῇ θαλάσσῃ προερχόμενον ὡς ὄντα ἀποτέλεσμα διαταράξεως τῆς κυκλοφορίας τοῦ ἐγκεφάλου ἢ τοὺς ἐμέτους τοὺς ἐκδηλουμένους συνεπείᾳ ἠθικῆς συγκινήσεως, τῇ θέᾳ ἀηδοῦς τινος ἀντικειμένου κ.τ.τ. ἢ τοὺς παραγομένους ἕνεκα πόνου ἰσχυροῦ, ὡς κατὰ τὸ διάστρεμμα ἢ συνεπείᾳ κτυπήματος ἐπὶ τῆς κνήμης.

Πρὸς τούτοις ὁ ἔμετος σχεδὸν πάντοτε ἐπέρχεται ἐν τῇ εἰσβολῇ τῶν πυρεξιῶν, ἤτοι τῶν καθολικῶν καλουμένων νόσων, ἀλλ' οὐδὲν τὸ χαρακτηριστικὸν παρουσιάζει εἰ μὴ ὅτι ἐκδηλοῦται ἐφάπαξ χωρὶς νὰ διαρκῇ καὶ ἐπὶ πολύ· ἰδίᾳ δὲ τὸ σύμπτωμα τοῦτο εἶναι συνηθέστατον εἰς τοὺς ἐξανθηματικοὺς πυρετούς, ὡς εἰς τὴν εὐλογίαν, εἰς ἣν θεωρεῖται ἐκ τῶν μᾶλλον ἀπαραιτήτων προδρομικῶν ταύτης συμπτωμάτων, ἔτι δὲ εἰς τὴν ὀστρακιάν, εἰς ἣν οὐ μόνον ἀναφαίνεται ἐν ἀρχῇ, ἀλλὰ πολλάκις ὑπάρχει καὶ κατὰ τὴν πορείαν αὐτῆς· ὅσῳ δὲ διὰ τὴν ἰλαρὰν ὁ ἔμετος ἐπέρχεται σπανιώτερον καὶ μάλιστα ἐὰν ἡ νόσος εἰσβάλῃ βραδέως καὶ ὁ πυρετὸς δὲν ἔχει μεγάλην ἔντασιν. Ὡσαύτως συνήθης εἶναι ὁ ἔμετος καὶ εἰς τὸν τυφοειδῆ πυ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ρετόν, εἰς ὃν ἐκλείπει ταχέως, εἰ μὴ ὑπάρχει ἑτέρα ἐπιπλοκή. Ἀλλ' ἡ νόσος καθ' ἣν σπανιώτατα ἐλλείπει καὶ ἔχει μεγίστην παθογνωμονικὴν σημασίαν εἶναι ἡ χολέρα, εἰς ἣν ἐπέρχεται πάντοτε ἐν ἀρχῇ· εἴτε δὲ μόνος ὑπάρχει εἴτε συνοδεύεται ὑπὸ τῆς καλουμένης προδρομικῆς διαρροίας ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον καὶ κύριον ταύτης σύμπτωμα.

Ἐν γένει δὲ ὁ εἰς τὰς καθολικὰς νόσους ἐπερχόμενος ἔμετος εἶναι ἀποτέλεσμα δηλητηριάσεως τοῦ ὀργανισμοῦ ἕνεκα τοῦ ἐν τῇ κυκλοφορίᾳ εἰσερχομένου μιάσματος, ὅπερ ἐνεργεῖ, ὡς αἱ χημικαὶ οὐσίαι εἴτε ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ στομάχου εἴτε ἐπὶ τοῦ νευρικοῦ κέντρου. Αἱ δὲ διὰ τοῦ ἐμέτου ἀποβαλλόμεναι οὐσίαι, πλήν τινων περιπτώσεων, ὅτε τὰ ἐμέσματα εἰσὶν ἐκ τροφῶν ἢ τὰ κατὰ τὴν εἰσβολὴν τῆς χολέρας, ἅτινα εἰσὶ ῥιζοειδῆ, σχεδὸν πάντοτε εἰσὶ χολώδη ἢ σύγκεινται ἐκ χολῆς καθαρᾶς καὶ ἀφθόνου.

Εἰς τὰς δηλητηριάσεις οἱ ἔμετοι σχεδὸν οὐδέποτε ἐλλείπουσιν, ἐπέρχονται δέ, ὡς ἀνωτέρω εἴπομεν, εἴτε ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ δηλητηρίου ἐπ' αὐτοῦ τοῦ στομάχου, ὅπερ, ἐὰν τυγχάνῃ λίαν δραστικόν, δύναται νὰ φέρῃ διαφόρους βλάβας μεταξὺ τῆς ὀξείας γαστρίτιδος καὶ τῆς ἐντελοῦς διαβρώσεως τοῦ στομάχου, εἴτε ἐκ τῆς καθολικῆς τούτου ἐπιδράσεως. Περὶ δὲ τῶν ἐμέτων τῶν ἐκ τῆς ἀναισθητικῆς τοῦ χλωροφορμίου χρήσεως ἐπερχομένων λέγομεν ὅτι δὲν ἐπέρχονται πάντοτε ἐκ τῆς κακῆς ποιότητος τοῦ χλωροφορμίου, ὡς γενικῶς μέχρι τοῦδε ἐνομίζετο, ἀλλά, καθ' ἃ ἐσχάτως ὁ Verneuil παρετήρησε, πολλάκις εἰσὶν ἀποτέλεσμα νοσηρᾶς τοῦ πεπτικοῦ συστήματος καταστάσεως, ἔτι δὲ ἡπατίτιδος ἢ παθήσεως τῶν νεφρῶν· καί τοι δὲ οἱ τοιούτου εἴδους ἔμετοι δὲν εἶναι ἐπικίνδυνοι, καθότι δύνανται νὰ παύσωσιν ἀφ' ἑαυτῶν ἢ τῇ χρήσει καταλλήλων μέσων, οὐχ ἧττον ὀφείλει νὰ ἔχῃ τις τὰς περιπτώσεις ταύτας ὑπ' ὄψει. Χαρακτηρίζονται δὲ οἱ ἐκ τοξικῶν οὐσιῶν ἐπερχόμενοι ἔμετοι διὰ τῆς ἀποτόμου ἐμφανίσεως καὶ τῆς ἐπα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ναλήψεως αὐτῶν. Ὡσαύτως δὲ καὶ εἰς τὰς χρονίας δηλητηριάσεις ὁ ἔμετος ἀποτελεῖ κύριον τούτου σύμπτωμα· οὕτως αἱ ἐκ μολύβδου δηλητηριάσεις πλὴν τῶν κωλικῶν ἔχουσιν ἐμέτους οἵτινες ἐπαναλαμβάνονται καὶ ὧν τὰ ἐμέσματα εἰσὶ πρασινωπά.

Τέλος δὲ ἔχομεν τοὺς ἐκ φαρμακευτικῶν οὐσιῶν ἐπερχομένους ἐμέτους εἴτε ἐκ τῆς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μεγάλης δόσεως, εἴτε ἐκ τῆς παρατεταμένης χρήσεως αὐτῶν, ὡς εἶναι ἐπὶ παραδείγματι ἡ δακτυλῖτις· οὐχ ἧττον εἷς τινα πρόσωπα ὑπάρχει ἰδία εὐαισθησία τοῦ στομάχου εἰς τὴν χρῆσιν φαρμάκων τινῶν· οὕτως ἡ ἐλαχίστη δόσις ὀπίου ἢ ἡ χρῆσις εἰς εἰσπνοὰς αἰθέρος ἢ χλωροφορμίου ἐπιφέρει εἰς ταῦτα ἔμετον.

Αἱ τοῦ ἐμέτου ἐκβάσεις, ἐξαρτώμεναι ἐκ τῆς προκαλούσης τὸν ἔμετον αἰτίας, τῆς συχνότητος αὐτοῦ, τῆς ἰδιοσυγκρασίας τοῦ πάσχοντος καὶ ἐξ ἄλλων πολλῶν ἀφορμῶν, δὲν δύνανται νὰ περιγραφῶσιν ἀκριβῶς· οὐχ ἧττον ἀποβλέποντες εἰς τὰ ἀνωτέρω ἀφικνούμεθα εἰς τὰ ἑξῆς συμπεράσματα. Ἔμετος παραγόμενος ἕνεκα ὑπερπληρώσεως τοῦ στομάχου ἐκ δυσπέπτων τροφῶν καὶ ποτῶν ἢ ἐν ἀρχῇ πυρετικῶν τινων νοσημάτων, ἔστω καὶ ἐπανειλημμένως ἀλλὰ κατὰ μακρὰ διαλείμματα ἐπερχόμενος, οὐ μόνον δὲν ἐπιφέρει δυσάρεστα ἀποτελέσματα, ἀλλὰ τοὐναντίον προξενεῖ ἄμεσον εἰς τὸν πάσχοντα ἀνακούφισιν, καταπαύων τὴν γενικὴν τοῦ ὀργανισμοῦ κακουχίαν τὴν ἐκ τῆς ἐν τῷ στομάχῳ παρουσίας μοχθηρῶν τροφῶν ἢ νοσηρῶν ὑλῶν προκληθεῖσαν. Ἀλλ' ἐν ᾧ εἰς πλεῖστα ἄτομα ὁ ἐκ δυσπέπτων τροφῶν ἐπερχόμενος ἔμετος πλὴν δυσφορίας ἢ μικρᾶς τινος ταραχῆς οὐδὲν ἕτερον προκαλεῖ, εἴς τινα καὶ ἰδίᾳ εἰς παῖδας καὶ ὑστερικὰς γυναῖκας ἢ εἰς πρόσωπα νευροπαθῆ ἐπιφέρει τοιαῦτα καθολικὰ φαινόμενα, ὥστε δύναται ἐνίοτε νὰ ἐμβάλῃ καὶ αὐτὸν τὸν ἰατρὸν εἰς στιγμιαίαν ἀνησυχίαν· οἱ ἄρρωστοι οὗτοι ὡς ἐκ τῆς ἀναπτυσσομένης κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μεγάλης τοῦ ἐπιγαστρίου διατάσεως ἔχουσι δύσπνοιαν, καταλαμβάνονται ὑπὸ παλμῶν, αἰτιῶν-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ται ἰσχυρὰν κεφαλαλγίαν καὶ παρουσιάζουσι νευρικήν τινα διατάραξιν, διήκουσαν μέχρι σπασμῶν καὶ παραληρήματος· ἀλλ' ἐν ᾧ ἡ κατάστασις αὕτη εὑρίσκεται ἐν ἐπιτάσει βαθμηδὸν διὰ τῆς ἀποβολῆς τῶν ἐν τῷ στομάχῳ ὑπαρχουσῶν δυσπέπτων οὐσιῶν οἱ κοπιώδεις ἔμετοι καταπαύουσι καὶ πάραυτα ὁ πάσχων ἀνακτᾶται τὴν συνήθη αὐτοῦ ὑγείαν.

Προκειμένου ὅμως περὶ ἐμέτου πολλάκις ἐπαναλαμβανομένου, τοῦ ὁποίου ἡ συχνότης εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ μὴ δύναται ὁ στόμαχος νὰ δεχθῇ μηδὲ τὴν ἐλαχίστην θρεπτικὴν οὐσίαν, τότε αἱ συνέπειαι εἰσὶ λίαν βαρεῖαι. Πλὴν τῆς ἐξαντλήσεως τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῆς δεινώσεως τῆς καταστάσεως τοῦ πάσχοντος δύναται ἐνίοτε νὰ ἐπέλθῃ καὶ αὐτὸς ὁ ἐξ ἀσιτίας θάνατος. Κυρίως δὲ τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα παρατηροῦνται εἰς τὸν κατὰ τὴν ἐγκυμοσύνην ἐπερχόμενον ἀ κ α τ ά σ χ ε τ ο ν ἔ μ ε τ ο ν ἢ εἴς τινας καλουμένους ἐμέτους νευρικούς. Εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τοῦ ἐμέτου ἐν ἀρχῇ οἱ ἄρρωστοι παρουσιάζουσι τὰ συνήθη τῆς ἀναιμίας συμπτώματα, εἶτα ἀναφαίνεται ἡ ταχεῖα τοῦ ὀργανισμοῦ ἀπίσχνανσις, χαρακτηριζομένη διὰ τῆς ἐξαφανίσεως τοῦ ὑποδορίου κυτταρώδους ἱστοῦ (τοῦ λίπους), τῆς ἐλαττώσεως τοῦ ὄγκου τῶν μυῶν καὶ τῆς ὠχρότητος τῶν βλεννοϋμένων καὶ τοῦ δέρματος· ἐφ' ὅσον δὲ οἱ ἔμετοι ἐξακολουθοῦσι καὶ οὐδεμία ἐναλλαγὴ τῆς ὕλης τελεῖται, ἐπὶ τοσοῦτον ἡ ἀπίσχνανσις αὐξάνει καὶ ἡ μαρασμώδης τοῦ ὀργανισμοῦ κατάστασις ἐκδηλοῦται οὐ μόνον διὰ τῆς ξηρότητος τοῦ δέρματος, διὰ τῆς ἀλλοιώσεως τῶν τε τριχῶν καὶ ὀνύχων, οἵτινες καθίστανται εὔθρυπτοι, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἀλλοιώσεως αὐτῶν τῶν παραγχυματωδῶν ὀργάνων, ἅτινα ἀποβαίνουσιν ἀτροφικά. Ἐὰν δὲ ἐξετάσωμεν τὸν σφυγμόν, καί τοι πυρετὸς δὲν ὑφίσταται εἰ μὴ ὑπῆρξε ἐπιπλοκή τις, εὑρίσκομεν αὐτὸν μικρὸν καὶ ταχύν, τὰ δὲ οὖρα εἰσὶ σπάνια, βαθέως κεχρωματισμένα καὶ ἐνίοτε ἀποφέροντα βαρεῖαν ὀσμήν. Τέλος δὲ κατὰ τὴν ἐσχάτην τῆς ἀσιτίας περίοδον ἐπέρχεται ἡ καθολικὴ τοῦ νευρικοῦ συστήματος διατάραξις, ἐκδηλου-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μένη διὰ γενικῶν βαρέων φαινομένων εἴτε παραφροσύνης εἴτε συνηθέστερον κωματικῆς καταστάσεως, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἐπέρχεται καὶ ὁ θάνατος.

Πλὴν τῶν ἀνωτέρω περιπτώσεων ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψει τὸν ἔμετον αὐτὸν καθ' ἑαυτόν, ἤτοι τὸν τρόπον τῆς παραγωγῆς αὐτοῦ καὶ τὴν σφοδρότητα μεθ' ἧς πολλάκις ἐπέρχεται, θέλομεν παρατηρήσῃ, ὅτι οὐχὶ σπανίως γίνεται αἰτία λίαν δυσαρέστων συνεπειῶν· οὕτως ἐπὶ ἐμέτου ἰσχυροῦ ἐπέρχονται ῥήξεις ἀγγείων εἴτε τοῦ στομάχου εἴτε τοῦ ἐγκεφάλου εἴτε καὶ αὐτῶν τῶν πνευμόνων, ἔτι δὲ σχάσις ἀνευρύσματος, ἢ σχάσις τοῦ διαφράγματος, καθ' ἃ δέ τινες ἀναφέρουσι καὶ τῶν τοιχωμάτων τοῦ στομάχου καὶ τοῦ οἰσοφάγου καὶ τέλος δύνανται νὰ παραχθῶσιν ἐκ τοῦ ἐμέτου κῆλαι ἢ νὰ περισφιγχθῶσιν, ἐὰν ὑπῆρχον τοιαῦται. Δι' ὃ πρέπει νὰ ἦναί τις λίαν προφυλακτικὸς εἰς τὴν χορήγησιν ἐμετικοῦ προκειμένου περὶ ἀτόμου προβεβηκυίας ἡλικίας ἢ ἔχοντος ἀθηρωματωδῶς ἐκπεφυλισμένα τὰ ἀγγεῖα ἢ παθόντος κήλην, ἀνεύρυσμα κ.τ.τ.

Ὡς τελευταίαν δὲ τοῦ ἐμέτου συνέπειαν, καί περ σπανίως δυναμένην νὰ συμβῇ, ἀναφέρομεν τὴν δίοδον μέρους τῶν διὰ τοῦ ἐμέτου ἀποβαλλομένων οὐσιῶν ἐντὸς τῶν ἀεροφόρων ὁδῶν· δύναται δὲ νὰ ἐπέλθῃ τοῦτο, ἐάν, καθ' ἣν στιγμὴν ἀνέρχονται ὅπως ἀπορριφθῶσι διὰ τοῦ στόματος αἱ ἐν τῷ στομάχῳ ὑπάρχουσαι οὐσίαι, αἰσθανθῇ τὸ ἄτομον τὴν ἀνάγκην νὰ εἰσπνεύσῃ βαθέως, ὅτε κατὰ τὴν εἰσπνοὴν συμπαρασύρεται καὶ μέρος τῶν οὐσιῶν τούτων. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει αἱ συνέπειαι εἰσὶ διάφοροι· ἀναλόγως δὲ τοῦ ποσοῦ τῶν εἰσδυσασῶν οὐσιῶν δύναται νὰ ἐπέλθῃ καὶ αὐτὸς ὁ ἐξ ἀσφυξίας θάνατος.

Διάγνωσις. Ἡ διάγνωσις τοῦ ἐμέτου εἶναι εὐχερεστάτη οὐ μόνον εἰς τὸν ἰατρὸν ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸν τὸν πάσχοντα, ὅστις κάλλιστα δύναται νὰ ἔχῃ συνείδησιν τοῦ συμπτώματος τούτου τόσον ἐκ τῶν ἀποβαλλομένων οὐσιῶν, ὅσον καὶ ἐκ τοῦ κόπου, ὃν αἰσθάνεται πρὸς ἀποβολὴν τούτων· τούτου δ' ἕνεκα οὐδόλως δύναται νὰ συγχυσθῇ πρὸς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὰς ἀναγωγάς, τὰς ἐργὰς ἢ τὰς ἀποχρέμψεις. Ἡ δὲ μόνη περίπτωσις, καθ' ἣν δύναται νὰ ἐπέλθῃ π λ ά ν η, εἶναι, ἐὰν ἄτομόν τι δι' ἀφορμὰς διαφόρους προσποιηθῇ ἢ προκαλέσῃ τὸν ἔμετον διὰ διαφόρων μέσων· τότε ἡ ἀπομόνωσις καὶ ἡ αὐστηρὰ ἐπιτήρησις διαλύουσι ταύτην. Ἡ διάγνωσις τοῦ ἐμέτου καθίσταται δυσχερής, ἐὰν ζητήσωμεν νὰ προσδιορίσωμεν τὴν κατηγορίαν εἰς ἣν οὗτος ἀνήκει, ἤτοι ἐὰν εἶναι συμπαθητικὸς ἢ κατ' ἀντανάκλασιν· ἀλλ' ἡ ἔλλειψις αὕτη οὐδεμίαν κλινικὴν σημασίαν ἔχει εἰμὴ μόνον ἐὰν ὁ ἔμετος εἶναι ἀποτέλεσμα δηλητηριάσεως ἢ ἀλλοιώσεως τοῦ αἵματος· ἀλλὰ καὶ τότε διαγιγνώσκομεν τοῦτον διὰ τῆς εὑρέσεως τοῦ δηλητηρίου ἐν τοῖς ἐμέσμασιν ἢ διὰ τῆς ἐξακριβώσεως τῆς τὴν νόσον παραγούσης αἰτίας.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ δ ι ά γ ν ω σ ι ς τ ῆ ς α ἰ τ ί α ς τῆς προκαλούσης τὸ σύμπτωμα τοῦτο δὲν εἶναι πάντοτε εὔκολος, τούτου ἕνεκα πρέπει νὰ ἀποβλέψῃ τις εἰς τὴν συχνότητα τοῦ ἐμέτου, εἰς τὸ εἶδος τῶν ἐμεσμάτων, εἰς τὰ παρακολουθοῦντα τὸν ἔμετον ἕτερα κύρια τῆς νόσου συμπτώματα, εἰς τὴν καθόλου τοῦ πάσχοντος κατάστασιν, εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν διαφόρων ὀργάνων καὶ εἴς τινας περιπτώσεις, ὡς ἐπὶ ὑπονοίᾳ παθήσεως τῶν νεφρῶν, εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν οὔρων.

Πρόγνωσις. Ἡ πρόγνωσις τοῦ ἐμέτου ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς προκαλούσης τοῦτον αἰτίας· ὡς δ' ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, ἐνίοτε ἡ τούτου ἐμφάνισις δύναται νὰ ἀποβῇ καὶ ὠφέλιμος εἰς τὸν πάσχοντα, ἅτε ἀποβάλλοντα τὰς δυσπέπτους τροφὰς ἢ τὰς νοσηρὰς ὕλας, αἵτινες ἐν τῷ στομάχῳ ὑπῆρχον· ἔτι δὲ ἐπὶ δηλητηριάσεων ἡ ταχεῖα τοῦ ἐμέτου ἐκδήλωσις σώζει πολλάκις τὸ ἄτομον διὰ τῆς ἀποβολῆς τῆς δηλητηριώδους οὐσίας· ἀλλὰ δὲν ἔχει οὕτω πάντοτε· εἴς τινας περιπτώσεις ὁ ἔμετος καὶ αἱ δι' αὐτοῦ ἀποβαλλόμεναι οὐσίαι ἀποτελοῦσι φαινόμενον λίαν σπουδαῖον· οὕτω διὰ τοῦ ἐμέτου καὶ τοῦ εἴδους τῶν ἐμεσμάτων καὶ μάλιστα τῆς βαθμιαίας τούτων παραλλαγῆς, ὡς παρατηρεῖται εἰς τὸν ἐγκολεασμὸν τοῦ ἐντέρου ἢ εἰς τὰς συνεσφιγμένας κήλας,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅτε τὰ ἐμέσματα κατ' ἀρχὰς μὲν συνίστανται ἐκ τροφῶν, εἶτα ἐκ βλεννωδῶν καὶ χολωδῶν οὐσιῶν καὶ τέλος ἐκ κοπρανωδῶν ὑλῶν, δύναταί τις οὐ μόνον νὰ συλλάβῃ τὴν ἰδέαν τῆς προκαλεσάσης τὸν ἔμετον νόσου, ἀλλὰ καὶ τὴν σοβαρότητα αὐτῆς· ἔτι δὲ ὁ ἔμετος εἰς τὸν καρκίνον τοῦ στομάχου καὶ ἰδίᾳ εἰς τὸ ἁπλοῦν τούτου ἕλκος συνοδευόμενος ὑπὸ αἱματεμέσεων ἔχει βαρεῖαν ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ πρόγνωσιν. Ἀλλ' ὅπως τεθῇ ἀσφαλὴς πρόγνωσις εἰς τὰς περιπτώσεις, καθ' ἃς ἐκδηλοῦται ὁ ἔμετος, ἀνάγκη νὰ λαμβάνωνται ὑπ' ὄψει καὶ τὰ λοιπὰ τῆς νόσου συμπτώματα. Ἡ πρόγνωσις δὲ τοῦ καλουμένου νευρικοῦ ἐμέτου καὶ ἰδίᾳ τοῦ κατὰ τὴν ἐγκυμοσύνην ἐπερχομένου εἶναι λίαν βαρεῖα, διότι ἐπαναλαμβανόμενος ἐπιμόνως δύναται νὰ ἀποβῇ ἀκατάσχετος, ὥστε νὰ προκαλέσῃ καὶ αὐτὸν τὸν ἐξ ἀσιτίας θάνατον.

Θεραπεία. Ἡ τοῦ ἐμέτου θεραπεία τελεῖται διττῶς ἢ κατ' αὐτοῦ τοῦ συμπτώματος ἢ ὁσάκις εἶναι δυνατὸν κατὰ τῆς προκαλούσης τοῦτον αἰτίας· καί τοι δ' ἐν τῇ δευτέρᾳ περιπτώσει ἡ θεραπεία εἶναι ἀποτελεσματικωτέρα, ἐν τούτοις ἡ κατὰ τῆς νόσου θεραπεία δὲν εἶναι πάντοτε ἐφικτή· δι' ὃ ἀναφέρομεν τὰ γενικῶς κατὰ τοῦ ἐμέτου ἐνδεικνύμενα θεραπευτικὰ μέσα, ἐπιφυλασσόμενοι ὅπως διαλάβωμεν καί τινα κατὰ τὰς διαφόρους αὐτοῦ μορφάς.

Πρὶν δὲ πραγματευθῶμεν τὰ διάφορα κατὰ τοῦ ἐμέτου θεραπευτικά, θεωροῦμεν ἐπάναγκες νὰ ὑπομνήσωμεν, ὅτι οὐχὶ σπανίως ἡ ἐκδήλωσις τοῦ συμπτώματος τούτου ἀποβαίνει λίαν ὠφέλιμος διὰ τὸν πάσχοντα· δι' ὃ οὐ μόνον δὲν πρέπει νὰ καταπολεμήσωμεν τοῦτο, ἀλλὰ νὰ φεισθῶμεν καὶ ἐνίοτε ἐν ἀνάγκῃ νὰ προκαλέσωμεν αὐτό· οὕτως οὐδόλως πρέπει νὰ ἐνεργήσωμεν κατὰ τοῦ ἐμέτου τοῦ ἐξ ὑπερπληρώσεως τοῦ στομάχου ἢ ἐκ δυσπέπτων τροφῶν ἐπερχομένου, ἔτι δὲ κατὰ τοῦ ἐμέτου, εἰ μὴ ἐπαναλαμβάνεται ἐπιμόνως, τοῦ γαστρικισμοῦ, καθ' οἱανδήποτε μορφὴν ὑπάρχει οὗτος, εἴτε μετὰ πυρετοῦ, εἴτε χολώδης τυγχάνει. Ὡσαύτως δὲ ὁ ἔμετος δύναται νὰ θεωρηθῇ σωτήριος εἰς τὰς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δηλητηριάσεις καὶ εἴς τινας περιπτώσεις οὐραιμίας, καθ'ἃς ἐπέχει τόπον λειτουργίας ἐπανορθωτικῆς. Τότε δὲ πρέπει νὰ ἐπιληφθῇ τις θεραπείας, ὅταν, ἐν ᾧ οὐδένα σκοπὸν ἔχει ἢ οὐδεμίαν ὠφέλειαν προξενεῖ τῷ πάσχοντι, καθίσταται τοὐναντίον ἐπιβλαβὴς εἰς τὴν προκαλοῦσαν τοῦτον νόσον καὶ ἐπομένως εἰς ἅπαντα τὸν ὀργανισμόν· ἢ εἶναι ἐπικίνδυνος μέχρις ἀπειλῆς καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ὅτε μάλιστα ὑπάρχει ἀκατάσχετος.

Ἐν γένει δὲ κατὰ τοῦ ἐμέτου παραγγέλλονται διαιτητικά τινα μέσα, ἅτινα λίαν συντελεστικὰ ἐκ τῆς πείρας ἀπεδείχθησαν· ταῦτα δὲ εἰσὶ τὰ ἑξῆς· ἀποχὴ πάσης τροφῆς εἴτε στερεᾶς εἴτε ῥευστῆς· τοὐναντίον ἐνδείκνυται ἡ χρῆσις ψυχρῶν ποτῶν ἢ ὑποξείνων, ἔτι δὲ μεταλλικῶν ὑδάτων ἢ ἀερούχων καὶ ἰδίᾳ τοῦ ὕδατος τοῦ Seltz, ὅπερ κατὰ τὸν Beaumetz θεωρεῖται ὠφελιμώτατον χορηγούμενον ἐντὸς γάλακτος μετὰ πάγου ἀναμεμιγμένου· λαμβάνει δὲ ὁ ἄρρωστος τὸ μίγμα τοῦτο ἢ μᾶλλον ῥοφᾷ αὐτὸ διὰ σωλῆνος εἴτε ἐξ ἀχύρου εἴτε ἐξ ὑάλου, ἵνα μὴ ἐρχόμενον εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν χειλέων καὶ ἐρεθίζον ταῦτα ἐκ τοῦ πάγου ἐπιτείνεται ὁ ἔμετος.

Πρὸς δὲ τοῖς διαιτητικοῖς τούτοις μέσοις μεταχειριζόμεθα φαρμακευτικὰς οὐσίας καὶ ἐν πρώτοις τὸ ποτὸν τοῦ Ῥιβιέρου, ὅπερ δίδεται κατὰ κοχλιάρια, εἶτα τὰς σκευασίας τῆς εὐθαλείας καὶ τοῦ ὀπίου, ἃς χορηγοῦμεν εἴτε ἐσωτερικῶς εἴτε παραγγέλλομεν ἐξωτερικῶς ἐπὶ τῆς στομαχικῆς χώρας, εἴτε ἐπὶ ἰσχυρῶν ἐμέτων εἰς ὑποδερμικὰς ἐνέσεις· ἀντὶ δὲ τῶν φαρμακευτικῶν κλυσμάτων, ἅτινα τινὲς συμβουλεύουσι καὶ τὰ ὁποῖα πολλάκις μένουσιν ἄνευ οὐδενὸς ἀποτελέσματος, διότι ἀποβάλλονται ταχέως ἕνεκα τῆς συσπάσεως τῶν κοιλιακῶν μυῶν, ἣν προκαλοῦσιν οἱ ἔμετοι, προτιμητέα τὰ ἐξ ὀπίου ἢ εὐθαλείας ὑποθέματα. Κατὰ δὲ τῶν καλουμένων νευρικῶν ἐμέτων πρὸς τοῖς ἀνωτέρω χορηγοῦμεν τὰ ἀντισπασμωδικὰ καλούμενα φάρμακα καὶ ἐκ τούτων ἰδίως τὸν αἰθέρα ἐσωτερικῶς ἢ ἐπὶ τῆς στομαχικῆς χώρας καὶ σπονδυλικῆς στήλης διὰ ψεκαστῆρος· ἄριστα δὲ ἀποτελέσματα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἔχει ὁ Luton κατὰ τοῦ εἴδους τούτου τῶν ἐμέτων χρώμενος τῷ θειικῷ νάτρῳ εἰς ἐνέσεις.

Πλὴν δὲ τῶν φαρμακευτικῶν οὐσιῶν ποιούμεθα χρῆσιν ἐμπλάστρων, ἅτινα θέττομεν ἐπὶ τῆς στομαχικῆς χώρας. διὰ δὲ τοῦ μέσου τούτου καὶ ἐπὶ ἀκατασχέτου ἔτι ἐμέτου ὁ Cueneau de Mussy παρετήρησεν ἐπιτυχῆ ἀποτελέσματα· μεταχειριζόμεθα δὲ ταῦτα εἴτε ἐξ ἐμπλάστρου κολλητικοῦ καὶ μόνου εἴτε θέτοντες ἐπ' αὐτοῦ ἀλοιφὴν εὐθαλείας ἢ ὀπίου· οὐχὶ δὲ σπανίως καὶ ὁσάκις ἔτι οἱ ἔμετοι εἰσὶν ἐπανειλημμένοι, ἐνεργοῦσι λίαν ἀποτελεσματικῶς καὶ ταχέως τὰ ἀντισπαστικὰ μέσα, ὡς οἱ συναπισμοί, τὰ ἐκδόρια, αἱ ἐπιπόλαιαι καυτηριάσεις καὶ οἱ διὰ τοῦ χρωστῆρος ἠλεκτρισμοί.

Κατὰ δὲ τῶν ἐμέτων τῆς ἐγκυμοσύνης πρέπει νὰ ἐνεργήσωμεν δραστηρίως καὶ μάλιστα ὅτε οὗτοι ἀποβαίνουσιν ἀκατάσχετοι καὶ προκαλοῦσι βαθεῖαν τοῦ ὀργανισμοῦ ἐξάντλησιν ὑπὸ βαρέων φαινομένων συνοδευομένην· συμβουλεύουσι δὲ κατὰ τούτων πλὴν τῶν θεραπευτικῶν μέσων, ἅτινα ἀνωτέρω ἐμνημονεύσαμεν καὶ τὰς ἐξῆς φαρμακευτικὰς οὐσίας· ὁ μὲν Bouchardat συνιστᾷ τὸ οἰνόπνευμα, περὶ οὗ παρετηρήθη μάλιστα ὅτι, ἐν ᾧ τινὲς τῶν ἐγκύων πρότερον μεγάλην ἀποστροφὴν εἶχον εἰς τοῦτο, οὐ μόνον αὐτὸ ἀνέχονται, ἀλλὰ καὶ ζητοῦσιν ἐπιμόνως· δίδονται δὲ ἐκ τῶν πνευματούχων ποτῶν τὰ μᾶλλον ἰσχυρότερα, ὡς τὸ Rhum, τὸ Kirsch καὶ ἰδίᾳ τὸ πνεῦμα τῆς Grande - Chartreuse, ὅπερ δίδεται κατὰ σταγόνας ἐπὶ τεμαχίου σακχάρεως. Ὁ δὲ Lasegue παραγγέλλει τὸ βᾶμμα τοῦ ἰωδίου κατὰ 5 - 10 σταγόνας ἐντὸς σακχαρούχου ὕδατος· ἔτι δὲ συμβουλεύουσι τὴν πεψίνην, ἧς, καθ' ἃ τινὲς ἀναφέρουσι, πολλάκις δόσις ἐξ 9 κόκ. συνισταμένη, κατώρθωσε νὰ παύσῃ καὶ τοὺς μᾶλλον ἀκατασχέτους ἐμέτους· καὶ τέλος κατὰ τοῦ εἴδους τούτου τοῦ ἐμέτου χορηγεῖται καὶ ἰδίᾳ παρὰ τοῖς Ἄγγλοις τὸ σωσίκρεας εἴτε ἐντὸς οἴνου εἴτε ἐντὸς καψῶν μετὰ ἐλαίου ἀναμεμιγμένον.

Οὐχὶ δὲ σπανίως ἅπαντα τὰ ἀνωτέρω θεραπευτικὰ μέσα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀποβαίνουσιν ἀνίσχυρα· δι' ὃ ὀφείλει νὰ καταφύγῃ τις εἰς τὴν ἐξέτασιν τῶν γεννητικῶν ὀργάνων καὶ ἂν ὑπάρχῃ πάθησίς τις τῆς μήτρας, νὰ ἐνεργήσῃ τὴν κατάλληλον ταύτης θεραπείαν· ἀλλὰ καὶ ἄνευ τοιαύτης τινὲς συμβουλεύουσι τὴν καυτηρίασιν τοῦ αὐχένος τῆς μήτρας ἢ κατὰ τὸν Copeman τὴν ἀπλῆν τούτου διαστολήν· διὰ δὲ τοῦ τελευταίου τούτου μέσου πλεῖστοι, ἀλλ' ἰδίᾳ ὁ Lucas Championnière ἔσχον πολλὰ εὐτυχῆ ἀποτελέσματα. Ἐὰν ὅμως μεθ' ὅλα τὰ ἀνωτέρω θεραπευτικὰ μέσα οἱ ἔμετοι ἐξακολουθοῦσιν, ἡ δὲ ἐξάντλησις τοῦ ὀργανισμοῦ ἕνεκα τῆς παύσεως τῆς θρέψεως εἶναι καταφανὴς καὶ ἐπίκειται ὁ ἐξ ἀσιτίας θάνατος, τότε πρέπει νὰ ἐνεργηθῇ ὁ πρόωρος τοκετός, ὃν πάντες οἱ μαιευτῆρες ὁμοφώνως παραδέχονται.

Τέλος δὲ πρὸς θεραπείαν τῶν ἐμέτων ἀνάγκη νὰ ἀποβλέψωμεν καὶ εἰς τὴν προκαλοῦσαν τούτους αἰτίαν, διότι, ἐὰν αὕτη τυγχάνῃ ἐφικτή, παύουσι πάραυτα, ἐν ᾧ τοὐναντίον πᾶσα θεραπευτικὴ ἀγωγὴ κατὰ τοῦ συμπτώματος μένει ἀνίσχυρος· τοῦτο ἰδίᾳ παρατηρεῖται εἰς τὴν ἀπόφραξιν τοῦ ἐντέρου, καθ' ἣν τὸ κύριον μέσον εἶναι ἡ ἄρσις τοῦ κωλύματος. Εἰς δὲ τὴν περίπτωσιν ταύτην μεταξὺ τῶν διαφόρων θεραπευτικῶν μέσων συνιστᾶται ἐσχάτως ἡ τοῦ στομάχου πλύσις διὰ τοῦ σωλῆνος τοῦ Faucher.

Ὡσαύτως δὲ ἔμετοι, προερχόμενοι ἐκ παθήσεων τοῦ στομάχου, τοῦ ἥπατος, τῶν νεφρῶν, τῆς μήτρας κ.λ.π. δὲν δύνανται σχεδὸν νὰ ἐκλείψωσιν, ἐὰν μὴ καταπολεμηθῇ ἡ παράγουσα τούτους αἰτία. Ἔμετοι δὲ κατὰ περιόδους ἐπερχόμενοι καὶ αἰτίαν ἔχοντες τὸ ἑλῶδες μίασμα ἐξέλιπον τῇ χρήσει τῆς κινίνης. Καὶ τέλος ἔμετοι ἀτάκτως ἀναφαινόμενοι κατὰ τὴν πρώτην ὀδοντοφυΐαν παρέρχονται ἐνίοτε διὰ μόνης τῆς τομῆς τῶν οὔλων.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

ΔΥΣΠΕΨΙΑ

Ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἡ λέξις δυσπεψία ἐθεωρεῖτο ὅρος, δι' οὗ ἐξεδηλοῦτο ἡ λειτουργικὴ τοῦ στομάχου διατάραξις ἡ ἐκ διαφόρων αἰτιῶν προερχομένη· ἀλλὰ πρὸς ἐξήγησιν ταύτης κατὰ διαφόρους ἐποχὰς διάφοροι δοξασίαι καὶ ὅλως ἀντίθετοι πρὸς ἀλλήλας ἐξηνέχθησαν· δι' ὃ δύναταί τις νὰ παρατηρήσῃ τὴν δυσπεψίαν ὁτὲ μὲν ἐκλείπουσαν ὁλοσχερῶς ἐκ τῆς τάξεως τῶν νοσημάτων ἢ περιγραφομένην ὡς ἁπλοῦν σύμπτωμα, ὁτὲ δὲ θεωρουμένην ὡς νόσον αὐθύπαρκτον μὲ ἴδια συμπτώματα καὶ παθολογικὰς ἀλλοιώσεις καὶ σπουδαίως ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ ἐπιδρῶσαν.

Ἱστορία. Ἐπὶ τοῦ Ἱπποκράτους ἡ τῆς πέψεως λειτουργία ἐθεωρεῖτο ἀληθὴς τῶν τροφῶν β ρ ᾶ σ ι ς γιγνομένη ἐν τῇ κοιλίᾳ ὑπὸ τοῦ ἐ μ φ ύ τ ο υ θ ε ρ μ ο ῦ· πᾶσα δὲ διατάραξις ταύτης συνετέλει, ἵνα τὰ μὲν ἐν τῷ στομάχῳ σιτία ἀπομένωσιν ὠμά, καταστῇ δὲ ἡ πέψις βραδεῖα. Καί τοι δὲ παρ' Ἱπποκράτει διὰ τῶν δύο τούτων ὅρων ἐκδηλοῦται ἡ παθολογικὴ τοῦ στομάχου κατάστασις, ἣν ἔπειτα δυσπεψίαν ἀπεκάλεσαν, οὐχ ἧττον πλεῖστα συμπτώματα ταύτης περιέγραψε μετὰ τοιαύτης ἀκριβείας ὥστε ἔτι καὶ νῦν δυσκόλως ἀντικαθίστανται ἐντελέστερον· οὕτω ἀναφέρων περίπτωσιν, καθ' ἣν τὰ σιτία ὑπερβάλλουσι τοὺς πόνους, λέγει τὰ ἑξῆς· « Γίνεται δὲ καὶ τοιάδε πλησμονή· ἐς τὴν ὑστεραίην τὸν σῖτον ἐρυγγάνεται ὠμὸν ἄτερ ὀξυρεγμίης, ἡ δὲ κοιλίη διαχωρέει, ἐλάσσω μὲν ἡ πρὸς τὰ σιτία, ὅμως δὲ ἱκανῶς, πόνος δὲ οὐδεὶς ἐγγίνεται· τουτέοισιν ἡ κοιλίη ψυχρὴ ἐοῦσα οὐ δύναται καταπέσσειν τὰ σιτία ἐν τῇ νυκτί· ὁκόταν γοῦν κινηθῇ ἐρυγγάνεται τὸν σῖτον ὠμόν.» Ὡσαύτως ὅταν οἱ τῶν γυμνασίων πόνοι ὑπερβάλλουσι τὰς τροφὰς γίνεται δὲ σύντηξις τῆς σαρκὸς ὡς ἐφρόνει καὶ πληθώρα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῶν χυμῶν, τὰ ἐξῆς ἀποφαίνεται· « Ἄλλοι δέ τινες τοιάδε πάσχουσιν, ἀχροοῦσι τὴν ὄψιν, καί, ὁκόταν φάγωσιν, ἐρυγγάνουσιν ὀλίγον ὕστερον ὀξέα, καὶ ἐς τὰς ῥῖνας ἀνέρπει τὸ ὀξύ. Τούτοισι τὰ σώματα οὐ καθαρὰ ἐστίν· ὑπὸ γὰρ τοῦ πόνου πλεῖον τὸ συντηκόμενον τῆς σαρκὸς ἢ τὸ ἀποκαθαιρόμενον ὑπὸ τῆς περιόδου· ἐμμένον δὴ τοῦτο ἐναντιοῦται τῇ τροφῇ, καὶ βιάζεται, καὶ ἀποξύνει. . . . » Ἔτι δὲ ἀποτέλεσμα τῆς δυσκόλου πέψεως ἦτο οὐ μόνον νὰ παραμείνωσιν ἐπί τινα χρόνον ἐν τῷ στομάχῳ τὰ σιτία ὡμά, ἀλλ' εἴς τινας περιπτώσεις καὶ νὰ κατέλθωσιν ἐν τοῖς ἐντέροις τοιαῦτα, ἐξ ὧν νὰ παράγωνται διάφοροι βαθμοὶ διαρροίας μέχρι λειεντερίας καὶ τὰ διαχωρήματα νὰ ὦσιν εἴτε ἄπεπτα εἴτε σεσηπότα εἴτε συγκεκαυμένα. Οὕτω τάδε ἀναφέρει εἰς τὸ περὶ διαίτης βιβλίον Γ' ἐν τοῖς παραγράφοις 79, 80, 81 καὶ 82. « Ἑτέρα πλησμονή· πάσχουσι δέ τινες καὶ ταιάδε· διαχωρέει τὸ σιτίον αὐτέοισιν ὑγρὸν ἄπεπτον οἷον ἐκ λειεντερίης καὶ πόνον οὐδένα παρέχει . . . Ἄλλοισι δέ τισι γίνεται τοιάδε· τὸ διαχώρημα ἄσηπτον διαχωρέει, καὶ τὸ σῶμα τρύχεται τῶν σίτων οὐκ ἐπαυρισκόμενον . . . » « Εἰσὶ δέ τινες οἵσι τὸ διαχώρημα ὑγρὸν διαχωρέει καὶ σεσηπός, τοῖσιν ἄλλως ὑγιαίνουσι καὶ λυμναζομένοισι καὶ πόνον οὐ παρέχει . . . » « Ἄλλοισι δέ τισι ξηρόν τι καὶ συγκεκαυμένον τὸ διαχώρημα γίνεται, καὶ τὸ στόμα ξηρόν, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ πικρὸν γίνεται καὶ ἡ κοιλίη ἵσταται καὶ ἡ οὖρησις. »

Ἀλλ' ἡ θαυμασία τοῦ πατρὸς τῆς ἰατρικῆς παρατηρητικότης δὲν ἠρκέσθη μόνον νὰ περιγράψῃ τὰ ἀποτελέσματα τὰ ἐκ τῆς κακῆς τῶν τροφῶν πέψεως προερχόμενα, ἀλλὰ νὰ ἀνεύρῃ καὶ τὴν αἰτίαν, δι' ἧς παρεμποδίζεται ἡ τῶν τροφῶν βρῶσις· ἐξ ὅσων δὲ ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν θεωρεῖ ὡς τοιαύτην τὴν πληθώραν ἢ πλησμονὴν τὴν ἐκ δυσαναλογίας τῶν τροφῶν πρὸς τοὺς ἐκ τῆς ἐξασκήσεως πόνους ἐπερχομένην ἢ καὶ τἀνάπαλιν, ὡς καὶ τὴν νοσηρότητα τῶν χυμῶν· ἐὰν δὲ θελήσωμεν νὰ παραβάλωμεν τὰ ἀνωτέρω πρὸς τὰς ὑπαρχούσας διαιρέσεις τῆς δυσπεψίας, θέλομεν ἴδει ὅτι ταῦτα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀνήκουσιν εἰς τὴν ὄξεινον μετὰ πυρώσεως δυσπεψίαν· ὡσαύτως μεταξὺ τῶν ἄλλων ὑποδεικνύει τὴν ἀσθένειαν καὶ τὴν ψυχρότητα τῆς κοιλίας, ὡς δυναμένην νὰ διατηρήσῃ τὰ σιτία ὠμά, ὅπερ ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν σήμερον παραδεδεγμένην δυσπεψίαν τὴν ἐξ ἀτονίας τοῦ στομάχου προερχομένην. Περὶ τούτου ἀναφέρει τὰ ἑξῆς· « Καὶ ὁκόσοι τὰ σιτία ἀνερεύγονται τῇ ὑστεραίῃ, καὶ τὰ ὑποχόνδρια μετεωρίζεται αὐτέοισιν ὡς ἀπέπτων τῶν σιτίων ἐόντων τουτέοισι καθεύδειν μὲν πλείονα χρόνον ξυμφέρει, τῇ δὲ ἄλλῃ ταλαιπωρίῃ ἀναγκάζειν χρὴ αὐτῶν τὰ σώματα, καὶ τὸν οἶνον ἀκρητέστερον πινόντων καὶ πλείω, καὶ τοῖσι σιτίοισι ἐλάσσοσι χρέεσθαι ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον· δῆλον γὰρ δὴ ὅτι ἡ κοιλίη ὑπὸ ἀσθενείας καὶ ψυχρότητος οὐ δύναται τὸ πλῆθος τῶν σιτίων καταπέσσειν. » (Περὶ διαίτης ὑγιεινῆς σελ. 34 § 7). Ἐξ ἑτέρων δὲ περιγραφῶν δύναταί τις νὰ ἐξαγάγῃ τὴν φυσώδη, τὴν ἐπώδυνον δυσπεψίαν ἢ τὴν ἐξ ἐρεθισμοῦ παραγομένην.

Ἀποβλέπων δὲ ὁ Ἱπποκράτης εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ στομάχου καὶ εἰς τὴν ἐπήρειαν, ἣν κέκτηται ἐπὶ τοῦ λοιποῦ ὀργανισμοῦ, δίδει τὴν ἑξῆς περὶ τούτου προσφυεστάτην εἰκόνα· « Ὥσπερ τοῖσι δένδρεσιν ἡ γῆ, οὕτω τοῖσι ζώοισιν ἡ γαστήρ· καὶ τρέφει καὶ θερμαίνει καὶ ψύχει, ψύχει μὲν κενουμένη, θερμαίνει δὲ πληρουμένη· ὥσπερ γῆ κοπρευομένη χειμῶνος θερμή, οὕτω καὶ ἡ κοιλίη. Δένδρεα φλοιὸν λεπτὸν ξηρὸν ἔχει, ἔσωθεν δὲ ξηρόσαρκα, ὑγιηρά, ἄσηπτα, χρόνια, καὶ ζώων, οἷον χελῶναι καὶ ὅ τι τοιοῦτον. Ἡλικίησιν, ὥρῃσιν, ἐνιαυτοῖσιν ὅμοια τὰ ζῶντα· οὐ τρίβεται χρωμένοισι μετρίως βελτίω· ὥσπερ ὑδρήϊον νέον διαπηδᾷ, παλαιούμενον στέγει, οὕτω καὶ ἡ γαστὴρ διίει τὴν τροφὴν καὶ ὑποστάθμην ἴσχει ὥσπερ ἀγγεῖον. » (Περὶ χυμοῦ σελ. 402 § 11). Ἤτοι χαρακτηρίζει τὴν σχέσιν τοῦ στομάχου ἐν τοῖς ζώοις ὁποία εἶναι ἡ τῆς γῆς πρὸς τὰ φυτά, καὶ θεωρεῖ τὸν στόμαχον ὡς ἐργαστήριον καὶ ταμεῖον τῶν θρεπτικῶν χυμῶν· ὅτε δὲ αἱ λειτουργίαι αὐτοῦ διά τινος αἰτίας διαταράττονται, ὅτε ἡ πέψις, ἤτοι ἡ β ρ ᾶ σ ι ς τῶν τροφῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τελεῖται βραδέως, κακῶς, ἢ οὐδόλως, τότε ὁ ἄνθρωπος ὁμοιάζει πρὸς δένδρον ἐπὶ ἀγόνου γῆς πεφυτευμένου, ὅπερ ἀποξηραινόμενον ἐπὶ τέλους καταστρέφεται.

Ἐξετάζοντες δὲ τὰς διαφόρους ὑπὸ τοῦ Ἱπποκράτους γινομένας περιγραφὰς συμπεραίνομεν ὅτι τὸ σύνολον τῶν φαινομένων, ὅπερ σήμερον δυσπεψίαν ἀποκαλοῦμεν, ἀπεδίδετο εἰς λειτουργικὴν διατάραξιν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐκδεδηλωμένην τοῦ συνόλου τῶν ἐνεργειῶν τῶν ἀποτελουσῶν τὴν λειτουργίαν τῆς πέψεως. Ἡ θεωρία δὲ αὕτη τῆς δυσπεψίας ἡ ὑπὸ τοῦ Ἱπποκράτους ἐξενεχθεῖσα προέκυψεν ἐκ τῆς παραβολῆς τῆς πέψεως πρὸς τὴν βρᾶσιν τῶν τροφῶν· ἡ παραβολὴ δὲ αὕτη οὐ μόνον δὲν εἶναι ἀπόλυτος, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ λίαν φυσιολογικῶν βάσεων στηρίζεται· διότι ὡς ἡ ἐνέργεια τῆς πέψεως, οὕτω καὶ ἡ βρᾶσις, ἔχει σκοπὸν τὴν μῖξιν, τὴν μαλάκυνσιν καὶ βαθμιαίαν ῥευστοποίησιν τῶν θρεπτικῶν οὐσιῶν, ὅπως ἐπέλθῃ ἡ ἀπορρόφησις διὰ τῶν τοιχωμάτων τοῦ πεπτικοῦ συστήματος· δι' ὃ συμβαίνει ἐνταῦθα μᾶλλον μεταβολὴ τῆς φυσικῆς τῶν τροφῶν καταστάσεως ἢ ἀληθὴς χημικὴ ἀποσύνθεσις.

Ἐὰν δὲ ἀποβλέψωμεν εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν λειτουργικῶν τοῦ στομάχου διαταράξεων, ὧν ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν καὶ εἰς ἄλλα τοῦ Ἱπποκράτους σχετικὰ χωρία, θέλομεν συμπεράνῃ ὅτι, καί τοι δὲν φέρουσι τὴν ἀκρίβειαν τῆς σήμερον διδομένης φυσιολογικῆς ἐξηγήσεως, οὐχ ἧττον ἀκριβέστατα παρετηρήθησαν καὶ λεπτομερῶς περιεγράφησαν ὥστε νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς βάσις τῆς κατόπιν τελειοποιουμένης ἐπιστήμης.

Τὰ αὐτὰ δὲ περίπου ἐφρόνουν οἱ τοῦ Ἱπποκράτους διάδοχοι Κέλσος καὶ Ἀρεταῖος, οἵτινες παραδεχθέντες τὰς ὑπ' αὐτοῦ ἐξενεχθείσας ἰδέας ἐπὶ τῆς ἀνωμάλου πέψεως, ἐπεξέτειναν τὰς παρατηρήσεις αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἐκ ταύτης ἀναπτυσσομένων νοσηρῶν φαινομένων τῶν ἐχόντων σχέσιν καὶ πρὸς τὴν λειτουργίαν τοῦ στομάχου καὶ πρὸς τὸν καθόλου ὀργανισμόν· οὕτως ὁ Ἀρεταῖος εἰς τὸ περὶ στομα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χικῶν κεφάλ. λέγει τὰ ἑξῆς· «. . . ἢν οὐν ὅδε νοσέῃ, μῖσος καὶ ἀποστροφὴ τῶν γευμάτων οὐκ ἢν προσαίρωνται μόνον, ἀλλὰ κἢν ἀθέητα μὲν ᾖ τὰ σιτία· ἀναπεμπάζονται δὲ ναυτίῃ ἢ ἀπορίῃ ἢ πλάδῳ ἢ καρδιαλγίῃ, καὶ σιαλοχόοι δέ, καὶ ἔμετοι ἐνίοις, κἢν ὅμως τὸ σῶμα τείρῃ, κἢν γαστὴρ μείνῃ κενέη τῶν δε, τὸν πόνον ῥηίτερον φέρει τῆς προσάρσιος, ἢν δὲ καὶ ὑπ' ἀνάγκης κοτὲ ἐς τὴν ἐδωδὴν ἴῃ, πολλὸν κάκιον . . . . πολὺ δὲ καὶ μέζον ἢν προσφέρωνται καὶ καταπίνωσι· ἄπη, ἀπορίη, ὄψεις ἀμαυραί, ὦτων ἦχοι, βάρεα κεφαλῆς, νάρκη μελέων καὶ τὰ γυῖα λύονται· παλμὸς ἐν τοῖσι ὑποχονδρίοισι, φαντασίη τῆς ῥάχιος ἐς τὼ σκέλεε κινευμένης· . . . . κἢν ἐπὶ ἐδέσμασι διψῇν δοκέωσι, ἄγρυπνοι, νωθροί, νυσταλέοι, οὐχ ὕπνῳ ἀτρακέϊ· κωματώδεες, ὁμοιοπαθέες, ἰσχνοί, ἔξωχροι, ἀσθενέες, ἔκλυτοι, λειποδρανέες, ἄψυχοι, δειλοί, ἠσύχιοι· ἐξαπίνης δ' ὀργίλοι· κάρτα μελαγχολώδεες· καὶ γὰρ ἐξώκειλάν κοτε ἐς μελαγχολίην οἱ τοιοίδε . . . »

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐν γένει περιγραφῶν οὐδὲν ἕτερον ὑπολείπεται πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἱστορίας τῆς δυσπεψίας κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην εἰ μὴ αὐτὴ αὕτη ἡ λέξις δυσπεψία.

Πρῶτος δὲ ἐκ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων ὁ Γαληνὸς ὀνομάζει τὴν τοιαύτην τῶν λειτουργιῶν τοῦ στομάχου διατάραξιν δι' ἰδίου ὀνόματος καὶ οὐ μόνον ἑνὸς ἀλλὰ πλειόνων. διότι θεωρῶν οὗτος τὸν στόμαχον ὄργανον τῆς πέψεως, ὅπερ ἕλκει εἰς ἑαυτὸ τὴν οἰκείαν τροφήν, ἀποκρίνει πᾶν τὸ ἀλλότριον, κατέχει τὸ ἐλχθέν, καὶ ἀλλοιοῖ τὸ κατασχεθέν, παράγει ἐκ τῆς διαταράξεως τῶν ἐνεργειῶν τούτων τοῦ στομάχου ἴδια συμπτώματα καὶ διαφόρους βαθμοὺς τῆς νόσου. οὕτως ὀνομάζει β ρ α δ υ π ε ψ ί α ν τὴν ἐν χρόνῳ πλείονι καὶ μόλις εἰς τὴν αὐτὴν ποιότητα μεταβολὴν τῶν σιτίων· δ υ σ π ε ψ ί α ν δὲ τὴν πλημμελῆ μεταβολὴν καὶ τέλος ἀ π ε ψ ί α ν τὴν ἀλλοίωσιν μὲν εἰς ἑτέραν ποιότητα μὴ ὅμως κατὰ φύσιν, καί τοι ἡ τελευταία αὕτη ὀνομασία ἁρμόζει κυρίως εἰς τὴν παντελῆ στέρησιν τῆς ἐνεργείας τῆς πέψεως.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ὅρος δυσπεψία κατὰ τὴν ἔκφρασιν τοῦ Γαληνοῦ περιεῖχε πολλὰ τὰ κενά, οἱ μεταγενέστεροι συνεπλήρωσαν αὐτὸν παραδεχθέντες ὅτι ἡ λέξις « δυσπεψία » ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν διαστροφὴν τῆς πέψεως τὴν συνοδευομένην ὑπὸ ἐρυγῶν βρωμωδῶν, δυσόσμων κοπράνων καὶ πολλάκις ὑφ' ὅλων τῶν φαινομένων τῆς σήψεως, οὐδ' αὐτοῦ τοῦ πυρετοῦ ἐξαιρουμένου. Πρῶτος δὲ ἐκ τῶν μεταγενεστέρων συγγραφέων, ὅστις εἰσήγαγεν ἐν τῇ ἰατρικῇ τὴν λέξιν δ υ σ π ε ψ ί α, ὡς ὅρον ἐπικρατέστερον τῆς μέσης καταστάσεως μεταξὺ ἀπεψίας καὶ βραδυπεψίας ἐν τῇ σειρᾷ τῶν λειτουργικῶν τοῦ στομάχου διαταράξεων, εἶναι κατά τινας μὲν ὁ Jean de Borris, κατ' ἄλλους δὲ ὁ Vogel. Ἀλλ' ἀνεξαρτήτως τοῦ προσώπου τοῦ δόντος τὴν ὀνομασίαν ταύτην ἐν τῇ νοσολογίᾳ, διότι κυρίως ἡ ἰδέα ἀνήκει εἰς τὸν Γαληνόν, ἡ λέξις δυσπεψία ἀπὸ τοῦ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος κατέστη ὅρος γενικός, διότι πλὴν τῆς νοσολογίας τοῦ Sauvage, ἥτις περιλαμβάνει τὴν περιγραφὴν οὐχὶ τῆς δυσπεψίας ἐν συνόλῳ, ἀλλὰ τῶν διαφόρων δυσπεπτικῶν φαινομένων, ὡς τῆς ἀνορεξίας, τῆς γαστροδυνίας, τῆς ἐμπνευματώσεως τῶν ναυτιῶν καὶ ἐμέτων, οἱ λοιποὶ συγγραφεῖς ἀναφέρουσιν ἰδίᾳ ταύτην καὶ μάλιστα ὁ Vogel (1775) καὶ Cullen (1787), οἵτινες ἐμβριθεῖς ἐπ' αὐτῆς μελέτας ἐποιήσαντο.

Ὅσῳ δ' ἀφορᾷ τὴν θεωρίαν τῆς παραγωγῆς τῆς δυσπεψίας καὶ οἱ μεταγενέστεροι τὴν αὐτὴν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων ἐξενεχθεῖσαν ὑπεστήριζον· ἤτοι ἐθεώρουν τὴν δυσπεψίαν ὡς ἀποτέλεσμα τῶν λειτουργικῶν τοῦ στομάχου διαταράξεων· ἀλλ' ἀντὶ τῶν διαφόρων συμπτωμάτων τῆς δυσπεψίας, ἅτινα ὁ Sauvage ἐξελάμβανε καὶ περιέγραφεν ὡς νόσους ἰδίας, ὁ Cullen, περιγράφων τὴν δυσπεψίαν, καί τοι ἀναγνωρίζει τὰς διαφόρους ταύτης συμπτωματικὰς μορφάς, δημιουργεῖ μίαν καὶ μόνην νοσηρὰν κατάστασιν, ἥτις καθιερώθη ἔκτοτε καὶ τὴν ὁποίαν προσδιορίζει ὡς ἑξῆς· « Ἡ ἔλλειψις τῆς ὀρέξεως, ἡ ἀποστροφή, οἱ ἐνίοτε ἐπερχόμενοι ἔμετοι, αἱ ἀπότομοι καὶ παροδικαὶ τοῦ στο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μάχου διατάσεις, τὰ διάφορα εἴδη τῶν ἐρυγῶν, αἴσθημα καύσεως κατὰ τὴν καρδίαν, πόνοι κατὰ τὴν στομαχικὴν χώραν καὶ ἡ δυσκοιλιότης, εἰσὶ συμπτώματα συνήθως ἁπαντῶντα εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον, ἐξ οὗ δύναταί τις νὰ εἰκάσῃ ὅτι ἐξαρτῶνται ἐκ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς αἰτίας. »

Πλὴν ὅμως τῆς συστηματοποιήσεως οὕτως εἰπεῖν τῶν διαφόρων δυσπεπτικῶν φαινομένων καὶ τῆς ἀναγωγῆς αὐτῶν εἰς μίαν καὶ τὴν αὐτὴν νοσηρὰν κατάστασιν, ἣν δυσπεψίαν ὠνόμασεν ὁ Cullen, προβαίνει καὶ εἰς τὴν διαίρεσιν, ἤτοι τὴν διάκρισιν τῆς κυρίως, τῆς ἰδιοπαθητικῆς δυσπεψίας ἀπὸ τῶν συμπτωματικῶν ἢ συμπαθητικῶν δυσπεψιῶν, αἵτινες δύνανται νὰ παρουσιάσωσι πλείστας ποικιλίας. Καὶ ἰδιοπαθῆ μὲν δυσπεψίαν ἀποκαλεῖ τὴν προερχομένην ἐξ αἰτίων, ἅτινα ἐπιφέρουσιν ἀπ' εὐθείας τὴν ἀλλοίωσιν τῶν χιτώνων τοῦ στομάχου καὶ τὴν ἀτονίαν αὐτοῦ· ὡς αἱ δύσπεπτοι τροφαὶ τὰ ἐρεθιστικὰ ποτά, τὸ τέϊον, ὁ καφές, τινὰ τῶν φαρμάκων, ὡς τὸ ὄπιον· συμπτωματικὴν δὲ τὴν προερχομένην ἐξ αἰτίων καθολικῶν, ἅτινα, ἀφ' οὗ διετάραξαν ἅπαντα τὸν ὀργανισμόν, ἐπέδρασαν ἐν τέλει καὶ ἐπὶ τῆς καταστάσεως τοῦ στομάχου, ὡς αἱ θλίψεις, ἡ κατάχρησις περὶ τὰ ἀφροδίσια καὶ ἡ ἐν γένει τοῦ Ν. Σ. ἐξασθένησις, ὁ ἀλκοολισμός, ἡ ἐπίδρασις τοῦ ψύχους ἢ τῆς ὑγρασίας ἢ ὀργανικὴ τοῦ στομάχου πάθησις, ὡς ὄγκος ἢ ἕλκος αὐτοῦ.

Τὴν δὲ κυρίαν τῆς παθήσεως ταύτης φύσιν, εἴτε ἰδιοπαθὴς εἴτε συμπτωματικὴ ἐτύγχανεν αὕτη, ἐθεώρει κυρίως νευρικήν· δι' ὃ συμπεριελάμβανε καί τινας νευρικὰς διαταράξεις, ἤτοι τὴν ὑποχονδρίαν, ἣν ἀλλαχοῦ ἰδίᾳ περιέγραφεν.

Ὅπως δὲ συμπληρώσωμεν τὰς ὑπὸ τοῦ Cullen ἐξενεχθείσας θεωρίας περὶ τῆς δυσπεψίας, ἀναφέρομεν ὅτι οὗτος πλὴν τῆς ἀσθενοῦς λειτουργίας τῶν μυϊκῶν ἰνῶν τοῦ στομάχου, ἤτοι τῆς ἀτονίας αὐτοῦ, παρεδέχετο καὶ ἑτέραν αἰτίαν, ἣν μᾶλλον συνήθη καὶ ἐπίσης σπουδαίαν ἐφρόνει· αὕτη δὲ ἦτο ἡ κατὰ ποσὸν ἢ κατὰ ποιὸν ἀλλοίωσις τῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὑγρῶν τοῦ στομάχου τῶν συντελούντων πρὸς διάλυσιν τῶν τροφῶν ἢ πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς πέψεως. Καί τοι δὲ τείνει νὰ ὑποστηρίξῃ τὴν ἀλλοίωσιν τῶν ὑγρῶν τοῦ στομάχου καὶ νὰ θεωρήσῃ ταύτην πάντοτε ὑπάρχουσαν, οὐχ ἧττον ἕνεκα τῆς ἀτελείας τῶν φυσιολογικῶν γνώσεων ἐπὶ τῆς συστάσεως τοῦ πεπτικοῦ ὑγροῦ καὶ ἐπομένως τῆς μὴ ἐντελοῦς γνώσεως τῶν αἰτίων, τῶν προκαλούντων τὴν ἀλλοίωσιν τούτου, οὐδὲν πρακτικὸν ἀποτέλεσμα ἠδυνήθη νὰ παραγάγῃ, ὅπερ νὰ ἔχῃ σχέσιν πρὸς τὴν θεωρίαν ἣν ὑπεστήριζε.

Καί τοι δὲ δὲν ἠδυνήθη νὰ κατανοήσῃ τὸ κοινότατον τῆς δυσπεψίας σύμπτωμα, τὴν πύρωσιν, διὰ τὸ ὁποῖον ἴδιον κεφάλαιον ἀφιέρωσε καὶ τοῦ ὁποίου τὴν αἰτίαν ἠδυνήθη νὰ προσδιορίσῃ, οὐχ ἧττον διὰ τῶν θεωριῶν, ἃς ἀνέπτυξεν ἐπὶ τῆς δυσπεψίας ὁ Cullen, δύναταί τις νὰ εἴπῃ, ὅτι κατέστησεν ἐπιστημονικωτέραν καὶ μεθοδικωτέραν τὴν περιγραφὴν τῆς περὶ ἧς πρόκειται παθήσεως, ὥστε οὐ μόνον πλεῖστοι μετ' αὐτὸν παρεδέχθησαν τὰς ὑπ' αὐτοῦ ἐξενεχθείσας θεωρίας, ἀλλὰ καὶ πολλαὶ τῶν διαιρέσεων αὐτοῦ ἐπεκράτησαν μέχρι σήμερον.

Τὰς ἰδέας ταύτας τοῦ Cullen οὐ μόνον ὑποστηρίζει ὁ μεταφράσας καὶ σχολιάσας αὐτὸν Γάλλος Bosquillon, ἀλλ' ἀναπτύσσει εὐρύτερον καὶ ἐξ ἑκάστης τῶν μεγάλων αὐτοῦ διαιρέσεων τῆς τε ἰδιοπαθοῦς καὶ συμπτωματικῆς δυσπεψίας παράγει διάφορα εἴδη.

Καὶ τῆς μὲν πρωτοπαθοῦς, ἣν θεωρεῖ σπανιωτέραν, διακρίνει τὰ ἑξῆς· 1) τὴν φλεγματώδη (pituiteuse) δυσπεψίαν, 2) τὴν φυσώδη, 3) τὴν ἐκ τῆς συνήθους ἀτονίας τοῦ στομάχου προερχομένην καὶ 4) τὴν ἐκ καταχρήσεων τροφῶν παραγομένην. Ἀλλά, μὴ ἀρκούμενος εἰς τὰς ἀνωτέρω, παράγει ἐκ τούτων πλῆθος ἑτέρων ποικιλιῶν οὕτως ἐκ τοῦ 1) εἴδους τὴν φλεγματώδη δυσπεψίαν καὶ τὸν φλεγματώδη ἔμετον, ἐκ τοῦ 2) τὴν φυσώδη καρδιαλγίαν, τὴν πνευματώδη (venteuse) τοῦ στομάχου κωλικὴν ἢ τὴν φυσώδη γαστροδυνίαν τοῦ Sauvages, καὶ τὴν καρδιαλγίαν τῶν παίδων· ἐκ τοῦ 3) τὴν βραδυπεπτικὴν καρδιαλγίαν τοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Sauvages, τὴν γαστροδυνίαν τοῦ αὐτοῦ, τὴν ἀνορεξίαν τὴν ἐκ καταχρήσεως τῶν ἀφροδισίων προερχομένην, τοὺς ἐμέτους, τὰς δυσώδεις ῥάσεις κ.λ.π. καὶ ἐκ τοῦ 4) τὴν κακοϋλώδη ἀνορεξίαν, τὸν ἐκ κρεπάλης ἔμετον, τὸν γαλακτώδη τῶν παίδων ἔμετον, τὴν ἐξ ἀπεψίας κωλικὴν κ.τ.λ.

Εἰς δὲ τὰς συμπτωματικὰς δυσπεψίας ἀνάγει τὰς ἐκ παθήσεων τοῦ στομάχου, ὡς τοῦ σκίρρου, τοῦ ἕλκους τοῦ στομάχου, τῶν κηλῶν αὐτοῦ, τῶν διαφόρων φλεγμονῶν, ἑκάστης τῶν ὁποίων ἔχει ἰδίαν συμπτωματολογίαν.

Εἰς δὲ τὰς συμπαθητικὰς δυσπεψίας κατατάσσει τὴν πυρετικὴν δυσπεψίαν, τὴν παραλυτικήν, τὴν ὑποχονδριακήν, τὴν ὑστερικήν, τὴν χλωρωτικήν, τὴν ἀρθριτικήν, τὴν νεφριτικήν, τὴν καχεκτικὴν κ.τ.λ.

Οἱ κατὰ τοὺς χρόνους τούτους συγγραφεῖς, καί τοι ὑπεστήριζον τὴν διατάραξιν τῶν λειτουργιῶν τοῦ στομάχου ὡς αἰτίαν τῆς παραγωγῆς τῆς δυσπεψίας καὶ ἐδημιουργήθη ὑπὸ τοῦ Cullen ἡ ἐνιαία αὐτῆς μορφή, ἐν τούτοις τινές, ὡς ὁ Bosquillon καὶ βραδύτερον ὁ Pinel, διέκρινον διάφορα εἴδη τῆς παθήσεως ταύτης καὶ περιέγραφον πλείστας νόσους ἐκ τῆς δυσπεψίας ἐξαρτωμένας. Ἀλλὰ δὲν ἦτο μόνον τοῦτο. Ἐπειδὴ δὲ καὶ περὶ γαστρίτιδος οὐδεὶς ἐγένετο λόγος, καί τοι ἦτο γνωστὴ ἐκ τῶν ἀρχαιοτάτων ἔτι χρόνων, εἴτε διότι παρέβλεπον αὐτήν, εἴτε διότι συνέχεον πρὸς τὰς διαφόρους μορφὰς καὶ ποικιλίας τῆς δυσπεψίας, τούτου ἕνεκα ἐπέρχεται τοιαύτη μεταβολὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτήν, ὥστε οὐ μόνον ἀναλαμβάνει τὴν σειρὰν αὐτῆς ἐν τῇ Νοσολογίᾳ ἡ γαστρῖτις, ἀλλὰ κατέχει θέσιν προεξέχουσαν καὶ ἀντικαθιστᾷ τὴν δυσπεψίαν, ἥτις ἐπί τινα χρόνον ἐξέλιπεν ὁλοτελῶς ἐκ τῆς νοσολογικῆς κατατάξεως. Τὴν δὲ ἀνατροπὴν ταύτην ἐπήνεγκεν ὁ πολὺς Broussais, ὅστις οὐ μόνον θεωρεῖ τὴν δυσπεψίαν ὡς ἀποτέλεσμα τῆς γαστρίτιδος, ἀλλά, καθ' ὑπερβολὴν ταὐτίθετα πρὸς τοὺς προκατόχους του φρονῶν περὶ τῆς σχέσεως τῆς δυσπεψίας πρὸς τὰς λοιπὰς νόσους, ἀποκαλεῖ τὴν γαστρίτιδα κλεῖδα τῆς παθολογίας, θεωρῶν ἅμα ἀδύνατον, ὅτι ἠδύνατο ἰατρὸς νὰ θερα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πεύσῃ οἱανδήποτε νόσον, εἰ μὴ ἐγίνωσκε νὰ κανονίσῃ τὸν ἐρεθισμὸν τοῦ στομάχου. Ἄβυσσος δὲ τῷ ὄντι ὑπάρχει μεταξὺ τῶν ὑπὸ τοῦ Cullen ἐξενεχθεισῶν θεωριῶν καὶ τῶν τοῦ Broussais· ἐν ᾧ δὲ ὁ πρῶτος παρεδέχετο μόνον διατάραξιν λειτουργικήν, ὁ δεύτερος πανταχοῦ εὑρίσκει βλάβην ἢ φλεγμονὴν τῶν χιτώνων τοῦ στομάχου· παρασυρθεὶς δὲ ὑπὸ τῆς φυσιολογικῆς αὐτοῦ θεωρίας οὐ μόνον ἐξελάμβανε καὶ τὸν ἐλάχιστον ἐρεθισμὸν τοῦ βλεννογόνου τοῦ στομάχου χιτῶνος ὡς νόσον συνηθεστάτην, ἀλλ' ἐξ αὐτοῦ ἐξήρτα καὶ πᾶσαν τοῦ ὀργανισμοῦ διατάραξιν, καὶ τὴν σπουδαιοτάτην. Ἐντεῦθεν δὲ κατ' αὐτὸν παράγεται ὁ ἐρεθισμὸς τῶν πνευμόνων, ὁ τοῦ ἐγκεφάλου, ἡ φθίσις, ἡ μανία, ἡ ἀποπληξία καὶ αἱ λοιπαὶ σχεδὸν νόσοι. Ἀλλ' ἐὰν ἀφαιρέσωμεν τὴν ὑπερβολήν, εἰς ἣν δυστυχῶς ἀφικνοῦνται πάντες οἱ νέαν δοξασίαν ὑποστηρίζοντες, καὶ ἀρκεσθῶμεν εἰς τὴν ἐξέτασιν τῆς γαστρίτιδος, ὡς οὗτος ἐσπούδασεν αὐτήν, καταδείξας τὴν κλινικὴν καὶ ἀνατομοπαθολογικὴν αὐτῆς ὕπαρξιν, θέλομεν ὁμολογήσῃ, ὅτι οὐχὶ ὀλίγον ὁ Broussais συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀληθῆ τῆς ἐπιστήμης πρόοδον.

Ἀλλ' ἡ ὑπὸ τοῦ Broussais ἐξενεχθεῖσα δοξασία ἡ τοσοῦτον διαδοθεῖσα, διότι ἐγένετο παραδεκτὴ οὐ μόνον ἐν Γαλλίᾳ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ λοιπῷ ἰατρικῷ κόσμῳ, δὲν διήρκεσεν ἐπὶ πολύ· ἡ δὲ ὑπερβολικὴ αὐτοῦ θεραπευτικὴ ἡ σχέσιν ἔχουσα πρὸς τὴν ἀρχὴν τῆς φλεγμονῆς, ἣν ἐπρέσβευεν καὶ ἥτις συνίστατο εἰς ἐπανειλημμένας ἀφαιμάξεις καθολικὰς καὶ τοπικὰς καὶ εἰς τὴν αὐστηρὰν τοῦ ἀρρώστου δίαιταν, ἐδημιούργησε πλείστους ἀντιφρονοῦντας, ὥστε ὁ τολμηρὸς νεωτεριστὴς ἔσχε τὸ ἀτύχημα νὰ παραστῇ μάρτυς τῆς ἀνατροπῆς τοῦ ἰδίου αὐτοῦ συστήματος.

Τὸ δὲ σύνθημα τῆς νέας ταύτης μεταβολῆς ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Barras τῷ 1827 διὰ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ συγγράμματος αὐτοῦ ἐπὶ τῶν Γαστραλγιῶν καὶ Ἐντεραλγιῶν· οὗτος οὐδέποτε εὗρε τὸν βλεννογόνον τοῦ στομάχου ἐρυθρὸν καὶ φλεγμαίνοντα, ὡς ὁ Broussais διισχυρίζετο, ἀλλὰ τοὐναντίον ὠχρόν· ἀποβλέπων δὲ εἰς τὸ αἴσθημα τοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πόνου, ὅπερ αἱ πλεῖσται τοῦ στομάχου νόσοι παρουσιάζουσιν, ἀντικατέστησε τὴν γαστρίτιδα διὰ τῆς νευρώσεως καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα γαστραλγία περιέλαβεν ἅπαντα τὰ νοσηρὰ φαινόμενα, ἅτινα μέχρι τοῦδε περιελαμβάνοντο διὰ διαφόρων ὀνομασιῶν, τῆς δυσπεψίας, τοῦ γαστρικισμοῦ καὶ τῆς γαστρίτιδος. Ἐν γένει δὲ διὰ τῆς νέας ταύτης θεωρίας ὁ Barras ὑπεστήριζεν, ὅτι ἡ δυσπεψία δὲν εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς διαταράξεως τῶν μυϊκῶν τοῦ στομάχου ἰνῶν, ὡς ὁ Cullen ἐφρόνει, ἀλλὰ τοὐναντίον τῶν νευρικῶν αὐτοῦ ἰνῶν, ἐπομένως ἦτο πάθησις τοῦ στομάχου ἐπώδυνος, ἦτο ἀληθὴς νεύρωσις. Τὰς δὲ ἰδέας ταύτας τοῦ Barras πλεῖσται τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἐξοχότητες ἠσπάσθησαν, ὡς ὁ Dalmas, αὐτὸς ὁ Antral, καί τοι παρεδέχετο μέχρι τινὸς σημείου τὰς δοξασίας τῆς φυσιολογικῆς σχολῆς, βραδύτερον ὁ Trousseau καὶ Pidoux, οἵτινες μὲ τὴν νεύρωσιν τοῦ στομάχου συνήνωσαν καὶ τὴν ἐρπετικὴν κατάστασιν· καὶ ἐπὶ πλέον διάφοροι διάσημοι παθολόγοι, ὡς ὁ Crisolle, Hardy καὶ Béhier καὶ ἄλλοι.

Ἀλλὰ καὶ ἡ δοξασία τοῦ Barras ὑπέστη τὴν τύχην τῆς τοῦ Broussais· καί τοι δὲ περιεῖχεν ἀληθείας τινάς, ἃς οἱ μεταγενέστεροι ἐπωφεληθέντες ἐχρησιμοποίησαν, οὐχ ἧττον, ἐξεταζομένη ἐν συνόλῳ, ἦτο πάντῃ ἐσφαλμένη, διότι, οὖσα ἀπόλυτος καὶ τείνουσα νὰ ἀποκαταστήσῃ ἐνιαίαν καὶ ἀποκλειστικὴν τὴν αἰτιολογίαν καὶ συμπτωματολογίαν τῆς δυσπεψίας, εὑρέθη ἐν ἄκρᾳ ἀντιθέσει πρὸς τὰς μελέτας καὶ παρατηρήσεις, ἃς μετ' οὐ πολὺ ἐπὶ τῆς δυσπεψίας ἐποιήσαντο.

Ἐκ δὲ τῆς δογματικῆς ταύτης πάλης προέκυψεν ἐποχή, καθ' ἣν ἐπεκράτησε παντελὴς οὕτως εἰπεῖν ἀναρχία ἐπὶ τῆς θεωρίας τῆς παραγωγῆς τῆς δυσπεψίας· καί τοι ὅμως ἕκαστος τῶν συγγραφέων ὑπεστήριζεν ἰδίαν γνώμην, ἣν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εὐρύτερον ἀνέπτυσσεν, ἐν τούτοις ἐπειδὴ δὲν ἠδύναντο νὰ ἐξηγήσωσιν πάσας τὰς μορφὰς τῆς δυσπεψίας καὶ τὰς διαφόρους ποικιλίας αὐτῆς, αἵτινες παρουσιάζοντο, τούτου ἕνεκα τινὲς μὲν ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπανέλθωσιν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἰς τὰς δοξασίας καὶ παρατηρήσεις, ἃς οἱ ἰατροὶ τοῦ 17 αἰῶνος κατέλιπον ἡμῖν, τινὲς δὲ νὰ θέσωσι νέας βάσεις, δι' ὧν νὰ ἐπιτρέπηται ἡ ἐντελεστέρα τῆς περὶ ἧς πρόκειται παθήσεως σπουδή. Ἐντεῦθεν δὲ παρήχθη ἔργον νέον, ὅπερ συνεπληρώθη διὰ τῆς ἐργασίας ὑπὸ τῶν ἀπανταχοῦ ἐπιστημόνων καὶ τὸ ὁποῖον εἶναι διηρημένον εἰς τὰ ἑξῆς δύο διάφορα συστήματα· τὸ μὲν ἓν ἔσχε βάσιν τὴν παρατήρησιν τῶν γεγονότων, τὴν ἀνάλυσιν τῶν συμπτωμάτων, τὴν μεθοδικὴν αὐτῶν κατάταξιν καὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν αἰτίων αὐτῶν χωρὶς νὰ λαμβάνεται ὑπ' ὄψει μηδεμία συστηματικὴ θεωρία, ἤτοι ἀποτελεῖ ἀποκλειστικῶς τὴν καλουμένην κλινικὴν μέθοδον· τὸ δὲ ἕτερον, στηριζόμενον ἐπὶ τῆς φυσιολογικῆς καὶ χημικῆς λειτουργίας τῆς πέψεως (ὡς ἐξηγεῖτο αὕτη κατὰ τὰς νεωτέρας θεωρίας), ἐρευνᾷ τὴν παθογένειαν τῶν φαινομένων τῶν ἕνεκα διαταράξεως τῆς πέψεως προερχομένων καὶ ἐξηγεῖ τὴν ἐπιστημονικὴν τῆς δυσπεψίας γνῶσιν.

Ἐκ δὲ τῶν δύο τούτων συστημάτων παρήχθη καὶ τρίτον, ὅπερ ὀσημέραι γενικεύεται· συνίσταται δὲ εἰς τὴν ὑπό τινων συγγραφέων ἐκλεκτικὴν οὕτως εἰπεῖν παραδοχὴν διαφόρων θεωριῶν, αἵτινες περιλαμβάνονται ἐν τοῖς δύο ἑτέροις συστήμασιν, ἐφ' ὅσον αὗται συντελοῦσι πρὸς διαφώτισιν ἢ ἐξήγησιν τῶν παρατηρήσεων τῶν συμπτωμάτων καὶ ἐν γένει τῶν κλινικῶν φαινομένων τῆς δυσπεψίας, ἀλλ' ἄνευ οὐδεμιᾶς ἰδίας ὑποστηρίξεως ἑκατέρου τῶν συστημάτων· καί τοι δὲ δὲν δύναταί τις νὰ ἀποκαλέσῃ αὐτὸ σύστημα, διότι οὐδεμίαν συστηματικὴν ἰδέαν παρουσιάζει, ἐν τούτοις διακρίνομεν αὐτὸ ὑπὸ τὸν ὅρον σύστημα μικτόν. Εἰς δὲ τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάγεται καὶ ἡ ὑφ' ἑτέρων συγγραφέων ὑποστηριζομένη δυσπεψία, καθ' ἣν θεωροῦσι εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων τὴν δυσπεψίαν εἴτε ὡς ἄθροισμα συμπτωμάτων εἴτε ὡς συνδρομὴν ἔχουσαν ἰδίαν νοσηρὰν ὕπαρξιν ἢ ὑπαγομένην εἰς ἑτέραν νοσηρὰν κατάστασιν τοπικὴν ἢ καθολικὴν ἢ εἰς βλάβην πρωτοπαθῆ τοῦ στομάχου ἢ τέλος ἔχουσαν σχέσιν πρὸς μίαν τῶν μεγάλων διαθέσεων, ὡς τῆς ἀρθριτικῆς, τῆς ἐρπητικῆς κ.λ.π.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΣΥΣΤΗΜΑ ΚΛΙΝΙΚΟΝ

Ὁ ἔνθερμος ὑποστηρικτὴς τοῦ συστήματος τούτου ὑπῆρξεν ὁ Chomel· οὗτος διὰ τοῦ συγγράμματος, ὅπερ ἐδημοσίευσεν περὶ τὰ τέλη τοῦ σταδίου αὐτοῦ καὶ ἐν ᾧ ἀποφαίνεται ὅτι τὸ ζήτημα τῆς δυσπεψίας σπουδαίως τὸν ἀπησχόλησεν ἕνεκα τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν δυσπεπτικῶν, οὓς ἐν τῇ κλινικῇ αὐτοῦ ἐθεράπευεν, ἐξετάζων τὴν δυσπεψίαν, οὐ μόνον ἐπαναφέρει τὴν τῶν ἀρχαίων θεωρίαν, ἣν πρὸς παραγωγὴν τῆς δυσπεψίας παρεδέχοντο, ἤτοι τὴν ἁπλῆν τοῦ στομάχου λειτουργικὴν διατάραξιν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς ταξινομήσεις αὐτῆς, καί τοι διετήρησε τὴν νοσολογικὴν τῆς δυσπεψίας ἑνότητα περιλαμβάνει πλῆθος εἰδῶν καὶ ποικιλιῶν ἀναλόγως τῶν προεξεχόντων συμπτωμάτων. Οὕτως ὑπὸ τὸ ὄνομα δυσπεψία ἐνόει τὴν διατάραξιν τῶν πεπτικῶν λειτουργιῶν ἀνεξαρτήτως πάσης αἰσθητῆς νόσου εἴτε αὐτῶν τῶν ὀργάνων τῆς πέψεως, εἴτε ἑτέρων συμβαλόντων πρὸς τὴν αὐτὴν λειτουργίαν ἢ ἐχόντων ἁπλῶς σχέσιν διὰ τοῦ νόμου τῆς συμπαθείας, εἴτε τέλος πάσης βλάβης τῶν τε στερεῶν ἢ ὑγρῶν τοῦ ὀργανισμοῦ μερῶν. Καί τοι δὲ διακρίνει τὰς δυσπεψίας ὁ Chomel εἰς ἰδιοπαθεῖς, στομαχικὰς καὶ ἐντερικάς, ἐν τούτοις ὑποδιαιρεῖ αὐτὰς εἰς δυσπεψίας τυχαίας ἢ διαβατικάς, ὡς τὰς ἀπεψίας, καὶ εἰς δυσπεψίας συνήθεις, εἰς ἃς διακρίνει πλείστας ποικιλίας, ὡς τὴν φυσώδη δυσπεψίαν, τὴν γαστραλγικήν, τὴν ἐντεραλγικήν, τὴν βουλιμικήν, τὴν ὄξεινον, τὴν ἀλκαλικὴν καὶ αὐτὴν τὴν δυσπεψίαν τῶν ὑγρῶν. Ἐν γένει δὲ ἡ τοῦ Chomel ταξινόμησις εἶναι ἡ αὐτή, ἣν ὁ Sauvages προέτεινε καὶ ἥτις ἐστηρίζετο ἐπὶ τῶν συμπτωμάτων. Αἰτίας δὲ τῆς δυσπεψίας θεωρεῖ ἐκ τῶν πρώτων τὴν ἀτονίαν καὶ τὸν ἐρεθισμὸν τοῦ γαστρεντερικοῦ συστήματος.

Πρὸς συμπλήρωσιν δὲ τοῦ μέρους τούτου τῆς ἱστορίας τῆς δυσπεψίας προσθέτομεν ὅτι τὸ ἀνωτέρω σύστημα ὑπεστηρίχθη διὰ πλείστων παρατηρήσεων, θέσεων καὶ μονογρα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φιῶν, αἵτινες ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τὸ πνεῦμα τοῦ Chomel, ἀλλὰ μὲ τὰς διαφόρους θεωρίας ἃς ἕκαστος τῶν συγγραφέων ἐκ τῶν ἀρχαιοτέρων παρελάμβανεν ἐν Γαλλίᾳ, ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ· ἐκ τούτων σπουδαιότερα ἔργα εἰσὶν ἐν μὲν τῇ Γαλλίᾳ τὰ εἰδικὰ συγγράμματα τῶν Nonat, Guipon καὶ Brayard, ἔτι δὲ τὰ κλινικὰ μαθήματα τοῦ Beau, ἡ θεραπευτικὴ τοῦ Trousseau καὶ Bidoux, τὰ κλινικὰ τοῦ Trousseau καὶ πολλὰ ἄλλα· ἐν δὲ τῇ Ἀγγλίᾳ τὰ συγγράμματα τοῦ Ellioston, Craves, Fox, Brinton καὶ Chambers καὶ τέλος ἐν τῇ Γερμανίᾳ, ἐν ᾗ οἱ πλεῖστοι τῶν συγγραφέων αὐτῆς εἶχον ἀσπασθῇ τὴν γνησίαν τοῦ Broussais ἰδέαν καὶ εἶχον σχεδὸν ἀποβάλει καὶ αὐτὴν τὴν λέξιν δυσπεψία, τὸ τοῦ Bamberger καὶ τὸ κλασικὸν τοῦ Niemeyer.

Τὸ δὲ ἐκ τῶν κλινικῶν παρατηρήσεων καὶ ἐκ τῆς συμπτωματικῆς ἀναλύσεως παραχθὲν σύστημα ἀποτελεῖ τὴν ἱστορίαν τῆς δυσπεψίας μέχρι τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων· συγκεφαλαιοῦντες δ' αὐτὸ συνάγομεν ὅτι ἀπηρτίζετο ἐκ τῶν ἑξῆς τεσσάρων θεμελιωδῶν δοξασιῶν ἢ κυρίων συστημάτων· πρῶτον ἐκ τοῦ συστήματος τοῦ Ἱπποκράτους, τὸ ὁποῖον μέ τινας τροποποιήσεις διεδόθη μέχρι σήμερον· τοῦτο ἐθεώρει τὴν δυσπεψίαν λειτουργικὴν διατάραξιν τοῦ συνόλου τῶν ἐνεργειῶν, αἵτινες συντελοῦσι πρὸς ἐκπλήρωσιν τῆς πέψεως, οἱανδήποτε περὶ ταύτης ἰδέαν καὶ ἂν ἐπρέσβευον εἴτε δῆλα δὴ ἐὰν ἐξελάμβανον τὴν πέψιν ὡς ἕψησιν εἴτε ὡς ζύμωσιν εἴτε ὡς ἐνέργειαν χημικοζωικὴν ἢ ἁπλῶς χημικήν· δεύτερον ἐκ τοῦ συστήματος τοῦ Sauvages καὶ Pinel, ὅπερ σήμερον ἐξέλιπε καὶ τὸ ὁποῖον ὑποδιήρει τὴν δυσπεψίαν εἰς τόσα διάφορα εἴδη ὅσα συμπτώματα αὕτη παρουσίαζεν· τρίτον ἐκ τοῦ συστήματος τοῦ Cullen καὶ ἰδίᾳ τοῦ Barras, οἵτινες ἀπέδιδον τὴν δυσπεψίαν εἰς πάθησιν τοῦ νευρικοῦ τοῦ στομάχου συστήματος καὶ ἐθεώρουν αὐτὴν νεύρωσιν ἢ νευραλγίαν· τέταρτον ἐκ τοῦ συστήματος τοῦ Broussais, ὅπερ ἀντικατέστησε τὴν δυσπεψίαν διὰ τῆς χρονίας γαστρίτιδος καὶ ἀντὶ τῆς λειτουργικῆς διαταράξεως ὑπεστηρίχθη ἡ θεωρία τῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φλεγμονῆς τοῦ βλεννοϋμένος τοῦ στομάχου, ἡ δὲ λέξις δυσπεψία ἐξηλείφθη ἐντελῶς ἐκ τῆς ἰατρικῆς. Τοῦ συστήματος τούτου ὑπάρχουσιν ὀπαδοὶ μέχρι σήμερον τινὲς μὲν ἐν Γαλλίᾳ, πλείονες δὲ ἐν Γερμανίᾳ, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι ἀντὶ τῆς γαστρίτιδος οὗτοι περιέλαβον τὴν δυσπεψίαν εἰς τὸν κατάρρουν τοῦ στομάχου.

ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΕΠΤΙΚΟΝ

Τὸ σύστημα τοῦτο, ἤτοι τὸ ἐπὶ τῆς φυσιολογικῆς καὶ χημικῆς λειτουργίας τῆς πέψεως στηριζόμενον, ἀντιπροσωπεύει τὴν παροῦσαν κατάστασιν τῆς ἐπιστήμης. Καὶ ἂν ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ τεθῇ βάσις ἀπολύτως ἀκριβὴς καὶ βεβαία τοῦ τοσοῦτον εὐρέος ζητήματος τῶν δυσπεψιῶν, ἐν τούτοις διὰ τοῦ συστήματος τούτου δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι παρεσκευάσθη ἡ ὁδὸς πρὸς τὴν ἐν τῷ μέλλοντι λύσιν αὐτοῦ. Ἡ πρόοδος τῆς ἐπιστήμης τείνει εἰς ἀναζήτησιν τῆς αἰτίας ἁπάντων τῶν συμπτωματικῶν φαινομένων, ἅτινα διδάσκει ἡμᾶς ἡ κλινική· τὰ φαινόμενα δὲ ταῦτα ἔχουσι πορείαν ἰδίαν καὶ ὡρισμένην παραλλαγήν, ὑπάγονται δὲ εἴτε εἰς αἰσθητὴν λειτουργικὴν διατάραξιν, εἴτε εἰς εὐκόλως κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον προσδιοριζομένην ἀνατομικὴν βλάβην καὶ ἡ ἐν γένει ἀνάπτυξις αὐτῶν τελεῖται ὑπὸ ὅρους ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γνωστούς. Κυρίως ὅμως ἡ γνῶσις τῆς νόσου καὶ κατανόησις τοῦ συνόλου καὶ τῶν καθ' ἕκαστα αὐτῆς, ἅτινα διευκολύνουσι τὴν νοσολογικὴν κατάταξιν, ἐγένετο ἐκ τῶν δεδομένων τῶν παραχθέντων καὶ ἐκ τῆς προόδου τῆς φυσιολογίας καὶ χημείας καὶ ἐκ τῆς παθολογικῆς ἀνατομίας καὶ πειραματικῆς παθολογίας.

Πρὸς εὐρυτέραν δὲ κατανόησιν τοῦ νέου τούτου συστήματος τῶν δυσπεψιῶν εἶναι ἀπαραίτητος ἡ γνῶσις τῆς φυσιολογίας τῆς πέψεως καὶ τῶν ὅρων τῆς κανονικῆς λειτουργίας τῶν πεπτικῶν ὀργάνων· ἀλλὰ περὶ τούτων ἀρκούντως ἐμνήσθημεν ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ· ἤδη εἰσερχόμεθα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν διαφόρων θεωριῶν φυσιολογικοχημικῶν ἢ ἀνατομοπαθολογικῶν τῆς δυσπεψίας, αἵτινες κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη παρήχθησαν καὶ αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπικρατοῦσι σήμερον ἐν τῇ ἐπιστήμῃ.

Θεωρίαι χημικαὶ τῆς δυσπεψίας. Ὅπως προαχθῇ καὶ φθάσῃ εἰς τὸ σημεῖον, εἰς ὃ εὑρίσκεται σήμερον τὸ ζήτημα τῆς χημικῆς θεωρίας τῶν δυσπεψιῶν, ἔδει νὰ ἐξετασθῇ λεπτομερῶς ἡ λειτουργία τῆς πέψεως καὶ νὰ ἐρευνηθῶσιν ἅπαντα τὰ τοῦ στομάχου ὑγρὰ τὰ συντελοῦντα εἰς τὴν κανονικὴν ταύτης ἐκτέλεσιν· πρὸς τοῦτο δὲ παρήχθησαν πάμπολλα ἔργα φυσιογράφων καὶ χημικῶν· οὕτως ἐκ μὲν τῶν ἀρχαιοτέρων εἰσὶ τὰ ἔργα τοῦ Reaumur, Spallanzani, Berzelius, Bouchardat καὶ Sandras κλπ., ἐκ δὲ τῶν νεωτέρων τοῦ Schiff, Hehmann, Gl. Bernard, Blondlot, Moreau, Ch. Richet κτλ. Πρῶτος δὲ ἐκ τῶν παθολόγων ὁ ἐπωφεληθεὶς ἐκ τῶν φυσιολογικῶν ἀποτελεσμάτων καὶ θελήσας νὰ ἐφαρμόσῃ ταῦτα πρὸς ἐξήγησιν καὶ θεραπείαν δυσπεπτικῶν φαινομένων ὑπῆρξεν ὁ Lucien Corvisart ἐν Γαλλίᾳ. Οὗτος διὰ δύο ὑπομνημάτων ἀνακοινωθέντων τῇ Ἀκαδημίᾳ τῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῇ Ἰατρικῇ Ἀκαδημείᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1854 ἀνέπτυσσε τὴν τῆς δυσπεψίας θεωρίαν, στηριζομένην ἐπὶ τῆς ἐλλείψεως ἀνεπαρκείας καὶ ἀλλοιώσεως τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, καὶ παρήγαγεν ἐκ ταύτης ἰδίαν θεραπευτικὴν μέθοδον, ἣν ἀπεκάλεσε ἀφομοιωματικὴν θρεπτικότητα (nutrimentrice), ἥτις συνίστατο εἰς ἀναπλήρωσιν τοῦ ἐλλείποντος ἢ ἀνεπαρκοῦς γαστρικοῦ χυμοῦ διὰ τεχνητοῦ. Πρὸς ἐξήγησιν δὲ τῆς θεωρίας τῆς πέψεως καὶ τῆς τεχνητῆς συμπληρώσεως αὐτῆς προέτεινε τὰ ἑξῆς· ὅτι ἡ τροφὴ εἶναι οὐσία ἀκατέργαστος, οὐδεμίαν περιέχουσα θρεπτικὴν ἰδιότητα καθ' ἑαυτήν, καὶ ὅτι ἀπόλλυται ἐξ ἀσιτίας ὁ μὴ δυνάμενος νὰ πέψῃ, ἐν ᾧ, τελουμένης τῆς πέψεως, πάραυτα ἐπέρχεται ζωικὴ εὐεξία, ἥτις συντελεῖ εἰς τὴν διατήρησιν τῆς ζωῆς· ἐκ τούτου ἡ ὀνομασία θ ρ ε π τ ι κ ὸ ν (nutriment), ἣν ἀπέδιδεν ὁ Corvisart εἰς πᾶσαν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τροφὴν ἔχουσαν τὴν ζωικὴν δύναμιν καὶ καθ' ἑαυτὴν ἄνευ οὐδεμιᾶς ἑτέρας παρασκευῆς δυναμένην μετὰ τὴν ἀπορρόφησιν νὰ θρέψῃ καὶ νὰ διατηρήσῃ ἐν ζωῇ καὶ τὸν μὴ δυνάμενον νὰ πέψῃ· τὸ μόνον δὲ μέσον, ὅπερ ἠδύνατο νὰ καταστήσῃ τὰς τροφὰς ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει θρεπτικάς, ἦτο ἡ τεχνητὴ πεψίνη, ἣν ἐκ τῆς ἰδιότητος ταύτης ἀπεκάλεσε κόνιν θρεψοπαρασκευαστικὴν (nutrimentive).

Διέκρινε δὲ ὁ Corvisart τρία εἴδη τῆς δυσπεψίας· τὴν ἕνεκα ἐλαττωματικῆς ἐκκρίσεως, τὴν ἐξ ἀτονίας τῶν μυϊκῶν τοῦ στομάχου ἰνῶν καὶ τὴν ἐκ διαταράξεως τοῦ νευρικοῦ αὐτοῦ συστήματος προερχομένην· καὶ συνεπῶς παρεδέχετο τρεῖς βαθμοὺς ἐξαντλήσεως 1) τὸν ἐλλείψει θρέψεως 2) τὸν ἐλλείψει ἀπορροφήσεως 3) τὸν ἐλλείψει ἀφομοιώσεως.

Κατὰ τὴν ἰδίαν δὲ ἐποχὴν δύο ἰατροὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ἐξήγουν τὰς πεπτικὰς διαταράξεις διὰ τῆς φυσιολογικῆς θεωρίας, ὁ Child, οὗτινος ἐδημοσιεύετο ἡ περὶ ἀπεψίας ἢ δυσπεψίας δευτέρα ἔκδοσις, καὶ ὁ Hunt, ὅστις συνέγραψε περὶ γαστραλγίας καὶ δυσπεψίας. Καὶ ὁ μὲν πρῶτος παρεδέχετο ὡς κυρίαν αἰτίαν τῆς δυσπεψίας τὴν διατάραξιν τῶν μυϊκῶν τοῦ στομάχου ἰνῶν, ἀλλὰ πρὸ παντὸς ἐθεώρει τὴν κατά τε τὸ ποσὸν καὶ ποιὸν ἀλλοίωσιν τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ· ὁρμώμενος δὲ ἐκ τῶν φυσιολογικῶν πειραμάτων, ἅτινα ἐποίει πρὸς ἐξήγησιν τῶν διαφόρων μορφῶν τῆς γαστραλγίας, ἀφίκετο εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἅπασαι ἐξηρτῶντο ἐκ τῆς αὐτῆς νοσηρᾶς αἰτίας, ὡς ἡ δυσπεψία. Ὁ δὲ δεύτερος, καί τοι ἐστηρίζετο ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν, κατέληξεν εἰς διάφορον ταξινόμησιν· διότι, ἐν ᾧ εἰς μίαν κατάταξιν ἀπέδιδε τὴν δυσπεψίαν εἰς καθολικὰ αἴτια, εἰς ἀλλοίωσιν τοῦ αἵματος, εἰς πληθώραν κλπ., παρεδέχετο εἰς ἑτέραν ὡς αἰτίαν τῆς γαστραλγίας καὶ δυσπεψίας τὴν φλεγμονὴν ἢ τὴν ἀλλοίωσιν τῆς συστάσεως τοῦ βλεννώδους τοῦ στομάχου ὑμένος.

Ἀμφότεροι ὅμως διὰ τῶν φυσιολογικῶν καὶ παθολογικῶν αὐτῶν ἐργασιῶν κατώρθουν νὰ ἀποδείξωσι τὴν ἕνεκα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συσσωρεύσεως ἐν τῷ αἵματι τοξικῶν στοιχείων παραγωγὴν τῆς δυσπεψίας καὶ ἰδίᾳ διὰ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν νεφρῶν ἢ τῆς διακοπῆς τῆς ἐκκρίσεως τῶν οὔρων, ὅτε ἐπέρχεται διατάραξις καθολικὴ τοῦ ὀργανισμοῦ, ἧς ἀποτέλεσμα πολλάκις εἶναι αἱ οὕτω καλούμεναι συμπτωματικαὶ ἢ συμπαθητικαὶ δυσπεψίαι. Ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου εἰργάσθησαν καὶ ἕτεροι Ἄγγλοι ἰατροί, ὡς ὁ Bundd, Bence, John, Colding, Bird κ.λ.π.

Μεταξὺ τῶν Ἄγγλων συγγραφέων τῶν τὸ ζήτημα τῆς δυσπεψίας πραγματευθέντων εἶναι καὶ ὁ κλινικὸς Brinton, ὅστις, οὐχὶ πρὸ πολλοῦ χρόνου δημοσιεύων τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ περὶ τῶν Νοσημάτων τοῦ στομάχου, ἀφιέρωσε καὶ μέρος ἐν αὐτῷ εἰς τὰς δυσπεψίας. Οὗτος, ἐν ᾧ ἐν ἀρχῇ παραδέχεται τὴν δυσπεψίαν ὡς βλάβην καθαρῶς λειτουργικήν, ἤτοι κατάστασιν καθ' ἣν ἡ πέψις τελεῖται κακῶς ἀλλὰ καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς καταφανοῦς ἀλλοιώσεως τῆς ὑφῆς τοῦ στομάχου, ἐν τούτοις ἔπειτα φρονεῖ ὅτι ἡ ἰδέα τῆς λειτουργικῆς διαταράξεως τείνει νὰ περιορισθῇ καὶ θέλει ἐξαλειφθῇ ὁλοτελῶς, ὅταν μετ' οὐ πολὺ ἀνακαλυφθῶσιν αἱ ἐν τῷ στομάχῳ γιγνόμεναι βλάβαι. Ὡς δὲ διττὴν ἐξήνεγκε γνώμην περὶ τῆς παραγωγῆς τῆς δυσπεψίας, ὑπεστήριζε καὶ διττὴν ταξινόμησιν, διότι πλὴν τῆς συμπτωματικῆς προέτεινε καὶ ἑτέραν, στηριζομένην μέχρι τινὸς σημείου ἐπὶ τῆς φυσιολογίας· διαιρεῖ δὲ οὕτω τὰς δυσπεψίας ἀναλόγως τοῦ εἴδους τῶν τροφῶν, αἵτινες, μὴ πεπτόμεναι, ἐπιφέρουσι πεπτικὰς διαταράξεις· τοιαῦται δὲ εἰσὶ ὕλαι λευκωματώδεις ἢ σύνθετοι πρωτεϊνικαί, λεύκωμα, ἰνία, τυρία κλπ., ὕλαι ὑδατανθρακοῦχοι ἢ λιπώδεις, βούτυρον, ἔλαιον κλπ. ἔνυδρος ἄνθραξ, οὐσίαι ἀμυλώδεις καὶ σακχαροῦχοι· στοιχεῖα ἁλατοῦχα· ὕδωρ, τὸ χρησιμεῦον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον εἰς διάλυσιν τῶν διαφόρων τούτων στοιχείων.

Ὀλίγον δὲ μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ συγγράμματος τοῦ Brinton ὁ Coutaret ἐν Γαλλίᾳ δημοσιεύει δοκίμιον περὶ δυσπεψίας καὶ περὶ τεχνικῆς πέψεως τῶν ἀμυλωδῶν οὐσιῶν,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὸ ὁποῖον ἦτο ἀποτέλεσμα ἐργασίας ἐνιαυτῶν πολλῶν, ἄκρας ὑπομονῆς καὶ ἐπιπόνων ἐρευνῶν· ἐν τούτῳ στηριζόμενος ἐπὶ φυσιολογικοῦ δεδομένου, ὅτι αἱ ἀμυλώδεις οὐσίαι ἀποτελοῦσι τὴν βάσιν τῆς ἀνθρωπίνης τροφῆς, καὶ ὅτι ὁ σίαλος ἔχει μεγίστην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς πέψεως αὐτῶν, παρεδέχετο ὅτι ὁσάκις ὁ ἐκκρινόμενος σίαλος ἦτο ἠλλοιωμένος εἴτε κατὰ ποιὸν εἴτε κατὰ ποσόν, πάντοτε παρήγετο δυσπεψία· τούτου δ'ἕνεκα συνηθεστάτην δυσπεψίαν ἐθεώρει τὴν ἀμυλώδη, ἐπὶ τῆς ὁποίας καὶ ἰδίας μελέτας ἐποιήσατο· κατέτασσε δὲ τὰς λοιπὰς εἴτε ἀναλόγως τῆς λειτουργίας τῶν πεπτικῶν ὀργάνων εἴτε ἀναλόγως τῆς φύσεως τῶν τροφῶν εἴτε ἀναλόγως τῆς ἐπιδράσεως, ἣν προϋξένουν εἰς τὰς διαφόρους χώρας κατά τε τὴν πέψιν καὶ ἀπορρόφησιν. Ἐκ τούτων δὲ ὁρμώμενος ὁ Coutaret διήρει τὴν δυσπεψίαν εἰς τὴν ἀμυλώδη ἢ σιάλώδη, εἰς τὴν δωδεκαδακτυλεντερικὴν ἢ ὑποχονδριακὴν καὶ τὴν γαστρικὴν ἢ σπεδονώδη ἀλλὰ πλὴν τούτων παρεδέχετο ὡς ἐπουσιώδη καὶ ἑτέραν, ἤτοι τὴν σύμμικτον.

Εἷς ἐκ τῶν μᾶλλον ἐγκυψάντων εἰς τὴν μελέτην τοῦ φυσιολογικοῦ τούτου συστήματος ὑπῆρξεν ὁ Bouchardat· οὗτος στηριχθεὶς ἐπὶ τῶν χημικῶν φαινομένων τῆς πέψεως, ἅτινα παρήγαγε διὰ διαφόρων πειραμάτων, ἠθέλησε νὰ ἐφαρμόσῃ αὐτὰ πρὸς ἐξήγησιν εἰδῶν τινων δυσπεψίας· δι'ὃ ἀναλόγως τῶν αἰτίων διέκρινε δυσπεψίας προερχομένας ἐκ κακῆς ποιότητος τῶν βρωμάτων καὶ εἰς δυσπεψίας ἐχούσας αἰτίαν διαφόρους παθολογικὰς καταστάσεις, ἰδίᾳ ὅμως θεωρεῖ σπουδαιοτάτην αἰτίαν τῆς παραγωγῆς τῆς δυσπεψίας τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἀνωμάλως ἀναπτυσσομένων φυραμάτων, ἑρμηνεύει δὲ τὴν θεωρίαν ταύτην ὡς ἑξῆς· τῇ παρουσίᾳ τῶν ἀνωμάλων φυραμάτων οὐ μόνον ἐπέρχεται ἡ ἐλάττωσις τῆς παραγωγῆς τῶν πεπτικῶν φυραμάτων, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐνέργεια αὐτῶν παρεμποδίζεται· τούτου δ'ἕνεκα αἱ ὑπάρχουσαι ἐν τῷ πεπτικῷ συστήματι θρεπτικαὶ ὕλαι ἀλλοιοῦνται καὶ καθίστανται εἴτε οὐσίαι ἐπιβλαβεῖς εἴτε ἀλλότρια σώματα, ἅτινα ἀποβάλλονται διὰ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Μεταξὺ δὲ τῶν ἀνωμάλων ῥυραμάτων καταλέγει τὰ γαλακτικά, βουτυρικά, ὀξικά, προπιονικὰ (propionique), ἀλκαλικὰ καὶ διάφορα ἕτερα, ἅτινα καθίστανται πηγὴ σηπεδονωδῶν ζυμώσεων. Ἐκ τούτων τὰ γαλακτικά, βουτυρικὰ καὶ προπιονικὰ ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τῶν γλυκογόνων τροφῶν (σακχάρου, ἀμύλου) παρουσιάζουσι τὴν μεταμόρφωσιν τῶν παραγομένων, ἅτινα τὰ μάλα συντελοῦσιν εἰς τὴν καθολικὴν θρέψιν, καὶ μεταποιοῦσιν αὐτὰ εἰς γαλακτικά, βουτυρικὰ ἢ προπιονικὰ ὀξέα. Καὶ ἐκ τῆς αἰτίας δὲ ταύτης τῶν ῥυραμάτων καὶ ἐξ ἄλλων αἰτίων, ὡς ἐκ τῆς ἀνεπαρκείας τῆς λειτουργίας τοῦ δέρματος ἢ τῆς ἐλλείψεως ἐξασκήσεως ἐπέρχεται συνηθεστάτη ὄξεινος δυσπεψία. Πρὸς δὲ τούτοις ὁ Bouchardat ὑποδεικνύει καὶ ἕτερον εἶδος δυσπεψιῶν, ἃς ὠνόμασε θειούχους (sulfureés), ἅτε συνοδευομένας ὑπὸ ἐρυγῶν περιεχουσῶν θειῶδες ἀέριον· αἱ δυσπεψίαι αὗται χωρὶς νὰ παράγωνται ἐξ εἰδικῶν βλαβῶν εἰσὶν ἀποτέλεσμα τῆς ἐνεργείας τῶν ῥυραμάτων τῶν ἐκ σηπεδονώδους ζυμώσεως προερχομένων καὶ αὐξάνουσι τῇ χρήσει τῶν ἀζωτούχων τροφῶν.

Τέλος δὲ πληρεστάτην καὶ ἀκριβεστάτην ἐξήγησιν τῆς φυσιολογικοχημικῆς θεωρίας τῆς πέψεως καὶ τῆς παραγωγῆς τῆς δυσπεψίας παρέχει ἡμῖν ὁ G. Sée διὰ τοῦ ἐσχάτως δημοσιευθέντος συγγράμματος αὐτοῦ. Οὗτος, ἀποκρούων τὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα δυσπεψία παραδοχὴν πάσης λειτουργικῆς τοῦ στομάχου διαταράξεως, ὡς τῆς γαστραλγίας, τῆς τυμπανίτιδος καὶ τῶν ἐμέτων, οἵτινες ἀποτελοῦσι μᾶλλον μέρος τῆς σημειωτικῆς καὶ ἀποκαλῶν παθολογικὴν αἵρεσιν τὴν σύγχυσιν τῆς δυσπεψίας πρὸς τὴν ἁπλῆν γαστρίτιδα ἢ τὴν καταρροϊκήν, ἤτοι τὴν θεωρίαν τοῦ Broussais, ἥτις ἀπετέλει ἀληθῆ delenda Carthago παντὸς εἴδους δυσπεψίας καὶ ἡ ὁποία ἐγένετο μετὰ τοσούτου ἐνθουσιασμοῦ ἀσπαστὴ ἐν Γερμανίᾳ καὶ ὑπό τινων ἐν Γαλλίᾳ, ἀποφαίνεται ὅτι πᾶσαι αἱ μέχρι τοῦδε ἐξενεχθεῖσαι πλάναι, ἀσάφειαι καὶ ἀτέλειαι ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἐπῆλθον ἐκ τῆς μὴ κατανοήσεως τούτου, ὅτι αἱ πέψεις εἰσὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πρὸ παντὸς χημικαὶ ἐνέργειαι καὶ ἐπομένως αἱ παραγόμεναι δυσπεψίαι ἀνήκουσιν εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν, οἱαδήποτε καὶ ἂν ᾖ ἡ αἰτία, εἴτε εἰς τὸ ὄργανον εἴτε εἰς τὸν πεπτικὸν χυμόν. Τὰς δὲ ἄλλας ἰδιότητας τῶν πεπτικῶν ὀργάνων, ἤτοι τὴν κινητικὴν καὶ νευρικὴν ἐνέργειαν, θεωρεῖ μέσα ὑποβοηθητικὰ τῆς πέψεως, μὴ δυνάμενα νὰ παραγάγωσιν ἀληθῆ δυσπεψίαν καὶ ἂν ὑφίσταντο βαρεῖαν ἔτι βλάβην. Τὴν αὐτὴν ὡσαύτως γνώμην ἐκφέρει καὶ περὶ τῆς δυνάμεως τῆς ἀπορροφήσεως, ἣν ἐκλαμβάνει ὡς ἀποτέλεσμα τῆς λειτουργίας τῆς πέψεως, μὴ ἐπέχουσαν ὅμως θέσιν ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῆς.

Ἡ δὲ δύναμις τῶν πεπτικῶν ὀργάνων κατὰ τὸν G. Sée ἔγκειται ἐν τῷ ἐκκριτικῷ αὐτῶν, ὅπερ ἀφ' ἑτέρου ἀρύεται τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἰσχὺν ἐκ τῶν πεπτικῶν φυραμάτων, ἅτινα εἰσὶ προωρισμένα νὰ μεταμορφῶσι τὰς τέσσαρας μεγάλας τῶν τροφῶν τάξεις, ἤτοι τὰς λευκωματούχους ὕλας, τὰς λιπώδεις, τὰς ἀμυλώδεις καὶ τὰς σακχαρούχους. Οὕτω τὸ μὲν γαστρικὸν ὑγρὸν διὰ τῆς πεψίνης ὀξυποιηθείσης, διαλύει, διαχωρίζει τὰς λευκωματούχους τροφάς, ἃς μεταποιεῖ εἰς οὐσίαν τὴν οὕτω καλουμένην πεπτώνην. Ἡ δὲ χολὴ γαλακτοποιεῖ τὰ λίπη, ὅπως διευκολύνῃ τὴν εἴσδυσιν αὐτῶν μεταξὺ τῶν ἐντερικῶν λαχνῶν ἐν ᾧ ὁ σίαλος διὰ τοῦ φυράματος αὐτοῦ τῆς πτυαλίνης ἔχει ἤδη ἐξελίξει τὰς ἀμυλώδεις οὐσίας εἰς δεξτρίνην καὶ σάκχαρον· καὶ τέλος τὸ παγκρεατικὸν ὑγρόν, ὅπερ ἔχει τριπλῆν δύναμιν, πέπτει τὰς λευκωματούχους οὐσίας, ὡς τὸ γαστρικὸν καὶ ἐντερικόν· ἀφ' οὗ δὲ αὗται προηγουμένως κορεσθῶσιν ἀλκαλικῶς, μεταποιεῖ, ὡς ἡ χολή, τὰ λίπη καὶ ἐνεργεῖ ἐπὶ τῶν ἀμυλωδῶν οὐσιῶν, ὡς ὁ σίαλος.

Θεωρεῖ δὲ τὴν μεταξὺ τῶν πεπτικῶν τούτων ὑγρῶν σχέσιν τοιαύτην, ὥστε, ἐὰν ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας οἱονδήποτε τῶν ὑγρῶν ὑστερήσῃ ἢ τροποποιηθῇ κατά τε τὴν ποσότητα ἢ τὴν ποιότητα αὐτοῦ, ὑφίσταται ἡ πέψις σχετικὴν ἀνωμαλίαν· οὕτως ἐπὶ παραδείγματι τὸ γαστρικὸν ὑγρὸν σύγκειται ἐκ μερῶν ὡρισμένων, πεψίνης καὶ χλωροϋδρικοῦ ὀξέος· ἐὰν δὲ ἡ πεψίνη εἶναι ἧττον δραστηρία

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἢ ἧττον ἐλευθέρα, ἐὰν ὁ γαστρικὸς χυμὸς εἶναι μεμιγμένος μετ' ἀφθόνων ἐκκριθεισῶν οὐσιῶν, ὡς τῆς βλέννης, ἐὰν ἡ ἐνέργεια τοῦ πεπτικοῦ ὑγροῦ περιεστάλη ἕνεκα ἀφθόνου παραγωγῆς πεπτώνης, ὡς παρατηρεῖται μετὰ κατάχρησιν τροφῶν, ἢ τοὐναντίον ἐξ ἀσιτίας, τότε ὑπάρχει δυσπεψία χημική.

Ἐν γένει δὲ ὁ G. Sée φρονεῖ ὅτι, ὅπως παραχθῇ δυσπεψία γαστρική, ἡ χημικὴ διατάραξις εἶναι ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ, εἶναι ἡ πρωτόγονος, ἡ ἀναπόφευκτος βλάβη, εἰς ἣν ὑπάγονται αἱ λοιπαὶ διαταράξεις, ὡς ὁ πόνος, αἱ σπασμωδικαὶ συσπάσεις, ἡ τυμπανῖτις καὶ αὐτὸς ὁ ἔμετος, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι εἰ μὴ φαινόμενα παρεμπίπτοντα, ἐ π ε ι σ ό δ ι α τῆς δυσπεψίας· ἔτι δὲ αἱ νευρικαὶ διαταράξεις, αἱ σκοτοδίναι, οἱ παλμοί, ἡ ἀθρεψία εἰσὶν ἀποτελέσματα δευτερεύοντα τῆς κακῆς πέψεως καὶ οὐδόλως συμφυῆ πρὸς τὴν δυσπεψίαν.

Καί τοι δὲ ὑποστηρίζει τὴν χημικὴν τῆς δυσπεψίας θεωρίαν, ἐν τούτοις παραδέχεται καὶ τὴν συμμετοχὴν τῶν ἱστολογικῶν στοιχείων· ἀλλὰ δὲν θεωρεῖ ταύτην οὐδὲ ἀναγκαίαν οὐδὲ ἄμεσον· δυνατὸν λέγει νὰ ὑπάρχωσιν ἐν τῇ δυσπεψίᾳ ἀνατομικαὶ ἀλλοιώσεις, ἀλλ' αὗται συντελοῦσι μόνον πρὸς δυσχέρειαν τῆς τελείας ἐκκρίσεως ἢ τῆς συστάσεως τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ· οὕτω συνεπείᾳ τῆς ἐκφυλιστικῆς ἢ ἀτροφικῆς ἀλλοιώσεως τῶν πεψινογόνων ἀδένων, ἡ πεψίνη δύναται νὰ ἐλαττωθῇ κατὰ ποσότητα ἢ νὰ ἀλλοιωθῇ.

Πλὴν δὲ τῆς στομαχικῆς δυσπεψίας ὁ Sée παραδέχεται δυσπεψίαν ἐντερικὴν παγκρεατικὴν, καὶ χολικὴν ἤτοι τοσαύτας, ὅσαι καὶ τὰ ἀποτελοῦντα τὸ πεπτικὸν σύστημα ὄργανα, τῶν ὁποίων ἡ λειτουργία δύναται νὰ διαταραχθῇ· ἐφαρμόζει δὲ τὴν χημικὴν θεωρίαν τῆς δυσπεψίας τοῦ στομάχου καὶ εἰς τὴν τῶν ἐντέρων καθ' ὅσον εἰς ταῦτα ἀναπτύσσονται οὐ μόνον ἀνάλογα χημικὰ φαινόμενα πρὸς τὸν στόμαχον, ἀλλ' ἔτι σύνθετα ἐκ τῆς συμμεθέξεως τῶν χολικῶν φυραμάτων καὶ τῶν τοῦ παγκρέατος. Κατὰ τὸν Sée πᾶσαι αἱ δυσπεψίαι, εἴτε γαστρικαὶ εἴτε ἐντερικαὶ εἴτε

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γαστρεντερικαί, εἰσὶ τῆς αὐτῆς φύσεως, ἤτοι παράγονται ἐκ τῆς διαταράξεως τῆς χημικῆς ἐνεργείας τῆς πέψεως, ἥτις ἐπέρχεται ἐκ τῆς ἀλλοιώσεως τῶν διαφόρων πεπτικῶν φυραμάτων, τὰ ὁποῖα εἰσὶ πρωρισμένα εἰς τὴν μεταμόρφωσιν τῶν διαφόρων θρεπτικῶν οὐσιῶν.

Ταύτας δὲ τὰς γαστρεντερικὰς δυσπεψίας ὁ Sée ὁρμηθεὶς ἐκ τῆς γνώμης ἣν ὑποστηρίζει περὶ τῆς παραγωγῆς τῶν δυσπεψιῶν, ὅτι δηλ. αὗται εἰσὶ ἐλλιπεῖς χημικαὶ λειτουργίαι, κατατάσσει ἀναλόγως τῶν ἀλλοιώσεων, ἃς ὑφίστανται τὰ κύρια χημικὰ στοιχεῖα τῆς πέψεως, εἰς πέντε τάξεις· εἰς δυσπεψίαν ἐλλείψει ὀξέων, εἰς δυσπεψίαν ἕνεκα ἀλλοιώσεως τῆς πεψίνης, εἰς δυσπεψίαν συνεπείᾳ ἀναμίξεως τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ μετὰ βλέννης, εἰς δυσπεψίαν ἐξ ἀναμίξεως τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ μετὰ πεπτώνης ἤτοι ἕνεκα καταχρήσεως τροφῶν, καὶ εἰς δυσπεψίαν ἐξ ἀσιτίας. Ὡς χαρακτηριστικὰ δὲ τῶν δυσπεψιῶν παραδέχεται μόνον τὰ χημικὰ φαινόμενα, ἐν ᾧ τὰ λοιπὰ συμπτώματα θεωρεῖ ἀποτέλεσμα ἢ συνέπειαν τῶν δυσπεψιῶν καὶ ἑπομένως καὶ ὁ χαρακτὴρ ὃν παρουσιάζουσιν ἐστὶν ἄδηλος· δι' ὃ λαμβάνει ὑπ' ὄψει μόνον τὰς ἀλλοιώσεις τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, ἤτοι τὸν βαθμὸν τῆς χλωροϋδρικῆς ὀξύτητος, τὴν ποσότητα καὶ ἰδίᾳ τὴν κατάστασιν τῆς πεψίνης, τὰς ἀλλοιώσεις τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ ὑπὸ τῆς βλέννης, τὰς φυσιολογικὰς αὐτοῦ μεταμορφώσεις τῇ παρουσίᾳ τῶν ἀφθόνων πεπτωνῶν, τὰς πεπτικὰς διαταράξεις ἐξ ἀσιτίας, καὶ τὰ σημεῖα τῆς σπεδονώδους ζυμώσεως τῶν τροφῶν, ἤτοι τὰς ἐμεθείσας ὕλας καὶ τὰ ἀέρια τὰ ἐκ τῶν ἀνωμάλων ζυμώσεων προερχόμενα.

Πρὸς κλινικὴν δὲ ἐφαρμογὴν τῶν φυσιολογικῶν ἢ μᾶλλον χημικῶν θεωριῶν ὁ Sée περιλαμβάνει ἐν ἰδίῳ κεφαλαίῳ ἅπαντα τὰ συμπτώματα, ἤτοι τοὺς ἐμέτους καὶ τὰς ἀναγωγὰς τῶν ζυμωθεισῶν ὑλῶν, τὸν μετεωρισμὸν τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων καὶ τὰ ἐκ τούτου μηχανικὰ ἀποτελέσματα ἐπὶ τὰ παρακείμενα σπλάγχνα, τὰς ἐντερικὰς κενώσεις μετὰ τῶν ἰδίων αὐτῶν χαρακτήρων, τὰς ἐπωδύ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βεροιας

νους ἢ ἀνωμάλους αἰσθήσεις, τὰς προπεπτικὰς αἰσθήσεις (πεῖναν καὶ δίψαν), τὴν κατάστασιν τῆς γλώσσης καὶ τοῦ στόματος κλπ. Ἐπειδὴ δὲ πολλάκις ἡ δυσπεψία δὲν παρουσιάζεται διὰ τῶν κλασικῶν φαινομένων, ἤτοι τῶν ἀνωτέρω χημικῶν διαταράξεων, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπιδράσεως ἐπὶ τοῦ ἐγκεφαλονωτιαίου συστήματος, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὡς χαρακτηριστικὰ τούτων συμπτώματα ἀναφέρει τὰ ἑξῆς· τὴν ὑπνηλίαν καὶ ἀϋπνίαν, τὰ ψυχικὰ φαινόμενα, τὰς σκοτοδίνας, τὴν ἀγγειοκινητικὴν διατάραξιν, τοὺς μυϊκοὺς πόνους, τὰς ἀναισθησίας καὶ ὑπεραισθησίας, τοὺς παλμούς, τὴν δύσπνοιαν κλπ. Παρεδέχθη δὲ πρὸς ἐξήγησιν τῶν πλείστων νευρικῶν φαινομένων τὴν ἐξ ἀντανακλαστικῆς ἐνεργείας τῶν ἀγγείων θεωρίαν, ἤτοι ἀρχόμενος ὁ ἐρεθισμὸς ἐκ τοῦ γαστρεντερικοῦ βλεννογόνου καὶ διήκων διὰ τοῦ πνευμονογαστρικοῦ ἢ τοῦ συμπαθητικοῦ μέχρι τῆς παρεγκεφαλίδος ἀντανακλᾷ ἐπὶ τῶν ἀγγειοκινητικῶν νεύρων τοῦ ἐγκεφάλου, προκαλῶν τὴν σύσπασιν τῶν ἀγγείων τούτου· διὰ δὲ τῆς οὕτως ἐπερχομένης ἐγκεφαλικῆς ὀλιγαιμίας ἑρμηνεύονται τὰ ψυχικὰ φαινόμενα καὶ ἰδίᾳ αἱ σκοτοδινίαι καὶ ἡ ἠμικρανία. Ὡσαύτως ἑρμηνεύει καὶ τοὺς μυϊκοὺς πόνους διὰ τοῦ ἐξ ἀντανακλάσεως ἐρεθισμοῦ τῶν νεύρων τῶν μυῶν.

Μεταξὺ δὲ τῶν δυσπεψιῶν τῶν ἐκ νευρικῆς αἰτίας προερχομένων ὁ Sée ἀναφέρει τὰς δυσπεψίας, ἃς τινὲς κατ' αὐτὸν παρατόλμως ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀντανακλαστικὰς περιέγραψαν καὶ αἱ ὁποῖαι ἔχουσιν αἰτίαν τὰς ἀνατομικὰς ἢ λειτουργικὰς ἀλλοιώσεις διαφόρων ὀργάνων· αὗται δὲ εἰσὶν ἡ ἐκ χολολίθων προερχομένη δυσπεψία, ἡ ἐκ λιθιάσεως τῶν νεφρῶν, ἡ ἐκ χρονίας κυστίτιδος, ἡ ἐκ παθήσεως τῆς μήτρας καὶ τῶν ᾠοθηκῶν, κλπ. Τέλος ὁ Sée παραδέχεται καὶ ἕτερον εἶδος δυσπεψιῶν, ἃς ἀποκαλεῖ ἀπατηλὰς ἢ ψευδοδυσπεψίας· διότι, ἐν ᾧ στεροῦνται τοῦ κυρίως χαρακτῆρος τῆς δυσπεψίας, ἤτοι τῆς ἀνωμάλου ζυμώσεως τῶν φυραμάτων τῆς πέψεως, ἔχουσιν ὁμοίαν συμπτωματολογίαν πρὸς τὴν ἀληθῆ δυσπεψίαν, ἤτοι προκαλοῦσι πόνους

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γαστρικοὺς κατὰ τὰς διαφόρους περιόδους τῆς πέψεως, διάτασιν ἀερώδη τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων ἢ κοπιώδεις ἐρυγὰς μετὰ ἐμέτων ἢ ἄνευ αὐτῶν, διατάραξιν τοῦ νευρικοῦ συστήματος κλπ.. Τὰς ψευδοδυσπεψίας ταύτας περιλαμβάνει κατὰ τὴν ἀτονίαν τῶν ἐντέρων καὶ τοῦ στομάχου εἰς τοὺς ἑξῆς πέντε τύπους· 1) εἰς τὸν ἐξ ἀτονίας ἁπλῆς τοῦ ἐντέρου μετὰ καθ' ἕξιν δυσκοιλιότητος καὶ διαρκοῦς τυμπανισμοῦ, 2) εἰς τὸν ἐξ ἀτονίας αἱμορροϊδικῆς αἰτίας ἢ μηχανικῆς, 3) εἰς τὸν ἐξ ἀτονίας ἀποτόκου βλεννομεμβρανώδους ἐντερίτιδος, 4) εἰς τὸν ἐξ ἀτονίας ἐντεροπατικῆς καὶ 5) εἰς τὸν ἀποτελοῦντα τὴν σπασμωδικὴν τοῦ στομάχου ἀτονίαν. Φρονεῖ δὲ ὅτι ὑπάρχει μεγίστη ἀναλογία μεταξὺ τῆς ἀτονίας τοῦ ἐντέρου καὶ τῆς οὕτω καλουμένης νόσου γαστραλγίας ἢ νευρώσεως τοῦ στομάχου ἢ δυσπεψίας ἀτονικῆς.

Θεωρία ἀνατομοπαθολογική. Τὴν ἀνατομοπαθολογικὴν θεωρίαν τῆς δυσπεψίας, ἥτις κυρίως εἶναι ἡ ὑπὸ τοῦ Broussais ὑποστηριχθεῖσα, ἐπανέφερε τελειοποιηθεῖσαν ἀναλόγως τῶν προόδων τῆς τε φυσιολογίας καὶ παθολογικῆς ἀνατομίας ὁ Leven διὰ πλείστων ἀνακοινώσεων καὶ ἰδίᾳ διὰ τοῦ ἐσχάτως δημοσιευθέντος συγγράμματος αὐτοῦ περὶ τῶν νοσημάτων τοῦ στομάχου. Οὗτος φρονεῖ ὅτι αἱ διάφοροι δοξασίαι αἱ ἐπικρατήσασαι περὶ δυσπεψίας, γαστραλγίας, γαστρίτιδος καὶ κατάρρου τοῦ στομάχου, ἐξ ὧν προέκυψαν διάφορα νοσηρὰ εἴδη, εἰσὶ λείψανα τῆς μεγάλης παθολογικῆς ἐνότητος, ἣν τὸ πνεῦμα τοῦ Broussais ἐπεχείρησε νὰ ἱδρύσῃ καὶ ἣν μετέπειτα ἀντικατέστησαν δι' ἐπουσιωδῶν θεωριῶν. Πρεσβεύων δὲ ὅτι ἡ νόσος δὲν δύναται νὰ κατανοηθῇ, εἰ μὴ ὑπάρχει ἀκριβὴς γνῶσις τῆς φύσεως τῶν συμπτωμάτων καὶ ὅτι ἡ κλινικὴ μόνη δὲν δύναται νὰ διερμηνεύσῃ αὐτά, παραδίδεται ὅλως εἰς τὴν φυσιολογίαν καὶ εἰς τὰ ἐκ ταύτης διδόμενα, ὅπως θέσῃ τὰς βάσεις καὶ ὑποστηρίξῃ τὴν παραγωγὴν τῆς περὶ ἧς πρόκειται παθήσεως.

Ἐκ δὲ τῶν φυσιολογικῶν πειραμάτων, ἅτινα ἐποιήσατο,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὁ Leven ἀποφαίνεται ὅτι ἡ δυσπεψία δὲν εἶναι λειτουργικὴ διατάραξις οὐδὲ νεύρωσις τοῦ στομάχου, ἀλλ' εἶναι νοσηρὰ κατάστασις ἀρκούντως ὡρισμένη καὶ καθαρῶς περιωρισμένη καὶ χαρακτηρίζεται διὰ τῆς ὑπεραιμίας ἢ τῆς φλεγμονῆς τοῦ βλεννογόνου καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν ὑποκειμένων ὑμένων. Δύναται δὲ νὰ προκαλέσῃ ἡ φλεγμονὴ τὴν ἐκφύλισιν τῶν ἀδένων τοῦ βλεννογόνου ὑμένος, τὴν σκλήρυνσιν τῶν τοιχωμάτων τῶν ἀγγείων καὶ τὴν ὑπερπλασίαν τοῦ ὑποβλεννογόνου κυτταρώδους ἱστοῦ.

Ὁ δὲ Leven μετὰ τοσαύτης πεποιθήσεως ἐκφράζεται περὶ τῆς ἀληθείας τῶν θεωριῶν τῆς δυσπεψίας, ἃς ὑποστηρίζει καὶ αἱ ὁποῖαι παρήχθησαν διὰ τῶν φυσιολογικῶν πειραμάτων, ὥστε καὶ αὐτὸν τὸν ὅρον δ υ σ π ε ψ ί α, ὅστις ἀντιπροσωπεύει τὴν λειτουργικὴν τοῦ στομάχου διατάραξιν, ἣν οἱ πλεῖστοι παρεδέχθησαν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἱπποκράτους μέχρι σήμερον, θεωρεῖ ἀπαίσιον ὡς παρεμποδίσαντα τὴν πρόοδον τῆς κλινικῆς τῶν στομαχικῶν νοσημάτων. Πρὸς δὲ τούτοις λέγει ὅτι «ὅταν ὁ στόμαχος εἶναι ὑπεραιμικὸς καὶ καθίσταται ἕδρα συμπτωμάτων τινῶν, ἅτινα ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς κακῶς καλουμένης δυσπεψίας, οἱ ἰατροὶ ἐκλαμβάνουσιν ὅτι ὑπάρχει ἀνεπαρκὴς τῶν τροφῶν πέψις, ἢ ὅπως μεταχειρισθῶ τὸν Ἱπποκρατικὸν ὅρον, ἀτελὴς ἔψησις τῶν τροφῶν. Ὁ δυσπεπτικὸς πέπτει τὰς τροφὰς τοσοῦτον καλῶς, ὅσον καὶ ὁ μή· ἡ τελουμένη ἐργασία ἐν τῷ στομάχῳ καὶ τοῖς ἐντέροις συνοδεύεται ὑπό τινων νοσηρῶν συμπτωμάτων, ἅτινα εἶνε τροποποιήσεις τοῦ βλεννογόνου τοῦ στομάχου· ταῦτα δὲ εἰσὶ ἐπίπονα, ὀδυνηρά, τοπικὰ καὶ ἐγείρουσιν ἕτερα εἰς ἀπωτέρω κείμενα ὄργανα, ἀλλ' οὐδόλως μεταβάλλεται τὸ ἀποτέλεσμα, ὅπως μεταποιηθῶσιν αἱ τροφαὶ καὶ ἀπορροφηθῶσι διὰ τῶν ἀγγείων.»

Ἐν γένει δὲ φρονεῖ περὶ τῆς πέψεως τῶν δυσπεπτικῶν ὅτι εἶναι μὲν ἐπώδυνος καὶ ἐπιμηκύνεται, ἀλλὰ τελεῖται ἐπίσης ἀκριβῶς καὶ ἐπίσης καλῶς (!)

Παραδεχόμενος δὲ ὁ Leven τὴν δυσπεψίαν ὡς νόσον

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ στομάχου ἐξ ἐρεθισμοῦ τοῦ βλεννογόνου προερχομένην καὶ οὐχὶ ὡς διατάραξιν λειτουργικὴν ὁρίζει αὐτὴν ὡς ἑξῆς· ὁσάκις ὁ βλεννογόνος τοῦ στομάχου εἶναι ὑπεραιμικὸς πλέον τοῦ φυσιολογικοῦ καὶ μένει ὑπεραιμικός, παράγονται συμπτώματά τινα, διάτασις τῆς στομαχικῆς χώρας, αἴσθημα πιέσεως καὶ βάρους, συσπάσεις πυρώσεις, ἔκκρισις ὕδατος, ἀερίων κ. λ. π. Ἅπαντα ταῦτα εἰσὶ τοπικὰ σημεῖα, δι' ὧν ἐξαγγέλλεται ἡ ὑπέρμετρος ὑπεραιμία τοῦ βλεννογόνου ὑμένος. Συγχρόνως δὲ ἀναπτύσσονται καὶ ἕτερα διάφορα συμπτώματα, ὡς χάσμαι, σκορδινήματα, φαινόμενα ἐκ μέρους τοῦ νευρικοῦ συστήματος, τοῦ μυϊκοῦ κ.λ.π.

Τὸ σύνολον τῶν σημείων τούτων ἀποτελεῖ κατ' αὐτὸν τὴν ὀνομαζομένην δυσπεψίαν.

Ἀναλόγως δὲ τῆς διαρκείας τῆς ὑπεραιμίας τοῦ βλεννοϋμένος παραδέχεται δύο μορφὰς τῆς δυσπεψίας, τὴν ὀξεῖαν καὶ τὴν χρονίαν· ἐὰν δῆλα δὴ ἡ ὑπεραιμία διαρκεῖ ὀλίγας ὥρας ἢ ὀλίγας ἡμέρας καὶ τὰ ἀγγεῖα ἀνακτῶσι τὴν φυσικὴν αὐτῶν διάμετρον, ἀναλαμβάνει δὲ ὁ στόμαχος τὴν φυσιολογικὴν αὐτοῦ συσταλτικότητα, ἀποκαθίσταται δὲ ἡ λειτουργία τῶν ἀδένων καὶ τὰ νεῦρα ἀποβάλλουσι τὸν νοσηρὸν ἐρεθισμόν, τότε ἡ κατάστασις αὕτη ἀποτελεῖ τὴν ὀξεῖαν δυσπεψίαν, τὴν διαβατικὴν ἢ ἀπεψίαν· τοὐναντίον δέ, ὅταν ἡ ὑπεραιμία διαρκεῖ καὶ ἡ φλεγμονὴ καταλάβῃ τοὺς ὑπὸ τὸν βλεννογόνον χιτῶνα ἱστούς, τότε ἐπέρχεται ἡ χρονία ταύτης μορφή, ἥτις περιλαμβάνει τὴν γαστρεντερικὴν δυσπεψίαν καὶ τὸν ἀνευρυσμὸν τοῦ στομάχου.

Κατὰ δὲ τὸν Leven ἡ αἰτιολογία τῆς δυσπεψίας ἔγκειται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς τροφάς· ἀναλόγως δῆλα δὴ τῆς ποσότητος αὐτῶν, τῆς φύσεως ἢ τοῦ χρόνου τοῦ ἀπαιτοῦντος τὴν χυλοποίησιν ἐν τῷ στομάχῳ καὶ τῆς καθόδου αὐτῶν ἐν τοῖς ἐντέροις προκαλεῖται ἡ ἁπλῆ ὑπεραιμία μὴ ὑπερβαίνουσα τὴν φυσιολογικὴν ἢ ἐρεθισμὸς τοῦ βλεννοϋμένος, ὅστις, ἐμμένων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐπὶ μακρὸν χρόνον, χαρακτηρίζει τὴν κυρίως

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δυσπεψίαν. Δι' ὃ διαιρεῖ τὰς τροφὰς εἰς δύο τάξεις· ἐν τῇ πρώτῃ περιλαμβάνει τὰς τροφὰς ἐκείνας, αἵτινες, χυλοποιηθεῖσαι ἐν τῷ στομάχῳ καὶ κατελθοῦσαι ἐν τοῖς ἐντέροις, οὐδεμίαν βλάβην ἐναπέλιπον καὶ τοιαῦται εἰσὶν αἱ ἀζωτοῦχοι, καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκεῖναι, αἱ ὁποῖαι διὰ τῆς ἐπαφῆς αὐτῶν μετὰ τοῦ βλεννογόνου προκαλοῦσιν ἔκκρισιν ὑγροῦ ὀξείνου ἢ μή, πεπληρωμένου ὅμως ἐκ χλωρούχου σοδίου καὶ ἔχοντος τὴν πηγὴν ἐκ τῶν ὑπεραιμικῶν ἀγγείων· αἱ τοιαῦται τροφαὶ εἰσὶν αἱ κυρίως δύσπεπτοι. Τούτου δ'ἕνεκα ἐν τῇ θεραπευτικῇ, πλὴν ἑτέρων μέσων, συνιστᾷ ἰδίᾳ τοὺς ὑγιεινοὺς καὶ προφυλακτικοὺς κανόνας τῆς διαίτης, τὸν προσδιορισμὸν τῶν σιτίων, τὴν κανονικότητα, τὴν σύστασιν αὐτῶν, τὴν ἀναλογίαν πρὸς τὰ ποτὰ κλπ.

Πλὴν ὅμως τῆς τροφῆς παραδέχεται καὶ ἕτερα αἴτια, τὰ ὁποῖα ἐμμέσως δύνανται νὰ παραγάγωσι τὴν δυσπεψίαν καὶ τοιαῦτα θεωρεῖ εἰς μὲν τὰς γυναῖκας τὰς παθήσεις τῆς μήτρας, τὴν ἐγκυμοσύνην, εἰς δὲ τοὺς ἄνδρας, τὰς ὀξείας νόσους, τὴν βρογχίτιδα, τὴν πνευμονίαν, τοὺς ἐξανθηματικοὺς πυρετούς, τὸν τυφοειδῆ πυρετόν, διαθέσεις τινάς, τὴν φυματίωσιν, τὸν ἀρθριτισμόν, τὸν ἐρπητισμὸν κλπ.

ΣΥΣΤΗΜΑ ΜΙΚΤΟΝ

Οἱ κατὰ τὸ σύστημα τοῦτο πραγματευθέντες τὴν δυσπεψίαν εἰσὶν οὐχὶ ὀλίγοι· ἐκ τούτων ὁ Luton ἐν τῷ ἀρθρῳ δυσπεψία, ὅπερ κατεχώρισεν ἐν τῷ Νέῳ Λεξικῷ τῆς πρακτικῆς ἰατρικῆς καὶ χειρουργικῆς, ἐν πρώτοις ἀποκρούει τὸν ὅρον δυσπεψία ὡς ἐφαρμοζόμενον μᾶλλον εἰς νόσον ἰδίαν καὶ ὡρισμένην· ἀντ' αὐτοῦ δὲ παραδέχεται τὸν ὅρον δυσπεπτικὴ κατάστασις ὡς ἐκδηλοῦντα νοσηρὰν διάθεσιν κτηθεῖσαν καὶ συνήθη, περιλαμβάνοντα δὲ πᾶσαν διατάραξιν τοῦ στομάχου σχετιζομένην πρὸς τὴν πεπτικὴν λειτουργίαν· εἶτα ἀναλόγως τῆς ἐπιδράσεως τῶν τροφῶν ἐπὶ τῶν αἰσθητικῶν τοῦ στομάχου νεύρων παραδέχεται δύο μορφὰς δυσπεπτικῆς κατα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στάσεως, τὴν ὑπεραισθητικὴν ἢ καρδιαλγικὴν καὶ τὴν ἀναισθητικὴν ἢ βλεννώδη. Καὶ τὴν μὲν πρώτην μορφὴν ἀποδίδει εἰς τὴν αὔξησιν τῶν ἀγγείων τοῦ βλεννοϋμένος παραπλησίαν πρὸς τὴν γαστρίτιδα· τὴν δὲ δευτέραν εἰς εἰς κατάστασιν τοῦ βλεννογόνου ὑμένος πάντη διάφορον τῆς πρώτης· ἤτοι ἐν τῇ μορφῇ ταύτῃ ὁ βλεννογόνος ὑπάρχει ἄτονος καὶ ἡ κυκλοφορία τούτου ἀσθενική· ἐπειδὴ δὲ ἡ ὄρεξις ἐκλείπει καὶ ἡ γλῶσσα εἶναι ἐπικεχρισμένη, θεωρεῖ τὴν μορφὴν ταύτην ὁμοίαν πρὸς τὸν γαστρικισμόν.

Ὁ δὲ Gubler ἐν τοῖς Μαθήμασι ἐπὶ τῆς δυσπεψίας, ἅτινα ἐδίδαξεν ἐν τῇ Ἰατρικῇ τῶν Παρισίων σχολῇ, καί τοι κλίνει μᾶλλον ὑπὲρ τῆς χημικῆς θεωρίας, ἤτοι τοῦ συστήματος τοῦ Sée, ὑποστηρίζει ὅμως ἀμφότερα τὰ ἀνωτέρω συστήματα. Ὥρισε δὲ τὴν δυσπεψίαν ὡς ἑξῆς· «Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ὑπονοεῖται πᾶσα δυσκολία περὶ τὴν πέψιν, οἱαδήποτε καὶ ἂν ᾖ ἡ αἰτία, μὴ ἐξαρτωμένη ἐξ οὐδενὸς τοῦ στομάχου νοσήματος ἀνατομικῶς δεδηλωμένου.» Ἑπομένως, λέγει, αἱ δυσπεψίαι δὲν εἶναί τι τὸ ἀδιαίρετον, οὐδὲ κατάστασίς τις, οὐδὲ νόσοι ἴδιαι, ἀλλ' εἰσὶν ἄθροισμα νοσηρῶν φαινομένων διαφόρων προελεύσεων, εἰσὶ φαινόμενα λειτουργικὰ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον συνιστάμενα ἐκ στοιχείων, ὧν ἄλλα μὲν εἰσὶν ἀρχέγονα καὶ ἐκ τοῦ στομάχου προέρχονται, ὡς πόνος, σπασμός, μυϊκὴ ἀτονία, ἀνεκκρισία τῶν πεπτικῶν ἀδένων, κατάρρους, κακοῦλία, ὑπεραιμία, φλόγωσις, ἄλλα δὲ δευτερεύοντα ἔχοντα αἰτίαν τὴν λειτουργικὴν τοῦ στομάχου διατάραξιν, ὡς ἀλλοιώσεις τῶν τροφῶν, (ὑποξείνισμα, σπηδών), ἐμπνευμάτωσις, ἐρυγαὶ ὄξεινοι ἢ δύσοσμοι, (ἀέρια, βλέννη κλπ.), ἔμετος μετὰ τροφῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἠλλοιωμένων, πύρωσις.

Τὰ δὲ ὑπὸ τῆς δυσπεψίας προκαλούμενα καθολικὰ φαινόμενα εἰσὶ φαινόμενα ἀντανακλαστικὰ ἢ συμπαθητικά, σκοτοδίνη, βὴξ κλπ., ἀπίσχνανσις, ἀναιμία, νευρώσεις, θρεπτικαὶ διαταράξεις, καχεξία.

Τὰ διάφορα ὅμως ταῦτα στοιχεῖα ἀναλόγως τῶν προκα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λούντων αἰτίων, ἀναλόγως τοῦ ἐδάφους ἐφ' οὗ ἀναπτύσσονται, ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν παρατηροῦνται, ἀναφαίνονται ποικιλοτρόπως καὶ ὑπάρχουσι συνηνωμένα κατὰ διαφόρους ἀναλογίας· δι' ὃ ὁτὲ μὲν ἐπικρατεῖ ὁ πόνος, ὁτὲ δὲ ἡ ἀτονία, τὰ καταρροϊκὰ φαινόμενα ἢ τὰ τῆς ὑπεραιμίας. Ἐπὶ τούτων δὲ στηριζόμενος ὁ Gubler διαιρεῖ τὰς δυσπεψίας εἰς τὰς ἑξῆς τάξεις· 1) εἰς δυσπεψίαν ἐπώδυνον καὶ σπασμωδικήν, 2) δυσπεψίαν ἀτονικήν, 3) δυσπεψίαν καταρροϊκὴν καὶ κακοϋλικὴν καὶ 4) δυσπεψίαν φλεγμονώδη.

Κατὰ δὲ τὸν κ. Δαμασκηνὸν ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ Νόσοι τῶν πεπτικῶν ὁδῶν τῷ ἀπαρτισθέντι ἐκ διδαχθέντων μαθημάτων ἐν τῇ Ἰατρικῇ τῶν Παρισίων σχολῇ, ἡ δυσπεψία εἶναι νοσηρὰ κατάστασις ἀποτελουμένη ἐκ τῆς βραδείας καὶ δυσκόλου πέψεως· θεωρεῖ δὲ ταύτην ὡς κατ' ἐξοχὴν σύμπτωμα προερχόμενον ἕνεκα λειτουργικῆς διαταράξεως εἴτε κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν νόσου τινὸς τοῦ στομάχου, εἴτε κατὰ τὴν πορείαν, ἢ ἕνεκα καθολικῆς τινος νόσου· ἐν γένει δὲ ἀποκρούων τὴν δυσπεψίαν ὡς νοσηρὰν κατάστασιν, πολὺ δὲ μᾶλλον ὡς νόσον ἰδίαν, ὑποστηρίζει αὐτὴν ὡς φαινόμενον κοινὸν πολλῶν παθήσεων καὶ τῶν μᾶλλον διαφόρων, μὴ ἔχουσαν ἰδίαν ἀνατομοπαθολογίαν οὐδὲ αἰτιολογίαν οὐδὲ παθογένειαν.

Ὡσαύτως ἀποκρούει τὴν ὑπό τινων γιγνομένην διαίρεσιν τῆς δυσπεψίας εἰς ὀξεῖαν καὶ χρονίαν, φρονῶν ὅτι ἡ ὀξεῖα δυσπεψία εἶναι τυχαῖον συμβὰν μὴ ἔχον σπουδαιότητα οὐδὲ ὁμοιότητα πρὸς τὴν ἀληθῆ δυσπεψίαν, ἧς ἡ φύσις εἶναι κυρίως χρονία.

Ἐπίσης καὶ ὁ κ. Dujardin-Beaumetz ἐν τοῖς Μαθήμασι τῆς κλινικῆς θεραπευτικῆς αὐτοῦ ἐκφράζει τὴν γνώμην ὅτι ἡ δυσπεψία εἶναι κατάστασις συμπτωματικὴ σύνθετος· ὡς δὲ ἐπὶ παντὸς συμπτωματικοῦ συνόλου οὕτω, λέγει, καὶ ἐπὶ τῆς δυσπεψίας ἡ σπουδὴ πρέπει νὰ γίνῃ ἐπὶ διαφόρων σημείων· δι' ὃ λαμβάνει ὡς βάσιν τῆς ταξινομήσεως αὐτῆς τὴν ἕδραν τῆς λειτουργικῆς διαταράξεως, τὴν πορείαν τῆς νόσου, τὴν κατάστασιν τοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἔχοντος ταύτην ἀτόμου καὶ τὰς αἰτίας, ἐξ ὧν ἡ πάθησις προεκλήθη. Ἀποβλέπων δὲ εἰς τὴν λειτουργικὴν διατάραξιν, τὴν περιλαμβάνουσαν τὰς γιγνομένας μεταποιήσεις τοῦ συνόλου τῆς πέψεως, ἤτοι τῆς στοματικῆς ἐνεργείας, τῆς στομαχικῆς καὶ τῆς ἐντερικῆς, παραδέχεται τρία εἴδη δυσπεψίας, τὴν στοματικήν, τὴν στομαχικὴν καὶ ἐντερικήν.

Φρονεῖ δὲ ὅτι ἡ μὲν πρώτη τούτων ἐλαχίστας ἐπιδέχεται ὑποδιαιρέσεις, ἡ δὲ τελευταία δύναται νὰ λάβῃ τινὰς ἐνδιαφερούσας καὶ τοιαύτας ἀναφέρει τὴν δωδεκαδάκτυλον δυσπεψίαν, τὴν εἰλεακὴν καὶ τὴν εἰλεοκωλικήν. Τὴν δὲ διαίρεσιν τῆς λειτουργικῆς τοῦ στομάχου διαταράξεως, εἰς ἣν ἐφαρμόζεται συνηθέστερον ὁ ὅρος δυσπεψία, στηρίζει ἐπὶ τῶν διαφόρων μερῶν τῶν τὸν στόμαχον ἀποτελούντων καὶ ἐπὶ τῶν τροποποιήσεων τῶν ὑπὸ τῆς νόσου ἐπενεχθεισῶν ἐπὶ τῆς κανονικῆς λειτουργίας τῶν διαφόρων ἱστῶν· οὕτως ἐὰν ἡ αἰτία τῆς λειτουργικῆς διαταράξεως ὑπάρχει εἰς τὸν μυώδη χιτῶνα ἢ εἰς τὸν βλεννώδη ἢ εἰς τὸ νευρικὸν τοῦ στομάχου σύστημα, τότε ὀνομάζει τὴν δυσπεψίαν ἀτονικὴν ἢ φυσώδη ἢ μετὰ ἐμέτων· ἐὰν ὁ μυώδης χιτὼν ἀποβῇ ἀσθενικὸς ἢ τοὐναντίον καταληφθῇ ὑπὸ ἰσχυρᾶς ἐνεργείας, τότε ὀνομάζει τὴν δυσπεψίαν ὄξεινον, κολλώδη καὶ σηπεδονώδη· τέλος δὲ ἀναλόγως τῆς διαταράξεως τοῦ νευρικοῦ τοῦ στομάχου συστήματος διακρίνει τὴν γαστραλγικὴν μορφήν, τὴν ἀνόρεκτον, τὴν δυσόρεκτον καὶ τὴν ἑτεροφαγικήν.

Ἔτι δὲ φρονεῖ ὁ κ. Beaumetz ὅτι αἱ δυσπεψίαι δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν ἀναλόγως τῆς πορείας τῆς παθήσεως ἢ τῶν διαφόρων σχέσεων πρὸς ἑτέρας νοσηρὰς καταστάσεις ἢ ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητος ἑνὸς ἢ πλειόνων συμπτωμάτων· δι' ὃ διακρίνει ταύτας εἰς δυσπεψίας τυχαίας ἢ ἀπεψίας, εἰς ὀξείας, εἰς συνήθεις ἢ χρονίας καὶ εἰς συμπτωματικάς· ἔτι δὲ ἀναλόγως τῆς ἡλικίας εἰς δυσπεψίαν τῆς νεαρᾶς ἡλικίας καὶ εἰς δυσπεψίαν τῶν γερόντων· καὶ τέλος ἀποβλέπων ὅτι πολλάκις ἡ διατάραξις τῆς πεπτικῆς λει-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τουργίας εἶναι ἀποτέλεσμα ὁτὲ μὲν βλάβης παρακειμένων τῷ στομάχῳ ὀργάνων, ὁτὲ δὲ ἀλλοιώσεις τοῦ αἵματος ἢ καθολικῆς νόσου ἢ διαθέσεώς τινος, διαιρεῖ ταύτας εἰς δευτεροπαθεῖς, εἰς ἃς περιλαμβάνει τὴν ἡπατικὴν δυσπεψίαν, τὴν οὐρικήν, τὴν μητρικὴν κλπ. καὶ εἰς δυσαιμικὰς καὶ δυσκρασικάς. Μεταξὺ δὲ τῶν ὑποστηριζόντων τὸ μικτὸν σύστημα τῶν δυσπεψιῶν ἀναφέρομεν τὸν κ. F. Raymond, ὅστις ἔγραψε μονογραφίαν περὶ δυσπεψιῶν, τὸν κ. Durand-Fardel, ὅστις ἔγραψε διαφόρους ἀνακοινώσεις, τὸν κ. V. Audhoui γράψαντα ἴδιον σύγγραμμα περὶ τῶν νοσημάτων τοῦ στομάχου· καὶ τέλος τὸν κ. Brochin καταχωρίσαντα ἴδιον ἄρθρον περὶ δυσπεψίας ἐν τῷ ἐγκυκλοπεδικῷ λεξικῷ τῶν ἰατρικῶν ἐπιστημῶν.

Τέλος δὲ ἀναφέρομεν ὅτι πλὴν τῶν ἀνωτέρω συστημάτων τινὲς θεωροῦσι πολλὰς τῶν δυσπεψιῶν ὡς ἐκδήλωσιν εἰδικῆς τοῦ ὀργανισμοῦ δ ι α θ έ σ ε ω ς. Ἰδίᾳ δὲ τὴν θεωρίαν ταύτην ὑπεστήριζεν ὁ Trousseau καὶ Pidoux, ἀποδίδοντες τὴν παθογένειαν τῆς δυσπεψίας εἰς ἐρπητικὴν κατάστασιν.

Τοιαῦται εἰσὶν αἱ θεωρίαι, αἵτινες ἐκ παλαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον ἐξηνέχθησαν περὶ τῆς δυσπεψίας καὶ ἐξ ὧν τὰ διάφορα ταύτης συστήματα παρήχθησαν· ἀποβλέποντες δὲ εἰς ἕκαστον τῶν συστημάτων, παρατηροῦμεν ὅτι, καί τοι ἰδίᾳ παρουσιάζουσιν ἀληθείας τινάς, οὐχ ἧττον οὐδὲν ἐξ αὐτῶν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ λῦον τὸ τοσοῦτον πολύπλοκον τῶν δυσπεψιῶν ζήτημα. Ἐπειδὴ δὲ ἡ λειτουργία τοῦ στομάχου συνίσταται κυρίως εἰς χημικὰς ἐνεργείας, ἠδύνατό τις νὰ παραδεχθῇ ὡς ἐντελέστερον τὸ θεωροῦν τὴν δυσπεψίαν ὡς χημικὴν διατάραξιν, ἤτοι ἀλλοίωσιν εἴτε κατὰ ποσὸν εἴτε κατὰ ποιὸν τῶν ἐκκρίσεων, δι' ὧν τελεῖται ἡ πέψις· ἀλλ' ἐνίοτε οὐ μόνον κλινικῶς, ἀλλὰ καὶ ἀνατομικῶς εἶναι λίαν δυσχερὲς νὰ ἀποδειχθῇ ὅτι αἱ ἀποτελοῦσαι τὴν δυσπεψίαν λειτουργικαὶ τοῦ στομάχου διαταράξεις εἰσὶ καθαρῶς χημικαὶ ἢ ἀποτέλεσμα ἐλαφρᾶς τοῦ στομάχου ἀλλοιώσεως, ἤτοι ἐρεθισμοῦ, καθ' ἅπερ ὁ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Broussais καί τινες τῶν νεωτέρων θεωροῦσι τὴν δυσπεψίαν. Τούτου δ' ἕνεκα τὸ μικτὸν σύστημα εἶναι τοὐλάχιστον ἐπὶ τοῦ παρόντος τὸ προτιμότερον· εἰς τοῦτο δὲ καὶ ἡμεῖς θέλομεν στηρίξῃ τὴν διαίρεσιν τῶν δυσπεψιῶν.

Ὁρισμός. Διὰ τῆς λέξεως δυσπεψία ἢ μᾶλλον δυσπεψίαι ἐννοεῖται ἡ ἐξ οἱασδήποτε αἰτίας ἐπερχομένη καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον διαρκοῦσα διατάραξις τῆς πέψεως ἄνευ ὑπάρξεως ἐν τῷ στομάχῳ ἀνατομικῶν ἀλλοιώσεων ἢ, ἐὰν εὑρίσκωνται τοιαῦται, αὗται εἰσὶν ὅλως ἐπουσιώδεις. Ἐκ τούτων ἕπεται ὅτι αἱ δυσπεψίαι δὲν ἀποτελοῦσί τι ἀδιαίρετον οὐδὲ εἶναι ἴδιαι νόσοι, ἀλλ' ἄθροισμα νοσηρῶν φαινομένων, ἅτινα κατὰ τὸν Gubler, καθ' ἃ ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, προερχόμενα ἐκ διαφόρων αἰτίων, εἰσὶ τὸ πλεῖστον λειτουργικὰ φαινόμενα καὶ συνίστανται ἐκ στοιχείων τῶν μὲν πρωτοπαθῶν, παραγομένων ἐξ αὐτοῦ τοῦ στομάχου, οἷον πόνος, σπασμός, μυϊκὴ ἀτονία, ἀνεκκρισία τῶν πεψινογόνων ἀδένων, κατάρρους, ὑπεραιμία, φλόγωσις, τῶν δὲ δευτεροπαθῶν, ἐχόντων αἰτίαν τὴν λειτουργικὴν τοῦ στομάχου διατάραξιν, ὡς ἀλλοίωσις τῶν τροφῶν, πνευμάτωσις, πύρωσις, ἐρυγαὶ ὄξεινοι ἢ κάκοσμοι, ἔμετοι ἀποβάλλοντες τροφὰς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἠλλοιωμένας.

Αἴτια. Τὰ προκαλοῦντα τὴν λειτουργικὴν τοῦ στομάχου διατάραξιν αἴτια, ἤτοι τὴν δυσπεψίαν, ὄντα πολλὰ καὶ ποικίλα, διαιροῦνται εἰς τρεῖς κατηγορίας, ἤτοι εἰς προδιαθετικά, παραγωγικὰ καὶ σύμμικτα· τὰ τελευταῖα ταῦτα κυρίως ἐνεργοῦσιν ὥσπερ τὰ προδιαθετικὰ οὐχ ἧττον διαφέρουσι τούτων, διότι εἰς δεδομένας περιπτώσεις δύνανται νὰ ἐνεργήσωσιν ὡς παραγωγικὰ ἤτοι νὰ παραγάγωσι τὴν δυσπεψίαν αὐτὰ καθ' ἑαυτά.

Α' ΑΙΤΙΑ ΠΡΟΔΙΑΘΕΤΙΚΑ

Εἰσὶν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα δὲν παράγουσι μὲν ἐφ' ἑαυτῶν τὴν δυσπεψίαν, ἀλλὰ παρασκευάζουσι νοσηρὰν οὕτως εἰπεῖν κατάστασιν, ὥστε ἐν δεδομένῃ ἐφαρμογῇ νὰ ἐκδηλωθῇ αὕτη· εἰσὶ δὲ ταῦτα τὰ ἑξῆς·

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἡ ἡ λ ι κ ί α, ἥτε βρεφικὴ καὶ ἡ γεροντική, θεωροῦνται ὡς προδιαθετικοὶ ὅροι τῆς δυσπεψίας ἀρκούντως συνήθεις· ἡ μὲν πρώτη ἕνεκα τῆς κακῆς τοῦ γάλακτος ποιότητος, τοῦ τεχνητοῦ θηλασμοῦ, τοῦ ἀπογαλακτισμοῦ ἢ καὶ βραδύτερον ἐξ ἠθικῆς αἰτίας· ἤτοι τῆς ἀναπτυσσομένης ζυλοτυπίας, ἥτις δὲν εἶναι ἀσυνήθης παρὰ τοῖς παισί· ἡ δὲ δευτέρα ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τῆς τονικῆς τοῦ στομάχου δυνάμεως, ἑπομένως καὶ τῶν ἐκκρίσεων αὐτοῦ· ἔτι δὲ ἐκ τῶν ἐπερχομένων ἀλλοιώσεων τῶν ἀγγείων, ὡς τῆς λιπώδους ἢ ἀθηρωματώδους. Τούτων δ' ἕνεκα διακρίνουσιν ἰδίαν δυσπεψίαν τῶν ἡλικιῶν τούτων, περὶ ἧς βραδύτερον θέλομεν διαλάβη.

Τὸ θ ῆ λ υ φ ῦ λ ο ν ἀποτελεῖ προδιαθετικὴν αἰτίαν γενικῶς παραδεδεγμένην· ὁ συνήθης καθιστὸς τῆς γυναικὸς βίος, ὁ λεπτοφυὴς καὶ εὐερέθιστος αὐτῆς ὀργανισμὸς εἰσὶν ἀρκούντως ἰσχυροὶ λόγοι πρὸς ἐξήγησιν τῆς ἀναπτυσσομένης πρωτοπαθοῦς δυσπεψίας. Ἐὰν ἀποβλέψωμεν ὅμως εἰς τὰς διαφόρους καταχρήσεις, τὰς ὁποίας ὁ ἀνὴρ ποιεῖται καὶ αἱ ὁποῖαι δύνανται νὰ προκαλέσωσι τὴν δυσπεψίαν, παρατηροῦμεν ὅτι ἡ ἀποδιδομένη συχνότης εἰς τὴν γυναῖκα δύναται νὰ μειωθῇ.

Ἡ κ λ η ρ ο ν ο μ ι κ ό τ η ς, καί τοι σπανίως, οὐχ ἧττον παρατηρεῖται· ἡ ἐξήγησις δὲ ταύτης εἶναι ἀσαφής, ἴσως ἐκ κληρονομικότητος νοσήματος ἢ διαθέσεως τοῦ ὀργανισμοῦ.

Ἔτι δὲ ἡ κατάστασις τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ ἰδίᾳ ἡ καλουμένη ν ε υ ρ ι κ ὴ κ ρ ᾶ σ ι ς δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς προδιαθετικὸν τῆς δυσπεψίας αἴτιον.

Β' ΑΙΤΙΑ ΣΥΜΜΙΚΤΑ ΗΤΟΙ ΠΡΟΔΙΑΘΕΤΙΚΑ ΑΜΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ

Ταῦτα ἐνεργοῦσιν, ὡς τὰ προηγούμενα, διακρίνονται ὅμως ἐκείνων, διότι ἐνίοτε ἕνεκα τῆς ἐντάσεως τῆς διαρκείας καὶ τῆς ἐπιδράσεως αὐτῶν δύνανται νὰ καταστῶσιν ἀληθῆ παραγωγικὰ αἴτια.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐκ τούτων δὲ εἰσὶ τὰ ἐξῆς·

Τὰ ἐ π α γ γ έ λ μ α τ α καὶ ἐκ τούτων τὰ ἑ δ ρ α ῖ α καθιστῶσι πλείστους δυσπεπτικούς. Διότι παρατηρεῖται ὅτι οἱ ἐργαζόμενοι διανοητικῶς ἢ οἱ διὰ τῶν χειρῶν ἀλλὰ καθήμενοι ἕνεκα ἐλλείψεως ἐπαρκοῦς κινήσεως, ὅπως τελῇται ἡ κυκλοφορία κανονικῶς καὶ ἐξ ἴσου κατὰ τὰ διάφορα ὄργανα τά τε κεντρικὰ καὶ τὰ περιφερικά, περιπίπτουσιν εἰς καθολικὴν ἐξασθένωσιν ἥτις ἐπιφέρει διατάραξιν τῶν διαφόρων τῆς πέψεως λειτουργιῶν. Τοσοῦτον δὲ ἡ κίνησις εἶναι ἀναγκαία διὰ τὴν κανονικὴν τοῦ στομάχου ἐνέργειαν, ὥστε ὁ Chomel λέγει ὅτι αἱ κνῆμαι εἰσὶ βοηθοὶ τοῦ στομάχου ἀπαραίτητοι καὶ ὅτι πέπτει τις τόσον διὰ τῶν κνημῶν, ὅσον καὶ διὰ τοῦ στομάχου.

Ἰδίᾳ δὲ παρατηρεῖται ἡ βαθμιαία ἀνάπτυξις μετὰ βαρέων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον δυσπεπτικῶν φαινομένων τῆς δυσπεψίας εἰς πρόσωπα ἐνασχολούμενα εἰς συντόνους διανοητικὰς ἐργασίας, εἴτε ἐκ κλίσεως ἰδίας εἴτε ἐξ ἐπαγγέλματος, ὥστε νὰ ἐπέρχηται συνήθως κόπωσις τῶν πνευματικῶν αὐτῶν δυνάμεων. Περὶ δὲ τούτων τὰ ἐξῆς λέγει ὁ Réveillé-Parise· «Μετὰ γεῦμα συνήθως κοπιῶδες εὐχάριστος ἀνάπαυσις, ἐλαφρὰ κίνησις, ἡ ἡσυχία τοῦ πνεύματος εἶναι ἀπαραίτητα πρὸς διευκόλυνσιν τῆς πέψεως. Δυστυχῶς ὅμως ὑπάρχουσι περιπτώσεις, καθ' ἃς ὁ χρόνος ἐπείγει, ἡ ὥρα παρέρχεται· τὸ ἔργον ἐπισπεύδεται ὅπως τελειώσῃ· ποίημα περατούμενον· ἄρθρον ἐφημερίδος ἢ λεξικοῦ ὅπερ ἀναμένεται, λόγος ἐντεταλμένος, εἰκὼν ἥν τις πρέπει νὰ ἐπισπεύσῃ, δοκίμια πρὸς διόρθωσιν, ἀποστολὴ ἐπιστολῶν, στιγμὴ ἐμπνεύσεως ἣν νομίζει τις ἐπιτυχῆ, ἔννοιά τις ἣν δὲν ἐπιθυμεῖ τις νὰ ἀπολέσῃ. Τούτων λοιπὸν ἕνεκα ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἐργασία καὶ παρασύρεταί τις ἐκ τοῦ θελγήτρου τῆς παραγωγῆς. Ἡ δὲ ὑπερβολὴ αὕτη γίνεται κατ' ἀρχὰς ἀτιμωρητί, ὅταν ᾖναί τις νέος καὶ ἡ ὑγεία ἄλλως καλή· δὲν εὑρίσκει τις κακὸν τὸ εἶδος τοῦτο τῆς διαίτης, δύναται μάλιστα νὰ μειδιάσῃ εἰς τὴν παρατήρησιν τοῦ ἰατροῦ . . . Οὐχ ἧττον τάχιον ἢ βράδιον ἐκδηλοῦν-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ται τυχαῖά τινα φαινόμενα, ἅτινα εὐκόλως παρέρχονται, ἀλλ' ἐπανέρχονται ἐντονώτερα. Ἔκτοτε δὲ παρατηρεῖται ἀνδία, βάρος, συνολκαὶ τοῦ στομάχου, ὄρεξις ἀνώμαλος, κωλικοί, ὀχληραὶ πνευματώσεις καὶ κακουχία τῆς κοιλίας ἀπροσδιόριστος. Καὶ ὅτε λαθραῖαι φλεγμοναὶ καταστρέφουσι τὴν τοῦ στομάχου σύστασιν, πόνοι δὲ γαστραλγικοί, συσπάσεις ἐρεθίζουσι καὶ καταπονοῦσι τὸ ὄργανον, ἡ πέψις τελεῖται ἐπιπόνως καὶ ἀτελῶς· ἐπέρχεται ἀμοιβαίως διάρροια καὶ δυσκοιλιότης· τέλος δὲ μετὰ μακροὺς πόνους, οἵτινες διακόπτονται ἐκ μικρᾶς βελτιώσεως, ἀναφαίνεται σύμπτωμα, δι'οὗ ἐξαγγέλλεται ἀνίατος βλάβη τοῦ πεπτικοῦ συστήματος. . . . »

Τὸ κλῖμα, ὡς καὶ ἡ ἐπίδρασις τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους, μεγάλως συμβάλλει εἰς τὴν τῆς δυσπεψίας παραγωγήν. Παρετηρήθη ἰδίᾳ εἰς μέρη, καθ' ἃ ἡ θερμοκρασία εἶναι ὑψηλὴ καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον συνεχής, ἐλάττωσις τῆς ὀρέξεως καὶ διατάραξις τῆς λειτουργίας τῆς πέψεως, καταλήγουσα βαθμηδὸν εἰς δυσπεψίαν. Ἡ διατάραξις αὕτη τῆς πέψεως ἐπέρχεται οὐ μόνον εἰς τὰ κατ' ἐξοχὴν θερμὰ κλίματα, ὡς εἰς τὰς Ἀντίλλας, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ εὔκρατα κατὰ τὴν ὥραν τοῦ θέρους. Οὐχ ἧττον ὁ Beau ἀναφέρει ἐξαιρέσεις ἀνθρώπων οἵτινες πέπτουσι κάλλιστα κατὰ τοὺς καύσονας, ἐν ᾧ τὸ ψῦχος προκαλεῖ εἰς αὐτοὺς ἀνορεξίαν καὶ δυσπεπτικὰ φαινόμενα.

Τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα ἐπέρχονται εἴς τινα κλίματα ἕνεκα τῶν ἐπικρατουσῶν ἀτμοσφαιρικῶν μεταβολῶν.

Ὁ δὲ Jourdanet ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ περὶ τῆς Ἐπιδράσεως τῆς πιέσεως τοῦ ἀέρος ἐπὶ τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου, ἀναφέρει ὅτι ἡ γαστραλγία καὶ αἱ δυσπεψίαι εἰσὶ κοινόταται μεταξὺ τῶν κατοίκων τῶν ὀρέων. Οἱ δὲ κατὰ τὰ διάφορα σημεῖα τῶν Ἄλπεων ὑπάρχοντες ἰατροὶ ἀναφέρουσιν ὅτι αἱ λειτουργικαὶ τοῦ στομάχου διαταράξεις καὶ αἱ διάρροιαι εἰσὶν αἱ συνηθέσταται τῶν παθήσεων, ἃς ἐν τῇ ἐξασκήσει αὐτῶν ἀπαντῶσιν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ αὐτὰ παρετήρησε καὶ ὁ ἀνωτέρω

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συγγραφεύς, φρονεῖ ὅτι τὸ εἶδος τοῦτο τῶν παθήσεων εἶναι χαρακτηριστικὸν τῆς παθολογίας τῶν μεγάλων ὑψῶν.

Ὡσαύτως ὁ τόπος, ἐν ᾧ συνήθως ἐνδιαιτᾶταί τις εἶναι προφανὴς αἰτία τῆς δυσπεψίας· οὕτως ἄνθρωποι, ἐργαζόμενοι ἢ οἰκοῦντες ἐντὸς χθαμαλῶν οἰκημάτων, ὑγρῶν, κακῶς φωτιζομένων, ἐν οἷς ὁ ἀὴρ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεμολυσμένος, καθίστανται συνήθως δυσπεπτικοί.

Καθ' ἅπερ ὁ καθιστὸς βίος, οὕτω καὶ ἡ ὑπερβάλλουσα κόπωσις τοῦ σώματος καὶ μάλιστα ἐὰν συμπίπτει ἀρχομένης τῆς πέψεως, ἐπιφέρει πεπτικὰς διαταράξεις καὶ καταλήγει εἰς δυσπεψίαν. Ἅπαντες οἱ συγγραφεῖς ἀναφέρουσι περιπτώσεις τοιαύτης δυσπεψίας, ἰδίᾳ δὲ παρατηρεῖται αὕτη εἰς τοὺς ὁδοιπόρους καὶ εἰς τοὺς στρατιώτας τοὺς ποιουμένους μακρὰς καὶ ἐσπευσμένας πορείας. Ὁ δὲ Brinton ἀναφέρει ὅτι παρετήρησε πλείστας ἐπιμόνους δυσπεψίας εἰς τοὺς ἀκαμάτους διανομεῖς τοῦ ταχυδρομείου τοῦ Λονδίνου.

Ἡ δὲ μετὰ γεῦμα γενομένη ὑπέρμετρος κίνησις ἐπιφέρει τὴν δυσπεψίαν τὸ μὲν ἐκ τῆς κοπώσεως τῶν πεπτικῶν ἐνεργειῶν, τὸ δὲ ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τῆς ἐκκρίσεως τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, προερχομένης ἕνεκα τῆς γιγνομένης μεγάλης ἐφιδρώσεως.

Ἀλλὰ καὶ ἡ παντελὴς ἀκινησία, ὡς καὶ ὁ ὕπνος μετὰ τὸ γεῦμα, ἐπιφέρουσι τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα καὶ μάλιστα εἰς τινα πρόσωπα.

Ἡ δὲ μεταξὺ τοῦ ἐγκεφάλου καὶ στομάχου σχέσις εἶναι ἤδη ἀρκούντως ἐγνωσμένη. Ἀμφότερα τὰ ὄργανα ἐπενεργοῦσιν ἀλλήλοις καὶ μεταξὺ τῶν αἰτίων τῆς δυσπεψίας μεγάλως συντελοῦσιν αἱ ἠθικαὶ ταραχαὶ καὶ παρατεταμέναι συγκινήσεις, ὡς καὶ ἡ ὑπέρμετρος διανοητικὴ ἐργασία, περὶ ἧς ἐκτενέστερον ἀνωτέρω εἴπομεν.

Τέλος δὲ ἀναφέρομεν ὅτι ἐπέρχονται στομαχικαὶ διαταράξεις κατὰ τὴν ἀνάρρωσιν βαρέων νοσημάτων καὶ ἰδίᾳ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, ὡς καὶ ἐκ πάσης αἰτίας δυναμένης νὰ προκαλέσῃ ἐξάντλησιν τοῦ ὀργανισμοῦ· εἰσὶ δὲ συνήθως τοιαῦται ἡ σπερματόρροια, ὁ αὐνανισμός, ἡ κατάχρησις περὶ τὰ ἀφροδίσια, ἡ λευκόρροια, ἡ παρατεταμένη γαλούχησις κ.λ.π.

Γ' ΑΙΤΙΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΑ ἩΜΕΣΑ

Εἰς ταῦτα ὑπάγονται τὰ ἀφορῶντα τὰς τροφὰς καὶ ἐν γένει τὴν κατὰ ποιὸν καὶ ποσὸν ἐλαττωματικὴν δίαιταν.

Οἱ ὑπερμέτρως πληροῦντες τὸν στόμαχον, οἱ ποιούμενοι χρῆσιν δυσπέπτων τροφῶν καὶ κοπιωδῶν γευμάτων καθίστανται τοσοῦτον ἀσφαλῶς δυσπεπτικοί, ὥστε ὁ James Eyre λέγει λίαν προσφυῶς, ὅτι οἱ ἀδηφάγοι ἀνοίγουσι τὸν τάφον αὐτῶν διὰ τῶν ἰδίων ὀδόντων. Τὸ ὑπερβάλλον δὲ τῆς ποσότητος τῶν τροφῶν δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἀπολύτως δι' ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ σχετικῶς πρὸς τὴν ἡλικίαν, τὴν σύστασιν τοῦ ὀργανισμοῦ, τὸ εἶδος τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τὰς διαφόρους ἑκάστου προσώπου ἕξεις. Τὸ βέβαιον δὲ εἶναι ὅτι εἴς τινας ἡ ἀνεκτικότης τοῦ στομάχου παρατείνεται ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε νομίζει τις ὅτι ἡ ἕξις κατέστη δευτέρα φύσις· τοὐναντίον δὲ ἡ εἰς τούτους παραγωγὴ τῆς δυσπεψίας εἶναι βεβαιοτάτη, διότι οὗτοι ἕνεκα τῆς κατ' ἀρχὰς ἀτιμωρητὶ γιγνομένης ὑπερμέτρου πληρώσεως τοῦ στομάχου, παρορῶσι τὰς βραδύτερον ἐπερχομένας διαταράξεις καὶ ἐξακολουθοῦσι νὰ ὑποβάλλωσι τὸν στόμαχον διὰ τῆς εἰσφορᾶς ἀφθόνων τροφῶν εἰς τὴν συνήθη ἐργασίαν· ἀλλ' ἐν τέλει καὶ ὁ ἰσχυρότατος καὶ ὁ ἀνεκτικότατος στόμαχος δὲν δύναται ἢ νὰ ἐξαντληθῇ ὥστε νὰ ἐπέλθῃ διατάραξις τῶν λειτουργιῶν αὐτοῦ. Παρατηρεῖται δὲ ὅτι ἔχουσιν οὗτοι κατ' ἀρχὰς τὴν πέψιν βραδεῖαν, εἶτα ὀχληρὰν ἢ ἐπίπονον καὶ συνοδευομένην ὑπὸ αἰρίων καὶ στενοχωρίας ἕνεκα τῆς ἀναπτυσσομένης διατάσεως τοῦ στομάχου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀλλὰ καὶ ἡ ποιότης τῶν τροφῶν οὐχὶ ὀλιγώτερον τῆς ποσότητος αὐτῶν καθίσταται ἐπιβλαβής· ἡ δὲ συνήθης χρῆσις ἐγχύμου τροφῆς ἢ τοὐναντίον ἀδρᾶς καὶ δυσπέπτου τὰ μέγιστα ἐπιδρᾷ πρὸς παραγωγὴν δυσπεπτικῶν διαταράξεων. Ὡς δὲ εἰς τὸ ποσόν, οὕτω καὶ εἰς τὸ ποιὸν τῶν τροφῶν πρέπει νὰ γίνηται διάκρισις μεταξὺ τῶν προσώπων· οἱ ἀγρόται καὶ ἐν γένει οἱ χειρώνακτες οἱ ποιούμενοι συνεχῆ τῶν μυῶν ἐξάσκησιν καὶ εἰς ἐλεύθερον ἀέρα ζῶντες δύνανται νὰ πέψωσι πολλάκις ἀβλαβῶς καὶ τὰς μᾶλλον βαρείας καὶ δυσπέπτους τροφάς, ἐν ᾧ οἱ ἐπιμεμελημένης ἀνατροφῆς καὶ ἐδραῖον βίον διάγοντες πέπτουσι δυσκόλως καὶ αὐτὰς τὰς λεπτὰς τροφάς.

Ὁ Leven, σπουδάσας πειραματικῶς τὴν δύναμιν τῶν θρεπτικῶν οὐσιῶν ὡς καὶ τῶν μὴ τοιούτων ἐποιήσατο τὰς ἑξῆς περὶ τούτων παρατηρήσεις. Ἐκ τῶν θρεπτικῶν οὐσιῶν, ἃς εὐκόλως πέπτει ὁ στόμαχος, εἶναι κυρίως τὸ κρέας, ὅπερ καλεῖ ἀληθῆ γνώμονα τῆς φυσιολογικῆς ὑπεραιμίας τοῦ στομάχου, ἀλλὰ τὸ ἄνευ καρυκευμάτων κρέας, ἤτοι τὸ ἐπὶ τῆς ἐσχάρας ἢ δι' ὀβελοῦ ἑψημένον, ὅπερ ὅμως παρασκευαζόμενον μαγειρικῶς ἀποβάλλει κατὰ πολὺ τὰ καλὰ αὐτοῦ ἀποτελέσματα. Ἐν γένει δὲ τὰ κεκαρυκευμένα κρέατα, τὰ ἁλίπαστα, οἱ ἁλλᾶντες, αἱ χορδαὶ πᾶν ὅ,τι κατασκευάζεται ἐξ ἀπεξηραμένου κρέατος μετὰ πάχους καὶ διαφόρων ἀρτυμάτων γίνεται αἰτία τῆς δυσπεψίας. Ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ χρῆσις τῶν ἄφθονον λῖπος περιεχόντων ἰχθύων, ὡς τοῦ ἀττακέως, τοῦ σκόμβρου, τῶν ἐγχέλεων κτλ., εἶναι ἐπιβλαβὴς εἰς τὸν στόμαχον.

Αἱ δὲ φυτικαὶ οὐσίαι, καί τοι δὲν συντελοῦσιν εἰς τὸν ὀργανισμόν, ὥσπερ αἱ ζωικαί, οὐχ ἧττον, ἐπειδὴ καὶ ἡ χρῆσις αὐτῶν εἶναι ἀπαραίτητος, ὡς ἑξῆς κατατάσσονται κατὰ τὴν πεπτικότητα.

Ἀποβαίνουσιν ἐπιβλαβεῖς αἱ οὐσίαι αὗται ὡς ἐκ τοῦ ξυλώδους, τοῦ κυτταρώδους καὶ τῶν ἐλαίων, τὰ ὁποῖα περιέχουσι. Δι' ὃ ἡ κράμβη, οἱ μύκητες, τὰ ὕδνα ὅπως δήποτε καὶ ἂν ὦσι μαγειρευμένα, εἰσὶ πάντοτε ἐρεθιστικὰ διὰ τὸν στόμα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χον. Ὡσαύτως τὰ ὄσπρια, οἱ φασίολοι, τὰ πῖσα, ἔτι δὲ τὰ κάστανα, λαμβανόμενα συχνάκις, προκαλοῦσι δυσπεψίαν. Καθίστανται ὅμως ταῦτα ἀβλαβῆ, ἂν μεταβληθῶσιν εἰς ἄλευρα.

Ἔτι δὲ καὶ ἡ συνεχὴς καὶ ἄκαιρος χρῆσις ὀπωρῶν τινων καὶ μετὰ τοῦ περιβλήματος τρωγομένων, ὡς τοῦ μήλου, ῥοδακίνου, δαμασκήνου, δύναται νὰ ἐπενέγκῃ διατάραξιν τῆς πέψεως.

Ἐπίσης καὶ τὰ ποτὰ δύνανται νὰ καταστῶσιν, ὡς αἱ τροφαί, ἀναλόγως τῆς ποσότητος καὶ τῆς ποιότητος αὐτῶν ἐπιβλαβῆ εἰς τὰς διαφόρους τοῦ στομάχου λειτουργίας. Ὁ Beau περὶ τούτων λέγει, ὅτι οἱ πίνοντες ὀλίγον διακρίνονται διὰ τὴν ἐξαίρετον κατάστασιν τοῦ πεπτικοῦ αὐτῶν συστήματος. Ἐπειδὴ δὲ οἱ πλεῖστοι τῶν δυσπεπτικῶν ἔχουσιν ἰσχυρὰν δίψαν, ἣν ἐπιζητοῦσι νὰ πραΰνωσι διὰ παντὸς εἴδους ποτοῦ, προσθέτει προσφυῶς ὁ αὐτὸς σοφὸς παρατηρητής, ὅτι οἱ λαμβάνοντες ἄφθονα ποτὰ οἱασδήποτε φύσεως εἴτε κατὰ τὸ γεῦμα εἴτε μετὰ τοῦτο ἀποδεικνύουσιν ὅτι ὁ στόμαχος αὐτῶν δὲν ἔχει κατὰ φύσιν. Κοινὴ δὲ ὑπάρχει γνώμη ὅτι, ὅπως πέψῃ τις καλῶς, πρέπει νὰ πίῃ ἀφθόνως· τοὐναντίον τὰ ὑγρὰ οὐ μόνον δὲν προκαλοῦσιν ἐρεθισμόν, ὅπως διεγείρωσι τὴν λειτουργίαν τοῦ στομάχου, ἀλλ' ἐμποδίζουσι καὶ τὴν ἄμεσον ἐπαφὴν τῶν τροφῶν μετὰ τοῦ βλεννογόνου ὑμένος, ὅπως ἐρεθισθῇ οὗτος καὶ διαβραχῶσιν αἱ τροφαὶ ὑπὸ τοῦ ἐκκρινομένου γαστρικοῦ χυμοῦ. Δι' ὃ οὐχὶ μόνον πρέπει νὰ πίνῃ τις ὀλίγον κατὰ τὸ γεῦμα, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀπέχῃ εἰ δυνατὸν παντὸς ποτοῦ μετὰ τοῦτο. Τὸ κάλλιστον δὲ τῶν ποτῶν εἶναι τὸ ὕδωρ, λαμβανόμενον εἰς θερμοκρασίαν ὁμοιάζουσαν πρὸς τὴν τοῦ στομάχου, δῆλα δὴ οὔτε ψυχρὸν οὔτε θερμόν.

Τὰ δὲ θερμὰ καὶ ἐρεθιστικά, ὡς ὁ καφές, τὸ τέϊον, λαμβανόμενα συχνάκις καὶ πολὺ θερμά, δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς αἰτία τῆς δυσπεψίας· ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ ὀξέα ὡς ἐρεθίζοντα τὸν βλεννογόνον. Ἀλλὰ συνηθέστερον πάντων προκαλοῦσι δυσπεψίαν καὶ βαρέα δυσπεπτικὰ φαινόμενα τὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ζυμούμενα ποτά, ὡς ὁ ζῦθος, ὁ οἶνος καὶ τὰ πνευματώδη καὶ ἰδίᾳ ὅταν ταῦτα λαμβάνωνται κενοῦ ὄντος τοῦ στομάχου καὶ ὧσι καὶ κακῆς ποιότητος.

Εἰς τὸν αὐτὸν λόγον τοῦ ἐρεθισμοῦ δύνανται νὰ ἀποδοθῶσι δυσπεψίαι τινές, παραγόμεναι τῇ χρήσει φαρμακευτικῶν τινων οὐσιῶν, ὡς τοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου, τοῦ κολχικοῦ, τῆς δακτυλίτιδος, τοῦ σιδήρου, τῶν ἁλάτων τῆς κινίνης, τῶν πικρῶν κ.τ.λ. Ὡσαύτως καὶ ἡ συνεχὴς χρῆσις τῶν ἐμετικῶν, τῶν καθαρσίων, ἔτι δὲ τοῦ κοπαΐου βαλσάμου ἀπεδείχθη ἐπιβλαβεστάτη διὰ τὸν στόμαχον.

Μεταξὺ δὲ τῶν παραγόντων τὴν δυσπεψίαν αἰτίων εἶναι καὶ ἡ ἀτελὴς σιαλοποίησις τῶν τροφῶν εἴτε ἐξ ἀνεπαρκοῦς ποσότητος τοῦ σιάλου εἴτε ἐξ ἀλλοιώσεως αὐτοῦ.

Τέλος τινὲς μὲν φρονοῦσιν ὅτι ἡ μέχρις ἀσιτίας ἀνεπάρκεια τῶν τροφῶν δύναται νὰ καταστῇ αἰτία τῆς δυσπεψίας, ἄλλοι δέ, ὡς ὁ Leven, διισχυρίζονται ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει συγχέεται ἡ δυσπεψία μετὰ τῆς ἀσιτίας, αἵτινες εἰσὶ φαινόμενα δύο διαφόρων τάξεων. Οἱ τελευταῖοι δὲ οὗτοι παραδέχονται ὅτι ἡ δυσπεψία δύναται νὰ καταλήξῃ εἰς ἀσιτίαν, ἐν ᾧ ἡ ἀσιτία δύναται νὰ ὑπάρξῃ καὶ ἄνευ βλάβης τοῦ στομάχου.

Ἐν γένει δὲ τὰ ἀνωτέρω αἴτια, ἤτοι τὰ προδιαθετικά, τὰ σύμμικτα καὶ τὰ παραγωγικὰ δύνανται ὁτὲ μὲν νὰ ἐνεργῶσι μονομερῶς, ὁτὲ δὲ συνηνωμένα πρὸς ἄλληλα, ὅτε ἡ ἔντασις τῆς νόσου εἶναι σχετικὴ πρὸς τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν βαρύτητα τῶν συνδυασθέντων αἰτίων.

Οὐχ ἧττον δὲ καὶ οἱ ὑποστηρίζοντες τὴν φυσιολογικὴν θεωρίαν τῆς δυσπεψίας καὶ οἱ ἀποδίδοντες αὐτὴν εἰς χημικὴν ἀνάπτυξιν θεωροῦσι σχεδὸν ὡς μόνα αἴτια τὰ ἄμεσα. Κατὰ μὲν τοὺς πρώτους ἡ ὑπεραιμία, ἡ φλεγμονὴ καὶ αἱ διάφοροι βλάβαι τῶν ἱστῶν τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων ἐπέρχονται ἐκ τῆς συνεχοῦς καὶ παρατεταμένης ἐπαφῆς τῶν ἐρεθιστικῶν οὐσιῶν, τῶν δυσπέπτων ἢ τῶν ἀφθόνως εἰσιόντων· κατὰ δὲ τοὺς δευτέρους ταῦτα εἶναι ἡ ἀλλοίωσις ἢ ἡ λειτουργικὴ διατάραξις οἱουδήποτε ὀργανικοῦ στοι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χείου συντελοῦντος πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς πέψεως, θεωρουμένης ταύτης ὡς χημικῆς ἐνεργείας· ἐπειδὴ δὲ θεωροῦσιν οὗτοι πᾶσαν δυσπεψίαν ἀποτέλεσμα πλεονασμοῦ, ἐλλείψεως ἢ ἀλλοιώσεως ἑνὸς ἢ πλειόνων φυραμάτων τῶν ἐν ταῖς διαφόροις πεπτικαῖς ἐκκρίσεσι περιεχομένων, τούτου ἕνεκα διακρίνουσι δυσπεψίας ἐξ ἐλλείψεως τῶν ὀξέων, ἐξ ἀλλοιώσεως τῆς πεψίνης, ἔτι δὲ ἐξ ἐξουδετερώσεως τῆς ἐνεργείας τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ ὑπὸ τῆς βλέννης τῶν πεπτωνῶν καὶ τέλος δυσπεψίας ἐξ ἀσιτίας.

Ὅσῳ δὲ βάσιμοι καὶ ἂν θεωρηθῶσιν αἱ θεωρίαι αὗται αἱ ἐξηγοῦσαι τὸν τρόπον τῆς παραγωγῆς τῆς δυσπεψίας καὶ παραδεχθῇ τις ὅτι πολλαὶ ἀλήθειαι ὑπάρχουσιν εἰς ἑκάστην αὐτῶν, οὐχ ἧττον δὲν δύναται νὰ ἀρνηθῇ καὶ τὴν ἐπίδρασιν ἑτέρων αἰτίων, μὴ ὑπαρχόντων μὲν ἐν τῷ στομάχῳ, δυναμένων ὅμως σὺν τῇ τοπικῇ αἰτίᾳ νὰ προκαλέσωσι βλάβας τῶν ὑμένων τούτου καὶ ἀλλοιώσεις εἴτε κατὰ ποσὸν εἴτε κατὰ ποιὸν τῶν διαφόρων αὐτοῦ ἐκκρίσεων.

Διαίρεσις τῶν δυσπεψιῶν. Καί τοι πολλαὶ καὶ ποικίλαι εἰσὶ κατὰ τὸ φαινόμενον αἱ διαιρέσεις τῆς δυσπεψίας, οὐχ ἧττον, καθ' ἅπερ καὶ ἀλλαχοῦ ἐμνήσθημεν, συνοψίζονται εἰς τὰς ἑξῆς δύο κατηγορίας· ἤτοι εἰς τὰς στηριζομένας ἐπὶ τῆς ἀναλογίας ἢ τῆς διαφορᾶς τῶν συμπτωμάτων καὶ εἰς τὰς λαμβανούσας ὡς βάσιν τὴν φυσιολογικοχημικὴν θεωρίαν τῆς δυσπεψίας. Ἀλλ' ἐπειδὴ διὰ τῶν πολλῶν καὶ ποικίλων ὑποδιαιρέσεων, αἵτινες ὑπάρχουσιν εἴς τε τὴν συμπτωματικὴν διαίρεσιν καὶ ἰδίᾳ εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ Sée προταθεῖσαν χημικήν, ἡ σπουδὴ τῆς δυσπεψίας ἀποβαίνει λίαν πολύπλοκος. Ἡμεῖς, ἀκολουθήσαντες τὸ μικτὸν σύστημα, παραδεχόμεθα δυσπεψίαν πρωτοπαθῆ, ἢ ἀληθῆ κατὰ τὸν Sée, ἤτοι προερχομένην ἐκ λειτουργικῶν τοῦ στομάχου διαταράξεων καὶ ἐμφαίνουσαν ἀνατομικὰς βλάβας ἐπουσιώδεις, ἐὰν τυχὸν ὑπάρχωσι καὶ δυσπεξίας δευτεροπαθεῖς ἢ συνθέτους, ἤτοι ἐξαρτωμένας εἴτε ἐκ βλάβης τῶν διαφόρων ὀργάνων, ὡς τῆς κοιλίας, τοῦ θώρακος ἢ τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστή-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ματος, εἴτε ἐκ καθολικῆς τοῦ ὀργανισμοῦ παθήσεως ἢ διαθέσεως.

Ἡ πρωτοπαθὴς δυσπεψία ἀναλόγως τῆς καταστάσεως τῶν τοῦ στομάχου ὑμένων, οἵτινες δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς αἴτια παραγωγικὰ τῶν δυσπεπτικῶν φαινομένων εἴτε μονομερῶς εἴτε ἀλληλοδιαδόχως, διαιρεῖται εἰς δυσπεψίαν στομαχικήν, μυώδη ἢ βλεννογόνον· ἐκ τῆς ἀλλοιώσεως δὲ τῶν στομαχικῶν ἀδένων καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἐπερχομένης διαταράξεως εἴτε κατὰ ποιὸν εἴτε κατὰ ποσὸν τῶν διαφόρων πεπτικῶν ἐκκρίσεων, ἔχομεν τὴν σειρὰν τῶν χημικῶν δυσπεψιῶν, ἤτοι τὴν σηπεδονώδη δυσπεψίαν, τὰς ὀξώδεις καὶ τὰς ἀλκαλικὰς δυσπεψίας.

Μὴ δυνάμενοι δὲ ἐλλείψει ἐπαρκῶν γνώσεων νὰ ὁρίσωμεν ἀκριβῶς τὴν αἰτιολογίαν ἑκάστης δυσπεψίας, καταφεύγομεν εἰς τὴν συμπτωματικὴν μέθοδον καὶ ἀναλόγως τῶν συμπτωμάτων ἢ τῶν προεξεχόντων φαινομένων διακρίνομεν διαφόρους τύπους, ἤτοι τὴν ἄτονον δυσπεψίαν ἢ ἐρυγώδη, τὴν νευρικὴν ἐπώδυνον ἢ σπασμωδικὴν καὶ τὴν ἐρεθιστικὴν ἢ ὑπεραιμικήν. Μετὰ δὲ τὴν περιγραφὴν τῆς πρωτοπαθοῦς δυσπεψίας ἢ ἀληθοῦς κατὰ τὸν Sée καὶ τὴν ἐξέτασιν αὐτῆς ἀναλόγως τῶν ἡλικιῶν, ἤτοι τῆς δυσπεψίας τῶν παίδων, τῆς τῶν ἐφήβων καὶ τῆς τῶν γερόντων, θέλομεν πραγματευθῇ τὰς δευτεροπαθεῖς ἢ συνθέτους καλουμένας δυσπεψίας, ἤτοι τὰς πεπτικὰς διαταράξεις, τὰς προερχομένας εἴτε ἐκ βλαβῶν αὐτῶν τούτων τῶν πεπτικῶν ὀργάνων εἴτε ἐξ ἄλλων μακρὰν κειμένων ὀργάνων, ὅτε αἱ πεπτικαὶ διαταράξεις παράγονται ἢ ἐξ ἀντανακλάσεως ἢ ἐξ συμπαθείας εἴτε τέλος ἐκ καθολικῆς τοῦ ὀργανισμοῦ παθήσεως ἢ διαθέσεώς τινος.

Α' ΔΥΣΠΕΨΙΑ ΠΡΩΤΟΠΑΘΗΣ

Γενικὴ τῶν συμπτωμάτων περιγραφή. Τὰ συμπτώματα τῆς δυσπεψίας προέρχονται ἅπαντα εἴτε ἀμέσως

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἴτε ἐμμέσως ἐκ τῆς λειτουργίας τῆς πέψεως· ἐκ δὲ τοῦ συνδυασμοῦ καὶ ἰδίᾳ ἐκ τῆς μακρᾶς διαρκείας τῶν ἀμέσων φαινομένων ἢ τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μεμακρυσμένων χαρακτηρίζεται ἡ δυσπεψία καὶ δίδεται ἡ κλινικὴ ταύτης ἄποψις.

Ἀποτελοῦνται δὲ ταῦτα ἀναλόγως τοῦ χρόνου τῆς ἐκδηλώσεως αὐτῶν, 1) ἐκ τῆς ἀλλοιώσεως τῆς ὀρέξεως, 2) ἐκ τῶν προπεπτικῶν συναισθήσεων, 3) ἐκ τῶν κατὰ τὴν πέψιν καὶ μετ' αὐτὴν συναισθήσεων καὶ 4) ἐκ τῶν ἀντιδραστικῶν φαινομένων τῆς λειτουργίας τῶν ἐντέρων. Ἅπασα δὲ ἡ διατάραξις τῆς πέψεως συνοδεύεται ὑπὸ ἰδίων φυσικῶν σημείων.

Καὶ τὰ μὲν διάφορα τῆς πέψεως φαινόμενα θεωροῦνται γενικῶς ὡς σημεῖα ἄμεσα, ἐν ᾧ τούναντίον τὰ ἀντιδραστικὰ φαινόμενα, ὡς ἡ διατάραξις τῆς θρέψεως, ἡ καχεξία κ.τ.λ., προερχόμενα ἐκ τῆς ἐλαττωματικῆς τοῦ στομάχου λειτουργίας ἢ ὄντα συνέπειαι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μεμακρυσμέναι, ὀνομάζονται σημεῖα ἔμμεσα.

Σημεῖα ἄμεσα. Ἀλλοίωσις τῆς ὀρέξεως. Ἡ ὄρεξις σπανίως ἔχει κατὰ φύσιν, συνηθέστερον δὲ εἶναι ἠλλοιωμένη, ὅτε ἢ ὑπάρχει ἀνορεξία ἢ ἐνίοτε αὔξησις τῆς ὀρέξεως ἡ δυσορεξία. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ ἡ ὄρεξις ἔχει κατὰ φύσιν εἰς δυσπεψίας ἐλαφράς, ἐν ᾧ, ὅταν ἡ δυσπεψία εἶναι προκεχωρηκυῖα, τότε συνήθως ὑπάρχει ἀνορεξία, διότι ὁ ἄρρωστος μετὰ τὴν λῆψιν ποσότητός τινος τῆς τροφῆς ἔχει τὸ αἴσθημα τοῦ κόρου μετ' ἀποστροφῆς πολλάκις τῶν τροφῶν. Ἐνίοτε δὲ ἡ ὄρεξις παρατηρεῖται πύξημένη καὶ μάλιστα ὑπερβολικῶς, ὥστε οἱ ἄρρωστοι φαίνονται ἄπληστοι, ἤτοι ἔχουσι βουλιμίαν. Ὁ Guipon ὠνόμασε δυσπεψίαν βουλιμικήν, παράδοξον τοῦ στομάχου νεύρωσιν, ἧς ὁ κύριος χαρακτὴρ εἶναι οὐ μόνον ἡ ὑπερβολικὴ ὄρεξις, ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνώμαλος αὔξησις τῆς πεπτικῆς δυνάμεως. Ἡ δὲ δυσπεψία αὕτη εἶναι ἀντίθετος τῆς ἀτόνου δυσπεψίας, εἰς ἣν ἡ πεπτικὴ ἐνέργεια εἶναι ἠλαττωμένη. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπερβολικὴ τῆς ὀρέξεως αὔξησις καὶ ἡ μεγάλη ταύτης

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐλάττωσις δὲν εἶναι διαρκεῖς, ἀλλὰ παροδικαί. Ὁ Guipon ὡς χαρακτηριστικὰ τῆς χρονίας βουλιμίας ἀναφέρει τὰ ἑξῆς· οἱ ἄρρωστοι λέγουσιν ὅτι ἀποθνήσκουσι τῆς πείνης, εὑρίσκονται δὲ εἰς τοιαύτην συνεχῆ κατάστασιν πείνης, ὥστε δὲν δύνανται νὰ καταπαύσωσιν αὐτὴν μὲ οἱονδήποτε ἀριθμὸν γευμάτων, αἰτιῶνται δὲ ἔκλυσιν τῶν δυνάμεων, χαύνωσιν, κόπωσιν τῶν κάτω ἄκρων καὶ ἐξασθένωσιν τῶν διανοητικῶν δυνάμεων. Οὐδ' αὐτὸς ὁ ὕπνος διακόπτει τὴν νοσηρὰν αὐτῶν πεῖναν. Ἐν ὅλῃ δὲ τῇ ἰδιοτρόπῳ ταύτῃ καταστάσει οἱ ἄρρωστοι διατηροῦσι τὴν τοῦ σώματος εὐεξίαν καὶ ἔχουσι κενώσεις κανονικάς

Τέλος δὲ παρατηρεῖται ἐνίοτε εἰς τοὺς δυσπεπτικοὺς κατὰ διάφορον βαθμὸν δυσορεξία· οὕτω τινὲς μέν, ἐν ᾧ ἔχουσιν ἀποστροφὴν πρὸς τὰς συνήθεις τροφάς, ἐπιθυμοῦσιν ὑπερβολικῶς ἑτέρας οὐσίας, ὡς γλυκίσματα, ποτὰ ὄξεινα, ἀώρους καρποὺς, τεταρυχευμένους ἰχθῦς, τὰς ὁποίας τρώγουσιν εὐχαρίστως, καί τοι γνωρίζουσι καλῶς ὅτι ἐνίοτε δι' αὐτῶν ἐπιτείνονται τὰ δυσπεπτικὰ φαινόμενα καὶ ὁ πόνος τοῦ στομάχου. Ἕτεροι δὲ τρώγουσιν οὐ μόνον οὐσίας στερουμένας πάσης θρεπτικότητος, ὡς γῦψον, κόνιν τῆς γῆς (κίττα), ἀλλὰ καὶ ἑτέρας ἀκαθάρτους καὶ ἀηδεῖς (κυνορεξία). Τὰ φαινόμενα ταῦτα εἰσὶ συνήθη παρὰ ταῖς ἐγκύοις καὶ χλωρωτικαῖς, θεωρεῖ δὲ αὐτὰ ὁ Beau ὡς φαινόμενα νευροπαθητικὰ καὶ ἐξαρτώμενα ἐκ διανοητικῆς διαταράξεως.

Ἀλλοίωσις τῆς δίψης. Σὺν τῇ μεταβολῇ τῆς ὀρέξεως παρατηρεῖται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ συγχρόνως μεταβολὴ καὶ τῆς δίψης. Σπανίως δὲ αὕτη εἶναι λίαν ἠλαττωμένη καὶ συμπίπτουσα μετὰ τῆς ξηρότητος τοῦ στόματος, συνηθέστερον εἶναι ηὐξημένη· δι' ὃ οἱ ἄρρωστοι πίνουσιν ἄφθονον ὕδωρ ἰδίᾳ κατὰ τὴν πέψιν. Πίνουσι δὲ ἀδιακρίτως τὰ πικρά, ὑπόξεινα ἢ ζακχαροῦχα ποτά, τὰ ὁποῖα προτιμῶσι πάντοτε ψυχρά.

Κατάστασις τοῦ στόματος. Οἱ πλεῖστοι τῶν ἀρρώστων ἔχουσι τὸ στόμα κολλῶδες, τὴν γεῦσιν ἄλλοτε

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πικράν, ἄλλοτε μωρὰν ἢ ὄξεινον καὶ ἐνίοτε καθαρῶς μεταλλικήν.

Συνήθως δὲ ἡ γλῶσσα εἶναι κεκαλυμμένη κατὰ διάφορον ἔκτασιν ὑπὸ λευκοφαίου ἢ ὑποκιτρίνου ἐπιχρίσματος· σπανίως εἶναι καθαρὰ πρὸς τὰ ἐμπρός, ὅτε πρὸς τὸ μέρος τοῦτο παρατηρεῖται ὠχρὰ καὶ μαλακή. Σχεδὸν δὲ πάντοτε αἱ θηλαὶ τῆς γλώσσης εἰσὶν ἐξωγκωμέναι καὶ προεξέχουσαι, ὅτε ὁ βλεννογόνος εἶναι ἐρυθρὸς καὶ διάσχιστος. Τὸ δὲ καλύπτον τὴν γλῶσσαν ἐπίχρισμα παρατηρεῖται πύξημένον κατὰ τὴν πρωΐαν, ὅτε εὑρίσκεται ἐναποτεθειμένον εἴς τε τοὺς ὀδόντας καὶ τὰ παρίσθμια. Ἐνίοτε δὲ ὁ σίαλος ἐκκρίνεται τοσοῦτον ἄφθονος, ὥστε ἐν ὥρᾳ ὕπνου ἐκρέει ἐκ τοῦ στόματος.

Πολλοὶ δὲ τῶν ἀρρώστων ἕνεκα τῆς μεγάλης ὀξύτητος τῶν ἐν τῷ στόματι ὑγρῶν καὶ τῆς ζυμώσεως αὐτῶν ἢ ἕνεκα τῆς γινομένης ἀποσυνθέσεως τῶν ἐν τῷ στομάχῳ τροφῶν ἔχουσι τὴν πνοὴν ἐπὶ τοσοῦτον δυσώδη ὥστε προκαλεῖ ἀηδίαν.

Συναισθήσεις προπεπτικαί. Εἴτε ἀμέσως μετὰ τὴν λῆψιν τῶν τροφῶν εἴτε μετὰ πάροδον ἡμισείας ἢ μιᾶς ὥρας ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται βάρος κατὰ τὸν στόμαχον, ὡσεὶ ἦτο πεπληρωμένος ἀλλοτρίου σώματος, ἀλλὰ τὸ αἴσθημα τοῦτο δὲν εἶναι πάντοτε ἀπατηλόν, διότι δύναται νὰ ἐπέλθῃ ἕνεκα διατάσεως ἐξ ἀερίων τοῦ στομάχου, ὅτε ὁ ἄρρωστος ἀναγκάζεται νὰ χαλαρώσῃ τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ, ὅπως ἀναπνεύσῃ εὐκολώτερον. Ἔτι δὲ ἐπέρχονται ἐρυγαί, τὸ πρόσωπον ἐρυθροῦται, αἱ ἀρτηρίαι σφύζουσιν, αἰσθάνεται τὴν κεφαλὴν βαρεῖαν καὶ ἔχει ὑπνηλίαν.

Συναισθήσεις κατὰ τὴν πέψιν ἢ μετ' αὐτήν. Συναισθήσεις ἐπώδυνοι. Τινὲς τῶν ἀρρώστων πλὴν τοῦ συναισθήματος τοῦ βάρους κατὰ τὸν στόμαχον οὐδόλως ἢ ἐλαχίστους πόνους αἰσθάνονται κατὰ τὴν πέψιν· ἄλλοι ὅμως ἔχουσι πόνον καὶ μάλιστα λίαν ἰσχυρόν, ὅστις ἐπέρχεται κατὰ παροξυσμούς, ὧν ἡ διάρκεια ποικίλλει μεταξὺ δευτερολέπτων μέχρι λεπτῶν τινων·

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὁ γαστραλγικὸς οὗτος παροξυσμός, καί περ σπανιώτατα, ὅμως δύναται νὰ διαρκέσῃ καὶ μετὰ τὴν πέψιν μέχρι τοῦ ἑτέρου γεύματος τοῦ ἀρρώστου. Ὁ δὲ χαρακτὴρ τοῦ πόνου εἶναι διάφορος· ἄλλοτε εἶναι βύθιος, ἄλλοτε νυγματώδης κατὰ παροξυσμοὺς καὶ ἄλλοτε καίων ἢ δάκνων.

Ἡ δὲ ἐπιγάστριος χώρα τῇ πιέσει παρατηρεῖται λίαν εὐαίσθητος· ἡ μεθοδικῶς ὅμως καὶ ἐπὶ εὐρείας ἐπιφανείας τελουμένη πίεσις κατὰ τὸν παροξυσμὸν δύναται νὰ καταπαύσῃ τὸν πόνον. Πλὴν δὲ τῆς διατάσεως τοῦ στομάχου οὐχὶ σπανίως διὰ τῆς ἐξετάσεως εὑρίσκονται ἅπαντα τὰ σημεῖα τοῦ ἀνευρυσμοῦ αὐτοῦ.

Οἱ δὲ μετὰ τὴν πέψιν τῶν τροφῶν ἐν τῷ στομάχῳ ἐπερχόμενοι πόνοι ἔχουσι τοὺς αὐτοὺς χαρακτῆρας πρὸς τοὺς ἐν ὥρᾳ πέψεως ἐπερχομένους, ἀλλ' ἐνίοτε ἔχουσι τοιαύτην ἔντασιν, ὥστε ἐπέρχονται ψυχροὶ ἱδρῶτες, ἔκλυσις τῶν δυνάμεων καὶ λιποθυμίαι. Οἱ δὲ πόνοι οὗτοι οἱ πολλὰς ὥρας μετὰ τὴν στομαχικὴν πέψιν ἐπερχόμενοι εἰσὶν ἀναμφιβόλως ἐντερικοί.

Ἐκ δὲ τῆς ἀνωμάλως τελουμένης πέψεως ἐν τῷ στομάχῳ πλὴν τῶν ἀνωτέρω φαινομένων ἐπέρχονται ἄλλα ἐπίσης σπουδαῖα, ἅτινα ἀνήκουσιν εἰς τὸν τρόπον τῆς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον βραδείας ἢ ταχείας ἀποκρίσεως τῶν ἐν τῷ στομάχῳ περιεχομένων θρεπτικῶν οὐσιῶν.

Αἱ ὁδοὶ δέ, δι' ὧν δύναται ὁ στόμαχος νὰ κενωθῇ, εἰσὶν ὁ οἰσοφάγος καὶ τὰ ἔντερα.

Συνηθέστατα δὲ ὅταν αἱ τροφαὶ εἰσὶν ἐρεθιστικαὶ ἢ τοσοῦτον ἄφθονοι, ὥστε νὰ ὑπάρχῃ δυσαναλογία τῆς πεπτικῆς τοῦ στομάχου δυνάμεως, ἐπέρχονται κατὰ τὸ τέλος τοῦ γεύματος ναυτιάσεις μετὰ καταφανοῦς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον κακουχίας.

Ἡ δὲ ναυτιώδης αὕτη κατάστασις, ὁτὲ μὲν ἀποτελεῖ τὸ μόνον νοσηρὸν φαινόμενον, ὁτὲ δέ, ὅπερ καὶ συνηθέστερον, παρακολουθεῖται βραδύτερον ὑπὸ ἐμέτου. Τότε ἡ κακουχία αὐξάνει, ἐπέρχεται ἔκλυσις τῶν δυνάμεων, τὰ ἄκρα ψύ-

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χονται, ὁ σφυγμὸς ἀποβαίνει μικρὸς καὶ διὰ κινήσεών τινων τῶν κοιλιακῶν τοιχωμάτων ὁ ἄρρωστος ἀποβάλλει τὰς τροφάς, ἃς πρὸ μιᾶς ἢ καὶ πλειοτέρων ὡρῶν ἔλαβεν.

Ἡ δὲ μετὰ μακρὸν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον χρόνον ἐμφάνισις τοῦ ἐμέτου ἀπὸ τῆς λήψεως τῶν τροφῶν ἀποτελεῖ κατὰ τὸν Beau διακριτικὸν σημεῖον τῆς δυσπεψίας ἀπὸ τῆς χρονίας γαστρίτιδος, διότι εἰς τὴν τελευταίαν ὁ ἔμετος ἐπέρχεται σχεδὸν πάντοτε ἀμέσως μετὰ τὴν λῆψιν τῶν τροφῶν.

Ἡ δὲ φύσις τῶν ἐμεσμάτων εἶναι διάφορος ἀναλόγως τοῦ χρόνου τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἐμέτου μετὰ τὴν λῆψιν τῶν τροφῶν. Ἐὰν δηλ. ὁ ἔμετος ἐπῆλθεν ἀμέσως μετὰ τὴν εἰσφορὰν τῶν τροφῶν ἐν τῷ στομάχῳ καὶ πρὶν ἀρχίσῃ ἡ ἐργασία τῆς πέψεως, τότε τὰ ἐμέσματα συνίστανται ἐκ τροφῶν σχεδὸν φυσικῶν ἢ κατά τι ἠλλοιωμένων ἐκ τῆς ἀναμίξεως τούτων μετὰ τοῦ σιάλου, ἐν ᾧ τὰ ἐμέσματα τῶν ἐπερχομένων ἐμέτων μετὰ πολλὰς ὥρας, ἀφ' ὅτου ὁ ἄρρωστος ἔλαβε τὰς τροφάς, συνίστανται ἐξ οὐσιῶν ἡμιπέπτων ἢ ἐν ἀρχομένῃ σαπρᾷ ἀποσυνθέσει εὑρισκομένων. Πλὴν δὲ τούτου δυνατὸν ταῦτα νὰ περιέχωσιν τὰς ἐκ τοῦ στομάχου ἐκκρινομένας οὐσίας εἴτε κατὰ φύσιν, ἀλλ' ἐν ἀφθονίᾳ, εἴτε ἠλλοιωμένας καὶ ἀναμεμιγμένας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μετὰ βλέννης ἢ ἐνίοτε μετὰ χολῆς, χυθείσης ἐν τῷ στομάχῳ ἕνεκα συσπάσεως τοῦ δωδεκαδακτύλου. Εὑρίσκονται δὲ συνήθως ἐν τοῖς ἐμέσμασιν ἐκ τῶν ἐκκρίσεων τοῦ στομάχου τὰ ὀξέα ἐν ἀφθονίᾳ, ὡς τὸ χλωροϋδρικὸν ὀξὺ καὶ τὸ γαλακτικὸν ὀξύ· ἀλλὰ πλὴν τούτων καὶ τὰ ὀξέα τὰ ἐξ ἀποσυνθέσεως τῶν τροφῶν προερχόμενα, ὡς τὸ γαλακτικὸν ὀξὺ εἰς μεγαλητέραν ποσότητα ἢ ἐν φυσιολογικῇ καταστάσει, ὅταν ἦναι ἀποτέλεσμα ἀρχομένης πέψεως ἀμυλούχων οὐσιῶν, ἢ τὸ βουτυρικὸν καὶ ὀξικὸν ὀξύ, προερχόμενα ἐκ διαφόρων ἀντιδράσεων, ἃς ὑφίστανται αἱ ὑδατανθρακοῦχοι οὐσίαι.

Ὅτε δὲ ὁ ἔμετος ἐπέρχεται κατὰ τὴν πρωΐαν, τότε τὰ ἐμέσματα συνίστανται ἐξ ὑγροῦ ὑδατώδους, κολλώδους ἢ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γλοιώδους, ἐν ᾧ δυνατὸν ἐνίοτε νὰ εὑρεθῶσι καὶ τροφαὶ ἄπεπτοι. Τὸ δὲ εἶδος τοῦτο τῆς γαστρορροίας, διότι ἡ ποσότης τῶν τοιούτων ὑγρῶν εἶναι ἐνίοτε λίαν ἄφθονος, οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει πρὸς τὴν χρονίαν γαστρίτιδα τῶν οἰνοποτῶν· ὅπως δὲ διακριθῇ ταύτης, πρέπει νὰ ἀποβλέψῃ τις εἰς τοὺς ὅρους τοὺς συντελοῦντας εἰς ἀνάπτυξιν ἑκάστης τούτων τῶν παθήσεων.

Τέλος δὲ εὑρίσκονται ἐνίοτε ἐν τοῖς ἐμέσμασι τῶν δυσπεπτικῶν φυτικὰ παράσιτα, ὡς τὸ oidium albicans, liptothris buccalis, cryptococus cerevisca, sarcina ventriculi. Ἀλλὰ ταῦτα οὐδένα ἰδιάζοντα λόγον ἔχουσι πρὸς τὴν ἐν λόγῳ νόσον· διότι τὰ μὲν δύο πρῶτα παραγόμενα ἐν τῷ στόματι εὑρίσκονται ἐν τῷ στομάχῳ, ἀφ' οὗ πρότερον κατεπόθησαν, τὸ δὲ τρίτον παράγεται ἐξ οἱασδήποτε σακχαρούχου ἀποσυνθέσεως καὶ τὸ τέταρτον εἶναι κοινὸν εἰς πάντα τὰ χρόνια τοῦ στομάχου νοσήματα καὶ ἰδίᾳ εἰς τὸν ἀνευρυσμὸν αὐτοῦ.

Τὰ δὲ ὑδατώδη ἐμέσματα καὶ μάλιστα ἐν ἀφθονίᾳ ὑγρῶν εἰσὶ λίαν σπάνια· ἐπειδὴ δὲ ἐπέρχονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς πεπαλαιωμένην δυσπεψίαν, καθ' ἣν οὐδεμία θεραπεία ἐγένετο ἢ, ἐὰν ἐνηργήθη τοιαύτη, ἦτο ἀτελής, τούτου ἕνεκα δύνανται νὰ θεωρηθῶσι καὶ μάλιστα ἐὰν οἱ ἔμετοι ἐπέρχωνται συχνάκις, ὡς πρόδρομα ὀργανικῶν ἀλλοιώσεων καὶ ἰδίᾳ ἀρχομένης ἀσιτίας. Κατ' ἀντίθεσιν δὲ τούτων εἴς τινας μορφὰς τῆς δυσπεψίας παρατηρεῖται συνηθεστέρα ἡ δι' ἀναγωγῶν ἀποβολὴ μικρᾶς ποσότητος τοιούτων ὑγρῶν· ἐπειδὴ δὲ τὰ ὑγρὰ ταῦτα περιέχουσιν ἄφθονον ποσότητα ὀξέων, παράγεται κατὰ τὴν διὰ τοῦ οἰσοφάγου διάβασιν αὐτῶν αἴσθημα καύσεως λίαν ἐπίπονον, ἤτοι ἡ πύρωσις. Τὸ αἴσθημα δὲ τοῦτο τῆς πυρώσεως δὲν περιορίζεται μόνον κατὰ τὸν οἰσοφάγον, ἀλλὰ γίνεται αἰσθητὸν καὶ εἰς τὸν φάρυγγα, ἐν δὲ τῷ στόματι ἐκδηλοῦται δι' ὀξύτητος, ἥτις καθίσταται ἐνίοτε λίαν ὀχληρὰ εἰς τὸν ἄρρωστον.

Εἰς δὲ τὸν ἔμετον τῶν ὑγρῶν, ὡς καὶ εἰς τὰς ἀναγω-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γάς, ὁ Leven ἀποδίδει μεγάλην σπουδαιότητα, διότι δι' αὐτῶν ἀποδεικνύεται, ὡς αὐτὸς φρονεῖ, ὅτι εἰς πλείστας περιπτώσεις δυσπεψίας δὲν πρόκειται μόνον περὶ λειτουργικῶν τοῦ στομάχου διαταράξεων, περὶ ἀτελῶν πέψεων ἢ κακῆς φύσεως πεπτωνῶν, ἀλλὰ περὶ ὑπεραιμίας τοῦ βλεννογόνου τοῦ στομάχου, ἐξ ἧς τὰ συμπτώματα ταῦτα προέρχονται· ἡ δὲ ὑπεραιμία αὕτη αὐξάνει ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ, ὃν προκαλοῦσιν αἱ τροφαὶ εἰς τὸν στόμαχον, ἐξ οὗ ἡ παραγωγὴ τῶν ὑγρῶν, ἅτινα, ὄντα ὁτὲ μὲν ὀξέα, ὁτὲ δὲ οὐδέτερα ἢ ἐνίοτε ὑφάλμυρα, ἀποβάλλονται διὰ τοῦ ἐμέτου.

Πρὸς δὲ τοῖς ἐμέτοις καὶ ἀναγωγαῖς παρατηροῦνται συχνάκις εἰς τοὺς δυσπεπτικοὺς ἐρυγαὶ ἐπανειλημμέναι καὶ πολλάκις λίαν ὀχληραί, δι' ὧν ἀποβάλλονται τὰ ἐν τῷ στομάχῳ ἀναπτυσσόμενα ἀέρια. Ἐπέρχονται δὲ αὗται εἴτε ἀμέσως μετὰ τὸ γεῦμα εἴτε κατὰ τὸ τέλος τῆς πέψεως καὶ ἐνίοτε μάλιστα, ὅτε αὕτη τελείως ἔχει ἀποπερατωθῆ. Αἱ δὲ ἐρυγαὶ ἄλλοτε μὲν γίνονται εὐκόλως καὶ ἄνευ οὐδενὸς πόνου, ἄλλοτε δὲ συνοδεύονται ὑπὸ αἰσθήματος ἐπιπόνου κατὰ τὸν οἰσοφάγον καὶ φάρυγγα, ὅπερ προξενεῖ καταφανῆ στενοχωρίαν.

Τὰ δὲ ἀποβαλλόμενα διὰ τῶν ἐρυγῶν ἀέρια συνήθως εἰσὶν ἄοσμα καὶ μάλιστα ὅτε ὑπάρχουσιν ἄφθονα ἐν τῷ στομάχῳ, σπανιώτερον ἔχουσι τὴν ὀσμὴν τῶν πεπτομένων τροφῶν καὶ ἔτι σπανιώτερον, ὅταν ὑπάρχῃ ἀποσύνθεσις τούτων ἐν τῷ στομάχῳ, εἰσὶ κάκοσμα.

Ἡ δὲ κατάστασις τῶν ἐντέρων εἰς τοὺς δυσπεπτικοὺς ἐκδηλοῦται συνήθως διὰ δυσκοιλιότητος, ἣν διαδέχεται ἐνίοτε διάρροια. Ἐπέρχεται δὲ ἡ δυσκοιλιότης τὸ μὲν ἐξ ἀνεπαρκείας τῶν ἐντερικῶν ἐκκρίσεων, τὸ δὲ ἐξ ἀφθόνου ἀναπτύξεως ἀερίων ἐν τοῖς ἐντέροις, ὅτε, διατεινόμενα ταῦτα ὑπερβαλλόντως, ἀποβάλλουσι βαθμηδὸν τὴν συσταλτικότητα αὐτῶν. Ἀλλ' ἐὰν ἡ πνευμάτωσις καθίσταται οὕτως αἰτία τῆς δυσκοιλιότητος, δὲν εἶναι σπάνιον αὐτὴ ἡ δυσκοιλιότης νὰ χρησιμεύσῃ ὡς αἰτία παραγωγῆς δυσπεψίας.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Οὕτω δέ τις, μὴ ἐπειγόμενος ἕνεκα ἐλαφρᾶς δυσκοιλιότητος εἰς ἀποπάτησιν ἢ ἀναβάλλων τὴν ἐκτέλεσιν τῆς τοιαύτης ἀνάγκης δι' οἱονδήποτε λόγον, δίδει ἀφορμὴν σχηματισμοῦ μικρᾶς ποσότητος ἀερίων, τὰ ὁποῖα αὐξάνουσιν ἔτι μᾶλλον καὶ ἐκ τῶν δυναμένων νὰ παραχθῶσιν ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν τροφῶν ἐν τοῖς ἐντέροις· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ μετεωρισμὸς τῆς κοιλίας καθίσταται μείζων, ἐπίσης καὶ ἡ δυσκοιλιότης ὥστε ὁ ἄρρωστος μάτην ἐπιχειρεῖ ἐπανειλημμένως νὰ ἀποπατήσῃ· μένοντα δὲ ἐν τοῖς ἐντέροις τὰ κόπρανα ἐπὶ ἡμέρας πολλὰς καθίστανται αἰτία αἱμορροϊδικῶν ὄγκων, οἵτινες νέον κώλυμα προσθέτουσιν εἰς τὴν ἀποπάτησιν. Ἐκ δὲ τῆς καταστάσεως ταύτης βαθμηδὸν ἡ διατάραξις τῆς λειτουργίας τῶν ἐντέρων αὐξάνει καὶ ἐπέρχεται δυσπεψία οὕτως εἰπεῖν κοπρανώδης καὶ ἰδία τοῦ κώλου, εἰς ὃ συνήθως εὑρίσκονται τὰ κόπρανα ἐνσφηνωμένα.

Ἡ διάρροια δὲ εἰς τοὺς δυσπεπτικοὺς παράγεται εἴτε ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ γιγνομένου ἐξ αὐτῆς τῆς δυσκοιλιότητος, εἴτε ἐκ τοῦ παραγομένου ἐν τοῖς ἐντέροις ὑπ' αὐτῶν τούτων τῶν τροφῶν, ὅτε ἐξ ἀρχῆς ἐπέρχεται τοιαύτη. Ὑπάρχουσι δὲ δυσπεπτικοὶ εἰς οὓς ἡ ἐλαχίστη τροφὴ προκαλεῖ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀποπατήσεως, ὅτε σχεδὸν παρατηρεῖται ἀληθὴς λειεντερία, διότι τὰ κόπρανα συνίστανται ἐκ τροφῶν μὴ πεφθεισῶν ἐντελῶς ἢ ἐκ τεμαχίων δυσπέπτων οὐσιῶν καὶ ἐνίοτε καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν καθαρῶς πεπτικῶν ὑγρῶν. Τὸ δὲ εἶδος τοῦτο τῆς διαρροίας ἀποδεικνύει ὅτι ἡ δυσπεψία εἶναι κυρίως ἐντερική· ἐπειδὴ δὲ ἐκ ταύτης παραβλάπτεται ἡ καθολικὴ θρέψις, πρέπει πάντοτε νὰ λαμβάνηται ὑπὸ σπουδαίαν ἔποψιν.

Ἀλλὰ καὶ ἡ μετὰ δυσκοιλιότητος ἐπαμειβομένη διάρροια ἐνίοτε εἶναι τοσοῦτον διαρκής, ὥστε ἐπιφέρει κατάπτωσιν τῶν δυνάμεων, ἐξάνθλησιν καθολικὴν καὶ ὁ ἄρρωστος, μὴ ἐλπίζων τὴν θεραπείαν αὐτῆς, ἀποβαίνει εἰς ἄκρον μελαγχολικός. Ἐν γένει δὲ κατὰ τῆς διαρροίας τῆς ἐκ δυσπεψίας προερχομένης ὁ ἰατρὸς πρέπει νὰ ἐνερ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γήσῃ ἀμέσως κατ' αὐτῆς ταύτης τῆς δυσπεψίας, διότι, ἐὰν ζητήσῃ τὴν καταπολέμησιν τοῦ συμπτώματος καὶ οὐχὶ αὐτῆς τῆς παθήσεως, ἐξ ἧς προέρχεται, δύναται νὰ ἐξαντλήσῃ ἅπαντα τὰ εἰδικὰ φάρμακα ἄνευ ἰάσεως τοῦ ἀρρώστου.

Συμπτώματα γενικά. Ταῦτα εἰσὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς διαταράξεως τῆς λειτουργίας τῆς πέψεως ἐπὶ τοῦ καθόλου ὀργανισμοῦ· διότι σπανίως τὰ συμπτώματα τῆς δυσπεψίας περιορίζονται ἀποκλειστικῶς εἰς τὸν πεπτικὸν σωλῆνα· τὸ πλῆθος τῶν νεύρων, ἅτινα οὗτος δέχεται, καὶ ἡ παρουσία τῶν ἰδίων γαγγλίων καθιστῶσιν αὐτὸν κέντρον αἰσθητικότητος τοῦ ὀργανισμοῦ τοιοῦτον, ὥστε οἱαδήποτε τούτου βλάβη ἐπιδρᾷ ἀντανακλαστικῶς καὶ ἐπὶ πολλῶν ἄλλων συστημάτων· ἀλλὰ πλὴν τούτου δὲν δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν καὶ τὴν ἀναπτυσσομένην ἐνίοτε αὐτοδηλητηρίασιν, καθ' ἃ ἐν τοῖς περὶ ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου ἐμνήσθημεν. Ἡ σπουδὴ δὲ τῶν γενικῶν συμπτωμάτων εἶναι τοσοῦτον ἐνδιαφέρουσα, καθ' ὅσον πολλάκις ὑπάρχουσι λίαν ἔντονα, ὁ δὲ ἄρρωστος, παραβλέπων ὁλοτελῶς τὴν γαστρικὴν ἢ ἐντερικὴν πάθησιν, αἰτιᾶται μόνον αὐτὰ καὶ περὶ τούτων ἰδίᾳ ζητεῖ τὴν συνδρομὴν τοῦ ἰατροῦ.

Σ υ μ π τ ώ μ α τ α ἐ κ τ ο ῦ ν ε υ ρ ι κ ο ῦ σ υ σ τ ή μ α τ ο ς. Τὸ ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ νευρικοῦ συστήματος παρατηρούμενον συνηθέστερον σύμπτωμα εἰς τοὺς δυσπεπτικοὺς καὶ ἰδίᾳ εἰς νευρασθενικοὺς εἶναι ἡ δύσπνοια εἴτε ὑπάρχουσα μετὰ διατάσεως τοῦ στομάχου ἕνεκα ἀναπτύξεως ἀερίων εἴτε μή. Ἐπέρχεται δὲ αὕτη συνήθως μετὰ τὸ γεῦμα μίαν ἢ καὶ δύο ὥρας, ὅτε ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται ἰσχυρὰν κατὰ τὸ στῆθος πίεσιν, ἥτις δύναται νὰ φθάσῃ καὶ μέχρις αἰσθήματος πνιγμονῆς· ἔτι δ' ἔχει βάρος κατὰ τὸ ἐπιγάστριον καὶ αἴσθημα περισφίγξεως τοῦ λάρυγγος ἰσχυρόν, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει μετὰ σπασμοῦ καὶ ἄνευ αὐτοῦ τῆς γλωττίδος, γ α σ τ ρ ο ε π ι γ λ ω τ ι δ ι κ ὴ α ὔ ρ α. Ἐν ᾧ δὲ ὁ ἄρρωστος ἀναπνέει βραδέως μετὰ βαθέων εἰσπνοῶν, οὐχὶ σπανίως ἐπέρχεται βὴξ διακεκομ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μένος, ξηρὸς καὶ ἐπώδυνος· ἐνίοτε ἡ φωνὴ καθίσταται βραγχνώδης καὶ σπανιώτατα ἐπέρχεται καὶ παντελὴς ἀφωνία. Ἀλλὰ πρὸς τούτοις συνυπάρχουσι πολλάκις καὶ φαινόμενα ἐκ μέρους τῆς καρδίας, ἤτοι ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται βάρος κατὰ τὴν καρδιακὴν χώραν, ὅπερ ἐνίοτε ἐκδηλοῦται διὰ πόνου ἰσχυροῦ· ἔτι δὲ αἰτιᾶται πόνους κατὰ τὸ στέρνον, τὰ μεσοπλεύρια διαστήματα, ἰδίᾳ κατὰ τὸ ἀριστερὸν τοῦ θώρακος μέρος καὶ κατὰ τὴν ῥάχιν, ἐξ ὧν ἐπέρχονται λιποθυμίαι, κατάπτωσις τῶν δυνάμεων καὶ ἐνίοτε συγκοπή. Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην ἐξετασθῇ ὁ σφυγμός, εὑρίσκεται ταχὺς καὶ ἐνίοτε διαλείπων. Ἡ εἰκὼν τῶν νοσηρῶν τούτων ἐκδηλώσεων ἐπέρχεται εἴς τινας τοσοῦτον πλήρης ὥστε τινὲς τῶν συγγραφέων, ὡς ὁ Beau, παρήγαγον διαφόρους ποικιλίας ψευδοκυνάγχης. Πάντα δὲ ταῦτα τὰ φαινόμενα ὁτὲ μὲν ἄρχονται, ὁτὲ δέ, ὅπερ καὶ συνηθέστερον, λήγουσι διὰ χασμῶν ἰσχυρῶν καὶ παρατεταμένων, δι' ἀποβολῆς ἀφθόνων ἀερίων ἄνωθέν τε καὶ κάτωθεν καὶ ἐνίοτε διὰ δακρυρροίας.

Καί τοι δὲ τὰ ἀνωτέρω φαινόμενα διαρκοῦσι συνήθως, ἐφ' ὅσον καὶ ἡ πέψις, οὐχ ἧττον οὐ μόνον ἐμβάλλουσι τὸν ἄρρωστον εἰς ἄκραν ἀνησυχίαν, ἀλλὰ καὶ τὸν ἰατρὸν δύνανται νὰ ἀποπλανήσωσιν, ἐκλαμβάνοντα αὐτὰ ὡς πάθησιν τῶν πνευμόνων ἢ τῆς καρδίας, ἐὰν μὴ ἐξετάσῃ ἐπισταμένως καὶ ἀνεύρῃ τὴν ἀρχικὴν αἰτίαν, ἐξ ἧς ταῦτα παράγονται, ἤτοι τὴν δυσπεψίαν.

Πολλοὶ τῶν δυσπεπτικῶν μετὰ τὸ πέρας ἑκάστου γεύματος ἔχουσι τὸ πρόσωπον ἐρυθρὸν ἐξ ἐλαφρᾶς τούτου ὑπεραιμίας προερχομένης ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ στομάχου ἐπὶ τῶν ἀγγειοκινητικῶν νεύρων. Ἐὰν δὲ ἡ ἐνέργεια αὕτη εἶναι ἰσχυροτέρα, τότε ἐπέρχεται κατὰ βαθμόν τινα ὑπεραιμία τοῦ ἐγκεφάλου, ἥτις ἐκδηλοῦται δι' ὑπνηλίας. Τινὲς δὲ ἔχουσι τοσοῦτον ἀκατάσχετον τὴν πρὸς τὸν ὕπνον ἐπιθυμίαν, ὥστε μεθ' ὅλας τὰς προσπαθείας, ἃς καταβάλλουσιν, ἀδυνατοῦσι νὰ ἀποφύγωσιν αὐτὸν καὶ καταλαμβάνονται ὑπὸ τοῦ ὕπνου εἴτε ἐπὶ τῆς κλίνης,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἴτε ἐπὶ ἀνακλίντρου, εἴτε καὶ ἐπὶ καθίσματος ἐὰν εὑρεθῶσιν· ἐν ᾧ ἕτεροι χωρὶς νὰ κοιμῶνται ἔχουσι τὴν διάνοιαν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἐσκοτισμένην καὶ εὑρίσκονται ἐν ἡμικωματώδει καταστάσει.

Ὑπάρχουσιν ὅμως δυσπεπτικοί, ἔχοντες ἐλαχίστην διάθεσιν πρὸς ὕπνον, ἐὰν δὲ μετὰ ὥρας ταραχῆς καὶ ἀγωνίας κατορθώσωσι νὰ κοιμηθῶσιν, ὁ ὕπνος αὐτῶν εἶναι βραχὺς καὶ διακόπτεται ὑπ' ὀνείρων φοβερῶν καὶ ἐφιάλτου.

Εἰς προκεχωρηκυῖαν τῆς δυσπεψίας περίοδον καὶ μάλιστα εἰς ὀργανισμοὺς νευρασθενικοὺς ἀντὶ τῶν ἀγγειακῶν συμπτωμάτων δυνατὸν νὰ ἐπέλθῃ καθολικὴ τῆς κυκλοφορίας διατάραξις, ἤτοι ἀληθὴς πυρετός, ὅστις ἢ ἐπανέρχεται καθ' ἑκάστην κατὰ τὰς αὐτὰς ὥρας καὶ ἰδίᾳ μετὰ μεσημβρίαν καὶ πρὸς τὴν ἑσπέραν, ἢ ἔχει τὸν τύπον τοῦ ἀμφημερινοῦ διαλείποντος. Ἕκαστος δὲ πυρετικὸς παροξυσμὸς ἀποτελεῖται ἄλλοτε μὲν ἐκ τριῶν σταδίων, ἤτοι τοῦ ῥίγους, τῆς θερμότητος καὶ τῶν ἱδρώτων, ἄλλοτε δὲ ἐξ ἑνὸς καὶ μόνου καὶ συνήθως τοῦ ῥίγους.

Ἡ δὲ πυρετικὴ αὕτη κατάστασις, ἐκδηλουμένη εἰς καχεκτικοὺς καὶ ἔχοντας τὸν γαστρικὸν τῆς δυσπεψίας βῆχα, δύναται νὰ καταστῇ αἰτία συγχύσεως τῆς δυσπεψίας πρὸς ἀρχομένην φυματίωσιν.

Πρὸς δὲ τούτοις εἷς τινας τῶν δυσπεπτικῶν παρατηρεῖται βαθεῖα τῆς αἰσθητικότητος διατάραξις, διότι πλὴν τοῦ νευρικοῦ συστήματος καταλαμβάνεται τὸ μυϊκὸν σύστημα καὶ αὐταὶ αἱ ἀρθρώσεις· οὕτω πρὸς τοῖς νευραλγικοῖς πόνοις κατὰ τὰ μεσοπλεύρια διαστήματα καὶ τὴν ῥάχιν αἰσθάνονται κόπωσιν καθολικὴν καὶ πόνους καθ' ὅλας τὰς ἀρθρώσεις τῶν τε ἄνω καὶ κάτω σκελῶν· ἐνίοτε δ' οὗτοι εἰσὶ τοσοῦτον ἰσχυροί, ὥστε ὁ πάσχων οἰμώζει καὶ ἀδυνατεῖ νὰ μετακινήσῃ τὰ σκέλη αὐτοῦ· ἐὰν δὲ κατὰ τὸν χρόνον, καθ' ὃν διαρκοῦσι τὰ ἀνωτέρω φαινόμενα, προσκληθῇ ἰατρός, δύναται κάλλιστα νὰ ἀπατηθῇ, ἐκλαμβάνων τοὺς τοιούτους πόνους ὡς πόνους ἀληθοῦς ῥευματισμοῦ τῶν ἀρθρώσεων. Ὅτε δὲ καταλαμβάνονται οἱ μῦς τῶν ὠμοπλατῶν, ὁ ἄρ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ρωστος ἔχει αἴσθημα βάρους ὅμοιον ὡσεὶ ἔφερε βαρὺ φορτίον ἐπὶ τῶν ὤμων. Ὡσαύτως εἰσὶ ἐπώδυνοι καὶ μάλιστα ἐπὶ χρόνον μακρὸν οἱ μῦς τοῦ αὐχένος, ἔτι δὲ οἱ μεσοσπόνδυλοι καὶ μεσοπλεύριοι καὶ συνηθέστατα οἱ τῆς ὀσφύος· τέλος δὲ ἐνίοτε καταλαμβάνονται καὶ αὐτοὶ οἱ μασητῆρες.

Εἰς δὲ τοὺς τοιούτους δυσπεπτικούς, καθ' ἃ ἀναφέρει ὁ Beau καὶ ὁ Trousseau, ἐπέρχονται ἀναισθησίαι κατὰ τὰ διάφορα μέρη τοῦ σώματος· παρετηρήθησαν δὲ αὗται κατέχουσαι διάφορα σημεῖα τοῦ δέρματος τῶν χειρῶν, καὶ ἰδίᾳ τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀντιβραχίου, ἔτι δὲ τοῦ προσώπου καὶ τῶν κάτω ἄκρων. Κατὰ δὲ τὸν Trousseau ἡ παράλυσις αὕτη τῆς αἰσθήσεως εἶναι τοιαύτη, ὥστε δύναταί τις νὰ νύξῃ ἰσχυρῶς τὸ δέρμα ἢ καὶ νὰ διαπεράσῃ καθ' ὅλην τὴν παχύτητα αὐτοῦ βελόνην χωρὶς ποσῶς νὰ ἐννοήσῃ ὁ ἄρρωστος.

Τέλος δὲ ἀναφέρομεν ὅτι καὶ συσπάσεις τῶν ἄκρων δὲν εἶναι σπάνιαι εἰς τοὺς δυσπεπτικούς· ἰδίᾳ δὲ συσπάσεις τῶν δακτύλων ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν παρετηρήσαμεν εἰς δυσπεπτικούς, οἵτινες ἔχουσιν ἀϋπνίαν καὶ διέρχονται τὰς νύκτας ἐν μεγάλῃ ταραχῇ ἄνευ διεγέρσεως τοῦ νευρικοῦ συστήματος.

Διατάραξις τῶν αἰσθητηρίων. Αἱ εἰς τὴν ὅρασιν ἐπερχόμεναι διαταράξεις εἰς πολλοὺς τῶν δυσπεπτικῶν εἰσὶ πολλαὶ καὶ ποικίλαι. Συνήθως δὲ παρατηρεῖται σμίκρυνσις τοῦ ὀπτικοῦ πεδίου, ἐλάττωσις τῆς ἐντάσεως τῆς ὁράσεως, ἔτι δὲ θάμβος τῶν ὀφθαλμῶν ἢ μόρια ἰπτάμενα πρὸ αὐτῶν. Ὁ τε Calezoweki καὶ ὁ Landolt ἀναφέρουσι δυσχρωματοψίαν, καθ' ἣν οἱ ἄρρωστοι δυσκόλως βλέπουσι τὸ ἐρυθρὸν καὶ πράσινον· μάλιστα δὲ εἰς προκεχωρηκυῖαν δυσπεψίαν οἱ ἄρρωστοι ἀποβάλλουσιν ἐντελῶς τὴν διάκρισιν τῶν δύο τούτων χρωμάτων. Ἐνίοτε δὲ ὑπάρχει σκότωμα κατὰ τὸ κέντρον, ὥστε τὸ ἐρυθρὸν καθίσταται ὁρατὸν μόνον διὰ τοῦ λοιποῦ μέρους τοῦ ἀμφιβληστροειδοῦς. Διὰ δὲ τοῦ ὀφθαλμοσκοπίου παρετήρησαν τὰ ἀντανακλαστικὰ μέσα τοῦ ὀφθαλμοῦ διαφανῆ, τὴν θηλὴν τοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀμφιβλητροειδοῦς ἐρυθρὰν ἢ φαιὰν κατὰ τὸ ἐσωτερικὸν ἥμισυ καὶ ὠχρὰν κατὰ τὸ ἐξωτερικὸν ἥμισυ. Παρετήρησαν δὲ πρὸς τούτοις ὅτι κατ' ἀρχὰς πίπτει εἰς ἀτροφίαν τὸ ἐξωτερικὸν ἥμισυ καὶ βαθμηδὸν καταλαμβάνεται ὁλόκληρος ἡ θηλή, ὥστε καθίσταται λευκή.

Εἰς δὲ τὴν ἀκοὴν συνηθέστατα παρατηροῦνται ἐμβοαὶ τῶν ὤτων, αἵτινες ἄρχονται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ τοῦ ἀριστεροῦ ὠτός. Ὅτε δὲ αἱ ἐμβοαὶ εἰσὶ κατ' ἀμφότερα τὰ μέρη, ὁ ἄρρωστος καθίσταται μελαγχολικὸς καὶ εἰς ἄκρον ἰδιότροπος. Διὰ τῆς ἐξετάσεως τοῦ βάθους τῶν ὤτων οὐδεμίαν βλάβην ἠδυνήθη νὰ εὕρῃ ὁ Menière.

Πρὸς τῇ διαταράξει δὲ τῆς ὁράσεως καὶ τῆς ἀκοῆς ἀναφέρομεν τὴν κεφαλαλγίαν καὶ τὰς σκοτοδινίας τῶν δυσπεπτικῶν.

Ἡ ἐπερχομένη κεφαλαλγία ἐκδηλοῦται κατά τε τὴν ἔντασιν καὶ ἕδραν ποικίλως. Ὁ δὲ ἄρρωστος ἔχει αἴσθημα ἀπὸ τοῦ ἁπλοῦ βάρους τῆς κεφαλῆς μέχρι τοῦ παροξυσμοῦ ἰσχυροτάτης ἡμικρανίας. Ἑδράζει δὲ ὁ πόνος ὁτὲ μὲν κατὰ τὸ μέτωπον καὶ τὰς κόγχας τῶν ὀφθαλμῶν, ὁτὲ δὲ κατὰ τὰ πλάγια τῆς κεφαλῆς ἢ τὸν αὐχένα, ἄλλοτε δὲ κατὰ τὸ ἥμισυ μόνον αὐτῆς μέρος καὶ ἄλλοτε καταλαμβάνει ὁλόκληρον τὴν κεφαλήν. Ἄρχεται δὲ ἡ κεφαλαλγία συνήθως εἰς τοὺς διελθόντας νύκτα ταραχώδη δυσπεπτικοὺς ἕνεκα ἀϋπνίας, προελθούσης ἢ ἐκ χρήσεως δυσπέπτων τροφῶν ἢ ἐξ ἐρεθισμοῦ τοῦ νευρικοῦ συστήματος ἐξ οἱασδήποτε ἀφορμῆς, ἀπὸ τῆς πρωΐας καὶ ἐξακολουθεῖ αὐξάνουσα κατὰ τὸ ἐπίλοιπον τῆς ἡμέρας. Ἀλλὰ καὶ ἡ μετὰ μεσημβρίαν ἐμφάνισις τῆς κεφαλαλγίας καὶ ἰδίᾳ ἡ ἐκδηλουμένη διὰ πόνου κατὰ τὸ ἰνίον δὲν εἶναι σπανία.

Ὁ ἴλιγγος δὲ εἶναι ὡσαύτως σύνηθες φαινόμενον εἰς τοὺς δυσπεπτικοὺς μετὰ νευρασθενείας. Ἐπέρχεται δὲ οὗτος ὁτὲ μὲν ἀμέσως μετὰ τὸ γεῦμα, ὁτὲ δὲ εἰς ὥρας καθ' ἃς ὁ στόμαχος εἶναι κενός, ὡς τὴν πρωΐαν ἢ μετὰ μεσημβρίαν. Εἴτε δὲ ὁ ἄρρωστος εἶναι κατακεκλιμένος, εἴτε ἵσταται, εἴτε βαδίζει ἔχει αἴσθημα περιστροφῆς τοιοῦτον, ὡσεὶ τὸ σῶμα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

αὐτοῦ παρεσύρετο εἰς πτῶσιν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ταχεῖαν ἀναλόγως τῶν πέριξ ἀντικειμένων, ἢ ἀντὶ τούτου ὅτε ἵσταται ἢ βαδίζει, αἰσθάνεται τὸ ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτοῦ ἔδαφος κλονιζόμενον, ἑαυτὸν δὲ ἕτοιμον νὰ πέσῃ ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἦτο γνωστὸν καὶ τοῖς ἀρχαιοτέροις ἰατροῖς, οἵτινες περιέγραφον αὐτὸ διὰ τοῦ ὀνόματος vertigo per consensum ventriculi. Ὁ δὲ Trousseau, ὅστις ἰδίᾳ τοῦτο ἐμελέτησεν, ἀναφέρει τὰ ἑξῆς·

« Αἱ σκοτοδινίαι εἰσὶν αἴσθημα ἀόριστον κενότητος τῆς κεφαλῆς, ἣ φρονεῖ ὁ ἄρρωστος ὅτι οἱ κρόταφοι αὐτοῦ εἰσὶν ἰσχυρῶς συνεσφιγμένοι ὑπὸ σιδηροῦ κρίκου. Ἐνίοτε δὲ ἔχει αἴσθημα ψύχους παγετώδους.

» Οἱ μὲν ἀφηγοῦνται ὅτι πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ὑπάρχει ὁμίχλη καὶ ὅτι τὰ ὁρώμενα ἀντικείμενα εἰσὶ κεχρωματισμένα διὰ διαφόρων χρωμάτων, τὰ ὁποῖα συγχέουσιν· ἕτεροι δὲ ἔχουσιν αἴσθημα ὡσεὶ μέγας τροχὸς μέλας ἐκινεῖτο πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος. Ἀλλ' ἡ συνηθεστέρα μορφή, ἣν ἀπαντᾷ τις, εἶναι ἡ ἐπικληθεῖσα γύρισμα (gyrosa)· ὅτε δῆλ. ὁ πάσχων εἶναι ὀρθός, τὸ πᾶν στρέφει πέριξ αὐτοῦ· ἀναγκάζεται δὲ νὰ κλείσῃ τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ νὰ μείνῃ ὅλως ἀκίνητος, διότι αἰσθάνεται τοὺς πόδας αὐτοῦ καμπτομένους ὡσεὶ μέλλει νὰ πέσῃ καὶ μάλιστα πίπτει ἐνίοτε.

» Ἐὰν δὲ εἶναι κατακεκλιμένος, νομίζει ὅτι ἡ κλίνη στρέφεται περὶ ἄξονα, διερχόμενον ἀπὸ τὴν κεφαλὴν πρὸς τοὺς πόδας, ἣ φρονεῖ ὅτι αὐτὸς ὁ ἴδιος ὑφίσταται τὴν περιστροφικὴν ταύτην κίνησιν.

» Τὰ σκοτοδινιώδη ταῦτα φαινόμενα συνοδεύονται συνήθως ὑπὸ ναυτιάσεως, ἣν οἱ ἄρρωστοι παραβάλλουσι πρὸς τὸ θαλάσσιον κακόν. Εἶναι δὲ ἡ ναυτία κατὰ τὴν ἀληθῆ σημασίαν τῆς ἑλληνικῆς λέξεως.

» Ἡ ἐλαχίστη περίπτωσις καθίσταται αἰτία τοῦ ἰλίγγου. Κιγκλίδωμα δὲ σιδηροῦν ἢ ἐκ ξύλων, περίστρωμα γραμμοποίκιλον δωματίου εἰσὶν ἱκανὰ νὰ παραγάγωσιν αὐτόν.

» Ἀρκεῖ οἱαδήποτε ἀπότομος κίνησις, ἀρκεῖ νὰ ὑψώσῃ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὴν κεφαλὴν ὁ ἄρρωστος καὶ εὐθὺς ἐπέρχεται ὁ ἴλιγγος. Ἄξιον δὲ σημειώσεως, ὅτι γενικῶς οὐδὲν αἰσθάνεται ὁ ἄρρωστος, ὅταν κύπτῃ τὴν κεφαλήν, ὅπερ συμβαίνει, ὅτε ἡ σκοτοδινία ἐξαρτᾶται ἐξ ὑπεραιμικῆς καταστάσεως τοῦ ἐγκεφάλου.»

Ὁ Sée φρονεῖ ὅτι τὸ νευρικὸν τοῦτο φαινόμενον δύναται νὰ ἀποδοθῇ εἰς ἀναιμικὴν κατάστασιν τοῦ ἀρρώστου, προελθοῦσαν ἐκ τῆς δυσπεψίας· ἀλλ' ἡ αἰτιολογία αὕτη τοῦ ἰλίγγου δὲν εἶναι ἀπόλυτος, διότι παρετηρήθη οὗτος καὶ εἰς δυσπεπτικοὺς οὔπω καταστάντας ἀναιμικούς.

Ἄξιον δὲ παρατηρήσεως εἶναι ὅτι ὁ ἄρρωστος καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἰλίγγου δὲν ἀποβάλλει τὴν συνείδησιν καὶ ἂν ἀκόμη πέσῃ ἀποτόμως ὡς κεραυνόπληκτος.

Ἐν γένει δὲ τὸ νοσηρὸν τοῦτο αἴσθημα εἶναι λίαν δυσάρεστον διὰ τὸν ἄρρωστον· μάλιστα δὲ ὅταν ὑπάρχῃ μετὰ κενότητος τῆς κεφαλῆς, τότε εἶναι οὗτος πάντοτε τεταραγμένος ἐπὶ τῷ φόβῳ, μήπως καταστῇ παράφρων.

Τὸ μὲν ἡ συνεχῶς ἐπαναλαμβανομένη κακὴ τοῦ στομάχου πέψις, τὸ δὲ ἡ ἐκ ταύτης ἐπερχομένη διατάραξις τῆς θρέψεως καὶ τὰ ἐξ ἀντανακλάσεως διάφορα τοῦ νευρικοῦ συστήματος φαινόμενα, ἐπιφέρουσι τοιαύτην τοῦ σώματος καὶ τῆς ψυχῆς ἔκλυσιν, ὥστε δύνανται πρόσωπα εὐερέθιστα καὶ ἐξηντλημένον τὸ νευρικὸν σύστημα ἔχοντα νὰ ἀποκτήσωσι κατάστασιν παραπλησίαν τῆς ὑποχονδρίας. Οὕτω δυσπεπτικοί τινες, ἀποβάλλοντες πᾶσαν πρὸς ἐργασίαν διάθεσιν σωματικὴν τε καὶ διανοητικήν, ἐπιζητοῦσι νὰ ἀνεύρωσι τὴν αἰτίαν, ἐξ ἧς παρήχθη ἡ κατάστασις αὕτη· μὴ δυνάμενοι δὲ νὰ εὕρωσι τοιαύτην, οὐδὲν ἄλλο πράττουσιν ἢ νὰ σκέπτωνται διηνεκῶς περὶ τῆς ὑγιείας αὐτῶν, ἣν πάντοτε παριστῶσιν ὑπερβολικῶς πάσχουσαν. Τούτου δὲ ἕνεκα εἰσὶ πάντοτε τεταραγμένοι, καθίστανται δύσθυμοι, σκυθρωποί, ἀποφεύγουσι τοὺς ἀνθρώπους καὶ βασανίζονται ἀκαταπαύστως ἐκ τῆς αὐτῆς ἰδέας. Ἔκτοτε δὲ φαντάζονται τὴν πάθησιν αὐτῶν σπουδαίως αὐξάνουσαν καὶ φρονοῦσιν ὅτι εἰσὶ θύματα νόσου φοβερᾶς καὶ ἀνιάτου. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει τινὲς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐξ αὐτῶν ἐνίοτε ἡ αὐτοκτονοῦσιν ἢ καθίστανται ἀληθῶς παράφρονες.

Οὐχὶ δὲ σπανίως δύνανται καὶ ὑστερικὰ φαινόμενα νὰ ἀναπτυχθῶσιν ἐκ τῆς δυσπεψίας καὶ εἰς ἀμφότερα μάλιστα τὰ φῦλα. Παράγεται δῆλα δὴ αἴσθημα πιέσεως ἐκ βάρους ὁμοίου πρὸς σφαῖραν, τὸ ὁποῖον ἀρχόμενον ἐκ τοῦ στομάχου διήκει διὰ τοῦ θώρακος μέχρι τοῦ οἰσοφάγου καὶ φάρυγγος καὶ ἐπιφέρει εἴτε δυσφαγίαν εἴτε σπασμὸν τῆς γλωττίδος. Τὸ αἴσθημα τοῦτο ὁ Beau ἀποκαλεῖ αὖραν δυσπεπτικήν, δι' ἧς ἐπέρχονται αἱ ἀντανακλαστικαὶ κινήσεις τῶν ὑστερικῶν σπασμῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ γαστρικὴ δύσπνοια εἶναι πάντοτε ἀποτέλεσμα νοσοῦντος στομάχου, ἕπεται κατὰ τὸν αὐτὸν παρατηρητὴν ὅτι ὁ ὑστερισμὸς εἶναι ἀπότοκος γαστροπαθείας.

Πρὸς τοῖς ἀνωτέρω ἡ διατάραξις τῆς λειτουργίας τῆς πέψεως μεγίστην ἐπίδρασιν ἔχει καὶ ἐπὶ τῶν διαφόρων τοῦ ὀργανισμοῦ ἐκκρίσεων. Οὕτω παρατηρεῖται ὅτι τινὲς μὲν τῶν δυσπεπτικῶν ἔχουσι τὸ δέρμα ξηρὸν καὶ λεπιδῶδες, ἄλλοι δὲ ἀφθόνους ἱδρῶτας διαρκούσης τῆς πέψεως εἴς τε τὸ πρόσωπον, τὴν ῥάχιν, τὸ στῆθος καὶ τὰς χεῖρας.

Ἡ δὲ τῶν οὔρων ἔκκρισις εἶναι καταφανῶς ἠλλοιωμένη. Συνήθως δὲ τὰ οὖρα τῶν δυσπεπτικῶν εἰσὶν ὀλίγα, βαθέως κεχρωματισμένα, ἐνίοτε θολὰ καὶ ἀφίνουσιν ἄφθονον ἐξ οὐρικῶν ἁλάτων ὑποστάθμην· ὅτε ὅμως ἡ πέψις εἶναι ἐπώδυνος καὶ ὑπάρχει διέγερσις τοῦ νευρικοῦ συστήματος, τότε ταῦτα εἰσὶν ἄφθονα, διαυγῆ καὶ ἄνευ ὀσμῆς, ἤτοι ἔχουσι τὸν χαρακτῆρα τῶν νευρικῶν οὔρων.

Παρὰ δὲ ταῖς γυναιξὶ παρατηρεῖται λευκόρροια, ἥτις παρέρχεται, ὅταν ἡ πάθησις τοῦ στομάχου ἰαθῇ.

Ἔτι δὲ ἡ δυσπεψία ἐπιδρᾷ ἐπὶ τῆς λειτουργίας τῶν γεννητικῶν ὀργάνων. Παρετηρήθη δὲ καὶ μάλιστα εἰς πρόσωπα ἀκμαίας ἡλικίας ἔλλειψις παντελὴς στήσεως ἄνευ οὐδεμιᾶς πρὸς συνουσίασιν ἐπιθυμίας, ἥτις διήρκεσεν ἐπὶ ἔτη πολλά, ἢ, ὅπερ σπανιώτερον, ἐπέρχεται ἐπώδυνος πριαπισμός, ἀλλ' ἄνευ ἀφροδισιακῆς ἐπιθυμίας· οὐχὶ δὲ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σπανίως ὡς ἐπιπλοκὴ τῆς δυσπεψίας εἶναι καὶ ἡ σπερματόρροια.

Τέλος δὲ ἀναφέρομεν περὶ τῶν φαινομένων, ἅτινα ἀναπτύσσονται ἐν τῷ ὀργανισμῷ μετὰ μακρὰν τῆς δυσπεψίας διάρκειαν.

Ὑπάρχουσι δὲ δυσπεπτικοί, εἰς οὓς οὐ μόνον δὲν ἐπέρχεται ἐλάττωσις τῆς θρέψεως καθ' ὅλην τὴν πορείαν τῆς δυσπεψίας, ἀλλ' ἀποκτῶσι καὶ ἀπατηλὴν εὐεξίαν ἕνεκα ἀναπτύξεως παχυσαρκίας. Εἴς τινας ὅμως τούτων ἐκ τῆς διαταράξεως τῆς λειτουργίας τῆς πέψεως καὶ τῶν ἐπερχομένων διαταράξεων τοῦ νευρικοῦ συστήματος παρατηρεῖται βαθμιαία ἀπίσχνανσις, ἥτις, ἀρχομένη ἐκ τῆς ἐλαττώσεως τοῦ ὑποδορείου κυτταρώδους στρώματος, καταλαμβάνει εἶτα τοὺς μῦς καὶ τοὺς διαφόρους ἱστούς, ὥστε ἐπέρχεται τῆξις ἀληθής. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει, ἐὰν μὴ ἐνεργηθῇ κατάλληλος θεραπεία ἢ, ἀφ' οὗ γείνῃ τοιαύτη, ἀποβῇ ἀνίσχυρος ἕνεκα τῆς μαρασμώδους τοῦ ὀργανισμοῦ καταστάσεως, τότε ἡ καθολικὴ ἐξάντλησις αὐξάνει ἐπὶ μᾶλλον, ὥστε δυνατὸν ἐν τέλει νὰ ἐπέλθῃ ἐξ αὐτῆς ὁ θάνατος.

Τὸ συνηθέστερον ὅμως φαινόμενον τῆς διαταράξεως τῆς πέψεως ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ εἶναι ἡ ἐπερχομένη ἀναιμία. Ὁ δὲ Beau διέκρινε τρεῖς ποικιλίας δυσπεπτικῆς ἀναιμίας· τὴν αἱμοσφαιρικήν, τὴν λευκωματικὴν καὶ τὴν ἰνικήν.

Ὁ δὲ Sée παρετήρησεν ὅτι τὸ ἐν τῷ αἵματι λεύκωμα καταστρέφεται ταχέως εἰς τὴν ἐξ ἀνεπαρκοῦς ποσότητος τροφῶν ἐπερχομένην ἀσιτίαν· ἀποτέλεσμα δὲ τούτου εἶναι ἡ ὑδραιμία, ἡ ὑδατοπληθώρα καὶ ἡ διήθησις τῶν ἱστῶν, ἐξ οὗ ἡ ἐξοίδησις τοῦ δέρματος. Περὶ δὲ τῶν αἱμοσφαιρίων καὶ τῆς ἰνικῆς φρονεῖ ὅτι ταῦτα ἐλαττοῦνται ἀναλόγως τῆς τήξεως τοῦ ὅλου ὀργανισμοῦ.

Μετὰ δὲ τὴν περιγραφὴν τῆς γενικῆς συμπτωματολογίας τῆς πρωτοπαθοῦς ἢ ἀληθοῦς δυσπεψίας θέλομεν ἀναφέρει τὰ διάφορα εἴδη, ἅτινα ἐκ ταύτης παρεδέχθημεν, περιγράφοντες τὰ συμπτώματα καὶ τὰ εἰδικὰ σημεῖα, ἅτινα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χρησιμεύουσι πρὸς διάκρισιν καὶ χαρακτηρισμὸν ἑκάστου αὐτῶν.

Δυσπεψία γαστρική, ἄτονος ἢ ἐρυγώδης, βλεννογόνος ἢ μυϊκή. Τὸ εἶδος τοῦτο τῆς δυσπεψίας ἀπαντᾷ κατὰ πάσας τὰς περιπτώσεις καθ' ἃς ὑπάρχει ἀσθενικὴ τοῦ ὀργανισμοῦ κατάστασις, γενικὴ ἀναιμία ἢ νευρασθένεια. Δι' ὃ ἐπέρχεται ὁτὲ μὲν πρωτοπαθῶς, ὡς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν νοσημάτων καὶ ἰδίᾳ τῆς χλωρώσεως, εἰς τοὺς νέους τοὺς ποιουμένους κατάχρησιν τῶν ἀφροδισίων, καὶ εἰς ἑτέρας ὁμοίας περιπτώσεις· ὁτὲ δὲ δευτεροπαθῶς, ὅτε παρατηρεῖται κατὰ τὴν πορείαν χρονίων νοσημάτων ἢ κατὰ τὴν ἀνάρρωσιν ὀξέων βαρέων, ὡς τῆς χολέρας τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ κλπ.

Ἔτι δὲ παρετήρησαν τὴν ποικιλίαν ταύτην τῆς δυσπεψίας εἰς τοὺς κατοίκους τῶν θερμῶν κλιμάτων καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὸ θέρος· ἀλλὰ περὶ τούτου φρονεῖ ὁ Gubler, ὅτι ἡ ἀνάλογος ἐλάττωσις τῆς πεπτικῆς δυνάμεως δὲν ἀποτελεῖ ἀτονικὴν δυσπεψίαν, ὡς ἡ γενικὴ τῶν δυνάμεων ἐλάττωσις εἰς τοὺς ἀναρρωνύοντας δὲν εἶναι παράλυσις.

Καί τοι δὲ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δύσκολον εἶναι νὰ προσδιορισθῶσι τὰ συμπτώματα ἑκατέρου τῶν ὑμένων τοῦ στομάχου, οὐχ ἧττον ἔχοντες ὑπ' ὄψει ἁπλοῦς τινας τύπους, δυνάμεθα μέχρι τινὸς σημείου νὰ διακρίνωμεν τὰς διαταράξεις τοῦ βλεννογόνου ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς ἀτονίας τοῦ μυϊκοῦ προερχομένων.

Ὁ δὲ βλεννογόνος τοῦ στομάχου ὑμὴν καθίσταται αἰτία πεπτικῶν διαταράξεων πρῶτον ἕνεκα τῆς ἐλαττώσεως τῆς ἐκκρίσεως τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ. Ἐπειδὴ δὲ ὁ γαστρικὸς χυμὸς οὐ μόνον ἔχει τὴν ἰδιότητα νὰ μεταποιῇ τὰς λευκωματούχους οὐσίας εἰς πεπτώνας, ἀλλὰ καὶ νὰ παρεμποδίζῃ τὴν σῆψιν αὐτῶν, τούτου ἕνεκα ἡ ἐλάττωσις τῆς ποσότητος τούτου συνεπάγει τὴν ἐν τῷ στομάχῳ σῆψιν τῶν τροφῶν, ἐξ ἧς παράγεται δυσπεψία, ἣν σηπεδονώδη ἀπεκάλεσαν ὡς χαρακτηριζομένην ἰδίᾳ ἐκ τῆς δυσώδους καὶ ἀηδοῦς ὀσμῆς, ἣν ἔχει ἡ πνοὴ τοῦ πάσχοντος κατὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὴν διάρκειαν τῆς στομαχικῆς πέψεως. Πλὴν δὲ τοῦ χαρακτηριστικοῦ συμπτώματος ἤτοι τῆς δυσώδους ἀναπνοῆς ἡ δυσπεψία αὕτη παρουσιάζει καὶ τὰ ἑξῆς· ἕνεκα τῆς μὴ μεταποιήσεως τῶν ἀζωτούχων οὐσιῶν εἰς πεπτώνην ὁ πάσχων ἐπὶ ἀρκετὸν χρόνον μετὰ ἕκαστον γεῦμα ἔχει αἴσθημα βάρους καὶ δυσφορίας κατὰ τὴν ἐπιγάστριον χώραν, ὡσεὶ ὑπῆρχεν ἐν τῷ στομάχῳ αὐτοῦ σῶμα ἀλλότριον. Εἶτα δὲ κατὰ τὸν χρόνον τῆς διαβάσεως τῶν ἠλλοιωμένων τούτων οὐσιῶν ἐκ τοῦ πυλωροῦ πρὸς τὰ ἔντερα ἐπέρχονται κωλικοὶ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἰσχυροὶ ἕνεκα τοῦ ἐρεθισμοῦ, ὃν προκαλοῦσιν. Ἐὰν δὲ ὁ μυϊκὸς τοῦ στομάχου ὑμὴν ἔχει κατὰ φύσιν, τότε ἐκ τῶν παραγομένων τούτου συσπάσεων εἰς τὰ συμπτώματα ταῦτα προστίθεται καὶ ὁ ἔμετος.

Δεύτερον ἐκ τῆς ἀλλοιώσεως τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ. Εἶναι γνωστὸν ὅτι, ὅπως ἡ πέψις γίνῃ κατὰ φύσιν, πρέπει ἡ πεψίνη νὰ ὑπάρχῃ συννηωμένη μετὰ ἀναλόγου ποσότητος γαστρικοῦ ὀξέος. Ὅταν δὲ ὁ γαστρικὸς χυμὸς ἀπολλύῃ τὴν ὀξύτητα αὐτοῦ, τότε ἐπέρχεται διατάραξις τῆς πέψεως, ἣν ὁ μὲν Chomel ἀπεκάλεσε δυσπεψίαν ἀλκαλικήν, ὁ δὲ Duzardin-Beaumetz φρονεῖ ὅτι ὀρθότερον εἶναι νὰ ὀνομασθῇ δυσπεψία ἐξ ἀνεπαρκείας τῆς ὀξύτητος τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ. Τὰ δὲ συμπτώματα τῆς δυσπεψίας ταύτης εἶναι σχεδὸν τὰ αὐτὰ πρὸς τὰ τῆς σπεδονώδους, ἀλλ' ἧττον ἔντονα.

Τρίτον ἕνεκα τῆς ὑπερμέτρου ἐκκρίσεως τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ, ἅτε συνεπιφερούσης αὔξησιν τῆς ὀξύτητος αὐτοῦ· ἡ ἐντεῦθεν ἐπερχομένη διατάραξις τῆς πέψεως καλεῖται δυσπεψία ὀξώδης. Ἐπειδὴ δὲ τὸ εἶδος τοῦτο τῆς δυσπεψίας προκαλεῖ ἐρεθισμὸν τῶν βλεννογόνων ἀδένων καὶ ὑπερέκκρισιν τούτων, ἥτις ἐκδηλοῦται διὰ τῆς ἀφθόνου ἀποχρέμψεως ἢ τῆς δι' ἐμέτου ἀποβολῆς γλίσχρων βλεννωδῶν ὑλῶν, τούτου ἕνεκα δυνάμεθα εἰς ταύτην νὰ κατατάξωμεν καὶ τὴν καλουμένην δυσπεψίαν φλεγματώδη. Τὰ δὲ συμπτώματα κατ' ἀμφοτέρας ταύτας τὰς καταστάσεις εἰσὶ τὰ ἑξῆς·

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐν ἀρχῇ ἡ ὀξώδης δυσπεψία χαρακτηρίζεται, ἐφ' ὅσον ἡ πέψις διαρκεῖ μόνον δι' αἰσθήματος θερμότητος ἐν τῷ στομάχῳ, ὅπερ καθίσταται πολλάκις λίαν ἰσχυρὸν καὶ ἐκ τῆς ἐλαχίστης διαιτητικῆς παρεκτροπῆς. Εἶτα τὸ αἴσθημα τοῦτο παρατείνεται καὶ μετὰ τὴν πέψιν καὶ πολλάκις καθ' ὅλην τὴν νύκτα, ὅτε ἐπέρχονται ἀναγωγαὶ ὀξείνων ὑλῶν, αἵτινες ἢ διήκουσι μέχρι τοῦ ἀνωτέρου μέρους τοῦ λάρυγγος ἢ καὶ ἀποβάλλονται διὰ τοῦ στόματος, ὅτε ἐγκαταλείπουσι κατὰ τὴν διαδρομὴν τοῦ οἰσοφάγου τὸ αἴσθημα τῆς θερμότητος καὶ πολλάκις τοσοῦτον ἰσχυρόν, ὥστε ἐκδηλοῦται διὰ καύσεως, καὶ καθιστῶσι τὴν γεῦσιν τοῦ ἀρρώστου ἀνυποφόρως ὄξεινον.

Βραδύτερον, καὶ μάλιστα ἐὰν ὁ ἄρρωστος ἀφεθῇ ἄνευ οὐδεμιᾶς θεραπείας, προστίθεται ἕτερον σύμπτωμα ἐπίσης ὀχληρόν, ἤτοι ὁ πόνος, ὅστις, ἐδράζων περὶ τὴν καρδιακὴν χώραν, διακρίνεται διὰ τοῦ ὀνόματος καρδιαλγία. Οὐχὶ δὲ σπανίως ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται καὶ κατὰ τὴν ῥάχιν πόνον κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἰσχυρόν, ὃν παραβάλλει πρὸς τὸ παραγόμενον αἴσθημα ἐκ τῆς διαβάσεως διὰ τοῦ οἰσοφάγου εὐμεγέθους τροφίμου μάζης. Τέλος δυνατὸν νὰ ἐπέλθωσιν ἔμετοι, οἵτινες ὁτὲ μὲν εἰσὶ σπάνιοι, ὁτὲ δὲ συχνότεροι καὶ μάλιστα οἱ κατὰ τὴν πρωΐαν ἐπερχόμενοι, δι' ὧν ἀποβάλλονται ἄφθονοι γλοιώδεις ὕλαι.

Ἀλλὰ πλὴν τῆς ἀνωτέρω αἰτίας, ἤτοι τῆς ὑπερεκκρίσεως τοῦ γαστρικοῦ ὀξέως, δύναται νὰ συντελέσῃ καὶ ἑτέρα ὅλως διάφορος πρὸς παραγωγὴν τῆς ὀξώδους δυσπεψίας· αὕτη δὲ εἶναι ἡ παρουσία τοῦ γαλακτικοῦ, τοῦ βουτυρικοῦ, τοῦ προπιονικοῦ ῥυράματος ἐν τῷ στομάχῳ· διὰ τῶν ῥυραμάτων τούτων μεταποιοῦνται αἱ σακχαροπαράγωγοι οὐσίαι εἰς γαλακτικόν, βουτυρικὸν καὶ προπιονικὸν ὀξύ. Κατὰ δὲ τοῦ εἴδους τούτου τῆς δυσπεψίας, καθ' ἃ καὶ ἀλλαχοῦ ἐμνήσθημεν, δίδονται τὰ ἀντιζυμωτικὰ φάρμακα.

Ἡ δὲ τοῦ μυϊκοῦ τοῦ στομάχου ὑμένος συνηθεστέρα ἀλλοίωσις εἶναι ἡ ἐπερχομένη ἀτροφία, ἕνεκα τῆς ὁποίας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

αἱ περισταλτικαὶ αὐτοῦ κινήσεις καθίστανται ἀσθενεῖς, ὥστε ἡ ἀνακύκλησις καὶ διάβρεξις τῶν τροφῶν ἐν τῷ στομάχῳ γίνεται ἀτελῶς. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει κατὰ τὴν πέψιν ὁ ἄρρωστος κατ' ἀρχὰς ἔχει αἴσθημα βάρους καὶ πληρώσεως τοῦ στομάχου, ὥστε ἀναγκάζεται νὰ χαλαρώσῃ τὰ ἐνδύματα αὐτοῦ, βραδύτερον δὲ ἕνεκα τῆς ἀναπτύξεως ἀερίων ἡ ὑπάρχουσα τοῦ στομάχου διάτασις γίνεται μεγαλητέρα καὶ διαρκεστέρα, ἤτοι παράγεται ἡ καλουμένη δυσπεψία ἄτονος, ἐρυγώδης ἢ φυσώδης. Χαρακτηρίζεται δὲ αὕτη διὰ τῆς παραγωγῆς γουργουρισμῶν καὶ βορβορυγμῶν ἐν τῷ στομάχῳ, ἔτι δὲ δι' ἐρυγῶν, αἵτινες, καί περ συνεχεῖς, οὐχ ἧττον ἐλάχιστα ἀνακουφίζουσι τὸν ἄρρωστον, διότι ἡ τῶν ἀερίων ἀνάπτυξις εἶναι σχεδὸν διαρκής. Ἕνεκα δὲ τῆς μεγάλης τοῦ στομάχου διατάσεως, πλὴν τοῦ αἰσθήματος τῆς γενικῆς κακουχίας, ὅπερ εἶναι κοινὸν εἰς πᾶσαν τοῦ στομάχου διατάραξιν, παράγεται ἀνώθησις τοῦ διαφράγματος, συνεπάγουσα δευτεροπαθῶς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον βαθείας διαταράξεις τῆς τε ἀναπνοῆς καὶ τῆς κυκλοφορίας· ἤτοι ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται βάρος κατὰ τὸ στῆθος, ἔχει τὴν ἀναπνοὴν δύσκολον καὶ ἐνίοτε δύσπνοιαν ἰσχυρὰν μέχρι πνιγμονῆς· ἔτι δὲ ἔχει παλμούς, τὸ πρόσωπον ἐρυθρόν, αἰσθάνεται δὲ τὴν κεφαλὴν βεβαρημένην καὶ ἔχει τάσιν πρὸς ὕπνον. Διὰ δὲ τῆς ἐξετάσεως τοῦ στομάχου πλὴν τοῦ τυμπανικοῦ ἤχου, ὅστις παράγεται διὰ τῆς ἐπικρούσεως, εὑρίσκονται πολλάκις ἅπαντα τὰ συμπτώματα τοῦ ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου, ἅτινα ἐν ἐκτάσει ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ἐμνήσθημεν.

Κλινικῶς ἡ διάκρισις τῆς βλεννογόνου ἀτόνου δυσπεψίας ἀπὸ τῆς μυϊκῆς ἀτόνου δὲν δύναται νὰ γίνῃ λίαν ἀκριβής, διότι, συμπίπτουσαι συνηθέστατα, ἔχουσι τὰ πλεῖστα τῶν συμπτωμάτων κοινά.

Δυσπεψία νευροπαθητική, ἐπώδυνος (καρδιαλγική, γαστραλγική). Ἐν ᾧ αἱ ἀνωτέρω δυσπεψίαι αἰτίαν εἶχον τὴν λειτουργικὴν διατάραξιν τοῦ βλεννογόνου καὶ μυϊκοῦ τοῦ στομάχου ὑμένος, ἡ περὶ ἧς πρόκειται δυσπεψία εἶναι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀποτέλεσμα διαταράξεως τοῦ νευρικοῦ τοῦ στομάχου συστήματος.

Περὶ τῆς κυρίως γαστραλγίας ἐμνήσθημεν ἐν ἰδίῳ κεφαλαίῳ καὶ μάλιστα ἐν ἐκτάσει· ἤδη ἀναφέρομεν περὶ τῆς νευραλγικῆς δυσπεψίας, ὅπως γίνῃ διάκρισις ταύτης ἀπ'ἐκείνης. Οἱ πόνοι τῆς γαστραλγίας ἐπέρχονται μετὰ τὴν πέψιν ἢ ὅτε ὁ στόμαχος εἶναι κενός, παύουσι δὲ ἢ μετριάζονται μετὰ τὴν εἰσφορὰν τῶν τροφῶν ἐν τῷ στομάχῳ, ἐν ᾧ τῆς γαστραλγικῆς δυσπεψίας, καθ' ἃ θέλομεν ἰδεῖ, οἱ πόνοι καθίστανται αἰσθητοί, διαρκούσης τῆς στομαχικῆς πέψεως.

Συνήθως δὲ ἡ δυσπεψία αὕτη παρατηρεῖται εἰς ἀνθρώπους ἔχοντας ἐξηντλημένον τὸ νευρικὸν σύστημα, ἢ ἔχοντας νόσον τινὰ προδιαθετικήν, ἢ μεταχειριζομένους κακῆς ποιότητος τροφάς. Ἀλλ' ἀντὶ τῶν περιπτώσεων τούτων, καθ' ἃς ἡ ἐν λόγῳ δυσπεψία δύναται νὰ θεωρηθῇ δευτεροπαθής, ἐπέρχεται ἐνίοτε καὶ ἄνευ καταφανοῦς αἰτίας καὶ τότε εἶναι πρωτοπαθής.

Ἡ ὄρεξις, καί τοι ἡ γλῶσσα εἶναι ξηρὰ καὶ ἡ γεῦσις ἄποιος, ἔχει κατὰ φύσιν, ὥστε ὁ ἄρρωστος τρώγει εὐχαρίστως κατὰ τὰς ὥρας τοῦ γεύματος· ἀλλὰ μετὰ τὴν εἰσφορὰν τῶν τροφῶν ἐν τῷ στομάχῳ, ὅτε ἄρχεται ἡ πέψις, τινὲς μὲν ἔχουσιν αἴσθημα ὀχληρὸν καὶ βραδύτερον συσπάσεις τοῦ στομάχου κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἰσχυράς, τινὲς δὲ αἰσθάνονται πόνον λίαν ἔντονον εἴτε κατὰ τὴν στομαχικὴν χώραν, εἴτε κατὰ τὴν ῥάχιν καὶ ἐνίοτε τοιοῦτον κατὰ τὸ κατώτερον ἄκρον τοῦ οἰσοφάγου, ἐξ οὗ καὶ ἡ ὀνομασία τῆς δυσπεψίας καρδιαλγική. Οὐχὶ δὲ σπανίως ἐφ'ὅσον διαρκοῦσιν οἱ καρδιαλγικοὶ οὗτοι πόνοι ἢ καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ ἄρρωστοι αἰσθάνονται στενοχωρίαν, ἀναπνέουσι δυσκόλως, ἔχουσιν ἐρυγάς, δι' ὧν ἀποβάλλουσιν ἄφθονα ἀέρια, ἔτι δ' ἔχουσι τὰ ἄκρα ψυχρὰ καὶ αἰσθάνονται γενικὴν κόπωσιν μέχρις ἐκλύσεως τῶν δυνάμεων.

Τὰ φαινόμενα ταῦτα ἐνίοτε διαρκοῦσι δι' ὅλης τῆς ἡμέρας καὶ ἐν ᾧ τείνουσι νὰ μετριασθῶσι πρὸς τὴν ἑσπέραν,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπανέρχονται ἐκ τῶν τροφῶν, ἃς λαμβάνει ὁ ἄρρωστος κατὰ τὸ δεῖπνον· παρατεινομένης δὲ οὕτω τῆς καταστάσεως ταύτης ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας, ἡ ἐξάντλησις τοῦ ἀρρώστου γίνεται καταφανεστέρα.

Δυσπεψία ἐρεθιστικὴ ἢ ὑπεραιμική. Ἐπειδὴ αἱ χημικαὶ καὶ φυσιολογικαὶ γνώσεις εἰσὶν ἀνεπαρκεῖς πρὸς ἐξήγησιν τῶν διαφόρων εἰδῶν τῆς δυσπεψίας τῶν προερχομένων ἐξ ἀνωτέρου βαθμοῦ ἐνεργείας τῶν αἰτίων, ὧν ἀνωτέρω ἐμνήσθημεν, τούτου ἕνεκα παραδεχόμεθα τὴν ποικιλίαν ταύτην, ἤτοι τὴν δυσπεψίαν ἐξ ἐρεθισμοῦ, ἥτις στηρίζεται μᾶλλον ἐπὶ κλινικῶν παρατηρήσεων ἢ ἐπὶ θεωριῶν.

Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ ἄρρωστος ἔχει αἴσθημα θερμότητος, ὅπερ ἑκάστοτε ἐκδηλοῦται μέχρις ἀλγηδόνος ἐν τῇ ἐπιγαστρίῳ χώρᾳ, ἥτις καὶ τῇ πιέσει εἶναι ἐπώδυνος. Ἡ κατάστασις αὕτη ὑπάρχει, ὅτε ὁ στόμαχος εἶναι κενός, ὅταν δὲ ὁ ἄρρωστος λάβῃ τροφάς, τότε ὁ πόνος καθίσταται ἰσχυρότατος καὶ ἐπέρχονται ναυτίαι καὶ ἔμετοι. Διὰ δὲ τοῦ ἐμέτου ἀποβάλλονται εἴτε αἱ τροφαί, ἃς ὁ πάσχων εἶχε λάβῃ, εἴτε αἱ ὑπάρχουσαι ἐν τῷ στομάχῳ βλεννώδεις ὕλαι, ἐὰν ὁ ἔμετος ἐπῆλθε μετὰ τὴν πέψιν· ἀλλὰ πλὴν τούτων ὁ Gubler ἀναφέρει ὅτι παρετήρησεν ἐμέσματα ἀληθῶς αἱματόφυρτα χρώματος ὑποστάθμης τοῦ καφέ. Εἰς τοὺς πλείστους τῶν ἀσθενῶν ἡ τοῦ στομάχου εὐαισθησία εἶναι τοιαύτη, ὥστε οὗτος οὐδὲν δύναται νὰ δεχθῇ, καὶ ἡ ἐλαχίστη ποσότης ὑγροῦ ἀρκεῖ, ὅπως προκαλέσῃ πόνους ἰσχυροὺς καὶ ἐμέτους κοπιώδεις.

Ἡ δὲ δυσπεψία αὕτη διακρίνεται τῆς ὀξώδους ἢ τῆς γαστραλγικῆς δυσπεψίας ἐκ τῆς ἐλλείψεως πολλῶν παθογνωμονικῶν σημείων· παρατηρεῖται δὲ ἰδίᾳ εἰς χλωρωτικούς, εἰς ἀναιμικοὺς καὶ εἰς τοὺς ἀναρρωννύοντας. Ἀποδίδει δὲ τὴν ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐπερχομένην συμφόρησιν ἢ ὑπεραιμίαν τοῦ βλεννογόνου τοῦ στομάχου ὁ Nonat εἰς τὴν κατάχρησιν εὐχύμων καὶ ἐρεθιστικῶν τροφῶν, ὡς καὶ τονικῶν φαρμάκων, ἂν ποιοῦσι συνήθως οἱ τοιοῦτοι πάσχοντες.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τέλος δὲ ἀναφέρομεν ὅτι τινὲς κατατάττουσιν εἰς τὰς δυσπεψίας φλεγμονάς τινας τοῦ στομάχου, ἐξ ὧν ἀποτελοῦσιν ἰδίαν ποικιλίαν ἣν ὀνομάζουσι δυσπεψίαν καταρροϊκὴν ἢ κατάρρουν τοῦ στομάχου. Τὴν δὲ χρονίαν τοῦ στομάχου φλεγμονήν, ἥτις εἶναι κοινοτάτη μάλιστα εἰς τοὺς καταχραστὰς τῶν πνευματωδῶν ποτῶν, οὐδεὶς ἀρνεῖται, ἀλλ' αὕτη ἔχει διαγεγραμμένας ἀνατομικὰς ἀλλοιώσεις καὶ ἰδίαν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον συμπτωματολογίαν ὥστε νὰ μὴ συγχέηται πρὸς τὰς κοινὰς δυσπεψίας.

Δυσπεψία κατὰ τὰς ἡλικίας. 1) Δυσπεψία τῶν νεογνῶν. Αἱ τοῦ πεπτικοῦ συστήματος διαταράξεις παρὰ τοῖς παισὶ εἰσὶν ἐπίσης συνήθεις, ὡς καὶ παρὰ τοῖς ἐνήλιξι, μάλιστα δὲ παρὰ τῇ βρεφικῇ ἡλικίᾳ εἰσὶ συνηθέστατα.

Ἐκ τῶν προγενεστέρων συγγραφέων τῶν ἐνασχοληθέντων εἰς τὰς διαταράξεις τῆς πέψεως ὀλίγιστοι ποιοῦνται μνείαν ἰδίᾳ περὶ τῆς δυσπεψίας τῶν παίδων· ἐκ δὲ τούτων ὁ Valleix λέγει τὰ ἑξῆς· « Ἡ παιδικὴ ἡλικία δὲν διαφεύγει τὴν δυσπεψίαν. Τὰ βρέφη ταχέως προσβάλλονται. Παρ' αὐτοῖς ἀντικαθίσταται εἶτα ἡ δυσπεψία διὰ νοσηρῶν φαινομένων, ἅτινα προσελκύουσι τὴν προσοχὴν τοῦ ἰατροῦ καὶ ὠθοῦσιν αὐτὸν εἰς φάρμακα, ὧν ἡ ἐνέργεια προσκόπτει ἐναντίον τοῦ σκοπέλου τῆς παιδικῆς θεραπευτικῆς, ἤτοι τῆς ἀδυναμίας. » Ὁ δὲ Beau ὑποδεικνύει τὸν ἀπογαλακτισμὸν ὡς τὴν συνηθεστάτην αἰτίαν τῆς δυσπεψίας τῶν θηλαζόντων. Βραδύτερον δὲ πολλοὶ τῶν ἐνασχολουμένων εἰδικῶς περὶ τὰς νόσους τῶν παίδων, ὡς ὁ Jules Simon, Parrot, Archambaut κλπ., ἀναφέρουσι διάφορα παραδείγματα τῆς τοιαύτης παθήσεως.

Ἡ δὲ συνηθεστάτη αἰτία εἶναι ὁ κακὸς θηλασμός, ὅστις ἔγκειται εἴτε εἰς τὸ ποιὸν τοῦ γάλακτος εἴτε εἰς τὸν τρόπον, καθ' ὃν δίδεται τοῦτο· οὕτως ὅτε τὸ γάλα ἔχει δυσαναλόγως πρὸς τὰς πεπτικὰς τοῦ παιδὸς δυνάμεις, ἠραιωμένον ἢ πυκνόν, καθίσταται αἰτία τῆς παθήσεως· ἔτι δὲ ἐὰν ὁ θηλα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σμὸς γίνεται τεχνητῶς, ὡς ἀλλοιουμένου τοῦ γάλακτος πολλάκις ἐκ τῆς ζυμώσεως, ἣν ὑφίσταται τὸ μὴ καθαριζόμενον πρεπόντως θήλαστρον. Ὡσαύτως καὶ ἡ χορήγησις τοῦ γάλακτος συχνάκις ἢ εἰς ἀραιὰ διαστήματα ἐπιφέρει τὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα. Πλὴν δὲ τῆς διαίτης συνήθως αἰτία παρὰ τοῖς παισὶν εἶναι ἡ ἐπίδρασις τοῦ ψύχους ἢ τῆς ὑπερβολικῆς θερμότητος.

Ὡσαύτως ἡ ἐπίδρασις κληρονομικῆς τινος διαθέσεως πρὸς παραγωγὴν τῆς δυσπεψίας καὶ κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην δὲν εἶναι σπανία, ὡς παρατηρεῖται κυρίως διὰ τὴν χοιράδωσιν καὶ σύφυλιν· ἔτι δὲ ὁ ῥαχιτισμός, ὅστις πολλάκις ἐκ ταύτης ἐπέρχεται, ἡ ἐπήρεια τοῦ ἐλείου μιάσματος καὶ τέλος ἡ χρῆσις φαρμάκων τινῶν, ὡς τοῦ ὀπίου. Ὁ δὲ J. Simon παρετήρησε δυσπεψίαν μετὰ βαρέων φαινομένων εἰς παῖδας, ὧν αἱ τροφοί, ὅπως ἡσυχάσωσιν αὐτά, εἶχον τὴν χειρίστην συνήθειαν νὰ ποτίζωσι μὲ ἀφέψημα μήκωνος.

Συνήθως δὲ τὰ συμπτώματα τῆς διαταράξεως τῆς πέψεως παρὰ τοῖς παισὶν ἄρχονται ἐκ τοῦ ἐντερικοῦ σωλῆνος, καὶ τοῦτο διότι τὸ γάλα, πηγνύμενον ἐν τῷ στομάχῳ, κατέρχεται ταχέως ἐν τοῖς ἐντέροις. Δι' ὃ τὸ παιδίον μετὰ ἕκαστον θηλασμόν, ἀφ' οὗ μάλιστα θηλάσῃ καλῶς, διότι ἡ ὄρεξις δὲν ἀποβάλλεται, ἔχει κωλικοὺς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον ἰσχυρούς, οἵτινες ἀποδεικνύονται ἐκ τῆς ταραχῆς, εἰς ἣν εὑρίσκεται, καὶ τῶν μορφασμῶν οὓς ποιεῖται· ἔτι δὲ ἔχει βορβορυγμοὺς καὶ τὴν κοιλίαν διατεταμένην καὶ ἐπώδυνον κατὰ τὴν πίεσιν. Ἐὰν δὲ ἐξετασθῶσι τὰ κόπρανα τοῦ παιδὸς εὑρίσκονται, ἀντὶ τοῦ καθαρῶς κιτρίνου χρώματος, ὅπερ συνήθως ἔχουσι, ἔχοντα χρῶμα λευκοκίτρινον καὶ περιέχοντα μάζας πεπηγυίας λευκάς, προερχομένας ἐκ τῆς ἀπέπτου τυρίας.

Βραδύτερον δὲ τὰ δυσπεπτικὰ παιδία ἀποβάλλουσι τὴν ζωηρότητα αὐτῶν καὶ ἀποβαίνουσι κατηφῆ καὶ ἰδιότροπα· καθίστανται δὲ εἰς ἄκρον εὐερέθιστα, κλαίουσι καὶ κραυγάζουσι συνεχῶς καὶ ἔχουσι τὸν ὕπνον ὀλίγον καὶ πολλάκις διακοπτόμενον ὑπὸ ἐφιάλτου.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Συνήθως δὲ τὸ παιδίον ἔχει δυσκοιλιότητα καὶ ἐνίοτε διάρροιαν ἀκατάσχετον μέχρι λειεντερίας, ἀλλ' οὐχὶ σπανίως ἡ διάρροια ἐπαμείβεται μετὰ δυσκοιλιότητος.

Ἐν ἀρχῇ δὲ τῆς ἀναπτύξεως τῶν δυσπεπτικῶν φαινομένων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁ πυρετὸς εἶναι ἐλάχιστος ἢ ἐλλείπει ὁλοτελῶς, ἐὰν δὲ ἐπέλθῃ βραδύτερον, οὗτος ὀφείλεται μᾶλλον εἰς ἐπερχομένην ἐπιπλοκήν.

Ἐκ τῶν συνήθων ἐκδηλώσεων τῆς δυσπεπτικῆς τοῦ παιδὸς καταστάσεως ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ εἰσὶν οἱ ἐπερχόμενοι ἐκλαμπτικοὶ σπασμοὶ καὶ τὸ ἔκζεμα.

Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ δυσπεψία παρὰ τοῖς παισὶ ἔχει συνήθως ὀλέθρια ἀποτελέσματα, διότι εἴτε ἀποθνήσκουσι ταῦτα ἐξ ἀσιτίας καὶ μαρασμοῦ εἴτε ἐξαντλούμενα παρέχουσιν ἀφορμὴν εἰς ἀνάπτυξιν ὀξέων νόσων, αἵτινες καταλήγουσι σχεδὸν εἰς θάνατον.

2) Δ υ σ π ε ψ ί α τ ῶ ν γ ε ρ ό ν τ ω ν. Περὶ τῆς δυσπεψίας ταύτης ἀναφέρομεν ὅτι ἡ συνηθεστέρα μορφή, εἰς ἣν ἐκδηλοῦται κατὰ τὴν προβεβηκυῖαν ἡλικίαν, εἶναι ἡ ἄτονος μετὰ ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου. Ὡς δὲ τὰ λοιπὰ ὄργανα, οὕτω καὶ ὁ στόμαχος, διὰ τῆς ἡλικίας ἀποβάλλει βαθμηδὸν τὴν τόνωσιν αὐτοῦ· ὁ μυϊκὸς ὑμὴν ἀτροφεῖ, αἱ διάφοροι τοῦ στομάχου ἐκκρίσεις ἐλαττοῦνται, ἑπομένως μειοῦνται καὶ αἱ λειτουργικαὶ αὐτοῦ δυνάμεις· ἐὰν δὲ εἰς τὴν ἀτροφικὴν ταύτην τοῦ στομάχου κατάστασιν προσθέσωμεν καὶ τὰς τροφάς, αἵτινες ἐλλείψει τῶν ὀδόντων κατέρχονται σχεδὸν ἀμάσητοι, θέλομεν εὕρει ἅπαντας τοὺς ὅρους τοὺς συντελοῦντας πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἐν λόγῳ δυσπεψίας. Ἀλλὰ πλὴν τῶν αἰτίων τούτων εἴς τινας τῶν γερόντων δύναται νὰ ἀποδοθῇ ἡ δυσπεψία, καθ' ἃ ἀλλαχοῦ ἐμνήσθημεν καὶ εἰς τὴν ἐπερχομένην ἀθηρωματώδη ἢ λιπώδη ἐκφύλισιν τῶν ἀγγείων. Εἰς τὰς πλείστας τῶν περιπτώσεων τούτων ἡ παρὰ τοῖς γέρουσι δυσπεψία εἴτε ἔρχεται ἀποτόμως, εἴτε, ὅπερ καὶ συνηθέστερον, ἐξ ἐπανειλημμένων δυσπεπτικῶν φαινομένων, ὅτε δὲν διαφέρει τῆς δυσπεψίας τῶν λοιπῶν ἡλικιῶν. Ἐν γένει ἡ συμπτωματολογικὴ εἰκὼν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς δυσπεψίας τῶν γερόντων κατὰ τὸν Leven εἶναι ἡ ἑξῆς·

Ἑβδομηκοντούτης δυσπεπτικὸς ἀπὸ τοῦ τεσσαρακοστοῦ ἔτους αἰσθάνεται καθ' ἑκάστην μετὰ τὸ πρόγευμα αὐτοῦ, ὅπερ δὲν ἀποτελεῖται, εἰ μὴ ἐξ ἑνὸς κυαθίσκου καφὲ μετὰ γάλακτος, βάρος τοῦ στομάχου καὶ ἀποβάλλει ἀέριά τινα. Τὸ δὲ ἄριστον, ὅπερ συνίσταται ἐκ κρέατος καὶ χόρτων, παράγει μετὰ τέσσαρας ὥρας ἀναγωγὰς ὑγρῶν, ἐξόγκωσιν τοῦ στομάχου καὶ ἀποβολὴν ἀερίων, ἅτινα διαρκοῦσιν ἐπὶ δύο ὥρας. Τὸ δὲ δεῖπνον, καθ' ὃ ὁ ἄρρωστος δὲν ἔχει ὄρεξιν καὶ τὸ ὁποῖον δὲν συνίσταται εἰ μὴ ἐκ ῥοφήματος καὶ ἐξ ἐλαχίστης ποσότητος κρέατος, παρακολουθεῖται ὑπὸ κακουχίας, ἥτις διαρκεῖ ἐπὶ πολλὰς ὥρας. Ὁ δὲ ὕπνος διακόπτεται κατὰ τὸ μεσονύκτιον ἐκ τῆς διαταράξεως τῆς πέψεως καὶ ἐκ τῶν ἀποβαλλομένων ἀερίων. Τέλος δὲ ὁ ἄρρωστος ἀποπατεῖ ἅπαξ καθ' ἑκάστην καὶ τὰ κόπρανα εἰσὶ ξιρὰ καὶ σκληρά.

3) Δ υ σ π ε ψ ί α τ ῶ ν ἐ φ ή β ω ν. Αἱ τῆς πέψεως διαταράξεις παρὰ τοῖς ἐφήβοις ἐκδηλοῦνται εἴτε διὰ τῆς ἐρεθιστικῆς δυσπεψίας εἴτε διὰ τῆς ἀτόνου. Ἐπειδὴ δὲ ἡ κατὰ τὴν ἡλικίαν ταύτην ἐπερχομένη δυσπεψία οὐδὲν τὸ ἰδιάζον παρουσιάζει, ἀναφέρομεν ἁπλῶς αἰτίας τινάς, αἵτινες συντελοῦσι πρὸς παραγωγὴν αὐτῆς. Ἡ δὲ συνηθεστέρα τούτων εἶναι ὁ τῶν διαφόρων συστημάτων ἐπομένως καὶ τοῦ τῆς πέψεως ὑπάρχων ἐρεθισμὸς ἕνεκα τῆς ἐντονωτέρας τούτων λειτουργίας, τῆς γιγνομένης διὰ τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ἀποκατάστασιν τοῦ ὀργανισμοῦ.

Ὁ ἐρεθισμὸς δὲ οὗτος ὁτὲ μὲν παράγει τὴν ἐρεθιστικὴν δυσπεψίαν, ὁτὲ δέ, ὅταν εἶναι ἰσχυρός, ὥστε νὰ ἐπιφέρῃ ἐξάντλησιν καθολικὴν τοῦ ὀργανισμοῦ, τὴν ἄτονον. Ἔτι δὲ εἰδικὴ αἰτία τῆς κατὰ τὴν ἔφηβον ἡλικίαν ἀναπτυσσομένης δυσπεψίας δύναται νὰ θεωρηθῇ καὶ ἡ διανοητικὴ ἐργασία ἡ δυσανάλογος πολλάκις πρὸς τὴν σωματικὴν τοῦ νέου ἀνάπτυξιν· ἐκ τῆς αἰτίας δὲ ταύτης δὲν εἶναι δύσκολον νὰ εὕρῃ τις πολλοὺς τῶν σπουδαζόντων ἐν τοῖς λυ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κείοις καὶ διαφόροις ἐκπαιδευτηρίοις φέροντας πεπτικὰς διαταράξεις. Ἐν γένει δὲ εἰς τὰς διαφόρους αἰτίας πρέπει νὰ προστεθῶσι καὶ αἱ κακαὶ ἕξεις, εἰς ἃς οἱ νέοι ὑπόκεινται, αἵτινες φέρουσιν ἐξάντλησιν τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ παράγουσιν τὴν καλουμένην νευρασθένειαν.

Πορεία τῆς δυσπεψίας. Καί τοι γενικῶς ἡ πορεία τῆς δυσπεψίας εἶναι χρονία, οὐχ ἧττον αἱ αὐξομειώσεις, αἱ διαλείψεις καὶ ἡ ἐπί τινα χρόνον φαινομενικὴ αὐτῆς ἴασις εἶναι συνηθεστάτη.

Πολλάκις δὲ ἐπὶ ἡμέρας καὶ ἐνίοτε ἐπὶ ἑβδομάδας ἡ διαφορὰ κατά τε τὸν ἀριθμὸν καὶ τὴν ἔντασιν τῶν συμπτωμάτων εἶναι τοιαύτη, ὥστε ἐξαιρέσει ἐλαφρῶν τινων διαταράξεων οὐδὲν ἕτερον ὁ πάσχων αἰτιᾶται· ἀλλ' ἡ κατάστασις αὕτη μετ' οὐ πολὺ ἐκλείπει καὶ ἐπανέρχονται τὰ συμπτώματα μετὰ τῆς αὐτῆς ἢ καὶ μείζονος ἐντάσεως. Οὐδόλως δὲ σπάνιον ἐπὶ μακρᾶς πορείας τῆς δυσπεψίας νὰ ἐπέλθῃ μεταβολὴ τῆς μορφῆς καὶ τῶν προεξεχόντων αὐτῆς χαρακτήρων, ἤτοι νὰ λάβῃ τὴν γαστραλγικὴν ἢ ἐντεραλγικὴν μορφὴν ἢ νὰ καταστῇ ἄτονος ἐρυγώδης καὶ τἀνάπαλιν. Ἅπασαι δὲ αὗται αἱ μεταβολαί, ἐξαιρέσει τῶν εἰς θεραπευτικὰ μέσα ὀφειλομένων περιπτώσεων, ἐπέρχονται ὁτὲ μὲν αὐτομάτως ἢ ἄνευ καταφανοῦς αἰτίας, ὁτὲ δέ, ὅπερ καὶ συνηθέστερον, ἐξ ἀλλαγῆς τῆς διαίτης καὶ ἐν γένει τοῦ βίου τοῦ ἀρρώστου. Ἡ δὲ ἐπὶ τὰ βελτίω τροπὴ τῆς δυσπεψίας παρατηρεῖται ἰδίᾳ εἰς νευρασθενικοὺς ἢ εἰς ἐνσκήπτοντας εἰς συντόνους διανοητικὰς ἐργασίας καὶ διάγοντας βίον πολυφρόντιδα καὶ πολυτάραχον· εἰς τούτους οὐ μόνον ἐπανέρχεται ἡ ὄρεξις καὶ τελεῖται ἡ πέψις ἄνευ οὐδεμιᾶς διαταράξεως· ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκ τοῦ νευρικοῦ συστήματος ὑπάρχοντα διάφορα νοσηρὰ φαινόμενα ἐκλείπουσι καὶ πολλάκις ὡς ἐκ μαγείας, ὡς εὑρεθῶσι μακρὰν τοῦ τόπου, εἰς ὃν ὑφίστανται τὰς ἐκ τοῦ βίου ταραχάς.

Ἐν γένει δὲ ἡ πορεία τῆς δυσπεψίας εἶναι ἡ ἑξῆς· ὅτε αὕτη εἶναι ἐν ἀρχῇ καὶ ἐπέρχεται ἐξ αἰτίων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἐλαφρῶν, οἵα εἶναι τὸ ἀκανόνιστον τῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γευμάτων, ἡ κατάχρησις τῶν τροφῶν, ἡ συχνὴ χρῆσις δυσπέπτων τινῶν οὐσιῶν, ἡ ὑπερβολικὴ κίνησις ἢ ἡ παντελὴς ἀκινησία κ. τ. π. δύναται, αἱρομένων τούτων, νὰ τακτοποιηθῇ ἡ πέψις καὶ νὰ ἐκλείψῃ πᾶσα κατὰ ταύτην ἐπερχομένη διατάραξις. Ἐὰν ὅμως, ὅπερ συνήθως συμβαίνει, οὐδεμία δοθῇ προσοχὴ εἰς τὴν ἀρχομένην διατάραξιν τῆς πέψεως, προστεθῶσι δὲ καὶ εἰς τὰ ἀνωτέρω αἴτια καὶ ἄλλα ἰδίᾳ ἡ ἀσθενικὴ τοῦ ἀτόμου κατάστασις, ἡ μετ' ἀτονίας τοῦ νευρικοῦ συστήματος ὑπάρχουσα, τότε ἡ δυσπεψία καθίσταται χρονία καὶ δύναται νὰ διαρκέσῃ ἐφ' ὅρου ζωῆς. Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει ἢ ὑφίσταται μόνον ὁ ἄρρωστος τὰς ἐπιπόνους καὶ ὀχληρὰς πέψεις, συνοδευομένας ὑπὸ ἐλαφρῶν γενικῶν φαινομένων, ἢ ἐπέρχεται ἐξάντλησις τοῦ ὀργανισμοῦ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον βαθεῖα ἕνεκα τῆς κακῆς αἱματοποιήσεως καὶ τῆς διαταράξεως τῆς θρέψεως, ὅτε ἐκδηλοῦνται ἰσχυρῶς τὰ διάφορα τοῦ ὀργανισμοῦ συμπτώματα καὶ μάλιστα τὰ ἐκ τοῦ νευρικοῦ συστήματος προερχόμενα καὶ ἀναπτύσσονται βλάβαι ὀργανικαὶ ὅλως σταθεραί.

Ἐνίοτε δὲ κατὰ τὴν πορείαν τῆς δυσπεψίας ἐπέρχεται ὁ θάνατος ἐκ νόσου, οὐδεμίαν σχέσιν ἐχούσης πρὸς τὴν πάθησιν ταύτην καὶ τὰ ἐξ αὐτῆς παραγόμενα ἀποτελέσματα, εἴς τινας ὅμως περιπτώσεις καὶ ἡ μᾶλλον κοινὴ νόσος καθίσταται βαρυτάτη ἕνεκα τῆς ὑπαρχούσης ἐξαντλήσεως τοῦ ὀργανισμοῦ.

Β' ΔΥΣΠΕΨΙΑΙ ΔΕΥΤΕΡΟΠΑΘΕΙΣ Ἢ ΣΥΝΘΕΤΟΙ

Ἡ διάκρισις τῆς πρωτοπαθοῦς ἀπὸ τῶν δευτεροπαθῶν ἢ συνθέτων δυσπεψιῶν εἶναι ἡ ἑξῆς· εἰς μὲν τὴν πρωτοπαθῆ τὸ σύνολον τῶν δυσπεπτικῶν φαινομένων ἀποτελεῖ ἅπασαν οὕτως εἰπεῖν τὴν πάθησιν, ἐν ᾧ εἰς τὰς δευτεροπαθεῖς ταῦτα εἰσὶ συμπτωματικαὶ ἐκδηλώσεις νοσηροῦ στοιχείου ὡρισμένου ἢ λαθραίως ὑπάρχοντος.

Ἡ σπουδὴ δὲ τῶν δευτεροπαθῶν ἢ καλουμένων συνθέ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

των δυσπεψιῶν ἐκ τοῦ τρόπου, ἐξ ὧν παράγονται, εἶναι λίαν ἐνδιαφέρουσα· τὸ μὲν διότι πολλάκις δι' αὐτῶν διαγιγνώσκονται αἱ παράγουσαι ταύτας νόσοι, τὸ δὲ διότι, γνωσθείσης ἅπαξ τῆς αἰτιολογίας, δύναται εἶτα νὰ ἐνεργηθῇ ἡ θεραπεία αὐτῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀσφαλῶς.

Παράγονται δὲ αἱ δευτεροπαθεῖς δυσπεψίαι, καθ' ἃ ἔχομεν ἤδη ἀναφέρει, εἴτε ἐκ βλάβης τῶν ὀργάνων τῆς κοιλίας, τοῦ θώρακος ἢ τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος, εἴτε ἐκ καθολικῆς τοῦ ὀργανισμοῦ παθήσεως ἢ διαθέσεως.

Βλάβαι τῶν κοιλιακῶν ὀργάνων. Ἐκ τῶν ὀργάνων τῆς κοιλίας ἰδίᾳ αἱ βλάβαι τῶν ἐντέρων, τοῦ ἥπατος καὶ τοῦ παγκρέατος, ἕνεκα τῶν ὑγρῶν, ἅτινα ἐκκρίνουσι, δύνανται νὰ ἐπιδράσωσιν ἀμέσως ἐπὶ τῆς λειτουργίας τῆς πέψεως καὶ νὰ ἐπενέγκωσι δυσπεπτικὰς διαταράξεις. Καὶ αἱ μὲν τοῦ περιτοναίου ἐνεργοῦσιν ἰδίᾳ μηχανικῶς, αἱ δὲ τῶν νεφρῶν καὶ τῆς μήτρας ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τῆς λειτουργίας τοῦ στομάχου ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐξ ἀντανακλάσεως.

Ἐξετάσωμεν ἰδίᾳ ἕκαστον τῶν ὀργάνων τούτων.

1) Ἐ ν τ ε ρ ι κ ὸ ς σ ω λ ή ν. Ἅπαντες οἱ συγγραφεῖς περιγράφουσιν ἢ ποιοῦνται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον μνείαν τῆς ἐντερικῆς δυσπεψίας, ἀλλ' ἡ γνώμη τούτων εἶναι διηρημένη· διότι τινὲς φρονοῦσιν ὅτι ἡ ἐντερικὴ δυσπεψία πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἀνεξάρτητος τῆς στομαχικῆς· διότι, ὥσπερ ἐκείνη, παράγεται ἐκ τῆς διαταράξεως τῶν λειτουργιῶν τοῦ στομάχου, οὕτω καὶ αὕτη στηρίζεται εἰς τὴν διατάραξιν τῶν τοῦ ἐντερικοῦ σωλῆνος καὶ διακρίνεται ἐξ ἰδίων συμπτωμάτων, ἐν ᾧ ἕτεροι διισχυρίζονται ὅτι, ἅπαξ παραχθείσης δυσπεψίας στομαχικῆς, δὲν δύναται ἡ νὰ ἐπέλθῃ διατάραξις καὶ τῆς λειτουργίας τῶν ἐντέρων, ὥστε ἡ ὀνομασία δυσπεψία γαστρεντερικὴ εἶναι ἀρκετή.

Ὅτι δὲ αἱ ἐν τῷ στομάχῳ ὑπάρχουσαι ἠλλοιωμέναι τροφαὶ ἕνεκα διαταράξεως τῶν λειτουργιῶν τῶν ὀργάνων δύνανται νὰ καταστῶσιν αἰτία παραγωγῆς δυσπεψίας τῶν ἐντέρων, τοῦτο εἶναι ἀναντήρητον· ὅ,τι ὅμως κυρίως ζητεῖ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ται εἶναι, ἐὰν δύναται νὰ παραχθῇ δυσπεψία τῶν ἐντέρων πρωτοπαθής, ἤτοι νὰ ὑπάρχωσι δυσπεπτικὰ φαινόμενα ἐντερικὰ ἄνευ ἐκδηλώσεως τοιούτων ἐκ μέρους τοῦ στομάχου.

Ὄντως ἡ κλινικὴ παρέχει πολλὰ παραδείγματα δυσπεψίας ἀνηκούσης κυρίως εἰς τὰ ἔντερα· ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει παρατηρεῖται ὅτι κάτωθεν τῆς ὀμφαλικῆς χώρας ἐδράζουσιν συναισθήσεις ἀνάλογοι ἢ παραπλήσιαι πρὸς τὰς ἀναπτυσσομένας ἐκ τῆς γαστρικῆς δυσπεψίας· ἤτοι ἐν ᾧ ὁ ἄρρωστος ἐκ μέρους τοῦ στομάχου ἐλάχιστα ἢ οὐδὲν αἰτιᾶται, αἰσθάνεται βάρος κατὰ τὰ ὑποχόνδρια, ἔχει τὴν κοιλίαν διατεταμένην ἐξ ἀναπτύξεως ἀερίων ἐν τοῖς ἐντέροις, ἔτι δὲ βορβορυγμοὺς καὶ γουργουρισμοὺς καὶ ἀποβάλλει ἄφθονα ἀέρια διὰ τοῦ ἀπευθυσμένου καὶ ἐνίοτε συγχρόνως διὰ τοῦ στόματος. Πρὸς τούτοις δὲ ἐπέρχονται κωλικοὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἰσχυροί, οἵτινες προκαλοῦσιν ἔφεσιν εἰς ἀποπάτησιν ἢ καταλήγουσιν εἰς διάρροιαν καὶ οἱ ὁποῖοι ἐνίοτε καθίστανται τοσοῦτον ἰσχυροί, ὥστε, ὥσπερ ἡ γαστρικὴ δυσπεψία, οὕτω καὶ ἡ ἐντερικὴ λαμβάνει τὴν ὀνομασίαν ἐντεραλγική.

Τοὺς πόνους δὲ τούτους τῶν ἐντέρων ὡς ἐξῆς περιγράφει ὁ Nonat· «Εἰσὶ στρόφοι, κνησμοὶ καὶ συσπάσεις· παρέχουσι δὲ αἴσθημα καύσεως ἢ ἐψήσεως. Καὶ ὁτὲ μὲν οἱ πόνοι οὗτοι περιορίζονται εἴς τι τῆς κοιλίας μέρος, ὁτὲ δὲ καθολικεύονται καὶ διακλαδοῦνται οὐ μόνον καθ' ἅπασαν τὴν κοιλίαν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς παρακειμένας χώρας, ἤτοι τὴν ὀσφύν, τὰ θωρακικὰ τοιχώματα καὶ κατὰ τὴν λεκάνην.»

Ἡ ἐκ τῆς δυσπεψίας τῶν ἐντέρων ἐπερχομένη διάρροια εἶναι φαινόμενον σύνηθες· ἡ δὲ σύστασις τῶν ἀποβαλλομένων κοπράνων ποικίλλει κατὰ τὰς περιστάσεις· συνήθως εἰσὶν ἡμίρρευστα καὶ ὅμοια πρὸς κόπρον βοός, ἐνίοτε βλεννώδη ἢ χολώδη καὶ σπανίως ὅλως ὑδαρῆ.

Οὐχ ἧττον δὲ ὑπάρχουσιν ἀσθενεῖς, οἵτινες δὲν ἔχουσιν εἰ μὴ μίαν καὶ μόνην ἀποπάτησιν καθ' ἑκάστην καὶ οὐχὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀφθόνους διαρροϊκὰς κενώσεις. Ἀλλ' εἴτε ὑπὸ διαρροίας συνοδεύεται ἡ δυσπεψία τῶν ἐντέρων εἴτε μή, ἐπιφέρει πάντοτε ἐξάντλησιν τοῦ ἀρρώστου καί, ὡς ἡ τοῦ στομάχου, καθιστᾷ αὐτὸν εὐερέθιστον ἢ προκαλεῖ διαφόρους νευρικὰς διαταράξεις.

Ἐν γένει δὲ περὶ τῆς δυσπεψίας τῶν ἐντέρων ἀναφέρομεν ὅτι συνηθέστατα εἶναι συνέχεια δυσπεψίας τοῦ στομάχου, οὐχ ἧττον, καί τοι σπανίως, ὑπάρχουσι περιπτώσεις, καθ' ἃς αὕτη ἐκδηλοῦται ἀμέσως ἐν τοῖς ἐντέροις, ἐν ᾧ αἱ τοῦ στομάχου λειτουργίαι ἔχουσι σχεδὸν κατὰ φύσιν.

2) Ἧπαρ. Καί τοι ἡ φυσιολογικὴ τῆς χολῆς ἐνέργεια δὲν εἶναι τελείως ὡρισμένη, οὐχ ἧττον ἡ συμμετοχὴ αὐτῆς εἰς τὴν λειτουργίαν τῆς πέψεως εἶναι ἀρκούντως καταφανής· δι' ὃ οὐχὶ σπανίως παρατηρεῖται κλινικῶς ὅτι διάφοροι τοῦ ἥπατος νόσοι ἐπιφέρουσι διατάραξιν τῆς πέψεως καὶ ἐνίοτε ἀληθῆ δυσπεψίαν. Οὕτω πλὴν τῶν κωλικῶν τοῦ ἥπατος, οἵτινες δυνατὸν νὰ παραγάγωσι τὴν δυσπεψίαν καὶ ἐξ ἀντανακλάσεως, παρατηρεῖται εἰς ἀρρώστους ἔχοντας ἁπλοῦν ἴκτερον, κίρρωσιν ὑπερτροφικήν, κίρρωσιν κοινὴν ἢ ἑτέρας τοῦ ἥπατος νόσους, ὅτι ἔχουσιν ἐλάττωσιν τῆς ὀρέξεως καὶ ἀποστροφὴν πρὸς τὰς παχείας οὐσίας· ἐὰν δὲ τρώγωσιν αὐτάς, μέγα τούτων μέρος ἐνευρίσκεται ἐν τοῖς κοπράνοις. Ἔτι δὲ οἱ τοιοῦτοι ἔχουσι δυσκοιλιότητα καὶ τὰ κόπρανα αὐτῶν ὁτὲ μὲν ἀναδίδουσιν ὀσμὴν σηπεδονώδη, ὅλως διάφορον τῆς συνήθους, ὁτὲ δὲ καὶ μάλιστα ἐὰν ὁ ἄρρωστος ἐποιήσατο χρῆσιν χόρτων εἰς τὸ γεῦμα αὐτοῦ, αἱ κοπρανώδεις ὕλαι ὑφίστανται ὄξεινον ζύμωσιν.

Ἐφ' ὅσον δὲ ἡ ἐν τοῖς ἐντέροις ἔκκρισις τῆς χολῆς παρεμποδίζεται, ἐπὶ τοσοῦτον ἐπιτείνονται τὰ δυσπετικὰ φαινόμενα καὶ βαθμηδὸν ἐπέρχεται ἀλλοίωσις τῆς θρέψεως καὶ ἐκδηλώσεις διαφόρου βαθμοῦ διαταράξεως τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ὡς πίεσις τοῦ θώρακος καὶ μάλιστα κατὰ τὴν καρδιακὴν χώραν, κόπωσις, καθολικὴ ἀϋπνία, μελαγχολία κ.τ.λ.

3) Πάγκρεας καὶ σπλήν. Ἐπειδὴ ἡ φυσιολο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γικὴ τῶν ὀργάνων τούτων λειτουργία μένει εἰσέτι σκοτεινή, δὲν δύναται νὰ προσδιορισθῇ ἡ ἐκ τῶν παθήσεων αὐτῶν δυναμένη νὰ ἐπέλθῃ διατάραξις τῆς πέψεως ἢ ἡ δυσπεψία. Οὐχ ἧττον δὲ ὁ Sée περὶ τοῦ παγκρέατος λέγει, ὅτι δυνατὸν νὰ ὑποπτεύσῃ τις δυσπεψίαν, προερχομένην ἐξ αὐτοῦ, ὅταν, λειτουργούντων κατὰ φύσιν τοῦ στομάχου, τοῦ ἐντερικοῦ σωλῆνος καὶ τοῦ ἥπατος, εὑρεθῇ ἐν τοῖς κοπράνοις λίπος ἄπεπτον, πολλὰ κοκκία ἀμύλου καὶ ἰδίᾳ ἀζωτοῦχοι τροφαί, ὡς μυϊκαὶ ἶνες, ὅλως ἀνέπαφοι.

Περὶ δὲ τῶν παθήσεων τοῦ σπληνὸς ἀναφέρομεν ὅτι, ὅτε μὲν αὗται εἰσὶν ἀποτέλεσμα καθολικῆς τοῦ ὀργανισμοῦ ἀλλοιώσεως, τότε ἡ ἐπερχομένη δυσπεψία δύναται νὰ ἀποδοθῇ εἰς τὴν αὐτὴν κοινὴν αἰτίαν, ὅτε δὲ εἰσὶν ὅλως τοπικαί, ὡς ὄγκοι κ.τ.λ., τότε, καθ' ἃ ἀναφέρουσιν οἱ συγγραφεῖς, διατάραξις τῆς πέψεως κυρίως δὲν παρατηρεῖται· ὑπάρχει δὲ τοιαύτη μόνον εἰς τὸν καρκίνον τοῦ σπληνός, ἀλλὰ καὶ τότε πάλιν αὕτη ἀποδίδεται εἰς τὴν ἀναπτυσσομένην ἐκ τοῦ καρκίνου καχεξίαν.

4) Περιτόναιον. Ἡ χρονία τοῦ περιτοναίου φλεγμονὴ προκαλεῖ διατάραξιν τῆς πέψεως διαρκεῖ μετὰ βαρέων πολλάκις φαινομένων ἕνεκα τῶν ἀναπτυσσομένων τοῦ στομάχου προσφύσεων. Τὰ αὐτὰ δ' ἐπίσης ἀποτελέσματα ἐπιφέρουσι χρόνιαι τοῦ ἐπιπλόου φλεγμοναί. Ὡσαύτως εἰς τὴν αὐτὴν μηχανικὴν αἰτίαν δύναται νὰ ἀποδοθῇ ἡ δυσπεψία τῶν ἐντέρων ἡ ἐπερχομένη ἕνεκα στενώσεως αὐτῶν, ἔτι δὲ ἕνεκα παραγωγῆς μικρῶν κηλῶν ἐν τοῖς κοιλιακοῖς τοιχώμασιν ἢ καὶ ἐκ μεγαλητέρων κατὰ τὴν βουβωνικὴν χώραν, ἀλλὰ κακῶς ἀναταχθεισῶν.

5) Νεφροί. Ἐπειδὴ πολλαὶ τῶν νεφρῶν νόσοι συνοδεύονται ὑπὸ σπουδαίων τοῦ αἵματος ἀλλοιώσεων θέλομεν ἀναφέρει ταύτας ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ. Ἤδη δὲ παρατηροῦμεν ὅτι οὐχὶ σπανίως οἱ κωλικοὶ τῶν νεφρῶν ἐπιφέρουσι δυσπεψίαν ἐξ ἀντανακλάσεως.

Αἱ δὲ τῶν ἐπινεφριδίων παθήσεις σχετικῶς συχνάκις προκαλοῦσι δυσπεπτικὰς διαταράξεις ἕνεκα τῆς ὑπαρχού-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σης σχέσεως τῶν νεύρων αὐτῶν μετὰ τοῦ κοιλιακοῦ πλέγματος, οὗτινος κλάδοι ἐφοδιάζουσι τὸν στόμαχον.

6) Μήτρα. Τὸ ὄργανον τοῦτο συνηθέστατα καθίσταται αἰτία πεπτικῶν διαταράξεων· διότι οὐ μόνον ἅπασαι αὐτῆς αἱ παθήσεις ἀπὸ τῆς ἁπλῆς παρεγκλίσεως μέχρι τῶν χρονίων βλαβῶν, ὡς τοῦ καρκίνου καὶ τῶν διαφόρων ὄγκων, ἐπιφέρουσι δυσπεψίαν, ἀλλὰ καὶ ἡ φυσιολογικὴ αὐτῆς λειτουργία πολλάκις, ὡς ἡ ἔμμηνος κάθαρσις καὶ ἰδίᾳ ἡ ἐγκυμοσύνη, προκαλοῦσι τοιαύτην.

Ὁ δὲ Gallard ὡς ἐξῆς περιγράφει τὰς δυσπεπτικὰς διαταράξεις τὰς ἐκ τῶν παθήσεων τῆς μήτρας προερχομένας καὶ μάλιστα ἐκ τῆς χρονίας μητρίτιδος. «Ἐκ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος παρατηροῦνται πεπτικαὶ διαταράξεις, εἰς ἃς πρέπει νὰ ἀποδώσῃ τις μεγάλην σπουδαιότητα. Ἡ ὄρεξις ἀπόλλυται, καθίσταται ἰδιότροπος· οἱ δὲ ἄρρωστοι ἔχουσιν ἀηδίαν πρὸς τὰς τροφὰς καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὸ κρέας· πέπτουσι δὲ κακῶς καὶ ἔχουσι κατὰ τὴν πέψιν ἀέρια κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἄφθονα, ἐξ οὗ ἐπέρχεται ἐξόγκωσις τῆς κοιλίας, ἥτις δύναται νὰ φθάσῃ μέχρι τυμπανισμοῦ.

» Τὰ συμπτώματα ταῦτα ὑπάρχουσι τοσοῦτον συνηνωμένα μετὰ τῆς παθήσεως τῆς μήτρας ὥστε διὰ πολλοὺς τὰ δυσπεπτικὰ φαινόμενα, τὰ χλωρωτικὰ καὶ νευροπαθητικά, ἅτινα πρὸ μικροῦ ἀνέφερα ὑμῖν εἰσὶ μᾶλλον ἡ αἰτία ἢ τὸ ἀποτέλεσμα τῆς τελευταίας ταύτης.

» Προδήλως πλανῶνται καὶ ἡ ἐλαχίστη παρατήρησις δύναται νὰ ἄρῃ τὴν πλάνην αὐτῶν. Ἐγὼ δέ, καί τοι πολλάκις εὗρον συνηνωμένας τὰς διαφόρους ταύτας παθολογικὰς καταστάσεις, δύναμαι νὰ βεβαιώσω ὅτι οὐδὲ ἅπαξ παρετήρησα ὅτι παράγει ἡ χλώρωσις χρονίαν μητρίτιδα, ἐν ᾧ πάντοτε εἶδον, μετὰ παρέλευσιν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον χρόνου μακροῦ, ὅτι παράγει μοιραίως ἡ μητρῖτις τὴν χλώρωσιν.»

Αἱ δὲ κατὰ τὴν ἐγκυμοσύνην ἐπερχόμεναι διαταράξεις τῆς πέψεως ἀναφέρονται καὶ ἐκ τῆς ἐποχῆς ἔτι τοῦ Ἱπποκράτους. Ἀπέδιδον δὲ οἱ πλεῖστοι τῶν ἀρχαιοτέρων ταύτας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἰς τὴν στάσιν τῶν ἐμμήνων. Οὐχ ἧττον ὅμως ὁ Guillemeau ἐφρόνει ὅτι ἡ ἐπίδρασις τῶν νεύρων τῆς μήτρας ἐπὶ τοῦ στομάχου δὲν ἦτο ἀμέτοχος. Πρῶτος δὲ ὁ Delamotte ἀπέδειξεν ὅτι αἱ διαταράξεις αὗται εἰσὶ φύσεως συμπαθητικῆς, ὅτι ἀναφαίνονται σὺν τῇ ἐγκυμοσύνῃ καὶ ἐκλείπουσι μετ' αὐτήν. Ἀλλὰ πλὴν τούτου ποιεῖται καὶ τὴν ἑξῆς παράδοξον παρατήρησιν, ὅτι τινὲς τῶν γυναικῶν αἰσθάνονται ταύτας, ὅταν φέρωσιν ἐν τῇ γαστρὶ αὐτῶν ἄρρεν, ἐν ᾧ ἕτεραι, ὅταν τὸ προϊὸν τῆς συλλήψεως εἶναι θῆλυ.

Τὴν ἐντελεστέραν δὲ εἰκόνα τῆς παραγωγῆς τῶν πεπτικῶν διαταράξεων ἔδωκεν ὁ διάσημος Cazeau ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ περιγράψων ταύτας ὡς ἑξῆς·

« Μεταξὺ τῶν λειτουργικῶν διαταράξεων αἱ πλεῖσται τούτων δύνανται νὰ παραχθῶσι κατὰ τοὺς πρώτους, ὡς καὶ κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας. Ἐν ἀρχῇ δὲ θεωροῦσιν αὐτὰς ἀποτέλεσμα πολλῶν τῆς μήτρας νόσων, αἵτινες ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τοῦ πεπτικοῦ συστήματος· βραδύτερον δὲ πρὸς ἐξήγησιν αὐτῶν ἐπικαλοῦνται τὴν μηχανικὴν πίεσιν τὴν παραγομένην ὑπὸ τοῦ ὄγκου τῆς μήτρας ἐπὶ τῶν παρακειμένων ὀργάνων. » Ἀλλ' ἡ τελευταία αὕτη ἐνέργεια εἶναι τοὐλάχιστον δευτερεύουσα, εἰ μὴ εἶναι ὅλως ἀνυπόστατος· ἰδοὺ κατὰ τὸν Beau ἡ συνήθης πορεία τῶν γεγονότων· « Ἡ μήτρα τροποποιηθεῖσα ἐκ τοῦ προϊόντος τῆς συλλήψεως ἐνεργεῖ, ἀρχομένης τῆς ἐγκυμοσύνης, συμπαθητικῶς ἐπὶ τῶν πεπτικῶν λειτουργιῶν καὶ παράγει τὰ δυσπεπτικὰ φαινόμενα, ἅτινα βραδύτερον θέλομεν περιγράψῃ· ἡ δ' ἀλλοίωσις τῶν λειτουργιῶν τῆς πέψεως παράγει ἀναγκαίως, ὅσον ὀλίγον καὶ ἂν παρατείνεται, ἐλάττωσιν τῆς θρέψεως, ἥτις, μὴ οὖσα ἀρκετὴ εἰς γυναῖκα παρέχουσαν τὴν ἀναγκαίαν ὕλην πρὸς αὔξησιν τοῦ παιδός, ἐπιφέρει βαθμηδὸν ἐλάττωσιν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον καταφανῆ τῶν ἐρυθρῶν αἱματοσφαιρίων καὶ αὔξησιν τοῦ ὀρροῦ, ἐνὶ λόγῳ τοὺς ἀνατομικοὺς χαρακτῆρας τῆς χλωρώσεως ἢ τῆς πυαιμίας.

» Ὡς δὲ παρατηρεῖται, αἱ πεπτικαὶ διαταράξεις ἐν ἀρχῇ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μὲν τῆς ἐγκυμοσύνης εἰσὶ καθαρῶς συμπαθητικαί, βραδύτερον δὲ εἰσὶ στενῶς συνηνωμέναι μετὰ τῆς χλωρώσεως.»

Τὰ κατὰ τὴν ἐγκυμοσύνην ἀναφαινόμενα δυσπεπτικὰ συμπτώματα εἰσὶν ἀρκούντως γνωστά· τινὲς μὲν τῶν ἐγκύων ἔχουσιν ἐπιθυμίας παραδόξους καὶ ἐπιμόνους, ἄλλαι δὲ ἔχουσι τὴν ὄρεξιν διεστραμμένην καί, ἐν ᾧ αἰσθάνονται ἀηδίαν πρὸς τὰς ζωικὰς οὐσίας, τρώγουσι καρπούς, γλυκίσματα ἢ πίνουσιν ὄξος μετὰ μεγάλης εὐχαριστήσεως, πρὸς δὲ τούτοις εἰς τὰς πλείστας ἐπέρχεται ἔμετος καὶ πολλάκις ἀκατάσχετος ἢ ἀναγωγαὶ καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὴν πρωΐαν, δι' ὧν ἀποβάλλονται ὑγρὰ γλοιώδη, ὄξεινα, ἐξ ὧν παράγεται τὸ τοσοῦτον ὀχληρὸν αἴσθημα τῆς πυρώσεως.

Ἐνίοτε δέ, καί τοι τὰ συμπτώματα ταῦτα ἐλλείπουσιν, ὁ στόμαχος ὅμως δὲν λειτουργεῖ κανονικῶς καὶ ἡ καθολικὴ θρέψις ἐλαττοῦται ἐπαισθητῶς. Καὶ ἡ τοιαύτη δὲ δυσπεψία, ἥτις ἐκλήθη παρὰ τοῦ Beau λ α ν θ ά ν ο υ σ α, παρατεινομένη ἐπὶ πολύ, δύναται νὰ φέρῃ τὰς αὐτὰς τοῦ αἵματος ἀλλοιώσεις, ἤτοι τὴν χλώρωσιν, ὥσπερ καὶ ἡ μετὰ ἐκδεδηλωμένων συμπτωμάτων ὑπάρχουσα.

Βλάβαι τῶν θωρακικῶν ὀργάνων. 1) Κ α ρ δ ί α. Ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ἐμνήσθημεν κατὰ πόσον ἡ κανονικὴ κυκλοφορία τῶν ἐν τοῖς τοιχώμασι τοῦ στομάχου ἀγγείων συντελεῖ εἰς τὴν φυσιολογικὴν ἐκτέλεσιν τῆς λειτουργίας τῆς πέψεως. Ἤδη δὲ ἀναφέρομεν ὅτι αἱ παθήσεις τῆς καρδίας καὶ μάλιστα ὅτε ἐκ τούτων παράγεται ἡ καλουμένη ἀσυστολή, ἕνεκα τῆς γενικῆς διαταράξεως τῆς κυκλοφορίας ἣν προκαλοῦσιν, ἐπιδρῶσι καὶ ἐπὶ τῆς κυκλοφορίας τοῦ στομάχου καὶ παράγουσι στάσεις τοῦ αἵματος ἢ παθητικὰς ὑπεραιμίας τοῦ βλεννογόνου, ἐξ ὧν ἐπέρχεται ἀλλοίωσις τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ ἕνεκα ὑπερεκκρίσεως τῆς βλέννης. Εἶναι δὲ μᾶλλον ἐκδεδηλωμένη ἡ διατάραξις τῆς κυκλοφορίας τοῦ στομάχου εἰς τὴν στένωσιν τοῦ ἀορτικοῦ στομίου, εἰς τὰς βλάβας τῆς μητροειδοῦς καὶ ἰδίᾳ ἐὰν αὐτὴ ἡ δεξιὰ καρδία ὑπέστη λειτουργικὰς διαταράξεις.

Ἐν τοιαύτῃ δὲ περιπτώσει πολλοὶ τῶν καρδιακῶν, διαρ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κοῦντος μάλιστα τοῦ ἀσυστολικοῦ παροξυσμοῦ, ἔχουσι μεθ' ἕκαστον γεῦμα τὴν κοιλίαν διατεταμένην καὶ βάρος εἰς τὸν στόμαχον. Ἔτι δὲ ἡ πέψις αὐτῶν τελεῖται βραδέως καὶ εἶναι ἐπίπονος καὶ ἐκ τοῦ ἀναπτυσσομένου τυμπανισμοῦ ἀποβάλλουσιν ἀέρια καὶ διὰ τοῦ στόματος καὶ διὰ τοῦ ἀπευθυσμένου. Πλὴν δὲ τούτων ἔχουσι δυσκοιλιότητα, ἥτις ἐπαμείβεται μετὰ διαρροίας καὶ πολλάκις ἀκατασχέτου. Ἀλλὰ πλὴν τῶν ὀξέων τούτων κρίσεων παρατηροῦνται συνήθως διαταράξεις τῆς πέψεως, συνιστάμεναι εἰς ἀνορεξίαν, εἰς πόνους κατὰ τὸ ἐπιγάστριον, εἰς διάτασιν τῆς κοιλίας, εἰς ἐρυγὰς καὶ εἰς ἐπιτάχυνσιν τῶν καρδιακῶν παλμῶν. Ἐνίοτε δὲ αἱ δυσπεπτικαὶ αὗται διαταράξεις προαγγέλλουσι τὸν ἀσυστολικὸν παροξυσμόν. Εἴς τινας δὲ περιπτώσεις καρδιακαὶ παθήσεις, ὑπάρχουσαι ἐν λανθανούσῃ καταστάσει, ἀνακαλύπτονται διὰ τῆς παρουσίας μόνον τῶν δυσπεπτικῶν φαινομένων.

2) Πνεύμονες. Διὰ τοὺς αὐτοὺς λόγους, οὓς εἴπομεν εἰς τὰς παθήσεις τῆς καρδίας, ἐπέρχονται δυσπεπτικαὶ διαταράξεις εἰς τὰς χρονίας τῶν πνευμόνων νόσους, ὡς εἰς τὸ ἐμφύσημα, εἰς τὴν βρογχοεκτασίαν, εἰς τοὺς ὄγκους τῶν πνευμόνων ἢ τοῦ διαφράγματος κλπ.

Βλάβαι τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος. Σχεδὸν πᾶσαι αἱ χρόνιαι τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος βλάβαι συνοδεύονται κατὰ τὴν πορείαν αὐτῶν ὑπὸ δυσπεπτικῶν διαταράξεων· καὶ ἂν ἐνίοτε αἱ διαταράξεις αὗται, δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς δευτερεύοντα φαινόμενα μεταξὺ ἄλλων κυρίων, ὑπὸ τῆς νόσου προκαλουμένων, οὐχ ἧττον ὑπάρχουσι περιπτώσεις, καθ' ἃς ἔχουσι μεγάλην σπουδαιότητα, διότι ἐπὶ χρόνον μακρὸν μόναι αἱ διαταράξεις τῆς πέψεως ὑποδηλοῦσι τὴν ἀναπτυσσομένην νόσον.

Ἐκ τῶν βλαβῶν τῶν μηνίγγων τοῦ ἐγκεφάλου ἡ συνηθέστερον συνοδευομένη ὑπὸ δυσπεπτικῶν φαινομένων εἶναι ἡ φυματιώδης μηνιγγῖτις τῶν παίδων. Πολλάκις μάλιστα εἰς τὴν νόσον ταύτην αἱ τοῦ στομάχου διατα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ράξεις παρατηροῦνται, πρὶν ἔτι ἐκδηλωθῶσι τὰ ἐγκεφαλικ
συμπτώματα καὶ αὐτὸς ὁ πυρετός. Ἤτοι ἐπὶ πολλὰς ἡμέ
ρας ὁ παῖς ἔχει ἀνορεξίαν μέχρις ἀηδίας πολλάκις τῶ
τροφῶν, ἔχει ναυτίας, ἐμέτους, ἔτι δὲ τὴν κοιλίαν διατε
ταμένην καὶ ἐπώδυνον τῇ πιέσει καὶ ἐκ μέρους τῶν ἐντέ
ρων δυσκοιλιότητα, ἥτις ἐπαμείβεται μετὰ διαρροίας. Πλὴ
δὲ τούτων παρατηρεῖται ἐναλλὰξ ἐρυθρότης μετὰ ὠχρότη
τος τοῦ προσώπου καὶ ὁ παῖς ἔχει ἀϋπνίαν, ἐξάντλησι
τῶν δυνάμεων καὶ κατάπτωσιν τῆς διανοίας, ἣν χαρακτη
ρίζει ἄκρα δυσθυμία.

Ἡ δὲ κατάστασις αὕτη ἡ ἀποτελοῦσα οὕτως εἰπεῖν τ
προδρομικὰ φαινόμενα δύναται κατὰ τὸν Archambault ν
διαρκέσῃ μεταξὺ ἡμερῶν τινων μέχρις ἓξ μηνῶν, ὅτε ἐκδη
λοῦται ἡ νόσος διὰ τῶν τεσσάρων κυρίων συμπτωμάτων
ἤτοι τῆς κεφαλαλγίας, τῶν ἐμέτων, τῆς δυσκοιλιότητος κα
τοῦ πυρετοῦ.

Ἐκ τῶν ἰδίων δὲ τοῦ ἐγκεφάλου παθήσεων αἱ μᾶλλο
ἐπιδρῶσαι ἐπὶ τοῦ πεπτικοῦ συστήματος εἰσὶν αἱ ἑξῆς·

1) Οἱ ὄγκοι τοῦ ἐγκεφάλου οἱασδήποτε φύ
σεως καὶ ἂν ὦσι (σάρκωμα, γλοίωμα, νεύρωμα, ἐνχόν
δρωμα, μύξωμα, συφιλίδωμα, κύστεις ἐχινοκόκκων, ἀνεύ
ρυσμα, ἀπόστημα κ. λ. π.) δίδουσιν ἀφορμὴν εἰς πεπτικὰ
διαταράξεις διαφόρου βαθμοῦ καὶ ἐντάσεως. Οὕτω τινὲ
τῶν ἀσθενῶν παρουσιάζουσιν ἅπασαν τὴν σειρὰν τῶν δυσ
πεπτικῶν συμπτωμάτων μιᾶς τῶν ποικιλιῶν, ἃς εἰς τὴ
πρωτοπαθῆ δυσπεψίαν περιεγράψαμεν, ἐν ᾧ ἕτεροι ἔχουσ
μόνον τινὰ τούτων, ὡς δυσκοιλιότητα, ἐμέτους, ἴλιγγον
κρίσεις ἐπιληπτοειδεῖς. Συνηθέστατα ὅμως εἰς τοὺς ὄγκου
τοῦ ἐγκεφάλου παρατηρεῖται ὁ ἔμετος, ὅστις δύναται ν
ὑπάρχῃ εἴτε μετ' ἄλλων δυσπεπτικῶν φαινομένων, εἴτε μό
νος, ὅτε ἔχει ἅπαντα τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ ἐγκεφαλικο
ἐμέτου. Ἡ ἐμφάνισις δὲ τοῦ ἐμέτου εἶναι διάφορος, διότ
ὁτὲ μὲν ἐπέρχεται ἀτάκτως ἢ προκαλεῖται ἐκ τροφῶν, ὁτ
δὲ παρατηρεῖται κατὰ περιόδους ὅλως κανονικάς.

Ἐνίοτε τὰ δυσπεπτικὰ φαινόμενα καὶ μάλιστα ἐν ἀρχ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὑπερτεροῦσι τοσοῦτον τῶν κυρίων τῆς ἐγκεφαλικῆς παθήσεως συμπτωμάτων, ὥστε δύναται νὰ τεθῇ πεπλανημένη διάγνωσις.

2) Ἡ διάχυτος μηνιγγοεγκεφαλῖτις ἀναλόγως τῆς μορφῆς αὐτῆς παρουσιάζει καὶ ἴδια δυσπεπτικὰ φαινόμενα· οὕτω μὲν κατὰ τὴν τῆς καταπτώσεως ὁ ἄρρωστος μένει ἀκίνητος, σιωπηλὸς καὶ δύσθυμος, ἔχει ἀνορεξίαν, βάρος εἰς τὸν στόμαχον μετὰ τὴν εἰσφορὰν τῶν τροφῶν, δυσκοιλιότητα κλ., κατὰ δὲ τὴν τῆς διεγέρσεως, ὁ ἄρρωστος κινεῖται, εἶναι εὔθυμος καὶ ζωηρὸς ἐκ τῶν μεγάλων ἰδεῶν, ἃς ἐν τῷ νῷ ἔχει· οὐ μόνον δὲ δὲν στερεῖται ὀρέξεως, ἀλλὰ τρώγει ἀπλήστως μέχρι βουλιμίας. Ἐν ᾧ δὲ πέπτει καλῶς, δὲν ἔχει δυσκοιλιότητα οὐδὲ διάρροιαν καὶ ἐλάχιστα τὸν στόμαχον αἰτιᾶται, οὐχ ἧττον εἶναι δυσπεπτικὸς ἢ κατὰ τὸν Lasègue ὑπερπεπτικός. Ἡ ἀνώμαλος δ' αὕτη κατάστασις, ἥτις παρητηρεῖται ἐνίοτε ἐπὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ πάσχοντος, ἀποδίδεται μᾶλλον εἰς διαστροφὴν τοῦ νευρικοῦ τοῦ στομάχου συστήματος ἢ εἰς οἱανδήποτε ἀλλοίωσιν τῶν πεπτικῶν ἀδένων καὶ ἑπομένως τοῦ γαστρικοῦ χυμοῦ.

3) Εἰς τὴν ἐγκεφαλικὴν αἱμορραγίαν ἢ εἰς τὴν μαλάκυνσιν τοῦ ἐγκεφάλου εἰσὶ ὡσαύτως συνήθη τὰ δυσπεπτικὰ φαινόμενα, ἅτινα ἐκδηλοῦνται δι' ἀνορεξίας, ἐμέτου, πόνων κατὰ τὴν πέψιν καὶ σχεδὸν πάντοτε διὰ διαρροίας μετὰ κωλικῶν.

4) Αἱ νόσοι τῆς παραγκεφαλίδος οὐ μόνον ἐπιφέρουσι συνηθέστατα ἔμετον καὶ διατάραξιν τῆς πέψεως, ἀλλὰ τὰ ἐπερχόμενα δυσπεπτικὰ φαινόμενα ἔχουσι μεγάλην σπουδαιότητα ὡς χαρακτηρίζοντα ἰδίᾳ τὰς παθήσεις αὐτῆς. Εἶνε δὲ ὁ ἔμετος τοσοῦτον συχνὸς εἰς τὰς αἱμορραγίας τῆς παρεγκεφαλίδος, ὥστε κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Hillairet ἐπέρχεται εἰς τὰς ἡμισείας τῶν περιπτώσεων, ἐν ᾧ εἰς τὰς τοῦ ἐγκεφάλου δὲν παρατηρεῖται εἰ μὴ τὸ τριακοστὸν τούτων. Οἱ ἔμετοι οὗτοι, ὡς πάντες οἱ ἐξ ἐγκεφαλικῆς αἰτίας ἐπερχόμενοι, εἰσὶν εὔκολοι καὶ ἀνώδυνοι· ὡς ἐκ τῆς συχνῆς δὲ αὐτῶν ἐμφανίσεως προκαλοῦσι πολλά-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κις τελείαν ἀνορεξίαν, ἐπαυξάνουσι τὰ δυσπεπτικὰ φαινόμενα καὶ ἐπιφέρουσιν ἐξάντλησιν τῶν δυνάμεων μετὰ βαθείας καχεξίας. Ἐνίοτε ὅμως οὐ μόνον διατηρεῖται ἡ ὄρεξις, ἀλλὰ παρατηρεῖται καὶ αὔξησις αὐτῆς μέχρι βουλιμίας. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ ἐκ τῶν νόσων τῆς παρεγκεφαλίδος ἐπερχόμεναι δυσπεπτικαὶ διαταράξεις συνυπάρχουσι καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν νευρικῶν συμπτωμάτων, ἐν ᾧ σπανιώτερον ὡς καὶ εἰς ἄλλας ἐγκεφαλικὰς νόσους συμβαίνει, ἐπί τινα καιρὸν αὗται ἀποτελοῦσι τὴν μόνην συμπτωματολογικὴν εἰκόνα.

5) Ἡ δυσπεψία παρατηρεῖται συνηθέστατα κατὰ τὴν ὀ ξ ε ῖ α ν π α ρ α φ ρ ο σ ύ ν η ν, ἐν ᾧ κατὰ τὴν χρονίαν αὐτῆς μορφὴν ἡ τῆς πέψεως λειτουργία δὲν παρίσταται λίαν τεταραγμένη.

Ἐπέρχεται δὲ ἡ δυσπεψία τὸ μὲν ἐκ τῆς προκαλεσάσης τὴν παραφροσύνην νόσου, τὸ δὲ ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τῶν ἰδεῶν ὑφ᾽ ὧν κατέχεται ὁ ἄρρωστος· οὕτω τινὲς ἐπὶ τῷ φόβῳ τῆς δηλητηριάσεως ἀρνοῦνται πᾶσαν τροφὴν ἢ λαμβάνουσι τοιαύτην ὅλως ἀνεπαρκῆ· τούτου δ᾽ ἕνεκα βαθμηδὸν ἐπέρχεται διατάραξις τῆς πέψεως, ἥτις, συνυπάρχουσα μετὰ τῆς ἐκ τῆς ἀσιτίας ἐπερχομένης ἐξαντλήσεως τοῦ ὀργανισμοῦ, ἔχει μεγίστην σπουδαιότητα διὰ τὴν πρόγνωσιν.

Ἕτεροι δὲ παράφρονες καθίστανται δυσπεπτικοὶ ἔκ τε τῆς ἀκινησίας καὶ ἐκ τῶν θλιβερῶν ἰδεῶν, ὑφ᾽ ὧν κατατρύχονται, ὡς παρατηρεῖται εἰς τοὺς λυπομανιακούς, οἵτινες ἔχουσι συνήθως δυσκοιλιότητα, ἐξ ἧς πολλάκις ἐπέρχονται βαρέα δυσπεπτικὰ φαινόμενα.

Ἔτι δὲ εἴς τινας τῶν ἀρρώστων παρατηρεῖται τελεία τῆς ὀρέξεως διαστροφή, ἤτοι ἀληθὴς κυνορεξία· διότι τρώγουσιν οὗτοι πᾶν τὸ προστυχόν, ὡς ἄμμον, χάλικας, ἄχυρα καὶ οἱανδήποτε ἀκάθαρτον οὐσίαν οὐδ᾽ αὐτῆς τῆς κόπρου ἐξαιρουμένης. Τινὲς δὲ τούτων μεθ᾽ ὅλην τὴν εἰδεχθῆ ταύτην δίαιταν ἔχουσι τὴν θρέψιν καλήν, οἱ πλεῖστοι ὅμως ἀποβαίνουσι κάτισχνοι καὶ βραδύτερον παρουσιάζουσιν ἅπαντα τῆς ἀληθοῦς δυσπεψίας τὰ φαινόμενα.

Οὐχὶ δὲ σπανίως ἐπέρχεται εἰς τοὺς παράφρονας βραδύ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τερον καὶ μάλιστα εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἤρνοῦντο ἐν ἀρχῇ πᾶσαν τροφήν, ἀληθὴς βουλιμία.

6) Ἐκ τῶν παθήσεων τοῦ νωτιαίου μυελοῦ συνηθέστατα ὑπάρχουσι τὰ δυσπεπτικὰ φαινόμενα εἰς τὴν ἀταξίαν περὶ τὴν κίνησιν, τὰ ὁποῖα διακρίνονται διὰ τοῦ ὀνόματος γαστρικαὶ κρίσεις. Περὶ τούτων ἔχομεν διαλάβει ἀλλαχοῦ ἐν ἐκτάσει· ἤδη δ' ἀναφέρομεν ὅτι εἴς τινας τῶν ἀσθενῶν ἐλλείπουσιν ἅπαντα τὰ τυπικὰ τῆς ἀταξίας συμπτώματα καὶ ὁ ἄρρωστος δὲν παρουσιάζει εἰ μὴ τὰς δυσπεπτικὰς διαταράξεις, αἵτινες χαρακτηρίζονται διὰ ναυτιάσεων, ἀναγωγῶν καὶ ἐμέτων κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀφθόνων καὶ ἐπερχομένων εἴτε κατὰ τὴν πέψιν εἴτε ὅτε ὁ στόμαχος εἶναι κενός. Προηγοῦνται δὲ καὶ ἕπονται τῶν ἐμέτων πόνοι κατὰ τὸ ἐπιγάστριον ἰσχυροί, οἵτινες διακλαδοῦνται μέχρι τοῦ στέρνου καὶ ἐνίοτε πρὸς τὰ κάτω μέχρι τῆς ὀμφαλικῆς χώρας. Ἡ δὲ δυσπεψία αὕτη τῶν ἀταξικῶν δύναται ἢ νὰ διαρκέσῃ ἐπὶ χρόνον μακρὸν καὶ τὰ ἐκ τῆς νόσου κύρια συμπτώματα νὰ ἀναφανῶσι βραδύτερον, ἢ νὰ ἐπενέγκῃ τὸν θάνατον ἐκ τῆς ἀναπτυχθείσης καχεξίας, πρὶν ἀναφανῶσιν ἐκεῖνα.

Ἐκ δὲ τῶν παθήσεων τοῦ κεντρικοῦ νευρικοῦ συστήματος ἀναφέρομεν ὅτι τὰ δυσπεπτικὰ φαινόμενα παρατηροῦνται εἰς τὴν καλουμένην νευρασθένειαν, καθ' ἃ ἔχομεν ἀναφέρει, καὶ εἰς πάσας τὰς χρονίας νευρώσεις, ὡς εἰς τὸν ὑστερισμόν, τὴν ἐπιληψίαν, τὴν χορείαν κ.λ.π.

Καθολικαὶ τοῦ ὀργανισμοῦ παθήσεις καὶ διαθέσεις. Πλὴν τῶν πεπτικῶν διαταράξεων τῶν παραγομένων ἐξ ἰδιοπαθῶν πυρετῶν ἢ ἐκ φλεγμονῆς ὀργάνου τινός, εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάγονται καὶ αἱ δυσπεψίαι αἱ ἐκ δυσκρασίας τοῦ αἵματος παραγόμεναι, ἢ ἐξ ἀλλοιώσεως αὐτοῦ ἕνεκα χρονίας δηλητηριάσεως, εἴτε οὔσης ταύτης αὐτόχθονος (οὐραιμία, σηψαιμία), εἴτε λαμβανομένου τοῦ δηλητηρίου ἔξωθεν (δηλητηρίασις ἐκ μολύβδου, νικοτιανῆς, μορφίνης κλπ.), ἔτι δὲ αἱ ἐκ καταχρήσεως τῶν πνευματωδῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ποτῶν δυσπεψίαι, ἐκ συφίλιδος, χοιραδώσεως, φυματιώσεως, διαβήτου, ἐρπητισμοῦ καὶ ἀρθριτισμοῦ.

1) Ἀναιμία καὶ χλωραναιμία. Καθ' ἅπερ ἀλλαχοῦ ἐμνήσθημεν, ἡ κατάστασις τοῦ αἵματος μεγίστην ἐπήρειαν ἔχει εἰς τὴν κατὰ φύσιν τέλεσιν τῶν λειτουργιῶν στομάχου· τούτου δ' ἕνεκα ἡ ἀλλοίωσις αὐτοῦ ἡ ἐξ ἀναιμίας, χλωρώσεως ἢ ἐξ οἱασδήποτε καχεξίας προερχομένη συνηθέστατα ἐπιφέρει διαταράξεις τῶν πεπτικῶν λειτουργιῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἐξ ἄλλου ἡ ἀληθὴς δυσπεψία καθίσταται αἰτία παραγωγῆς ἀναιμίας, καὶ βαθείας κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον καχεξίας, τούτου ἕνεκα ἀπαιτεῖται μεγίστη προσοχὴ εἰς τὴν διάγνωσιν, ὅπως ἐνεργηθῇ ἡ δέουσα θεραπεία.

Παρίσταται δὲ ἡ δυσπεψία εἰς τοὺς ἀναιμικοὺς εἴτε ὑπὸ τὴν ἐρυγώδη μορφὴν εἴτε ὑπὸ τὴν γαστραλγικήν, ἐν ᾧ εἰς τοὺς χλωρωτικοὺς παρατηρεῖται συνήθως παντελὴς σχεδὸν ἀπώλεια τῆς ὀρέξεως μετὰ ἀποστροφῆς πρός τινα τῶν ἐδεσμάτων καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὸ κρέας ἡ διαστροφὴ τῆς γεύσεως ὥστε νὰ ἐπιζητῶσι τὰς ὀξάλμας καὶ τὰς μᾶλλον ἡρτυμένας τροφάς. Τινὲς μάλιστα τούτων ἔχουσι τοσοῦτον τὴν γεῦσιν διεστραμμένην, ὥστε ἐσθίουσι κόνιν ἀνθρακας ἢ οὐσίας ἄλλας ἀκαθάρτους. Τέλος εἴς τινας ὑπάρχει ἀληθὴς βουλιμία. Εἰς τοὺς πλείστους δὲ τῶν ἀσθενῶν ἡ πέψις συνοδεύεται ὑπὸ αἰσθήματος δυσφορίας καὶ βάρους κατὰ τὸ ἐπιγάστριον, ὑπὸ ἐρυγῶν ἀφθόνων ἀνόσμων ἢ δυσόσμων, ὑπὸ πυρώσεως καὶ ἐνίοτε ὑπὸ ἐμέτων· ἔτι δ' οἱ τοιοῦτοι ἄρρωστοι ἔχουσι συνήθως βορβορυγμοὺς καὶ δυσκοιλιότητα· ὅτε δὲ ἡ δυσπεψία ἐκδηλοῦται διὰ τῆς γαστραλγικῆς μορφῆς, τότε ἡ πέψις εἶναι ἐπώδυνος.

Μεταξὺ δὲ τῶν νόσων, ὧν ἡ φύσις εἰσέτι δὲν καθωρίσθη καὶ αἵτινες μετέχουσι τῆς ἀναιμίας, ὡς καὶ τῆς νευρώσεως, εἰσὶν αἱ βλάβαι τῶν ἐπινεφριδίων (νόσος τοῦ Addison) καὶ ὁ ἐξόφθαλμος (νόσος τοῦ Graves), αἱ ὁποῖαι συνηθέστατα συνοδεύονται ὑπὸ δυσπεπτικῶν διαταράξεων.

2) Δηλητηρίασις αὐτόχθων ἢ ἄμεσος (οὐ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ραιμία, βραδεῖα συψαιμία κ.λ.π.). Εἰς τὰς διαφόρους μορφὰς τῆς βριχθείας νόσου, ὡς καὶ πάσας τὰς παθήσεις τῶν νεφρῶν, τὰς προκαλούσας οὐραιμίαν, τὰ δυσπεπτικὰ φαινόμενα εἰσὶ λίαν συνήθη, μάλιστα δὲ ἐνίοτε εἰσὶ τοσοῦτον ζωηρά, ὥστε ἢ καλύπτουσι τὴν πάθησιν ἢ ἀποτελοῦσι τὴν μόνην ταύτης ἐκδήλωσιν.

Κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς παρεγχυματώδους νεφρίτιδος τὰ δυσπεπτικὰ φαινόμενα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲν εἶναι συνήθη· ὅτε δὲ ὑπάρχουσιν, ἀποτελοῦνται ἐξ ἀνορεξίας καὶ ἰδίᾳ πρὸς τὰς ζωικὰς οὐσίας, ἐκ ναυτιάσεων, ἀναγωγῶν καὶ ἐμέτων, οἵτινες ἐπέρχονται εἴτε κατὰ τὴν πέψιν, ὅτε ἀποβάλλονται τροφαί, εἴτε νήστεως τοῦ ἀρρώστου, ὅτε τὰ ἐμέσματα συνίστανται ἐκ βλεννωδῶν ἢ γλοιωδῶν ὑλῶν. Ἐφ' ὅσον δὲ ἡ νόσος καθίσταται χρονιωτέρα καὶ ἡ οὐραιμία αὐξάνει, ὁ ἄρρωστος ἔχει πόνον κατὰ τὴν στομαχικὴν χώραν, ὅστις σπανίως ἐκδηλοῦται εἰς γαστραλγικὸν παροξυσμόν· ἔτι δὲ τὰ ἀνωτέρω συμπτώματα ἐπιτείνονται καὶ ἰδίᾳ οἱ ἔμετοι, οἵτινες καθίστανται ἀκατάσχετοι.

Εἰς δὲ προκεχωρηκυῖαν τῆς νόσου περίοδον ἐπέρχεται σχεδὸν πάντοτε διάρροια, συνισταμένη κατ' ἀρχὰς εἰς ὀλίγας κενώσεις ὑδαρεῖς καὶ εἶτα εἰς ἀφθόνους συνοδευομένας ὑπὸ κωλικῶν καὶ τεινεσμοῦ. Ἀλλὰ κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, ὅτε αἱ τῶν νεφρῶν ἀλλοιώσεις εὑρίσκονται εἰς τὸ ἔσχατον σημεῖον, οἵτε ἔμετοι καὶ ἡ διάρροια δὲν ἀνήκουσι πλέον εἰς τὰ δυσπεπτικὰ φαινόμενα, ἀλλ' εἰσὶ καθαρῶς ἀποτέλεσμα οὐραιμικῆς δηλητηριάσεως, ὅπερ ἀποδεικνύει ἡ παρουσία τῆς οὐρίας ἐν τοῖς ἐμέσμασιν, ἥτις ἀνακαλύπτεται διὰ τῆς χημικῆς ἐξετάσεως.

3) Δηλητηρίασις ἔμμεσος. Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ὑπάγονται τὰ δυσπεπτικὰ φαινόμενα, τὰ παραγόμενα ἐκ παρεταμένης χρήσεως δηλητηριωδῶν τινων οὐσιῶν, ὡς χαλκοῦ, μολύβδου· ἔτι δὲ ἐκ τῆς καταχρήσεως τοῦ καπνοῦ καὶ ἑτέρων τοιούτων· τὰ δ' οὕτω παραγόμενα δυσπεπτικὰ φαινόμενα εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὅμοια πρὸς τὰ ἀνωτέρω περιγραφέντα. Ἀναφέρομεν δ' ἤδη μόνον

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὰ ἐκ τῆς καταχρήσεως τοῦ ὀπίου ἐπερχόμενα, ἅτινα ὁ Gubler περιγράφει ὡς ἑξῆς·

« Οἱ ὀπιοφάγοι ἐπιζητοῦσι διὰ τῆς οὐσίας ταύτης τόνωσιν καὶ ἱλαρότητα· ὅταν δὲ ἐπιτύχωσι τὴν ποθουμένην ζωηρότητα, φρονοῦσιν ὅτι εὑρίσκονται εἰς τὸ ἔπακρον τῆς εὐτυχίας αὐτῶν· ἀλλ' ὅπως ἀπολαύωσι ταύτης καθ' ἑκάστην, αὐξάνουσι τὴν δόσιν τοῦ τονικοῦ, ἐὰν ὅμως τυχαίως στερηθῶσι τούτου, τότε πίπτουσιν εἰς κατάπτωσιν σωματικὴν καὶ διανοητικήν, μένουσιν ἀκίνητοι, σιωπηλοὶ καὶ κατατρύχονται ὑπὸ θλιβερωτάτων ἰδεῶν ἢ εἰσὶ βεβυθισμένοι εἰς ἀληθῆ ἠλιθιότητα. Ὑπὸ δὲ τῆς διττῆς ταύτης ἐκνευριτικῆς ἐπιδράσεως, θετικῆς καὶ ἀρνητικῆς, τοῦ ὀπίου αἱ μεγάλαι λειτουργίαι ταράσσονται, αἱ πεπτικαὶ δυνάμεις ἀπόλλυνται, ἡ θρέψις ἐκπίπτει καὶ τὰ ἔντερα ὑποστάντα ἀτονίαν κενοῦνται μόλις ἅπαξ τῆς ἑβδομάδος. »

Τὰ αὐτὰ δὲ ὡσαύτως ἀποτελέσματα παράγονται ἐκ τῆς παρατεταμένης χρήσεως τῆς μορφίνης εἴτε χορηγουμένης ἐσωτερικῶς εἴτε δι' ὑποδορίων ἐνέσεων. Ἀλλὰ πλὴν τῶν ὀπιούχων καὶ ἡ κατάχρησις ἑτέρων φαρμακευτικῶν οὐσιῶν, ὡς τοῦ ἀρσενικοῦ, τῆς χλωριάλης, τοῦ φωσφόρου, τοῦ ἰωδίου, τοῦ σιδήρου καὶ λοιπῶν ἐπιφέρει δυσπεπτικὰς διαταράξεις διαρκεῖς.

4) Κατάχρησις τῶν πνευματωδῶν ποτῶν ἢ χρόνιος ἀλκοολισμός. Τὰ πνευματώδη ποτὰ ἐν ἀρχῇ, πρὶν ἐνεργήσωσιν ἐπὶ τῶν ἱστῶν τοῦ στομάχου καὶ ἐπενέγκωσι βαθείας τούτων ἀλλοιώσεις, ἤτοι παραγάγωσι τὴν χρονίαν γαστρίτιδα, προκαλοῦσι λειτουργικὰς τοῦ στομάχου διαταράξεις, αἵτινες ἐκδηλοῦνται ὡς ἑξῆς·

Ὁ φιλοπότης ἐκ τῆς μικρᾶς ποσότητος τοῦ πνεύματος, ὅπερ εἰσάγει καθ' ἑκάστην ἐν τῷ στομάχῳ αὐτοῦ, βαθμηδὸν ἀπόλλυσι τὴν ὄρεξιν, ἔχει τὸ στόμα κολλώδες, τὴν γλῶσσαν κεκαλυμμένην ὑπὸ ἐπιχρίσματος καὶ τὴν δίψαν πύξημένην. Μετὰ δὲ τὴν εἰσφορὰν τῶν τροφῶν ἔχει βάρος εἰς τὸν στόμαχον καὶ ἐνίοτε κατὰ τὴν πέψιν αἰσθάνεται πόνους

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἰσχυρούς, ἔτι δ' ἔχει ἐργάς, ἀναγωγὰς καὶ ἐνίοτε τάσιν πρὸς ἔμετον, ἤτοι πάντα τὰ φαινόμενα, ἐξ ὧν ἀποτελεῖται ἡ δυσπεψία. Ἀλλὰ πλὴν τῶν δυσπεπτικῶν τούτων φαινομένων, ἅτινα εἰσὶ κοινά, ἡ τῶν φιλοποτῶν δυσπεψία χαρακτηρίζεται διὰ τῆς ἀποβολῆς ἀφθόνων βλεννωδῶν ἢ γλίσχρων ὑλῶν, ἥτις συμβαίνει συνήθως τὴν πρωΐαν, ὅτε ὁ στόμαχος εἶναι κενός, εἴτε διὰ μιᾶς ἀλλ' ἰσχυρᾶς ἀναγωγῆς εἴτε δι' ἐπανειλημμένων ἐμέτων.

5) Σύφιλις. Πλὴν τῶν ἐλαφρῶν πεπτικῶν διαταράξεων, ἃς ἡ σύφιλις προκαλεῖ κατὰ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς, παρατηροῦνται ἐνίοτε βραδύτερον ἐκ τῆς ἐπερχομένης μεγάλης καχεξίας διαρκῆ δυσπεπτικὰ φαινόμενα· μάλιστα δ' ἐνίοτε, ἐν ᾧ αἱ συφιλιδικαὶ κδηλώσεις ἔχουσιν ἐξαλειφθῇ, ὑπάρχουσι μόνον τὰ δυσπεπτικὰ φαινόμενα, ὥστε καθίσταται δυσχερεστάτη ἡ ἀνεύρεσις τῆς παραγαγούσης ταῦτα αἰτίας.

Ἀλλὰ πλὴν τῶν δυσπεπτικῶν φαινομένων, ἅτινα ἐπέρχονται κατὰ τὴν πορείαν τῆς συφίλιδος ἐκ τῆς ἀναπτυσσομένης καχεξίας, ἐνίοτε, ὥσπερ ἀλλαχοῦ ἐμνήσθημεν, παράγονται ἐν τῷ στομάχῳ καὶ τοῖς ἐντέροις εἴτε συφιλιδικαὶ ἐξελκώσεις εἴτε κοκκιώδεις ὄγκοι, ἐξ ὧν ἐπέρχονται διαρκεῖς τῆς πέψεως διαταράξεις, αἵτινες ὑποχωροῦσι μόνον τῇ εἰδικῇ θεραπείᾳ.

6) Χοιράδωσις. Κατὰ τὴν γνώμην τῶν συγγραφέων ἡ ἐκ τῆς δυσκρασίας ταύτης παραγωγὴ τῆς δυσπεψίας εἶναι σπανία, οὐχ ἧττον, ὅτε ὑπάρχει καὶ ἀναιμικὴ τοῦ προσώπου κατάστασις, τότε δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἀναφανῶσι τὰ δυσπτεπτικὰ φαινόμενα.

7) Φυματίωσις. Ἡ δυσπεψία εἶναι συνηθεστάτη εἰς τὴν φυματίωσιν· ἐπειδὴ δὲ παρατηρεῖται πολλάκις εἴς τινας ἀσθενικοὺς καὶ πρὶν ἔτι ἐκδηλωθῇ ἡ νόσος, τινὲς ἐξήνεγκον τὴν γνώμην ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ δυσπεψία ὡς παραγωγικὴ αἰτία τῆς φυματιώσεως· ἀλλ' ἐὰν ἡ γνώμη τούτων εἶναι ἀμφίβολος, τὸ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βέβαιον εἶναι ὅτι, προϋπαρχούσης τῆς δυσπεψίας, ἡ φυματίωσις ἀναπτύσσεται ταχύτερον καὶ ἡ ἐξάντλησις τοῦ ὀργανισμοῦ γίνεται βαθυτέρα.

Αἱ δὲ κατὰ τὴν πορείαν τῆς φυματιώσεως ἐπερχόμεναι δυσπεπτικαὶ διαταράξεις παράγονται ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων αἰτίων· ἄλλοτε μὲν εἰσὶν ἀποτέλεσμα τῶν ἐκ τῆς νόσου ἐπερχομένων ἀλλοιώσεων τοῦ βλεννογόνου τοῦ στομάχου καὶ τῶν ἐντέρων ἢ τῆς παραγομένης διαταράξεως τῆς κυκλοφορίας ἕνεκα καταστροφῆς τοῦ πνεύμονος, ἄλλοτε δὲ τοῦ ἐρεθισμοῦ, ὃν ὑφίσταται τὸ πνευμονογαστρικὸν ὑπὸ τοῦ ἐκ τῆς φυματιώσεως φλεγμαίνοντος πνεύμονος, ὅτε δύναται νὰ ἐκδηλωθῇ ὑπὸ τὴν γαστραλγικὴν μορφήν· ἄλλοτε δέ, ὅπερ καὶ συνηθέστερον, ἡ δυσπεψία παρὰ τοῖς φυματιῶσι παράγεται ἐκ τῆς ἐξαντλήσεως τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῆς ἐκ τῆς νόσου ἀναπτυσσομένης καχεξίας καὶ τέλος δύναται αὕτη νὰ ἦναι φαινόμενον καθαρῶς μηχανικὸν προερχόμενον ἐπὶ παραδείγματι ἐκ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἰσχυροῦ καὶ ἐπανειλημμένου βηχός.

Τὰ δὲ κατὰ τὴν φυματίωσιν παρατηρούμενα δυσπεπτικὰ φαινόμενα ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ὁμοιάζουσι πρὸς τὰ ἐκ τῶν ἀληθῶν δυσπεψιῶν παραγόμενα ἤτοι ὁ ἄρρωστος ἔχει ἀνορεξίαν, ἀηδίαν πρὸς τὰς τροφάς, ἐνίοτε ναυτιάσεις ἢ ἐμέτους, συνηθέστερον δὲ μετὰ τὴν εἰσφορὰν τῶν τροφῶν ἐξόγκωσιν τῆς ἐπιγαστρίου χώρας καὶ γενικὴν δυσφορίαν, ἔτι δ' ἔχει τὴν πέψιν ἐπώδυνον ἢ συνοδευομένην ὑπὸ ἀφθόνων ἐρυγῶν καὶ ἔχει δυσκοιλιότητα ἐπαμειβομένην συνηθέστατα μετὰ διαρροίας.

8) Διαβήτης. Τὰ δυσπεπτικὰ φαινόμενα εἰς τοὺς διαβητικοὺς σπανίως μὲν ὑπάρχουσι, πρὶν ἐκδηλωθῇ ἡ πάθησις, συνηθέστερον δ' ἀναφαίνονται κατὰ τὴν πορείαν τοῦ διαβήτου, ὥστε τινὲς τῶν συγγραφέων φρονοῦσιν ὅτι ἀποτελοῦσιν ἕνα τῶν τύπων τῆς λήξεως αὐτοῦ. (Seegen, Cantani).

Ἐπέρχεται δὲ ἡ διατάραξις τῆς πέψεως εἰς τοὺς πάσχοντας διαβήτην τὸ μὲν ἐκ τῆς ἀναπτυσσομένης ὑπὸ τῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νόσου μέχρι βουλιμίας πολυφαγίας, τὸ δὲ καὶ ἐκ τοῦ μονοτόνου τῆς τροφῆς, εἰς ἣν ὑποβάλλονται οἱ ἄρρωστοι· δι' ὅ, ὅτε ὑπάρχουσι τὰ δυσπεπτικὰ φαινόμενα, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχουσι βάρος κατὰ τὸν στόμαχον, τὴν ἐπιγάστριον χώραν τεταμένην καὶ ἐνίοτε αἰσθάνονται πόνους γαστραλγικοὺς κατὰ τὴν πέψιν· ἔτι δ' ἔχουσιν ἀναγωγὰς ὀξέων, πύρωσιν ἢ ἐμέτους, καὶ αἱ ἀποβαλλόμεναι αὐτῶν οὐσίαι καθ' ἃ παρετήρησεν ὁ Cl. Bernard, περιέχουσι συνήθως σάκχαρον.

Εἰς οἱανδήποτε δὲ περίοδον τοῦ διαβήτου καὶ ἐὰν ἐπέλθῃ ἡ δυσπεψία, πάντοτε πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἐπιπλοκὴ βαρεῖα ἕνεκα τῆς ἀπισχνάνσεως καὶ τῆς τήξεως, ἣν προκαλεῖ, τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ μάλιστα ἐνίοτε μετὰ μεγίστης ταχύτητος.

9) Ἕ ρ π η τ ι σ μ ό ς. Πλεῖστοι τῶν συγγραφέων παραδέχονται ὅτι ἡ ἑρπητικὴ κατάστασις καθίσταται αἰτία παραγωγῆς πολλῶν καὶ ἐντόνων δυσπεπτικῶν διαταράξεων· ἐξηγοῦσι δὲ τὴν παραγωγὴν τῆς δυσπεψίας, καθ' ἃ θέλομεν ἰδεῖ, τὸ μὲν ἐκ τῆς ἀμέσου ἐπιδράσεως τοῦ ἑρπητισμοῦ ἐπὶ τοῦ στομάχου, τὸ δὲ ἐξ ἀντανακλάσεως, ἤτοι ἐκ τοῦ ἐρεθισμοῦ τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ὅτε εὐκόλως ἐπέρχεται εἰς τοιούτους καὶ ἐξ ἐλαχίστης πολλάκις ἀφορμῆς.

Ὁ δὲ Bazin, ἀναφέρων περὶ τοῦ ἕρπητος, λέγει τὰ ἑξῆς· « Ὁ ἕρπης εἶναι νόσος ὀργανικὴ οὐχὶ μιασματική, οὐδὲ ἐνοφθαλμίσιμος, ἥτις ἐκδηλοῦται δι' εἰδικῶν παθήσεων ἐπὶ τοῦ δέρματος, τῶν νεύρων καὶ τῶν σπλάγχνων καὶ ἥτις κυρίως χαρακτηρίζεται διὰ τῆς ἐπιμόνου, τῆς βαθμιαίας ἀναπτύξεως καὶ τῶν συνήθων ὑποτροπῶν τῶν δερμικῶν ἐκδηλώσεων . . . .

» Ἡ δὲ δυσπεψία, ἥτις εἶναι φύσεως ἑρπητικῆς, χαρακτηρίζεται ἐκ πόνων ἰσχυρῶν, δακνόντων ἢ νυσσόντων, οἱ ὁποῖοι παράγονται ἢ αὐξάνουσιν ἐξ ἠθικῶν συγκινήσεων. »

Ὁ δὲ Pidoux ἐκφράζεται ὡς ἑξῆς· « Θεωρῶ ὡς ἑρπητικὴν πᾶσαν χρονίαν νόσον δυσκόλως προσδιοριζομένην, μὴ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὀργανικήν, τὴν ὁποίαν δὲν δύναταί τις νὰ ἀναγάγῃ εἰς τὸν ἀθριτισμόν, τὴν χοιράδωσιν ἢ τὴν σύφιλιν.»

Προσθέτει δὲ ὅτι «Οἱ ἑρπητικοὶ καὶ οἱ δυσπεπτικοὶ εἰσὶ οἱ νευρικώτατοι τῶν ἀνθρώπων καὶ οἱ εὐερεθιστότατοι τοῦ κόσμου. Εἰσὶν δ' ἀνυπόμονοι καὶ ἀντέχουσι μεγάλως, καί τοι φαινομενικῶς εἰσὶ ἰσχνοὶ καὶ καχέκται.

»Ὁ δὲ ἑρπητικὸς ἐπὶ δεκαετίαν εἶναι βρογχικός, ἐπὶ πέντε δὲ ἔτη μέχρι ἕξ κυναγχικός, δέκα πέντε δὲ δυσπεπτικὸς καὶ τάχιον ἢ βράδιον νευραλγικός. Ὁ ἑρπητισμὸς εἶναι ἡ συνήθης πηγὴ τῶν δυσπεψιῶν.»

Τινὲς δὲ φρονοῦσιν ὅτι ὁ ἑρπητισμὸς καθίσταται αἰτία ἐπὶ 20 δυσπεπτικῶν 15%. Ἀλλὰ μὴ λησμονῶμεν ὅτι αἱ δερμικαὶ ἐκδηλώσεις οὐχὶ σπανίως εἰσὶ ἐπιφαινόμενα τῆς δυσπεψίας καὶ οὐχὶ αἰτία αὐτῆς.

Ὁ δὲ Lancereaux ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου εἰς τὸ περὶ ἑρπητισμοῦ ἐγχειρίδιον αὐτοῦ ἀποφαίνεται, ὅτι δὲν εἶναι ἀπαραίτητος ἡ κακὴ πέψις εἰς πάντας τοὺς δυσπεπτικούς, ἀλλ' οἱ πλεῖστοι τούτων, ὅσον ὀλίγον καὶ ἂν ἔχωσι τεταραγμένον τὸ νευρικὸν αὐτῶν σύστημα, ὑφίστανται διαταράξεις τῆς πέψεως, ὁτὲ μὲν διαβατικάς, ὡς ἡ παραγαγοῦσα ταύτας αἰτία, ὁτὲ δὲ παρατεινομένας, ὥστε νὰ καθιστῶνται ἐνίοτε διαρκεῖς. Αἱ δὲ διαταράξεις αὗται, αἵτινες παρίστανται μεθ' ὅλων τῶν γνωστῶν χαρακτήρων, ἀποβαίνουσιν αἰτία ἁπάσης τῆς σειρᾶς τῶν ἀντανακλαστικῶν συμπτωμάτων, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ σύνολον τῆς ἀληθοῦς χρονίας δυσπεψίας, τῆς ληγούσης εἰς ἀνευρυσμὸν τοῦ στομάχου, ὅστις ἐπὶ τέλους καθιστᾷ αὐτὸν σχεδὸν ἀθεράπευτον. Ὅθεν ὁ ἑρπητισμὸς συντελεῖ μᾶλλον ὡς προδιαθετικὸς ὅρος ἢ ὡς παραγωγικὴ αἰτία τῆς δυσπεψίας καί, ὅπως παραχθῇ αὕτη, πρέπει νὰ συντελέσωσιν ἕτεραι δευτερεύουσαι περιπτώσεις.

10) Ἀ ρ θ ρ ι τ ι σ μ ὸ ς (Ἀρθρῖτις, Ῥευματισμός). Καί τοι ἡ μεταξὺ τῶν δύο τούτων παθήσεων ὑπάρχουσα σχέσις ἀμφισβητεῖται ὑπὸ τῶν συγγραφέων, διότι οἱ μὲν νεώτεροι, ὡς ὁ Chauffard, Garrod, Charcot, Sée κ.λ.π. ὑποστηρί-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ζουσιν ὅτι εἰσὶ πάντη διάφοροι, οἱ δὲ ἀρχαιότεροι, ὡς ὁ Pidoux, θεωροῦσιν αὐτὰς ὡς δύο κλάδους ἐκπορευομένους ἐκ τοῦ αὐτοῦ κορμοῦ, οὐχ ἧττον ἡμεῖς θέλομεν ἐξετάσῃ ταύτας ἁπλῶς ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς παραγωγῆς τῶν πεπτικῶν διαταράξεων.

11) Ἀρθρῖτις. Περὶ τῆς ἐπιδράσεως τῆς ἀρθρίτιδος ἐπὶ τοῦ στομάχου διελάβομεν ἐν ἐκτάσει εἰς τὰ περὶ χρονίας γαστρίτιδος, ἤδη δὲ ἀναφέρομεν τὰ ἑξῆς·

Οἱ πλεῖστοι τῶν νοσολόγων παραδέχονται, ὅτι ἡ ἐκ τῆς ἀρθρίτιδος παραγωγὴ τῶν δυσπεπτικῶν φαινομένων εἶναι τοσοῦτον συνήθης ὥστε ἀποφαίνονται ὅτι πάντες ἢ σχεδὸν πάντες οἱ ἀρθριτικοὶ ἔχουσι πεπτικὰς διαταράξεις εἴτε πρὸ τοῦ ἀρθριτικοῦ παροξυσμοῦ ἢ μετ' αὐτόν. Μάλιστα δὲ ὁ Ball ἀπεφήνατο ὅτι ἡ «ἡ ἀρθρῖτις ἐπιδρᾷ ἐπὶ τοῦ στομάχου, ὡς ὁ ῥευματισμὸς ἐπὶ τῆς καρδίας.» Ἀλλ' ἐὰν ἀποβλέψωμεν εἰς τὴν στατιστικήν, ἣν ὁ Durand-Fardel ἐποιήσατο, παρατηροῦμεν ὅτι ἡ γνώμη τούτων εἶναι κατά τι ὑπερβολική. Οὗτος ἐπὶ 336 παρατηρήσεων ὀξείας ἢ χρονίας ἀρθρίτιδος, ἐκδεδηλωμένης, εὗρε 232 πάσχοντας, ὧν ἡ πέψις ἐτελεῖτο κανονικῶς καὶ 134 εἰς οὓς ὑπῆρχον πεπτικαὶ διαταράξεις, 86 ἐκ δυσπεψίας ἀρκούντως χαρακτηριζομένης καὶ 48 ἐξ ἐλαφρᾶς. Καί τοι δὲ βεβαίως ἡ ἀναλογία τῶν περιπτώσεων τῆς μετὰ δυσπεπτικῶν φαινομένων ὑπαρχούσης ἀρθρίτιδος δὲν εἶναι μικρά, οὐχ ἧττον εἶναι μακρὰν τοῦ νὰ ἀποτελῇ τὸν ὅλον ἀριθμόν. Εἰς τὴν αὐτὴν δὲ περίπου ἀναλογίαν κατέληξε καὶ ὁ Bouchard, καθ' ἃ ἀναφέρει ἐν τῷ συγγράμματι αὐτοῦ περὶ τῶν Νόσων ἐκ βραδύτητος τῆς θρέψεως. Ἐπὶ 100 περιπτώσεων ἀρθρίτιδος οὗτος εὗρε 31 φορὰς ὡς προδρομικὸν φαινόμενον τὴν δυσπεψίαν.

Αἱ δὲ εἰς τοὺς ἀρθριτικοὺς ἐπερχόμεναι δυσπεπτικαὶ διαταράξεις συνηθέστατα ἐκδηλοῦνται ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς ἐρυγώδους ἐπωδύνου δυσπεψίας· καθ' ἃ δὲ ἀναφέρει ὁ Todd, εἰς πολλὰς νεκροψίας εὗρε τὸν στόμαχον ἀνευρυσμένον. Ἐνίοτε δὲ παρατηρεῖται εἰς τοὺς τοιούτους ἀρρώστους

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἡ ἀνορεξία ἢ τούναντίον βουλιμία. Ἡ δὲ διατάραξις τῆς λειτουργίας τῆς καρδίας εἶναι σχεδὸν συνήθης τὸ μὲν ἐξ αὐτῆς ταύτης τῆς νόσου, τὸ δὲ ἐκ τοῦ ἀναπτυσσομένου ἀνευρυσμοῦ τοῦ στομάχου.

Αἱ δὲ πεπτικαὶ διαταράξεις σπανιώτερον μὲν ἀποτελοῦσι προδρομικὸν φαινόμενον τῆς οὐρικῆς διαθέσεως (Charcot), συνηθέστερον δὲ παρατηροῦνται μετὰ τὴν ἐκδήλωσιν τῆς νόσου καὶ ἐπέρχονται εἴτε κατὰ τὸν ἀρθριτικὸν παροξυσμὸν εἴτε μετὰ τοῦτον. Σχεδὸν δὲ πάντοτε, ὡς ἀναφέρουσιν ὁ G. de Mussy, Durand Fardel καὶ λοιποί, ἐναλλάσσεται ἡ δυσπεψία μετὰ τῶν λοιπῶν τῆς ἀρθρίτιδος ἐκδηλώσεων.

Ἀλλὰ πλὴν τοῦ τρόπου τούτου τῆς ἐμφανίσεως τῶν δυσπεπτικῶν φαινομένων δὲν εἶναι σπάνιον νὰ παρατηρήσῃ τις ταῦτα, ἐπερχόμενα ἀμέσως μετὰ τὴν ἀπότομον ἐξαφάνισιν τῶν ἀρθριτικῶν συμπτωμάτων· ἐν δὲ τοιαύτῃ μάλιστα περιπτώσει τὰ δυσπεπτικὰ φαινόμενα ἐκδηλοῦνται λίαν ἐντόνως ἐν εἴδει γαστραλγικοῦ παροξυσμοῦ· ἤτοι ὁ ἄρρωστος καταλαμβάνεται ὑπὸ πόνου λίαν ἰσχυροῦ μετὰ σπασμῶν τοῦ στομάχου, ἔχει λύγκα ἀκατάσχετον καὶ αἴσθημα καύσεως, ἤτοι πύρωσιν, πρὸς τούτοις ἐμέτους συνεχεῖς, δι' ὧν ἀποβάλλονται οὐσίαι δριμεῖαι· πλὴν δὲ τούτων ἡ ἐπιγάστριος χώρα εἶναι τυμπανικῶς διατεταμένη καὶ ἐπώδυνος καὶ ἐν γένει παρίσταται εἰκὼν δηλητηριάσεως μετὰ περιτοναϊκῶν φαινομένων, ἐκδηλουμένων ἐνίοτε μέχρι λιποθυμίας ἢ καὶ συγκοπῆς μετὰ καθολικῆς ψύξεως, παγετώδους ἱδρῶτος τῶν μελῶν καὶ τοῦ προσώπου καὶ κυανώσεως τῶν χειλέων.

Τὴν δὲ κατάστασιν ταύτην δύναταί τις ν' ἀποδώσῃ εἰς τὴν δηλητηρίασιν τοῦ αἵματος διὰ τοῦ οὐρικοῦ ὀξέος, ὅπερ ἐναποτιθέμενον ἐν τῷ στομάχῳ, ὅπως ἀποκριθῇ δι' αὐτοῦ, παράγει τὴν ἀνωτέρω δυσπεψίαν μετὰ καρδιαλγίας, ἥτις εἶναι καθαρῶς τοξική.

Ἡ δὲ μεγαλητέρα ποσότης τοῦ οὐρικοῦ ὀξέος ἐν τῷ αἵματι καὶ ἡ ἐναπόθεσις τούτου ἐν τῷ στομάχῳ μετὰ τὴν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐξαφάνισιν αὐτοῦ ἐκ τῶν ἀρθρώσεων ἐξηγεῖται διὰ τῆς θεωρίας τῆς μεταστάσεως.

Καὶ ἡ τῶν ἐντέρων λειτουργία εἰς τοὺς ἀρθριτικοὺς εἶναι λίαν ἀνώμαλος· ὁτὲ μὲν παρατηρεῖται δυσπεψία ἐντεραλγική, ὁτὲ δὲ ἀληθὴς ἐντερῖτις μετὰ συμπτωμάτων δυσεντεροειδῶν· ἀλλὰ πλὴν τῶν διαταράξεων τούτων, ἐπειδὴ εἰς τοὺς τοιούτους ἀρρώστους παρατηρεῖται τάσις εἰς ἀνάπτυξιν αἱμαρροϊδικῶν ὄγκων, ἡ δυσκοιλιότης δὲν εἶναι σπανία.

12) Ῥευματισμός. Περὶ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ῥευματισμοῦ ἐπὶ τοῦ στομάχου αἱ γνῶμαι τῶν συγγραφέων εἰσὶ διηρημέναι. Ὁ μὲν Sée ἀποφαίνεται ὅτι ἡ ῥευματικὴ διάθεσις δὲν προσβάλλει εἰ μὴ τοὺς ἰνομυώδεις ἱστοὺς καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐπιφέρει διαταράξεις δυναμικὰς ἢ νευροκινητικάς, ἐπὶ δὲ τοῦ βλεννογόνου τοῦ στομάχου οὐδόλως ἐπιδρᾷ. Ὁ δὲ Besnier λέγει ὅτι ὁ στόμαχος καὶ τὰ ἔντερα λαμβάνουσι κατά τι μέρος εἰς τὰς ῥευματικὰς ἐκδηλώσεις, ἐν ᾧ ὁ Durand - Fardel διατείνεται ὅτι δύναται ἡ δυσπεψία νὰ παρίσταται μάλιστα, ὡς ἡ μόνη νοσηρὰ ἐκδήλωσις τῶν χρονίων ῥευματισμῶν. « Ὁ ῥευματισμός, λέγει, δύναται νὰ ἐμφανισθῇ ἐπὶ ἑτέρων σημείων ἢ ἐπὶ τῶν ἰνωδῶν καὶ μυικῶν ἱστῶν, πέριξ τῶν ἀρθρώσεων, ὡς καὶ κατὰ τὴν συνέχειαν τῶν σκελῶν ἐπὶ τῶν σαρκωδεστέρων μερῶν.

» Ἐντεῦθα ἐπέρχονται ὅλως διάφορα ἀποτελέσματα. Εἰς ὀλίγον δ' ὁ πόνος φέρεται ἔκ τινος τῶν κατ' ἐκλογὴν σημείων πρὸς τὰ κοιλιακὰ ὄργανα καὶ γενικῶς πρὸς τὸ πεπτικὸν σύστημα, τὸν στόμαχον ἢ τὰ ἔντερα.

» Πόνος συνήθως ἀρθρώσεως ἢ μυός τινος ἐξαφανίζεται καὶ ἐκδηλοῦται πάραυτα μετὰ μορφῆς καὶ ἐντάσεως ὅλως εἰδικῆς κατὰ τὸ ἐπιγάστριον καὶ τὴν κοιλίαν. Οἱ δὲ ἄρρωστοι λέγουσι τότε ὅτι ὁ ῥευματισμὸς αὐτῶν μετεφέρθη ἐπὶ τοῦ στομάχου ἢ ἐπὶ τῶν ἐντέρων καὶ ἔχουσι δίκαιον.

» Τοῦτο δ' ἐπέρχεται ἐνίοτε ὑπὸ μορφὴν ὀξυτάτην,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀλλὰ δύναται ἐπίσης νὰ γίνῃ ὑπὸ μορφὴν βραδεῖαν, ἧττον ἔντονον, ἀλλὰ διαρκεστέραν, καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον· τότε ἐπώδυνα φαινόμενα ἢ λειτουργικαὶ διαταράξεις παράγονται εἰς τὸ πεπτικὸν σύστημα συνεχῶς, ἐν ᾧ οἱ ἀρθριτικοὶ ἢ οἱ μυϊκοὶ πόνοι ἐξηφανίσθησαν ἢ ἠλαττώθησαν. »

Τὴν γνώμην δὲ ταύτην ἔχουσι καὶ ἄλλοι τῶν συγγραφέων, ὁ δὲ Lasègue λέγει ὅτι ἡ δυσπεψία τῶν ῥευματιώντων συνοδεύεται πολλάκις ὑπὸ ἰσχυρῶν σκοτοδινιάσεων.

Τὰ δὲ κατὰ τὴν ἀνάρρωσιν τοῦ ὀξέος ῥευματισμοῦ ἢ κατὰ τὴν πορείαν τοῦ χρονίου ἐκδηλούμενα δυσπεπτικὰ φαινόμενα εἰσὶ σχεδὸν τὰ αὐτὰ πρὸς τὰ κατὰ τὴν γαστραλγικὴν δυσπεψίαν παρατηρούμενα καὶ ὁτὲ μὲν οἱ ἄρρωστοι ἔχουσιν ὄρεξιν καὶ δὲν αἰτιῶνται εἰ μὴ ἓν καὶ μόνον σύμπτωμα, ἤτοι τὸν πόνον, ὁτὲ δὲ πλὴν τοῦ πόνου ἔχουσι βάρος κατὰ τὸ ἐπιγάστριον, παλμούς, δυσφορίαν καὶ αἴσθημα πνιγμονῆς κατὰ τὸ στῆθος· ἡ δὲ κατάστασις αὕτη, ἥτις ἐπέρχεται ἐν εἴδει παροξυσμοῦ, παρατηρεῖται συνήθως, ὅτε ἡ ἀτμοσφαῖρα μεταβάλλεται ἢ ἐπικρατεῖ ὑγρὸν ψῦχος.

Διάγνωσις. Ἡ ἄμεσος τῆς δυσπεψίας διάγνωσις οὐδεμίαν δυσκολίαν παρουσιάζει, δύναταί τις μάλιστα νὰ εἴπῃ ὅτι εἶναι καὶ λίαν εὔκολος, ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψει τὸ σύνολον τῶν ἀπαρτιζόντων ταύτην συμπτωμάτων, ὧν ἓν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ἐμνήσθημεν· ἀλλ' ἡ διάκρισις τῶν μορφῶν, καθ' ἃς αὕτη παρίσταται, ἕνεκα τῆς ταὐτότητος πολλῶν φαινομένων, παρέχει δυσκολίας τινάς, αἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δύνανται νὰ ὑπερνικηθῶσιν ἐκ τῆς παρουσίας τινῶν ἢ καὶ ἑνὸς μόνον τῶν χαρακτηριζόντων ἑκάστην τούτων συμπτωμάτων. Οὕτως ἡ γαστραλγικὴ μορφὴ διακρίνεται ἐκ τοῦ πόνου, ὅστις εἰς ταύτην ἐκδηλοῦται ἐντονώτερον, ἡ ἐρυγώδης ἐκ τῆς διατάσεως τοῦ στομάχου καὶ ἐκ τῆς δι' ἐρυγῶν ἀποβολῆς ἀφθόνων ἀερίων, ἡ σπεδονώδης ἐκ τῆς ἐλλείψεως τοῦ χλωροϋδρικοῦ ὀξέος, ὅπερ διὰ τῆς ἐξετάσεως ἀνακαλύπτεται καὶ ἐκ τῶν δυσόσμων ἐρυγῶν, ἡ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὀξώδης ἐκ τῆς περισσίας τοῦ γαστρικοῦ ὀξέος καὶ ἐκ τῆς ἐπερχομένης πυρώσεως καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Σχετικῶς ἀποβαίνει δυσχερὴς ἡ διάκρισις τῶν δευτεροπαθῶν ἢ συμπτωματικῶν δυσπεψιῶν πρὸς τὰς νόσους τοῦ στομάχου, αἵτινες, ἔχουσαι πολλὰ τῶν συμπτωμάτων κοινὰ μετὰ τῶν δυσπεψιῶν, δύνανται ἐνίοτε νὰ ταυτισθῶσι πρὸς ἐκείνας.

Οὕτως ἐκ τῶν συνηθεστέρων κατὰ τὴν πορείαν τῆς δυσπεψίας συμπτωμάτων εἶναι ὁ πόνος, ὅστις, ἐκδηλούμενος ἐνίοτε ἐντονώτερον, δύναται νὰ ἐπενέγκῃ σύγχυσιν τῆς γαστραλγίας μετὰ τῆς κυρίως δυσπεψίας. Ἐν δὲ τοιαύτῃ περιπτώσει λαμβάνονται ὑπ' ὄψει τὰ ἑξῆς·

Εἰς τὴν μᾶλλον ἐπώδυνον δυσπεψίαν ὁ πόνος εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διάχυτος, ἐν ᾧ εἰς τὴν γαστραλγίαν εἶναι ὀξὺς καὶ σχεδὸν πάντοτε περιωρισμένος. Καθ' ἃ δὲ καὶ ἀλλαχοῦ ἐμνήσθημεν, ὁ γαστραλγικὸς πόνος, ὅστις ἄλλως ἐπέρχεται καὶ κατὰ παροξυσμούς, εἶναι ἀνεξάρτητος τῆς παρουσίας τῶν τροφῶν ἐν τῷ στομάχῳ, μάλιστα δὲ πολλάκις διὰ τῆς εἰσφορᾶς τούτων ὑπάρχων κατευνάζεται· τέλος δὲ εἰς μὲν τὴν γαστραλγίαν ὁ πόνος εἶναι τὸ μᾶλλον προεξέχον σύμπτωμα, ἐν ᾧ εἰς τὴν δυσπεψίαν αἱ τῆς πέψεως διαταράξεις.

Μὴ λησμονῶμεν ὅμως ὅτι ἡ συνύπαρξις τῆς γαστραλγίας μετὰ τῆς δυσπεψίας εἰς τινας δὲν εἶναι σπανία.

Λίαν δὲ δυσχερὴς εἶναι ἡ διάκρισις τῆς δυσπεψίας ἀπὸ τῆς χρονίας γαστρίτιδος τοσούτῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον εἶναι δύσκολον νὰ προσδιορισθῇ τὸ ὅριον, καὶ μάλιστα εἴς τινας περιπτώσεις, ὡς εἰς τὸν χρόνιον ἀλκοολισμόν, τῶν δύο τούτων καταστάσεων· ἡ δὲ δυσκολία τοῦ προσδιορισμοῦ τῶν δυναμικῶν διαταράξεων ἐκ τῶν ἐξ ἀνατομικῶν βλαβῶν προερχομένων ἤγαγε τινὰς μὲν νὰ συμπεριλάβωσιν ἁπάσας τὰς δυσπεψίας εἰς τὴν χρονίαν γαστρίτιδα, τινὰς δὲ νὰ ἐξαιρῶσιν ἐκ ταύτης πᾶσαν δυσπεψίαν. Καί τοι δὲ παρεδέχθημεν παραγωγὴν δυσπεψίας ἐξ ἐρεθισμοῦ, καί τοι τὰ συμπτώματα πεπαλαιωμένης δυσπεψίας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὁμοιάζουσι κατὰ πολὺ πρὸς τὰ ἐξ ἀνατομικῶν ἀλλοιώσεων, ἤτοι χρονίας γαστρίτιδος, παραγόμενα, οὐχ ἧττον, ἐὰν ἀποβλέψωμεν εἰς τὴν αἰτιολογίαν τούτων καὶ ἐξετάσωμεν τὰς πεπτικὰς διαταράξεις, λεπτομερῶς δυνάμεθα κατὰ πᾶσαν πιθανότητα νὰ διακρίνωμεν τὴν δυσπεψίαν ἀπὸ τῆς χρονίας γαστρίτιδος.

Οὕτως ἡ δυσπεψία, ὡς καὶ ἡ χρονία γαστρῖτις, ἔχουσι τὰ μᾶλλον ἐξέχοντα συμπτώματα κοινά, ἤτοι κατ' ἀμφοτέρας ὑπάρχει ἀνορεξία, πόνος κατὰ τὸ ἐπιγάστριον, ὅστις καθίσταται ζωηρότερος ἐν ὥρᾳ πέψεως, διακλαδοῦται κατὰ τὴν κοιλίαν καὶ διεγείρεται ἢ ἐπιτείνεται διὰ τῆς πιέσεως· ἔτι δὲ ἐπέρχονται ἐρυγαί, ἀναγωγαὶ καὶ ἔμετοι· διὰ τῆς ἐξετάσεως εὑρίσκεται ὁ στόμαχος εἴτε διατεταμένος εἴτε ἀνευρυσμένος καὶ πλήρης ὑγρῶν καὶ τέλος κατ' ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις ἐπέρχονται καθολικὰ φαινόμενα, ἤτοι διατάραξις τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ἔκλυσις τῶν δυνάμεων καὶ καχεξία.

Οὐχ ἧττον δὲ μεθ' ὅλην τὴν ὁμοιότητα, ἣν τὰ συμπτώματα τῶν ἀνωτέρω παθήσεων παρουσιάζουσιν, ἐὰν ἐξετασθῶσιν ἀναλόγως τῆς ἐντάσεως αὐτῶν, τῆς διαρκείας, τοῦ τρόπου τῆς ἐκδηλώσεως ἢ τῶν διαλείψεων, αἵτινες ἐπέρχονται, δύνανται νὰ ἐξαχθῶσιν εἰδικοί τινες ὅροι, οἵτινες νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὴν σχετικὴν διάγνωσιν.

Εἰς τὴν χρονίαν γαστρίτιδα ὁ κατὰ τὸ ἐπιγάστριον πόνος εἶναι μᾶλλον διάχυτος συνεχὴς καὶ ἐπιτείνεται οὐ μόνον μετὰ τὴν εἰσφορὰν τῶν τροφῶν, ἀλλὰ αὐξάνει καὶ δι' αὐτῆς τῆς πιέσεως, ὅτε ὁ στόμαχος εἶναι κενός· ὁ δὲ στόμαχος διὰ τῆς ἐπικρούσεως πολλάκις παρέχει ἦχον ἀμβλύν, ἐν ᾧ εἰς τὴν δυσπεψίαν καθίσταται αἰσθητὸς ὁ πόνος μόνον, ἐφ' ὅσον ὑπάρχουσιν αἱ τροφαὶ ἐν τῷ στομάχῳ. Ὅταν δὲ ἡ πέψις ἀποπερατωθῇ, τότε συνήθως ἐλαττοῦται ἢ ἐνίοτε ἐκλείπει ὁλοτελῶς. Ἡ δὲ τοῦ στομάχου ἐπίκρουσις ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δίδει ἦχον τυμπανικόν.

Κατὰ δὲ τὴν πορείαν τῆς δυσπεψίας ὑπάρχουσι περίοδοι, καθ' ἃς ἐπέρχονται διαλείψεις σχεδὸν τέλειαι, ἐν ᾧ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κατὰ τὴν χρονίαν γαστρίτιδα, καί τοι παρατηροῦνται τοιαῦται, οὐχ ἧττον εἰσὶ σπανιώτεραι καὶ ἀτελεῖς.

Ἡ δὲ ὄρεξις εἶναι τοσοῦτον ἠλαττωμένη εἰς τὴν δυσπεψίαν, ὅσον εἰς τὴν χρονίαν γαστρίτιδα, ἡ δὲ διαστροφὴ ταύτης παρατηρεῖται συνηθέστατα εἰς τὴν πρώτην. Ἡ δὲ ἀλλοίωσις τῆς γλώσσης εἰς τὴν δυσπεψίαν οὐδὲ πάντοτε ὑπάρχει οὐδὲ εἰς μέγαν βαθμὸν εἶναι, ἐν ᾧ εἰς τὴν χρονίαν γαστρίτιδα ἡ γλῶσσα εἶναι ἐπαισθητῶς ἠλλοιωμένη.

Ἐὰν δ' ἀποβλέψωμεν εἰς τὴν αἰτιολογίαν ἑκάστης αὐτῶν, θέλομεν εὕρει ὅτι εἰς τὴν χρονίαν γαστρίτιδα εἶναι μᾶλλον περιωρισμένη, διότι αὕτη παράγεται συνήθως ἐξ ἐρεθιστικῶν αἰτίων, ὡς φαρμακευτικῶν οὐσιῶν ἢ δηλητηρίων, ἔτι δ' ἐκ τροφῶν ἢ ποτῶν ἐρεθιστικῶν, ἢ εἶναι ἀποτέλεσμα πυρετικῆς τινος νόσου ἢ προηγηθείσης ὀξείας γαστρίτιδος.

Ἀλλὰ πλὴν τούτων ὑπάρχει διαγνωστικὸν μέσον μεγίστης σπουδαιότητος καὶ διὰ τὰς μᾶλλον δυσκόλους περιπτώσεις, ὅπερ ἐσχάτως ὁ καθηγητὴς Peter ὑπέδειξε καὶ τὸ ὁποῖον συνίσταται εἰς τὴν διὰ τοῦ θερμομέτρου ἐξέτασιν. Οὗτος ἐκ τῶν κλινικῶν ἐρευνῶν, ἃς ἐποιήσατο ἐπὶ τῆς τοπικῆς θερμοκρασίας τῶν νόσων τῶν κοιλιακῶν σπλάγχνων, ἀφίκετο εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι ἡ τῶν κοιλιακῶν τοιχωμάτων θερμοκρασία, ἥτις ἐν φυσιολογικῇ καταστάσει εἶναι κατὰ πολὺ κατωτέρα τῆς μασχαλιαίας, κυμαινομένη μεταξὺ 35°,3 καὶ 35°,5, τῇ ἐπιδράσει φλεγμονῆς ἢ καὶ ἐρεθισμοῦ δύναται νὰ ἐξομοιωθῇ ἢ νὰ ὑπερβῇ τὴν τῆς μασχαλιαίας χώρας. Οὕτω δὲ διὰ τῆς θερμομετρικῆς ἐξετάσεως δύναται νὰ διακριθῇ οἱαδήποτε τοῦ στομάχου νευρικὴ πάθησις, ὡς ἡ γαστραλγία ἢ αἱ πεπτικαὶ διαταράξεις ἐξ ἀλλοιώσεως τῶν χημικῶν τοῦ στομάχου λειτουργιῶν, ἀπὸ τῶν ἐξ ὀξείας ἢ χρονίας φλεγμονῆς ἐπερχομένων νόσων, οἷαι εἰσὶν αἱ γαστρίτιδες.

Ἡ δὲ δυσπεψία δύναται νὰ συγχυσθῇ πρὸς τὸ ἕλκος τοῦ στομάχου καὶ τὸν καρκίνον καὶ μάλιστα κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀναπτύξεως αὐτῶν, ἀλλὰ τὰ διακριτικὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συμπτώματα τῶν δύο τούτων νόσων περιεγράψαμεν τοσοῦτον λεπτομερῶς ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ὥστε θεωροῦμεν περιττὸν νὰ ἐπαναλάβωμεν αὐτὰ ἐνταῦθα.

Πολλάκις καὶ μάλιστα εἰς νευρασθενικοὺς τὰ γενικὰ φαινόμενα, ἤτοι αἱ ἐκ τῶν διαφόρων συστημάτων, ὡς τοῦ νευρικοῦ, τοῦ κυκλοφορικοῦ, παραγόμεναι ἐκδηλώσεις εἰσὶ τοσοῦτον ἔντονοι, ὥστε οὐ μόνον ὑπερτεροῦσιν, ἀλλὰ καὶ καλύπτουσι τὰς λειτουργικὰς τοῦ στομάχου διαταράξεις· ἐν δὲ τοιαύτῃ περιπτώσει ὀφείλει νὰ ἦναί τις λίαν προσεκτικὸς καὶ ἐξετάσῃ ἐπισταμένως τὸν πάσχοντα, ὅπως τοῦτο μὲν ἐκ τούτων διακρίνῃ τὴν δυσπεψίαν, τοῦτο δὲ μὴ θεωρήσῃ ταύτην ἐξαρτωμένην ἐξ ὀργανικοῦ τινος νοσήματος.

Οὕτω δὲ παρατηρεῖται ὅτι ἄρρωστοί τινες οὔτε πόνον αἰσθάνονται οὔτε ἑτέραν καταφανῆ διατάραξιν αἰτιῶνται ἐκ μέρους τοῦ στομάχου, μάλιστα δὲ ἡ ὄρεξις αὐτῶν ἣ ἔχει κατὰ φύσιν ἢ ἐλάχιστα εἶναι ἠλλοιωμένη, οὐχ ἧττον δὲ καθίστανται ἀναιμικοί, ἡ θρέψις αὐτῶν βαθμηδὸν ἐλαττοῦται, καὶ ἀναπτύσσονται διάφορα φαινόμενα, ἤτοι κόπωσις καθολική, ἀϋπνία, διάφοροι νευραλγίαι, ἡμικρανία, σκοτοδινίαι, ἔτι δὲ ἐπέρχεται ἐλαφρὰ πυρετικὴ κίνησις μετὰ ἕκαστον γεῦμα καὶ ἰδίᾳ μετὰ τὸ δεῖπνον, ἔχουσιν ἱδρῶτας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νυκτερινούς, πίεσιν κατὰ τὸ στῆθος, ἐὰν μάλιστα ὑπάρχῃ ὁ στόμαχος ἀνευρυσμένος, ὥστε νὰ ὠθῆται πρὸς τὰ ἄνω τὸ διάφραγμα, βράγχος τῆς φωνῆς, βῆχα ξηρόν, δυσκαταποσίαν, δυσφορίαν καθολικὴν καὶ πρὸς τούτοις διάφορα φαινόμενα ὑποχονδριακῆς καταστάσεως. Οἱ δὲ τοιοῦτοι ἄρρωστοι, ἐπειδὴ ἀγνοοῦσι τὴν δυσπεψίαν, ἣν ἔχουσι, παρορῶσι τὰς τυχὸν ὑπαρχούσας πεπτικὰς διαταράξεις, καταφεύγουσιν εἰς ἰατρὸν καὶ ἐπιζητοῦσι τὴν θεραπείαν μόνον τῶν δευτεροπαθῶν φαινομένων, ὑφ' ὧν βασανίζονται, οὐδόλως ποιούμενοι μνείαν περὶ τοῦ στομάχου αὐτῶν· δι' ὃ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐναπόκειται εἰς αὐτὸν τοῦτον τὸν ἰατρὸν νὰ διαγνώσῃ τὴν ὑπάρχουσαν δυσπεψίαν καὶ διὰ τῆς θεραπείας αὐτῆς ἐπιτύχῃ τὴν ἐξα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φάνισιν τῶν λίαν ὀχληρῶν καὶ ἀπελπιστικῶν πολλάκις διὰ τὸν πάσχοντα γενικῶν φαινομένων.

Οὐχὶ δὲ σπανίως, καὶ τοῦτο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παρετηρήσαμεν εἰς νεανίας, ἐπειδὴ συμβαίνει νὰ ὑπερτερῶσι τὰ ἐκ μέρους τῆς καρδίας φαινόμενα, ἤτοι ὑπάρχουσι παλμοὶ καὶ μάλιστα λίαν ἰσχυροί, πόνοι μεσοπλεύριοι καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὴν κορυφὴν τῆς καρδίας, πίεσις τοῦ θώρακος, πολλάκις δύσπνοια καταφανής, σκοτοδινίαι καὶ καθολικὴ κόπωσις, οἱ ἄρρωστοι φρονοῦσιν ὅτι πάσχουσι καρδιακὸν νόσημα καὶ μάλιστα ἐκ τῶν ἀνιάτων, ὥστε προστρέχουσι περίφοβοι εἰς τὸν ἰατρὸν καὶ ἐκθέτουσι τὴν κατάστασιν ταύτην· ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐὰν ἀποβλέψῃ τις εἰς τὴν ἐν ὥρᾳ πέψεως ἐμφάνισιν ἰδίᾳ τῶν φαινομένων τούτων καὶ ἐξετάσῃ ἐπισταμένως τὴν καρδίαν, δύναται νὰ διαγνώσῃ τὴν ὑπάρχουσαν ἢ ὑπολανθάνουσαν δυσπεψίαν. Ἐπὶ ἀμφιβόλων δὲ περιπτώσεων πρέπει ὁ ἰατρὸς νὰ ἦναι λίαν ἐπιφυλακτικός, διότι ἐν ἐνδεχομένῃ πλάνῃ δύναται νὰ δεινοποιήσῃ διττῶς τὴν κατάστασιν τοῦ ἀρρώστου τὸ μὲν ἐκ τῆς χρήσεως τῆς δακτυλίτιδος, ἥτις ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐρεθίζουσα τὸ πνευμονογαστρικὸν ἐπαυξάνει τὰς ὑπαρχούσας λειτουργικὰς διαταράξεις, τὸ δὲ ἐκ τῆς ἰδέας, ἣν ἐμβάλλει εἰς τὸν ἄρρωστον περὶ τῆς ὑπάρξεως τοιούτου νοσήματος.

Τέλος δὲ αἱ δυσπεπτικαὶ διαταράξεις αἱ προερχόμεναι ἐκ βλάβης ὀργάνου τινὸς ἢ ἐκ διαθέσεώς τινος διαγιγνώσκονται ἐκ τῶν προεξεχόντων συμπτωμάτων, ἐκ τῆς ἐξετάσεως τοῦ πάσχοντος ὀργάνου καὶ ἐκ τῆς γιγνομένης κατὰ τῆς δυσπεψίας θεραπείας, ἥτις ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἐλάχιστα ἀνακουφίζει τὸν ἄρρωστον.

Ἡ διάγνωσις τῆς ἐντερικῆς δυσπεψίας, ὅτε εἶναι ἀνεξάρτητος τῆς τοῦ στομάχου, γίνεται ἐκ τῆς βραδείας ἐμφανίσεως τῶν δυσπεπτικῶν φαινομένων ἐκ τοῦ μέρους τῆς κοιλίας, καθ' ὃ ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται τὰς δυσπεπτικὰς διαταράξεις, ὅπερ εἶναι οὐχὶ ἡ ἐπιγάστριος χώρα, ἀλλ' ἡ περὶ τὸν ὀμφαλὸν καὶ τὰ ὑποχόνδρια, ἐκ τῆς διατάσεως τῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κοιλίας ἐξ ἀερίων, ἐκ τῶν κωλικῶν τῶν ἐντέρων καὶ ἐκ τῆς ἐπερχομένης κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀφθόνου διαρροίας.

Ἡ διάκρισις δὲ τῆς δυσπεψίας τῶν ἐντέρων ἐκ τῆς χρονίας ἐντερίτιδος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲν παρέχει πολλὰς δυσκολίας, διότι εἰς τὴν τελευταίαν οἱ πόνοι εἰσὶ μᾶλλον ἰσχυροί, διαρκέστεροι καὶ ἐπιτείνονται πρὸ τῆς ἀποπατήσεως ἢ κατ' αὐτὴν καὶ κατ' αὐτὴν τὴν πίεσιν τῆς κοιλίας. Ἔτι δὲ εἰς τὴν ἐντερίτιδα ἢ διάρροιαν εἶναι μᾶλλον διαρκὴς καὶ τὰ κόπρανα εἰσὶ ἰδιαζόντως δυσώδη, ἀλλὰ πλὴν τούτων εἰς ταύτην καὶ ἐκ τῆς ἐλαχίστης ἀφορμῆς τὰ συμπτώματα ἐπιτείνονται μετὰ πυρετικῆς τινος καταστάσεως· τέλος δ' ἐπὶ ἀμφιβόλων περιπτώσεων δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸ διὰ τῆς θερμομετρικῆς ἐξετάσεως διαγνωστικὸν μέσον, καθ' ἅπερ διὰ τὴν δυσπεψίαν τοῦ στομάχου ἀναφέρομεν.

Πρόγνωσις. Ἡ πρόγνωσις τῆς πρωτοπαθοῦς γαστρεντερικῆς δυσπεψίας εἶναι διάφορος τῆς τῶν δευτεροπαθῶν, συμπτωματικῶν ἢ συμπαθητικῶν δυσπεψιῶν.

Ὑπὸ γενικὴν ἔποψιν ἐξεταζομένη ἡ πρωτοπαθὴς δυσπεψία ἡ ἐξ ἁπλῶν τῆς πέψεως διαταράξεων συνισταμένη ἢ μὴ ἐπιδράσασα ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ, ὅπως προκαλέσῃ διαφόρους ἐπιπλοκὰς δύναταί τις νὰ εἴπῃ ὅτι ἔχει πρόγνωσιν οὐχὶ βαρεῖαν, διότι σπανιώτατα ἐκ ταύτης ἐπέρχεται ὁ θάνατος. Ἐὰν ὅμως ἀποβλέψῃ τις εἰς τὸν χρόνον τῆς ἀναπτύξεως τῶν δυσπεπτικῶν φαινομένων, εἰς τὴν ἔντονον ἐκδήλωσιν, εἰς τὴν μακρὰν αὐτῶν διάρκειαν, εἰς τὴν ἐπερχομένην βαθεῖαν τῆς θρέψεως ἀλλοίωσιν, εἰς τὴν παραγωγὴν τοσούτων διαταράξεων ἐκ τῶν διαφόρων συστημάτων καὶ ἰδίᾳ τοῦ νευρικοῦ συστήματος, θέλει ὁμολογήσῃ, ὅτι ἡ πάθησις αὕτη εἶναι ἀρκούντως σπουδαία, ὅτι οὐ μόνον καθιστᾷ τὸν βίον τοῦ ἀρρώστου ἐπαχθῆ, ἀλλὰ κατ' ἀνάγκην δύναται νὰ προκαλέσῃ ἐμμέσως καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον ἐκ τῶν ἀναπτυσσομένων ὀργανικῶν ἀλλοιώσεων.

Ἀλλὰ καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν δύναταί τις νὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

προσδιορίσῃ ἀπολύτως τὴν πρόγνωσιν τῆς δυσπεψίας ταύτης, διότι ποικίλλει ἀναλόγως τῶν ἀσθενῶν, ἤτοι τῆς ἡλικίας, τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τῆς συστάσεως τοῦ ὀργανισμοῦ αὐτῶν· ἔτι δὲ ἀναλόγως τῆς μορφῆς, καθ' ἣν ἐκδηλοῦται, τῆς ἐντάσεως τῶν δυσπεπτικῶν φαινομένων καὶ τῆς διαρκείας αὐτῶν.

Οὕτως ἡ πρόγνωρις τῆς δυσπεψίας τῶν γερόντων εἶναι κατὰ πολὺ βαρυτέρα τῆς τῶν ἐφήβων, ἡ δὲ τῆς τῶν θηλαζόντων παίδων εἶναι βαρυτάτη ὡς ἐπιφέρουσα ἀθρεψίαν καὶ συνεπῶς τὸν θάνατον. Ὁ δὲ West ὡς ἐξῆς ἀποφαίνεται περὶ τῆς ἡλικίας ταύτης· «Οἱ δυσπεπτικοὶ παῖδες, ὥσπερ οἱ ἔφηβοι, συνήθως διατηροῦσι τὴν εὐεξίαν αὐτῶν καὶ μάλιστα βελτιουμένην. Ἀλλά, παρατεινομένης τῆς δυσπεψίας, ἐπέρχονται διάφοροι διαταράξεις, αἵτινες ὑποσκάπτουσι βαθέως τὴν ὑγείαν τοῦ παιδός, καθιστῶσι τὸν ὀργανισμὸν αὐτοῦ ἧττον ἰσχυρὸν εἰς ἀντίστασιν παρεμπιπτούσης τινος νόσου καὶ συντελοῦσιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν λαθραίας φυματιώσεως.»

Ἀναλόγως τῆς μορφῆς ἡ πρόγνωσις τῆς δυσπεψίας σχετικῶς εἶναι βαρυτέρα εἰς τὴν γαστραλγικὴν ἢ γαστρεντεραλγικὴν ἢ εἰς τὴν ἄτονον ἢ ἐρυγώδη. Διότι ἡ γαστραλγικὴ δυσπεψία, ἀναπτυσσομένη συνήθως εἰς πρόσωπα νευρασθενικά, ἐπιδρᾷ ἰσχυρότερον ἐπὶ τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ προκαλεῖ σωματικὰς καὶ ψυχικὰς διαταράξεις τοιαύτας, ὥστε πολλάκις καθίσταται ὁ βίος τσῦ ἀρρώστου ἀληθὲς μαρτύριον.

Δυσπεψία πεπαλαιωμένη σχετικῶς ἔχει βαρυτέραν πρόγνωσιν ἄλλης προσφάτου, ἔστω καὶ τῆς αὐτῆς μορφῆς.

Τέλος δὲ ὡς πρὸς τὴν πρόγνωσιν τῆς δυσπεψίας πρέπει νὰ ἀποβλέψῃ τις εἰς τὴν αἰτιολογίαν αὐτῆς καὶ εἰς τὴν ἐνεργηθεῖσαν θεραπείαν καὶ ἂν αὕτη ἦτο ἁρμόζουσα ἢ οὔ.

Περὶ δὲ τῆς προγνώσεως τῶν δευτεροπαθῶν ἢ συμπτωματικῶν δυσπεψιῶν ἀναφέρομεν ὅτι αὕτη ἐξαρτᾶται οὐχὶ ἐκ τῆς δυσπεψίας αὐτῆς καθ' ἑαυτήν, ἀλλ' ἐκ τῶν προκαλουσῶν ταύτην νόσων ἢ διαθέσεων τοῦ ὀργανισμοῦ. Εὐνόητον

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅμως ὅτι ἡ ὕπαρξις ταύτης ἐπιβαρύνει τὴν πρόγνωσιν ἐκείνων ἕνεκα τῆς ἐξαντλήσεως τοῦ ὀργανισμοῦ καὶ τῶν διαφόρων διαταράξεων, ἃς ἐπιπροσθέτει.

Θεραπεία. Αἱ διάφοροι ποικιλίαι, τὰς ὁποίας αἱ δυσπεπτικαὶ διαταράξεις ἀποτελοῦσι, καὶ τὸ πλῆθος τῶν αἰτίων, ἐξ ὧν αὗται παράγονται, καθιστῶσι τὴν θεραπείαν τῆς δυσπεψίας ἐπίσης ποικίλην καὶ ἀνάλογον τῶν περιστάσεων, καθ' ἃς ἐκδηλοῦται. Κυρίως δὲ ἡ θεραπεία τῆς δυσπεψίας ἔγκειται εἰς τὴν καταπολέμησιν τῶν αἰτίων καὶ ἄρσιν τῶν συμπτωμάτων, ἅτινα διατηροῦσι καὶ ἐπιβαρύνουσι τὴν πάθησιν.

Μεταξὺ δὲ τῶν αἰτίων, ἅτινα ἔχουσι τὴν μεγαλητέραν ἐπίδρασιν πρὸς ἀνάπτυξιν τῶν δυσπεπτικῶν διαταράξεων, καθ' ἃ καὶ ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ ἐμνήσθημεν, εἰσὶ οἱ κακοὶ τῆς διαίτης ὅροι οἱ συνιστάμενοι εἰς τὸ εἶδος τῶν τροφῶν, εἰς τὰς ἕξεις καὶ ἐν γένει εἰς τὸν τρόπον τοῦ ζῆν οἱουδήποτε προσώπου.

Περὶ τῶν τῆς διαίτης ὅμως κανόνων, εἰς οὓς πρέπει οἱ δυσπεπτικοὶ νὰ ὑποβάλλωνται, αἱ γνῶμαι τῶν συγγραφέων εἰσὶ διάφοροι. Οὕτως ὁ Ἱπποκράτης ἔν τισιν εἰς τὸ περὶ διαίτης ὑγιεινῆς ἀποφαίνεται ὡς ἑξῆς· «Καὶ ὁκόσοι τὰ σιτία ἀναρεύγονται τῇ ὑστεραίῃ, καὶ τὰ ὑποχόνδρια μετεωρίζεται αὐτέοισιν ὡς ἀπέπτων τῶν σιτίων ἐόντων, τουτέοισι καθεύδειν μὲν πλείονα χρόνον ξυμφέρει, τῇ δὲ ἄλλῃ ταλαιπωρίῃ ἀναγκάζειν χρὴ αὐτῶν τὰ σώματα, καὶ τὸν οἶνον ἀκρητέστερον πινόντων καὶ πλείω, καὶ τοῖσι σιτίοισιν ἐλάσσοσι χρέεσθαι ὑπὸ τοῦτον τὸν χρόνον.» Καί τοι δὲ συμβουλεύει τὴν κατάλληλον δίαιταν πρὸς ἐπανόρθωσιν τῶν πεπτικῶν διαταράξεων, ὅμως ἐν τέλει ἐκφράζει καὶ τὴν ἑξῆς γνώμην· «Ἄνδρα δὲ χρή, ὅς ἐστὶ συνετός, λογισάμενον ὅτι τοῖσιν ἀνθρώποισι πλείστου ἄξιόν ἐστι ἡ ὑγίειη ἐπίστασθαι ἐκ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης ἐν τῇσι νούσοισιν ὠφελέεσθαι.»

Τὴν τελευταίαν δὲ ταύτην τοῦ Ἱπποκράτους δοξασίαν ἠσπάσθησαν πολλοὶ ἐκ τῶν μεταγενεστέρων συγγραφέων,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

παρομοίᾳ περιπτώσει, εἰσὶν ὁτὲ μὲν περιωρισμέναι εἰς ἓν ἢ περισσότερα ὄργανα, ὁτὲ δὲ γενικευμέναι, καὶ ἡ νεκροψία συχνάκις ἀνακαλύπτει τὴν ὕπαρξιν ἀρχαίων φυματίων, τιτανωδῶν ἢ τυρωδῶν παρὰ ταῖς διεσπαρμέναις κοκκιάσεσι. Συχνάκις ἐσημείωσαν τὴν συνύπαρξιν τῆς ἱλαρᾶς καὶ τοῦ κοκκύτου· ὁ συνδυασμὸς τῶν δύο τούτων νόσων εἶναι τόσῳ συχνὸς ὥστε ὁ καθηγητὴς Germain Sée καὶ ὁ Rokitanski θεωροῦσιν αὐτὰς ὡς δύο ποικιλίας τῆς αὐτῆς παθολογικῆς καταστάσεως. Ἡ ταυτότης αὕτη τῆς φύσεως δὲν μοὶ φαίνεται παραδεκτή, καὶ μετὰ τοῦ Espine νομίζω ὅτι δὲν πρέπει νὰ βλέπωμεν ὑπὸ τὴν αὐτὴν σύμπτωσιν εἰ μὴ ἐπιδεκτικότητα ὁμοίαν εἰς τὸ ἀναπτύσσεσθαι ἐπὶ κοινοῦ ἐδάφους. Ἐν γένει ὁ κοκκύτης προηγεῖται τῆς ἱλαρᾶς, ὅταν ἀμφότεραι βασιλεύωσι συγχρόνως εἰς τὴν αὐτὴν χώραν ἐν καταστάσει ἐπιδημικῇ, αἱ ἐπιδημίαι τῆς πρώτης ἔχουσι διάρκειαν πολὺ μείζονα τῆς δευτέρας καὶ προηγοῦνται εἰς τὴν ἐμφάνισιν αὐτῶν. Ἡ διφθερῖτις ἐκδηλοῦται συχνάκις εἰς τὰ παιδία τὰ προσβεβλημένα ὑπὸ λαρυγγίτιδος ἱλεριώδους· ὅτε παρατηροῦμεν τὸ κρούπ ἢ τὴν διφθεριτικὴν κυνάγχην, τὴν διφθεριτικὴν βρογχίτιδα, τὴν διφθεριτικὴν κόρυζαν, εἴτε συνάμα μετὰ τοῦ κρούπ, εἴτε κατόπιν αὐτοῦ. Δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὰς ἐκδηλώσεις ταύτας ὡς ἐπιπλοκὰς σχεδὸν σταθερῶς θανατηρόρους. Τέλος ἡ εὐλογία καὶ πρὸ πάντων ἡ ὀστρακιὰ δύνανται νὰ γεννηθῶσι συγχρόνως τῇ ἱλαρᾷ. Οὐδεὶς πλέον σήμερον ἀμφισβητεῖ σπουδαίως τὴν πραγματικότητα τοῦ συνδυασμοῦ τούτου τὴν ὁποίαν ὁ Trousseau δὲν ἐπαρεδέχετο. Περιέγραψαν εἰς Γαλλίαν καὶ εἰς ἄλλα μέρη μικτήν τινα ἐξάνθησιν, τῆς ὁποίας εἶναι ἀνωφελὲς νὰ ποιήσωμεν διακεκριμένον εἶδος, καὶ τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι εἰ μὴ μῖγμα τοῦ ἱλερικοῦ στοιχείου καὶ τοῦ ὀστρακιώδους. Οἱ δύο ἐξανθηματικοὶ πυρετοὶ ἄρχονται καὶ ἐξακολουθοῦσι τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν ὁ εἷς παρὰ τὸν ἄλλον, χωρὶς νὰ παρατηρήσωμεν, κατὰ τὸν Bez τὴν ἀντεπιστροφὴν τοῦ ἑνὸς τῶν ἐξανθημάτων τούτων ἢ τὴν αἰφνιδίαν αὐτῶν ἐξαφάνισιν. Ὅταν τὸ αὐτὸ ἄτομον προσβληθῇ συνάμα ὑπὸ εὐλογίας καὶ ἱλαρᾶς, αἱ εὐλογιώδεις φλύκταιναι βραδέως πεπαίνονται. Ὁ τελευταῖος οὗτος συνδυασμὸς εἶναι καθ' ὑπερβολὴν βαρύς· τὸ προγνωστικὸν εἶναι ἥττον δυσάρεστον εἰς τὴν πληθὺν τῶν περιπτώσεων ὅταν ἀπαντῶσιν ἡνωμέναι ἡ ὀστρακιὰ καὶ ἡ ἱλαρά.

Διάγνωσις. — Κατὰ τὴν περίοδον τῆς εἰσβολῆς εἶναι εὔκολον νὰ συγχέωμεν τὴν ἱλαρὰν μετὰ τῆς κορύζης ἢ τῆς νόσου λαρυγγίτιδος, ἐνίοτε μετὰ τῆς μηνιγγίτιδος ἢ τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ· διὰ τῆς περαι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέρο

τέρω ὅμως πορείας τῶν συμπτωμάτων βεβαιούμεθα περὶ τοῦ μὴ δυνατοῦ ὑπάρξεως ἁπλοῦ τινος ρινικοῦ κατάρρου ἢ τῆς σπασμωδικῆς παθήσεως τοῦ λάρυγγος. Ἡ δοθιηνεντερία ἔχει πορείαν βραδυτέραν τοῦ πυρετοῦ τῆς ἱλαρᾶς, δὲν χαρακτηρίζεται οὔτε διὰ τοῦ ἀρχικοῦ κατάρρου τοῦ βλεννογόνου τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τῆς ρινός, οὔτε διὰ τραχέως βηχός· τοὐναντίον συγκαταριθμοῦμεν μεταξὺ τῶν σπουδαίων αὐτῆς συμπτωμάτων, τὸν μετεωρισμὸν τῆς κοιλίας καὶ τὴν τοπικὴν εὐαισθησίαν ἐπὶ τοῦ δεξιοῦ εἰλεακοῦ λάκκου, τέλος τὰς θερμικὰς ταλαντεύσεις, ὡρισμένης σημασίας. Ἐπίσης στηριζόμενοι ἐπὶ τῆς συμπτώσεως τῆς πυρετικῆς καταστάσεως μετὰ τῶν καταρροϊκῶν φαινομένων τὰ ὁποῖα δυνάμεθα νὰ ἐκτιμήσωμεν κατὰ τὴν δικαίαν αὐτῶν ἀξίαν, καὶ ἐπὶ τῶν περιπτώσεων καθ' ἃς προηγοῦνται τῆς ἱλαριώδους ἐξανθήσεως δυσκοιλιότης, ἔμετοι, κεφαλαλγίαι ἔντονοι, δικαίως δυνάμεθα νὰ φοβηθῶμεν τὴν εἰσβολὴν φλεγμονῆς τινος τῶν μηνίγγων. Ἡ γρίππη ὁμοιάζει μόνον καὶ μόνον μετὰ τῶν προδρόμων τῆς ἱλαρᾶς. Ἀλλ' ἵνα ποιήσωμεν τὴν διάκρισιν τῶν δύο τούτων καταστάσεων θὰ στηριχθῶμεν ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως τῆς ἐνεστώσης ἐπιδημίας, ἐπὶ τῶν σχέσεων τὰς ὁποίας δὲν γνωρίζωμεν νὰ ἀποφύγωμεν εἰς παιδίον προσβεβλημένον ὑπὸ τῆς μιᾶς ἢ τῆς ἑτέρας τῶν δύο τούτων νοσηρῶν καταστάσεων καὶ ἐπὶ τῆς πορείας τοῦ πυρετοῦ ὅστις προηγεῖται ἐνταῦθα ὑπὸ μορφὴν δύο ἐξανθήσεων ἀρκετὰ καθαρῶς κεχωρισμένων ἀπ' ἀλλήλων· ἀλλ' οὐδὲν ἐκ τῶν ἐπιχειρημάτων τούτων ἔχει ἀποφασιστικὴν ἀξίαν. Εἶναι πολὺ κάλλιον ὡρισμένον, ὑπὸ ἔποψιν πιθανοτήτων πρὸς τὰς ὁποίας ὑπάρχει μέσον νὰ συνδεθῶμεν, ὅταν γνωρίζωμεν ὅτι ἱλαρὰ ὑπῆρχεν ἤδη εἴς τι παιδίον προσβεβλημένον ὑπὸ τῶν προδρόμων τὰ ὁποῖα ἐπιτρέπουσι νὰ πιστεύσωμεν εἰς ἐπικειμένην νέαν ἐξάνθησιν. Ἐλέχθη ὅτι κατὰ τὴν εἰσβολήν, τὸ γένειον, οἱ κρόταφοι, ὁ αὐχήν, ὁ θώραξ εἶσιν ἐλαφρῶς οἰδαλέα, ὑπεραιμικὰ ἢ κεκαλυμμένα ὑπὸ στικτῶν κυστιγγίων, ἀλλ' ὁ Espine ἀρνεῖται δικαίως τὴν σταθερότητα τῆς ἐξανθήσεως ταύτης τὴν ὁποίαν, ὡς αὐτός, συχνάκις ἀνεζήτησα, ἀλλὰ δὲν συνήντησα αὐτήν. Δὲν συμφωνῶ περὶ τῆς ὀσμῆς τῆς ὑπὸ τοῦ Heim σημειωθείσης ἥτις ὁμοιάζει τῷ πτερῷ τῆς χηνὸς προσφάτως ἐξαχθέντι ἐκ τοῦ πτηνοῦ. Ἡ ὀσμὴ αὕτη τὴν ὁποίαν ἐπαρουσίαζον ὡς σημειωτικὴν δὲν γεννᾶται ἐξ ἄλλου τινὸς εἰ μὴ ἐκ τῶν ἀναθυμιάσεων τῶν προερχομένων ἐκ τῆς συσσωρεύσεως καὶ τῆς ἐλλείψεως τῆς καθαριότητος.

Κατὰ τὸ στάδιον τῆς ἐξανθήσεως, συχνάκις ἡ ἱλαρὰ παρουσιάζει

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μεγάλας ἀναλογίας μετὰ τῆς ροδάνθης. Ὅταν αὐτὴ ἦναι ἀπύρετος, εἶναι εὔκολος ἡ διάκρισις· δὲν εἶναι ὅμως τὸ αὐτὸ ὅταν συνοδεύηται ὑπὸ πυρετοῦ, ρινικοῦ κατάρρου καὶ ἐπιπερυκίτιδος. Ὅτε δὲν δυνάμεθα νὰ ζητήσωμεν τὰ στοιχεῖα τῆς ἐκτιμήσεως εἰ μὴ εἰς τὴν ταχύτητα μεθ' ἧς ἡ ἐξάνθησις γενικεύεται, καὶ θὰ ἐνθυμηθῶμεν ὅσῳ ἀφορᾷ ταύτην, ὅτι εἰς τὴν γνησίαν ἱλαρὰν ἀπαιτοῦνται δύο ἡμέραι ἵνα ἐκταθῇ τὸ ἐξάνθημα τοῦ προσώπου εἰς τὰ ἄκρα. Αἱ ροδάνθαι αἱ παραγόμεναι ἐκ τῆς χρήσεως τῶν βαλσαμικῶν, τῆς τερεβινθίνης, τοῦ ἰωδίου, ἀναγνωρίζονται αἱ μὲν πρῶται διὰ τῆς ἰσχυροτάτης κνήφης ἥτις ἑνοῦται τῇ ἐξανθήσει· αἱ δὲ τελευταῖαι διὰ τῶν ἰόνθων τῆς ἀκμῆς οἵτινες παρουσιάζονται συνάμα ταῖς κηλίσιν· εἰς τὰς διαφόρους ταύτας περιστάσεις τὰ συναναμνηστικὰ χρησιμεύουσιν ἐπίσης εἰς τὸ νὰ ἄρωσι τὰς ἀμφιβολίας. Ἡ συφιλιδικὴ ροδάνθη ἥτις ποτὲ σχεδὸν δὲν ἀναπτύσσεται ἐπὶ τοῦ προσώπου καὶ καλύπτει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὴν κάτω κοιλίαν, δύναται οὐχ ἧττον νὰ συγχυσθῇ μετὰ τῆς ἱλαρᾶς, ἧς οὐδεμία καταρροϊκὴ διατάραξις προηγεῖται, οὔτε πυρετικὴ ἔξαψις χαρακτηριστική. Ἡ ὀστρακιὰ διαφέρει τῆς ἱλαρᾶς διὰ τῶν προδρόμων αὐτῆς τὰ ὁποῖα δὲν ὑπερβαίνουσι τὰς τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ ὥρας, διὰ τῆς ταχύτητος τοῦ σφυγμοῦ καὶ τῆς ἀνυψώσεως τῆς θερμοκρασίας, διὰ τῆς ἀπουσίας τοῦ ὀφθαλμικοῦ ἢ ρινικοῦ κατάρρου, διὰ τῆς ἐρυθρᾶς ἢ ἰδαίας χροιᾶς τῆς ὑπερῴας, διὰ τῆς χροιᾶς τοῦ ἐξανθήματος, αὐτῆς τῆς πυκνότητος αὐτοῦ, τῆς τάσεως εἰς τὸ νὰ καταλάβῃ πλατείας ἐπιφανείας ἐπὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν ὁποίων δὲν βλέπομεν μοίρας ὑγιοῦς δέρματος. Ἡ ἱλαρὰ δύναται νὰ ὑπολη<unk>θῇ ὡς εὐλογία ὅταν ἦναι φλυκταινιώδης· τὰ πρόδρομα τῆς εὐλογιώδους ἐξανθήσεως, ἐν κανονικαῖς περιπτώσεσι, ἔχουσι πορείαν λίαν διακεκριμένην, χαρακτηριζομένην διὰ τοῦ ὀσφυακοῦ πόνου, τῆς ἰσχυρᾶς κεφαλαλγίας, τῶν ἐμέτων· ἀλλ' ἡ ἀρχικὴ φόσις λαμβάνει ἐνίοτε φυσιογνωμίαν μικτήν· τὰ συμπτώματα ταῦτα δανείζουσι μέρος τῆς σημασίας αὐτῶν εἰς ἀμφοτέρας τὰς νόσους καὶ δὲν δίδουσι τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος· ὁ ἰατρὸς ὀφείλει τότε νὰ λάβῃ ὡς βάσιν τῆς κρίσεως αὐτοῦ τὴν προεξοχὴν συχνάκις κυστιγγικὴν τὴν ὁποίαν πολλάκις παρουσιάζουσιν αἱ κηλίδες εἰς τὴν κορυφὴν αὐτῶν, ἐνίοτε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καὶ μάλιστα, εὐθὺς τὴν δευτέραν ἡμέραν, καὶ νὰ ἐνθυμῆται ὅτι αἱ κηλίδες αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἱλαρὰν ἐξαλείφονται ἀπὸ τῆς δευτέρας ἡμέρας καὶ ἔχουσι κορυφὴν μᾶλλον στρογγύλην.

Αἱ ἐπιπλοκαὶ τῆς ἱλαρᾶς δίδουσιν ἐξ ἴσου χώραν εἰς τινας δυσκο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λίας τοῦ διαγνωστικοῦ. Εἶναι εὐκολώτατον νὰ ἀφήσωμεν νὰ διέλθῃ ἀπαρατήρητος ἡ εἰσβολὴ τῆς βρογχοπνευμονίας, ἥτις ἐπέρχεται ὅτε ἡ ἱλαρώδης ἐξάνθησις ἐξακολουθεῖ τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς. Οἱ χαρακτῆρες δι' ὧν ὁ παθολόγος δύναται τότε νὰ πορισθῇ τὴν κρίσιν του, εἰσὶν ἡ σημαντικὴ ὕψωσις τῆς θερμοκρασίας, ἡ δύσπνοια, ἡ συχνότης τῶν θωρακικῶν κινήσεων, καὶ πρὸ πάντων ἡ ἀδυναμία τοῦ ἀναπνευστικοῦ ψιθυρίσματος συναπαντῶσα μετὰ ρόγχων λεπτῶν εἰς τὰ ἐπικλινῆ μέρη τοῦ πνεύμονος. Ὅταν ἡ βρογχοπνευμονία, γεννηθεῖσα συνεπείᾳ τῆς ἱλαρᾶς, μεταπέσῃ εἰς χρονίαν κατάστασιν, εἶναι δύσκολον νὰ διακρίνωμεν αὐτὴν ἀπὸ τὴν πνευμονικὴν φθίσιν. Ἡ ἀβεβαιότης δὲν καταστρέφεται εἰ μὴ διὰ τῆς σπουδῆς τῆς πορείας καὶ διὰ τῶν ἀναμνηστικῶν. Τέλος ὅταν τὰ λαρυγγικὰ συμπτώματα ἐπέρχωνται εἴς τι παιδίον προσβεβλημένον ὑπὸ ἱλαρᾶς, ὀφείλομεν νὰ ἀποβλέπωμεν εἰς τὸ κρούπ καὶ τοι παραδεχόμενοι ὅτι ὁ συριγμὸς καὶ αὐτὸς ὁ ἑλκυσμὸς δύνανται νὰ ὑπάρχωσι χωρὶς ὁ λάρυγξ νὰ περικλείῃ ψευδομεμβράνας. Κατὰ τοῦτο, ἡ ἔξωσις διφθερικῶν τεμαχίων μόνη θέτει τέρμα εἰς τοὺς δισταγμούς. Ἐὰν ἡ περίστασις αὕτη δὲν παράγηται, δὲν ὑπάρχει οὐδεμία ἔνδειξις ἥτις θὰ ἠδύνατο νὰ ἐμποδίσῃ τὴν πλάνην.

Πρόγνωσις. — Ἡ ἱλαρὰ εἶναι συνήθως ἠπία, ὅταν ἡ ἀνάπτυξις αὐτῆς ἦναι κανονικὴ καὶ ἄνευ ἐπιπλοκῶν· ἀλλ' αἱ ἀνωμαλίαι καὶ τὰ παθολογικὰ ἐπεισόδια τὰ ὁποῖα διαταράττουσι τὴν κανονικὴν αὐτῆς πορείαν γεννῶσι πολυαρίθμους κινδύνους. Ὅταν ἡ ἐξάνθησις διαδέχηται ἑτέραν τινὰ νοσηρὰν κατάστασιν, εἶναι πάντοτε δεινὴ καὶ ἡ ἐπίδρασις αὐτῆς φοβερωτέρα ἐὰν ἐξασκῆται ἐπὶ παιδίων ἐξησθενημένων. Ὅταν ἡ ἀδυναμία ἦναι βαθυτάτη, ἡ νόσος ἀπολήγει σχεδὸν σταθερῶς εἰς θάνατον. Ἡ παράτασις τῶν προδρόμων καὶ ἡ σύμπτωσις αὐτῶν μετὰ ἐγκεφαλικῶν διαταράξεων. ἐντερικῶν ἢ πνευμονικῶν εἰσι περιστάσεις ἐπίφοβοι· ἐπίσης πρέπει νὰ προοιωνιζώμεθα κακῶς ἐπὶ πεπυκνωμένων ἢ ὑπερβολικῶν ἐντάσεων τῶν ἐξανθήσεων, ἐπὶ τοῦ σχηματισμοῦ ἐκχυμώσεων ἐπὶ τῶν κηλίδων ἢ τῶν διαμέσων αὐτῶν, ἐπὶ τῆς πρώτης ἐμφανίσεως τῆς ἐξανθήσεως ἐπὶ ἑτέρων χωρῶν ἢ ἐπὶ τοῦ προσώπου, ἐπὶ τοῦ παραληρήματος, τοῦ κώματος, τῶν σπασμῶν, τῆς βρογχοπνευμονίας, ὡς καὶ τῆς ταχίστης ἐξαφανίσεως τοῦ ἐξανθήματος, ἢ τῆς ἐπιμονῆς τοῦ πυρετοῦ, ὅταν ἡ ἐξάνθησις ἐξηφανίσθη. Ἐπίσης ὀφείλομεν νὰ ὑπολογίζωμεν, ὅταν σπουδάζωμεν τὴν ἱλαρὰν ὑπὸ προγνωστικὴν ἔποψιν, τὰς ἀσθενείας ὧν αὕτη γίνεται αἰτία, οἷαι ἡ ἀπώλεια

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς ὁράσεως καὶ τῆς ἀκοῆς, ἡ χρονία ἀμυγδαλῖτις, ὁ καταρρους τῶν πνευμόνων καὶ τοῦ ἐντερικοῦ σωλῆνος, ἡ μηνιγγικὴ φυματίωσις, ἡ πνευμονικὴ ἢ γενικὴ, αἱ ὀξεῖαι ἢ χρόνιαι παθήσεις τῶν ὀστῶν καὶ τῶν ἀρθρώσεων.

Ἡ βαρύτης τῆς ἰλαρᾶς ποικίλλει πολὺ μετὰ τῆς ἡλικίας τῶν παίδων· πρὸ τῶν τεσσάρων ἐτῶν ἡ θνησιμότης εἶναι πλέον ἢ τὸ ἥμισυ τῶν περιπτώσεων, δυνάμεθα νὰ ἐξισώσωμεν πρὸς τὸ τρίτον εἰς τὰ ἄγοντα ἡλικίαν 4 — 7 ἐτῶν. εἰς τὸ δέκατον τὰ ἔχοντα ἡλικίαν πλέον τῶν ὀκτὼ ἐτῶν. Τὸ γένος δὲν ἔχει ἐπιρροὴν κατὰ τοῦτο, ἀλλ' ἡ κακὴ ὑγιεινή, ἡ στέρησις, ἡ δυστυχία, ἡ καχεκτικὴ κατάστασις, ἡ φυματιώδης διάθεσις, ὁ ραχιτισμός, ἡ χοιράδωσις, καθιστῶσι τὴν πρόγνωσιν πολὺ δυσάρεστον. Ἡ συσσώρευσις, ὁ χειμών, αἱ εὐμετάβολοι θερμοκρασίαι, ὑγραὶ ἢ ψυχραί, ἐπιβαρύνουσι σημαντικῶς τὴν νόσον. Ἡ ἐμφάνισις τῆς ἰλαρᾶς τροποποιεῖ ἐνίοτε ἐπωφελῶς, ἢ μάλιστα παύει νοσηράς τινας καταστάσεις, οἷαι ὁ κοκκύτης, ἡ χορεία, ἡ ἀκράτεια τῶν οὔρων, τὸ κηρίον, τὸ ἔκζεμα· ὁ Bourneville καὶ ὁ Bricon ἐσημείωσαν τὴν εὐτυχῆ αὐτῆς ἐπήρειαν ἐπὶ τῶν προσβολῶν τῆς ἐπιληψίας. Τοὐναντίον τροποποιεῖ ἐπὶ τὰ χείρω πνευμονίας τινὰς ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐντυπώνει χαρακτῆρα ἰδιαζούσης βαρύτητος, καὶ ἐνεργεῖ ἐπίσης ἐπὶ τῆς πνευμονικῆς ῥοθίσεως ἐπιταχύνουσα τὴν πορείαν αὐτῆς· εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν προκαλεῖ τὴν ἐμπύησιν τοῦ περλογισμένου περεγχύματος· εἰς τὴν δευτέραν, ἐπισπεύδει τὴν τυροποίησιν καὶ τὴν μαλάκυνσιν τῶν φυματιωδῶν μαζῶν ἢ τῶν προτέρων κοκκώσεων εἰς τὴν εἰσβολήν αὐτῆς.

Αἰτιολογία. — Δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὴν ἰλαρὰν ὡς τὴν μᾶλλον διεσπαρμένην νόσον ἐφ' ὅλης τῆς περιφερείας τῆς γηΐνης σφαίρας. Σπάνια ἄτομα ἐπροφυλάχθησαν. Ἐπέρχεται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν προδιαθετικῶν αἰτίων καὶ αὐτοτελῶν. Τὰ πρῶτα εἰσιν ἡ ἡλικία, τὸ γένος, αἱ ὧραι τοῦ ἔτους, αἱ προηγούμεναι νόσοι: αἱ θεωρίαι αἱ σχετικαὶ τῇ ἡλικίᾳ ἔχουσι μόναι ἐνδιαφέρον τι. Τὸ ἔμβρυον προσβάλλεται ἐν τῷ κύτει τῆς μητρὸς αὐτοῦ καὶ ἡ ἐξάνθησις δύναται νὰ γείνῃ αἰτία ἐκτρώσεως καὶ θανάτου ἀμφοτέρων. Εἴς τινας περιστάσεις τὸ παιδίον διαφεύγει τὸν ἐξανθηματικὸν πυρετόν, ἂν καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ εἶναι προσβεβλημένη κατὰ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον. Κατὰ τοὺς πρώτους ἓξ μῆνας τῆς ζωῆς, τὸ ἀπρόσβλητον εἶναι πραγματικόν, χωρὶς νὰ ἦναι ἀπόλυτον, ἡ ἐπιδεκτικότης αὐξάνει μεταξὺ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέρο

τοῦ τέλους τοῦ πρώτου καὶ τοῦ δευτέρου ἔτους καὶ λαμβάνει τὸ ὕψιστον αὐτῆς μεταξὺ τῶν τριῶν καὶ πέντε ἐτῶν. Ἡ ἱλαρὰ εἶναι ἀκόμη συχνοτάτη μεταξὺ τοῦ ἕκτου καὶ τοῦ ἑνδεκάτου ἔτους, ἕνεκα τοῦ κοινοῦ βίου ἐν τοῖς σχολείοις, ἐπιβαλλομένου εἰς τὰ παιδία τῆς ἡλικίας ταύτης, καὶ τοῦ τρόπου δι' οὗ ἡ συμβίωσις αὕτη συνήθως ἐννοεῖται. Ἄλλως τε οὐδεμία περίοδος τῆς ζωῆς διαφεύγει τὴν ἱλαριώδη ἐξάνθησιν, καὶ ὅπερ ἀποδεικνύει τὴν ἀλήθειαν τῆς διαβεβαιώσεως ταύτης, εἶναι ὅταν αὕτη ἐνσκήπτῃ διὰ πρώτην φορὰν εἰς τόπον τινά, τὸ ὅτι καὶ οἱ ἐνήλικες προσβάλλονται. Τὸ γένος δὲν ἔχει οὐδεμίαν ὡρισμένην αἰτιολογικὴν δύναμιν: τὰ ἄρρενα καὶ τὰ θήλεα προσβάλλονται κατ' ἀναλογίας, αἵτινες ποικίλλουσι μεθ' ἑκάστης ἐπιδημίας. Κατὰ τὸν Franck, οὐδεμία ἐποχὴ τοῦ ἔτους προδιαθέτει ἰδιαζόντως εἰς τὴν ἱλαράν: κατὰ τοῦτο, οἱ ἀριθμοὶ εἰσιν οὕτως ἀντιφατικοί, ὥστε εἶναί τις ἠναγκασμένος νὰ συμμορφωθῇ τῇ γνώμῃ ταύτῃ καὶ νὰ ἀποκηρύξῃ τὴν ἄγνοιαν αὐτοῦ. Τὸ ἐξάνθημα ἀναπτύσσεται εἰς τὰ εὔρωστα παιδία ὡς καὶ εἰς τὰ ἐξησθενημένα ἢ καχεκτικά· διαδέχεται εἰς πολυαρίθμους περιστάσεις τὴν εὐλογίαν, τὴν ὀστρακιάν, τὸν τυφοειδῆ πυρετόν, τὸ ἐρυσίπελας, τὰς παρωτίτιδας, τὴν φυματιώδη μηνιγγίτιδα. Ἡ ἱλαρὰ δὲν ἔχει πιθανῶς ἄλλην πηγὴν ἢ τὴν κολλητικότητα· εἶναι δὲ μεταδοτικὴ εἰς ὅλας αὐτῆς τὰς περιόδους. Ὁ Panum ἀπέδειξεν ὅτι ἡ μεταδοτικότης ὑπῆρχεν ἤδη κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἐξανθήματος· ὁ Mayr ἐκ Βιέννης ὑπεστήριξε βραδύτερον ὅτι ἡ μετάδοσις δύναται νὰ γείνῃ ἔτι καὶ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐξανθηματικῆς φάσεως. Ἡ γνώμη αὕτη δεχθεῖσα ὑπὸ τοῦ Labric ὑπεστηρίχθη μετ' εὐρυΐας ὑπὸ τοῦ Béclère εἰς τὴν ἐναρκτήριον αὐτοῦ πραγματείαν, ὥστε δὲν φαίνεται πλέον ἀμφισβητήσιμος. Τὸ μολυσματικὸν στοιχεῖον περιέχεται πρὸ πάντων εἰς τὰ προϊόντα τῆς ἐκκρίσεως τοῦ ἀναπνευστικοῦ βλεννοϋμένος καὶ εἰς τὴν ρινικὴν βλέννην· ἀλλ' εἶναι πιθανὸν ὅτι ὑπάρχει ἐπίσης εἰς τὰ ἀποσπώμενα λέπια τῆς ἐπιδερμίδος ὡς καὶ εἰς τὸ αἷμα καὶ τὰ δάκρυα. Διαχέεται εἰς τὴν ἀτμοσφαίραν, ἀλλὰ δὲν μοὶ φαίνεται ἀποδεδειγμένον ὅτι παύει νὰ ὑπάρχῃ πέραν ὀλίγων μέτρων ὡς φρονοῦσί τινες. Αἱ ἰδιότητες αὐτοῦ φαίνονται ὅτι ταχέως καταστρέφονται ὅταν ἐγκαταλείψῃ τὸν ὀργανισμόν· ἐπίσης τὰ πρότερον ὑπὸ τῶν ἱλαριώντων κατεχόμενα μέρη δὲν δύνανται νὰ ἦναι ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἑστία ἀναπαραγωγῆς, ἢ πολλαπλασιασμοῦ τῶν παθογόνων σπερμάτων. Πιστεύεται ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας γενικῶς ἡ διὰ τῶν ἐνδυμάτων

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μετάδοσις, διὰ τῶν ἀντικειμένων μεθ' ὧν ἦλθεν εἰς συνάφειαν ὁ πάσχων, ἢ διὰ τῶν ἀτόμων οἵτινες ἐπεριποιοῦντο αὐτόν, ἀλλ' αὐτὴ τῷ ὄντι δὲν πραγματοποιεῖται εἰ μὴ ἐπὶ βραχεῖάν τινα περίοδον καὶ εἰς μακρὰν ἀπόστασιν. Ἐν τούτοις, τὸ μεταδοτικὸν στοιχεῖον φαίνεται ἐνίοτε ὅτι φέρεται μακρόθεν, εἴτε διὰ τῆς ἀτμοσφαίρας, εἴτε παρ' αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, εἴτε διὰ τῶν σπαργάνων ἢ τῶν ἐνδυμάτων, κατὰ τὰς παρατηρήσεις τοῦ Panum καὶ πολλῶν ἄλλων ἰατρῶν.

Τὰ πειράματα τῶν Home, Mayr, Monro, Sperenza, Locke, Michaël de Katona ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἡ ἰλαρὰ δύναται νὰ ἐνορθαλμισθῇ διὰ τοῦ αἵματος, τῶν δακρύων ἢ τοῦ σιέλου. Ἀλλ' οἱ Monro καὶ Mayr ἐμβολίασαν ἄνευ ἐπιτυχίας τὰ μικρὰ πορφυροειδῆ λέπια τῆς περιόδου τῆς ἀπολεπίσεως. Ὁ Hallier ἐπίστευεν ὅτι εὗρε τὸ λειριῶδες δηλητήριον εἰς μυκήλιόν τι τὸ mucor muado-verus τὸ ὁποῖον ἀπαντᾷ σταθερῶς εἰς τὸ αἷμα καὶ τὰ πτύελα τῶν προσβεβλημένων ὑπὸ τῆς ἰλαρᾶς. Μετ' αὐτὸν πολὺ βακτηριδολόγοι ἐνήργησαν ἐρεύνας ἐπὶ τοῦ μολύσματος τούτου, καὶ δὲν ὑπάρχει πλέον ἀμφιβολία, κατὰ τὴν ἐνεστῶσαν ἐποχήν, περὶ τῆς μικροβίου ἀρχῆς τῆς νόσου ἥτις ἀπασχολεῖ ἡμᾶς. Ἀλλ' ἂν καὶ περιέγραψαν καὶ ἐταξινόμησαν κατὰ διαφόρους ἐπαναλήψεις, ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς φυσικῆς ἱστορίας, εἰδικόν τινα λειριώδη μικροοργανισμόν, στερούμεθα μέχρι τοῦ παρόντος θετικῶν γνώσεων περὶ τῆς φύσεως αὐτοῦ. Οἱ Cornil καὶ Babès εὗρον καλῶς εἰς τὰ προϊόντα τῆς ἐκκρίσεως τῶν ἰλαριώντων παίδων, ἢ εἰς τοὺς πνεύμονας τῶν ἀποθανόντων ὑπὸ βρογχοπνευμονίας ἐπελθούσης κατὰ τὴν πορείαν τοῦ ἐξανθηματικοῦ πυρετοῦ, μικροκόκκους ὁτὲ μὲν μεμονωμένους, ὁτὲ δὲ ἡνωμένους ἐν ἀλυσσιδίῳ ἢ συνηθροισμένους ἀνὰ δύο. Ἀνεκάλυψαν αὐτοὺς εἴτε εἰς τὰς πνευμονικὰς κυψελίδας, εἴτε εἰς τὰ διάμεσα τῶν λοβίων, εἰς τὰ λυμφατικὰ ἐνδολοβικά, εἰς τὰ ὑποπλευρικὰ τριχοειδῆ καὶ τὰ ἰνώδη ἐξιδρώματα τῆς πλευρᾶς. Ἐπέτυχον μάλιστα διὰ τῆς καλλιεργείας νὰ λάβωσι πιλίσκους στρεπτοκκόκκων ὁμοίους τοῖς τοῦ πύου, ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα μέχρι τοῦ παρόντος νὰ γνωρίσωμεν ἀκριβῶς ἐὰν ἐπρόκητο περὶ παθογόνων στοιχείων ἢ μόνον περὶ ὀργανισμῶν κοινοῦ χαρακτῆρος καὶ εὑρεθέντων ἐν εὐνοϊκῷ τόπῳ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν. Ἵνα ἔχωμεν τὴν λύσιν τοῦ προβλήματος τούτου, εἰσὶν ἀναγκαῖαι νέαι ἔρευναι.

Ἡ ἰλαριώδης ἐξάνθησις εἶναι ἐνδημικὴ ἢ ἐπιδημική· ὑποκύπτει εἰς ἀξιολόγους κυμάνσεις εἰς τὸ αὐτὸ κέντρον τοῦ πληθυσμοῦ ἀναλόγως τῶν ἐτῶν καὶ τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους. Αἱ ἐπιδημικαὶ ὑποτροπαὶ εἰσι κεχωρι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σμέναι αἱ μὲν ἀπὸ τὰς δὲ δι' ἀνίσων διαστημάτων τὰ ὁποῖα διαρκοῦσι συνήθως πολλὰ ἔτη. Ἐνίοτε αἱ ὑποστροφαὶ αὗται εἶναι κατά τινα τρόπον περιοδικαί. Ὅταν ἡ ἱλαρὰ βασιλεύῃ ἐν ἐπιδημικῇ καταστάσει, φθάνει τάχιστα τὸ ὕψιστον τῆς ἐντάσεως αὐτῆς καὶ ἐκτείνεται ἐξ ἴσου τάχιστα. Ἡ νοσοκομικὴ ἐπήρεια εἶναι ὀλεθρία ὑπὸ ἔποψιν τῆς λήξεως τῆς νόσου· πρὸ πάντων δὲ εἰς τὰ νοσοκομεῖα τῶν παίδων καθίσταται αὕτη φονικωτάτη. Ἡ ἀναλογία εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῶν ἐκθέτων παιδίων ὑψοῦται ἐνίοτε κατὰ τὸν Oyon μέχρι 50 καὶ μάλιστα 60 τοῖς 100. Αἱ περιπτώσεις αἵτινες λαμβάνουσι γέννησιν εἰς τὰς αἰθούσας νοσοκομείου τινὸς λήγουσι τοὐλάχιστον ἅπαξ πρὸς δύο δι' ὀλεθρίας ἐκβάσεως, κατὰ τὴν στατιστικὴν τοῦ Léon Maunoir καὶ τοῦ Béclère καὶ κατὰ τὰς ἰδίας ἡμῶν παρατηρήσεις. Ἡ συσσώρευσις καὶ ἡ ἀνεπάρκεια τοῦ ἀερισμοῦ εἰσι βεβαίως αἰτίαι ὅλως εἰδικαὶ ἐν μέρει τῆς βαρύτητος ταύτης τῆς ἱλαρᾶς, θεραπευομένης εἰς τὰ διάφορα νοσοκομεῖα τὰ προωρισμένα διὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν. Πρόοδοι ἤδη ἐπραγματοποιήθησαν ὑπὸ τοιαύτην ἔποψιν, τελειοποιήσεις δὲ πολὺ ἀξιολογώτεραί εἰσιν εἰσέτι ἀναγκαῖαι καὶ ἐλπίζεται ὅτι προϊόντος τοῦ χρόνου τελειοποιηθήσονται κατὰ πάντα. Εἶναι ἀναντίρρητον, ἀφ' ἑτέρου, ὅτι πολλοὶ τῶν μικρῶν ἀρρώστων ἀποθνήσκουσιν, οὐχὶ διότι εἰσῆλθον εἴς τι νοσοκομεῖον ἀλλὰ διότι ἡ ὑγεία αὐτῶν ἦτο πρότερον σεσαθρωμένη ἐκ τῆς δυστυχίας καὶ τῶν στερήσεων παντὸς εἴδους.

Ἡ μεταφορὰ τῆς ἱλαρᾶς δύναται νὰ συντελεσθῇ ὑπὸ ἰατροῦ τινος, νοσοκόμου ἢ παντὸς ἄλλου προσώπου ὅπερ εὑρέθη εἰς σχέσεις μετ' ἀσθενοῦς τινος, ἀλλ' ὁ τρόπος οὗτος τῆς μεταδόσεως εἶναι σπάνιος, ἐναντίον τῶν ὅσων ἐβεβαίωσαν παθολόγοι τινές. Ὁ καθηγητὴς Grancher φρονεῖ ὅτι ἡ μετάδοσις ἐκτελεῖται πρωτίστως διὰ τῆς ἀμέσου συναφείας τῶν ἀρρώστων, ἢ διὰ τῆς τῶν ἀντικειμένων τὰ ὁποῖα ἐχρησίμευσαν πρὸς χρῆσιν αὐτῶν. Ἡ δοξασία αὕτη μοὶ φαίνεται δυσκόλως ἀποδεκτή, καὶ πιστεύω μᾶλλον μετὰ τοῦ Sevestre ὅτι τὸ εἰδικὸν σπέρμα ἀποβάλλεται ὑπὸ τῶν μικρῶν ἀρρώστων συγχρόνως τῷ ἐκπνεομένῳ ἀέρι ἐκ τῆς θωρακικῆς αὐτῶν κοιλότητος, ὅπερ διαχέεται ἔπειτα εἰς τὴν περιβάλλουσαν ἀτμόσφαιραν καὶ ἀπορροφᾶται ὑπὸ τῶν μικρῶν ἀρρώστων οἵτινες κοιμῶνται πλησίον τοῦ ἱλαριῶντος, ὅταν πρόκηται περὶ αἰθούσης νοσοκομείου τινός, ἢ θεραπευτηρίου ἐντὸς καταστήματος, περὶ φάτνης, ἀσύλου ἢ μόνον περὶ κατοικίας οἰκογενείας τινός. Ἀλλ' ὅμως τὰ πειράματα τοῦ Straus τείνουσι νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι ὁ ἀὴρ ὁ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐκπνεόμενος ἐκ τοῦ θώρακος ἀτόμου τινὸς προσβεβλημένου ὑπὸ ἱλαρᾶς δὲν περιέχει μικροοργανισμοὺς παθογόνους. Ἀλλὰ παραδεχόμενοι ὅτι ἡ ἀπουσία αὕτη τῶν μολυσματικῶν στοιχείων εἰς τὰ ἄμεσα προϊόντα τῆς ἐκπνοῆς εἶναι σταθερά, δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι ἡ ἀτμόσφαιρα δὲν εἶναι ποτὲ πεφορτωμένη εἰδικῶν σπερμάτων· διότι τὰ σπέρματα ταῦτα δύνανται νὰ ἐναποτεθῶσιν ἐπὶ οἱουδήποτε ἀντικειμένου μετὰ τῆς βλέννης τῆς ρινὸς ἢ τῶν βρόγχων ἥτις περιέχει αὐτά, ἔπειτα περιίπτανται βραδύτερον ὅταν ἀποξηρανθῶσι καὶ κονιοποιηθῶσι διὰ μέσου τοῦ ἀέρος. Εἶναι λοιπὸν ῥόνιμον νὰ καταστήσωμεν ἀσηπτικὰ ἅπαντα τὰ χρήσιμα ἢ ἄλλα ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα ὁ ἄῤῥωστος μετεχειρίσθη ἢ ἤψατο.

Παθολογικὴ ἀνατομία.—Εἰς αὐτοψίας ἐνεργηθείσας ἕνεκα κακοήθους ἱλαρᾶς, παρετηρήθη ἡ ἐξόγκωσις καὶ ἡ μαλάκυνσις τοῦ σπληνός, ἡ ἐξοίδησις τῶν μεσεντερικῶν γαγγλίων, ἡ ῥευστότης καὶ ἡ καταστροφὴ τῆς ἰνίας τοῦ αἵματος. Ὁ βλεννογόνος τοῦ λάρυγγος, οὗτινος ἡ κατάστασις ἐσπουδάσθη καλῶς ὑπὸ τοῦ Coyne εἶναι συμπεφορημένος ἢ ἐξηλκωμένος. Λευκόκυτα διηθοῦσι τὸ βλεννῶδες χόριον, πρὸ πάντων εἰς τὰ γειτνιάζοντα τῶν ἀγγείων καὶ τῶν ἀδένων, οἵτινες ἐξογκοῦνται ὑπό λευκωματοειδοῦς τινος ὑγροῦ καὶ προέχουσιν εἰς τὰ ἔξω. Ὅταν ὑπάρχωσιν ἐξελκώσεις, εἰσὶν ἐπιπόλαιαι καὶ λίαν ἐκτεταμέναι κατ' ἐπιφάνειαν, ἢ τοὐναντίον μένουσι περιωρισμέναι εἰς μικρόν τι διάστημα, ἀλλὰ βαθεῖαι, κατέχουσι δὲ τότε συνήθως τὴν ὀπισθίαν μοῖραν τῆς κατωτέρας φωνητικῆς χορδῆς, καὶ ἀποψιλοῦσιν ἐνίοτε τὸν ἀρυταινοειδῆ χόνδρον. Αἱ ἀεροφόροι ὁδοὶ εἰσὶ μᾶλλον ἢ ἧττον πάντοτε ὑπεραιμικαί, ἀπαντῶμεν συχνάκις εἰς τὸ πνευμονικὸν παρέγχυμα ἀλλοιώσεις αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν βρογχοπνευμονίαν καὶ εἴς τινας περιπτώσεις ἑστίας πυώδεις. Εἰς τὴν ἐντερικὴν κοιλότητα, παρετηρήθη ἡ συμφόρησις τοῦ βλεννοϋμένους καὶ ἡ ἐξοίδησις τῶν κεκλεισμένων αὐτῶν ἀδενίσκων. Ἐνίοτε ἐξελκώσεις ὑπάρχουσιν ἐπὶ τοῦ παχέος ἐντέρου· τὸ ἦπαρ καὶ οἱ νεφροὶ εἰσι σχεδὸν πάντοτε κανονικά, ἀλλ' εἴς τινας περιπτώσεις ὁ σπλήν, τὰ γάγγλια τοῦ μεσεντερίου, τῶν βρόγχων εἰσὶ μᾶλλον ἢ ἧττον ἐξωδηκότα. Ὁ βλεννογόνος τοῦ στόματος καὶ τοῦ λάρυγγός εἰσιν ὁτὲ μὲν ὑπεραιμικοί, ὁτὲ δὲ ἐξηλκωμένοι ἢ κεκαλυμμένοι, κατὰ θέσεις, ὑπὸ πληγῶν, καὶ διφθεριτικῶν νεοπλασιῶν. Αἱ ἔρευναι τοῦ Cordier ἀποδεικνύουσιν ὅτι ἡ φλεγμονώδης κατάστασις ἐκτείνεται ἀρκετὰ συχνὰ μέχρι τῆς σάλπιγγος τοῦ Εὐσταχίου καὶ τοῦ μέσου ὠτός.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέρο

Ἡ καρδία ἐμπερικλείει ἐνίοτε ἰνώδεις βλαστήσεις, ἀνθισταμένας, ὠχρὰς τὴν χροιάν, αἵτινες βεβαίως σχηματίζονται πρὸ τοῦ θανάτου, καὶ ἐπεκτείνονται εἰς τὴν πνευμονικὴν ἀρτηρίαν καὶ τὰς κοίλας φλέβας. Τὸ αἷμα εἰς τὰς βαρείας μορφὰς περιέχει ὀλιγωτέραν ἰνίαν ἢ ἐν κανονικῇ καταστάσει, εἶναι ρευστότερον, οἰνώδους χροιᾶς καὶ τὰ σφαιρίδια αὐτοῦ εἰσιν ἐν μέρει παραμεμορφωμένα. Τέλος ἀνακαλύπτομεν διὰ τοῦ μικροσκοπίου ὅτι τὸ ἐπιθήλιον τῶν εὐρέων βρόγχων εἶναι συνήθως ἀνέπαφον, ἐν ᾧ τὸ τῶν μικρῶν συχνάκις ἐξηφανισμένον. Τὸ ὑπὸ τὸν βλεννογόνον στρῶμα, διηθημένον ὑπὸ ἐμβρυακῶν στοιχείων, σχηματίζει βλαστήσεις εἰς τὰς ἄκρας τῶν ἀεροφόρων σωληνίσκων αἵτινές εἰσιν ἀποψιλωμένοι ἐκ τοῦ ἐπιθηλιακοῦ αὐτῶν στρώματος. Ἡ διήθησις ἐκτείνεται μέχρι τοῦ χόνδρου καὶ ἐπὶ τοῦ περιβρογχικοῦ ἱστοῦ εἰς τὰς μικρὰς ἀεροφόρους διακλαδώσεις.

Θεραπεία. — Ὅταν ἡ ἱλαρὰ ἀκολουθῇ τὴν κανονικὴν αὐτῆς πορείαν, ὁ ἰατρὸς ὀφείλει νὰ ἀπασχοληθῇ πρωτίστως περὶ τῆς ὑγιεινῆς καὶ νὰ ἀναμνησθῇ ὅτι οὐδὲν φάρμακον βραχύνει τὴν διάρκειαν τῆς νόσου. Παραγγέλλομεν νὰ κατακλίνωσι τὸν ἄρρωστον εἰς εὐρύχωρον καὶ εὐάερον δωμάτιον, οὗτινος ὅσον τὸ δυνατὸν νὰ ἀνανεῶται ὁ ἀήρ, καὶ τοῦ ὁποίου ἡ θερμοκρασία δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνῃ 17^0 ἢ 18^0· πρέπει ἐπίσης νὰ ἀποφεύγωμεν τὰ πολὺ παχέα ἐνδύματα, τὰ ὁποῖα προκαλοῦντα τὴν διαφόρησιν ἐκθέτουσι τὰ παιδία εἰς τὰς ψύξεις, καὶ τὸ ὑπερβολικὸν φῶς τὸ ὁποῖον ἡ φωτοφοβία, ἐπίμονος καθ' ὅλα τὰ προδρομικὰ στάδια, καθιστῶσιν ἀνυπόφορον. Τὸ γάλα καὶ ὁ ζωμὸς εἰσιν ἐπαρκῆ ὡς τροφαὶ κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας. Αἱ θερμαὶ πτισάναι καὶ πολὺ γλυκεῖαι καταπονοῦσι ταχέως τὸν στόμαχον· τὰ δροσερὰ ποτὰ ἢ τὰ χλιαρά, ἐλαφρῶς ὀξίζοντα, πρέπει νὰ προτιμῶνται.

Ἐν τούτοις ἐὰν ἡ ἐξάνθησις φαίνηται ὅτι γίνεται μετὰ πολλῆς βραδύτητος, ποτὸν μαλακτικὸν ἢ ἐλαφρῶς ἐρεθιστικόν, διδόμενον εἰς ὑψηλὴν θερμοκρασίαν, δύναται νὰ ἦναι ὠφέλιμον, ἕνεκα τῆς διαφορήσεως τὴν ὁποίαν παράγει. Δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ἀπέχωμεν ἐντελῶς τῶν πλύσεων, πρὸ πάντων κατὰ τὰς θερμὰς τοῦ ἔτους ἐποχάς· ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐνεργῶμεν αὐτὰς μετὰ ταχύτητος, μεταχειριζόμενοι χλιαρὸν ὕδωρ μεθ' ὄξους ἢ ἠρωματισμένον. Ἐν πάσῃ περιστάσει, εἶναι ὠφέλιμον νὰ ἐνεργῶμεν ραντισμοὺς μετ' ἀφεψήματος γλυκυρίζης ἢ θριδακίου ἐπὶ τῶν βλεφάρων. Τὸ παιδίον πρέπει νὰ μένῃ ἐν τῇ κλίνῃ καθ' ὅλον τὸν χρόνον τοῦ πυρετοῦ, καὶ συχνάκις ὁ ἰατρὸς θὰ ἀρκεσθῇ νὰ μὴ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀφήσῃ αὐτὸ νὰ ἐγερθῇ πρὸ τῆς δεκάτης πέμπτης ἢ τῆς εἰκοστῆς ἡμέρας. Ἀφ' οὗ ἄρξηται νὰ ἐγκαταλείπῃ τὴν κλίνην θὰ φυλάττῃ τὸ δωμάτιον ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς εἰσέτι ἑβδομάδας καὶ δὲν θὰ ἐξέλθῃ ἐν ὅσῳ βήχει, ἢ ἐν ὅσῳ εὑρίσκομεν εἰς αὐτὸ σημεῖα κατάρρου. Αἱ πρόνοιαι αὗται εἰσιν ἀναπόφευκτοι καὶ εἶναι πολὺ ἄφρον νὰ παραγγέλλωμεν τὴν πρώτην ἔξοδον ἐν ὥρᾳ χειμῶνος πρὸ τῆς τριακοστῆς ἢ τῆς τριακοστῆς πέμπτης ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν προδρομικῶν τῆς νόσου συμπτωμάτων· ἡ διάρκεια αὕτη δύναται νὰ ἐλαττωθῇ κατὰ τέσσαρας ἢ πέντε ἡμέρας ἐν ὥρᾳ θέρους. Κατὰ τὴν ἀνάρρωσιν ἐπανερχόμεθα βαθμηδὸν εἰς τὰς στερεὰς τροφάς, καὶ ἀναλόγως τῆς εὐκολίας μεθ' ἧς ἡ διάρροια ἐκδηλοῦται ὀφείλομεν πάντοτε νὰ ἤμεθα αὐστηροὶ ὑπὸ ἔποψιν τῆς καταχρήσεως τῆς διαίτης. Πρέπει νὰ ἀπορεύγωμεν ἕνεκα τῆς συχνότητος τῆς ἐντερικῆς διαρροίας, κατὰ τὴν πορείαν τῆς ἰλαρᾶς νὰ χορηγῶμεν καθάρσια, ἐὰν παρατηρῶμεν σημεῖα ἐρεθισμοῦ εἰς τὸν ἐντερικὸν σωλῆνα. Ἡ ἐκκενωτικὴ μέθοδος δὲν ἔχει πραγματικὴν ὠφέλειαν εἰ μὴ ὅταν ὑπάρχῃ ἐπίμονος δυσκοιλιότης, ὅπερ εἶναι ἐξαιρετικόν. Ὁ ἰατρὸς θ' ἀποφεύγῃ ἐπίσης νὰ καταφεύγῃ εἰς τὰ ἀντιθερμικά, ἐὰν δὲν ὑπάρχῃ θερμοκρασία ἐξαιρετικῶς ὑψωμένη, ἥτις δύναται νὰ προκαλέσῃ καρδιακὰς ἢ ἐγκεφαλικὰς διαταράξεις καὶ νὰ παραγάγῃ ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἱστῶν ἀλλοίωσιν κοκκο-λιπώδη, διότι ὁ πυρετὸς εἶναι στοιχεῖον πρόσθετον εἰς τὴν ἰλιριώδη προέκτασιν.

Εἶναι ἐνίοτε ὠφέλιμον νὰ ἀναγράφωμεν, εἴτε τὴν ἰπεκακουάνναν, τὰς σκευασίας τοῦ ὑοσκιάμου ἢ τὴν κόνιν τοῦ Δοβήρου (Dower) εἴτε τὸ ὕδωρ τῆς δαφνοκεράσσου, τὸν μόσχον, τὴν χλωράλην, τὸ βρωμιοῦχον κάλιον, τὸ ἰωδοῦχον ἢ τὸ οἰνοπνευματῶδες βάμμα τοῦ ἀκωνίτου, ὅταν ὁ βὴξ ἦναι ἐπίπονος. Ἡ χρῆσις τῶν ἀντισπασμωδικῶν δύναται νὰ ἔχῃ τὸν λόγον τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς, ὅταν ὑπάρχωσι παραληρήματα ἢ σπασμοί. Ὅταν ἡ ἐξάνθησις γίνηται βραδέως, δύναται νὰ ἦναι ὠφέλιμον ἐὰν ἐπιθέσωμεν βδέλλας τινὰς ἐπὶ τοῦ θώρακος ἢ νὰ ἐνεργήσωμεν μικρὰν ἀφαίμαξιν. Εἰς ἄλλας περιστάσεις προκαλοῦμεν τὴν ἐξάνθησιν, ὁτὲ μὲν τῇ βοηθείᾳ τῆς ὀξικῆς ἀμμωνίας ἢ τοῦ οἰνοπνεύματος χορηγουμένων ἐσωτερικῶς, ὁτὲ δὲ διὰ καταπλασμάτων σιναπισμῶν ἢ λουτρῶν σιναπούχων. Θεραπεύομεν τὴν αἱμορραγικὴν ἰλαρὰν διὰ τῶν σκευασιῶν τῆς κίνας, τῆς κιτρικῆς ἢ θειικῆς λειμωνάδος, τοῦ ὑπερχλωρούχου σιδήρου, τῶν ἰσχυρῶν οἰνοπνευματούχων οἴνων. Καταπολεμοῦμεν τὸν πυρετὸν ὅταν οὗτος ὑπερβῇ τὰ κανονικὰ ὅρια διὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς θειικῆς κινίνης. Ἀγωνιζόμεθα κατὰ τῆς βρογχοπνευμονίας, καταφεύγοντες εἰς τὴν βενζωϊκὴν ἀμμωνίαν, εἰς τὴν ὑγρὰν ἀνισοῦχον ἀμμωνίαν, ἢ εἰς τὰ πρόσκαιρα ἐκδόρια. Τὸ κέρμες, τὸ ἐμετικόν, τὸ χρυσίζον θειοῦχον ἀντιμμώνιον πρέπει τοὐναντίον νὰ ἀπορρίπτωνται, διότι προκαλοῦσι τὴν διάρροιαν καὶ καταβάλλουσι τὰς δυνάμεις. Παραγγέλλομεν ἐνίοτε τὰ λουτρὰ ἢ τοὺς ραντισμοὺς διὰ ψυχροῦ ὕδατος εἰς τὰς θεραπείας τῶν καταρροϊκῶν παθήσεων τοῦ πνεύμονος, αἵτινες συνδέονται τῇ ἱλαρᾷ· ἀλλ' ἐξηγήθην ἤδη περὶ τῆς μεθόδου ταύτης λόγου γενομένου περὶ τῆς θεραπείας τῆς λοβιώδους πνευμονίας· ἐὰν δὲ ἀναφέρω ταύτην ἐνταῦθα ἐκ νέου, πράττω τοῦτο ἵνα ὑπενθυμήσω ὅτι θεωρῶ αὐτὴν ὡς ἐνοχλητικωτάτην διά τινας πάσχοντας. Εἶναι δὲ κινδυνώδης ἐὰν δὲν ἐνεργῆται μετὰ μεγάλης φρονήσεως, καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ ἐνέργεια αὐτῆς εἶναι ἀμφισβητήσιμος· ἀλλ' ὅμως, δύναται εἰς τινας ἐξαιρετικὰς περιστάσεις νὰ δώσῃ πραγματικὰς ὑπηρεσίας. Τὰ αὐτὰ δύναταί τις νὰ εἴπῃ καὶ περὶ τῶν θερμῶν λουτρῶν, τὰ ὁποῖα ὁ Colin θεωρεῖ ὡς ὑπερβολικῶς σωτήρια, μάλιστα καὶ ἀπέναντι βρογχοπνευμονίας. Πρέπει κατὰ τὸν παθολόγον τοῦτον, τὸ ὕδωρ νὰ ἦναι θερμοκρασίας $34^0 - 30^0$ βαθμῶν ἡ δὲ καταβύθισις νὰ διαρκῇ ὀκτὼ ἕως δέκα λεπτὰ τῆς ὥρας, νὰ ἀνανεῶται πολλάκις τῆς ἡμέρας, καὶ τέλος ἡ θεραπεία νὰ ἄρχηται εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς νόσου.

Ἰατροί τινες συνειθίζουσι νὰ ἐνεργῶσιν ἐντριβὰς ἐφ' ὅλου τοῦ σώματος μεθ' ὑγροῦ τινος οἰνοπνευματούχου ἢ ἀρωματικοῦ, ἢ ἐπιχρίσεις δι' ἀλοιφῶν ἐκ λίπους ἢ ἐλαίου ἐλαιῶν. Τὰ μέσα ταῦτα ὢν ἡ ἐνέργεια εἶναι πολὺ περιωρισμένη, δὲν δύνανται νὰ ἦναι ἐπιβλαβῆ, καὶ δὲν πρέπει νὰ ἀμελῶμεν αὐτά, διότι ἔχουσι τοὐλάχιστον τὸ πλεονέκτημα νὰ ἐρεθίζωσι τὴν ζωτικότητα τοῦ δέρματος, νὰ ἀποδίδωσιν αὐτῷ τὴν ἐλαστικότητα καὶ νὰ ἀπαλλάττωσι λεπίων ἢ πιτυρίδος ἥτις καλύπτει αὐτό. Εἶναι ἀναπόφευκτον νὰ ἐνδύωμεν τὰ παιδία θερμὰ ἐπὶ ἓξ ἢ ὀκτὼ ἑβδομάδας, νὰ προφυλάττωμεν ἀπὸ τὰς ἀτμοσφαιρικὰς μεταβολάς, καὶ νὰ μὴ ἀφίνωμεν αὐτὰ νὰ ἐξέρχωνται εἰ μὴ κατὰ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας. Ὀφείλομεν νὰ χορηγῶμεν τὸ ἔλαιον τοῦ ἥπατος τοῦ ὀνίσκου, τὰς σκευασίας τοῦ σιδήρου καὶ τῆς κίνας εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς περιπτώσεις μετ' ἐπιμονῆς· συγχρόνως τοῖς φαρμακευτικοῖς τούτοις μέσοις, παραγγέλλομεν τὴν ἀλλαγὴν τοῦ ἀέρος, τὴν μεταφορὰν εἰς τὴν ἐξοχήν. Ἡ γλυκερίνη συνεβουλεύθη μετ' ἐπιτυχίας ὑπὸ τῶν Somola, Montefusco καὶ Dujardin-Beaumetz· δυνάμεθα νὰ χορηγήσω-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μεν αὐτὴν εἰς δόσιν 20—30 γραμμαρίων καθ' ἡμέραν εἰς 400 ἢ 500 γραμμάρια ὕδατος, μετὰ προσθήκης δύο γραμμαρίων τρυγικοῦ ἢ κιτρικοῦ ὀξέος· Τὸ πλεῖστον τῶν παιδίων τῶν προσβεβλημένων ὑπὸ τῆς ἱλαρᾶς, ἀναρρωννύουσι ταχύτερα, τοὐλάχιστον κατὰ τὰς ὡραίας ἐποχὰς τοῦ ἔτους, ὅταν μεταφέρωμεν αὐτὰ εἰς τὰς ἐξοχὰς κατὰ τὸ στάδιον τῆς ἀναρρώσεως.

Αἱ καθ' ἑκάστην αὐξάνουσαι καταστροφαὶ ὑπὸ τῆς νόσου ταύτης, ἀποδεικνύουσι πόσην σπουδαιότητα ἔχει ἡ προφύλαξις ἀπέναντι αὐτῆς. Ὁ Ollivier ἐπεδόθη εὐλόγως νὰ ἀποδείξῃ ὅτι οἱ κίνδυνοι τῆς μεταδόσεως εἶναι μέγιστοι εἰς τὰ σχολεῖα, τὰς αἰθούσας τῶν ἀσύλων, καὶ τὰς φάτνας, καὶ ὅτι ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, αἱ αἴθουσαι τῆς διανομῆς τῶν φαρμάκων, αἱ τῶν συνεδριάσεων τοῦ νοσοκομείου εἰσὶ πολὺ ἀτελεῖς. Ἀπέναντι τῆς ἱλαρώδους παθήσεως, ἡ ἀπομόνωσις εἶναι τὸ μόνον προφυλακτικὸν μέσον τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ λαμβάνωμεν· ἐπὶ παντὸς ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ μέτρον τοῦτο ὁ ἰατρὸς ὀφείλει νὰ δείκνυται αὐστηρός. Ἀλλ' ἐκτὸς τῶν ὅσων εἰσὶ σχετικὰ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ἀρρώστους, εἶναι καλὸν νὰ μὴ μεγαλύνῃ τὴν αὐστηρότητα ταύτην. Ἀνεγνώρισαν δικαίως εἰς τὸ ἐξωτερικόν, πρό τινων ἐτῶν, ὅτι ἦτο ἀνωφελὲς τὰ ἀποκλείωσι ἐκ τῶν σχολείων τοὺς ἀδελφοὺς ἢ τὰς ἀδελφὰς τῶν παιδίων τὰ ὁποῖα ἦσαν προσβεβλημένα ὑπὸ τῆς ἱλαρᾶς, ὅταν ταῦτα ἐχωρίσθησαν ταχέως ἐκ τῶν λοιπῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας. Ἐγένετο δεκτὸν ἀφ' ἑτέρου εἰς πολλὰς οἰκογενείας, ὅτι πᾶν ἄτομον εἶναι προωρισμένον νὰ προσβληθῇ ὑπὸ τῆς νόσου ταύτης, ἐπομένως εἶναι ἀνωφελὲς νὰ χωρίζωμεν τὰ καλῶς ἔχοντα παιδία ἀπὸ τῶν φερόντων ἤδη τὰ πρόδρομα σημεῖα τῆς ἐξανθήσεως. Ἡ θεωρία αὕτη εἶναι ἀμφισβητήσιμος καὶ θὰ ἦτο πολὺ ὀλίγον λογικὴ νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς τὴν πρώτην ἡλικίαν. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἡ ἀπομόνωσις ὀφείλει νὰ ἐκτελῆται, ἵνα ἦναι ἀποτελεσματική, εὐθὺς ἀπὸ τῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς προδρομικῆς φάσεως, καὶ νὰ τηρῆται ἐπὶ πέντε ἢ ἓξ ἑβδομάδας ἀπὸ τῆς χρονολογίας τῆς ἡμέρας ταύτης, ἀναλόγως τῆς ἐποχῆς τοῦ ἔτους καὶ τῆς ἐντάσεως τῶν ἐξανθηματικῶν φαινομένων. Τοιουτοτρόπως ὡς εἶπον, πρέπει πρὸς τούτοις νὰ ἀπολυμαίνωμεν πᾶν ὅ,τι ἤψατο ὁ ἄρρωστος, πᾶν ὅ,τι μετεχειρίσθη· ἵνα πραγματοποιήσωμεν τὴν ἀπολύμανσιν ταύτην, ἡ καλλιτέρα συσκευὴ εἶναι κατὰ τὸν καθηγητὴν Grancher ἀτμοπυριατήριον ὑπὸ πίεσιν. Ἐνίοτε ἀπέβλεψαν εἰς τὸν ἐνοφθαλμισμὸν ὡς μέσον προφυλακτικόν· ἀλλ' ὁ Sanné παρετήρησε δικαιότατα ὅτι τὸ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ζήτημα εἶναι πολὺ κακῶς γνωστὸν μέχρι τοῦδε, ὥστε δὲν δύναταί τις ὁριστικῶς νὰ ἐκφρασθῇ περὶ τούτου. Συμμερίζομαι καθ' ὅλα τὰ σημεῖα τὴν ἐκτίμησιν ταύτην.

II — Οστρακια.

Περιγραφή. — Ἡ ὀστρακιὰ εἶναι, ὡς ἡ ἰλαρά, πυρετὸς ἐξανθηματικὸς καὶ κολλητικῆς φύσεως. Ἡ ἐξάνθησις αὐτῆς ἀποτελεῖται ὑπὸ πλατειῶν ἐρυθρῶν πλακῶν ἢ στικτῶν πεπυκνωμένων ἐκ πολὺ μικρῶν κηλίδων τῆς αὐτῆς χροιᾶς. Ὁτὲ μὲν κανονική, ὁτὲ δὲ ἀκανόνιστος εἰς τὴν πορείαν αὐτῆς, διαιρεῖται ὅταν προβαίνῃ κανονικῶς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς, εἰς τέσσαρας περιόδους αἵτινες ἀντιστοιχοῦσιν εἰς τὴν ἐπώασιν, τὴν εἰσβολήν, τὴν ἐξάνθησιν καὶ τὴν ἀπολέπισιν. Ἡ διάρκεια τῆς ἐπωάσεως, βραχυτέρα τῶν ἄλλων ἐξανθηματικῶν πυρετῶν, εἶναι δύσκολον νὰ ὁρισθῇ· ἐν γένει ὅμως δὲν ὑπερβαίνει τὰς ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἡμέρας. Ἰατροί τινες εἶδον τὸ ὀστρακιῶδες ἐξάνθημα νὰ ἐκδηλωθῇ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας μετὰ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἡ μόλυνσις συνετελέσθη. Τὸ διάμεσον τοῦτο διάστημα δὲν ἦτο εἰ μὴ εἰκοσιτετράωρον εἴς τι περιστατικὸν παρατηρηθὲν ὑπὸ τοῦ Trousseau, ἐν ᾧ εἰς ἄλλας περιπτώσεις, κατὰ τὸν Rilliet καὶ τὸν Barthez ἡ προθεσμία ἠδυνήθη νὰ ἐκταθῇ μέχρι τριῶν, τεσσάρων καὶ μάλιστα ἓξ ἑβδομάδων. Τῆς δὲ ἐνορθαλμίσεως τὰ ἀποτελέσματά εἰσιν ἀβεβαιότατα καὶ δὲν δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς βάσις τῆς ἐκτιμήσεως. Ἡ εἰσβολὴ εἶναι ἐπίσης βραχυτάτη, καὶ ἐνίοτε μεθερμηνεύεται δι' ἐκδηλώσεων τόσῳ ἐφημέρων ὥστε διαφεύγουσι τὸν παρατηρητήν. Συχνότατα, ἐν τούτοις, παρατηροῦμεν κατ' αὐτήν, πυρετικήν τινα κίνησιν καταφανῆ. Ὁ σφυγμὸς ὑψοῦται εἰς 140, 150 σφύξεις καὶ μάλιστα εἰς ἀριθμὸν ἔτι μείζονα· ἡ θερμοκρασία ἐξισοῦται ἢ μάλιστα ὑπερβαίνει τὸν 40^0. Τὸ δέρμα φαίνεται καῖον καὶ ξηρόν· ὁ ἄρρωστος ταράσσεται, αἰτιᾶται κεφαλαλγίαν, καταλαμβάνεται ὑπὸ φρικιάσεων, ἐμέτων, δυσκοιλιότητος ἢ ἐξαιρετικῶς ὑπὸ διαρροίας, ἐπιστάξεως, παραληρήματος. Σημειοῖ τὴν ὕπαρξιν πόνου συνοδευομένου ὑπὸ ξηρασίας ὅστις κατέχει τὸ βάθος τοῦ φάρυγγος καὶ ὁ ὁποῖος ἐπιτείνεται κατὰ τὴν κατάποσιν. Ἐὰν ἐπιθεωρήσωμεν τὴν ὀπισθίαν μοῖραν τῆς στοματικῆς κοιλότητος ἀνακαλύπτομεν τῷ ὄντι ἐρυθρότητά τινα ζωηρὰν ἥτις καλύπτει τὸ ἐλεύθερον χεῖλος τῆς ὑπερῴας καὶ τῶν ἀμυγδαλῶν, ὧν ὁ

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὄγκος εἶναι, εἴς τινας περιπτώσεις. ἀσθενῶς ηὐξημένος. Ἡ περίοδος τῆς εἰσβολῆς διαρκεῖ συνήθως μίαν ἢ μίαν καὶ ἡμίσειαν ἡμέραν· ἀρκετὰ δὲ σπανίως διαρκεῖ τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ ὥρας, καὶ ἀρκετὰ συχνάκις τοὐλάχιστον ἡμίσειαν ἡμέραν. Πᾶσα προδρομικὴ περίοδος, ἥτις παρατείνεται πέραν τοῦ τέλους τῆς δευτέρας ἡμέρας, ὀφείλει νὰ ἦναι ἐπίφοβος ἀνωμαλίας.

Ἡ ἐξάνθησις παρουσιάζεται κατ' ἀρχὰς ἐπὶ τοῦ προσθίου μέρους τοῦ λαιμοῦ καὶ ἔμπροσθεν τοῦ θώρακος· ἔπειτα ἐκτείνεται ταχέως εἰς τὰς ἄλλας χώρας. Εἶναι δὲ ἡ ἐξάνθησις ἐρύθημα διάχυτον ὅπερ παρουσιάζεται ὑπὸ τὴν ἐμφάνισιν πλακῶν ἀκανονίστων ἀορίστως περιγεγραμμένων· αἱ πλάκες αὗται δὲν ὑπερέχουσιν ἐπὶ τοῦ λοιποῦ σώματος, καὶ ἑνοῦνται διὰ τῆς περιφερείας αὐτῶν, ἢ τείνουσι νὰ συγχυσθῶσιν ἐπὶ τῶν ὁρίων αὐτῶν μετὰ χροιᾶς ὠχροτέρας τῶν μοιρῶν τοῦ δέρματος τῶν εἰσέτι ὑγιῶν. Ἡ χροιὰ τοῦ ἐξανθήματος εἶναι κατ' ἀρχὰς βαθεῖα ῥοδοειδής, ἐπὶ τῆς ὁποίας ἀποκολλῶνται πολυάριθμα στίγματα σμικρότατα καὶ ἐρυθρότερα. Ἡ χροιὰ αὕτη, ἥτις ἐξαλείφεται διὰ τῆς πιέσεως, ὁμοιάζει πρὸς τὸν ὀπὸν τῶν ριβισίων, ὅταν λαμβάνῃ τὸ ὕψιστον τῆς ἐντάσεως αὐτῆς· παρουσιάζει συχνάκις γρανιτοειδῆ ὄψιν, ἀλλ' εἰς τινας περιπτώσεις, εἶναι ἐντελῶς ὁμογενής. Ὀλίγον καταφανὴς ἐπὶ τοῦ προσώπου εἶναι καταφανεστάτη ἐπὶ τῆς κοιλίας, ἐπὶ τῶν βουβωνικῶν χωρῶν καὶ ἔνθα τὸ δέρμα εἶναι λεπτότερον. Εἰς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ βλέπομεν ἀρκετὰ συχνάκις ὅτι ἀναπτύσσονται κυστίδια κεχροειδῆ, σμικρότατα, τὰ ὁποῖα διαφανῆ κατ' ἀρχάς, ἔπειτα ἀμαυρά, ξηραίνονται τάχιστα. Κνησμοὶ μᾶλλον ἢ ἧττον ζωηροὶ δύνανται νὰ συναπαντῶσι μετὰ τῆς ὀστρακιώδους ἐξανθήσεως. Οἱ Rilliet καὶ Barthez, οἱ Sanné, Hardy καὶ πολὺ νεωστὶ ὁ Saint-Philippe, περιέγραψαν τὴν συχνότητα τοῦ φαινομένου τούτου, τὸ ὁποῖον ποτὲ δὲν συναντᾷ καθαρῶς, καὶ ὅπερ ἀνήκει μᾶλλον εἰς τὰς ἐλαφρὰς περιπτώσεις ἢ εἰς τὰς βαρείας. Ἡ ἐξανθηματικὴ τάσις αὐξάνει ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας, καθίσταται πορφυρὰ ἢ ἐλαφρῶς ἰοειδής, μένει εἰς τὴν ἀκμὴν αὐτῆς ἐπὶ εἰκοσιτέσσαρας ἢ τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ ὥρας, ἔπειτα ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξαλείφεται καὶ ἐξαφανίζεται περὶ τὴν ὀγδόην ἡμέραν τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς, ἀφίνουσα τὸ δέρμα ξηρὸν καὶ τραχύ· εἰς τινας περιπτώσεις, ἐπιμένει μέχρι τῆς δεκάτης ἡμέρας. Οὐδεμία ὕφεσις εἰς τὴν γενικὴν τοῦ ἀρρώστου κατάστασιν δὲν συμπίπτει μετὰ τῆς ἐξαφανίσεως αὐτῆς.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὅταν τὸ ἐξάνθημα εἶναι ἐντονώτατον, τὸ πρόσωπον εἶναι συχνάκις οἰδαλέον· ἡ ἐξοίδησις καταφανὴς πρὸ πάντων ἐπὶ τῶν βλεφάρων, ὑπάρχει ἐπίσης ἐπὶ τῶν χειρῶν καὶ τῶν ποδῶν ὡν καθιστᾷ δυσκόλους τὰς μετατοπίσεις· παύει δὲ τοῦ ὑπάρχειν ἅμα παύσει καὶ ἡ ἐξάνθησις. Ὁ πυρετὸς τάχιστα ἔντονος κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς εἰσβολῆς ἐξακολουθεῖ κατὰ τὴν ἀκόλουθον περίοδον νὰ ἦναι πολὺ σημαντικός. Τὸ θερμόμετρον ὑψοῦται μετὰ πολὺ ἐλαφροτάτων πρωϊνῶν ὑφέσεων εἰς 40^0, 41^0, 42^0 καὶ μάλιστα 43^0. Ὁ βαθμὸς οὗτος ἐσημειώθη ἐσχάτως ὑπὸ τῶν Bloch καὶ Vicente, εἴς τι παιδίον πέντε μηνῶν, ὅπερ ἰάθη κατ' ἀκολουθίαν θεραπείας διὰ τῶν ψυχρῶν ραντισμῶν. Ἡ θερμοκρασία εἶναι τόσῳ ὑψωμένη ὥστε δύναταί τις νὰ μαντεύσῃ τὴν ὑπερθερμίαν καὶ εἰς ἀπόστασίν τινα μάλιστα ἀπὸ τοῦ δέρματος. Εἰς τὰς ἐλαφρὰς περιπτώσεις, ἡ πυρετικὴ κατάστασις μένει μετρία, δὲν ὑπερβαίνει τοὺς 39^0 ἢ 40^0. Ὁ Roger εὗρε 38^0 μόνον· ἀλλ' ἐπρόκειτο περὶ ἐξαιρετικοῦ τινος περιστατικοῦ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν σφύξεων συνήθως ἰσοῦται ἢ ὑπερτερεῖ τοὺς 140 κατὰ λεπτόν, ταλαντεύεται ἐν γένει ὡς ἡ θερμοκρασία· ἀλλ' εἴς τινα παιδία, ἡ συχνότης τοῦ σφυγμοῦ ἐπιμένει καὶ ὅταν ἡ θερμοκρασία παύσῃ, καὶ συμπίπτει μετὰ κανονικῆς θερμοκρασίας. Ἡ ἀπυρεξία γίνεται βαθμηδόν, διότι ἡ πτῶσις εἶναι ἐξ ἑνὸς τετάρτου τοῦ βαθμοῦ εἰς ἥμισυ βαθμόν, σπανίως εἰς ἕνα βαθμὸν εἰς τὸ διάμεσον εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν· τὸ θερμόμετρον ὑψοῦται ἐλαφρῶς τὸ ἑσπέρας· σπανίως δὲ ἡ αὔξησις τῆς θερμοκρασίας ἐξαλείφεται ἀποτόμως. Οἱ ἔμετοι τῆς εἰσβολῆς παύουσι συνήθως ἀφ' ἧς στιγμῆς ἐμφανισθῇ ἡ ἐξάνθησις, ἀλλ' ὁ ἄρρωστος διατηρεῖ ἀνορεξίαν καὶ δυσκοιλιότητα. Ἡ γλῶσσα αὐτοῦ κεκαλυμμένη ὑπὸ λευκοκιτρίνου ἐπιχρίσματος κατὰ τὴν βάσιν ἢ τὴν μέσην αὐτῆς γραμμὴν εἶναι ζωηρῶς ἐρυθρὰ ἐπὶ τῶν χειλέων καὶ τῆς ἄκρας, ἀπεκδέρεται ἔπειτα καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἔκτασιν, ὥστε τὸ χρῶμα αὐτῆς παραβάλλεται πρὸς τὸ τοῦ ριβισίου καὶ ἡ ὄψις αὐτῆς καθίσταται βελουδοειδής, ἕνεκα τῶν ἐξοχῶν τὰς ὁποίας σχηματίζουσιν αἱ θηλαί. Ἡ παρατηρουμένη ἐρυθρότης ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ φάρυγγος κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς περιόδου τῆς εἰσβολῆς, αὐξάνει κατὰ τὰς ἀκολούθους ἡμέρας· συχνάκις ἑνοῦται ταύτῃ ἔκκρισίς τις πολτώδης ἐλαφρῶς προσκεκολλημένη, τὴν ὁποίαν παρατηροῦμεν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τῶν ἀμυγδαλῶν. Ἡ κατάποσις εἶναι ἀλγεινὴ εἰς τὸ πλεῖστον τῶν περιπτώσεων, τὰ ὑπογένεια γάγγλιά εἰσι συνήθως ἐξογκωμένα καὶ εὐαίσθητα διὰ τῆς πιέσεως. Τὰ φαινόμενα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ταῦτα ἐλαττοῦνται προοδευτικῶς, ἔπειτα ἐξαφανίζονται, ὁτὲ μὲν ἀπὸ τῆς πέμπτης ἡμέρας τῆς νόσου, ὁτὲ δὲ μίαν ἑβδομάδα βραδύτερον. Παρατηροῦμεν εἰς τινας περιπτώσεις, μικράν τινα κόρυζαν χαρακτηριζομένην διὰ ξηρότητος τῆς ρινὸς ἢ βλεννώδους τινὸς ῥύσεως μᾶλλον ἢ ἧττον ἀφθόνου. Ὁ ἄρρωστος βήχει ὀλίγον· ὅταν δὲ ὑπάρχῃ βήξ, δυνάμεθα νὰ ἀποδώσωμεν αὐτὸν εἰς τὴν φαρυγγίτιδα· μένει δὲ ξηρὸς ἢ τραχὺς καὶ σβέννυται. Ἡ φωνὴ ἔρρινος, εἴς τινα παιδία, εἶναι πνιγμονώδης εἰς ἄλλα. Τὸ οὖρον ἰσχυρῶς κεχρωματισμένον καὶ ὀλίγον, περιέχει ὀλίγην οὐρίαν, ἀλλὰ συχνάκις λεύκωμα ὡς θὰ ἴδωμεν βραδύτερον. Ἡ ἔντασις τῶν γενικῶν συμπτωμάτων εἶναι ἀόριστος· ὅταν ἡ νόσος ἦναι ἐλαφρά, ὑπάρχει ἀϋπνία, ἀνορεξία, ἡ δίψα μεγάλη· ὅταν δὲ ἡ πυρετικὴ κίνησις καταστῇ ἔντονος, βλέπομεν ὅτι ἐπέρχεται ταραχή, κεφαλαλγία, ἔστιν ὅτε παραλήρημα ἢ σπασμοί. Παιδία τινὰ ἀποθνήσκουσι ταχέως, συνεπείᾳ νευρικῶν συμπτωμάτων ἐξαιρετικῆς ἐντάσεως.

Ἡ ἐξαφάνισις τῆς ἐξανθήσεως ἀκολουθεῖται ὑπὸ ἀπολεπίσεως ἥτις ἐνίοτε ἄρχεται μάλιστα πρὸ τῆς ἐντελοῦς ἐξαφανίσεως τῆς ἐρυθρότητος καὶ τῆς ὑπερθερμίας, ὅταν ἡ ὀστρακιὰ ἦτο βαρεῖα, ἐν ᾧ εἶναι πολὺ βραδυτέρα εἰς τὰς ἡπίας περιπτώσεις. Ἡ ἐπιδερμὶς ἀποσπᾶται κατ' ἀρχὰς ἀπὸ τοῦ λαιμοῦ, τοῦ θώρακος, τοῦ προσώπου καὶ τῆς κοιλίας, βραδύτερον ἀπὸ τῶν μελῶν, τῶν ποδῶν καὶ τῶν χειρῶν. Ὅτὲ μὲν τὸ ἐπιπόλαιον στρῶμα τοῦ δέρματος χωρίζεται ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων μερῶν ὑπὸ μορφὴν μικρῶν λεπίων τὰ ὁποῖα σχίζονται διὰ τοῦ κεντρικοῦ αὐτῶν μέρους, ὁτὲ δὲ ῥήγνυνται κατὰ πλατέα ῥάκη γαλακτόχροα τὰ ὁποῖα πίπτουσιν ἐντελῶς. Παρατηροῦμεν τὰς πλατείας αὐτὰς πλάκας πρὸ πάντων κατὰ τὰ ἄκρα, καὶ δὲν εἶναι σπάνιον νὰ ἴδωμεν τὸ ἐπιθηλιακὸν περίβλημα τῶν τελευταίων φαλάγγων νὰ ἀποχωρισθῇ καθ' ὁλοκληρίαν μετὰ τοῦ ὄνυχος ὡς χειρίδος δάκτυλος. Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι μεγάλης σπουδαιότητος καὶ εἶχον δίκαιον νὰ παρατηρήσωσιν ὅτι, χάρις τούτῳ, δύναταί τις νὰ ἀναγνωρίσῃ τοὺς ὀστρακιώδεις ὧν τὸ ἐξάνθημα πρὸ πολλοῦ ἐξηλείφθη. Ἡ διάρκεια αὐτῆς εἶναι δέκα ἡμερῶν μέχρις ἑνὸς μηνός· ἡ φάσις αὕτη τῆς νόσου σύδολως εἶναι πυρετική, ὅταν σύδεμία ἐπιπλοκὴ ὑπάρχῃ· σπανιώτατον δὲ εἶναι νὰ λείψῃ ἐντελῶς. Κατὰ τὸν Sydenham δύναται νὰ γείνῃ κατὰ πολλοὺς καιροὺς κεχωρισμένους ἀπ' ἀλλήλων δι' ἀρκετὰ μακρῶν διαμέσων διαστημάτων. Ἡ ὑπερῴα, αἱ ἀμυγδαλαῖ, ἡ γλῶσσα ἀπεκδέρονται κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον καθ' ὃν τὸ δέρμα μένει ἐλαφρῶς ροδοειδὲς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπί τινας ἡμέρας, πρὶν λάβῃ τὴν κανονικὴν αὐτοῦ ὄψιν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν γίνεται ἡ ἀπολέπισις, ἡ ποσότης τοῦ οὔρου καὶ ἡ ἀναλογία τῆς οὐρίας εἰσὶ συνήθως μείζονες ἢ ἐν κανονικῇ καταστάσει· ἡ ὑπερβολὴ αὕτη εἶναι ἐπιπρόσθετος. Ἡ ἀνάρρωσις εἶναι ἐλευθέρα καὶ ἐντελὴς εἰς τὰς συνήθεις περιστάσεις, ὅταν ἡ ἐξάνθησις ἐξαλειφθῇ, τὸ παιδίον ἀνακτᾷ τάχιστα τὴν ὄρεξιν καὶ τὴν φαιδρότητα αὐτοῦ. Ἐν τούτοις μένει ὠχρὸν καὶ προδιατεθειμένον νὰ ἀποκτήσῃ λευκωματουρικὴν νεφρίτιδα μεθ' ὕδρωπος ἀνασάρκα, ἐὰν αἱ ἀπαιτούμεναι προφυλάξεις δὲν ἐλήφθησαν.

Αἱ ὑποτροπαὶ εἰσιν ἐξαιρετικαὶ καὶ παρετηρήθησαν πρωτίστως εἰς παιδία ἑπτὰ ἕως δεκατεσσάρων ἐτῶν. Ὅτε μὲν ἐλαφρότεραι, ὅτε δὲ βαρύτεραι τῆς ἀρχικῆς προσβολῆς, εἰσὶ δὲ ἀρκετὰ συχνάκις θανατηφόροι. Διάμεσον τεσσάρων ἕως πέντε ἑβδομάδων χωρίζει τὴν πρώτην ἐξάνθησιν ἀπὸ τῆς δευτέρας· ὁ Θωμᾶς λέγει ὅτι παρέστη εἰς ἀριθμόν τινα παιδίων, παθόντων ὑποτροπὴν ἐρυθήματος ὀστρακιώδους πρὸς τὴν δεκάτην πέμπτην ἢ τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν τῆς νόσου. Ἀλλ' ὁ Picot φρονεῖ δικαίως, ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ὑποτροπῆς εἰς τὰς παρατηρήσεις τοῦ εἴδους τούτου, ἀλλὰ περὶ παρατάσεως τῆς ἀρχικῆς ἐξανθήσεως. Πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν τὰς ὑποτροπὰς διὰ τὴν ὀστρακιάν, ὡς παραδεχόμεθα αὐτὰς διὰ τὴν ἱλαρὰν καὶ τὴν εὐλογίαν· ἐγνώρισε δὲ πολὰ τοιαῦτα παραδείγματα ἀναμφισβήτητα. Κατὰ τὸν Sanné, τὸ διάμεσον ὅπερ μεσολαβεῖ μεταξὺ τῆς πρώτης καὶ τῆς δευτέρας νόσου, σπανίως εἶναι πλέον τῶν ἓξ ἐτῶν· ἡ βαρύτης τῆς ὑποτροπῆς δὲν στηρίζεται ἐπ' οὐδενὸς ἑδραίου δεδομένου. Ὅτε μὲν μᾶλλον ἠπιωτέρα, ὅτε δὲ βαρυτέρα τῆς πρώτης ἐκδηλώσεως τοῦ ἐξανθηματικοῦ πυρετοῦ, λήγει εἰς τινας περιπτώσεις ὀλεθρίως. Ἀνέφερον πολυπληθεῖς ὑποτροπάς· ἀλλὰ πολλαὶ τούτων κακῶς ἐξηγήθησαν. Ἐρυθήματα διαφόρου φύσεως δύνανται νὰ ὑποκριθῶσι, τῷ ὄντι, τὸ ὀστρακιῶδες ἐξάνθημα, καὶ τούτων ἕνεκα δύναταί τις νὰ πιστεύσῃ εἰς τὴν ἐκ νέου ἐμφάνισιν τῆς νόσου. Δὲν δυνάμεθα λοιπὸν νὰ παραδεχθῶμεν εἰ μὴ ὑφ' ὅλας τὰς ἐπιφυλάξεις, τὰς μνημονευθείσας περιπτώσεις εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην ὑπὸ τοῦ Balser καὶ τοῦ Langdau οἵτινες ἰσχυρίζονται ὅτι ἐσημείωσαν τὴν πρώτην ἓξ προσβολάς, τὴν δευτέραν εἴκοσι καὶ τέσσαρας εἰς τὸ αὐτὸ παιδίον.

Ἀνωμαλίαι. — Εἰς πολλοὺς ἀρρώστους, ἡ ἀνάπτυξις τῆς ὀστρακιᾶς διαταράσσεται ἀνωμάλως εἰς τὰ γενικὰ συμπτώματα, κατὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

την κυνάγχην ἢ τὴν ἐξάνθησιν. Εἶναι οὐσιωδες εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, νὰ ἐνθυμηθῶμεν ὅτι ἡ ἔντασις καὶ ἡ διάρκεια τοῦ πυρετοῦ εἰσι λίαν εὐμετάβολοι. Εἴς τινα παιδία συμπτώματα γαστρικῆς διαταράξεως ἢ διαρροίας ἑνοῦνται τῇ ἀνυψώσει τῆς θερμοκρασίας καὶ τῇ ταχύτητι τοῦ σφυγμοῦ, καὶ ἡ νόσος λαμβάνει τὴν βλεννώδη μορφὴν ἢ τὴν ἐντερικήν. Εἰς ἑτέρας περιστάσεις, ἡ ὀξύτης τῶν γενικῶν διαταράξεων αἵτινες συνοδεύουσι τὴν ἐξάνθησιν εἶναι τοιαύτη ὥστε δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν αὐτὴν κακοήθη. Ἐν καταστάσει κακοηθείας ποικίλλει τὴν πορείαν αὐτῆς καὶ παρουσιάζεται μετὰ πολλῶν καὶ διαφόρων τύπων οὓς εἶναι ἐνδιαφέρον νὰ γνωρίζωμεν καλῶς. Πρὶν δὲ ἀσχοληθῶ περὶ τῶν ἰδιαζόντως ἐπιφόβων τούτων περιπτώσεων, θὰ ὁμιλήσω κατ' ἀρχὰς περὶ τῶν ἀνωμαλιῶν εἰς τὴν κυνάγχην ἢ εἰς τὸ ἐξάνθημα, αἱ ὁποῖαι ἀμφότεραι ἔχουσι πολὺ μεγάλην σπουδαιότητα.

Εἴς τινας περιπτώσεις ἡ φαρυγγῖτις ἐκδηλοῦται διὰ πόνου τινὸς ἐντόνου, ἐνίοτε μάλιστα ὑπερβολικοῦ, ὥστις καθιστᾷ τότε τὴν κατάποσιν ἀδύνατον, τοὐλάχιστον διὰ τὰς στερεὰς τροφάς. Εἰς ἄλλας, ἡ ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια τῶν ἀμυγδαλῶν καὶ τὰ πέρατα τῆς ὑπερῴας εἰσὶν ἰοειδοῦς χροιᾶς, μερικῆς ἢ γενικῆς· εἰς ἄλλας ἀκόμη εὑρίσκομεν τὰς ἀντιάδας ἐξωδηκυίας τοῦ ἑνὸς μόνον μέρους ἢ ἑκατέρωθεν· ἡ ἐξόγκωσις ἥτις ποτὲ σχεδὸν δὲν εἶναι συμμετρικὴ ἐμποδίζει τὸν ἄρρωστον νὰ ἀναπνέῃ ἐλευθέρως, καὶ εἶναι δι' αὐτὸν αἰτία βηχός, ἀλλοιώσεως τοῦ ἤχου τῆς φωνῆς, δυσωδίας τῆς ἐκπνοῆς, συνεχοῦς ἀνάγκης ἀποχρέμψεως, καὶ κωλύματος τῶν κινήσεων τοῦ λαιμοῦ. Συχνότατα ἡ πορεία τῆς φαρυγγίτιδος εἶναι παράλληλος τῇ τῆς ἐξανθήσεως, ἐνίοτε ἐν τούτοις δὲν ἐξαφανίζεται συγχρόνως ταύτῃ· παρουσιάζει συχνάκις ὑποτροπὰς καὶ συνοδεύεται συνήθως ὑπὸ πυρετοῦ ἐντόνου. Εἴς τινας περιπτώσεις ἀποτελεῖ τὸ καλλήτερον χαρακτηριστικὸν τοῦ συμπτωματολογικοῦ συνόλου, ἐν ᾧ ἡ ἐξάνθησις εἶναι σχεδὸν ἀσήμαντος ἢ βραδεῖα εἰς τὴν ἐμφάνισιν αὐτῆς. Εἰς τὴν κυναγχώδη ταύτην μορφήν, τὰ τραχηλικὰ λυμφατικὰ γάγγλιά εἰσι περλογισμένα καὶ συχνάκις πυίσκονται ἅπαντα διὰ μιᾶς ἢ τὰ μὲν μετὰ τὰ δέ. Σχηματίζουσι τότε ὄγκους εἰς τοὺς ὁποίους δύναταί τις νὰ δώσῃ τὸ ὄνομα βουβῶνες ὀστρακιώδεις, καὶ οἵτινες ἐνίοτε λαμβάνουσι τοιαύτας ἀναλογίας ὥστε ἐπιφέρουσιν εἴς τινα παιδία τὸν δι' ἀσφυξίας θάνατον, ἢ ἐν πάσῃ περιπτώσει δίδουσι χώραν εἰς πολὺ μεγάλην δύσπνοιαν. Αἱ ἐξογκώσεις αὐταί εἰσιν εἴς τινα παιδία καχεκτικὰ καὶ ἐξησθενημένα τὸ σημεῖον τῆς ἀφορμῆς φλεγμόνων τῶν γει-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τνιαζόντων μερῶν· ὅτε βλέπομεν ἐξόγκωσιν οἰδηματώδη σχηματιζομένην ὑπὸ τὴν γναθικὴν γωνίαν· ἔπειτα ἡ ἐξοίδητις αὕτη ἐρυθραίνει, καθίσταται κλυδάζουσα, ἐξελκοῦται καὶ δίδει ἔξοδον εἰς πῦον δυσώδους ὀσμῆς, μεμιγμένον ἰστῷ σφακελισμένῳ, ὅπερ ἐκρέει διὰ τοῦ ἀνοίγματος. Ὁ μικρὸς ἄρρωστος ἀποθνήσκει ἐν μαρασμῷ ἢ ἀναρπάζεται διὰ τῆς σηψαιμίας, ἐνίοτε δὲ καὶ διὰ κεραυνοβόλου αἱμορραγίας. Παρὰ τῇ κυναγχώδει μορφῇ, δυνάμεθα νὰ μνημονεύσωμεν τὴν διφθεριτικὴν ἥτις σχεδὸν πάντοτε ἐπέρχεται βραδέως, καὶ ἀναγγέλεται εἰς τὸ τέλος τῆς πρώτης ἢ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς δευτέρας ἑβδομάδος τῆς νόσου διὰ τῆς ἐξοιδήσεως τῶν τραχηλικῶν γαγγλίων, τῆς δυσοσμίας τῆς ἐκπνοῆς καὶ ἰχωρώδους τινὸς ἐκκρίσεως διὰ τῶν οὔρων. Ἐὰν εἰς τὰς συμπτώσεις ταύτας ἐξετάσωμεν τὸ βάθος τῆς στοματικῆς κοιλότητος, βλέπομεν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ἀμυγδαλῶν παχείας ψευδομεμβράνας αἵτινες ἐκτείνονται μέχρι τῶν ρινικῶν κοιλοτήτων, ἀλλ' αἵτινες σπανιώτατα καταλαμβάνουσι τὸν λάρυγγα. Ἡ δευτεροπαθὴς αὕτη διφθερῖτις ἔχει σχεδὸν πάντοτε μολυσματικὸν χαρακτῆρα, καὶ ὁ μικρὸς ἄρρωστος ἀποθνήσκει σχεδὸν πάντοτε διὰ παραληρήματος καὶ καταπτώσεως τῶν δυνάμεων ἐντὸς τριῶν ἢ τεσσάρων ἡμερῶν. Τέλος ἡ γαγγραινώδης κυνάγχη ἀνήκει ἐπίσης εἰς τινας περιπτώσεις βαρείας ὀστρακιᾶς. Ὁ φάρυγξ ἢ αἱ ἀμυγδαλαῖ προσβάλλονται συνάμα ἢ μεμονωμένως ὑπὸ τοῦ σφακέλου· ἡ νεκροποίησις προσβάλλει συχνάκις ἔπειτα τὸ στόμα, τὸ αἰδοῖον ἢ τὴν περιφέρειαν τοῦ δακτυλίου. Ἡ γάγγραινα εἶναι σπανιωτέρα εἰς τὴν ὀστρακιάν, ἢ εἰς τὴν ἰλαράν, ὅταν δ' αὕτη προσβάλλῃ, κατὰ τὴν πορείαν τοῦ ἐξανθήματος τούτου τὸν ἰσθμὸν τοῦ φάρυγγος, διαδέχεται σχεδὸν πάντοτε τὴν διφθερίτιδα.

Ὑπὸ τὰς ὀνομασίας ὀστρακιὰ φλυκτιδώδης (scarlatina papulosa), ποικιλτὴ (variegata), αἱμορραγικὴ (hemorragica), περιέγραψαν πολλὰς κατηγορίας περιπτώσεων, τῶν ὁποίων ἡ ἀνωμαλία συνίσταται εἰς τὸ ἀκανόνιστον τῶν βεβαίων χαρακτήρων τοῦ ἐξανθήματος. Τὸ ὀστρακιῶδες ἐρύθημα εἶναι ἐνίοτε ἐξανθηματικόν· τὸ δέρμα καθίσταται τότε τραχὺ εἰς τὴν ἁφήν, ἡ ποικιλία αὕτη εἶναι δυσκόλου διαγνώσεως, ὅταν ἡ κυνάγχη μένῃ πολὺ ἐλαφρά. Εἰς ἄλλας περιπτώσεις ἡ φλυκτιδώδης συνοδεύεται ὑπὸ κυστιδίων ὁμοίων τοῖς κεγχροειδέσιν, ἢ σχηματίζονται διὰ τῆς ἑνώσεως αὐτῶν ἀληθεῖς φλύκταιναι. Καλοῦμεν ὀστρακιὰν ποικιλτὴν τὴν ἐξάνθησιν τὴν συνισταμένην ἐκ κηλίδων αἵτινες μένουσι κεχωρισμέναι ἀπ' ἀλλήλων, ἐπὶ περιγεγραμμένης τινὸς μοίρας τοῦ σώμα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τος, ἐν ᾧ ἐπὶ τῶν ἄλλων σημείων τὸ δέρμα ἔχει τὴν κανονικὴν αὐτοῦ ὄψιν. Εἷς τινας ἀρρώστους ἡ ὀστρακιὰ εἶναι αἱμορραγική· ἡ παθολογικὴ αὕτη κατάστασις ἔχει πάντοτε τότε ὀλεθρίαν ἔκβασιν. Τέλος ἡ παράτριπτος (fruste) ὀστρακιὰ εἶναι νόσος ἧς αἱ ἐκδηλώσεις εἰσὶν ἠλαττωμέναι, ἀτελεῖς ἢ παρέρχονται ἐν τάχει, καὶ ἥτις προσβάλλει πρὸ πάντων τὰ καχεκτικὰ ἢ ἤδη ἐξησθενημένα παιδία ὑπὸ χρονίας τινὸς νόσου. Τὸ ἐρύθυμα εἶναι ἐν παρομοίᾳ περιπτώσει περιωρισμένον εἰς τὸν λαιμόν, εἰς τὸν θώρακα, εἰς τὴν κοιλιακὴν χώραν· ἡ χροιὰ αὐτοῦ διαφέρει πολὺ ὀλίγον τοῦ δέρματος καὶ ἡ διαγνωστικὴ στηρίζεται μόνον εἰς τὰ ἀναμνηστικά, ὡς καὶ εἰς τὰ φαινόμενα τῆς ἀρχικῆς κυνάγχης ἢ τῆς ἐπακολούθου ἀπολεπίσεως. Τὸ πλεῖστον τῶν περιστατικῶν τῆς τοιαύτης ρύσεώς εἰσιν ἥπια καὶ συνοδεύονται ὑπὸ πυρετικῆς κινήσεως σχεδὸν ἀσημάντου, ἀλλὰ τινὰ ἐπιπλέκονται μετ' ἐντόνου κυνάγχης ἢ συμπτωμάτων τὰ ὁποῖα ἀπαντῶσιν εἰς τὴν κακοήθη ὀστρακιάν· ἕτερα ἀκολουθοῦνται ὑπὸ λευκωματουρικῆς νεφρίτιδος καὶ γενικοῦ οἰδήματος. Ὁ Viry ὑποθέτει ὅτι ὀστρακιαί τινες παράτριπτοι ἐκδηλοῦνται μόνον δι' ὠτίτιδος ἢ ὠτορροίας.

Περιέγραψαν ὑπὸ τὸ ὄνομα κακοήθης ὀστρακιὰ τὰς περιπτώσεις καθ' ἃς τὰ γενικὰ συμπτώματα ἔχουσιν ὑπερβολικὴν ἔντασιν καὶ βαρύτητα καὶ τῆς ὁποίας ἡ ἔκβασις εἶναι συνήθως τάχιστα ὀλεθρία. Τὰ περιστατικὰ ταῦτα διηρέθησαν εἰς πολλὰς κατηγορίας, διότι ἔχουσι ποικιλίας καὶ φυσιογνωμίαν λίαν εὐμεταβόλους. Εἰς τὴν ἀταξικὴν μορφήν, ἡ ἐξάνθησις γίνεται ἀτελῶς καὶ βραδέως, συνοδευομένη ὑπὸ παραληρήματος, σπασμῶν καὶ ἄλλων νευρικῶν φαινομένων· ἡ ἴασις δὲν εἶναι ἀδύνατος, ἀλλ' ἐν γένει ὁ ἄρρωστος ἀποθνήσκει πρὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἀπολεπίσεως. Εἰς τὴν ἀδυναμικὴν ἢ τυφοειδῆ μορφήν, τὰ χαρακτηριστικὰ συμπτώματά εἰσι κεφαλαλγία ηὐξημένη εἰς τὴν ἀρχήν, πυρετὸς ἔντονος, νάρκωσις, διάρροια, μεγάλη ἐξάντλησις τῶν δυνάμεων· ἡ τυφικὴ κατάστασις παρατείνεται ἐπὶ πολλὰς ἑβδομάδας, καὶ ἡ νόσος ἀπολήγει εἰς θάνατον ἐν τῷ μέσῳ καταπτώσεως τῶν δυνάμεων. Ἡ κακοήθης αἱμορραγικὴ ὀστρακιά, ὡς τὸ ὄνομα αὐτῆς ὑποδεικνύει, χαρακτηρίζεται διὰ τῆς σπουδαιότητος καὶ τῆς ἰδιότητος τῆς αἱματώδους ρύσεως ἢ τῶν διαμέσων ἀποπληξιῶν. Εἰς τὴν βραδεῖαν μορφήν, παρατηροῦμεν νευρικὰς διαταράξεις, ψῦξιν, λειποθυμίας ἢ συγκοπὰς ἐπερχομένας πολλὰς ἡμέρας μετὰ τὴν εἰσβολήν, αἵτινες διαδέχονται ἄνευ συνδέσμου σειρὰν ἐκδηλώσεων ὀλίγον κοινῶν καὶ φοβερῶν, λήγει δὲ καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

αὕτη δι' ὀλεθρίας ἐκβάσεως. Ἡ ριγώδης ἢ παγετώδης ὀστρακιὰ εἶναι μία τῶν ποικιλιῶν τῶν μᾶλλον ροβερωτέρων· ἡ ὀλεθρία λύσις ἐπέρχεται τότε διὰ καταβολῆς τὴν ὁποίαν διαδέχεται συγκοπτικὴ κατάστασις, διὰ σπασμῶν ἢ ἀκρατήτου διαρροίας. Τέλος εἰς τὴν κεραυνοβόλον μορφὴν παρατηροῦμεν θερμοκρασίαν λίαν ὑψηλὴν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, παραλήρημα, σπασμούς, συσπάσεις ἢ δύσπνοιαν, ἔπειτα κῶμα τὸ ὁποῖον τάχιστα ἀπολήγει ὀλεθρίως.

Ἐπιπλοκαί. — Ἐξ ὅλων τῶν ποικιλωτάτων παθολογικῶν συμπτωμάτων τὰ ὁποῖα ἐπιπλέκονται μετὰ τῆς ὀστρακιᾶς, ἡ νεφρῖτις μετὰ λευκωματουρίας καὶ ὁ ἀνὰ σάρκα ὕδρωψ εἶναι τὰ μᾶλλον συχνότερα· ἡ σπουδαιότης αὐτῆς εἶναι τοιαύτη ὥστε εἶναι ἀρκετὴ εἰς ἀριθμόν τινα περιπτώσεων, νὰ πείσῃ ἡμᾶς νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἐξανθήματος Προηγεῖται δὲ αὕτη ἢ συνοδεύεται ὑπὸ αἱμοσφαιρινουρίας, σταθερῶς κατά τινας παθολόγους, σχεδὸν σταθερῶς κατ' ἄλλους, καὶ ἐπέρχεται ὁτὲ μὲν εἰς τὴν ἀρχὴν ὁτὲ δὲ βραδύτερον. Ἡ λευκωματουρία τῆς περιόδου τῆς ἐξανθήσεως εἶναι ὑπερβολικῶς συχνὴ κατὰ τοὺς Gulber καὶ Begbie, πολὺ σπανιωτέρα κατὰ τὸν Sanné. Κατὰ τὴν φάσιν ταύτην τῆς νόσου συνδέεται πρὸς νεφρικὴν ὑπεραιμίαν διαβατικήν, καὶ εἶναι παραβλητέα πρὸς τὴν ἀπαντῶσαν κατὰ τὴν πορείαν μεγάλου ἀριθμοῦ ὀξειῶν παθήσεων· μετρία δὲ κατὰ τὴν ἀφθονίαν, παρέρχεται εὐκόλως ἀπαρατήρητος, Ἡ βραδυτέρα λευκωματουρία ἀνταποκρίνεται εἰς παθήσεις διαρκεστέρας, παρουσιάζει λοιπὸν χαρακτῆρα πολὺ κινδυνωδέστερον· βλέπομεν αὐτὴν ἐν γένει μόνον μετὰ τὴν ὀγδόην ἢ τὴν δεκάτην πέμπτην ἡμέραν, σπανιώτατα μετὰ τὴν τεσσαρακοστὴν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐξανθήσεως. Ὁτὲ μὲν παραγνωρίζομεν αὐτὴν εἰς τὴν ἀρχήν, ἐὰν δὲν ἐξετάζωμεν καθ' ἑκάστην τὰ οὖρα, ὁτὲ δὲ ἡ ἐμφάνισις τοῦ ἀνασάρκα προδίδει τὴν ὕπαρξιν τῆς νεφρικῆς φλεγμασίας ἥτις συνήθως ἀναγγέλλεται διὰ τοῦ πυρετοῦ, τῆς ἀϋπνίας καὶ τῶν ναυτιάσεων, καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις διὰ πόνων ἐπὶ τῆς ὀσφυακῆς χώρας, συνοδευομένων ὑπὸ ῥιγικιάσεων, ταχύτητος τοῦ σφυγμοῦ, ἀνυψώσεως τῆς θερμοκρασίας καὶ ἐμέτων. Παρατηροῦμεν ἀφ' ἑτέρου ἐλάττωσιν τῆς ποσότητος τοῦ ἐξωθουμένου οὔρου, ὅπερ καθίσταται αἱματηρὸν καὶ περικλείει λεύκωμα κατὰ σημαντικὰς ἀναλογίας, ἐν ᾧ τὸ μικροσκόπιον ἀποδεικνύει τὴν παρουσίαν ἐνωδῶν κυλίνδρων, ἐπιθηλιακῶν κυττάρων καὶ σφαιριδίων αἵματος· πάραυτα δὲ τότε παρατηροῦμεν τὴν ἐξοίδησιν τοῦ προσώπου καὶ τὸ οἴδημα πέριξ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῶν σφυρῶν. Ἡ ἐμφάνισις τῶν φαινομένων τούτων συμπίπτει εἰς ἄλλας περιστάσεις μετὰ τῆς ἐμφανίσεως τῆς λευκωματουρίας· ὑπὸ τὰς συνθήκας μάλιστα ταύτης, ἡ λευκωματουρικὴ νεφρῖτις ἔχει ἐνίοτε ὀλίγην σπουδαιότητα, καὶ βραχεῖαν διάρκειαν· ἡ ποσότης τοῦ περιεχομένου λευκώματος εἰς τὸ οὖρον δὲν ὑπερβαίνει συνήθως τὰ πέντε γραμμάρια, ἢ μάλιστα τὸ ἓν ἢ τὰ δύο γραμμάρια κατὰ λίτραν. Εἰς τὸ διάστημα δέκα ἢ δεκαπέντε ἡμερῶν, τὸ ἐξωθούμενον ὑγρὸν ἐκ τῆς κύστεως ἀναλαμβάνει τοὺς κανονικοὺς αὐτοῦ χαρακτῆρας· ἐνίοτε ἐπιμένει ὁ ἀνάσαρκα καὶ ὅταν τὸ λεύκωμα ἐξηφανίσθη. Εἰς ἄλλους ἀρρώστους, ἡ ὑποδόρειος διήθησις εἶναι καθολικὴ καὶ παρατηροῦμεν σημεῖα ἐξιδρώματος εἰς τοὺς ὀρρώδεις, συμπτώματα οἰδήματος τοῦ πνεύμονος ἢ τῆς γλωττίδος, ἢ ἐγκεφαλοπαθητικὰ συμπτώματα ἀποδιδόμενα εἰς τὴν οὐραιμίαν, καὶ χαρακτηριζόμενα ὁτὲ μὲν διὰ σκοτοδινιάσεων καὶ ὀπτικῶν διαταράξεων, ὁτὲ δὲ διὰ γενικῶν ἢ μερικῶν σπασμῶν τοὺς ὁποίους διαδέχονται κεφαλαλγία καὶ ἔμετοι, καὶ συνοδεύονται ἔστιν ὅτε ὑπὸ κώματος ἢ ἀληθοῦς παραληρήματος. Αἱ κρίσεις αὗται, ἂν καὶ λίαν καταπληκτικαί κατ' ἐπιφάνειαν, περαιοῦνται ἐν τούτοις συχνάκις διὰ τῆς ἰάσεως μᾶλλον ἢ διὰ τοῦ θανάτου, κατὰ τὰς στατιστικὰς τῶν Louis Monod καὶ Sanné. Ἀλλ' ὁ Jacubowitsch ἀνέφερε πέντε παρατηρήσεις καθ' ἃς οἱ ἄρρωστοι ἀπέθανον συνεπείᾳ οὐραιμικῶν συμπτωμάτων, τὰ ὁποῖα ἔπρεπε νὰ ἀποδοθῶσι, κατὰ τὸν παθολόγον τοῦτον, εἰς ἐγκεφαλικὸν οἴδημα, ἂν καὶ δὲν ἐσημειώθη ἐλάττωσις εἰς τὴν ἔκκρισιν τῶν οὔρων. Κατὰ τὸν Goodhart ἡ ὀξεῖα διαστολὴ τῆς καρδίας καὶ ἡ πυώδης μυοκαρδῖτις δύνανται ἐπίσης νὰ γίνωσιν συνέπειαι τῆς ὀστρακιώδους νεφρίτιδος, ἥτις εἰς τινας περιπτώσεις καθίσταται χρονία. Διαταράξεις τῆς ὁράσεως ἐξ ἴσου ἐσημειώθησαν ὑπὸ τοῦ Cadet de Gassicourt καὶ τοῦ Forster. Αἱ διαταράξεις αὗται αἵτινες, ὁτὲ μὲν ἐπιβαρύνονται ταχέως, καθίστανται ἐπίμονοι καὶ ἀπολήγουσιν εἰς ὁριστικὴν ἀμαύρωσιν, ὁτὲ δὲ τοὐναντίον, εἰσὶ φύσεως ἐφημέρου, συνδέονται εἴτε μετὰ βλαβῶν τοῦ νευρο-χοροειδοῦς, μετ' ἀλοιώσεως τοῦ κοκκώδους στρώματος, εἴτε μεθ' ἁπλῆς ὑπεραιμίας τοῦ χοροειδοῦς πέριξ τῆς θηλῆς ἢ μετ' οἰδηματώδους διηθήσεως ὑποχοροειδοῦς. Ἐξήγησαν τὴν ὀστρακιώδη λευκωματουρίαν διὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ ψύχους, ἀλλ' ἡ ἐξήγησις αὕτη δὲν εἶναι ἀληθὴς δι' ὅλας τὰς περιπτώσεις καὶ ὑποθέτομεν μετὰ τοῦ Picot ὅτι συνδέεται ἐπίσης πρὸς τὴν ἐπιδημικὴν ἐπήρειαν, ἐπειδὴ εἶναι ἰδιαζόντως συχνὴ εἴς τινας ἐπιδημίας. Ὀφείλομεν νὰ πά-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ραδεχθῶμεν ὅτι συνδέεται πρὸς τούτοις μετὰ τῆς ἐπισχέσεως τῶν λειτουργιῶν τοῦ δέρματος κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀπολεπίσεως, καὶ τῆς νεφρικῆς ὑπεραιμίας ἥτις προέρχεται ἐκ τῆς ἐπισχέσεως ταύτης. Αἱ αὐταὶ περιστάσεις δύνανται νὰ δώσωσι χώραν εἰς τὸν ἀνὰ σάρκα ὕδρωπα, χωρὶς ἡ λευκωματουρία νὰ συναπαντᾷ μετὰ τῆς διηθήσεως τῶν ὑποδορείων στρωμάτων. Τέλος ἅπαντες οἱ παθολόγοι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν συμφωνοῦσιν εἰς τὸ νὰ ἀναγνωρίσωσιν ὅτι διὰ περιπτώσεις τινὰς πρέπει νὰ πιστεύσωμεν, σχετικῶς πρὸς τὴν λευκωματουρίαν, εἰς μολυσματικήν τινα ἀρχήν.

Ὁ ὀστρακιώδης ρευματισμὸς ἐθεωρεῖτο ὡς σπάνιος ὑπὸ τοῦ Chomel· τοὐναντίον δὲ ἡ συχνότης αὐτοῦ περιεγράφη ὑπὸ τοῦ Raven εἰς Ἀγγλίαν καὶ ὑπὸ τοῦ Chapin εἰς Νέαν Ὑόρκην. Ὁ Trousseau θεωρεῖ αὐτὸν ὡς κοινότατον, ἀλλ' ὡς συχνότερον ἐλλείποντα εἰς τὰ παιδία ἢ εἰς τοὺς ἐφήβους. Ἡ ἐπιπλοκὴ αὕτη τῆς ὁποίας ὁ Ollivier ἀνέφερεν ἐνδιαφέρον παράδειγμα, ἐπέρχεται συχνάκις εἰς τὸ διάστημα ὀκτὼ ἢ δέκα ἡμερῶν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἐξανθήματος· εἴς τινα δὲ παιδία παρατηροῦμεν αὐτὸν εἰς τὸ τέλος τῆς τρίτης ἢ τῆς τετάρτης ἑβδομάδος τῆς νόσου. Ὁ ρευματισμὸς ἄρχεται συνήθως διὰ τοῦ καρποῦ τῆς χειρὸς καὶ μένει περιωρισμένος εἰς τὴν ἄρθρωσιν ταύτην, εἴτε τοῦ ἑνὸς μόνον μέρους, εἴτε συνάμα ἀμφοτέρων, ἢ μᾶλλον ἐκτείνεται εἰς τὰς ἄλλας ἀρθρώσεις. Εἴς τινα παιδία εἶναι γενικὸς καὶ ἔστιν ὅτε καταλαμβάνει μάλιστα τὴν αὐχενικὴν χώραν. Ὁ Hertzka παρετήρησε τὸν ραιβόκρανον μετ' ἀδενίτιδος ὑπογενείου καὶ φλεγμονῆς τῆς θήκης τοῦ στερνο-κλειδο-μαστοειδίτου. Ὁ ἐξοίδησις καὶ ἡ τοπικὴ εὐαισθησία αἵτινες συνδέουσι τὰς ἀρθροπαθείας ταύτας εἰσὶ συνήθως ἧττον ἀξιοσημείωτοι ἢ εἰς τὸν συνήθη ρευματισμὸν καὶ εἶσιν ἐπίσης πολὺ βραχυτέρας διαρκείας· ἀλλ' εἰς τινας περιπτώσεις αἱ ἐντοπίσεις αὗται ἀναπτύσσονται μετὰ μεγάλης ἰσχύος καὶ τείνουσι νὰ παραταθῶσι· μόλα ταῦτα ἡ ἔκβασις αὐτῶν εἶναι συνήθως εὐτυχής. Γεννῶσιν εἰς πολυαρίθμους περιπτώσεις πυρετικὴν ὑποτροπὴν καὶ δύνανται νὰ ἀκολουθῶνται ὑπὸ καρδιακῶν διαταράξεων ἢ ἀταξικοκαδυναμικῶν συμπτωμάτων τὰ ὁποῖα διαδέχεται ὁ θάνατος. Ὁ Ashby ἀπήντησεν αὐτὸν πολλάκις, ὁτὲ μὲν ὑπὸ τὴν μορφὴν ἀρθροθυλακίτιδος (synovite) συνήθως διαβατικῆς, ἀλλ' ἐνίοτε θανατηφόρου, ἢ πυώδους φλογώσεως πολλῶν ἀρθρώσεων μετὰ φλεβίτιδος τῶν περὶξ καὶ συμπτωμάτων ὀξείας ἢ χρονίας σηψαιμίας, ὁτὲ δὲ ὑπὸ τὴν τῆς ὀξείας πολυαρθρίτιδος, ἢ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὑποξείας, ἡ ἀρθρίτιδος διὰ χρονίας πορείας καὶ ἀναλόγου πρὸς τὴν ἐξαρτωμένην ἐκ τῆς χοιραδώσεως. Εἴς τινας περιστάσεις ἡ χορεία συνδέεται τῷ ὀστρακιώδει ρευματισμῷ. Κατὰ τὸν καθηγητὴν Jacond αἱ ρευματικαὶ ἐπιπλοκαὶ προέρχονται ἐκ τῆς καταλήψεως τῶν ὀρρωδῶν ἀρθρώσεων ὑπὸ τοῦ ὀστρακιώδους ἐξανθήματος, κατὰ τοὺς Trousseau, Roger καὶ Peter, ὁ ἐξανθηματικὸς πυρετὸς ἐνεργεῖ κατ' ἐρεθιστικόν τινα τρόπον ἐπὶ τῶν προδιατεθειμένων πασχόντων. Ἡ ἐπήρεια τοῦ ψύχους ἐπὶ τῆς παραγωγῆς τῶν φαινομένων τούτων εἶναι συχνάκις σαφέστατα ἀποδεδειγμένη. Φαίνεται ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀποδεδειγμένον, ὅτι εἴς τινας περιστάσεις εἰσὶ φύσεως μικροβιωτικῆς.

Κυνάγχαι καὶ λαρυγγίτιδες ἡ διφθεριτικαὶ κόρυζαι ἐπέρχονται ἀρκετὰ συχνάκις, ὑπὸ τὸν τίτλον ἐπιπλοκαί, εἰς τὴν πορείαν τῆς ὀστρακιᾶς, καὶ συνήθως ἡ ἐμφάνισις αὐτῶν συναπαντᾷ μετὰ περιόδου ὀλίγον μεμακρυσμένης ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς νόσου. Ἡ ὀλεγμονὴ τῶν ὀρρωδῶν μνημονεύεται εἰς πολυάριθμα περιστατικὰ τῆς ὀστρακιᾶς, εἴτε μεμονωμένα, εἴτε καθ' ὃν χρόνον καὶ ὁ ρευματισμός. Ἡ ἐνδοκαρδῖτις ἥτις γεννᾶται ὑπὸ τὰς συνθήκας τοῦ εἴδους τούτου, ἔχει ὀλίγην βαρύτητα καὶ ἀναπτύσσεται συνήθως ἐπὶ τῆς μιτροειδοῦς βαλβίδος· ἡ περικαρδῖτις σχετικῶς σπανία, εἶναι ἠπιωτάτη ἢ τοὐναντίον αἱμορραγικὴ ἢ πυώδης καὶ ὑπερβολικῶς βαρεῖα. Ἡ πλευρῖτις φαίνεται ὅτι εἶναι ἧττον κοινή, ἂν καὶ ὁ Trousseau βεβαιοῖ τὸ ἐναντίον· συχνότατα ὀρρώδης, πυίσκεται ἐνίοτε τάχιστα. Γνωρίζομεν παραδείγματά τινα μηνιγγίτιδος καὶ μάλιστα μηνιγγίτιδος ἐγκεφαλονωτιαίας. Ἡ περιτονῖτις εἶναι ἐξαιρετική, ἀλλὰ τὸ ἐξίδρωμα τὸ ὁποῖον γίνεται εἶναι ἀφθονώτατον. Ὁ Herlzka παρετήρησεν ἐπαλλήλως εἴς τι παιδίον ἐννέα ἐτῶν, καὶ τέσσαρας ἑβδομάδας μετὰ τὴν εἰσβολὴν κανονικῆς ὀστρακιᾶς, ἐξίδρωμα ὀρρώδες εἰς ἀμφοτέρας τὰς πλευράς, εἰς τὸ περικάρδιον καὶ εἰς τὸ περιτόναιον. Ἔδωκεν εἰς τὸν νεαρὸν πάσχοντα νὰ λαμβάνῃ τὴν στυπτηρίαν καὶ τὸ ἰωδοῦχον κάλιον εἰς διάλυσιν· ἡ νεφρικὴ ἔκκρισις ηὔξησε ταχέως ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς θεραπείας ταύτης, καὶ ἐπέτυχεν ἐντελῆ ἴασιν. Ὁ αὐτὸς παθολόγος παρετήρησεν ἕτερον εἰς δύο μικροὺς ὀστρακιώδεις τριῶν καὶ πέντε ἐτῶν ἡλικίας. Εἰς τὴν μίαν τῶν δύο περιπτώσεων, ἡ κιτρινοειδὴς χροιὰ τοῦ δέρματος συνωδεύετο ὑπὸ πόνου διὰ τῆς πιέσεως εἰς τὸ δεξιὸν ὑποχόνδριον καὶ ἐξογκώσεως τοῦ ἥπατος. Δυνάμεθα ἐπίσης νὰ μνημονεύσωμεν περίπτωσιν τετανίας ἀναφερομένης ὑπὸ τοῦ Schotten ἐπί τινος ὀστρακιώδους ὀκτὼ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐτῶν, θεραπευθέντος διὰ τῶν ψυχρῶν λουτρῶν. Ἡ σύσπασις, ἥτις ἤρξατο κατὰ τὸ στάδιον τῆς ἀπολεπίσεως, ἐξηφανίσθη ἐν διαστήματι πέντε ἡμερῶν. Ὀφείλομεν νὰ θεωρῶμεν ὡς σπανιωτάτην τὴν πνευμονίαν, τὴν κόρυζαν, τὴν γλωσσίτιδα, τὰ ὀπισθοφαρυγγικὰ ἀποστήματα, τὰς διαφόρους παραλύσεις, τὴν τερηδόνα τοῦ πετρώδους μέρους τοῦ κροταφικοῦ ὀστοῦ, τὸν κατάρρουν τοῦ τυμπάνου, τὴν ἀμαύρωσιν, τὴν μαλάκυνσιν τοῦ κερατοειδοῦς. Εἶδον γεννηθεῖσαν πυώδη ὀφθαλμίαν, ἀκολουθηθεῖσαν ὑπὸ ὁλικῆς ἀπωλείας τῆς ὁράσεως, κατὰ τὴν πρώτην ἑβδομάδα ἐξανθήσεως ὀστρακιώδους. Ἀλλ' εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην τὴν ὁποίαν ἤδη ἀνέφερον, ἀνεπτύχθη ἐρυσίπελας τῶν βλεφάρων συγχρόνως τῷ ἄλλῳ ἐξανθήματι. Ὁ συνδυασμὸς τοῦ ἐρυσιπέλατος καὶ τῆς ὀστρακιᾶς δὲν εἶναι πολὺ σπάνιος· ὁτὲ μὲν τότε ἡ ὀστρακιώδης ἐξάνθησις ἀνοίγει τὴν πορείαν ὡς εἰς τὴν περίπτωσιν ἥτις μοὶ εἶναι προσωπική, ὁτὲ δὲ τοὐναντίον. Εἴς τινα παρατήρησιν τοῦ Vigot (ἐκ Caen) ἡ ἐρυσιπελατώδης φλεγμονὴ ἐξεδηλώθη πρώτη. Ὁ Thréchsel παρετήρησε πέμφυγα τῆς γλουταίας χώρας καὶ τῶν κατωτέρων μελῶν, εἴς τι παιδίον ἄρρενος γένους ἡλικίας δύο ἐτῶν καὶ ἡμίσεος καὶ τὸ ὁποῖον δυσκολώτατα ἰάθη. Ὁ Depasse παρετήρησεν εἰς μικρόν τινα ὀστρακιώδη ὑδροκήλην ἥτις ἐξηφανίσθη ταχέως ἄνευ ἐγχειρήσεως.

Ἡ ὀστρακιὰ ἐπίσχει ἐν γένει τὴν πορείαν τῶν χρονίων δερματικῶν παθήσεων καὶ τῆς ψώρας. Ὅταν τὸ πυρετικὸν ἐξάνθημα λήξῃ, αἱ παθήσεις αὗται ἀκολουθοῦσι τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν· σπανιώτατα ἀναφέρουσι τὴν σύμπτωσιν τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ μετὰ τῆς ὀστρακιώδους ἐξανθήσεως· ἀλλ' αὕτη δύναται νὰ ἐπιπλακῇ μετὰ τῆς ἰλαρᾶς, τῆς εὐλογίας ἢ τῆς ἀνεμοευλογίας. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας τῆς συμπτώσεως τῶν ἐξανθηματικῶν πυρετῶν, τὸ προγνωστικὸν εἶναι σχεδὸν πάντοτε βαρύ· ἡ ἰλαρὰ καὶ ἡ ὀστρακιὰ γεννῶνται καὶ ἀναπτύσσονται συγχρόνως, καὶ ὁ καθηγητὴς Grancher ἀνέφερε πρὸ ὀλίγου παραδείγματά τινα διπλοῦ ἐξανθήματος· τὰ τοπικὰ συμπτώματα, αἱ λειτουργικαὶ διαταράξεις, τὰ πυρετικὰ φαινόμενα εἰσὶ συνήθως τότε, κατὰ τὸν Bez, ὀστρακιώδους πηγῆς. Ἀλλαχοῦ, ποτὲ σχεδὸν δὲν ὑπάρχει, ἐν παρομοίᾳ περιπτώσει, ἀπόλυτος συγχρονιότης εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δύο ἐξανθηματικῶν προόδων. Τὰ ἰλαριώδη συμπτώματα παρουσιάζονται βραδύτερον τῶν ὀστρακιωδῶν ἐκδηλώσεων, διότι ἡ τελευταία αὕτη νόσος ἔχει περίοδον ἐπωάσεως ἥττον μακρὰν καὶ πρὸ πάντων περίοδον εἰσβολῆς πολὺ βραχυτέραν τῆς πρώτης· ἡ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

παρατήρησις αὕτη ἐγένετο πρὸ μακροῦ χρόνου· νεώτερα δὲ περιστατικά, δημοσιευθέντα ὑπὸ τοῦ Saint-Philippe ἐβεβαίωσαν τὴν ἀκρίβειαν αὐτῆς. Ὅταν ὑπάρχῃ ἐπιβολὴ τῆς εὐλογίας καὶ τῆς ὀστρακιᾶς, τὰ παρεμπίπτοντα τὰ ὁποῖα ἐπέρχονται δανείζουσι σχεδὸν ἅπασαν αὐτῶν τὴν φυσιογνωμίαν εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην νόσον· ἡ εὐλογιώδης ἐξάνθησις ἔχει σχεδὸν πάντοτε ὀλίγην βαρύτητα. Ἡ σύγχρονος αὕτη ἀνάπτυξις τῶν ὀστρακιωδῶν ἐξανθήσεων καὶ τῶν εὐλογιωδῶν εἶναι ἀρκετὰ σπανία· ἐὰν δὲ ἐπίστευαν ὅτι εἶναι συχνή, ἐγίνετο τοῦτο, διότι ἐθεώρουν ὡς παραδείγματα συμπτώσεως τὰς περιπτώσεις τοῦ εὐλογιώδους ὀστρακισειδοῦς ρᾶς (rash). Ὁ Netolitsky εἶδε νέαν ἐξάνθησιν ὀστρακιώδους ἐξανθήματος νὰ ἐπέλθῃ πέντε ἡμέρας μετὰ τὴν ἐμφάνισιν ὀστρακιώδους τινὸς ἐξανθήματος εἴς τι παιδίον δεκαὲξ μηνῶν ὅπερ ἰάθη, ἂν καὶ προσεβλήθη ἀκόμη καὶ ὑπὸ λευκωματουρίας.

Διάγνωσις. — Δὲν εἶναι δύσκολον νὰ διαγνώσωμεν τὴν ὀστρακιὰν εἰ μὴ κατὰ τὴν περίοδον τῆς εἰσβολῆς. Ἐν τούτοις κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην δυνάμεθα νὰ προίδωμεν τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἐξανθήματος, ἐὰν παρατηρῶμεν μεγάλην ταχύτητα τοῦ σφυγμοῦ, θερμοκρασίαν ὑψηλὴν καὶ πόνον δυνατὸν εἰς τὸν φάρυγγα. Ὅταν τὰ ἀταξικὰ ἢ ἀδυναμικὰ φαινόμενα ἐκδηλῶνται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν εἰς τυφοειδῆ πυρετὸν ἢ εἰς ὀξεῖαν μηνιγγίτιδα· Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ μορφώσωμεν ἀκριβῆ ἐκτίμησιν εἰ μὴ ἀπὸ τῆς στιγμῆς καθ' ἣν ἡ ἐξάνθησις καὶ ἡ κυνάγχη καθίστανται καταφανεῖς· εἰς τὴν παράτριπτον ὀστρακιάν, ὁ ἰατρὸς δὲν δύναται νὰ ἐπιφέρῃ γνώμην, ἐὰν δὲν λάβῃ ὑπ' ὄψει τὰ ἀναμνηστικὰ καὶ τὴν παρατηρουμένην ἐρυθρότητα ἐπὶ τῆς ὑπερῴας καὶ τῶν ἀμυγδαλῶν, ἐνίοτε ἐπίσης τὴν μονομερῆ ὄψιν καὶ τὴν ζωηροτάτην χροιὰν τῆς γλώσσης. Ἐὰν ἡ ἐξάνθησις ἐξηφανίσθη, ὅταν προσεκλήθη διὰ πρώτην φοράν, εἶναι δυνατὸν αὐτῷ νὰ ποιήσῃ παλινδρομικὴν διάγνωσιν, λαμβάνων ὑπ' ὄψει τὴν ἀπολέπισιν καὶ ἐνίοτε τὸ οἴδημα τῶν κατωτέρων ἄκρων, ἢ τὸν ἀνασάρκα καὶ τὴν παρουσίαν τοῦ λευκώματος εἰς τὰ οὖρα. Δὲν θὰ συγχύσῃ τὴν προτοπαθῆ κυνάγχην μετὰ φαρυγγίτιδός τινος γεννηθείσης ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς ὀστρακιᾶς, διότι ἡ ὑπεραισθησία εἶναι πολὺ μεγαλειτέρα εἰς τὴν δευτέραν περίπτωσιν ἢ εἰς τὴν πρώτην. Ἡ ἔλλειψις τῶν φαρυγγικῶν φαινομένων θὰ ἐπιτρέψῃ αὐτῷ νὰ διακρίνῃ τὸν κεγχρίαν ὅστις δὲν συνδέεται μετὰ τῆς ὀστρακιώδους παθήσεως τῆς ὁποίας δὲν εἶναι εἰ μὴ ἐπιφαινόμενον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Τῶν ὀστρακοειδῶν ἐξανθήσεων, αἵτινες ἐπέρχονται ἔστιν ὅτε κατὰ τὴν πορείαν τῆς διφθερίτιδος, δὲν προηγοῦνται πρόδρομα ἰδιάζοντα τῆς ἀληθοῦς ὀστρακιᾶς. Ἐπίσης καὶ τῶν ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς χολέρας ἢ τῆς σηψαιμίας ἐξαρτωμένων Διάφοροι ποικιλίαι τοῦ ἐρυθήματος δύνανται νὰ δώσωσι πεπλανημένας ἐξηγήσεις, ἐὰν ἡ ἀπουσία ἐντόνου πυρετοῦ καὶ φαρυγγίτιδος εἰς τὴν ἀρχικὴν περίοδον, δὲν εἶχον ἀρκοῦσαν σημασίαν ἐπιτρέπουσαν νὰ ἀποφύγωμεν αὐτάς.

Τὰ μακρὰ τῆς ἱλαρᾶς πρόδρομα, τὰ φαινόμενα τῆς ὀφθαλμικῆς ὑπεραιμίας, ἡ κόρυζα, ὁ βρογχικὸς κατάρρους, εἰσὶ διακριτικοὶ χαρακτῆρες οἵτινες χαράττουσι πάντοτε γραμμὴν ὁριστικὴν καθαρωτάτην μεταξὺ τοῦ ὀστρακιώδους ἐξανθήματος καὶ τῆς ἱλεριώδους ἐξανθήσεως, τόσῳ μᾶλλον, καθ' ὅσον ἡ τελευταία αὕτη σχηματίζεται ὑπὸ κηλίδων διεσπαρμένων, διὰ περιφερείας τετμημένης καὶ οὐχὶ πλακῶν εὐρείας ἐκτάσεως. Δὲν θὰ δυνηθῶμεν νὰ συγχεύσωμεν τὴν εὐλογίαν μετὰ τῆς ὀστρακιᾶς ὅταν τὸ ὀστρακοειδὲς ῥὰς προηγεῖται τῆς φλυκταινώδους ἐξανθήσεως· εἰς τὴν τελευταίαν μάλιστα ταύτην περίπτωσιν, ὁ ἀρχικὸς ὀσφυακὸς πόνος, αἱ φλυκτιδο-φλυκταινώδεις ἐξανθήσεις αἵτινες καλύπτουσι τὸν φάρυγγα ἔσονται ἀρκοῦσαι ἐνδείξεις ἵνα ὁ ἰατρὸς μὴ ἀπομακρυνθῇ λογικῆς ὑποθέσεως. Περιέγραψαν ὑπὸ τὸ ὄνομα δερματῖτις ἀπολεπιδώδης καθολική, ἢ ἐρύθημα ὑπόστροφον ἀπολεπιδῶδες, νόσον τινὰ τοῦ δέρματος χαρακτηριζομένην διὰ κηλίδων, στρογγύλων πλακῶν ἢ ἐρυθρῶν συρμῶν, αἵτινες τάχιστα μεταβάλλονται εἰς λεπίδας μεγάλων διαστάσεων, καὶ μάλιστα λήγουσιν ἐνίοτε διὰ τῆς ἀποπτώσεως τῶν τριχῶν καὶ τῶν ὀνύχων· ἀλλ' ἡ ἐξανθηματικὴ αὕτη προέκτασις δὲν συναπαντᾷ εἰς τὴν ἀρχὴν μετ' οὐδεμιᾶς κυνάγχης καὶ ἡ πυρετικὴ κατάστασις ἥτις συνοδεύει αὐτὴν δὲν εἶναι μεγάλη, διότι ὁ ἀριθμὸς τῶν σφυγμῶν δὲν ὑπερβαίνει τοὺς 90 καὶ τὸ θερμόμετρον δὲν ὑπερβαίνει τὸν 38°. Ἡ διάχυτος ψωρίασις, ἡ ἐρυθρὰ πιτυρίασις, τὸ καθολικὸν ἔκζεμα καὶ ἡ ποικιλία τῆς πέμφυγος τὴν ὁποίαν ὠνόμασαν λεπιδώδη παρουσιάζουσιν ἐνίοτε ἀναλογίας μετὰ τῆς ὀστρακιᾶς εἰς τὴν περίοδον τῆς ἀπολεπίσεως. Ἀλλ' οὐδεμία τῶν ἐξανθήσεων τούτων δὲν ἀναγγέλλεται διὰ φαινομένων προδρομικῶν ἢ δὲν συναπαντᾷ μετὰ πυρετοῦ, ὥστε νὰ δυνηθῶμεν νὰ ἐκλάβωμεν αὐτὰ ὡς ἀνήκοντα εἰς τὸ ὀστρακιῶδες ἐξάνθημα.

Πρόγνωσις. — Ἡ ὀστρακιὰ εἶναι σχεδὸν πάντοτε ὀλίγον φονικὴ καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπολήγει εἰς ἴασιν. Παρουσιάζεται πολὺ ἠπι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ωτέρα εἰς Γαλλίαν ἢ εἰς Ἀγγλίαν, εἰς Σουηδίαν, Σκωτίαν, Βέλγιον, εἰς τὰς Ἡνωμένας πολιτείας. Ἐν τούτοις μάλιστα εἰς Παρισίους οἱ θάνατοι κατέστησαν πολυαριθμότεροι πρό τινων ἐτῶν, καὶ ὀφείλομεν νὰ λαμβάνωμεν τὴν νόσον ταύτην σήμερον, ἐν πάσῃ περιστάσει, ὑπὸ αὐστηροτάτην προσοχήν. Εἶναι βαρυτέρα ὅταν δὲν ἦναι πρωτοπαθής, ὅταν προσβάλλῃ πολὺ μικρὰ παιδία, ὅταν ἡ θερμοκρασία ὑψῶται καὶ διατηρῆται εἰς 41°, ὅταν παρατηρῶμεν αἱμορραγίας, πολυαρίθμους διαρροϊκὰς κενώσεις, συγκοπάς, φαινόμενα ἀταξικά. Ἡ λευκωματουρικὴ νεφρῖτις συνήθως ἰᾶται· ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐνθυμώμεθα ὅτι ἐνίοτε εἶναι θανατηφόρος, ὅτι δὲν εἶναι σπάνιον τοὐλάχιστον νὰ περιπέσῃ εἰς χρονίαν κατάστασιν ἀορίστου διαρκείας. Ὁ κλινικὸς ὀφείλει λοιπὸν νὰ ἦναι ἀνήσυχος ὅταν ἡ λευκωματουρία συνοδεύηται ὑπὸ οἰδήματος τοῦ πνεύμονος, ἐξιδρώματος εἰς τοὺς βλεννογόνους ὑμένας, ἢ ἐγκεφαλικῶν συμπτωμάτων. Πρέπει ἐπίσης νὰ φοβώμεθα τὴν διφθερίτιδα, τὴν γάγγραιναν, τὰς φλεγμονὰς αἵτινες ἐμπυίσκονται, ἂν καὶ αἱ ἐπιπλοκαὶ αὗται δὲν ὑποδεικνύωσιν εἰ μὴ ὅτι ἡ λῆξις ἔσεται βεβαίως ὀλεθρία. Πρὸς τούτοις ὀφείλομεν νὰ διανοώμεθα εἰς τὸ δυνατὸν τῆς ἀναπτύξεως καρδιακῆς τινος παθήσεως, χρονίας ὠτίτιδος, πυώδους ἀρθρίτιδος, χορείας. Ἄρρωστοί τινες ἀπολλύσι τὴν ὅρασιν ἢ τὴν ἀκοὴν συνεπείᾳ τῆς ὀστρακιᾶς· εἰς ἄλλους τὰ γάγγλια τοῦ λαιμοῦ μένουσιν ὑπερτροφικά. Ἡ παράτασις τῶν προδρόμων εἶναι συνήθως κακὸς οἰωνός· ἐπίσης καὶ ἡ καθολίκευσις καὶ ἡ δύναμις τῆς ἐξανθήσεως, ὡς καὶ ἡ ἐλαιώδης ἢ ἡ ἰοειδὴς αὐτῆς χροιά. Τὸ γένος δὲν ἔχει ἀξιοσημείωτον ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς βαρύτητος τῆς θέσεως τοῦ ἀρρώστου, ἐν ᾧ ἡ κρᾶσις ἔχει κατὰ ταῦτα ἀναμφισβήτητον ἐπήρειαν. Ἡ πάθησις εἶναι ἰσχυροτέρα εἰς τὰ ρωμαλέα καὶ αἱματώδη παιδία ἢ εἰς τὰ ὠχρὰ καὶ λεπτοφυῆ. Ὀφείλομεν νὰ φοβώμεθα εἰδικῶς τὴν ἀταξικὴν μορφὴν διὰ τὰ νευρικὰ παιδία τὰ προδιατεθειμένα εἰς τοὺς σπασμοὺς καὶ διὰ τὰ διερχόμενα τὴν φάσιν τῆς ὀδοντοφυΐας.

Αἰτιολογία. — Πολλοὶ συγγραφεῖς παρεδέχθησαν τὴν αὐτόματον ἀνάπτυξιν διά τινας περιπτώσεις ὀστρακιᾶς· ἡ γνώμη αὕτη ὑπεστηρίχθη ὑπὸ τῶν Rilliet καὶ Barthez, Barrier, Guersant, καὶ Blache. Ἕτεροι ἐπίστευον τὴν ἐπήρειαν ἀτμοσφαιρικῶν τινων συνθηκῶν, τὴν ἐπίσχεσιν τῆς ἐφιδρώσεως· ἡ ἀνάμιξις τοῦ αἵματος μετὰ τῶν ὑλῶν αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸν ἱδρῶτα προκαλεῖ ἀνάζεσιν ἥτις γεννᾷ τὸν πυρετόν. Κατὰ τὸν Trousseau, τὰ σπέρματα τῆς νόσου δύνανται νὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μεταφέρωνται ἐκ μεμακρυσμένων χωρῶν διὰ τῆς ἀτμοσφαίρας, διὰ τῶν ἀντικειμένων πάσης φύσεως, ἢ δι' αὐτοῦ τοῦ ἀνθρώπου, τοιουτοτρόπως ἔκ τινος ἀτόμου ὅπερ δὲν ἦτο εἰς σχέσιν μετ' οὐδενὸς ὀστρακιώδους καὶ ἔμενεν ἐκτὸς πάσης ἑστίας, δύναται ἐν τούτοις νὰ ἦναι μεμολυσμένον. Ἡ πιθανότης αὕτη καταστρέφει τὴν θεωρίαν τῆς αὐτομάτου ἀναπτύξεως. Φαίνεται ἀποδεδειγμένον ὅτι ἡ νόσος εἶναι μεταδόσιμος ἀπὸ ἀρρώστου εἰς ὑγιῆ καὶ ὅτι ὁ πολλαπλασιασμὸς ἐκτελεῖται πρὸ πάντων διὰ τοῦ διαμέσου περιβάλλοντος ἀέρος, καὶ διὰ τῆς διασπορᾶς τῶν στοιχείων ἢ τῶν παθογόνων μορίων τῶν ἀπορρεόντων ἐκ τῶν ἀρρώστων· ἡ ἀπορρόφησις γίνεται πρωτίστως διὰ τῶν ἀναπνευστικῶν ὁδῶν, ἴσως ἐπίσης καὶ διὰ τῶν ἄλλων βλεννογόνων ἢ διὰ τοῦ δέρματος. Ὁ πολλαπλασιασμὸς λαμβάνει χώραν πρὸ πάντων κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἀπολεπίσεως, διὰ μέσου τῶν θρυμμάτων τῆς ἐπιδερμίδος, τὰ ὁποῖα διαιροῦνται εἰς μόρια καὶ δύνανται νὰ μεταφέρωνται εἰς ἀποστάσεις μεγάλας διὰ τῶν ἐπίπλων, τῶν ἐνδυμάτων, τῶν ἐπιστολῶν, ἢ διὰ τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἦλθον εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῶν ὀστρακιωδῶν καὶ χρησιμεύουσιν ὡς φορεῖς τῆς ἐξανθήσεως, χωρὶς οὗτοι νὰ προσβληθῶσι. Δὲν εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐκτελεσθῇ ἡ μετάδοσις δι' ἀμέσου ἐπαφῆς. Οἱ Mandt, Fritze, Lehmann, Miquel d' Amboise διϊσχυρίζονται ὅτι ἐνήργησαν τὸν ἐνοφθαλμισμὸν μετ' ἐπιτυχίας, μεταχειρισθέντες τὸ αἷμα τῶν πασχόντων ἢ τὸν ὀρρὸν ἐξαχθέντα ἐκ κυστιδίων κεγχροειδῶν τὰ ὁποῖα σχηματίζονται εἴς τινας περιπτώσεις· ἀλλ' ἡ διαβεβαίωσις τῶν παρατηρητῶν τούτων δὲν ἐπεβεβαιώθη διὰ τῶν νεωτέρων πειραμάτων.

Τὰ σπέρματα μένουσιν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἐνεργητικά· ὁ ὀστρακιώδης ἰός, ὅστις φαίνεται ὅτι ἔχει ἀσθενῆ δύναμιν διαχύσεως, διατηρεῖ τὰς ἰδιότητας αὐτοῦ, τοὐλάχιστον μέχρι τοῦ τέλους τῆς ὀγδόης ἢ τῆς δεκάτης ἑβδομάδος, μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς ἐξανθήσεως, καὶ ἐὰν πιστεύσωμεν παθολόγους τινάς, ἐπὶ χρόνον πολὺ μεγαλείτερον. Ἡ πάθησις δύναται νὰ διαδοθῇ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐξανθηματικῆς φάσεως μέχρι τοῦ τέλους τοῦ σταδίου τῆς ἀπολεπίσεως, καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην περίοδον ἡ μετάδοσις γίνεται μετὰ μείζονος εὐκολίας· πιστεύεται δὲ ὅτι εἶναι δυνατὸν κατὰ τὰ πρόδρομα ἢ εἰς τὰς περιπτώσεις, αἵτινες δὲν μεθερμηνεύονται ὑπ' οὐδεμιᾶς δερμικῆς ἐκδηλώσεως. Ἡ μετάδοσις ἀνθίσταται ἐνεργητικῶς εἰς τὰ μέσα τοῦ ἀερισμοῦ ἢ τῆς ἐξυγιάσεως, ἐπίσης ἡ ὀστρακιὰ ἀναπτύσσεται εἰς τόπους ἔνθα ἅπασαι αἱ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πρόνοιαι ἐλήφθησαν πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀπολυμάνσεως. Ἐκδηλοῦται εἰς πᾶσαν ἐποχὴν τοῦ ἔτους καὶ εἰς τὰς ποικιλωτέρας ἀτμοσφαιρικὰς καταστάσεις· οὐδενὸς ὡρισμένου γεγονότος κεκτήμεθα ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἐπιρροῆς τῆς γεωλογικῆς συστάσεως καὶ τῆς ἐκθέσεως τοῦ ἐδάφους ἢ τῆς τοπογραφίας. Ἡ πάθησις αὕτη ἐπεσκέψατο ἁπάσας τὰς χώρας τῆς Εὐρώπης, καὶ εἶδον αὐτὴν ὑφ' ἅπαντα τὰ γεωγραφικὰ πλάτη.

Ἡ ὀστρακιὰ οὐδεμιᾶς ἡλικίας φείδεται, προσβάλλει μάλιστα καὶ αὐτὰ ταῦτα τὰ θηλάζοντα· ἀναφέρουσι δὲ ἐπίσης παραδείγματά τινα συγγενοῦς ἐξανθήσεως. Ἐνσκήπτει πρὸ πάντων μεταξὺ τῆς ἐνάρξεως τοῦ ἑβδόμου καὶ τοῦ ἑνδεκάτου ἔτους· ὡς ἡ ἰλαρὰ ἀνήκει οὐσιωδῶς καὶ αὕτη εἰς τὴν παιδικὴν περίοδον. Εἰς τὸ πλεῖστον τῶν ἐπιδημιῶν αἵτινες ἐρημοῦσι χώραν τινὰ προφυλαχθεῖσαν πρὸ χρόνου μακροῦ, τὰ ὀλιγώτερον τῶν δεκαπέντε ἐτῶν ἄτομα προσβάλλονται πρὸ τῶν ἐνηλίκων καὶ κατ' ἀναλογίαν πολὺ μείζονα τῶν τελευταίων. Ἀμφότερα τὰ γένη παρέχουσιν ἴσον ἀριθμὸν πασχόντων, τοὐλάχιστον κατὰ τὰ δεκαπέντε ἢ εἴκοσι πρῶτα ἔτη τῆς ὑπάρξεως. Οὐδεμία κρᾶσις εἶναι ἀσφαλὴς ὑπὸ τῆς ὀστρακιᾶς, ἥτις ἐν τούτοις φαίνεται κοινοτέρα εἰς τὰ μελαχροινὰ καὶ λυμφατικὰ παιδία τῶν ὁποίων τὸ δέρμα εἶναι λεπτὸν καὶ ἄχρουν. Παραδέχονται ὅτι εἶναι μᾶλλον διεσπαρμένη εἰς τὴν πενωμένην τάξιν, πιθανῶς διότι ἡ μετάδοσις, ἡ κακὴ ὑγιεινή, ἡ ἔλλειψις καταλλήλου τροφῆς διευκολύνουσι τὴν μόλυνσιν. Ἡ ὀστρακιώδης πάθησις, παρατηρηθεῖσα εἴς τινας περιστάσεις ἐν σποραδικῇ καταστάσει, βασιλεύει συχνότατα ἐν ἐπιδημικῇ. Αἱ ἥπιαι ἐπιδημίαι ἢ αἱ κακοήθεις ἐκδηλοῦνται μετά τινων συμπτωμάτων ἐπικρατεστέρων ἢ μετά τινων σταθερῶν ἐπιπλοκῶν. Θεωροῦμεν τὰς ὑποτροπὰς ὡς ἐξαιρετικάς· ἡ γνώμη αὕτη δὲν μοι φαίνεται καθολοκληρίαν δικαία, καὶ αἱ ἔρευναι τοῦ Kœrner ὅστις ἠδυνήθη νὰ συγκεντρώσῃ 79 παρατηρήσεις τῆς δευτέρας ἐξανθήσεως ἐπελθούσης μᾶλλον ἢ ἧττον μακρὸν χρόνον μετὰ τὴν πρώτην, ἀποδεικνύουσιν ὅτι δὲν εἶναι τόσον σπάνιαι ὅσον ὑπέθετον αὐτάς. Ἡ ὀστρακιὰ εἶναι κολλητικωτάτη· ἀλλ' εἶναι εἰς ὀλιγώτερον βαθμὸν τῆς ἰλαρᾶς καὶ εἰς Γαλλίαν πολλὰ παιδία ἀποφεύγουσιν αὐτήν, ἐν ᾧ ἐλάχιστα τὴν ἰλαριώδη ἐξάνθησιν.

Δυνάμεθα νὰ ἴδωμεν ὅτι μορφαί τινες ὀστρακιᾶς ἀξίζουσι τοῦ ὀνόματος *διφθεριτικαὶ* ἕνεκα τῶν στενῶν σχέσεων καλῶς ἀποδειχθεισῶν εἰς πολυαρίθμους περιστάσεις μεταξὺ τῶν συμπτωμάτων τοῦ ἐξανθή-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ματος καὶ τῶν ὑπαγομένων εἰς τὴν διφθερίτιδα. Ὁ Hartnoll ἐζήτησε νὰ ἀποδείξῃ εἰς εὐρύ τι ἔργον, ὅτι αἱ δύο νόσοι προέρχονται ἐκ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς. Ἡ γνώμη αὕτη παραδεχθεῖσα εἰς Γαλλίαν καὶ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ὑπό τινων διακεκριμένων κλινικῶν μεταξὺ τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν τὸν Archambault δὲν ἐγένετο ὁριστικῶς ἀποδεκτή. Ἡ ὀστρακιὰ ἔχει πραγματικῶς εἰς τινας ἐξαιρετικὰς περιστάσεις ἀρχὴν χειρουργικήν. Ἐξάνθησις ρυθισιώδης (ramboisée), συνοδευομένη ὑπὸ γενικῶν συμπτωμάτων καὶ τῆς πυρετικῆς προόδου ἥτις ἀνήκει εἰς τὴν ὀστρακιώδη πάθησιν, ἄρχεται τῷ ὄντι ἐκ τινων πληγῶν καὶ προχωρεῖ κατόπιν εἰς τὸ λοιπὸν σῶμα. Περιστατικὰ τῆς τοιαύτης φύσεως ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ Hoffa· ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχωμεν προσοχήν, κατὰ τοῦτο, νὰ μὴ συγχέωμεν μετὰ τοῦ ὀστρακιώδους ἐρυθήματος μέγαν ἀριθμὸν προεκτάσεων ἐξανθηματικῶν, ἐπακολουθῶν τραυματισμοῦ καὶ αἵτινες ἦσαν σηπτικῆς φύσεως, ἢ προέρχονται εἴτε ἐκ τῆς ἐνεργείας τῶν ἀναισθητικῶν ἢ τῶν ἐπιδέσμων διὰ τοῦ ὁξέος ἢ τοῦ διττοχλωροῦχου ὑδραργύρου (sublimé), εἴτε ἐκ τῆς ἀγγειοκινητικῆς ἀνταναπλάσεως.

Πολὺ ὀλίγοι σύγχρονοι παρατηρηταὶ ἀποφεύγουσι νὰ παραδεχθῶσι τὴν μικροβιωτικὴν φύσιν τῆς ὀστρακιᾶς, καὶ ἐντούτοις δὲν ἔχομεν δεδόμενα θετικώτερα περὶ τοῦ μολυσματικοῦ αὐτῆς πράκτορος ἢ ὅσα καὶ περὶ αὐτῆς τῆς ἰλαρᾶς. Μεθ' ὅλα ταῦτα πολυάριθμα πειράματα ὀφειλόμενα πρὸς τοὺς Polubinsky, Flatow, Marie Raskin, Heubner, Lecharz, Nelter καὶ πλείστων ἄλλων βακτηριδιολόγων ἐπιτρέπουσι νὰ πιστεύσωμεν ὅτι αἱ πρώτισται ἐπιπλοκαὶ τῆς ὀστρακιώδους φύσεως προέρχονται, κατὰ τὸ πλεῖστον, ἐκ τῆς ἐνεργείας στρεπτοκόκκου τινός, ὁτὲ μὲν μεμονωμένου, ὁτὲ δὲ ἡνωμένου μετ' ἄλλων μικροοργανισμῶν οἷοι ὁ πνευμονόκοκος τοῦ Fraenkel ἢ ὁ πυογενὴς μικροκοκος, καὶ ὅστις παρουσιάζεται σταθερῶς μὲ τοὺς αὐτοὺς χαρακτῆρας· ἀλλ' ἡ ἀναπαραγωγὴ τῆς νόσου διὰ πειραμάτων δὲν ἐπραγματοποιήθη μετὰ βεβαιότητος. Εἷς τινα ἐπιδημίαν περιγραφεῖσαν ὑπὸ τοῦ Power εἰς Ἀγγλίαν κατὰ τὰ ἔτη 1885 καὶ 86 ἐρρόνουν ὅτι ἡ ὀστρακιὰ ἐγεννήθη ὑπὸ τοῦ γάλακτος τοῦ λαμβανομένου ἐξ ἀγελάδων προσβεβλημένων ὑπὸ ἐξελκώσεων δερμικῶν, ἐκδορῶν καὶ φλυκταινιδίων ἐπὶ τῶν μαστῶν, καὶ τῶν ὁποίων ἡ αὐτοψία ἀνεκάλυψεν ἀλλοιώσεις ἀναλόγους τῶν τῆς ἀνθρωπίνης ὀστρακιᾶς· σπουδάζων δὲ τὴν νόσον ταύτην ὁ Klein ἀνεκάλυψε μικρόκοκκον καλλιεργήσιμον ὅστις ἐνορθαλμισθεὶς ἐπὶ ὑγιῶν ἀγελάδων

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ ταύρων ἀναπαρήγαγε τὴν νόσον. Ἐθεώρουν κατ' ἀρχὰς ὡς εἰδικὸν παθογόνον πράκτορα, τὸν μικροοργανισμὸν τοῦτον τὸν ὁποῖον περιεῖχε τὸ πρόσρατον γάλα ἐπίσης καλῶς ὡς καὶ τὸ πεπυκνωμένον ἢ ὁ ἐπίπαγος αὐτοῦ (crème). Ἀλλὰ τὰ περαιτέρω τελεσθέντα πειράματα ὑπὸ τῶν Kroskshank καὶ Brown ἔδωκαν ἀρνητικὰ ἀποτελέσματα, ἂν καὶ ἀνεῦρον τὸν μικρόκοκκον τοῦ Klein ὅστις κατὰ τὸν Krooks προείρχετο ἐκ τοῦ cow-pox (δαμαλίδος) καὶ δὲν εἶχεν οὐδεμίαν σχέσιν μετὰ τῆς ὀστρακιώδους πυρεξίας. Ἀποφεύγουσι μάλιστα σήμερον, νὰ θεωρῶσι παθογόνα στοιχεῖα τὸ βακτηρίδιον τῆς ὀστρακιᾶς καὶ τὸν διπλόκοκκον τοῦ αἵματος τοῦ ὀστρακιῶντος, τὰ ὁποῖα κατὰ τὰς ἐργασίας τῶν Jamieson καὶ Edington, ἀνεκαλύφθησαν εἰς τὸ δέρμα καὶ εἰς τὸ ὀστρακιῶδες αἷμα. Πειράματα νεώτατα τῶν παρατηρητῶν τούτων δὲν ἐβεβαίωσαν τοὺς συλλογισμοὺς τοὺς ὁποίους ἐσχημάτισαν.

Παθολογικὴ ἀνατομία. — Ἔντονος συμφόρησις καὶ ἐνίοτε οἴδημα τοῦ δέρματος ἀποτελοῦσι τὰς δερμικὰς βλάβας τὰς ὁποίας ἀπαντῶμεν εἰς τὰς γενομένας αὐτοψίας ἕνεκα τῆς ὀστρακιᾶς. Ὑποθέτομεν ὅτι τὰ ἐπιδερμικὰ στρώματα ἀποσπῶνται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν διηθήσεώς τινος τοῦ ἐξιδρωθέντος ὑγροῦ. Ἡ διήθησις αὕτη δίδει χώραν ἐξ ἴσου εἰς τὰ κυστίδια καὶ τὰς φυσαλίδας αἵτινες συχνάκις συνοδεύουσι τὸ ἐξάνθημα. Ἀπαντῶμεν ἐπίσης ὑπεραιμίαν μᾶλλον ἢ ἧττον ἔντονον εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ εἰς τὸν φάρυγγα. Ὁ στόμαχος καὶ τὰ ἔντερα, ὑγιῆ εἰς τὰς ἐλαφρὰς περιπτώσεις, παρουσιάζουσιν εἰς τὰ ὑπὸ κακοήθους ὀστρακιᾶς ἀποθανόντα παιδία ἐξοίδησιν καὶ μαλάκυνσιν τοῦ ἐσωτερικοῦ στρώματος, καὶ οἱ ἀδενίσκοι αὐτοῦ εἰσιν ἔστιν ὅτε διατεταμένοι ὑπὸ κυτταρίων καὶ στοιχείων κοκκολιπωδῶν. Ὁ σωλὴν εἶναι ἐξ ἴσου ἐξογκωμένος εἴς τινας περιπτώσεις. Ὁ Klein παρετήρησε τὴν αὔξησιν τῶν Μαλπιγειανῶν σωματίων τὰ ὁποῖα εἶναι ἐνίοτε ἐξωδηκότα διὰ κιτρινοειδοῦς χροιᾶς, τὴν ὑελώδη ἀλλοίωσιν τοῦ ἀδενώδους ἱστοῦ καὶ τῆς ἐσωτερικῆς μεμβράνης τῶν ἀρτηριῶν. Εἰς πλείστας νεκροψίας ἐνεργηθείσας ὑπὸ τοῦ Cooke, παρετήρησαν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τοῦ στομάχου τοὺς χαρακτῆρας οἵτινες συνδέονται τῇ διαμέσῳ γαστρίτιδι, μετὰ διατάσεως τῶν αἱμοφόρων ἀγγείων καὶ πολλαπλασιασμοῦ τοῦ ἐπιθηλίου τῶν ἀδένων, μεταποιηθέντος εἰς ἄθροισμα κυτταρίων κοκκωδῶν, πολυεδρικῶν ἢ στρογγύλων καὶ παχύνσεως τῶν μυϊκῶν ἰνῶν· αὗται δὲ ἦσαν διηθημέναι ὑπὸ πυρήνων καὶ μικρῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σφαιρικῶν κυψελίδων. Ἐκ μέρους τοῦ ἥπατος, ὁ Hutinel ἀνέφερε σημαντικὴν αὔξησιν τοῦ ὄγκου τὴν ὁποίαν ἐξηγεῖ διὰ τῶν ἀλλοιώσεων μολυσματικῆς τάξεως. Ἄλλοι ἐσημείωσαν ἀλλοιώσεις ἡπατίτιδος διαμέσου, τὴν ὑελώδη ἐκφύλισιν ἀγγείων τινῶν, τὴν ἀμαύρωσιν ἢ τὴν κοκκώδη κατάστασιν τῶν ἡπατικῶν κυττάρων, τὴν πάχυνσιν τῆς Γλισσονείου θήκης. Ἀπήντησαν ἐνίοτε τὴν περικαρδίτιδα ἢ τὴν ἐνδοκαρδίτιδα, ὡς καὶ τὴν ὑπερτροφίαν ἢ τὸ ἀνεύρυσμα τῆς καρδίας. Εἰς τοὺς ὀρρώδεις, εὗρον σημεῖα φλεγμονῆς, καὶ συχνάκις πῦον. Τέλος ὁ Rambowitsch ἀνεκάλυψε τὸ οἴδημα τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν μηνίγγων, μετὰ πολὺ μεγάλων διαστάσεων τῶν πλαγίων κοιλιῶν ὑπὸ τοῦ ὀρροῦ.

Οἱ νεφροὶ εἰσιν ὑπεραιμικοὶ ἢ πεφλογισμένοι εἰς πολυαρίθμους περιπτώσεις, ὅταν ὁ ἄρρωστος ἀποθάνῃ εἰς τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς παθήσεως. Εἰς τὴν ὀξεῖαν νεφρίτιδα, τὰ ἀγγεῖα καὶ ἰδιαζόντως τὰ τριχοειδῆ τῶν νεφρῶν τάχιστα τροποποιοῦνται εἰς τὴν ὑφὴν αὐτῶν. Κατὰ τὸν Klebs, αἱ παρατηρούμεναι νεφρικαὶ βλάβαι μετὰ τὴν ὀστρακιὰν συνίστανται εἰς πολλαπλασιασμὸν τῶν ἐπιθηλιακῶν κυττάρων, εἰς ἀθροίσματα Μαλπιγειανὰ καὶ εἰς λιπώδη μεταποίησιν τινῶν τῶν ἀθροισμάτων τούτων. Κατὰ τὸν Hortolis ὑπάρχει πρὸ πάντων οἴδημα ἀθροιστικὸν ὀξὺ μετὰ διαπιδύσεως ἐκτεταμένης τῶν λευκῶν σφαιριδίων, ὅπερ δὲν συντελεῖται εἰς τὴν κοιλότητα τῶν ἀθροισμάτων, ἀλλαχοῦ λίαν ὑπεραιμικῶν. Αἱ ἀλλοιώσεις τοῦ λυμφατικοῦ συστήματος ἔχουσι μεγάλην σπουδαιότητα. Αἱ ἐργασίαι τοῦ Klein ἀπέδειξαν ὅτι εὑρίσκονται εἰς τὸ πλῆθος τῶν νεκροψιῶν τὰ γάγγλια τοῦ λαιμοῦ σημαντικῶς ἐξωδηκότα· ἡ ἐξόγκωσις ἐκτείνεται συχνάκις ἐπίσης εἰς τοὺς λυμφατικοὺς ἀδενίσκους τῆς βάσεως τῆς γλώσσης, τοῦ φάρυγγος, τοῦ λάρυγγος, τῶν ἀμυγδαλῶν αἵτινες περιέχουσιν ἐνίοτε μικροοργανισμοὺς ἐν εἴδει ἀλυσιδίων. Ἐπί τινων σημείων, τὸ μικροσκόπιον ἔφερεν εἰς φῶς τὴν ὕπαρξιν τῶν γιγαντωδῶν κυττάρων μετά τινων πυρήνων, καὶ τὴν ὑελώδη ἐκφύλισιν τῶν ἀγγείων καὶ τῶν μεγάλων κυψελιδίων τῶν ἀδένων τοῦ λαιμοῦ· τὸ αἷμα εἶναι ρευστότατον, καὶ περιέχει ὀλίγην ἰνίαν.

Θεραπεία. — Ἐφήμισαν ὡς προφυλακτικὰ τῆς ὀστρακιᾶς ἀριθμόν τινα μέσων, μεταξὺ τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν τοὺς καπνισμοὺς δι' ὑδροχλωρικοῦ καὶ νιτρικοῦ ὀξέος, τὰς πλύσεις διὰ τοῦ ὀξικοῦ ὀξέος, τὰ ἐμετικά, τὰ καθαρτικά, τὴν θειικὴν κινίνην, τὰ ὑδραργυρικά, τὸ θεῖον, τὴν γεντιανήν, τὰ καυτήρια εἰς τοὺς βραχίονας,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοὺς ραντισμοὺς δι' ὕδατος ψυχροῦ, τὰς ἐντριβὰς διὰ τοῦ ἐλαίου, τὸν ἠλεκτρισμόν, τὴν θειοφαινικὴν σόδαν (sulfophénate de soude), καὶ πρὸ πάντων τὴν εὐθάλειαν μεταχειρισθεῖσαν ὑπὸ διαφόρους μορφάς, ἀλλὰ πρωτίστως ἐν καταστάσει βάμματος. Τὸ τελευταῖον τοῦτο φάρμακον ἔχαιρε μεγάλην ὑπόληψιν ὡς προφυλακτικόν· ἡ δύναμις αὐτοῦ ὅμως δὲν ἀπεδείχθη περισσότερον τῶν ἄλλων μέσων, καὶ δὲν δύναταί τις πράγματι νὰ ἐμποδίσῃ τὴν ὀστρακιὰν νὰ προχωρήσῃ εἰμὴ ἀποχωρίζων αὐστηρῶς τοὺς πάσχοντας, ἐν ὅσῳ ἡ ἀπολέπισις δὲν ἐπεραιώθη ἀκόμη, τουτέστιν ἐπὶ ἓξ τοὐλάχιστον ἑβδομάδας καὶ συχνάκις ἐπὶ ὀκτώ· πρὸς τούτοις τὰ ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα ἦλθον εἰς συνάφειαν μετὰ τῶν ὀστρακιωδῶν, καὶ πρὸ πάντων τὰ ἐνδύματα αὐτῶν πρέπει νὰ ἀπολυμαίνωνται αὐστηρῶς. Εἰς τὰς οἰκογενείας ὡς καὶ εἰς τὰ νοσοκομεῖα ὀφείλομεν ἀκριβῶς νὰ ἐνεργῶμεν τὴν ἀπομόνωσιν τῶν ἀρρώστων. Ὁ συνέταιρός μου Ollivier ἔδωκεν ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τούτου πολὺ φρονίμους συμβουλάς· πρέπει νὰ συμμορφωθῶμεν ταύταις. Εἰς τὰ νοσοκομεῖα θὰ δημιουργήσωμεν διὰ τοὺς ὀστρακιῶντας παραπήγματα ἀνεξάρτητα, ἀποφεύγοντες ὅσῳ τὸ δυνατὸν νὰ συσσωρεύωμεν τὰς κλίνας εἰς τὴν αὐτὴν αἴθουσαν. Εἰδικοὶ νοσοκόμοι πρέπει νὰ ἐπιμελῶνται τῶν ἀρρώστων, καὶ οἱ ἰατροὶ ἐπίσης ὡς καὶ οἱ μαθηταὶ νὰ λαμβάνωσι προνοίας αἵτινές εἰσιν ἐν χρήσει εἰς τὰ μαιευτήρια καὶ εἰς τὰς ὁποίας ὀφείλονται καλὰ ἀποτελέσματα· τέλος ἐμποδίζομεν τὴν εἴσοδον εἰς τὰς αἰθούσας νεαρῶν προσώπων, συγγενῶν ἢ φίλων τῶν ἀρρώστων, διότι οὗτοί εἰσιν ὑποκείμενοι εἰς τὴν κολλητικότητα περισσότερον τῶν ἐνηλίκων. Ὁ Cameron λέγει, εὐλόγως, ὅτι πρέπει νὰ ἐνεργῶμεν διὰ τὰς ἐλαφρὰς καὶ ἀμφιβόλους περιπτώσεις, σχετικῶς πρὸς τὴν ἀπομόνωσιν ὡς καὶ διὰ τὰς γνησιωτέρας καὶ βαρυτέρας, καθ' ὅσον ὀστρακιαὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἐλαφραὶ ἐγέννησαν ἐπιδημίας βαρείας.

Ὅταν ἡ νόσος ἦναι ἐλαφρὰ ἢ μέσης ἐντάσεως, δὲν ἀπαιτεῖ οὐδεμίαν φαρμακευτικὴν δραστηρίαν θεραπείαν. Περιοριζόμεθα ἐν παρομοίαις περιστάσεσι νὰ ἀναγράφωμεν ποτὰ ψυκτικά, μαλακτικοὺς γαργαρισμοὺς καὶ πτισάνας ἐλαφρῶς διαφορητικάς· ἐλαττοῦμεν τὴν τροφήν, χωρὶς νὰ ἐπίσχωμεν αὐτὴν καθολοκληρίαν, ἐν ὅσῳ ὑπάρχει πυρετός, καὶ λαμβάνομεν τὰς μεγαλειτέρας προφυλάξεις κατὰ τοῦ ψύχους καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἀπολεπίσεως, θέτοντες τὸ παιδίον εἰς εὐάερον δωμάτιον θερμοκρασίας 15°—18° καὶ καλύπτοντες αὐτὸ διὰ φλανέλλας, τοὐλάχιστον κατὰ τὴν ἀνάρρωσιν. Εἰς δεινοτέρας δὲ περιπτώσεις δυνάμεθα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νὰ καταφύγωμεν εἰς διαφόρους φαρμακευτικὰς σκευασίας. Ὁ Lediberder συμβουλεύει νὰ δίδωμεν τὴν θειικὴν κινίνην εἰς τὴν ἀρχήν, ὅταν ὁ πυρετὸς ἦναι ἔντονος, εἰς δόσεις τὰς ὁποίας δυνάμεθα νὰ φέρωμεν εἰς τὰ παιδία εἰς 40, 60 ἢ 80 ἑκατοστὰ τοῦ γραμμαρίου (ἤτοι 8, 12 ἢ 16 κοκ.) καθ' ἡμέραν εἰς δύο ἢ τρεῖς φοράς. Ὁ Cowper (ἐκ Γλασκώβης) ὀλίγον πιστεύει εἰς τὴν δραστηριότητα τοῦ μέσου τούτου, ἐν παρομοίαις περιστάσεσιν. Ὁ Zillingworth φημίζει τὴν χρῆσιν τοῦ διττοϊωδούχου ὑδραργύρου ἐσωτερικῶς, καὶ μεταχειρίζεται αὐτὸν ἐπίσης ὡς τοπικὸν ἵνα ἐνεργῇ ἐπιθέξεις εἰς τὸν φάρυγγα. Ὁ Shakowski διϊσχυρίζεται ὅτι ἠλάττωσε τὴν θνησιμότητα εἰς 3 καὶ $^1/_2$ τοῖς $^0/_0$ χορηγήσας εἰς ἑκατὸν εἴκοσι πέντε παιδία τὸ ἰτεϋλικὸν ἢ σπειραϊκὸν ὀξὺ (acide salicylique) διαλελυμένον εἰς ὕδωρ ἀπεσταγμένον καὶ σεράπιον φλοιῶν τῶν πικρῶν χρυσομήλων (νεραντζίων) εἰς μέσην δόσιν ἑνὸς γραμμαρίου εἰς 24 ὥρας. Ὁ Maharry κατέφυγεν εἰς τὴν ἰτείνην Salicine ἐξ ἧς δίδει 25 ἑκατοστὰ τοῦ γραμμαρίου (5 κοκ.) ἀνὰ πᾶσαν δευτέραν ὥραν μέχρις ὅτου ἡ θερμοκρασία φθάσει εἰς τὴν κανονικὴν κατάστασιν.

Ἕτεραι ἐνδείξεις ἀκόμη παρουσιάζονται ἐὰν ἡ νόσος ἦναι ἐντονωτάτη, ἢ ἐὰν ὑπάρχωσιν ἀνησυχητικαὶ ἀνωμαλίαι. Καταπολεμοῦμεν τὰς νευρικὰς ταραχὰς τῆς ὀστρακιᾶς εἴτε διὰ τοῦ μόσχου ἡνωμένου μετὰ τῆς ἀνθρακικῆς ἀμμωνίας ἢ μόνου, εἴτε μετὰ τῆς καμφορᾶς ἢ τοῦ αἰθέρος εἰς ὑποδερμικὰς ἐνέσεις. Ἐὰν ἐπικρατῇ ἡ ἀδυναμικὴ μορφὴ καταφεύγωμεν εἰς τὴν κίναν, εἰς τὰ οἰνοπνευματώδη ποτά, ἐὰν ὑπάρχωσιν αἱμορραγίαι εἰς τὸ ἐκχύλισμα τῆς ρατανίας, τὸν ὑπερχλωροῦχον σίδηρον, εἰς τὰ ὀξέα, ἐὰν ἡ ἐξάνθησις γίνηται κακῶς εἰς τὰ ἐρεθιστικὰ ἐγχύματα καὶ εἰς τὰ διαφορητικά. Ἵνα καταπολεμήσωμεν τὴν ὑπερθερμίαν χορηγοῦμεν τὴν θειικὴν κινίνην καὶ τὸ σπειραϊκὸν νάτριον salicylate de soude, τὸ κονιάκ, τὸν οἶνον τῆς Μαδέρας ἢ τοῦ Πόρτου. Εἰς Γερμανίαν, Σουηδίαν, Ἀγγλίαν ἀποδίδουσιν ὑπερτέραν ἐνέργειαν εἰς τὸ ψυχρὸν ὕδωρ. Αἱ πλύσεις, τὰ λουτρὰ εἰς θερμοκρασίαν 15^0—20^0 ἐπιφέρουσι ταχίστην κατάπτωσιν τῆς δερμικῆς θερμότητος, καὶ σημαντικὴν ἐλάττωσιν τῆς ἐντάσεως τῶν ἐγκεφαλικῶν διαταράξεων. Ἡ μέθοδος αὕτη, τῆς ὁποίας δὲν εἶμαι ὀπαδὸς εἰμὴ κατὰ τρόπον περιωρισμένον εἰς τὴν θεραπείαν τῆς πνευμονίας ἢ τῆς ἱλαρᾶς, μοὶ φαίνεται τουναντίον ὅτι δύναται νὰ δώσῃ εἰς πολυαρίθμους περιπτώσεις ὀστρακιᾶς καλὰ ἀποτελέσματα· ἀλλὰ πρέπει νὰ μεταχειριζώμεθα αὐτὴν μετὰ πολλῆς φρονήσεως καὶ νὰ μὴ ἔχωμεν εἰς ταύτην ἀπόλυτον ἐμπι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στοσύνην. Τὰς πλύσεις καὶ τὰ ψυχρὰ λουτρὰ συχνάκις ἀντικατέστησαν διὰ περικαλύμματος σινδόνης βεβρεγμένης, καὶ διὰ τὰ παιδία εἶναι προτιμότερον κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Henoch νὰ ἀναγράφωμεν τὴν καταβύθισιν εἰς ὑγρὸν οὗτινος ἡ θερμοκρασία νὰ ποικίλλῃ ἀπὸ $25^0 - 32^0$. Πλύσεις ψυχραὶ ἢ χλιαραί, ἐπιχρίσεις διὰ τῆς ἀλοιφῆς τοῦ κητοσπέρματος (cold-cream) ἢ τῆς γλυκερίνης εἰσὶ συχνάκις ὠφέλιμοι ἵνα καταπαύσωσι τὴν καῦσιν τὴν ὁποίαν αἰτιῶνται ἄρρωστοί τινες, καὶ τὴν ὁποίαν ὁ Scheemann συμβουλεύει νὰ καταπολεμῶμεν τῇ βοηθείᾳ ἐντριβῶν γινομένων διὰ λίπους. Ἐπὶ παρουσίᾳ ἐντόνου κυνάγχης, συνοδευομένης ὑπὸ τραχηλικῆς ἀδενίτιδος ὀφείλομεν ἐνίοτε νὰ ἐπιθέτωμεν βδέλλας τινὰς ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ. Θεραπεύομεν τὰ γαγγλιώδη ἀποστήματα τῆς χώρας ταύτης διὰ τῆς παρακεντήσεως καὶ τῆς σχάσεως. Πρέπει ἐπίσης νὰ ἀναφέρωμεν τὰς πλύσεις τοῦ φάρυγγος ἀνανευομένας συχνάκις καὶ ἐνεργητικῶς τῇ βοηθείᾳ ἀντισηπτικῶν ὑγρῶν. Αἱ πλύσεις αὗται ἔχουσι μεγίστην σπουδαιότητα, ἐπειδὴ κατὰ τὰς ἐνεστώσας ἰδέας, διὰ τοῦ ὀπισθίου μέρους τοῦ φάρυγγος πρὸ πάντων οἱ μολυσματικοὶ πράκτορες εἰσδύουσιν εἰς τὴν οἰκονομίαν. Δὲν πρέπει ἐν τούτοις νὰ ἔχωμεν λίαν ἀπόλυτον πίστιν εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ μέσου τούτου ὅπερ θὰ μένῃ συχνάκις ἀνεπαρκές, ἐὰν δὲν ἑνῶμεν αὐτὸ μετ' ἄλλων θεραπευτικῶν μέτρων· ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι εἶναι ὀλίγον δύσκολον κατὰ τὴν ἐκτέλεσιν καὶ κατὰ συνέπειαν, δὲν εἶναι ἄτοπον νὰ καταφεύγωμεν εἰς αὐτό, ὅταν δὲν πρόκηται περὶ παιδίου πολὺ ἀπειθοῦς.

Παραγγέλλομεν κατὰ τῆς νεφρίτιδος τὰς ἐπιθέσεις τῶν ξηρῶν σικυῶν καὶ ἔστιν ὅτε μετ' ἀμυχῶν ἐπὶ τῆς ὀσφυακῆς χώρας, καὶ ἀναγράφομεν ποτὰ διουρητικά, οἷα τὸ ἀφέψημα τῆς ἀγρόστεως μετὰ νίτρου, τὸ ἔγχυμα τῶν μίσχων τῶν κερασίων ἢ τῶν ἀρκευθίδων εἰς ἀδυνάτους δόσεις. Ἐπιδιώκομεν τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ ἀνασάρκα ὕδρωπος διὰ τῆς γαλακτοποσίας, τῶν θερμῶν ἐντριβῶν, τῆς περιτυλίξεως διὰ βάτης ἢ παχέων καλυμμάτων καὶ τῶν ἀτμολούτρων. Ἑνοῦμεν τοῖς μέσοις τούτοις τὴν διουρητικὴν ἐνέργειαν τῆς δακτυλίτιδος καὶ τὴν παροχέτευσιν διὰ τῶν δραστικῶν ὡς τὸ Γερμανικὸν οἰνόπνευμα eau-de-vie allemande εἰς δόσιν κατωτέραν τῶν 20 γραμμαρίων, τὴν ἰαλάπτην ἢ τὴν σκαμμωνίαν εἰς δόσιν 10—30 ἑκατοστογράμμων (2—6 κοκ.) ἀναλόγως τῆς ἡλικίας τοῦ μικροῦ ἀρρώστου· μεταχειριζόμεθα τὰς κούφας σικύας πέριξ τοῦ θώρακος, τὰ ἐμετικά, τὸ οἰνόπνευμα, τὸν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

θετικὸν αἰθέρα, τὴν καμφουράν, τὴν ἀμμωνίαν, ἐὰν ἡ ὑποδόρειος διήθησις συνοδεύηται ὑπὸ οἰδήματος τοῦ πνεύμονος. Αἱ σκευασίαι τοῦ ἰαμβοράνδου (jaborandum) ἐπειραματίσθησαν καὶ ἐφημίσθησαν ὑπὸ τοῦ Demme εἰς τὸν ὑστρακιώδη ὕδρωπα. Ὁ σοφὸς οὗτος παθολόγος δὲν χορηγεῖ τὸ φάρμακον τοῦτο ἐν φυσικῇ καταστάσει, ποιεῖται χρῆσιν τῆς ὑδροχλωρικῆς πιλοκαρπίνης εἰς ὑποδερμικὰς ἐνέσεις εἰς δόσιν 5 χιλιοστογράμμων ($^1/_{25}$ τοῦ κόκκου) εἰς τὰ παιδία τὰ ἔλαττον τῶν δύο ἐτῶν, 7 καὶ $^1/_2$—10 χιλιοστόγραμ. εἰς τὰ δύο ἕως ἓξ ἐτῶν καὶ 15—20 χιλιοστογράμμων ($^1/_8$ τοῦ κοκ.) ὑπεράνω τῆς ἡλικίας ταύτης. Ἐνεργοῦμεν ἑκάστην ἡμέραν ἀναλόγως τῶν ἐνδείξεων μίαν ἢ περισσοτέρας τῶν ἐνέσεων τούτων, φροντίζοντες νὰ χορηγῶμεν πρὸ τῆς ἐνέσεως ὀλίγον οἰνόπνευμα (κονιάκ, ρακί) ἵνα ἀποφεύγωμεν τὴν κατάπτωσιν τῶν δυνάμεων. Ἡ πρακτικὴ αὕτη ἥτις ἔδωκε κάλλιστα ἀποτελέσματα δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ (1). Ἐὰν πρόκηται νὰ καταπολεμήσωμεν τὰ ἐγκεφαλοπαθητικὰ συμπτώματα, ἐπιθέτομεν βδέλλας ὄπισθεν τῶν ὤτων, ἐνίοτε μάλιστα ἐνεργοῦμεν ἀφαίμαξιν διὰ τοῦ βραχίονος, ἐξάγοντες 100—150 καὶ μάλιστα 250 γραμμάρια αἵματος, ἀναλόγως τῶν περιπτώσεων· μεταχειριζόμεθα τὴν χλωράλην ἐσωτερικῶς καὶ τὸ χλωροφόρμιον εἰς εἰσπνοάς. Εἰς τὸ τέλος πάσης ὀστρακιᾶς, πρὸ τῆς πρώτης ἐξόδου, εἶναι καλὸν νὰ ἀπαλύνωμεν τὸ δέρμα δι' ἀλοιφῶν ἢ ἐντριβῶν διὰ οἰνοπνευματωδῶν μιγμάτων, καὶ λουτρῶν τινων διὰ πιτύρου ἢ ἀμύλου εἰς μετρίαν θερμοκρασίαν.

---

(1) Σ. Μ. Κατὰ τὸ ἔτος 1876 ἔφερον εἰς Γύθειον ὑπὸ τὴν θεραπείαν μου παῖδα 13 ἐτῶν ἡλικίας ἐκ τοῦ δήμου Ἔλους, ὅστις πάσχων πρότερον ὑπὸ διαλειπόντων ἐλειογενῶν πυρετῶν καὶ προσβληθεὶς κατόπιν ὑπὸ ὀστρακιᾶς ἔπαθεν ὑπὸ ὀστρακιώδους νεφρίτιδος λευκωματουρικῆς ἧς ἀποτέλεσμα ἦτο ὁ ἀνὰ σάρκα ὕδρωψ. Ὁ παῖς εἶχε τὸ πρόσωπον καὶ ἅπαν τὸ σῶμα μετὰ τῶν ἄνω καὶ κάτω ἄκρων οἰδαλέα τοιουτοτρόπως, ὥστε ἐνόμιζέ τις ὅτι ἦτο αὐτόχρημα ἀσκὸς πλήρης ὕδατος· τὰ πρῶτα αὐτοῦ ἐνδύματα δὲν ἠδύναντο νὰ περιβάλλωσιν αὐτὸν καὶ εἶχον αὐτὰ ἐσχισμένα κατὰ μῆκος. Διὰ πρώτην φορὰν τότε ἐποιησάμην χρῆσιν τῶν ὑποδορείων ἐνέσεων τῆς ὑδροχλωρικῆς πιλοκαρπίνης, ἐνεργήσας ἅπαξ τῆς ἡμέρας ἔνεσιν ὑποδερμικὴν κατ' ἀρχὰς ἐξ $^1/_8$ καὶ ἔπειτα $^1/_6$ τοῦ κόκου εἰς ἑκάστην ἔνεσιν· Ὁμολογῶ δὲ ὅτι ἐξεπλάγην, ὅτι μετὰ δεκαπέντε ἕως δέκα ὀκτὼ τοιαύτας ἐνέσεις τὸ ὑγρὸν ἀπερροφήθη ἐντελῶς εἰς ὅλον τὸν ὀργανισμὸν καὶ ἔμενε τὸ δέρμα ἐρυτιδωμένον· ἐπίσης δὲ ἐξέλιπεν ἐντελῶς καὶ τὸ λεύκωμα τῶν οὔρων, ὅπερ κατ' ἀρχὰς ἦτο ἀφθονώτατον· ὁ δὲ παῖς προϊόντος τοῦ χρόνου διὰ τῆς τονωτικῆς θεραπείας καὶ τῶν σιδηρούχων σκευασιῶν ἀνέκτησεν ἐντελῶς τὴν ὑγίειαν αὐτοῦ.

Ἐπίσης μετὰ ταῦτα ἐποιησάμην ἐπιτυχῶς χρῆσιν τῆς οὐσίας ταύτης διὰ παρομοίας περιπτώσεις, καὶ πρό τινων ἐτῶν ἀνεκοίνωσα τὰς παρατηρήσεις μου ταύτας τῇ παρ' ἡμῖν Ἰατρικῇ Ἑταιρίᾳ, ἧς ἔχω τὴν τιμὴν νὰ διατελῶ μέλος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

III — Ερυθρα (Rubeole).

Περιγραφή. — Ὁρίζεται ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ὑπὸ τὴν ὀνομασίαν ταύτην ἢ ὑπὸ τὴν τῆς roetheln, rubelle, german measles, hydrid measles, roseola febrilis, épidémie roséola, ἄθροισμα συμπτωμάτων τὰ ὁποῖα ὁ Gintrac ἐκ Γαλλίας, καὶ ὁ Paasch ἐκ Βερολίνου μνημονεύουσι πρὸ τριάκοντα καὶ πλέον ἐτῶν, τὰ ὁποῖα βεβαίως ὁ Baillou ὑπηνίξατο κατὰ τὸ τέλος τοῦ δεκάτου ἕκτου αἰῶνος, καὶ τὰ ὁποῖα ἴσως οἱ Ἄραβες ἰατροὶ ἐγνώριζον πρὸ αὐτοῦ. Ἡ ἐρυθρὰ περιεγράφη ἐκ νέου κατὰ τὸ 1880 ὑπὸ τοῦ Johann Steiner· ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ταύτης, πολυάριθμοι ἀνακοινώσεις γενόμεναι ὑπὸ τῶν Delastre (ἐκ Lyon), Desplats (ἐκ Lille), Dessus, Comby Longuet, Paul Raymond, Lecorche καὶ Telamon, Bourneville καὶ Bricon, Lewis, Smith, Griffith, Brocq, Kassowitz, Tordens, ἐφείλκυσαν κατὰ διαφόρους ἐπαναλήψεις τὴν προσοχὴν τοῦ ἰατρικοῦ κόσμου ἐπὶ τῆς ἐξανθηματικῆς ταύτης προσβολῆς. Ὁ Juhel-Renoy ἐσχάτως ἀνέφερε νέα παραδείγματα, καὶ ἡ ἀτομικότης αὐτῆς φαίνεται ἀρκετὰ θεμελιωμένη σήμερον ὥστε εἶναι καλὸν νὰ περιγράψωμεν αὐτὴν κεχωρισμένως, ὡς ὁ καθηγητὴς Jaccoud, οἱ Laveran καὶ Teissier ἔπραξαν εἰς τὰς κλασικὰς αὐτῶν πραγματείας.

Ἡ νόσος διατρέχει εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς πολλὰ ἀλληλοδιάδοχα στάδια, καὶ ὀφείλομεν κατ' ἀρχὰς νὰ παραδεχθῶμεν περίοδόν τινα ἐπωάσεως, ἣν ὁ Bondet ποικίλλει τὴν διάρκειαν μεταξὺ δώδεκα καὶ δεκατεσσάρων ἡμερῶν, ἐν ᾧ ὁ Juhel-Renoy ἐξισοῖ αὐτὴν κατὰ μέσον εἰς δεκαπέντε καὶ ὁ Longuet εἰς δεκαοκτώ. Ἔπειτα παρατηροῦμεν μίαν ἢ δύο ἡμέρας φαινόμενα εἰσβολῆς, ἐμέτους, κεφαλαλγίαν, ἀλλὰ τὰ πρόδρομα ταῦτα εἶσι συχνάκις πολὺ ὀλίγον καταφανῆ, καὶ συνηθέστερον ἡ πυρετικὴ κίνησις ἥτις συνοδεύει αὐτὰ εἶναι σχεδὸν μηδέν, ὡς καὶ ἡ θερμομετρικὴ ὕψωσις εἶναι ἀσήμαντος· ἐν τούτοις ὁ Lecorché καὶ ὁ Desmos ἐσημείωσαν 40^0 καὶ πλέον ταύτης εἴς τινας περιπτώσεις. Ἐνίοτε παρατηροῦνται πταρνίσματα καὶ δακρυρροΐα μετὰ ἐλαφρᾶς ὑπεραιμίας τοῦ ἐπιπεφυκότος, ἀλλ' ἄνευ προεκτάσεως τοῦ κατάρρου πρὸς τὸν λάρυγγα καὶ τὴν κατωτέραν μοῖραν τῶν ἀναπνευστικῶν ὁδῶν.

Ἡ ἐξάνθησις ἄρχεται ὁτὲ μὲν ἐκ τοῦ θώρακος, ὁτὲ δὲ ἐκ τοῦ προσώπου ὅπερ συχνάκις εἶναι ἡ ἕδρα κνησμῶν ἀρκετὰ ἐντόνων, καὶ φαί-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νεται οἰδαλέον καὶ τεταμένον ἐπὶ τῶν βλεφάρων. Ἐκ τῆς ἀνωτέρας μοίρας τοῦ προσώπου ἡ ἐξάνθησις δὲν βραδύνει νὰ φθάσῃ εἰς τὰ ὦτα καὶ τὸ τριχωτὸν δέρμα τῆς κεφαλῆς, καὶ τείνει νὰ γενικευθῇ εἰς ἅπαν τὸ σῶμα σεβομένη συχνάκις τῶν ἄκρων. Πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ ἐξάνθησις αὕτη δὲν ἔχει ὡρισμένον τύπον καὶ ὅτι εἶναι πρὸ πάντων πολύμορφος, ὁμοιάζουσα ἐπί τινων σημείων τῇ ὀστρακιᾷ, ἐπ' ἄλλων τῇ ροδάνθῃ, καὶ ἐπὶ ἄλλων ἀκόμη τῷ φλυκταινιώδει ἐρυθήματι ἢ μάλιστα τῇ κνιδώσει. Αἱ ἀνήκουσαι εἰς τὴν νόσον ταύτην κηλίδες εἰσὶ συνηθέστερον ὠχραὶ ἢ βαθεῖαι εἰς τὴν χροιὰν αὐτῶν· σχηματίζουσι συχνάκις προεξοχήν, ἔπαρσιν ἐπαισθητὴν διὰ τῆς ψηλαφήσεως, καὶ συναθροίζονται ποικιλοτρόπως, ἀλλ' οὐδέποτε εἰς τρόπον ὥστε νὰ ἀποτελέσωσι σπιλώματα ἀλλοκότου μορφῆς καὶ περιφέρειαν ὀδοντωτὴν ὡς εἰς τὴν ἰλαριώδη ἐξάνθησιν. Ἡ ἐξέτασις τῆς ὑπερῴας παρουσιάζει ἐπίσης ἐνδιαφέρον τι εἰς τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἐκ μέρους τοῦ δέρματος δυνάμεθα νὰ σημειώσωμεν τὰς ἰδιότητας ταύτας. Κατὰ τὸν Bolt, παρατηροῦνται ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρου τοιχώματος τοῦ στόματος, σειραὶ ραβδώσεων ἀλληλοδιαδόχως ὠχραὶ καὶ σκοτειναί, ἐν ᾧ ἡ γλῶσσα, ἐνίοτε ἐλαφρῶς ἐπίχριστος, μένει συνήθως ὅλως κανονική.

Ἡ ἐξάνθησις ἔχει πολὺ περιωρισμένην τὴν διάρκειαν, φθάνει σχεδὸν πάντοτε τὸ ἀνώτατον αὐτῆς σημεῖον εἰς τὸ διάστημα εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν, ἔπειτα ἐλαττοῦται ἐνίοτε εὐθὺς ἀπὸ τὴν δευτέραν ἡμέραν, ἢ μόνον μίαν ἡμέραν βραδύτερον· ἀλλ' ἐξαφανίζεται ἔπειτα τάχιστα ἵνα δώσῃ θέσιν, εἴς τινας ἀρρώστους, εἰς μικράν τινα ἀπολέπισιν, ἥτις αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν παύει εἰς τὸ διάστημα δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν. Ἐσημείωσαν ἔστιν ὅτε κνησμὸν κατὰ τὴν ἐξανθηματικὴν περίοδον, ἀλλὰ τὸ φαινόμενον τοῦτο δὲν ἔχει εἰ μὴ μετρίαν σπουδαιότητα· ἐπίσης καὶ ἡ πυρετικὴ κίνησις, ἐὰν ὑπῆρχε κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς εἰσβολῆς, ἐξαφανίζεται σχεδὸν πάντοτε ταχέως κατὰ τὴν ἑπομένην. Πρέπει τοὐναντίον νὰ μνημονεύσωμεν μετ' ἐπιμονῆς τὴν ἐξοίδησιν τῶν ὑπογενείων γαγγλίων, τῶν γειτνιαζόντων τῇ στερνομαστοειδίτῃ καὶ τῇ ὠτικῇ χώρᾳ. Ἡ ἀδενοπάθεια αὕτη, σημειωθεῖσα ὑπὸ τοῦ Bloch ὡς σταθερὰ εἴς τινα ἐπιδημίαν τὴν ὁποίαν ἐσπούδασεν εἰς τὴν Δανιμαρκίαν, ἐθεωρήθη παρὰ πολλῶν κλινικῶν ὡς παθογνωμονικὸν σημεῖον τῆς παθήσεως· ἐπιστεύθη ἐνίοτε ὅτι ἐπρόκειτο περὶ παρωτιτίδων. Παρετηρήθησαν ἐπίσης εἴς τινας ἀρρώστους πόνοι ἢ βόμβοι τῶν ὤτων· τὰ δὲ οὖρα ποτὲ δὲν ἦσαν λευκωματοῦχα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Διάγνωσις. Πρόγνωσις. — Εἶναι συχνάκις δύσκολον νὰ διακρίνωμεν τὴν ἐρυθρὰν ἀπὸ τῆς ἱλαρᾶς ἢ τῆς ὀστρακιᾶς. Ὁ ἰατρὸς ὀφείλει, ἵνα ἐξηγήσῃ ἀκριβῶς πᾶν ὅ,τι πλήττει τὴν προσοχὴν αὐτοῦ, νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει τὴν μικρὰν σπουδαιότητα τοῦ πυρετοῦ καὶ τὰ γενικὰ συμπτώματα, τὴν ἔλλειψιν τῶν ἐπιπλοκῶν αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τοὺς κλασικοὺς ἐξανθηματικοὺς πυρετούς, καὶ πρὸ πάντων τὸν πολυμορφισμὸν τοῦ ἐξανθήματος. Ἠδύνατό τις ἀπέναντι ἐρυθρᾶς εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς νὰ πιστεύσῃ εἰς ἐπικειμένην εὐλογίαν. Ἔπραξα τὴν πλάνην ταύτην εἴς τινα περίπτωσιν καθ' ἣν ἡ ἐρυθρώδης ἐξάνθησις ἐπαρουσιάσθη ὑπὸ τὴν μορφὴν ἀποκλειστικῶς κηλιδώδη καὶ συνέπιπτε μετὰ πυρετικῆς καταστάσεως ἐντόνου, πόνων ραχιτικῶν, φαρυγγίτιδος, κακουχίας καὶ κεφαλαλγίας ἐντόνου. Ἡ περαιτέρω ἀνάπτυξις τῶν συμπτωμάτων ἐπέτρεψε πάραυτα πρὸς τὸν Comby, ὅστις ἠκολούθησε τὴν παρατήρησιν μέχρι τέλους νὰ πιστοποιήσῃ τὴν ἐκτίμησίν μου. Ἡ ἐρυθρὰ λήγει δι' ἀμέσου ἐπανόδου εἰς τὴν ὑγείαν· ἐν τούτοις τὸ προγνωστικὸν τῆς παθήσεως ταύτης δὲν εἶναι ἀπολύτως εὐχάριστον, διότι κατά τινας παρατηρήσεις δημοσιευθείσας τῶν Cheadle, Robinson James, Aitker ἡ παθολογικὴ κατάστασις ἔληξεν εἰς θάνατον. Δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ ὁλεθρία λύσις εἰς τὰς ἐξαιρετικὰς ταύτας περιπτώσεις ἦτο ἡ συνέπεια πνευμονικῶν ἐπιπλοκῶν, σπασμοί, ἢ διφθεριτικὴ μόλυνσις. Δὲν γνωρίζομεν μέχρι τοῦδε εἰς Γαλλίαν οὐδεμίαν περίπτωσιν δυστυχῆ σχετικὴν τῆς παιδικῆς ἡλικίας.

Αἰτιολογία. Θεραπεία. — Ἡ ἐρυθρὰ θεωρεῖται ὡς νόσος κολλητική· ἐξεδηλώθη δὲ ἔτι μᾶλλον εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἢ εἰς Γαλίαν καὶ εἶδον αὐτὴν εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, διότι ἐσπούδασαν αὐτὴν εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν καὶ εἰς τὴν νῆσον τῆς Γαλλίας ὡς καὶ εἰς τὰς διαφόρους χώρας τῆς Εὐρώπης. Βασιλεύει συχνάκις ὑπὸ μορφὴν μικρῶν ἐπιδημιῶν. Οἱ Paul Raymond, Tordeus, Lecorché, Juhel-Renoy συνήντησαν αὐτὴν συγχρόνως ἢ εἰς διάστημα ὀλίγων ἡμερῶν εἰς ὅλα ἢ σχεδὸν ὅλα τὰ παιδία τῆς αὐτῆς οἰκογενείας. Προσβάλλει ἰδιαζόντως τὰ παιδία, ἀλλ' ἐνίοτε προσβάλλει ἐπίσης καὶ τοὺς ἐνήλικας. Ποτὲ σχεδὸν δὲν ὑποτροπιάζει, δύναται νὰ συνδυασθῇ μετὰ τῆς ἱλαρᾶς καὶ δὲν προφυλάττει οὔτε ἐκ τῆς νόσου ταύτης οὔτε ἐκ τῆς ὀστρακιᾶς, καθ' ἑαυτάς αἱ δύο αὐταὶ πυρεξίαι δὲν ἀποδίδουσιν οὐδεμίαν ἀτέλειαν εἰς ὅ,τι ἀφορᾷ αὐτήν. Δὲν ἀναπαρήγαγον αὐτὴν μέχρι τοῦ παρόντος, διὰ τοῦ ἐνοφθαλμισμοῦ· κέκτηται ἐν τούτοις ὅλας τὰς πο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ρείας τῶν μικροβιωτικῶν καὶ κολλητικῶν νόσων, ἀλλὰ δὲν γνωρίζομεν οὐδένα παθογόνον μικροοργανισμὸν ὅστις ἀνήκει αὐτῇ εἰδικῶς.

Ἡ θεραπεία τῆς ἐρυθρᾶς εἶναι ἐξαιρετικῶς ἁπλῆ· ἀρκεῖ συχνότατα, ἵνα φθάσωμεν εἰς τὰ ἀποτελέσματα αὐτῆς νὰ παραγγέλλωμεν ἀνάπαυσιν ἡμέρας τινάς, δίαιταν μᾶλλον ἢ ἧττον αὐστηράν, καθαρτικὰ καὶ ποτὰ καταπραϋντικὰ ἢ ὀξίζοντα, καὶ μεγάλην προφύλαξιν κατὰ τοῦ ψύχους. Ὁ ἰατρὸς ὀφείλει ἐπίσης νὰ συμβουλεύῃ τὴν ἀπομόνωσιν· θὰ ἠδύνατο δὲ ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τούτου νὰ δειχθῇ πολὺ αὐστηρός, ἐὰν δὲν εἶχεν ὑπ' ὄψει τὴν σταθερὰν ἠπιότητα τοῦ κακοῦ, ἀλλ' ὀφείλει νὰ ἔχῃ ἐπίσης παρούσας εἰς τὸ πνεῦμα περιπτώσεις τινὰς ἀπαισίας τὰς ὁποίας ἀνέφερον καὶ νὰ συμορφωθῇ διὰ τὸν λόγον τοῦτον, σχετικῶς πρὸς τὴν εἴσοδον τῶν ἀναρρωνυόντων εἰς τὰ σχολεῖα, μὲ τὰς κεκανονισμένας συνηθείας ἃς τηροῦμεν αὐστηρῶς ἀπέναντι τῶν ἄλλων ἐξανθηματικῶν πυρετῶν.

IV. — Ερυθρα. Ερυθροειδεσ.

Περιγραφή. — Ἡ εὐλογία εἶναι ἐξανθηματικὸς πυρετός, καὶ μεταδοτικὴ ὡς ἡ ἰλαρὰ καὶ ἡ ὀστρακιά. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν, παρουσιάζεται εἰς τὰ παιδία ὑπὸ μορφὴν λίαν ἠλαττωμένην· εἶναι κανονικὴ ἢ ἀκανόνιστος. Ὅταν ἀκολουθῇ κατὰ τὴν παιδικὴν περίοδον τὴν κανονικὴν αὐτῆς μορφήν, διέρχεται διὰ τεσσάρων περιόδων τὰς ὁποίας σημειοῦσιν ὑπὸ τὸ ὄνομα στάδια τῆς ἐπωάσεως, τῆς εἰσβολῆς τῆς ἐξανθήσεως καὶ τῆς ἀποξηράνσεως ἢ ἐφελκώσεως. Ἡ διάρκεια τῆς ἐπωάσεως εἶναι ἀόριστος καὶ ὀλίγας εὐκαιρίας ἔχει τις νὰ ἐκτιμήσῃ ἀκριβῶς αὐτήν, διότι δὲν γνωρίζει σχεδὸν ποτὲ εἰς ποίαν ὡρισμένην στιγμὴν ἐγένετο ἡ εἰσαγωγὴ τοῦ εὐλογιώδους ἰοῦ εἰς τὸν ὀργανισμόν. Κατὰ τὸν Viny (ἐκ Lyon) εἶναι κατὰ μέσον ὅρον ἑνδεκα ἢ δώδεκα ἡμερῶν· ἀλλ' ἐὰν πρόκηται περὶ τῆς αἱμορραγικῆς μορφῆς τῆς νόσου, δὲν εἶναι πλέον τῶν ἓξ ἢ ὀκτὼ ἡμερῶν. Ὅταν ὁ ἐνοφθαλμισμὸς ἐνεργῆται τεχνητῶς, ὑπελόγισαν συχνότατα ἐννέα ἡμερῶν διάμεσον μεταξὺ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐπωάσεως καὶ τῆς εἰσδύσεως τοῦ μολύσματος εἰς τὴν οἰκονομίαν. Ἀλλ' ὅμως εἴς τινας περιπτώσεις, τὸ διάστημα τοῦτο δὲν ἦτο εἰ μὴ τεσσάρων ἢ πέντε ἡμερῶν, ἐν ᾧ ἐνίοτε εἶναι δύο καὶ μάλιστα τριῶν ἑβδομάδων. Ἡ εἰσβολὴ χαρακτηρίζεται διὰ φρικιάσεων ἀκολουθουμένων ὑπὸ θερμότητος μετὰ ξηρότητος τοῦ δέρματος, ἢ τοὐ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ναντίον τάσεως εἰς διαφόρησιν, διὰ κοπώσεως, πόνων ἰσχυρῶν, πρὸ πάντων ἐπὶ τῆς ὄσφύος, οἱ ὁποῖοι καταλαμβάνουσι τὴν ῥάχιν, τὸ ἐπιγάστριον καὶ ἐνίοτε τὰ μέλη. Ὁ σφυγμὸς εἶναι πληρέστερος καὶ ἧττον ταχὺς ἢ εἰς τὴν ὀστρακιάν· ὁ ἀριθμὸς τῶν σφύξεων σπανίως ὑπερβαίνει τοὺς 140 εἰς τὰ μικρότερα τῶν ἀρρώστων· τὸ θερμόμετρον δύναται νὰ φθάσῃ καὶ νὰ ὑπερβῇ τὸν 40° βαθμόν. Παρατηροῦμεν εἰς πολλὰ παιδία κεφαλαλγίαν, ναυτιάσεις, ἐμέτους. Παιδία τινὰ ἐγείρονται ἐξαίφνης ἀφ' οὗ ναρκωθῶσιν ἐπί τινας στιγμας, ἀλλὰ ταράσσονται καὶ στεροῦνται τοῦ ὕπνου κατὰ τὴν νύκτα. Τὸ πρόσωπον εἶναι οἰδαλέον, ζωηρόν· εἰς τινας περιπτώσεις παρατηροῦμεν κόρυζαν, δακρυρροίαν, πταρνίσματα, εἰς ἄλλας τὸ παραλήρημα ἢ τοὺς σπασμούς. Ἡ δυσκοιλιότης εἶναι συχνὸν φαινόμενον· τὸ θηλάζον ἀποφεύγει νὰ θηλάσῃ, καὶ ἡ ἀπορυγὴ αὕτη εἶναι συχνάκις ἡ πρώτη περίστασις δι' ἧς δυνάμεθα νὰ προϊδωμεν τὴν νόσον. Τὰ πρόδρομα ἀφ' οὗ ἐπέμεναν ἐπὶ δύο, τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας μετὰ μᾶλλον ἢ ἧττον περισσοτέρας ἐντάσεως, παύουσι συνήθως, ὅταν ἄρχηται νὰ παρατηρῆται ἡ ἐξάνθησις, ἐνίοτε παρατείνονται ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας μετὰ τὴν ἐμφάνισιν ταύτην· ἐπίσης ἐνίοτε δὲν ὑπάρχουσι πρόδρομα καὶ ἡ ἀνάπτυξις τῶν φλυκταινῶν εἶναι τὸ πρῶτον σημεῖον τῆς νόσου.

Ἡ ἐξάνθησις ἄρχεται συνήθως τὴν δευτέραν ἢ τὴν τρίτην ἡμέραν τῆς εἰσβολῆς ὑπὸ μορφὴν μικρῶν σημείων ἐρυθρῶν, τὰ ὁποῖα δὲν βραδύνουσι νὰ προβάλλωσι, καὶ τὰ ὁποῖα παρατηροῦμεν ἐπὶ τοῦ γενείου καὶ τῶν χειλέων, ὀλίγον τι βραδύτερον ἐπὶ τοῦ μετώπου καὶ τῶν παρειῶν, ἔπειτα ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ, ἐπὶ τοῦ κορμοῦ καὶ τῶν μελῶν. Εἰς τὰ πολὺ νεαρὰ παιδία, παρουσιάζεται ἰδιαζόντως ἀρκετὰ συχνάκις ἐπὶ τῆς κατωτέρας μοίρας τῶν νεφρῶν, τῶν γλουτῶν, τῶν γεννητικῶν μορίων, ἢ ἐπὶ τῆς πτυχῆς τοῦ βουβῶνος. Ἡ ἐξάνθησις ἐκδηλοῦται συχνάκις, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ἐπὶ τῶν χωρῶν ἐπὶ τῶν ὁποίων ὑπάρχει λύσις τις τῆς συνεχείας, ἢ ἐφ' ἧς ἐπετέθη ἐκδόριόν τι. Δὲν εἶναι σπάνιον νὰ παρατηρήσωμεν, πρὶν αἱ φλύκταιναι αἱ ἀνήκουσαι εἰς τὴν εὐλογίαν ἄρξωνται νὰ φαίνωνται, ἐξάνθησιν ἥτις ὁμοιάζει ὁτὲ μὲν πρὸς τὴν ἰλαρὰν ἢ τὴν ὀστρακιάν, ὁτὲ δὲ πρὸς τὴν κνίδωσιν ἢ τὸν ἕρπητα, καὶ ἥτις περιεγράφη καλῶς κατὰ τὰ τελευταῖα τριάκοντα ταῦτα ἔτη ὑπὸ τὸ ὄνομα ῥὰς (rash). Ἡ ἐξάνθησις αὕτη παρουσιάζεται συνήθως 21 ἢ 36 ὥρας μετὰ τὴν ἔναρξιν τῶν προδρομικῶν. Γενικευομένη ἢ περιωρισμένη ἐπὶ τῆς κάτω κοιλίας, τῶν μηρῶν, εἰς τὴν χώραν τῶν σφυ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ρῶν, εἰς τὰ ἀντιβράχια, εἰς τὴν ραχιαίαν ἐπιφάνειαν τῶν χειρῶν, εἶναι εἴς τινας ἀρρώστους ἐντόνου ἐρυθρότητος καὶ ἀνάλογος πρὸς τὴν χροιὰν τῆς πορφύρας. Ἡ αἱμορραγικὴ αὕτη ἐμφάνισις τοῦ ῥὰς εἶναι σχεδὸν πάντοτε πολὺ δυσαρέστου προγνωστικοῦ.

Αἱ κηλίδες συνήθως πυκνότεραι ἐπὶ τοῦ προσώπου ἢ ἐπὶ τοῦ θώρακος καὶ τῆς κοιλίας καθίστανται ταχέως φλυκταινιώδεις· ἔπειτα ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἑκάστης ἐξ αὐτῶν παρατηροῦμεν, εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἐπιούσης ἢ τῆς μετ' ἐπιούσης τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν, σημεῖόν τι διαφανὲς ὅπερ μεταποιεῖται εἰς κύστιγγα πεπλατυσμένην ἐν ᾗ συσσωρεύεται ὑγρὸν κατ' ἀρχὰς διαφανές, ἔπειτα ἀμαυρὸν καὶ κιτρινόλευκον. Τότε παρουσιάζονται ὑπὸ τὴν μορφὴν λευκοειδῶν ἐπάρσεων περικυκλωμένων ὑπὸ ζώνης ἐρυθρᾶς, καὶ τῆς ὁποίας τὸ κεντρικὸν μέρος εἶναι μελαγχροινὸν καὶ συνήθως ὀμφαλωτόν, τοὐτέστιν πεπιεσμένον. Αἱ φλύκταιναι ἀναπτύσσονται ἐπὶ τῶν βλεννομεμβρανῶν τοῦ στόματος, τοῦ φάρυγγος, τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ μάλιστα ἐπὶ τῆς πόσθης καὶ τοῦ αἰδοίου· ἀκολουθοῦσι τὴν ἀνιοῦσαν αὐτῶν ἀνάπτυξιν ἐπὶ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας· τὸ πῦον ὅπερ ἐμπερικλείουσι καθίσταται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον συστατικώτερον καὶ ὁ φλογιστικὸς κύκλος ὅστις περιβάλλει αὐτὰς ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον αὐξάνει. Ἡ ἀρθονία αὐτῶν εἶναι λίαν ἀόριστος· ὁτὲ μέν εἰσι ὀλιγάριθμοι ὥστε δυνάμεθα νὰ ἀριθμήσωμεν αὐτάς· ὁτὲ δέ εἰσι συνηθροισμέναι ἐν ἤδει κορύμβων, δηλαδὴ κατ' ἀθροίσματα μᾶλλον ἢ ἧττον πολὺ μεγάλα· ἄλλοτέ εἰσι πεπυκνωμέναι καὶ καλύπτουσιν ἅπασαν τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σώματος, παρατηροῦμεν δὲ τὴν συμπύκνωσιν πρὸ πάντων ἐπὶ τοῦ προσώπου· ἐπὶ τῆς χώρας ταύτης αἱ φλύκταιναι ἐφάπτονται διὰ τῶν χειλέων αὐτῶν. Εἰς τὰς βαρυτέρας τῶν περιπτώσεων ὁ ὑποδόριος κυψελώδης ἱστὸς μετέχει τῆς ἐξοιδήσεως, ἥτις κατέχει κατ' ἀρχὰς τὸ πρόσωπον καὶ εἶναι ὁρατὴ πρὸ πάντων ἐπὶ τῶν βλεφάρων καὶ τῶν χειλέων· κατὰ τὴν ὀγδόην ἡμέραν ἐκτείνεται ἐνίοτε εἰς τὰς χεῖρας καὶ εἰς τοὺς πόδας. Ἡ ἐξοίδησις αὕτη, ἐντετοπισμένη ἢ γεγενικευμένη, ἐξαφανίζεται εἴτε εἰς τὸ μέσον, εἴτε εἰς τὸ τέλος τῆς δευτέρας ἑβδομάδος.

Παιδία τινὰ αἰτιῶνται ὅτι ὑποφέρουσιν ὑπὸ πόνου εἰς τὸν φάρυγγα· αἱ αἰσθήσεις αὗται συνήθως παράγονται ὑπὸ κηλιδώδους ἐξανθήσεως, ἔπειτα κυστιγγώδους, ἥτις ἀναπτύσσεται ἐπὶ τῆς ὑπερῴας, τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τῶν παρειῶν, τῶν χειλέων, τῶν οὔλων καὶ τῆς γλώσσης. Ὅταν πόνοι φαρυγγικοὶ σημειῶνται ὑπὸ τῶν νεαρῶν πασ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χόντων, ἡ ἐξέτασις τῆς στοματικῆς κοιλότητος ἀνακαλύπτει τὴν ἐρυθρότητα, τὴν ἐξοίδησιν καὶ ἀριθμόν τινα μικρῶν συμπήξεων στρογγύλων καὶ ἐπιπέδων, ψευδομεμβρανώδους ὄψεως· τότε ἡ κατάποσις εἶναι ἐνοχλητική, καὶ παρατηροῦμεν ἐνίοτε ἄρθονον σιελόρροιαν. Εἰς ἄλλας περιπτώσεις, ἡ ἐξάνθησις ἐκτείνεται μέχρι τῶν ρινικῶν κοιλοτήτων, μέχρι τοῦ λάρυγγος, τῆς τραχείας καὶ τῶν εὐρέων βρόγχων, καὶ δίδει χώραν εἰς δύσπνοιαν καὶ εἰς ἀφωνίαν· ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας, τὸ οἴδημα τῆς γλωττίδος ἐπέρχεται ἐνίοτε καὶ δύναται νὰ ἀπωλεσθῇ ὁ ἄρρωστος δι' ἀσφυξίας. Αἱ κυστιγγες αἵτινες σχηματίζονται ἐπὶ τῆς ὀφθαλμικῆς σφαίρας προκαλοῦσι συχνάκις δακρυρροίαν καὶ φωτοφοβίαν· εἰσὶν ἐνίοτε τὸ σημεῖον τῆς ἀφορμῆς τῆς πυώδους ὀφθαλμίας, μαλακύνσεως καὶ διατρήσεως τοῦ κερατοειδοῦς. Τὰ πυρετικὰ φαινόμενα, τὰ ὁποῖα ἐκδηλοῦνται πρὸ τῆς εὐλογιώδους ἐξανθήσεως, παύουσι συνήθως ἢ ἐλαττοῦνται σημαντικῶς ἅμα αὕτη γείνῃ· πρὸς τὴν ὀγδόην ὅμως ἢ τὴν δεκάτην ἡμέραν, ἀναγεννῶνται καὶ βλέπομεν αὐτὰ ἐκδηλούμενα, ἅπερ ὠνόμασαν πυρετὸν δευτεροπαθῆ ἢ τῆς πυήσεως. Εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς νόσου τὸ θερμόμετρον δεικνύει 39^0 ἢ 40^0, ἀλλὰ παρουσιάζει ἐλαφρὰς πρωϊνὰς ὑρέσεις· εἰς τὸ τέλος τῆς τρίτης ἢ τῆς τετάρτης ἡμέρας παρατηροῦμεν αὐτὸν ὑψούμενον μέχρι 41^0. Δὲν εἶναι σπάνιον νὰ ἀποκατασταθῇ ἡ θερμοκρασία κανονικὴ ὅταν ἡ ἐξάνθησις λάβῃ ἅπασαν τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς. Κατὰ τὴν στιγμὴν τοῦ δευτεροπαθοῦς πυρετοῦ παρατηροῦμεν μεγάλας ταλαντεύσεις ἡμερησίας, καὶ τὸ ἑσπέρας ἡ ὑπερθερμία φθάνει ἐκ νέου 39^0 ἢ 40^0· ἔπειτα νέα κατάπτωσις συναπαντᾷ μετὰ τῆς ἀποξηράνσεως τῶν φλυκταινῶν. Ὅταν ἡ ἔκβασις ὀφείλῃ νὰ ἦναι ὁλεθρία, ἡ ὕψωσις τοῦ θερμομέτρου αὐξάνει μέχρι τῆς ὑστάτης περιόδου καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας ἐνίοτε ἡ θερμοκρασία φθάνει εἰς 43^0 καὶ 44^0, ἥτις εἰς τινας περιπτώσεις ὑψοῦται ἀκόμη ἐπί τινας στιγμὰς μετὰ τὸν θάνατον. Ταραχὴ μᾶλλον ἢ ἧττον ζωηρά, παραλήρημα, εἴς τινας περιστάσεις σπασμοὶ αἵτινες συνοδεύουσι γενικῶς τὸν πυρετὸν ὅταν ἦναι ἔντονος· παιδία δέ τινα πίπτουσιν εἰς κῶμα πρὶν ἀποθάνωσι. Κατὰ τὴν ἐξανθηματικὴν φάσιν, τὸ οὖρον εἶναι ἐνίοτε λευκωματοῦχον καὶ πάντοτε ὀλιγώτερον, βαθέως κεχρωματισμένον διὰ χροιᾶς κιτρίνης νεραντζοειδοῦς, πυκνότερον ἢ ἐν κανονικῇ καταστάσει καὶ ὀξείας ἀντιδράσεως· εὑρίσκομεν πολλὴν οὐρίαν, ἅλατα φωσφορικά, θειικά, χρωστικὴν ὕλην καὶ ὀλίγα χλωροῦχα. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς πυήσεως ἡ νεφρικὴ ἔκ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κρισις εἶναι ἔτι μᾶλλον περιωρισμένη καὶ ἡ πυκνότης τοῦ ὑγροῦ πολὺ μεγαλειτέρα. Κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς εἰσβολῆς ὑπάρχει ἐπίσης ἡ ἐλάττωσις τῶν χλωριούχων, αὔξησις τῶν θειικῶν καὶ οὐρικῶν. Εἷς τινα μικρὸν εὐλογιῶντα τριῶν ἐτῶν, ὅστις ἕνεκα τῆς νόσου ἀπέθανεν, ὁ Montefusco (ἐκ Νεαπόλεως) εὗρεν εἰς τὰ οὖρα ζάχαρον εἰς σημαντικὴν ποσότητα τῇ βοηθείᾳ τῶν ἀντιδραστικῶν τοῦ Trommer καὶ τοῦ Besteher. Τὰ πολὺ μικρὰ παιδία ἔχουσιν ἀρκετὰ συχνάκις διαρροϊκὰς κενώσεις· εἰς δὲ τὰ μᾶλλον ἡλικιωμένα ὑπάρχει, ὡς εἰς τοὺς ἐνήλικας, σχεδὸν πάντοτε δυσκοιλιότης.

Ἡ ξήρανσις ἄρχεται συνήθως μεταξὺ τῆς ἕκτης καὶ τῆς ἑνάτης ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς ἐξανθήσεων. Δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι αἱ κύστιγγες αἵτινες πρῶται ξηραίνονται, εἶναι αἱ πρωϊμότεραι τῶν ἄλλων κατὰ τὴν ἐμφάνισιν αὐτῶν. Ἡ μεταποίησις εἶναι σχεδὸν ἐντελὴς μεταξὺ τῆς δεκάτης καὶ τῆς δεκάτης τετάρτης ἡμέρας. Ὅταν τὸ πρόσωπον ἦναι οἰδαλέον, ἡ ἐξοίδησις ἐλαττοῦται πρῶτον πρὶν αἱ κύστιγγες μαρανθῶσιν· αὗται δὲ καθίστανται μαυροειδεῖς εἰς τὸ κεντρικὸν αὐτῶν μέρος, ρυκνοῦνται διὰ τῆς ἀπορροφήσεως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν, καθιζάνουσι καὶ ἀντικαθίστανται ὑπὸ ξηρᾶς ἐφελκίδος· ἢ μᾶλλον σχίζονται καὶ τὸ περικάλυμμα αὐτῶν διαρρηγνύμενον ἀφίνει νὰ διιδρῶται ὑγρόν τι παχὺ ὅπερ ἐκτίθεται εἰς τὸν ἀέρα καὶ δὲν βραδύνει νὰ σκληρυνθῇ ἵνα σχηματίσῃ εἰς τὸ πρόσωπον προσωπίδα μελανῆς χροιᾶς καὶ δυσαρέστου ὀσμῆς. Αἱ συμπήξεις αὗται χωρίζονται, αἱ μὲν μετὰ τὰς δέ, ἐκ τῶν ὑποκειμένων στρωμάτων καὶ ἀντικαθίστανται, εἴτε δι' ἰοειδῶν κηλίδων αἵτινες ἐξαλείφονται εἰς τὸ διάστημα ἑβδομάδων τινῶν, εἴτε διὰ οὐλῶν ἀνίσων τὴν ἐπιφάνειαν καὶ αἵτινες ποτὲ δὲν ἐξαφανίζονται καθολοκληρίαν, εἴτε δι' ἐξελκώσεων αἵτινες δίδουσι χώραν βραδύτερον εἰς πραγματικὰς δυσμορφίας. Κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, παρατηροῦμεν συχνάκις ζωηρούς κνησμούς· δὲν ὑπάρχει πυρετός, ὅταν δὲν ἐπέρχωνται ἐπιπλοκαί. Ἡ πτῶσις τῶν ἐφελκίδων διαιωνίζεται, εἰς πολλὰς περιπτώσεις, μέχρι τοῦ τέλους τῆς ἕκτης ἑβδομάδος. Αἱ ὑποτροπαὶ τῆς εὐλογίας εἰσὶν ἐξαιρετικῶς σπάνιαι· ἀλλ' ὅμως γνωρίζονται παραδείγματά τινα· φαίνεται μάλιστα ἀποδεδειγμένον ὅτι ἡ ἐξάνθησις δύναται νὰ ἀναγεννηθῇ ἐν βραχείᾳ προθεσμίᾳ. Ὁ Montefusco (ἐκ Νεαπόλεως) εἶδεν εἷς τινα παῖδα δεκατεσσάρων ἐτῶν δευτέραν εὐλογιώδη ἐξάνθησιν ἐπελθοῦσαν δεκατέσσαρας ἡμέρας μετὰ τὴν πρώτην. Εἰς τρεῖς περιπτώσεις δημοσιευθείσας ὑπὸ τῶν Rit-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

cher καὶ Kramer ἀπεδείχθη ὑποτροπὴ εἰς δεκαὲξ ἡμέρας ἀπὸ τῆς πρώτης ἐμφανίσεως.

Ἡ εὐλογία δύναται νὰ ἦναι συγγενὴς καὶ παρουσιάζεται εἰς διαφόρους ἐποχὰς τῆς ἐγκυμονήσεως. Ἡ πραγματικότης αὐτῆς ἀπεδείχθη εἰς διαφόρους ἐποχὰς διὰ παραδειγμάτων τὰ ὁποῖα ἀναφέρουσι πολλοὶ παρατηρηταὶ μεταξὺ τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν τοὺς Mauriceau, Monfalcon, Bousquet, Blot, Devilliers καὶ Charpentier. Ὁ Bouchut παρετήρησεν αὐτὴν ἀπὸ τὸν τρίτον μῆνα τῆς συλλήψεως, καὶ παραδέχεται ὅτι δύναται νὰ ἀναπτυχθῇ εἰς τὰ ἔμβρυα ὧν ἡ μήτηρ δὲν προσεβλήθη ὑπὸ τῆς αὐτῆς νόσου. Περιπτώσεις τοιαύτης φύσεως ἐσημειώθησαν παρὰ τοῦ Rayer, Deneux καὶ ἔτι νεωστὶ παρὰ τοῦ Laurent ἐκ Λυών. Ὀφείλομεν νὰ ὑποθέσωμεν τότε ὅτι τὸ παιδίον προσβάλλεται ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ ἰοῦ, καὶ ὅτι ἡ μήτηρ εἶναι τὸ μέσον τῆς συγκοινωνίας, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἐπιδεκτικὴ χάρις τῇ προφυλακτικῇ ἐπηρείᾳ τῆς δαμαλίδος νὰ ἐμποτισθῇ ὑπὸ τοῦ ἀρχικοῦ τῆς εὐλογίας ἰοῦ. Ἀφ' ἑτέρου, γυνὴ ἔγκυος, προσβληθεῖσα ὑπὸ εὐλογίας δὲν μεταδίδει αὐτὴν ἀναγκαίως εἰς τὸ παιδίον αὐτῆς. Ὅταν ἡ νόσος ἀναπτύσσηται συνάμα εἰς τὴν μητέρα καὶ εἰς τὸ ἔμβρυον, ὁτὲ μὲν ἡ ἐμφάνισις τῶν κυστίγγων γίνεται κατὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ὀργανισμῶν αὐτῶν, ὁτὲ δὲ ἐπέρχεται βραδέως εἰς τὸ παιδίον, καὶ μόνον ὅταν ἡ ἐξάνθησις σχεδὸν ἐντελῶς ἐπεραίωσε τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς παρὰ τῇ μητρί. Αἱ κύστιγγες τῆς συγγενοῦς εὐλογίας εἰσὶ πάντοτε διακεκριμέναι, ἐπίπεδοι, λευκοειδεῖς· περιέχουσιν ὀλίγον πῦον καὶ δὲν σχηματίζουσιν ἐφελκίδας. Ὁ Bouchut παρέβαλεν αὐτὰς δικαίως πρὸς τὰς κύστιγγας αἵτινες γεννῶνται ἐπὶ τοῦ στοματικοῦ βλεννοϋμένος.

Εὐλογιοειδές. — Περιέγραψαν ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο μορφήν τινα τῆς νόσου, ἥτις, συνήθως λίαν ἠπία, γεννᾶται συχνότερον εἰς τὰ ἐμβολιασμένα διὰ δαμαλίδος παιδία, ἀλλ' ἐνίοτε ἐπίσης καὶ εἰς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ἐμβολιασμένα. Ἡ ἐξάνθησις αὐτῆς ἐκδηλοῦται μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας, τῶν προδρόμων χαρακτηριζομένων διὰ πυρετοῦ, κακουχίας, ταραχῆς καὶ ἐνίοτε γαστρικῶν διαταράξεων. Εἰς τινα παιδία παρατηροῦμεν ροδάνθην τινὰ ἥτις προηγεῖται εἰκοσιτέσσαρας ὥρας πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τῶν φλυκταινῶν τῶν ἀνηκουσῶν εἰς τὴν τροποποιουμένην εὐλογίαν. Αὗται ἐμφανίζονται πρῶτον ἐπὶ τοῦ προσώπου, ἔπειτα ἐπὶ τῶν μελῶν καὶ τοῦ κορμοῦ, ἀρχικῶς πεπλατυσμέναι, σχη-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέρο

ματίζουσι βραδύτερον ἐξοχὴν μᾶλλον ἢ ἧττον μεγάλην, καθίστανται κωνοειδεῖς ἢ ἡμισφαιρικαί· ἔπειτα μεταποιοῦνται εἰς κύστιγγας καί τινες συμπιέζονται ἐπὶ τοῦ κέντρου αὐτῶν. Εἰς τὸ διάστημα μιᾶς ἑβδομάδος, καὶ ἐνίοτε εἰς τὸ διάστημα πέντε ἡμερῶν, λαμβάνουσιν ἅπασαν τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν· περιβάλλονται ὑπὸ κύκλου ἐρυθροῦ ὡς εἰς τὴν συνήθη εὐλογίαν, ἀλλὰ πέριξ αὐτῶν δὲν βλέπομεν νὰ παράγηται ἐξοίδησις· ἡ δευτεροπαθὴς ἐξοίδησις καὶ ὁ πυρετὸς τῆς πυήσεως ἐλλείπουσιν, ἡ ἀποξήρανσις συντελεῖται μετὰ ταχύτητος, καὶ αἱ ἐφελκίδες πίπτουσιν ἅπασαι εἰς τὸ τέλος τῆς τρίτης ἑβδομάδος τῆς νόσου, συχνάκις μάλιστα ἡ ἀπόπτωσις τῶν ἐφελκίδων πίπτει ἓξ ἢ ἑπτὰ ἡμέρας ταχύτερον.

Εἴς τινας περιπτώσεις, ἡ πάθησις εἶναι τόσῳ ἠπία ὥστε ἡ ἐξάνθησις αὐτῆς συνίσταται εἰς μικρὸν ἀριθμὸν φλυκταινῶν διεσπαρμένων ἐπὶ τοῦ προσώπου καὶ ἐπὶ τῶν μελῶν· ὅτε δὲν ὑπάρχει σχεδὸν πυρετὸς καὶ τὰ παιδία δύνανται νὰ διέλθωσιν αὐτὴν χωρὶς νὰ κατακλιθῶσιν. Εἰς ἄλλας περιπτώσεις ἡ πυρετικὴ κίνησις εἶναι ζωηροτάτη εἰς τὴν ἀρχήν, ἀλλὰ βραχείας διαρκείας· παύει δὲ εὐθὺς ἅμα λήξει ἡ ἐξάνθησις. Παιδία τινὰ ἐντούτοις προσβάλλονται ὑπὸ σπασμῶν, ἂν καὶ ὅλα τὰ ἄλλα συμπτώματα μένωσιν ἐλαφρότατα. Παραδεχόμεθα ὅτι αἱ εὐλογίαι αὗται λίαν ἐλαφραὶ εἶναι ἐπίσης κολλητικαὶ ὡς καὶ ἐκεῖναι τῶν ὁποίων ἡ ἔκτασις εἶναι πολὺ μείζων, καὶ ὅτι καὶ αὗται δύνανται νὰ δώσωσι γέννησιν εἰς βαρείας περιπτώσεις.

Ἀνωμαλίαι. — Ὑπάρχει μέγας ἀριθμὸς ποικιλιῶν ἀκανονίστου εὐλογίας· αἱ μέν εἰσι σχετικαὶ πρὸς τὴν ἐξάνθησιν, αἱ δὲ πρὸς τὰ γενικὰ συμπτώματα. Εἰς τὰ ἐκτικὰ ἢ ἐξησθενημένα παιδία ἡ ἐξάνθησις συχνάκις κακῶς ἐμφανίζεται· αἱ φλύκταιναί εἰσιν ἧττον κεχρωματισμέναι, ἀτροφηκυῖαι τρόπῳ τινί, ἡ δὲ ἀνάπτυξις αὐτῶν γίνεται ἀτελῶς.

Καλεῖται εὐλογία ἄνευ εὐλογίας (variolae sine variolis) κατηγορία τις τῶν εἰδικῶν περιπτώσεων καθ' ἃς παρατηροῦμεν ὅλα τὰ γενικὰ φαινόμενα τῆς εὐλογίας χωρὶς νὰ παρουσιασθῇ ὡς ἐξάνθησις· περιστατικὰ τοιούτου εἴδους παρετηρήθησαν πρὸ πάντων μετὰ τὸν ἐνοφθαλμισμόν (1). Εἰς τὴν κρυσταλλίνην εὐλογίαν αἱ κύστιγγες περικλείουσιν

(1) Σ. Μ. Ὁ ἐξ Αἰγίου ἀξιότιμος ἰατρὸς κ. Ι. Ρόζος ἀνέφερε τέσσαρας περιπτώσεις εὐλογίας ἄνευ ἐξανθήματος. Προσεβλήθη ὁ πατὴρ 50 περίπου ἐτῶν, ὅστις ἀπέθανε τὴν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὑγρὸν σχεδὸν διαφανὲς χροιᾶς ἐλαφρῶς γαλακτοειδοῦς· ἡ ἀκροχορδονώδης ἢ κερατώδης μορφὴ εἶναι ἐκείνη ἡς αἱ φλύκταιναι δὲν διαρρήγνυνται, ἀλλὰ ξηραίνονται ἀφ' οὗ συσταλῶσιν· ἡ πεμφυγοειδὴς μορφὴ εἶναι ἡ ἐκδηλουμένη διὰ τῆς ἐμφανίσεως πλατειῶν φυσαλίδων μετὰ λεπτῶν περιβλημάτων. Εἰς ἄλλας περιπτώσεις παρατηροῦμεν τὰς διαφόρους ἀνωμαλίας αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὰς κακοήθεις παθήσεις. Ἡ μαύρη ἢ αἱμορραγικὴ εὐλογία χαρακτηρίζεται διὰ τῆς πορφυροειδοῦς χροιᾶς ἥτις ἐκτείνεται ἐνίοτε ἐφ' ὅλου τοῦ δέρματος, διὰ τῶν ρινικῶν, νεφρικῶν ἢ ἐντερικῶν αἱμορραγιῶν, διὰ φυσαλίδων πλήρων αἵματος. Εἰς τὴν μορφὴν ταύτην τὸ ἐξερχόμενον ὑγρὸν ἐκ τῆς κύστεως περιέχει πάντοτε αἱμοχρωστικὴν ὕλην· ἐπίσης δὲ ἀνακαλύπτομεν ἐν αὐτῷ τὴν οὐρο-ερυθρίνην καὶ ἔστιν ὅτε τὴν τοῦ ἰνδικοῦ. Εἰς ἄλλας περιστάσεις, αἱ κύστιγγες λαμβάνουσι χροιὰν βαθεῖαν ἐρυθρὰν καὶ περικυκλοῦνται ὑπὸ ζώνης χροιᾶς ἐκχυμωτικῆς, πολλὰς ἡμέρας μόνον μετὰ τὴν ἐμφάνισιν αὐτῶν. Αἱ ἐξανθήσεις αὗται εἰσὶ βαρύταται καὶ θεραπεύονται ἐξαιρετικώτατα· ὁ ἄρρωστος ἀποθνήσκει ἐν μαρασμῷ ἢ ἐν τῷ μέσῳ ἀταξικοαδυναμικῶν συμπτωμάτων. Ὁ κίνδυνος εἶναι τόσῳ μείζων ὅσῳ πρωϊμότεραι εἶναι αἱ αἱμορραγικαὶ ἐκδηλώσεις, καὶ ὅσῳ ἡ γενικὴ κατάστασις καθίσταται βαρυτέρα ἀφ' ὅσον ἦτο ἐν τῇ ἀρχῇ. Ἐξανθήσεις τινὲς συνοδεύονται εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς φάσεως ὑπὸ πόνων ἐντόνων εἰς τὴν ὀσφὺν ἢ εἰς τὸ ἐπιγάστριον, ὑπὸ ὑπερβολικῆς δυσπνοίας καὶ διαχύτων ἱδρώτων, συνεχοῦς ταραχῆς ἢ παραληρήματος. Κατὰ τοὺς Roger, Rilliet καὶ Barthez τὰ ἐκλαμπτικὰ συμπτώματα εἰσὶ σπανιώτατα εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς εὐλογίας. Ὁ Montefusco εἶναι ὅλως ἄλλης γνώμης, καὶ ἀναφέρει τέσσαρας περιπτώσεις σπασμῶν τοὺς ὁποίους παρετήρησεν εἰς πολὺ νεαροὺς ἀρρώστους, εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς φάσεως τοῦ εὐλογιώδους ἐξανθήματος. Δύω ἐκ τῶν παίδων τούτων δὲν εἶχον

δην ἡμέραν, μετ' αὐτὸν προσεβλήθη ἓν τέκνον του 6 ἐτῶν καὶ δύο ἕτερα 16 καὶ 22 ἐτῶν ἀλληλοδιαδόχως χωρὶς νὰ παρουσιάσωσι καὶ ταῦτα τὸ χαρακτηριστικὸν ἐξάνθημα ἐκτὸς τοῦ ῥὰς καὶ ἐρυθρότητος μόνον διακεκριμένης εἰς τὸν φάρυγγα, τὰ ὁποῖα ἀπέθανον ὅλα· Μετὰ τὸν θάνατον δ' αὐτῶν προσεβλήθησαν στενοὶ συγγενεῖς τούτων οἵτινες ἐπεριποιοῦντο τὴν παθοῦσαν οἰκογένειαν, καὶ ἐπὶ τούτων ἐνεφανίσθη τὸ χαρακτηριστικὸν ἐξάνθημα τῆς νόσου, ἥτις διεδόθη καὶ εἰς τοὺς κατοίκους τοῦ λοιποῦ χωρίου Βαλιμήτικα πλησίον τοῦ Αἰγίου κειμένου.

(Ὅρα πρακτικὰ τοῦ συνεδρίου τῶν Ἑλλήνων ἰατρῶν τῆς ἐν Ἀθήναις Ἰατρικῆς Ἑταιρίας, ἐπὶ τῇ ἑορτῇ τῆς πεντηκονταετηρίδος αὐτῆς 1887 σελ. 311).

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἡλικίαν εἰ μὴ ἡμερῶν τινων καὶ δὲν ἦσαν ἐμβολιασμένα· ἀμφότερα δὲ ἀπέθανον. Παρατηροῦμεν ἐνίοτε τὸν μικρὸν ἄρρωστον νὰ σβέννυται πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ ἐξανθήματος, ἢ μᾶλλον αἱ κύστιγγες ἐμφανίζονται βραδέως. Αἱ φλύκταιναι αἵτινες σχηματίζονται ρικνοῦνται τάχιστα· τὸ παιδίον καταλαμβάνεται ὑπὸ διακαοῦς πυρετοῦ, ἐπιμόνου παραληρήματος· τὸ δέρμα αὐτοῦ καθίσταται ὠχρὸν καὶ ἐλαιῶδες, καὶ ἡ ὁλεθρία λύσις λαμβάνει χώραν μεταξὺ τῆς ἕκτης καὶ τῆς ἐννάτης ἡμέρας, σχεδὸν εἰς τὸ ὅλον τῶν περιπτώσεων.

Ἐπιπλοκαί. — Ἡ κόρυζα καὶ ἡ ἁπλῆ κυνάγχη ἐπιβαρύνουσιν ἐνίοτε τὴν εὐλογίαν· βρογχίτιδες, πλευρίτιδες, πνευμονίαι πρὸ πάντων ἐκδηλοῦνται συχνάκις κατὰ τὴν δευτέραν καὶ τρίτην περίοδον· ἡ μηνιγγῖτις ἢ ἡ ἐγκεφαλῖτις τοὐναντίον εἰσὶν ἐξαιρετικώτεραι. Ἐν τούτοις δὲν εἶναι πολὺ σπάνιον νὰ παρατηρήσωμεν νευρικὰς διαταράξεις συνισταμένας ἐκ πόνων ἰσχυρῶν τῆς κεφαλῆς καὶ τῆς ὀσφύος, ἐκ σπασμῶν καὶ συνεχοῦς παραληρήματος. Ἡ ποικιλία αὕτη μετ' ἀταξικῆς φυσιογνωμίας φονεύει ἐν γένει τὸν ἄνθρωπον ἐν διαστήματι πέντε ἢ ἓξ ἡμερῶν. Ὅταν ἡ ἐξάνθησις ἐπιπλέκηται μετ' ἀδυναμίας, παρατηροῦμεν εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας σημαντικὴν κατάπτωσιν. Οἱ βλεννόγονοι μένουσιν ἄχροες, αἱ φλύκταιναι εἰσὶ μικρῶν διαστάσεων καὶ περικυκλοῦνται δι' ὠχροτάτης ἅλω· ἐν ὀλίγαις ἡμέραις βλέπομεν αὐτὰς μελανιζούσας ἢ γαγγραινουμένας· αἱμορραγίαι δὲ παθητικαὶ λαμβάνουσι χώραν διὰ διαφόρων ὁδῶν. Αἱ ὀφθαλμίαι εἰσὶ συχνότατοι, μ' ὅλα ταῦτα αἱ ἀρχόμεναι εἰς τὴν πρώτην περίοδον τῆς νόσου συνήθως δὲν ἔχουσι βαρύτητα· Αἱ ὀφθαλμικαὶ ὅμως ὀλεγμοναὶ αἵτινες γεννῶνται εἰς τὴν τελευταίαν φάσιν τῆς εὐλογίας, ὅταν αἱ φλύκταιναι ἐξηράνθησαν ἤδη εἰσὶ βαρύταται· βλέπομεν τότε ἐνίοτε ὅτι ὁ κερατοειδὴς ἐξελκοῦται καὶ μαλακύνεται καὶ ὁ ὀφθαλμὸς ἐντελῶς κενοῦται· εἰς ἄλλας περιπτώσεις ἡ ἶρις ἀποφράσσει τὸ ἄνοιγμα, ἢ μᾶλλον ὁ κερατοειδὴς καθίσταται γαλακτόχρους. Ἐξ ἴσου σημειοῦνται ὠτίτιδες, ἀποστήματα τοῦ ὠτός, ὧν ἡ ἀνάπτυξις συμπίπτει μετὰ τῆς περιόδου τῆς ἀποξηράνσεως. Κατὰ τὸ στάδιον τῆς ἐμπυήσεως ἡ εὐλογία δύναται νὰ ἐπιπλακῇ μετὰ πυαιμικῶν φαινομένων· παρατηροῦμεν ῥίγη ἔντονα τὰ ὁποῖα προηγοῦνται διαλειπόντων παροξυσμῶν. Συλλογαὶ πυώδεις σχηματίζονται εἰς τὰ σπλάγχνα ἢ εἰς τὰς ἀρθρώσεις, καὶ ὁ ἄρρωστος ἀποθνήσκει δεκαπέντε ἢ εἴκοσιν ἡμέρας μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς νόσου. Εἰς ἄλλας περιστάσεις, τὸ παιδίον καταλαμβάνεται ὑπὸ ἐνδοκαρδίτιδος, ἢ περικαρ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δίτιδος, λιπώδους ἀλλοιώσεως τῶν καρδιακῶν ἰνῶν, λαρυγγίτιδος, παραλύσεων διαφόρου φύσεως, δοθιήνων, ὑποδερμικῶν ἀποστημάτων, ἐρυσιπελάτων. Ὁ Bruyelle ἐσπούδασε παραλλήλως εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς Charité τῆς Lille ἐπιδημίαν εὐλογίας καὶ ἐπιδημίαν ἀνεμοευλογίας (varricelle). Ἡ σύγχρονος αὕτη ὕπαρξις τῶν δύο ἐξανθήσεων εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ἐπίσης ἐσημειώθη ὑπὸ τῶν Cintrac καὶ Baader ἐκ Bäle. Τέλος εἶδον ὅτι ἡ ἐξάνθησις τῆς εὐλογίας δύναται νὰ ἐπιπλακῇ μετὰ τῆς ἱλαρᾶς ἢ τῆς ὀστρακιᾶς. Ὅταν ὑπάρχῃ ἕνωσις τῆς εὐλογίας μετὰ τῆς ὀστρακιᾶς, ἡ πρώτη εἶναι πάντοτε ἐλαφρὰ καὶ ἐὰν ὑπάρχωσιν ἐπίφοβα συμπτώματα, ὀφείλονται ταῦτα εἰς τὴν ὀστρακιάν. Ὅταν δὲ ὑπάρχωσι συγχρόνως ἱλαρὰ καὶ εὐλογία, ἡ ἐπιρροὴ τὴν ὁποίαν αἱ δύο αὗται νόσοι κέκτηνται πρὸς ἀλλήλας εἶναι λίαν ἀόριστος· ἐν γένει αἱ κύστιγγες βραδέως ὡριμάζουσιν. Ὁ Blachə καὶ Guersant παρετήρησαν τὴν γέννησιν ἀχωρωδῶν ἐφελκίδων ἢ ρυσαλίδας ρυπάσματος ἐπὶ τῶν φλυκταινῶν τῆς εὐλογίας. Εἰς ἀριθμόν τινα ἀρρώστων εἶδον τὴν εὐλογίαν νὰ θέσῃ τέρμα εἰς διαφόρους προϋπαρχούσας νόσους οἷαι ὁ διαλείπων πυρετός, ἡ χορεία, ἡ πνευμονία. Ἐπίσις λέγουσιν ὅτι συμβαίνει καὶ διὰ τὰς χοιράδας. ἀλλὰ πολλαὶ παρατηρήσεις τείνουσι νὰ παραδεχθῶσι τὸ ἐναντίον ὅτι αἱ χοιραδικαὶ παθήσεις καὶ ἡ πνευμονικὴ φθίσις τροποποιοῦνται ἐπὶ τὰ χείρω διὰ τῆς ἐμφανίσεως τῆς εὐλογίας ἥτις ἐπιταχύνει τὴν πορείαν αὐτῶν.

Διάγνωσις—Πρὸ τῆς εἰσβολῆς τῶν ἐξανθηματικῶν φαινομένων δύναται νὰ ἦναι δύσκολος ἡ διάγνωσις τῆς εὐλογίας· ἐὰν ἡ πυρετικὴ κίνησις ἦναι ἔντονος, ἐὰν παρατηρῶμεν παραλήρημα ἢ σπασμωδικὰ φαινόμενα, ἐμέτους, ἢ κεφαλαλγίαν δυνάμεθα νὰ πιστεύσωμεν εἰς τὴν ὕπαρξιν μηνιγγίτιδος. Ἐν τούτοις, ὅταν ἐν καιρῷ ἐπιδημίας τὰ παιδία καταληφθῶσιν ὑπὸ πόνων ὀσφυακῶν ἢ ἐπιγαστρικῶν, ὅταν ἐμῶσι καὶ παρουσιάζωσι συγχρόνως πυρετὸν ἢ δυσκοιλιότητα, ὀφείλομεν νὰ διανοώμεθα εἰς ἐπικειμένην εὐλογίαν, πρὸ πάντων ἐὰν δὲν ἦναι διὰ δαμαλίδος ἐμβολιασμένα. Εἰς τὰς περιπτώσεις καθ' ἃς ὁ δαμαλισμὸς ἐνηργήθη μετ' ἐπιτυχίας, πρέπει νὰ πιστεύσωμεν εἰς τὸ εὐλογιοειδές, τοὐτέστιν εἰς ἐξάνθησιν φλυκταινῶν μικρῶν, μὴ ὠμφαλωτῶν, αἵτινες πυίσκονται ἀτελῶς, ξηραίνονται ταχέως καὶ δὲν δίδουσι χώραν εἰς οὐδένα δευτεροπαθῆ πυρετόν. Εἰς τὰ πολὺ μικρὰ παιδία ἀκριβὴς ἐκτίμησις εἶναι συχνάκις δύσκολος, διότι εἰσὶν ἀνίκανα νὰ ἐκφράσωσι τὴν ὕπαρξιν τῆς ραγχιαλγίας. Ἡ ἔλλειψις καταρροϊκῶν φαινομένων

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κατὰ τὴν προδρομικὴν φάσιν ἐπιτρέπει νὰ διαγράψωμεν τὴν ἰλαράν, ἐὰν διστάζωμεν μεταξὺ πολλῶν πιθανοτήτων. Δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν ὁμοίως, ὅσῳ ἀφορᾷ τὴν ὀστρακιάν, ἐκ τῆς ἀπουσίας τῆς μεγάλης αὐξήσεως τῆς θερμοκρασίας καὶ τῆς ἐξαιρετικῆς ταχύτητος τοῦ σφυγμοῦ. Ἡ εὐλογία συνοδεύεται ὑπὸ φαρυγγίτιδος ὡς ἡ ὀστρακιώδης πάθησις, ἀλλ' ἡ κυνάγχη ἥτις ἀνήκει αὐτῇ εἶναι ἧττον ἐρυθηματώδης ἢ ἡ ἐκ τῆς ὀστρακιᾶς ἐξαρτωμένη· πρὸς δὲ ἐὰν πρόκηται περὶ ἐκδηλώσεων λαρυγγωδῶν εὐλογιώδους ἀρχῆς, ἀνακαλύπτομεν σχεδὸν πάντοτε κηλίδας ἢ φλυκταίνας ἐπὶ τῆς ὑπερῴας ἢ ἐπὶ τῶν κιονίσκων αὐτῆς. Εὐλογιοειδεῖς τινες μορφαὶ ὁμοιάζουσι πρὸς τὴν ἀκμὴν ἢ πρὸς τὸ ἔκθυμα. Ὁ ἰατρὸς θὰ ἀποφύγῃ τὰς πλάνας τοῦ διαγνωστικοῦ ἐν παρομοίᾳ περιστάσει, κρίνων κατὰ τὴν φύσιν τῶν προδρόμων καὶ τὴν ὕπαρξιν πυρετικῆς τινος κινήσεως.

Πρόγνωσις. — Ἡ βαρύτης τῆς εὐλογίας ἐξαρτᾶται πολὺ ἐκ τῆς ἡλικίας τῶν πασχόντων : ἡ ἴασις ὀφείλει νὰ φαίνηται τόσῳ μᾶλλον ἀπίθανος, ὅσῳ τὸ παιδίον εἶναι νεώτερον. Ἔλαττον τοῦ ἑνὸς ἔτους ἡ νόσος εἶναι σχεδὸν σταθερῶς θανατηφόρος, ἀπὸ τοῦ δευτέρου δὲ ἔτους, τοὐναντίον, παρατηροῦμεν συχνάκις λῆξιν εὐνοϊκήν. Ὅσῳ ἡ ἐξάνθησις εἶναι πυκνοτέρα, τόσῳ αἱ ἐκδηλώσεις αὐτῆς εἶναι ἀκανόνιστοι, τόσῳ ἡ θέσις τῶν ἀρρώστων εἶναι κινδυνωδεστέρα. Εἰς τὸ ἔμβρυον ἡ εὐλογία ἐπιφέρει συχνάκις τὸν θάνατον ἢ τὴν πρόωρον ἔξωσιν αὐτοῦ. Τὸ θηλάζον παιδίον εἶναι ἐπίσης πολὺ ἐκτεθειμένον εἰς τὸν θάνατον, ἕνεκα τῶν μεγάλων ἐπιπλοκῶν τὰς ὁποίας δύναταί τις νὰ ροβῆται. Εἰς τὸ ζήτημα τῆς προγνώσεως, ὀφείλομεν νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψει τὸν δαμαλισμόν, διότι ἡ θνησιμότης εἶναι τρεῖς φορὰς ἐλάσσων εἰς τὰ ἐμβολιασμένα ἀπὸ τῶν μὴ ἐμβολιασμένων, καὶ τὸ μέσον εἶναι ἔτι κάλλιον εἰς τὰ παιδία τὰ ὁποῖα ὑπέστησαν πολλοὺς ἐμβολιασμοὺς ἢ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ὑπέστησαν αὐτὸν ἅπαξ μόνον. Ἐπίσης λαμβάνωμεν ὑπ' ὄψει τὴν ὕπαρξιν συμπτωμάτων τινῶν πάντοτε λίαν ἀνησυχητικῶν· οἷά εἰσιν ἡ ἔντασις τῶν προδρόμων, ἡ ταχύτης μεθ' ἧς ἡ ἐξάνθησις παράγεται, ἡ ἐπιμονὴ τῆς πυρετικῆς καταστάσεως καὶ τοῦ παραληρήματος, ὅταν τὸ ἐξάνθημα ἐπεραιώθη. Εἰς τὴν πεπυκνωμένην εὐλογίαν, ὀφείλομεν νὰ θεωρήσωμεν ὡς κακὸν οἰωνὸν τὴν ἐξάλειψιν τῶν φλυκταινῶν καὶ τὴν ἔλλειψιν τῆς ἐξοιδήσεως τοῦ προσώπου. Δυσάρεστον σημασίαν ἐξ ἴσου ἔχουσιν αἱ αἱμορραγίαι, αἱ πυήσεις τῶν ὀρρωδῶν κοιλοτήτων καὶ τῶν ἀρθρώσεων, αἱ φλυκταινώδεις ἀναπτύξεις

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπὶ τοῦ λαρυγγικοῦ ἢ τοῦ ὀφθαλμικοῦ βλεννογόνου εἰς τὰ πέριξ τοῦ κερατοειδοῦς. Τινές τῶν ἐπιπλοκῶν τούτων ἔχουσι, τῷ ὄντι, ἐπήρειαν ἀποφασιστικὴν ἐπὶ τῶν γενικῶν συμπτωμάτων καὶ ἐπὶ τῆς λύσεως τῆς παθολογικῆς καταστάσεως· αἱ ἄλλαι δύνανται νὰ δώσωσι χώραν εἰς ἀνιάτους ἀσθενείας.

Αἰτιολογία. — Ἡ εὐλογία προσβάλλει ἀμφότερα τὰ γένη ἐξ ἴσου, ὡς καὶ ἁπάσας τὰς ἀνθρωπίνους φυλὰς καὶ δύναται νὰ ἀναπτυχθῇ εἰς ὅλας τὰς περιόδους τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ἐπειδὴ δὲν φείδεται οὔτε τῶν θηλαζόντων, οὔτε τῶν ἐμβρύων κατὰ τὴν ἐντὸς τῆς μήτρας ζωήν. Εἰς τὸ παιδίον τὸ ὁποῖον ἐγεννήθη ὑπὸ μητρὸς εὐλογιώσης, καὶ μάλιστα ἐνίοτε εἰς ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐγεννήθη ὑπὸ μητρὸς καλῶς ἐχούσης, παρατηροῦμεν εἴς τινας περιπτώσεις, φλυκταίνας εὐθὺς ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς γεννήσεως· ἀλλὰ συνήθως παρουσιάζονται ἓξ ἢ ὀκτὼ ἡμέρας βραδύτερον. Ἡ νόσος εἶναι ἧττον συχνὴ κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς ζωῆς, καθίσταται κοινὴ ἀπὸ τῆς ἡλικίας τοῦ πέμπτου ἢ ἕκτου ἔτους. Προέρχεται ἐκ τῆς μολύνσεως τοῦ ὀργανισμοῦ ὑπὸ ἰοῦ ὡρισμένου ἢ πτητικοῦ ὅστις μεταδίδεται ἀπὸ ἀτόμου εἰς ἄτομον δι' ἐμμέσου ἢ ἀμέσου μεταδόσεως, διὰ τῆς ἀμέσου συναφείας, ἢ διὰ διαμέσου τοῦ ἀέρος, κόνεων, θρυμμάτων ἐφελκίδων, ἐνδυμάτων, σπαργάνων. Τινὰ ἀνθίστανται εἰς τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἰοῦ τούτου· ὀφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν τὴν ὕπαρξιν ἐπιδεκτικότητος εἰς τὴν κολλητικότητα τῆς νόσου ἥτις στηρίζεται ἐπὶ τῶν ἀτομικῶν προδιαθέσεων, καὶ τὴν ὁποίαν ἐξουδετεροῖ ὁ δαμαλισμὸς καὶ καταστρέφει μᾶλλον ἢ ἧττον ἐντελῶς. Ἐλλείπουσιν ὡρισμέναι γνώσεις περὶ τῆς ἐποχῆς κατὰ τὴν ὁποίαν ἀναπτύσσεται τὸ ἀρχικὸν μόλυσμα τῆς εὐλογίας· εἶναι πιθανὸν ὅτι ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν στιγμὴν καθ' ἣν τὸ πῦον ἄρχεται νὰ σχηματίζηται ἐπὶ τῶν κυστίγγων, καὶ ὅτι ἡ μετάδοσις δύναται νὰ συντελεσθῇ πρὸ πάντων κατὰ τὴν περίοδον τῆς πυήσεως καὶ τῆς ἀπολεπίσεως. Παρετηρήθη ὅτι αἱ εὐλογιώδεις ἐσχάραι διετήρουν τὴν ἐνεργητικότητα αὐτῶν ἐπὶ ὁλόκληρα ἔτη ὅταν ἐπροφυλάσσοντο ἀπὸ τῆς ἐπαφῆς μετὰ τοῦ ἀέρος. Ἐφρόνουν ὅτι ἡ σφαῖρα τῆς ἐνεργείας τῶν σπόρων δὲν ὑπερέβαινεν ἀκτῖνα δέκα ἕως εἴκοσι μέτρων, ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη εἶναι πιθανῶς πεπλανημένη. Ἡ εὐλογία εἶναι ἐνορθαλμίσιμος καὶ τὸ ἐκκρινόμενον προσφάτως ἐκ τῶν φλυκταινῶν πῦον, ἔπειτα ἐναποτιθέμενον ὑπὸ τὴν ἐπιδερμίδα τῇ βοηθείᾳ φλεβοτόμου, ἐγένετο ἐπὶ μακρὸν χρόνον μέσον ἀναπαραγωγῆς τῆς νόσου ὑπὸ τὴν ἐλαφροτέραν μορφήν. Ὁ πολλα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πλασιασμὸς δύναται νὰ γείνῃ, διὰ τῆς κατοικίας, τῶν ἐνδυμάτων, τῆς ἀτμοσφαίρας, ὡς καὶ διὰ τοῦ ἐνοφθαλμισμοῦ. Οὐδεμία νόσος παρουσιάζει, καθαρώτερον τῆς ἀπασχολούσης ἡμᾶς, τοὺς χαρακτῆρας μολυσματικῆς τινος καταστάσεως καὶ μικροβιωτικῆς ἀρχῆς, καὶ ἐν τούτοις τὸ πᾶν εἶναι εἰσέτι ἀβέβαιον σχετικῶς πρὸς τὴν φύσιν καὶ τὴν μορφολογίαν τοῦ παρασιτικοῦ πράκτορος, ὅστις παράγει αὐτήν. Ὁ Guttmann ἐκαλλιέργησε τὸ περιεχόμενον φλυκταινίδος τινὸς εὐλογίας ἐπὶ τοῦ ἀγὰρ-ἀγὰρ (agar-agar), τῆς πηκτῆς καὶ τοῦ ὀρροῦ, καὶ ἀπήλαυσεν ἀποικίας χρυσοειδῶν καὶ λευκῶν σταφυλοκόκκων· πειράματα τοῦ Voigt καὶ τοῦ Wolf κατέληξαν εἰς τὴν ἀνακάλυψιν στοιχείων τῆς αὐτῆς φύσεως. Ὑποθέτουσιν ὅτι οἱ μικροοργανισμοὶ οὗτοι ἀνήκουσιν εἰδικῶς εἰς τὴν εὐλογίαν, χωρὶς νὰ δυνηθῶτι νὰ βεβαιώσωσιν ὅτι εἶναι οἱ πράκτορες τῆς διαδόσεως αὐτῆς, καὶ τὸ ζήτημα ἔμεινε λίαν ἀναποράσιστον, διότι οὐδὲν ἀποδεικνύει ὅτι τὰ μικρόβια ταῦτα δὲν εἶναι ἁπλῶς τὰ τῆς ἐμπυήσεως. Οἱ Weigert, Golio, Cornil καὶ Babès εὗρον εἰς τὰς κύστιγγας τῆς εὐλογίας στρογγύλους μικροκόκκους, κατέχοντας τὰ ἠλλοιωμένα κύτταρα καὶ τὰ διάμεσα αὐτῶν, ἐνοικοῦντας εἰς τὰς μικρὰς ἄλω τοῦ βλεννώδους Μαλπιγείου σώματος, καὶ τοὺς ὁποίους ὁ Klebs ὠνόμασε μικροκόκκους τετραγενεῖς, διότι εὗρε πάντοτε τὰ παράσιτα ταῦτα συνηθροισμένα ἀνὰ τέσσαρα. Κατὰ τὸν Bareggi, τὰ στοιχεῖα ταῦτα, πολυαριθμότατα εἰς τὰς φλυκταίνας τριῶν ἕως ἑπτὰ ἡμερῶν, διαρκοῦσιν ἐπὶ μακρὸν χρόνον εἰς τὰς ἀποξηραμένας ἐφελκίδας, καὶ εἰσὶν οἱ παθογόνοι πράκτορες τῆς εὐλογίας, διότι ἠδυνήθη νὰ ἐμβολιάσῃ τὴν πέμπτην γενεὰν τῆς καλλιεργείας αὐτῶν εἰς δύο ἀρρώστους προσβεβλημένους, ὁ εἷς ὑπὸ ἐντερικῆς παθήσεως, ὁ ἕτερος ὑπὸ ἡπατικῆς· ἀμφότεροι δὲ κατελήφθησαν ὑπὸ τῆς νόσου.

Παθολογικὴ ἀνατομία. — Εἰς τὰ παιδία τὰ ὁποῖα ἀποθνήσκουσιν ἕνεκα εὐλογίας, ἀνακαλύπτομεν τὰ ἴχνη τῆς φλογώσεως ἐπὶ τοῦ ἐντερικοῦ βλεννοϋμένος καὶ ἔστιν ὅτε ἐξοιδήσιν πλακῶν τινων τοῦ Peyer. Ἐν γένει παρατηροῦμεν τὴν ἐνδοκαρδίτιδα ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν τριγλωχίνων καὶ μηνοειδῶν βαλβίδων, ὧν τὰ χείλη εἰσὶν ἐρυθρὰ καὶ πεπαχυμένα, ἢ κεκαλυμμένα ὑπὸ βλαστήσεως καὶ συγχρόνως μεμαλακυσμένα. Αἱ κοιλίαι περιέχουσι λευκωματώδεις συμπήξεις, εἰς τοὺς πνεύμονας βλέπομεν πυρῆνας λοβιώδους πνευμονίας ἢ ἔμβολα ἀποπληκτικά. Ὁ βλεννογόνος τῶν ρινικῶν κοιλοτήτων εἶναι συχνάκις ἐξωδηκός, ὑπεραιμικός, μεμαλακυσμένος ἢ ἐξηλκωμένος. Παρὰ ταῖς δια-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φόροις ταύταις βλάβαις ταρατηροῦμεν, ἐπὶ διαρόρου ἐκτάσεως τοῦ δέρματος ἢ τῶν βλεννοϋμένων φλυκταίνας μᾶλλον ἢ ἧττον πολυπληθεῖς, ὧν ἡ κεντρικὴ συμπίεσις ὀφείλεται κατὰ τὸν Cornil, εἰς ἁπλῆν τινὰ ἐκδορὰν τοῦ βλεννώδους σώματος. Κατὰ τὸν Rayer, δύναται νὰ ἐξηγηθῇ διὰ τοῦ σχηματισμοῦ μικροῦ δίσκου ἰνίας κοιλωμένου ἐν εἴδει κυπελλίου Ὑπέθεσαν ἐπίσης ὅτι ἡ ὀμφάλωσις παράγεται ὑπὸ νηματίου ὅπερ συνδέεται διὰ τῆς μιᾶς τῶν ἄκρων αὐτῆς μετὰ τῆς ἐπιφανείας τοῦ δέρματος καὶ διὰ τοῦ ἑτέρου μετὰ τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐπιδερμικοῦ στρώματος.

Θεραπεία. — Ὅταν ἡ εὐλογία ἦναι διακεκριμένη, εἶναι ἐπιτεταμμένον νὰ περιοριζώμεθα εἰς τὴν ἀναγραφὴν ὀξυπότων ἢ καταπραϋντικῶν, τῶν ἁπλῶν ἢ ἐρυθραινόντων ποδολούτρων, τῶν μαλακτικῶν πλύσεων. Εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐξανθήσεως εἶναι ἐνίοτε ὠφέλιμον νὰ ἐπιθέτωμεν καταπλάσματα ἐξ ἀλεύρου λινοσπερμάτων, μόνου ἢ μεμιγμένου μετὰ σιναπισμοῦ ἐπὶ τῶν κατωτέρων ἄκρων. Κατὰ τὴν ἐξανθηματικὴν περίοδον, διατηροῦμεν τὸ παιδίον ὑπὸ αὐστηροτάτην δίαιταν· ἀλλ' ἅμα ἡ ἀποξήρανσις ἄρξηται, πρέπει νὰ χορηγῶμεν αὐτῷ ἀφθόνως, καὶ τάχιστα ἐπιτρέπομεν στερεάς τινας τροφάς. Εἴς τινας περιπτώσεις, εἶναι καλὸν νὰ λαμβάνωσι χλιαρὰ λουτρά, ἢ νὰ ἐνεργῶμεν ἐντριβὰς διὰ γλυκερίνης ἢ διὰ λίπους ἵνα διευκολύνωμεν τὴν ἀπόπτωσιν τῶν ἐφελκίδων. Εἰς τὴν πεπυκνωμένην εὐλογίαν ἐπρότεινον κατ' ἀρχὴν τὴν ἀφαίμαξιν ἐκ τοῦ βραχίονος, τὸν καλομέλανα εἰς καθαρτικὴν δόσιν, τὰς ὑδραργυρούχους σκευασίας μέχρι σιελορροίας. Ἀπαγορεύομεν τὰ διαλυτικὰ καὶ τὴν ἐντελῆ σχεδὸν ἐγκράτειαν κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐξανθήσεως. Θέτομεν τὸ ἄρρωστον εἰς εὐρὺ καὶ εὐάερον δωμάτιον, οὗτινος ἡ θερμοκρασία ποικίλλει ἀπὸ 15^0—17^0. Καλύπτομεν αὐτὸ μετρίως καὶ ἀνανεοῦμεν συχνάκις τὰ σπάργανα ἢ τὰς σινδόνας αὐτοῦ. Ἐὰν ὑπάρχῃ μεγάλη ταραχή, ἐὰν τὸ πρόσωπον ἦναι λίαν τεταμένον καὶ πολὺ οἰδαλέον, ἐὰν ἡ θερμοκρασία ἦναι πολὺ ὑψωμένη, ἀπολαμβάνομεν ἐνίοτε καλὰ ἀποτελέσματα ἐκ τῶν λουτρῶν ἢ τῶν χλιαρῶν πλύσεων, τῆς ἐπιθέσεως βδελλῶν τινων ὄπισθεν τοῦ λαιμοῦ, ἢ καὶ αὐτῆς τῆς φλεβοτομίας. Τὰ ναρκωτικὰ δὲν πρέπει νὰ μεταχειριζώμεθα εἰ μὴ μετὰ μεγάλης προσοχῆς εἰς τὰ μικρὰ παιδία. Ἐὰν ἡ ἐξάνθησις ἦναι βραδεῖα ἢ δύσκολος, προκαλοῦμεν ἐνίοτε τὴν ἐμφάνισιν αὐτῆς, εἴτε τῇ βοηθείᾳ ἐμετικοῦ τινος, ἢ διὰ ποτοῦ τῇ προσθήκῃ ὀξικῆς ἀμμωνίας, εἴτε χορηγοῦντες ἀτμόλουτρον. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροια

ἀποξηράνσεως, εἶναι ἐν γένει ὠφέλιμον νὰ βυθίζωμεν τοὺς ἀρρώστους πολλάκις κατ' ἐπανάληψιν εἰς τὸ χλιαρὸν ὕδωρ. Τὸ ξυλὸλ (xylol) συνιστώμενον ὑπὸ τοῦ Burckardt καὶ τοῦ Zuelzer εἰς δόσιν 50 ἑκατοστῶν τοῦ γραμμαρίου μέχρις ἑνὸς γραμμαρίου, τὸ σπειραϊκὸν νάτριον φημισθὲν ὑπὸ Prideau εἰς δόσιν 1—2 γραμμαρίων, τὸ φανικὸν ὀξὺ ὅπερ ἐπιφέρει τὴν κατάπτωσιν τοῦ πυρετοῦ καὶ θέτει τέρμα εἰς τὴν ἐμπύησιν δὲν μοὶ φαίνονται ὅτι ἔχουσιν ἐνέργειαν ἀρκετὰ ἀποδεδειγμένην ὥστε νὰ δυνηθῶμεν νὰ γενικεύσωμεν τὴν χρῆσιν αὐτῶν. Τὸ τελευταῖον τῶν φαρμάκων τούτων δὲν εἶναι ἀβλαβές, ἐὰν δὲν γίνηται χρῆσις αὐτοῦ μετὰ φρονήσεως. Ἡ ὑδροχλωρικὴ κοκαΐνη ἐχορηγήθη ἐσωτερικῶς ὑπὸ τοῦ Luton καὶ Ory (ἐκ Reims) εἰς περιπτώσεις εὐλογιοειδοῦς ὑπὸ μορφὴν διαλύσεως 5 : 100. Δυνάμεθα νὰ μεταχειρισθῶμεν τὴν σκευασίαν ταύτην διὰ τὰ παιδία εἰς δόσιν 10 – 40 σταγόνων κατὰ περιόδους ἐντὸς εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν.

Εἶναι οὐσιῶδες εἰς τὰ παιδία ἔτι μᾶλλον ἢ εἰς τοὺς ἐνήλικας νὰ πλύνωμεν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὁτὲ μὲν δι' ἀφεψήματος ἀλθαίας ἢ θρυδακίου, ὁτὲ δὲ δι' ὑγρῶν στυπτικῶν ἢ ἀντισηπτικῶν. Εἰς ἄλλας περιστάσεις μεταχειριζόμεθα πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν τὴν ἀμυλοῦχον γλυκερίνην· ἐὰν σχηματίζωνται φλύκταιναι ἐπὶ τῶν ἐλευθέρων χειλέων τῶν βλεφάρων, εἶναι ὠφέλιμον νὰ ἐπιθίγωμεν ἐλαφρῶς αὐτὰς διὰ κονδυλίου λίαν αἰχμηροῦ νιτρικοῦ ἀργύρου. Ἐὰν ἡ ἐξάνθησις γίνηται ἐπὶ τῶν ἐπιπεφυκότων τῶν ὀφθαλμῶν ἢ ἐπὶ τοῦ κερατοειδοῦς, καταφεύγομεν εἰς τὰς διαλύσεις τῆς ἀτροπίνης τὴν ὁποίαν ῥίπτομεν κατὰ στογόνας μεταξὺ τῶν βλεφάρων καὶ συμπιέζομεν ἐλαφρῶς τῇ βοηθείᾳ συνεκτικῶν ἐπιδέσμων τὸν βολβὸν τοῦ ὀφθαλμοῦ ἐπὶ τοῦ ὁποίου κρατοῦμεν ἐπιμόνως ὀθόνια ἐμβεβρεγμένα ἐν θερμῷ ὕδατι· ἐλευθεροῦμεν τοὺς μυκτῆρας διὰ γλοιωδῶν ἐνέσεων· μεταχειριζόμεθα γαργαρισμοὺς μαλακτικοὺς ἢ στυπτικοὺς καὶ ἐνίοτε μικρὰ τεμάχια πάγου ἵνα κατευνάσωμεν τὸν ἐρεθισμὸν τοῦ φάρυγγος. Καλύπτομεν ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ δέρματος τὰ ὁποῖα εἰσὶ προσβεβλημένα διὰ κόνεως ἀμύλου. Ὅταν ἡ εὐλογία συνοδεύηται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὑπὸ ἀταξικῶν συμπτωμάτων καταπολεμοῦμεν τὰς ἐκδηλώσεις ταύτας τῇ βοηθείᾳ τῶν ἀντισπασμωδικῶν, τοῦ μόσχου, τοῦ ὀξειδίου τοῦ ψευδαργύρου, τοῦ ὑοσκιάμου ἢ τῆς καμφορᾶς, τοῦ μηδικοῦ σιλφίου, τῆς νάρδου, τὰ ὁποῖα δυνάμεθα νὰ χορηγήσωμεν διὰ τοῦ στόματος ἢ διὰ κλυσμάτων. Μετὰ τῶν μέσων τούτων δυνάμεθα νὰ ἐνώσωμεν τὴν χρῆσιν τῶν χλιαρῶν πλύσεων ἢ τῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ψυχρῶν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. Ἀγωνιζόμεθα κατὰ τῆς ἀδυναμικῆς καταστάσεως τῇ βοηθείᾳ τῆς κίνας, τῆς θειικῆς κινίνης, τοῦ οἴνου, τοῦ οἰνοπνεύματος· κατὰ τῶν αἱμορραγικῶν φαινομένων διὰ τῶν ὀξυπότων, τοῦ ἐκχυλίσματος τῆς ρατανίας, τοῦ ὑπερχλωρούχου σιδήρου, τῆς ἐργοτίνης. Ἡ δὲ μέθοδος τῶν ψυχρῶν λουτρῶν, ἢ τοῦ περιβλήματος διὰ σινδόνων ἐμβεβρεγμένων, δύναται νὰ ἐπιφέρῃ καλὰ ἀποτελέσματα εἴς τινας περιπτώσεις κακοήθους εὐλογίας, μετὰ ὑψώσεως τῆς θερμοκρασίας καὶ καταπτώσεως τῶν δυνάμεων, ἀλλ' ἡ ἐνέργεια αὐτῆς δὲν εἶναι ἀποδεδειγμένη, ὡς παραδέχονται αὐτὴν ἰατροί τινες.

Ὁ Muller ὅστις εἷς τι καλὸν ἔργον, δίδει ἐξαιρέτους συμβουλὰς περὶ τῆς θεραπευτικῆς τῆς εὐλογίας, ἐπιμένει ἰδιαζόντως ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν μέσων. Πρέπει, λέγει, νὰ θεραπεύσωμεν τὰς βαρείας περιπτώσεις κατὰ τὴν πρώτην φάσιν τῆς νόσου διὰ τῶν ἀναψυκτικῶν, ἰδιαζόντως διὰ τῶν ψυχρῶν ἐπιθέσεων ἢ τῶν ψυχρῶν περιβλημάτων· κατὰ τὴν ἐξάνθησιν δίδομεν τὴν προτίμησιν εἰς τὰ θερμὰ λουτρά, ἢ εἰς τὰς πλύσεις δι' ὕδατος θερμοῦ ἐνεργουμένας πολλάκις τῆς ἡμέρας, εἰς τὰς ἐπανειλημμένας πλύσεις τῶν ὀφθαλμῶν, ἢ τὰς ἐπιχρίσεις δι' ἀλοιφῆς γλυκερινούχου ἐπὶ τῶν φλυκταινῶν, μεταχειριζόμενοι διὰ τὴν κεφαλὴν ἐλαφρὰν διάλυσιν φαινικοῦ ὀξέος. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς πυήσεως καλύπτομεν ὅλας τὰς χώρας αἵτινες προσεβλήθησαν ἰσχυρῶς ὑπὸ τῆς ἐξανθήσεως, δι' ἐπιθέσεων ἐμβεβρεγμένων εἰς διάλυσιν στυπτηρίας ἢ βορικοῦ ὀξέος. Κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀποξηράνσεως χορηγοῦμεν λουτρὸν ἀμυλοῦχον ἀνὰ πᾶσαν δευτέραν ἢ τρίτην ἡμέραν. Ἐπίσης δυνάμεθα νὰ συμβουλεύσωμεν, κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Vinay, τὰ λουτρὰ μετὰ τοῦ θειούχου ποτασσίου εἰς δόσιν 50 – 100 γραμμαρίων εἰς παιδικόν τινα λουτῆρα, ἢ μετὰ σάπωνος διὰ ποτασσικῆς βάσεως, εἰς ἀναλογίαν 10 γραμμαρίων διὰ πεντήκοντα λίτρας ὕδατος.

Πρὸ χρόνου μακροῦ ἐφρόνουν ὅτι ἦτο ὠφέλιμον νὰ σχάζωμεν τὰς κύστιγγας εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναπτύξεως αὐτῶν. Ὁ Bretonneau ἐσυμβούλευε νὰ διατρυπῶμεν τὴν κορυφὴν αὐτῶν διὰ βελόνης ἐμβεβρεγμένης εἰς διάλυσιν νιτρικοῦ ἀργύρου. Ὁ Serres ἐκαυτηρίαζεν διὰ κονδυλίου νιτρικοῦ ἀργύρου χωρὶς νὰ σχάσῃ αὐτάς, καὶ κεχωρισμένως, ἢ κάλλιον μετεχειρίζετο καυστικὴν διάλυσιν δι' ἧς ἐπέχριεν ἐν συνόλῳ, ὅταν ἡ ἐξάνθησις ἦτο πεπυκνωμένη. Ἄλλοι κατέφευγον ἵνα καταστρέψωσι τὰς φλυκταίνας εἰς τὰς ἐπιθέσεις τῆς ὑδραργυρικῆς ἀλοιφῆς, εἰς τὸ ἔμπλαστρον τοῦ Vigo ἢ τὸ διάχυλον. Αἱ μέθοδοι αὐ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ται ἐπέφερον συχνάκις εὐτυχεῖς τροποποιήσεις, ἀλλ' ἐπιτυγχάνουσι πρὸ πάντων εἰς τὰς διακεκριμένας εὐλογίας. Ἡ σχάσις ἢ ἡ ἄμεσος καυτηρίασις τῶν φλυκταινῶν εἰσὶ τότε ὠφελιμώτεραι ἢ αἱ ἐπιθέσεις τῶν ἀλοιφῶν καὶ τῶν ἐμπλάστρων, καὶ συχνάκις εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐπιτύχωμεν εἰς τοὺς μικροὺς ἀρρώστους ἀρκετὴν ἀκινησίαν ὅπως δυνηθῶμεν νὰ ἐκτελέσωμεν τὰς ἐγχειρήσεις ταύτας ὑπὸ καλὰς συνθήκας.

Ἐπρότεινον παλαιότερα πολλὰ μέσα πρὸς πρόληψιν τῆς ἀναπτύξεως τῆς εὐλογίας. Τὸ μόνον εἰς τὸ ὁποῖον ἀναγνωρίζεται ἀξία τις εἶναι ἡ μέθοδος τοῦ Eichorn ἥτις συνιστᾷ νὰ ποιῶμεν ἐπὶ τοῦ ἀρρώστου ἀριθμόν τινα ἐντομῶν, διὰ τῶν ὁποίων εἰσάγομεν δαμάλειον ὕλην ὅσον τὸ δυνατὸν ἀρθονωτέραν, εὐθὺς ἅμα ἀναγνωρίσωμεν τὰ πρόδρομα τῆς εὐλογίας. Ὁ ἐνοφθαλμισμός, τὸν ὁποῖον ἐνήργουν ἄλλοτε ὡς προφυλακτικὸν μέτρον, καὶ ὡς μέσον δι' οὗ ἐπεδίωκον νὰ ἐμφυτεύσωσι διὰ πολλῶν νύξεων γινομένων ἐπὶ τῶν βραχιόνων τὴν εὐλογιώδη πάθησιν ἀδύνατον καὶ περιστοιχιζομένην ὑπὸ εὐνοϊκῶν ἰδιαζουσῶν περιστάσεων, σήμερον ἐντελῶς ἐγκατελείφθη. Πραγματικῶς ὅμως, ὁ δαμαλισμὸς ἀποτελεῖ τὴν μόνην δραστηριωτέραν προφυλακτικὴν θεραπείαν· εἶναι μάλιστα ὠφέλιμος κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἐπωάσεως, ἀλλὰ δὲν παραδέχονται, ὅτι ἔχει μόνον τὴν ἐπίδρασιν ἐὰν ἐνωφθαλμίσθη ἥττον τῶν πέντε ἡμερῶν πρὸ τῆς ἐκδηλώσεως τῶν πρώτων συμπτωμάτων (1). Ἐνόμιζον ὅτι ὁ δαμάλειος ἰὸς, ἀντιτασσόμενος εἰς τὴν εὐλογίαν, κωνόει τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ· ἀλλ' ὁ χρόνος δὲν ἐδικαίωσε τὴν γνώμην ταύτην ὑποστηριχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Carnot

(1) Σ. Μ. Κατὰ τὸ ἔτος 1882, ὅτε μεγάλη καὶ ἀρκετὰ βαρεῖα ἐπιδημία εὐλογίας ἐνέσκηψεν ἐν Ἀθήναις, εἶδον ὁ ἴδιος εἰς δύο ἄξια λόγου περιστατικά, τὴν προφυλακτικὴν δύναμιν τοῦ δαμαλισμοῦ. Ἐμβολίαστα διὰ δαμαλίδος δύο παιδία εἰς δύο οἰκογενείας, τὸ μὲν ἄρρεν 2 ἐτῶν, τὸ δὲ θῆλυ 18 μηνῶν, ὅτε ἀνεπτύχθη κανονικὴ φλύκταινα ἐπὶ τῶν βραχιόνων ἀμφοτέρων καὶ διέτρεχον τὴν 8ην τὸ ἓν καὶ τὸ ἕτερον τὴν 11ην ἡμέραν· προσεβλήθη τοῦ μὲν ἑνὸς ἡ μήτηρ, τοῦ δὲ ἑτέρου ἡ προμήτωρ ὑπὸ εὐλογίας καὶ μάλιστα εἰς τὴν μίαν τὸ ἐξάνθημα ἦτο πολὺ πεπυκνωμένον καὶ ὁ πυρετὸς ἐντονος 40,8 μετὰ συμπτωμάτων ἀνησυχητικῶν κατὰ τὸ στάδιον τῆς ἐξανθήσεως. Ἀμφότεραι δι' ἔλλειψιν προσωπικοῦ ἐκράτουν πικρὰ τὴν κλίνην καὶ ἐν τοῖς κάλποις αὐτῶν ἀμφότερα τὰ παιδία ταῦτα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς καὶ καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς ἀποξηράνσεως καὶ ἀποπτώσεως τῶν ἐφελκίδων, ἐν τούτοις τὰ παιδία ἔμειναν ἐντελῶς ἀπρόσβλητα ὑπὸ τῆς νόσου, μ' ὅλους τοὺς φόβους τοὺς ὁποίους εἶχον τοὐλάχιστον διὰ τὸ πρὸ 8 μόνον ἡμερῶν δαμαλισθέν. Ἐκτοτε οὐδεμία πλέον μοὶ ἔμεινεν ἀμφιβολία ὅτι καὶ ἀπὸ τῆς 8ης ἡμέρας ὁ δαμαλισμὸς ἔχει ἀναμφισβήτητον προφυλακτικὴν δύναμιν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐνώπιον τῆς Ἰατρικῆς Ἀκαδημίας πρὸ εἰκοσιπέντε ἐτῶν. Δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀπομακρύνωμεν τὰ εὐλογιῶντα παιδία ἀπὸ τῶν ἄλλων προσώπων καὶ ἰδιαζόντως τῶν παιδίων τῆς οἰκογενείας, ἔστω καὶ ἐὰν ταῦτα ὦσιν ἐμβολιασμένα, καὶ ὅτι εἰς τὰ νοσοκομεῖα πρέπει νὰ ἐνεργῶμεν ὡς πρὸς τοῦτο, τὴν ἀπομόνωσιν εἰς τὰς εὐρυτέρας ἀναλογίας, καὶ νὰ ἐξασκῶμεν αὐστηρὰν ἐπιτήρησιν ἐφ' ὅλων τῶν λαμβανομένων μέτρων ὑπὸ τοιαύτην ἔποψιν. Ἀπεδείχθη ὅτι τὰ εἰδικὰ νοσοκομεῖα διὰ τοὺς εὐλογιῶντας εἶναι προτιμότερα τῶν παραπηγμάτων ἰδιαζόντως ᾠκοδομημένων διὰ τὴν κατηγορίαν ταύτην τῶν ἀρρώστων εἰς μέγα τι νοσοκομεῖον. Ἡ ἀπολύμανσις τῶν ἐνδυμάτων, τῶν κλινικῶν καλυμμάτων, τῶν κατοικουμένων τόπων ὑπὸ τῶν προσβεβλημμένων ἐκ τῆς νόσου ἔχει τόσην σπουδαιότητα ὅσην ἡ ἀπομόνωσις, καὶ ὀφείλει νὰ ἐκτελῆται μεθ' ὅλης τῆς δυνατῆς ῥοντίδος. Διὰ τὰ ἀντικείμενα τῆς ἐνδυμασίας καὶ τῆς κλίνης, ἡ χρῆσις τῶν ἀτμοπλυντηρίων ὑπὸ πίεσιν προσφέρει σπουδαίας ἐνεργείας προφυλακτικότητος· διὰ τὴν ἀπολύμανσιν τῶν δωματίων ἢ τῶν κατοικουμένων αἰθουσῶν ὑπὸ τῶν εὐλογιώντων μετεχειρίσθησαν ὁτὲ μὲν τοὺς θειώδεις ἢ νιτρώδεις ὑποκαπνισμούς, ὁτὲ δὲ τοὺς ἀτμοὺς τοῦ χλωρίου, ἄλλοτε τοὺς ψεκασμοὺς διὰ διαλύσεως διττοχλωροῦχου ὑδραργύρου 1:1000, μετὰ τοὺς ὁποίους εἶνε ῥόνιμον νὰ ποιῶμεν δεύτερον ψεκασμὸν διὰ διαλύσεως 1:100. Δυνάμεθα νὰ ἀναγράψωμεν ἐπίσης τὴν ἐντριβὴν τῶν τοίχων διὰ τῆς ψυχῆς τοῦ ἄρτου τὴν ὁποίαν ῥίπτομεν κατόπιν εἰς τὸ πῦρ.

V. — Ανεμοευλογια (Varicelle).

Περιγραφή. — Μεταχειριζόμεθα τὴν ὀνομασίαν ταύτην ὡς καὶ τὴν τῆς Vérolette, variolette, chicken-pox, swine-pox, petite vérol volante, ἵνα σημάνωμεν ἐξανθηματικήν τινα νόσον, συνοδευομένην ὑπὸ πυρετοῦ, δυναμένην νὰ μεταδοθῇ διὰ κολλητικότητος καὶ διερχομένην κατὰ τὴν ἀλληλοδιάδοχον ἀνάπτυξιν αὐτῆς διὰ πολλῶν περιόδων καλῶς διακεκριμένων ὡς ἡ εὐλογία, ἡ ὀστρακιὰ ἢ ἡ ἵλαρά. Παραδεχόμεθα διὰ τὴν πάθησιν ταύτην ῥάσιν ἐπωάσεως, ἥτις εἶναι κατὰ μέσον ὅρον δύο ἑβδομάδων, καὶ ποικίλλει ἀπὸ ὀκτὼ μέχρι δεκαεννέα ἡμερῶν, καὶ δὲν ἀπομακρύνεται ἐπαισθητῶς τῶν ὀκτὼ ἡμερῶν κατὰ τὰ πειράματα τὰ ὁποῖα ἐγένοντο ἐπιτυχῶς ὑπὸ τοῦ Steiner, ἵνα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀποδείξῃ ὅτι δὲν εἶναι ἐνοφθαλμίσιμος· ὁ Hartill νομίζει ὅτι ποικίλλει ἀπὸ ἑνδεκα ἕως δεκατέσσαρας ἡμέρας. Ἡ περίοδος τῆς εἰσβολῆς διαρκεῖ ὀλίγον, διότι δὲν ὑπερβαίνει τὸ χρονικὸν διάστημα ὡρῶν τινων εἴς τινας περιπτώσεις· εἰς ἄλλας δὲ παρατείνεται μέχρι τοῦ τέλους τῆς δευτέρας ἡμέρας, ἀλλὰ δὲν ὑπερβαίνει τὰς τεσσαράκοντα ὀκτὼ ὥρας· χαρακτηρίζεται δὲ αὕτη διὰ ῥιγιάσεων, κεφαλαλγίας, κοπώσεως, μετρίας ταχύτητος τοῦ σφυγμοῦ ὅστις σπανίως ὑπερβαίνει τοὺς 120 ἢ 140 εἰς τὰ μικρὰ παιδία, καὶ ὑψώσεως τῆς θερμοκρασίας ἥτις ποικίλλει ἀπὸ 38^0—39^0 καὶ κατ' ἐξαίρεσιν φθάνει τὸν 40^0 καὶ ἐν μικρῷ χρονικῷ διαστήματι. Ἡ ἐξάνθησις ἥτις ἐπέρχεται ἐνίοτε ἕνεκα τοῦ ὀστρακοειδοῦς ῥάς, τοῦ ὁποίου ἡ ἐμφάνισις ἢ ἡ ἐξαφάνισις διαδέχονται διάμεσον ὀλίγων ὡρῶν, ἀποτελεῖται πρῶτον ὑπὸ τῆς ἑνώσεως μικρῶν στρογγύλων κηλίδων, βαθυερύθρων καὶ ἐλαφρῶς φλυκταινωδῶν, αἵτινες παρουσιάζονται κατὰ πρῶτον, ὁτὲ μὲν ἐπὶ τῆς κοιλίας ἢ ἐπὶ τῶν μελῶν, ὁτὲ δὲ μάλιστα ἐπὶ τοῦ προσώπου ἢ τοῦ τριχωτοῦ δέρματος τῆς κεφαλῆς. Ἡ ἐξάνθησις αὕτη εἶναι γενικευμένη ἢ περιγεγραμμένη, πεπυκνωμένη ἢ διακεκριμένη· ἄλλοτε διασπείρεται σχεδὸν ἐξ ἴσου ἐφ' ὅλου τοῦ σώματος, ἄλλοτε δὲ συγκεντροῦται ἐπί τινων χωρῶν μᾶλλον ἰδιαζόντως ὑποκειμένων, ἢ αἱ ἄλλαι εἰς συνήθεις πιέσεις, κείμεναι ἐγγὺς ἑστίας τινὸς πυώδους, ἢ ἤδη τροποποιημέναι ὑπὸ πεπαλαιωμένων περιγεγραμμένων δερμικῶν παθήσεων. Τὸ ἐξάνθημα ἐκτείνεται συχνάκις εἰς τὴν στοματικὴν κοιλότητα. Ὁ Cadet de Gasicourt, ὁ Comby καὶ ἄλλοι παρατηρηταὶ παρετήρησαν, εἰς πολλοὺς ἀρρώστους, τὴν ὕπαρξιν διαφανῶν φλυκταινιδίων ἐπὶ τῆς ὑπερῴας, τῶν χειλέων ἢ τῶν οὐλῶν. Εἶδον ἐσχάτως εἰς μικρὰν τινα κόρην προσβληθεῖσαν ὑπὸ πεπυκνωμένης ἀνεμοευλογίας, ἐξάνθησίν τινα τοιαύτης φύσεως νὰ ἀναπτυχθῇ ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ γαργαρεῶνος, καὶ ἐπὶ τῶν προσθίων κιονίδων τῆς ὑπερῴας. Ἐνίοτε τὸ ἐξάνθημα τοῦτο τοῦ στόματος λαμβάνει ἀρκετὴν σπουδαιότητα δίδον χώραν εἰς ἐξελκώσεις, εἰς σιελόῤῥοιαν ηὐξημένην καὶ εἰς ἐμπόδιον κατὰ τὴν μάσησιν. Εἶδον τὴν κυστιδώδη ἐξάνθησιν γεννηθεῖσαν ἐπὶ τῆς πόσθης, ἐπὶ τοῦ βλεννογόνου τοῦ αἰδοίου καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἐπιπεφυκότος· εἴς τινα παρατήρησιν δημοσιευθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Besnier κυστίδια ἀνεμοευλογίας ὑπῆρξαν τὸ σημεῖον τῆς ἀφετηρίας κερατίτιδος τινος, ἀπόῤῥοια τῆς ὁποίας ἦτο ἡ μερικὴ γαλάκτωσις τοῦ κερατοειδοῦς.

Εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ δέρματος, ἡ ἀνάπτυξις τῆς ἐξανθηματικῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

προόδου εἶναι ταχίστη· ἐν διαστήματι ὀλίγων ὡρῶν, ἡ κορυφὴ τῶν κηλίδων καθίσταται διαφανὴς καὶ τὴν ἐπιοῦσαν εἰσὶν ἐσχηματισμέναι αἱ φλύκταιναι καθολοκληρίαν. Αἱ ἐξανθήσεις αὗται ἐπιμήκους σχήματος, ὁτὲ μὲν ὀξυκόρυφοι, ὁτὲ δὲ σφαιροειδεῖς, ἔχουσι διάμετρον ἥτις δὲν ὑπερβαίνει τὰ 4 ἢ 5 χιλιοστόμετρα κατὰ μῆκος, καὶ 2 ἢ 3 κατὰ πλάτος· συχνάκις εἰσὶ μικρότεραι· αἱ περιφέρειαι αὐτῶν εἰσὶ καθαραὶ ἢ ἐνίοτε ἐλαφρῶς ὀδοντωταὶ ἢ περιεσφιγμέναι κατὰ τὸ μέσον αὐτῶν μέρος· ζώνη δέ τις ροδοειδὴς συνήθως περιβάλλει αὐτάς. Ἐπίσης σημειοῦσιν αὐτὴν ὑπὸ τὸ ὄνομα φυσαλίδες· ἀλλ' αἱ διαστάσεις αὐτῶν εἰσὶ πολὺ μέτριαι ὥστε ἡ ὀνομασία αὕτη δὲν προσαρμόζει ταύταις, καὶ μοὶ φαίνεται ὅτι ὁ ὁρισμὸς τῶν φλυκταινῶν συμφωνεῖ κάλλιον μετὰ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν. Τὸ περιεχόμενον αὐτῶν εἶναι κατ' ἀρχὰς κίτρινον ἢ ἐλαφρῶς γαλακτόχρουν· εἰς τὸ διάστημα εἰκοσιτεσσάρων ὡρῶν, ξηραίνονται καὶ πτυχοῦνται, ἢ καθίστανται γαλακτόχροοι, διότι τὸ περιεχόμενον αὐτῶν παύει τοῦ νὰ ἦναι διαφανὲς καὶ μεταβάλλεται εἰς ὑγρὸν ὀρροπυῶδες. Τὴν τρίτην ἡμέραν πάραυτα ξηραίνονται ἢ καλύπτονται ὑπὸ μαυροειδοῦς ἐφελκίδος ἥτις καλύπτει τὸ ἀνώτατον αὐτῶν σημεῖον· ὅτε φαίνονται ἐνίοτε ὁμφαλοειδεῖς· λέγουσιν ὅτι ἡ ὁμφάλωσις ποτὲ δὲν εἶναι φαινομενικὴ καὶ ὅτι διερχόμενοι τὸν δάκτυλον ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῶν αἰσθανόμεθα εἰς τὸ κεντρικὸν μέρος προεξοχὴν καὶ οὐχὶ κοιλότητα. Δὲν εἶμαι πολὺ ἐπιβεβαιωτικὸς ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ὡς εἶναι παθολόγοι τινές, καὶ προβαίνω ἔτι μακρύτερα θεωρῶν ὡς ἀδύνατον τὴν ὕπαρξιν συμπιέσεως κεντρικῆς. Τὴν τετάρτην ἡμέραν ἡ ἀποξήρανσις εἶναι ἐντελὴς διὰ τὰς φλυκταίνας, αἵτινες ἤρξαντο νὰ ρυτιδῶνται μετὰ εἰκοσιτετράωρον ὕπαρξιν· αἱ συμπήξεις αἵτινες καλύπτουσι τὰς ἄλλας ἀποπίπτουσι δύο ἕως τέσσαρας ἡμέρας βραδύτερον, ἀλλ' οἱ ὄνυχες τῶν παιδίων σχίζουσιν αὐτὰς συχνάκις πρὶν ξηρανθῶσιν. Εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν παρατηροῦμεν, ἐπί τινα καιρόν, κηλίδας ἐρυθροειδεῖς αἵτινες ἐξαφανίζονται ταχέως καὶ συνήθως ἐντελῶς. Ἐν τούτοις βλέπομεν ἐνίοτε τὰς κύστιγγας τῆς ἀνεμοευλογίας καὶ ἰδιαζόντως τὰς τοῦ προσώπου ὅτι ἀφίνουσι οὐλὰς αἵτινες δὲν ἐξαλείφονται καὶ ρυτιδοῦνται ὡς αἱ τῆς εὐλογίας. Εἴς τινας περιπτώσεις, ἡ πυρετικὴ κίνησις τῆς εἰσβολῆς ἐπιμένει μέχρι τῆς ἀποξηράνσεως· εἰς ἄλλας δέ, πίπτει ἅμα ἡ ἐξάνθησις ἐμφανισθῇ. Κατὰ τὸν Rille ἀριθμός τις ἀνεμοευλογιῶν ἐλαφρῶν εἰσὶν ἀπύρετοι· εἰς ἄλλας δὲ περιστάσεις παρατηροῦμεν ὕψωσιν τῆς θερμοκρασίας μεθ' ἣς ἡ συχνότης τοῦ σφυγμοῦ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροι

κοὶ τῆς ἀναπνοῆς εἰσιν εἰς σχέσιν καὶ αὐξάνουσιν ἢ ἐλαττοῦνται πολ-
λάκις κατ' ἐπανάληψιν. Αἱ ταλαντεύσεις αὗται συναπαντῶσιν ἐν γένε
μετὰ τῶν ἐξανθηματικῶν ὑποτροπῶν, διότι συχνάκις, τῷ ὄντι, τὸ ἐξάν-
θημα γίνεται κατὰ πολλοὺς καιρούς (1).

Εἴς τινα παιδία πράγματι, δευτέρα ἐξάνθησις λαμβάνει χώραν δύ
ἡμέρας μετὰ τὴν πρώτην, ὁ πυρετὸς ἀναπτύσσεται ἐκ νέου πρὸ τῆ
ἐμφανίσεως τῶν νέων κηλίδων, ἔπειτα καταπίπτει ταχέως. Βλέπομε
εἰς τινας περιπτώσεις ἀλληλοδιαδόχους ἐξανθήσεις γινομένας τέσσαρα
ἢ πέντε φορὰς κατὰ διάμεσα μᾶλλον ἢ ἧττον κανονικά, καὶ δυνάμεθ
νὰ παρατηρήσωμεν τότε ἐπὶ τοῦ δέρματος ἀπάσας τὰς φάσεις τῆ
ἀναπτύξεως τῶν φλυκταινῶν. Ὁ Cadet de Gassicourt διηγεῖται ὅτ
μία τῶν ἐξανθήσεων τούτων γεννᾶται δεκαοκτὼ ἡμέρας μετὰ τὴν ἔναρ
ξιν τῆς παθήσεως. Ὁ Thomas παρετήρησε διάμεσον ἑνὸς μηνὸς με
ταξὺ δύο ἐξανθήσεων ἀνεμοευλογικῶν. Μ' ὅλα ταῦτα ἡ ἀνεμοευλογί
εἶναι συνήθως νόσος βραχεῖα· ἡ ἀνάπτυξις αὐτῆς περαιοῦται συχνάκ
εἰς δέκα, ἢ μάλιστα εἰς πέντε ἡμέρας. Ὑπάρχει εἴς τινα παιδία ἀ
νορεξία, κακουχία, ἀϋπνία, κεφαλαλγία, ἀλλὰ τὰ φαινόμενα ταῦτ
εἰσι σχεδὸν πάντοτε ἐλαφρά, διαρκοῦσιν ὀλίγον, καὶ δὲν εἶνε πολ
σπάνιον νὰ λείπωσιν ἐντελῶς. Περιέγραψαν ποικιλίας φλυκταινώδεις
κυστιγγώδεις, φυσαλιδώδεις, κηλιδώδεις· ἀλλ' αἱ διακρίσεις αὗται δὲ
ἔχουσι λόγον ὑπάρξεως, διότι αἱ διάφοροι αὗται ὀνομασίαι ἐφαρμόζον
ται εἰς διαφόρους φάσεις τῆς ἐξανθήσεως, αὗται δὲ παρουσιάζοντα
κατὰ τὴν πορείαν τῆς ἀναπτύξεως αὐτῶν, μετὰ φυσιογνωμίας ἥτι
τροποποιεῖται ἡμέραν παρ' ἡμέραν. Κατὰ τὸν Thomas ὁ ἀριθμὸς τῶ
κυστίγγων εἶναι λίαν ποικίλος· εἴς τινας ἀρρώστους φθάνει εἰς 10
12 μόνον εἰς ἄλλους εἰς 20 ἢ 50 καὶ εἰς ἄλλους εἰς πολλὰς ἑκατο
στύας· ἐπί τινων παιδίων ἠρίθμησαν μέχρις 800. Εἴς τινας περιπτώ
σεις τοὐναντίον, ἡ ἐξάνθησις φαίνεται ἐλλείπουσα. Ἀναφέρουσιν ἀνε
μοευλογίαν ἐφήμερον, ἀλλὰ θεωρῶ ὡς ἀνωφελὲς νὰ περιγράψω αὐτήν
ἐπειδὴ ἡ ποικιλία αὕτη περιλαμβάνει τὰς περιπτώσεις καθ' ἃς ἡ νο
σηρὰ κατάστασις δὲν μεθερμηνεύεται εἰ μὴ διὰ πυρετοῦ ἐλαφροῦ ἐπερ
χομένου ἐν τῷ μέσῳ ἐπιδημίας ἀνεμοευλογίας καὶ τοῦ ὁποίου ἴσως κα

(1) Σ. Μ. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, καθ' ὅσον ἐγὼ τοὐλάχιστον εἶδον, ἡ ἀνεμοευλογ
ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἀπύρετος, ἢ ὁ πυρετὸς σπανιώτατα ὑπερβαίνει τὸν 39° καὶ δὲν διαρκ
πλέον τῶν 48 ὡρῶν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κῶς ἐξήγησαν τὴν σημασίαν. Ἐναντίον γνώμης τινὸς γενικῶς παραδεδεγμένης, οἱ Trousseau καὶ Canstatt θεωροῦσι τὰς ὑποτροπὰς ὡς ἀρκετὰ συχνάς. Ὁ Gehrhardt εἶδε τὴν ἀνεμοευλογίαν νὰ ἐμφανισθῇ τρεῖς φορὰς εἰς τὸ αὐτὸ παιδίον, καὶ ὁ Heim ἐδημοσίευσεν ἓν ὅμοιον περιστατικόν.

Ἐπιπλοκαί. — Ἐπίστευον ἐν τούτοις ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὅτι ἡ ἀνεμοευλογία εἶναι νόσος ἀμεταβλήτως ἠπία· ὑπάρχουσι ὅμως ἐξαιρέσεις τοῦ κανόνος, ἀλλ' αὐταὶ εὐτυχῶς εἰσιν ὀλιγάριθμοι. Εἷς τινα κόρην τριῶν ἐτῶν καὶ ἡμίσεος, ὁ Tham παρετήρησεν εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἐξανθήσεως, δυσπνοϊκὰ φαινόμενα λίαν ἀνησυχιτικὰ καὶ βραδύτερον σπασμούς οἵτινες διεδέχθησαν ἔντονα ῥίγη, ἐν τούτοις ἡ πάσχουσα ἰάθη. Ἓν παιδίον τριῶν ἐτῶν, θεραπευόμενον ὑπὸ τοῦ Hunter, κατελήφθη ὑπὸ ἐκλαμπτικῶν συμπτωμάτων κατὰ τὴν περίοδον τῆς εἰσβολῆς· ὀφείλομεν εἰς τὸν Kassowitz καὶ εἰς τὸν Dumas τὴν σχέσιν περιπτώσεων τοῦ αὐτοῦ εἴδους. Παραδείγματα πλευρίτιδος, πλευροπνευμονίας, ὑδραρθρώσεως τοῦ γόνατος, πολυαρθρίτιδος, ἐπελθόντα κατὰ τὴν πορείαν τῆς ἀνεμοευλογίας ἐδημοσιεύθησαν ὑπό τινων παθολόγων. Ἡ συχνοτέρα τῶν ἐπιπλοκῶν εἶναι ἡ λευκωματουρικὴ νεφρῖτις· κατὰ τὸν Rilie, τὸ οὖρον εἶναι λευκωματοῦχον εἰς τὸ πέμπτον τῶν περιπτώσεων τῆς ἀνεμοευλογίας· περιέχει δὲ ἐπίσης ἰνδικίνην (indican) ἢ ἄλατα ὀξικὰ (acétone). Ὁ Rasch ἀναφέρει ἓν παράδειγμα λευκωματουρικῆς νεφρίτιδος, συνοδευομένης ὑπὸ οἰδήματος τοῦ προσώπου καὶ τοῦ ἑνὸς τῶν κατωτέρων ἄκρων εἷς τι ἄρρεν παιδίον δύο ἐτῶν ὅπερ ἰάθη. Ἓν παιδίον πέντε μηνῶν μὴ ἐμβολιασμένον παρατηρηθὲν ὑπὸ τοῦ Wichmann εἰς Κοπεναγήν, ἀπέθανε τὴν ἑβδόμην ἡμέραν ὑπὸ ἀνεμοευλογίας διὰ καταπτώσεως τῶν δυνάμεων, ἀλλ' ἄνευ οἰδήματος καὶ χωρὶς νὰ παρουσιάσῃ νευρικὰς ἢ ἐντερικὰς διαταράξεις. Κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς, τὸ οὖρον ἦτο λευκωματοῦχον ἀλλὰ δὲν περιεῖχεν αἷμα. Ὁ ἰατρὸς οὗτος εἶδεν ὑπὸ παρομοίας συνθήκας, νὰ ἐπέλθῃ ἡ αὐτὴ νεφρικὴ ἐπιπλοκὴ εἰς ἕτερόν τι πάσχον ὅπερ δὲν ἀπέθανεν. Ὀφείλομεν ἐξ ἴσου εἰς τὸν Henoch καὶ εἰς ἄλλους τινὰς ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ παθολόγους, τὴν σχέσιν περιπτώσεών τινων νεφρίτιδος ἐπακολούθων τοῦ ἀνεμοευλογιώδους ἐξανθήματος, καὶ ἐκ τῶν ὁποίων πολλαὶ ὑπῆρξαν θανατηφόροι. Ὀφείλω νὰ μνημονεύσω τέλος τὴν γάγγραιναν ὑπὸ τῆς ὁποίας προσεβλήθησαν ἄρρωστοί τινες εἰς διαφόρους μοίρας τοῦ δέρματος ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐσχηματίσθησαν πο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροια

λυάριθμοι φλύκταιναι. Ὁ Hutchinson παρετήρησε τὸν σφάκελον τοῦτον εἰς παιδία ρωμαλέα καὶ ζῶντα πρότερον ὑπὸ καλὰς ὑγιεινὰς συνθήκας· ἀλλ' ἐν γένει ἀπαντῶμεν αὐτὸν εἰς ἄτομα φυματιώδη ἢ ἐξησθενημένα προηγουμένως εἴτε ὑπὸ συνήθους κακῆς τροφῆς, εἴτε ὑπὸ χρονίας τινὸς νόσου.

Διάγνωσις — Διαγιγνώσκομεν συνήθως τὴν ἀνεμοευλογίαν ἄνευ δυσκολίας. Τὰ πρόδρομα αὐτῆς διαφέρουσι σημαντικῶς διὰ τῆς μικρᾶς αὐτῶν διαρκείας καὶ τῆς ἠπιότητος ἀπὸ τῶν τῆς ἰλαρᾶς καὶ τῆς ὀστρακιᾶς ἢ τῆς εὐλογίας. Ἡ ἐξάνθησις αὐτῆς δὲν ὁμοιάζει τῇ τοῦ κεγχρίας οὔτινος ἡ στοιχειώδης ἀλλοίωσις ἀναπαρίσταται διὰ φλυκταινιδίων σμικροτάτων μὲν κατ' ὄγκον, ἀλλὰ πολυαριθμοτάτων, καὶ ἀθρόων, μὴ διακεκριμένων τῶν μὲν ἀπὸ τῶν δέ, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀκολουθουμένων ὑπὸ ἀφθόνου ἐφιδρώσεως. Αἱ ἀνεμοευλογιοειδεῖς ἐξανθήσεις διαφέρουσι τῶν φλυκταινῶν τῆς εὐλογίας διὰ τῶν μικρῶν αὐτῶν διαστάσεων, τῆς φύσεως τοῦ περιεχομένου αὐτῶν καὶ τῆς μικρᾶς παχύτητος τῶν ἐφελκίδων, τῆς ταχύτητος τῆς ἀναπτύξεως αὐτῶν, τῆς ἐλλείψεως τῆς ὀμφαλώσεως ἢ τῆς ὑπάρξεως τοιαύτης ἀτελεστάτης καὶ μᾶλλον φαινομενικῆς, ἢ πραγματικῆς. Ἐν τούτοις ὑπάρχουσι περιπτώσεις, καθ' ἃς εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑποστηρίξωμεν σαφῶς ὅτι πρόκειται περὶ ἀνεμοευλογίας ἢ περὶ ἐλαφροῦ εὐλογιοειδοῦς, καὶ ὁ ἰατρὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ μένῃ ἀναποφάσιστος εἰς τὴν ἐκτίμησιν αὐτοῦ, ὅταν ἐξασκῇ εἰς μέρος ἔνθα ἐπιδημία ἑκάστης τῶν δύο τούτων νόσων βασιλεύει συγχρόνως, καὶ ὅταν ἡ ἐξάνθησις ἀναπτύσσηται εἰς παιδίον τι τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι ἐνδαμαλισμένον. Ὅτε δὲν δύναται νὰ κρίνῃ εἰ μὴ μετὰ τὰ προηγούμενα. Ἡ πέμφιξ χαρακτηρίζεται διὰ φυσαλίδων πολὺ ὀγκωδεστέρων τῶν τῆς ἀνεμοευλογίας φλυκταινῶν, καὶ ἐν τούτοις εἷς τινας περιπτώσεις γεννῶνται ἀμφιβολίαι· ἐπίσης καὶ ἔκ τινων διεσπαρμένων ἑρπητικῶν ἐξανθήσεων, τοῦ κηρίου, ἢ τῆς κνιδώσεως, συνοδευομένης ὑπὸ ὑπεγέρσεως τῆς ἐπιδερμίδος. Ὁ κλινικὸς ὀφείλει εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας νὰ μὴ βεβαιώσῃ οὐδὲν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, σχετικῶς πρὸς τὴν ὀνομασίαν τὴν ὁποίαν θὰ συμφωνήσῃ νὰ μεταχειρισθῇ διὰ τὰ παρατηρούμενα φαινόμενα καὶ δὲν θὰ δυνηθῇ βραδύτερον νὰ ἐπιφέρῃ τὰς σκέψεις αὐτοῦ εἰ μὴ ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐξανθηματικῆς προόδου.

Πρόγνωσις. — Ἡ ἀνεμοευλογία λήγει σχεδὸν πάντοτε εὐτυχῶς· ἐν τούτοις πρέπει νὰ ἀναμιμνησκώμεθα ὅτι γνωρίζονται περιστατικὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τινα δυσάρεστα, καὶ ὅτι κατὰ συνέπειαν πρέπει νὰ φυλάττωμεν προφυλάξεις τινὰς εἰς τὸ ζήτημα τῆς προγνώσεως. Ὁ ἰατρὸς πρέπει νὰ δείκνυται ἀνήσυχος ὅταν παρατηρῇ γάγγραιναν πέριξ τῶν φλυκταινῶν ἢ ὅταν ἀνακαλύψῃ λευκωματουρίαν ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς νόσου· ἀλλ' αἱ πρόνοιαι ἔσονται ἐξ ἴσου νόμιμοι, ἀπέναντι περιόδου τῆς εἰσβολῆς χαρακτηριζομένης δι' ἐξαιρετικῶν ἐκδηλώσεων, ἢ ἐξανθήσεως καθ' ὑπερβολὴν πεπυκνωμένης. Ἡ ἐκ γενετῆς ἀδυναμία παιδίου τινός, ἡ προηγουμένη αὐτοῦ ἀδυναμία ὑπὸ παλαιοτέρων νόσων εἰσὶν ἐπίσης περιστάσεις δυσάρεστοι. Τέλος δὲν θὰ λησμονήσωμεν ὅτι ἡ ἀνεμοευλογία εἶναι ἔστιν ὅτε τὸ σημεῖον τῆς ἀρετηρίας, εἴτε ἐρεθισμοῦ τινος τοῦ λάρυγγος ἢ τῶν βρόγχων ὅστις δύναται νὰ λάβῃ ἀνησυχητικὰς διαστάσεις, εἴτε ἀναπτύξεως κηρίου, πρὸ πάντων ὅταν ὑπάρχωσι προηγουμένως κηριώδεις ἢ ἐκζεματώδεις ἐξανθήσεις.

Αἰτιολογία. — Δὲν εἶναι γνωστὸν παράδειγμα συγγενοῦς ἀνεμοευλογίας· ὁ Tordeus ἅπαξ μόνον ἀπήντησεν αὐτὴν ἔλαττον τῶν ἓξ μηνῶν, ἐγὼ δὲ παρετήρησα αὐτὴν εἰς παιδίον τι τριῶν μηνῶν· καθίσταται δὲ ἧττον σπανιωτέρα μεταξὺ τοῦ ἕκτου μηνὸς καὶ τοῦ ἑνὸς ἔτους· κοινὴ πρὸ πάντων ἀπὸ τοῦ δευτέρου μέχρι τοῦ δεκάτου ἔτους, καὶ σπανιωτέρα ἀπὸ τοῦ ἑνδεκάτου ἔτους. Κατὰ τὸ πλεῖστον τῶν παρατηρητῶν, προσβάλλει ἐξ ἴσου ἀμφότερα τὰ γένη· ἀλλὰ στατιστική τις τοῦ Gintrac τείνει νὰ ἀποδείξῃ ὅτι τὰ ἄρρενα προσβάλλονται περισσότερον τῶν θηλέων. Κατὰ τὸν Enoch συχνάκις διαδέχεται τὴν ἰλαράν· ὁ West βεβαιοῖ ὅτι παρατηρεῖται συχνάκις κατὰ τὸν κοκκύτην. Ἐπικρατεῖ ἐν γένει ὑπὸ τὴν μορφὴν ἐπιδημιῶν συνήθως περιωρισμένων, τῶν ὁποίων ἡ συχνότης εἶναι σχεδὸν ἡ αὐτὴ εἰς ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους, καὶ αἵτινες συχνότερόν εἰσι τόσον ἐλαφραὶ ὥστε πολλαὶ τῶν περιπτώσεων δὲν παρατηροῦνται ὑπ' οὐδενὸς ἰατροῦ· ἐπίσης ἀναφαίνεται κατὰ μεμονωμένα περιστατικά, κατὰ τὸν τρόπον τῶν σποραδικῶν νόσων. Διὰ ταύτην ὡς καὶ διὰ τὰς ἄλλας ἐξανθηματικὰς πυρεξίας ἡ μόνη προκλητικὴ αἰτία εἶναι ἡ κολλητικότης. Κατὰ τοὺς Cadet de Gassicourt καὶ Δαμασκηνὸν εἶναι μετρίως κολλητική. Ὁ Dumont-Pallier καὶ ὁ Bucquoy, τουναντίον, φρονοῦσιν ὅτι ἡ κολλητικότης αὐτῆς εἶναι ἴση καὶ ἴσως ἀνωτέρα τῆς τῆς ἰλαρᾶς· συμφωνῶ τῇ γνώμῃ αὐτῶν. Τὸ μολυσματικὸν στοιχεῖον τῆς ἀνεμοευλογίας μένει εἰσέτι σχεδὸν ἄγνωστον· ὁ Guttmann ἀνεκάλυψε δι' ἀλληλοδιαδόχων καλλιεργειῶν, εἰς τὸ περιεχόμενον τῶν φλυκταινῶν, τρία εἴδη σταφυ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροι

λοκόκκων, τὸν λευκόν, τὸν χρυσίζοντα, καὶ τὸν ἀνθοῦντα χλωρὸν (viridis florescens). Ὁ Wolf ἐπίσης περιέγραψε πολλοὺς διαφόρους κόκκους· ἀλλ' ὁ Fraenkel ὑποθέτει ὅτι οὐδεὶς τῶν μικροοργανισμῶν τούτων εἶναι παθογόνος. Γνωρίζομεν ὅτι ἡ νόσος μεταδίδεται διὰ τῆς ἀτμοσφαίρας χωρὶς νὰ ἦναι ἀνάγκη ἀμέσου συναφείας. Γνωρίζομεν ἐπίσης ὅτι τὸ κολλητικὸν στοιχεῖον δὲν κέκτηται εἰ μὴ ἀδύνατον ἀντίστασιν. Ἡ ἐνορθάλμισις αὐτῆς εἶναι γενικῶς παραδεδεγμένη· ἐν τούτοις ὁ Trousseau, ὁ Dumont-Pallier καὶ πολλοὶ ἄλλοι παθολόγοι ποτὲ δὲν εἶδον τὴν ἐνορθάλμισιν νὰ ἐπιτύχῃ, ἀλλὰ θετικά τινα πειράματα ἐγένοντο ὑπὸ τοῦ Willan καὶ τοῦ Steiner, καὶ νεωστὶ ὑπὸ τοῦ Heilly καὶ τοῦ Thoinot. Δυστυχῶς τὰ ἐπιτευχθέντα ἀποτελέσματα ὑπὸ τῶν παρατηρητῶν τούτων δὲν διαφεύγουσι τὴν κριτικήν, διότι ἐγένοντο ἐπὶ τῆς ἑστίας τοῦ μολύσματος· τὸ ζήτημα λοιπὸν δὲν δύναται ἀκόμη νὰ διασαφισθῇ ὁριστικῶς.

Οἱ Thomson, Rayer, Barrier, Hebra, Rilliet καὶ Barthez, Kaposi ἐθεώρουν τὴν ἀνεμοευλογίαν ὡς ἐξησθενημένην ἐκδήλωσιν εὐλογίας, ὡς τὸν κατώτερον βαθμὸν σειρᾶς τινος νοσηρῶν καταστάσεων γενωμένων ὑπὸ τῆς αὐτῆς μολυσματικῆς ἀρχῆς, καὶ τῶν ὁποίων τὸ εὐλογιοειδὲς ἢ ἡ εὐλογία τροποποιημέναι ἀναπαρίστων τὸ μέσον τέρμα. Πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης ταύτης ἐπεκαλοῦντο τὰς προσφερομένας ἀναλογίας ὑπὸ τῶν δύο ἐξανθήσεων εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτῶν. Ἔλεγον ὅτι, ἐὰν βραδύτερον ὑπάρχωσι συνήθως κατὰ τὴν πορείαν καὶ τὴν ταχύτητα τῆς ἀναπτύξεως αὐτῶν ἀμοιβαιότητες τῶν κυριωτέρων διαφορῶν, δὲν ὑπάρχει πάντοτε ἐν τούτοις γραμμὴ ὁροθετικὴ διαχωρίζουσα αὐτάς, ὅτι εἰς τοὺς διακεκριμένους χαρακτῆρας οὓς ἐσήμανον εἰς ἑκάστην αὐτῶν, πρέπει νὰ ἴδωμεν μόνον τὰς διαφορὰς τῆς ἐντάσεως, αἵτινες ὑπάρχουσι μεταξὺ τῶν ἐλαφρῶν μορφῶν καὶ τῶν βαρειῶν τῆς αὐτῆς νοσηρᾶς καταστάσεως. Εἶπον ἐπίσης ὅτι ἡ ἔλλειψις τῆς ὀμφαλώσεως εἰς τὰς κύστιγγας τῆς ἀνεμοευλογίας δὲν εἶναι ἐπίμονος, ὅτι δέ, ὅταν αὕτη ὑπάρχῃ, δύνανται εὐκόλως νὰ ἐξηγήσωσι τὴν ἀπουσίαν τῆς πιέσεως εἰς τὴν κορυφὴν τῶν ἀνεμοευλογικῶν φλυκταινῶν διὰ τῆς μετριωτάτης ἰώδους μολύνσεως, τῆς ὁποίας αὗται εἰσιν ἡ ἔκφρασις, μολύνσεως πολὺ ὀλίγον ἐνεργητικῆς ἵνα παραγάγῃ ἀλλοιώσεις ἐφωδιασμένας μεθ' ὅλων τῶν χαρακτήρων αὐτῶν. Ἔκλινα πρό τινων ἐτῶν νὰ συνδεθῶ πρὸς τὴν θεωρίαν ταύτην τῆς εἰδικότητος, ἥτις στηρίζεται ἀναντιρρήτως ἐπὶ σπουδαίων ἐπιχειρημάτων· σήμερον ὅμως παραδέ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

χομαι μᾶλλον τὴν ἐναντίαν πεποίθησιν τὴν ὁποίαν ὁ Trousseau λαμπρῶς ἀνέπτυξε καὶ τὴν ὁποίαν ἔτι νεωστὶ οἱ Bouchut, Cadet de Gassicourt, Picot καὶ Espine, D'Heilly καὶ Thoinot, Comby μετ' εὐφυίας ὑπεστήριξαν. Κατὰ τοὺς διακεκριμένους τούτους παρατηρητάς, πρέπει νὰ διακρίνωμεν τὴν εὐλογίαν καὶ τὴν ἀνεμοευλογίαν ὡς νόσους ἀπολύτως διαφορετικάς· τὰ ἐπιχειρήματα ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζονται ἐξάγονται κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῆς αἰτιολογίας. Ἡ μία τῶν ἐξανθήσεων τούτων δὲν ἐμποδίζει τὴν γέννησιν τῆς ἑτέρας· πράγματι ὁ Trousseau καὶ ἕτεροι ἰατροὶ εἶδον τὴν εὐλογίαν ἐπελθοῦσαν εἰς παιδία ἀναρρώσαντα ἐξ ἀνεμοευλογίας καὶ ἀμοιβαίως παιδία τινὰ κατελήφθησαν ὑπὸ τῆς ἀνεμοευλογίας ὀλίγας ἡμέρας μετὰ τὴν εἰσβολὴν τῆς εὐλογίας. Πολλοὶ ἐμβολιασταὶ παρετήρησαν ὅτι ἡ ἀνεμοευλογία δὲν ἐμποδίζει τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ δαμαλισμοῦ· ἄλλοι δὲ ὅτι ὁ δαμαλισμὸς δὲν εἶναι προφυλακτικὸς τῆς ἀνεμοευλογίας. Ὁ Tordeus παρετήρησε τὴν ἀνεμοευλογίαν εἰς τριάκοντα παιδία τὰ ὁποῖα ἐμβολιάσθησαν ἐπιτυχῶς διὰ δαμαλίδος. Ὅσῳ εἶναι ἀποδεδειγμένον ὅτι ἡ εὐλογία δύναται νὰ μεταδοθῇ διὰ τοῦ ἐνορθαλμισμοῦ, τόσῳ ὁ τρόπος οὗτος τῆς μεταδόσεως εἶναι ἀβέβαιος ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀνεμοευλογικὴν πάθησιν, ἐπειδὴ δὲν γιγνώσκονται εἰ μὴ μικρὸς ἀριθμὸς θετικῶν πειραμάτων, ὧν τὸ πλεῖστον ἐγένοντο εἰς ἑστίαν μολυσματικότητος, ὅπερ ἀφαιρεῖ πολὺ τὴν ἀξίαν αὐτῶν. Τέλος δὲν ὑπάρχει παρατήρησις ἥτις ἀποδεικνύει ὅτι ἡ εὐλογία ἠδύνατο διὰ μεταδόσεως νὰ μεταβληθῇ εἰς ἀνεμοευλογίαν. Ἡ εἰδικότης τῆς τελευταίας ταύτης νόσου εἶναι λοιπὸν ἀρκούντως σήμερον ἐδραιωμένη, καίτοι εἶναι πανθομολογούμενον ὅτι ἡ δοξασία τοῦ δυασμοῦ εἶναι ἀπρόσβλητος, πρέπει νὰ ἀναγνωρίσωμεν ὅμως ὅτι αὕτη εἶναι κάλλιον τῆς ἄλλης σύμφωνος μὲ τὰς νεωτέρας ἰδέας (1).

Θεραπεία. — Οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ φύσις τῆς ἀνεμοευλο-

(1) Σ. Μ. Ἐν Ἑλλάδι, πρὸ εἰκοσαετίας καὶ πλέον ἴσως, ἐπρεσβεύετο ὅτι ἡ ἀνεμοευλογία εἶναι νόσος διάφορος τῆς εὐλογίας καὶ τοῦ εὐλογιοειδοῦς, καὶ δι' οὓς ἀνωτέρω ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει λόγους καὶ πρὸς τούτοις, διότι ἐκ τῆς ἀνεμοευλογίας, ἥτις φαίνεται εἰδικὴ τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ποτὲ δὲν ἀνεπτύχθη εἰς ἐνήλικας διὰ τῆς ἀμέσου συγκοινωνίας μετὰ παιδίων πασχόντων ὑπὸ ἀνεμοευλογίας· οὔτε αὐτὴ αὕτη ἡ ἀνεμοευλογία, οὔτε οὐδὲν εἶδος εὐλογίας, οὔτε καὶ διὰ τοῦ ἐνορθαλμισμοῦ αὐτοῦ, τὸν ὁποῖον εἴς τι γωρίον τῆς Λακωνίας κατὰ τὸ 1871 αὐθόρμητοι οἱ κάτοικοι ἐνήργησαν, νομίσαντες ὅτι ἦτο εὐλογία καλοήθης ἡ ἀνεμοευλογία τὴν ὁποίαν ἔπαθον παιδία τινά, πρὸς προφυλακτικὸν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γίας, δυνάμεθα νὰ θεωρῶμεν αὐτὴν ὡς πάθησιν σχεδὸν σταθερῶς ἠπίαν. Ἡ θεραπεία λοιπὸν αὐτῆς ὀφείλει νὰ ἦναι ἁπλουστάτη· περιοριζόμεθα δὲ ἀναγράφοντες τροφὴν ἐλαφροτάτην συνισταμένην μόνον, κατὰ τὰς δύο ἢ τρεῖς πρώτας ἡμέρας, ἐκ γάλακτος ἢ ζωμοῦ, χορηγοῦμεν ποτὰ διαφορητικά, κρατοῦμεν τοὺς ἀρρώστους εἰς ἀτμόσφαιραν γλυκεῖαν καὶ ἴσην, χωρίζοντες αὐτοὺς ἐπὶ δεκαπέντε ἢ εἴκοσιν ἡμέρας ἀπὸ τοὺς ἄλλους παῖδας τοῦ κύκλου αὐτῶν, ἐὰν θέλωμεν νὰ προφυλάξωμεν τούτους ἐκ πιθανωτάτης μολύνσεως. Εἴς τινας περιστάσεις εἶναι φρόνιμον νὰ καυτηριάζωμεν ἐλαφρῶς διὰ νιτρικοῦ ἀργύρου τὰς ῥυκναίνας τοῦ προσώπου, αἵτινες φαίνονται ὅτι ἔχουσιν ἐξαιρετικὰς διαστάσεις καὶ δύνανται περαιτέρω νὰ δώσωσι χώραν εἰς οὐλάς. Φροντίζομεν ἐπίσης νὰ καταπραΰνωμεν τοὺς κνησμοὺς οἵτινες ὠθοῦσι τὸ παιδίον νὰ ξέηται διὰ τῶν ἐπιθέσεων τῆς κόνεως τοῦ ἀμύλου, ἢ τῶν ἐπαλείψεων διὰ τοῦ ἐλαίου τῶν γλυκέων ἀμυγδάλων ἢ διὰ τῆς βαζελίνης. Εἴς τινας ἀρρώστους ὀφείλομεν νὰ ἀναγράφωμεν τοὺς γαργαρισμοὺς ἢ τὰς πλύσεις τοῦ στόματος διὰ στυπτικῶν ἢ μαλακτικῶν διαλύσεων. Ἡ ἀπομόνωσις εἶναι ἐπίσης ὠφέλιμος ἐνταῦθα ὡς καὶ εἰς τὴν εὐλογίαν, τὴν ἰλαράν, τὴν ὀστρακιάν, ἐὰν θέλωμεν νὰ ἐπίσχωμεν τὰς ἐπιδημίας τῆς ἀνεμοευλογίας καὶ νὰ ἐμποδίσωμεν τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν περιπτώσεων. Τέλος αἱ προφυλάξεις εἰσὶν ἀναγκαῖαι κατὰ τὴν ἀνάῤῥωσιν τῆς νόσου, ἐπειδὴ ἀρκετὰ συχνάκις καθίσταται τὸ σημεῖον τῆς ἀφετηρίας βρογχιτίδων καὶ λαρυγγιτίδων· ἐπιτρέπομεν λοιπὸν τὴν πρώτην ἔξοδον μετὰ παρέλευσιν δύο ἢ τριῶν ἑβδομάδων ἐν καιρῷ χειμῶνος, ὀκτὼ δὲ ἕως δέκα ἡμερῶν κατὰ τὴν ὡραίαν τοῦ ἔτους ἐποχήν.

VI — Δαμαλις.

Περιγραφή. — Καλοῦμεν τοιουτοτρόπως νόσον τινὰ ἐξανθηματικὴν γεννωμένην διὰ τοῦ ἐνοφθαλμισμοῦ τοῦ ὄρρου τοῦ λαμβανομέ-

---

σκοπὸν ἀπὸ τοῦ κινδύνου τὸν ὁποῖον ἐροβοῦντο ὅτι θὰ διέτρεχον, ἐὰν ἐγενικεύετο καὶ εἰς τοὺς ἐνήλικας ἡ νόσος. Ἐν ᾧ ἡ εὐλογία καὶ διὰ τῆς συγκοινωνίας μεταδίδεται εἰς ἁπάσας τὰς περιόδους τῆς ἡλικίας καὶ πολὺ περισσότερον διὰ τοῦ ἐνοφθαλμισμοῦ.

Τοῦ περιστατικοῦ τούτου γνωσθέντος, παρεκλήθην ὑπὸ τοῦ ἐπάρχου Γυθείου νὰ μεταβῶ ἐκεῖσε καὶ νὰ βεβαιώσω περὶ τίνος πρόκειται· μεταβὰς δὲ ἀντελήφθην ἰδίοις ὄμμασι τὸ γεγονός. Ὥστε ἔκτοτε ἐσχημάτισα στερεὰν τὴν πεποίθησιν τῆς εἰδικότητος ἑκάστης τῶν δύο τούτων νόσων.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νου ἐκ τῶν μαστῶν τῶν ἀγελάδων τῶν προσβεβλημένων ὑπὸ cow-pox καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἔδωκαν τὸ ὄνομα δαμαλίς. Ὅταν ὁ ἐμβολιασμὸς ἐνεργῆται ἐπὶ παιδίου διὰ λέμφου δαμαλίδος προερχομένης ἐξ ἄλλου παιδίου, βλέπομεν εἰς τὸ τέλος τῆς τρίτης ἢ κατὰ τὴν τετάρτην ἡμέραν μετὰ τὴν ἐγχείρησιν ὅτι ἀναπτύσσεται μικρά τις κηλὶς ἐρυθρὰ προέχουσα· ἡ κηλὶς αὕτη μεταβάλλεται τὴν πέμπτην ἡμέραν εἰς φλύκταιναν, ἥτις τὴν ἐπιοῦσαν πλατύνεται, ἐπιπεδοῦται, συμπιέζεται εἰς τὸ κέντρον αὐτῆς, λαμβάνει χροιὰν λευκοειδῆ μετὰ χρυσοειδοῦς ἀνταναικλάσεως καὶ περικυκλοῦται εἰς τὴν βάσιν ὑπὸ ζώνης ἐρυθρᾶς. Τὴν ἑβδόμην καὶ τὴν ὀγδόην ἡμέραν ἡ ἐξάνθησις καθίσταται σπιλώδης καὶ πλατύνεται ἀκόμη. Ἡ διάμετρος αὐτῆς ἰσοῦται τότε ἐνίοτε πρὸς ἥμισυ ἑκατοστόμετρον, λαμβάνει χροιὰν ἐλαφρῶς κυανοειδῆ καὶ ἡ βάσις αὐτῆς εἶναι σκληρὰ καὶ οἰδαλέα. Δέκα ἡμέρας μετὰ τὴν ἐνοφθάλμισιν, τὸ πλάτος τῆς φλυκταίνης αὐξάνει ἀκόμη καὶ ἡ διάμετρος αὐτῆς φθάνει 15—20 χιλιοστόμετρα· καθίσταται δὲ ἡ ἕδρα ἐντόνου κνησμοῦ καὶ παρατηροῦμεν συχνάκις ὄχι μόνον τὴν σφρίγωσιν τῶν ὑποκειμένων ἱστῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐξόγκωσιν τῶν γειτνιαζόντων γαγγλίων. Ἀπὸ τῆς ἀκολούθου ἡμέρας ἅπαντα ταῦτα τὰ φαινόμενα ἐλαττοῦνται· τὴν δὲ δωδεκάτην καὶ δεκάτην τρίτην, δὲν μένει πλέον ἴχνος τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν· εἰς τὴν θέσιν τῆς φλυκταίνης παρατηροῦμεν ἐφελκίδα μαυροειδῆ ἥτις πίπτει μεταξὺ τῆς δεκάτης πέμπτης καὶ τῆς τριακοστῆς ἡμέρας καὶ ἀποκαλύπτει οὐλὴν ἐντετυπωμένην καὶ ἐνίοτε κηλιδωμένην ὑπὸ στιγμάτων μαύρων τὰ ὁποῖα ποτὲ δὲν ἐξαλείφονται. Ἡ τοπικὴ αὕτη ἐξάνθησις δὲν συνοδεύεται ὑπ' οὐδενὸς πυρετοῦ· εἰς τινας περιστάσεις δίδει χώραν εἰς πυρετικήν τινα ἀντίδρασιν συχνότατα μετρίαν, καὶ ἥτις φθάνει τὸ ὑψιστον αὐτῆς κατὰ τὸ τέλος τῆς πρώτης ἑβδομάδος. Κατὰ τὴν στιγμὴν ταύτην ἡ θερμοκρασία δύναται νὰ φθάσῃ εἰς 39°β· σπανίως δὲ τὸ θερμόμετρον ἀνέρχεται ὑψηλότερα. Ἀπὸ τῆς ὀγδόης ἡμέρας ἡ ὑπερθερμία ἐλαττοῦται καὶ αἱ γαστρικαὶ ἐνοχλήσεις ἐξαφανίζονται εἰς τὸ τέλος τῆς δευτέρας ἑβδομάδος, ἀφ' οὗ παρουσιάσωσιν, εἴς τινας περιπτώσεις, ἐλαφράν τινα ὑποτροπὴν τὴν ἑνδεκάτην ἢ δωδεκάτην ἡμέραν. Ἡ ἐνεργουμένη ἐνοφθάλμισις διὰ ἰοῦ ὅστις αὐτομάτως ἀναπτύσσεται ἐπὶ τοῦ μαστοῦ ἀγελάδος τινὸς δίδει χώραν συνήθως εἰς ὀγκώδεις φλυκταίνας, αἵτινες ἐγκαταλείπουσι βαθείας οὐλάς· προξενεῖ φλεγμονὴν περιγεγραμμένην ἀξιόλογον καὶ συναπαντᾷ συχνάκις μετὰ γενικῆς ἀντιδράσεως. Ἐνίοτε ἡ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἰδικὴ ἐξάνθησις διὰ δαμαλίδος ζωϊκῆς γενικεύεται καὶ εἴς τινα παιδία χροιὰ ἐρυθηματώδης ἀναπτύσσεται πέριξ τῶν φλυκταινῶν. Ἡ εἰσαγωγὴ τῆς δαμαλίδος εἰς τὴν οἰκονομίαν εἶναι, πρὸς τούτοις εἰς ἀριθμόν τινα περιπτώσεων ὁ ἐρεθισμός, ὅστις γεννᾷ διαφόρους ἐξανθήσεις ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπέμεινεν ὁ Dauchez καὶ αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦσιν ὁτὲ μὲν ἐξάνθημα ροδανθῶδες, ὁτὲ δὲ ἑκζεματῶδες, κεγχριῶδες ἢ πεμφιγῶδες, καὶ παρουσιάζουσιν ἔστιν ὅτε φυσιογνωμίαν πορφυροειδῆ. Προηγουμένης βραχείας ἐπωάσεως, χαρακτηρίζονται γενικῶς διὰ τῆς ἀπουσίας γενικῶν φαινομένων καὶ ταχίστης ἀναπτύξεως. Θεωροῦμεν τὰς δευτεροπαθεῖς ταύτας ἐξανθήσεις ἐπερχομένας μετὰ τὴν ἑβδόμην καὶ ἑνδεκάτην ἡμέραν μετὰ τὸν ἐμβολιασμὸν ὡς ἐντελῶς ἀβλαβεῖς καὶ οὐχὶ μολυσματικάς· ἀλλὰ βλέπομεν ὁτι τινὲς μεταξὺ αὐτῶν συνοδεύονται ὑπὸ πυρετοῦ, καθίστανται βαρεῖαι, φαίνονται ἐνορθαλμίσιμοι καὶ ἐπὶ τέλους καταλήγουσιν εἰς ἀληθεῖς ἐπιπλοκάς.

Ἀνωμαλίαι. — Ἡ ἀνάπτυξις τῆς δαμαλίδος παρουσιάζει ἀριθμόν τινα ἀνωμαλιῶν αἵτινες ἐσημειώθησαν ὑπὸ αὐτοῦ τοῦ Jenner, ἔπειτα ὑπὸ τῶν Sacco, Husson Odier, Bousquet, καὶ περὶ τῶν ὁποίων ὁ Commenge ἐδημοσίευσεν ἐσχάτως ἓν σπουδαῖον ἔργον. Παρατηροῦμεν ἐνίοτε φλυκταίνας μὴ ὀμφαλωτὰς ἢ κηλίδας ἡνωμένας διὰ τοῦ ἑνὸς μέρους τῆς περιφερείας αὐτῶν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν φλυκταινῶν δὲν ἀνταποκρίνεται πάντοτε πρὸς τὸν τῶν νυγμῶν· ὁτὲ μὲν μία ἢ δύο ἐξανθήσεις χαρακτηριστικαὶ σχηματίζονται μόνον, ἐν ᾧ εἰσάγομεν τὴν ἀκίδα πεφορτωμένην λέμφου εἰς τρεῖς ἢ τέσσαρας διαφόρους θέσεις ἐφ' ἑκάστου βραχίονος. Παρατηροῦμεν ἀρκετὰ συχνάκις ὅτι αἱ τοῦ δαμαλισμοῦ φλύκταιναι δὲν γεννῶνται ἐπὶ τῶν σημείων ἔνθα δὲν ἐγένετο ἡ ἐνορθάλμισις· ἀναφαίνονται δὲ αὐταὶ τότε σχεδὸν πάντοτε ἐπὶ τῶν πεφλογισμένων χωρῶν καὶ γεγυμνωμένων ὑπὸ τῆς ἐπιδερμίδος. Πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν εἴς τινας περιστάσεις ὅτι τὰ ἐμβολιασμένα παιδία διασχίζουσι ξεόμενα τὰς πρώτας φλυκταίνας αἵτινες γεννῶνται, ἔπειτα φέρουσι διὰ τῶν δακτύλων τὸν ἰὸν ἐπ' ἄλλων μερῶν τοῦ σώματος αὐτῶν. Εἴς τινας περιπτώσεις ὅταν βλέπωμεν ὅτι ἀπέτυχεν ὁ δαμαλισμὸς τὴν πρώτην φοράν, ἐνεργοῦμεν δεύτερον εἰς τὸ διάστημα δεκαπέντε ἡμερῶν ἢ ἑνὸς μηνός, καὶ παρατηροῦμεν τότε τὴν ὕπαρξιν φλυκταινῶν διαφόρων ἡλικιῶν αἵτινες προέρχονται ἐκ τῶν παλαιοτέρων καὶ νεωτέρων νυγμάτων. Εἴς τινα παιδία, ἐξάνθησις φλυκταινώδης ἀναπτύσσεται ἐφ' ὅλου τοῦ σώματος· εἰς ἄλλα ὁ δαμαλισμὸς δὲν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐκδηλοῦται εἰ μὴ διὰ γενικῶν φαινομένων, ἡ δὲ ἐξάνθησις ἀπολύτως ἐλλείπει. Εἰς πολὰς περιπτώσεις αἵτινες ἀνήκουσι πρὸς τὸν René Blache. καὶ εἰς τὰς ἄλλας τὰς ἀναφερομένας ὑπὸ τοῦ Husson, αἱ φλύκταιναι τῆς δαμαλίδος δὲν ἀναπαρήχθησαν καὶ ἀντικατέστησαν ὑπὸ κατὰ βάθος ὀγκιδίων μεγάλων ὡς μικρὸν λεπτοκάρυον, καὶ διεδέχθησαν διάχυτον ἐξόγκωσιν τοῦ μέρους τοῦ βραχίονος πλησίον τῶν νύξεων. Δυνάμεθα νὰ θεωρῶμεν τὸν δαμαλισμὸν τοῦτον ὡς κανονικόν, ἐπειδὴ αἱ περαιτέρω ἀπόπειραι ἐγένοντο ἄνευ ἐπιτυχίας, καὶ ὑπέθετον ὅτι ἐνέπηξαν πολὺ κατὰ βάθος εἰς τοὺς ἱστοὺς τὸ ἐργαλεῖον τὸ ὁποῖον μετεχειρίσθησαν διὰ τὸν ἐμβολιασμόν. Εἴς τινας περιστάσεις ἡ περίοδος τῆς ἐπωάσεως εἶναι εἰκοσιτεσσάρων ἢ τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ ὡρῶν· εἰς ἄλλας παρατείνεται μέχρι τοῦ τέλους τῆς τρίτης ἢ τῆς τετάρτης ἑβδομάδος. Ἐκάλεσαν ψευδοδαμαλίδα τὴν τοπικὴν φλόγωσιν, ἐστερημένην εἰδικῶν χαρακτήρων ἥτις δὲν προφυλάττει ἀπὸ τὴν εὐλογίαν καὶ δὲν ἐμποδίζει τὴν περαιτέρω ἐνορθάλμισιν νὰ γίνῃ δραστική. Παρουσιάζεται συνήθως μίαν ἢ δύο ἡμέρας μετὰ τὸν ἐνορθαλμισμὸν ὑπὸ τὴν μορφὴν κηλίδων αἵτινες ἐξαφανίζονται ταχέως, ἢ καθίστανται φλυκταινώδεις καὶ αὐξάνουσι κατ' ὄγκον ἐπὶ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας, ἵνα ξηρανθῶσι ταχέως ἔπειτα. Τὰ φλυκταινίδια τὰ ὁποῖα παράγονται τότε μένουσι κωνικὰ καὶ διαφανῆ ἢ κιτρινοειδῆ, κενοῦνται δι' ἑνὸς κτυπήματος ὅταν σχίζωμεν αὐτὰ καὶ δὲν ἀφίνουσιν οὐλάς. Τὸ ὑγρὸν αὐτῶν δὲν εἶναι ἐνορθαλμίσιμον· ἐν τούτοις βλέπομεν ἐνίοτε νὰ ἐπανίσταται, ἐπὶ τοῦ σημείου ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἡ ἐνορθάλμισις ἐγένετο, ἐξάνθησις ἄνευ φλογιστικῆς ἅλω καὶ εἰς τὰ πέριξ· ἡ ἐξάνθησις αὕτη περιέχει ὀρρὸν διαυγῆ τὸν ὁποῖον δυνάμεθα νὰ ἐμβολιάσωμεν ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀτόμου, ὅπερ τὴν φορὰν ταύτην δίδει χώραν εἰς τὸν σχηματισμὸν φλυκταινίδων κανονικῆς δαμαλίδος.

Συμπτώματα καὶ ἐπιπλοκαί. — Μ' ὅλας τὰς ὑπηρεσίας τὰς ὁποίας ἔδωκεν ὁ δαμαλισμὸς δὲν ἐγένετο εἰσέτι δεκτὸς ἄνευ ἀμφισβητήσεως. Εἰς τὰς περισσοτέρας ἐπαρχίας τῆς Ἑλβετίας ἀπεφασίσθη νὰ μὴ ἦναι ὑποχρεωτικός, ἐλέγετο μάλιστα, ὅτι ἀφ' ὅτου δὲν ἐμβολιάζοντο εἴς τινας χώρας ἡ θνησιμότης ἠλαττώθη εἰς τὰ μικρὰ παιδία. Αἱ διαβεβαιώσεις αὗται εὐτυχῶς ὀλίγον ἐπιστεύθησαν· παρὰ τὰς κατηγορίας ἃς προσάπτουσιν, ὁ δαμαλισμὸς εἶναι πάντοτε ἐν δόξῃ. Δὲν εἶναι ἀκριβὲς ὅτι οὗτος διαφθείρει τὴν ὑγείαν· εἶναι ψευδὲς ὅτι ἠδύνατό τις διὰ τῆς εἰσαγωγῆς τῆς δαμαλείου λύμφης νὰ μεταδώσῃ τὴν φυμα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τίωσιν. Ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν τὴν πραγματικότητα ἐπιπλοκῶν τινων αἵτινες ἐπέρχονται ἐπί τινων δαμαλιζομένων καὶ αἵτινες ἔχουσι ἐνίοτε ἐπίφοβον χαρακτῆρα. Ἡ χώρα ἐπὶ τῆς ὁποίας αἱ φλύκταιναι τῆς δαμαλίδος ἐμφανίζονται εἶναι ἐνίοτε ἡ ἕδρα φλεγμονῆς μᾶλλον ἢ ἧττον ἐντόνου καὶ μᾶλλον ἢ ἧττον ἐκτεταμένης. Εἴς τινα παιδία ἡ φλεγμασία αὕτη λαμβάνει ἀναλογίας πραγματικοῦ ἐρυσιπέλατος συνοδευομένου ὑπὸ ἐντόνου πυρετοῦ, ἀλλ' ὅπερ εἰς τὸ διάστημα ἡμερῶν τινῶν περαιοῦται διὰ διαλύσεως καὶ ἀφθόνου ἀπολεπίσεως. Παρατηροῦμεν ἐπίσης εἴς τινας περιπτώσεις μασχαλιαίας ἀδενίτιδας· τὰ γάγγλια ἐξογκούμενα δύνανται νὰ λάβωσι πολὺ μεγάλην ἀνάπτυξιν καὶ νὰ ἐμπυηθῶσι. Δὲν εἶναι σπάνιον νὰ ἴδωμεν τὰς φλυκταίνας νὰ κοιλωθῶσι καὶ νὰ μεταποιηθῶσιν εἰς ἐξελκώσεις αἵτινες δυσκόλως ἰῶνται. Ἐπίσης βλέπομεν ὅτι γενναται, εἴς τινας περιπτώσεις, ἐξάνθησίς τις πεμφιγοειδὴς τὴν ὁποίαν δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν μετὰ τῶν φλυκταινοειδῶν ἢ φυσαλιδωδῶν ἐξανθήσεων αἵτινες περικυκλοῦσι τὰς νύξεις καὶ αἵτινες, καίτοι συνδυαζόμεναι συχνάκις μετ' αὐτο-ενοφθαλμισμῶν καὶ ἐξοιδήσεως τῶν πέριξ, μένουσι συνήθως ὀλίγον βαρεῖαι ἐὰν θεραπευθῶσι καλῶς. Πρόκειται ἐνταῦθα περὶ βλάβης δερμικῆς ἥτις προέρχεται ἐκ τοῦ ἐνοφθαλμισμοῦ, ὅστις δὲν εἶναι σύγχρονος, ἀλλ' ἥτις διαδέχεται αὐτόν, εἰς τὸ διάστημα ἀρκετὰ πολλῶν ἡμερῶν. Ἡ πέμφιξ αὕτη συνοδεύεται ὑπὸ καχεκτικῶν φαινομένων καὶ εἶναι πάντοτε πολὺ δεινή. Οἱ Stokes, Hutchinson καὶ Dauchez ἀνέφερον θανατηφόρα παραδείγματα.

Εἴς τινας περιστάσεις, ἡ δαμαλὶς συγχέεται μετὰ τῆς ἰλαρᾶς ἢ τῆς ὑστρακιᾶς. Τότε ἐπίσχεται συνήθως ἡ πορεία αὐτῆς καὶ ἀναλαμβάνει αὐτὴν ὅταν παύσῃ ἡ ἄλλη νόσος· ἀλλὰ βλέπομεν ἐπίσης τὰς δύο παθήσεις νὰ διατρέχωσι συγχρόνως τὰς περιόδους αὐτῶν. Εἴς τινα παιδία, ἡ ἐξάνθησις τοῦ δαμαλισμοῦ συμπίπτει μετὰ ὑψώσεως τῆς θερμοκρασίας ὑπερτέρας τῶν 40^0 καὶ μετὰ σπασμῶν. Παρατηροῦμεν ἐνίοτε ἐπίσης ταυτοχρόνως τὴν δαμαλίδα καὶ τὴν εὐλογίαν. Ἐὰν ἡ ἐνοφθάλμισις τοῦ ἰοῦ τῆς δαμαλίδος ἐνηργήθη κατὰ τὴν προδρομικὴν περίοδον ἢ κατὰ τὰς δύο πρώτας ἡμέρας τῆς εὐλογιώδους ἐξανθήσεως, εἶναι σπάνιον νὰ τροποποιηθῇ κατὰ τρόπον ὠφέλιμον· αἱ δύο ἐξανθήσεις συμβαδίζουσι καὶ οὐδεμίαν ἔχουσιν ἐπιρροὴν ἡ μὲν ἐπὶ τῆς δέ. Ὅταν ὁ δαμαλισμὸς ἐνηργήθη τὴν τρίτην ἢ τὴν τετάρτην ἡμέραν τῆς ἐξανθηματικῆς περιόδου τῆς εὐλογίας, αὕτη ἀκολουθεῖ τὴν πορείαν αὐ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς καὶ δὲν σχηματίζονται ἀληθεῖς φλύκταιναι δαμαλίδος. Τέλος ἐὰν ἡ δαμαλὶς ἐνωφθαλμίσθη πλέον τῆς ἑβδομάδος πρὸ τῆς εἰσβολῆς τῆς εὐλογίας, καὶ ἐὰν τὰ ἐξανθηματικὰ φαινόμενα τῆς τελευταίας παθήσεως δὲν ἐκδηλῶνται εἰ μὴ ὅταν αἱ φλύκταιναι τῆς δαμαλίδος τὴν ἕκτην ἢ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, αἱ δύο νόσοι ἀκολουθοῦσι τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν ἡ μὲν παρὰ τῇ δέ· τότε ἐν γένει ἡ εὐλογία προβαίνει ταχύτερον τῆς δαμαλίδος καὶ τὰ συμπτώματα αὐτῆς εἶναι τὰ τοῦ εὐλογιοειδοῦς. Ἐπίσης παρατηροῦμεν συχνότατα τὸ εὐλογιοειδὲς εἰς ὑποκείμενα λίαν προσφάτως δαμαλισθέντα καὶ τὰ ὁποῖα ἐξετέθησαν πολὺ ταχέως εἰς τὴν μόλυνσιν τῆς εὐλογίας, διότι ἔθεσαν αὐτὰ εἰς τὰ νοσοκομεῖα τὰ ὁποῖα περιέκλειον εὐλογιῶντας. Κατὰ τὸν Taupin ἡ ἀνάπτυξις τῆς δαμαλίδος οὐδόλως τροποποιεῖται εἰς τοὺς πάσχοντας ἐκ παθήσεων ἰατρικῶν ἢ χειρουργικῶν ἀπυρέτων· ἀλλὰ τὰ τοπικὰ φαινόμενα ἔχουσι χαρακτῆρας ἧττον σαφεῖς εἰς τὰ ἀδύνατα ἄτομα ἢ εἰς τὰ ἔχοντα σύστασιν ρωμαλέαν. Εἰς τὸν ἕκτερον ἢ εἰς τὴν χλώρωσιν εἶδον ἐνίοτε τὰς φλυκταίνας τῆς δαμαλίδος ὅτι λαμβάνουσι χροιὰν κιτρίνην ἢ γαλακτόχρουν. Ἐπὶ τῶν φυματιώντων παιδίων ἡ δαμαλὶς ἀναπτύσσεται βραδέως καὶ διατρέχει τὰς περιόδους αὐτῆς μετὰ βραδύτητος, ἐπίσης καὶ εἰς τὰ προσβεβλημένα ὑπὸ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, πλευρίτιδος, πνευμονίας, βρογχίτιδος, ἐν ᾧ εἰς τὰ προσβεβλημένα ὑπὸ μηνιγγίτιδος, ἡ ἐξάνθησις τῆς δαμαλίδος ἀκολουθεῖ τὴν κανονικὴν αὐτῆς πορείαν. Βλέπομεν ἐνίοτε τὰς φλυκταίνας καλυπτομένας ὑπὸ παχειῶν ἐφελκίδων ἀναλόγων πρὸς τὰς τοῦ ρυπάσματος, καὶ αἱ ἐφελκίδες αὗται πίπτουσι βραδύτατα. Δὲν ἐπιμένω ἐνταῦθα περὶ τῶν διαφόρων ἐπιπλοκῶν τοῦ συφιλιδικοῦ ἰοῦ, τῶν ὁποίων ἡ δαμαλὶς εἶναι ἡ ἀρχή, ἐπειδὴ θὰ δυνηθῶ νὰ ἐπανέλθω ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου ὅταν θὰ ἀσχοληθῶ περὶ τῆς παιδικῆς συφίλιδος. Τὰ συμπτώματα ταῦτα ἐπικινδυνωδέστατα πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς σπάνια, ἐὰν παραβάλλωμεν τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν λίαν περιωρισμένον ὄντα πρὸς τὸν ὑπέρμετρον ἀριθμὸν τῶν δαμαλισμῶν τῶν ἐνεργουμένων εἰς Γαλλίαν, ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ Jenner.

Ἄλλα φαινόμενα καταπληκτικὰ ἐμφανίζονται ἐνίοτε μετὰ τὴν ἐνοφθάλμισιν τῆς δαμαλίδος. Κατὰ τὸ 1888 εἶδον ὅτι ἐπῆλθον, εἴς τινα κοινότητα τοῦ διαμερίσματος τοῦ Aveyron, ἔμετοι, διάρροια καὶ πυρετὸς ἔντονος εἰς τὰ παιδία τὰ ὁποῖα ἐδαμαλίσθησαν· τινὰ αὐτῶν κατελήφθησαν ὑπὸ σπασμῶν καὶ ἐξ ἀπέθανον. Αἱ γενικαὶ διαταράξεις ἦρ-

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ξαντο πολλάκις εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας μετὰ τὸν ἐνοφθαλμισμόν. Κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον, φλεγμονή τις ἐξαιρετικῶς ἔντονος ἐκδηλοῦται πέριξ τῶν νύξεων μετ' ἐκροῆς ὀρροπυώδους, καὶ βραδύτερον κηρίον καθολικόν. Ὁ μεταχειρισθεὶς ἰὸς ἐλήφθη ἀπὸ βραχίονος εἰς βραχίονα ἐπὶ πολλῶν παίδων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐγεννήθησαν κακουχίαι καὶ ἄλλα συμπτώματα καὶ τῶν ὁποίων ἡ δαμαλὶς προείρχετο ἐκ σωλῆνος ζωϊκῆς δαμαλίδος σταλείσης ἐκ Παρισίων, καὶ ἥτις ἐχρησιμοποιήθη εἰς τρεῖς ἑτέρους ἐμβολιασμούς. Ὁ καθηγητὴς Brouadel ἐπίστευσεν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ψευδοῦς δαμαλίδος μετὰ σηψαιμίας, καὶ ἠδυνήθησαν νὰ ὑποθέσωσιν ὅτι τὸ σπέρμα τῆς σηψαιμίας ταύτης, περιεχόμενον εἰς τὸ δαμάλειον ὑγρόν, κατέστη ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον μολυσματικόν, διελθὸν δι' ἀλλεπαλλήλων βαθμῶν καλλιεργείας οἵτινες ἀντεπεκρίνοντο εἰς τὰς διαφόρους ταύτας ἐνοφθαλμίσεις. Παρετήρησαν ἐξ ἴσου ἔντονα συμπτώματα σηψαιμικά, μυϊκὰς ἀποκολλήσεις, διαχύτους φλέγμονας ἕνεκα τοῦ δαμαλισμοῦ, εἰς τὸ χωρίον τοῦ San-Quirino-d'Orcia εἰς Ἰταλίαν, εἰς παιδία ἔλαττον τῶν εἴκοσι μηνῶν εἰς τὰ ὁποῖα ἐνωφθάλμισαν ἰὸν προερχόμενον ἐξ ἀγελάδος ἥτις ἀνῆκεν εἰς τὸ δαμαλιστικὸν ἱνστιτοῦτον τῆς Ρώμης. Ἓν μόνον παιδίον ἀπέθανεν, ἀλλὰ πολλὰ ἔπεσαν βαρέως νοσήσαντα.

Παθολογικὴ ἀνατομία. — Ὅταν ἀνατέμνωμεν φλυκταίνας δαμαλίδος ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἡμερῶν, εὑρίσκομεν εἰς τὸ κέντρον αὐτῶν καὶ εἰς τὴν θέσιν τῆς ὀμφαλικῆς συμπιέσεως, μικρὰν ποσότητα ὑγρᾶς ὕλης πυκνῆς καὶ κιτρινοειδοῦς, συσσεσωρευμένης εἰς ἓν εἶδος κοιλότητος κρατηροειδοῦς καὶ περιβεβλημένης ὑπὸ λεπτοῦ ἐπιδερμικοῦ στρώματος. Ἐὰν ἀφαιρέσωμεν διὰ βελόνης τὴν μικρὰν ταύτην πυώδη συλλογήν, τὸ λοιπὸν τῆς κηλίδος εἶναι ὁμοιομερῶς στίλβον καὶ χροιᾶς ἀργυροειδοῦς Ὁ ὑμενίσκος ὅστις καλύπτει αὐτὴν εἶναι ἔλασμα ἐπιδερμικὸν ἀρκετὰ ἀνθιστάμενον· ὅταν καταστρέψωμεν αὐτὸ δι' ὁριζοντίας τομῆς ἀπογυμνοῦμεν ἱστὸν διαυγῆ, τοὐτέστιν σειρὰν κοιλωμάτων κεχωρισμένων διὰ διαφραγμάτων ἀκανονίστων καὶ τὰ ὁποῖα περιέχουσι τὴν δαμαλίδα· εἰσὶ δὲ ἀρκετὰ συχνάκις διατεθειμένα ἐπὶ δύο συγκεντρικῶν γραμμῶν. Ὁ ὀρρὸς τῆς δαμαλίδος εἶναι ὑγρὸν ἄχρουν, κολλῶδες, διαφανές, ἄοσμον, γεύσεως δριμείας καὶ ἁλμυρᾶς, ἀρκετὰ ἀνάλογον πρὸς ἐκεῖνο ὅπερ πληροῖ τὰς σχηματιζομένας φυσαλίδας ὑπὸ τῶν ἐκδορίων ἢ τῶν ἐγκαυμάτων. Τὸ ὑγρὸν τοῦτο ξηραίνεται ταχέως εἰς τὸν ἀέρα, ἀλλὰ χωρὶς νὰ ἀπωλέσῃ τὴν διαφάνειαν αὐτοῦ καὶ προσ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κολλᾶται ἰσχυρῶς πρὸς τὸ σῶμα ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἐναποθέτομεν αὐτό. Διαλύεται εὐκόλως εἰς τὸ ὕδωρ, μάλιστα ὅταν ἦναι ἤδη συμπεπηγός· τὸ μίγμα μένει διαφανές καὶ ἀποσυντίθεται ταχέως ὅταν ὑποβάλλωμεν αὐτὸ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν θερμοκρασίας λίαν ὑψωμένης ἢ λίαν ταπεινῆς· ὅταν εὑρίσκηται προπεφυλαγμένον ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἀέρος, διατηρεῖται ἐπὶ μακρὸν χρόνον χωρὶς νὰ ξηρανθῇ. Ὁ Sacco παρετήρησεν ὅτι καλύπτοντες τὰς ῥωγμὰς δι' ὑέλου ὡρολογίου ἐμποδίζομεν τὸν σχηματισμὸν τῶν ἐφελκίδων· ὁ Gendrin ἐπέτυχε τὸ αὐτὸ ἀποτέλεσμα διὰ τῶν καταπλασμάτων. Τὸ δαμάλειον ὑγρὸν σύγκειται ἐξ ὕδατος καὶ λευκωματοειδῶν ὑλῶν, ἡ ἀντίδρασις αὐτοῦ εἶναι ἀλκαλική. Παρετήρησεν ἐν αὐτῷ διὰ τοῦ μικροσκοπίου θρύμματα ἐπιδερμικά, λευκόκυτα, αἱματίνας, σωμάτια ἐρωδιασμένα δι' ἐλευθέρων πυρήνων. Τὸ πᾶν ἀποδεικνύει ὅτι ἡ δαμαλὶς εἶναι νόσος μικροβιωτικὴ ὡς ἡ εὐλογία, ἀλλ' εἰσέτι δὲν ἐπέτυχον νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι κέκτηται στοιχεῖόν μολυσματικοῦ εἰδικοῦ, καὶ νὰ καλλιεργήσωσι τὸ στοιχεῖον τοῦτο ἐκτὸς τοῦ ὀργανισμοῦ. Οἱ Voigt, Peiffer, Schultz εὗρον ἐντούτοις εἰς τὴν δαμάλειον λέμφον διαφόρους μικροοργανισμούς. Ὁ Straus ἀνεκάλυψεν εἰς τὰς ῥωγμὰς τῆς δαμαλίδος τοῦ μόσχου κυκλοτερεῖς μικροκόκκους, σχηματίζοντας ὁτὲ μὲν σωρούς, ὁτὲ δὲ σειράς, καὶ λαμβάνοντας ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ ἰοειδοῦς τῆς μεθυλανιλίνης (methylanilinis) χροιὰν κυανῆν ἣν φυλάττει ἐπὶ παρουσίᾳ τοῦ ἀπολύτου οἰνοπνεύματος καὶ τοῦ πνεύματος τῶν καρυοφύλλων. Οἱ Cornil καὶ Babès ἀπήντησαν τὰς ἰδίας ἀρχὰς εἰς τὴν μακρὰν κυκλοτερῆ ἐπιφάνειαν τοῦ βλεννώδους Μαλπιγειανοῦ σώματος, πέριξ τῶν ἐξανθήσεων τῆς δαμαλίδος. Ὁ Klebs καὶ ὁ Gluge περιέγραψαν πρὸς τούτοις σφαιρικὰς κοκκώσεις, αἵτινες καλοῦνται μικρόκοκκοι τεταρτογενεῖς ἢ τεταρτόσποροι (quadrigeminus) καὶ αἵτινες φαίνονται ὅτι ἀνήκουσι ἐπίσης εἰς τὴν εὐλογίαν, θεωροῦσιν δ' αὐτοὺς ὡς στοιχεῖα μολυσματικά. Ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀναπαραγάγωσι τὴν νόσον διὰ τῶν βακτηριολογικῶν σκευασιῶν, τῆς νομίμου δαμαλίδος ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ. Ἔρευναι ἐπιχειρηθεῖσαι ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ὑπὸ τοῦ Espine καὶ Hermann-Fol ἀπέληξαν εἰς ἀρνητικὰ ἀποτελέσματα, ὡς τὰ πολυάριθμα πρότερον πειράματα εἰς τὰς ἐργασίας των.

Προφύλαξις τῆς δαμαλίδος. — Διάφορα μέσα ἐσυμβουλεύθησαν ὅπως προφυλάξωσι τὸ δαμάλειον ρευστὸν ἐκ πάσης βλάβης καὶ πρὸς διατήρησιν αὐτοῦ ἐπὶ μακρὸν χρόνον· αἱ πρόνοιαι αὐταὶ εἰσιν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀναπόφευκτοι, ἐὰν θέλωμεν νὰ μεταφέρωμεν ἢ νὰ διαιωνίσωμεν τὸν ἰὸν ἐπὶ χώρας κατῳκημένης ὑπὸ μικροῦ πληθυσμοῦ, ἢ εἰς μεμακρυσμένας χώρας αἱ ὁποῖαι δὲν ἔχουσι δαμαλίδα. Αἱ ἐπινοηθεῖσαι μέθοδοι πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς δύο κατηγορίας· διὰ τῆς πρώτης ἡ δαμάλειος ὕλη μένει ὑγρά, διὰ τῆς δευτέρας προφυλάττομεν αὐτὴν ἐν ξηρᾷ καταστάσει. Ὁ Jenner ἔθετε τὸ Cowpox μεταξὺ δύο πλακῶν ὑελίνων ἡνωμένων τῶν χειλέων αὐτῶν διὰ κηροῦ. Ὁ Bousquet ἐπειράθη νὰ διατηρήσῃ τὴν δαμαλίδα ἐπὶ τῆς ζαχάρεως, ἀλλὰ τὸ παρασκευαζόμενον τοιουτοτρόπως μῖγμα ποτὲ δὲν ἐμβολιάσθη μετ' ἐπιτυχίας. Μεταχειρίζονται ἐξ ἴσου μικρὰ φιαλίδια πλήρη ἀζωτούχου ἀερίου, ἑρμητικῶς κεκλεισμένα δι' ἐπιπώματος ἐκ σμύριδος ὅπερ ἐπιμηκύνεται μέχρι τοῦ βάθους τῆς κοιλότητος καὶ ἀπολήγει εἰς σχῆμα κογχλιαρίου τοῦ ὁποίου ἡ κοιλότης δέχεται τὸν δαμάλειον ἰόν. Ἕτεροι ἐμβάπτουσι εἰς τὸ ὑγρὸν τοῦτο νήματα ἐκ βάμβακος τὰ ὁποῖα ἐπισύρουσιν ἐπὶ τῶν ἀνοιγομένων φλυκταινῶν καὶ τὰ ὁποῖα θέτουσιν ἔπειτα εἰς φιαλίδια πλήρη ὀξυγόνου καὶ ἀζώτου ἑρμητικῶς κεκλεισμένα. Φυλάττομεν ἐπίσης τὴν δαμαλίδα εἰς τριχοειδῆ σωληνάρια· καὶ ἡ μέθοδος αὕτη ἐπινοηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Bretonneau, τελειοποιηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Picard καὶ τοῦ Ledeschaut συνίσταται εἰς τὸ εἰσάγειν διὰ τριχοειδῶν τὸ ὑγρὸν τῆς δαμαλίδος εἰς λεπτοτάτους ὑελίνους σωλῆνας οἵτινες φέρουσι φυσαλίδα εἰς τὸ κεντρικὸν αὐτῶν μέρος καὶ τῶν ὁποίων ἐπιπωματίζουσι τὰς δύο ἄκρας δι' ἰσπανικοῦ κηροῦ. Τέλος ἵνα ἐπιτραπῇ εἰς τὸν ἰὸν νὰ ῥοθάσῃ εὐκολώτερον εἰς τὴν κοιλότητα ἔνθα πρέπει νὰ κλεισθῇ, ἔκριναν ἀναγκαῖον ἐνίοτε νὰ προσθέτωσιν ὀλίγον ὕδωρ, ὅπερ φαίνεται ὅτι δὲν φέρει οὐδεμίαν βλάβην εἰς τὰς ἰδιότητας τῆς δαμαλίδος. Τεθεῖσης ὑπὸ τὴν φύλαξιν τοῦ ἀέρος, δύναται νὰ διατηρηθῇ ἀνέπαφος ἐπὶ μῆνας καὶ μάλιστα ἐπὶ ἓν ἔτος ἢ καὶ πλέον ἀλλ' εἶναι ἀναγκαῖον νὰ θέτωμεν τὸ περίβλημα αὐτοῦ εἰς τόπον σκοτεινὸν καὶ δροσερόν· ἐσυμβούλευσαν νὰ θέτωμεν τοὺς σωληνίσκους εἰς κύστιν ὑέλινον καὶ νὰ βυθίζωμεν ταύτην εἰς τετάνειον ὕδωρ· ἀλλ' οὐδὲν ἀποδεικνύει ὅτι ἡ τελευταία αὕτη πρόνοια εἶναι ἀναγκαία. Δυνάμεθα νὰ φυλάξωμεν τὴν δαμαλίδα ξηρὰν ἐπὶ τῆς αἰχμῆς νυστερίου ἢ ἀκίδος ἐκ φαλαίνης, ἢ ἐλεφαντίνης, ἢ ὑπὸ μορφὴν ἐφελκίδων περικεκλεισμένων εἰς ἀγγεῖόν τι ἐντελῶς κεκλεισμένον. Κατὰ τὰ τελευταῖα ταῦτα ἔτη ὁ Muller ἐσύστησε νὰ ἐπιτρίβωμεν ἐπὶ τῶν ἀνοιγομένων φλυκταινῶν γραφίδα ὑγρὰν ἐκ γλυκερίνης καθαρᾶς καὶ ἀπεσταγμένου

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὕδατος, ἥτις ἐφορτίζετο οὕτω δαμαλείου ἰοῦ. Τὸ μῖγμα τοῦτο ὤφειλε νὰ διαλυθῇ κατόπιν ἐπὶ ὑέλου ὡρολογίου, διὰ ποσότητός τινος ὑγροῦ τινος ἐκ τούτων, ἔπειτα νὰ εἰσαχθῇ εἰς τοὺς τριχοειδεῖς σωλῆνας. Δύναται τοιουτοτρόπως νὰ μένῃ ἀνέπαφον ἐπὶ μακρὸν χρόνον πρὶν ἐλαττωθῇ ἡ δραστικότης αὐτοῦ, ἀλλὰ πρέπει νὰ λαμβάνωμεν πρόνοιαν νὰ ταράσσωμεν ἐλαφρῶς τὸ μῖγμα πρὶν μεταχειρισθῶμεν αὐτό, διότι ἡ ἡσυχία τείνει εἰς τὴν ἀπομόνωσιν τοῦ ἑνὸς ἀπὸ τοῦ ἑτέρου τῶν συστατικῶν αὐτοῦ.

Ὁ Chambon καὶ ὁ Fouque προτρέπουσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος τοὺς ἰατροὺς νὰ μεταχειρίζωνται τὸν πολτὸν τῆς γλυκερινούχου δαμαλίδος, τὸν ὁποῖον παρασκευάζουσιν ἑνοῦντες τὴν γλυκερίνην χημικῶς καθαρὰν μετὰ τοῦ προϊόντος διὰ τῆς ἀποξέσεως τῶν φλυκταινῶν φθασασῶν τὴν πέμπτην ἢ τὴν ἕκτην ἡμέραν τῆς ἀναπτύξεως αὐτῶν. Τὸ ὑγρὸν τοῦτο τὸ ὁποῖον φυλάττομεν εἰς ὑελίνους σωλῆνας ἑνὸς ἢ δύο χιλιοστομέτρων διαμέτρου καὶ κεκλεισμένους εἰς τὰ ἄκρα αὐτῶν εἶναι ἐν χρήσει σήμερον εἰς Γαλλίαν ὑπὸ τοῦ Chambou ἐν Παρισίοις, Leclerc ἐκ Lyon, Claude ἐκ Nice, Fourquier ἐκ Montpellier καὶ συνηθέστατα (très à la mode) εἰς Γερμανίαν, Ἱσπανίαν, Ἑλβετίαν, Βέλγιον καὶ Ὁλλανδίαν. Πρέπει ἐπίσης νὰ μνημονεύσωμεν τὴν δαμάλειον κόνιν τῆς ὁποίας ὁ Pissin ἐν Βερολίνῳ καὶ ὁ Reissner ἐν Darmstadt ποιοῦνται χρῆσιν, καὶ τὴν ὁποίαν ἀπολαμβάνουσι κονιοποιοῦντες εἴς τι ὑγδίον ἐξ ἀχάτου λίθου καὶ διασήθοντες (κοσκινίζοντες) διὰ μουσελίνης (ὑφάσματος λεπτοῦ πορώδους) τὸ περιεχόμενον τῶν φλυκταινῶν κεχωρισμένων ἐκ τῶν τοιχωμάτων αὐτῶν διὰ τῆς ἀποξέσεως καὶ ἀπεξηραμένης εἴς τινα συσκευὴν διὰ θειικοῦ ὀξέος. Ἀναμιγνύομεν τὴν κόνιν ταύτην εἴς τινα ὕελον ὡρολογίου διὰ γλυκερινούχου ὕδατος, ὅταν θέλωμεν νὰ ἐμβολιάσωμεν. Παρουσιάζει δὲ αὕτη σπουδαίας ἐγγυήσεις, ἐὰν ἤμεθα ἠναγκασμένοι νὰ ἐμβολιάσωμεν πολλὰ ἄτομα ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ, ἢ ἐὰν πρόκηται νὰ πέμψωμεν τὴν δαμαλίδα εἰς θερμὰ κλίματα.

Δαμαλισμός. — Διὰ τοῦ ὅρου τούτου ἐννοοῦμεν τὴν ἐγχείρησιν δι' ἧς εἰσάγομεν εἰς τὸν ὀργανισμὸν τὸ ὑγρὸν τῆς δαμαλίδος. Ἡ καλλιτέρα τῶν δαμαλίδων εἶναι ἐκείνη ἥτις προέρχεται ἐξ ἀγελάδων προσβεβλημένων ὑπὸ εὐλογίας (cow-pox)· δυστυχῶς ὅμως εἶναι σπανιωτάτη καὶ εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ μεταχειριζώμεθα τὸν προσφερόμενον ἰὸν ὑπὸ παιδίου προσφάτως ἐμβολιασθέντος. Τὸ δαμαλιοφόρον παιδίον δὲν πρέπει νὰ ὑπέκυψεν εἰ μὴ ἅπαξ εἰς δαμαλισμὸν τὸν ὁποῖον

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἠκολούθησε κανονικὴ φλύκταινα. Ὀφείλει νὰ μὴ παρουσιάζῃ οὐδὲν σημεῖον συφίλιδος ἢ ἑτέρας τινὸς μεταδοτικῆς νόσου, καὶ νὰ ἦναι πλέον τῶν πέντε μηνῶν ἡλικίας, διότι τότε δυνατὸν νὰ ὑποτεθῇ ὅτι, ἐὰν ὑπάρχῃ κληρονομικὴ σύφιλις, θὰ ἀνακαλυφθῶσιν ἐκδηλώσεις τινές, ἐν ᾧ εἰς τὰ νεώτερα παιδία εἶναι δυνατὸν οὐδὲν σύμπτωμα νὰ μὴ ἀνακαλυφθῇ ἀκόμη. Πρέπει ἐπίσης νὰ ἀνήκῃ εἰς γονεῖς ὑγιεῖς καὶ νὰ μὴ φέρῃ οὐδὲν σύμπτωμα ὅπερ δύναται νὰ συνδεθῇ πρὸς δυσκρασικήν τινα ἀρχήν. Ἡ δαμαλὶς ὀφείλει νὰ συλλέγηται μεταξὺ τῆς τετάρτης καὶ τῆς ἑβδόμης ἡμέρας χρονολογουμένης καὶ αὐτῆς τῆς ἡμέρας τῆς ἐνοφθαλμίσεως· ἡ δραστικότης αὐτῆς ἐλαττοῦται προοδευτικῶς ἀπὸ τῆς ὀγδόης ἡμέρας καὶ καθίσταται ἀδρανὴς μεταξὺ τῆς ἑνδεκάτης καὶ τῆς δεκάτης τετάρτης. Ἔχουσί τινες τὴν συνήθειαν νὰ μεταχειρίζωνται τὸ ὑγρὸν ὅταν φθάνῃ τὴν ἑβδόμην ἡμέραν τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ· εἶναι προτιμότερον νὰ μεταχειρίζωνται τὸ τῆς πρωΐας· δυστυχῶς δὲν εἶναι εἰσέτι ἀρκετὰ ἄφθονον τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὥστε νὰ ἦναι εὔκολον νὰ μεταχειρισθῶσιν αὐτό. Ἡ ἀδυναμία τῆς προφυλακτικῆς δυνάμεως τῆς ἀνθρωπίνης δαμαλίδος σχετικῶς πρὸς τὴν εὐλογίαν, καὶ ὁ φόβος τῆς μεταδόσεως τῆς συφίλιδος, ὅταν δανειζώμεθα τὸν ἰὸν τῶν προσβεβλημένων παιδίων, ἔδωκε τὴν ἰδέαν τοῦ νὰ καταφεύγωμεν εἰς τὴν ζώειον δαμαλίδα ἥτις, γνωστὴ εἰς Νεάπολιν ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος ἐρημίσθη εἰς Γαλλίαν ὑπὸ τοῦ James κατὰ τὸ 1840, ἔπειτα ὁριστικῶς εἰσήχθη κατὰ τὸ 1865 εἰς Παρισίους ὑπὸ τῶν Lanois καὶ Chambon, εἰς Βρυξέλλας ὑπὸ τοῦ Warlomont· κατὰ τὴν μέθοδον ταύτην μεταχειρίζονται μόσχον ἡλικίας τεσσάρων ἕως ὀκτὼ μηνῶν, ξηρίζουσι τὴν ὑπογαστρικὴν χώραν, καὶ ἐνοφθαλμίζουσι τὸ cow pox καλῆς ποιότητος διὰ πεντήκοντα ἢ ἑξήκοντα νύξεων. Βλέπομεν ὅτι ἀναπτύσσονται ἕνεκα τῶν ἐνοφθαλμίσεων τούτων φλύκταιναι δαμαλίδος αἵτινες εἶσιν ἐπιμήκεις καὶ δὲν φθάνουσιν εἰς ἀποξήρασιν εἰ μὴ μεταξὺ τῆς 16ης καὶ τῆς 18ης ἡμέρας. Αἱ φλύκταιναι αὗται δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν εἰς τὸ νὰ εἰσαγάγωμεν τὴν δαμαλίδα εἰς ἕτερα παιδία ἢ ἐπὶ μόσχων. Ὁ ζώειος δαμαλισμὸς ἦτο εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰς μεγάλην ὑπόληψιν ἐν Παρισίοις ἐπί τινα χρόνον, καὶ σχεδὸν ἀντικατέστησε τὸν δαμαλισμὸν τοῦ παιδίου. Ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐπιδημίαν τῆς εὐλογίας τὴν ὁποίαν ἐπαρατήρησαν ἀπὸ τοῦ 1870 – 1871, ἥτις ἐπροξένησε μέγαν ἀριθμὸν θυμάτων, ἡ ἐμπιστοσύνη τὴν ὁποίαν εἶχον εἰς τὴν Νεαπολιτάνειον μέθοδον ἐκλονίσθη ἰσχυρῶς καὶ ἐπανῆλθον εἰς τὸν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δαμαλισμόν ἀπό βραχίονος εἰς βραχίονα. Πρό τινων ἐτῶν τά δαμαλιδοφόρα παιδία τά ὁποῖα προσφέρουσιν αὐστηρᾶς ἐγγυήσεις κατέστησαν σπανιώτατα. Ἡ δυσκολία λοιπόν μεθ' ἧς προμηθεύονται κατά τό ἐνεστώς τήν ἀνθρωπίνην δαμαλίδα, εὐχάριστον ὅσῳ ἀφορᾷ τήν ποιότητα καί τήν ἀφθονίαν αὐτῆς, τάς σχετικάς θεωρίας τοῦ κινδύνου τῆς συφιλιδικῆς παθήσεως, τάς μεγάλας πραγματοποιηθείσας τελειοποιήσεις, ἀφ' ἑτέρου εἰς πᾶν ὅπερ ἐπηρεάζει τήν ζώσιον δαμαλίδα, ἀνέκρουσαν ἐκ νέου εἰς εὔνοιαν τῆς τελευταίας ταύτης μεθόδου ἐναντίον τῆς ὁποίας θά ἦτο κίνδυνος νά ἀντενεργήσῃ τις.

Τά τοῦ δαμαλισμοῦ ἱνστιτοῦτα ἑδραίως ἀποκατασταθέντα εἰς πολλάς χώρας, δίδουσιν ἀναμφισβητήτως σήμερον πολύ μεγάλας ὑπηρεσιας. Μόνα ταῦτα, εἰς ἐστίαν βαρείας τινός ἐπιδημίας, εἰς περιστάσεις καθ' ἃς πρέπει νά προβαίνωμεν εἰς ἐνορθαλμισμούς πληθυσμοῦ, δύνανται νά ἀσφαλίσωσι διά τόν ἰατρόν τήν καλλιέργειαν τοῦ ἰοῦ τόν ὁποῖον δέν θά παρῆγον δαμαλιδοφόρα παιδία εἰ μή εἰς ἀνεπαρκῆ ποσότητα. Μ' ὅλα ταῦτα ἡ παλαιά δαμαλίς τοῦ Jenner δέν πρέπει νά ἀφεθῇ· οὕτω δέ θεωροῦσιν αὐτήν οἱ Espine καί Picot, ὀφείλει δέ νά θεωρῆται ἀκόμη ὡς σπουδαίως ὠφέλιμος ὅταν πρόκηται περί ἀναδαμαλισμῶν, ὅταν πρέπῃ νά ἀποδείξωμεν τήν εἰδικότητα τῆς δαμαλίδος μετά τάς ἐπιτυχίας τάς ὀφειλομένας εἰς ἄλλας μεθόδους. Εἶναι αὕτη τήν ὁποίαν προτιμῶμεν ἀναμφιβόλως ὁσάκις ὑπάρχει διαθέσιμος ἐκ καλοῦ τινος παιδίου, οὐτινος ἡ ὑγεία δέν θά ἀφήσῃ οὐδέν εἶδος ὑστεροβουλίας.

Ἐνεργοῦμεν τόν ἐμβολιασμόν ἀπό βραχίονος εἰς βραχίονα ἀνοίγοντες τάς φλυκταίνας τῇ βοηθείᾳ φλεβοτόμου τινός λογχοειδοῦς καί ἀποφεύγοντες ἐπιμελῶς νά προκαλέσωμεν αἱμορραγίαν, διότι εἶναι ἀληθές ὅτι ἡ διά τοῦ ἐμβολιασμοῦ σύφιλις μεταδίδεται πρό πάντων διά τοῦ αἵματος. Ὀφείλομεν νά ἐνεργήσωμεν ἔπειτα ἐπί τοῦ δέρματος τοῦ παιδίου, τό ὁποῖον ἐμβολιάζομεν μέ μικράς νύξεις ἐπιπολαίας διά φλεβοτόμου ἤ βελόνης πεφορτωμένης ἰοῦ, ἀρκούμενοι νά διολισθαίνωμεν τό ἐργαλεῖον ἐπί τῆς ἐπιδερμίδος, ἐνίοτε μάλιστα ἀμύσσοντες λίαν ἐπιπολαίως τό δερμικόν περίβλημα καί ἐκτείνοντες τήν ὀρρόν ἐπί τῶν ἀμυχῶν. Ἐκλέγομεν δέ τό ἀνώτερον καί μέσον μέρος τοῦ βραχίονος ὅπως ἐνεργήσωμεν τήν ἐγχείρησιν· ὁ ἀριθμός τῶν νύξεων τάς ὁποίας πρέπει νά ἐνεργῶμεν εἶναι συνήθως τρεῖς ἤ τέσσαρες ἐφ' ἑκάστης πλευρᾶς, καί δυνάμεθα ἄνευ ἀτοπήματος νά πολλαπλασιάσωμεν αὐτάς,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

διότι νεώτεραι ἐργασίαι, καὶ ἰδιαζόντως αἱ παρατηρήσεις τοῦ Landrieux τείνουσι νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι ὅσῳ περισσότεραι εἶναι αἱ φλύκταιναι, τόσῳ ἡ προφυλακτικότης, ὅσον ἀφορᾷ τὴν εὐλογίαν, εἶναι μεγαλειτέρα. Ὀφείλομεν νὰ λαμβάνωμεν τὴν ἐπιμέλειαν νὰ ἀφίνωμεν μεταξὺ τῶν ἐνοφθαλμίσεων διάμεσον πολλῶν ἑκατοστομέτρων, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ μὴ δύνωνται νὰ ἑνωθῶσιν αἱ ἀναπτυσσόμεναι φλύκταιναι διὰ τῶν χειλέων αὐτῶν καὶ διὰ τῆς ἑνώσεως ταύτης νὰ προκαλῶσι φλογιστικὴν ἐξόγκωσιν ἐξ ἧς συχνάκις παρατηροῦμεν ἐπίφοβα φαινόμενα. Εἰς τὰ μικρὰ κοράσια λαμβάνομεν τὴν φροντίδα νὰ ἀποφεύγωμεν τὰ μέρη τὰ ὁποῖα ἔσονται βραδύτερον ἐκτεθειμένα εἰς τὴν ὅρασιν, καὶ πρέπει νὰ εἰσαγάγωμεν τὸν ἰὸν ἐπὶ σημείων ὀλίγον τι ὑψηλότερον ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ οὐλὴ δύναται νὰ ὑπάρχῃ περαιτέρω ἄνευ ἀτοπήματος, ἐπειδὴ τὰ ἴχνη τῆς φλυκταίνης, τὰ ὁποῖα ἀναπτύσσονται ἐπὶ τῶν ὤμων, ὀφείλουσι περαιτέρω, ἕνεκα τῆς αὐξήσεως νὰ καταλάβωσι τὰ ἐπικλινέστερα σημεῖα. Γνωρίζομεν ὅτι ἡ δαμαλὶς εἶναι μέσον θεραπείας τῶν ἐκ γενετῆς ἀγγειωδῶν ὄγκων nœvi-materni. Ὅταν ἀνακαλύπτωμεν ἐπὶ τοῦ παιδίου τὸ ὁποῖον θὰ ἐμβολιάσωμεν ἕνα τῶν ἀγγειωδῶν τούτων ὄγκων, ὀφείλομεν κατὰ τὴν διδομένην συμβουλὴν ὑπὸ τῶν Espine καὶ Picot καὶ ἑτέρων τινῶν παθολόγων νὰ ἐνεργῶμεν τὰς νύξεις ἐπὶ τῆς χώρας τὴν ὁποίαν οὗτος κατέχει.

Ὅταν ἡ δαμάλειος λέμφος ἦναι κεκλεισμένη εἰς σωληνίσκους ἢ μεταξὺ πλακῶν, ἀποσπῶμεν τὸ περίβλημα κατὰ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν θὰ μεταχειρισθῶμεν αὐτὴν καὶ ἐμβάπτομεν τὰς ἀκίδας. Ἐὰν ἡ δαμαλὶς ἦναι ξηρά, διαλύομεν αὐτὴν προηγουμένως ἐν ὀλίγῳ ὕδατι. Δὲν εἶναι ἀναγκαῖον νὰ μεταχειρισθῶμεν ἐπίδεσμον ἐπὶ τοῦ βραχιόνος τοῦ ἐμβολιασθέντος, ἀρκεῖ νὰ ἀφήσωμεν νὰ ξηρανθῶσιν αἱ νύξεις καὶ νὰ ἀποφύγωμεν τὴν συνάφειαν αὐτῶν μετὰ τῶν ἐνδυμάτων ἢ τῶν σπαργάνων, ἢ νὰ περικλείωμεν τὸν βραχίονα εἰς στενόν τι ἔνδυμα. Ἐὰν αἱ φλύκταιναι ἐξελκωθῶσι, καλύπτομεν αὐτὰς διὰ καταπλασμάτων ἢ μεταχειριζόμεθα μέσα τὰ ὁποῖα διευκολύνουσι τὴν ἐπούλωσιν. Ἐὰν ἐπέρχωνται πυρετικὰ συμπτώματα ἢ φλογιστικὰ φαινόμενα ἐξαιρετικῆς ἐντάσεως, ἀναγράφομεν ἀναψυκτικὰ ποτά, ἐλαττοῦμεν τὴν ποσότητα τῶν τροφῶν καὶ περιορίζομεν τὰ παιδία ἐν τῇ κλίνῃ ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας· ἀλλὰ συχνότατα εἶναι ἀνωφελὲς νὰ ἐμποδίσωμεν αὐτὰ νὰ ἐγείρωνται καὶ νὰ ἐξέρχωνται, ἢ μάλιστα νὰ ὑποχρεῶμεν αὐτὰ νὰ ἀκολουθῶσιν ἰδιάζουσαν δίαιταν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὀφείλομεν, ἵνα δαμαλίσωμεν τὰ παιδία, νὰ ἐκλέγωμεν τὰς ἐποχὰς καθ' ἃς εὑρίσκονται ἐν καλῇ ὑγείᾳ, ὁσάκις αἱ περιστάσεις ἐπιτρέπουσι τοῦτο. Ὁ δαμαλισμὸς δύναται νὰ ἐκτελεσθῇ εἰς πᾶσαν ἡλικίαν, καὶ ὅταν εὑρισκώμεθα εἰς ἐστίαν ἐπιδημίας εἶναι ὀρθὸν νὰ μὴ ἀρίνωμεν τὰ νεογνὰ νὰ ὑπερβαίνωσι τὸ τέλος τῆς πρώτης ἑβδομάδος τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν χωρὶς νὰ ἐμβολιάζωμεν αὐτά. Εἰς τὰς συνήθεις συνθήκας ἔχουσι συνείθειαν νὰ περιμένωσιν ἵνα ἐνεργήσωσι τὸν δαμαλισμόν, ὅταν τὸ παιδίον φθάνῃ τὴν ἀρχὴν τοῦ τρίτου μηνός, ἢ τοὐλάχιστον τὴν τεσσαρακοστὴν ἢ τεσσαρακοστὴν πέμπτην ἡμέραν, διότι εἶναι ῥωμαλεώτερον ἵνα ὑποφέρῃ τὰ φλογιστικὰ τοπικὰ συμπτώματα, ἢ τὴν γενικὴν ἀντίδρασιν ἥτις ἀρκετὰ συχνάκις ἐμφανίζεται εἰς παρομοίας περιστάσεις. Στατιστική τις τοῦ Wolff ἀποδεικνύει ἐν τούτοις ὅτι δυνάμεθα νὰ δαμαλίσωμεν ἐπιτυχῶς τὸ νεογνὸν τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ, ὅτι ἡ ἐνοφθάλμισις εἶναι ἐπίσης καλῶς ὑποφερτὴ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ζωῆς ὡς εἰς τὰ περαιτέρω στάδια τῆς παιδικῆς ἡλικίας, καὶ δὲν ὑπάρχει περισσοτέρα ἀσφάλεια, σχετικῶς πρὸς τὴν εὐλογίαν, διὰ τὰ πολὺ μικρὰ θηλάζοντα ὡς καὶ διὰ τὰ μᾶλλον ἡλικιωμένα. Ἐπομένως ἐν καιρῷ ἐπιδημίας, πρέπει νὰ ἐμβολιάζωμεν διὰ δαμαλίδος τὰ παιδία τὰ ὄντα ὀλίγων μόνον ἡμερῶν ὡς καὶ τὰ ἄλλα.

Ἐκ τῶν γενομένων πειραμάτων εἰς τὴν κλινικὴν τοῦ Gusserod εἰς Γερμανίαν, καὶ τῶν ἐρευνῶν ἑτέρων τινῶν παρατηρητῶν ἐξάγεται ὅτι εἶναι δυνατὸς καὶ ὁ ἐντὸς τῆς μήτρας δαμαλισμός, ἀλλ' ὅτι ἡ ἐπιτυχία αὐτοῦ εἶναι πολὺ ἀβεβαία· διότι εἰς μικρότατον ἀριθμὸν περιπτώσεων μόνον ἰὸς δαμαλίδος δραστικὸς φαίνεται ὅτι μετεδόθη εἰς τὸν ἐμβρυακὸν ὀργανισμὸν διὰ μέσου τοῦ πλακοῦντος. Προσέτι ὁ δαμαλισμὸς ἐνεργεῖ βραδύτατα διότι δὲν ἐπιφέρει τὸ ἀπρόσβλητον εἰς τὸ παιδίον εἰ μὴ εἰς τὸ διάστημα τῶν δεκαπέντε ἡμερῶν, ἀλλ' οὐδὲν ἀτόπημα παρουσιάζει. Ὅταν ἡ πρώτη ἐνοφθάλμισις τῆς δαμαλίδος μείνῃ ἄνευ ἀποτελέσματος, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀνανεῶμεν ταχέως τὰς τοιαύτης φύσεως δοκιμὰς ἐν ἀνάγκῃ πολλὰς φορὰς κατὰ συνέχειαν, μέχρις ὅτου σχηματισθῶσιν αἱ κανονικαὶ φλύκταιναι. Ἄτομά τινα εἰσὶν ἐντελῶς ἀπρόσβλητα ἐκ τῆς ἐνεργείας τῆς δαμαλίδος, ἀλλ' εἰσὶν ἐλάχιστα τὸν ἀριθμόν. Ἐὰν παιδία πολὺ μικρὰ καὶ καχεκτικὰ φαίνωνται ὅτι εὑρίσκονται εἰς τὸ στάδιον τῆς ἐπωάσεως τῆς εὐλογίας, ἐσυμβούλευσαν νὰ μὴ δαμαλίζωμεν αὐτά, διότι εἶναι φόβος νὰ ἴδωμεν ἐμφανιζομένας συγχρόνως δύο παθήσεις εἰς τὰς ὁποίας ὁ μικρὸς ἄρρωστος δὲν δύνα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ται νὰ ἀνθέξῃ. Ὁ δαμαλισμὸς δὲν ἔχει εἰ μὴ τὴν προφυλακτικὴν δύναμιν πρόσκαιρον· εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη νὰ ἀναδαμαλίζωμεν τὰ παιδία εἰς τὸ διάστημα ἐτῶν τινων. Κατὰ τὸν Trousseau τὸ μέτρον τοῦτο τῆς προνοίας ὀφείλει νὰ λαμβάνηται κατὰ πέντε ἢ ἑπτὰ ἔτη, καὶ εἶναι ἀναπόφευκτον ἐν καιρῷ ἐπιδημίας. Ὁτὲ μὲν ἡ νέα ἐνοφθάλμισις ναυαγεῖ, ὁτὲ δὲ δίδει γέννησιν εἰς ἀτελεῖς κυστιδοφλυκταίνας οὐχὶ ὁμφαλωτὰς καὶ εἰς φλεγμονώδη φαινόμενα ἀρκετὰ ἔντονα, ἄλλοτε εἰς φλυκταίνας καλῶς χαρακτηριζομένας αἵτινες συνοδεύονται ὑπὸ ἀδενίτιδος μασχαλιαίας· τότε ὁ πυρετὸς εἶναι ἐντονώτερος καὶ ἡ τοπικὴ ἀντίδρασις μᾶλλον ηὐξημένη ἢ εἰς τοὺς πρώτους ἐμβολιασμούς. Ὁ Jules Besnier ὅστις ἐπεδόθη ἐπὶ τοῦ ἀναδαμαλισμοῦ τῶν παίδων εἰς ἐπισταμένας ἐρεύνας, παρετήρησεν, ὑπὸ τοιαύτην ἔποψιν, πολλὰς ἐνδιαφερούσας ἰδιότητας. Κατὰ τὸν διακεκριμένον τοῦτον ἰατρόν, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιτυχιῶν εἶναι μεγαλείτερος εἰς τὰ παιδία τὰ ὁποῖα ἐμβολιάσθησαν μίαν μόνην φορὰν ἢ εἰς τὰ ἀναδαμαλισθέντα ἤδη. Ἡ ἐπήρεια τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους ἐπὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν ἀναδαμαλισμῶν εἶναι ἀναμφισβήτητος· πρέπει νὰ ἀποφεύγωμεν τὸν ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν καιρόν, καὶ νὰ ἐκλέγωμεν τὸ ἔαρ ἢ τὸ θέρος ὅταν θέλωμεν νὰ ὑποβάλλωμεν τὸ προσωπικὸν ἐκπαιδευτικοῦ τινος καταστήματος εἰς τὸ μέτρον τοῦτο τῆς ὑγιεινῆς. Ὁ ἀριθμὸς τῶν γιγνομένων νύξεων ἐφ' ἑκάστου ἀτόμου λαμβάνει ἐπίσης μέρος εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν θετικῶν ἀποτελεσμάτων. Ὁ παιδικὸς ἰὸς καὶ ὁ προερχόμενος ἐξ ἀγελάδος τινὸς φαίνονται ὅτι ἔχουσιν ἐξίσου μεγάλην ἀξίαν. Τέλος ὅσῳ περισσότερον εἶναι ἡλικιωμένα τὰ ἀναδαμαλισθέντα παιδία τόσῳ περισσότερον ἐπιτυγχάνομεν κανονικὰς ἐνοφθαλμίσεις. Εἰς τοὺς μαθητὰς 7 – 14 ἐτῶν ἡ ἀναλογία τῶν ἐπιτυχιῶν εἶναι 50 $^0/_0$, καὶ 69 $^0/_0$ μεταξὺ τοῦ 15ου καὶ 20ου ἔτους.

VII. — Τυφοειδὴς πυρετός.

Περιγραφή. — Αἱ διαταράξεις καὶ αἱ καταστροφαὶ αἱ γεννώμεναι εἰς τὰ παιδία ὑπὸ τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ εἰσιν ἐλαφρότεραι τῶν παρατηρουμένων εἰς τοὺς ἐνήλικας· δίδουσι χώραν εἰς φαινόμενα ἧττον ηὐξημένα καὶ ἧττον ἐπίφοβα. Εἰς πολυαρίθμους περιπτώσεις τὰ συμπτώματά εἰσι τόσῳ ἤπια ὥστε δύνανται νὰ συγχέωνται μετὰ γαστρικῶν διαταράξεων ἢ μετὰ τῶν ἀνωμαλιῶν τῆς ὀδοντοφυΐας. Ἐν τού-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τοις εἴς τινα παιδία ἡ δοθηνεντερία ἐκδηλοῦται διὰ συμπτωμάτων ἐπίσης συμπεπλεγμένων ὡς εἰς τοὺς ἐνήλικας· εἶναι λοιπὸν λογικὸν νὰ περιγράψωμεν κεχωρισμένως, ὡς πράττουσιν οἱ West, Rilliet καὶ Barthez, Espine καὶ Picot, πυρετὸν ἐλαφρὸν καὶ βαρύν, παρατηροῦντες ὅτι ὁ πρῶτος εἶναι συχνότερος τοῦ δευτέρου πρὸ τῆς ἡλικίας τῶν δεκαπέντε ἐτῶν.

Εἰς τὸν ἐλαφρὸν τυφοειδῆ πυρετὸν εἶναι συχνάκις ἀδύνατον νὰ γνωρίσωμεν εἰς ποίαν στιγμὴν γίνεται ἡ μετάβασις τῆς ὑγιοῦς καταστάσεως εἰς τὴν νοσηράν. Τὸ παιδίον αἰσθάνεται ὅτι ἡ ὄρεξις αὐτοῦ ἐλαττοῦται, καθίσταται μελαγχολικὸν καὶ νωθρόν, κοιμᾶται κακῶς τὴν νύκτα. Τὸ δέρμα τὸ ἑσπέρας καθίσταται θερμόν, ἐν ᾧ τὴν πρωΐαν ἀναλαμβάνει τὴν κανονικὴν αὐτοῦ θερμοκρασίαν· ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ, ἡ θερμομετρικὴ ὕψωσις ἥτις παράγεται κατὰ τὸ ἑσπέρας εἶναι μείζων. Κατὰ τὸ τέλος τῆς πρώτης ἑβδομάδος ἡ κατάπτωσις ἄρχεται νὰ αὐξάνῃ· εἰς τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἡμέρας τὸ δέρμα καθίσταται ῥιγηλόν, παρατηροῦμεν ταραχήν, τὰς παρειὰς κεχρωσμένας, τοὺς ὀφθαλμοὺς στίλβοντας, ἐν ᾧ τὴν πρωΐαν οἱ διάφοροι οὗτοι χαρακτῆρες ἐλαττοῦνται. Συγχρόνως ἡ κοιλία μετεωρίζεται, ἀνώδυνος ἢ εὐαίσθητος τῇ πιέσει κατὰ τὸν δεξιὸν εἰλιακὸν λάκκον· ὁ σπλὴν ἐξογκοῦται καὶ παρατηροῦμεν αὔξησιν τοῦ ὄγκου αὐτοῦ διὰ μέσου τῶν κοιλιακῶν τοιχωμάτων ὑποκάτω τῶν πλευρικῶν περάτων· εἰς τινας περιπτώσεις παρατηροῦμεν κηλίδας ἢ ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ θώρακος. Παρατηροῦμεν συνήθως μετρίαν διάρροιαν· ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀποπατήσεων δὲν ὑπερβαίνει τὰς δύο ἢ τρεῖς κατὰ εἰκοσιτέσσαρας ὥρας καὶ εἶναι αὗται ὑγρόταται· τὰ οὖρα ὀλίγον ἄφθονα, βαθύχροα καὶ ἔστιν ὅτε λευκωματοῦχα. Τὸ παιδίον δὲν βήχει, ἀλλ' ἡ ἀκρόασις ἀποδεικνύει τὴν ὕπαρξιν ῥόγχων συριζόντων ἢ ῥεγχόντων. Ἡ κεφαλαλγία εἶναι συνήθως ὀλίγον ἔντονος, ἐνίοτε μηδαμινή· αἱ ἐπιστάξεις συχνότατα ἐλλείπουσι· κατὰ τὴν νύκτα τὰ παιδία ταράσσονται καὶ σπανίως παραληροῦσιν. Ἡ θερμοκρασία τὸ ἑσπέρας διατηρεῖται ἀπὸ 39^0 ἢ 40^0, ἀπὸ τῆς τρίτης ἢ τετάρτης ἡμέρας μετὰ τὴν εἰσβολήν, ἀλλὰ τὴν πρωΐαν παρατηροῦμεν εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς δευτέρας ἑβδομάδος καταφανεῖς ὑφέσεις.

Μεταξὺ τῆς ὀγδόης καὶ τῆς δεκάτης πέμπτης ἡμέρας, τὰ συμπτώματα δὲν τροποποιοῦνται ἢ μᾶλλον ἐλαττοῦνται ταχέως κατὰ τὴν ἔντασιν. Ἡ θερμοκρασία διατηρεῖται τὸ ἑσπέρας μεταξὺ 39^0 5 καὶ 38^0 5, τὴν πρωΐαν κατέρχεται ἐκ νέου εἰς τὴν μέσην κανονικήν. Κατὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὸ τέλος τῆς δευτέρας ἑβδομάδος, ἐνίοτε μόνον πρὸς τὸ τέλος τῆς τρίτης, ἡ ὑπερθερμία τῆς ἑσπέρας ἐξαφανίζεται ὡς ἡ τῆς πρωίας καὶ δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὴν νόσον ὡς λήξασαν, διότι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην αἱ πεπτικαὶ λειτουργίαι ἐπανέρχονται εἰς τὴν κανονικὴν κατάστασιν, ἡ διάρροια παύει καὶ ἡ ὄρεξις ἀναγεννᾶται. Εἴς τινας περιπτώσεις ἡ διάρκεια τῶν παθολογικῶν τούτων καταστάσεων δὲν ὑπερβαίνει τὰς ὀκτὼ ἕως δέκα ἡμέρας. Δίδομεν αὐτοῖς, εἰς τὴν νεωτέραν διάλεκτον, τὸ ὄνομα πυρετοὶ ἐκτρωματιαῖοι· ἡ μορφὴ αὕτη ἐσημειώθη ὑπὸ τοῦ Wolfberg εἰς μίαν περίπτωσιν ἐπὶ δώδεκα, τῶν Espine καὶ Picot ἀναφερόντων ἐξ ἴσου παραδείγματά τινα. Ἐπί τινων παιδίων ἀνακαλύπτομεν εἰς τὴν ποικιλίαν ταύτην κηλίδας φακοειδεῖς καὶ τὴν σπληνικὴν ἐξόγκωσιν, παρὰ τὴν ἠπιότητα τῶν ἄλλων διαταράξεων. Ἐν γένει τότε ὁ ἄρρωστος, καίτοι ἐξησθενημένος καὶ ἰσχνὸς κατ' ἀπροσδοκήτους ἀναλογίας, σχετικῶς πρὸς τὴν μικρὰν βαρύτητα καὶ τὴν διάρκειαν τῆς παθολογικῆς καταστάσεως τὴν ὁποίαν διῆλθεν, ἐπανέρχεται ἐντελῶς εἰς τὴν ὑγείαν, μετὰ βραχυτάτην ἀνάρρωσιν. Εἰς ἄλλους, πυρετός τις ὅστις ἐπιμένει ἐπὶ μίαν καὶ ἡμίσειαν ἢ δύο ἑβδομάδας εἶναι τὸ πρώτιστον γεγονός· πρὸς τούτῳ ἑνοῦται ἡ ἀνορεξία, δυσκοιλιότης, κεφαλαλγία εἰς τὴν ἀρχήν· τὸ ἄθροισμα τοῦτο ἀνταποκρίνεται εἰς ὅ,τι ἄλλοτε ὠνόμαζον πυρετὸν σύνοχον· εἰς ἄλλους ἡ διάρκεια τῆς πυρετικῆς καταστάσεως εἶναι ἔτι βραχυτέρα καὶ δὲν ὑπερβαίνει τὰς τέσσαρας ἢ πέντε ἡμέρας. Ἐνίοτε, μετὰ ἐντονώτατον πυρετὸν εἰς τὴν ἀρχὴν ἡ ἐπάνοδος εἰς τὴν ὑγείαν συντελεῖται ἀποτόμως, ἐν διαστήματι δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν, συχνάκις μετὰ συγχρόνου ἑρπητικῆς τινος ἐξανθήσεως, διαφορήσεως ἢ ἀφθόνων διαρροϊκῶν κενώσεων καὶ οὐρήσεως ἀφθόνου οὔρου. Εἰς τὰς καταστάσεις τῆς φύσεως ταύτης ἀπέδωκαν τὸ ὄνομα ἐφημέρων πυρετῶν. Δυνάμεθα νὰ φυλάξωμεν τὴν ὀνομασίαν ταύτην, ἥτις εἶναι πολὺ καλή, διὰ τὰς ἐλαφροτάτας περιπτώσεις.

Ὅταν πρόκηται περὶ τῆς βαρείας μορφῆς, ὁρίζομεν εὐκολώτερον τὴν ἐποχὴν τῆς ἀρχῆς εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἢ εἰς τὴν τῶν ἐνηλίκων, διότι κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ζωῆς, ὁ ὀργανισμὸς εἶναι λεπτότερος καὶ βιαιότερον ἐπηρεάζεται πρῶτον καὶ κατ' ἀρχὰς ὑπὸ τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς μιάνσεως. Δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν, ὡς πρώτην ἡμέραν τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ ἐκείνην καθ' ἣν τὸ παιδίον ἀπόλλυσι τὴν εὐθυμίαν καὶ τὴν ὄρεξιν αὐτοῦ, ἐπιθυμεῖ τὴν κλίνην καὶ κοιμᾶται

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐκτὸς τῶν συνήθων ὡρῶν. Ἔμετοι ἐπέρχονται συχνάκις τὴν ἡμέραν ἐκείνην, καὶ συνήθως ἀποβάλλονται τὰ τελευταῖα εἰσαχθέντα τρόφιμα εἰς τὸν πεπτικὸν σωλῆνα χωρὶς νὰ περθῶσι. Παρατηροῦμεν ταυτοχρόνως, εἰς πολυαρίθμους περιπτώσεις, δυσκοιλιότητα καὶ κεφαλαλγίαν ἰσχυράν, ἐνίοτε ἐπίσης ῥίγη· παρατηροῦμεν ἐπίσης συνήθως κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας ὑπνηλίαν, νάρκωσιν κατὰ τὴν πορείαν τῆς ἡμέρας, καὶ τὴν νύκτα τοὐναντίον ἀϋπνίαν, ταραχήν, παραλήρημα, ἔστιν ὅτε μάλιστα καὶ σπασμούς. Εἴς τινα παιδία, ἡ εἰσβολὴ γίνεται βαθμηδὸν καὶ συχνάκις ἡ διάρροια εἶναι ἀρχικὸν φαινόμενον. Οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ φυσιογνωμία τῆς νόσου εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς, ὁ πυρετὸς λαμβάνει ταχέως μεγάλην σπουδαιότητα, καὶ εὐθὺς ἀπὸ τῆς τρίτης ἢ τῆς τετάρτης ἡμέρας τὸ θερμόμετρον ὑψοῦται εἰς 40^0 ἢ $40^0,5$ καὶ διατηρεῖται ἔπειτα εἰς τὸν βαθμὸν τοῦτον ἐπὶ ὀκτὼ ἢ δέκα ἡμέρας, ἢ μάλιστα ἐπὶ δύο ἑβδομάδας χωρὶς νὰ καταβῇ σημαντικῶς κατὰ τὸ πρῶτον μέρος τῆς ἡμέρας. Ὁ σφυγμὸς εἶναι συχνάκις ταχύτατος· ὁ ἀριθμὸς τῶν σφύξεων σπανίως εἶναι κατώτερος τῶν 130. Εἰς τοὺς ἀρρώστους τοὺς μᾶλλον προκεχωρημένους εἰς τὴν ἡλικίαν καὶ εἰς τὰ πολὺ μικρὰ παιδία, ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἰσοῦται πρὸς 140, 160 καὶ μάλιστα ἐνίοτε 170, χωρὶς ἡ συχνότης αὐτὴ νὰ ὑποδεικνύῃ σταθερῶς μέγαν κίνδυνον. Τὸ πρόσωπον εἶναι ἐνιημένον, οἱ ὀφθαλμοὶ ἀμαυροί, ἢ στίλβοντες ἐνίοτε, ὅταν ὑπάρχῃ μεγάλη ταραχή. Ἡ ὄρεξις τάχιστα ἐξαφανίζεται κατά τινα τρόπον μᾶλλον ἢ ἧττον ἐντελῆ, ἡ κοιλία εἶναι μᾶλλον ἢ ἧττον συνεσπασμένη. Ἡ κεφαλὴ διέρχεται συχνάκις ἐν ἡσυχίᾳ εἰς τὰς παρατηρήσεις τῆς δοθηνεντερίας τῆς νεαρᾶς ἡλικίας· εἰς πολλὰ τῶν μικρῶν παιδίων ἐντούτοις ὁ πόνος τῆς κεφαλῆς ὀφείλει νὰ ὑπάρχῃ, ἀλλὰ δὲν εἶναι ἀρκετὰ ἔντονος ὥστε νὰ αἰτιῶνται αὐτὸν ἢ νὰ γνωρίζωσι νὰ ὑποδεικνύωσι τοὺς χαρακτῆρας αὐτοῦ. Ἡ ἐπίσταξις εἰς τὴν ὁποίαν οἱ ἰατροὶ ἀποδίδουσι τόσην σπουδαιότητα ὡς προδρομικὴν ἐκδήλωσιν τοῦ κλασικοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, συχνότατα ἐλλείπει εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐκθέσεως ταύτης, ἐν ᾧ παρατηροῦμεν αὐτὴν παρὰ τοῖς παιδίοις εἰς πολλὰς ἄλλας περιστάσεις.

Τὰ νοσηρὰ φαινόμενα εἶσι σημαντικῶς βαρύτερα ἀπὸ τῆς ὀγδόης ἢ τῆς ἐννάτης ἡμέρας. Ἡ κοιλία μετεωρίζεται καὶ καθίσταται εὐαίσθητος τῇ πιέσει· ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς βλέπομεν ὅτι ἐμφανίζονται κηλίδες τινὲς φακοειδεῖς· ἡ ψηλάφησις ἐνίοτε ἰδιαζόντως ἀλγεινὴ κατὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὸν δεξιὸν εἰλεακὸν λάκκον, ἀποκαλύπτει τὴν ὕπαρξιν τῶν βορβορυγμῶν ὁτὲ μὲν περιωρισμένων εἰς τὴν χώραν ταύτην, ὁτὲ δὲ γενικευμένων. Ἐν τούτοις εἰς πολλὰ παιδία δὲν εὑρίσκομεν ἐν τῇ θέσει τοῦ τυφλοῦ, οὔτε βορβορυγμούς, οὔτε εὐαισθησίαν διὰ τῆς πιέσεως. Ἐὰν ἡ δυσκοιλιότης ὑπῆρχεν εἰς τὴν ἀρχὴν ὑποχωρεῖ εἰς εὐκοιλιότητα, καὶ ἐὰν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρχε διάρροια καθίσταται σημαντικωτέρα. Αἱ κενώσεις εἰσὶν ἄρθονοι καὶ πέντε ἕως ἓξ τὸν ἀριθμὸν εἰς εἰκοσιτέσσαρας ὥρας· αἱ ἐκκενούμεναι ὕλαι, ὧν ἡ ἔξοδος γίνεται συχνάκις ἀκουσία, ἔχουσι χροιὰν κιτρινοειδῆ καὶ εἰσι τόσῳ μᾶλλον ὑγρότεραι ὅσῳ ἡ συχνότης αὐτῶν εἶναι μεγαλειτέρα· χωρίζονται δὲ διὰ τῆς ἡσυχίας εἰς δύο στρώματα τῶν ὁποίων τὸ ἓν θολὸν καὶ κροκιδῶδες κατέρχεται εἰς τὸν πυθμένα τοῦ ἀγγείου, τὸ δὲ ἕτερον εἶναι διαφανὲς καὶ ἐπιπλέον, περιέχουσιν εἰς μεγάλην ἀναλογίαν θειοῦχον ὑδρογόνον καὶ ἀμμωνίαν, καὶ χρωματίζουσι διὰ βαθέως κυανοῦ τὸν ἐρυθρὸν χάρτην τοῦ ἡλιοτροπίου.

Ἡ ἀνορεξία εἶναι ἐν γένει ἀπόλυτος, ἀλλ' ὅμως παιδία τινὰ φαίνονται ὅτι μετ' εὐχαριστήσεως λαμβάνουσι τὸν ἄρτον ἢ τοὺς καρποὺς καὶ ζητοῦσι μετ' ἐπιμονῆς τὰ τρόφιμα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ὅταν ἐνίοτε χορηγῶνται φέρουσιν ἐνστίκτως εἰς τὸ στόμα αὐτῶν, ἀλλ' ἀποβάλλουσιν αὐτὰ χωρὶς νὰ μασήσωσι. Πολλοὶ τῶν μικρῶν ἀρρώστων στεροῦνται ἀπολύτως τῆς ὀρέξεως, ἐν ὅσῳ τὰ πυρετικὰ συμπτώματα ἐπιμένουσι, καὶ μόνον ὑγρὰ δέχονται καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς περιόδου ταύτης. Ἡ γλῶσσα καθίσταται ἐρυθρὰ καὶ ὡς βερνικωμένη, κολλώδης εἴς τινας περπτώσεις, τραχεῖα εἰς ἄλλας καὶ σπανιώτατα λιγυώδης, καὶ σχεδὸν πάντοτε δὲν ξηραίνεται τόσῳ εἰς τὸ παιδίον ὅσῳ εἰς τοὺς ἐνήλικας, διότι τὸ παιδίον κοιμᾶται συνήθως ἔχον κεκλεισμένον τὸ στόμα. Τὰ χείλη συχνάκις αἱμάσσουσι καὶ ἀπογυμνοῦνται τῆς ἐπιδερμίδος αὐτῶν ἢ ῥήγνυνται, ἔστιν ὅτε ἐπίσης καθίστανται ἐλαφρῶς ἐσχαρώδη. Τὰ οὖλα κεκαλυμμένα ἐνίοτε ὑπὸ συμπήξεων λευκοειδῶν καὶ ὀλίγων ἀνθισταμένων εἰσὶν ἐν γένει μαλθακὰ καὶ αἱδαλέα. Ἡ κυνάγχη δὲν εἶναι σπανία εἰς τὴν παιδικὴν δοθηνεντερίαν. Ὁ Cadet de Gassicourt ἀπήντησεν αὐτὴν εἰς διαφόρους περιόδους, ὁτὲ μὲν ὑπὸ τὴν καταρροϊκὴν ἢ ἑλκώδη μορφήν, ὁτὲ δὲ ὑπὸ τὴν πολτώδη· ἡ τελευταία αὕτη ποικιλία δύναται νὰ γίνῃ ἡ αἰτία πεπλανημένης διαγνώσεως. Ὅταν αὕτη ἐπέρχηται εἰς τὴν ἀρχήν, ὁ ἰατρὸς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ πιστεύῃ, εἴτε εἰς ἕρπητα τοῦ φάρυγγος, εἴτε εἰς ὀστρακιὰν ἢ διφθερίτιδα,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ ἡ περαιτέρω πορεία τῶν φαινομένων εἶναι ἐκείνη ἥτις θὰ ἐπιτρέψῃ αὐτῷ νὰ βεβαιώσῃ τὴν ἐκτίμησιν αὐτῆς. Ἡ ἐκπνοὴ δὲν εἶναι ἐπίσης δυσώδης εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ὅσον εἰς τὰς ἄλλας περιόδους τῆς ζωῆς. Ἡ παρωτὶς ἐνίοτε ἐξογκοῦται καὶ ἡ ἐξοίδησις αὕτη ὀφείλει πάντοτε νὰ ἐκλαμβάνηται ὡς ἐπίφοβος, διότι ἡ φλόγωσις τῶν σιελοποιῶν ἀδένων λήγει σχεδὸν σταθερῶς ἐν παρομοίαις περιστάσεσιν εἰς πύησιν. Τὸ πρόσωπον ἐκφράζει τὴν εὐήθειαν ἢ τὴν ἀπόλυτον ἀδιαφορίαν, ὁ ἄρρωστος μένει ἐντελῶς ξένος πρὸς πᾶν ὅ,τι συμβαίνει περὶς αὐτοῦ, ἀλλὰ συχνάκις ἐγείρεται ἐκ τοῦ ληθάργου, εὐθὺς ἅμα ζητήσῃ τις νὰ ἐπισύρῃ τὴν προσοχὴν αὐτοῦ, καίτοι μένων σιωπηλός, φαίνεται ὅτι μαρτυρεῖ διὰ τῆς ἐκφράσεως τῆς φυσιογνωμίας αὐτοῦ ὅτι ἐκατάλαβε τὴν ἐρώτησιν ἣν ἀπέτειναν αὐτῷ. Συνήθως αἱ παρειαὶ εἶσι πολὺ κεχρωματισμέναι κατὰ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας καὶ μᾶλλον ἢ ἧττον ὠχραὶ τὴν πρωΐαν. Ἐκ μέρους τῶν ἀναπνευστικῶν ὁδῶν παρατηροῦμεν ἐν γένει φαινόμενα καταρροϊκῆς καταστάσεως, ἐν τούτοις τὰ παιδία βήχουσιν ὀλίγον, καὶ ὅσῳ βαρύτερος εἶναι ὁ τυφοειδὴς πυρετός, τόσῳ ἀσήμαντος καὶ ἧττον συχνὸς εἶναι ὁ βήξ, διότι ἡ ἐρεθιστικότης τοῦ βλεννοϋμένος εἶναι πάντοτε ἀμβλεῖα εἰς τὰς βαρείας περιπτώσεις, καὶ ἐνίοτε εἰς τοιοῦτον σημεῖον, ὥστε ἡ ἀπόχρεμψις τῶν ἐκκρινομένων βλεννῶν δὲν εἶναι δυνατή. Αἱ κινήσεις τοῦ θωρακὸς εἰσιν ἐν γένει ἐσπευσμέναι καὶ ἐπίπονοι, καὶ ἀκούομεν διὰ τῆς ἀκροάσεως ῥόγχους ἠχητικοὺς καὶ ὑγρούς, παχεῖς καὶ μικρούς. Ἡ ἐπίκρουσις ἔστιν ὅτε ἀποδεικνύει τὴν ἐλάττωσιν τῆς ἠχητικότητος εἰς τὰ ὀπίσθια καὶ ἐπικλινῆ ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν τοῦ θώρακος. Εἴς τινας ἐπιδημίας ἡ βρογχῖτις εἶναι σταθερά, εἰς ἄλλας δὲ ἐξαιρετικῶς ἀπαντῶμεν αὐτήν.

Τὸ οὖρον περιέχει λίαν εὐμετάβολον ἀναλογίαν ἁλάτων καὶ συχνάκις ποσότητά τινα λευκώματος. Ὁ Jacabowitsch ὅστις ἐποίησεν ἐρεύνας περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ὑποθέτει ὅτι ἡ ἔκκρισις τῶν οὔρων εἶναι ἐλάχιστον τροποποιημένη ὑπὸ τῆς πυρετικῆς καταστάσεως ἢ διὰ τῆς εἰσδύσεως τοῦ τυφικοῦ δηλητηρίου εἰς τὴν γενικὴν κυκλοφορίαν. Πρέπει νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι τὸ εἰδικὸν βάρος τῶν οὔρων δὲν εἶναι πάντοτε εἰς ἀντίστροφον ἀναλογίαν τῆς ποσότητος αὐτοῦ καὶ ὅτι, ἐναντίον πρὸς ὅ,τι παρατηροῦμεν εἰς κοινήν τινα πυρετικὴν ἔκτασιν, ἡ ἀφθονία αὐτῶν δύναται νὰ ἐλαττωθῇ ὅταν ἡ θερμοκρασία ἦναι μετρία καὶ νὰ αὐξήσῃ τοὐναντίον ὅταν ὁ πυρετὸς αὐξάνῃ. Τὸ οὖρον προσβεβλημένων παιδίων ὑπὸ δοθιηνεντερίας περιέχει, κατὰ τὸν παρατηρη-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὴν ταῦτον ὀλίγα χλωροῦχα. Εἴς τινα μεταξὺ αὐτῶν τὸ ποσὸν τῆς οὐρίας αὐξάνει κατὰ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς νόσου καὶ ἐλαττοῦται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον κατὰ τὰς τελευταίας ἑβδομάδας· εἰς ἄλλα εἶναι ὀλίγον κατ' ἀρχὰς καὶ αὐξάνει ἔπειτα προοδευτικῶς μέχρι τοῦ τέλους.

Τὰ ἐγκεφαλικὰ συμπτώματα καὶ αἱ νευρικαὶ διαταράξεις εἰσὶν ἐν γένει μετρίας ἐντάσεως. Εἴς τινας περιπτώσεις, παρατηροῦμεν μόνον νωθρότητα τοῦ πνεύματος καὶ τροποποιήσεις τοῦ χαρακτῆρος, εἰς ἄλλας σημειοῦμεν παραλήρημα τὸ ὁποῖον διαδέχονται ὧραι βαθείας ὑπνηλίας. Ἡ μυϊκὴ ἀδυναμία εἶναι σχεδὸν πάντοτε μεγίστη· οἱ μικροὶ ἄρρωστοι κοιμώμενοι συνήθως ἐπὶ τῶν νώτων, μετὰ κόπου κάθηνται. Παρατηροῦμεν συχνάκις βαρηκοΐαν μᾶλλον ἢ ἧττον σημαντικὴν ἢ παραλύσεις τῶν κατωτέρων μελῶν. Ἡ ταχύτης τοῦ σφυγμοῦ εἶναι λίαν εὐμετάβολος εἰς τὰς ἀναλογίας αὐτῆς· εἰς πολυαρίθμους περιπτώσεις τοῦ παιδικοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ εὑρίσκομεν 110, 120, 130 σφύξεις καθ' ὅλην τὴν περίοδον τῆς ἀκμῆς τῆς νόσου· εἰς ἄλλας ὁ ἀριθμὸς τῶν κρούσεων τῶν κερκιδικῶν ἀρτηριῶν ὑψοῦται εἰς 150, 160 καὶ μάλιστα 180. Ὁ δικροτισμὸς εἶναι χαρακτὴρ ἀρκετὰ συνήθης. Ἡ ὑπερθερμία εἶναι ἀξιοσημείωτος εἰς τὴν δοθηνεντερίαν διά τε τὴν ἔντασιν καὶ τὴν μακρὰν αὐτῆς διάρκειαν. Κατὰ τὰς ἐρεύνας τοῦ Roger ἡ θερμοκρασία ταλαντεύεται μεταξὺ $39^0,5$ καὶ 40^0 εἰς τοὺς πυρετοὺς τῆς μέσης ἐντάσεως· ἡ θερμότης εἶναι συχνάκις λίαν ὑψωμένη μετ' ἐλαφρᾶς τινος νόσου. Εἴς τινας περιπτώσεις ἡ ἀνάβασις τοῦ θερμομέτρου εἶναι ἓν τῶν πρώτων φαινομένων ὅπερ ἀγγέλλει κατά τινα θετικὸν τρόπον τὴν ὕπαρξιν τυφοειδοῦς τινος πυρετοῦ. Ἐν γένει δὲ εἶναι εἰς εὐθὺν λόγον τῶν προσβολῶν τῆς νόσου, ἀλλὰ πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν πολυαρίθμους ἐξαιρέσεις τοῦ κανόνος τούτου. Ἡ θερμοκρασία τῆς πρωΐας μένει σχεδὸν πάντοτε κατωτέρα δέκατά τινα τοῦ βαθμοῦ ἀπὸ τὴν τῆς ἑσπέρας. Δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν μετὰ τοῦ Cadet de Gassicourt, ὅτι τὰ παιδία ὑποφέρουσι πολὺ κάλλιον τῶν ἐνηλίκων τὴν ὑπερθερμίαν.

Ἡ περίοδος τῆς ἀκμῆς περιλαμβάνει ὁλόκληρον τὴν δευτέραν ἑβδομάδα καὶ ἐνίοτε μέρος τῆς τρίτης. Ὅταν ἡ νόσος λήγῃ κακῶς, ἡ λύσις ἐπέρχεται, εἴς τινας περιστάσεις, ἐν τῷ μέσῳ κώματος πρὸς τὴν ὀγδόην ἢ τὴν ἐννάτην ἡμέραν. Ἐν τούτοις τὰ παιδία ἀποθνήσκουσι μᾶλλον μεταξὺ τῆς ἑνδεκάτης ἡμέρας καὶ τοῦ τέλους τῆς τρίτης ἑβδομάδος, καὶ ὁ θάνατος ἐπέρχεται, εἴτε δι' ἀταξικο-αδυναμικῶν διαταράξεων,

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἴτε διὰ τῆς προοδευτικῆς ἀσφυξίας. Ὅταν δὲ οὗτος λαμβάνῃ χώραν μετὰ τὴν εἰκοστὴν πρώτην ἡμέραν εἶναι σχεδὸν σταθερῶς τὸ ἀποτέλεσμα ἐπιπλοκῆς τινος. Ὅταν ὁ ἄρρωστος πρόκηται νὰ ἰαθῇ βλέπομεν ὅτι διαδέχεται τὴν περίοδον καθ' ἣν ἡ θερμοκρασία διατηρεῖται ὑψωμένη, μετὰ πρωϊνῶν ὑφέσεων αἵτινες δὲν ὑπερβαίνουσι σχεδὸν ποτὲ ἥμισυν βαθμόν, νέον τι στάδιον τὸ ὁποῖον ὁ Wunderlich ἐκάλεσεν ἀμφίβολον, καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποίου οἱ νεώτεροι κλινικοὶ ἐπιμένουσι πολύ. Κατὰ τὴν φάσιν ταύτην τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, παρατηροῦμεν ἀλληλοδιαδόχους ἐξάψεις καὶ ὑφέσεις αἵτινες ἐκδηλοῦνται διὰ μεγάλων ἀνισοτήτων τῆς θερμοκρασίας, ἂν καὶ γίνεται καθ' ἑκάστην ἡμέραν πρωϊνὴ ὕφεσις. Παρατηροῦμεν τὰς μεταβολὰς ταύτας ὁτὲ μὲν ἐπί τινας ἡμέρας, ὁτὲ δὲ ἐπὶ πολλὰς ἑβδομάδας, χωρὶς νὰ ἦναι δυνατὸν νὰ μορφώσωμεν ὁριστικὴν κρίσιν περὶ τῆς πιθανῆς λύσεως τῆς παθήσεως. Κατὰ τὸ στάδιον δὲ τοῦτο τοῦ ἀμφιβόλου βλέπομεν ὅτι ἐπέρχονται συχνάκις αἱ ἐπιπλοκαί. Ἡ ἀπυρεξία ἥτις διαδέχεται αὐτὸ ἄρχεται εἴτε κατὰ τὴν πορείαν τῆς τρίτης ἑβδομάδος, εἴτε κατὰ τὴν πορείαν τῆς τετάρτης ἢ τῆς πέμπτης μόνον· μεγάλαι δὲ πρωϊναὶ ὑφέσεις ἀναγγέλλουσιν αὐτήν. Εἰς τὸ διάστημα ἡμερῶν τινων ἢ μόνον εἰς τὸ διάστημα μιᾶς ἢ δύο ἑβδομάδων ἡ θερμοκρασία ἀποκαθίσταται κανονικὴ τὴν πρωΐαν, ἀλλ' ἡ ἐπάνοδος τῆς φυσικῆς θερμοκρασίας τῆς ἀνηκούσης μόνον εἰς τὴν ὑγιᾶ κατάστασιν, εἶναι πάντοτε βραδεῖα, πρὸ πάντων εἰς τὰς βαρείας περιπτώσεις. Μετὰ τῆς βαθμιαίας ταύτης καταπτώσεως τῆς θερμοκρασίας συναπαντᾷ ἡ ἐλάττωσις, ἔπειτα ἡ ἐξαφάνισις ἁπάντων τῶν ἐπιφόβων συμπτωμάτων. Αἱ ἀποπατήσεις καθίστανται σπανιώτεραι καὶ συστατικώτεραι· δὲν εἶναι πλέον ἀκούσιαι, ἄρχονται νὰ ἀποτελῶνται ἐξ ὑλῶν κεχωνευμένων, ὅταν τὸ παιδίον εἰσέρχηται εἰς τὴν ἀνάρρωσιν. Ὅταν αἱ διανοητικαὶ ἢ αἱ παθητικαὶ λειτουργίαι διεταράχθησαν ἰσχυρῶς, ἐπανέρχονται συνήθως εἰς τὴν γαλήνην κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ὁ πεπτικὸς σωλὴν τακτοποιεῖται καὶ ἡ ὄρεξις ἀναγεννᾶται. Ἐὰν ἡ νόσος ἦναι βαρεῖα, ποτὲ δὲν παρατηροῦμεν τὰς εὐτυχεῖς ταύτας τροποποιήσεις πρὸ τοῦ τέλους τῆς τρίτης ἢ τοῦ μέσου τῆς τετάρτης ἑβδομάδος. Ἔστιν ὅτε παρέρχονται ἓξ ἢ ὀκτὼ ἑβδομάδες πρὶν δυνηθῇ τις νὰ καταλάβῃ τὰς πρώτας ἐνδείξεις τῆν προσεχοῦς ἐπανόδου εἰς τὴν ὑγείαν. Ἐὰν ἡ νόσος ἦναι μακρᾶς διαρκείας, τὰ παιδία διατηροῦνται ἐπὶ μακρὸν χρονον ἰσχνὰ καὶ εἰσιν ἀνίκανα μᾶλλον ἢ ἧττον ἐντελῶς πρὸς πᾶσαν φυσικὴν καὶ διανοητικὴν ἐργασίαν·

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἡ δὲ φυσιογνωμία αὐτῶν εἶναι ἀδιάφορος ἢ ἠλιθιώδης. Ἐὰν τὸ παραλήρημα ἦτο ἔντονον ἢ παρατεταμένον, τὸ παιδίον μένει ἐπὶ ὁλοκλήρους μῆνας ἀνίκανον νὰ ἀναγνώσῃ ἢ νὰ ἀσχοληθῇ εἰς ἐργασίαν τινὰ συνεχῆ· ἡ μνήμη αὐτοῦ εἶναι ἐξησθενημένη καὶ συχνάκις λησμονεῖ πᾶν ὅ,τι ἔμαθε προηγουμένως. Μετὰ τὰς βαρείας περιπτώσεις αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς πίπτουσι σχεδὸν ἐντελῶς κατὰ τὴν ἀνάρρωσιν. Εἴς τινας ἀρρώστους ἡ ἀλωπεκία εἶναι διαρκὴς καὶ ἡ κόμη πολὺ βραδέως ἀναγεννᾶται· συχνότατα δὲ τρίχες λεπτότεραι καὶ ἀμαυραὶ ἀντικαθιστῶσι ταχέως τὰς πεσούσας καὶ ἀναλαμβάνουσι βαθμηδὸν τὴν χροιάν, τὴν δύναμιν καὶ τὴν ὄψιν τὴν οἱαν ἐπαρουσίαζον πρὸ τῆς νόσου. Εἰς τὰ χοιραδικὰ παιδία ἡ ὠτόρροια εἶναι συχνοτάτη καὶ ἔστιν ὅτε βαρεῖα ἕνεκα τυφοειδοῦς πυρετοῦ· παιδία τινὰ μένουσι κωφά, ἀλλὰ δὲν ἔχουσι ρύσιν ἐκ τοῦ ὠτός. Ἐξ ἴσου παρατηροῦμεν εἰς τινας περιστάσεις, τὸν ἀνασάρκα ἱδρῶτα ἄνευ λευκωματουρίας, σημεῖα λευκῆς φλεγμονῆς phegmatia alba dolens ἢ παράλυσιν τῶν ἐκτεινόντων τὸν πόδα μυῶν. Δὲν εἶναι σπάνιον νὰ ἴδωμεν δοθιῆνας ἢ ὑποδερμικὰ ἀποστήματα νὰ σχηματισθῶσι κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀναρρώσεως.

Συμπτώματά τινα καθίστανται ἐπικρατέστερα κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀκμῆς, καὶ δίδουσι τῇ νόσῳ εἰδικὴν φυσιογνωμίαν. Ὑπὸ τὸ ὄνομα θωρακικὴ μορφή, περιγράφομεν τὰς περιπτώσεις καθ' ἃς ἡ ἀναπνοὴ ἐπιταχύνεται εἰς πολὺ μεγάλας ἀναλογίας. Παρατηροῦμεν τότε ρόγχους ὑγροὺς καὶ λεπτοὺς εἰς τὴν βάσιν τῶν πνευμόνων, βῆχα συχνόν, χροιὰν κυανώδη τοῦ προσώπου καὶ δύσπνοιαν. Ὁ τελευταῖος οὗτος χαρακτὴρ εἶναι λίαν ἔντονος, ὅταν ὁ πυρετὸς ἦναι κακῆς φύσεως ἢ ἡ ἀδυναμία λίαν καταφανής· ἡ δὲ πάθησις ἥτις παράγει αὐτὴν ὀφείλει νὰ θεωρηθῇ ὡς τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ὑποστάσεως καὶ ἀγγειοκινητικῆς παραλύσεως, καὶ οὐχὶ ὡς συνέπεια φλεγμονῆς τινος τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων. Ὅταν αἱ νευρικαὶ διαταράξεις ἀποτελῶσι τὸ σύνολον τῶν ἐπικρατεστέρων συμπτωμάτων τῆς παθήσεως, ὁτὲ μὲν ἀπαντᾷ ἡ μηνιγγιτικὴ μορφή, χαρακτηριζομένη διὰ σπασμῶν σπανίως γενικῶν, συνήθως περιοριζομένων εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς ἢ εἰς τὰ βλέφαρα καὶ δίδοντων χώραν εἰς στραβισμόν, εἰς τὴν ἀνισότητα τῶν κορῶν, εἰς ἔνεσιν καὶ ὑπεραισθησίαν τῆς σφαίρας τοῦ ὀφθαλμοῦ· ὁτὲ δὲ παρατηρεῖται παραλήρημα, κῶμα, μετ' ἀκουσίας ἀποβολῆς τῶν οὔρων καὶ τῶν κοπράνων. Αἱ διάφοροι αὗται ἀταξίαι ἐκδηλοῦνται ὁτὲ μὲν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, ὁτὲ δὲ εἰς περίοδον μᾶλλον προκεχωρημένην τῆς νόσου. Εἴς τινα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

παιδία τὸ πρόσωπον καθίσταται αἰφνιδίως ἐρυθρόν· εἰς ἄλλα, προκαλοῦμεν τὸν σχηματισμὸν σειρᾶς συμφορήσεως τοῦ αὐτοῦ χρώματος στηρίζοντες τὸν δάκτυλον ἐπὶ τοῦ δέρματος, καὶ σύροντες αὐτὸν ἀκολουθοῦντες εὐθύγραμμον διεύθυνσιν. Ἄλλα βυθίζονται εἰς κῶμα βαθύ, ἢ παρουσιάζουσι σφυγμὸν ἄτακτον ἢ ἀναπνοὴν διάστονον. Ἡ νωτιαία μορφή, καλῶς περιγραφεῖσα ὑπὸ τοῦ Fritz καὶ ἀρκετὰ κοινὴ εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν, χαρακτηρίζεται δι' ὑπεραισθησίας δερμικῆς, συσπάσεως τῶν μελῶν, περιγεγραμμένου ἢ γενικοῦ τρόμου, ἐνίοτε τετανικῆς δυσκαμψίας. Τέλος εἴς τινα περιστατικὰ δοθηνεντερίας τῆς παιδικῆς ἡλικίας ἐμνημόνευσαν τὸ μάσημα ἢ τὸ σαρδώνειον γέλος. Τὰ συμπτώματα ταῦτα, συχνότατα μεμονωμένα, εἰσὶ σχεδὸν πάντοτε δυσαρέστου προγνωστικοῦ.

Παρὰ ταῖς θωρακικαῖς καὶ μηνιγγιτικαῖς ἢ ἀταξικαῖς μορφαῖς, δυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν τὰς ἀδυναμικὰς μορφάς, τὰς φλογιστικὰς ἢ βλεννώδεις. Εἰς τὴν πρώτην, ἡ νόσος λαμβάνει ἐν διαστήματι ἡμερῶν τινων ἐξαιρετικὴν βαρύτητα. Ἡ γενικὴ τονικότης καὶ συσπαστικότης φαίνονται ὅτι ἐπίσχονται, ἡ κατάπτωσις εἶναι ἐντελής, τὰ παιδία μένουσι κεκλιμένα ἐπὶ τῶν νώτων μετ' ἐκφράσεως βαθείας νάρκης. Παρατηροῦμεν εἰς ταῦτα ἐπιστάξεις, δίψαν μεγάλην· τὰ χείλη αὐτῶν εἰσι ξηρὰ ἢ ἐσχαρώδη, τὰ οὖλα καὶ οἱ ὀδόντες κεκαλυμμένα ὑπὸ λιγνυώδους ὕλης ἢ συμπήξεων λευκοειδῶν· ἡ ἐκπνοὴ εἶναι δυσώδης, ἡ γλῶσσα μέλαινα καὶ κολλώδης ἢ πολὺ ξηρά, ἡ διάρροια ἄφθονος· αἱ ἀποπατήσεις εἰσὶν ἀκούσιαι καὶ συχνάκις περιέχουσιν ἀτρακτοειδεῖς ἕλμινθας. Ἡ κοιλία εἶναι πολὺ ἀλγεινὴ καὶ ἐντελῶς μετεωρισμένη· διὰ μέσου τῶν κοιλιακῶν τοιχωμάτων ἀντιλαμβανόμεθα βορβορυγμῶν· τὸ ἀριστερὸν ὑποχόνδριον εἶναι ἡ ἕδρα ἀμβλύτητος καὶ ἀντιστάσεως αἵτινες ὑποδεικνύουσιν ὅτι αἱ διαστάσεις τοῦ σπληνός εἰσι πολὺ μεγάλαι. Ὁ βὴξ εἶναι συχνός· ἡ ἐπίκρουσις καὶ ἡ ἀκρόασις ἀποκαλύπτουσιν ἡμῖν τὰ σημεῖα ἐντόνου πνευμονικῆς συμφορήσεως. Ἡ θερμοκρασία εἶναι ὑψωμένη· αἱ ὑφέσεις συχνάκις λαμβάνουσι χώραν τὸ ἑσπέρας καὶ οὐχὶ τὴν πρωΐαν. Ὁ σφυγμὸς ὅστις ποικίλλει ἀπὸ 120—160, εἶναι μαλακός, συχνάκις ἄνισος ἢ δίκροτος. Ἡ μορφὴ αὕτη ἥτις διαρκεῖ ἓξ ἑβδομάδας ἢ τοὐλάχιστον ἕνα μῆνα, λήγει συχνάκις διὰ τοῦ θανάτου. Εἰς τὸν φλογιστικὸν τυφοειδῆ πυρετόν, ὑπάρχει κατάπτωσις, ἀδυναμία, ἀνορεξία, πυρετικὴ κίνησις λίαν ἔντονος μετὰ κοιλίας μαλθακῆς καὶ ἧττον ὀγκώδους, ἡ κεφαλαλγία συχνή. Παρατηροῦμεν ἀρκετὰ συνή-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

θως ταραχὴν νυκτερινήν, ὄνειρα, παραλήρημα, αἱμορραγίας τῆς ρινός. Ἡ ποικιλία αὕτη περιεγράφη πρωτίστως εἰς παιδία ὀκτὼ ἢ δεκαπέντε ἐτῶν. Εἰς τὴν βλεννώδη μορφήν, ἔχουσιν ἐνίοτε ἐμέτους εἰς τὴν ἀρχήν, φυσικὰς ἀποπατήσεις ἢ πολὺ ἐλαφρὰν διάρροιαν, εἴς τινας μάλιστα περιπτώσεις δυσκοιλιότητα. Ἡ κοιλία μένει ὀλίγον εὐαίσθητος καὶ ὀλίγον ἀλγεινὴ διὰ τῆς πιέσεως. Ἡ νόσος προσβάλλει πρὸ πάντων τὰ παιδία δύο ἕως ἓξ ἐτῶν· σπανίως διαρκεῖ πλέον τῶν τριῶν ἑβδομάδων καὶ λήγει σχεδὸν πάντοτε εὐτυχῶς. Ἐν τούτοις εἴς τινας ἀρρώστους καθίσταται ἀδυναμική, παρατείνεται ἐπὶ τριάκοντα πέντε ἢ τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ ἀπολήγει εἰς θάνατον.

Ἡ μέση διάρκεια τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ εἶναι λίαν εὐμετάβλητος· εἴς τινα ἐπιδημίαν παρατηρηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Stark εἰς Kiel ἦτο τριῶν ἑβδομάδων. Ταλαντεύεται κατὰ τὸ πλεῖστον τῶν παθολόγων μεταξὺ δεκαοκτὼ ἢ εἴκοσι καὶ τεσσαράκοντα ἢ πεντήκοντα ἡμερῶν, ἀλλὰ πράγματι δὲν δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν, εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, εἰς ὡρισμένας ἐκτιμήσεις. Εἶναι σπάνιον νὰ γνωρίζωμεν ποίαν ἡμέραν ἡ νόσος δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς λήξασα, καὶ εἶναι ἀκόμη σπανιώτερον νὰ δώσωμεν ἀκριβῆ λόγον τῆς στιγμῆς εἰς τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν τὴν ἀρχήν. Ὑπὸ τὰ ὀνόματα τῦφος ἐκτρωματικὸς ἢ ἐλαφρότατος (typhus abortif ou levissimus) περιέγραψαν περιστατικὰ εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ἀπυρεξία λαμβάνει χώραν τὴν δωδεκάτην ἢ τὴν δεκάτην τρίτην ἡμέραν, ἢ μάλιστα τὴν ἑβδόμην ἢ τὴν πέμπτην ἡμέραν. Διὰ παρατεταμένης μορφῆς, ἐννοοῦμεν περιπτώσεις εἰς τὰς ὁποίας ἡ ἀνάπτυξις εἶναι ἐξαιρετικῶς βραδεῖα, εἴτε διότι αὐταὶ αἱ ἀνατομικαὶ ἀλλοιώσεις φθάνουσι λίαν βραδέως εἰς τὴν περίοδον τῆς ἐμφανίσεως αὐτῶν, εἴτε διότι τὰ συμπτώματα, ἀφ' οὗ ἐξαφανισθῶσιν ἐν μέρει ἢ καθόλου, φαίνονται ὅτι ἀναζωπυροῦνται καὶ ἐξακολουθοῦσι παθολογικήν τινα κατάστασιν τὴν ὁποίαν ἐνομίζομεν ὁριστικῶς λήξασαν (1).

---

(1) Σ. Μ. Ὁ διακεκριμένος παρ' ἡμῖν ἰατρὸς καὶ διευθυντὴς τοῦ παθολογικοῦ τμήματος τοῦ Νοσοκομείου ὁ «Εὐαγγελισμός» κ. Ν. Μακκᾶς ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς Ἰατρικῆς Ἑταιρίας τῆς 30 Νοεμβρίου 1891 ἐποιήσατο μακρὰν ἀνακοίνωσιν δώδεκα ἱστοριῶν τῆς κλινικῆς τοῦ ρηθέντος νοσοκομείου καὶ ἕπτὰ ἑτέρων περιπτώσεων ἐκ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀνὰ τὴν πόλιν πελατείας τυφοειδοῦς πυρετοῦ διαρκοῦς, τὰς ὁποίας παρετήρησεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1884 μέχρι τοῦδε καὶ τὰς ὁποίας δὲν διστάζει νὰ ὀνομάσῃ χρονίας μορφὰς τυφοειδοῦς πυρετοῦ ἢ χρόνιον τυφοειδῆ πυρετόν, διότι αἱ πλεῖσται περιπτώσεις ὑπερέβησαν τὸν τρίτον ἀπὸ τῆς εἰσβολῆς τῆς νόσου μῆνα, μία

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Αἱ ὑποτροπαὶ εἰσι τῷ ὄντι πολυάριθμοι καὶ χαρακτηρίζονται δι' ἐπανόδου τῆς πυρετικῆς καταστάσεως, συνοδευομένης ὑπὸ νέων ἐντερικῶν διαταράξεων, καὶ εἰς πολυαρίθμους περιστάσεις νέας τινὸς ἐξανθήσεως φακοειδῶν κηλίδων ἐπὶ τῆς κοιλίας. Τὸ διάστημα τὸ ὁποῖον χωρίζει αὐτὰς ἀπὸ τῆς πρώτης προσβολῆς τοῦ τυφικοῦ ἰοῦ εἶναι εὐμετάβολον, ἀλλὰ δὲν παρατείνεται πέραν τῶν ἓξ ἕως ὀκτὼ ἑβδομάδων καὶ συχνάκις εἶναι εἴκοσιν ἕως τριάκοντα ἡμερῶν. Μεταξὺ τῆς πρώτης καὶ τῆς δευτέρας ἀναπτύξεως τῶν νοσηρῶν φαινομένων, ἡ γαλήνη εἶναι τελεία, ὁ ὕπνος ἐξαίρετος, ἡ κοιλία εὐπίεστος, ἡ γλῶσσα ὑγρά, ἡ ὄρεξις ἀποκαθίσταται ἐκ νέου εἰς τὴν φαινομενικὴν αὐτῆς ἀκεραιότητα, ἡ θερμοκρασία κανονική. Ἐν τούτοις κατὰ τὸ σύνηθες, ἡ κατάστασις τῆς ἀναρρώσεως δὲν εἶναι πραγματική καὶ εἴς τινας περιπτώσεις παρατηροῦμεν κατὰ τὴν περίοδον ταύτην τῆς ἀπυρεξίας τὰς ροδοειδεῖς κηλίδας ὅτι δὲν ἐξαλείφονται. Ἡ ἀναπαραγωγὴ τῶν διαφόρων συμπτωμάτων τῆς δοθηνεντερίας εἶναι ἐνίοτε ἀνεξήγητος· εἰς πολλὰ δὲ παιδία συνδέεται μετὰ παρεκτροπῆς τῆς διαίτης. Οἱ μικροὶ ἀναρρωννύοντες ἐγκαταλείπουσι τὴν κλίνην ἢ βαίνουσι πολὺ ταχέως· τρώγουσι δυσπέπτους τροφὰς ἢ ἀρθόνους τὴν ποσότητα. Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, ἡ ἀρχὴ τῆς ὑποτροπῆς ὑποδεικνύεται ὑπὸ μεγάλης καὶ αἰφνιδίας ὑψώσεως τῆς θερμοκρασίας· οὕτω σχεδὸν συγχρόνως βλέπομεν ὅτι ἀναγεννᾶται ἡ διάρροια, ἡ ἀνορεξία καὶ ὅλαι αἱ πεπτικαὶ διαταράξεις αἱ παρατηρηθεῖσαι τὴν πρώτην φοράν. Συνήθως ἡ δευτέρα αὕτη φάσις τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ εἶναι μᾶλλον ἠλαττωμένη εἰς τὰς ἐκ-

---

δὲ ἔφθασε 270 ἡμέρας. Ἅπασαι δὲ ἀπέληξαν εἰς ὑγείαν Ἀναλύων τὰς παρατηρήσεις ταύτας καὶ ἐπιθεικνύων τοὺς μακροτάτους θερμομετρικοὺς πίνακας, ὁ κ. Μακκᾶς παραδέχεται τρεῖς κλινικὰς ποικιλίας ἢ τύπους τῆς ἐν λόγῳ χρονίας μορφῆς.

α'.) Τὸν διαλείποντα τύπον, καθ' ὃν αἱ ἀλλεπάλληλοι προσβολαὶ τῆς νόσου φαίνονται κεχωρισμέναι ἀπ' ἀλλήλων ὑπὸ ἀπυρεξίας μιᾶς μέχρι δώδεκα ἡμερῶν, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ πλειοτέρων.

β'.) Τὸν μικτὸν τύπον καθ' ὃν ἔνιαι τῶν προσβολῶν χωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων, ἄλλαι δὲ οὐχί καὶ

γ'.) Τὸν συνεχῆ τύπον καθ' ὃν ἡ νόσος ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους καθ' ἅπασαν τὴν μακροτάτην αὐτῆς πορείαν εἶναι συνεχής.

Τῆς περισπουδάστου ταύτης μελέτης τοῦ κ. Μακκᾶ λυποῦμεθα μὴ δυνάμενοι νὰ δώσωμεν εὐρυτέραν ἐνταῦθα ἔκθεσιν ἅτε μὴ δημοσιευθείσης εἰσέτι καὶ περιοριζόμεθα ἁπλῶς νὰ ποιήσωμεν ταύτης μνείαν, ὅπως οἱ ἀναγνῶσται ἡμῶν λάβωσιν ὑπ' ὄψει τὰς περιστάσεις ταύτας πρὸς εὐρυτέραν μελέτην διὰ τὸ μέλλον.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δηλώσεις αὐτῆς καὶ βραχυτέρας διαρκείας τῆς πρώτης. Παθολόγοι τινὲς ἐφρόνουν ὅτι αὕτη ἦτο ἡ ἀναπαραγωγὴ μιᾶς τῶν περιόδων τῆς πρώτης νόσου, τουτέστιν τῆς παρακμῆς. Ἐν τούτοις ὑποτροπαί τινες εἰσὶ θανατηφόροι. Εἶναι καλὸν νὰ ἐνθυμώμεθα ὅτι παρετηρήθησαν πλεῖσται κατ' ἀκολουθίαν, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἀδυναμικὴν μᾶλλον μορφὴν ἢ πρὸς πᾶσαν ἄλλην, ὅτι τέλος, κατὰ τὸν Murchinson, Griesinger καὶ ἄλλους τινὰς παρατηρητὰς ἡ συχνότης αὐτῶν δύναται νὰ ἐξισωθῇ πρὸς 6 ἢ 7 %. Αἱ δὲ ὑποτροπαὶ εἰσὶ νέαι ἐντελεῖς νόσοι αἵτινες ἀναπαράγονται εἰς τὸ διάστημα πολλῶν μηνῶν ἢ πολλῶν ἐτῶν καὶ δὲν ἔχουσιν οὐδεμίαν ἄμεσον συνάφειαν, οὔτε μεμακρυσμένην μετὰ τῆς πρώτης δοθηνεντερίας. Ἐν γένει ἧττον βαρύτεραι τῆς πρώτης προσβολῆς, δύνανται ἐν τούτοις νὰ γίνωσι θανατηφόροι· ἀλλὰ πρέπει νὰ θεωρῶμεν αὐτὰς ὡς ἀρκετὰ σπανίας. Μ' ὅλα ταῦτα ὁ Stark (ἐκ Kiel) ἀνέφερεν ἑπτά, ὁ Montmollin εἷς τινα στατιστικὴν γενομένην εἰς τὸ νοσοκομεῖον τῆς Bâle μνημονεύει εἴκοσιν ἐννέα. Ἀπήντησα διὰ μιᾶς ὑποστροφὴν καὶ ὑποτροπὴν εἷς τινα παῖδα δώδεκα ἐτῶν, εἰσελθόντα εἰς τὴν κλινικήν μου μετὰ συμπτωμάτων καθαρωτάτων τυφοειδοῦς τινος πυρετοῦ εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ περίοδον, μολονότι ἐθεραπεύετο ἐξ μῆνας πρότερον εἰς τὴν αἰθουσαν τοῦ Labric διὰ τὴν αὐτὴν νόσον. Τὰ πάντα ἔβαινον καλῶς καὶ ὁ παῖς ἐφαίνετο ὅτι εἰσήρχετο εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀναρρώσεως, ὅταν οἱ γονεῖς αὐτοῦ ἡμέραν τινὰ ἐπισκεφθέντες ἔδωκαν αὐτῷ κεράσσια εἰς μεγάλην ποσότητα. Ἡ ἀφροσύνη αὕτη, μολονότι εἰδοποιήθησαν νὰ μὴ πράξωσιν αὐτήν, ὤφειλε νὰ ἔχῃ ὀλεθρίας συνεπείας. Εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἐποιούσης, ὁ πυρετὸς ἀνεζωοπυρήθη μετὰ δυνάμεως καὶ δέκα ἡμέρας μετὰ ταῦτα ὁ παῖς ἀπέθανε· γενομένης δὲ νεκροψίας ἀνεκαλύφθησαν αἱ χαρακτηριστικαὶ ἀλλοιώσεις τῆς δοθηνεντερίας.

Ἐπιπλοκαί. — Τὰ παρεμπίπτοντα παθολογικά, τὰ ὁποῖα ἔρχονται νὰ τροποποιήσωσι τὴν πορείαν τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, εἰσὶ κατὰ τὸ πλεῖστον πολὺ ὀλιγώτερον συχνὰ εἰς τὰ παιδία ἢ εἰς τοὺς ἐνήλικας. Ἡ ἐντερικὴ αἱμορραγία εἶναι σχεδὸν ἄνευ παραδείγματος εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν· ἀπαντῶμεν τότε ἐνίοτε μελαίνας ἀποπατήσεις· ἀλλ' ἡ χροιὰ αὕτη παράγεται ἐξ αἵματος ὅπερ προέρχεται σχεδὸν πάντοτε ἐκ τῶν ρινικῶν κοιλοτήτων ἢ ἐκ τῆς κοιλότητος τοῦ στομάχου. Περιπτώσεις τινὲς διατρήσεως τῶν ἐντέρων ἐσημειώθησαν ὑπὸ διαφόρων ἰατρῶν· ἡ ἀλλοίωσις αὕτη εἶναι σχεδὸν σταθερῶς τὸ σημεῖον

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς ἀφετηρίας ὑποξείας περιτονίτιδος ταχέως θανατηφόρου. Ἡ πυηθεῖσα φλεγμασία τοῦ ὀρρώδους δύναται νὰ γεννηθῇ χωρὶς νὰ ὑπάρξῃ λύσις τῆς συνεχείας τῶν ἐντερικῶν τοιχωμάτων. Ὀλίγαι εὐκαιρίαι παρουσιάζονται νὰ παρατηρήσωμεν ἐσχάρας. Ἐν τούτοις ὁ Cadet de Gassicourt ἀναφέρει πολλὰ παιδία εἰς τὰ ὁποῖα παρετήρησεν ἀπωλείας τῆς οὐσίας εἰς τὴν ἱερὰν χώραν, τοὺς εἰλεακοὺς λόφους, εἰς τὰ σφυρὰ καὶ εἰς τὸν αὐχένα. Ἐξ ἴσου ἐσημείωσεν, εἰς διαφόρους περιπτώσεις, τὴν ὕπαρξιν τῆς γαγγραινώδους ἐξελκώσεως τῆς χειλικῆς σχισμῆς, τῆς παρειᾶς ἢ τῆς γλώσσης, ἢ ἀποστήματα τοῦ τριχωτοῦ δέρματος τῆς κεφαλῆς. Τὰ συμπτώματα τοῦ σφακέλου, τοῦ ὁποίου οἱ Rilliet καὶ Barthez ἐπίσης ἀνέφερον παραδείγματα, ἐπέρχονται συχνότερον μετὰ τὸ τέλος τῆς δευτέρας ἑβδομάδος τῆς νόσου ἢ εἰς περίοδόν τινα μᾶλλον προκεχωρημένην. Ὑπέθετον ὅτι ἡ χρῆσις τοῦ καλομέλανος εἰς ἐπανειλημμένας δόσεις συνετέλει κατὰ μέγα μέρος εἰς τὰς ἐπιπλοκὰς τοῦ εἴδους τούτου, ἀλλ' ἡ ἐξήγησις αὕτη δὲν φαίνεται ἐπαρκής. Αἱ βαρεῖαι βρογχίτιδες καὶ αἱ πνευμονικαὶ συμφορήσεις εἰσὶ συχνόταται εἰς τὴν πορείαν τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ. Αἱ βρογχοπνευμονίαι ἐπερχόμεναι ὑπὸ τὰς αὐτὰς συνθήκας δὲν εἶναι πολὺ κοιναί· ἔχουσι δὲ αὗται πορείαν σχεδὸν πάντοτε ὑποξεῖαν καὶ σπανιώτατα ἰῶνται· κατέχουσι συχνάκις τοὺς δύο πνεύμονας καὶ δύνανται νὰ συναπαντῶσι μετὰ πλευρίτιδος. Βλέπομεν αὐτὰς γεννωμένας, ἐν γένει, εὐθὺς ἀπὸ τὰς πρώτας ἡμέρας τῆς δοθηνεντερίας. Τὰ συμπτώματα αὐτῶν εἰσι βὴξ καὶ μεγάλη δύσπνοια συνοδευομένη ὑπὸ κυανώσεως καὶ παροξυσμῶν πνιγμονῆς, ἀσάφεια τοῦ ἤχου διὰ τῆς ἐπικρούσεως, φύσημα καὶ ρόγχοι ὑποτρίζοντες λεπτοὶ διὰ τῆς ἀκροάσεως. Ἡ λοβιώδης πνευμονία εἶναι ἡ μᾶλλον σπουδαιοτέρα ἐπιπλοκὴ τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, ἥτις παρουσιάζεται εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, εἴτε κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀκμῆς ἢ τῆς παρακμῆς, εἴτε κατὰ τὴν ἀνάρρωσιν. Ὅταν αὕτη ἀναπτύσσηται εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς φάσεως τῆς παθήσεως, ἡ διάγνωσις αὐτῆς εἶναι δυσκολωτάτη· χαρακτηρίζεται δι' ἀμβλύτητος καὶ φυσήματος, συγχρόνως δὲ καὶ διὰ κωλύματος τῆς ἀναπνοῆς· ἔχει ὀλίγην ἐπήρειαν ἐπὶ τῆς ἐκβάσεως τῆς μολυσματικῆς νόσου. Ἡ πνευμονικὴ φλεγμονὴ ἥτις εἰσβάλλει εἰς περίοδόν τινα μᾶλλον προκεχωρημένην τῆς δοθηνεντερίας εἶναι δεινοτέρας προγνώσεως. Ἐν τούτοις κατὰ τὸν Liebermeister ἀπολήγει συνήθως εὐνοϊκῶς. Ὁ παθολόγος οὗτος φρονεῖ ὅτι αἱ ἰνώδεις αὗται πνευμονίαι εἰσὶν αὗται καθ' ἑαυτὰς μια-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροι

σματικῆς φύσεως, τοὐτέστιν ὅτι εἰσὶν ἡ ἔκφρασις εἰδικῆς μιάνσεως, προερχομένης ὑπὸ τυφικοῦ ἰοῦ, ὡς ἡ βλάβη τῶν πλακῶν τοῦ Πεϋερ (Peyer). Εἶναι δύσκολον νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ δοξασία αὕτη, ὑποστηριχθεῖσα ὑπὸ τῶν Potain, Lepine, Dreyfus-Brisac ἐφαρμόζεται εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις· εἶναι πολὺ δυνατὸν τινὲς τῶν ἐπιπλοκῶν τούτων νὰ προέρχωνται ἐκ ψύξεως. Παραδείγματά τινα λαρυγγίτιδος ἐσημειώθησαν εἰς τὰ παιδία τὰ προσβληθέντα ὑπὸ τῆς δοθηνεντερίας, ἀλλὰ ταῦτά εἰσιν ἐξαιρετικά· ἐπίσης καὶ ἡ λαρυγγικὴ ἢ φαρυγγικὴ διφθερῖτις, ἥτις ἀναπτύσσεται εἰς τὰς αὐτὰς περιστάσεις.

Ὁ Buchat μνημονεύει πολλὰ περιστατικὰ παρωτίτιδος ἐμπυηθείσης· εἰς ἓν ἐξ αὐτῶν, τὴν φλόγωσιν τοῦ σιελοποιοῦ ἀδένος ἠκολούθησεν ὀρχῖτις. Ἡ παρωτίδιος αὕτη φλεγμονή, συχνότατα θανατηφόρος, εἶναι εὐτυχῶς ἐξαιρετικὴ εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν. Ἡ ὠτῖτις εἶναι ἀρκετὰ συχνή, ἀλλὰ συνήθως ἠπία εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν· ἐν τούτοις ἐνίοτε δίδει χώραν εἰς δριμυτάτους πόνους, εἰς βαρηκοίαν ἢ εἰς πύησιν (1). Ἐπίσης βλέπομεν εἴς τινα παιδία τὴν παρασιτικὴν στοματῖτιδα ἐξαπλουμένην ἐφ' ὅλης τῆς στοματικῆς κοιλότητος καὶ τῆς ὑπερῴας καὶ κωλυούσης τὴν κατάποσιν. Ἡ ἐνδοκαρδῖτις καὶ ἡ μυοκαρδῖτις ὁμοίως δύνανται νὰ ἀναπτυχθῶσιν εἰς τὰ παιδία τὰ προσβεβλημένα ὑπὸ τῆς δοθηνεντερίας. Πολλὰ παραδείγματα αἰφνιδίου θανάτου ἐπῆλθον ὑπὸ τῶν καρδιακῶν τούτων βλαβῶν εἰς τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν τοὺς διαβατικοὺς ἤχους τοῦ φυσήματος τοὺς ὁποίους ἀνακαλύπτομεν ἀρκετὰ συχνάκις εἰς τὴν κορυφὴν ἢ εἰς τὴν βάσιν τῆς καρδίας. Ὁ Cadet de Gassicourt ἐπιμένει ἐπὶ τῆς πυώδους περικαρδῖτιδος ἧς παρετήρησεν ἓν παράδειγμα ἀξιοσημείωτον. Ὀφείλομεν νὰ ἀποδώσωμεν μεγάλην σπουδαιότητα εἰς τὰς ἐγκεφαλικὰς ἢ νευρικὰς ἐπιπλοκάς, τῶν ὁποίων περιεγράφησαν παραδείγματά τινα. Βλέπομεν ὅτι ἐπέρχονται, εἴτε τὰ σημεῖα μηνιγγῖτιδος ἢ μηνιγγοεγκεφαλῖτιδος, εἴτε παραλύσεις ἡμιπληγικῆς ἢ παραπληγικῆς μορφῆς, νωτιαῖαι παραλύσεις, ἢ παραλύσεις τῶν διαστελ-

(1) Σ. Μ. Μεταξὺ 105 παιδίων ἀπὸ ἡλικίας 6—16 ἐτῶν τὰ ὁποῖα ἐν τῷ ὀρφανοτροφείῳ Χ. Κῶνστα προσεβλήθησαν κατὰ τὰς ἐνσκηψάσας ἐν τῷ καταστήματι ἐπιδημίας τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ κατὰ τὰ 1884 καὶ 1887, οὐδὲν ἔπαθεν παρωτίτιδα· ἐν ᾧ ὑπὸ ὠτίτιδας πλέον τῶν 20, τὸ πλεῖστον δ' αὐτῶν ἔληξεν διὰ πυήσεως εἰς ἐντελῆ ἴασιν εἷς ἓν δὲ μόνον ἔμεινε βαρηκοία.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λόντων τὴν γλωττίδα μυῶν, συσπάσεις τῶν ἄκρων ἢ σπασμοί, εἴτε φαινόμενα γαστραλγίας, χορείας ἢ ἐπιληψίας. Οἱ Weisse, Gerhardt d' Espine καὶ Picot, καὶ πολλοὶ ἄλλοι παρατηρηταὶ ἀπήντησαν τὴν ἀφασίαν εἰς νεαροὺς πάσχοντας κατὰ τὴν ἀνάρρωσιν. Παρατηροῦμεν τότε ὅτι ἡ διάνοια ἀναλαμβάνει τὴν διαύγειαν αὐτῆς, ἀλλ' ἐν τούτοις τὸ παιδίον δὲν δύναται νὰ μεταχειρισθῇ αὐτὴν ἵνα ἐκφράσῃ τὰς σκέψεις αὐτοῦ, εἰ μὴ διὰ χειρονομιῶν ἢ ἀνάρθρων φωνῶν· παρέρχεται δὲ συχνάκις πολὺ μακρὸν χρονικὸν διάστημα ὅπως ἀνακτήσῃ τὴν χρῆσιν τοῦ λόγου. Ἐνίοτε ἡ ἀφασία ἀνακαλύπτεται κατὰ τὴν πορείαν τῆς τρίτης ἑβδομάδος, ἀλλὰ συνήθως ἡ ἐμφάνισις αὐτῆς εἶναι πολὺ βραδυτέρα· ἀναφέρουσι δ' αὐτὴν εἰς τὸ ἄρρεν γένος συχνότερον τοῦ θηλυκοῦ, ἰδιαζόντως ἀπὸ τοῦ ἐννάτου ἔτους· σπανίως δὲ συνοδεύεται ὑπὸ ἡμιπληγίας καὶ διαρκεῖ σχεδὸν πάντοτε ὀλίγον, ἔπειτα ἐξαφανίζεται συνήθως εἰς τὸ διάστημα εἴκοσιν ἢ τριάκοντα ἡμερῶν· εἶναι λοιπὸν λογικὸν νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι δὲν συνδέεται πρὸς οὐδεμίαν ὑλικὴν βλάβην περιγεγραμμένην τῶν νευρικῶν κέντρων, καὶ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν εἰς τὴν ἀναιμίαν ἢ τὴν ὀρρώδη διήθησιν τῆς ἐγκεφαλικῆς οὐσίας (1). Παιδία τινὰ συνεπείᾳ τῆς δοθηνεντερίας μένουσιν εἰς θέσιν τινὰ πλησιάζουσαν τὸν ἰδιωτισμόν· ἡ κατάστασις τῆς διανοητικῆς αὐτῆς ἀδυναμίας εἶναι τοιαύτη ὥστε δύναταί τις νὰ ἐρωτήσῃ ἐὰν ἦναι προωρισμένα νὰ ἐξέλθωσί ποτε ταύτης. Ἔστιν ὅτε ὁ ἐγκέφαλος δὲν ἀποκαλύπτει τὰς βαθείας προσβολὰς ἃς ὑπέστη· ἀλλ' αἱ παρόμοιαι περιπτώσεις εἰσὶν εὐτυχῶς πολὺ ἐξαιρετικαί. Οἱ Escherich

(1) Σ. Μ. Κατὰ τὸν π. μῆνα Ἰούλιον ἐπεσκεπτόμην κοράσιον ἡλικίας τεσσάρων ἐτῶν καὶ ἡμίσεως Μ. πάσχον ὑπὸ τυφοειδοῦς πυρετοῦ βαρείας μορφῆς, καθ' ἣν τὰ κοιλιακὰ φαινόμενα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἦσαν ἐπικρατέστερα, διότι αἱ κενώσεις ἀρξάμεναι ἀπὸ τῆς 6ης ἡμέρας τῆς νόσου ἔφθανον 6—12 τὸ ἡμερονύκτιον, ἡ δὲ κοιλία ἦτο σημαντικῶς μετεωρισμένη, καὶ ὁ πυρετὸς τὴν δευτέραν ἑβδομάδα ὁλόκληρον, ἔφθανεν ἀπὸ 39°,5 τὴν πρωΐαν εἰς 40°,5—41° κατὰ τὸ ἑσπέρας, συνωδεύετο δὲ ὑπὸ παραληρήματος καὶ ἦτον ὅτε ὑπὸ σπασμωδικῶν τινων τῶν ἄκρων κινήσεων· ὁ σφυγμὸς μικρὸς καὶ ταχὺς ἐμέτρα εἰς τὸ 1/60 140—160 κατὰ τὸ τέλος δὲ τῆς ἀκμῆς τῆς νόσου παρετηρήθη ἐντελὴς ἀφασία διετηρήθη ἐπὶ δεκαπέντε ὁλοκλήρους ἡμέρας, ἦτοι μέχρι τῆς 29ης ἡμέρας ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς νόσου, ὅτε καὶ αἱ ὑφέσεις τοῦ πυρετοῦ ἐγένοντο διαρκεῖς, αἱ δὲ ἑσπερινὰι ἐξάψεις δὲν ὑπερέβαινον τὸν 38°. Τὸ κοράσιον αὐτὸ ἀνέρρωσεν ἐντελῶς, παθὸν κατὰ τὴν πορείαν τῆς νόσου διπλῆν ὠτίτιδα πυορροϊκὴν ὡς μόνην ἐπιπλοκήν· ἀλλὰ καὶ ἡ ὠτῖτις ἰάθη καὶ ἤδη ἀνέκτησεν ἐντελῶς τὴν ἀκοὴν μετὰ πάροδον τεσσάρων περίπου μηνῶν ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καὶ Fischl εἶδον νὰ ἐπέλθωσι διὰ μιᾶς εἰς νεαρόν τινα πάσχοντα δέκα ἐτῶν ὅστις ἀπέθανε κατὰ τὴν πορείαν τῆς τετάρτης ἑβδομάδος, συμπτώματα παραφροσύνης, ἀφασίας καὶ ἐρυσιπέλατος. Ἡ λευκωματουρικὴ νεφρῖτις δὲν εἶναι σπανία εἰς τὴν παιδικὴν δοθηνεντερίαν. Ὁ Cheier ὅστις ἠδυνήθη νὰ συλλέξῃ εἰκοσιπέντε παρατηρήσεις τοῦ εἴδους τούτου, εἶδε τὸ λεύκωμα ἐμφανιζόμενον εἰς τὸ οὖρον συχνότατα κατὰ τὴν πρώτην ἑβδομάδα ἢ μεταξὺ τῆς ἑβδόμης καὶ τῆς δεκάτης τετάρτης ἡμέρας, ἔστιν ὅτε εὐθὺς ἀπὸ τῆς ἐπιούσης τῆς εἰσβολῆς. Παρατηροῦμεν ὅτι ἡ βαρεῖα νεφρῖτις μετὰ ἰδρῶπος γενναῖται σπανιώτερον εἰς τὰ παιδία ἢ εἰς τοὺς ἐνήλικας· ἀναπτύσσεται δὲ πρὸ πάντων εἰς τὰ νεαρὰ ὑποκείμενα τὰ ὁποῖα ὀλίγον χρόνον πρὶν καταληφθῶσιν ὑπὸ τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, διῆλθον τὴν ὀστρακιὰν ἢ νόσον τινὰ μολυσματικὴν τῶν ὁποίων οἱ νεφροὶ ὤφειλον νὰ ὑποστῶσιν ἰδιαζόντως τὴν ἐπήρειαν. Ἄρρωστοί τινες παρουσιάζουσι διαβατικῶς τὴν λευκωματουρίαν μόνον κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀναρρώσεως, ἢ κατὰ τὴν παρακμὴν τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ· εἰς ἄλλους ἀπαντῶμεν περιγεγραμμένους ἰδρῶπας, διηθήσεις συναπαντώσας εἴς τινας περιπτώσεις, μετὰ τῆς ὑπάρξεως τοῦ λευκώματος ἐν τοῖς οὔροις. Ἡ σύμπτωσις ὅμως αὕτη δὲν εἶναι κανὼν ἄνευ ἐξαιρέσεως, καὶ ὅταν αὕτη δὲν ὑπάρχῃ δυνάμεθα νὰ συνδέσωμεν τὸ οἴδημα πρὸς τὴν κακὴν κατάστασιν τῆς οἰκονομίας καὶ τὴν ἀλλοίωσιν τοῦ αἵματος, ὡς καὶ πρὸς τὴν γενικὴν κατάπτωσιν τὴν ὁποίαν ὁ ὀργανισμὸς ὑρίσταται. Ἡ ποικιλία αὕτη τοῦ ἰδρῶπος δὲν ἐμφανίζεται συνήθως πρὸ τῆς δωδεκάτης ἢ τῆς δεκάτης πέμπτης ἡμέρας τῆς νόσου, εἶναι συνήθως πολὺ βραδυτέρα καὶ ἐξαφανίζεται κατὰ τὸ σύνηθες μεταξὺ τῆς δεκάτης καὶ τῆς εἰκοστῆς ἡμέρας. Ὁ Cadet de Gassicourt ἀναφέρει πολλὰς περιπτώσεις οἰδήματος περιωρισμένου εἰς τὸ ὄσχεον εἰς παιδία τὰ ὁποῖα δὲν ἦσαν λευκωματουρικά· ἐγὼ αὐτὸς παρετήρησα πολλάκις τὸ φαινόμενον τοῦτο κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀκμῆς τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, καὶ χωρὶς νὰ ὑπάρχῃ λεύκωμα εἰς τὰ οὖρα. Ἡ ἐπιπλοκὴ αὕτη ὀλίγην σημασίαν ἔχει καὶ οὐδόλως μεταβάλλει τὰς πιθανότητας τῆς αἰσίας ἐκβάσεως. Εἶδον εἰς πολλοὺς μικροὺς ἀρρώστους, ὅτι ἐπέρχεται κατὰ τὴν περίοδον τῆς παρακμῆς φλεβῖτις τῶν κατωτέρων μελῶν· ἀλλ' ἡ τοπικὴ αὕτη φλεγμασία ποτὲ δὲν ἦτο βαρεῖα (1).

(1) Σ. Μ. Εἶδον νεάνιδά τινα 14ων ἐτῶν ἡλικίας, ἥτις κατὰ τὴν τρίτην ἑβδομάδ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὁ Ollivier παρετήρησε περίπτωσιν, σχεδὸν κεραυνοβόλον, γαγγραίνης ἐντελοῦς τοῦ κατωτέρου μέλους εἴς τινα κόρην δέκα ἐτῶν ἥτις ἀπέθανεν. Ἡ παρατήρησις αὕτη εἶναι σχεδὸν μοναδικὴ εἰς τὸ εἶδος αὐτῆς εἰς τὴν παιδικὴν παθολογίαν. Ὁ Hutinel εἶδε τὸ ἐρύθημα νὰ ἐμφανισθῇ εἰς παιδία προσβληθέντα ὑπὸ συνεχοῦς πυρετοῦ, ὁτὲ μὲν ὑπὸ μορφὴν ἐλαφρὰν κατὰ τὴν τελευταίαν περίοδον τῆς πυρεξίας ἢ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναρρώσεως, ὁτὲ δὲ πολὺ ταχύτερον μετὰ τὴν εἰσβολὴν διὰ τρομερᾶς συμπτωματολογίας ἥτις ἀπέληξεν ταχέως εἰς ὀλεθρίαν λύσιν. Ὅτε ἔμετοι πρασινοειδεῖς ἀκράτητοι, ἀποπατήσεις δυσώδεις, ἀδυναμία, κατάπτωσις, ἔστιν ὅτε ἀφθώδης ἐξάνθησις ἀγγέλλουσι τὸ ἐξάνθημα ὅπερ συνίσταται εἰς κηλίδας στρογγύλας ἢ ὠοειδεῖς, ζωηρᾶς ἐρυθρότητος, ἐξαφανιζομένας διὰ τῆς πιέσεως, λαμβανούσας ἐνίοτε τὴν πορφυρικὴν χροιὰν καὶ καλυπτούσας κατὰ προτίμησιν τὰ μέλη καὶ τὰς γλουταίας χώρας. Αἱ περιπτώσεις αὗται παρουσιάζουσιν ἀναλογίαν μετὰ τῶν παρὰ τοῦ Wolberg ἐκ Βαρσοβίας περιγραφεισῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα τύφος ἐξανθηματικός.

Διάγνωσις. — Κατὰ τὰ δύο πρῶτα ἔτη τῆς ὑπάρξεως εἶναι ἀδύνατον νὰ διακρίνωμεν τὴν ἁπλῆν ἐντερίτιδα ἀπὸ τὸν τυφοειδῆ πυρετόν· εἰς παιδία μᾶλλον προκεχωρημένης ἡλικίας εἶναι συχνάκις ἀκόμη πολὺ δύσκολον νὰ διαγνώσωμεν καθαρῶς τὴν δοθιηνεντερίαν. Ἐὰν ἦναι ἐλαφρὰ δυνάμεθα νὰ συγχέωμεν αὐτὴν μετὰ γαστρικῆς τινος διαταράξεως, ἐντερικῆς φλεγμονῆς, διαλείποντος πυρετοῦ. Ἡ γαστρικὴ διατάραξις χαρακτηρίζεται ἐν τούτοις διὰ τῆς δυσκοιλιότητος μᾶλλον ἢ διὰ τῆς διαρροίας, διὰ τοῦ παχυτάτου ἐπιχρίσματος τῆς γλώσσης, διὰ πυρετικῆς κινήσεως μετρίας σπουδαιότητος· παύει γενικῶς τάχιστα ὅταν μεταχειρισθῶμεν θεραπείαν καθαρτικήν. Εἰς τὴν φλόγωσιν τῶν ἐντέρων οἱ κωλικοὶ ἔχουσι μεγαλειτέραν ἔντασιν ἢ εἰς τὸν τυφοειδῆ πυρετόν· ἡ διάρροια εἶναι πρώτιστον γεγονὸς καὶ οὐχὶ δευτεροπαθές, ἡ ὄρεξις ἐπιμένει ἢ δὲν εἶναι ἐντελῶς ἀμβλεῖα, ἡ νάρκωσις, αἱ

τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, ὅστις μάλιστα δὲν ἐπαρουσίαζε βαρεῖαν μορφήν, ἔπαθεν ὑπὸ φλεβίτιδος τοῦ δεξιοῦ σκέλους πρῶτον, καὶ ἔπειτα, ὅταν οἱ πόνοι καὶ τὸ οἴδημα ἐμετριάσθησαν, προσεβλήθη ὁμοίως καὶ τὸ ἀριστερόν, καὶ ἰάθη μὲν ἡ πάσχουσα, ἀλλ' ἡ ἐπιπλοκὴ αὕτη ἐμήκυνε πολὺ τὴν πορείαν τῆς νόσου, διότι ὁ πυρετὸς ἀνεζωοπυρήθη εἰς τὴν ἐμφάνισιν τῆς φλεβίτιδος καὶ ταύτης ἕνεκα ἡ ἀνάρρωσις ἐγένετο βραδεῖα καὶ ἡ πάσχουσα ἐφύλαξε τὴν κλίνην πέραν τῶν δύο μηνῶν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροι

φακοειδεῖς κηλίδες καὶ τὰ θωρακικὰ φαινόμενα ἐλλείπουσιν. Εἰς τὸν διαλείποντα πυρετὸν ἐπέρχονται παροξυσμοὶ πυρετικοὶ καὶ διάμεσα ὑφέσεως, τὰ ὁποῖα δὲν συναπαντῶμεν εἰς πυρετὸν τοῦ ὁποίου ἡ πορεία εἶναι συνεχής. Αἱ πεπτικαὶ διαταράξεις εἰσὶ πολὺ σπουδαιότεραι εἰς τὴν δευτέραν τῶν παθολογικῶν τούτων καταστάσεων ἢ εἰς τὴν πρώτην· τοὐναντίον δὲ παρατηροῦμεν σχετικῶς τὴν φυσκωνίαν τοῦ σπληνός. Ὅταν πρόκηται περὶ βαρείας μορφῆς τῆς δοθηνεντερίας εἶναι πολὺ εὐκολώτερον νὰ βεβαιώσωμεν τὴν ὕπαρξιν αὐτῆς πρὸ πάντων ἐὰν παρῆλθον ἤδη ἡμέραι τινὲς ἀπὸ τῆς εἰσβολῆς. Ἡ κεφαλαλγία, ἡ ταραχή, τὸ παραλήρημα, τὸ λιγνυῶδες τῶν ὀδόντων καὶ τῶν χειλέων εἰσὶ χαρακτῆρες ὧν ἡ ἕνωσις δὲν δικαιολογεῖ εἰ μὴ μικρὸν ἀριθμὸν ὑποθέσεων. Ἐν τούτοις δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν τὸ σύνολον τοῦτο διὰ πνευμονίας τοῦ ἀνωτέρου μέρους τοῦ πνεύμονος, τῆς ὁποίας τὰ στηθοσκοπικὰ φαινόμενα ἔμενον σκοτεινὰ καὶ τὰ ὁποῖα συνωδεύοντο ὑπὸ ἀταξικῶν διαταράξεων· ἀλλὰ συχνότατα αἱ παρεγχυματώδεις φλεγμασίαι τοῦ πνεύμονος χαρακτηρίζονται δι' ὕψεως ἰδιαιτέρας ἥτις καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν σύγχυσιν. Ἡ φυματιώδης μηνιγγῖτις δύναται νὰ ἐκληφθῇ ὡς τυφοειδὴς πυρετὸς καὶ ἡ ἀντίθετος αὕτη πλάνη ἐνίοτε ἐγένετο· ἐὰν ἡ ἀμφιβολία μένῃ ἐπιτετραμμένη ἐν παρομοίᾳ περιστάσει, δὲν εἶναι δυνατὸν εἰ μὴ ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας, διὰ τὸν λόγον τῆς δυσκοιλιότητος καὶ τῶν ἐμέτων οἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἔναρξιν δοθηνεντεριῶν τινων. Ὅταν ὑπερβῶσι τὴς ἀρχικὴν φάσιν τῆς παθήσεως, ἀπαντῶμεν παραλύσεις, σφυγμὸν βραδὺν καὶ ἄτακτον, κῶμα παρατεταμένον καὶ βαθύ, ἐὰν ὑπάρχῃ ζήτημα τῆς φλεγμονῆς τῶν μηνίγγων· ἐὰν δὲ εὑρισκώμεθα ἀπέναντι τυφοειδοῦς πυρετοῦ, παρατηροῦμεν τὸν μετεωρισμὸν τῆς κοιλίας, τὴν διάρροιαν, τοὺς διεσπαρμένους ρόγχους εἰς τὸν θώρακα, τὸν τρόμον τῶν μελῶν. Χάρις εἰς τοὺς διακεκριμένους τούτους χαρακτῆρας εἶναι δύσκολον νὰ ἀπατηθῶμεν, ἐὰν ἐνθυμώμεθα ἐπίσης ὅτι οἱ τυφικοὶ συχνάκις προσβάλλονται ὑπὸ ὑπνηλίας ἢ ναρκώσεως, ἀλλὰ σπανίως ὑπὸ κωματώδους ἀρκετὰ καταφανοῦς καταστάσεως ὥστε νὰ ἦναι ἀδύνατον νὰ ἀνεγείρωμεν αὐτοὺς ἐκ ταύτης, ἐν ᾧ τὸ σύμπτωμα τοῦτο εἶναι ὑπερβολικῶς ἀξιοσημείωτον καὶ ἐπίμονον εἰς τὴν μηνιγγῖτιδα. Ἡ καθολικὴ φυματίωσις παρουσιάζει μεγάλην ἀναλογίαν μετὰ τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ καὶ συχνάκις εἶναι ἀδύνατον νὰ διακρίνωμεν τὴν μίαν ἀπὸ τὴν ἄλλην, διότι ἡ κοκκώδης ὀξεῖα φθίσις ἐκδηλοῦται διὰ κοιλιακῶν συμπτωμάτων κατὰ τὸν αὐτὸν χρό-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νον καθ' ὃν καὶ ὑπὸ θωρακικῶν διαταράξεων· ἐν παρομοίᾳ λοιπὸν περιστάσει τὰ ἁμαρτήματά εἰσιν ἀναπόφευκτα καὶ κυρίως ἀπέναντι τῶν ἐφήβων δύναταί τις νὰ πλανηθῇ. Ἡ διάχυτος ῥλεγμονώδης περιοστῖτις δίδει χώραν εἰς ἄθροισμα συμπτωμάτων ἀρκετὰ ἀναλόγων πρὸς ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα συνδέονται μετὰ δοθιηνεντερίας, ἀλλὰ δὲν βραδύνομεν νὰ παρατηρήσωμεν παρὰ τῇ γενικῇ καταστάσει, ἐξόγκωσιν, κλυδασμόν, πόνον τοπικόν, ἄτινα προφυλάττουσι τὸν ἰατρὸν ἐκ πεπλανημένης ἐξηγήσεως. Οὕτως ὡς εἶπον, ἡ κυνάγχη εἶναι ἔσθ' ὅτε ἓν τῶν φαινομένων τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ τῆς παιδικῆς ἡλικίας εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτῆς φάσιν καὶ δύναταί τις ν' ἀποδώσῃ αὐτὴν εἰς ἐρπητικὴν φαρυγγῖτιδα, διφθεριτικήν, ἢ ὀστρακιώδη, ὅπερ ἀνήκει εἰς συνεχῆ τινα πυρετικὴν κατάστασιν. Ἀλλ' ἡ πλάνη αὕτη, ὀλίγον ἐπιζήμιος διὰ τὸν ἄρρωστον, εἶναι στιγμιαία, διότι ἡ ἐξακολούθησις τῶν γενικῶν διαταράξεων καὶ ἡ ἐπιμονὴ τοῦ πυρετοῦ μετὰ τὴν ἐξαφάνισιν τῆς ῥλεγμονώδους φαρυγγῖτιδος, ἀναγκάζουσι ταχέως τὸν ἰατρὸν νὰ ἀναζητήσῃ ἑτέραν ἐξήγησιν.

Πρόγνωσις. — Κατὰ τὰς νεωστὶ γενομένας στατιστικάς, ἡ παραγομένη θνησιμότης, παρὰ τοῖς παισίν, ὑπὸ τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ ἀνέρχεται ἧττον τῶν 10 $^0/_0$ καὶ ἐν τῷ νοσοκομείῳ μάλιστα. Ἡ αὐτὴ ἀναλογία ἀπεδείχθη καὶ ὑπὸ τῶν Rilliet καὶ Barthez διὰ τοὺς ἀρρώστους τῆς πόλεως, ἐν οἷς ὑψώθη εἰς 25 $^0/_0$ εἰς τὰ παιδία τὰ νοσηλευθέντα εἰς τὰς κλινικὰς αὐτῶν ἐν τοῖς νοσοκομείοις. Εἰς τὴν πρακτικὴν τοῦ Cadet de Gassicourt ὑπῆρξεν 8 $^0/_0$ καὶ εἰς τὰ περιστατικὰ τὰ παρατηρηθέντα εἰς Kiel ὑπὸ τοῦ Stark 2 $^0/_0$ μόνον (1). Εἶναι βέβαιον ὅτι κατά τινα τρόπον γενικόν, ἡ πρόγνωσις τῆς δοθιηνεντερίας εἶναι ἧττον ἐπίφοβος εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν ἢ εἰς τὴν τῶν ἐνηλίκων· ἀλλ' ἐν ᾧ

(1) Σ. Μ. Ἐκ τῶν 105 προσβληθέντων κατ' ἀμφοτέρας τὰς ἀνωτέρω σημειωθείσας ἐπιδημίας τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ ἐν τῷ καταστήματι τοῦ ὀρφανοτροφείου Χ. Κώνστα, εἷς μόνον παῖς ἀπέθανεν ἡλικίας 12—13 ἐτῶν καὶ οὗτος εὑρίσκετο εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀναρρώσεως, ὅτε ἐλθοῦσαι ἐκ Πειραιῶς αἱ ἀδελφαὶ αὐτοῦ πρὸς ἐπίσκεψιν, ἔδωκαν αὐτῷ καὶ ἔφαγεν ἀρκετὰ γλυκύσματα καὶ κουλουράκια· μετὰ τὴν βρῶσιν δὲ τούτων τὴν ἐπιοῦσαν ὁ πυρετὸς ἀνεγεννήθη, ἐν ᾧ πρὸ ὀκτὼ ἡμερῶν ἐντελῶς εἶχεν ἐκλείψει. Ἡ κοιλία παραχρῆμα ἐγένετο ἀλγεινοτάτη καὶ σχεδὸν τυμπανική, ἐπῆλθον ἔμετοι, κατάπτωσις ταχίστη καὶ ὁ θάνατος τὴν τετάρτην ἡμέραν μετὰ τὴν λῆψιν τῶν τροφῶν ὑπὸ τὰ συμπτώματα ὀξείας περιτονίτιδος, ἥτις ἀνεπτύχθη ἐκ διατρήσεως τοῦ ἐντέρου κατὰ πᾶσαν πιθανότητα· διότι δυστυχῶς δὲν μοὶ ἐπετράπη ἡ αὐτοψία ὑπὸ τῶν συγγενῶν αὐτοῦ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἰς τὴν δευτέραν παιδικὴν ἡλικίαν εἶναι ἐξαιρετικὴ ἡ ὀλεθρία λύσις πρὸ τοῦ δεκάτου ἔτους, εἶναι πολὺ ὀλιγώτερον σπανία μεταξὺ τοῦ δεκάτου καὶ δεκάτου πέμπτου, καὶ συχνοτάτη εἰς τὰ νεογνά. Αἱ βλενώδεις καὶ φλογιστικαὶ μορφαὶ εἶναι ἥπιαι, αἱ ἀταξικαὶ δὲ καὶ ἀδυναμικαὶ πολὺ φονικαί, καὶ δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ἔκβασίν τινα ὀλεθρίαν ὡς πιθανωτάτην, ὅταν παρατηρῶμεν ἀριθμὸν σφύξεων ὑπέρτερον τῶν 160, ὑπερθερμίαν ὑψουμένην ὑπεράνω τῶν 41° κατὰ τὸ δεύτερον μέρος τῆς ἡμέρας, βαθὺ κῶμα, ἀπόλυτον κατάπτωσιν, ἐσχάρας ἐπὶ τῆς ἱερᾶς χώρας, ἀκουσίας ἀποπατήσεις, καρφολογίαν, τρόμον καὶ λίγγα. Ἡ θνησιμότης ποικίλλει ἐπίσης ἀναλόγως τῶν μέσων, τῶν ἐποχῶν τοῦ ἔτους, καὶ τῶν ἐπιδημικῶν συνθηκῶν. Τὰ νεογνὰ ἀποθνήσκουσι τάχιστα καὶ συχνάκις πρὸ τοῦ τέλους τῆς πρώτης ἑβδομάδος· εἰς τὰ μᾶλλον ἡλικιωμένα ἄτομα ὁ θάνατος λαμβάνει χώραν δύο φορὰς ἐπὶ τριῶν, κατὰ τὸν Gerhardt πρὸ τῆς εἰκοστῆς δευτέρας ἡμέρας, μίαν ἐπὶ τριῶν πρὸ τῆς δεκάτης πέμπτης καὶ ἄπαξ πρὸς πέντε κατὰ τὴν πρώτην ἑβδομάδα.

Αἰτιολογία. — Ὁ τυφοειδὴς πυρετὸς εἶναι πάθησις πρωτοπαθὴς καὶ εἰδικὴ ἥτις δὲν φείδεται οὐδενὸς τῶν σταδίων τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ἐν τούτοις εἶναι σπανία εἰς τὰ νεογνὰ καὶ μάλιστα κατὰ τὸ πρῶτον καὶ δεύτερον ἔτος· ἀλλ' ὅμως βεβαίως ἐνίοτε ἐκδηλοῦται κατὰ τὴν περίοδον ταύτην, παρὰ τὰς ἐκφρασθείσας ἀμφιβολίας ἐπὶ τούτου παρὰ τοῦ Bouchut, καὶ τοῦ Jules Simon, καὶ τοὺς μορφωθέντας περιορισμοὺς ὑπὸ τοῦ Parrot. Τῷ ὄντι ὀφείλομεν πρὸς τὸν Leroux τὴν παρατήρησιν ἐπὶ κορασίου ἑνδεκα μηνῶν ὅπερ ἰάθη ἕνεκα πυρετικῆς τινος καταστάσεως χαρακτηριζομένης διὰ κηλίδων φακοειδῶν καὶ ἄλλων ἐμφαντικῶν συμπτωμάτων δοθηνεντερίας. Ὁ καθηγητὴς Grancher εἶδε παιδίον τι ἀποθανὸν ὀκτὼ μηνῶν τὸ ὁποῖον ἐπαρουσίασεν ὅλα τὰ σημεῖα συνεχοῦς τινος πυρετοῦ καὶ εὗρε διὰ τῆς αὐτοψίας ἐξηλκωμένας τὰς πλάκας τοῦ Πέγερ καὶ ἐξωδηκότας τὰ μεσεντερικὰ γάγγλια. Ὁ Charcelay ἀνεκάλυψε τὰς αὐτὰς βλάβας ἐνεργήσας τὴν πτωματικὴν ἐξέτασιν δύο θηλαζόντων ἀγόντων ἡλικίαν τὸ μὲν δεκαπέντε ἡμερῶν τὸ δὲ ἕτερον ὀκτὼ Οἱ Henri, Roger, Herard, Vibert, Descouts, Gerhardt καὶ ὅλως νεωστὶ ὁ Ollivier ἐδημοσίευσαν ἀποτελέσματα τῆς αὐτῆς φύσεως. Ἡ δὲ πραγματικότης τοῦ ἐν τῇ μήτρᾳ τυφοειδοῦς πυρετοῦ δὲν στηρίζεται μέχρι τοῦ παρόντος ἐπ' οὐδεμιᾶς αὐθεντικῆς περιπτώσεως. Ἡ νόσος προσβάλλει πρὸ πάντων κατὰ τὸν Henoch καὶ τὸν Friedreich τὰ παιδία τὰ ἄγοντα ἡλικίαν πέντε ἕως ἐννέα ἐτῶν,

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐν ᾧ κατ' ἄλλους παθολόγους, ἐνσκήπτει κυρίως ἐπὶ τῶν ἀγόντων ἡλικίαν ἐννέα ἕως δεκατεσσάρων ἐτῶν. Οἱ Rilliet καὶ Barthez ὡς καὶ ὁ Bouchut παρετήρησαν αὐτὸν συχνότερον ἐπὶ τῶν ἀρρένων ἢ ἐπὶ τῶν θηλέων. Οἱ Espine καὶ Picot θεωροῦσιν ὡς ἀνεπαίσθητον τὴν ἐπικράτησιν ταύτην εἰς τὸ ἄρρεν γένος· αἱ ἰδιαί μου παρατηρήσεις συμφωνοῦσι ταῖς αὐτῶν ὑπὸ ταιαύτην ἔποψιν. Λέγουσιν ὅτι τὰ ρωμαλέα προσβάλλονται περισσότερον τῶν ἄλλων· ἀλλ' οὐδὲν ἀποδεικνύει τὸ δίκαιον τῆς διαβεβαιώσεως ταύτης. Ἐνδημικὴ ἢ ἐπιδημικὴ ἡ δοθηνεντερία ὑπάρχει ἐν παντὶ καιρῷ, καὶ αἱ ὧραι τοῦ ἔτους ἔχουσι πολὺ ἀμφισβητήσιμον ἐπήρειαν ἐπὶ τῆς ἐμφανίσεως αὐτῆς. Ἐντούτοις παρουσιάζει ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν αὐξομειώσεις αἵτινες εἰς Παρισίους φαίνονται ὅτι συμπίπτουσι μετὰ τοῦ θέρους καὶ τοῦ φθινοπώρου (1).

Ὁ τυφοειδὴς πυρετὸς κατ' ἐξαίρεσιν εἶναι νόσος μικροβιωτική. Ἤδη οἱ Davain καὶ Feltz ἀποδίδουσιν αὐτὸν εἰς βακτηρίδια αἰωρούμενα εἰς τὸν ἀέρα, ἀλλ' αἱ βακτηριολογικαὶ ἐργασίαι εἰς τὰς ὁποίας οἱ ἰατροὶ ὀφείλουσι τὰς ἐνεστώσας αὐτῶν γνώσεις περὶ τοῦ μιασματικοῦ αὐτοῦ πράκτορος χρονολογοῦνται κατὰ μέγα μέρος ἐκ τῶν εἴκοσι τελευταίων ἐτῶν τὰ ὁποῖα διήλθομεν. Κατὰ τὸ 1871, ὁ Recklinghausen διεκήρυττε τὴν παρουσίαν εἰς τοὺς τυφικοὺς μικροκόκκων ἀναλόγων τοῖς τῆς πυαιμίας· ὀλίγον τι βραδύτερον οἱ Klein Sokoloff καὶ Fischel ἀνεκάλυψον τὰ αὐτὰ στοιχεῖα εἰς τὸν ἐντερικὸν βλεννογόνον, εἰς τοὺς κεκλεισμένους ἀδενίσκους, εἰς τὰ ἀγγεῖα καὶ εἰς τὸν σπλῆνα. Ἔπειτα ὁ Klebs περιέγραψε βακτηριώδη ὀργανισμὸν ὅστις πιθανῶς δὲν ἀνήκει εἰδικῶς εἰς τὸν συνεχῆ πυρετόν. Τέλος αἱ ἔρευναι τοῦ Eberth καὶ τοῦ Goffky, αἱ τῶν Cornil καὶ Babès ἐγνώρισαν μικροοργανισμόν τινα ὃν παραδεχόμεθα σήμερον, σχεδὸν ἄνευ περιορισμοῦ, ὡς τὸ παθογόνον σπέρμα. Τὸ βακτηρίδιον τοῦτο εἰς τὸ ὁποῖον οἱ Eberth καὶ Goffky ἔδωκαν τὸ ὄνομα αὐτῶν καὶ τὸ ὁποῖον ἀνεκάλυψαν εἰς τὸν σπλῆνα, τὸ ἧπαρ, τοὺς πνεύμονας, τοὺς νεφροὺς, τοὺς μεσεντερικοὺς ἀδένας,

(1) Σ. Μ. Καὶ ἐν Ἀθήναις ὁ τυφοειδὴς πυρετὸς ἐνδημεῖ· κατὰ δὲ τὸ θέρος καὶ τὸ φθινόπωρον αἱ περιπτώσεις παρατηροῦνται πεοισσότεραι, καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, ὅταν πρὸ πάντων κατὰ τὰς ἐποχὰς αὐτὰς προηγηθῶσι βροχαί, αἱ περιπτώσεις πολλαπλασιάζονται καὶ ἀποτελοῦνται ἐπιδημίαι, ὡς ἡ ἐπικρατήσασα ἐσχάτως κατὰ τοὺς μῆνας Νοέμβριον καὶ Δεκέμβριον· ἐν ᾧ ἡ μεγάλη κατὰ τὸ 1881 ἐπιδημία κατὰ τὰς παρατηρήσεις καὶ τὰς γνώμας τῶν πλείστων ἰατρῶν προῆλθεν ἐκ τῆς μολύνσεως τοῦ ὕδατος τῆς πόλεως.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέρο

τὰς φακοειδεῖς ροδοχρόους κηλίδας, ἔπειτα εἰς τὰς κοπρανώδεις ὕλας καὶ σπανιώτερον εἰς τὸ αἷμα καὶ τὰ οὖρα· εἶναι μικρὸν βακτηρίδιον στρογγύλον εἰς τὰ ἄκρα αὐτοῦ, βραχὺ καὶ σχετικῶς παχύ, ὅπερ παρουσιάζει τὸ σχῆμα ὠοειδὲς ἢ ἐπίμηκες καὶ περιέχει ἐνίοτε σπόρους. Εἶναι ἐπιτετραμμένον, καθ' ὅλα τὰ φαινόμενα, νὰ θεωρῶμεν τὸ μικρόβιον τοῦτο ὡς τὸν ἀρχικὸν παράγοντα. Ἐν τούτοις ἐὰν ἡ ἐνοφθάλμισις καὶ ἡ ἔγχυσις εἰς τὰς φλέβας τῶν προϊόντων τῆς καλλιεργείας αὐτοῦ φονεύωσι τοὺς κονίκλους, τοὺς μῦς, ἢ τοὺς ἰνδικοὺς χοίρους, δὲν ἐπέτυχον μέχρι τοῦ παρόντος νὰ ἀναπαραγάγωσι τὸν τυφοειδῆ πυρετὸν διὰ τῆς πειραματικῆς ὁδοῦ· ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἐκπλαγῇ τις ἐκ τῶν ἀποτυχιῶν τούτων, ἐπειδὴ ἡ ἐπιδεκτικότης εἰς τὴν κολλητικότητα τῆς νόσου ταύτης δὲν εἶναι ἀποδεδειγμένη δι' οὐδὲν εἶδος ζώου.

Οὐδὲν λοιπὸν ἀποδεικνύει ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ὅτι ἡ δοθιηνεντερία εἶναι ἐνοφθαλμίσιμος, ἀλλὰ γνωρίζομεν ὅτι αὕτη μεταδίδεται διὰ μιάνσεως ἢ διὰ μολύνσεως. Εἶναι δυσκολώτατον νὰ θέσωμεν τὴν μίανσιν ἐκτὸς ἀμφιβολίας εἰς τὰ μεγάλα κέντρα ἔνθα δὲν ἀκολουθεῖ τις εἰ μὴ μετὰ δυσκολίας τὴν πορείαν καὶ τὴν ἔκτασιν νόσου τινός· εἰς τὰς ἐξοχὰς τοὐναντίον βλέπομεν τὴν πάθησιν προχωροῦσαν ἀπὸ κοινότητος εἰς κοινότητα καὶ φερομένην συνήθως ὑπὸ προσώπων τὰ ὁποῖα προσεβλήθησαν ἀφ' οὗ εὑρέθησαν εἰς συνάφειαν μετὰ τυφικῶν ἀνηκόντων εἰς γειτνιαζούσας τοπικὰς περιστάσεις. Δὲν φαίνεται ὅμως ὅτι εἶναι μιασματικὴ εἰ μὴ εἰς βαθμόν λίαν περιωρισμένον, καὶ διαφέρει σημαντικῶς, ὑπὸ τοιαύτην ἔποψιν, τοῦ τύφου. Διαδίδεται δὲ κυρίως διὰ τῆς μολύνσεως κατὰ τὰς νεωτέρας ἰδέας. Ὁ τυφικὸς ἰός, οὐτινος ἡ συσσώρευσις καὶ ἡ διανομὴ αὐξάνουσι τὴν δύναμιν, δύναται νὰ μεταφέρηται εἰς διάστημα μᾶλλον ἢ ἧττον πολὺ μεγάλον διὰ τῆς ἀτμοσφαίρας, ὡς καὶ διὰ τῶν ἐνδυμάτων, τῶν οἰκημάτων, τῶν ἀντικειμένων τῆς ἐπιπλώσεως, τῶν τροφῶν, τῶν ποτῶν. Εἰσάγεται εἰς τὸν ὀργανισμὸν εἴτε διὰ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος, εἴτε διὰ τῶν ἀναπνευστικῶν ὁδῶν, ὁτὲ μὲν ὑπὸ μορφὴν κόνεων προερχομένων ἐκ τῶν ἀποξηρανθέντων περιττωμάτων τῶν ἀρρώστων, ὁτὲ δὲ διὰ τοῦ ὕδατος τῶν πηγῶν ἢ τῶν ρυάκων τὸ ὁποῖον πίνουσιν εἰς πολλὰ χωρία, καὶ εἰς τὸ ὁποῖον αἱ ἀκαθαρσίαι ἢ τυφικαὶ ἀποπατήσεις ἐρρίφθησαν ἢ διηθήθησαν. Ὁ Murchison φρονεῖ ὅτι εἴς τινας περιπτώσεις, δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν τὸ γάλα ὡς τὸν φορέα τοῦ μιάσματος, τὸ ὁποῖον προέρχεται πιθανῶς ἐκ τοῦ ὕδατος ὅπερ προσθέτουσι καὶ τὸ ὁποῖον εἶναι μεμολυσμένον. Ὑποθέ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τουσιν ἐξ ἴσου ὅτι τροφός τις προσβεβλημένη ὑπὸ τυφοειδοῦς πυρετοῦ εἶναι ἐπιτηδεία νὰ μεταδώσῃ αὐτὸν εἰς τὸ θηλαζόμενον ὑπ' αὐτῆς. ἀλλὰ τὸ ζήτημα δὲν εἶναι ἀκόμη λελυμένον. Ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τούτου ἀνέφερον πολλὰ ἀντιρατικὰ περιστατικά.

Ὁ παθογόνος πράκτωρ ἀναπτύσσεται ἔσθ' ὅτε πιθανῶς εἰς τὰς σεσηπυίας ὕλας, χωρὶς αἱ ὕλαι αὗται νὰ ἀναμιχθῶσι μετὰ τῶν τυφικῶν ἀποπατήσεων· ἀλλ' εἶναι βέβαιον ὅτι συχνάκις ἡ μόλυνσις γίνεται διὰ τῶν ὑδάτων τὰ ὁποῖα τὰ περιττώματα ταῦτα ἐμόλυνον. Ἵνα ἐξηγήσῃ τὰς πολυαρίθμους περιπτώσεις, αἵτινες προσέβαλλον τὸν πληθυσμὸν τῆς Auxerre πρό τινων ἐτῶν, ἐπεκαλέσθη τὴν ἀρχὴν ταύτην ὁ καθηγητὴς Jaccoud ἡς ἀπέδειξε τὴν συχνότητα, ἀναφέρων ἐξήκοντα ἐπιδημίας εἰς τὰς ὁποίας ἦτο ἐντελῶς βεβαιωμένη. Οὐδεὶς ἐξηγέρθη κατὰ τῆς ἐξηγήσεως ταύτης, κατὰ τὸ 1886, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἐξηγήσῃ τὴν σειρὰν τῶν περιστατικῶν, θανατηφόρων κατὰ μέγα μέρος, τὰ ὁποῖα παρετήρησε τότε ἐπὶ τῶν κατοίκων τριῶν οἰκιῶν τῶν Pierrefonds, τῶν ὁποίων τὰ φρέατα τὰ προωρισμένα νὰ παρέχωσι τὰ πόσιμα ὕδατα, ἦσαν εἰς συγκοινωνίαν μετὰ καταρράκτου ὕδατος ὅπερ διήρχετο ἐγγὺς τῶν ἀποπάτων. Εὗρον εἰς τὸ ὕδωρ τῶν φρεάτων τούτων πολυάριθμα βακτηρίδια ὅμοια πρὸς τὰ τοῦ Eberth, καὶ τὰ ὁποῖα ἐφαίνοντο ὅτι δὲν διέφερον ὑπὸ ἔποψιν ὄψεως καὶ τῶν ἀντιδράσεων τῆς καλλιεργείας, ἐκείνων τὰ ὁποῖα προείρχοντο ἐκ τῶν καλλιεργειῶν τοῦ παρεγχύματος τοῦ σπληνός, ἐξαχθέντων ἐκ πολλῶν τυφικῶν τῇ βοηθείᾳ τῆς σύριγγος τοῦ Pravaz. Τὸ μέρος τὸ ὁποῖον λαμβάνουσι τὰ πόσιμα ὕδατα εἰς τὴν παθογένειαν τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, ἐξ ἴσου ἦλθεν εἰς φῶς διὰ τῶν ἐρευνῶν τῶν Vidal καὶ Chantemesse. Οἱ παρατηρηταὶ οὗτοι εὗρον σταθερῶς τὸ παθογόνον μικρόβιον εἰς τὰ ὕδατα τὰ ὁποῖα ἀπέδιδον τὴν δοθηνεντερίαν, καὶ ἀπέδειξαν ἐπίσης ὅτι οἱ ὀργανισμοὶ οὗτοι ἐξαφανίζοντο ὅσον ἡ ἐπιδημία ἐσβέννυτο.

Παθολογικὴ ἀνατομία. — Ὅταν ἡ νόσος λήγῃ κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τῆς ἀναπτύξεως αὐτῆς εἰς θάνατον, δὲν εὑρίσκομεν ἀλλοιώσεις εἰ μὴ εἰς τὸ λεπτὸν ἔντερον, τὰ γάγγλια τοῦ μεσεντερίου, τὸν σπλῆνα, τοὺς βρόγχους. Τὰ πτώματα δὲν εἶναι ὅλως διόλου ἰσχνά· ὁ ἐγκέφαλος εἶναι ξηρὸς καὶ στερεός, ὁ βλεννουρὴν τῶν ἀεροφόρων ὁδῶν ὑπεραιμικός, ἐξωδηκός, κεκαλυμμένος ὑπὸ βλέννης διαυγοῦς, ἡ κιτρινοειδοῦς καὶ ἰξώδης, πληρούσης τὰς μικρὰς διακλαδώσεις τῶν βρόγχων εἰς τινας διευθύνσεις. Ὁ πνεύμων περικλείει πυρῆνας σπληνώσεως, ἡ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καρδία εἶναι χαλαρὰ καὶ εὑρίσκονται ἐν αὐτῇ θρόμβοι πολύρριτοι· αἱ μυϊκαὶ αὐτῆς ἶνες εἰσὶν ὠχραὶ ἐπὶ διαφόρων σημείων τὰ ὁποῖα ἀνταποκρίνονται εἰς μικρὰς ἑστίας λιπώδους ἀλλοιώσεως. Ὁ σπλὴν εἶναι ἐξωγκωμένος πρὸ πάντων εἰς τὴν κατὰ μῆκος διεύθυνσιν, ἡ θήκη αὐτοῦ τεταμένη, ὁ ἱστὸς μεμαλακυσμένος, βαθέως κεχρωματισμένος καὶ ἔστιν ὅτε μεταβεβλημένος εἰς ὑγρὸν ζωμόν. Τὸ ἔντερον, διατεταμένον ἐξ ἀερίων, περικλείει ὑγρὸν ἄφθονον καὶ ὀδμηρότατον, ὁ βλεννοϋμὴν εἶναι ἐνιημένος καὶ οἱ ἀδενίσκοι διηθημένοι ἐξ ὕλης κυανοφαίου ἥτις ἐξογκώνει πρωτίστως τὰ τοιχώματα αὐτῶν καταλαμβάνουσα συγχρόνως τὸν ὑποβλέννειον ἱστὸν καὶ μάλιστα τὰ ἐσωτερικὰ στρώματα τῆς ἐντερικῆς παρειᾶς. Αἱ ἐξελκώσεις τῶν πλακῶν εἰσιν ἐξαιρετικαὶ εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν. Εἰς τὰ παιδία ἡ διήθησις ἀπορροφᾶται συχνάκις, καὶ ἐνίοτε τὸ περιεχόμενον τῶν ἀδενίσκων κενοῦται, χωρὶς νὰ ὑπάρξῃ σχηματισμὸς ἐσχαρῶν. Ὅταν ἀπαντῶμεν ἀπωλείας τῆς οὐσίας εἰσὶν σταθερῶς μεμονωμέναι· ἐνίοτε μία μόνη πλὰξ τοῦ Peyer εἶναι βεβλαμμένη. Καταλαμβάνομεν εὐκόλως διατὶ αἱ αἱμορραγίαι εἰσὶ τόσῳ ὀλίγον κοιναί. Ὅσον νεώτερά εἰσι τὰ παιδία, τόσον σπανιώτερον παρατηροῦμεν ἕλκη. Τὰ γάγγλια τοῦ μεσεντερίου αὐξάνουσι τὸν ὄγκον· εἶναι εὐμεταβόλου συστάσεως καὶ ἐλαφρῶς μεμαλακυσμένα. Ἡ ἐξόγκωσις αὐτῶν εἶναι εἰς ἄμεσον σχέσιν μετὰ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἀλλοιώσεως τῶν πλακῶν τοῦ Πέυερ· εἰσὶ δὲ ὀγκωδέστερα πρὸ πάντων πλησίον τῆς εἰλεοκωλικῆς βαλβίδος.

Ὅταν τὸ παιδίον ἀποθάνῃ εἰς προκεχωρημένην τινὰ περίοδον τῆς νόσου, γίνεται κάτισχνον· τὸ δέρμα αὐτοῦ εἶναι χαλαρὸν καὶ ὠχρόν· οἱ μῦς ἀποκεχρωματισμένοι καὶ διηθημένοι ἐξ ὀρρώδους ὑγροῦ. Ἐπὶ τοῦ δέρματος βλέπομεν συχνάκις ἐκχυμώσεις, φλυκταίνας, ἑδρῶα. Ἡ παρωτὶς εἶναι ἐνίοτε ἐξωγκωμένη καὶ πλήρης ἑστιῶν πυήσεως. Εἰς τὸν λάρυγγα, συναπαντῶμεν τὴν φλεγμονὴν ἢ τὴν νέκρωσιν τῶν χόνδρων, εἰς τὸν πνεύμονα ἑστίας λοβιώδους πνευμονίας, ἔσθ' ὅτε ἐνώδους· αἱ κοιλότητες τῶν βρόγχων εἰσὶ πλήρεις βλέννης. Ὁ Bouchut παρετήρησε τὴν ὕπαρξιν γαγγραινωδῶν ἑστιῶν εἰς τὸν ἱστὸν τοῦ πνεύμονος. Εἴς τινας περιπτώσεις ἀνακαλύπτομεν εἴτε φυματιώδεις κοκκιάσεις, εἴτε ὠμὰ φυμάτια, μεμαλακυσμένα ἢ τιτανώδη. Ἐξ ἴσου ἐμνημόνευσαν ἀποπληκτικοὺς πνευμονικοὺς πυρῆνας, ἀποστήματα τοῦ πνεύμονος καὶ ὑποπλευρικὰς ἐκχυμώσεις. Οἱ μεσεντερικοὶ ἀδένες εἶναι ἐξωγκωμένοι καὶ ὑπεραιμικοί, περικλείοντες ἐνίοτε εἰς τὸ κέντρον αὐτῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

συλλογὰς πύου· ὁ σπλὴν εἶναι ἐρυτιδωμένος εἰς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ, ἀλλ' ηὐξημένος τὸν ὄγκον, ὁ ἡπατικὸς ἀδὴν ἐνίοτε ἐξωγκωμένος καὶ μεμαλακυσμένος. Ὁ βλεννογόνους τοῦ ἐντέρου παρουσιάζει διακλαδώσεις δενδροειδεῖς μᾶλλον ἢ ἧττον ἐκτεταμένας. Οἱ μεμονωμένοι ἀδενίσκοι εἰσὶ συνήθως ὑπερτροφικοί, ἐνίοτε ἐξηλκωμένοι.

Εὑρίσκομεν τὰς πλάκας τοῦ Πέϋερ καταφανεστάτας καὶ ἐξωθηκυΐας καθολοκληρίαν ἢ εἰς μέγα μέρος τοῦ πάχους αὐτῶν. Αἱ μὲν παρουσιάζουσιν ὄψιν ὁμοίαν πρὸς τὸ γένειον νεωστὶ γιγνόμενον διὰ τὸν λόγον τῆς μαυροειδοῦς στίξεως ἥτις ὑπάρχει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῶν, οἱ δὲ εἰσι κεκαλυμμένοι ὑπὸ βλεννώδους τινὸς στρώματος παχέος καὶ λευκοειδοῦς χροιᾶς. Παρὰ ταῖς βλάβαις ταύταις τῶν ἀδένων, τὰς ὁποίας παρατηροῦμεν εἰς πλείστας παθολογικὰς καταστάσεις τῆς παιδικῆς ἡλικίας, παρατηροῦμεν ἔσθ' ὅτε τὴν ὕπαρξιν τῶν ἐξωγκωμένων πλακῶν, συχνότατα μαλακῶν καὶ σληρῶν, καὶ παρουσιαζουσῶν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῶν ἀλλοιώσεις μᾶλλον ἢ ἧττον πολὺ μεγάλας κατά τε τὴν ἔκτασιν καὶ τὸ βάθος. Αἱ ἀπώλειαι αὗται τῆς οὐσίας ἔχουσιν ἀκανόνιστα χείλη, ἐνίοτε καθέτως κεκομμένα· τὸ βάθος αὐτῶν εἶναι φαιόλευκον, καὶ εἴς τινας περιπτώσεις σχηματίζεται ὑπὸ τοῦ περιτοναίου· εἰς ἄλλας ἡ διάτρησις εἶναι τελεία. Εἰς μικρούς τινας πάσχοντας οἵτινες ἀπέθανον εἰς φάσιν τινὰ λίαν προκεχωρημένην τῆς νόσου, αἱ πλάκες ἦσαν ἐπουλωμέναι. Τὰ ἔντερα περικλείουσιν ἐνίοτε ἕλμινθας ἀτρακτοειδεῖς, ὧν ἡ ἐκκόλαψις καὶ ἡ ἀνάπτυξις εὐνοοῦνται διὰ τοῦ σχηματισμοῦ κοπρανωδῶν ὑλῶν ἰδιαζούσης ρύσεως. Ὁ ἐγκέφαλος καὶ αἱ μήνιγγές εἰσιν ἐνιημέναι καὶ εἴς τινας περιστάσεις ἡ ὑπεραιμία εἶναι ἰδιαζόντως ζωηρὰ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ῥοιώδους οὐσίας ἥτις εἶναι μεμαλακυσμένη. Μερικαὶ προσρύσεις ὑπάρχουσι μεταξὺ τῆς ἐπιφανείας τῶν γύρων καὶ τῆς λεπτῆς μήνιγγος ἥτις εἶναι μᾶλλον ἢ ἧττον ἀγγειοβριθής. Ἐπίσης παρατηροῦμεν ἔστιν ὅτε ἔχουσιν ὀρρώδη εἰς τὸν κυψελώδη ὑπαραχνοειδῆ ἱστόν. Εἰς τὰς κοιλότητας τῆς καρδίας εὑρίσκομεν συχνάκις τὰς βλάβας αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν βλαστικὴν ἐνδοκαρδίτιδα καὶ κατέχουσι συνήθως τὰς μιτροειδεῖς καὶ τριγλωχίνους βαλβίδας, ὡς καὶ ἰνώδεις συμπήξεις τῶν βαλβιδικῶν τενόντων, αἵτινες ἀποσπώμεναι δύνανται νὰ καταστῶσι τὸ σημεῖον τῆς ἀφετηρίας τῶν σπλαγχνικῶν ἐμβόλων, τῶν ἐμβολῶν τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τοῦ πνεύμονος. Εἶπον, ὁμιλήσας περὶ τῆς αἰτιολογίας, ὅτι ἀνεκαλύφθησαν τὰ παθογόνα βακτηρίδια εἰς ἅπαντα τὰ κυριώτερα σπλάγχνα, ὡς καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἰς τὸ ἀδενῶδες σύστημα τῶν ἐντέρων ἢ τοῦ περιτοναίου, καὶ εἰς τὰ κατὰ βάθος λυμφατικὰ γάγγλια. Αὐτοψία τις γενομένη παρὰ τοῦ Escherich καὶ Fischl ἀνεκάλυψε τὴν ὕπαρξιν πολυαρίθμων στρεπτοκόκκων εἰς τὸ πάχος τοῦ δέρματος τοῦ περιναίου, καὶ πέριξ τῶν αἱματοφόρων ἀγγείων ὧν αἱ παρειαὶ ἐπὶ διαφόρων σημείων ἦσαν κατειλημμέναι ὑπὸ τῶν μικροοργανισμῶν τούτων· αὐτοὶ οὗτοι ἐκαλλιεργήθησαν ἐπὶ πηκτῆς καὶ ἐνωφθαλμίσθησαν ἐπὶ μυῶν, οἵτινες ἀπέθανον εἰς τὸ διάστημα τεσσαράκοντα καὶ ὀκτὼ ὡρῶν.

Θεραπεία. — Ἂν καὶ ὁ τυφοειδὴς πυρετὸς ἦναι συχνάκις νόσος πολὺ ἠπία εἰς τὰ μικρὰ παιδία, οὐδὲν ἐπιτρέπει ἡμῖν νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ προσδοκητικὴ μέθοδος ὀφείλει νὰ ἦναι, εἰς τὸ πλεῖστον τῶν περιπτώσεων προτιμητέα ἄλλης τινὸς μεθόδου. Δυνάμεθα νὰ περιορισθῶμεν, εἰς τινας περιστάσεις, εἰς τὸ νὰ ἐπαγρυπνῶμεν ἐπὶ τῆς πορείας τῆς νόσου· ἀλλὰ θὰ ἦτο ἀλλόκοτον νὰ ἀπατώμεθα ἢ νὰ ἐνεργῶμεν τὸ σύστημα τοῦτο τῆς ἀποχῆς ἀπέναντι ἁπάντων τῶν ἀρρώστων. Ἡ δοθηνεντερία εἶναι πρὸς τούτοις πάθησις ἐντελῶς εὐμετάβολος, κατά τε τὴν ἔντασιν καὶ τὰς μορφὰς αὐτῆς, διὸ ἅπασαι αἱ φαρμακεῖαι αἱ μᾶλλον διάφοροι ἐφημίσθησαν ἵνα καταπολεμήσωσιν αὐτήν. Εἶναι εὔκολον νὰ καταλάβωμεν ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ ἐφαρμόσωμεν μίαν ἐξ αὐτῶν εἰς πᾶσαν περίστασιν καὶ νὰ ἀποκλείσωμεν τὰς ἄλλας. Ἐὰν τὰ ἀντιφλογιστικὰ ἠδυνήθησάν ποτε νὰ χρησιμοποιηθῶσιν εἰς τὰ παιδία, ἐγένετο ὡς μέσον πάρεργον, ἵνα ἀντιταχθῶσιν εἰς τὰς ἐπιπλοκὰς ἢ εἰς τὰ εἰδικὰ συμπτώματα. Ὅθεν δύο ἢ τρεῖς βδέλλαι ἢ μετ' ἀμυχῶν σικύαι τινὲς δύνανται νὰ ἐπιφέρωσιν ἀνακούφισίν τινα ὅταν παρατηρῶμεν βρογχοπνευμονίαν. Τὰ καθάρσια τὰ ὁποῖα δίδουσιν ἀναμφισβητήτως μεγάλας ὑπηρεσίας εἰς πολλοὺς ἀρρώστους, καθίστανται ἐπιβλαβέστατα ἐὰν ἀναγράφωμεν αὐτὰ μεθ' ὑπερβολῆς, καὶ προκαλοῦσιν ἐνίοτε ἐντερίτιδας ἢ ἐντερικὰς διατρήσεις. Τὰ τονωτικά, συχνάκις δραστικώτατα εἰς τὴν παρακμὴν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περίοδον τῆς ἀκμῆς τῆς νόσου, δὲν πρέπει νὰ χορηγῶνται εἰς τοὺς βλεννώδεις ἢ ῥλογιστικοὺς πυρετούς. Τὰ ἀλλοιωτικὰ φάρμακα, τοιαῦτα οἷος ὁ καλομέλας, ὁ μέλας θειοῦχος ὑδράργυρος, πολὺ ἐκθειασθέντα παρά τινων ἰατρῶν, εἰσὶν ἄνευ ὠφελείας, πρὸ πάντων εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναπτύξεως αὐτοῦ εἰς πολυαρίθμους περιπτώσεις, καὶ μάλιστα εἶναι ἐνίοτε ἀφροσύνη νὰ καταφεύγωμεν εἰς ταῦτα, διότι ἐξασθενοῦντα τὴν πλαστικότητα τοῦ αἵματος, ἤδη ἠλαττωμένην ὑπὸ τῆς παθολογικῆς κατα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στάσεως, δύνανται νὰ δώσωσι χώραν εἰς πολὺ δεινὰ συμπτώματα. Βλέπομεν ὅτι ἡ θειικὴ κινίνη ἀναγραφομένη παρὰ τοῦ Liebermeister καὶ τοῦ Hagenbach, ἔδωκεν ἐνίοτε ἐξαίρετα ἀποτελέσματα· ἀλλ' ἡ ἐνέργεια αὐτῆς εἶναι πολὺ ἀμφισβητήσιμος, ὅταν ἡ πορεία τῆς νόσου δὲν παρουσιάζῃ ὑφέσεις καθαρῶς ἐπαισθητάς. Διὰ δὲ τὸ ἰτεϋλικὸν νάτριον (salicylate de soude) ἢ τὸ φαινικὸν ὀξύ, οὐδόλως εἶμαι πεπεισμένος περὶ τῆς ἀξίας αὐτῶν εἰς τὴν θεραπείαν τῆς παιδικῆς θοθηνεντερίας, καὶ οὐδέν μοι συγχωρεῖ εἰς τὴν ἐνεστῶσαν τῆς ἐπιστήμης κατάστασιν νὰ συμβουλεύσω τὸ ἓν ἢ τὸ ἕτερον τῶν δύο τούτων φαρμάκων τὰ ὁποῖα εἶναι εὔκολον νὰ παρέλθω (1). Ἡ δραστικότης τῶν ἄλλων

---

(1) Σ. Μ. Τὴν θειικὴν κινίνην πάντοτε σχεδὸν εἰς ἁπάσας τὰς περιπτώσεις τῆς θοθηνεντερίας ἀναγράφω καὶ μάλιστα εἰς δόσεις σχετικῶς μεγάλας, καὶ εἶναι μὲν ἀληθὲς ὅτι δὲν θεραπεύει τὴν νόσον, ἀλλ' ὁσάκις δὲν ἐχορήγησα αὐτὴν ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας κατὰ τὴν πορείαν τῆς νόσου καὶ ἰδίως εἰς τὸ στάδιον τῆς ἀκμῆς, μετεμελήθην· διότι ἡ θερμοκρασία ὑψοῦτο κατὰ ἕνα βαθμὸν καὶ ἔτι ὅτε περισσότερον, ἐν ᾧ καθ' ἣν ἡμέραν οἱ πάσχοντες ἐλάμβανον τὴν κινίνην καὶ τὸ πρῶτον ἥμισυ τῆς ἐπιούσης ἤτοι ἐπὶ 12-16 ὥρας ἡ θερμοκρασία κατέπιπτε, καὶ οἱ πάσχοντες ἀνεκουφίζοντο ἐπαισθητῶς. Ἔτι δὲ καταδηλος γίνεται ἡ ὠφέλεια αὐτῆς εἰς τὸ στάδιον τῆς παρακμῆς τῆς νόσου, διότι αἱ ὑφέσεις τοῦ πυρετοῦ εἶναι ἐντελέστεραι μέχρις ἐντελοῦς ἀπυρεξίας καὶ διαρκέστεραι.

Τὸ σπειραϊκὸν νάτριον πολλάκις ἐχορήγησα, ἀλλ' ἡ ἐκ τούτου ὠφέλεια οὐδέποτε ἐγένετό μοι καταφανής, ἢ καὶ ἂν ποτε παρετήρησα τοιαύτην ἦτο ἀσήμαντος.

Τοῦ φαινικοῦ ὀξέος ἐπωφελήμην εὐρείαν χρῆσιν κατὰ τὴν ἐπιδημίαν τοῦ ἐν Ἀθήναις κοιλιακοῦ τύφου τοῦ 1881 (ὅρα περιοδικ. Γαληνὸς) ἐπὶ τοῦ σταδίου τῆς ἀκμῆς τῆς νόσου καὶ ἰδίως ἐπὶ λίαν ὑψωμένης θερμοκρασίας, 40°5—41° ὡς καὶ κατὰ τὴν ἐν τῷ Ὀρφανοτροφείῳ Χ. Κώνστα ἐνσκήψασαν ἐπιδημίαν κατὰ τὸ ἔτος 1883, ἥτις ἦτο ὅλως τοπικὴ περιορισθεῖσα ἐν τῷ καταστήματι καὶ ταῖς πέριξ οἰκίαις καὶ προελθοῦσα ἐκ τῆς ἀναθυμιάσεως τῆς ἀναασκαφῆς τῶν βόθρων τῶν ἀποπάτων διὰ μεταβολήν τινα τοῦ οἰκοδομήματος, ὅτε ἐν διαστήματι ἓξ ἡμερῶν προσεβλήθησαν 66 παῖδες ἐπὶ 220 ἐν τῷ καταστήματι διαιτωμένων, ἐξ ὧν 29 ἔπαθον βαρεῖαν μορφὴν μεθ' ἁπάντων τῶν χαρακτηριστικῶν φαινομένων, βεβαιωθείσης τῆς φάσεως τῆς νόσου καὶ παρὰ πολλῶν συναδέλφων προσκληθέντων παρ' ἐμοῦ, οἱ Κ. Κ. Ὀρφανίδης, Καραμήτσας, Ζίννης, Νικόλαος Μακκᾶς, Βάφας. Ἐχορήγουν δὲ τὸ φαινικὸν ὀξὺ διὰ κλυσμάτων ἐν ὕδατι διαλελυμένον ἓν τοῖς ἑκατόν· καὶ εἰς μὲν τὰ παιδία ἀπὸ ἡλικίας 6—10 ἐτῶν δὲν ὑπερέβαινε τὸ ποσὸν τῶν δέκα κόκκων ἐφάπαξ· εἰς δὲ τοὺς ἐνηλίκας μέχρις ἑνὸς γραμμαρίου. Διὰ τῆς χρήσεως τούτου ἡ θερμοκρασία κατέπιπτεν δύο καὶ ἐνίοτε τρεῖς βαθμούς, μεθ' ἣν ἐπείρχετο ἄρθονος ἐφιδρωσις· διήρκει δὲ ἡ κατάπτωσις τῆς θερμοκρασίας ἐπὶ 4—5 ὥρας, καὶ οἱ πάσχοντες σημαντικῶς ἀνεκουφίζοντο. Ἀπέφευγον δὲ τὴν χρῆσιν αὐτοῦ ἐὰν ὑπῆρχον ὑποστατικαὶ πνευμονίαι ἢ μεγάλη τῶν δυνάμεων τοῦ ἀρρώστου κατάπτωσις. (Ἴδε ἀνακοίνωσίν μου εἰς Πρακτικὰ Ἰατρικῆς ἑταιρίας, δημοσιευθέντα διὰ τοῦ Ἰατρ. περιοδ. ὁ Γαληνός).

Πρὸς τούτοις ἐσωτερικῶς ἐχορήγουν τὸ βάμμα τοῦ εὐκαλύπτου εἰς δόσιν 2—3 ἢ 4 δραχμῶν ἐν ποτῷ τινι κατὰ 24 ὥρας ὡς ἀντισηπτικὸν καὶ διὰ τὴν παρὰ πολλῶν παρα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀντισηπτικῶν καὶ τῶν ἀναψυκτικῶν εἶναι ἀναμφισβήτητος ὑπό τινας συνθήκας, ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ θέλωμεν νὰ μεταχειρισθῶμεν αὐτὰ δι' ὅλας τὰς νόσους. Εἰς πολὺ μεγάλον ἀριθμὸν περιστάσεων δυνάμεθα εὐχαρίστως νὰ ἀφήσωμεν αὐτὰ κατὰ μέρος.

Θεραπευτικὴ στοιχειωδεστάτη, τῷ ὄντι, ἔσεται σχεδὸν πάντοτε ἐπαρκὴς εἰς τὴν ἐλαφρὰν μορφὴν τῆς νόσου. Τῇ βοηθείᾳ ὑπίων καθαρτικῶν, τὰ ὁποῖα χορηγοῦμεν ἀνὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας ἡμέρας συντηροῦμεν τὴν ἐλευθερίαν τῶν ἐντέρων. Καταπολεμοῦμεν τὴν καταρροϊκὴν κατάστασιν τῶν βρόγχων ἀναγράφοντες μικρὰς δόσεις τοῦ θειούχου στιμμίου (κέρμες), τοὺς πυρετικοὺς παροξυσμούς, δίδοντες τὰς ἑσπέρας τὴν θεϊκὴν κινίνην εἰς ἀορίστους δόσεις, ἀλλ' αἵτινες δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνωσι τοὺς 5—6 κόκκους, τὴν νυκτερινὴν ταραχὴν χορηγοῦντες μικρὰν ποσότητα λαυδάνου ἢ μόσχου. Ὀφείλομεν νὰ ἀπαγορεύωμεν τὰς στερεὰς τροφάς, ἐν ὅσῳ ὁ πυρετὸς ὑπάρχει, ἀλλ' ἐπιτρέπομεν τὸ γάλα, τὸν ζωμόν, τὰς οἰνώδεις πτισάνας. Ὅταν ἡ νόσος φθάσῃ εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς τρίτης ἢ τῆς τετάρτης ἑβδομάδος, ἐὰν ἡ ἀνάρρωσις προσδοκᾶται, εἶναι ὠφέλιμον νὰ παραγγέλλωμεν ἀλλαγὴν τῆς οἰκήσεως, περιβαλλόμενοι πρὸς ἐκτέλεσιν αὐτῆς, διὰ τῶν μεγίστων προφυλάξεων.

Εἰς τὰς βαρείας μορφάς, αἱ ἐνδείξεις εἰσὶ πολυαριθμότεραι καὶ ποικιλώτεραι καὶ εἶναι ἀναπόφευκτον νὰ φροντίζωμεν νὰ ἐκπληρῶμεν αὐτὰς δι' ἐπεμβάσεως ἐνεργητικωτέρας. Ἵνα καταπολεμήσῃ τὴν ἀδυναμίαν ὁ ἰατρὸς δύναται νὰ μεταχειρισθῇ πρὸς βοήθειαν τὸ ρούμιον, τὸ ρακί, τοὺς οἴνους τοὺς ἰσχυρῶς οἰνοπνευματούχους, τὸ κονιάκ, τὰ χλιαρὰ λουτρὰ ἢ τὰ ψυχρά, τὰς ἐξ ἀποστάσεώς τινος κρουνηδὸν ἐπιχύσεις ὕδατος δροσεροῦ (affusions avec de l'eau fraiche)· ἵνα ἀγωνισθῇ κατὰ τῆς ἀταξίας, δύναται νὰ ποιήσῃ χρῆσιν τῆς καμφορᾶς, τὸν μόσχον ἀναγράφει ἀναλόγως ἐκ 10 κόκκων μέχρις ἑνὸς ἢ δύο γραμμαρίων καθ' ἡμέραν (1).

τηρηθεῖσαν ἀντιπυρετικὴν αὐτοῦ δύναμιν, ἣν ὅμως ἐγὼ καταρανῶ· δὲν ἀντελήφθην εἰς τὰς περιπτώσεις τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ.

Ἐπίσης χορηγῶ τὸ ὑδροχλωρικὸν ὀξὺ εἰς δόσιν $^1/_2$—1 δραχμῆς ἐν εἴδει λεμωνάδος μετὰ σιραπίου ὅπερ καὶ τὴν δίψαν καταπαύει, καὶ τὴν δυσωδίαν τῶν ἀποπατήσεων καταστρέφει, καὶ ὡς γνωστὸν κέκτηται μεγάλης ἀντισηπτικῆς δυνάμεως.

Σημειωτέον δὲ ὅτι ἐκ τῆς θεραπείας ταύτης ἔσχον εὐάρεστα ἀποτελέσματα, διότι ἐξ 105 ἀσθενῶν εἷς ἢ μᾶλλον οὐδεὶς ἔπαθεν, διότι ὁ θάνατος ὡς εἰς τὸ πιρὶ προγνώσεως μέρος εἶπον ἐπῆλθεν ἕνεκα παρεκτροπῆς τῆς διαίτης.

(1) Σ. Μ. Ὑπερβολικὴ μοὶ φαίνεται ἡ δόσις τοῦ μόσχου· ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἐπιβλαβής

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἐὰν πρόκηται περὶ ἑνὸς τῶν πυρετῶν τούτων τῶν σημαινομένων διὰ τοῦ ὀνόματος βλεννωδῶν, τὰ ἐκκοπρωτικὰ εἶναι ἐκεῖνα δι' ὧν πρέπει πρωτίστως νὰ ἐνεργήσωμεν· μεταχειριζόμεθα εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν ἰπεκακουάνην καὶ ἐνίοτε μάλιστα τὴν ἐμετικὴν τρίγα· καταφεύγομεν εἰς τὸν καλομέλανα ἢ εἰς ἄλλα καθαρτικά, ἐπαναλαμβανόμενα ἀνὰ πᾶσαν τρίτην ἢ τετάρτην ἡμέραν, ὑπὸ τὴν μορφὴν 10 ἕως 20 γραμμαρίων κιτρικῆς μαγνησίας ἢ τὸ κίκκινον ἔλαιον, τὸ ὕδωρ τοῦ Sedlitz τοῦ Pullna, τοῦ Birmenstorff ἢ τοῦ Hunyadi Janos κατὰ ποσότητας ἀναλόγους πρὸς τὴν ἡλικίαν τοῦ πάσχοντος. Ἐὰν παρατηρῶμεν διὰ τῆς ἀκροάσεως πολυαρίθμους ὑγροὺς ῥόγχους, δύσπνοιαν καὶ ἐπίμονον βῆχα, δυνάμεθα νὰ συμβουλεύσωμεν, εἴτε τὸ κέρμες, εἴτε τὴν ἀνθρακικὴν ἀμμωνίαν τὴν ὁποίαν χορηγοῦμεν εἰς δόσιν 6—10 κόκκων ἐν γαλακτώματί τινι ἢ ἐν ἐγχύματι ἀλθαίας ἢ πολυγάλατος, καὶ μετὰ τοῦ ὁποίου δυνάμεθα νὰ ἑνώσωμεν 2—3 κόκκους μόσχου· Μεταχειριζόμεθα συχνάκις ἐν παρομοίᾳ περιστάσει τὰς ξηρὰς σικύας μετ' ὠρελείας· εἰς ἄλλας περιπτώσεις, προτιμῶμεν τὰ ἐφήμερα ἐκδόρια ἐπὶ τοῦ θώρακος. Τὰ ἀντιπερισπαστικὰ δὲν εἶναι ἧττον ὠφέλιμα εἰς τὰς δοθηνεντερίας τὰς χαρακτηριζομένας διὰ παραληρήματος ἢ ἄλλων ἐγκεφαλικῶν συμπτωμάτων· ἡ χλωράλη εἶναι ἐξ ἴσου ἐνδεδειγμένη ἵνα καταπολεμήσωμεν τὰς ἀνωμαλίας τοῦ εἴδους τούτου.

Τοὺς φλογιστικοὺς τυφοειδεῖς πυρετούς, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ὑπερθερμία εἶναι πολὺ μεγάλη, δυνάμεθα νὰ καταπολεμήσωμεν διὰ τῆς θειικῆς κινίνης ἢ διὰ τῶν λουτρῶν. Κατὰ τοὺς Espine καὶ Picot καὶ συμφώνως τῇ πρακτικῇ τοῦ Hagenbach, ὀφείλομεν νὰ δίδωμεν 12—18 κόκκ. κινίνης εἰς τὰ παιδία ἀπὸ ἑνὸς μέχρι πέντε ἐτῶν, 16—25 κόκκους ἀπὸ ἓξ μέχρι δέκα ἐτῶν καὶ 20—32 εἰς τὰ ὑπερβάντα τὸ δέκατον ἔτος. Αἱ δόσεις αὗται, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ χορηγῶμεν τὸ ἑσπέρας εἰς μίαν μόνην φοράν, ἔσονται ἐπαρκεῖς ἵνα ἐπιφέρωσι τὴν ἀπυρεξίαν καὶ σπανίως θὰ ἤμεθα ἠναγκασμένοι νὰ ἐπαναλάβωμεν αὐτάς· ἀλλὰ πολλὰ παιδία δὲν ὑποφέρουσιν αὐτάς, καὶ τὸ φάρμακον προκαλεῖ τάχιστα ἐμέτους. Ἐπίσης ἡ μέθοδος τοῦ Hagenbach πρέπει νὰ ἐπιφυλάσσηται διὰ τὰς πολὺ βαρείας περιπτώσεις, καὶ εἰς πολυαρίθμους μικροὺς ἀρρώστους εἶναι λογικὸν νὰ μὴ δίδωμεν αὐτὴν διὰ τοῦ

μικρότεραι ὅμως δόσεις διὰ τὰ παιδία εἶναι ἀρκεταὶ π. χ. 3—6 κοκ. καθ' ἡμέραν κατὰ μικρὰ διαλείμματα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στόματος, ἀλλὰ διὰ τοῦ ἀπευθυσμένου, ἢ νὰ μεταχειριζώμεθα πολὺ μικροτέρας δόσεις. Ἵνα ἀγωνισθῶμεν κατὰ τοῦ συνεχοῦς πυρετοῦ τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ἡ ὑδροθεραπευτικὴ εἶναι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας εὐρυτάτη. Ὁ Josias ἐπειραμάτισεν αὐτὴν μετ' ἐπιτυχίας εἰς τὴν κλινικήν μου, καὶ ὁ Montmollin εἰς τὴν ἐπιδημίαν τὴν ὁποίαν παρετήρησεν εἰς Bâle συχνάκις ἐπέτυχε δι' αὐτῆς καλὰ ἀποτελέσματα. Δυνάμεθα νὰ χρησιμοποιήσωμεν τὸ ὕδωρ εἰς τὰς μᾶλλον διαφόρους θερμοκρασίας, ἀλλ' ὅταν ἀρχώμεθα τῆς θεραπείας, πρέπει νὰ ἦναι 24^0 ἕως 25^0 τοὐλάχιστον βαθμῶν, ἔπειτα ἐλαττοῦμεν προοδευτικῶς τὴν θερμοκρασίαν μέχρι 18^0 ἢ 15^0. Δὲν πρέπει εἰς τὰ πολὺ μικρὰ παιδία νὰ ποιῶμεν χρῆσιν ὕδατος πολὺ ψυχροῦ ἐκτὸς ἐξαιρετικῆς ἐνδείξεως, εἴτε διὰ τοὺς ραντισμούς, ἢ τὰς καταβυθίσεις, διότι παρὰ τούτοις ἡ θερμοκρασία εὐκόλως καταπίπτει εἰς πολὺ μεγάλας ἀναλογίας· ἡ δὲ ἀποτομωτάτη αὕτη ἀπώλεια τῆς θερμότητος δύναται νὰ προκαλέσῃ ἐπικίνδυνον κατάπτωσιν τῶν δυνάμεων. Τὸ χλιαρὸν ὕδωρ δὲν παρουσιάζει τὰ αὐτὰ ἀτοπήματα τοῦ ψυχροῦ, καὶ συχνάκις εἶναι ὠφέλιμον νὰ καταφεύγωμεν πρὸς τοῦτο. Εἰς τὰ παιδία τὰ μᾶλλον ἡλικιωμένα, ἡ θεραπεία διὰ τοῦ ψυχροῦ ὕδατος δίδει συχνάκις πολὺ καλὰ ἀποτελέσματα, ὅταν τὸ θερμόμετρον ἀνέρχηται ὑπεράνω τῶν 40^0, καὶ πρὸ πάντων ὅταν ἡ ὑπερθερμία συμπίπτῃ μετ' ἀταξικῶν ἢ ἀδυναμικῶν φαινομένων. Ἐν παρομοίᾳ λοιπὸν περιστάσει δυνάμεθα, ἢ νὰ βυθίσωμεν τὸ παιδίον εἰς λουτῆρα χθαμαλῆς θερμοκρασίας, ἢ νὰ περιτυλίξωμεν αὐτὸ διά τινος σινδόνης βεβρεγμένης ἐν ψυχρῷ ὕδατι. Ἡ μέθοδος αὕτη ἀποδίδει ὑπηρεσίας τὰς ὁποίας δὲν δυνάμεθα νὰ παραγνωρίσωμεν ἀλλὰ δὲν ἐπιτυγχάνει εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις. Παραγγέλλω πάντοτε νὰ γίνηται χρῆσις τούτων μετὰ μετριότητος, καὶ θεωρῶ ὡς ὀλίγον ὑπερβολικήν, εἰς τὸ πλῆθος τῶν περιπτώσεων, τὴν πρακτικὴν ἥτις συνίσταται εἰς τὸ νὰ παραγγέλῃ τις τρία ἢ τέσσαρα λουτρὰ καὶ πέντε ἢ ἓξ περιτυλίξεις ἐν διαστήματι μιᾶς ἡμέρας· πρέπει κατ' ἐμὴν γνώμην νὰ ἐλαττῶμεν πολὺ τὸ ἀριθμὸν αὐτόν. Πρέπει προσέτι νὰ ἐπίσχωμεν τὸν θεραπείαν, ἐὰν παρατηρῶμεν ὅτι ὁ νεαρὸς πάσχων ἔχει ἀποστροφὴν εἰς τὸ ψυχρὸν ὕδωρ. Κατά τινας κλινικούς, αἱ πλύσεις εἶναι καλλήτεραι ἢ τὰ περιτυλίγματα καὶ τὰ λουτρά· ἵνα δὲ ἐνεργήσωμεν αὐτὰς μεταχειριζόμεθα ὕδωρ τῆς Cologne (Κωλονίας), ὄξος ἀρωματικὸν τὸ χρησιμεῦον διὰ τὸν καλλωπισμὸν (vinaigre de toilette), ἢ τὸ σύνηθες ὄξος τῇ προσθήκῃ φαινικοῦ ὀξέος καὶ θυμελαίου (essence de

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

thym). Συχνάκις εἶναι ἀναγκαῖον ἐπίσης νὰ καταπολεμήσωμεν τὴν κατάπτωσιν τῶν δυνάμεων τῇ βοηθείᾳ τῆς κίνας, τοῦ οἴνου, τοῦ οἰνοπνεύματος, καὶ πρωτίστως τοῦ καφέ, τὸν ὁποῖον ὁ Vogel συνιστᾷ δικαίως, καὶ εἶναι εὐκολώτερον νὰ δεχθῶσιν αὐτὸν οἱ πάσχοντες, ἢ τὰ ἄλλα ἐρεθιστικά, ἕνεκα τῆς εὐαρέστου αὐτοῦ γεύσεως.

Συχνάκις ὑποκαθιστῶσι τὴν θειικὴν κινίνην πρό τινων ἐτῶν, διὰ τῆς καϊρίνης, τῆς φαινατσετίνης, ἀντιπυρετίνης, ἀντιπυρίνης ἢ τῆς θαλλίνης. Ἐποιησάμην χρῆσιν τῆς ἀντιπυρίνης εἰς πολλὰς εὐκαιρίας, χωρὶς νὰ παρατηρήσω, μετὰ τὴν λῆψιν τῆς οὐσίας ταύτης διαρκῆ ἀποτελέσματα· ποτὲ ἐν πάροιξι περιστάσει δὲν ἀνέγραψα δόσιν ὑπερτέραν τοῦ γραμμαρίου διὰ μίαν ἡμέραν· νομίζω ὅτι εἶναι ἄδικον νὰ τριπλασιάζωμεν καὶ τετραπλασιάζωμεν αὐτήν, ὡς ἔπραξαν εἰς τὸ ἐξωτερικόν. (1) Ἐπίσης κατέφυγον εἰς τὴν θαλλίνην εἰς δόσιν 6—8 κόκκων καθ' ἡμέραν· αἱ δοκιμαὶ αὗται μνημονευόμεναι εἰς τὴν θέσιν τοῦ Montenuis μοὶ ἀπέδειξεν ὅτι ἡ σκευασία αὕτη, εὐκόλως λαμβανομένη ὑπὸ τῶν παιδίων, οὐδεμίαν ὁριστικὴν ἐπήρειαν ἔχει ἐπὶ τῆς πορείας τῆς νόσου. Μεταξὺ τῶν φαρμακευτικῶν οὐσιῶν ἐσχάτως ἀναγραφεισῶν, ὀφείλω νὰ ἀναφέρω ἀκόμη τὸ σπειραϊκὸν νάτριον (salicylate de soude) χορηγηθὲν ἀναλόγως ἐξ ἑνὸς ἢ δύο γραμμαρίων εἰς εἰκοσιτέσσαρας ὥρας, ἡνωμένον ἐνίοτε μετὰ τῆς ὑδροχλωρικῆς κινίνης, τοῦ σπειραϊκοῦ ὀξέος, τοῦ ὑπερχλωρούχου σιδήρου, τοῦ βενζωικοῦ νατρίου ἢ τῆς ἀμμωνίας, τοῦ φαινικοῦ ὀξέος, τοῦ βορικοῦ ὀξέος εἰς κλύσματα. Ὁ Legroux μετεχειρίσθη εἰς τὰ παιδία τὸ (Naphtol) ναρθέλαιον ὅπερ ὁ καθηγητὴς Bouchard ἐφήμισε κατὰ τοῦ συνεχοῦς πυρετοῦ τῶν ἐννηλίκων. Δίδομεν τὸ φάρμακον τοῦτο, ἀφ' οὗ δώσωμεν 6—12 κόκκους καλομέλανος εἰς δύο δόσεις, κατὰ δόσιν δύο γραμμαρίων εἰς εἰκοσιτέσσαρας ὥρας εἰς δέκα ξηρία, εἴτε μόνον ἐν περιπτώσει μετρίας διαρροίας, εἴτε ἡνωμένον μετὰ σπειραϊκοῦ βισμουθίου (salicylate de bismouthe), ἐὰν ὑπάρχῃ ἔντονος διάρροια, ἢ μετὰ τῆς σπειραϊκῆς μαγνησίας ἐὰν ὑπάρχῃ δυσκοιλιότης. Ἡ Ναρθαλίνη τῆς ὁποίας ἐξεθείασε τὰ καλὰ ἀποτελέσματα ὁ Rossbach, ἔμεινεν ἄνευ ἐνεργείας διὰ τὸν

(1). Σ. Μ. Καὶ ἐνταῦθα γίνεται χρῆσις τῆς ἀντιπυρίνης, ἀλλ' εἰς περιωρισμένας δόσεις, καὶ μάλιστα συνάδελφοί τινες οὐδόλως χορηγοῦσιν αὐτὴν ἐν περιπτώσει τυφοειδοῦς πυρετοῦ τῶν μικρῶν παίδων, διότι μᾶλλον κατάπτωσιν τῶν δυνάμεων ἐπιφέρει ἢ ὠφέλειαν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Stark ὅστις μετεχειρίσθη αὐτὴν ἀναλόγως ἐκ 3--6 κόκκων καθ' ἡμέραν.

Προλαμβάνομεν τὸν σχηματισμὸν ἐσχαρῶν διὰ τοπικῶν πλύσεων συχνάκις ἐπαναλαμβανομένων· ἀντιτασσόμεθα δὲ εἰς τὴν ἔκτασιν αὐτῶν τῇ βοηθείᾳ ἐπιθέσεως κόνεως ἀμύλου ἢ λυκοποδίου, οἰνοπνεύματος, οἴνου ἀρωματικοῦ, ὕδατος φαινικούχου, διαλύσεως τοῦ coaltar saponiné σάπωνος ὑγροπίσσης, κομμιούχου βοειομεμβράνης (baudruche gommée), καὶ ἐλαστικοῦ κολλωδίου. Ρινικαί τινες αἱμορραγίαι δὲν παύουσιν εἰ μὴ διὰ τῆς ἐπιπωματώσεως γινομένης τῇ βοηθείᾳ τοῦ Βελλοκείου καθετῆρος· ἀλλὰ συχνότατα αἱ ἐπιστάξεις αὗται ἔχουσιν ὀλίγην σπουδαιότητα. Καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, διατηροῦμεν τὸν ἄρρωστον εἰς ἀτμόσφαιραν μετρίως θερμὴν καὶ συχνότατα ἀνανεουμένην, δὲν πρέπει νὰ ἀμελήσωμεν οὐδὲν μέσον ἐξυγιάνσεως ἢ ἀερισμοῦ· τὰ μέτρα ταῦτα τῆς ὑγιεινῆς ἔχουσιν ὑψίστην σπουδαιότητα, ὄχι μόνον διὰ τὸ παιδίον, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἀνθρώπους οἵτινες περιποιοῦνται αὐτό. Σπανίως ἡ διάρροια ὑπερβαίνει τὴν μέσην ἀναλογίαν· ὅταν ὅμως ἦναι σπουδαιοτέρα, φροντίζομεν νὰ ἐλαττῶμεν αὐτὴν διὰ τοῦ ὑπονιτρικοῦ βισμουθίου ἢ τοῦ ἰτεϋλικοῦ βισμουθίου ὅπερ συχνάκις εἶναι ἀρκετόν, καὶ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ χορηγῶμεν εἰς δόσιν $^1/_2$ δραχμῆς μέχρι 3 καθ' ἡμέραν, ἢ τῇ προσθήκῃ τοῦ λαυδάνου, τροποποιοῦντες τὸν ἀριθμὸν τῶν σταγόνων τῆς σκευασίας ταύτης, ἀναλόγως τῆς ἡλικίας τοῦ μικροῦ ἀρρώστου καὶ τῶν συνθηκῶν εἰς ἃς εὑρίσκεται. Ὅταν ἡ διάρροια δὲν καθίσταται ἐπίμονος εἰ μὴ εἰς τὸ τέλος τῆς νόσου, ἐπιτυγχάνομεν συνήθως νὰ ἐπίσχωμεν αὐτὴν δι' ἀμυλούχων κλυσμάτων καὶ ἐλαφρῶς ἐρεθιστικῶν πυριαμάτων ἐπὶ τῆς κοιλίας, ἐπίσης ἐνίοτε ὑποβάλλομεν τὸ παιδίον εἰς τὴν γαλακτοτροφίαν μιγνύοντες τὸ γάλα μετὰ τοῦ ὕδατος τοῦ Βισσύ. Ἡ διὰ τοῦ γάλακτος δίαιτα καὶ μάλιστα τοῦ τῆς ὄνου ἢ τῆς αἰγὸς συχνάκις συντελοῦσιν εἰς τὴν ἐπιτάχυνσιν τῶν προόδων τῆς ἀναρρώσεως, καθ' ἣν πρέπει νὰ λαμβάνωμεν λεπτομερεῖς προφυλάξεις, ἀπαγορεύοντες πᾶσαν κοπιαστικὴν ἐξάσκησιν καὶ πᾶσαν διανοητικὴν ἐργασίαν. Αἱ πρόνοιαι αὗται εἰσὶν ἀναπόφευκτοι τοὐλάχιστον ἐπὶ ἕνα ἢ δύο μῆνας, καὶ σπανίως ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ἀέρος δὲν εἶναι ἀναγκαία ἵνα ἀποκαταστήσῃ ὑγείαν πολὺ σαλευθεῖσαν καὶ ἥτις ἔστιν ὅτε δὲν ἀνευρίσκει ἐντελῶς τὴν ἰσορροπίαν αὐτῆς.

Κατὰ τὰς πρώτας δύο ἢ τρεῖς ἑβδομάδας συνεχοῦς τινος πυρετοῦ,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πρέπει νὰ τρέφωνται τὰ παιδία δι' ὑγρῶν τροφῶν, ἐπιτρέπομεν αὐτοῖς ποτὰ οἰνώδη ἢ ὀξυοῦχα, τὸ γάλα καὶ μάλιστα τὸν ζωμόν, παρὰ τὴν δυσμένειαν, κατ' ἐμὴν γνώμην λίαν μεγαλυνθεῖσαν, εἰς ἣν ἐπὶ τοῦ παρόντος περιέπεσε. Μεταξὺ τῆς εἰκοστῆς καὶ τριακοστῆς ἡμέρας, συχνάκις βραδύτερον, σπανιώτατα ταχύτερον, δυνάμεθα νὰ χορηγήσωμεν θρεπτικὴν τροφὴν ὀλίγον τι οὐσιαστικωτέραν καὶ νὰ δώσωμεν ὠά, ἰχθύν, κρέας κεκομμένον (κ. κιμᾶ) ἐν μικρᾷ ποσότητι· ὁ δὲ ἄρτος καὶ αἱ σοῦπαι (panades) (ἐκ κόρης ἄρτου βεβρασμένης, κρόκων ὠῶν, γάλακτος καὶ βουτύρου) δὲν πρέπει νὰ παραγγέλλωνται εἰ μὴ εἰς φάσιν τινὰ μᾶλλον προκεχωρημένην. Ἀναπόρευκτον νὰ προβαίνωμεν βραδέως, διότι γνωρίζομεν πόσον πολυάριθμοι εἰσιν αἱ ὑποτροπαὶ προκαλούμεναι διὰ τῆς προώρου παροχῆς τροφῶν, τὰς ὁποίας παραχωροῦσιν ἀπρεπῶς οἰκογένειαί τινες ἀνοήτως, ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ἰατροῦ καὶ ἐναντίον τῆν θελήσεως αὐτοῦ, ἵνα εὐχαριστήσωσιν ἀπαιτητικόν τι παιδίον, κατατρυχόμενον πρὸς τούτοις ὑπὸ τῆς ἐπανόδου τῆς ὀρέξεως, ἕνεκα τῆς ὁποίας ἀπόλλυσι ἅπασαν αὐτοῦ τὴν ὑπομονήν. Οἱ πεπειραμένοι κλινικοὶ ἀναγκάζονται νὰ προφυλάττωσι πάντοτε τοὺς ἀρρώστους αὐτῶν ἐκ τῶν κακῶν εἰς τὰ ὁποῖα ἡ ἀφροσύνη ἐκθέτει αὐτούς, ἀλλ' ἀποφεύγουσιν ἐπίσης νὰ περιπέσωσιν εἰς τὴν ἀντίθετον ὑπερβολήν. Εἰς οὐδεμίαν ἐποχὴν τῆς δοθηνεντερίας δὲν πρέπει νὰ ὑποβάλλωμεν τὸ παιδίον εἰς ἀπόλυτον δίαιταν· εὐθὺς δ' ἀπὸ τῆς περιόδου τῆς παρακμῆς ἀποφεύγομεν ὅσον τὸ δυνατὸν ὀλιγώτερον τὰς προφυλακτικὰς δοκιμὰς τῆς θρέψεως, καὶ ἐὰν δὲν ἐπιτύχωμεν, ἐπισπεύδομεν τὴν ἐπάνοδον εἰς τὰς οὐσιαστικωτέρας τροφάς. Ὁ συνέταιρός μου Ollivier εἰς ἓν τῶν ἀξιολόγων αὐτοῦ κλινικῶν μαθημάτων τὰ ὁποῖα ἐδημοσίευσε χαράσσει διδακτικῶς συνετὰ διδάγματα εἰς τὰ ὁποῖα δὲν θὰ ἦτο ἄσκοπον νὰ συμμορφωθῶμεν. Ἐπιμένει ἐλλόγως, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν περιστατικῶν τὰ ὁποῖα διῆλθον ὑπὸ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ, περὶ τῆς βαθείας ἀναιμίας, ἐπιμόνου, ἐνίοτε βαρυτάτης, ἧς ὁ τυφοειδὴς πυρετὸς ἐγένετο ἀφορμή, πρὸ πάντων κατὰ τὴν προσέγγισιν τῆς ἐφήβου ἡλικίας. Κατὰ τῶν ἀναιμικῶν τούτων φαινομένων τὰ ὁποῖα λαμβάνουσι συχνάκις ἀνησυχητικὰς ἀναλογίας, ὁ σίδηρος μεμονωμένος ἢ ἡνωμένος τῷ ἀρσενικῷ δὲν ἀρκεῖ· πρέπει νὰ ἑνῶμεν τοῖς φαρμάκοις τούτοις τὴν ὑδροθεραπείαν καὶ ὑγιεινὴν τροφὴν αὐστηρῶς ἐπιτηρουμένην. Ἡ ἀνάρρωσις δὲν γίνεται συχνότατα ἐντελής, ἐὰν δὲν ἦναι δυνατὸν νὰ καταφύγωσιν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

οἱ ἄρρωστοι εἰς τὴν ἀλλαγὴν τοῦ ἀέρος καὶ εἰς τὴν ἐπὶ μακρὸν διαμονὴν μακρὰν τῶν μεγαλοπόλεων (1).

VIII. — Διαδείπων πυρετός.

Περιγραφή. — Τὸ παιδίον δὲν προφυλάσσεται ἀπὸ τῶν φαινομένων τῶν προϊόντων τῆς ἐλώδους δηλητηριάσεως· τὰ συμπτώματα τῆς πυρετικῆς καταστάσεως τὰ γεννώμενα ὑπὸ τῆς ἐπιδράσεως ταύτης εἰσὶν ἀνάλογα, εἴς τινας περιπτώσεις, τοῖς ὑπὸ τῶν ἐνηλίκων παρουσιαζομένοις ἐν παρομοίᾳ περιστάσει· εἰς ἄλλας δὲ λαμβάνουσιν εἰδικὴν φυσιογνωμίαν. Ἐν γένει αἱ ἀνομοιότητές εἰσι τόσῳ μᾶλλον πολυάριθμοι ὅσῳ νεώτερον εἶναι τὸ προσβαλλόμενον· ὅσον δὲ ὀλιγώτερον ἀπέχει τῆς γεννήσεως αὐτοῦ τόσῳ ἀτελέστεροι καὶ ἀκανόνιστοί εἰσιν οἱ παροξυσμοί. Εἰς τὰ πολὺ μικρὰ παιδία ὁ ἀμφημερινὸς τύπος εἶναι συχνότερος· παρὰ τοῖς μᾶλλον προκεχωρημένοις εἰς τὴν ἡλικίαν, παρατηροῦμεν μᾶλλον τὸν τριταῖον τύπον, ἢ ἔστιν ὅτε τὸν τεταρταῖον. Εἰς ὅλας τὰς περιόδους τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ὁ παροξυσμὸς ἐκδηλοῦται σχεδὸν πάντοτε τρόπῳ τινὶ ἀνωμάλῳ. Τῆς νόσου δύνανται νὰ προηγηθῶσι πρόδρομά τινα τὰ ὁποῖα διαρκοῦσι πολλὰς ἡμέρας καὶ συνίστανται εἰς κακουχίαν, κεφαλαλγίαν, σκοτοδινιάσεις καὶ ἀνορεξίαν. Συχνότατα τὸ πρῶτον στάδιον λείπει καθολοκληρίαν ἢ ἀσθενῶς πως ὑποδεικνύεται· δὲν ὑπάρχουσι ῥῖγη, ἢ ἡ νοσηρὰ κατάστασις χαρακτηρίζεται μόνον διὰ τοῦ ἀποχρωματισμοῦ τοῦ δέρματος, τῆς κυανώδους χροιᾶς τῶν ὀνύχων, τῆς πτώσεως τῆς θερμοκρασίας τῶν ἄκρων, τῆς σμικρότητος τοῦ σφυγμοῦ, τῶν ἐμέτων, τῆς ταραχῆς, τῶν κλαυθμῶν, τῆς ὑπνηλίας, ἐσθ' ὅτε τοῦ τρόμου ἢ ἐλαφρῶν σπασμωδικῶν κινήσεων. Τὸ πρῶτον τοῦτο μέρος τοῦ παροξυσμοῦ διαρκεῖ λεπτά τινα μόνον τῆς ὥρας εἴς τινα παιδία· εἰς ἄλλα παρατείνεται ἐπὶ μίαν ἢ δύο ὥρας. Τὸ στάδιον τῆς θερμότητος εἶναι συνήθως πολὺ καθαρώτερον καὶ γενικῶς πολὺ μακρόν. Εἰς πολλὰ τῶν νεαρῶν παιδίων παρουσιάζει τὴν μόνην ἐκδήλωσιν τοῦ διαλείποντος πυρετοῦ. Τότε τὸ πρόσωπον καθί-

(1) Σ. Μ. Ἀξιόλογον περὶ τῶν τυφοειδῶν πυρετῶν πραγματείαν, ἔγραψεν ὁ παρ' ἡμῖν διακεκριμένος ἰατρὸς κ. Γεωργ. Βάφας, ὑπὸ τὴν ἐπιγραφὴν περὶ συνεχῶν πυρετῶν κατὰ τὸ 1888, τὴν μελέτην τῆς ὁποίας συνιστῶμεν πολύ, μὴ δυνάμενοι ἐνταῦθα νὰ ποιήσωμεν ἀξίαν λόγου ταύτης περίληψιν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σταται ἐρυθρὸν καὶ ὀλίγον οἰδαλέον, οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ στίλβοντες. Τὸ παιδίον ὑποφέρει ὑπὸ ἀσθέστου δίψης καὶ τὸ θερμόμετρον δεικνύει θερμοκρασίαν ἥτις φθάνει εἰς 40^0, $40^0,5$ καὶ 41^0. Ἡ φάσις τῆς διαφορήσεως εἶναι ἧττον μακρὰ καὶ ὀλίγον ἀσθενεστέρα τῆς τοῦ ἐνήλικος· σπανίως δὲ ἐκδηλοῦται δι' ἀρθόνου ἱδρῶτος, τοὐναντίον συνήθως παρατηροῦμεν ἁπλῆν ἐπινώτισιν τοῦ δέρματος, ἥτις ἔστιν ὅτε μάλιστα ἐντελῶς ἐλλείπει. Ὁ Jules Simon ἐδημοσίευσεν ὡς ἐξαιρετικωτάτην, τὴν παρατήρησιν ἐπὶ κορασίου δεκαοκτὼ μηνῶν τὸ ὁποῖον εἶχε στάδιον διαφορήσεως εἰς πυρετόν τινα χαρακτηριζόμενον δι' ἑνὸς παροξυσμοῦ κατὰ τὴν ἡμέραν καὶ δευτέρου κατὰ τὴν νύκτα, τουτέστιν τὸν διπλοῦν ἀμφημερινὸν τύπον· ἡ μικρὰ αὕτη ἄρρωστος ἴάθη διὰ τῆς θειικῆς κινίνης. Κατὰ τὸ τέλος τῆς περιόδου ταύτης, παρατηροῦμεν συχνάκις οὖρησιν ἀρθόνου οὔρου, βαθείας χροιᾶς, ἥτις ἀρίνει νὰ καθιζάνῃ ἴζημα χρώματος ἀναλόγου τοῦ τῆς κεράμου. Κατὰ τὸν παροξυσμὸν ἡ συχνότης καὶ ἡ δύναμις τοῦ σφυγμοῦ εἶναι πολὺ εὐμετάβολος σπανίως δὲ εἶναι ἄτακτος. Κατά τινας παθολόγους, ἡ σπληνικὴ ἐξόγκωσις καὶ ὁ πόνος οἵτινες συνδέονται τούτῳ ὑπάρχουσι σχεδὸν πάντοτε· ἄλλοι βεβαιοῦσιν ὅτι ὁ σπλὴν φυλάττει συχνάκις τὸν κανονικὸν αὐτοῦ ὄγκον, ὡς καὶ τὸ ἧπαρ, καὶ ὅτι συχνάκις δὲν εὑρίσκομεν οὐδεμίαν εὐαισθησίαν ὑπερηυξημένην εἰς τὰ πλάγια μέρη τῆς κοιλίας. Κατὰ τὴν ἀπυρεξίαν, ἡ ἐπάνοδος εἰς τὴν ὑγείαν μένει ἀτελής· ἐξακολουθοῦμεν παρατηροῦντες κόπωσιν, ταραχήν, ἀνορεξίαν, ἀϋπνίαν ἤ φαινόμενα γαστροεντερικοῦ κατάρρου. Αἱ διαταράξεις αὗται τῶν πεπτικῶν λειτουργιῶν, κοινόταται εἰς τὸν ἐλειογενῆ πυρετὸν τῆς παιδικῆς ἡλικίας, χαρακτηρίζονται, εἴτε διὰ ἐπιμόνου διαρροίας, εἴτε δι' ἐπανειλημμένων ἐμέτων, εἴτε τέλος δι' τῆς ἀλληλοδιαδόχου ἐμφανίσεως τῶν συμπτωμάτων τούτων. Εἰς ἄλλας περιπτώσεις αἱ γενικαὶ ἐκδηλώσεις τῆς ἐλειογενοῦς δηλητηριάσεως συνοδεύονται ὑπὸ θωρακικῆς ἐντοπίσεως, καὶ ἀνακαλύπτομεν ταυτοχρόνως τοῖς παροξυσμοῖς, ἤ κατὰ τὸ διάμεσον τῶν παροξυσμῶν τούτων τὰ σημεῖα πνευμονικῆς ἤ βρογχικῆς φλεγμασίας.

Παρὰ τοῖς πολὺ μικροῖς παισὶ καὶ ἰδιαζόντως παρὰ τοῖς θηλάζουσιν ἡ εἰσβολὴ τοῦ παροξυσμοῦ ὑποδεικνύεται ὑπὸ τρόμου τινὸς τῶν ἄκρων ἤ σπασμωδικῶν κινήσεων τῶν μυῶν τοῦ ὀφθαλμοῦ. Τὸ ἄρρωστον εἶναι εἰς κατάστασιν κακουχίας ἤ ὑπερβολικῆς καταπτώσεως· καταλαμβάνεται ὑπὸ ἐμέτων, ἐνίοτε ὑπὸ κινήσεων καὶ ἐκλαμπτικῆς ἀκαμψίας ἤ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

παραληρήματος. Ἡ ὕψωσις τῆς θερμοκρασίας, ἡ ταχύτης τοῦ σφυγμοῦ ἐν γένει εἰσὶ μέτριαι· ἡ ταραχή, ἡ ἔκφρασις τῆς ὀδύνης ἐπιμένουσι μετὰ τὸ τέλος τοῦ παροξυσμοῦ. Ἡ πυρετικὴ κατάστασις εἶναι λοιπὸν μᾶλλον ὑφέσιμος ἢ διαλείπουσα· οἱ παροξυσμοὶ συχνάκις εἰσὶ νυκτερινοὶ καὶ σπανιώτατα ἡ ἐπάνοδος αὐτῶν εἶναι κανονική. Ἡ ἐξόγκωσις τοῦ σπληνὸς ἔχει μεγάλην σπουδαιότητα εἰς τὸν διαλείποντα πυρετὸν τῆς νεαρᾶς ἡλικίας. Τὸ ὄργανον τοῦτο λαμβάνει τότε τάχιστα, εἴς τινας περιπτώσεις, ἀρκετὰ σημαντικὰς διαστάσεις ὥστε προκαλεῖ δύσπνοιαν καὶ πόνους μεσοπλευρίους ἢ πλευροδυνίας. Ἐν ᾧ ἡ κοιλία ἀναπτύσσεται, τὰ ἄλλα μέρη τοῦ σώματος ἀπισχνοῦνται καὶ καθίστανται πλαδαρά. Ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς δηλητηριάσεως τῶν τελματωδῶν μιασμάτων, τὰ πολὺ μικρὰ παιδία τάχιστα περιπίπτουσιν εἰς καταφανεστάτην καχεκτικὴν κατάστασιν.

Ὁ διαλείπων πυρετὸς ἔχει συχνάκις μακρὰν διάρκειαν κατὰ τὴν παιδικὴν περίοδον. Εἰς τὴν χρονίαν αὐτοῦ μορφήν, συνοδεύεται ὑπὸ πολὺ μεγάλης λεπτύνσεως καὶ καταφανεστάτης ἐξογκώσεως τοῦ σπληνός, οὗτινος εὐκόλως προσδιορίζομεν τὰ πέρατα τῇ βοηθείᾳ τῆς ἐπικρούσεως. Ἡ κοιλία εἶναι τότε διατεταμένη καὶ συχνάκις παρατηροῦμεν τὰ σημεῖα ἀσκίτου· ἀλλ' εἰς ἄλλας περιπτώσεις, δὲν ὑπάρχει ὕδρωψ περιτοναϊκός, ἡ ἐξόγκωσις τοῦ σπληνὸς προέχει εἰς τὸ ἀριστερὸν ὑποχόνδριον καὶ περιγράφεται ὑπεράνω τοῦ κοιλιακοῦ τοιχώματος ὅπερ εἶναι λελεπτυσμένον, μεταβάλλει θέσιν ὅταν τὸ παιδίον ἐκτελῇ κινήσεις τινὰς καὶ ἐξαφανίζεται ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς χειρός· ἐνίοτε ὁ ἡπατικὸς ἀδὴν ἐξ ἴσου εἶναι ἐξωγκωμένος, ἐν παρομοίᾳ περιπτώσει τὰ δύο ταῦτα σπλάγχνα πληροῦσι καθολοκληρίαν τὴν κοιλιακὴν κοιλότητα. Τὸ δέρμα λαμβάνει τότε χροιὰν γεώδη· παρατηροῦμεν διάρροιαν, ἀνορεξίαν, παθητικὰς αἱμορραγίας, πορφύραν, ὕδρωπας. Τὰ οὖρα συνήθως δὲν περιέχουσι λεύκωμα· ἐν τούτοις ἡ λευκωματουρία ὑπάρχει εἴς τινας περιστάσεις μὴ ἐκδηλουμένας συγχρόνως εἰ μὴ διὰ φαινομένων ἐκλαμπτικῶν κατὰ τὴν ἐσχάτην περίοδον. Εἰς τινας περιστάσεις ὁ ἰατρὸς εὑρίσκεται ἄφρων ἀπέναντι συμπτωμάτων τελματώδους καχεξίας, χωρὶς νὰ ἐτέθησαν ὑπὸ τὰ βλέμματα αὐτοῦ προηγούμενοι παροξυσμοὶ πυρετοῦ. Ἡ νοσηρὰ αὕτη κατάστασις, ὕπουλος τὸν τρόπον, ἐκδηλοῦται συχνότατα εἰς τὰ ἄτομα, τὰ ὁποῖα ἀφ' οὗ κατῴκησαν ἐπὶ μακρὸν χρόνον χώραν τινὰ κατατρυχομένην ὑπὸ τοῦ ἑλειογενοῦς μιάσματος (malaria) μετῴκησαν εἰς χώρας αἵτινες φαίνονται ὅτι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἔθετον αὐτοὺς μακρὰν τοῦ κινδύνου τῆς ἐπηρείας αὐτοῦ. Ὅτε εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ἀέρος ἐρεθίζει τὰς λειτουργίας, καὶ ρίπτει εἰς τὴν γενικὴν κυκλοφορίαν τὰ παθογόνα στοιχεῖα, στάσιμα μέχρι τότε ἐν τῷ ἥπατι καὶ σπληνί, ὅπερ αὐξάνει τὰς ὀργανικὰς ὀξυδώσεις καὶ ἐκδηλοῖ ἐκ νέου τὰς πυρετικὰς διαταράξεις (1).

Ἐκτὸς τῆς ὀξείας καὶ χρονίας μορφῆς ὑπὸ τὰς ὁποίας ἡ ἐλώδης μίανσις δύναται νὰ ἐκδηλωθῇ εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν, πρέπει νὰ δεχθῶμεν τρίτην τὴν ὁποίαν δυνάμεθα νὰ καλέσωμεν χρονιώτατον ἢ ὑπόκρυφον. Οὕτω βλέπομεν ὅτι παράγει μετὰ παροξυντικῆς πορείας, ὁτὲ μὲν ὠτίτιδά τινα μέσην μετὰ ὠτορροίας, ὡς εἰς παρατήρησίν τινα τοῦ Widowitz, ἢ ραιβόκρανον, ὡς εἴς τι περιστατικὸν τοῦ I. Simon, ὁτὲ δὲ νευραλγίαν τινὰ προσωπικὴν ἢ μεσοπλεύριον, ἐξάνθησιν ἐρυθήματος ὀζώδους ἢ κνιδώδους, ὁτὲ δὲ δυσπνοϊκὰ φαινόμενα μετὰ συριγμοῦ, αἱματηρὰς ἀποπατήσεις, ἢ ἑτέρας αἱμορραγίας. Κατὰ τὸν Clemente Ferreira ἡ ἑλώδης μίανσις ἀνακαλύπτεται παρὰ τοῖς παισὶν ὑπὸ τὰς ἀλλοκοτωτέρας μορφὰς καὶ τὰς ἀπατηλοτέρας· ὁτὲ μὲν ἐκδηλοῦται μετὰ τῶν φαινομένων θωρακικῆς τινος παθήσεως, λαμβανούσης, παρά τισιν ἀρρώστοις, τὰς πορείας βρογχίτιδος, παρ' ἄλλοις, τοὺς παροξυσμοὺς πνιγμονῆς ἀναλόγους πρὸς τὰς κρίσεις τῶν ἀσθματικῶν, ἢ ὑποκρινομένη τὴν βρογχοπνευμονίαν, ὁτὲ δὲ διερμηνεύεται εἰς τὸν παρατηρητὴν, διὰ γαστρικῶν διαταράξεων, δηλαδὴ ἀνορεξίας μετὰ ἐπιχρίσματος σαπρώδους τῆς γλώσσης, ναυτιάσεων, ἐμέσεων, ἢ δι' ἐντερικῶν διαταράξεων, τουτέστι διαρροίας συνοδευομένης κυρίως μετὰ χολεροειδῶν φαινομένων. Εἴς τινας περιστάσεις τὸ νεαρὸν παιδίον, λεία τῆς ἐλειογενοῦς μιάνσεως, καταλαμβάνεται ὑπὸ ἐκλαμπτικῶν συμπτωμάτων, παραληρήματος ἢ κεφαλαλγίας ἥτις ἐπερχομένη συγχρόνως μετὰ τῆς δυσκοιλιότητος, τῶν ἐμέσεων, τῶν σπασμῶν, τῶν συσπάσεων, δύναται νὰ φοβήσῃ ἡμᾶς ὅτι πρόκειται περὶ τῆς εἰσβολῆς μηνιγγίτιδος. Εἴς τινας ἀρρώστους προκαλεῖ εἰδικὴν συμπτωματολογίαν ὁμοίαν τῇ τῆς νεφρίτιδος μετὰ ἢ ἄνευ λευκωματουρίας, ἢ γεννᾷ ἕτερον τὸν ὁποῖον ὁ ἑλειογενὴς ἰὸς (malaria) ἐνεργεῖ ἐπὶ τῆς οἰκονομίας. Αἱ ἐκδηλώσεις αὗται δι' ἰδιαιτέρας φυσιογνωμίας, τόσῳ ἄστατοι ὅσῳ δύσκολοι νὰ ἐξηγηθῶσι δὲν βαδίζουσι πάντοτε ἐραμίλλως μετὰ πυρετικῆς τινος καταστάσεως κατὰ παροξυσμούς. Αἱ ἀταξίαι

(1) Σ. Μ. Τὰ αἱματοζωάρια τοῦ Laveran.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς πυρετικῆς φύσεως δὲν συνοδεύουσιν αὐτὰς σταθερῶς· ἀλλ' ἐξαλείφονται ἢ σμικρύνονται ἐνώπιον τῆς θετικῆς κινίνης καὶ τῶν διαδόχων αὐτῆς καὶ αὐτὸς εἶναι ὁ καινὸς χαρακτὴρ ὅστις ἐνοῖ ἐκεῖ αὐτάς.

Δὲν ἀπαντῶμεν τὸν κακοήθη πυρετὸν παρὰ τοῖς παισὶν εἰ μὴ ὑπὸ εἰδικὰς συνθήκας· ὀφείλομεν νὰ θεωρῶμεν αὐτὸν ὡς σπάνιον εἰς τὴν τὴν νεαρὰν ἡλικίαν. Ἐν τούτοις ὁ Bohn παρετήρησε πολυάριθμα παραδείγματα, καὶ οἱ Samanas, Putégnat, Bardel, Alexandre (ἐκ Σπάρτης) ἐπίσης μνημονεύουσι περιπτώσεις, ὧν πλεῖσται ἀναφέρονται ὑπὸ τοῦ Bouchut (1). Ὁ Steiner παραδέχεται εἰς τὰς κακοήθεις ἐκδηλώσεις τοῦ ἑλειογενοῦς μιάσματος πολλὰς ποικιλίας τὰς ὁποίας περιγράφει ὑπὸ ὄνομα καρωτικός, σπασμωδικὸς ἢ ἐκλαμπτικὸς σκοτοδινιώδης, νευραλγικός, ψυχοπαθητικός. Εἰς τὴν καρωτικὴν μορφὴν ἐν γένει, προσβάλλει παιδία νεογνὰ ἢ ἄγοντα μόνον ἡλικίαν μηνῶν τινων, τὸ ἐπικρατέστερον σύμπτωμα εἶναι ὑπερβολικὴ κατάπτωσις τῶν δυνάμεων. Εἰς τὴν σπασμωδικήν, εἰσὶν αἱ ἐκλαμπτικαὶ διαταράξεις μυϊκοὶ σπασμοί, οἵτινες ἐφελκύουσιν ἰδιαζόντως τὴν προσοχήν. Ἡ σκοτοδινιώδης μορφὴ χαρακτηρίζεται διὰ σκοτισμῶν· ἡ δὲ ψυχροπαθητικὴ μορφὴ διὰ παροξυσμῶν ὀξείας μανίας ἢ φρενοβλαβείας, κατὰ περιοδικὰς ἐπανόδους καὶ συνδεομένας πρὸς ἐγκεφαλικὰς συμφορήσεις· ἡ νευραλγικὴ μορφὴ διὰ πόνων ἀνταποκρινομένων πρὸς τὰς σφαίρας τῆς νευρικῆς διακλαδώσεως. Ἐπίσης ἐσημείωσαν δυσεντερικὴν μορφήν. (2)

---

(1) Σ. Μ. Καὶ ἐν Γυθείῳ καὶ ἐν Ἀθήναις εἶδον παροξυσμοὺς κακοήθους ἑλειογενοῦς πυρετοῦ εἰς θηλάζοντα ἡλικίας ἔλαττον τοῦ ἔτους, καθ' οὓς τὸ θερμόμετρον ἔφθασεν εἰς 42° κατὰ τὸν δεύτερον παροξυσμὸν καὶ ἐπῆλθεν ὁ θάνατος· τινὰ δὲ ἰάθησαν τῇ χρήσει ὑποδορείων ἐνέσεων θετικῆς καὶ ὑδροχλωρικῆς κινίνης·

(2). Σ. Μ. Πολλάκις κατὰ τὴν ἐν Λακωνίᾳ διαμονήν μου ἔνθα ἐν τοῖς πέριξ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Εὐρώτα εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ Σμήνου ποταμοῦ ἐπίσης καὶ τούτου χυνομένου εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον πρὸς τὸ μεσημβρινοδυτικὸν μέρος τοῦ Γυθείου, σχηματίζονται ἕλη καὶ ἑπομένως πάντοτε οἱ ἑλειογενεῖς πυρετοὶ ἐνδημοῦσιν, ἔλαβον ἀφορμὴν νὰ παρατηρήσω τὸν διαλείποντα ὑπὸ δυσεντερικὴν μορφὴν καὶ μάλιστα κακοήθη παρὰ θηλάζουσι καθ' οὓς ἡ κινίνη δι' ὑποδερμικῶν ἐνέσεων ἔσωζε τὰ πάσχοντα ἐκ βεβαίου θανάτου. Ἐνθυμοῦμαι μάλιστα θῆλυ ἐννέα μηνῶν ἐν Γυθείῳ καλῆς οἰκογενείας Γ. Σ. κατὰ τὸ ἔτος 1877, ὅπερ παθὸν ὑπὸ δυσεντερίας, ἐπαρουσίαζε τακτικοὺς παροξυσμοὺς πυρετικοὺς μετὰ σημαντικῆς ἐντάσεως τῶν δυσεντερικῶν φαινομένων καὶ ἀνυψώσεως τοῦ θερμομέτρου εἰς 41° μετὰ σπασμωδικῶν καὶ καρωτικῶν φαινομένων, ὅπερ ἰάθη δι' ἐνέσεων ὑποδερμικῶν θετικῆς κινίνης· ἐγένοντο δὲ 18 περίπου ἐνέσεις εἰς τὸ διάστημα 48 ὡρῶν, ἐκ δύο κόκκων ἑκάστης·

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Διάγνωσις. Πρόγνωσις. — Εὐκόλως δύναται νὰ διέλθῃ ἀπαρατήρητος ὁ διαλείπων πυρετὸς τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ὅταν τὰ συμπτώματα ἦναι ἀτελῆ καὶ ἐκδηλῶνται τρόπῳ τινὶ ἀκανονίστῳ. Ἵνα δώσωμεν ἀκριβῆ ἐξήγησιν τῶν παρατηρουμένων φαινομένων, πρέπει νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψει τὸν τόπον εἰς τὸν ὁποῖον εὑρίσκεται ὁ ἄρρωστος, τὰς ἐπανόδους τῶν παροξυσμῶν κατὰ ὡρισμένα μᾶλλον ἢ ἧττον διαστήματα, καὶ πρὸ πάντων τὴν φυσκωνίαν τοῦ σπληνός, διότι πολὺ συχνάκις θὰ ἦναι ἀδύνατον νὰ ὑποστηρίξωμεν καθαρῶς τὴν ὕπαρξιν τῆς περιοδικότητος. Εἶναι λογικὸν νὰ πιστεύσωμεν εἰς τελματώδους μιάνσεως ἐκδήλωσιν ὁσάκις παρατηροῦμεν ἀμβλύτητα καὶ ἀντίστασιν εἰς τὴν χώραν τοῦ ἀριστεροῦ ὑποχονδρίου, εἰς παιδίον ἐξησθενημένον, λελεπτυσμένον καὶ τοῦ ὁποίου τὸ δέρμα παρουσιάζει γεώδη χροιάν. Παρά τισι παιδίοις, ἡ βελτίωσις ἡ ἐπερχομένη διὰ τῆς θειικῆς κινίνης ἐπιτρέπει ἡμῖν νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὴν φύσιν τῆς νόσου.

Ἡ πρόγνωσις ἐν πάσῃ περιστάσει εἶναι δεινή, πρὸ πάντων εἰς τὰ πολὺ μικρὰ παιδία, διότι ἐὰν ὁ ἑλειογενὴς πυρετὸς δὲν ἦναι ἀφ' ἑαυτοῦ κινδυνώδης, ἄγει τάχιστα τὰ παιδία εἰς καχεκτικὴν κατάστασιν. Ὅταν δὲν ἐπιτυγχάνῃ τις νὰ παύῃ ταχέως τοὺς παροξυσμούς, ὁ ἄρρωστος ἰσχναίνει, αἱ ἐντερικαὶ αὐτοῦ λειτουργίαι διαταράσσονται βαθέως καὶ μετὰ βραδύτητος καὶ δυσκολίας ἀναρρωνύει. Ἀρκετὰ συχνάκις εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν ὁ θάνατος ἐπέρχεται ὑπὸ βρογχοπνευμονίας τινός, ἢ δι' ἑτέρας τινὸς παρεμπιπτούσης νόσου. Οἱ καρωτικοὶ ἢ σπασμωδικοὶ πυρετοὶ εἰσιν ἰδιαζόντως ἀνησυχητικοί, διότι δύνανται νὰ προξενήσωσιν ὀλεθρίαν λύσιν, ἐὰν δὲν ἐγένετο ἡ διάγνωσις, εἰς τὸ διάστημα μικροῦ ἀριθμοῦ παροξυσμῶν καὶ ἐὰν ἡ θεραπεία δὲν ἐγένετο ἐν καιρῷ τῷ δέοντι.

Αἰτιολογία. Παθολογικὴ ἀνατομία. — Παρὰ τὰς ἐπισταμένας ἐρεύνας, πρό τινων ἐτῶν, ὑπὸ τῶν Klebs, Tomasi Crudeli, Laveran, Osber, Celli καὶ Marchiafava, ὁ εἰδικὸς μικροοργανισμὸς τοῦ ἑλειογενοῦς μιάσματος (malaria) δὲν ἐγνώσθη ἀκόμη καλῶς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, καὶ ἐν τούτοις ἅπαντες οἱ ἰατροὶ τῆς ἐποχῆς μας διακηρύττουσι, σχεδὸν ἄνευ ἐξαιρέσεως, ὅτι ὁ ἑλειογενὴς πυρετὸς εἶναι παρασιτικὴ πάθησις, ἴσως ἐνορθαλμίσιμος, τοῦ ὁποίου τὸ παθογόνον στοιχεῖον, καί τοι πολὺ βαρύ, δύναται νὰ μεταφέρηται εἰς μεγάλας ἀποστάσεις, ἀλλὰ κωλύεται εἰς τὴν πορείαν αὐτοῦ, ὅταν συναντᾷ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ αὐτοῦ ὑλικόν τι ἐμπόδιον, ὡς δάσος τι ἢ μάλιστα ἁπλῆν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δενδροστοιχίαν. Τὸ σπέρμα τοῦτο δὲν λαμβάνει γέννησιν εἰ μὴ ὅταν εὑρίσκῃ συνάμα γῆν, θερμότητα καὶ ὑγρασίαν, διότι δὲν ἀναπτύσσεται ποτὲ οὔτε ἐπὶ πλοίου ἐν ἀνοικτῷ πελάγει, οὔτε εἰς χώραν ἐντελῶς ξηράν, χωρὶς νὰ μεταφέρηται ἐκεῖ. Ὁ διαλείπων πυρετὸς εἶναι κατά τινας ἰατρούς, συχνότερος κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ζωῆς ἢ εἰς πᾶσαν ἡλικίαν. Εἶναι κοινὸς πρὸ πάντων μεταξὺ τῆς ἐνάρξεως τοῦ τρίτου καὶ τοῦ τέλους τοῦ ὀγδόου ἔτους· λέγουσι δὲ ὅτι ἀναπτύσσεται καὶ παρὰ τῷ ἐμβρύῳ. Περιστατικὰ ἀναφερόμενα ὑπὸ τῶν Stokes, Duchêne, Steiner, Pitre-Aubanais φαίνονται ἀποδεικνύοντα ὅτι γυναῖκες προσβεβλημέναι ὑπὸ τελματογενῶν νοσημάτων κατὰ τὴν ἐγκυμόνησιν αὐτῶν, ἔτεκον παιδία τὰ ὁποῖα κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς γεννήσεως αὐτῶν ἐπαρουσίαζον ὅλα τὰ σημεῖα τοῦ ὑπερτροφικοῦ σπληνὸς καὶ τῆς ἑλώδους καχεξίας. Ὁ διαλείπων πυρετὸς περιεγράφη ὑπὸ τοῦ Bouchut καὶ τοῦ Budin παρὰ τοῖς θηλάζουσιν. Ὑποθέτουσιν ὅτι ἡ παθογόνος ἀρχὴ μεταδίδεται διὰ τοῦ γάλακτος, ὅταν καὶ ἡ τροφὸς αὐτὴ εὑρίσκηται ὑπὸ τὴν προσβολὴν τῆς δηλητηριάσεως τοῦ ἑλειογενοῦς μιάσματος, ἀλλὰ δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ νόσος ἔχει ὡς ἀρχὴν τὴν μίανσιν εἰς τὴν ὁποίαν τὸ παιδίον ἐξετέθη συγχρόνως τῇ μητρὶ αὐτοῦ, ζῶν ἐν τῷ αὐτῷ χώρῳ ἐν ᾧ καὶ αὕτη.

Αἱ ἀνατομικαὶ ἀλλοιώσεις αἱ ἐπερχόμεναι εἰς τὰ παιδία ὑπὸ τοῦ διαλείποντος πυρετοῦ, εἰσὶν εἰς ἄμεσον σχέσιν μετὰ τῆς ἐντάσεως καὶ τῆς ἐπιμονῆς αὐτοῦ. Ἡ σπουδαιοτέρα ἀλλοίωσις εἶναι ἡ ἐξόγκωσις τοῦ σπληνὸς συνοδευομένη συχνάκις ὑπὸ πολλαπλασιασμοῦ τοῦ συνδετικοῦ ἱστοῦ καὶ λιπώδους ἐκφυλίσεως. Παρατηροῦμεν ἔστιν ὅτε τροποποιήσεις τῆς αὐτῆς φύσεως ἐπὶ τοῦ ἥπατος καὶ τῶν νεφρῶν. Τὸ μυοκάρδιον εἶναι ἀρκετὰ συχνάκις ὠχρὸν καὶ μαλθακόν· εὑρίσκομεν γενικῶς συμφορήσεις εἴς τε τοὺς πνεύμονας καὶ τὰς μήνιγγας. Ἀνακαλύπτομεν εἰς τὰ κυριώτερα σπλάγχνα καὶ εἰς τὰ τριχοειδῆ σχεδὸν ἁπασῶν τῶν χωρῶν ἐναποθέματα κοκκώσεων χρωστικῶν, μελαγχροινὰ ἢ μαῦρα, τὰ ὁποῖα πιθανῶς εἰσι παρασιτικὰ στοιχεῖα, καὶ ὧν ὁ ἀριθμὸς εἶναι πολὺ μείζων εἰς τὴν ὀξεῖαν ἑλειογενῆ μίανσιν ἢ εἰς τὴν χρονίαν.

Θεραπεία. — Ἡ θεικὴ κινίνη εἶναι τὸ φάρμακον τὸ ὁποῖον ὀφείλομεν νὰ μεταχειριζώμεθα κατὰ προτίμησιν ἵνα καταπολεμήσωμεν τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἑλειογενοῦς δηλητηρίου. Ἀναγράφομεν αὐτὴν εἰς δόσιν 5—24 ἑκατοστῶν τοῦ γραμμαρίου (1—5 κοκ.) καθ' ἡμέραν εἰς παιδία ἄγοντα ἡλικίαν μηνὸς ἢ ἑνὸς ἔτους, εἴτε ἐφάπαξ, εἴτε εἰς πολ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λὰς δόσεις χορηγουμένας κατὰ βραχέα διαλείμματα ἀπ' ἀλλήλων· δίδομεν δὲ 5—6, 8—10 κόκκους εἰς τὰς μεγαλειτέρας ἡλικίας παιδία. Τὸ φάρμακον διαλύεται εἰς μαῦρον καρέν, εἰς ποτόν τι εὐαρέστου γεύσεως, ἢ ἡνωμένον μετὰ μέλιτος. Ἐὰν ἦναι ἀδύνατον νὰ δεχθῶσιν αὐτὸ διὰ τοῦ στόματος, εἰσάγομεν αὐτὸ εἰς τὸν ὀργανισμὸν διὰ τοῦ ἀπευθυσμένου ἢ διὰ τοῦ δέρματος. Ἐὰν τὸ ἀντιπυρετικὸν τοῦτο φάρμακον πρέπῃ νὰ δοθῇ εἰς κλύσματα προσθέτομεν αὐτὸ ἐν τῇ διθειικῇ καταστάσει (bisulfate), καὶ εἰς δόσιν 2—10 κόκκων εἰς 60, 100 ἢ 120 γραμμαρίων ἤτοι 2—3—4 οὐγγιῶν κομμιούχου ὕδατος, καὶ ἐνίοτε ἑνοῦμεν 4—8 κόκκους ἐκχυλίσματος μαλακοῦ κίνας. Ἐὰν ποιῶμεν χρῆσιν ἀλοιφῆς, ἡ ἀναλογία τῆς θειικῆς κινίνης πρέπει νὰ ἦναι τὸ δέκατον, τὸ ὄγδοον, ἢ τὸ πέμπτον σχετικῶς πρὸς τὸ τοῦ λίπους ἢ τῆς βαζελίνης. Αἱ ἐντριβαὶ ἐνεργοῦνται ἅπαξ ἢ δὶς τῆς ἡμέρας ἐπὶ τῶν μασχαλιαίων ἢ βουβωνικῶν χωρῶν. Τὴν μέθοδον ταύτην ἥτις δὲν ἔχει σπουδαίαν ἐνέργειαν εἰ μὴ εἰς τὰ παιδία τὰ ἧττον τῶν δύο ἐτῶν, ἀντικαθιστῶσιν ἔστιν ὅτε διὰ τῶν ὑποδερμικῶν ἐνέσεων μετὰ ποσότητος τοῦ ἅλατος τῆς κινίνης δύο ἢ τρεῖς φορὰς ὀλιγωτέρας τῆς διὰ τοῦ στόματος χορηγουμένης. Ἰατροί τινες ἀντικαθιστῶσι τὴν θειικὴν διὰ τῆς βρωμυδρικῆς κινίνης, τὴν ὁποίαν εἰς πολυαρίθμους περιστάσεις ὁ ἐντερικὸς σωλὴν ἀνέχεται εὐκολώτερον ἢ τὴν πρώτην σκευασίαν. Ὁ Bouchut καταφεύγει ἐνίοτε μετ' ἐπιτυχίας, ἐπὶ τῶν πολὺ μικρῶν παιδίων, εἰς τὴν κόνιν τῆς ἀκατεργάστου κινίνης εἰς δόσιν 5—8 κόκκων, καὶ μεμιγμένην μετὰ σεμιδάλεος ἢ γλυκίσματος καρπῶν.

Οἱ Moncorvo καὶ Clemente Ferreira εἰς Βραζιλίαν, Rouquette εἰς Ἀλγερίαν, λέγουσιν ὅτι ἐπέτυχον πολὺ λαμπρὰ ἀποτελέσματα διὰ τῆς ὑδροχλωρικῆς παρειρίνης (chlorydrate de pareirine) τὴν ὁποίαν δίδουσι τρεῖς ὥρας πρὸ τῆς πιθανῆς ἐπανόδου τοῦ παροξυσμοῦ, ἀναλόγως 2—3 γραμμαρίων τὴν ἡμέραν εἰς τοὺς μικροὺς ἀρρώστους τοὺς ὁποίους αἱ σκευασίαι τῆς κινίνης δὲν ἐθεράπευσαν. Δυνάμεθα νὰ χορηγήσωμεν ἐπίσης τὸ ἀρσενικὸν ὑπὸ τὴν μορφὴν τῆς διαλύσεως τοῦ Φοβλήρου, ἀναλογοῦντες τὸν ἀριθμὸν τῶν σταγόνων κατὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ ἀρρώστου. Ὁ Steiner συνιστᾷ τὸ βάμμα τῶν σφαιρίων τοῦ εὐκαλύπτου, τοῦ ὁποίου οὐδὲν περιστατικὸν μέχρι τοῦ παρόντος ἀπέδειξεν ἡμῖν τὴν ὠφέλειαν· αἱ σκευασίαι τῆς κίνας καὶ τοῦ σιδήρου, ἡ ὑδροθεραπεία, τὰ θειοῦχα λουτρὰ ρητῶς ἐνδείκνυνται εἰς τὸ πλεῖστον τῶν περιπτώσεων κατὰ τὴν ἀνάρρωσιν. Πρὸς τοῖς μέσοις τούτοις

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πρέπει νὰ ἐνῶμεν τὴν ἀλλαγὴν τοῦ ἀέρος καὶ τοῦ τόπου, ὁσάκις εἶναι δυνατὸν νὰ ἐκτελεσθῇ. Ἡ σπουδαιότης τῆς μεταθέσεως εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τῆς θεραπείας δὲν εἶναι ἀμφισβητήσιμος, ὅταν τὸ παιδίον ζῇ ἐν τόπῳ μεμιασμένῳ ὑπὸ τοῦ ἑλειογενοῦς μιάσματος (malaria). Ἐὰν ἦναι ἀδύνατον νὰ ὑποβοηθήσωμεν αὐτὸ εἰς τὸν τόπον τοῦτον, λαμβάνομεν ὅλα τὰ ἀναγκαῖα μέτρα ἵνα βελτιώσωμεν τὴν ὑγιεινὴν αὐτοῦ ὑπὸ τριπλῆν ἔποψιν τῆς θρεπτικῆς διαίτης, τῆς κατοικίας καὶ τῶν ἐνδυμάτων (1).

IX.—Ελωδης αιμοσφαιρινουρικος πυρετος Χολωδης αιματουρικος πυρετος.

Fièvre palustre hemoglobinurique Fièvre bilieuse hématurique.

Ἱστορία τῆς νόσου καὶ περιγραφὴ αὐτῆς. — Ἀποδεχόμεθα τὴν ὑπὸ τοῦ διακεκριμένου καθηγητοῦ κ. Καραμήτσα δοθεῖσαν ὀνομασίαν ἑλώδης αἱμοσφαιρινουρικὸς πυρετός, διότι ἡ ὀνομασία αὕτη ἀποτέλεσμα ἐπισταμένης μελέτης καὶ ἀκριβοῦς μικροσκοπικῆς καὶ χημικῆς τῶν οὔρων ἐξετάσεως, συνᾴδει μᾶλλον πρός τε τὴν φύσιν καὶ τὰ συμπτώματα τῆς νόσου.

Ἡ ἐπιχωριάζουσα αὕτη νόσος ἐν Ἑλλάδι καὶ πρὸ πάντων ἐν ταῖς ἑλώδεσι ταύτης χώραις φαίνεται ὅτι ἦτο γνωστὴ εἰς τοὺς ἀρχαίους ἰατρούς· διότι ὁ Ἱπποκράτης εἰς τὸ περὶ Ἐπιδημιῶν βιβλίον ποιεῖται λόγον περὶ τῶν μελανῶν οὔρων, ὡς καὶ ὁ Γαληνός. Ἡ δὲ παρὰ τοῦ Ἱπποκράτους περιγραφομένη ἱστορία τῆς νόσου τοῦ Φιλίσκου, (ἣν παραθέτομεν ὧδε, ἐρανισθέντες ἐκ τῆς περὶ αἱμοσφαιρινουρικοῦ πραγματείας τοῦ καθηγητοῦ κ. Καραμήτσα) (ὅρα Littré Oeuvres compl. d' Hippocrate T. 2. σελ. 543) οὐδεμίαν ἀφίνει ἀμφιβολίαν, ὅτι εἶναι ὁ ἴπερὶ οὗ ὁ λόγος αἱμοσφαιρινουρικὸς πυρετὸς τῶν ἡμερῶν ἡμῶν.

«Φιλίσκος ᾤκει παρὰ τὸ τεῖχος, κατεκλίθη· τῇ πρώτῃ πυρετὸς ὀξύς· δρωσεν· εἰς νύκτα, ἐπιπόνως. Δευτέρᾳ, πάντα παρωξύνθη· ὀψὲ δὲ ἀπὸ

(1) Σ. Μ. Μετὰ τὴν ὑπὸ τοῦ συγγραφέως περιγραφὴν τῶν ἑλειογενῶν πυρετῶν ἔκρινα καλὸν νὰ προσθέσω τὸ περὶ αἱμοσφαιρινουρικοῦ ἑλώδους πυρετοῦ, ἢ χολώδους αἱματουρικοῦ περὶ οὗ ὁ συγγραφεὺς οὐδόλως ποιεῖται μνείαν διότι ἐκ τῶν ἱστοριῶν τῶν δημοσιευθεισῶν περιπτώσεων ὑπὸ τοῦ πρώτου ἐν Ἑλλάδι γράψαντος κ. Ἀντωνιάδου, καὶ τῶν μετ' αὐτὸν Ῥιζοπούλου, Κορύλλου καὶ τοῦ καθηγητοῦ κ. Καραμήτσα καὶ τῶν ἰδίων μου παρατηρήσεων, αἱ πλέον τοῦ ἡμίσεος ἀνήκουσιν εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν· ἐξ ἴσου δὲ ἐκ τούτων σχεδὸν εἰς ἀμφότερα τὰ γένη.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κλυσματίου καλῶς διῆλθε· νύκτα δι' ἡσυχίας. Τρίτη, πρωί, καὶ μέχρι μέσου ἡμέρης, ἔδοξε γενέσθαι ἀπύρετος· πρὸς δείλην δὲ πυρετὸς ὀξύς, μετὰ ἱδρῶτος, διψώδης· γλῶσσα ἐπεξηραίνετο· μέλανα οὔρησεν· νύκτα δυσφόρως· οὐκ ἐκοιμήθη· πάντα παρέκρουσεν. Τετάρτη, πάντα παρωξύνθη· οὖρα μέλανα· νύκτα εὐφορωτέρην· οὖρα εὐχρούστερα. Πέμπτη, περὶ μέσον ἡμέρης, σμικρὸν ἀπὸ ρινῶν ἔσταξεν ἄκρητον· οὖρα δὲ ποικίλα, ἔχοντα ἐναιωρήματα στρογγύλα, γονοειδέα, διεσπαρμένα, οὐχ ἱδρυτο· προσθεμένῳ δὲ βάλανον, φυσώδεα σμικρὰ διῆλθεν· νύκτα ἐπιπόνως· ὕπνοι σμικροί· λόγοι, λῆρος· ἄκρεα πάντοθεν ψυχρά, καὶ οὐκ ἔτι ἐπαναθερμαινόμενα· οὔρησε μέλανα· ἐκοιμήθη σμικρὰ πρὸς ἡμέραν· ἄφωνος· ἱδρωσε ψυχρόν· ἄκρεα πελιδνά· περὶ δὲ μέσον ἡμέρης, ἑκταῖος ἀπέθανε. Τουτέῳ πνεῦμα διὰ τέλεος, ὥσπερ ἀνακαλουμένῳ ἀραιόν, μέγα· σπλὴν ἐπήρθη περιφερεῖ κυρτώματι· ἱδρῶτες ψυχροὶ διὰ τέλεος· οἱ παροξυσμοὶ ἐν ἀρτίῃσιν.»

Ἐν τούτοις τὴν πρώτην γραπτὴν ἀπόδειξιν τῆς νόσου μετὰ τὴν παλιγγεσίαν τοῦ ἔθνους ἡ παρ' ἡμῖν Ἰατρικὴ ὀφείλει πρὸς τὸν κ. Ἀντωνιάδην ὅστις κατὰ τὸ ἔτος 1858 ἐδημοσίευσεν διὰ τῆς τότε ἐκδιδομένης Ἰατρικῆς Ἐφημερίδος ὑπ' ἀριθ. 20, πρῶτον περὶ τῶν αἱμορραγιῶν καὶ ἰδίως τῆς αἱματουρίας ἐπὶ τῶν διαλειπόντων πυρετῶν καὶ κατόπιν ἐκτενέστερον τὸ ἔτος 1861 ἐν τῷ ς' τόμῳ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ἐν τῷ περὶ κακοήθων πυρετῶν πρακτικῷ αὐτοῦ σχεδιάσματι. Μετὰ τοῦτον ὁ κ. Ριζόπουλος ἐκ Λαμίας διατριβὴν περὶ χολώδους αἱματουρικοῦ πυρετοῦ, κατόπιν ὁ ἐκ Πατρῶν κ. Κορύλλος κατὰ τὸ 1879, καὶ κατὰ τὸ 1882 ὁ καθηγητὴς κ. Καραμήτσας ἐπισταμένην σπουδὴν τῆς νόσου, διασαφήσας μικροσκοπικῶς καὶ χημικῶς, τῇ βοηθείᾳ τοῦ κ. Χρηστομάνου καθηγητοῦ τῆς χειμείας, τὸ σπουδαιότερον χαρακτηριστικὸν σύμπτωμα τῆς νόσου, τὴν αἱμοσφαιρινουρίαν.

Τὰ κυριώτερα τῆς νόσου συμπτώματα εἶναι ἡ ἰκτερικὴ χροιὰ τοῦ σώματος, οἱ διηνεκεῖς χολώδεις ἔμετοι καὶ ἡ μελανουρία (αἱμοσφαιρινουρία, αἱματουρία). Τῆς ἐμφανίσεως τῶν συμπτωμάτων τούτων προηγοῦνται σχεδὸν πάντοτε παροξυσμοὶ διαλείποντος πυρετοῦ ἐλειογενοῦς καὶ εἰς τοὺς μηδέποτε ἄλλοτε παθόντας ὑπὸ τούτων καὶ πρὸ πάντων εἰς τοὺς πάσχοντας πρότερον καὶ φέροντας τὴν ἑλώδη καχεξίαν. Ἐπεσκεψάμην πρό τινων ἐτῶν ἐνταῦθα νεάνιδα 19 ἐτῶν ἡλικίας, ἥτις μένουσα ἐν Ἀθήναις παιδιόθεν οὐδέποτε ὡς διηγεῖτο καὶ αὐτὴ καὶ οἱ περὶ αὐτὴν ἔπαθεν ὑπὸ διαλειπόντων πυρετῶν ἢ καὶ ὑπὸ ἄλλης τινὸς νόσου·

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μεταβᾶσα δὲ εἰς Λαμίαν, μηνὶ Ἀπριλίῳ, πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν συγγενῶν αὐτῆς παρέμεινεν ἐκεῖσε ἐπὶ 15 ἡμέρας, τρεῖς δὲ ἡμέρας πρὸ τῆς ἐπανόδου αὐτῆς ἐνταῦθα προσεβλήθη κατ' ἐπανάληψιν ὑπὸ πυρετοῦ προηγηθέντος ῥίγους, ὅστις τὴν ἐπιοῦσαν ἔπαυε δι' ἱδρῶτος· ἀναχωρήσασα ἐκεῖθεν καὶ ἐπανελθοῦσα ἐνταῦθα ἀμέσως κατελήφθη ὑπὸ ῥίγους μᾶλλον ἢ ἧττον σφοδροῦ, ὅπερ διεδέχθη πυρετὸς ἐπίσης κατὰ τὸ λέγειν τῆς πασχούσης ἰσχυρὸς μετὰ κεφαλαλγίας, μεγάλης δυσφορίας, ἀκρατήτων χολωδῶν ἐμέτων καὶ γενικῆς κοπώσεως. Ἐκλήθην τὴν ἐπιοῦσαν τῆς ἐνταῦθα ἀφίξεως καὶ εὗρον αὐτὴν κατατρυχομένην ὑπὸ ἀενάων χολωδῶν ἐμέτων· εἶχεν ἀφόρητον στενοχωρίαν καὶ ζάλην μετὰ κεφαλαλγίας οὐχὶ ἐντόνου· ὁ πυρετὸς ἦτο 38°,5 οἱ σφυγμοὶ 112. ἅπαν δὲ τὸ σῶμα ἰκτερῶδες· ἡ γλῶσσα λευκοκιτρίνῳ ἐπιχρίσματι κεκαλυμμένη, ἄχρους καὶ πλατεῖα· τὰ δὲ οὖρα μοὶ εἶπον ὅτι ἦσαν αἱματηρὰ βαθέως ἐρυθρά. Διὰ τῆς ψηλαφήσεως καὶ τῆς ἐπικρούσεως ὁ σπλὴν εὑρίσκεται κατά τι ὀγκωδέστερος, ὡς καὶ αἱ διαστάσεις τοῦ ἥπατος, διὰ δὲ τῆς πιέσεως ὁ κατὰ τὰ ὑποχόνδρια πιεστικὸς πόνος ὃν ἡ πάσχουσα αἰσθάνεται ἐπιτείνεται· ἡ ἀναπνοὴ αὐτῆς στεναγμώδης 36 κατὰ λεπτόν. Παρήγγειλα ποτὸν τοῦ Ριβιέρου μετὰ ὕδατος δαφνοκεράσου, καὶ παγωμένας λεμονάδας, ὅπως καταστείλω τοὺς ἀενάους ἐμέτους· πρὸς δὲ κλύσμα καθαρτικόν, διότι ἦτο δυσκοίλιος καὶ πάραυτα ἐνήργησα ἔνεσιν διαλύσεως θειικῆς κινίνης ἐκ δέκα κόκκων εἰς δύο σύριγγας ἐν διαστήματι ἡμισείας ὥρας· ἐπανεῖδον τὴν πάσχουσαν μετὰ τέσσαρας ὥρας. Ἡ θερ. 38°, σφυγ. 102· ἡ στενοχωρία καὶ οἱ ἔμετοι ἐξηκολούθουν, ἀλλ' οὐχὶ τόσον πολύ· τὰ οὖρα ἦσαν ἀρθονώτερα, ἀλλὰ μελανὰ ὡς ἀφέψημα ὀξυφοινίκων· ἔλαβε μίαν κένωσιν δι' ἧς ἐξῆλθε τὸ κλύσμα καὶ ὀλίγη κόπρος σκληρά· παρηγγέλθη ἕτερον, διότι ἦτο ἀδύνατον ἐκ τοῦ ἐμετοῦ νὰ δεχθῇ διὰ τοῦ στόματος· μάλιστα φοβουμένη τὸν ἔμετον δυστρόπως ἐδέχετο καὶ τὰ ἄλλα ποτά· νέα ἔνεσις κινίνης ἐκ 12 κοκ. εἰς δύο ἐνέσεις. Ἐσωτερικῶς τὸ ὀξὺ τοῦ Ἀλλήρου μετὰ πάγου καὶ οἴνου καλοῦ· κατώρθωσε δὲ νὰ λάβῃ κυαθίσκον ζωμοῦ, κατασταλέντος τοῦ ἐμέτου περὶ τὴν πρωΐαν ἐπί τινας ὥρας. Κατὰ τὴν 9ην ὥραν ὅτε εἶδον αὐτήν, ἡ θερμοκρασία ἦτο 37°,8 σφυγμοὶ 96. Οἱ ἔμετοι ἤρξαντο αὖθις συχνοί, δυσφορία μεγάλη, τὸ βάρος κατὰ τὸ προκάρδιον ἐπιμένει, ἀθυμία καὶ ἀδυναμία μεγάλη· τὰ οὖρα ὀλίγα βαθυέρυθρα τὴν χροιάν, τὰ ὁποῖα ἅπαξ μόνον οὔρησε καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν· σικύαι κοῦφαι ἐπὶ τῆς νεφρικῆς χώρας ἑκατέρωθεν. Ἐ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σωτερικῶς τὰ αὐτά. Τὴν τρίτην τῆς παθήσεως ἡμέραν ὁ πυρετὸς ἦτο $37^0,5$ τὴν πρωΐαν· ἀλλ' ἅπαντα τὰ ἄλλα φαινόμενα εἰς ἐπίτασιν, δὲν οὔρησε παντάπασιν· καθετηριάσας δ' αὐτὴν ἐξήγαγον ὀλίγον οὖρον μέλαν. Ἐπειδὴ δὲ ἐστερεῖτο τῶν μέσων τῆς περαιτέρω περιποιήσεως, εἰσήγαγον αὐτὴν εἰς τὸ νοσοκομεῖον «ὁ Εὐαγγελισμός»· ἐκεῖ ἡ ἀνουρία ἐπεκράτησε καὶ διὰ τοῦ καθετῆρος ἐξήγαγον τὰ οὖρα καὶ μετὰ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας ἀπὸ τῆς εἰσόδου αὐτῆς ἐπῆλθεν ὁ θάνατος διὰ μεγάλης καταπτώσεως τῶν δυνάμεων τὴν 9ην ἡμέραν τῆς ἀσθενείας.

Δυστυχῶς ὁ κ. Μακκᾶς, ἀγνοῶ διὰ ποίους λόγους, δὲν ἐνήργησε νεκροψίαν. Ἡ περίπτωσις αὕτη ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἑλώδης αἱμοσφαιρινουρικὸς πυρετὸς προσβάλλει καὶ πρότερον ὑγιεῖς ἢ μὴ παθόντας ἄλλοτε διαλείποντας ἑλειογενεῖς πυρετούς· προηγοῦνται ὅμως παροξυσμοὶ τοιούτων καὶ εἶτα ἀναφαίνονται τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς νόσου φαινόμενα. Εἰς τὴν πάσχουσαν αὐτὴν ὁ πυρετὸς καί τοι μὴ σροδρὸς ἀρ' ὅτου ἐγὼ ἐπεσκεψάμην αὐτὴν ἐπεκράτησεν ὡς συνεχὴς μὲ μικρὰς ἐπιτάσεις. Ἐπίσης ἠδυνάμην ἐνταῦθα νὰ ἀναφέρω τὸ ἱστορικὸν κορασίου ὀκτὼ ἐτῶν ὅπερ ἀνατραφὲν εἰς Λαμίαν, καλῆς οἰκογενείας καὶ παθὸν ἐκεῖ πολλάκις ὑπὸ ἑλειογενῶν πυρετῶν, ἦλθεν ἐνταῦθα δι' ὀλίγον καιρὸν εἰς τοὺς συγγενεῖς αὐτοῦ· ὅτε τέσσαρες ἢ πέντε ἡμέρας μετὰ τὴν ἐνταῦθα διαμονὴν αὐτοῦ κατελήφθη ὑπὸ ῥίγους καὶ πυρετοῦ μᾶλλον ἢ ἧττον ἐντόνων, χολωδῶν ἐμέτων, χροιᾶς ἰκτερικῆς τοῦ σώματος, καὶ μελανουρίας, ὁ σπλὴν ἦτο ἀρκετὰ ὀγκώδης καὶ προεῖχε τῶν νόθων πλευρῶν σημαντικῶς· τὸ ἦπαρ δὲν ἐφαίνετο ἐπαισθητῶς ὀγκωδέστερον κατὰ σύγκρισιν πρὸς τὸν σπλῆνα. Ἡ νόσος μετὰ ἓξ ἡμέρας ἔληξεν αἰσίως τῇ χρήσει τῆς θειικῆς κινίνης δι' ἐνέσεων ὑποδερμικῶν καὶ δι' ἐσωτερικῆς χρήσεως, ἐλαττωθέντων ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἁπάντων τῶν συμπτωμάτων. Εἰς τὸ κοράσιον αὐτὸ ὅπερ ἔπασχε τὴν ἑλώδη καχεξίαν καὶ ἔφερεν ἐν ἑαυτῷ τὸ μίασμα ταύτης, ἐπῆλθον τὰ φαινόμενα τῆς αἱμοσφαιρινουρίας ὀλίγας ἡμέρας ἅμα τῇ μετοικήσει ἐνταῦθα.

Ἐν γένει τὰ διάφορα τῆς νόσου συμπτώματα εἶναι ἀνάλογα τῆς βαρύτητος αὐτῆς, τῆς ἡλικίας καὶ τῆς σωματικῆς καταστάσεως τοῦ πάσχοντος. Καὶ εἰς μὲν τὰς ἐλαφρὰς μορφάς, ὁ πυρετὸς ἐλαττοῦται καὶ μετὰ ἓξ ἢ ἑπτὰ ἡμέρας παύει ἐντελῶς, ἢ καθίσταται διαλείπων μετ' ἐλαφρῶν παροξύνσεων· οἱ χολώδεις ἔμετοι βαθμηδὸν ἐκλείπουσιν· ἡ ζάλη καὶ ἡ κεφαλαλγία ἐπίσης, ὡς καὶ ἡ μεγάλη δίψα. Τὰ οὖρα ἀποβάλλονται ἀφθονώτερα καὶ διαυγέστερα· αἱ δὲ ἀποπατήσεις καθί-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

στανται ρυσικώτεραι· ἐλαττοῦται βαθμηδὸν τὸ κατὰ τὴν στομαχικὴν χώραν βάρος καὶ ἐξαφανίζεται ἡ ἰκτερώδης χροιὰ τοῦ δέρματος καὶ τῶν βλεννογόνων ὑμένων· οἱ δὲ μικροὶ ἄρρωστοι προοδευτικῶς ἀνακτῶσι τὰς δυνάμεις αὐτῶν. Εἰς τὰς βαρείας μορφὰς ὁ πυρετὸς εἶναι συνεχὴς ὑφέσιμος· οἱ δὲ μετὰ τὰς ὑφέσεις παροξυσμοὶ κατ' ἀρχὰς ἐπανέρχονται μετὰ ρίγους, τρόμων τῶν ἄκρων, γογγυσμάτων, ὅτε καὶ ἡ μελανουρία αὐξάνει κατὰ τὴν ἔντασιν τῶν παροξύνσεων· πολλάκις ἐπέρχονται ἐπιστάξεις ρινικαὶ καὶ κενώσεις διαρροϊκαί. Οἱ ἔμετοι ἐξακολουθοῦσιν ἀκράτητοι, αἱ δὲ ἐμούμεναι ὕλαι εἰσὶ χολωδέστεραι, βαθυπράσινοι καὶ βάφουσι τὰς σινδόνας ἀφίνουσαι κηλίδας πρασίνας ὁμοιαζούσας πρὸς ὕλην ἐκ τεθλασμένων φύλλων σπανακίου. Τὰ οὖρα ἐλαττοῦνται ἐπαισθητῶς, καθίστανται βαθυέρυθρα καὶ ἐσθ' ὅτε ἐντελῶς ἐπίσχονται. Ἡ ζάλη καὶ αἱ σκοτοδινιάσεις αὐξάνουσιν, ἐπέρχονται λειποθυμίαι, στενοχωρία μεγίστη, λύγξ, κατάπτωσις τῶν δυνάμεων, σφυγμοὶ μικροὶ καὶ ἀδύνατοι, ταχεῖς καὶ διαλείποντες, ψῦξις τῶν ἄκρων, ἱδρὼς ψυχρός, ἀναπνοὴ στεναγμώδης, καὶ ἐπὶ τέλους ὁ θάνατος, διατηρουμένης τῆς διανοίας μέχρι τῶν τελευταίων στιγμῶν. Ἄλλοτε δὲ τὸ τέλος τῆς νόσου καὶ ἰδίως ἐπὶ ἐντελοῦς ἀνουρίας, λαμβάνει τυφώδη μορφήν, ἡ γλῶσσα γίνεται ξηρά, λιγνυώδης, τὰ χείλη ἐπίσης, ἐπέρχεται παραλήρημα, καρφολογία, ὁ σφυγμὸς γίνεται ἄτακτος, ἐνίοτε σπασμωδικὰ φαινόμενα καὶ ὁ θάνατος ἐν τῷ μέσῳ κωματικῆς καταστάσεως.

Διάγνωσις. Πρόγνωσις. — Ὁ ἑλώδης αἱμοσφαιρινουρικὸς πυρετὸς εὐκόλως ἀναγνωρίζεται ἐκ τῶν χολωδῶν ἀκρατήτων ἐμέτων, τῆς ἰκτερώδους τοῦ δέρματος καὶ τῶν βλεννογόνων χροιᾶς καὶ πρὸ πάντων τῆς μελανουρίας (αἱμοσφαιρινουρίας, αἱματουρίας)· διακρίνεται δὲ τῆς ὀξείας ἡπατίτιδος καὶ τοῦ ἰκτέρου· διότι εἰς τὰς δύο τελευταίας ταύτας νόσους, οἱ ἔμετοι δὲν εἶναι ἐπίμονοι καὶ διαρκεῖς, ἐμφανίζονται μόνον κατὰ τὴν εἰσβολήν, δὲν ὑπάρχει ἐξόγκωσις τοῦ σπληνός, καὶ τὸ χαρακτηριστικώτερον πάντων ἡ ἔλλειψις τῆς μελανουρίας.

Ἡ πρόγνωσις ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐντάσεως τῶν φαινομένων καὶ τῆς ἐγκαίρου ἢ μὴ βοηθείας τῆς θεραπευτικῆς. Εἶναι αὕτη μᾶλλον δυσάρεστος, ὅταν οἱ ἔμετοι ἐπιμένωσι καὶ ἐμποδίζωσι τὴν χρῆσιν τῶν φαρμάκων καὶ ζωμῶν, ὅταν ὁ πυρετὸς ἦναι μᾶλλον ἔντονος, τὰ οὖρα ὀλίγα ἢ ἐπίσχωνται ἐντελῶς (ἀνουρία), καταπίπτωσι δὲ αἱ δυνάμεις τοῦ κάμνοντος. Ἐκ τῶν τῆς ἰδίας μου πελατείας ἐννέα πα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

θόντων, ἀπέθανον δύο· ἐκ δὲ τῶν ὑπὸ τοῦ κ. Κορύλλου περιγραφομένων λεπτομερῶς εἴκοσι καὶ ὀκτὼ περιπτώσεων, αἱ ἓξ ἀπέληξαν εἰς θάνατον· ἤτοι ἡ θνησιμότης ἰσοῦται σχεδὸν πρὸς 22 %. Διαρκεῖ δὲ συνήθως ἡ νόσος 6—15 ἡμέρας.

Αἰτιολογία. — Ἐπειδὴ ὁ αἱμοσφαιρινουρικὸς πυρετὸς ἀναπτύσσεται σχεδὸν πάντοτε εἰς κατοικοῦντας ἐν ἑλώδεσι χώραις ἢ καὶ προσωρινῶς διαμείναντας ἐξ ἄλλων ὑγιεινῶν μερῶν ἐλθόντας, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι τὸ νοσογόνον αἴτιον εἰσερχόμενον ἐν τῷ ὀργανισμῷ ἐπιδρᾷ δηλητηριωδῶς ἐπὶ τοῦ αἵματος ἐπιφέρον μεγάλην φθορὰν τῶν αἱμοσφαιρίων καὶ ἀποχωρισμὸν αἱμοσφαιρίνης, ἐξ ἧς παράγεται ἡ αἱμοσφαιρινουρία καὶ ὁ αἱματογενὴς ἴκτερος (Καραμήτσας). Σὺν τῇ μιάνσει ὅμως ταύτῃ τοῦ αἵματος ὡρονοῦμεν ὅτι ὑπάρχει καὶ ἐπιδεκτικότης τις ἰδιάζουσα τοῦ ὀργανισμοῦ ἣν δύσκολον νὰ ἐξηγήσῃ τις· πρὸς δὲ συντελοῦσιν ἡ ψῦξις καὶ ἡ ὑγρασία. Ἡ μᾶλλον τῶν ἄλλων περιόδων τὴν ζωὴν προσβαλλομένη φαίνεται ἡ νεαρὰ ἀπὸ τοῦ 8ου ἔτους μέχρι τοῦ 16ου καὶ μέχρι τοῦ 30ου, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοῦ 4ου ἔτους ἐγένοντο προσβολαὶ καὶ ἀπὸ τῆς γεροντικῆς ἡλικίας· ἐξ ἴσου δὲ σχεδὸν ἀμφότερα τὰ γένη, κατὰ τὴν ἰδίαν μου στατιστικήν, προσβάλλονται ὑπὸ τῆς νόσου.

Παθολογικὴ ἀνατομία. — Ἐπειδὴ εἰς τοὺς δύο ἀποθανόντας τῆς ἰδιαιτέρας μου πελατείας δὲν ἠδυνάμην βεβαίως νὰ ἐνεργήσω νεκροψίαν καὶ νὰ περιγράψω τὰς ἀλλοιώσεις, δανείζομαι ταύτας ἐκ τῶν νεκροψιῶν τῆς κλινικῆς τοῦ ἀειμνήστου διδασκάλου ἡμῶν Πρετεντέρη, τῶν ὁποίων ἤμην αὐτόπτης καὶ τὰς ὁποίας ὁ μὲν κ. Κορύλλος ἐν λεπτομερείᾳ ἀναφέρει, ἐγὼ δὲ ἐν συντομίᾳ τὰς κυριωτέρας. Εὑρίσκονται δὲ αὗται ἐν τοῖς κοιλιακοῖς σπλάγχνοις, δηλαδὴ ἐν τῷ ἥπατι, τῷ σπληνὶ καὶ τοῖς νεφροῖς. Τὸ ἧπαρ εἰς τὸν ἑλώδη αἱμοσφαιρινουρικὸν πυρετὸν ἢ χολώδη αἱματουρικόν, εὑρίσκεται σχεδὸν πάντοτε κατὰ πολὺ μεῖζον τοῦ φυσιολογικοῦ, μαλακὸν καὶ εὐκόλως διὰ τοῦ δακτύλου πιεζόμενον διαρρήγνυται. Ἐν οἱῳδήποτε σταδίῳ ἐπέλθῃ ὁ θάνατος, δηλαδὴ θᾶττον ἢ βράδιον τὸ ἐκ τῶν ἡπατικῶν ἀγγείων ἐκχυνόμενον αἷμα ἐκ τοῦ πεδίου τῆς διατομῆς τοῦ ὀργάνου εἶναι μᾶλλον ἢ ἧττον ἄρθονον, ρευστόν, μέλαν, ἀνάμικτον μετὰ χολῆς καὶ κλίνον πρὸς τὸ ἰῶδες χρῶμα. Ἡ χοληδόχος κύστις εὑρίσκεται ἐν φυσιολογικῇ καταστάσει ἀλλὰ πλήρης χολῆς πυκνῆς, μελανοραίου, οὐχὶ ἐκ κωλύματος περὶ τὴν ἐλευθέραν αὐτῆς κένωσιν, ἀλλ' ἕνεκα τῆς ἐν τῷ ἥπατι ὑπερεκκρίσεως αὐ-

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῆς. Ἐν δυσὶ περιπτώσεσιν ἡ διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἐξέτασις, ἀπέδειξε λιπώδη ἐκφύλισιν τῶν ἡπατικῶν κυττάρων, ἐν δὲ τῇ χολῇ κοκκία αἱμοχρωστικῆς ὕλης. Ὁ σπλὴν ἀνευρέθη πάντοτε διπλάσιος καὶ τριπλάσιος τοῦ φυσιολογικοῦ· ἀλλ' ἡ σύστασις αὐτοῦ οὐδέποτε φθάνει εἰς τοσοῦτον βαθμὸν μαλακύνσεως, ὡς εἰς τὸν τυφοειδῆ πυρετόν. Διὰ τῆς μικροσκοπικῆς ἐξετάσεως, γενομένης παρὰ τοῦ καθηγητοῦ κ. Δηλιγιάννη παρετηρήθη ἔλλειψις ἐρυθρῶν αἱμοσφαιριδίων· ὑπῆρχον δὲ λευκὰ αἱματοσφαίρια, κοκκώδη, ἀνώμαλα, πρὸς δὲ καὶ ὑπερπλαστία τῶν δοκίδων τοῦ σπληνός. Οἱ νεφροὶ ἐπίσης εὑρέθησαν ὁτὲ μὲν ὀγκωδέστεροι καὶ συμπεφορημένοι, ὁτὲ δὲ σχεδὸν φέροντες τὸν φυσικὸν ὄγκον. Ἡ ἰνώδης αὐτῶν θήκη δὲν φέρει οὐδεμίαν ἀλλοίωσιν, ἀλλὰ τὸ παρέγχυμα αὐτῶν φαίνεται ὑπεραιμικόν· εἰς δὲ τὴν φλοιώδη πρὸ πάντων οὐσίαν τοῦ ὀργάνου εὑρίσκονται πάντοτε κηλίδες ἐκχυμωτικαὶ ποικίλαι τὸ μέγεθος ἀπὸ φακῆς μέχρις ἐκτάσεως κατεχούσης τὰ $^4/_5$ τοῦ ὀργάνου. Τὰ δὲ ἄλλα μέρη τοῦ νεφροῦ ἐκτὸς ὑπεραιμίας τινὸς οὐδὲν ἄξιον λόγου παρουσιάζουσιν. Ἡ οὐροδόχος οὐδὲν ἀπολύτως παρουσιάζει, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εὑρίσκεται κενὴ ἢ περιέχει μικρὰν ποσότητα οὔρου, ὅπερ εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μέλαν θολόν, λευκωματοῦχον. Διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἀνευρίσκεται ἡ αἱμοσφαιρίνη, αἱματοσφαίρια καὶ σπάνια ἐπιθηλιακὰ κύτταρα.

Θεραπεία. — Ὁ ἰατρὸς ὀφείλει νὰ ἀντιταχθῇ πάτῃ δυνάμει καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν βαρεῖαν μορφὴν τῆς νόσου κατὰ τῆς δηλητηριάσεως τοῦ αἵματος, χορηγῶν ἀναλόγως τῆς ἡλικίας τοῦ πάσχοντος μεγάλην ποσότητα θειικῆς κινίνης, ἧς ἡ ὠφέλεια εἶναι ἀναντίρρητος, ἀδιορρῶν ὅλως διὰ τὴν κατάστασιν τῶν οὔρων. Ἐπειδὴ δὲ πολλάκις ἡ εἰσαγωγὴ αὐτῆς εἰς τὸν ὀργανισμὸν διὰ τοῦ στόματος εἶναι ἀκατόρθωτος, ἕνεκα τῶν διηνεκῶν ἐμέτων, παραγγέλλει αὐτὴν διὰ κλυσμάτων, ἀφ' οὗ προηγουμένως καθάρῃ τὸ ἔντερον διὰ λαπακτικοῦ κλύσματος· ἀλλὰ ταχυτέρα καὶ ἀσφαλεστέρα ἐπιτυγχάνεται ἡ ἐνέργεια τοῦ φαρμάκου δι' ὑποδερμικῶν ἐνέσεων, καὶ ταύτας ἡμεῖς πάντοτε προτιμῶμεν. Τὸ ποσὸν τῆς δι' ἐνέσεων εἰσαγομένης κινίνης ρυθμίζει κατὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ πάσχοντος καὶ τὴν βαρύτητα τοῦ πυρετοῦ, πάντοτε ὅμως ἡ δόσις δέον νὰ ἦναι μείζων τῆς συνήθως χορηγουμένης εἰς τὴν θεραπείαν τοῦ ἁπλοῦ διαλείποντος πυρετοῦ· ἤτοι εἰς τὰ παιδία ἀπὸ 4—10 ἐτῶν, 10—15 κόκκων εἰς δύο ἢ τρεῖς ἐνέσεις καθ' ὡριαῖα διαλείμματα, ἐπαναλαμβάνων καθ' ἑκάστην τὸ ποσὸν τοῦτο ἐπὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τρεῖς ἕως τέσσαρας ἡμέρας καὶ μετὰ δύο ἡμέρας ἐπανέρχεται αὖθις, ἐὰν κρίνῃ τοῦτο ἀναγκαῖον ἐκ τῆς πορείας τῆς νόσου, ἀντικαθιστᾷ δὲ τὰς ἐνέσεις διὰ τῆς ἐσωτερικῆς λήψεως αὐτοῦ ἐὰν παύσωσιν οἱ ἔμετοι καὶ ὁ στόμαχος ἀνέχηται τὸ φάρμακον. Διὰ δὲ τοὺς ροβουμένους τὴν κινίνην ὡς προκαλοῦσαν τὴν αἱματουρίαν συμβουλεύομεν τὸν συνδυασμὸν αὐτῆς μετὰ τῆς ἐργοτίνης, εἴτε ἐσωτερικῶς, εἴτε καὶ ὑποδερμικῶς δι' ἐνέσεων. Συμπτωματικῶς δὲ ὁ ἰατρὸς καταπολεμεῖ πᾶν βαρύτερον φαινόμενον. Κατὰ τῶν δυνεκῶν χολωδῶν ἐμέτων παραγγέλλει τὰ μετὰ παγωμένου ὕδατος ὀξυανθρακοῦχα ποτά, οἷα τὸ ποτὸν τοῦ Ρεβιέρου, τὸ ὕδωρ τοῦ Βισύ, τοῦ Βὰλς, ἔστιν ὅτε τὰ ναρκωτικά, οἷον τὸ ὕδωρ τῆς δαρνοκεράσσου, τὴν μορφίνην. Ἐὰν ἐπικρατῇ δυσκοιλιότης χορηγεῖ τὴν κιτρικὴν μαγνησίαν, τοὺς ὀξυφοίνικας, ἢ ἐνεργεῖ διὰ κλυσμάτων, ἐὰν οἱ ἔμετοι καθιστῶσιν ἀδύνατον τὴν λῆψιν καθαρσίου. Κατὰ τῆς ἐξαντλήσεως τῶν δυνάμεων ἀντιτάσσει τὸν ζωμόν, τὸ γάλα, τὸν οἶνον, τὸ κονιὰκ καὶ τὸ ἐκχύλισμα τῆς κίνας. Τὸν μόσχον, τὴν καμφοράν, τὴν νάρδον κατὰ τῶν νευρικῶν φαινομένων καὶ τῆς καταπτώσεως τῶν δυνάμεων, ἰδίως μάλιστα ὅταν τὸ τελευταῖον τῆς νόσου στάδιον λαμβάνει τυφώδη χαρακτῆρα. Τοπικῶς τινὲς συνιστῶσιν ὁτὲ μὲν τὰς κούρας συκίας, ὁτὲ δὲ μετ' ἀμυχῶν ἐπὶ τῶν ὑποχονδρίων σπλάγχνων· ἕτεροι τὰς ἐντριβὰς τῆς ἀλοιφῆς τοῦ ὑδραργύρου καὶ τὰ καταπλάσματα, ἐπίσης καὶ ἐπὶ τῆς νεφρικῆς χώρας. Κατ' ἐμὲ εἶναι προτιμότερα τὰ διὰ πάγου ψυχρὰ ἐπιθέματα ἐπὶ τῶν ὑποχονδρίων σπλάγχνων· αἱ δὲ κοῦραι σικύαι καὶ ἔστιν ὅτε μετ' ἀμυχῶν ἐπὶ τῆς νεφρικῆς χώρας ἐπὶ ἀνουρίας. Κατὰ τὴν ἀνάρρωσιν ἐκτὸς τῆς καταλλήλου ἀναληπτικῆς τροφῆς παραγγέλλει τὴν κίναν, τὰς σκευασίας τοῦ σιδήρου, καὶ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ κλίματος.

X. — Παρωτίδες (Oreillons).

Περιγραφή. — Καλοῦμεν Παρωτίδας ἕνωσίν τινα συμπτωμάτων, τὰ ὁποῖα κατά τινα γνώμην σχεδὸν παγκοσμίως παραδεδεγμένην σήμερον, ἔχουσι τὴν θέσιν αὐτῶν παρὰ τοῖς ἐξανθηματικοῖς πυρετοῖς. Ἡ παθολογικὴ αὕτη κατάστασις, ἐπιδημικὴ ἢ μεταδοτική, χαρακτηρίζεται συνάμα διὰ φαινομένων τοπικῆς συμφορήσεως καὶ διὰ γενικῶν ἐσθ' ὅτε βαρέων φαινομένων. Ἐν τούτοις εἶναι σχεδὸν ἀδύνατον νὰ διαιρέσωμεν τὴν νόσον εἰς περιόδους προσδιωρισμένας, ὡς πράττο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μεν διὰ τὰς ἐξανθηματικὰς νόσους. Μετὰ ἐπώασιν, τὴν ὁποίαν αἱ ἔρευναι τοῦ Rilliet ἐπιτρέπουσι νὰ ἐξισώσωμεν ὁτὲ μὲν πρὸς δέκα καὶ ὀκτὼ ἢ εἴκοσιν ἡμέρας, ὁτὲ δὲ πρὸς εἴκοσι καὶ δύο, ὁ δὲ Roth ἠδυνήθη νὰ ὁρίσῃ ἀκριβῶς εἰς πολλὰς περιπτώσεις εἰς δεκαοκτὼ καὶ ἥτις ἐνίοτε εἶναι πολὺ βραχυτέρα, ἡ νόσος εἰσβάλλει ἄνευ προδρόμων ἢ κατ' ἀκολουθίαν πολὺ ἐλαφρῶν προδρομικῶν διαταράξεων αἵτινες συνίστανται εἰς κόπωσιν, κακουχίαν, ἐνίοτε εἰς ἐμέτους μετὰ ταραχῆς καὶ πυρετικῆς τινος καταστάσεως. Τὰ τοπικὰ φαινόμενα ἐκδηλοῦνται λοιπὸν ἀμέσως ἢ μετὰ κακουχίαν, ἧς ἡ διάρκεια ποικίλλει ἀπὸ 24—36 ὡρῶν, διὰ πόνου καὶ ἐξογκώσεως. Ὁ πόνος εἶναι ὡρισμένος, μετρίως ἔντονος, ἐπιτείνεται διὰ τῆς ἐξασκουμένης πιέσεως, εἴτε κατὰ τὴν θέσιν τῆς σιαγονοκροταφικῆς ἀρθρώσεως, εἴτε ὑποκάτω τῆς μαστοειδοῦς ἀποφύσεως ἢ ἐπὶ τῶν σημείων τὰ ὁποῖα ἀνταποκρίνονται εἰς τὸν ὑπογνάθιον ἀδένα. Ἡ ὀδύνη αὐξάνει ὅταν τὸ παιδίον ἀνοίγῃ τὸ στόμα ἢ ἀγωνίζηται νὰ καταπίῃ. Ἡ ἐξόγκωσις κατέχει τὴν αὐτὴν χώραν· εἶναι ζυμώδης ἢ ἐλαστικὴ καὶ προχωρεῖ τάχιστα. Πάρωτα σχηματίζει παρώτιον ἐξοχὴν καὶ παρουσιάζεται εἰς τὸ γειτνιάζον τοῦ λοβίου τοῦ ὠτός. Ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ταύτης, ἔστιν ὅτε ὀρυώδους, τὸ δέρμα εἶναι στίλβον καὶ λεῖον. Εἴν τινας περιπτώσεις, ἡ χροιὰ αὐτῆς καθίσταται ἐρυσιπελατώδης, συχνότατα εἶναι ζωηρὰ ροδοειδὴς καὶ ἐξαφνίζεται διὰ τῆς πιέσεως.

Σπανιώτατα ἡ ἐξόγκωσις ὑπάρχει ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν μερῶν εὐθὺς ἀπ' ἀρχῆς· σχεδὸν πάντοτε ἐπὶ τοῦ ἑνὸς πλαγίου πρῶτον, ἔπειτα ἐκτείνεται ἐπὶ τῆς ἀντιθέτου πλευρᾶς εἰς τὸ διάστημα ὡρῶν τινῶν ἢ μιᾶς ἡμέρας. Αἱ ἀναλογίαι αὗται ποικίλλουσιν ἐπαισθητῶς· παρά τισι νεαροῖς πάσχουσιν, αἱ παρωτίδες λαμβάνουσιν ὄγκον σχετικῶς ὑπέρμετρον. Ἡ ἐξόγκωσις περικυκλοῖ τὸ γένειον, περιβάλλει ἅπασαν τὴν κατωτέραν ἐπιφάνειαν, ἐκτείνεται μάλιστα ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ καὶ ἐπὶ τῆς ἀνωτέρας μοίρας τοῦ θώρακος· ὅτε ἡ κεφαλὴ λαμβάνει ὄψιν ἀπιοειδῆ, συχνάκις λίαν ἀλλόκοτον καὶ ἡ ὁποία τροποποιεῖ ἐντελῶς τὴν φυσιογνωμίαν. Εἴς τινας περιπτώσεις καταλαμβάνονται ὁ ἰσθμὸς τοῦ φάρυγγος καὶ αἱ ἀμυγδαλαὶ καὶ δύναται νὰ γεννηθῇ οἴδημα τῆς γλωττίδος. Εἰς ἄλλας τὸ οἴδημα ἐκτείνεται μέχρι τῶν ὤτων καὶ μέχρι τῆς περιφερείας τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ αἱ χῶραι αὗται κατὰ τὴν σειρὰν αὐτῶν καθίστανται ἀλγειναί. Οἱαιδήποτε καὶ ἂν ὦσιν αἱ ἀναλογίαι τὰς ὁποίας ὁ ὄγκος λαμβάνει, ποτὲ δὲν εἶναι σκληρός, οὔτε εὐαίσθητος εἰς τὸν αὐτόν

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

βαθμὸν φλέγμονός τινος. Ἡ ἐξόγκωσις παρουσιάζει τοὺς χαρακτῆρας οἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν οἰδηματώδη διήθησιν καὶ οὐχὶ τοὺς τῆς φλεγμονώδους συμφορήσεως.

Εἰς ἁπάσας σχεδὸν τὰς περιπτώσεις, ὁ ἄρρωστος μετὰ δυσκολίας ἀνοίγει τὸ στόμα καὶ οἱ ἀγῶνες τῆς καταπόσεως εἶναι ἀλγεινότατοι· ὑπάρχει δὲ τότε κώλυμα σημαντικὸν εἰς τὰς κινήσεις τοῦ λαιμοῦ. Παρατηρεῖται ἔστιν ὅτε ἐξασθένησις τῆς ἀκοῆς καὶ σιελόρροια· ἀλλὰ σχεδὸν πάντοτε ἡ ἔκκρισις τοῦ σιέλου ἐλαττοῦται κατὰ τὴν ἀρθονίαν καὶ ἡ μάσησις ἐμποδίζεται ὑπὸ τῆς ξηρότητος τοῦ στόματος. Εἶναι δυσκολώτατον νὰ ἐξετάσωμεν τὸ ὀπίσθιον τοῦ φάρυγγος· ὅταν δὲ ἐπιτυγχάνωμεν νὰ ἀπομακρύνωμεν ἀρκούντως τὰς σιαγόνας, ἵνα ἐξετάσωμεν τὸ βάθος τῆς στοματικῆς κοιλότητος, παρατηροῦμεν ζωηροτάτην ἐρυθρότητα τοῦ φάρυγγος καὶ τῆς ὑπερῴας. Κίνησις πυρετικὴ πολὺ ἀορίστου ἐντάσεως συνοδεύει τὰς τοπικὰς ἐκδηλώσεις τῶν παρωτίδων. Εἰς πολυάριθμα παιδία ἡ θερμοκρασία δὲν ὑψοῦται πλέον τοῦ 39°, ἀλλ' ὅταν ἡ ἐξόγκωσις ἦναι σημαντικωτάτη, ἡ ὑπερθερμία εἶναι πολὺ ἐντονωτέρα καὶ συχνάκις παρατηροῦμεν αὔξησιν τῆς θερμότητος καλῶς ὡρισμένην ἐπὶ τοῦ ὄγκου. Συμπτώματα γαστρικισμοῦ ὑπάρχουσι σχεδὸν πάντοτε, ἐν ὅσῳ ἡ τοπικὴ κατάστασις δὲν παύει. Νευρικοί τινες προσβάλλονται εἴτε ὑπὸ σπασμῶν ἢ παραληρήματος, εἴτε ὑπὸ τυροειδοῦς τινος καταστάσεως.

Δυνάμεθα νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι ἐπὶ δέκα περιπτώσεων παρωτίδων, εἰς τὰς ἐννέα προσβάλλονται ἀμφότεραι. Ἡ νόσος ἄρχεται ἐκ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς, ἀλλ' ὡς προεῖπον, ἡ πρόοδος εἶναι ταχίστη. Ἐν τούτοις εἰς τινας περιστάσεις δὲν γίνεται εἰ μὴ εἰς τὸ διάστημα τριῶν ἢ τεσσάρων ἑβδομάδων. Ὁ ὄγκος γενικῶς αὐξάνει μέχρι τῆς τετάρτης ἢ ἕκτης ἡμέρας. Ἡ ἐλάττωσις εἶναι ταχίστη· εἰς τὰς ἐλαφρὰς περιπτώσεις τὰ πάντα περαιοῦνται τὴν πέμπτην ἡμέραν. Ὁ Rilliet περιέγραψε μάλιστα μορφὴν ἐκτρωματικὴν καθ' ἣν ἡ ἐπάνοδος τῆς ὑγείας εἶναι ἐντελὴς εἰς τὸ διάστημα τεσσάρων ἡμερῶν. Ὅταν τὸ κακὸν ἔχῃ μέσην ἔντασιν ἡ διάρκεια αὐτοῦ εἶναι μιᾶς ἑβδομάδος, εἰς τὰς βαρυτέρας δὲ περιπτώσεις σπανίως ὑπερβαίνει τὴν ἑνδεκάτην ἢ τὴν δωδεκάτην ἡμέραν. Ἐνίοτε ἐξακολουθοῦμεν νὰ παρατηρῶμεν ἐπί τινα χρόνον περιγεγραμμένην τινὰ σκληρίαν ἐπὶ τοῦ ὑπογναθίου ἀδένος. Ἡ διάλυσις εἶναι σχεδὸν ἡ ἀμετάβλητος λῆξις τῶν παρωτίδων. Ἐν τούτοις δύνανται νὰ ἐμπυηθῶσι, καὶ ἐὰν σχηματισθῇ ἀπόστημα, σχάζεται εἴτε

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πρὸς τὰ ἔξω, εἴτε ἐπὶ τῆς στοματικῆς κοιλότητος, εἴτε ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀκουστικοῦ πόρου. Εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἡ ἔκβασις αὕτη εἶναι ἐξαιρετικωτάτη καὶ ποτὲ δὲν παρετήρησαν αὐτὴν οἱ Rilliet καὶ Barthez (1). Ἐν τούτοις ὁ Ferrand ἀπήντησεν αὐτὴν εἴς τι παιδίον τεσσάρων ἐτῶν ὅπερ ἰάθη διὰ χειρουργικῆς ἐπεμβάσεως. Ἡ ἐμπύησις ἥτις ἐγένετο ἀλληλοδιαδόχως ἀμφοτέρων τῶν πλευρῶν, ὑπῆρξεν ἴσως τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μεταφορᾶς εἰς τὴν ἐξοχὴν ἐκτελεσθείσης τάχιστα μετὰ τὴν ἐξάνθησιν ροδάνθης καὶ πρὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ οἰδήματος τῶν παρωτίδων. Παιδία τινὰ μένουσι πολὺ ἀδύνατα καὶ ἀναιμικὰ ἐπὶ πολλὰς ἑβδομάδας. Ἡ ἐξόγκωσις ἥτις περικυκλοῖ τὰς σιαγόνας καθιστῶσιν ἀδύνατον τὴν μάσησιν, καὶ δὲν δυνάμεθα νὰ τρέφωμεν αὐτοὺς εἰ μὴ δι' ὑγρῶν τροφῶν, καὶ οὕτως ἄνευ δυσκολίας ἐξηγεῖται ἡ ἀδυναμία. Βλέπομεν ἔστιν ὅτε νέαν ἐξοίδησιν τοπικὴν ἐμφανιζομένην ἐπὶ τῶν σημείων τῶν κατειλημμένων ἤδη πρωτοπαθῶς καθ' ἣν στιγμὴν ἡ ἀνάρρωσις ἐφαίνετο ὅτι ἤρξατο.

Περιέγραψαν, παρὰ τοῖς ἐνήλιξι, περιπτώσεις τινὰς θανάτου ἐπελθόντος, εἴτε ἕνεκα ἐκλαμπτικῶν συμπτωμάτων, εἴτε κατ' ἀκολουθίαν οἰδήματος τῆς γλωττίδος ἢ τῆς συμπιέσεως τοῦ λάρυγγος καὶ τῆς τραχείας. Παρὰ τοῖς παισὶ λύσις τοιούτου εἴδους εἶναι πολὺ ὀλίγον πιθανή, καὶ ἐξαιρετικώτατα βλέπομεν ἐπερχομένην τὴν λευκωματουρίαν ἥτις συχνότερον ἀπαντᾷ εἰς τοὺς ἐνήλικας· σπανίως δὲ ἐκδηλοῦται ἐπικίνδυνός τις ἐπιπλοκή. Ἐν τούτοις μικροί τινες ἄρρωστοι καταλαμβάνονται ὑπὸ παραληρημάτων καὶ σπασμῶν. Ἀλλὰ τὰ ἀταξικὰ ταῦτα φαινόμενα ὀφείλουσι νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τὴν μεγάλην ἔντασιν τοῦ πυρετοῦ, ἢ εἰς ὑπεραιμίαν ἐγκεφαλικήν ἥτις προέρχεται ἐκ τῆς μηχανικῆς ἐνεργείας τοῦ ὄγκου ἐπὶ τῶν φλεβῶν τοῦ λαιμοῦ. Αἱ ἐξογκώσεις αὗται αἵτινες καταλαμβάνουσι τοὺς ὄρχεις, τοὺς μαστούς, τὰς ὠοθήκας, τὰ μεγάλα χείλη, τὰς ὁποίας ἀπέδιδον ἄλλοτε εἰς μετάστασιν καὶ τὰς ὁποίας ἐξηγοῦμεν μᾶλλον σήμερον διὰ τοῦ μηχανισμοῦ τοῦ ἀντιπερισπασμοῦ εἰσι σπανιώτατοι εἰς τὰ παιδία. Ἀλλ' ἐπειδὴ δυνάμεθα νὰ ἀπαντήσωμεν αὐτὰς ἐπί τινων πασχόντων ἀγόντων δώδεκα μέχρι δεκαπέντε ἐτῶν, εἶναι ἀναγκαῖον νὰ ὑποδείξωμεν ὑπὸ ποίας συνθήκας

(1) Σ. Μ. Εἰς τὰς πρωτοπαθεῖς καὶ ἐπιδημικὰς περιπτώσεις ποτὲ οὔτε ἐγὼ εἶδον αὐτὴν ἐπὶ παίδων νὰ λήξῃ εἰς πύησιν εἰς οὐκ εὐκαταφρόνητον ἀριθμόν, τὰς ὁποίας κατὰ τὸ εἰκοσαετὲς διάστημα τῆς ἰατρικῆς περιόδου παρετήρησα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὰ συμπτώματα ταῦτα γεννῶνται.

Ὅταν πρόκηται περὶ ὀρχίτιδος, ὁ ἄρρωστος αἰσθάνεται βάρος εἰς τὴν ὀσχεακὴν χώραν· ὁ ὄρχις εἶναι οἰδαλέος καὶ ὁ ὄγκος αὐτοῦ καθίσταται διπλάσιος ἢ τριπλάσιος τῆς φυσικῆς καταστάσεως. Εἶναι βαρὺς καὶ ἀνθιστάμενος, ἀλλὰ δὲν παρουσιάζει οὔτε ὑδώματα, οὔτε σκληρίαν, οὔτε ἔντονον εὐαισθησίαν διὰ τῆς πιέσεως. Ἡ ἐξόγκωσις μένει περιωρισμένη εἰς τὸν ὄρχιν, ἡ ἐπιδιδυμὶς εἶναι ὑγιὴς καὶ δὲν ὑπάρχει ἐξίδρωμα ἐπὶ τοῦ χιτῶνος τοῦ κολεοῦ. Τὸ δέρμα τοῦ ὀσχέου εἶναι ἐρυθρὸν καὶ ἰοειδές, ἀλλὰ μένει εὐπίεστον, ἐν ᾧ ὑπάρχει διάθησις τῶν ὑποκειμένων ἱστῶν. Ἡ ἐξόγκωσις ἥτις δύναται νὰ ἦναι ἁπλῆ ἢ διπλῆ καὶ συνοδεύεται ἔστιν ὅτε ὑπὸ ἐλαφρᾶς οὐρηθρικῆς διιδρώσεως, ἢ αἰσθήματος καύσεως κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς οὐρήσεως, ἄρχεται ἐλαττουμένη εἰς τὸ διάστημα πέντε ἢ ἓξ ἡμερῶν καὶ ἐξαφανίζεται ἐντελῶς κατὰ τὴν ἐννάτην ἢ δεκάτην ἡμέραν. Παρὰ ταῖς πασχούσαις τοῦ γυναικείου φύλου, σπανιώτατα λαμβάνομεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ παρατηρήσωμεν τὴν ὠοθηκίτιδα, καὶ ἡ νόσος προχωρεῖ συχνότερον ἐπὶ τοῦ μαστοῦ, ὅστις σκληρύνεται, αὐξάνει τὸν ὄγκον, καθίσταται θερμὸς καὶ ἀλγεινός, ἢ ἐπὶ τῶν μεγάλων χειλέων τοῦ αἰδοίου καὶ ἰδιαζόντως ἐπὶ τῶν Βαρθολινείων ἀδένων (glandes de Bartholin). Ἡ φλόγωσις τότε χαρακτηρίζεται διὰ πόνου καὶ βάρους ἐπὶ τῶν βουβωνικῶν καὶ ὀσφυακῶν χωρῶν, κνησμονῆς τοῦ αἰδοίου καὶ λευκορροικῆς ἐκκρίσεως. Αἱ τοπικαὶ αὗται ἐκδηλώσεις δὲν εἶναι αἱ μόναι τὰς ὁποίας βλέπομεν γεννωμένας κατὰ τὴν πορείαν τῆς νόσου. Ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς αὐτῆς αἰτίας, ἐνίοτε σημειοῦσι τὴν ἐξόγκωσιν τοῦ θυρεοειδοῦς σώματος, τοῦ προστάτου καὶ τῆς περιεπιγονατίου θήκης, τὴν φλεγμονὴν τοῦ δακρυδόχου ἀδένος, τὴν ἐπιπερυκίτιδα. Οἱ Lannois καὶ Lemoine εἶδον ἀναλόγους ἐκδηλώσεις πρὸς τὰς τοῦ ρευματισμοῦ αἵτινες ἀνεπτύχθησαν καὶ ἐξεδηλώθησαν κατὰ προτίμησιν ἐπὶ τῶν μεγάλων ἀρθρώσεων εἰς πολλὰς περιπτώσεις τῆς παθήσεως τῶν παρωτίδων, ὁτὲ μὲν κατὰ τὴν περίοδον τῆς ἀκμῆς, ὁτὲ δὲ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς παρακμῆς. Τὸ γενικευμένον οἴδημα μετὰ ἢ ἄνευ λευκωματουρίας, πολλάκις παρετηρήθη εἰς τὰ νεαρὰ παιδία ὑπὸ τῶν Henoch, Corner, Behr καὶ Johann. Ἕτεροι παθολόγοι μνημονεύουσι παραδείγματα πνευμονίας καὶ ἐνδοκαρδίτιδος παρωτιδικῆς. Ὁ Rondot ἀπήντησεν τὸ ὀζῶδες ἐρύθημα· οἱ Baas, Fournier καὶ Dreyfus-Brisac περιέγραψαν ὀπτικὰς καὶ ἀκουστικὰς διαταράξεις. Ὁ Joffroy ἐδημοσίευσε παρατήρησιν παραλύσεως

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τῶν τεσσάρων ἄκρων. Τέλος ὁ Michelaky καὶ ὁ Astley Cooper εἶδον ἀμφότεροι παιδίον τι νὰ ἀποθάνῃ ἕνεκα ἐγκεφαλικῶν συμπτωμάτων δι' ὀξείας πορείας, ἐπελθόντων ἀμέσως μετὰ τὴν ἐξαφάνισιν τῆς ἐξογκώσεως τῆς παρωτιδείου χώρας.

Διάγνωσις. Πρόγνωσις. — Δυνατὸν νὰ πιστεύσῃ τις ὅτι πρόκειται περὶ εἰσβολῆς ἐξανθηματικοῦ τινος πυρετοῦ, ὅταν τῶν παρωτίδων προηγηθῇ περίοδός τις προδρομική· ἀλλ' οἱ δισταγμοὶ παύουσιν ὅταν βλέπωμεν ὅτι ἐμφανίζεται τὸ τοπικὸν οἴδημα, οὗτινος εὐκόλως ἐκτιμῶμεν τὴν σημασίαν, ἐὰν ἡ ἐξόγκωσις ἦναι διπλῆ, διότι αἱ ἀδενίτιδες τῶν παρωτιδίων χωρῶν, αἱ ὀλογώσεις τῶν ὀδόντων, αἱ περιοστίτιδες τῶν γνάθων εἰσὶ μονομερεῖς καὶ συνοδεύονται ὑπὸ ἐξογκώσεως, ἀντιστάσεως καὶ ὀλεγμονώδους ἐρυθρότητος. Εἰς τὸ ἐρυσίπελας, τὸ δέρμα εἶναι ἐρυθρόν, στίλβον καὶ τεταμένον, ἀλλ' ὑποκάτω αὐτοῦ δὲν αἰσθανόμεθα τὸ ζυμῶδες καὶ δὲν εἶναι πολὺ δύσκολον ἐν γένει νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ πάθησις εἶναι ἐπιπολαία. Εἰς τὴν παρωτίδα, τὰ συνήθη φαινόμενα εἶναι τὰ τοῦ ὀλέγμονος, ὁ ὄγκος καθίσταται κλυδάζων, λήγει δι' ἐμπυήσεως ἢ διὰ γαγγραίνης· μένει δὲ περιωρισμένη ἐπὶ τοῦ ἑνὸς μόνον μέρους τοῦ προσώπου. Διακρίνομεν ἄνευ δυσκολίας ἐξ ὀξείας βροχοκήλης τὴν ἐξοίδησιν τοῦ προσθίου μέρους τοῦ λαιμοῦ, ἥτις προέρχεται ἐξ ἐκτάσεως τῆς ὀλεγμονώδους ἐπινεμήσεως τῆς ἀνηκούσης εἰς τὰς παρωτίδας, διότι εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν, τὰ συμπτώματά εἰσι περιωρισμένα εἰς χώραν τινὰ λίαν συνεσταλμένην, ἐν ᾧ εἰσι διάχυτα εἰς τὴν δευτέραν. Ἡ ὕπαρξις τῆς ἐξογκώσεως τῶν ὄρχεων, τῶν μαστῶν ἢ τῶν αἰδοιακῶν χειλέων εἶναι εὔκολον νὰ προσδιορισθῇ· ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχωμεν κατὰ νοῦν τὴν πιθανότητα τῶν ἐπιπλοκῶν τούτων, καίτοι σπανιωτάτων παρὰ τοῖς παισί. Ἡ ἐπιμονή, ἢ ἡ ἐπάνοδος τοῦ πυρετοῦ ἡμέρας τινὰς μετὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἐξοιδήσεως σημειωθεῖσα εἰς τὰς παρωτιδείους χώρας, ἡ ἐμφάνισις τῶν γενικῶν διαταράξεων, αἵτινες δὲν εἶναι εἰς ἁρμονίαν μετὰ τῆς τοπικῆς καταστάσεως, ὀφείλουσι νὰ ἐμπνεύσωσι τὴν πεποίθησιν τῆς πιθανῆς ἐπιπλοκῆς, καὶ καθιστῶσιν ἀναγκαίαν τὴν ἐξέτασιν τῶν διαφόρων ὀργάνων τὰ ὁποῖα δύνανται νὰ ὦσιν ἡ ἕδρα.

Αἱ παρωτίδες ὀφείλουσι νὰ θεωρηθῶσι σχετικῶς πρὸς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν, ὡς πάθησις πάντοτε ἠπία. Ἐν τούτοις πρέπει νὰ λάβωμεν ἐπιφυλάξεις τινὰς ὅσῳ ἀφορᾷ τὴν πρόγνωσιν, καὶ νὰ ὑπολογίσωμεν τὰ ἐπίφοβα συμπτώματα τὰ ὁποῖα ἐνίοτε γεννῶνται. Ὅταν ἡ πάθη-

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σις ἄρχηται, οὐδὲν δύναται νὰ πείσῃ ἡμᾶς νὰ προϊδωμεν ἐὰν ἡ νόσος θὰ μείνῃ περιωρισμένη, ἢ ἐὰν θὰ ἐπεκταθῇ ἐπὶ τῶν ὀργάνων τῶν ἀπομεμακρυσμένων τοῦ σημείου τῆς ἀρετηρίας.

Αἰτιολογία. Παθολογικὴ ἀνατομία. — Σπάνιαι εἰς τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ζωῆς αἱ παρωτίδες, παρουσιάζονται κυρίως μεταξὺ τοῦ πέμπτου καὶ τοῦ δεκάτου πέμπτου ἔτους καὶ προσβάλλουσι συχνότερον τὰ ἄρρενα ἢ τὰ θήλεα. Τὸ ψῦχος, ἡ ὑγρασία, αἱ βροχεραὶ ἐποχαὶ μετὰ εὐμεταβλήτου θερμοκρασίας, τὸ πλησίον τοῦ Ὠκεανοῦ εὐνοοῦσι τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν. Σπανίως ἡ νόσος ὑπάρχει σποραδική, καὶ οὐδεὶς θὰ ἀμφισβητήσῃ τὴν τάσιν αὐτῆς εἰς τὸ νὰ ἐκδηλωθῇ σχεδὸν σταθερῶς ἐν ἐπιδημικῇ καταστάσει. Ἡ μεταδοτικότης διὰ τῆς ἐπαρῆς σημειωθεῖσα ἀρχαίως ὑπὸ τοῦ Gullen καὶ τοῦ Wichman, παραδεχθεῖσα ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας παρὰ τῶν Trousseau, Bergeron, Peter, Heilly, Cadet de Gassicourt δὲν ἀφίνει ἀμφιβολίαν εἰ μὴ εἰς μικρὸν ἀριθμὸν παρατηρητῶν. Ἀλλ' ὅμως ἡ κολλητικότης δὲν δύναται νὰ ἀποδειχθῇ εἰς ὅλας τὰς περιπτώσεις, καὶ ὁ τρόπος τῆς μεταδόσεως δὲν εἶναι ἐπίσης ἀναντιρρήτως ἀποδεδειγμένος διὰ τὰς παρωτίδας ὅσον διὰ τοὺς ἐξανθηματικοὺς πυρετούς, τὴν διφθερίτιδα καὶ τὸν κοκκύτην. Ἀπέδωκαν τὴν περιγναθικὴν φλόγωσιν εἰς τὴν ὀδοντορυΐαν· ἀλλ' ἡ ἐξήγησις αὕτη εἶναι μᾶλλον ἀποδεκτὴ διὰ τοὺς ἐρήθους, σχετικῶς πρὸς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ὀδόντος τῆς φρονήσεως, ἢ διὰ τὰ παιδία. Σπανιώτατα γεννᾶται ἡ πάθησις δευτέραν φοράν, κατά τινας παθολόγους δὲν ὑπάρχουσι πραγματικαὶ ὑποτροπαί, ἀλλὰ πολλὰ περιστατικὰ τῆς ἀναφανίσεως τὰ ὁποῖα ἀνέφερον ἀποδεικνύουσιν ὅτι πρέπει νὰ πιστεύωμεν τοὐλάχιστον εἰς τὴν πραγματικότητα ὑποτροπῶν τινων.

Ἡ τοπικὴ ἐξόγκωσις ἥτις συνδέεται μετὰ τῆς γνωστῆς νόσου ὑπὸ τὸ ὄνομα παρωτῖτις συνίσταται εἰς φλεγμονώδη ἢ ὑπεραιμικήν τινα κατάστασιν τοῦ σιελοποιοῦ ἀδένος καὶ τοῦ διὰ μέσου κυψελώδους αὐτοῦ ἱστοῦ. Τὸ ἐξίδρωμα δι' οὗ ἐμποτίζεται ὁ ἱστὸς τῶν ἀδένων τούτων εἶναι κατὰ τὸν Bamberger πλούσιος ἰνωδῶν στοιχείων. Ἡ ἀνατομικὴ αὕτη κατάστασις ἀνήκει εἰς τὴν ὑπεραιμίαν μᾶλλον ἢ εἰς τὴν φλεγμασίαν. Κατὰ τὸ ἔτος 1881 ὁ Capitan καὶ ὁ Charrin ἀπεδείκνυον εἰς τὸ αἷμα καὶ εἰς τὸν σίελον τῶν προσβεβλημένων ὑπὸ παρωτίδων, μικροοργανισμοὺς μικροκόκκων καὶ βακτηριδίων 2—3 χιλιοστῶν τοῦ χιλιοστομέτρου μήκους, πάντοτε εἰδικοὺς καθ' αὐτούς, χωρὶς νὰ δυνηθῶσι νὰ ἀνακαλύψωσιν αὐτοὺς εἰς τὸ οὖρον. Κατὰ τὸ 1883,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὁ Karth ἀνεύρισκε τὰ αὐτὰ στοιχεῖα εἰς τὸν σίελον καὶ εἰς τὸ οὖρον, εἰς ἄτομόν τι βαρέως προσβεβλημένον ὑπὸ παρωτίδος, ἀλλὰ ματαίως ἀνεζήτει αὐτοὺς εἰς τὸ αἷμα. Δύο ἔτη βραδύτερον ὁ Ollivier ἀπήντα τοὺς μικροκόκκους καὶ τὰ βακτηρίδια ὁμοίους τοῖς τῶν Charrin καὶ Capitan τοὺς ὁποίους περιέγραφον εἰς τὸ οὖρον, ὡς καὶ εἰς τὸ αἷμα ἢ τὸν σίελον πολλῶν παίδων προσβεβλημένων ὑπὸ παρωτίδων. Ποτὲ ἡ νόσος δὲν ἀναπαρήχθη μέχρι τοῦδε διὰ τοῦ ἐνορθαλμισμοῦ τῶν καλλιεργηθέντων τούτων μικροβίων, ἀλλ' ὅμως αἱ ἀνακαλύψεις αὗται ἐπιβεβαιοῦσι τὴν ὑποστηριχθεῖσαν ὁμοίωσιν πρὸ μακροῦ χρόνου μεταξὺ τῆς νόσου ταύτης καὶ ἄλλων γενικῶν παθήσεων, οἷον οἱ ἐξανθηματικοὶ πυρετοί. Δύναταί τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἡ ἄμεσος αἰτία τῆς περιγναθικῆς ἐξοιδήσεως εἶναι στοιχεῖόν τι μιασματικόν, παρασιτικόν, ὅπερ γεννᾷ τὴν παθολογικὴν κατάστασιν δι' ἁπλῆς ἐπαφῆς ἢ διὰ τῆς διαμονῆς ἐν μεμιασμένῳ χώρῳ. Αἱ ἀλληλοδιάδοχοι φλογώσεις, τὰς ὁποίας παρατηροῦμεν εἴς τινας περιπτώσεις εἰσὶ πολυπληθεῖς ἐκδηλώσεις ἐπερχόμεναι ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ στοιχείου τούτου. Αἱ ἐπιδημίαι τῶν παρωτίδων συναπαντῶσι συχνάκις μετὰ τῶν ἐπιδημιῶν τῶν ἐξανθηματικῶν πυρετῶν, ἀλλὰ δὲν γνωρίζομεν χωρὶς νὰ βιάσωμεν τὰς ἀναλογίας, νὰ ὑποστηρίξωμεν τὴν εἰδικότητα μεταξὺ τῶν πρώτων καὶ τῶν δευτέρων. Ἡ θεωρία ἥτις προσεγγίζει τὰς παρωτίδας πρὸς τὸν τυφοειδῆ πυρετὸν δὲν εἶναι ἐπαρκής. Κατὰ τὸν Bergeron, ἡ φύσις αὐτῶν δὲν διαφέρει τῆς τοῦ ρευματισμοῦ· ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη, στηριζομένη ἐπὶ ὁμοιοτήτων τινῶν δὲν εἶναι περισσότερον δεκτὴ τῆς προηγουμένης. Εἰς τὴν παθολογικὴν ταύτην κατάστασιν μοὶ φαίνεται λογικὸν ὅτι βλέπομεν ἁπλῶς γενικὴν εἰδικήν τινα πάθησιν, ὀξείας πορείας, παρουσιάζουσαν πολυάριθμα σημεῖα ὁμοιότητος μετὰ τῶν ἐξανθηματικῶν πυρεξιῶν καὶ δίδουσαν χώραν εἰς φλεγμονώδη τινὰ κίνησιν, περιγεγραμμένην ἢ μᾶλλον ἢ ἧττον διάχυτον, μονομερῆ ἢ πολυπληθῆ, ἥτις προσβάλλει πρωτίστως τοὺς σιελογόνους ἀδένας, πιθανῶς ἕνεκα τῆς μεγάλης αὐτῶν ἐνεργητικότητος.

Θεραπεία. — Ἡ παρωτὶς δὲν ἀπαιτεῖ πολὺ ἐνεργητικὴν θεραπευτικήν. Εἰς τὰς ἐλαφρὰς περιπτώσεις, ἡ διαμονὴ ἐν τῇ κλίνῃ, ἡ ἐπίθεσις βάμβακος ἢ ἐπιχρίσματος λαυδανούχου, καμφουρούχου ἢ χλωροφορμιούχου ἐπὶ τῶν ἐξωγκωμένων μερῶν, καταπλάσματα εἴς τινας περιστάσεις, συγχρόνως δὲ ἥπια καθαρτικά, τὸ γάλα καὶ ὁ ζωμὸς ὡς τροφαὶ ἀποτελοῦσι τὴν μόνην θεραπευτικὴν εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι φρό-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νιμον νὰ καταφεύγωμεν εἰς τὰς περιπτώσεις μικρᾶς ἐντάσεως. Ποιοῦμεν χρῆσιν τοῦ αἰθέρος, τῆς θειικῆς κινίνης, τῶν σιναπισμῶν, τῶν ἀντιπερισπαστικῶν, τῶν ἀφαιμάξεων, ὅταν πρόκηται νὰ καταπολεμήσωμεν φλογιστικῆς ἢ ἀταξικῆς ῥύσεως συμπτώματα. Ὀφείλομεν νὰ ἀναγράφωμεν κατὰ τὴν ἀνάρρωσιν τὸν οἶνον τῆς κίνας, τὸ ἔλαιον τοῦ ἥπατος τοῦ ὀνίσκου, τὰς σιδηρούχους σκευασίας, διότι τὰ παιδία εἰσὶν ἅπαντα σχεδὸν ἀναιμικά. Εἶναι ἀνάγκη νὰ φυλάττωμεν αὐτὰ ἐπὶ πολλὰς ἑβδομάδας ἀπὸ τὸ ψύχος καὶ νὰ ἀπομονῶμεν αὐτὰ ἕνεκα τοῦ κολλητικοῦ χαρακτῆρος τῆς νόσου. Ἡ ἀπομόνωσις ὀφείλει νὰ παραγγέλληται ὄχι μόνον ὅταν ἡ ἐξόγκωσις ἐκδηλωθῇ, ἀλλ' ἀκόμη καὶ ὅταν δὲν ὑπάρχῃ πλέον, διότι οἱ μικροοργανισμοί, παρατηρηθέντες εἰς τοὺς προσβεβλημένους ὑπὸ παρωτίδων, ἀνευρίσκονται ἀκόμη ἐπί τινα χρόνον μετὰ τὴν ἐξαφάνισιν τῶν τοπικῶν συμπτωμάτων. Κλινικοί τινες συμβουλεύουσι νὰ ἀπαιτῶμεν ἵνα τὰ προφυλακτικὰ μέτρα τηρῶνται ἐπὶ πέντε ἢ ἓξ ἑβδομάδας· ἴσως εἰσὶ πολὺ αὐστηροί, ἀλλ' ἐν παρομοίᾳ περιπτώσει, ἡ ὑπερβολὴ τῶν προνοιῶν εἶναι καλλητέρα τοῦ ἀντιθέτου συστήματος. Θεραπεύομεν τὰς φλεγμονὰς τῶν ὄρχεων διὰ τῶν αὐτῶν μέσων δι' ὧν καὶ τὰς τῶν παρωτιδείων χωρῶν.

XI. Μηνιγγῖτις ἐγκεφαλονωτιαία ἐπιδημική

Περιγραφή. — Ἡ φλογιστικὴ ἐπέκτασις ἡ σημαινομένη ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο, καὶ ἡ ὁποία διὰ τὴν μιασματικὴν αὐτῆς ῥύσιν προσήκει νὰ παρατεθῇ τοῖς πυρετοῖς, δὲν πρέπει νὰ συγχέηται μετὰ τῆς σποραδικῆς νωτιαίας μηνιγγίτιδος τὴν ὁποίαν περιέγραψα ἤδη, καὶ τῆς ὁποίας ὁ Henoch καὶ ὁ Lauschmann ἐδημοσίευσαν ἐσχάτως παραδείγματα· ἡ νοσηρὰ αὕτη κατάστασις εἰσβάλλει διὰ ῥίγεων ἢ τρόμων, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ δι' ἐπιληπτοειδῶν παροξυσμῶν. Ἡ θερμοκρασία ὑψοῦται ταχέως εἰς 39^0 5 καὶ 40^0 καὶ παρουσιάζει πολὺ ἀκανονίστους ἐπιτάσεις. Ὁ σφυγμὸς συχνάκις βραδύς, ἐνίοτε κανονικός, εἶναι εἰς ἄλλα παιδία συχνότατος καὶ δυνάμεθα τότε νὰ ἀριθμήσωμεν μέχρις 160 σφύξεων κατὰ λεπτὸν τῆς ὥρας. Ἡ ἀναπνοὴ εἶναι ταχυτάτη εἰς τὰς βαρείας περιπτώσεις, διακεκομμένη καὶ ἀκανόνιστος ἢ φυσικὴ εἰς τὰς ἄλλας. Παρατηροῦμεν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ναυτιάσεις ἢ ἐμέτους, ἀνορεξίαν, ἐπίμονον δυσκοιλιότητα καὶ πόνους ἐπὶ τῆς κοιλίας ἥς τὰ τοιχώματά εἰσι συχνάκις συνεσπασμένα. Τὸ δέρμα εἶναι κεκαλυμμένον εἴς τινας περιστάσεις ὑπὸ ἐρυθρατήτων, ὁτὲ μὲν ἀναλό-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γων πρὸς τὰς τῆς ροδάνθης, ὁτὲ δὲ ὀστρακιοειδεῖς ἢ πορφυροειδεῖς, εἰς ἄλλας παρατηροῦμεν τὸν χειλικὸν ἢ προσωπικὸν ἕρπητα. Αἱ κόραι τοῦ ὀφθαλμοῦ κατ' ἀρχὰς συνεσταλμέναι, διαστέλλονται ὅταν ἡ νόσος παρατείνηται. Τὰ νευρικὰ φαινόμενα συνίστανται εἰς κεφαλαλγίαν, ἥτις ἄρχεται συγχρόνως τοῖς προδρομικοῖς καὶ ἐπιμένει μέχρι τῆς ἀναρρώσεως μετ' ἐπιτάσεων, ἢ εἰς πόνους ραχιτικοὺς οἵτινες κατέχουσι κατ' ἀρχὰς τὸν αὐχένα, ἔπειτα ἐκτείνονται ἐφ' ὅλης τῆς σπονδυλικῆς στήλης, εἰς βόμβους τῶν ὤτων, εἰς σκοτισμοὺς καὶ εἰς δερμικὴν ὑπεραισθησίαν· τὸ τελευταῖον τοῦτο φαινόμενον εἶναι ἔντονον, πρὸ πάντων εἰς τὰ κατώτερα ἄκρα.

Παρατηροῦμεν συγχρόνως ἀκαμψίαν τοῦ αὐχένος καὶ τινων μερῶν τῶν νώτων, ἥτις παράγεται ὑπὸ τῆς τονικῆς συσπάσεως τῶν αὐχενικῶν καὶ ραχητικῶν μυῶν, ὡς καὶ περιγεγραμμένους ἢ καθολικοὺς σπασμοὺς οἵτινες ἐπαμείβονται συχνάκις μετὰ τοῦ ὀπισθοτόνου, τοῦ στραβισμοῦ, τῆς προσωπικῆς παραλύσεως, παραλήρημα ἐνίοτε ἰσχυρόν, εἰς ἑτέρας περιπτώσεις νάρκωσιν ἢ κῶμα. Ἐὰν ἡ νόσος λήγῃ εἰς θάνατον βλέπομεν ἐνίοτε κατὰ τὰς τελευταίας στιγμὰς τῆς ὑπάρξεως τὸ θερμόμετρον νὰ ὑψῶται εἰς 43^0 καὶ μάλιστα 44^0. Ἐὰν αὕτη λήγῃ εἰς ἴασιν, ἡ ἀπυρεξία γίνεται ὁτὲ μὲν ἀποτόμως, ὁτὲ δὲ βαθμηδὸν, καὶ ἡ ἐξαφάνισις τῶν νευρικῶν διαταράξεων εἶναι μᾶλλον ἢ ἧττον ταχίστη. Ὅταν αὕτη βαδίζῃ κανονικῶς, διέρχεται ἐν γένει διὰ πρώτης τινὸς περιόδου ἐρεθισμοῦ ὅστις διαρκεῖ 12—72 ὥρας, καὶ διὰ δευτέρας περιόδου καταθλίψεως καὶ διαρκείας εὐμεταβόλου. Ἀλλὰ συχνότατα προβαίνει λίαν ἀκανονίστως εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς, καὶ κατὰ τοῦτο διέκριναν πολλὰς κατηγορίας περιπτώσεων. Ἡ ὑπεροξεία μορφὴ προσδιορίζεται διὰ βαρυτάτων συμπτωμάτων καὶ διαρκεῖ ὥρας τινὰς ἢ τὸ πολὺ μίαν ἢ δύο ἡμέρας· ἑτέρα τις μορφή, λεγομένη ἐκτρωματιαία, λήγει εἰς τὸ μέσον ἢ τὸ τέλος τῆς πρώτης ἑβδομάδος· τρίτη τις, λεγομένη διάμεσος, δύναται νὰ παραταθῇ δέκα ἕως εἴκοσιν ἡμέρας. Τέλος τετάρτη, τὴν ὁποίαν δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν μορφὴν παρατεταμένην, παρατείνεται ἐπὶ δύο ὁλοκλήρους μῆνας. Περιστατικά τινα ἠδυνήθησαν νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς τύποι ἵνα περιγράψωσιν τὰς ποικιλίας διὰ τὰς ὁποίας μετεχειρίσθησαν τὰς ἐκφράσεις τῶν διαλειπουσῶν ἢ τῶν τυφοειδῶν.

Διάγνωσις. Πρόγνωσις. — Διακρίνομεν εὐκόλως τοὺς ἰδιοπαθητικοὺς σπασμοὺς τῶν παίδων ἀπὸ τοὺς ἀνήκοντας εἰς τὴν ἐγκεφα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λονωτιαίαν μηνιγγίτιδα, διότι οἱ τελευταῖοι οὗτοι συναδεύονται ὑπὸ πυρετοῦ. Ἡ ἔλλειψις τῶν εἰδικῶν προδρομικῶν εἰς ἕκαστον ἐξανθηματικὸν πυρετόν, ἐπιτρέπει νὰ διαγράψωμεν ἐκ τοῦ συλλογισμοῦ τῶν πιθανοτήτων τὰς σπασμωδικὰς διαταράξεις, αἵτινες συνδέονται πρὸς τὰς διαφόρους ταύτας πυρεξίας. Ὁ τυφοειδὴς πυρετὸς παρουσιάζει πολυαρίθμους ἀναλογίας μετὰ τῆς διαχύτου ταύτης μορφῆς τῆς μηνιγγίτιδος. Ἡ κατάστασις τῶν ἐντερικῶν λειτουργιῶν, αἱ διαστάσεις τοῦ σπληνός, ἡ ὄψις τῶν τοιχωμάτων τῆς κοιλίας προσφέρουσιν εἰς τὸ πλεῖστον τῶν περιπτώσεων τὰς ἀναγκαίας ἐνδείξεις ἵνα μορφώσωμεν τὴν διάγνωσιν, ἥτις ἐντούτοις ἐνίοτε μένει ἀβεβαία. Ἡ ἐγκεφαλονωτιαία μηνιγγῖτις εἶναι νόσος ἥτις ἀρκετὰ συχνάκις ἰᾶται. Εἰς τὴν ἀρχὴν ὅμως ἐπιδημίας τινός, αἱ περιπτώσεις εἰσὶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βαρύταται καὶ λήγουσιν εἰς θάνατον ἐν διαστήματι δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν· βραδύτερον ὀλίγον κατ' ὀλίγον γίνονται τάχισται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν καὶ αἱ εὐτυχεῖς ἐκβάσεις εἰσὶν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον συχναί. Κατὰ τὸ τέλος δὲ τῶν ἐπιδημιῶν παρατηροῦμεν τὴν ἐκτρωματιαίαν μορφὴν ἥτις δὲν μεθερμηνεύεται εἰ μὴ διὰ τῆς δυσκαμψίας τοῦ αὐχένος καὶ τῆς κεφαλαλγίας. Κατὰ τὸν Emminghaus ἡ θνησιμότης τῶν παίδων ἀνέρχεται εἰς 45 τοῖς 100, ἀλλ' εἶναι ἔτι μείζων ἔστιν ὅτε κατὰ τὴν πρώτην ἡλικίαν. Ἡ σύμπτωσις τῆς μηνιγγίτιδος μετὰ τῆς πνευμονίας, τῆς πλευρίτιδος, τῆς ἐνδοκαρδίτιδος, τῆς ἐντερίτιδος, τοῦ ἰκτέρου, καθιστᾷ τὴν πρόγνωσιν πολὺ δυσάρεστον.

Αἰτιολογία. Παθολογικὴ ἀνατομία. — Ἡ ἐγκεφαλονωτιαία μηνιγγῖτις εἶναι πάθησις εἰδικὴ καὶ πιθανῶς παρασιτική. Ἐντούτοις δὲν κεκτήμεθα ἐντελῶν γνώσεων περὶ τῶν μικροοργανισμῶν τοὺς ὁποίους αἱ ἀνακαλύψεις βακτηριδιολόγων τινῶν ἐπιτρέπουσι νὰ συνδέσωμεν πρὸς τὴν ὕπαρξιν αὐτῆς. Εἶναι κολλητική, μεταδοτικὴ διὰ τῆς εἰσαγωγῆς, καὶ προσφέρεται κατὰ τὸν τρόπον τῶν ἐπιδημικῶν νοσημάτων. Ἐμφανιζομένη ἔστιν ὅτε συγχρόνως μετὰ τῶν παρωτίδων, προσβάλλει τὰ παιδία, περισσότερον τὰ θηλάζοντα ἢ τοὺς ἐρήβους καὶ ὅταν ἀναπτυχθῇ ἔν τινι στρατῶνι, ὅπερ δὲν εἶναι σπάνιον, προσβάλλει εἰδικῶς τοὺς νεωτέρους ἄνδρας καὶ τοὺς νεωστὶ καταταχθέντας. Παρετηρήθη πρὸ πάντων πέραν τοῦ Ρήνου καὶ δὲν εἶναι κοινὴ εἰς Γαλλίαν (1).

(1) Σ. Μ. Κατὰ τὸ ἔτος 1868—1869 ἐνέσκηψεν εἰς τὴν Λακωνίαν καὶ ἰδίως εἰς τὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Αἱ ἀπαντῶσαι ἀλλοιώσεις διὰ τῆς αὐτοψίας εἰσὶν εὐμετάβολοι· ὁτὲ μὲν ἡ λεπτὴ μήνιγξ εἶναι θολὴ καὶ πεπαχυμένη, ἢ παρουσιάζει ἀριθμόν τινα ἐκχυμωτικῶν κηλίδων, ὁτὲ δὲ εἶναι διπλῆ ὑπὸ πηκτώδους στρώματος, ἄλλοτε ἀνακαλύπτομεν ἐξιδρωτικὰ πυῶδες εἰς τὸ ὑπ' ἀραχνοειδὲς διάστημα, ἢ πῦον εἰς τὰς ἐγκεφαλικὰς κοιλίας. Ἐὰν ἡ νόσος διήρκεσεν ἐπὶ μακρὸν χρόνον, εὑρίσκομεν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐγκεφάλου, πρὸ πάντων ἐκ τοῦ μέρους τῆς κυρτότητος, νεοπλαστικὸν στρῶμα στερεᾶς συστάσεως, προσκολλήσεις μᾶλλον ἢ ἧττον πολυαρίθμους τῆς ἀραχνοειδοῦς μήνιγγος, ἧς ἡ παχύτης εἶναι πολὺ ηὐξημένη. Ὁ σπονδυλικὸς σωλὴν περιέχει ἐξ ἴσου στρώματα νεοπλασίας λεπτότερα πρὸς τὰ ἔμπροσθεν ἢ πρὸς τὰ ὀπίσω, ἀλλὰ τὰ ὁποῖα καθίστανται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον παχέα καθ' ὅσον προσεγγίζουσιν εἰς τὴν ἰπ-

---

πέριξ τῶν ἄκτῶν τοῦ Λακωνικοῦ κόλπου καὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐρώτα φονικωτάτη ἐπιδημία ἐγκεφαλονωτιαίας μηνιγγίτιδος. Πρὸ πάντων ὑπὸ τῆς νόσου προσεβλήθησαν ἡ μέση ἡλικία, ὀλιγώτερον ἡ παιδική, καὶ σπανιώτερον ἡ πραβδηκία· ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲ τὸ ἀρσενικὸν γένος περισσότερον (ὡς 1: 10 περίπου) τοῦ θηλυκοῦ. Μεταξὺ 80 περίπου οὓς ἐπεσκεψάμην 16 ἀπέθανον ἐντὸς τεσσάρων ἡμερῶν ἀπὸ τῆς εἰσβολῆς τῆς νόσου, 9 κατὰ τὸ τέλος τῆς πρώτης ἑβδομάδος, 3 κατὰ τὸ τέλος τῆς δευτέρας ἑβδομάδος καὶ οἱ λοιποὶ 5 μεταξὺ τῆς τρίτης καὶ τῆς ὀγδόης ἑβδομάδος, ἤτοι τὸ ὅλον 30. Ἐκ τῶν ἰαθέντων, δύο ἀπώλεσαν τὴν ὅρασιν τοῦ ἑνὸς τῶν ὀφθαλμῶν καὶ τὴν ἀκοήν· δύο ἕτεροι, ὧν τὸ ἓν κοράσιον ἡλικίας ὀκτὼ ἐτῶν ἔπαθε πάρεσιν τοῦ δεξιοῦ ἡμίσεος τοῦ σώματος καὶ ἐπὶ μακρὸν χρόνον προσεβάλετο ὑπὸ περιοδικῶν ἐπιληπτικῶν σπασμῶν· ὁ δὲ ἕτερος 16 ἐτῶν ἡλικίας ἐπὶ μακρὸν χρόνον ἔπασχεν ὑπὸ τρόμου τῶν τε ἄνω καὶ κάτω ἄκρων, τραυλότητος τῆς φωνῆς καὶ ὀχεδὸν ἐντελοῦς κωφώσεως.

Ἡ ἐπιδημία ἀρξαμένη ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ Νοεμβρίου τοῦ 1868 διήρκεσε μέχρι τέλους Ἰουνίου 1869· ἀλλ' ἰδίως ἀθρόα τὰ κρούσματα ἐγένοντο τοὺς χειμερινοὺς μῆνας, ὅτε αἰφνιδία καὶ μεγάλη μεταβολὴ τῆς ἀτμοσφαίρας ἔλαβε χώραν.

Τὰ ἐπικρατέστερα συμπτώματα τῆς νόσου ἦσαν κεφαλαλγία ἐντονωτάτη ἅμα τῇ εἰσβολῇ τῆς νόσου, πυρετὸς προηγουμένων ῥιγικῶν τινῶν, ἔμετοι χολώδεις ἐπιμονώτατοι, κόπωσις γενικὴ καὶ πόνοι τῶν μελῶν καὶ τῆς σπονδυλικῆς στήλης, ὀπισθότονος, παραλήρημα ἔντονον καὶ μανιακὸν ἔστιν ὅτε· ἐπὶ τέλους κωματικὴ κατάστασις, ἐντελὴς ἀναισθησία, σπασμοὶ καὶ ὁ θάνατος. Ὅταν δὲ ἡ νόσος ἐπρόκειτο νὰ ἀπολήξῃ αἰσίως, τὰ συμπτώματα ἦσαν ἐλαφρότερα, καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἠλαττοῦντο· ἀλλ' ἡ ἀνάρρωσις ἦτο μακρὰ καὶ δύσκολος.

Ὑπὸ θεραπευτικὴν ἔποψιν, μετεχειρίσθην τότε ἐπωφελῶς τὰ ψυχρά, τὰς διὰ βδελλῶν καὶ σικυῶν ἀφαιμάξεις ἐπὶ τῶν μαστοειδῶν ἀποφύσεων τῆς κεφαλῆς καὶ ἑκατέρωθεν τῆς σπονδυλικῆς ἀκάνθης· ἐκδύρια καὶ σιναπισμούς, ὡς ἀντιπερισπαστικὰ ἐπὶ τοῦ αὐχένος καὶ τῆς σπονδυλικῆς στήλης· ἐσωτερικῶς δὲ τὸν καλομέλανα ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας κατὰ μικρὰς δόσεις $^1/_2$—$^1/_4$ τοῦ κόκκου καθ' ὥραν καὶ τὴν κινίνην εἰς μεγάλας δόσεις· συμπτωματικῶς δὲ τὸν μύστχον καὶ τὸ ὄπιον ἢ τὴν μορφίνην. Τὰ τονωτικὰ δὲ κατὰ τὸ στάδιον τῆς ἀνορρώσεως.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πουρίδα· αὕτη δὲ λούεται συνήθως ἐν τῷ πύῳ. Αἱ κοιλιακαὶ κοιλότητες περικλείουσι μεγάλην ποσότητα ὑδατώδους ὑγροῦ. Παρατηροῦμεν συγχρόνως πολυαρίθμους βλάβας, οἷαι ἡ πληθώρα τῶν ἐγκεφαλικῶν κόλπων ὑπὸ αἵματος ὑγροῦ καὶ ὀλίγον χρωματισμένου, ἡ λιπώδης ἐκφύλισις τῶν μυῶν καὶ τοῦ μυοκαρδίου, ἡ ὑπεραιμία τοῦ βλεννοῦμένος τῶν βρόγχων καὶ τῶν πνευμόνων, ἡ ἐξόγκωσις τῶν κοιλιακῶν γαγγλίων, αἱ ἐκχυμώσεις τοῦ αἵματος εἰς τὸ περικάρδιον καὶ εἰς τὴν πλευράν, ἡ μαλάκυνσις τοῦ στομάχου καὶ αἱ ἑλκώσεις τῶν ἐντέρων.

Θεραπεία. — Ὅταν ἐπιδημία ἐγκεφαλονωτιαίας μηνιγγίτιδος ἐνσκήπτῃ εἴς τινα χώραν, πρέπει νὰ ἀπομονῶμεν τοὺς ἀρρώστους καὶ νὰ προφυλάττωμεν τὰ παιδία μεθ' ὅλως εἰδικῆς ἐπιμελείας. Ἡ θεραπευτικὴ ὀφείλει νὰ ἦναι πάντοτε ἀντιφλογιστική· καταπολεμοῦμεν τὴν φλόγωσιν διὰ τῶν τοπικῶν ἀφαιμάξεων, ἐνεργουμένων ὄπισθεν τῶν ὤτων, ἐπὶ τοῦ αὐχένος, ἢ ἐπὶ τοῦ περιναίου, διὰ τῆς ἐπιθέσεως τοῦ πάγου ἐπὶ τοῦ μετώπου ἢ ἐπὶ τοῦ κρανιακοῦ θόλου, διὰ τῶν ἐντριβῶν τῆς ὑδραργυρικῆς ἀλοιφῆς. Ἐσωτερικῶς καταφεύγομεν εἰς τὸν καλομέλανα εἰς μεμερισμένας δόσεις, ἔστιν ὅτε εἰς τὸ ὄπιον, τὴν μορφίνην, ἢ εἰς τὴν χλωράλην, εἰς τὴν καμφοράν, τὸν μόσχον ἢ εἰς τὸ βρωμιοῦχον ποτάσσιον. Εἰς ἄλλας περιστάσεις, φροντίζομεν νὰ ἀγωνισθῶμεν κατὰ τῆς ὑπερθερμίας διὰ τῆς χρήσεως τῆς θειικῆς κινίνης. Εἰς ἀριθμόν τινα περιπτώσεων ἐπετεύχθησαν καλὰ ἀποτελέσματα διὰ τοῦ ἰωδούχου καλίου, τοῦ σεραπίου τοῦ ἰωδούχου σιδήρου, τῶν δι' ἀλμυροῦ ἢ διὰ γλυκέος ὕδατος λουτρῶν, χλιαρῶν ἢ ψυχρῶν, τῶν καταιωνίσεων τῶν ἰσπνοῶν τοῦ θειικοῦ αἰθέρος καὶ τοῦ χλωροφορμίου ἢ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ.

XII. — Επιδημικη γριππη (Influenza).

Περιγραφή. — Ὁμιλήσας περὶ τῆς ὀξείας βρογχίτιδος εἰς τὸ πρῶτον μέρος τοῦ ἔργου τούτου, εἶπον ἤδη ὀλίγας λέξεις περὶ τῆς γρίππης καὶ ἐποιησάμην ὑπαινιγμὸν περὶ τῆς παιδικῆς γρίππης εἰς τὰς παρατηρήσεις, τὰς ὁποίας ὁ Fiessinger συνέλεξεν ἐσχάτως εἴς τινα χώραν τοῦ Jura, καὶ περὶ τῶν ὁποίων ἐποιήσατο λίαν διδακτικὸν ὑπόμνημα. Ἡ ἐπιδημία τὴν ὁποίαν διήλθομεν κατὰ τοὺς τελευταίους μῆνας τοῦ 1889 καὶ τὰς πρώτας ἑβδομάδας τοῦ 1890 εἰς Παρισίους, ὡς εἰς ὅλην τὴν Γαλλίαν καὶ εἰς τὸ πλεῖστον τῶν εὐρωπαϊκῶν χωρῶν, ἔλαβε τόσῳ σημαντικὰς ἀναπτύξεις καὶ ἔδωκε χώραν εἰς τὴν δημοσίαν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἰατρικήν, εἰς τόσῳ πολυαρίθμους συζητήσεις, ὥστε μοὶ ἐφάνη ἀπαραίτητον νὰ ἐπανέλθω ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου καὶ νὰ ὑποδείξω διὰ τίνος τρόπου βλέπομεν τὴν νόσον προσφερομένην εἰς τὰ παιδία τῶν ὁποίων ἐφείσθη πολὺ περισσότερον τῶν ἐνηλίκων εἰς τὴν τελευταίαν ἔκρηξιν. Ὀφείλομεν εἰς τὸν Comby σχετικῶς πρὸς τὸ σπουδαῖον τοῦτο ζήτημα πολὺ καλὴν ἐργασίαν· δὲν δύναμαι νὰ πράξω κάλλιον εἰ μὴ νὰ ἐπιστήσω εἰς αὐτὴν τὴν προσοχὴν τῶν ἰατρῶν καὶ νὰ ἀναδημοσιεύσω κατὰ μέγα μέρος τὴν περιγραφὴν αὐτοῦ συνοψίζων αὐτήν.

Ἡ γρίππη διατηρεῖ συνήθως, εἰς τὰ θηλάζοντα, φυσιογνωμίαν πολὺ ἀόριστον καὶ δὲν ἀποκαλύπτεται τότε εἰς τὸν παρατηρητὴν εἰ μὴ δι' ὑπνηλίας μεθ' ἧς ἐνοῦνται συχνάκις ἔμετοι ἢ διάρροια, μεθ' ὑψώσεως τῆς θερμοκρασίας μᾶλλον ἢ ἧττον σημαντικῆς. Εἰς τὰ παιδία τὰ μᾶλλον ἡλικιωμένα, αἱ προκαταρκτικαὶ μορφαὶ τῆς νόσου δὲν εἶναι πολὺ σπάνιαι, κατὰ τὸν Kormann· ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἡ συμπτωματολογία εἶναι συνθετωτέρα. Μετὰ περίοδον ἐπωάσεως τῆς ὁποίας οὐδεὶς γνωρίζει ἀκριβῶς τὴν διάρκειαν καὶ περίοδον προδρομικὴν δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν χαρακτηριζομένην διὰ κακουχίας, ἀνορεξίας καὶ ὀλίγου πυρετοῦ, ὅστις συχνάκις ἐλλείπει, ἡ εἰσβολὴ ἐκδηλοῦται ἐνίοτε διὰ ῥίγους ἢ δι' ἱδρώτων, ἀλλὰ συχνότατα διὰ κεφαλαλγίας μετωπικῆς ἢ ὑπερορρύου, συνοδευομένης εἴς τινας περιπτώσεις ὑπὸ φωτοφοβίας, ταραχῆς ἢ ἀϋπνίας, καὶ ἥτις ὁτὲ μὲν διαρκεῖ εἴκοσι καὶ τέσσαρας ὥρας ἢ τεσσαράκοντα καὶ ὀκτώ, ὁτὲ δὲ ἐπιμένει ἐπὶ πολλὰς ἑβδομάδας. Ἐξ ἴσου περιέγραψαν, ἀλλ' ἐξαιρετικώτατα, τοὺς σπασμούς, τὰς σκοτοδινίας καὶ τὰς λειποθυμίας καὶ συχνότατα αἴσθημα κοπώσεως ἢ πόνους ὀσφυακούς, κοιλιακοὺς ἢ ἀρθριτικούς· ἄρρωστοί τινες πίπτουσι ταχέως εἰς βαθεῖαν κατάπτωσιν τῶν δυνάμεων. Πολλὰ τῶν παιδίων εἰσὶ δυσκοίλια· εἰς τὴν ἀρχικὴν περίοδον συχνάκις ἔχουσιν ἐμέτους χολωδῶν ὑλῶν, γλοιωδῶν ἢ θρεπτικῶν· τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται ἐνίοτε πολλὰς ἡμέρας κατὰ συνέχειαν. Ὁ πυρετὸς παρατηρεῖται, ἀλλὰ ἄστατος εἰς τὴν πορείαν αὐτοῦ, ἐφήμερος εἴς τινας πάσχοντας, ὑφέσιμος εἰς ἄλλους· παύει δὲ συχνάκις νὰ ὑπάρχῃ κατὰ τὸ τέλος τῆς πρώτης ἢ τῆς δευτέρας ἑβδομάδος. Ἡ θερμομετρικὴ ὕψωσις ταλαντεύεται μεταξὺ $38^0,5$—$39^0,5$· ἡ ὑπερθερμία σπανίως εἶναι πολὺ μεγάλη ἢ διαρκής· ὁ σφυγμὸς κρούει τάχιστα, ἀλλὰ κανονικῶς, μετροῦμεν δὲ συχνάκις 150—160 καὶ μάλιστα 180 σφύξεις κατὰ πᾶν ἑξηκοστόν. Ἐκ μέρους τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, σημειοῦνται διαταράξεις

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δευτερευούσης σπουδαιότητος· ὁ βήξ ὑπάρχει εἰς πλεῖστα τῶν παιδίων, ἀλλὰ δὲν ἀνταποκρίνεται εἰς οὐδὲν στηθοσκοπικὸν σημεῖον καλῶς προσδιωρισμένον. Ἐπίσης ἀναφέρουσι τὸ πτέρνισμα, τὴν κόρυζαν, τὴν ἐπίσταξιν, τὴν δακρυρροίαν, ἀλλ' αἱ διάφοροι αὗται ἐκδηλώσεις δὲν εἶναι σταθεραί. Ἡ αὐτὴ παρατήρησις ἐφαρμόζεται εἰς τὰς ἐξανθήσεις τῆς κνιδώσεως, τῆς ροδάνθης, τοῦ χειλικοῦ ἕρπητος, τοῦ κεγχρίας, τὰ ὁποῖα ἀναφέρουσιν εἰς πολλὰς παρατηρήσεις.

Αἱ ἐπιπλοκαὶ ἦσαν ἧττον πολυάριθμοι εἰς τὰ παιδία ἢ εἰς τοὺς ἐνήλικας καὶ τοὺς γέροντας, κατὰ τὴν ἐπιδημίαν ἥτις ἐσχάτως ἐξερράγη. Εἶδον μετ' ἐκπλήξεως ὅτι ἡ γρίππη ἐξήσκει πολὺ ὀλίγην ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ κοκκύτου ὅστις προηγεῖται ταύτης καὶ ὅτι αἱ βρογχίτιδες, αἱ βρογχοπνευμονίαι, ἐπακόλουθοι εἰς τὴν ἐμφάνισιν αὐτῆς ἦσαν σπανιώταται. Τοὐναντίον ἐσημείωσαν εἴς τινας περιπτώσεις τὴν ἐπιπερυκίτιδα, τὴν κερατίτιδα, ἔστιν ὅτε μετ' ἐκκρίσεως πυώδους. Ὁ Comby ἀναφέρει μίαν περίπτωσιν ἀρθρίτιδος ταρσοκνημικῆς καὶ μίαν περίπτωσιν ἑτέρου. Ἡ διάρκεια τοῦ κακοῦ ποικίλλει σημαντικῶς· γνωρίζομεν συνήθως ἄνευ μεγάλης δυσκολίας, εἰς ποίαν στιγμὴν εἰσβάλλει, ἀλλ' οὐχὶ καὶ περὶ τῆς λήξεως αὐτῆς. Ἄρρωστοί τινες, ἀφ' οὗ ἔλαβον μόνον τὸν πυρετὸν ἐπὶ δύο ἢ τρεῖς φορὰς εἰς εἰκοσιτέσσαρας ὥρας, δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀναλάβωσιν οὔτε εἰς τὸ διάστημα ἑβδομάδος ἢ ἑνὸς μηνός. Δυσκόλως ἀνέρρωσαν καὶ ἡ ἐντελὴς ἐπάνοδος τῶν δυνάμεων αὐτῶν ἐνίοτε ἐγένετο καθ' ὑπερβολὴν βραδεῖα. Αἱ ὑποτροπαὶ δὲν εἶναι οὔτε πολὺ κοιναί, οὔτε σπάνιαι. Δύναταί τις σχετικῶς πρὸς τὴν βαρύτητα τῆς παθήσεως νὰ παραδεχθῇ τρεῖς κατηγορίας περιστατικῶν, δηλαδὴ εἰς τὰς μέν, τὸ παιδίον δὲν φυλάττει τὴν κλίνην ἢ μάλιστα δύναται νὰ ἐξέλθῃ καίτοι παρουσιάζον εἰς τὸ διάστημα δέκα ἢ δεκαπέντε ἡμερῶν θερμοκρασίαν πολὺ ὑψωμένην ἢ ἐν κανονικῇ καταστάσει, ἀλλὰ δὲν ἀναρρωννύει ταχύτερον ἢ εἰς τὰς παροξυντικὰς μορφάς. Εἰς τὰς δέ, τὸ πυρετικὸν στοιχεῖον ἐπιμένει ἐπὶ μίαν ἢ δύο ἑβδομάδας· τέλος εἰς τρίτην σειρὰν παρατηρήσεων, ἐσημείωσαν θερμοκρασίαν ὑψωμένην μετὰ μεγάλης καταβολῆς τῶν δυνάμεων, ταραχὴν ἢ παραλήρημα, ἀλλ' ἡ ἔκβασις ἦτο σχεδὸν πάντοτε εὐτυχὴς παρὰ τὰ ἐπίφοβα ταῦτα συμπτώματα.

Διάγνωσις. Πρόγνωσις. — Συχνάκις ἐσύγχυσαν τὴν γρίππην μετὰ τῆς βρογχίτιδος, τῆς λαρυγγίτιδος ἢ τῆς κορύζης· ἀλλ' οἱ διάφοροι οὗτοι καταρροι ἀναπτύσσονται ὡς νόσοι τῆς ἐποχῆς καὶ οὐχὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὡς ἐπιδημικὸν κακόν· συνοδεύονται ὑπὸ νευρικῶν διαταράξεων αἵτινές εἰσι δευτεροπαθεῖς, ἐν ᾧ εἰς τὴν γρίππην, ἡ κεφαλαλγία, ἡ κόπωσις, ἡ ἀτονία, εἰκονίζονται εἰς πρώτην ὄψιν, καὶ οὐδόλως ἀναλογοῦσι μετὰ τῆς μᾶλλον ἢ ἧττον μεγάλης ἐντάσεως τῆς φλεγμονῆς τῶν βλεννογόνων. Εἶναι δυσκολώτατον, εἴς τινας εὐκαιρίας, νὰ μὴ ἀποδώσωμεν εἰς τὴν εἰσβολὴν ἱλαρᾶς, ὀστρακιᾶς, εὐλογίας, ἢ τυφοειδοῦς πυρετοῦ, φαινόμενον ὅπερ ἀνήκει εἰς τὴν ὑπαρχὴν τῆς γρίππης. Ἐπὶ παρουσίᾳ ἐπιβούλων συμπτωμάτων, ἐν καιρῷ ἐπιδημίας ὁ ἰατρὸς ὀφείλει νὰ ἀναβάλλῃ τὴν ὁριστικὴν αὐτοῦ κρίσιν. Ὅσῳ ὀλιγώτερον σπεύδει εἰς τὸ νὰ σχηματίσῃ ὡρισμένας σκέψεις, τόσῳ περισσοτέραν πεῖραν τῶν κλινικῶν αὐτοῦ γνώσεων ἀποδεικνύει.

Τὸ ζήτημα τοῦ προγνωστικοῦ μένει ἐνταῦθα λίαν ὕποπτον· αἱ στατιστικαὶ αἵτινες θὰ ἐπέτρεπον νὰ ἐκτιμήσωμεν ἀκριβῶς τὴν ἐνέργειαν τῆς γρίππης ἐπὶ τῶν παιδίων εἰσὶν ὀλίγαι καὶ ἀντιφατικαί. Ἐὰν στηριχθῶμεν ἐπὶ τῶν δεδομένων κατὰ τὰς τελευταίας ἐπιδημίας, ὀφείλομεν νὰ σκεφθῶμεν ὅτι ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος νόσος οὐδόλως εἶναι φονικὴ διὰ τὰ πολὺ μικρὰ παιδία. Διότι, ἐὰν αὕτη ἐπροκάλεσε τὴν ἀπώλειαν πέντε χιλιάδων ἐν Παρισίοις, ἐν διαστήματι ἕλαττον τοῦ μηνός, κατ' οὐδὲν μετέβαλε τὴν θνησιμότητα τῶν παίδων τὰ ὁποῖα δὲν ἦσαν πλέον τῶν πέντε ἐτῶν· ἀλλ' οὐδὲν ἀποδεικνύει ὅτι ἔσεται πάντοτε οὕτω, καὶ αἱ περαιτέρω ἐπιδημίαι ἴσως παρουσιασθῶσι μεθ' ὅλως διαφορετικῶν χαρακτήρων.

Αἰτιολογία. Θεραπεία. — Ἡ γρίππη εἶναι νόσος γενικὴ εἰδικὴ καὶ ἐπιτρέπεται νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι εἶναι παρασιτική· ὀφείλομεν ἐν τούτοις νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι αἱ βακτηριδιολογικαὶ ἐργασίαι ἀφίνουσιν ἡμᾶς εἰσέτι εἰς ἐντελῆ ἄγνοιαν περὶ τῆς ὑπάρξεως παθογόνου τινὸς σπέρματος οὑτινος αὕτη εἶναι ἡ κλινικὴ ἔκφρασις. Αἱ ἐνεργηθεῖσαι ἔρευναι ἐπὶ τῆς ρινικῆς βλέννης, τοῦ αἵματος, τῶν σπλάγχνων, ἀνεκάλυψαν στρεπτοκόκκους, πνευμονοκόκκους, σταφυλοκόκκους, ἀλλὰ τὰ μικρόβια ταῦτα ἦσαν ἤδη ἅπαντα γνωστά, καὶ εἰς οὐδὲν ἐξ αὐτῶν δὲν δυνάμεθα νὰ ἰδωμεν εἰδικὴν ἀρχήν. Παρὰ τὴν ἀβεβαιότητα ταύτην, ὀφείλομεν νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ἡ νόσος μεταδίδεται διὰ τῆς κολλητικότητος καὶ πρὸ πάντων διὰ τῆς μιάνσεως. Ὁ τρόπος δι' οὗ αὕτη ἀναπτύσσεται εἰς τὰ ἰδιωτικὰ σχολεῖα, τὰ παρατηρηθέντα περιστατικὰ παρὰ τοῦ Preston εἰς τὸν λιμένα ἐπὶ πλοίου χρησιμεύοντος ὡς σχολή, ὅσα ἐμνημονεύθησαν ὑπὸ τῶν Ollivier καὶ Proust δὲν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀφίνουσιν οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν περὶ τούτου. Ἡ γρίππη προσέβαλλε περισσότερα μικρὰ κοράσια ἢ ἄρρενα, οὐδεμιᾶς φεισθεῖσα ἡλικίας· κατά τινα δὲ περίπτωσιν δημοσιευθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Kingston, δύναται νὰ ἦναι συγγενής, ἐπειδὴ πολλάκις ἀπήντησαν αὐτὴν καὶ εἰς νεογνὰ ἡμερῶν τινων μόνον. Ἀλλ' ὅμως εἶναι σχετικῶς σπανία εἰς τὰ ἔλαττον τῶν δύο ἐτῶν, καὶ κοινοτέρα ἀπὸ τοῦ ἑκτου ἔτους, ἢ ἀπὸ τοῦ δευτέρου μέχρι τοῦ πέμπτου.

Δυνάμεθα νὰ ἐκθέσωμεν ἐν ὀλίγαις λέξεσι τὴν θεραπείαν τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἀντιτάσσωμεν εἰς τὴν γρίππην. Ἡ ἰπεκακουάνη, ὁ καλομέλας, ἡ σκαμμωνία, τὸ κίκκινον ἔλαιον, τὸ ναρθέλαιον δύνανται νὰ ἀνταποκρίνωνται ἐπωφελῶς εἰς τινας ἐνδείξεις· ἡ ἐνεργητικότης τῶν ἀντιπεριισπαστικῶν εἶναι ἐν γένει σχεδὸν μηδαμινή· πρέπει νὰ καταφεύγωμεν εἰς τὴν θειϊκὴν κινίνην ἢ τὴν ἀντιπυρίνην, ἐὰν παρατηρῶμεν περιοδικότητά τινα τοῦ πυρετοῦ, ἢ ἐὰν ἀπαντῶμεν ἐκδηλώσεις τινὰς νευραλγικὰς καθαρῶς προσδιοριζομένας. Περιοριζόμεθα λοιπὸν συνήθως νὰ συμβουλεύσωμεν τὴν ἀνάπαυσιν εἰς τὴν κλίνην ἢ ἐντὸς τοῦ δωματίου, τροφὴν ἐλαφροτάτην, καὶ νὰ ἀναγράψωμεν πρὸς καταπολέμησιν τῆς ἀδυναμίας τὸν θερμὸν οἶνον, τὸν καφέν, τὸ οἰνόπνευμα καὶ τὰ ἄλλα ἐρεθιστικὰ καὶ τονωτικὰ φάρμακα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΝΟΣΟΙ ΔΥΣΚΡΑΣΙΚΑΙ, ΔΥΣΤΡΟΦΙΚΑΙ ΚΑΙ ΚΑΧΕΚΤΙΚΑΙ

I. — Διαβήτης.

Περιγραφή. — Αἱ περιστάσεις τοῦ νὰ σπουδασθῇ ὁ διαβήτης κατὰ τὴν παιδικὴν περίοδον ἦσαν τόσῳ σπάνιαι ἐπὶ μακρὸν χρόνον, ὥστε οὐδόλως γίνεται λόγος περὶ τῆς νόσου ταύτης εἰς τὴν πρώτην ἔκδοσιν τοῦ συγγράμματος τῶν Rilliet καὶ Barthez, οὔτε εἰς τὸ τοῦ Barrier, καὶ μόνον οἱ Bouchut καὶ West ἀφιέρωσαν περὶ τούτου ὀλίγας σελίδας. Ἐν τούτοις αἱ νεώτεραι ἐργασίαι, μεταξὺ τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν τὰς θέσεις τῶν Redon, Rojas καὶ Leroux, ἀπέδειξαν ὅτι ὑπῆρχεν εἰς τὴν ἐπιστήμην ἀριθμὸς πολὺ μεγάλος παρα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τηρήσεων διαβητικῆς πολυουρίας, συλλεγεισῶν ἐπὶ πασχόντων ἀγόντων ἡλικίαν ἐλάσσονα τῶν δεκαπέντε ἐτῶν. Ἡ νοσηρὰ αὕτη κατάστασις ὀφείλει λοιπὸν νὰ εὕρῃ τὴν θέσιν αὐτῆς καὶ εἰς τὴν παιδικὴν παθολογίαν. Ἂν καὶ τὰ συμπτώματα ἦναι τὰ αὐτά, κατὰ τὸ σύνολον αὐτῶν, εἰς τοὺς νεαροὺς πάσχοντας ὡς καὶ εἰς τοὺς ἐνήλικας, ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις εἰς τὰς λεπτομερείας ἀρκετὰ πολυάριθμοι διαφοραί, ὅταν ποιώμεθα συγκριτικὴν μελέτην τῆς σπουδαζομένης παθήσεως εἰς τὰς διαφόρους φάσεις τῆς ζωῆς. Ἀλλ' εἰς πᾶσαν ἡλικίαν αἱ σημειολογικαὶ ἐκδηλώσεις αἱ μᾶλλον σπουδαιότεραί εἰσιν ἡ ἀφθονία τῶν οὔρων, ἡ ὑπεραύξησις τῆς δίψης, καὶ ἡ ἐξαφάνισις τοῦ λιπώδους ἱστοῦ. Ἡ πολυουρία ποτὲ σχεδὸν δὲν λείπει· ἡ ποσότης τοῦ ἀποβαλλομένου οὔρου εἶναι ἐνίοτε ὑπέρμετρος· εἷς τι παιδίον δώδεκα ἐτῶν, ἐσημείωσαν μέχρι 16 λιτρῶν ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀποβληθέντος· συχνότατα δὲ παρετηρήθη ὅτι τὸ ἄρρωστον οὖρει τρεῖς ἕως τέσσαρας λίτρας ὑγροῦ κατὰ περιόδους ἐντὸς 24 ὡρῶν. Ἡ ἀφθονία αὕτη τῆς κυστικῆς ἐκκενώσεως ἐξαφανίζετο συνήθως προσεγγίζοντος τοῦ θανάτου. Συγχρόνως τῇ πολυουρίᾳ συχνάκις λαμβάνομεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ παρατηρῶμεν καὶ τὴν ἀκουσίαν ἀκράτειαν αὐτῶν. Ἡ λειτουργικὴ αὕτη ἀταξία δὲν εἶναι σταθερά· ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ ἐξαιρετική. Τὸ οὖρον ἐν γένει ὀλίγον κεχρωματισμένον διὰ χροιᾶς ὠχρολεύκου, ἢ ἐλαφρῶς πρασινωπῆς εἶναι ὁτὲ μὲν διαυγές, ὁτὲ δὲ θολὸν καὶ κεκορεσμένον οὐρίας. Ἔστιν ὅτε πολὺ ὀδμηρόν, ἔχει γεῦσιν μωρὰν ἢ ζαχαρώδη, πυκνότητος ποικιλλούσης ἀπὸ 1020 – 1040· εἶναι δὲ σχεδὸν πάντοτε ὀξύ. Ἀνακαλύπτομεν ἐν αὐτῷ εἴς τινας περιστάσεις ὀξυόνην acetone, καὶ ἐπέδωκαν εἰς τὴν οὐσίαν ταύτην, τὴν εἰδικὴν χλωροφορμικὴν ὀσμήν, τὴν ὁποίαν παρατηροῦμεν εἴς τινας ἀρρώστους ἐν τῷ μέσῳ τῶν κωματωδῶν συμπτωμάτων τῆς ὑψίστης βαρύτητος· ἐπίσης εὗρον ἐν αὐτῷ μικρὰν ποσότητα λευκώματος· ἡ ἀναλογία δὲ τῶν χλωρικῶν ἁλάτων εἶναι ἐν γένει πολὺ μείζων ἢ ἐν κανονικῇ καταστάσει. Τὰ θειικὰ καὶ τὰ φωσφορικὰ ἅλατά εἰσιν ὁτὲ μὲν αὐξημένα, ὁτὲ δὲ ἠλαττωμένα· ἡ ποσότης τῆς οὐρίας ποικίλλει ἀπὸ 20—25 γραμμαρίων καθ' ἡμέραν. Ἡ τῆς ζαχάρεως εἶναι γενικῶς πολὺ μεγάλη εἰς τὸ παιδίον ἢ εἰς τὸν ἐνήλικα καὶ ὀφάνει συχνάκις εἰς 70, 80, 100 καὶ μάλιστα πλέον τῶν 100 γραμμαρίων κατὰ λίτραν. Εἴς τινα μικρὰν κόρην 11 ἐτῶν, ἔφθανεν εἰς 122 γραμμάρια ἐπὶ 1000. Παιδία τινὰ ἔδωκαν σχεδὸν ἓν κιλόγραμμον γλυκώσεως ἐν μιᾷ μόνῃ ἡμέρᾳ. Πρέπει νὰ γνωρίζωμεν ὅτι εἴς τινα παιδία τὰ ὁποῖα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐσημείωσαν ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀθρεπτικά, τὰ οὖρα περιεῖχον ζάκχαρον· ἀλλ' ἡ ποσότης αὕτη δὲν ἦτο εἰ μὴ δύο μέχρι τεσσάρων γραμμαρίων κατὰ λίτραν.

Σημειοῦνται ἡ ὕπαρξις τῆς πολυφαγίας καὶ τῆς πολυδιψίας εἰς τὸ πλεῖστον τῶν περιπτώσεων τοῦ παιδικοῦ διαβήτου. Ἡ αὔξησις τῆς δίψης προηγεῖται ἐνίοτε τῆς πολυουρίας. Βλέπομεν παιδία τρεφόμενα διὰ τοῦ μαστοῦ, ὑποδεικνύοντα διὰ τῶν κραυγῶν καὶ τῶν κλαυθμηρισμάτων αὐτῶν τὴν δίψαν ἥτις βασανίζει αὐτά, καὶ ἕνεκα ταύτης θηλάζουσι σχεδὸν συνεχῶς· παιδία δὲ ἔλαττον τῶν δύο ἐτῶν ἀπορροφοῦσι τρεῖς ἢ τέσσαρας λίτρας καθ' ἡμέραν. Εἶναι δυσκολώτατον εἰς πολυαρίθμους περιστάσεις νὰ μάθωμεν πόσον οἱ ἄρρωστοι πίνουσι, καὶ τινες φαίνονται ὅτι δὲν ἔχουσιν ἄλλας ἐνασχολήσεις εἰ μὴ νὰ προμηθεύωνται ὑγρὰ δι' ὅλων τῶν δυνατῶν μέσων. Εἰς τὸ νοσοκομεῖον περικυκλοῦσι τὰς μερίδας τοῦ γάλακτος καὶ τοῦ οἴνου, κενοῦσι τὰ ποτὰ τῶν γειτόνων αὐτῶν, καὶ κορρένυνται ἐκ τῶν ἀγγείων τῆς αἰθούσης, ἅμα δὲν φυλάττουσιν αὐτούς. Ὅμως δὲ οἱ Conolly, Heiberg, Scegen καὶ West ἀνέφερον περιστατικὰ εἰς τὰ ὁποῖα ἡ πολυδιψία ἔλειπεν, ἢ ἦτο ὀλίγον αἰσθητή. Ἡ πολυφαγία σπανίως εἶναι ἐπίμονος καὶ ὑστερεῖ συχνάκις εἰς οἱονδήποτε βαθμὸν καὶ ἂν ἔρθασε τὸ κακόν. Εἰς πολλὰ παιδία ἐσημείωσαν γαστρικὰς διαταράξεις συνισταμένας εἰς ἀνορεξίαν, ναυτιάσεις, ἐμέτους, πόνους ἐπὶ τοῦ κοίλου τοῦ στομάχου καὶ ἐπίμονον δυσκοιλιότητα. Τὰ συμπτώματα τοῦ γαστρικισμοῦ ἢ τῆς δυσπεψίας παράγονται κατὰ διάφορα μᾶλλον ἢ ἧττον μεμακρυσμένα καὶ καθίστανται σχεδὸν ἐπίμονα ὅταν προσεγγίζωσιν εἰς τὸ τέλος τῆς νόσου.

Ἡ γλῶσσα εἶναι ξηρὰ καὶ ζυμώδης, ἐνίοτε κολλώδης, βαθυέρυθρος ἢ μελαγχροινῆς χροιᾶς, ἀρκετὰ συχνάκις κεκαλυμμένη ὑπὸ ἐπιχρίσματος λευκοῦ ἢ κιτρινοειδοῦς· εἴς τινας περιπτώσεις αἱ θηλαὶ αὐτῆς εἶσιν ἀνωμάλως ἀνεπτυγμέναι. Παρά τισι παιδίοις λαμβάνει τὴν ὄψιν γλώσσης ἐψημένης· παρ' ἄλλοις μένει ὑγρὰ καὶ καθαρὰ μέχρι τοῦ τέλους, ἐν ᾧ παρ' ἄλλοις τισὶ εἶναι μαύρη καὶ ξηρά. Τὰ οὖλα συχνάκις μαλακύνονται, ἐξοιδαίνονται καὶ αἱμάσσουσι. Βλέπομεν ἔστιν ὅτε σταγόνας πύου ἐξερχομένας ἐκ τοῦ ἐλευθέρου χείλους αὐτῶν· ἀπαντῶμεν συχνάκις ἐπίσης τὴν περηδόνα τῶν ὀδόντων· εἴς τινας περιστάσεις παρατηροῦμεν ὅτι οἱ ἀνώτεροι κοπτῆρες ἢ ἕτεροι ὀδόντες εἰσὶν ὄχι μόνον μαῦροι, ἀλλὰ κατὰ μέγα μέρος κατεστραμμένοι. Ἡ ὀλεγμονὴ τῶν οὔλων δύναται νὰ ἐκταθῇ καὶ ἐπὶ τοῦ λοιποῦ στόματος· ἡ στοματῖτις

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐπιπλέκεται μάλιστα ἐνίοτε μετὰ διφθερίτιδος ἢ παρασιτικῆς στοματίτιδος, καὶ εἶναι ἐν γένει ὀλίγον ἀλγεινή. Τὰ χείλη εἰσὶ συνήθως οἰδαλέα, διερρηγμένα καὶ κεκαλυμμένα ὑπὸ μελαχροινῶν βλεννῶν, αἱ ὁποῖαι ξηραίνονται διὰ τοῦ ἀέρος. Ὁ σίελος εἶναι ὀξύς, ἡ ἀπόπνοια μωρὰ καὶ γλυκοειδὴς μᾶλλον ἢ εἰδικοῦ χαρακτῆρος. Ἐν τούτοις ἐμνημόνευσαν εἰς διαφόρους ἀρρώστους εἴτε τὴν ὀσμὴν τοῦ χλωροφορμίου, εἴτε τὴν τοῦ χόρτου ἢ τῶν ὡρίμων μήλων. Ἐξ ἴσου ἐσημείωσαν πόνους εἰς τὸ κοῖλον τοῦ στομάχου, ναυτιάσεις ἐμέτους, οἵτινες εἰς πολλὰς περιστάσεις συναπαντῶσι κατὰ διαφόρους ἐπαναλήψεις μετὰ σημαντικῆς ἐλαττώσεως τῆς πολυουρίας. Ἡ δυσκοιλιότης εἶναι γεγονὸς σχεδὸν σταθερόν· ἐν γένει δὲ εἶναι λίαν ἐπίμονος, ἀλλ' ὅμως ἐναμείβεται παρά τισι παιδίοις μετὰ διαρροϊκῶν ἀποπατήσεων. Κενώσεις πολυπληθεῖς ἐσημειώθησαν εἰς πολυαρίθμους περιπτώσεις κατὰ τὸ τέλος τῆς νόσου. Ἀρκετὰ συχνάκις ἡ κοιλία μετεωρίζεται εἰς τὴν τελευταίαν περίοδον· τὸν μετεωρισμὸν τοῦτον, εἴς τινα παιδία διαδέχεται ἐναντία διάθεσις τοῦ κοιλιακοῦ τοιχώματος, ἥτις καθίσταται ἐνίοτε ἀρκετὰ τεταμένη καὶ ἀλγεινὴ ὥστε ἡ ψηλάφησις τῶν ὄπισθεν αὐτῆς κειμένων νὰ ἦναι ἀδύνατος. Ἐσημείωσαν εἰς τινας περιπτώσεις, τὴν αὔξησιν τοῦ ὄγκου τοῦ ἥπατος καὶ τοῦ σπληνός. Ἡ ἐξέτασις τῆς καρδίας συχνάκις παρημελήθη· ἀλλ' ὅμως παρετήρησαν εἰς διαφόρους εὐκαιρίας, ὅτι ἡ ἀδυναμία τῶν καρδιακῶν ἤχων συνέπιπτε μετὰ ἐλαφροῦ ρυσήματος εἰς τὸν πρῶτον χρόνον. Εἰς ἄλλας περιπτώσεις, ὁ σφυγμὸς εἶναι μικρός, ἄτακτος καὶ βραδύτατος· ὁ ἀριθμὸς τῶν σφύξεων δὲν ὑψοῦται πλέον τῶν 50 κατὰ λεπτόν. Εἴς ἄλλας ἀκόμη εἶναι πλήρης καὶ συχνός, καὶ εἴς τινας ἀρρώστους καθίσταται μικρὸς, ἄτακτος, διαλείλειπων, ἀφ' οὗ ἦτο δυνατός, ταχὺς καὶ ἀκανόνιστος εἰς τὴν ἀρχήν. Παρετήρησαν εἰς πολλὰ παιδία, οἴδημα περιωρισμένον, εἴτε ἐπὶ τοῦ προσώπου, εἴτε ἐπὶ τῶν κατωτέρων μελῶν καὶ ἐπὶ τῆς κοιλιακῆς κοιλότητος· συνήθως τὰ οἰδήματα ταῦτα δὲν συνοδεύονται ὑπὸ λευκωματουρίας. Εἰς ἄλλας παραρητήσεις ἐσημείωσαν τὴν παρουσίαν τοῦ λευκώματος εἰς τὰ οὖρα, εἰς πρόσωπα διαβητικὰ ἢ οἰδηματώδη. Εἰς τὴν πορείαν τοῦ παιδικοῦ διαβήτου παρατηροῦμεν διὰ τῆς ἐπικρούσεως ἢ τῆς ἀκροάσεως λίαν ποικίλα φαινόμενα, τοιαῦτα οἷα ἡ παρατεταμένη ἀναπνοὴ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ πνεύμονος, ἡ ἐλάττωσις τῆς ἠχητικότητος εἰς τὰς ὑποκλειδίους χώρας μετὰ τραχύτητος τοῦ ἀναπνευστικοῦ ψιθυρίσματος, κριγμός, ἀμβλύτης καὶ ρύσημα ἐπὶ τῶν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σημείων τῶν ἀντιστοιχούντων ἐπὶ τῶν ἀνωτέρων μερῶν τοῦ πνεύμονος, ρόγχοι τρίζοντες καὶ ὑποτρίζοντες συνδεόμενοι πρὸς γνησίας πνευμονίας ἢ πρὸς βρογχοπνευμονίας. Περὶ τῆς πληθύος τῶν φαινομένων τούτων τὰ ὁποῖα συνδυάζονται, εἴτε μετὰ τοῦ ξηροῦ βηχὸς, εἴτε μετὰ τῆς στεναγμώδους ἀναπνοῆς, ἢ μετὰ μεσοπλευρίων πόνων, δυνάμεθα νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τὸ πνευμονικὸν παρέγχυμα δὲν μένει πάντοτε ὑγιὲς ἐν παρομοίᾳ περιστάσει, ἀλλ' ὅτι σπανίως ἀλλοιοῦται βαρέως. Τὰ διαβητικὰ παιδία προσβάλλονται ἐνίοτε ὑπὸ δυσπνοίας, ἥτις ἑρμηνεύεται παρ' αὐτοῖς διὰ θωρακικῶν κινήσεων μεγαλοποιημένων καὶ ἐπεσπευσμένων, ἀλλὰ κανονικῶν, συγχρόνως δὲ διὰ τραχειακῶν ρόγχων ἀρκετὰ θορυβωδῶν ὥστε ὁ παρατηρητὴς ἀκούει αὐτοὺς χωρὶς νὰ ἐπιθέσῃ τὸ οὖς ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ ἀρρώστου. Τὰ δυσπνοϊκὰ ταῦτα φαινόμενα δὲν δύνανται λοιπὸν νὰ συγχυσθῶσι μετὰ τοῦ ἀναπνευστικοῦ τρόπου εἰς τὸν ὁποῖον ὁ Cheyne-Stokes συνέδεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ.

Τὰ προσβεβλημένα παιδία ὑπὸ τοῦ διαβήτου ὑποκύπτουσιν, ὡς οἱ ἐνήλικες, εἰς σημαντικωτάτην ὀργανικὴν ἔκπτωσιν ἥτις προσβάλλει πρωτίστως τὸ μυϊκὸν σύστημα. Εἰς λίαν περιωρισμένον χρονικὸν διάστημα τὸ ἄρρωστον παιδίον ἀπόλλυσι τὸ πάχος αὐτοῦ καὶ λαμβάνει σκελετικὴν ὄψιν, τὸ δέρμα ἐπιπλέει τρόπῳ τινὶ πέριξ τοῦ σώματος αὐτοῦ καὶ παρατηροῦμεν ὅτι ἀπώλεσε σχεδὸν τὸ τέταρτον τοῦ βάρους αὐτοῦ. Ἡ ἀπίσχνανσις καὶ ἡ ἐλάττωσις τοῦ βάρους ποιοῦσιν ἐπαισθητὰς προσθους πρὸ πάντων κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας· ἡ ὄψις ὠχριᾷ καὶ ἐπιμηκύνεται, ἡ ῥὶς λεπτύνεται. Ὑπὸ τὰς συνθήκας ταύτας ἡ ἀδυναμία εἶναι ἐξ ἴσου πολὺ μεγάλη καὶ ὁ νεαρὸς πάσχων δὲν δύναται νὰ διατρέξῃ πεζὸς βραχὺ διάστημα. Ἐσθ' ὅτε ἡ μυϊκὴ λέπτυνσις εἶναι τόσον καταφανὴς ὥστε δύναταί τις νὰ πιστεύσῃ εἰς ἀτροφικὴν παράλυσιν· ἡ πλάνη αὕτη εἶναι τόσῳ μᾶλλον ἐπιτεταμμένη ὅσον διαβητικοί τινες εἰσὶν ἐντελῶς ἀναίσθητοι εἰς τὰ ἠλεκτρικὰ ρεύματα. Κατὰ τὸν Leroux, ἡ ἀπίσχνανσις αὕτη σπανίως συμπίπτει μετὰ τῆς φυματιώσεως.

Αἱ μικραὶ διαβητικαὶ κόραι προσβάλλονται ἐνίοτε ὑπὸ ἐκζέματος τοῦ αἰδοίου· παρετήρησαν δὲ ὁ μὲν Brown τὸ ἐρύθημα, ὁ δὲ Bouchut τὴν λευκόρροιαν ὑπὸ τὰς αὐτὰς περιστάσεις. Τὰ ἄρρενα παρουσιάζουσιν ἔστιν ὅτε τὴν βαλανιτιδοποσθίτιδα, τὴν ῥίμωσιν, τὰς πλάκας τῆς ψωριάσεως ἢ ἐκζεματώδη κυστίδια ἐπὶ τοῦ πέους· αἱ νευρικαὶ διαταράξεις εἰσὶ ποικίλαι καὶ πολυάριθμοι, ἡ κεφαλαλγία εἶναι ἐκ τῶν συ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροια

χνοτάτων. Παρατηροῦμεν ἐπίσης σκοτοδινιάσεις, πόνους εἰς τὴν ἐρηβικὴν ἢ ὀσφυακὴν χώραν, εἰς τὰ ὑποχόνδρια, εἰς τὸν θώρακα ἢ ἐπὶ τοῦ ἐπιγαστρίου. Οἱ μικροὶ ἄρρωστοι ἀπολλύουσι τὴν εὐθυμίαν καὶ τὴν ἐνεργητικότητα αὐτῶν· τὸ ἦθος αὐτῶν μεταβάλλεται, γίνονται δύστροποι, εὐερέθιστοι, ὀργῖλοι, ὁμιλοῦσι βραδέως καὶ φαίνονται ὅτι ἐστερήθησαν μέρος τι τῆς εὐφυΐας αὐτῶν. Τινὲς αὐτῶν καθίστανται κακοὶ καὶ ἰδιότροποι· ἄλλοι ἔχουσιν ἀϋπνίαν ἢ τοὐναντίον τάσιν συνήθη πρὸς ὕπνον. Ἐμνημόνευσαν εἴς τινας περιπτώσεις εἴτε χορεϊκοὺς ἢ ἐπιληπτικοὺς κλονισμούς, εἴτε περιωρισμένας παραλύσεις ἢ κῶμα, ἀλλὰ σπανιώτατα κωματώδη κατάστασιν ἡνωμένην μετὰ σπασμῶν. Εἰς πολλὰ παιδία ἐσημείωσαν ἐλάττωσιν τῆς ὀξύτητος τῆς ὁράσεως, ἢ μάλιστα τύφλωσιν μᾶλλον ἢ ἧττον ἐντελῆ· ἐπίσης παρετηρήθη ὁ καταρράκτης τοῦ ἑνὸς ἢ ἀμφοτέρων τῶν ὀφθαλμῶν. Κατὰ τὸν Graefe, ἡ σκιερότης τοῦ κρυσταλλώδους εἶναι ἰδιαζόντως συχνὴ εἰς τὰ διαβητικὰ παιδία.

Οἱ Redon, Venables, Prout, εὗρον συχνάκις τὸ δέρμα ξηρὸν εἰς τὸν παιδικὸν διαβήτην· ἡ ξηρότης αὕτη τοῦ δέρματος ἐξ ἴσου ἐθεωρήθη ὡς συχνὴ ὑπὸ τοῦ Leroux· παιδία τινὰ παρουσιάζουσι λέπια ἀνάλογα τοῖς τῆς ἰχθυώσεως ἢ ἐλάσματα πορφυροειδῆ ὡς εἰς τὴν πιτυρίασιν, ἄλλα αἰτιῶνται ζωηρότατον κνησμόν. Βλέπομεν ἐνίοτε ὅτι σχηματίζονται ἀποστήματα, ἐξανθήσεις κνησμώδεις, ἐρύθημα, ψωρίασις, λειχηνώδη φλυκτίδια, ἴονθοι ἀκμῆς, κηλίδες ἁπλῆς ἢ αἱμορραγικῆς πορφύρας. Εἰς ἄρρεν τι δεκατεσσάρων ἐτῶν τοποθετημένον εἰς τὴν κλινικὴν τοῦ Labric καὶ προσβεβλημένον συγχρόνως ὑπὸ ψωριάσεως, εἶδον τοὺς ὄνυχας αὐτοῦ νὰ διαρραγῶσιν, ἔπειτα νὰ ἀποσπασθῶσιν ἐντελῶς. Εἰς ἀριθμόν τινα παιδίων, σημειοῦμεν κατὰ τὴν πορείαν τοῦ διαβήτου ὕψωσιν συνήθη ἢ διαβατικὴν τοῦ θερμομέτρου. Ὁ Venables λέγει ὅτι οἱ μικροὶ ἄρρωστοι οἱ προσβεβλημένοι ὑπὸ τοῦ διαβήτου καίουσιν ὡς τὸ πῦρ τῶν ἀνθράκων. Ἐν τούτοις παρατηρήσεις τοῦ Redon, τοῦ Dickinson, τῶν Forster, Kien, Cantani, Leroux ἀποδεικνύουσιν ὅτι, εἰς πολυαρίθμους περιπτώσεις, ἡ θερμοκρασία μένει κανονικὴ ἢ πίπτει εἰς 36°. Εἶναι λοιπὸν πιθανὸν ὅτι εἰς τοὺς μικροὺς διαβητικοὺς ἡ ὑπερθερμία ὀφείλεται εἰς παρεμπιπτούσας παθήσεις καὶ συχνότατα μόνον εἰς τὴν ἐσχάτην περίοδον ἐκδηλοῦνται τὰ πυρετικὰ ταῦτα συμπτώματα.

Ἡ ἀρχὴ τοῦ διαβήτου παρέρχεται συχνάκις ἀπαρατήρητος καὶ δὲν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κεκτήμεθα περὶ τῆς πορείας αὐτοῦ εἰ μὴ πολὺ ὀλίγον ὁριστικὰ δεδομένα, διότι τὰ παιδία εἰσὶ πάντοτε ἀνίκανα νὰ δώσωσι πληροφορίας περὶ τοῦ τρόπου δι' οὗ ἡ ἀνάπτυξις τῶν συμπτωμάτων γίνεται παρ' αὐτοῖς καὶ περὶ τῆς χρονιότητος τῶν συμπτωμάτων τούτων. Ἡ νόσος προβαίνει πολὺ ταχύτερον εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν ἢ εἰς τὰς ἄλλας περιόδους τῆς ζωῆς, καὶ σπανιώτατα ὑπάρχει εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἀνάλογος κατάστασις πρὸς ἐκείνην τὴν ὁποίαν περιέγραψαν παρὰ τοῖς ἐνήλιξι ὑπὸ τὸ ὄνομα διαβήτης παχύς. Ἡ νόσος συναπαντᾷ μετὰ καταστάσεως ἰσχνάνσεως μᾶλλον ἢ ἧττον σημαντικῆς. Εἰς τινας περιστάσεις ὁ θάνατος ἐπέρχεται ταχέως ἐν τῷ μέσῳ κωματώδους καταστάσεως. Παῖς δώδεκα ἐτῶν, οὗτινος ἠκολούθησα τὴν κατάστασιν ἐπὶ μακρὸν χρόνον καὶ τὸν ὁποῖον ὁ Rojas ἀναφέρει εἰς τὸ ἔργον αὐτοῦ, κατεβλήθη αἰφνιδίως εἰσερχόμενος εἰς τὸ σχολεῖον καὶ ἀπέθανεν ἐν διαστήματι λεπτῶν τινων τῆς ὥρας. Ἕν παιδίον τριῶν καὶ ἡμίσεος ἐτῶν, μνημονευόμενον ὑπὸ τοῦ Heinricius, κατελήφθη μετὰ περίοδόν τινα βελτιώσεως ἀρκετὰ σημαντικῆς ἐπελθούσης εἰς τὴν πορείαν διαβητικῆς πολυουρίας ὑπὸ ἐμέτων, κωλικῶν, ἔπειτα ἀπώλεσε τὴν διάνοιαν καὶ ἀπέθανεν εἰς τὸ διάστημα τριῶν ὡρῶν. Ἀλλ' ὅμως ἡ παθολογικὴ κατάστασις δὲν λαμβάνει ὀξεῖαν πάθησιν εἰ μὴ κατ' ἐξαίρεσιν. Ἐν γένει ἡ γλυκουρία δὲν ἐπιφέρει, εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς διαταράξεις καθαρῶς ἐπαισθητὰς εἰς τὴν ὑγείαν· μόνον δὲ εἰς τὸ διάστημα χρόνου τινὸς βλέπομεν τὰ παιδία ἰσχνούμενα καὶ ἀδυνατοῦντα· τινὰ ἀποθνήσκουσι δύο τοὐλάχιστον ἔτη μετὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ νόσος ἐξεδηλώθη· ἡ κατηγορία αὕτη τῶν πραγμάτων διὰ βραδείας πορείας περιλαμβάνει ὡς ἔγγιστα τὸ τέταρτον τῶν παρατηρηθεισῶν περιπτώσεων. Τὰ δύο τρίτα τῶν νεαρῶν πασχόντων δὲν ἔζησαν πλέον τῶν ἓξ μηνῶν, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἡ ὕπαρξις τῆς γλυκουρίας ἀνεγνωρίσθη παρ' αὐτοῖς. τὸ ἕτερον τρίτον ἔζησεν ἔλαττον τῶν τριῶν μηνῶν. Ἡ τροφὴ καὶ ἡ ὑγιεινὴ ἔχουσιν ἐπήρειάν τινα ἐπὶ τῆς διαρκείας τῆς νόσου, ἥτις κατὰ τὸν Kultz εἶναι τόσῳ ὀλιγώτερον σημαντικὴ ὅσῳ τὸ παιδίον εἶναι νεώτερον. Κατὰ τοὺς Bouchardat, Durant-Fardel καὶ Lecorché, ὁ παιδικὸς διαβήτης ἀπολήγει συχνάκις εἰς πνευμονικὴν φθίσιν. Οἱ Redon, Leroux καὶ Rojas βεβαιοῦσι τοὐναντίον, νεώτεραι δὲ στατιστικαὶ δίδουσιν αὐτοῖς δίκαιον· δὲν εἶναι ἡ φυματίωσις δι' ἧς συχνότατα ἀπόλλυνται τὰ παιδία, ἐν ᾧ ἀπαντῶμεν συχνάκις παρ' αὐτοῖς εἰς τὴν ἐσχάτην περίοδον συμπτώματα ἐγκεφαλικὰ τὰ ὁποῖα συνδέονται εἴτε μετὰ τῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

οὐραιμίας, εἴτε μετὰ φαινομένων δηλητηριάσεως τὰς ὁποίας περιέγραψαν ὁμοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα ὀξυαιμία (acétonémie), ἥτις συνίσταται εἰς ξηρότητα τοῦ στόματος μετ' ἐμέτων καὶ διαρροίας καὶ χλωροφορμικῆς ὀσμῆς καταφανεστάτης, ἔπειτα εἰς ὑπνηλίαν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον μεγάλην, μετὰ δυσπνοίας καὶ ψύξεως τῶν ἄκρων καὶ βραδύτερον μετ' ἐντελοῦς καταψύξεως. Εἰς τὸ πλεῖστον τῶν περιπτώσεων αἵτινες ἔληξαν εἰς ἴασιν, ἡ διάρκεια ἦτο ἑβδομάδων τινῶν μόνον, καὶ εἷς τινας ἡ γλυκουρία ἔπαυσε νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὸ διάστημα δώδεκα ἕως δεκαπέντε ἡμερῶν.

Διάγνωσις. Πρόγνωσις. — Ὀφείλομεν νὰ ἐξετάζωμεν διὰ τῆς ποτάσσης, ἢ δι' εἰδικοῦ τινος ἀντιδραστηρίου, οἷον τὸ ὑγρὸν τοῦ Fehling, τοῦ Bareswil, τοῦ Trommer, τὰ οὖρα τῶν παιδίων εἰς τὰ ὁποῖα παρατηροῦμεν τὴν πολυουρίαν, τὴν πολυδιψίαν καὶ τὴν ἀπίσχνανσιν. ἐὰν δὲ παρατηρῶμεν ἐπιμόνως τὴν παρουσίαν τῆς γλυκώσεως εἰς τὸ ὑγρόν, τὸ πρόβλημα εἶναι λελυμένον. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα εἶναι συχνάκις πολὺ σκοτεινόν· διότι διαβητικοί τινες ἄρρωστοι οὐροῦσιν ὡς τὸ σύνηθες καὶ δὲν αἰτιῶνται οὐδεμίαν αὔξησιν τῆς ὀρέξεως, οὔτε τῆς δίψης καὶ εἰσι μόνον ἰσχνοὶ καὶ ἀδύνατοι· ἡ ἰδέα τῆς γλυκουρίας δὲν ἔρχεται εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ παρατηρητοῦ ὅστις ἀποδίδει τὴν ἀδυναμίαν καὶ τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ κυψελο-λιπώδους ἱστοῦ εἰς ἄλλας αἰτίας. Ἡ ἀρχὴ συχνάκις χαρακτηρίζεται διὰ γαστρικῶν διαταράξεων αἵτινες δύνανται ἐξ ἴσου νὰ ἀποπλανήσωσι τὸν ἰατρόν. Ἡ χημικὴ λοιπὸν ἐξέτασις τῶν οὔρων πρέπει νὰ ἐνεργῆται ὁσάκις παρατηροῦμεν εἴς τι παιδίον τὴν λέπτυνσιν καὶ μυϊκὴν ἀτροφίαν, ὑπερβολικὴν αὔξησιν τῶν συμπτωμάτων τῆς ἀναιμίας, χωρὶς νὰ δυνηθῶμεν νὰ εὕρωμεν εἰς τὴν ἔκπτωσιν ταύτην ἀρκοῦσαν ἐξήγησιν. Τοιουτοτρόπως δυνάμεθα νὰ ῥθάσωμεν εἰς τὸ νὰ ἀναγνωρίσωμεν ὅτι κῶμα τὸ ὁποῖον θὰ εἴχομεν τάσιν νὰ ἀποδώσωμεν εἰς τὴν οὐραιμίαν εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα τοῦ διαβήτου, καὶ ἐγένετο ἡ διάγνωσις τῆς τελευταίας ταύτης νόσου εἴς τινα περίπτωσιν ἀναφερομένην ὑπὸ τοῦ Leroux, τὴν ὁποίαν κατ' ἀρχὰς ἐξέλαβον ὡς μυελίτιδα. Δὲν εἶναι πάντοτε εὔκολον νὰ συλλέξωμεν ἀρκετὴν ποσότητα οὔρων τῶν πολὺ μικρῶν παιδίων, ἵνα ἐνεργήσωμεν τὴν ἀνάλυσιν· δι' ὃ πρέπει νὰ καταφεύγωμεν εἰς τὸν καθετηρισμόν, ἢ εἰς τὴν πίεσιν τοῦ ὑπογαστρίου, ἢ νὰ πλύνωμεν δι' ὀλίγου χλιαροῦ ὕδατος τὰ βεβρεγμένα ὑπὸ τῶν οὔρων σπάργανα.

Ἡ πρόγνωσις τοῦ διαβήτου εἶναι πάντοτε κατὰ τὸν Senator ἀπο-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λύτως κακὴ ὅταν πρόκηται περὶ παιδίων. Ὁ Durand-Fardel ῥρονεῖ τοὐναντίον, ὅτι ἡ πάθησις εἶναι ἧττον ἐπίμονος πρὸ τῆς ἐφήβου ἡλικίας ἢ εἰς πᾶσαν ἄλλην μᾶλλον προκεχωρημένην· ἡ διαβεβαίωσις αὕτη ἐπεκυρώθη διὰ τῶν παρατηρήσεων τοῦ Redon. Οἱ Senator, Bence, Jones, Cantani, Bouchardat ἐπέρερον ἐναντίαν γνώμην. Εἰς τὴν στατιστικὴν τοῦ Killz εὑρίσκομεν ἑπτὰ ἰάσεις ἐπὶ ἑξήκοντα τεσσάρων περιπτώσεων, εἰς δὲ τὴν τοῦ Leroux ἓξ ἰάσεις ἐπὶ τριάκοντα περιπτώσεων, εἰς τὴν τοῦ Rojas μίαν ἐπὶ ἑπτά. Κατὰ τὸν Leroux πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τὴν ἴασιν ὡς λίαν ἐξαιρετικήν, διότι συχνότατα εἶναι ἐφήμερος, ὅταν νομίζωμεν ὅτι πρόκειται περὶ ὁριστικῆς ἀναρρώσεως. Ὁ ἰατρὸς πρέπει νὰ ἦναι τόσῳ μᾶλλον ἀνήσυχος ὅσῳ μείζονα ἀπίσχνανσιν παρατηρεῖ, καὶ ὅσῳ ἀρθονωτέρα εἶναι ἡ ἀναλογία τοῦ ζαχάρου ἐν τοῖς οὔροις. Ἵνα ῥθάσῃ τις εἰς ἀκριβῆ συλλογισμὸν τῶν πιθανοτήτων περὶ τῆς ἐκβάσεως καὶ τῆς διαρκείας διαβητικῆς τινος πολυουρίας, πρέπει νὰ διαιρέσῃ ὅσον τὸ δυνατὸν κανονικώτερα τὸ ζάχαρον καὶ τὴν οὐρίαν, νὰ γνωρίσῃ ἀκριβῶς τὴν ποσότητα τῶν λαμβανομένων ποτῶν καὶ τῶν ἀποβαλλομένων οὔρων καθ' ἡμέραν, καὶ νὰ σταθμίζῃ μετ' ἐπιμελείας τὸ παιδίον· ἀλλ' εἶναι δύσκολον νὰ πραγματοποιήσωμεν τὰς συνθήκας ταύτας εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν. Ὁ διαβήτης ὀφείλει ἐπίσης νὰ θεωρηθῇ ὡς τόσῳ μᾶλλον βαρὺς ὅσῳ νεώτερον εἶναι τὸ ἄτομον. Ἡ λευκωματουρία εἶναι συνήθως ἐπιπλοκὴ κακοῦ οἰωνοῦ, διότι ἀπεδείχθη ὅτι ἡ ἐμφάνισις αὐτῆς προηγεῖται ὀλίγον τῆς ὀλεθρίας ἐκβάσεως. Ὅταν τὰ συμπτώματα τοῦ διαβήτου ἐξαφανίζωνται, ὀφείλομεν πάντοτε νὰ ὑποπτευώμεθα τὴν πιθανότητα τῆς ὑποτροπῆς.

Αἰτιολογία. — Ἀντιθέτως πρὸς ἀρχαίαν τινὰ γνώμην διεσπαρμένην, ὁ διαβήτης θὰ ἦτο συχνότατος εἰς τὰ παιδία κατὰ τὸν Venables ὅστις ἀποδίδει εἰς τὴν ὀξύτητα τοῦ γάλακτος τῆς μητρὸς ἢ τῆς τροφοῦ, μεμακρυσμένην ἐπήρειαν περὶ τῆς μετέπειτα ἀναπτύξεως τῆς νόσου· ἡ γνώμη αὕτη εἶναι πιθανῶς λίαν μεγαλοποιημένη. Ἀλλ' ὅμως εἶναι καλῶς ἀποδεδειγμένον σήμερον ὅτι ἡ γλυκουρικὴ πολυουρία δὲν θεωρεῖται ὡς σπανιότης εἰς παιδία ἔλαττον τῶν δεκαπέντε ἐτῶν. Ἡ διαβητικὴ πάθησις οὐδεμιᾶς περιόδου τῆς παιδικῆς ἡλικίας φείδεται, ἐπειδὴ ἀπήντησαν αὐτὴν καὶ ἐπὶ νεογνῶν. Ὁ Kilsille, τῷ ὄντι, εὗρε ζάχαρον εἰς τὰ οὖρα νεογνοῦ τινος δεκατεσσάρων ἡμερῶν. Ὁ J. Simon ἐποίησε τὴν αὐτὴν ἀνακάλυψιν εἴς τι νεογνὸν ῥθάσαν ἐπίσης εἰς τὴν δεκάτην τετάρτην ἡμέραν μόνον τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ. Ἐν τούτοις

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀπὸ τοῦ ἐννάτου ἔτους παρατηρεῖται κυρίως ἡ νόσος, καὶ εἶναι κατά τι κοινοτέρα εἰς τὰς κόρας ἢ εἰς τοὺς παῖδας. Ἡ κληρονομικότης φαίνεται ὅτι εἶναι προδιαθετικὴ αἰτία· ἡ ἐπήρεια τοῦ ἀρθριτισμοῦ λαμβάνει μέρος κατὰ τὸν Rojas δευτερεῦον εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ παιδικοῦ διαβήτου· εἰς πολλὰς δὲ παρατηρήσεις ἀναφέρουσι τὴν ὕπαρξιν νευρικῶν νόσων εἰς τοὺς μικροὺς διαβητικούς. Εἶδον ἐνίοτε τὸν διαβήτην προσβαλλόντα πολλοὺς ἀδελφοὺς καὶ ἀδελφὰς ὧν οἱ γονεῖς ἦσαν ὑγιεῖς. Ὁ Klarke παρετήρησεν αὐτὸν εἰς ἓξ, ὁ Robert εἰς ὀκτὼ παιδία τῆς αὐτῆς οἰκογενείας, οἱ Thomas Waston, Bence, Jones, Kültz, West ἀναφέρουσιν ὁμοίας περιπτώσεις. Μεταξὺ τῶν τυχηρῶν αἰτίων ἀναφέρουσι τὸν τραυματισμὸν καὶ ἰδιαζόντως τὴν ἐπὶ τὸ ἰνίον πτῶσιν, τὴν χορείαν, τὴν ἐπιληψίαν, τὴν φυματιώδη μηνιγγίτιδα, τὸν ὀξὺν ὑδροκέφαλον, τὸν τυφοειδῆ πυρετόν, τὴν ἰλαράν, τὴν δυσεντερίαν, τὴν ἑλώδη καχεξίαν, τὴν ψῦξιν καὶ πρὸ πάντων τὴν ὑγράν, τὴν ἀνεπάρκειαν τῶν τροφῶν, εἰς ἄλλας περιπτώσεις, τροφὴν λίαν οὐσιαστικήν, εἴς τινα ἄτομα τὴν ὑπερβολικὴν χρῆσιν τοῦ κρέατος, εἰς ἄλλα τὴν κατάχρησιν τοῦ ἄρτου, τῶν ἀμυλωδῶν καὶ τῶν ζαχαρωτῶν. Παραδέχονται συνήθως ὅτι ὁ ὑπερβολικὸς κόπος ἐξασκεῖ ὁριστικὴν ἐπιρροὴν εἰς τὴν παθογένειαν περιπτώσεών τινων τοῦ διαβήτου. Δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν τὰ αὐτὰ καὶ περὶ πάσης ἄλλης αἰτίας τῆς ἐξασθενήσεως τοῦ ὀργανισμοῦ.

Παθολογικὴ ἀνατομία. — Αἱ ἀλλοιώσεις τὰς ὁποίας πρὸ πάντων ὀφείλομεν νὰ ἀναζητήσωμεν εἰς τὰς αὐτοψίας τῶν διαβητικῶν εἶναι αἱ τοῦ ἐγκεφαλονωτιαίου συστήματος. Ἀπαντῶμεν ὅτε μὲν τὴν ἀναιμίαν, ὅτε δὲ τὴν ὑπεραιμίαν τοῦ ἐγκεφάλου, τὴν συμφόρησιν τῶν μηνίγγων καὶ τῆς ἐγκεφαλικῆς οὐσίας, τὸ οἴδημα τῆς λεπτῆς μήνιγγος, τὴν ἀφθονίαν τοῦ ἐγκεφαλοραχιτικοῦ ὑγροῦ, τὸ ἀνεύρυσμα τῶν αἱμοφόρων ἀγγείων καὶ ἰδιαζόντως τῶν ἀρτηριῶν εἰς τὸν νωτιαῖον μυελὸν καὶ τὸν ἐγκέφαλον, πρὸ πάντων ἐπὶ τοῦ βολβοῦ καὶ τῆς ἀποφύσεως, τὴν ἐκφύλισιν τῆς νευρικῆς οὐσίας, τὴν καταστροφὴν τοῦ ἱστοῦ, τὸν σχηματισμὸν σπηλαίων πέριξ τῶν ἀγγείων τούτων. Εἴς τινας περιπτώσεις ἀνακαλύπτομεν τὰς ἐκχυμώσεις καὶ τοὺς ὄγκους κατέχοντας τὸ ἔδαφος τῆς τετάρτης κοιλίας. Οἱ πνεύμονες ἐνίοτε ὑγιεῖς, εἰσὶν εἰς ἄλλας περιστάσεις σπληνωμένοι ἢ ἡπατωμένοι. Εὗρον εἰς τὸ πνευμονικὸν παρέγχυμα, εἴτε ἑστίας γαγγραίνης, εἴτε σπήλαια φυματιώδους ἀρχῆς· ἀλλὰ κατὰ τὰς νεκροψίας ἡ πνευμονικὴ φθίσις δὲν εἶναι κοινὴ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἰς τὰ διαβητικὰ παιδία. Ὁ πεπτικὸς σωλὴν εἶναι συχνότατα ὑγιής· πάντοτε παρετήρησαν ὅτι τὸ πάγκρεας ἦτο ὑγιές, καὶ δὲν ἀπαντῶμεν παρὰ τοῖς παισί, τὴν ἀρχικὴν ἀτροφίαν τοῦ ὀργάνου τούτου ἢ ἐκείνην ἥτις ἐπέρχεται εἴτε μετὰ τὴν ἀπόρραξιν τοῦ παγκρεατικοῦ σωλῆνος, εἴτε μετὰ τὸν καρκίνον τοῦ παγκρέατος, ὡς ἀπέδειξαν ἐπὶ τῶν ἐννοήσεων αἱ ἐνεργηθεῖσαι ἔρευναι ὑπὸ τοῦ Lapierre ὑπὸ τὴν ἔμπνευσιν τοῦ Lancereaux. Τὸ ἧπαρ εἶναι συχνάκις ὑγιές· ἐν τούτοις ἐσημείωσαν, εἴς τινας περιπτώσεις, τὴν αὔξησιν τοῦ ὄγκου αὐτοῦ ἢ τὸ μοσχοκαρυοειδὲς χρῶμα τοῦ ἱστοῦ τῆς διατομῆς αὐτοῦ, ἢ τὴν στεάτωσιν τῶν ἡπατικῶν κυττάρων εἰς τὴν περιφέρειαν τῶν λοβίων. Ὁ σπλὴν σχεδὸν πάντοτε κανονικός, εἶναι ἐνίοτε ἠλαττωμένος τὸν ὄγκον ἢ τοὐναντίον ὑπερτροφικός. Οἱ νεφροὶ εἰσὶν συνήθως ὀγκωδέστεροι καὶ συμπεφορημένοι· παρατηροῦμεν δὲ ἐπὶ τοῦ παρεγχύματος αὐτῶν διεσπαρμένα μικρὰ ἀποστήματα· ἐξ ἴσου ἀναφέρουσι τὴν στεάτωσιν τοῦ ἱστοῦ αὐτῶν. Εἰς τὸν κρυσταλλώδη ἀνεκαλύφθησαν ἐναποθέματα τιτανούχων ἁλάτων· ἡ παρουσία τοῦ ζακχάρου εἰς τὸ ὑδατῶδες ὑγρὸν ἢ εἰς τὸ ὑελῶδες ἐσημειώθη ὑπὸ τῶν Hasner, Deutschmann καὶ Zincke, ἐν ᾧ αἱ ἐπιχειρηθεῖσαι ἔρευναι ὑπὸ τοῦ Hepp, ἐκ Στρασβούργου, ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου ἔμειναν πάντοτε ἀρνητικαί.

Θεραπεία. — Αἱ διάφοροι θεραπευτικαὶ μέθοδοι αἱ χρησιμοποιηθεῖσαι πρὸς ἴασιν τοῦ διαβήτου εἰσὶ συχνάκις ἄκαρποι· ἡ θεραπευτικὴ ὀφείλει πρὸ πάντων εἰς τὴν ἀναγραφὴν ὡρονίμων καὶ ὑγιεινῶν μέτρων. Εἰς τὰ πολὺ μικρὰ παιδία, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀδύνατον νὰ στερήσωμεν τὴν γαλακτοτροφίαν, ἀραιοῦμεν τὸ γάλα διὰ ποσότητός τινος ὕδατος καὶ προσθέτομεν εἰς αὐτὸ τὴν κρέμαν. Μετὰ τὴν ἀπογαλάκτισιν, ἀντὶ τοῦ γάλακτος τῆς ἀγελάδος ἀναγράφομεν ζωμὸν κεκορεσμένον θρεπτικῶν οὐσιῶν, ἢ ὅπερ οἱ Ἄγγλοι καλοῦσι τὸ τέϊον τοῦ βοός, μετὰ τῶν ὠῶν καὶ τοῦ βουτύρου καὶ ταχέως προβαίνοντες χορηγοῦμεν τὸ κρέας, ἄρτον ἐξ ἀλευροκόλλας, ἢ δίπυρα ἀμυγδάλων. Ἀπαγορεύομεν τοὺς χόνδρους (μπλιγοῦρι κ.) καὶ τὰ ζυμαρικὰ τὰ ὁποῖα ἐμπεριέχουσι μεγάλην ἀναλογίαν ἀμύλου, ἀλλ' ἐπιτρέπομεν τὰ καρῶτα, τὰ ράπανα, τὰ ραπανόχορτα, διότι τὰ εἴδη ταῦτα εἶναι ἐλαφρῶς ἀμυλοῦχα. Εἰς τὰ παιδία τὰ μᾶλλον ἡλικιωμένα, παραγγέλλομεν τας σωμασκίας, τὰ λουτρὰ τῆς Barèges ἢ διὰ τοῦ ἅλατος τοῦ Pennès, τὰ θαλάσσια λουτρά, τὴν ὑδροθεραπείαν, τας ἐρεθιστικὰς ἐντριβάς, τὴν γυμναστικήν, καὶ ἰδιαζόντως τὴν γυμναστικὴν τῶν βραχιόνων παραγ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γελλομένην ὑπὸ τῶν Ollivier καὶ Redon, καὶ ἥτις μεγαλύνουσα τὸν θώρακα, ἐπιταχύνει τὴν αἱμάτωσιν καὶ τὰς καύσεις. Ἐπίσης δύναταί τις νὰ ἐφαρμόσῃ εἰς τὴν παιδικὴν ἰατρικὴν τὰς ἀερολουσίας ἐπὶ τοῦ αὐχένος καὶ τῆς ράχεως, ἀναγραφείσας μετ' ἐπιτυχίας εἰς τοὺς ἐνήλικας εἴς τινας περιστάσεις ὑπὸ τοῦ Compardon. Πρὸς τούτοις καλύπτομεν τὸ σῶμα διὰ φλανέλλας, ἀποφεύγοντες οἱανδήποτε ψῦξιν. Αἱ σιδηροῦχοι σκευασίαι καὶ ἡ κίνα εἶναι ὠφελιμώταται, ἵνα καταπολεμήσωσι τὴν ἀδυναμίαν, καὶ ἐπειδὴ ἅπαντα σχεδὸν τὰ παιδία εἰσὶ καθ' ὑπερβολὴν ἰσχνά, τὸ ἔλαιον τοῦ ἥπατος τοῦ ὀνίσκου ἔχει εἰς αὐτὰ ἀναντίρρητον ὠφέλειαν. Ὁ Rojas συνιστᾷ τὴν θεραπείαν διὰ τοῦ βρωμιούχου σοδίου. Ἀπολαύομεν ἐπίσης εὐνοϊκὰ ἀποτελέσματα, εἴτε διὰ τοῦ ἀρσενικοῦ ἢ διὰ τοῦ ὀπίου ὑρ' ὅλας αὐτοῦ τὰς μορφάς, ἔστιν ὅτε συνδεδυασμένου μετὰ τῆς εὐθαλείας, εἴτε διὰ τῆς θεραπευτικῆς τῶν ἀλκαλικῶν καὶ τῶν ὑδάτων τοῦ Vichy ἢ τῶν τοῦ Carlsbad.

Διαβήτης ἄχυμος (Diabète insipide).—Τὸ παιδίον προσβαλλόμενον ὑπὸ πολυουρίας οὐχὶ γλυκουρικῆς δίδει ἐνίοτε πολὺ μεγάλην ποσότητα οὔρου· τὸ ὑγρὸν εἶναι διαυγές, σχεδὸν ἄοσμον, ἀσθενῶς ὀξὺ ἢ οὐδέτερον, εἰδικοῦ βάρους ὅπερ ποικίλλει ἀπὸ 1004 — 1008. Ἡ δίψα εἶναι ὑπερηυξημένη, ἐν ᾧ ἡ ὄρεξις μένει κανονικὴ ἢ ἐλαττοῦται. Αἱ ἀποπατήσεις εἰσὶν ὀλίγον ἄφθονοι, τὸ δέρμα εἶναι ψυχρὸν καὶ ξηρόν· ἡ πάθησις αὕτη εἶναι πολὺ ἐπίμονος, διότι διαρκεῖ πάντοτε πολλοὺς μῆνας, ἔστιν ὅτε ὁλόκληρα ἔτη ἐπίσχουσα τὴν αὔξησιν τῆς κανονικῆς ἀναπτύξεως τῶν παίδων. Κόρη τις ἕνδεκα ἐτῶν προσεβλήθη ὑπὸ τῆς νόσου ταύτης ἀπὸ τῆς ἡλικίας τῶν τριῶν ἐτῶν, ὅταν ἤρξατο θεραπευομένη ὑπὸ τοῦ Lemire ἐκ Πετρουπόλεως· καταπίνουσα ἐννέα ἕως δέκα λίτρας ὕδατος κατὰ τὴν περίοδον 24 ὡρῶν, ἀπέβαλεν ἑπτὰ ἕως ὀκτὼ λίτρας οὔρου διαυγὲς τὸ ὁποῖον ἐστάθμιζε 1001 καὶ δὲν ἐμπεριεῖχεν οὔτε ζάκχαρον, οὔτε λεύκωμα. Ἐθεραπεύετο διὰ τοῦ σπειραϊκοῦ νατρίου (salycilate de soude), τῆς νάρδου καὶ τῆς ἐρεσιβώδους ὀλύρας καὶ ἰάθη ἐπὶ τέλους, ἂν καὶ προσεβλήθη συγχρόνως ὑπὸ ταινίας. Ἕν ἄρρεν ἑπτὰ ἐτῶν μνημονευόμενον ὑπὸ τοῦ Vierordt ἀπέθανεν ἀφ' οὗ ἐπὶ μακρὰν περίοδον ἀπέβαλε 10—15 λίτρας οὔρου διαυγὲς καθ' ἡμέραν. Παῖς δέκα ἐτῶν παρατηρηθεὶς ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ Malhéné καὶ τὸν ὁποῖον ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἴδω, κατελήφθη συνεπείᾳ πτώσεως ἐξ ὕψους πολλῶν μέτρων, ὑπὸ πολυδιψίας καὶ πολυουρίας· ἔπινε 10—12 λίτρας εἰς εἰκοσιτέσσαρας ὥρας καὶ ἀπέβαλλε

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σχεδὸν τὴν αὐτὴν ποσότητα οὔρων ἀπολύτως ἀχρόων, τὰ ὁποῖα δὲν περιεῖχον ζάχαρον· μετὰ τὸ συμβεβηκὸς τοῦτο παρετήρησαν κάταγμα τῆς πλευρᾶς καὶ ὑπέθετον ὅτι εἰς τὴν πτῶσιν αὐτοῦ ἡ κεφαλὴ τοῦ παιδίου ἐκτύπησεν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Χαρακτὴρ εὐερεθίστου ἦτο ὁ υἱὸς ἀνθρώπου τινὸς εἰσέτι νέου, προσβληθέντος ἀπὸ ἑνὸς καὶ πλέον ἔτους ὑπὸ γενικῆς παραλύσεως. Παρεδέχθησαν πράγματι, ὅτι ὁ διαβήτης οὗτος ἐξηρτᾶτο ἐκ νευρώσεώς τινος, καὶ ἰδιαζόντως ὑπὸ νευρικῶν διαταράξεων τῶν νεφρῶν, αἵτινες εἶχον τὸ σημεῖον τῆς ἀρετηρίας αὐτῶν εἰς τὰς βλάβας τῆς τετάρτης κοιλίας, τῆς παρεγκεφαλίδος ἢ τῆς βάσεως τοῦ κρανίου. Εἶδον τὴν παθολογικὴν ταύτην κατάστασιν ἀκολουθοῦσαν τὰς πληγὰς τοῦ ἀνωτέρου μέρους τῆς κεφαλῆς, τὴν φυματιώδη μηνιγγίτιδα, τὴν ἐγκεφαλονωτιαίαν μηνιγγίτιδα, τὸν χρόνιον ὑδροκέφαλον, τὴν ὀστρακιάν, τὸν τυφοειδῆ πυρετόν. Ὑποθέτομεν ἐξ ἴσου ὅτι δύναται νὰ ἦναι κληρονομικός. Τὰ παιδία ἀνθίστανται πολὺ εἰς τὴν ἄχυμον πολυουρίαν, παρὰ τὴν ἐπιμονὴν αὐτῆς, ἀλλ' ἡ πρόγνωσις ποικίλλει μετὰ τῆς αἰτίας ἥτις γεννᾷ αὐτὴν καὶ τῆς προτέρας καταστάσεως τοῦ παιδίου.

Ἡ θεραπεία συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἀπαγορεύωμεν τοῖς μικροῖς πάσχουσι νὰ πίνωσι καθ' ὑπερβολήν, νὰ χορηγῶμεν αὐτοῖς τροφὴν κατάλληλον, ἐνδύματα θερμὰ καὶ μετρίας ἀσκήσεις. Ἐχορήγησαν πρὸς τούτοις ἄνευ βεβαίου ἀποτελέσματος, μεγάλον ἀριθμὸν φαρμάκων, μεταξὺ τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ ἀναφέρωμεν πρὸ πάντων τὴν νάρδον, ἔπειτα τὴν ταννίνην, τὴν ἐργοτίνην, τὴν χλωράλην, τὴν μορφίνην, τὴν κωδεΐνην, τὸ ὄπιον, τὸ καστόριον καὶ τὴν στρυχνίνην. Ἐξ ἴσου κατέφυγον εἰς τὸ ψυχρὸν ὕδωρ εἰς ραντισμοὺς ἢ καταιωνίσεις καὶ εἰς τὸν ἠλεκτρισμόν. Ἡ ὑδροθεραπεία καὶ ἡ ἐνέργεια τῶν ἠλεκτρικῶν ρευμάτων φαίνονται ὅτι ἔδωκαν πραγματικὰς ὑπηρεσίας εἰς πολὰς περιστάσεις.

II. — Ἀναιμία, Χλώρωσις.

Περιγραφή. — Ἡ ἀναιμία εἶναι ἐπίσης παρὰ τοῖς παισὶν ὡς καὶ παρὰ τοῖς ἐνήλιξι παθολογικὴ κατάστασις, ἥτις συνδέεται μετὰ τῆς πτωχείας τοῦ αἵματος, χαρακτηριζομένη πρωτίστως διὰ τῆς ἐλαττώσεως τῶν ἐρυθρῶν αἱμοσφαιρίων καὶ συχνάκις ἐπίσης διὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ ὄρρου. Τὰ νεαρὰ ἀναιμικὰ παιδία εἰσὶ ὁτὲ μὲν δυσκίνητα καὶ ἀ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

παθῆ, ὁτὲ δὲ τοὐναντίον ἰδιαζόντως ζωηρὰ καὶ ἀνήσυχα. Οἱ ἐπιπεφυκότες αὐτῶν εἰσιν ὠχροί, οἱ ὀφθαλμοὶ διαφανεῖς, τὰ οὖλα καὶ τὰ χείλη ἄχροα καὶ ἡ ὑπερῶα κιτρινοειδοῦς χροιᾶς. Τὰ παιδία παρουσιάζουσι βαθμόν τινα πάχους, ἀλλ' οἱ ἱστοὶ αὐτῶν εἰσὶν ὠχροί, τὸ δέρμα λεπτόν, ὁμαλὸν καὶ ἄνευ μαρμαρυγῆς, τὰ τριχοειδῆ ὑποδερμικὰ πλέγματα φαίνονται κενὰ αἵματος. Ἐνίοτε ἐλαφρός τις ψόφος, ἡ ἐπίδρασις τοῦ ῥωτὸς δίδουσι χώραν εἰς ὑράλματα ἀκούσια καὶ τροποποιοῦσιν αἰφνιδίως τὴν ἔκφρασιν τῆς φυσιογνωμίας. Ἡ ἀναιμία τῆς πρώτης ἡλικίας προδιαθέτει εἰς τὴν σπασμωδικὴν κατάστασιν· ἡ σχέσις αὕτη τῆς αἰτίας πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα ἦλθεν εἰς φῶς ὑπὸ τοῦ Archambault, οὗτινος συμμερίζομαι ἐντελῶς τὰς ἰδέας ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, ἂν καὶ ἦναι εἰς ἀντίθεσιν μετὰ δοξασίας τινὸς γενικῶς διαδεδομένης καθ' ἣν τὰ πληθωρικὰ παιδία θεωροῦνται ὡς προωρισμένα εἰς τὴν ἐκλαμψίαν. Ἡ καρδία ταράσσεται εὐκόλως· παλμοὶ ἐπέρχονται συχνάκις ἕνεκα ἐλαφρᾶς συγκινήσεως καὶ μετριωτάτης ἐξασκήσεως. Ὁ Nonat, ἐσημείωσε τὴν ὕπαρξιν ἤχου φυσήματος εἰς τὸν πρῶτον χρόνον τὸν ὁποῖον ἀνακαλύπτομεν εἰς τὴν βάσιν τῆς καρδίας ἐπὶ τοῦ ἀορτικοῦ στομίου. Δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ φύσημα τοῦτο συνδέεται μετ' ἐλαττώσεως τῆς πυκνότητος τοῦ αἵματος, ἀλλὰ κατὰ τὸν Bouchut ἐξαρτᾶται ἴσως ἐπίσης ἐξ ἐνδοκαρδίτιδος βλαστικῆς ἢ ἑτέρας τινὸς καρδιακῆς βλάβης. Ἀπαντῶμεν ἐπίσης διαλείποντας ἢ συνεχεῖς ψόφους φυσήματος εἰς τὰ τραχηλικὰ ἀγγεῖα, καὶ μάλιστα ἐνίοτε ἐπὶ τῆς προσθίας πηγῆς ἢ πλησίον τοῦ ἐξωτερικοῦ ὠτός. Τὰ στηθοσκοπικὰ ταῦτα φαινόμενα γεννῶνται κατά τινας παθολόγους εἰς τὰς καρωτίδας ἀρτηρίας· ἄλλοι παραδέχονται ὅτι λαμβάνουσι χώραν εἰς τὰς σφαγίτιδας φλέβας ἢ εἴς τινας κόλπους· κατὰ τὰς ἰδίας μου παρατηρήσεις εἰσὶ κοιναὶ εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν πρὸ πάντων εἰς τὰς κόρας· ἡ γνώμη αὕτη δὲν εἶναι γενικῶς παραδεδεγμένη, ἐπὶ μακρὸν δὲ χρόνον ἐθεώρουν τὸ προκάρδιον ἢ τὸ ἀγγειακὸν φύσημα ὡς σπανιώτατον κατὰ τὴν παιδικὴν περίοδον, ἢ ὡς συνδεόμενον σχεδὸν πάντοτε μετ' ὀργανικῆς τινος ἀλλοιώσεως τοῦ κυκλοφορικοῦ κέντρου ἢ τῶν εὐρέων ἀγγείων. Ἡ ἀναιμία εἶναι νόσος μετὰ βραδείας πορείας ἡ μακρᾶς διαρκείας. Ἰᾶται συχνότατα, ἀλλὰ δύναται νὰ παραταθῆ πέραν τῶν ὁρίων τῆς παιδικῆς ἡλικίας· εἶναι δὲ αὕτη ἐπίσης συχνάκις ἡ πρόδρομος τῆς φυματιώσεως. Περιέγραψαν εἰς τὴν Αὐστρίαν καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Εὐρώπης μορφὴν βαρεῖαν, πολὺ ὀλίγον γνωστὴν εἰς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Γαλλίαν, ἥτις ἐξαιρετικωτάτη εἰς τὰ παιδία, εἶναι ἐπακόλουθος αἱμορραγιῶν αἵτινες ἐπέρχονται μετὰ τὸν τυφοειδῆ πυρετὸν ἢ ἐξ ἄλλων μιασματικῶν νοσημάτων. Χαρακτηριζομένη δι' ὑπερβολικῆς ὠχρότητος καὶ ἀδυναμίας μετὰ παλμῶν καὶ δυσπνοίας δύναται νὰ καταστῇ τάχιστα θανατηφόρος· περιγράφεται δ' αὕτη ὑπὸ τὸ ὄνομα ὀξεῖα ἀναιμία, κακοήθης παιδικὴ ἀναιμία. Οἱ Kielberg, Guincque, Hadem καὶ ἄλλοι παθολόγοι οἵτινες ἀνέφερον παραδείγματα, εὗρον εἰς τὴν αὐτοψίαν παίδων οἵτινες ἀπέθανον ὑπὸ τοιαύτης παθήσεως, λιπώδη ἀλλοίωσιν τῶν μυῶν τῆς καρδίας καὶ τοῦ ἱστοῦ τῶν νεφρῶν μετ' ἀχρωματισμοῦ τῆς ἐγκεφαλικῆς οὐσίας· κατὰ δὲ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς ζωῆς, ἐσημείωσαν μεγάλην ἐλάττωσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐρυθρῶν αἱμοσφαιρίων.

Ἐπιτρέπεται νὰ θεωρῶμεν τὴν χλώρωσιν ὡς ποικιλίαν τῆς ἀναιμίας τὴν ὁποίαν δὲν ἀπαντῶμεν εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν εἰ μὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἐφηβότητος, ἢ ὀλίγον χρόνον πρὸ τῆς περιόδου ταύτης εἰς ἀμφότερα τὰ γένη καὶ πρὸ πάντων εἰς τὸ θηλυκόν. Τὰ χλωρωτικὰ ἔχουσι τὸ δέρμα ὠχράτατον, κιτρινοειδὲς ἢ ἐνίοτε πρασινοειδές, τὸ πρόσωπον οἰδαλέον, ἐνίοτε λελεπτυσμένον καὶ συνεσταλμένον, τὰς παρειὰς ἀχρόους, τὰ χείλη λευκά, τὰ βλέφαρα ἐλαιοειδῆ καὶ ἐξωγκωμένα κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς ἐγέρσεως, τοὺς ὀφθαλμοὺς μελαγχολικούς, τὸ δέρμα ξηρόν, ἔστιν ὅτε γεώδες καὶ μολυβδώδες, τὰς σάρκας πλαδαράς· ἀπαντῶμεν παρ' αὐτοῖς ἀνορεξίαν, γαστραλγικὰς διαταράξεις ἢ δυσπεπτικάς, δυσκοιλιότητα, σφυγμὸν μικρὸν καὶ συχνόν, συνεχεῖς ἢ διαλείποντας καρδιακοὺς παλμούς, ἀρτηριακὰς κρούσεις, ἤχους ρυσήματος, ἐνίοτε τὸν ἦχον τοῦ διαβόλου εἰς τὴν καρδιακὴν χώραν. Ἡ νόσος ἀνακαλύπτεται συχνάκις εἰς τὸν ἰατρὸν διὰ τῆς ἀπωλείας τῆς εὐθυμίας καὶ τῆς τάσεως εἰς τὴν ὀκνηρίαν, εἴς τινας δὲ περιστάσεις διὰ τῶν φαινομένων τοῦ γαστρικισμοῦ. Ἡ διάρκεια τῆς χλωρώσεως εἶναι πολὺ ἄστατος· εἰς ἀριθμόν τινα περιπτώσεων, ἐξαφανίζεται ἀρκετὰ ταχέως, ἀλλ' εἰς ἄλλας παρατείνεται ἀορίστως. Δύναται νὰ λήξῃ δι' ἐπανόδου εἰς τὴν ὑγείαν, ἀλλ' εἰς πολυαρίθμους περιπτώσεις, ἐπιμένει ἐπὶ χρόνον ἀπεριόριστον καὶ συνοδεύεται ὑπὸ ἀδυναμίας τῆς συστάσεως τοῦ ὀργανισμοῦ, ἥτις συχνάκις εἶναι ὁ πρόλογος ὀργανικῆς τινος παθήσεως.

Διάγνωσις. Πρόγνωσις.—Ὅταν τὸ σύνολον τῶν σημείων τὰ ὁποῖα ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἀναιμίαν εἶναι ἐντελές, ἀναγνωρίζομεν εὐκόλως

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὴν ἀληθῆ αὐτῶν σημασίαν. Δὲν ἔχει ὅμως οὕτως, ὅταν ὁ ἄρρωστος διατηρῇ τὴν εὔχροιαν τοῦ προσώπου, ὅταν ἡ ἐμφάνισις αὐτῆς μένῃ ἀνάλογος πρὸς τὴν τῶν μελαγχροινῶν καὶ καλῶς ἐχόντων παιδίων. Ἡ παρουσία τοῦ ἤχου τοῦ φυσήματος κατὰ τὴν προκάρδιον χώραν ἢ κατὰ τὰ ἀγγεῖα τοῦ τραχήλου δὲν εἶναι σημειολογικὸν στοιχεῖον ἀπολύτου ἀξίας, διότι φαίνεται ἀποδεδειγμένον ὅτι τὰ φαινόμενα ταῦτα ὑπάρχουσιν εἷς τινα ὑποκείμενα ἐντελῶς ὑγιῆ καὶ τῶν ὁποίων τὸ αἷμα οὐδεμίαν τροποποίησιν ὑπέστη. Ἡ χλώρωσις καὶ ἡ ἀναιμία διαφέρουσιν ἡ μὲν ἀπὸ τῆς δὲ κατὰ τὴν τάξιν καθ' ἣν τὰ συμπτώματα ἀναφαίνονται, κατὰ τὴν ταχύτητα μεθ' ἧς ἡ τελευταία προκαλεῖ τὰς πεπτικὰς ἢ κυκλοφορικὰς διαταράξεις, ὡς καὶ κατὰ τὴν ἀποχρωμάτισιν τοῦ δέρματος καὶ τὴν ὑρίζησιν τῶν ὑποδερμικῶν ἀγγείων. Ἡ χλώρωσις προσβάλλει μόνον ἄτομα τὰ ὁποῖα προσεγγίζουσιν ἢ εἰσῆλθον εἰς τὴν ἔφηβον ἡλικίαν, ἐν ᾧ ἡ ἀναιμία ἐπέρχεται εἰς παιδία πάσης ἡλικίας καὶ ἔχει ὡς αἰτίας ἁπάσας τὰς περιστάσεις αἵτινες ἐξασθενίζουσι τὴν οἰκονομίαν, τοὐναντίον τῆς χλωρωτικῆς καταστάσεως, ἥτις εἶναι σχεδὸν πάντοτε ἐπακόλουθος, κατὰ τὴν παιδικὴν περίοδον, τῶν διαταράξεων ἃς ὁ ὀργανισμὸς ὑποφέρει εἴτε κατὰ τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν ἡ ἐφηβότης προπαρασκευάζεται, εἴτε καθ' ἣν αὕτη καθίσταται γεγονὸς τετελεσμένον. Ὀφείλομεν, ὅταν εὑρισκώμεθα ἀπέναντι τῆς μιᾶς τῶν δύο τούτων καταστάσεων νὰ βεβαιώμεθα ὅτι οὐδεμία τοπικὴ ἀλλοίωσις, οὐδεμία ὀργανικὴ πάθησις εἶναι τὸ σημεῖον τῆς ἀφετηρίας τῶν διαταράξεων τὰς ὁποίας δυνάμεθα νὰ ἀποδώσωμεν εἰς τὴν ἀλλοίωσιν τοῦ αἵματος, καὶ αἵτινες δὲν πρέπει νὰ θεωρῶνται, ἐὰν αἱ τοπικαὶ αὗται βλάβαι ὑπάρχωσιν, εἰ μὴ ὡς δευτεροπαθῆ φαινόμενα.

Ἡ πρόγνωσις τῆς χλωρώσεως καὶ τῆς ἀναιμίας εἶναι λίαν ποικίλαι· πρέπει πάντοτε νὰ θεωρῶμεν ἀμφοτέρας ὡς καταλλήλους νὰ διαταράξωσι σπουδαιότατα καὶ ἴσως διὰ παντὸς τὴν ὑγείαν τῶν νεαρῶν ὑποκειμένων, τὰ ὁποῖα ἐκθέτουσιν εἰς τὴν πνευμονικὴν φυματίωσιν, ἢ εἰς ἄλλας ὀργανικὰς παθήσεις. Πρὸς τούτοις, κατὰ τὰ περιστατικὰ τὰ ὁποῖα περιέγραψα, ἀναιμικαί τινες καταστάσεις λαμβάνουσι ταχέως ἀνησυχητικὰς πορείας καὶ λήγουσιν εἰς θάνατον. Αἱ ἀναιμίαι αἵτινες διαδέχονται διαβατικὰς αἰτίας, ὡς αἱμορραγίαν τινά, κακὰς τῆς θρέψεως ἢ τῆς κατοικίας συνθήκας, εἰσὶ συνήθως εὐκολώτατα ἰαταί, διότι ἐὰν ἡ αἰτία ἦναι μόνον τυχαία τις ἀπώλεια αἵματος παύει ταχέως νὰ ἐνεργῇ, ἐὰν ἡ δὲ ἀταξία τῆς ὑγείας ὀφείληται εἰς ἐλαττωματικὴν ὑγιει-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νήν, δυνάμεθα ἐμποδίζοντες αὐτὴν νὰ θέσωμεν τάχιστα πέρας εἰς τὴν νοσηρὰν κατάστασιν.

Αἰτιολογία. — Ἡ ἀναιμία εἶναι συχνὴ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ πολὺ μικρὰ παιδία καὶ προσβάλλει ἐξ ἴσου ἀμφότερα τὰ γένη, κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ὑπάρξεως. Βραδύτερον κατὰ τὴν ἡλικίαν ἑπτὰ ἢ ὀκτὼ ἐτῶν, τὰ ἄρρενα εἶναι ἧττον ἐκτεθειμένα πρὸς ταύτην ἢ τὰ θήλεα. Ἡ προδιάθεσις αὕτη, εἰδικὴ εἰς τὸ θῆλυ γένος, καθίσταται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ὀξυτέρα καθ' ὅσον προσεγγίζουσιν εἰς τὴν ἔφηβον ἡλικίαν, ἐξαρτᾶται ἴσως μέχρι σημείου τινὸς ἐκ τῆς καθεστικῆς ζωῆς τὴν ὁποίαν αἱ νεάνιδες διάγουσι συχνότερον τῶν ἀρρένων τῆς αὐτῆς ἡλικίας. Ἡ χλώρωσις εἶναι στενῶς συνδεδεμένη μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν δεκαπέντε ἐτῶν μετὰ τῆς ἐφηβότητος, τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν ἐμμήνων, καὶ τῆς διεγέρσεως τῶν γενετησίων ὁρμῶν. Ἡ ἀναιμία δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς πρωτοπαθὴς ἢ δευτεροπαθής· εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν, ἔχει συχνάκις ὡς σημεῖον ἀφετηρίας τὴν κληρονομικότητα. Εἶναι καλῶς ἀποδεδειγμένον ὅτι οἱ γονεῖς τῶν μικρῶν ἀναιμικῶν εἰσιν ὁ εἷς ἢ ἀμφότεροι προσβεβλημένοι ὑπὸ ἀναιμίας, χοιράδων, φυματιώσεως, ἢ συφίλιδος. Εἰς ἄλλας περιστάσεις ἔχει ὡς αἰτίαν τὴν διαμονὴν εἰς πολυπληθῆ τινα πόλιν, ἢ εἰς ἐργοστάσιον χειρονακτῶν, τὴν συσσώρευσιν ἐν περιωρισμένῳ χώρῳ καὶ ἔστιν ὅτε τὴν διαμονὴν ἐν τοῖς μεταλλείοις. Παιδία τινὰ εἰσιν ἀναιμικὰ ἕνεκα τῶν ἀπαγγελλομένων ἐνασχολήσεων εἰς τὰς ὁποίας παραδίδονται, παρὰ τὴν νεαρὰν αὐτῶν ἡλικίαν· ἄλλα διότι ἔχουσιν ἀνθυγιεινὴν ἢ ἀνεπαρκῆ τροφήν, ἢ κατ' ἀκολουθίαν συντηκτικῆς διαρροίας, ἐπανειλημμένων ἀπωλειῶν αἵματος ἢ ἀφθόνων αἱμορραγιῶν, ἄλλα διότι ὑποκύπτουσιν εἰς τὴν ἐπήρειαν τοῦ ἑλώδους μιάσματος. Ἡ ἀναιμία γεννᾶται καὶ συνεπείᾳ βαρειῶν νόσων, τῆς πορφύρας, τῶν φλεγμονῶν, τῶν πυρεξιῶν καὶ πρὸ πάντων τῆς ρευματικῆς ἀρθρίτιδος (1). Παρατηροῦμεν αὐτὴν εἰς ἁπάσας τὰς χρονίας νόσους, οἷαι ἡ πνευμονικὴ φυματίωσις ἢ ἡ μεσεντερική, αἱ χοιράδες, ἡ ἰσχιοκάκη, τὸ Πόττειον κακόν, ἡ λευκωματουρικὴ νεφρῖτις, οἱ λευκοὶ ὄγκοι, αἱ ἀδενίτιδες, αἱ πληγαὶ μετὰ παρατεταμένης ἐμπυήσεως. Δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι ἡ ἀναιμία ἤτις συναπαντᾷ κατὰ τὸν πρῶτον χρόνον τῆς ζωῆς εἶναι ἡ συνέπεια τῆς κακῶς διευθυνομένης γαλουχήσεως, ἢ τοῦ προώρου ἀπογαλακτισμοῦ καὶ ἀφυῶς γενομένου.

(1). Σ. Μ. Κατ' ἐξοχὴν καὶ τῆς διερεθίτιδος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὑπὸ ἀνατομοπαθολογικὴν ἔποψιν, ὀφείλομεν νὰ θεωρήσωμεν ὡς λόγου ἄξιον, πρὸ πάντων, τὰς ἀλλοιώσεις τοῦ αἵματος ἀνηκούσας εἰς τὰς χλωρωτικὰς καὶ ἀναιμικὰς καταστάσεις. Ἐλαττοῦται ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐρυθρῶν αἱμοσφαιρίων, ἀπολλῦσι δὲ μέρος τῆς χρωματιστικῆς αὐτῶν οὐσίας· ὑπὸ τὸ μικροσκόπιον φαίνονται παραμεμορφωμένα, συρρικνωμένα ἢ τεθλασμένα. Ἡ ποσότης τοῦ ὕδατος εἶναι ηὐξημένη, ἡ πυκνότης τοῦ ὑγροῦ μειωμένη· ἡ δὲ πῆξις αὐτοῦ δίδει χώραν εἰς τὸν σχηματισμὸν μικροῦ θρόμβου, συνεσπασμένου, ἔστιν ὅτε κεκαλυμμένου ὑπὸ πραγματικοῦ ἐπιπάγου, διότι ἡ ἰνία φυλάττει τὰς κανονικὰς αὐτῆς ἀναλογίας. Ἐν τούτοις ἡ ποσότης αὐτῆς ἐλαττοῦται κατ' ἀκολουθίαν αἱμορραγιῶν τινων ἐξαιρετικῆς ἀφθονίας, ἐπίσης καὶ τὸ λεύκωμα. Ἐπὶ τῶν πτωμάτων ἀναιμικῶν παιδίων, ἐξαιρέσει τῶν σπλαγχνικῶν βλαβῶν, ἄτινα σχεδὸν ἀμεταβλήτως ἐπέφερον τὸν θάνατον, εὑρίσκομεν τὸ ἀγγειῶδες σύστημα σχεδὸν κενόν, καὶ συχνάκις ἀνακαλύπτομεν ἐξιδρώματα ὀρρώδη εἰς τὰς πλευρικὰς κοιλότητας, εἰς τὸ περικάρδιον καὶ εἰς τὸ περιτόναιον.

Θεραπεία.—Ὅταν ἡ ἀναιμία ἦναι ἐλαφρά, ἡ ἴασις αὐτῆς εἶναι εὔκολος· ὅταν αἱ λειτουργίαι ὦσι βραδεῖαι, εἶναι ἀνάγκη νὰ ἐνεργῶμεν μετ' ἐνεργείας, λαμβάνοντες πάντοτε ὅσῳ τὸ δυνατὸν τὴν αἰτιολογίαν ὡς βάσιν πάσης θεραπείας. Μεταφέρομεν τὸ παιδίον εἰς τὴν ἐξοχήν, ἐὰν ἡ ἐποχὴ ἦναι εὐνοϊκὴ καὶ ἐὰν αἱ συνθῆκαι ὑφ' ἃς ζῇ καθιστῶσι δυνατὴν τὴν ἐκτόπισιν. Εἰς τὰς ἐναντίας περιπτώσεις, συμβουλεύομεν τοὺς καθημερινοὺς περιπάτους, λαμβάνοντες ὅμως ὑπ' ὄψει τὰς ἀστασίας τῆς ἀτμοσφαίρας καὶ ἀποφεύγοντες τὴν ἐπὶ μακρῷ διαμονὴν ἐν ὑπαίθρῳ καθ' ὅλους τοὺς καιρούς, εἰς τὴν ὁποίαν πολὺ ἐκτίθενται ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας. Πρέπει ἐπίσης, ἵνα ζῇ ὁ μικρὸς ἄρρωστος ἐντὸς δωματίου εὐρέος καὶ φωτεινοῦ εἰς θερμοκρασίαν ἥτις δὲν θὰ ὑπερβαίνῃ τὸν 15°· ἀλλ' ὁ ἰατρὸς ὀφείλει συγχρόνως νὰ συνιστᾷ εἰς τοὺς γονεῖς νὰ ἀποφεύγωσι τὰ ρεύματα τοῦ ἀέρος, τὰ ὁποῖά τινες παραγγέλλουσι συστηματικῶς, πιστεύοντες τοιουτοτρόπως ὅτι ἐξασφαλίζουσιν εἰς τὸν ἄρρωστον κάλλιον ἀερισμόν. Εἶναι σπουδαῖον ἐπίσης νὰ ἐπαγρυπνῶμεν εἰς τὴν ἐνδυμασίαν τῶν παιδίων, καὶ νὰ προφυλάττωμεν αὐτὰ ἐκ τῶν πολὺ παχέων καὶ πολὺ στενῶν ἐνδυμάτων. Διὸ εὐλόγως εἰς πολλὰς περιστάσεις ἀπαγορεύομεν τὸ σπαργάνωμα, ὅταν τὰ θηλάζοντα φθάσωσιν μῆνάς τινας τῆς ὑπάρξεως. Ἀλλ' ὅμως, ἐξ ἴσου πρέπει νὰ προφυλαττώμεθα ἐκ τοῦ καθ' ὑπερβολὴν ἐναντίου, ὅπερ συν-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ίσταται εἰς τὸ νὰ ἀφίνωμεν γυμνὰ τὰ κατώτερα μέλη τοῦ σώματος, ὅταν ἡ θερμοκρασία ἦναι ψυχρὰ καὶ ὑγρά. καὶ μάλιστα ἐκτὸς τῶν κατοικιῶν. Εἰς τὴν θεραπείαν τῆς ἀναιμίας τῆς πρώτης ἡλικίας, τὰ ζητήματα τῆς γαλουχήσεως καὶ τοῦ ἀπογαλακτισμοῦ ἀποτελοῦσι τὸ σπουδαιότερον μέρος τῆς θεραπευτικῆς· ὑπέδειξα ἤδη ἐφ' ὅλων τῶν σημείων τούτων τὰς ἀρχὰς καθ' ἃς εἶναι λογικὸν νὰ ὁδηγώμεθα. Εἰς τὰ παιδία 12—15 μηνῶν δυνάμεθα κατὰ τὰς συμβουλὰς τοῦ Archambault νὰ χορηγῶμεν τὸν χυμὸν τοῦ κρέατος ἢ αὐτὸν τὸν πολτὸν αὐτοῦ, ἐψημένον καὶ ξεστόν, κοπανισμένον ἐν ἰγδίῳ μετ' ὀλίγου ὕδατος καὶ περασμένου διὰ κρησέρας· εἰς ἄλλας περιπτώσεις ἀναγκάφομεν τὸ ρακὶ εἰς δόσιν 5—15 γραμμαρίων καθ' ἡμέραν. Αἱ σκευασίαι τῆς πεπτώνης, αἱ θρεπτικαὶ κόνεις ἢ φαρίναι, δύνανται ἐξ ἴσου νὰ εὕρωσιν ἐνταῦθα τὴν χρῆσιν αὐτῶν. Τὰ ὑγιεινὰ μέτρα δὲν εἶναι δυστυχῶς πάντοτε ἀρκετά· ἡ μετατόπισις εἰς τὴν ἐξοχὴν εἶναι μακρὰν τοῦ νὰ ἐπιφέρῃ τὴν ἴασιν εἰς ἁπάσας τὰς περιπτώσεις, ὡς τινες ἔχουσι τὴν τάσιν νὰ πιστεύωσιν. Εἰς πολυαρίθμους περιστάσεις εἶναι ἀναγκαῖον νὰ καταφύγωμεν εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ἀρσενικούχων σκευασιῶν, τοῦ ὀξυδείου τοῦ ὑπ' ἀνθρακικοῦ ἢ τοῦ ἰωδούχου σιδήρου, τῆς κίνας, τοῦ ἐλαίου τοῦ ἥπατος τοῦ ὀνίσκου, τῶν ὑδάτων τοῦ Mont-Dore, ἢ τῆς Bourboule, τῶν λουτρῶν τῆς Barèges, τῆς ὑδροθεραπείας (1). Διὰ τῶν διαφόρων τούτων μέσων κατορθοῦμεν νὰ ἀγωνισθῶμεν κατὰ τῆς ἀναιμίας τῶν παίδων τῆς πρώτης ἡλικίας καὶ κατὰ τῆς χλωρώσεως τῶν ἐφήβων. Καίτοι ἀναγνωρίζων τὰ καλὰ ἀποτελέσματα τὰ ὁποῖα δυνάμεθα νὰ ἀπολαύσωμεν ἐνταῦθα τῇ βοηθείᾳ τοῦ ψυχροῦ ὕδατος, συνιστῶ πάντοτε νὰ μὴ μεταχειριζώμεθα αὐτὸ εἰ μὴ μετὰ περισκέψεως καὶ νὰ μὴ ἐφαρμόζωμεν τὸν τρόπον τοῦτον τῆς θεραπείας πρὸ πάντων κατὰ τὰς ψυχρὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους, εἰς τὰ πολὺ μικρὰ παιδία, ἢ εἰς τὰ προδιατεθειμένα εἰς βρογχικὰς παθήσεις. Ὁ Weiss ἐθεράπευσε μετ' ἐπιτυχίας πολλὰς περιπτώσεις βαρείας ἀναιμίας διὰ τῶν ὑποδερμικῶν ἐνέσεων τοῦ χλωρούχου σοδίου, τῶν ὁποίων ὀφείλομεν νὰ ποιῶμεν ἔναρξιν ἅμα παρατηρῶμεν φαινόμενα ἀδυναμικά, καὶ νὰ ἀνανεῶμεν αὐτὰς

(1) Σ. Μ. Ὑδάτων σιδηρούχων καὶ ἡ Ἑλλὰς εὐμοιρεῖ· ἐν Λακωνίᾳ μάλιστά εἰσι πηγαί τινες περιέχουσαι ἀρκετὴν ποσότητα σιδήρου· ἀλλὰ δυστυχῶς εἰσέτι μένουσιν ἄχρηστα. Εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ἐὰν οἱ ἁρμόδιοι ἐλάμβανον πρόνοιαν περὶ τῆς χρησιμοποιήσεως αὐτῶν.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὁσάκις παρουσιάζεται ἀπειλὴ καταπτώσεως τῶν δυνάμεων. Ὁ Silbermann ἐθεράπευσε μίαν κόρην ἕνδεκα ἐτῶν καὶ ἕνα παῖδα ἑπτὰ ἐτῶν, οἵτινες ἐπαρουσίαζον ἀναιμικὴν κατάστασιν λίαν ἀνησυχητικήν, τῇ βοηθείᾳ ὑποδορείων ἐνέσεων αἵματος· ἡ ποσότης τοῦ ἐγχυθέντος αἵματος ἦτο 50 γραμμαρίων εἰς μίαν φορὰν διὰ τὴν πρώτην καὶ 60 εἰς δύο φορὰς διὰ τὸν δεύτερον.

III. — Λευκοκυταιμία ἢ λευχαιμία (Leucocythémie).

Περιγραφή. — Τὸ ἄχρουν τῶν ἱστῶν, ἡ ἀδυναμία, ἡ κόπωσις, ἡ διαλείπουσα διάρροια χαρακτηρίζουσι τὴν πάθησιν ταύτην εἰς τὴν ἀρχήν· ἐπί τινα χρόνον τὸ παιδίον διατηρεῖ τὴν ὄρεξιν καὶ δὲν ἔχει πυρετόν, ἀλλὰ πάραυτα καθίσταται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον μελαγχολικὸν καὶ ὀργῖλον, ὑποφέρει ὑπὸ πόνων κατὰ τὴν σπληνικὴν χώραν καὶ τὰ μέλη, ἔχει σκοτοδινίας, κεφαλαλγίαν μετ' ἀνορεξίας καὶ σαπρώδη κατάστασιν τῆς γλώσσης. Ἡ ὠχρότης καθίσταται καθ' ἑκάστην ἐπαισθητοτέρα καὶ τὸ δέρμα λαμβάνει χροιὰν κιτρίνην ἢ πρασινοειδῆ· ἡ κοιλία μετεωρίζεται, αἱ ὑποδερμικαὶ φλέβες διατείνονται· παρατηροῦμεν δύσπνοιαν καὶ ἐπιτάχυνσιν τοῦ σφυγμοῦ, θερμοκρασίαν μᾶλλον ἢ ἧττον ὑψωμένην καὶ ἐνίοτε φθάνουσαν 40^0, ἱδρῶτας διαχύτους· συχνάκις παρατηροῦμεν ἐπερχομένας ἐντερικὰς αἱμορραγίας ἢ νεφρικὰς καὶ αἱμοπτυσίας. Ἡ ἐξέτασις τῶν οὔρων ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ἀναλογία τῆς οὐρίας καὶ τῶν ἐκχυλισματικῶν οὐσιῶν εἶναι ἠλαττωμένη, καὶ ἡ τοῦ οὐρικοῦ ὀξέος καὶ τῶν ἁλάτων ηὐξημένη· ἡ δὲ λευκωματουρία δὲν εἶναι σπανία. Τὸ παιδίον ταχέως ἐξασθενεῖ, αἰτιᾶται παλμούς, βόμβους τῶν ὤτων, σκοτισμὸν τῆς ὁράσεως. Τὸ ἦπαρ, ὁ σπλήν, τὰ μεσεντερικὰ γάγγλια καὶ τὰ ὑπὸ τὸ δέρμα λαμβάνουσι πολὺ μεγάλας ἀναλογίας. Ἡ κοιλιακὴ ἐξόγκωσις προοδεύει ἀπαύστως, ἐν ᾧ τὰ ἄλλα μέρη τοῦ σώματος ἐλαττοῦνται κατὰ τὸν ὄγκον· εἰς τοὺς τελευταίους καιροὺς τῆς ζωῆς, τὰ κατώτερα μέλη οἰδαίνονται, συχνάκις παρατηροῦμεν τὸν ἀσκίτην, ἔστιν ὅτε καὶ τὸν ἀνὰ σάρκα ὕδρωπα. Ἐξιδρώματα σχηματίζονται ὑπὸ τὸ δέρμα, τὸ προερχόμενον αἷμα ἐκ τῶν σπλαγχνικῶν κοιλοτήτων ἢ ἐξαγόμενον διὰ νύξεώς τινος εἶναι θολὸν καὶ μᾶλλον κίτρινον, ἰοειδὲς ἢ χροιᾶς τῆς ὑποστάθμης τοῦ ἐρυθροῦ οἴνου. Ἐπιπλοκαὶ ἐπέρχονται σχεδὸν πάντοτε εἴτε ἐκ μέρους τῆς πλευρᾶς, τοῦ περικαρδίου, τοῦ περιτοναίου, εἴτε ἐκ τοῦ ἐντερικοῦ σωλῆνος, τοῦ πνεύμονος, τῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καρδίας, τοῦ ἥπατος ἢ τῶν νεφρῶν· τέλος ἀναφέρουσι περιπτώσεις κωφώσεως ἢ τυφλώσεως, εἰς τὴν ἀρχὴν ὕπουλον ἢ ταχίστην. Ἡ λευκοκυταιμία λήγει σχεδὸν σταθερῶς εἰς θάνατον, ἡ διάρκεια αὐτῆς εἶναι ἀόριστος καί, κατὰ τὸν Vidal, ταλαντεύεται μεταξὺ τριῶν μηνῶν καὶ τεσσάρων ἐτῶν. Ὁ Wodham εἶδε παιδίον τι πέντε ἐτῶν νὰ ἀποθάνῃ εἰς τὸ διάστημα ὀκτὼ ἑβδομάδων· ἐσημείωσαν εἰς αὐτὸ ἔντονον οὐλίτιδα τὴν ὁποίαν ἐξ ἴσου ἀνέφερον εἴς τι περιστατικὸν συλλεχθὲν ὑπὸ τῶν Cadet de Gassicourt καὶ Roger καὶ σχετικὸν πρὸς παιδίον δεκατεσσάρων ἐτῶν τὸ ὁποῖον ἀπέθανεν, ἀφ' οὗ ἔμεινε πλέον τοῦ ἔτους ἄρρωστον, ἀλλὰ χωρὶς νὰ φυλάξῃ τὴν κλίνην πλέον τῶν τριῶν μηνῶν. Εἴς τινα μικρὰν κόρην τεσσάρων ἐτῶν παρατηρηθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Duret καὶ Vacquez, ὁ θάνατος ἐπῆλθεν εἰκοσιεπτὰ μῆνας μετὰ τὴν παρατηρηθεῖσαν εἰσβολὴν τῆς νόσου· ἡ ἄρρωστος αὕτη εἶχε περιπέσει εἰς ὑπερβολικὴν κατάστασιν ἰσχνάνσεως, ἐξαιρέσει τῆς κοιλιακῆς χώρας.

Διάγνωσις. Πρόγνωσις. — Μέγας ἀριθμὸς συμπτωμάτων κοινῶν προσεγγίζουσι τὴν παθολογικὴν ταύτην κατάστασιν πρὸς τὴν ἀναιμίαν, τὴν χλώρωσιν καὶ τὴν αἱμορυλίαν. Τόσον δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν καὶ περὶ τῶν ἐξογκώσεων τοῦ ἥπατος καὶ τοῦ σπληνός, τῆς ἐλώδους δηλητηριάσεως, καὶ περὶ τοῦ ἀθροίσματος τῶν συμπτωμάτων τὰ ὁποῖα περιέγραψα ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀδενῖτις ἡ ψευδολευχαιμία. Ἡ ἐξέτασις τοῦ αἵματος, ἐνεργηθεῖσα διὰ τοῦ μικροσκοπίου εἶναι λοιπὸν τὸ μόνον μέσον τῇ βοηθείᾳ τοῦ ὁποίου θὰ δυνηθῶμεν νὰ λύσωμεν τὸ πρόβλημα. Τοιουτοτρόπως ἐπίσης θ' ἀπορύγωμεν νὰ συγχέωμεν τὴν παιδικὴν λευκοκυταιμίαν μετὰ τῆς φυματιώδους περιτονίτιδος· ἡ πλάνη αὕτη συχνάκις ἐγένετο καὶ θὰ ἦναι πλέον ἢ ἄπαξ ἀκόμη δύσκολον νὰ ἀποφεύγωμεν αὐτήν. Ὀφείλομεν νὰ ἐνθυμηθῶμεν ὅτι εἰς τὰς περιτοναϊκὰς φλεγμονὰς οἱ ἔμετοι εἶσι συχνοὶ καὶ οἱ κοιλιακοὶ πόνοι συνήθως ἰσχυροί· τὰ τοιχώματα τῆς κοιλίας εἶναι τεταμένα καὶ εὐαίσθητα τῇ πιέσει· ἡ ψηλάφησις καὶ ἡ ἐπίκρουσις τῶν τοιχωμάτων τούτων δεικνύουσαι τοπικὰς ἀντιστάσεις καὶ περιγεγραμμένας ἀμβλύτητας, δὲν ἀποκαλύπτουσι πάντοτε τῷ ἰατρῷ σημαντικὴν ἐξόγκωσιν τοῦ σπληνὸς ἢ τοῦ ἥπατος.

Τὸ προγνωστικὸν εἶναι καθ' ὑπερβολὴν βαρύ. Ὁ Birch-Hirschfeld ἀνέφερε τέσσαρας περιπτώσεις διαρκοῦς βελτιώσεως, ἀλλ' αἱ περιπτώσεις τῶν ὁριστικῶν ἰάσεων, τὰς ὁποίας ἐδημοσίευσεν εἶναι ἀμφίβολοι. Ἡ στατιστικὴ εἶναι ἐπίσης ἔρημος εἰς τὰ παιδία πάσης ἡλικίας

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἢ εἰς τοὺς ἐνήλικας. Ἡ ὀλεθρία ἔκβασις εἶναι συνήθως ἡ συνέπεια τῶν προόδων τῆς καχεξίας, ἀλλὰ δύναται νὰ ἐπιταχυνθῇ ὑπὸ νεφρίτιδος, ὕδρωπος, περικαρδίτιδος, πλευρίτιδος, πνευμονικῆς φυματιώσεως, ἢ ἐντερικῆς καὶ ἰδιαζόντως ὑπὸ βρογχοπνευμονίας· ἐν τούτοις εἶδον παθήσεις τινὰς παρεμπιπτούσας νὰ μὴ διαταράξωσι κατ' οὐδὲν τὴν ἀρχικὴν νόσον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς.

Αἰτιολογία. — Αἱ αἰτίαι αἱ γεννῶσαι τὴν λευκοκυταιμίαν εἰσὶ σκοτειναὶ καὶ ποτὲ δὲν ὑπεστήριξέ τις τὴν ἄμεσον κληρονομικὴν ἐπήρειαν οὔτε τοὺς δεσμοὺς οἵτινες ἑνοῦσι τὴν νόσον ταύτην πρὸς τὰς δυσκρασίας ὑπὸ τῶν ὁποίων οἱ γονεῖς ἦσαν προσβεβλημένοι. Ὁ Naunyn ὡμίλησε περὶ δύο μικρῶν παιδίων ἀρρένων τῆς αὐτῆς οἰκογενείας, ἀμφοτέρων προσβεβλημένων ὑπὸ σπληνικῆς λευχαιμίας· εἰς τὴν παρατήρησιν τοῦ Duret καὶ τοῦ Vaqueuz, ὁ ἀδελφὸς τῆς ἀρρώστου προσεβλήθη ὑπὸ λευκοκυταιμίας καθὼς αὐτή. Ὁ Andrews (ἐξ Ἐδιμβούργου) εἶδε νὰ ἀποθάνῃ μετὰ σπληνὸς ὑπερμέτρου καὶ ὑπεραυξήσεως τῶν λευκοσφαιρίων, παιδίον τι 18 μηνῶν, τοῦ ὁποίου οἱ δύο ἀδελφοὶ ἀπέθανον ὑπὸ ἀναιμίας συνοδευομένης ὑπὸ σπληνομεγαλίας. Ἡ λευκοκυταιμία εἶναι σπανία εἰς ὅλα τὰ στάδια τῆς παιδικῆς ἡλικίας, δὲν εἶναι ὅμως καὶ ἐξαιρετικὴ ὡς ἐπίστευσαν. Ἀπαντῶμεν αὐτὴν πρὸ πάντων μετὰ τὸ τέλος τοῦ πέμπτου ἔτους· ἀλλὰ παρετηρήθη ὑπὸ τοῦ Friedreich παρὰ μικροῖς ὀκτὼ ἕως δέκα ἑβδομάδων, ὑπὸ τοῦ Birch-Hirschfeld, εἰς θηλάζοντα σχεδὸν τῆς αὐτῆς ἡλικίας. Ὁ Trousseau διέγνωσεν αὐτὴν εἴς τι παιδίον δεκαπέντε μηνῶν, ὁ Senator εἰς δύο δίδυμα δεκαεπτὰ μηνῶν. Τὸ ἄρρεν γένος προσφέρει ἀριθμὸν μεγαλείτερον τῶν θηλέων. Εἶναι πιθανὸν ὅτι σχέσεις τινὲς αἰτιολογικαὶ συνδέουσι τὴν λευκοκυταιμίαν μετὰ τῆς κληρονομικῆς συφίλιδος, τοῦ ραχιτισμοῦ, τῆς χοιραδώσεως, τῆς φυματιώσεως, καὶ ἰδιαζόντως μετὰ τῆς φυματιώδους ἀδενοπαθείας. Αἱ ὑποτεθεῖσαι σχέσεις αὐτῆς μετὰ τῆς ἐλώδους μιάνσεως μένουσι λίαν προβληματικαί.

Παθολογικὴ ἀνατομία. Θεραπεία. — Κατὰ τὸν Virchow, ἡ νόσος συνδέεται οὐσιαστικῶς μετὰ τῆς αὐξήσεως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν λευκῶν αἱμοσφαιρίων καὶ μετ' ἐλαττώσεως τῶν ἐρυθρῶν ὡς καὶ μεθ' ὑπερπλασίας τῶν λυμφοειδῶν ὀργάνων. Διὰ τῆς νεκροψίας ἀνακαλύπτονται ἐν γένει ἐξόγκωσις σημαντικὴ τῆς σπληνός, οὐτινος τὸ παρέγχυμα εἶναι κατ' ἀρχὰς σκοτεινῶς ἐρυθρὸν καὶ μεμαλακυσμένον, ἐν ᾧ βραδύτερον εἶναι ἐσκληρυσμένον. Τὰ στοιχεῖα τοῦ στρώμα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τος αὐτοῦ πολλαπλασιάζονται προοδευτικῶς, τὰ σωμάτια αὐξάνουσι, τὸ περίβλημα αὐτῶν καθίσταται παχύτερον· ἀπαντῶσιν εἰς τὴν οὐσίαν ἔμβολα ἢ ἑστίαι πυήσεως. Ἐκ μέρους τοῦ ἥπατος ἀνακαλύπτομεν συχνάκις αὔξησιν τοῦ ὄγκου μετὰ μείζονος εὐθρυπτότητος ἢ ἐν κανονικῇ καταστάσει καὶ μερικῆς στεατώσεως. Τὰ λυμφατικὰ γάγγλιά εἰσιν ἐπίσης ἐξωδηκότα, λευκά, κιτρινοειδῆ, ἔστιν ὅτε διεσπαρμένα ὑπὸ στιγμάτων αἱμορραγικῶν· ἡ σκληρία αὐτῶν ὁτὲ μὲν εἶναι ηὐξημένη καὶ ὁτὲ ἠλαττωμένη· ἐνίοτε εἰσὶν ἡνωμένα πρὸς ἄλληλα. Ἀνακαλύπτομεν βλάβας τοιαύτης φύσεως ἐπὶ τῶν ἀμυγδαλῶν, ἐπὶ τῶν ἀδενίσκων τῆς γλώσσης, ἐπὶ τῶν Πεϋριανῶν ἀδένων, ἐπὶ τῶν νεφρῶν, ἐπὶ τῆς πλευρᾶς, ἐπὶ τῶν δακρυακῶν ἀδένων, ἐπὶ τοῦ σκληρωτικοῦ, καὶ ἐπὶ τοῦ δέρματος. Δὲν παρετηρήθησαν ἐπὶ τῶν παιδίων αἱ τροποποιήσεις τοῦ μυελοῦ καὶ τῶν ὀστῶν αἱ παρατηρηθεῖσαι παρὰ τοῖς ἐνήλιξι. Τὸ αἷμα ἐξετασθὲν κατὰ τὴν ζωὴν ἀποσυντίθεται εἰς τρία στρώματα, ὧν τὸ ἀνώτερον διαφανὲς ἢ κίτρινον, ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸν ὀρρόν, καὶ τὸ μέσον χρώματος φαιολεύκου εἰς συσσώρευσιν τῶν ἐρυθρῶν σφαιρίων. Ἡ ἱστολογικὴ ἐξέτασις ἀποδεικνύει ὅτι τὰ λευκὰ αἱμοσφαίρια εἰσὶ πρὸς τὰ ἐρυθρὰ εἰς ἀναλογίαν ἥτις ποικίλλει ἀπὸ 1 : 20, 1 : 12, 1 : 7, 2 : 3 καὶ μάλιστα 1 : 1.

Οὐδεμία θεραπευτικὴ ἔδωκε μέχρι τοῦδε εὐχάριστα ἀποτελέσματα. Τὰ ἄλατα τῆς κινίνης ἔμειναν ἀνίσχυρα. Τὰ μέσα εἰς τὰ ὁποῖα δύνανταί τις λογικῶς νὰ καταφύγῃ εἰσὶν αἱ σκευασίαι τῆς κίνας, ὁ σίδηρος, τὰ θειοῦχα λουτρά, τὰ θαλάσσια λουτρά, αἱ ψυχρολουσίαι ἐν εἴδει βροχῆς διευθυνόμεναι κατ' εὐθεῖαν ἐπὶ τοῦ ἥπατος, τοῦ σπληνὸς καὶ τῶν γαγγλιωδῶν ὄγκων. (1)

Περὶ τσανακίου, νοσήματος τῆς παιδικῆς ἡλικίας, ἐπιχωριάζοντος ἐν Ὕδρᾳ. — Ἐν Ὕδρᾳ καὶ Σπέτσαις ἐν-

(1). Σ. Μ. Ἐνταῦθα νομίζω κατάλληλον τὴν θέσιν νὰ προσθέσω τὰς παρατηρήσεις τῶν ἐν Σπέτσαις καὶ Ὕδρας ἀξιοτίμων ἰατρῶν περὶ νόσου τινὸς ἀπαντώσης μὲν καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος πρὸ πάντων ὅμως ἐνδημικῶς ἐν ταῖς δύο ταύταις νήσοις, ἀποκαλουμένης ἐν μὲν ταῖς Σπέτσαις Πόνος, ἐν δὲ τῇ Ὕδρᾳ Τσανάκι· προσβάλλει δὲ ἡ νόσος αὕτη ἀποκλειστικῶς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν. Τὴν περιγραφὴν τῆς νόσου ἐρανιζόμεθα ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς ἐν Ἀθήναις συνόδου τῶν Ἑλλήνων Ἰατρῶν κατὰ τὸ 1882 ὑπὸ τοῦ ἀξιοτίμου συναδέλφου Κου Μ. Ν. Ξανθοῦ ἐξ Ὕδρας γράψαντος περὶ ταύτης, ἀποφεύγοντες νὰ φέρωμεν ἰδίας κρίσεις ἅτε ἐν αὐτῇ λεπτομερῶς ἀναφερόνται αἱ γνῶμαι τῶν παρατηρησάντων τὴν νόσον ἰατρῶν καὶ ἰδίως τοῦ καθηγητοῦ κ. Καραμήτσα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δημεῖ νόσημα λίαν περίεργον προσβάλλον πάντοτε τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, μέχρι τοῦ 4ου ἔτους, οὐδέποτε βραδύτερον, καὶ χαρακτηριζόμενον ὑπὸ πυρετοῦ ἐκτικοῦ, ἐξογκώσεως ἀμφοτέρων τῶν ὑποχονδρίων, ἰδίως τοῦ σπληνός, διαταράξεως τοῦ γαστρεντερικοῦ σωλῆνος, βαθμιαίας καχεξίας, διαθέσεως πρὸς αἱμορραγίας (αἱματοδιαλύσεως), οἰδήματος τῶν κάτω ἄκρων καὶ ἐν τέλει ἐξαντλήσεως τοῦ ὀργανισμοῦ.

Τὸ νόσημα τοῦτο ἐν Ὑδρᾳ μὲν καλεῖται *Τσαράκι* ἐν Σπέτσαις δὲ *Πόνος*.

Καὶ οἱ ἀρχαιότεροι τῶν ἰατρῶν, τῶν μετελθόντων τὸ ἐπάγγελμα ἐν Ὑδρᾳ ἢ Σπέτσαις, ἢ ἐπισκεφθέντων τὰς νήσους ταύτας, μετὰ προσοχῆς ἠρεύνησαν τὰ τῆς νόσου καὶ οἱ μὲν τούτων ἀπέδωκαν αὐτὴν εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ὕδατος τῶν δεξαμενῶν, ἄλλοι δὲ ἐθεώρησαν τὴν νόσον ὡς ἰδίαν καχεξίαν, ἕτεροι δὲ ὡς κληρονομικὴν συφίλιδα, ἀπατηθέντες ἐκ τῶν ἀνατομικῶν ἀλλοιώσεων, ἃς ἐπιφέρει ἡ νομή, καὶ ἄλλοι ἐσύγχισαν τὴν νόσον μὲ τὴν φυματίωσιν τῶν παίδων, καί τινες δὲ ἐθεώρησαν αὐτὴν ὡς ἐλειογενῆ καχεξίαν.

Πρῶτος ὁ μακαρίτης Roeser ἐν ἔτει 1835 ἀνεκοίνωσέ τινα περὶ *Τσαρακίου* εἰς τὴν ἐν Ἀθήναις Ἰατρικὴν Ἑταιρίαν, εἶτα δὲ ὁ σεβαστὸς καθηγητὴς κ. Πάλλης ἀνέγνωσε εἰς τὴν 6ʹ. σύνοδον τῶν Ἰταλῶν ἐπιστημόνων καὶ περὶ τῆς νόσου ταύτης ἐν τῷ περὶ ἐνδημικῶν τῆς Ἑλλάδος νόσων ὑπομνήματι, τῷ δημοσιευθέντι ἐν τοῖς Annali universali di médicina τοῦ Omedei 1842. Τομ. CII. p. 61. Παρατηρεῖ δὲ ὀρθότατα ὁ σοφὸς καθηγητής μας, ὅτι ἡ νόσος ἐπικρατεῖ ἐν τῇ νήσῳ τῶν Σπετσῶν, ἔνθα οἱ διαλείποντες πυρετοὶ δὲν ἐνδημοῦσιν, οἱ δὲ ἄνδρες εἶναι εὔρωστοι καὶ ρωμαλέοι, πολλαὶ ὅμως γυναῖκές εἰσι χοιραδικαί, καὶ ὅτι τὰ αἴτια τῆς νόσου καὶ ἡ φύσις αὐτῆς δὲν ἐξηκριβώθησαν.

Πρῶτος ὅμως δημοσιεύσας περὶ *Τσαρακίου* κυρίως εἶναι ὁ διακεκριμένος καθηγητὴς κ. Καραμήτσας, ὅστις πιριέγραψε τὴν νόσον, βασιζόμενος εἴς τε τὰς ἰδίας αὐτοῦ παρατηρήσεις καὶ εἰς πληροφορίας, ἃς παρ' ἐμοῦ καὶ παρ' ἄλλων συναδέλφων ἔλαβε. Τὰς παρατηρήσεις δὲ ταύτας ὁ κ. Καραμήτσας ἐδημοσίευσεν ἐν τῇ μεταφράσει τῆς εἰδικῆς παθολογίας τοῦ Niemeyer καὶ ἐν τῷ Αʹ. τόμῳ τοῦ Γαληνοῦ.

Ὁ κ. Καραμήτσας θεωρεῖ τὴν νόσον ὡς ψευδολευχαιμίαν ἢ ἀναιμίαν σπληνικήν, καὶ παρατηρεῖ, ὅτι τὸ *Τσαράκι* παριστᾷ πάντα τὰ συμπτώματα τῆς λευχαιμίας, ἀλλ' ὅτι ἐξετάσας τὸ αἷμα τῶν πα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σχόντων παίδων, δὲν ἀνεῦρεν ηὐξημένα τὰ λευκὰ αἱμοσφαίρια.

Ὁ κ. Γιαννακόπουλος ἐπαγγελλόμενος τὸν ἰατρὸν ἐν Σπέτσαις, περιέγραψε βραδύτερον τὸ νόσημα καὶ τὴν ἐκτενῆ περὶ τούτου πραγματείαν ὑπέβαλεν εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ Συμβουλιδείου διαγωνίσματος ἐπιτροπὴν ἐν ἔτει 1877, ἀποκαλέσας τὴν νόσον «Πυρετὸν ἐλειογενῆ σηπεδονώδη.»

Καὶ ἕτερος συνάδελφος, μετερχόμενος τὸν ἰατρὸν ἐν Ὕδρᾳ πρὸ 30 ἐτῶν, ὁ κ. Τέτσης, ἐδημοσίευσε κατὰ τὸ λῆξαν ἔτος διὰ τοῦ Γαληνοῦ ἀξιολόγους παρατηρήσεις περὶ *Τσαρακίου*, ὃ φαίνεται συγχύσας μετὰ τῆς φυματιώσεως τῶν παίδων.

Τελευταῖον δὲ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ὁ ἐν Παρισίοις διδάκτωρ κ. Στέφανος ἐδημοσίευσε διὰ τῶν ἀριθ. 47 καὶ 51 τῆς Ἑβδομαδιαίας Ἐφημερίδος παρατηρήσεις περὶ τοῦ *Πόνου* τῶν Σπετσῶν, ῥαιζόμενος εἰς πληροφορίας, ἃς παρ' ἐμοῦ καὶ παρ' ἄλλων συναδέλφων ἔλαβε.

Συμπτώματα τῆς νόσου. — Καί τοι ταῦτα περιεγράφησαν παρὰ τῶν μνησθέντων συναδέλφων, δὲν θεωρῶ ἄσκοπον νὰ δώσω μικράν τινα εἰκόνα αὐτῶν. Ὡς πρῶτον σύμπτωμα τῆς νόσου ἐμφανίζεται ὁ πυρετός, ἐπερχόμενος ἀτάκτως κατὰ διαλείψεις ἢ ὑφέσεις καὶ μὲ τύπον ἀμφημερινὸν ἢ τριταῖον. Τοῦ πυρετοῦ προηγεῖται ῥῖγος κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἰσχυρόν, οἱ δὲ ἐπερχόμενοι ἱδρῶτες εἰσὶ περιωρισμένοι εἰς τὸν θώρακα καὶ τὴν κεφαλήν. Ὁ πυρετὸς παραλλάσσει ἀπὸ τοῦ 39°, 40° καὶ ἐνίοτε τοῦ 41° Κ. Τὸ δέρμα καίει, ἡ δὲ δίψα ἄσβεστος. Οἱ σφυγμοὶ ἔχουσι συχνότητα μέχρις 160. Μετά τινας ἡμέρας ἀπὸ τῆς εἰσβολῆς τοῦ πυρετοῦ ὁ σπλὴν ἐξογκοῦται, αὐξάνων ἀναλόγως τῆς ἐντάσεως τοῦ πυρετοῦ καὶ μεγεθυνόμενος ἐπὶ πολὺ καὶ ἀλγῶν ἐνίοτε κατὰ τὴν ἐπίθλιψιν. Ἡ χροιὰ τοῦ δέρματος ἀλλοιοῦται, μεταβαλλομένη εἰς ὠχράν, ὁ πάσχων παῖς ἀποβάλλει τὴν ζωηρότητα αὐτοῦ, ἰσχναίνεται καὶ καθίσταται καχέκτης. Ὁ ἔχων πεῖραν τῆς νόσου ἰατρὸς καὶ πρὶν ἢ ἐξετάσῃ τὸ πάσχον παιδίον δύναται ἐκ τῆς χαρακτηριστικῆς χροιᾶς τοῦ δέρματος καὶ τῆς ἰσχνάνσεως νὰ διαγνώσῃ τὴν νόσον. Μετὰ τοῦ σπληνὸς συνεξογκοῦται καὶ τὸ ἧπαρ, ἐνίοτε δὲ καὶ οἱ τοῦ τραχήλου καὶ οἱ βουβωνικοὶ ἀδένες. Ἐν καιρῷ δὲ τοῦ πυρετοῦ ἐπέρχεται δύσπνοια καὶ στενοχωρία μεγίστη. Ἐκ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων παρατηροῦνται καταρροϊκὰ συμπτώματα. Ἐκ δὲ τῆς κοιλίας κατ' ἀρχὰς μὲν δυσκοιλιότης, εἶτα δὲ διάρροια, ἣν παρακολουθεῖ σμίκρυνσις τοῦ σπληνός, ὃν μετὰ δυσκολίας ἀνευρίσκομεν· τὸ σύμ-

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πτωμα δὲ τοῦτο τῆς ἐλαττώσεως τοῦ ὄγκου τοῦ σπληνὸς εἶναι ἀλάνθαστον τῆς κακῆς ἐκβάσεως τῆς νόσου. Τὰ οὖρά εἰσιν ἄφθονα καὶ δυσώδη, δὲν περιέχουσι δὲ λεύκωμα οὐδὲ σάκχαρον. Προϊούσης τῆς καχεξίας, ἀναφαίνεται οἴδημα τῶν σφυρῶν καὶ τοῦ προσώπου, οὐδέποτε δὲ παρετήρησα ἀσκίτην. Ὅταν δὲ ἡ νόσος λάβῃ τὴν κακοήθη μορφήν, ἐμφανίζονται αἱμορραγίαι, ἰδίως ἐκ τῶν οὔλων καὶ τῆς ρινός, ἐπὶ τοῦ δέρματος δὲ ἀναφαίνονται πετέχειαι ἢ αἱμορραγικὴ πορφύρα καὶ ἐν γένει τὰ συμπτώματα τῆς αἱματοδιαλύσεως· ἐν τέλει δ' εἷς τινας παῖδας ἐμφανίζεται ἡ νομή. Καὶ ἄνευ τῆς νομῆς παρατηρεῖται συχνάκις γαγγραινώδης στοματῖτις, ἐξ ἧς οἱ ὀδόντες ἀποπίπτουσι. Τότε δὲ ὁ θάνατος ἐπέρχεται διὰ τῆς βαθμιαίας ἐξαντλήσεως τῶν δυνάμεων.

Μορφὴ τῆς νόσου. — Ἐμφανίζεται τὸ *Τσαράκι* ὑπὸ δύο μορφάς, τὴν ἡπίαν καὶ τὴν βαρεῖαν, καθ' ἣν τὰ τῆς καχεξίας συμπτώματα βαίνουσιν ἐπὶ τὰ χείρω, ἀναπτύσσονται δὲ μετ' ἐπιτάσεως τὰ σηπεδονώδη, ὁπότε οἱ πάσχοντες παῖδες ἀπισχναίνονται καὶ τήκονται ὑπὸ τοῦ ἐκτικοῦ πυρετοῦ.

Πορεία, διάρκεια καὶ λῆξις. — Ἡ νόσος εἶναι χρονία, ἐπιπλεκομένη ἐνίοτε μετ' ἄλλων νοσημάτων καὶ φέρουσα τὸν θάνατον. Ἡ συνήθης διάρκεια εἶναι μέχρι τὸ πολὺ δύο ἐτῶν· ἡ λῆξις δὲ εἶναι ὁλεθρία, ἰδίως, ὅταν οὐδεμία πρόνοια λαμβάνηται περὶ τῆς θεραπείας καὶ ἐγκαταλείπωνται τὰ πάσχοντα παιδία εἰς τὴν διάκρισιν τῆς νόσου. Ὡς πρὸς τὴν ἔκβασιν τῆς νόσου οὐδεμίαν ἔχει ἐπιρροὴν τὸ φῦλον.

Αἴτια τῆς νόσου. — Οἱ ἀρχαιότεροι συνάδελφοι οἱ σπουδάσαντες τὴν νόσον ἐπιτοπίως ἀπέδωκαν αὐτὴν οἱ μὲν εἰς τὸ ὕδωρ τῶν δεξαμενῶν, ἄλλοι εἰς τὸ ἐλεῖον μίασμα, ἀλλ' ἡ γνώμη αὕτη εἶναι ἀπαράδεκτος καθ' ὁλοκληρίαν, διότι ἐν Ὕδρᾳ καὶ Σπέτσαις οὔτε ἐνδημοῦσιν, οὔτε ἐπιδημοῦσι διαλείποντες πυρετοὶ ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως ἑλωδῶν μιασμάτων, τοὐναντίον δὲ εἰς τὰ παρακείμενα ταῖς νήσοις μέρη τὸ Κρανίδιον, τὴν Ἐρμιόνην, τὸν Πόρον καὶ τοῖς πέριξ χωρίοις, ἔνθα οἱ διαλείποντες ἐγχωριάζουσι, τὸ *Τσαράκι* δὲν παρατηρεῖται. Τινὲς τῶν συναδέλφων ἀπέδωκαν τὴν νόσον εἰς φυματίωσιν τῶν πνευμόνων, τὴν ἐνίοτε παρατηρουμένην κατὰ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ διὰ τῆς ἐπιμελοῦς καὶ ἀκριβοῦς ἐξετάσεως τῶν πασχόντων τὴν νόσον *Τσαράκι* παιδίων οὐδέποτε ἀνεκάλυψα τὰ χαρακτηριστικὰ στηθοσκοπικὰ συμπτώματα, τὰ ἐμφαίνοντα τὴν φυματίωσιν· ἂν δ' ἐνίοτε τὸ *Τσαράκι* ἐπιπλέκεται μὲ καταρροϊκὰ συμπτώματα τῶν ἀναπνευστικῶν ὀρ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

γάνων, δὲν ἔπεται ἐκ τούτου ὅτι πρόκειται περὶ φυματιώσεως. Ἀληθῶς, ὡς πρῶτος ἐγὼ παρετήρησα καὶ ἐδημοσιεύθη παρὰ τοῦ κ. Καραμήτσα, πολλῶν παιδίων παθόντων τὸ *Τσαράκι* οἱ γονεῖς ἔπασχον φθίσιν, ἐκ τοιούτων δὲ γονέων, ἰδίως μητέρων θηλαζουσῶν, ἐπόμενον εἶναι νὰ γεννηθῶσι τέκνα καχεκτικά.

Ἕτεροι πάλιν ἰατροὶ ἐθεώρησαν τὸ *Τσαράκι* ὡς κληρονομικὴν συφίλιδα, ἀπατηθέντες ὡς φαίνεται ἐκ τῶν ἀλλοιώσεων, αἵτινες ἐπέρχονται ἕνεκα τῆς γαγγραινώδους στοματίτιδος εἰς τὰ ὀστᾶ τῶν σιαγόνων καὶ ἐκ τῆς νομῆς εἰς τὰ ρινικὰ καὶ τὰ τῆς ἄνω σιαγόνος ὀστᾶ. Παρετηρήσαμεν δὲ πολλάκις νεκρώσεις τῶν ὀστῶν καὶ καταστροφὴν τοῦ ἡμίσεος τοῦ προσώπου. Ἀλλ' ἐν πεποιθήσει ὑποστηρίζομεν, ὅτι οὐδὲν κοινὸν ἔχει τὸ *Τσαράκι* μετὰ τῆς συφίλιδος τῆς κληρονομικῆς, ἧς τὰ συμπτώματα μετὰ τὰς νεωτέρας παρατηρήσεις διασήμων συφιλιδογράφων καὶ ἰδίως τοῦ Fournier ἀδύνατον νὰ συγχυσθῶσι.

Εἰς πολλὰς οἰκογενείας παρετηρήθη—καὶ τοῦτο ἔχει πολλὴν σημασίαν—ὅτι ἡ νόσος διαδοχικῶς ἀπέκτεινε πολλὰ τέκνα, κατωρθώθη δὲ νὰ περισώσωσί τινα, παραδόντες αὐτὰ εἰς τροφοὺς καταλλήλους ἢ διὰ τῆς ἀποκλειστικῆς χρήσεως τοῦ γάλακτος τῆς αἰγός. Πολὰ τοιαῦτα παραδείγματα δύναμαι ν' ἀναφέρω.

Ἄξιον περιεργείας εἶναι, ὅτι οἰκογένειαι, αἵτινες πρότερον διέμενον ἐν Ὕδρᾳ καὶ ἐθρήνησαν τὴν ἀπώλειάν τινων τῶν τέκνων των ὑπὸ τῆς νόσου, ἐγκατασταθεῖσαι ἀλλαχοῦ ἀπηλλάγησαν τῆς ὀλεθρίας νόσου. Ἐνδημεῖ ἄρα ἡ νόσος ἐν Ὕδρᾳ καὶ Σπέτσαις ἢ καὶ ἐν ἄλλαις ἐπαρχίαις, συγχεομένη μετὰ τῆς ἐξ ἑλώδους καχεξίας ἐξογκώσεως τῶν ὑποχονδρίων; Ὁ ἀξιότιμος συνάδελφος κ. Ν. Γ. Μακκᾶς μ' ἐβεβαίωσεν, ὅτι παρετήρησε παρά τινι οἰκογενείᾳ, ἐξ Ὕδρας καταγομένῃ καὶ ἐν Ἀθήναις ἐγκαταστημένῃ πρὸ ἐτῶν, τὰ συμπτώματα τοῦ *Τσαρακίου* εἰς ἓν τῶν τέκνων. Ἤθελον παρακαλέσει τὸν κ. Μακκᾶν νὰ μὲ πληροφορήσῃ 1) πρὸ πόσων ἐτῶν διαμένει ἡ προσβληθεῖσα ὑπὸ τῆς νόσου οἰκογένεια ἐν Ἀθήναις, 2) ἂν ἐκ τῆς αὐτῆς οἰκογενείας προσεβλήθη ἕτερον τέκνον, 3) πῶς ἔχουσιν οἱ γονεῖς, καὶ 4) ὁποία ἦτο ἡ ἔκβασις τῆς νόσου, διότι οὐδὲν μέχρι τοῦδε ὅμοιον περιστατικὸν γνωρίζω.

Ὡς αἴτια τῆς νόσου παραδέχομαι:

1) Τὴν καχεξίαν τῶν μητέρων καὶ τὸ ἀκατάλληλον πρὸς θηλασμὸν γάλα.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

2) Τὴν πρόωρον χρῆσιν τροφῆς εἰς τὰ βρέφη ἕνεκα τῆς ἀνεπαρκείας τοῦ μητρικοῦ γάλακτος. Τὴν πρὸ τῆς ἐμφανίσεως ἱκανοῦ ἀριθμοῦ ὀδόντων ἀπογαλάκτισιν αὐτῶν καὶ τὴν ἐξακολούθησιν τοῦ θηλασμοῦ ἐγγύου οὔσης τῆς μητρός.

3) Τὴν ἔλλειψιν γάλακτος ἀρκετοῦ αἰγὸς ἢ ὄνου, ἵνα κατὰ τὴν ἀποθήλασιν τρέφωνται ἀποκλειστικῶς οἱ παῖδες διὰ τοῦ τοιούτου γάλακτος· καὶ

4) Τὴν κακὴν ἕξιν τοῦ νὰ κόπτωσι συνεχεῖς σικύας εἰς τοὺς παῖδας ἢ νὰ χαράσσωσι διὰ ξυροῦ τὰς ὠμοπλάτας αὐτῶν αἱ μαῖαι πρὸς ἐξαγωγὴν δῆθεν τοῦ πλεονάζοντος ἢ τοῦ κακῆς ποιότητος αἵματος. Ἐκ τούτων δὲ τῶν ἐπανειλημμένων σικυῶν καθίστανται τὰ βρέφη λειφαιμικὰ καὶ βαθμηδὸν καταλαμβάνονται ὑπὸ τῆς νόσου. Πολλάκις παρετήρησα ὅτι τὸ *Τσανάκι* εἶχε τὴν ἀρχήν του ἐκ τῆς τοιαύτης καταχρήσεως. Μετὰ λύπης δὲ παρατηρῶ ἐνταῦθα, ὅτι ἐπεσκέφθην παῖδας, οὓς μαῖα ἐχάραξε διὰ ξυροῦ ἀπὸ τοῦ τραχήλου μέχρι τῶν ποδῶν!

Πρόγνωσις. — Ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς μορφῆς αὐτῆς καὶ ἐκ τῆς ἐγκαίρου ἢ μὴ ἐφαρμογῆς τῆς θεραπείας, ἡ ὁποία πολλοὺς παῖδας ἔσωσεν ἀπὸ βιαίου θανάτου. Ἡ ἀμέλεια περὶ τὴν δίαιταν καὶ τὴν θεραπείαν τῶν πασχόντων τὴν νόσον παίδων ἀποκτείνει πολλὰ τούτων καθ' ἑκάστην.

Περὶ τῆς φύσεως τῆς νόσου μετὰ τ' ἀνωτέρω ρηθέντα περιττὸν κρίνω ν' ἀπασχολῶ τὰς πολυτίμους στιγμὰς τοῦ σοφοῦ τούτου συνεδρίου ἐπὶ πολύ, καθόσον μέχρις οὗ νεκροψίαι καὶ μικροσκοπικαὶ ἔρευναι διαφωτίσωσιν ἡμᾶς περὶ τῆς νόσου, θὰ διατελῶμεν ἐν τῷ σκότει, περιοριζόμενοι εἰς ὑποθέσεις καὶ συμπεράσματα ἀμφίβολα ἢ καὶ ἐσφαλμένα.

Ἂς μοὶ ἐπιτραπῇ ὅμως ἐν τέλει νὰ φέρω ἰδίαν γνώμην περὶ τῆς νόσου ταύτης, τῆς τοσοῦτον περιέργου, ἣν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἐσπούδασα ἐν Ὕδρᾳ. Τὸ *Τσανάκι* πολλὰ ἔχει συμπτώματα κοινὰ μετὰ τῆς λευχαιμίας — ἐκτὸς τῆς αὐξήσεως τῶν λευκῶν αἱμοσφαιρίων — δικαιούμεθα λοιπὸν νὰ θεωρῶμεν καὶ τὴν νόσον ταύτην ὡς ψευδολευχαιμίαν, καὶ εἰς τοῦτο συμφωνῶ μετὰ τοῦ φίλου καθηγητοῦ κ. Καραμήτσα.

Δὲν εἶναι ὅμως πιθανὸν ἡ νεκροτομὴ παίδων θανόντων ἐκ τοῦ *Τσασακίου* ν' ἀνακαλύψῃ, ὅτι ὁ σπλὴν καὶ τὸ ἧπαρ παρουσιάζουσι τὰς ἀνατομικὰς ἀλλοιώσεις, τὰς παρατηρουμένας εἰς τὴν παρὰ τοῦ Virchow κληθεῖσαν ἀμυλοειδῆ ἐκφύλισιν καὶ ἑπομένως τὸ *Τσανάκι* τῆς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ὕδρας νὰ ἦναι ἡ *ἀμυλοειδὴς* ἐκρύλισις τοῦ σπληνὸς καὶ ἥπατος (Dégénérescence amyloïde) ἐμφανιζομένη παρὰ παισὶ καχέκταις.

Θεραπεία. — Ἐν πρώτοις μεγίστη πρέπει νὰ καταβάλληται φροντὶς καὶ ἐπιμέλεια ὡς πρὸς τὴν χορήγησιν τροφῆς καταλλήλου καὶ εἰ δυνατὸν τῆς ἀποκλειστικῆς χρήσεως τοῦ γάλακτος γυναικὸς ἢ αἰγός. Πολλάκις παῖδας πάσχοντας τὴν νόσον ἐσώσαμεν διὰ τῆς γαλακτώδους τροφῆς καὶ διὰ τῆς ἀλλαγῆς τῆς τροφοῦ, ὅταν εἴχομεν ὑπόνοιαν περὶ τῆς κακῆς ποιότητος γάλακτος τῆς θηλαζούσης.

Ἡ μετρία χρῆσις οἴνου παλαιοῦ καὶ ὀλίγου οἰνοπνεύματος, τὸ ὁποῖον παραδόξως εὐχαριστεῖ τὰ πάσχοντα παιδία, μοὶ ἐφάνησαν ὠφέλιμα.

Ἡ θεραπεία κυρίως πρέπει νὰ ἦναι τονικὴ καὶ ἀντιπυρετική. Ἡ χρῆσις τῆς κινίνης ἐσωτερικῶς, ὅταν ἀνέχηται αὐτὴν ὁ στόμαχος ἢ δι' ὑποδορείων ἐνέσεων, τὸ ὁποῖον εἶναι μέσον ἀσφαλέστατον, ἰδίως ὅταν προβῇ ἡ νόσος, ἐπιφέρει τὴν κατάπαυσιν τοῦ πυρετοῦ καὶ τὴν σμίκρυνσιν τοῦ σπληνός. Τὸν σίδηρον τότε μόνον χορηγοῦμεν ὅταν ὁ στόμαχος εὐεκτῇ, διότι ἐκ τῆς ἐμπειρικῆς χρήσεως τοῦ σιδήρου, τὸν ὁποῖον ἄνευ δυσκολίας ἀναγράφουσιν ἐν πάσῃ περιπτώσει οἱ συνάδελφοι, παρετηρήσαμεν ὅτι ἡ καθόλου θρέψις βλάπτεται, ὁ στόμαχος δυσφορεῖ, καὶ μετὰ δυσκολίας μεγάλης κατορθοῦται ἡ τοῦ φαρμάκου ἀπορρόφησις. Διὸ κατακρίνω καὶ καταδικάζω τὸν τοιοῦτον ἐμπειρισμόν, ὅστις ἐπέφερε πάντοτε ὀλέθρια ἀποτελέσματα. Ἐκ τῶν σκευασιῶν τοῦ σιδήρου προτιμῶ τὸν γαλακτικὸν ἢ τὸν μηλικὸν (Tinctura ferri pommata) σπανίως δὲ τὸν ἰωδοῦχον (ὡς σεράπιον). Συχνότατα μεταχειρίζομαι τὸ ἔλαιον τοῦ ὀνίσκου, τὸ ὁποῖον πολλοὶ παῖδες εὐχαρίστως λαμβάνουσι καὶ τὸν κινίτην οἶνον.

Ἡ καθαριότης τοῦ σώματος ἡ τοσοῦτον παρημελημένη ἐν ταῖς ἐπαρχίαις παρὰ τοῖς παισί, πρέπει νὰ συνιστᾶται ἐπιμόνως διὰ χλιαρῶν γενικῶν λουτρῶν ἁρωματικῶν, ἐνίοτε καὶ ἐν καιρῷ θέρους διὰ τοῦ θαλασσίου ὕδατος.

IV. — Παχύνεις Πολυσαρκία.

Περιγραφή. — Ἡ ὑπερβολικὴ αὔξησις τοῦ πάχους διὰ πλεονασμοῦ ὑπερβολικοῦ τοῦ λιπώδους ἱστοῦ περιεγράφη πρὸ πολλοῦ ὑπὸ τὸ ὄνομα πολυσαρκία ἡ πάχυνσις ἥτις, κατὰ τὸν Cœlius Aurelianus, ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν πιμέλωσιν ἀνερχομένην εἰς τὸν ὕψιστον

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

αὐτῆς βαθμόν. Ἡ κατάστασις αὕτη ἀποτελεῖ, εἰς πολυαρίθμους περιπτώσεις, ἀληθῆ νόσον καθ' ἣν ἡ παιδικὴ ἡλικία δὲν μένει ξένη καὶ ἥτις ὀφείλει νὰ συγκαταλεχθῇ μεταξὺ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν δυστροφιῶν. Οἱ χαρακτῆρες αὐτῆς εἶναι εὔκολον νὰ παρατηρηθῶσι· τὸ σῶμα εἶναι παραμεμορφωμένον καὶ δὲν φαίνονται αἱ κανονικαὶ αὐτοῦ προεξοχαί· ἡ κεφαλὴ εἶναι ἀπιοειδής, ὁ λαιμὸς ἐξαλείφεται, ὁ πώγων καὶ αἱ κατώτεραι παρειαὶ διατείνονται, ἡ φυσιογνωμία ἀπόλλυσι τὴν ἔκφρασιν αὐτῆς· ἡ κοιλία καὶ ὁ θώραξ συγχέονται ἀλλήλοις, ἡ κάτω κοιλία καὶ ἡ ἀνωτέρα μοῖρα τῶν μηρῶν ὑπερέχουσιν ἐπὶ τοσοῦτῳ, ὥστε ἐνίοτε καλύπτουσι τὰ γεννητικὰ ὄργανα, τὰ ὁποῖα ἐν-γένει φυλάττουσι τὰς διαστάσεις αὐτῶν. Τὰ μέλη γίνονται ὀγκώδη, καὶ ἡ αὔλαξ ἥτις εἰς τὰ μικρὰ παιδία χωρίζει τὴν πυγμὴν τῆς χειρός, γίνεται ὀξυτέρα ἢ ἐν κανονικῇ καταστάσει. Εἰς τὸ κατώτερον μέρος τοῦ μηροῦ, τὸ δέρμα σχηματίζει πτυχὴν ὑπεράνω τοῦ γόνατος. Ἡ αὔξησις τοῦ ὄγκου ἐκτείνεται ἐσθ' ὅτε εἰς τοὺς πόδας καὶ εἰς τὰς χεῖρας. Εἴς τινας περιπτώσεις, ἡ πάχυνσις εἶναι περιγεγραμμένη εἰς μίαν μόνην χώραν. Ὅταν αὕτη γενικεύηται, βλέπομεν ἐνίοτε τὸ βάρος καθιστάμενον τετραπλάσιον ἢ πενταπλάσιον τοῦ ἀνήκοντος εἰς ἄτομον τιθέμενον ὑπὸ κανονικὰς συνθήκας.

Τὸ πολύσαρκον παιδίον εἶναι συνήθως νωθρόν, κινεῖται βραδέως καὶ μετὰ δυσκολίας καὶ δὲν ἐπιδεικνύει οὐδεμίαν ἐπιδεξιότητα εἰς τὴν βάδισιν ἢ εἰς τὰς ἄλλας ἐξασκήσεις τοῦ σώματος. Ὁ ἐλάχιστος κόπος προκαλεῖ δύσπνοιαν καὶ ἀφθόνους ἐφιδρώσεις. Κατὰ τὴν νύκτα ἡ ἀναπνοὴ καθίσταται δύσκολος καὶ ἡ ὁριζοντία ἐπὶ τὰ νῶτα κατάκλισις εἶναι ἐνοχλητικὴ ἢ μάλιστα ἀδύνατος. Αἱ ἐντερικαὶ λειτουργίαι εἰσὶν συνήθως ἐνεργητικώτεραι καὶ ἡ ὄρεξις πολὺ μεγάλη, ἔστιν ὅτε μάλιστα φθάνει μέχρις ἀδδηφαγίας. Δὲν εἶναι σπάνιον νὰ παρατηρήσωμεν δυσπεψίαν, ἀλλ' αἱ πεπτικαὶ αὗται διαταράξεις ἐξηγοῦνται διὰ τῶν ἀφθόνων καὶ πολλῶν γευμάτων, τῶν ὁποίων οἱ πάσχοντες δὲν ἐννοοῦσι ν' ἀπέχωσιν· ἡ δίψα εἶναι ζωηρά, ἡ διάρροια συχνοτέρα τῆς δυσκοιλιότητος. Αἱ διανοητικαὶ δυνάμεις εἰσὶν ὀλίγον ἀνεπτυγμέναι· ἡ γενικὴ αἰσθητικότης εἶναι ἀμβλεῖα, ἐνίοτε ὑπάρχουσι κωφώσεις καὶ βόμβοι τῶν ὤτων, ὑπνηλία, σκοτοδινιάσεις, παλμοί, σημεῖα καρδιακοῦ ἀνευρύσματος καὶ κολπικῆς ἐκτάσεως· ἐνίοτε δὲ καὶ ἔμετοι. Οἱ πολύσαρκοι δύνανται νὰ καταστῶσι διαβητικοί· κατά τινας παθολόγους, ἔχουσιν εἰδικὴν ἐπιδεκτικότητα εἰς τὰς ἐπιδημικὰς νόσους· αἱ πυρεξίαι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἔχουσι παρ' αὐτοῖς ἰδιάζουσαν βαρύτητα καὶ τείνουσι νὰ καταστῶσι τάχιστα ἀδυναμικαί. Ὑποθέτουσιν ἐπίσης ὅτι οἱ παχύσαρκοι εἰσὶ προδεατεθειμένοι εἰς τὴν μανίαν, εἰς τὴν ἐπιληψίαν, εἰς τὸν ὑστερισμόν, εἰς τὸν ἄνθρακα, τὸ γαγγραινῶδες ἐρυσίπελας, εἰς τὰς περισριγγομένας κήλας, εἰς τὴν ἐγκεφαλικὴν αἱμορραγίαν, εἰς τὴν στηθικὴν κυνάγχην, τὴν συγκοπήν, τὴν ἀσφυξίαν.

Τὸ προγνωστικὸν λοιπὸν τῆς πολυσαρκίας εἶναι ἐπίφοβον, ἂν καὶ ἔπρεπε νὰ πολεμήσωμεν, κατὰ τοῦτο, τὸ ἀπαισιόδοξον τῶν ἀρχαίων οἵτινες ἐθεώρουν τοὺς πολυσάρκους ὡς σχεδὸν καταδεδικασμένους εἰς βραχεῖαν ζωήν, εἰς πρόωρον γῆρας, εἰς ταχὺν ἢ αἰφνίδιον θάνατον. Πράγματι ἡ ὑπερβολὴ τῆς πιμελῆς κωλύει τρόπῳ τινὶ σπουδαίῳ ἀπάσας τὰς λειτουργίας, ἐκθέτει εἰς ἀναντιρρήτους κινδύνους καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ ἀντιστῶμεν, ἄνευ πολλῆς βραδύτητος, εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς.

Αἰτιολογία. — Ἡ πολυσαρκία εἶναι ἔστιν ὅτε συγγενής. Βλέπομεν παιδία γεννώμενα κατάφορτα πιμελῆς, ὧν τὸ βάρος ῥθάνει 10 ἕως 11 λίτρας, καὶ τῶν ὁποίων αἱ ἐξαιρετικαὶ διαστάσεις εἰσὶν αἰτία δυστοκίας. Ἡ κληρονομικὴ ἐπήρεια ἐπὶ τῆς ὁποίας ὁ Chambers καὶ ὁ καθηγητὴς Bouchard ἐπέμεινον, δὲν δύναται νὰ τεθῇ εἰς ἀμφιβολίαν, καὶ εἶναι φαεινῶς ἀποδεδειγμένη εἰς τὰ ζῷα. Βλέπομεν ἐνίοτε τὸν πλεονασμὸν τοῦ λιπώδους ἱστοῦ προσβάλλοντα ἅπαντα τὰ μέλη τῆς αὐτῆς οἰκογενείας. Ὁ ἀρθριτισμὸς φαίνεται ὅτι λαμβάνει μέρος σπουδαῖον εἰς τὴν αἰτιολογίαν τῆς παχυσαρκίας. Οἱ γονεῖς τῶν παίδων ἐπὶ τῶν ὁποίων παρατηροῦμεν τὴν ὑπερβολὴν τοῦ λίπους, εἰσὶ συχνάκις ἀρθριτικοὶ ἢ ρευματιῶντες· εἰσὶ προσβεβλημένοι ὑπὸ αἱμορροΐδων, ἄσθματος, οὐρολίθων, ἡπατικῶν κωλικῶν. Κατὰ τὸν Saint-Germain, παρετηρήθησαν περιπτώσεις πολυσαρκίας καθ' ὅλα τὰ στάδια τῆς παιδικῆς ἡλικίας· ἓν τῶν μᾶλλον ἀξιοσημειώτων τούτων περιστατικῶν ἐδημοσιεύθη πρὸ ὀλίγου χρόνου παρὰ τοῦ Hillairet. Ὀφείλομεν ἐντούτοις νὰ θεωρῶμεν τὴν πιμελώδη ἐπιφόρτωσιν ὡς ὀλίγον κοινὴν εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν· ἀλλὰ κατὰ τὸν Philbert, εἶναι ἰδιαζόντως ἐπίφοβος εἰς τοὺς ἐφήβους. Αἱ κόραι εἰσὶ μᾶλλον ἐκτεθειμέναι εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην ἢ τὰ ἄρρενα· ἡ διαφορὰ αὕτη ἐξηγεῖται διὰ τῆς καθεστικῆς ζωῆς ἣν διάγει τὸ θῆλυ γένος, καὶ διὰ τῆς μαλθακότητος τῶν ἱστῶν αὐτοῦ. Ὁ πλεονασμὸς τῆς πιμελῆς συναπαντᾷ συχνάκις ἐπίσης μετὰ τῶν χοιράδων. Αἱ ἐνεργητικαὶ αἰτίαι τῆς παθήσεως εἰσιν ἡ συν-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ήθης ἐδωδὴ πολὺ μεγάλης ποσότητος τροφῆς, ἢ ποτῶν, ἡ κατάχρησις τοῦ ὕπνου καὶ ἡ ἀργία, ἡ ἔλλειψις ἐξασκήσεως, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ ἡ ἀνάρρωσις ἐκ βαρέων πυρετῶν. Διὰ τῆς αὐτοψίας τῶν παχυσάρκων εὑρίσκομεν τὰ κυτταρολιπώδη στρώματα ὑπὸ τὸ δέρμα ἐξαιρετικῶς παχέα· ἐπίσης καὶ τὰ κατὰ βάθος κείμενα σπλάγχνα τὰ ὁποῖα καταλαμβάνονται ὑπὸ τῆς διηθήσεως ἢ τῆς λιπώδους ἀλλοιώσεως. Τέλος ἡ καρδία εἶναι συχνάκις ὑπερτροφικὴ καὶ αἱ κοιλότητες αὐτῆς εἰσιν ἀνευρυσμέναι καὶ ἔστιν ὅτε πλήρεις αἵματος μεταποιημένου εἰς μαυροειδῆ πηκτήν. Εἰς ἄλλας περιστάσεις εἶναι ἁπλῶς ηὐξημένη τὸν ὄγκον, καὶ εἰς ἄλλας ἠτροφηκυῖα· τὰ στόμια ἢ αἱ βαλβίδες εἰσὶ σχεδὸν πάντοτε εἰς κατάστασιν ἐντελοῦς ἀκεραιότητος.

Θεραπεία. — Ὁ ἰατρὸς δὲν πρέπει νὰ μένῃ ἀδρανής, ἀπέναντι βεβαιωμένης πολυσαρκίας, οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ ἡλικία τοῦ ὑποκειμένου· διότι θεραπευτικὴ καλῶς ἐννοουμένη καὶ μετρία ἐνεργεῖ σχεδὸν πάντοτε νικηφόρως. Τὸ ζήτημα τοῦτο διδασκαλικῶς ἐπραγματεύσαντο οἱ Bouchard, Guller καὶ πολὺ νεωστὶ ὁ Saint-Germain. Δὲν ὑπάρχει εἰδικὸν φάρμακον διὰ τὴν πολυσαρκίαν, διότι αὕτη προέρχεται ἐκ πολυπληθῶν αἰτιῶν, τὰς ὁποίας δυνάμεθα νὰ ὑπολογίσωμεν ὅταν ζητῶμεν νὰ ἐξαφανίσωμεν αὐτάς. Ὅταν ζητῶμεν νὰ ἐλευθερώσωμεν ἐκ τοῦ πάχους αὐτοῦ πρόσωπόν τι καθ' ὑπερβολὴν παχύ, πρέπει εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, στηριζόμενοι ἐπὶ γνώσεως ἀκριβοῦς τῶν ἀνιόντων αὐτοῦ κληρονομικῶς ἢ προσωπικῶς, νὰ προσβάλλωμεν τὴν ἀρχικὴν αἰτίαν τῆς πιμελώδους ἐπιφορτώσεως καὶ νὰ ἀγωνισθῶμεν κατ' αὐτῆς τῇ βοηθείᾳ καταλλήλων μέσων, πρὶν ἐνεργήσωμεν ἀπ' εὐθείας ἐπὶ τῆς πολυσαρκίας διὰ τοῦ συνόλου τῶν μέτρων εἰς τὰ ὁποῖα ἔδωκαν τὸ ὄνομα θεραπεία τῆς μειώσεως (cure de réduction). Εἰς τοὺς ἀρθριτικοὺς ἀναγράφομεν τὴν χρῆσιν τῶν ἀλκαλικῶν, εἰς τοὺς χοιραδικοὺς τὴν τῶν ἰωδούχων σκευασιῶν ἢ τοῦ ἐλαίου τοῦ ἥπατος τοῦ ὀνίσκου. Οἱ ὄντες ἐξησθενημένοι ὑπὸ προηγουμένης τινὸς νόσου ἢ αἱμορραγιῶν βελτιωθήσονται διὰ τῶν σιδηρούχων, τῆς ὑδροθεραπείας, τῶν θαλασσίων λουτρῶν, τῶν θειούχων. Μετὰ τὴν θεραπευτικὴν ταύτην, ὀφείλομεν νὰ ἐκπληρώμεν δύο διαφόρους ἐνδείξεις. Ἡ πρώτη συνίσταται εἰς τὸ νὰ μὴ αὐξάνωμεν τὴν ποσότητα τῶν ὑλικῶν, καὶ νὰ προφυλάττωμεν, χορηγοῦντες αὐτοῖς τὸ σχετικῶς ἀναγκαῖον· ἡ δὲ δευτέρα εἰς τὸ νὰ ὑποβοηθῶμεν τὰς ὕλας ταύτας νὰ ἀποβάλλωνται. Ἵνα ἐπιτύχωμεν τὸ διπλοῦν τοῦτο ἀποτέλεσμα, πρέπει πρὸ πάντων νὰ ὑποβάλ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λωμεν τὸν ἄρρωστον εἰς δίαιταν θρεπτικὴν καλῶς ἐννοουμένην, παρὰ τῇ ὁποίᾳ τὰ φαρμακευτικὰ μέσα δὲν ἔχουσιν εἰ μὴ δευτερεύοντα λόγον.

Ἡ διαιτητικὴ συνίσταται οὐ μόνον εἰς τὸ νὰ λογικοποιῶμεν τὰς τροφάς, ἀλλ' ἀκόμη καὶ νὰ ἐκλέγωμεν αὐτάς· διότι εἶναι δυσκολώτατον νὰ παρατηρήσωμεν ἀκριβολόγως τὴν λογικοποίησιν καὶ νὰ χαράξωμεν κανόνας γενικούς, σχετικῶς πρὸς τὴν ποσότητα τῶν θρεπτικῶν οὐσιῶν αἵτινες ἁρμόζουσιν εἰς ἑκάστην κατηγορίαν τῶν ἀρρώστων καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν. Θὰ ἐπιμείνωμεν λοιπὸν πρωτίστως ἐπὶ τῆς φύσεως τῶν λαμβανομένων ὑλῶν. Ἐπιτρέπομεν τὰς ἀζωτούχους ὕλας, ἐξαιροῦντες αὐστηρῶς τὰ παχέα σώματα καὶ τὰ ὑδροανθρακοῦχα, τὸ βούτυρον, τὸ γάλα, τὸ ἔλαιον, τὰς πιμελάς, τὰ παχέα κρέατα, τὰ θρεπτικὰ ζυμαρικά, τὰ μακαρόνια, τὸν φιδέν, τὴν ταπιόκα, τὰ γλυκύσματα, τοὺς ζαχαρωμένους καρπούς, τὰ τεῦτλα (κοκκινογούλια)· ἀνεχόμεθα τοὐναντίον τὰ γεώμηλα τὰ ὁποῖα περιέχουσιν ὀλίγον ἄμυλον καὶ ἐπιτρέπομεν τὴν χρῆσιν τοῦ περφυγμένου ἄρτου, ἢ τοῦ κατεσκευασμένου δι' ἀλεύρου δευτέρας ποιότητος, ὀλίγον πλουσίου ἀμύλου καὶ ἀμυλοκόλλας. Πρὸς τούτοις ἐνοῦμεν τὰ ἄπαχα κρέατα, κεκομμένα (κιμᾶ) ἢ ἐψημένα, τοὺς ἰχθεῖς, τὰς ὀξαλίδας καὶ τὰ ἄλλα ὄσπρια πρόσφατα ποώδη, τὰ χρυσόμηλα, τὰ μῆλα, τὰ ρυβίσια ἢ τὰ ὀξυνοκέρασα. Περιορίζομεν συχνότατα τὴν ποσότητα τῶν λαμβανομένων ποτῶν· ἀλλά, κατὰ τοῦτο, δὲν ὑπάρχει ἀπόλυτος κανών καὶ πρέπει εἰς τὴν ἰατρικὴν τῆς νεαρᾶς ἡλικίας, ὡς καὶ εἰς τὴν τῶν ἐνηλίκων νὰ ἀκολουθῶμεν τὴν συμβουλὴν τοῦ Albert Robin, τουτέστι νὰ προβαίνωμεν συχνάκις εἰς τὸν ἀκριβῆ προσδιορισμὸν τῆς οὐρίας. Ἐὰν ἡ ποσότης αὐτῆς εἶναι ὑψωμένη, δυνάμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι πρόκειται περὶ παχύνσεως δι' ὑπερβολὴν ἀφομοιώσεως, καὶ τότε τὰ ὑγρὰ πρέπει αὐστηρῶς νὰ ἀπαγορεύωνται· ἐν ἐναντίαις περιπτώσεσι, δυνάμεθα νὰ ἀποδώσωμεν τὸ ὑπερβολικὸν πάχος εἰς τὴν ἔλλειψιν τῆς μὴ ἀφομοιώσεως, καὶ δὲν εἶναι ἄτοπον νὰ ἀφήνωμεν τοὺς ἀρρώστους νὰ καταπραύνωσι τὴν δίψαν αὐτῶν εἰς μέτρον τι. Φροντίζομεν πάντοτε ὅμως νὰ ἀπαγορεύωμεν τὸ οἰνόπνευμα, τὸν καμπανίτην οἶνον, τὰ πνευματώδη καὶ πρὸ πάντων τὸν ζῦθον, παραγγέλλοντες τὴν χρῆσιν ὕδατος μεμιγμένου οἴνῳ καὶ πρὸ πάντων νέου, ὅστις περιέχει περισσότερα ἅλατα ποτάσσης, καὶ ἐπιταχύνει περισσότερον τὴν πιμελώδη ἔκκρισιν τῶν σφιγματογόνων ἀδένων. Ὁ καφὲς καὶ τὸ τέϊον ὀλίγον ἁρμόζουσι τοῖς παισίν· ἐκτὸς τούτου ἡ ἐπήρεια αὐτῶν εἶναι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σχεδὸν μηδαμινή.

Τὰ πολύσαρκα παιδία ὀφείλουσι νὰ ἀσκῶνται, διότι ἡ μυϊκὴ ἐργασία προκαλεῖ τὴν ἀποβολὴν τῆς πιμελώδους ἐναποταμιεύσεως. Καταναγκάζομεν λοιπὸν αὐτὰ εἰς τὰς καθημερινὰς πορείας, ὧν ἡ διάρκεια βαθμηδὸν αὐξάνει κατ' ἀναλογίαν τῆς ἡλικίας καὶ τῆς ρωμαλεότητος αὐτῶν. Ἐνοῦμεν τούτοις, εἴς τινας περιπτώσεις, τὴν ἱππασίαν, τὴν νήχησιν, τὴν ὁπλασκίαν, τὴν γυμναστικήν, τὰ ἀτμόλουτρα, τὰς ψυχρολουσίας· ὁ ἄρρωστος δὲν πρέπει νὰ κοιμᾶται πλέον τῶν 7 ἢ 8 ὡρῶν. Ἡ θεραπεία πρέπει νὰ διευθύνηται πάντοτε μετὰ μεγάλης φρονήσεως καὶ ἀκολουθοῦσα βραδεῖαν πρόοδον, διότι πολλὰ ἄτομα πολύσαρκα δὲν θὰ δυνηθῶσι νὰ ὑποφέρωσι αὐτήν, ἐὰν δὲν συνειθίσωμεν αὐτὰ βαθμηδὸν εἰς τὸν κόπον καὶ εἰς τὰς ἀχωρίστους στερήσεις, εἰς τὸ σύστημα τοῦ ἐπαγωγοῦ τοῦ πάθους. Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δείκνυνται ἀπειθεῖς εἰς τὴν θεραπευτικὴν καὶ ἐγκαταλείπουσιν αὐτὴν ἐὰν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐφαρμόζωμεν ἀπέναντι αὐτῶν τὴν μέθοδον μεθ' ὅλης τῆς αὐστηρότητος.

Ἀναγράφομεν συχνάκις τὰ διαφορητικὰ μετ' ὠφελείας εἰς τὴν θεραπείαν τῆς παχύνσεως. Ἐνίοτε ἐδοκίμασαν νὰ καταφύγωσιν εἰς τὰ διουρητικὰ καὶ τὰ σιελαγωγά· ἀλλ' ἡ χρῆσις τῶν τελευταίων τούτων δύναται νὰ μὴ ἦναι ἀβλαβής. Τὰ καθαρκτικὰ εἰσιν οἱ πράκτορες ὧν ἡ ἐπήρεια εἶναι παγκοσμίως ἀνεγνωρισμένη. Ὁ Daucel ἐχορήγει τὴν σκαμμωνίαν· ὀφείλομεν νὰ προτιμῶμεν τῆς οὐσίας ταύτης, ἥτις ἐρεθίζει τὸν βλεννογόνον τῶν ἐντέρων, τὰ ὕδατα τοῦ Sedlitz, τῆς Birmenstorf, τοῦ Pulna τὰ ὁποῖα προκαλοῦσιν ἀφθόνους ὀρρώδεις κενώσεις, καὶ παραγγέλλομεν νὰ λαμβάνωσιν εἰς μετρίας δόσεις κατὰ πᾶσαν πέμπτην ἢ ἕκτην ἡμέραν. Ἡ διττανθρακικὴ σόδα, τὸ ὕδωρ τοῦ Vichy ἀποδίδουσιν ἐπίσης πραγματικὰς ὑπηρεσίας. Δυνάμεθα νὰ παραγγέλλωμεν ἐξ ἴσου, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Ἄγγλων ἰατρῶν, τὸ ὕδωρ τῆς τιτάνου καὶ τὸ ὑγρὸν τῆς ποτάσσης. Τὸ ἰωδοῦχον κάλιον δὲν πρέπει νὰ χορηγῆται ἐκτὸς ἐὰν ἡ ποσότης τῆς ἀποβαλλομένης οὐρίας δὲν ὑπερβαίνῃ τὰ φυσιολογικὰ μέσα. Ἐσυμβούλευσαν ὡς εἰδικόν, τὸ ἰώδιον καὶ τὰς οὐσίας ὡς τὸ φῦκος τὸ κυστιδῶδες (fucus vesiculosus) ὅπερ περιέχει ἐξ αὐτοῦ σημαντικὴν ἀναλογίαν· ἀλλ' ὁ τρόπος οὗτος τῆς θεραπείας εἶναι συχνάκις ἄκαρπος. Τέλος βελτιοῦμεν συχνάκις τὴν κατάστασιν τῶν παχέων παιδίων πέμποντες νὰ λαμβάνωσι τὰ ὕδατα ἀριθμοῦ τινος θερμῶν πηγῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων δυνάμεθα νὰ ἀνα-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

φέρωμεν τὰ τοῦ Brides, τοῦ Aulus, τοῦ Montmirail εἰς Γαλλίαν, τοῦ Kissingen, τοῦ Ems, τοῦ Maridbend εἰς Γερμανίαν. Παρὰ ταῖς χώραις ταύταις, ὀφείλομεν νὰ μνημονεύσωμεν ἐπίσης τὰ τῶν Bourbonne καὶ Salins, ὧν ἡ ἐνέργεια δὲν εἶναι ἡ αὐτὴ ὡς τῶν προηγουμένων πηγῶν, ἀλλ' ἐξ ἴσου κέκτηνται πραγματικὴν ἐνέργειαν εἰς τινας ὡρισμένας περιπτώσεις. Μετὰ τῆς καθαρκτικῆς ἐνεργείας ἡ τῆς ἀναληπτικῆς τῶν μεταλλικῶν ὑδάτων, ὑπάρχει συνήθεια νὰ συγκιρνῶσιν, εἴτε τὴν ἐφίδρωσιν εἰς τὰς αἰθούσας ὧν ἡ ἀτμόσφαιρα φέρεται εἰς ὑψηλὴν θερμοκρασίαν, εἴτε τὴν ἐντριβήν, τὸν κολαφισμόν, τὴν χειρομάλαξιν, τὰς ψυχρολουσίας ἐν εἴδει βροχῆς. Ἡ ἀπώλεια τοῦ βάρους, ἐπερχομένη διὰ τοῦ συνόλου τῶν μέσων τούτων, εἶναι γενικῶς ταχίστη. Ἐπίσης τὰς διαφόρους ταύτας θεραπευτικὰς μεθόδους πρέπει νὰ μεταχειριζώμεθα μετὰ μετριότητος καὶ ἐπὶ περιωρισμένην περίοδον χρόνου. Ὁ ἰατρὸς πρέπει νὰ ἀναλογῇ τοὺς ἀγῶνας κατὰ τὴν ἡλικίαν τοῦ ἀρρώστου, τὴν ἀνάπτυξιν, καὶ τὴν ἀντίστασιν τῆς δυνάμεως αὐτοῦ· πρέπει νὰ φοβῆται μήπως ὑπερβῇ τὸν σκοπὸν καὶ νὰ ἵσταται, εὐθὺς ἅμα παρατηρήσῃ σημεῖα κοπώσεως καὶ ἀδυναμίας.

V. — Νόσος τοῦ Ἀδδίσων. Χαλκώδης νόσος.

Περιγραφή. — Ἡ νόσος τοῦ Ἄδδισων δὲν δύναται νὰ παρέλθῃ ἐντελῶς ὑπὸ σιωπὴν εἰς παθολογικὴν πραγματείαν τῆς παιδικῆς ἡλικίας, διότι τινὰ προσεβλήθησαν πρὸ τῆς ἡλικίας τοῦ δεκάτου πέμπτου ἔτους· εἶναι λοιπὸν ἁρμοδιον νὰ ὑπομνήσωμεν ἐν ὀλίγαις λέξεσι, τίνες εἰσὶν οἱ χαρακτῆρες αὐτῆς. Εἰς τὴν ἀρχὴν διέρχεται ἀπαρατήρητος· ὁ ἄρρωστος τήκεται, ἀπόλλυσι τὴν ὄρεξιν, αἰτιᾶται πόνους ἢ κακουχίαν εἰς τὴν ἐπιγαστρικὴν χώραν καὶ ἔστιν ὅτε ἔχει ἐμέτους. Ἡ ἀκανόνιστος χροιὰ ἥτις εἶναι ὁ διακεκριμένος χαρακτὴρ τῆς παθήσεως, δύναται νὰ μένῃ ἐπὶ μακρὸν χρόνον τοσοῦτον ὀλίγον ἐμφανὴς ὥστε νὰ μὴ παρατηρηθῇ. Εἴς τινας περιπτώσεις ἄρχεται ὑπούλως, ἔπειτα γενικεύεται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον καὶ ἐπιμένει ἐπὶ μακρὸν χρόνον, χωρὶς νὰ ἐπέλθωσι διαταράξεις εἰς τὴν ὑγείαν. Τότε καίτοι οὔσης καταφανοῦς ταύτης δὲν ἀσχολοῦνται περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῆς, ἐπειδὴ δὲν παρατηροῦσιν οὐδεμίαν σπουδαίαν λειτουργικὴν διατάραξιν. Αἱ ἐμφανίσεις αὐτῆς εἰσὶ λίαν ἄστατοι ὅσον ἀφορᾷ τὴν καθολίκευσιν καὶ τὴν χροιάν· εἶναι δὲ ὁτὲ μὲν μόλις αἰσθητή, ὁτὲ δὲ ἔχει χρῶμα βαθὺ καρυδίου,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σηπίας, ἢ χροιὰν ὑπομέλανον ὡς τὴν τῶν νέγρων. Ἀπαντῶμεν αὐτὴν πρωτίστως εἰς τὰς χώρας ὧν τὸ δέρμα δὲν εἶναι παχύ· καταλαμβάνει ἐνίοτε τὸν βλεννογόνον τῶν χειλέων ἢ τοῦ στόματος ὡς καὶ τὸν τοῦ αἰδοίου· ὁμοίως ἐσημείωσάν αὐτὴν καὶ εἰς τοὺς ὀρρώδεις καὶ εἰς τὸ παρέγχυμα τῶν σπλάγχνων. Παρά τισιν ἀρρώστοις δὲν εἶναι ὁμοιομερής. Βλέπομεν ἐπί τινων σημείων τοῦ σώματος, κηλίδας χροιᾶς βαθυτέρας ἢ τὰ πέριξ σημεῖα· ἐπ' ἄλλων τὸ δέρμα φυλλάττει τὴν κανονικὴν αὐτοῦ χροιάν. Ἐν γένει, τὸ χαλκῶδες χρῶμα εἶναι κατ' ἀρχὰς περιωρισμένον ἐπὶ τοῦ προσώπου ἔπειτα ἐκτείνεται μᾶλλον ἢ ἧττον ταχέως ἐπὶ τῶν ἄλλων χωρῶν. Βλέπομεν αὐτὸ ἀρκετὰ συχνάκις ὅτι ἐλαττοῦται καὶ μάλιστα ἐξαφανίζεται κατὰ διάμεσα· αἱ περίοδοι αὗται τῆς ἐλαττώσεως ἀνταποκρίνονται σχεδὸν πάντοτε εἰς φάσεις βελτιώσεως τῆς γενικῆς καταστάσεως.

Ἡ ἰδιάζουσα αὕτη χροιὰ τοῦ δέρματος συνοδεύεται ὑπὸ φαινομένων γενικῶν τῶν μᾶλλον βαρέων. Ἡ ἀδυναμία σημειωθεῖσα εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, εἰς ἀριθμόν τινα περιπτώσεων, παρουσιάζεται πολὺ βραδύτερον εἰς ἄλλας, ἀλλ' αἱ πρόοδοι αὐτῆς εἰσι συνεχεῖς. Τὸ παιδίον ἰσχναίνει καὶ δὲν δύναται πλέον νὰ ἵσταται ὄρθιον· ὁ σφυγμὸς αὐτοῦ καθίσταται εὐπίεστος, οἱ μῦς εἰσι πλαδαροί, ἡ ὄρεξις αὐτοῦ εἶναι ἰδιότροπος· παρατηροῦμεν ὁτὲ μὲν ἐμέτους, ὁτὲ δὲ διάρροιαν ἢ δυσκοιλιότητα. Ἄρρωστοί τινες παρουσιάζουσιν ἐπιληπτοειδεῖς σπασμούς, κῶμα, ἀρθόνους ἐφιδρώσεις. Ὁ θάνατος εἶναι ἡ σχεδὸν σταθερῶς μέχρι τοῦδε παρατηρουμένη λύσις· προέρχεται δὲ ἐκ τῆς καχεκτικῆς καταστάσεως τῆς ὁποίας αἱ πρόοδοι εἰσι μᾶλλον ἢ ἧττον ταχεῖς, ἢ ἐκ τῶν διαφόρων ἐπιπλοκῶν. Ἡ πορεία τῆς Ἀδδισωνείου νόσου εἶναι χρονία· ἡ δὲ διάρκεια αὐτῆς σχεδὸν πάντοτε πολλῶν ἐτῶν. Ὁ καθηγητὴς Monti ἐκ Βιέννης ἐδημοσίευσε τὴν παρατήρησιν μικροῦ τινος παιδίου ἄρρενος ὅπερ προσεβλήθη ὑπούλως εἰς ἡλικίαν ἑπτὰ ἐτῶν, ὑπὸ κεφαλαλγίας, ἔπειτα ὑπὸ βάρους κατὰ τὸν στόμαχον, ἀνορεξίας, ἐμέτων, δυσκοιλιότητος ἐπαμειβομένης μετὰ διαρροίας, τέλος ὑπὸ συνήθους κακουχίας καὶ τάσεως εἰς νάρκην· δεκαπέντε ἡμέρας βραδύτερον ἐπαρουσίαζε χροιὰν μελαγχροινὴν κιτρινωπὴν ἐπὶ τοῦ προσώπου καὶ ἐπὶ τῶν χειρῶν πρῶτον, ἔπειτα πάραυτα ἐφ' ὅλων τῶν ἄλλων χωρῶν· ἡ ἀνώμαλος αὕτη χροιὰ ἐπέμεινεν, ἐν ᾧ τὰ γενικὰ συμπτώματα ἔπαυσαν· ἀλλὰ πεντάκις ἐπανελήφθησαν ταῦτα κατὰ διαφόρους ἐποχὰς εἰς τὸ διάστημα τριῶν ἐτῶν καὶ ἡ ὑποστροφὴ αὐτῶν συνέπιπτε πάντοτε μετὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νέας ἐπιτάσεως τῆς μελαγχρωστικῆς τοῦ δέρματος· τὸ παιδίον ἀπέθανεν ἐν τῷ μέσῳ ἐκλαμπτικῆς κρίσεως, πρὶν ῥύσῃ τὸ ἐνδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ.

Ὑπὸ αἰτιολογικὴν ἔποψιν, ὡρισμέναι γνώσεις σχεδὸν ἐντελῶς λείπουσιν ἡμῖν, πρὸ πάντων παρὰ τοῖς παισί. Τὰ νεώτερα τῶν παρατηρηθέντων παίδων εἶχον φθάσει ἢ ὑπερέβησαν τὸ ἑνδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν· ἀνῆκον δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς πτωχὰς οἰκογενείας. Εἶναι πιθανόν, τῷ ὄντι, ὅτι αἱ συνθῆκαι τῆς ὑγιεινῆς καὶ τῆς θρέψεως ἔχουσι μεγάλην ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς παραγωγῆς τῶν νοσηρῶν τούτων φαινομένων.

Ἡ πρόγνωσις αὐτῆς εἶναι βαρυτάτη καὶ δὲν ἀρίνει εἰ μὴ ἐλπίδας προβληματικὰς σωτηρίας, καὶ ἡ διάγνωσις αὐτῶν στηρίζεται ἐπὶ τῆς παρατηρουμένης συμπτώσεως χροιᾶς χαλκώδους τοῦ δέρματος καὶ ὑπερβολικῆς καταπτώσεως τῶν ζωϊκῶν δυνάμεων.

Παθολογικὴ ἀνατομία. Θεραπεία. — Αἱ αὐτοψίαι τῶν ἀποθανόντων ἕνεκα τῆς νόσου τοῦ Ἄδδισων συχνάκις ἀνεκάλυψαν τὴν φλόγωσιν, τὴν ὑπερτροφίαν, τὴν φυματιώδη ἀλλοίωσιν ἢ τὴν καρκινώδη τῶν ἐπινεφριδίων ἀδένων. Εἰς περιστάσεις σημειωθείσας ὑπὸ τοῦ Monti, παρετηρήθη ἡ ἐντελὴς ἔλλειψις τῆς ἐπινεφρίδος τοῦ δεξιοῦ μέρους μετ' ἀξιολόγου ἀτροφίας τῆς ἀντιθέτου πλευρᾶς, ἕνεκα παρενθέτου φλογώσεως. Ἐκτὸς τῶν βλαβῶν τῶν ὀργάνων τούτων, ἐσημείωσαν τὰς ἐκρυλίσεις διαφόρου φύσεως τῶν πνευμόνων, τῶν νεφρῶν, τῶν ἡμισεληνοειδῶν γαγγλίων, τοῦ μυελοῦ πλέγματος. Ἡ ἀνάλυσις τοῦ αἵματος ἔδωκεν ἀποτελέσματα ὀλίγον ποριστικά. Ἡ ἀνώμαλος χροιὰ τοῦ δέρματος φαίνεται ὅτι ἐδράζει εἰς τὸ βαθύτερον στρῶμα τοῦ βλεννώδους τοῦ Μαλπίγη καὶ συνίσταται εἰς διήθησιν τῶν κυταρίων τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦσιν αὐτήν, ὑπὸ κοκκωδῶν στοιχείων κιτρινοειδῶν ἢ μαυροειδῶν.

Ἐπὶ παρουσίᾳ παθολογικῆς συναθροίσεως ἐπίσης ἀτελῶς γνωστῆς κατὰ τὴν στενὴν φύσιν αὐτῆς, εἶναι σχεδὸν ἀδύνατον νὰ συστήσωμεν λογικήν τινα θεραπείαν. Συνήθως ἐχορήγησαν τὰ σιδηροῦχα, τὴν κίναν, εἰς ἄλλας περιστάσεις τὸ ἰωδοῦχον ποτάσσιον· ἐνίοτε κατέφυγον εἰς τὴν ὑδροθεραπείαν, εἰς τὸν ἠλεκτρισμόν. Δὲν δυνάμεθα πραγματικῶς εἰ μὴ νὰ συμβουλεύσωμεν μετὰ τοῦ Martineau, ἐμπειρικήν τινα φαρμακευτικήν, καθ' ἣν ἀναλόγως τῶν συμπτωμάτων τῆς καταπτώσεως τῶν δυνάμεων σταθερῶς παρατηρουμένων τὰ ἀναληπτικὰ φάρμακα καὶ τὰ τονωτικὰ ἔχουσιν ὑπέροχον μέρος.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

VI. — Ἀθρεψία.

Περιγραφή. — Μεταχειριζόμεθα εἰς τὴν ἐνεστῶσαν γλῶσσαν, τὸν ὁρισμὸν ἀθρεψία, ἵνα σημάνωμεν τὴν γεννωμένην νοσηρὰν κατάστασιν παρὰ τοῖς πολὺ μικροῖς παισί, διὰ τῆς ἐλλείψεως ἢ τῆς ἀνεπαρκείας τῶν ὑλῶν, τῇ βοηθείᾳ τῶν ὁποίων οἱ ἱστοὶ δύνανται νὰ διατηρηθῶσι, νὰ ἐπανορθωθῶσι καὶ νὰ αὐξήσωσι, καὶ ἥτις συνίσταται εἰς πολυπληθῆ συμπτώματα, οἷον διάρροια, ἔμετοι, παρασιτικὴ στοματῖτις, ἐξελκώσεις τοῦ δέρματος καὶ τῶν βλεννογόνων, ἐρύθημα, σπασμοὶ καὶ σημαντικωτάτη ἰσχνανσις. Τὰ φαινόμενα ταῦτα ἀκολουθοῦσιν ἀρκετὰ συχνάκις προσδιωρισμένην τάξιν· τὰ πλεῖστα ἐσπουδάσθησαν ἐπιμελῶς πρὸ πολλοῦ καὶ ἀπεδίδοντο, εἴτε εἰς τὴν δυσπεψίαν, εἴτε εἰς τὴν γαστροεντερίτιδα, εἴτε εἰς τὴν μαλάκυνσιν τοῦ στομάχου ἢ εἰς τὴν παιδικὴν χολέραν. Ἀλλ' ὅμως ἡ κανονικότης μεθ' ἧς παρουσιάζονται εἰς τὸν παρατηρητήν, συγχρόνως ἡ ἀλληλοδιαδόχως, εἰς πολυαρίθμους περιπτώσεις, ἡ σπουδαιότης, ἡ μεγάλη βαρύτης αὐτῶν ἐπροκάλεσαν τὸν καθηγητὴν Parrot νὰ σκεφθῇ ὅτι δὲν ἠδύνατο νὰ ἐπιμείνῃ ἐπὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ αὐτῶν καὶ ὅτι ὤφειλε νὰ διασαφήσῃ αὐτά. Ὅθεν συνήθροισεν αὐτὰ ὑπὸ μορφὴν εἰδικότητος, εἰς ἐπιστημονικὴν καὶ ἐντελεστάτην περιγραφήν. Ἐν τούτοις δὲν μοὶ φαίνεται ὅτι θὰ ἦτο ἀπολύτως ἐπιτετραμμένον νὰ περιγράψωμεν τὴν ἀθρεψίαν ὡς νόσον ὁριστικήν, ἀλλ' εἶναι λογικὸν νὰ παραδεχθῶμεν τὸν ὁρισμὸν τοῦτον, ἵνα δώσωμεν μίαν περιγραφὴν εἰς ἕνωσιν μᾶλλον ἢ ἧττον συμπλεκτὴ τῶν συμπτωματολογικῶν διαταράξεων, τὰς ὁποίας συχνάκις θὰ ἀπαντήσωμεν εἰς τὴν κλινικὴν πρακτικὴν καὶ αἵτινες θέτουσιν εἰς τάχιστον κίνδυνον τὴν ζωὴν τοῦ παιδίου, καὶ συνδέονται πρὸς τούτοις μετ' ἀνατομικῶν ἀλοιώσεων ποικιλωτάτων ἐχουσῶν σταθερῶς τὸ σημεῖον τῆς ἀφετηρίας αὐτῶν εἰς τὴν ἐλαττωματικὴν ἢ ἀνεπαρκῆ τροφήν.

Κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Parrot δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν τρεῖς περιόδους εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀθρεψίας. Εἰς τὴν πρώτην τροποποιοῦνται αἱ ἀποπατήσεις, καθίστανται πρασινοειδεῖς καὶ περιέχουσι λευκὰ συγκρίματα· τὰ οὖρα γίνονται σπάνια καὶ βαθύχροα· ἡ δίψα εἶναι μεγάλη, ἀλλὰ τὸ παιδίον τάχιστα κορρένυται, ταράσσεται καὶ φαίνεται ὅτι ὑποφέρει. Ὁ σφυγμὸς ἐπιταχύνεται καὶ ἡ θερμοκρασία δὲν ὑπερβαίνει συνήθως τὴν μέσην κανονικήν. Ἔστιν ὅτε τὸ κακὸν ἐπι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σχεταὶ ἐκεῖ ἀλλὰ συχνότατα τὰ συμπτώματα ἐπιβαρύνονται κατὰ τὴν περαιτέρω τελευταίαν φάσιν. Αἱ ἀποπατήσεις καθίστανται ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πολυάριθμοι· ἀποτελοῦνται δὲ ἐκ γάλακτος μόλις ἠλλοιωμένου, μεμιγμένου μετὰ χολῆς καὶ βλέννης καὶ ἀπεχθοῦς τινος ὀσμῆς. Συγχρόνως παρατηροῦμεν ὀξυνὰς ἐργάς, πάραυτα ὑπὸ ἐμέτων παρακολουθουμένας. Ὁ στοματικὸς βλεννοϋμὴν ἐρυθραίνεται, ξηραίνεται ἢ καλύπτεται ὑπὸ παρασιτικῆς ἐναποταμιεύσεως· συχνάκις σχηματίζονται ἐξελκώσεις, εἴτε ἐπὶ τοῦ βάθους τῆς γλώσσης, εἴτε ἐπὶ τῶν χειλέων ἢ ἐπὶ τοῦ οὐρανίσκου. Ἡ ὄρεξις ἐλαττοῦται· σχεδὸν πάντοτε τὸ δέρμα τῶν γλουττῶν, τῶν μεγάλων χειλέων τοῦ αἰδοίου καὶ τῶν μηρῶν καλύπτεται ὑπὸ ἐρυθήματος. Συχνότατα τότε καὶ ἀντιθέτως εἰς τὰ παρατηρούμενα κατὰ τὴν πρώτην περίοδον, ἡ θερμοκρασία ὑψοῦται ἀπὸ 2—2 $^1/_2$ βαθμοὺς καὶ ὁ σφυγμὸς καθίσταται ζωηρότατος. Τὰ ὑπερθερμικὰ ταῦτα φαινόμενά εἰσιν ἄλλως τε λίαν ἄτακτα· παρά τισι παιδίοις δὲν παρατηροῦμεν ὕψωσιν τῆς θερμοκρασίας, ἀλλὰ κατάπτωσιν. Ὁ μικρὸς ἄρρωστος ἐκβάλλει ὀξείας κραυγὰς αἵτινες παύουσιν ἀμέσως μετὰ τὰς ἐκκενώσεις. Ἡ ὄψις συρρικνοῦται καὶ ἀποχρωματίζεται· τὰ πέριξ τῶν ὀφθαλμῶν καθίστανται κυανώδη καὶ πολὺ κοῖλα. Ἡ ἀπίσχνανσις εἶναι γενική· τὸ σῶμα εἶναι πλαδαρὸν καὶ τὸ παιδίον πίπτει εἰς ἐντελῆ ἀδυναμίαν.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἀκόμη ἡ ἴασις δὲν εἶναι ἀδύνατος· ἀλλ' αἱ σπλαγχνικαὶ διαταράξεις αὐξάνουσιν εἰσέτι εἰς τὸ ὅλον σχεδὸν τῶν περιπτώσεων, καὶ δὲν δυνάμεθα πλέον νὰ ἐλπίζωμεν εὐτυχῆ ἔκβασιν. Ἡ ἀνορεξία εἶναι ἐντελής· τὸ παιδίον δὲν λαμβάνει τὸ θήλαστρον εἰ μὴ ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ, ἢ ἀποφεύγει αὐτὸ ἐντελῶς. Ἐὰν δὲ λαμβάνῃ αὐτό, οὐδόλως ἀπομυζᾷ ἢ καταπίνει μόνον σταγόνας τινὰς γάλακτος. Τὸ στόμα αὐτοῦ ξηρόν, ἐπεστρωμένον ὑπὸ τοῦ παρασίτου μυκηλίου, ἀνοίγεται ἐνστίκτως. Αἱ ἀποπατήσεις ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον πληθύνονται καὶ εἶναι δυσώδεις· ἐνίοτε τοὐναντίον ἐλαττοῦνται κατὰ τὴν συχνότητα καὶ λαμβάνουσι κανονικὴν ὄψιν. Τὰ οὖρα ἐπίσχονται ἢ εἶσι σπανιώτερα καὶ λευκωματώδη. Οἱ ἔμετοι οἵτινες λαμβάνουσι χώραν ἄνευ ἀγώνων συνίστανται ἐκ τεθρομβωμένου γάλακτος ἢ βλέννης μελαγχροινῆς χροιᾶς. Τὸ παιδίον ἀναπνέει βαθέως καὶ κοπιωδῶς· ἡ ἐκπνοὴ εἶναι ψυχρὰ ὡς καὶ ἡ μασχαλιαία θερμοκρασία ἥτις συχνάκις καταπίπτει κάτω τῶν 35^0 βαθμῶν. Ἡ καρδία ἐξασθενεῖ, αἱ σφύξεις πίπτουσιν εἰς τὸν ἀριθμὸν 50 ἢ μάλιστα 40 κατὰ λεπτόν. Τὰ ἄκρα

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

καθίστανται ἰοειδῆ, τὸ δέρμα λαμβάνει χροιὰν ἐλαιοειδῆ, ὁ λιποκυτταρώδης ἱστὸς ἐξαφανίζεται ἐντελῶς. Ὁ μικρὸς ἄρρωστος ἀπόλλυσι 30—40 δραχμὰς καθ' ἑκάστην ἐκ τοῦ βάρους αὐτοῦ, τὰ μαλθακὰ μόρια ξηραίνονται, βραχύνονται, φαίνονται ὡς τετριχευμένα καὶ ὁλόκληρον τὸ σῶμα παρουσιάζει ρικώδη ὄψιν. Ἐνίοτε τὰ μέλη εἰσὶν δύσκαμπτα καὶ ἀκίνητα ὡς εἰς τὸν τέτανον καὶ ἔστιν ὅτε παρατηροῦμεν τρισμούς. Ἐπὶ τοῦ προσώπου τὰ ὀστεώδη στρώματα καλύπτονται ὑπὸ δέρματος ἐρυτιδωμένου. Ἡ ἔκφρασις τῆς φυσιογνωμίας ἀνακαλεῖ συχνάκις τὴν τοῦ πίθηκος, τὸ δὲ κρανίον στενοῦται ἕνεκα τῆς μετακινήσεως τῶν ὀστεωδῶν τεμαχίων τῶν μὲν ἐπὶ τῶν δέ. Πέριξ τοῦ στόματος καὶ τῶν ὀφθαλμῶν τὸ δέρμα καθίσταται κυανῶδες· τὸ παιδίον ἐκβάλλει κραυγὰς μᾶλλον ἀδυνάτους καὶ ἧττον συχνὰς ἢ εἰς τὰς δύο πρώτας περιδους· ὁ Parrot δικαίως ἀποκαλεῖ αὐτὰς κραυγὰς ἀγωνίας. Τέλος παρατηροῦμεν ἐνίοτε κῶμα ἢ σπασμοὺς μερικοὺς μᾶλλον ἢ γενικούς, καὶ μᾶλλον τονικοὺς ἢ κλονικούς, οἵτινες συνοδεύονται ὑπὸ συστολῆς τῶν κορῶν τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ συχνάκις ὑπὸ στραβισμοῦ διεστηκότος. Ὁ θάνατος ἐπέρχεται συχνάκις διὰ προοδευτικῆς ἀδυναμίας· ἐσθ' ὅτε δὲ ἀκολουθεῖ παραπλησίως ἐκλαμπτικήν τινα κρίσιν.

Ἐπιπλοκαί τινες ἐπέρχονται κατὰ τὴν πορείαν τῆς ἀθρεψίας, αἵτινές εἰσι σχεδὸν ἅπασαι φύσεως φλογιστικῆς· ἡ δὲ πνευμονία εἶναι ἐκ τῶν συχνοτέρων. Τὰ παιδία βήχουσι πολὺ ὀλίγον, δὲν ἐνεργεῖται πάντοτε ἡ ἀκρόασις, καὶ ἡ ἐν τῷ θώρακι φλεγμονὴ δύναται νὰ ἦναι ἄγνωστος κατὰ τὴν ζωήν. Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη νὰ καταφεύγωμεν εἰς τὴν στηθοσκοπικὴν ἐξέτασιν, εὐθὺς ἅμα παρατηρήσωμεν δύσπνοιαν· ἀνακαλύπτομεν τότε συχνότατα ῥόγχους τρίζοντας ἢ βλεννώδεις, ἢ φύσημα μετ' ἀντηχήσεως τῆς φωνῆς. Ἡ πνευμονικὴ φλόγωσις εἶναι βαρυτάτη ἐν παρομοίᾳ περιστάσει· ἀνθίσταται εἰς τὴν γαλούχησιν καὶ αὐξάνει σημαντικῶς τὴν κατάπτωσιν τῶν δυνάμεων. Τὸ ἐρυσίπελας ἐπίσης ἀναπτύσσεται εἰς τὰ ἀθρεπτικά· ἐπίσης παρετήρησαν καί τινας περιπτώσεις περιτονίτιδος. Αὐτὴ δὲ ἡ ἀθρεψία λαμβάνει μέρος, εἴς τινας περιπτώσεις, ἐπιπλοκῆς σχετικῶς πρὸς τὰς διαφόρους παθήσεις τῆς πρώτης ἡλικίας καὶ ἰδιαζόντως σχετικῶς πρὸς τὸ σκλήρημα. Φαίνεται προωρισμένη εἰς τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ οἰδήματος μᾶλλον ἢ εἰς τὴν ἀναπαραγωγὴν αὐτοῦ.

Ἡ ἀθρεψία δὲν εἶναι νοσηρά τις κατάστασις εἰς προσδιωρισμένην ἀνάπτυξιν· ἡ διάρκεια καὶ ἡ ἔκβασις αὐτῆς εἰσιν ἄστατοι. Ὅτε

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μὲν τὸ κακὸν περιορίζεται εἰς ἐλαφρὰ συμπτώματα εἰς τὰ ὁποῖα τάχιστα ἐξαφανίζονται, ὁτὲ δὲ παρατείνεται ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἢ πολλὰς ἑβδομάδας, χωρὶς νὰ προκαλέσῃ μεγάλας καταστροφὰς καὶ ἐπὶ τέλους παύει· βλέπομεν ἀρκετὰ συχνάκις ὅτι γίνονται ὑποτροπαί. Ἡ πορεία οὐδὲν ἔχει τὸ κανονικόν· εἰς τὰ ἐξαμβλώματα ἡ ἀπώλεια τοῦ βάρους εἶναι βραδυτέρα καὶ σταθερωτέρα. Παρατηροῦμεν ὅτι ἐλάττωσίς τις ἀπότομος τοῦ βάρους συναπαντᾷ συχνάκις μεθ' ὑψώσεως σημαντικῆς τῆς θερμοκρασίας. Δυνάμεθα νὰ κατατάξωμεν τὸ ὅλον σχεδὸν τῶν περιπτώσεων εἰς δύο κατηγορίας αἵτινες ἀνταποκρίνονται εἰς ταχεῖαν καὶ εἰς βραδεῖαν μορφήν. Εἰς τὴν πρώτην βλέπομεν τὸ πάχος ἐξαφανιζόμενον μετά τινων ἡμερῶν διάρροιαν, καὶ ἡ ὀλεθρία ἔκβασις δὲν βραδύνει. Ἡ ἀπίσχνανσις εἶναι πολὺ μεγάλη καὶ ἡ θερμοκρασία διατηρεῖται σχετικῶς ἀρκετὰ ὑψωμένη. Περιστατικά τινα, εἶναι οὕτως εἰπεῖν κεραυνοβόλα· εἰς ἄλλα τὰ ἄκρα καθίστανται ταχέως κυανώδη, ἀλλ' ὁ μικρὸς ἄρρωστος ἐπιζῇ ἐπί τινα χρόνον· εἰς ἄλλα ἀκόμη, ὁ θάνατος ἐπέρχεται διὰ χολεροειδῶν συμπτωμάτων. Εἰς τὴν βραδεῖαν μορφήν, ἡ ἀρχὴ εἶναι ὕπουλος, αἱ πρῶται διαταράξεις εἰσὶν ἐλαφρόταται, ἢ μᾶλλον λαμβάνουσιν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐπιφόβους πορείας, ἀλλὰ δὲν βραδύνουσι νὰ ἐπισχεθῶσιν ἵνα βραδύτερον ἀναλάβωσι τὴν ἀρχικήν αὐτῶν κατάστασιν. Ἡ μείωσις τῶν ἱστῶν εἶναι ὑπέρμετρος, ἀλλ' ὑρίσταται χρόνον τινὰ στάσεως· ὁ ἄρρωστος φαίνεται ὅτι ἐξαντλεῖται διὰ τῆς αὐτοφαγίας, ἀλλὰ μέγας ἀριθμὸς παιδίων ἀνθίστανται ἐπὶ ἑβδομάδας καὶ μῆνας εἰς τὴν προοδευτικὴν ταύτην καταστροφὴν τῆς οὐσίας αὐτῶν. Ἡ ἀθρεψία δὲν ἔχει πάντοτε πολλὴν βαρύτητα· εἰς πᾶσαν κατηγορίαν περιπτώσεων, ἡ ἴασις εἶναι ὁ κανών· παρά τισι παιδίοις, ἡ ἔκβασις εἶναι εὐτυχής, μετὰ ἐλαττώσεώς τινος τοῦ βάρους, συνεχοῦς μὲν ἀλλ' ἐλαφρᾶς, καὶ βλέπομεν μάλιστα παιδία ὅτι ἰῶνται, παρὰ τὸν ταχὺν καὶ πολὺ μεγάλον κίνδυνον.

Αἰτιολογία. — Αἱ αἰτίαι τῆς ἀθρεψίας εἰσὶ προδιαθετικαὶ ἢ ὡρισμέναι. Μεταξὺ τῶν πρώτων ἡ ἡλικία ἔχει τὸ σπουδαιότερον μέρος καὶ τὸ κακὸν προσβάλλει πρὸ πάντων τὰ παιδία τὰ ὁποῖα ἐγεννήθησαν προώρως, ἢ τὰ ἐρχόμενα εἰς τὸν κόσμον μετὰ τῆς καλουμένης συγγενοῦς ἀδυναμίας. Δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν ἐξ ἴσου ὡς προδιαθέσεις, τὰς δυσμορφίας τοῦ στόματος, οἷαι τὸ λαγώχειλος ἢ ἡ διαίρεσις τῆς ὑπερῴας, ὡς καὶ ἡ περιτονῖτις, τὸ ἐρυσίπελας, ἡ πνευμονία καὶ ἡ κόρυζα. Τὰ θήλεα καὶ τὰ ἄρρενα δύνανται νὰ καταστῶσιν ἀθρεπτικὰ ἐξ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἴσου· αἱ προκληντικαὶ ἢ ὁριστικαὶ αἰτίαι εἰσὶν οἱ πολὺ ψυχροὶ καιροὶ καὶ ἀκόμη περισσότερον αἱ θερμαὶ ἐποχαί, διὸ παρατηροῦμεν τὰς περισσοτέρας τῶν περιπτώσεων κατὰ τοὺς μῆνας Ἰούνιον, Ἰούλιον καὶ Αὔγουστον. Εἶναι δύσκολον νὰ ἀρνηθῶμεν τὴν νοσοκομειακὴν ἐπήρειαν, ἀλλὰ δὲν δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν μεθ' ὁριστικότητος εἰς τί συνίσταται αὕτη· ἡ ὀδοντοφυία πολὺ μετρίως ἐνεργεῖ συνήθως. Ἡ σπουδαιοτέρα τῶν αἰτιῶν εἶναι ἡ ἐλαττωματικὴ τροφὴ ἐλλείψει ποιότητος ἢ ποσότητος. Ἡ ἀνεπάρκεια ἢ ἡ ἐλαττωματικότης τῆς θρέψεως δύνανται νὰ προέρχωνται ἐξ ἐλαττωματικῆς κατασκευῆς τῆς θηλῆς τοῦ μαστοῦ, τῆς ἐλαττώσεως τῆς ἐκκρίσεως τοῦ γάλακτος, τῆς ἐντελοῦς στερήσεως τοῦ γάλακτος, προερχομένης ἐκ κακῆς θελήσεως ἢ κακῆς ὑγείας τῆς μητρός, τῆς κακῆς ποιότητος αὐτοῦ, τῆς ἀδιαφορίας ἢ τῆς ἐλλείψεως ἐπιμελείας τὴν ὁποίαν ἀπαντῶμεν εἰς τὰς ἐπὶ μισθῷ τροφούς. Συνδέεται δὲ ἐπίσης μετὰ τῆς δυσπεψίας τῆς προξενουμένης ὑπὸ τῆς πολὺ μεγάλης συχνότητος ἢ τῶν πολὺ ἀφθόνων θηλασμῶν, εἴς τινας περιπτώσεις ἐκ τῆς γαλουχήσεως διὰ τοῦ γάλακτος τῆς ἀγελάδος ἢ τῆς αἰγός, ἢ τῆς χρήσεως ἄλλων τροφῶν. Τέλος παρεδέχθησαν τὴν ἐπήρειαν τῆς τετανικῆς συσπάσεως τῆς σιαγόνος, τοῦ τρισμοῦ, συχνοτάτου εἰς τὰς Ἀντίλλας, εἴς τι μέρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ τινας ἄλλας χώρας, ἀλλὰ σπανίως εἰς τὰς ἡμετέρας· ἂν καὶ ἦναι πιθανὸν ὅτι ὁ τρισμὸς δὲν εἶναι ἐνταῦθα ἡ αἰτία, ἀλλὰ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν συνθηκῶν ὑπὸ τὰς ὁποίας ἡ ἀθρεψία αὐτὴ λαμβάνει γένεσιν.

Παθολογικὴ ἀνατομία. — Αἱ ἀνατομικοπαθολογικαὶ ἀλλοιώσεις αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἀθρεψίαν εἰσὶ πολυάριθμοι καὶ πολὺ σύνθετοι. Ἐκ μέρους τοῦ δέρματος, ἐσημείωσαν τὸ κηλιδῶδες ἐρύθημα ἢ τὸ ἔκζεμα, τὰς ἐξελκώσεις, τὴν σκλήρυνσιν, τὴν ἐξαφάνισιν τοῦ κυτταρολιπώδους ὑποδορείου ἱστοῦ· εἰς τὴν στοματικὴν κοιλότητα, τὴν παρασιτικὴν στοματίτιδα τὴν ὁποίαν ἐπίσης ἀπαντῶμεν εἰς τὸν οἰσοφάγον, τὸν στόμαχον καὶ τὰ ἔντερα, καὶ δυνάμεθα, λέγουσι, νὰ παρατηρήσωμεν εἰς τὰ ἀναπνευστικὰ ὄργανα καὶ μέχρι τῶν πνευμόνων. Εὗρον τὴν ἐσωτερικὴν ἐπιφάνειαν τοῦ γαστρικοῦ βλεννοϋμένος μεμαλακυσμένην· ἀλλ' ἡ μεταβολὴ τῆς συστάσεως ἐπείρχετο πιθανῶς μετὰ τὸν θάνατον. Τὰ μέρη τὰ προσβαλλόμενα συννήθως εἰσὶν ἡ ὀπισθία ἐπιφάνεια καὶ τὸ μέγα κοίλωμα τοῦ στομάχου, οὗτινος ἡ ἐσωτερικὴ ἐπιφάνεια παρουσιάζει ἐνίοτε λύσεις τῆς συνεχείας κεκαλυμμένας ὑπὸ εἴδους τινὸς ἐπιχρίσματος μελανοειδοῦς ἢ φαιοῦ, ὅπερ φαίνεται ὅτι εἶναι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

αἷμα ἠνωμένον μετὰ βλέννης· αἱ ἐξελκώσεις αὐταὶ ἔχουσι τὴν μορφὴν κυπελιδίου ἢ ἐξελκώσεων μᾶλλον ἀκανονίστου σχήματος. Ἀνακαλύπτομεν ἐπίσης ἐνίοτε ἐκχυμώσεις κυκλοτερεῖς ἢ μετὰ περιφερείας ὀδοντωτῆς, ἢ ἀγγειοβρίθειαν ἥτις δύναται νὰ λάβῃ ἀξιοσημειώτους διαστάσεις πρὸ πάντων πλησίον τῶν ἐξηλκωμένων σημείων. Εἰς ἄλλας περιστάσεις, παρατηροῦμεν ἐπὶ τοῦ γαστρικοῦ βλεννογόνου μικρὰς φακοειδεῖς πλάκας ἢ κηλίδας κιτρινοειδοῦς χροιᾶς, ἢ μάλιστα συγκρίματα ψευδομεμβρανώδη ἢ διφθεριτικά. Τὰ ἐξιδρώματα ταῦτά εἰσι μᾶλλον ἢ ἧττον παχέα, μᾶλλον ἢ ἧττον προσκεκολλημένα ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς ἐσωτερικῆς μεμβράνης ἥτις συχνάκις εἶναι ἐκχυμωμένη καὶ ἐξωδηκυῖα. Ἡ χροιὰ τοῦ νεοπλάσματος εἶναι λευκοειδὴς ἢ φαιὰ καὶ ἐνίοτε πρασινοειδής.

Εἴς τινα παιδία τὰ τοιχώματα τοῦ στομάχου εἰσὶν ἐξωδηκότα καὶ τὸ ὄργανον ἠλαττωμένον κατ' ὄγκον. Τῇ βοηθείᾳ τοῦ μικροσκοπίου παρατηροῦμεν ὁτὲ μὲν ὅτι οἱ ἀδένες εἰσὶν ἐξωγκωμένοι καὶ εὐρύτερον ἠνεωγμένοι ἢ ἐν κανονικῇ καταστάσει, ὁτὲ δὲ τὰ βλεννώδη στρώματά εἰσι πεπαχυμένα διὰ τῆς κοκκώδους διηθήσεως καὶ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν λευκοσφαιρίων καὶ τῶν λευκοκύτων. Αἱ ἀλλοιώσεις αἵτινες κατέχουσι τὸ ἔντερον ἔχουσι πολλὴν ἀναλογίαν μετ' ἐκείνων τὰς ὁποίας δυνάμεθα νὰ σπουδάσωμεν ἐν τῇ κοιλότητι τοῦ στομάχου. Εἰς τοὺς πνεύμονας ἀνέφερον τὴν στεάτωσιν, τὴν μαλάκυνσιν, τὸ κυψελιδικὸν ἐμφύσημα. Εἰς τοὺς νεφροὺς, ἐπίσης συχνότατα ἀπαντῶμεν τὴν στεάτωσιν, τὰς θρομβώσεις τῶν νεφρικῶν φλεβῶν, τὰς αἱμορραγίας τῶν ἐπινεφριδίων ἀδένων. Τέλος τὸ αἷμα τῶν ἀθρεπτικῶν ἔχει χροιὰν τῆς τρυγὸς τοῦ οἴνου ἢ μαυροειδῆ· ἡ ἰξότης αὐτοῦ αὐξάνει, τὸ δὲ ὑγρὸν αὐτοῦ μέρος ἐλαττοῦται. Τὸ σφαιρικὸν στοιχεῖον εἶναι ἐπικρατέστερον· εἶναι πιθανὸν ὅτι τὰ λευκὰ σφαιρίδιά εἰσι πολυαριθμότερα ἢ ἐν φυσικῇ καταστάσει. Ἡ τάσις εἰς τὸν σχηματισμὸν τῶν θρομβώσεων εἶναι σημαντικὴ κατὰ τὴν ζωήν· ἡ σταθερότης καὶ ἡ σύστασις τῶν θρόμβων εἶναι λίαν εὐμετάβολοι. Πρέπει νὰ ἀριερώσωμεν ἰδιαιτέραν μνείαν πρὸς τὰς βλάβας τῶν ὀστῶν, εἰς τὰς μετακινήσεις τῶν κρανιακῶν ὀστῶν τῶν μὲν ἐπὶ τῶν δέ, εἰς τὴν μεταβολὴν τοῦ σχήματος τῶν γωνιῶν αὐτῶν, εἰς τὴν ἔλλειψιν τῆς συμμετρίας τῶν πηγῶν καὶ τοῦ κρανιακοῦ θόλου. Συχνάκις εὑρίσκομεν ἀλλοιώσεις τοῦ ὠτός, τὴν μαλάκυνσιν ἢ τὴν διάτρησιν τῆς μεμβράνης τοῦ τυμπάνου. Ὁ ἐγκέφαλος ἐξ ἴσου εἶναι ἡ ἕδρα σπουδαίων ἀλλοιώσεων· περιέγραψαν ἐν αὐτῷ τὴν στεάτωσιν, εἴτε ἐν διαχύτῳ καταστάσει, εἴτε ὑπὸ μορφὴν πυρήνων,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τὴν ἐρυθρὰν ἢ λευκὴν μαλάκυνσιν, τέλος τὴν αἱμορραγίαν εἰς τὰς μήνιγγας, τὸ νευρῶδες παρέγχυμα ἢ τὴν κοιλότητα τῶν κοιλιῶν. Αἱ μήνιγγες μετέχουσιν ἐνίοτε τῆς πιμελώδους ἐκφυλίσεως.

Θεραπεία. — Εἶναι δυσκολώτατον νὰ καταπολεμήσωμεν τὴν ἀθρεψίαν καὶ νὰ ἐπίσχωμεν τὰς προόδους αὐτῆς· ἐν τούτοις ἡ ὑγιεινὴ καὶ ἡ θεραπευτικὴ δύνανται νὰ προσφέρωσι πολυτίμους πηγὰς ἵνα θριαμβεύσωμεν τῆς καταστάσεως ταύτης ἢ νὰ ἐπιβραδύνωμεν τὸ τελικὸν ἀποτέλεσμα τῶν καταστροφῶν αὐτῆς, πρὸ πάντων ὅταν τὰ παιδία ὦσι μεμονωμένα ἢ ἐν ὑγιεινοῖς μέσοις. Ἵνα πραγματικῶς καταστῇ ἡ ἀθρεψία σπανιότης, πρέπει πᾶν παιδίον νὰ γαλουχῆται εἴτε παρὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ, εἴτε ὑπὸ ξένης τροφοῦ· πρέπει νὰ μὴ λαμβάνῃ ἄλλην τινὰ τροφὴν ἐκτὸς τοῦ γάλακτος τῆς γυναικός. Δυστυχῶς ἐμπόδια παντὸς εἴδους ἀνθίστανται εἰς τὴν σταθερὰν πραγματοποίησιν τῆς συνθήκης ταύτης, καὶ αἱ λίαν ἐλαττωματικαὶ ποικιλίαι τῆς θρέψεως ἃς, εἰς πληθὺν περιπτώσεων, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἀποφύγωμεν, καθιστῶσι πολυάριθμα παιδία ἐπιτήδεια εἰς τὸ νὰ καταστῶσιν ἀθρεπτικά· ἡ γινομένη ἀπογαλάκτισις εἴτε προώρως, εἴτε βραδέως, εἴτε ἀδεξίως, ἄγει εἰς τὰς αὐτὰς συνεπείας. Δὲν δύναμαι νὰ δώσω ἐνταῦθα ὅλας τὰς λεπτομερείας τὰς ὁποίας τὸ ἀντικείμενον ἐπιδέχεται, ἀλλὰ σχετικῶς πρὸς τὰ ζητήματα τῆς παιδικῆς ὑγιεινῆς, ὁ ἰατρὸς θὰ δυνηθῇ νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τοὺς κανόνας τοὺς ὁποίους ἐχάραξα εἰς τὸ τρίτον κεφάλαιον τοῦ πρώτου βιβλίου τῆς πραγματείας ταύτης.

Ἡ φυσικὴ γαλούχησις εἶναι ὄχι μόνον τὸ ἀληθὲς προφυλακτικὸν μέτρον τῆς ἀθρεψίας, ἀλλ' ὀφείλομεν ἐπίσης, ὡς παρατηρεῖ ὁ Sejournet, νὰ θεωρῶμεν αὐτὸ ὡς τὸ καλλίτερον φάρμακον δυνάμενον νὰ ἀντιταχθῇ κατὰ τῆς νόσου. Ἡ ἐπέμβασις τροφοῦ τινος ἐπανέφερεν εἰς κανονικὴν κατάστασιν, ἐν διαστήματι ἑβδομάδων τινῶν καὶ μάλιστα ἐντὸς ἡμερῶν, πολλὰ παιδία φθάσαντα εἰς τὸν ὕψιστον βαθμὸν τοῦ μαρασμοῦ. Ἀλλὰ παιδία τινὰ δὲν δέχονται τὸν μαστόν· πρέπει τότε νὰ κανονίζωμεν ἐπιμελῶς τὰς λήψεις τοῦ γάλακτος καὶ ἐὰν ἤμεθα ἠναγκασμένοι νὰ μεταχειρισθῶμεν τὸ θήλαστρον (biberon) προτιμῶμεν φιάλην δι' ὑελίνου ἄκρου ὅπερ περιβάλλομεν δι' ὀθόνης κατὰ τὴν ἀπομύζησιν. Ὀφείλομεν νὰ καταπολεμῶμεν ἐπίσης ἀπ' εὐθείας τὰς ἐντερικὰς διαταράξεις, τὴν παρασιτικὴν στοματίτιδα καὶ τὰς ἄλλας λειτουργικὰς διαταράξεις. Ἵνα ἀγωνισθῶμεν κατὰ τῆς διαρροίας, μεταχειριζόμεθα κλύσματα ἀμυλοῦχα καὶ τὸ ὑπονιτρικὸν βισμούθιον, τὸ

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὁποῖον δίδομεν κατὰ προτίμησιν εἰς δόσιν 2—4 γραμμαρίων ($^1/_2$—1 δραχ.) τῇ προσθήκῃ 50—100 γραμμαρ. σεραπίου κυδωνίων ἢ τοῦ πηκτοῦ αὐτῶν (grande consoude), ἢ μίγμα ἐξ ἴσων μερῶν τοῦ ἑνὸς τῶν δύο τούτων σεραπίων καὶ ὕδατος τιτάνου. Χορηγοῦμεν τὸ μίγμα τοῦτο εἰς τὸ διάστημα δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν κατὰ κοχλιάρια τοῦ καφὲ εἰς ἀριθμὸν μᾶλλον ἢ ἧττον μεγάλον, ἀναλόγως τῶν περιστάσεων. Ἵνα καθαρίσωμεν τὰ ἔντερα, πρέπει ἐνίοτε νὰ ἀναγράφωμεν πρῶτον κοχλιάριον τοῦ καφὲ κικκίνου ἐλαίου, ἢ διπλάσιον ἢ τριπλάσιον ποσὸν σεραπίου ἰπεκακουάνης. Πλέον ἢ ἅπαξ παρετήρησα τὰ καλὰ ἀποτελέσματα τῆς πεψίνης καὶ πρὸ πάντων τῆς παπαΐνης χορηγουμένης ὑπὸ μορφὴν ἐλιξιρίου ἢ σεραπίου, ἔχοντες ὅμως τὴν φροντίδα νὰ λαμβάνωνται αἱ σκευασίαι αὗται ἀμέσως μετὰ τὸν θηλασμόν. Δυνάμεθα ἐξ ἴσου νὰ καταφύγωμεν εἰς μίγματα περιέχοντα, εἰς ποικίλας ἀναλογίας, τὰ βάμματα τῆς κίνας, τοῦ κολόμβου, τῆς κασκαρίλλης, τοῦ ῥήου, τῶν ἐμετικῶν καρύων ἢ τοῦ Baumé, τὰ ὁποῖα τὰ παιδία ἀνέχονται καλῶς εἰς πολὺ μακρὰς δόσεις. Ἐσυμβούλευσαν εἰς ἄλλας περιπτώσεις τὸν ζωμὸν τοῦ βοείου κρέατος, ἄνευ ὀσπρίων· αἱ σκευασίαι τῆς πεπτώνης εὑρίσκουσιν ἐπίσης τὰς ἐνδείξεις αὐτῶν παρά τισι παιδίοις. Ὁ Parrot παρήγγελλεν ἐν παρομοίᾳ περιπτώσει, τὰ ψυχρὰ ἢ παγωμένα ποτά, τῇ προσθήκῃ παλαιοῦ ρουμίου ἢ κονιάκ. Τὰ σιναποῦχα λουτρὰ τῇ προσθήκῃ 30—40 ἢ 50 γραμμαρίων ἀλεύρου σινήπεος, πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς ἐρεθιστικὰ ὧν ἡ ἐνέργεια δύναται νὰ ἦναι ὠφέλιμος. Ἐπίσης εἶναι ὠφέλιμον τὸ περιτύλιγμα τῆς λεκάνης καὶ τῶν κατωτέρων μελῶν διὰ βάτης καὶ αἱ ἐνεργούμεναι ἐντρίβαι ἐφ' ὅλης τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος, εἴτε διὰ ξηρᾶς φλανέλλας, εἴτε διὰ τοῦ βαλσάμου τοῦ Φιορεβέντι (baume de Fioravenli) ἢ διὰ ἐπιχρίσματός τινος ἐρυθραίνοντος τὸ δέρμα. Θεραπεύομεν τὸν τρισμὸν καὶ τὰ ἄλλα σπασμωδικὰ συμπτώματα διὰ τῆς χλωράλης ἢ τοῦ λαυδάνου τὸ ὁποῖον μεταχειριζόμεθα μετὰ μεγάλης περισκέψεως, καὶ τὴν παρασιτικὴν στοματίτιδα διὰ τοῦ βόρακος, τῆς χλωρούχου ποτάσσης ἡνωμένης μετὰ γλυκερίνης, τοῦ ὕδατος τοῦ Vichy καὶ τῆς τιτάνου. Ἐπιζητοῦμεν τὴν κατεύναστν τῶν ἐξανθήσεων διὰ τῶν κόνεων τῆς ῥιζης, τοῦ λυκοποδίου, τοῦ ἀμύλου, αἵτινες ὄχι μόνον ἀποξηραίνουσι τὰ πάσχοντα μέρη, ἀλλὰ καὶ ἀπομονοῦσιν αὐτά. Τέλος ἐπιθέτομεν ἐπὶ τῶν ἐκδορῶν τὸ στέαρ τοῦ κήτους (σπερματσέτο κ.), τὴν βαζελίνην, τὸ κηρωτὸν ἢ τὴν ἀλοιφὴν τοῦ σικύου (ἀγγουρίου κ.), καὶ ἐὰν αἱ ἀπώλειαι τῆς οὐσίας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

εἰσὶ βαθεῖαι, ἐπιπάσσομεν αὐτὰς δι' ἰωδοφορμίου ἢ τοῦ σαλόλ, πλύνοντες αὐτὰς μετ' ἀρωματικοῦ οἴνου, οἰνοπνευματούχου ὕδατος ἢ διαλύσεων φαινικούχων. Ἡ ἀλλαγὴ τοῦ ἀέρος, ἡ μεταφορὰ τοῦ παιδίου εἰς χώραν ὑγιεινήν, ἡ ἐπήρεια τοῦ ἡλίου, ἡ χρῆσις τῶν διαλύσεων τῆς φωσφορικῆς τιτάνου, πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐπιβοηθητικὰ ὠφέλιμα εἰς τὴν θεραπείαν τὴν ὁποίαν ἀντιτάσσομεν κατὰ τῆς ἀθρεψίας.

VII. — Συμπτώματα τῆς αὐξήσεως. Κεφαλαλγία. Πυρετός. Νευρικαὶ καὶ ὀφθαλμικαὶ διαταράξεις.

Περιγραφή. — Εἷς τι ἐξαίρετον ἔργον, ὅπερ χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἡμίσεος τοῦ τελευταίου αἰῶνος, ὁ Dagnau παρετήρησεν ὅτι τὰ παιδία εἰσὶν ὑποκείμενα μεταξὺ τῶν ἑπτὰ καὶ δεκατεσσάρων ἐτῶν εἰς πολυαρίθμους ἀταξίας τῆς ὑγείας, ὧν ἀφορμὴ εἶναι ἡ αὔξησις καὶ αἱ ὁποῖαι συνίστανται πρωτίστως εἰς κεφαλαλγίας, εἰς σκοτοδινίας, εἰς πόνους κατὰ μῆκος τῆς ράχεως καὶ εἰς τὰς ἀρθρώσεις, εἰς παλμοὺς εἰς δυσπεπτικὰ φαινόμενα. Ἀπολλῦσι τὸν ὕπνον ἢ ταράσσονται τὴν νύκτα ὑπὸ ὀνείρων, ἔχουσι ζάλας, λιποθυμίας, ἐπιστάξεις, ὁ χαρακτὴρ αὐτῶν καθίσταται μελαγχολικός· τὰ μέλη των ἐπιμηκύνονται, ἀπολλῦσι μέρος τῆς ρώμης αὐτῶν καὶ λεπτύνονται. Ἡ διάνοια αὐτῶν γίνεται ὀκνηρά, τὸ δέρμα ἀπόλλυσι τὴν χροιὰν καὶ συχνάκις καλύπτεται ὑπὸ ἐξανθήσεων διαφόρων φύσεων. Ἔχουσι κατὰ διαλείμματα πυρετόν, γαστρικισμόν. Ἔσθ' ὅτε ἡ κατάστασις αὕτη τῶν βασάνων λήγει διὰ μηνιγγίτιδος, ἐγκεφαλίτιδος, ὀξέως ὑδροκεφάλου, διὰ παθήσεων ὀστεωδῶν, ἢ δι' ἐκδηλώσεων χοιραδικῶν, ἢ ἑτέρας τινὸς διαθέσεως, μενούσης λανθανούσης μέχρι τότε. Ἡ εἰκὼν αὕτη ἐχαράχθη διὰ χειρὸς διδασκάλου καὶ οἱ νεώτεροι παρατηρηταὶ δύνανται εἰς ἑκάστην στιγμὴν νὰ παρατηρήσωσι πόσον εἶναι ἀκριβής. Ἡ αὔξησις βεβαίως γεννᾷ εἰς τὸ παιδίον πολυπληθεῖς διαταράξεις ἀναλόγους ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις πρὸς τὰς τῶν δυστροφιῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ὁ Richard ἐκ Nancy, ὁ Regnier, ὁ Steiner καὶ ὁ Bouchard ἐπέστησαν τὴν προσοχὴν τῶν κλινικῶν. Ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν ταύτην, παθολογικαὶ καταστάσεις βραχείας διαρκείας, αἵτινες εἰς ἄλλας περιστάσεις δὲν θὰ εἶχον οὐδένα ἐπίφοβον χαρακτῆρα, μεταπίπτουσιν εἰς χρονίας νόσους καὶ ἐάν, ἀντὶ νὰ εὑρεθῇ ὑπὸ τὰς φυσιολογικὰς συνθήκας τὸ παιδίον τὸ ὁποῖον μεγαλύνεται τρόπῳ τινὶ ἀξαιρετικῷ, εἶναι προηγουμένως ἐξη-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σθενισμένον ὑπὸ τυφοειδοῦς πυρετοῦ ἢ ὑπὸ πάσης ἄλλης σπουδαίας ὀξείας νόσου, ἡ ἐπάνοδος εἰς τὴν ὑγείαν ἔσεται δύσκολος, καὶ ἡ κατάστασις, μακρὰν τοῦ νὰ λήξῃ εἰς ἐντελῆ ἀνάρρωσιν, ἔσεται συχνάκις τὸ προανάκρουσμα τῆς χοιραδώσεως, τῆς φυματιώσεως ἢ δεινῶν φλογώσεων μετὰ τῶν τοπικῶν αὐτῶν συνεπειῶν καὶ τῆς ἀντιχήσεως αὐτῶν ἐπὶ τῆς οἰκονομίας.

Κατὰ τὸ 1883 René Blache ἐπέμεινεν ἐπὶ τῆς αὐξήσεως τῆς κεφαλαλγίας τὴν ὁποίαν θεωρεῖ ὡς περιστατικὸν πάντοτε ἐπικρατέστερον σχετικῶς πρὸς ἄθροισμα ἀρκετὰ εὐμετάβολον εἰς τὴν ἔντασιν καὶ διάρκειαν αὐτῆς. Ἡ κεφαλαλγία ἥτις ἐδράζει συνήθως εἰς τὴν μετωπιαίαν χώραν· ἔστιν ὅτε ἐκτείνεται εἰς ὅλον τὸ ἥμισυ πρόσθιον τοῦ τριχωτοῦ δέρματος τῆς κεφαλῆς· εἰς ἄλλας δὲ περιπτώσεις εἶναι διάχυτος καὶ συνοδεύεται ὑπὸ τροποποιήσεων εἰς τὸν χαρακτῆρα ὅστις καθίσταται σκυθρωπός, εὐερέθιστος καὶ μελαγχολικός. Τὸ παιδίον εἶναι ὀκνηρὸν καὶ δὲν δεικνύει οὐδεμίαν ἐπιδεξιότητα εἰς τὴν ἐργασίαν. Παρατηροῦμεν παιδίους οὐδὲν δικαιολογεῖ τὴν ὀκνηρίαν εἰς τὴν ὁποίαν περιπίπτουσιν· αὐξάνουσι τὴν πραγματικὴν αὐτῶν κακουχίαν καὶ ἡ ἀνικανότης εἰς τὴν ἐργασίαν εἶναι ὑποκριτική· ἀλλ' εἰς πολὺ ἄλλα ὁ μετωπιαῖος πόνος εἶναι πολὺ ἐπίμονος καὶ συναδεύεται ὑπὸ μεγάλου ἀριθμοῦ νοσηρῶν φαινομένων, ὥστε δὲν θὰ δυνηθῇ τις νὰ θεωρήσῃ αὐτὸν ὡς ὑπόκρισιν. Τῷ ὄντι αἱ κεφαλαλγίαι αὗται εἶναι συχνάκις ἓξ μηνῶν, ἑνὸς ἔτους ἢ πολλῶν ἐτῶν· ὁτὲ μέν εἰσι συνεχεῖς, μετ' ἐπιτάσεων αἵτινες ἐπέρχονται ὁσάκις ὁ ἄρρωστος θελήσει νὰ δοκιμάσῃ νὰ ἐπιδοθῇ εἰς διανοητικήν τινα ἐνασχόλησιν συνεχῆ· ὁτὲ δὲ παύουσι σχεδὸν ἐντελῶς, ὅταν τὸ παιδίον ἦναι ἀργὸν ἢ ἐργάζηται ὀλίγον, καὶ ἀναγεννῶνται ἐὰν αἱ σπουδαὶ ἐπαναληφθῶσι μετὰ περισσοτέρας ταχύτητος. Συχνάκις ἐπίσης παρατηροῦμεν καρδιαλγίας, σκοτοδινίας, λειποθυμίας. Εἰς τινας περιπτώσεις, ἡ ὄρεξις μένει ἐξαίρετος καὶ ποτὲ δὲν ταράσσεται· εἰς ἄλλας παρατηροῦμεν δυσπεψίαν συνεχῆ ἢ διαλείπουσαν, ἄλλοτε δὲ πόνους ἐπιγαστρικοὺς οἵτινες ἐνίοτε λαμβάνουσι μεγάλην σπουδαιότητα. Ἐπεσκεπτόμην ἐπὶ πολλὰ ἔτη νεανίαν τινὰ προσβληθέντα κατὰ τὸ 14ον ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ὑπὸ καταστάσεως τινος ἀδυναμιακῆς καὶ μαλθακότητος γεννηθεισῶν ἐκ τῆς αὐξήσεως, καὶ εἰς τὸν ὁποῖον παρετήρει τις παροξυσμοὺς ὀδυνηροὺς γαστραλγίας καὶ κεφαλαλγίας ἀπολύτως ὁμοίας πρὸς τὰς περιγραφείσας ὑπὸ τοῦ René Blache. Ὁ νεανίας οὗτος ἦτο καταδεδικασμένος εἰς ἐντελῆ ἀδράνειαν, ὅπερ ἐλύπει

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

αὐτὸν πολύ· ἔβλεπον αὐτὸν ἐπὶ μακρὸν χρόνον ὠχρὸν καὶ ἰσχνόν, ἀπεκατέστη ὅμως ἡ ὑγεία αὐτοῦ. Εἴς τινας περιστάσεις ἡ κεφαλαλγία ὁμοιάζει πρὸς νευραλγιοειδεῖς νύξεις, ἢ συνίσταται εἴτε εἰς αἴσθημα συσφίγξεως πέριξ τοῦ κρανίου, εἴτε εἰς σφύξεις τῶν κροταφικῶν ἀρτηριῶν. Παρετηρήθη εἰς πλείστους ἀρρώστους, ὅτι αἱ ἐλάχισται κινήσεις παρήγαγον ὡς οἱ διανοητικοὶ ἀγῶνες, ἐπίτασιν εἰς τὰ ὀδυνηρὰ φαινόμενα. Ἐνίοτε ὁσαύτως οἱ παροξυσμοὶ οὗτοι ἐφάνησαν συνδεδεμένοι πρὸς τὰς ἀτμοσφαιρικὰς μεβολάς. Εἰς ἀριθμόν τινα παίδων παρατηροῦνται ἐξ ἴσου αἴσθημά τι καύσεως ἐπὶ τῆς μεγάλης γωνίας τοῦ ὀφθαλμοῦ, μεγίστη εὐαισθησία εἰς τὸ φῶς, σπασμοὶ τῶν βλεφάρων, διαβατικαὶ σκοτώσεις τῆς ὁράσεως, ἢ ἕτερα συμπτώματα ἀσθενωπίας συνδέονται μετὰ τῆς ὑπερμετρωπίας ἢ τοῦ ἀστιγματισμοῦ. Δίκαιον εἶναι νὰ ὑποθέσῃ τις ὅτι τὰ ἀκανόνιστα ἀποτελέσματα τῆς προσαρμογῆς λαμβάνουσι σπουδαῖον μέρος εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν συμπλέκτων τούτων διαταράξεων, αἵτινες συνδέονται τῇ αὐξήσει, παρὰ τῇ ἀνηκούσῃ εἰς τὴν νευρικὴν ἐρεθιστικότητα, τῇ τεθείσῃ εἰς ἀγῶνα διὰ τῆς ἐπερχομένης καταβλίψεως εἰς τὴν κατάστασιν τῶν δυνάμεων. Ἐφρόνουν μάλιστα ὅτι αἱ κεφαλαλγίαι τῶν ἐφήβων εἶχον ὡς μόνην ἀρχὴν βεβιασμένην τινὰ ἐργασίαν τῶν μυῶν τῆς συναρμογῆς τοῦ ὀφθαλμοῦ, ἡ γνώμη δὲ αὕτη εἶναι ἐναργῶς πολὺ μεγαλοποιημένη.

Ὁ Bouilly ἔδωκε τὸ ὄνομα πυρετοῦ αὐξήσεως εἰς πυρετικήν τινα κατάστασιν εἰδικῆς πορείας, συνοδευομένην μετὰ πόνων αὐτομάτων ἢ προκαλουμένων, οἵτινες ἐδράζουσιν ἰδιαζόντως εἰς τὴν ζώνην τῆς αὐξήσεως τῶν μακρῶν ὀστῶν. Ἡ κατάστασις, τὴν ὁποίαν παρατηροῦμεν μόνον εἰς τὰ παιδία καὶ εἰς τοὺς ἐφήβους παρουσιάζεται ὑπὸ διαφόρους ὄψεις. Εἰς πρώτην τινὰ μορφὴν ὁ πυρετὸς ἐκδηλοῦται αἰφνιδίως κατὰ τὴν ἑσπέραν, τὴν νύκτα μᾶλλον ἢ τὴν ἡμέραν, ὁτὲ μὲν ἄνευ οὐδεμιᾶς προδρομικῆς κακουχίας, ὁτὲ δὲ μετὰ αἱμορραγίαν ἐκ τῆς ρινός, ἢ μετὰ ἀσήμαντον κόπωσιν ἥτις διήρκεσεν ἡμέρας τινάς· ὁ σφυγμὸς ἐπιταχύνεται καὶ τὸ θερμόμετρον ὑψοῦται εἰς 39^0 ἢ 40^0· εἰς τὸ διάστημα 24 ἢ 36 ὡρῶν, τὰ πάντα καταπαύουσι καὶ ἐπανέρχονται εἰς τὴν τάξιν καὶ δὲν μένει εἰς τὸν μικρὸν ἄρρωστον εἰ μὴ μικρά τις ἀδυναμία. Ἀλλ' ὅμως, ἐὰν ἐξέλθῃ καὶ πρὸ πάντων ἐὰν περιπατήσῃ πολὺ ταχέως, βλέπομεν συχνάκις ὅτι ὁ παροξυσμὸς ἀνανεοῦται. Εἰς δευτέραν μορφήν, ὀξεῖαν ὡς ἡ πρώτη, ἀλλὰ μακρυτέρας διαρκείας, τὰ πυρετικὰ συμπτώματα λαμβάνουσι πολὺ μεγάλον βαθμὸν ἐντάσεως καὶ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

σχεδὸν σταθερῶς προηγοῦνται ῥίγη μετ' ἀνορεξίας καὶ κακουχίας. Βλέπομεν κατόπιν ὅτι ἐπέρχονται τὸ πλεῖστον τῶν συμπτωμάτων τὰ ὁποῖα ἀνήκουσιν εἰς τὸν τυφοειδῆ πυρετόν· τὸ θερμόμετρον ὑπερβαίνει τοὺς 40^0 ἢ ὑψοῦται εἰς 41, ἡ κοιλία μετεωρίζεται, ὁ σπλὴν ὀγκοῦται, ἡ γλῶσσα γίνεται λιγνυώδης ἢ ὀλίγον ξηρά. Διὰ τῆς πιέσεως προκαλοῦμεν πόνους λίαν ζωηροὺς ἐπὶ τῶν πέριξ τῶν ἀρθρώσεων τῶν κατωτέρων μελῶν. Ἐν διαστήματι ὀλίγων ἡμερῶν τὸ σύνολον τοῦτο τῶν συμπτωμάτων ὑποχωρεῖ εἰς τὴν ἐπάνοδον τῆς ὑγείας. Τέλος εἰς τρίτην μορφὴν τὴν ὁποίαν δυνάμεθα νὰ ὀνομάσωμεν χρονίαν, αἱ πυρετικαὶ διαταράξεις ἔχουσι διάρκειαν ἀπεριόριστον καὶ συνίστανται εἰς μικροὺς παροξυσμούς, οἵτινες ἀναγεννῶνται ἐπὶ πολλὰς ἑβδομάδας ἢ πολλοὺς μῆνας καὶ συναπαντῶσι μετὰ πολυπληθῶν ὀστεωδῶν πόνων, ἐπιστάξεων καὶ μετὰ προφανεστάτης καταστάσεως ἀδυναμικῆς καὶ ἀναιμικῆς. Οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ μορφὴ περὶ ἧς πρόκειται, παρατηροῦμεν ὅταν ὁ ἄρρωστος ἐπανέλθῃ εἰς τὴν ὑγείαν ὅτι ἐμεγεθύνθη κατὰ πολλὰ ἑκατοστόμετρα. Παρατήρησίς τις πυρετοῦ παρατεταμένου τοιαύτης φύσεως, σχετικὴ πρὸς κόρην τινὰ ἑνδεκα ἐτῶν, ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ Guillier, καὶ ὁ Bouchut ἀνέφερε τὴν περίπτωσιν παιδίου τινὸς εἰκοσιπέντε μηνῶν, εἰς τὸ ὁποῖον εὗρεν ἐπιμήκυνσιν ὀκτὼ ἑκατοστομέτρων κατ' ἀκολουθίαν ὑρεσίμου τινὸς πυρετοῦ ὅστις ἐπέμενε διαρκέσας τεσσαράκοντα ἡμέρας.

Ὁ καθηγητὴς Sée ἀνεκάλυψε εἰς πολυάριθμα παιδία ἡλικίας 8 ἕως 15 ἐτῶν κεκμηκότα ὑπὸ ἐξαιρετικῆς ταχείας ἐπιμηκύνσεως τοῦ ἀναστήματος, κατάπτωσιν τῆς κορυφῆς τῆς καρδίας, φύσημα συμβολικὸν (symbolique), ἀρυθμίαν καὶ τὰ ὁποῖα συνέδεσε μετὰ καρδιακῆς ὑπερτροφίας· ὑποθέτει ὅτι διὰ τῆς ὑπερτροφίας ταύτης ἐξηγοῦμεν εὐκόλως τὴν δύσπνοιαν, τὴν ἀναιμίαν καὶ μάλιστα τὴν κεφαλαλγίαν. Ἂν καὶ ἡ ὑπόθεσις αὕτη ἐντόνως προσεβλήθη ὑπὸ τοῦ Constantin Paul καὶ πολλῶν ἄλλων παθολόγων, δὲν θὰ ἀπορρίψω αὐτὴν ἐντελῶς· μοὶ φαίνεται ἀδύνατον νὰ συγκλονισθῇ ὁλόκληρος ὁ ὀργανισμὸς ὑπὸ ὑπερηυξημένης ἐργασίας τῆς ἀναπτύξεως, χωρὶς ὁ ἀντίκτυπος τῆς διαταράξεως ταύτης νὰ φθάσῃ μέχρι τοῦ κεντρικοῦ ὀργάνου τῆς κυκλοφορίας, ὅπερ ἕνεκα ἀτομικῶν τινων προδιαθέσεων δύναται νὰ ταραχθῇ βαθύτερον εἰς τὰς λειτουργίας αὐτοῦ ἢ τὰ ἄλλα ὄργανα. Ἀλλὰ νομίζω ὑπερβολικὸν τὸ νὰ θέσω ὑπὸ τὴν ἐξάρτησιν τῆς ὑποτιθεμένης ταύτης ἀλλοιώσεως τῆς καρδίας, τὴν κεφαλαλγίαν καὶ

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅλας τὰς ἄλλας διαταράξεις τῆς ὑγείας, σημειωθείσας ἐν παρομοίᾳ περιστάσει. Ὁ Boyer καὶ ὁ Velpeau περιέγραψαν πολὺ καλὰ τὴν καλουμένην ἐξόστωσιν αὐξόσεως, σημειώσαντες τὴν πληθὺν καὶ τὴν συμμετρικὴν διάθεσιν, ὡς καὶ τὴν ἕδραν τῆς προτιμήσεως αὐτῶν. Βραδύτερον οἱ Broca, Laget, Virchow ἐσπούδασαν τὴν παθογένειαν τῶν ὄγκων τούτων, οἵτινες κατὰ τὸν Segond ἀναπτύσσονται κατὰ προτίμησιν πλησίον τῆς κατωτέρας ἄκρας τοῦ μηρικοῦ ὀστοῦ, ἢ τῆς ἀνωτέρας ἄκρας τῆς κνήμης καὶ τῆς περόνης, καὶ κατέχουσι μίαν τῶν πλευρῶν τοῦ ὀστοῦ μᾶλλον τὴν προσθίαν ἢ ὀπισθίαν αὐτοῦ μοῖραν, οὗτινος αὐξανομένου, ἀνακυρτοῦνται συχνάκις εἰς τὴν κορυφὴν αὐτοῦ καὶ ἀπομακρύνονται ὀλίγον κατ' ὀλίγον τῶν ὀστεωδῶν ἐπιφύσεων· εἰσὶ καθ' ἑαυτοὺς ἀνώδυνοι, δὲν παύουσι τοῦ νὰ μεγαλύνωνται εἰ μὴ ὅταν ἡ περίοδος τῆς αὐξήσεως περαιωθῇ, καὶ λαμβάνουσιν ἐνίοτε ἀλλόκοτα σχήματα ὡς τὸ θόλου τινός. Πόνοι οἵτινες ἀνταποκρίνονται εἰς τὰς διαφόρους καμπὰς τῶν μελῶν καὶ προέρχονται ἀναμφισβητήτως ἐξ ὑπεργενέσεως ταχίστης τοῦ ὀστεώδους ἱστοῦ, ἐμνημονεύθησαν ἐσχάτως ὑπὸ τοῦ Dauchez ἐκ Dille, καὶ περιπτώσεις ὀστεΐτιδος, ἐπιφυσικῆς περιοστίτιδος, ὀστεομυελίτιδος δὲν ἔχουσιν ἄλλην ἀρχὴν εἰ μὴ τὴν ὑπὲρ τὸ δέον κατὰ μῆκος αὔξησιν. Τέλος ὑπενθυμίζω ὅτι ἐθεώρουν τὴν χορείαν ὡς νεύρωσιν αὐξήσεως καὶ ὅτι ἡ θεωρία αὕτη, ἐνεργητικώτατα ὑποστηριχθεῖσα ὑπὸ τῶν Joffroy καὶ Comby μοὶ φαίνεται πολὺ παραδεκτὴ διά τινας ἀρώστους.

Αἰτιολογία. Θεραπεία. — Παρατηροῦμεν τὰς διαταράξεις περὶ ὧν ἐγένετο λόγος, σπανιώτατα πρὸ τοῦ ἑβδόμου ἢ ὀγδόου ἔτους· ἀλλ' ἡ ἐπίμονος κεφαλαλγία δὲν εἰσβάλλει γενικῶς εἰ μὴ κατὰ τὸ 12ον 13ον, ἢ 14ον ἔτος. Παρετηρήθη συχνότερον εἰς τὰ ἄρρενα ἢ εἰς τὰ θήλεα· προσβάλλει τὰ ταχέως μεγαλυνόμενα, ὧν ἡ σύστασις εἶναι λεπτὴ καὶ τὰ ὁποῖα κατάγονται ἐκ γονέων ἀρθριτικῶν ἢ νευροπαθητικῶν. Αἱ γεννώμεναι διαταράξεις ὑπὸ αὐξήσεως λίαν ἀποτόμου καὶ ἰδιαζόντως τὰ πυρετικὰ φαινόμενα, συχνάκις εἰσέβαλον ἕνεκα κόπων ἐξαιρετικῶν μετὰ μακρὰν πορείαν, ἱππασίαν, ἢ μάθημα νήξεως ἢ γυμναστικῆς. Ὑπέθετον ὅτι ἡ χλώρωσις ἦτο συχνάκις τὸ σημεῖον τῆς ἀφετηρίας τῶν διαταράξεων τῶν ἀποδιδομένων εἰς τὴν αὔξησιν, ἀλλ' ἡ θεραπεία διὰ τῶν τονικῶν δὲν ἔδωκε χώραν συνήθως εἰς οὐδὲν εὐχάριστον ἀποτέλεσμα. Ἡ ἀντινευραλγικὴ θεραπεία ἔμεινε σχεδὸν ἐξ ἴσου πάντοτε ἄκαρπος, καὶ ἡ θειικὴ κινίνη διαβατικὴν μόνον βελτίωσιν

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

παρήγαγε. Δὲν εἶναι πάντοτε εὔκολον νὰ ἀσφαλίζωμεν τροφὴν κατάλληλον εἰς τὰ παιδία τὰ ὁποῖα μεγαλύνονται πολὺ ταχέως· ὁ καθηγητὴς Bouchard ἀναγράφει αὐτοῖς τὴν γαλακτοτροφίαν, προσθέτων τὰ ὠὰ καὶ πρὸ πάντων τὸν κρόκον αὐτῶν, τὸν ἄρτον, τὰ ξηρὰ ὄσπρια. Εἰς πολυαρίθμους περιπτώσεις ἡ χρῆσις τῶν διόπτρων προωρισμένων νὰ διορθώσι τὴν ἀσθενωπίαν ἢ τὴν ὑπερμετρωπίαν, δὲν ἐπέτυχον νὰ ἐξαφανίσωσι τοὺς πόνους τῆς κεφαλῆς, καὶ ἡ συχνὴ ἀποτυχία τῆς θεραπείας ταύτης ἀποδεικνύει ὅτι ἡ ρύσις τῶν κεφαλαλγιῶν τούτων εἶναι σύμπλεκτος. Ἀλλ' ὅμως ὀφείλομεν νὰ ἀποδίδωμεν σπουδαιότητά τινα εἰς τὰς ὑποκειμένας διαταράξεις διὰ τῆς ὀφθαλμικῆς λειτουργίας, καὶ μοὶ φαίνεται λογικὸν πρὸς τούτοις νὰ παραδεχθῶμεν μετὰ τοῦ René Blache ὅτι ὑπάρχει ἔλλειψις ἰσορροπίας μεταξὺ τῆς ἐνεργείας τοῦ ἐγκεφάλου μειωθείσης ὑπὸ τῶν γενικῶν αἰτιῶν τῆς ἀδυναμίας, καὶ τῶν διανοητικῶν ἀγώνων εἰς τοὺς ὁποίους θέτομεν τὰ παιδία ἀπὸ τῆς ἡλικίας τῶν δέκα ἢ δώδεκα ἐτῶν καὶ ὅτι ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῆς ἁρμονίας ταύτης προέρχονται ἐν μέρει αἱ πολυπληθεῖς ἐκδηλώσεις δι' ὧν ἑρμηνεύεται ἡ ὀδυνηρὰ κατάστασις τῆς οἰκονομίας. Ὅθεν ἐκ τῆς ἐνεργητικῆς ζωῆς, τῆς διαμονῆς εἰς τὴν ἐξοχήν, τῆς προσκαίρου ἐπισχέσεως τῶν διανοητικῶν ἐργασιῶν, ὀφείλομεν νὰ περιμένωμεν τὴν περισσοτέραν ἀνακούφισιν. Πρέπει ἐν τούτοις νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἡ χρῆσις τῶν καταλλήλων διόπτρων εἰς τὴν ὅρασιν τῶν ἀρρώστων, πλέον ἢ ἅπαξ ἔδωκε μεγάλας ὑπηρεσίας, ὅτι πρὸς τούτοις ἡ ὑδροθεραπεία εἶναι ἐξ ὅλων τῶν δοκιμασθεισῶν θεραπευτικῶν ἐκείνη τῆς ὁποίας τὰ ἀποτελέσματά εἰσι μᾶλλον καθαρῶς ἀποδεδειγμένα.

VIII. — Συμμετρικὴ γαγγραίνα τῶν ἄκρων. Ἀσφυξία ἢ σπασμωδικὴ τοπική

Περιγραφή. — Ἔλαβον ἐσχάτως τὴν εὐκαιρίαν νὰ παρατηρήσω ἓν παράδειγμα τῆς νοσηρᾶς ταύτης καταστάσεως τὴν ὁποίαν τόσῳ καλῶς περιέγραψεν ὁ Raynaud κατὰ τὸ 1862, καὶ πρὸς ἣν συνέδεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Περιπτώσεις τινὲς τῆς αὐτῆς φύσεως συνελέγησαν κατὰ τὸ 1887, εἰς τὴν ἐγκαινιαστικὴν λεπτομερῆ πραγματείαν τοῦ Rossignot. Βιβλίον λοιπὸν τῆς παιδικῆς παθολογίας δὲν δύναται νὰ ἀφήσῃ κατὰ μέρος τὴν πάθησιν ταύτην ἣν ἐθεώρησα καθῆκον νὰ ἀναφέρω κατ' ἀκολουθίαν μετὰ τῶν δυστροφιῶν καὶ τῶν καχεξιῶν, ἂν καὶ κατατάσσωσιν αὐτὴν συνήθως εἰς τὰς διδακτικὰς πραγματείας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μεταξὺ τῶν νευρώσεων. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ περιγράψωμεν ἐν ἐκτάσει αὐτὴν ἐνταῦθα, διότι παρουσιάζεται εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν μετ' εἰδικῶν χαρακτήρων σχετικῶς πρὸς τοὺς ἀπαντῶντας εἰς τὰς ἄλλας φάσεις τῆς ὑπάρξεως. Εἴς τινα μικρὰν κόρην πέντε ἐτῶν, ἀναφερομένην ὑπὸ τοῦ Johnston εἶδον τοὺς δακτύλους ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν νὰ ἐξοιδηθῶσι καὶ νὰ γίνωσιν ἐρυθροί, ἔπειτα ἰοειδεῖς σχεδὸν μαῦροι· συγχρόνως τῇ χροιᾷ ταύτῃ, παρετηρεῖτο εὐαισθησία διὰ τῆς πιέσεως καὶ κατάπτωσις τῆς θερμοκρασίας. Τὰ συμπτώματα ταῦτα τὰ ὁποῖα ἐξεδηλώθησαν ἤδη κατὰ διαφόρους ἐπαναλήψεις, καὶ ἔστιν ὅτε μάλιστα ἐπὶ τῶν δακτύλων συγχρόνως μετὰ τῶν χειρῶν πρὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἡ παρατήρησις συνελέχθη, ἐπὶ τέλους ἐντελῶς ἐξηφανίσθησαν. Εἰς ἑτέραν τινὰ περίπτωσιν σχετικὴν πρὸς κόρην ὀκτὼ ἐτῶν ἀναφερομένην ὑπὸ τοῦ Raynaud, φαινόμενα σφακέλου, περιωρισμένα εἰς πολλοὺς δακτύλους ἑκάστου ποδός, διεδέχθησαν πόνους ἰσχυροτάτους εἰς τὰς αὐτὰς χώρας· μέρος τι τῶν τροποποιηθέντων ἱστῶν ἀπεσπάσθη, ἔπειτα ἡ μικρὰ πάσχουσα ἠδυνήθη νὰ ἐγερθῇ καὶ ἐγκατέλειψε τὸ νοσοκομεῖον καλῶς ἔχουσα· ἀλλ' ἐπανῆλθεν ὀλίγον χρόνον βραδύτερον δι' ὑποτροπὴν πολὺ ἐλαφροτέραν τῆς πρώτης προσβολῆς. Ἓν ἄρρεν δώδεκα ἐτῶν οὗτινος ἡ νόσος παρηκολουθεῖτο ὑπὸ τοῦ Myers εἰς τὸ νοσοκομεῖον Cheltenham, ἐπαρουσίασε κατὰ διαφόρους ἐπαναλήψεις συμπτώματα ἐπιπολαίας γαγγραίνης μοίρας τινὸς τῶν δύο δακτύλων, μετὰ κυανικῆς χροιᾶς τῶν χειρῶν καὶ αἱμοσφαιρινουρίας. Ὀφείλομεν πρὸς τὸν Makins τὴν σχέσιν περιστατικοῦ τινος ὅπερ ἀφορᾷ νεάνιδά τινα δεκατεσσάρων ἐτῶν, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν πρόκειται περὶ γαγγραινωδῶν βλαβῶν τῶν δύο ποδῶν, ἄνευ καρδιακῶν διαταράξεων, ἄνευ ἐπιπλοκῆς μετὰ γλυκουρίας. Ἡ νεᾶνις ἰάθη παρὰ τὴν ἐντελῆ τροποποίησιν τῶν φαλάγγων τῶν δύο δακτύλων. Εἰς ἄρρεν τι ἐννέα ἐτῶν, ὅπερ ἐπίσης ἰάθη, καὶ περὶ τοῦ ὁποίου ἐγένετο συζήτησις εἰς τὴν κλινικὴν ἑταιρίαν τοῦ Λονδίνου, ἡ γάγγραινα ἤδραζεν ἐπὶ τῶν χειρῶν, καὶ ἐν τούτοις τρεῖς δάκτυλοι τῆς ἀριστερᾶς, ἅπαντες τῆς ἀντιθέτου, ἀπεσπάσθησαν ἀλληλοδιαδόχως.

Ἐξ ἴσου ἡ συμμετρικὴ γάγγραινα ἀπέληξεν εἰς ἴασιν εἴς τι παιδίον τριῶν καὶ ἡμίσεος ἐτῶν τὸ ὁποῖον ὁ Raynaud ἐθεράπευεν εἰς τὸ νοσοκομεῖον τοῦ Bouvier, καὶ τὸ ὁποῖον προσεβλήθη ὑπὸ τοπικῆς ἀσφυξίας εἰς τοὺς δύο πόδας, καὶ πολὺ ἐλαφρῶς εἰς τὰς δύο χεῖρας, ὡσαύτως εἴς τι κοράσιον δύο ἐτῶν καὶ ἡμίσεος, οὗτινος ἡ παρατήρησις

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀνήκει πρὸς τὸν Rossignol, καὶ ὅπερ ἐθεραπεύετο εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ Legroux εἰς τὸ νοσοκομεῖον Trousseau, διὰ μερικὸν σφάκελον τῶν δύο ποδῶν. Τέλος μικρά τις κόρη δύο ἐτῶν, τρεφομένη διὰ θηλάστρου, ἐγένετο δεκτὴ ἐσχάτως εἰς τὴν κλινικήν μου· μεθ' ὅλων τῶν σημείων τῆς συμμετρικῆς γαγγραίνης περιγεγραμμένης ἐν ταῖς χερσίν, ἀλλὰ μετὰ καταστροφῆς λίαν προκεχωρημένης ἀπάντων τῶν δακτύλων, οἵτινες ἦσαν σχεδὸν καθολοκληρίαν γεγυμνωμένοι τοῦ δερμικοῦ αὐτῶν περιβλήματος, ἐν ᾧ τὰ βαθύτερα στρώματα ἐφαίνοντο τεταριχευμένα καὶ ὡς ἠνθρακωμένα. Δεξιᾷ ὁ μικρὸς δάκτυλος δὲν ὑπῆρχε, καὶ ἐκ τοῦ μέρους τούτου αἱ βλάβαι ἐφαίνοντο βαθύτεραι ἢ εἰς τὴν ἄλλην χεῖρα. Παρετηροῦντο πρὸς τούτοις ἀλλοιώσεις κεκαλυμμέναι ὑπὸ μαυροειδῶν ἐφελκίδων ἐπί τινος μέρους τῆς στοματικῆς ὀπῆς, ὠχρότης γενικὴ καὶ πολὺ σημαντική, χροιὰ κυανικὴ τῶν κατωτέρων ἄκρων μετὰ πορφυροειδῶν κηλίδων διεσπαρμένων ἐφ' ὅλου τοῦ σώματος, σφυγμὸς κανονικός, μετρίως συχνός, καὶ καρδιακοὶ ψόφοι ἐντελῶς κανονικοί. Τὸ παιδίον ἐφάνη κατ' ἀρχὰς ὅτι βελτιοῦται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς τονωτικῆς καὶ ἐρεθιστικῆς θεραπείας, ἀλλ' ἔπειτα ἐξησθένησε ταχέως καὶ ἀπέθανε δώδεκα ἡμέρας μετὰ τὴν εἴσοδον αὐτοῦ.

Διάγνωσις. Πρόγνωσις. — Κατὰ τὰ ἐκτεθέντα, δύναταί τις νὰ ἴδῃ ὅτι, εἰς τὰ παιδία καὶ εἰς τὰ ἄτομα τὰ μᾶλλον ἡλικιωμένα, ἡ συμμετρικὴ γάγγραινα χαρακτηρίζεται διὰ κυανώδους ἢ ἐλαιώδους χροιᾶς, προηγουμένων πόνων τοπικῶν, συνοδευομένων ὑπὸ καταπτώσεως τῆς θερμοκρασίας, ἀκολουθουμένης ὑπὸ καταστροφῆς μᾶλλον ἢ ἧττον βαθείας τὴν ὁποίαν ἀγγέλλουσι συνήθως φλύκταιναι, καὶ τὰς ὁποίας βλέπομεν ὅτι ἐμφανίζονται συνάμα ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν, μεθ' ἴσης ἐντάσεως κατ' ἐπιφάνειαν μᾶλλον ἢ κατὰ πραγματικότητα, ὁτὲ μὲν εἰς τοὺς πόδας, ὁτὲ δὲ εἰς τὰς χεῖρας, ἄλλοτε εἰς τὰ τέσσαρα μέλη, ἔστιν ὅτε ἐπίσης ἐπ' ἄλλων μερῶν τοῦ σώματος, ὡς εἰς τὰ ὦτα, τὴν ῥῖνα ἢ τὰ χείλη. Μοὶ φαίνεται ἀδύνατον πρὸ πάντων εἰς τὴν παιδικὴν ἡλικίαν νὰ συγχέωμεν τὰ φαινόμενα ταῦτα εἴτε μετὰ τῆς σκληροδερμίας ἥτις δὲν μένει περιωρισμένη εἰς τὰ ἄκρα, εἴτε μετὰ τῆς σκληροδακτυλίας, καθ' ἣν τὸ δέρμα τῶν δακτύλων φαίνεται προσκεκολλημένον πρὸς τὰ φαλαγγικὰ ὀστᾶ, εἴτε τέλος μετὰ τῶν χειμέτλων, διότι αὐταὶ δὲν εἶναι συμμετρικαὶ καὶ δὲν προκαλοῦσι ποτὲ καταστροφὰς παραβλητέας πρὸς τὰς ὑπὸ τοῦ σφακέλου ἐπερχομένας. Οἱ μικροὶ ἄρρωστοι ἐπὶ τῶν ὁποίων ἠδυνήθην νὰ σπουδάσω τὴν πάθησιν,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἅπαντες ἰάθησαν, ἐξαιρέσει ἐκείνων οὓς προσωπικῶς παρετήρησα καὶ οἵτινες εὑρίσκονται εἰς τὸ νοσοκομεῖον εὐθὺς ἀπὸ τῆς εἰσόδου αὐτῶν, εἰς συνθήκας ἐξαιρετικῶς δυσμενεῖς.

Τὸ προγνωστικὸν τῆς ἀσφυξίας τῶν ἄκρων εἶναι λοιπὸν μᾶλλον ἐνθαρρυντικὸν ἢ δυσάρεστον, ἂν καὶ τὰ συμπτώματα μεθ' ὧν συνδέεται παρουσιάζωσι φυσιογνωμίαν ἰδιαζόντως ἀπαισίαν. Ἀπέναντι τῶν τοιούτου εἴδους περιπτώσεων, πρέπει νὰ προϊδωμεν τὰς ὑποτροπάς, διότι αὗται εἶναι καθ' ὑπερβολὴν συχναὶ καὶ ἠδυνήθησαν νὰ σημειώσωσιν ἀριθμόν τινα, εἰς τὸ πλεῖστον τῶν παίδων περὶ ὧν ἐγένετο λόγος.

Αἰτιολογία. Θεραπεία. — Ἂν καὶ οὐδεμία νεκροψία παίδων ἐγένετο, σχετικῶς πρὸς τὴν παθολογικὴν ἀνατομίαν τῆς συμμετρικῆς γαγγραίνης, ὀφείλομεν ὅμως νὰ παραδεχθῶμεν σὺν τῷ Reynaud ὅτι ἡ κυάνωσις καὶ αἱ παρατηρηθεῖσαι ἀκόλουθοι διαταράξεις εἰς τὴν νεαρὰν ἡλικίαν, ἐν παρομοίᾳ περιστάσει, προέρχονται ἐκ σπασμοῦ τινος τῶν μικρῶν ἀρτηριῶν τῆς περιφερείας, καὶ νὰ ὑποθέσωμεν ἀφ' ἑτέρου ὅτι τὸ σημεῖον τῆς ἀφετηρίας τῆς ἀγγειακῆς συστολῆς εἶναι εἰς τὰ ἀγγειοκινητικὰ κέντρα τοῦ μυελώδους λώρου, ἐκτὸς ἐὰν ἦναι εἰς τὰ ἐκτὸς τοῦ μυελοῦ εὑρισκόμενα γάγγλια ἐπὶ τῆς φορᾶς τῶν ἀγγειοκινητικῶν ἰνῶν. Φρονοῦσιν ὅτι σχέσεις τινὲς τῆς αἰτίας πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα ὑπάρχουσι μεταξὺ τῆς παθήσεως ταύτης καὶ τοῦ τελματώδους μιάσματος, ἀλλ' οὐδεμία βεβαιότης ὑπάρχει κατὰ τοῦτο. Οὐδὲν γνωρίζομεν προσέτι ὡρισμένον περὶ τῆς ὑποτιθεμένης ἐπηρείας τῆς ψύξεως, τῆς κακῆς θρέψεως, ἢ τῆς προτέρας ἀναιμίας. Δυνάμεθα νὰ ἐξηγηθῶμεν ἐν ὀλίγαις λέξεσι τὰ περὶ τῆς θεραπείας τῆς ἀσφυξίας τῶν ἄκρων· ἀναγράφομεν ἐσωτερικῶς τὸ οἰνόπνευμα, τὸν καφέν, ἐνίοτε τὴν εὐθάλειαν τὴν ἐρεσιβώδη ὄλυραν ἢ τὴν θειικὴν κινίνην. Ἐξωτερικῶς συμβουλεύομεν τὴν περιτύλιξιν διὰ τῆς βάτης ἢ τῶν μαλλίων, τὸν ραινικοῦχον ἐπίδεσμον, τὸ ἰωδοφόρμιον καὶ τὸν ἠλεκτρισμὸν διὰ τῶν σταθερῶν ἢ διακεκομμένων ρευμάτων.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΤΡΙΤΟΝ

ΝΟΣΟΙ ΜΙΑΣΜΑΤΙΚΑΙ, ΔΙΑΘΕΣΕΙΣ.

I. — Διφθεριτις.

Περιγραφή. — Ἡ διφθερῖτις εἶναι νόσος ἐξόχως εἰδικὴ καὶ μεταδοτική, τῆς ὁποίας τὰ ἀποτελέσματα ἑρμηνεύονται διὰ πολυπληθῶν ἐκδηλώσεων, εἴτε ἐκ μέρους τοῦ βλεννοϋμένος, εἴτε ἐκ μέρους τοῦ δέρματος. Ἔχει καταφανεστάτην προτίμησιν διὰ τὸν φάρυγγα καὶ τὸν λάρυγγα, καὶ ἐξέθηκα ἤδη ἐν ἐκτάσει πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὰς δύο ταύτας ἐντοπίσεις τὰς μᾶλλον σπουδαιοτέρας, τοὐτέστιν τὴν διφθεριτικὴν ἢ ψευδομεμβρανώδη κυνάγχην καὶ τὴν διφθεριτικὴν λαρυγγίτιδα ἢ κρούπ. Ἀλλὰ συχνάκις αὕτη καταλαμβάνει τὴν μεμβράνην, ἥτις ἐπιστρωννύει τὰς ρινικὰς κοιλότητας, τὴν τοῦ στόματος, τοῦ κόλπου, τῆς βαλάνου, τῆς ἀκροβυσθίας· εἴς τινας περιπτώσεις προβαίνει κατὰ τὸν τρόπον τῶν λοιμικῶν καὶ σηπτικῶν νόσων, ἐπιφέρουσα τὸν θάνατον διὰ γενικῆς τινος δηλητηριάσεως. Θεωρουμένη ὡς νοσολογικὸν εἶδος, παρουσιάζει τὴν μονότητα ὑπὸ αἰτιολογικὴν ἢ ἀνατομοπαθολογικὴν ἔποψιν· ἀλλ' εἶναι ὅλως ἀλλοία, ὅταν πρόκηται περὶ τῆς συμπτωματολογίας. Ὑπὸ τὴν σχέσιν ταύτην, δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν μετὰ τοῦ Trousseau τρεῖς διαφόρους μορφάς· εἰς τὴν πρώτην τὰ τοπικὰ συμπτώματά εἰσι σχεδὸν τὰ μόνα τὰ ὁποῖα παρατηροῦμεν· εἰς τὴν δευτέραν παρατηροῦμεν τὰ προοδευτικὰ συμπτώματα τῆς παθήσεως τὰ ὁποῖα ἔρχονται νὰ προστεθῶσιν ὀλίγον κατ' ὀλίγον πρὸς τὰ τῆς πρώτης τοπικῆς καταστάσεως· εἰς τὴν τρίτην ἡ δηλητηρίασις εἶναι ἀμέσως γενική. Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας, παραδέχονται πρὸς τούτοις τετάρτην τινὰ μορφὴν τὴν ὁποίαν περιγράφουσιν ὑπὸ τὸ ὄνομα παρατεταμένην ἢ χρονίαν.

Ἡ πρώτη τῶν τριῶν ὀξειῶν μορφῶν, ἤ ἡπία μορφή, εἰσβάλλει δι' ἐλαφροῦ πυρετοῦ. Ἡ ψευδομεμβράνη εἶναι μᾶλλον ἢ ἧττον ἐκτεταμένη ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας καὶ καλύπτει εἴτε ἓν μόνον σημεῖον, εἴτε σειρὰν σημείων διακεκριμένων τῶν μὲν ἀπὸ τῶν δέ· ἐὰν δὲ ἡ νόσος ἄρχηται ἀπὸ τοῦ φάρυγγος, καθίσταται οὗτος εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ἐρυθρός, αἱ ἀμυγδαλαῖ ἐξοιδαίνονται ἐλαφρῶς, καὶ συχνότατα ἡ ἐξόγκωσις ἀρχι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

κῶς εἶναι μονομερής. Ἡ νεοπλασία ἀναφαίνεται ὀλίγον βραδύτερον ὑπὸ τὴν μορφὴν βλέννης ἡμιπεπηγυίας, ἥτις λαμβάνει ταχέως τὴν μεμβρανοειδῆ σύστασιν. Ἡ ἐξόγκωσις τῶν γειτνιαζόντων γαγγλίων εἶναι γεγονὸς χαρακτηριστικὸν ὅπερ κατὰ τὸν Trousseau ἔχει ἀπόλυτον ἀξίαν ὡς διαγνωστικὸν μέσον μεταξὺ τῆς διφθεριτικῆς καὶ ἑρπητικῆς κυνάγχης. Εἰς ἄλλας περιπτώσεις τὸ κακὸν προσβάλλει ἀπ' εὐθείας τὸν λάρυγγα καὶ τότε πρόκειται περὶ κρούπ· ἐσθ' ὅτε δὲ τὸ κροὺπ τοῦτο φονεύει τὸ παιδίον δι' ἀσφυξίας, ἀλλὰ μέχρι τοῦ τέλους τὰ φαινόμενα τῆς δηλητηριάσεως ἐλλείπουσι. Τέλος τὸ διφθεριτικὸν ἐξίδρωμα δύναται νὰ μένῃ περιωρισμένον ἐπὶ τῆς στοματικῆς κοιλότητος, ἢ εἰς μοῖραν τινὰ λίαν περιγεγραμμένην τοῦ δερμικοῦ περιβλήματος, καλύπτει πληγήν, λύσιν τῆς συνεχείας, ἐπιφάνειάν τινα ἀποψιλωθεῖσαν τῆς ἑαυτῆς ἐπιδερμίδος δι' ἐκδορίου, ἐν ᾧ ἡ γενικὴ λειτουργία τῆς οἰκονομίας ἐξακολουθεῖ νὰ ἐκτελῆται κανονικῶς. Εἰς τὰ τοιαύτης φύσεως περιστατικὰ δὲν ὑπάρχει διατάραξις τοῦ νευρικοῦ συστήματος, οὔτε λευκωματουρία. Ἡ ἴασις εἶναι ἡ σταθερὰ ἔκβασις, ἐκτὸς ἐὰν ὁ θάνατος ἐπέλθῃ κατ' ἀκολουθίαν ἐντελοῦς ἀποφράξεως τοῦ λάρυγγος.

Εἰς τὴν μιασματικὴν μορφὴν ἡ νόσος δύναται νὰ ἀπολήξῃ ὡς εἰς τὴν ἠπίαν μορφήν· ἀλλ' αἱ ψευδομεμβράναι περιωρισμέναι κατ' ἀρχὰς εἰς τὸν φάρυγγα, ἐκτείνονται ἔπειτα εἰς τὸν λάρυγγα, εἰς τὴν τραχεῖαν, εἰς τοὺς βρόγχους, εἰς τὰς ρινικὰς κοιλότητας, εἰς ἐπιφάνειάν τινα τοῦ δέρματος γεγυμνωμένου τῆς ἐπιδερμίδος. Ὄχι μόνον τὰ ἐξιδρώματα γενικεύονται μᾶλλον ἢ ἧττον ταχέως· ἀλλ' ἔχουσι χροιὰν φαιὰν ἢ μαυροειδῆ, καὶ ἐὰν χωρίσωμεν αὐτὰ ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων ἱστῶν, βλέπομεν ὅτι ἐκρέει αἷμα μαυροειδὲς ἢ ἰχωρῶδες, συνάμα παρατηροῦμεν τὴν ἀδενοπάθειαν τῶν πέριξ, τὴν μολυβδοειδῆ χροιὰν τοῦ δέρματος καὶ τὴν κατάπτωσιν τῶν δυνάμεων. Κατὰ τὸν Barthez ἡ ὕπαρξις ψευδομεμβρανώδους κορύζης καὶ ἡ γαγγραινώδης ἐμφάνισις τῶν νεοπλασιῶν ἀποδεικνύουσι καθαρῶς τὸν μιασματικὸν χαρακτῆρα τῆς διφθερίτιδος, καὶ ἔχει πάντοτε χαρακτῆρα σταθερὸν ὅταν ἦναι δευτεροπαθής. Εἰς τὰς περιπτώσεις ταύτας ὁ διφθεριτικὸς ἰὸς γεννᾷ ὀλίγον πυρετόν· ἡ ὕψωσις τῆς θερμοκρασίας ἐπέρχεται κατὰ τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς ζωῆς, καὶ τότε ἐξαρτᾶται ἐκ βρογχοπνευμονίας. Αἱ πνευμονικαὶ ἐπιπλοκαὶ εἰσὶ πρὸς τούτοις συχνόταται εἰς τὴν μολυσματικὴν μορφὴν τῆς διφθεριτικῆς δηλητηριάσεως, αἱ πεπτικαὶ διαταράξεις, τοιαῦται οἷα· ἡ ἐξαντλητικὴ διάρροια ἢ ἔμετοι, ἐξ ἴσου κοι-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

νότατοι, ἔχουσι μεγάλην ἐπήρειαν ἐπὶ τῆς ἐκβάσεως τῆς νόσου. Τὸ προγνωστικὸν εἶναι πολὺ βαρύτερον εἰς τὴν δευτέραν ταύτην μορφὴν ἢ εἰς τὴν πρώτην, ἂν καὶ αὕτη ἔχῃ πορείαν ταχυτέραν.

Εἰς τὴν κακοήθη μορφὴν ἡ ἀμέσως τοξικήν, ὅταν τὸ παιδίον πίπτῃ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰς κατάπτωσιν τῶν δυνάμεων, καὶ συχνάκις ἀποθνήσκῃ πρὶν αἱ νεοπλασίαι ἀναπτυχθῶσιν εἰς τὴν κοιλότητα τοῦ λάρυγγος, εὐθὺς ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας δυνάμεθα νὰ παρατηρήσωμεν ὅτι ἡ κατάπτωσις τῶν δυνάμεων εἶναι λίαν καταφανής· αἱ σφύξεις τῆς κερκιδικῆς ἀρτηρίας εἰσὶν ὀλιγάριθμοι, ἡ θερμοκρασία τῶν ἄκρων καὶ αὐτὴ τῶν κεντρικῶν μερῶν πίπτει κάτω τοῦ κανονικοῦ βαθμοῦ. Αἱ ψευδομεμβράναι εἰσὶ χροιᾶς μελανοραίου ἢ κιτρινοξάνθου· οἱ ἄρρωστοι ὑποφέρουσιν ὑπὸ πόνων εἰς τὸ βάθος τοῦ λαιμοῦ, παραπονοῦνται ὑπὸ ξηρότητος καὶ δυσκολίας τῆς καταπόσεως. Εἴς τινας περιπτώσεις, παρατηροῦμεν τὴν γάγγραιναν τοῦ βλεννοϋμένος τοῦ φάρυγγος καὶ ἐν γένει τὰ ὑπογένεια καὶ αὐχενικὰ γάγγλια λαμβάνουσι ταχέως πολὺ μεγάλον ὄγκον. Ἡ ἐξοίδησις ἐκτείνεται ἔστιν ὅτε εἰς τὸν ὑποδόριον κυτταρώδη ἱστὸν καὶ μάλιστα εἰς τὸ ὅλον τοῦ λαιμοῦ καὶ προσλαμβάνει εἴς τινας περιπτώσεις μεγάλας ἀναλογίας. Ἐνίοτε τὸ δέρμα λαμβάνει χροιὰν ἐρυσιπελατώδη ἐπὶ τῆς θέσεως τῶν ἐξωγκωμένων μερῶν. Ἡ προέκτασις τῶν ψευδομεμβρανῶν εἰς τὰς ρινικὰς κοιλότητας συχνάκις ἀγγέλλεται δι' ἐπιστάξεων καὶ δι' ἐκρύσεως ὑγροῦ κατ' ἀρχὰς ὀρρώδους, ἔπειτα ἰχωρώδους, πυώδους καὶ κακῆς ὀσμῆς· τὸ ὑγρὸν τοῦτο εἶναι ἐρεθιστικώτατον καὶ ἡ ἐπαφὴ αὐτοῦ προκαλεῖ τὸν σχηματισμὸν ἑλκῶν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ περικυκλοῦντος δέρματος. Ἐνίοτε αἱ ψευδομεμβράναι καταλαμβάνουσι τὴν μεγάλην γωνίαν τοῦ ὀφθαλμοῦ· ἡ ἐμφάνισις τῶν νεοπλασιῶν μεταξὺ τῶν δύο βλεφάρων συναπαντᾷ μετὰ καθολικῆς ἐπιπεφυκίτιδος. Ὁ ἄρρωστος ἐξασθενεῖ τάχιστα· ἐπανειλημμέναι δὲ αἱμορραγίαι, εἴτε διὰ τῶν ρινικῶν κοιλοτήτων, εἴτε διὰ τοῦ στόματος, τοῦ δακτυλίου, τῆς κύστεως καὶ αὐτοῦ τοῦ δέρματος αὐξάνουσι σημαντικῶς τὴν ἀδυναμίαν ταύτην, ἥτις συνοδεύεται ὑπὸ βαθείας ἀποχρωματίσεως τοῦ δέρματος. Ἡ βαρεῖα αὕτη μορφὴ προβαίνει μετὰ καταπληκτικῆς ταχύτητος· δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τῶν πρώτων φαινομένων, ὁ νεαρὸς πάσχων ἀποθνήσκει συχνάκις διὰ παραληρήματος ἢ κώματος.

Παρὰ ταῖς τρόπῳ τινὶ κεραυνοβόλαις ταύταις περιπτώσεσιν ἀπαντῶσιν ἕτεραι αἵτινες προβαίνουσι τοὐναντίον μετ' ἀπροσδοκήτου βρα-

Δημόσιο Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

δύτητος, καὶ τὰς ὁποίας παθολόγοι τινὲς γνωματεύουσιν νὰ περιγράφωμεν ὡς χρονίαν μορφήν. Κατὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ αἰῶνος, ὁ Schwilgé εἰς ἔργον τι περὶ τοῦ κρούπ, ἀνέφερεν ὅτι ὁ Σουηδὸς ἰατρὸς Solomon ἐπίστευεν εἰς τὴν χρονιότητα αὐτῆς. Δέκα ἔτη βραδύτερον, ὁ Vieusseux ἐμνημόνευσε παραδείγματά τινα παρατεταμένης διφθεριτικῆς λαρυγγίτιδος· τὸ 1850—1860 οἱ Empis, Barthez, Isambert, Garnier ἀνέφερον ἑτέρας περιπτώσεις. Εἰς ἐποχήν τινα πολὺ ἐγγυτέραν ἡμῶν, ὁ Cadet de Gassicourt ἐπροσπέλασε τὸ ζήτημα τοῦτο ὅπερ δύο τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, οἱ Hybre καὶ Garcia Rijo ἐξελέξαντο ὡς ἀντικείμενον τῆς διατριβῆς αὐτῶν. Ὁ σοφὸς ἰατρὸς τοῦ νοσοκομείου Trousseau παρετήρησε δικαίως, ὅτι δὲν ὀφείλει τις νὰ εἴπῃ ὅτι ὑπάρχει παρατεταμένη διφθερῖτις, ὅταν ἡ ἀναπαραγωγὴ τῶν νεοπλασμάτων δὲν διαρκεῖ πέραν τοῦ μηνός, ἀλλ' ὅτι πρέπει νὰ ἀποδώσωμεν τὴν ὀνομασίαν ταύτην εἰς τὰς περιπτώσεις αἵτινες δὲν ἔφθασαν εἰς εὐτυχῆ λύσιν πρὸ τοῦ τέλους τῆς ἕκτης ἑβδομάδος. Ἀναφέρει μικρόν τι κοράσιον δύο ἐτῶν καὶ ἡμίσεος εἰς τὸ ὁποῖον ὑπῆρχε κυνάγχη τις καὶ ἔπειτα κόρυζα ψευδομεμβρανώδους φύσεως, καὶ ὅπερ ἰάθη ἐντελῶς εἰς τὸ διάστημα τεσσαράκοντα πέντε ἡμερῶν. Εἰς πολλὰς ἄλλας παρατηρήσεις αἵτινες ἀνήκουσιν ἐπίσης πρὸς τὸν Cadet de Gassicourt, πρόκειται περὶ διφθεριτικῶν λαρυγγιτίδων, ὧν αἱ μὲν ἔληξαν δι' ἰάσεως, ἄνευ ἐγχειρήσεως, ἐν ᾧ αἱ ἕτεραι ἀπήτησαν βραδύτερον τὴν τραχειοτομίαν καὶ ἔσχον ποικίλην ἔκβασιν. Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην εὑρίσκεται μικρὸν ἄρρεν τριῶν ἐτῶν, ὅπερ ἀπέθανε 55 ἡμέρας μετὰ τὴν εἰσβολὴν τῆς λαρυγγικῆς διφθερίτιδος καὶ ὅπερ ὑπέστη τὴν τραχειοτομίαν δύο μόνον ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου. Ἕτεραι διφθερίτιδες τοῦ λάρυγγος διήρκεσαν 40, 60, 80 καὶ μάλιστα 150 ἡμέρας, μετὰ τὰς ὁποίας ἐγένετο ἡ τραχειοτομία ἀπολήξασαι ὁτὲ μὲν εἰς θάνατον, ὁτὲ δὲ εἰς ἴασιν. Ὁ Wins εἶδε παρά τινι κορασίῳ ἓξ ἐτῶν, προσβληθέντι ὑπὸ διφθεριτικῆς κυνάγχης, τὰς νεοπλασίας ἀναπαραγομένας ἐπὶ ἑβδομήκοντα ἡμέρας. Τέλος ὀφείλομεν εἰς τὸν Isambert τὴν σχέσιν ἑνὸς περιστατικοῦ φαρυγγικῆς καὶ ρινικῆς διφθερίτιδος ἥτις διήρκεσεν ἐννέα μῆνας· ἀλλ' ἐπρόκειτο περὶ ἐφήβου τινός, ἀκολούθου τοῦ νοσοκομείου ὅστις ἐπὶ τέλους ἰάθη.

Ἡ λευκωματουρία σημειωθεῖσα ὑπὸ τῶν Wade, James, Abeille, Bouchut, Empis, Germain-Sée, καὶ περὶ τῆς ὁποίας ὁ Henri Barbier ἔδωκεν ἐσχάτως λεπτομερῆ σπουδήν, εἶναι συχνὴ εἰς τὴν διφθε-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ρίτιδα, χωρὶς νὰ εὑρίσκηται εἰς ἀκριβῆ σχέσιν μετὰ τῆς βαρύτητος αὐτῆς. Πρόσκαιρος εἷς τινας ἀρρώστους, ἐπιμένει εἰς ἄλλους ἐπὶ τρεῖς ἑβδομάδας καὶ πλέον· ἡ ποσότης αὐτῆς ποικίλλει ἀπὸ εἴκοσιν ἕως τριάκοντα ἑκατοστογράμμων μέχρι δέκα ἢ δεκαπέντε γραμμαρίων κατὰ λίτραν· δύναται δὲ νὰ συνδέηται πρὸς ἑκάστην τῶν μορφῶν αἵτινες περιεγράφησαν. Ὁτὲ μὲν εἶναι ἧττον σπουδαία καὶ βραχείας διαρκείας, ὁτὲ δὲ καθίσταται ἀφθονωτέρα καὶ ἐπιμονωτέρα, ἄλλοτε ἡ ποσότης αὐτῆς μεταβάλλεται τόσον αἰφνιδίως ὥστε δὲν ἀνευρίσκεται εἰς τὸ οὖρον τὴν ἐπιοῦσαν τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἀνεκαλύψαμεν ὑψωμένην ἀναλογίαν· διέρχεται δὲ τότε εὐκόλως ἀπαρατήρητος, ἐὰν δὲν ἐξετάζωμεν καθ' ἑκάστην τὸ ἀποβαλλόμενον ὑγρὸν ἐκ τῆς κύστεως καὶ παρατηροῦμεν ὅτι αἱ διαλείπουσαι αὗται αὐξήσεις τοῦ λευκωματώδους ἰζήματος συναπαντῶσιν ἐνίοτε μετὰ τῆς ἀναπτύξεως νέων ἐξιδρωμάτων, ἢ τῶν ἐπιτάσεων τῆς ἀδενοπαθείας. Ὅθεν ὡς ὁ Lorain καὶ Lépin ὑπέδειξαν, ἡ λευκωματουρία διασαφεῖ ἀμφίβολον διάγνωσιν μεταξὺ διφθερίτιδος τοῦ φάρυγγος καὶ ἑρπητικῆς κυνάγχης, καὶ δυνάμεθα νὰ θεωρήσωμεν αὐτὴν ὡς ἐντελῶς σημειωτικὴν κατὰ τοῦτο. Ἡ ἔλλειψις αὐτῆς δίδει τῷ ἰατρῷ τὸ δικαίωμα νὰ ἐλπίζῃ ὅτι ἡ διφθεριτικὴ πάθησις ἔσεται ἠπία καὶ ἰαθήσεται ταχέως· δύναται νὰ βεβαιωθῇ ὡσαύτως ὅταν παρατηρῇ αὐτὴν ὅτι εἶναι ἐλαφρὰ καὶ ὅτι ἐξαφανίζεται ταχέως. Ὅταν τὸ ἴζημα τοῦ λευκώματος, χωρὶς νὰ ἦναι ἄφθονον, ἀνευρίσκηται ἐπιμένον ἢ κατὰ προσεγγίζοντα διάμεσα, μετὰ ταλαντεύσεων ὀλίγον ἀφθόνων, ἡ πρόγνωσις καθίσταται σκοτεινοτέρα· ἐπίσης εἶναι πολὺ δυσάρεστος ἐπὶ παρουσίᾳ ἐπιμόνου λευκωματουρίας, διότι τότε πρέπει νὰ πιστεύσωμεν εἰς βαθείας ἀλλοιώσεις τῶν νεφρῶν. Τὸ μέλλον δὲν εἶναι ἧττον φοβερόν, ὅταν τὸ οὖρον ἄρξηται νὰ ἦναι λευκωματῶδες μετὰ τὴν τραχειοτομίαν. Τὰ οὐραιμικὰ φαινόμενα καὶ ὁ ἀνὰ σάρκα ὕδρωψ εἰσὶν ἐξαιρετικὰ ἐν παρομοίᾳ περιστάσει, ἀλλ' ἔχομεν ἄδικον νὰ ἀρνηθῶμεν τὸ δυνατὸν αὐτῶν· ὁ Cassel ἐσχάτως ἔδειξε δύο παραδείγματα εἰς τὴν κλινικὴν τοῦ Baginski. Ἡ παθογένεια τῆς διφθεριτικῆς λευκωματουρίας εἶναι πολὺ σκοτεινή· ὑπέθετον ὅτι προέρχεται ἐκ τῆς κρουπώδους ἀσφυξίας, ἀλλὰ τὸ οὖρον εἶναι συχνότατα λευκωματοῦχον, χωρὶς νὰ ὑπάρχωσι φαινόμενα ἀσφυξικά, ὥστε δὲν εἶναι ὑποστηρικτέα ἡ θεωρία αὕτη. Εἰς πολλὰ τῶν παίδων ἡ λευκωματουρία ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ὀστρακιᾶς ἥτις συναπαντᾷ μετὰ τῆς ψευδομεμβρανώδους παθήσεως. Κατά τινας παθολόγους εἶναι ἡ μολυσματικὴ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

οὐσία, καὶ πρέπει νὰ θεωρῶμεν αὐτὴν ὡς ἓν τῶν προσθέτων τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ διφθεριτικοῦ ἰοῦ εἰς τὴν οἰκονομίαν. Αἱ δὲ σημειωθεῖσαι ἐξανθήσεις ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Germain-Sée εἰς τὰ παιδία τὰ ἐσχάτως ἐγχειρηθέντα διὰ τῆς τραχειοτομίας, παραβάλλονται, ὁτὲ μὲν πρὸς τὴν ὀστρακιάν, ὁτὲ δὲ πρὸς τὴν ροδάνθην ἢ πρὸς τὴν κνίδωσιν. Ἐξ ἴσου ἀναφέρουσι, εἰς τὴν πορείαν τῆς διφθερίτιδος, τὰ ἐξανθηματικὰ φαινόμενα ὅμοια πρὸς τὰ περιγραφέντα ὑπὸ τὸ ὄνομα ρὰσ (rash). Ἀριθμός τις παρεμπιπτουσῶν νόσων εἶναι ἡ βρογχοπνευμονία, ἡ ἐνδοκαρδῖτις, ἡ λιπώδης ἐκφύλισις τῆς καρδίας ἐπερχόμεναι ἐπιβαρύνουσιν, εἰς περίοδον μᾶλλον ἢ ἧττον μεμακρυσμένην τῆς εἰσβολῆς, τὴν συμπτωματολογικὴν ὁμάδα, γεννωμένην ὑπὸ τοῦ διφθεριτικοῦ ἰοῦ. Ἡ ἡνωμένη ἐνέργεια τῶν δύο τούτων νοσηρῶν καταστάσεων καταρρίπτει εἰς ἐντελῆ κατάπτωσιν ὀργανισμόν, τὸν ὁποῖον ἡ ἐνέργεια τοῦ δηλητηρίου τῆς διφθερίτιδος μόνη ἔχει ἤδη βαθέως ἐξησθενισμένον. Παιδία τινὰ ἀπολλῦσιν ὑπὸ τῆς ἀπολύτου ἀνορεξίας ἢ τῆς τηκτικῆς διαρροίας.

Μοὶ μένει ν' ἀναφέρω τὰς παραλύσεις καὶ τὰς διαταράξεις τῆς αἰσθητικότητος. Αἱ πρῶται ἐπέρχονται εἰς τὰς περιπτώσεις καθ' ἃς ἐπιτρέπεται νὰ ἐλπίζωμεν προσεχῆ ἴασιν· ἡ ἐλάττωσις ἢ ἡ ἐξαφάνισις τῆς αἰσθητικότητος συνδέονται πρὸ πάντων μετὰ τῆς λαρυγγικῆς ἐντοπίσεως τῆς διφθερίτιδος. Αἱ παραλύσεις περιγραφήσονται εἰς εἰδικόν τι ἄρθρον, διότι ἡ ἱστορία αὐτῶν, εἰσέτι λίαν σκοτεινὴ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις, ἔχει πολλὴν σπουδαιότητα καὶ ἐνδιαφέρον. Ἡ δὲ ἀναισθησία ἐσημειώθη πρὸ πολλοῦ χρόνου ὑπὸ τοῦ Bouchut ὅστις ἐπέμεινεν ἐπὶ τῆς πολὺ μεγάλης συχνότητος αὐτῆς εἰς τὸ κρούπ, προσθέσας ὅτι συναπαντᾷ μετὰ τῆς διατηρήσεως τῆς διανοίας καὶ τῶν εἰδικῶν αἰσθήσεων. Ἡ ἔλλειψις τῆς αἰσθητικότητος εἶναι τόσον ἐντελὴς ἐνίοτε, ὥστε τὸ παιδίον φαίνεται ἐντελῶς ἀδρανὲς κατὰ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ὑποκύπτει εἰς τὴν ἐγχείρησιν τῆς τραχειοτομίας. Ἡ ἀναισθησία τοῦ δέρματος συνδέεται πιθανῶς τῇ ἀνοξαιμίᾳ (anoxemie) ἢ τῇ ἐλλείψει τῆς ὀξυγονώσεως τοῦ αἵματος, ἥτις περιέχει ὑπερηυξημένην ἀναλογίαν ἀνθρακικοῦ ὀξέος. Ἡ ἔλλειψις αὕτη τῆς ὀξυγονώσεως ἐξηγεῖται διὰ τῆς στενώσεως τῆς γλωττίδος ἥτις ἐπεστρωμένη ὑπὸ ψευδομεμβρανῶν δὲν ἀφίνει νὰ εἰσδύσῃ στήλη ἐπαρκὴς ἀναπνευσίμου ἀέρος. Τὸ αἷμα μὴ ὀξυγονούμενον καὶ κεκορεσμένον ἀνθρακικοῦ ὀξέος ἐξασκεῖ ναρκωτικὴν ἐνέργειαν ἐπὶ τῶν νευρικῶν κέντρων. Ἡ ἀνασθησία εἶναι τόσῳ μᾶλλον σημαντικὴ ὅσῳ ἐντελεστέρα εἶναι ἡ ἀσφυξία καὶ ἄρχεται ταὐτοχρόνως ταύτῃ·

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Εἶναι πολὺ σπουδαῖον νὰ παρατηρήσωμεν τὴν ὕπαρξιν αὐτῆς, διότι ἡ παρατήρησις τοῦ συμπτώματος τούτου ὑποδεικνύει τὴν ἀνάγκην τῆς τραχειοτομίας. Τὸ δέρμα παύει τοῦ ἀναισθητεῖν ὅταν τὸ ἀερορόρον δένδρον εἶναι ἀνοικτόν, καὶ ὅταν καταστῇ ἐκ νέου ἕνεκα τῆς ἀνοίξεως ταύτης διαχωρητὸν εἰς τὸν ἀέρα.

Διάγνωσις. Πρόγνωσις. — Ἡ κακοήθης ἢ μολυσματικὴ διφθερῖτις εἶναι ἐν γένει εὔκολον νὰ διαγνωσθῇ· ἀλλ' ὅταν ἦναι ἠπία δὲν εἶναι εὔκολον νὰ διακρίνωμεν αὐτὴν ἀπ' ἀριθμοῦ τινος ἑτέρων παθολογικῶν καταστάσεων. Δυνάμεθα εὐκόλως νὰ παραγνωρίσωμεν τὴν ὕπαρξιν τῶν ψευδομεμβρανῶν εἰς τὸν λάρυγγα εἰς παιδίον τι προσβεβλημένον προηγουμένως ὑπὸ ἰλαρᾶς, διότι εἰς τὸν ἐξανθηματικὸν τοῦτον πυρετόν, ἡ λαρυγγῖτις εἶναι σχεδὸν σταθερά· πρέπει τότε νὰ λαμβάνωμεν πρωτίστως ὑπ' ὄψει τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν παρουσιάζονται τὰ λαρυγγικὰ φαινόμενα, ἀναμιμνησκόμενοι ὅτι εἰσὶ πάντοτε πρόωρα, ὅταν δὲν ἔχωσιν ἄλλον λόγον ὑπάρξεως ἢ τὴν συμπρωτικὴν παρόξυνσιν στενῶς συνδεδεμένην τῇ ἰλαριώδει ἐξανθήσει. Ἡ κυνάγχη ἥτις γεννᾶται ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῆς ὀστρακιᾶς χαρακτηρίζεται δι' ἐξιδρώσεων τῶν ὁποίων ἠσκημένος ὀφθαλμὸς δύναται συχνότατα νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν ἀκριβῆ ἀξίαν, ἀλλ' ἐνίοτε ἐν τούτοις γίνονται, εἴς τινας περιστάσεις, ἡμαρτημέναι ἐξηγήσεις. Εἰς ἀμφιβητησίμους περιπτώσεις, ἡ ἐξοίδησις τῶν γειτνιαζόντων γαγγλίων τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ φάρυγγος ἔχει σπουδαίαν σημασίαν. Ὅταν ἡ διφθερῖτις δὲν ἐρμηνεύηται διὰ τῆς ἐμφανίσεως τῶν περιγεγραμμένων νεοπλασιῶν εἶναι συχνάκις δύσκολον νὰ ὁρισθῇ ἡ φύσις τῶν προϊόντων τούτων τῆς ἐξιδρώσεως· ἐὰν πρόκηται περὶ κυνάγχης τινὸς εἶναι ἐπιτετραμμένον νὰ ἀποβλέψωμεν πρὸς τὸν ἕρπητα τοῦ φάρυγγος. Ἐκτὸς τῶν ἄλλων μέσων τῆς διαγνώσεως περὶ ὧν ἐξηγήθην ἤδη, ὅταν ἐποιησάμην τὴν ἱστορίαν τῶν παθήσεων τῶν πεπτικῶν καὶ ἀναπνευστικῶν ὀργάνων θὰ εὕρωμεν εἰς τὰ συναναμνηστικὰ τὰ στοιχεῖα τῆς ἐκτιμήσεως. Αἱ αἰτιολογικαὶ πληροφορίαι εἰσὶν ἐνίοτε αἱ μόναι ἐπὶ τῶν ὁποίων θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ στηριχθῶμεν. Εἴς τινας περιστάσεις, ἡ παρουσία τοῦ λευκώματος εἰς τὰ οὖρα εἶναι κατὰ τὸν Lepin καλὸν διαγνωστικὸν μέσον, διότι καθίσταται βέβαιον ὅτι δὲν πρόκειται περὶ ἑρπητικῶν ἐκδηλώσεων. Ἡ ἑλκομεμβρανώδης στοματῖτις, ἡ γάγγραινα τοῦ αἰδοίου εἰσὶν ἔστιν ὅτε αἰτίαι πλάνης, καὶ ἵνα βεβαιωθῇ περὶ τῆς φύσεως τῶν τοπικῶν ἀλλοιώσεων ὁ ἰατρὸς δὲν θὰ ἔχῃ ἄλλην τινα πηγὴν εἰ μὴ τὰς κεκτημένας γνώσεις περὶ τῆς αἰ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

τιολογίας καὶ τὴν προτεραν πορείαν τῶν φαινομένων τὰ ὁποῖα παρατηρεῖ. Ἡ δερμικὴ διφθερῖτις εἶναι εὐκολωτέρας ἐξηγήσεως, καὶ ἔστιν ὅτε δίδει τὴν ἐξήγησιν τῶν σπλαγχνικῶν διαταράξεων αἵτινες θὰ ἔμενον ἀκατάληπτοι. Εἰς τὸ λεπτὸν τοῦτο ζήτημα τοῦ διαγνωστικοῦ τῆς διφθεριτικῆς νόσου, πρέπει πάντοτε νὰ ἀποβλέπωμεν εἰς τὴν εὐκολίαν μεθ' ἧς αὕτη διέρχεται ἀπαρατήρητος, καὶ κατὰ τὴν συμβουλὴν τοῦ Trousseau νὰ εἰσερχώμεθα εἰς τὸν συλλογισμὸν τῶν πιθανοτήτων τῆς δυνατῆς ὑπάρξεως αὐτῆς, μὴ ἀμελοῦντες ποτὲ νὰ ἀναζητῶμεν τὴν ἀνακάλυψιν τῆς ψευδομεμβράνης ἐκεῖ ἔνθα αὕτη συχνότατα ὑπάρχει, δηλαδὴ εἰς τὸ βάθος τῆς στοματικῆς κοιλότητος τῶν ὠχρῶν παιδίων, πασχόντων πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν, προσβεβλημένων ὑπὸ ἀσημάντου πυρετοῦ καὶ μὴ αἰτιωμένων οὐδένα πόνον τοῦ λαιμοῦ, ἢ δεικνυόντων εἰς τὸ μέρος τοῦτο μετριώτατον ἐμπόδιον. Εἴς τινας περιπτώσεις, ἡ διφθερῖτις ἐξηφανίσθη ἤδη, ὅταν πρόκηται νὰ διαγνώσωμεν γενικήν τινα κατάστασιν τῆς ὁποίας αὕτη εἶναι τὸ σημεῖον τῆς ἀφετηρίας, καὶ ἥτις χαρακτηρίζεται διὰ παραλυτικῶν συμπτωμάτων ἢ βαθείας ἀναιμίας. Στηριζόμενοι δὲ ἐπὶ τῶν ἀναμνηστικῶν δυνάμεθα νὰ δώσωμεν λογικὴν ἐξήγησιν τῶν φαινομένων τὰ ὁποῖα παρατηροῦμεν.

Ἡ πρόγνωσις εἶναι πάντοτε δεινή, ἂν καὶ ἦναι σχετικῶς ἠπία εἰς τὴν ἁπλῆν μορφήν. Ὁ κῦβος τῆς σωτηρίας ποικίλλει ἀναλόγως τῶν ἐπιδημιῶν καὶ τῶν μέσων· εἴς τινας οἰκογενείας, αἱ περιπτώσεις τῆς διφθερίτιδος αἵτινες ἀναπτύσσονται εἰσὶ σχεδὸν ἅπασαι μοιραίως θανατηφόροι.

Αἰτιολογία. — Ὑπέθετον ὅτι ἡ διφθερῖτις προέρχεται ἐξ ἀνατολῆς, ἀλλ' οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ ἀρχὴ αὐτῆς ἐγκλιματίσθη ἤδη εἰς τὰς βορείους χώρας καὶ ἔλαβεν αὐτόσε, πρὸ πάντων πρὸ εἴκοσιν ἢ τριάκοντα ἐτῶν σημαντικὴν ἔκτασιν. Ἀπὸ τὸ 1860—1880 ἐτετραπλασιάσθη εἰς Παρισίους καὶ κατέστη ἐνδημική, ὡς εἰς Βερολῖνον, Βιέννην, Ρώμην, Μόναχον, Φραγκοφούρτην, καὶ εἰς πολυαρίθμους ἄλλας πολυπληθεῖς πόλεις τῆς Εὐρώπης· αἱ πρόοδοι αὐτῆς ἐπίσης ἐγένοντο ὁμοίως εἰς τὴν Νέαν-Ὑόρκην καὶ τὰ πάντα ἐπιτρέπουσιν ἡμῖν νὰ βεβαιώσωμεν ὅτι ὁσημέραι αὐξάνει ἐφ' ὅλης τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας. Βασιλεύει συχνάκις ἐν ἐπιδημικῇ καταστάσει, χωρὶς νὰ προοδεύῃ ὡς ἄλλοτε διὰ μεγάλων ἐπιδημιῶν, ὅπερ εἶναι εὔκολον νὰ ἀκολουθήσῃ εἰς τὴν πορείαν αὐτῆς. Ὅταν δύναταί τις νὰ σπουδάσῃ αὐτὴν εἴτε ἐν μικρᾷ τινι χώρᾳ, εἴτε ἐν οἰκίᾳ ἢ περιωρισμένῃ ἀκτίνι, βλέπει

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὅτι ἐκδηλοῦται κατ' ἀρχάς, κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς χολέρας, διὰ περιπτώσεων στάθερῶς ἀκολουθουμένων ὑπὸ τοῦ θανάτου ἢ ἐξαιρετικῶς ἐπικινδύνων, καὶ ἀπόλλυσιν ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἔπειτα τὴν ἀρχικὴν βαρύτητα αὐτῆς. Ἡ ἀρχικὴ αἰτία εἶναι ἡ μετάδοσις ἥτις ἐκτελεῖται, ὁτὲ μὲν διὰ τῆς ἀμέσου ἐπαφῆς ὑγροῦ ἢ στερεοῦ προϊόντος τῆς εἰδικῆς ἐκρύσεως μετὰ βλεννογόνου τινὸς ἐστερημένου τοῦ ἐπιθηλίου αὐτοῦ ἢ σημείου τινὸς τοῦ δέρματος γεγυμνωμένου τῆς ἐπιδερμίδος, ὁτὲ δὲ διὰ τῆς ἀναπνευστικῆς συσκευῆς ἥτις κατὰ τὸ πλεῖστον τῶν παθολόγων εἶναι ἡ πρωτίστη θύρα τῆς εἰσόδου τῆς νόσου, καὶ ἄλλοτε διὰ τῶν πληγῶν ἢ τῶν νύξεων γινομένων δι' ἐργαλείων μεμολυσμένων δι' ὕλης μολυσματικῆς. Ὑποθέτουσιν ἐξ ἴσου ὅτι διφθεριτικὰ παιδία θηλάζοντα μετέδωκαν τὸ κακὸν εἰς τὴν τροφὸν αὐτῶν, ἀλλ' ὁ τρόπος οὗτος τῆς μεταδόσεως δὲν ἀπεδείχθη καθαρῶς εἰ μὴ εἰς περιστατικόν τι συναντηθὲν ὑπὸ τοῦ Bretonneau. Εἶναι ἀμφίβολον ὅτι ἡ μετάδοσις δύναται νὰ γίνῃ διὰ τοῦ πεπτικοῦ σωλῆνος, ὁ ὁποῖος παρὰ τὰς βλάβας τοῦ στόματος καὶ τοῦ φάρυγγος μένει πάντοτε ἀβλαβὴς ἐν παρομοίᾳ περιστάσει. Πρέπει ἐν τούτοις νὰ ὑπολογίζωμεν, ὑπὸ τοιαύτην ἔποψιν, περιπτώσεις τινὰς παρατηρηθείσας ὑπὸ τοῦ Manzies, αἵτινες ἐγεννήθησαν εἰς Posilippo πλησίον τῆς Νεαπόλεως, καὶ καθ' ἃς ἡ διάδοσις τῆς νόσου ἀπεδόθη εἰς τὸ ὕδωρ φρέατός τινος, τὸ ὁποῖον ἐμόλυνον τὰ περιττώματα τὰ προερχόμενα ἐκ τοῦ προαυλίου καὶ τῶν περιστερεώνων.

Αἱ δοκιμαὶ τῶν ἐνεργηθεισῶν ἐνοφθαλμίσεων ὑπὸ τολμηρῶν ἰατρῶν ἐπὶ τοῦ ἰδίου ἑαυτῶν ἀτόμου, ἐναυάγησαν, ὡς εἶχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ εἴπω τοῦτο. Ἐκ τῶν ἐνοφθαλμίσεων τῶν ἐπιχειρηθεισῶν ἐπὶ λαγιδέων ὑπὸ τῶν Randu, Labbadie, Lagrave καὶ Homolle δὲν δύναταί τις νὰ ἐξαγάγῃ οὐδὲν πιθανὸν συμπέρασμα· αἱ δὲ τοῦ Trendelenburg καὶ Oertel γενόμεναι ἐπὶ διαφόρων ζώων διὰ τεμαχίων ψευδομεμβρανωδῶν τὰ ὁποῖα προείρχοντο ἐξ ἀνθρωπίνων ὀργανισμῶν ἐφάνησαν ἐνίοτε θετικαί. Ἀλλὰ κατὰ τὰ πειράματα ταῦτα, ὁ θάνατος εἶναι τὸ ἀποτέλεσμα δηλητηριάσεως ἥτις διαφέρει ἴσως ἐκείνης τὴν ὁποίαν ὑφίσταται ὁ ἄνθρωπος, ὅταν μολυνθῇ ὑπὸ τοῦ ἀρχικοῦ εἰδικοῦ ἰοῦ, οὐτινος ἡ ψευδομεμβράνη εἶναι τὸ προϊόν. Θὰ ἴδωμεν πάραυτα ὅτι τὰ νεώτερα πειράματα καθιστῶσι σχεδὸν ἀναμφισβήτητον τὴν ἐνοφθάλμισιν τῆς νόσου. Ἡ αὐτόματος αὐτῆς ἀνάπτυξις δὲν εἶναι ἐναργῶς ἀποδεδειγμένη, ἀλλ' ἐξηγοῦνται πολὺ δυσκόλως περιστατικά τινα,

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐὰν δὲν πιστεύσωμεν τὸ δυνατὸν αὐτῆς. Ἡ ἐπήρεια ψύξεως ἥτις λαμβάνει τὸ μέρος τῆς προκλητικῆς αἰτίας, σχεδὸν παγκοσμίως παραδεχθεῖσα ἄλλοτε, φαίνεται σήμερον λίαν ἀμφισβητήσιμος. Ἴσως θὰ ἦναι τι ὑπερβολικὸν νὰ ἀπορρίψωμεν αὐτὴν ἐντελῶς, πρὸ πάντων ἐὰν ἀναγνωρίζωμεν ὅτι ἡ αἰτία αὕτη ἐνεργεῖ μόνον ὑπὸ ἰδιαιτέρας συνθήκας ἐπιδεκτικότητος. Αἱ ὑγραὶ καὶ ψυχραὶ ἐποχαὶ καὶ ἡ παιδικὴ ἡλικία εἰσὶν αἱ προδιαθετικαὶ αἰτίαι τῆς διφθεριτικῆς παθήσεως, ἥτις ἐνσκήπτει πρωτίστως ἐπὶ παιδίων ἀγόντων τὸ τρίτον ἢ τὸ ἕκτον ἔτος τῆς ἡλικίας, ἢ εἰς τὰ ἐξησθενημένα ἐκ τῶν προτέρων ὑπὸ παθήσεων δυσκρασικῶν καὶ ἀναπτύσσεται εὐκολώτερον εἴς τινας οἰκογενείας ἢ εἰς ἄλλας. Ὡς νόσος δευτεροπαθὴς διαδέχεται συχνάκις εἴτε τὴν ἰλαράν, τὴν ὑστρακιάν, τὸν τυφοειδῆ πυρετόν, εἴτε τὸν κοκκύτην ἢ τὴν πνευμονίαν τῆς κορυφῆς, πρὸ πάντων ἐν τοῖς παιδικοῖς νοσοκομείοις, τῶν ὁποίων ἡ θνησιμότης αὐξάνει σημαντικῶς. Δύναται νὰ ὑποτροπιάσῃ, ἀλλ' εὐτυχῶς αἱ ὑποτροπιάσεις αὐτῆς εἰσὶ σπάνιαι.

Ἀπέδιδον ἄλλοτε φλεγμασικήν τινα ἀρχὴν εἰς τὴν διφθερίτιδα· ἰατροί τινες θεωροῦσιν αὐτὴν ἀκόμη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ὡς φλεγμασίαν εἰδικῆς φύσεως. Εἰς τὴν Γερμανίαν διήρουν ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὰς ψευδομεμβρανώδεις παθήσεις εἰς δύο κατηγορίας, τὴν μὲν ἐπιπολαίαν ἢ κρουποειδῆ, τὴν δὲ βαθεῖαν διάμεσον ἢ διφθεριτικήν. Οἱ Γάλλοι παθολόγοι, κατὰ τὸ πλεῖστον, ἀπορρίπτουσι σήμερον τὸν διχασμὸν τοῦτον, καὶ βλέπουσιν εἰς τὴν διφθερίτιδα παθολογικήν τινα κατάστασιν γενικὴν καὶ μολυσματικήν· ἡ Γαλλικὴ αὕτη θεωρία ἐγένετο ἀποδεκτὴ σχεδὸν παρ' ὅλων τῶν ἰατρῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἀλλ' ὅμως πρέπει νὰ ἀναγνωρίσωμεν εἰς τὴν διφθερίτιδα δύο στοιχεῖα, τὸ ἓν σηπτικὸν καὶ τὸ ἕτερον φλογιστικόν· εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι εἰς τὴν ἀρχὴν αὐτῆς προβαίνει, εἰς πολυαρίθμους περιστάσεις, ὡς φλόγωσις· ἀλλ' εἰς τὰς περιπτώσεις καθ' ἃς τὰ πρόδρομα ἔχουσι τὴν φυσιογνωμίαν ταύτην, ἡ ἀρχικὴ μόλυνσις ἐν τέλει καθίσταται ἐπικρατεστέρα. Πρὸς τούτοις, αἱ νεώταται βακτηριολογικαὶ ἀνακαλύψεις τείνουσιν ἐπὶ μᾶλλον νὰ εἰσαγάγωσι τὴν νόσον περὶ ἧς πρόκειται εἰς τὴν τάξιν τῶν παρασιτικῶν καταστάσεων. Ἂν καί, ἐπὶ τοῦ κεφαλαίου τούτου, πᾶσα ἀβεβαιότης εἰσέτι δὲν διεσκεδάσθη, οἱ σύγχρονοι παθολόγοι παραδέχονται δοξασίαν ἥτις δὲν ἀριθμεῖ σχεδὸν διαφωνοῦντας, καὶ ἥτις συνίσταται εἰς τὸ πιστεύειν τὴν ὕπαρξιν μικροοργανισμοῦ τινος παθογόνου, ἐνεργητικῆς ἀρχῆς εἰδικοῦ τινος ἰοῦ ἢ μολύσματος τὸ ὁποῖον δὲν δη-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μιουργεῖ ὁ ὀργανισμός, ἀλλ' οὐτινος ὑφίσταται τὰ ἀποτελέσματα. Τὰ ἀποτελέσματα ταῦτα δὲν καθίστανται ἐπαισθητὰ κλινικῶς εἰ μὴ μετὰ τὴν ἐπώασιν τῆς ὁποίας ἡ διάρκεια φαίνεται ὅτι ποικίλλει μεταξὺ δύο καὶ ὀκτὼ ἡμερῶν.

Πρὸ πολλοῦ ἐσημείωσαν εἰς τὰς διφθεριτικὰς νεοπλασίας μικροκόκκους ὁτὲ μὲν μεμονομένους, ὁτὲ δὲ ἀθρόους κατ' ἀλυσίδας ἢ εἰς ζωογλοίας, μυκήλια ἢ βακτηρίδια. Μ' ὅλας τὰς ἀλληλοδιαδόχους ἐργασίας τῶν Hueter, Tommasi, Letzerich, Rahn, Eberth, Duchamp, τὸ ζήτημα ἔμενεν λίαν σκοτεινὸν μέχρι τῶν πειραμάτων τοῦ Talamon, τοῦ Klebs, τοῦ Lœffler καὶ τοῦ Hoffmann οἵτινες ἀπέδειξαν τὴν παρουσίαν εἰς τὰς ψευδομεμβράνας ἰδιάζοντος τινὸς στοιχείου βακτηριώδους πρὸς τὸ ὁποῖον ὁ Klebs συνέδεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ, καὶ τὸ ὁποῖον οἱ Roux καὶ Yersin πρὸ ὀλίγου ἐσπούδασαν διὰ τρόπου ἔτι μᾶλλον ἐντελεστέρου, εἰσαγαγόντες οὕτω τὴν νοσολογικὴν ἱστορίαν τῆς διφθερίτιδος εἰς νέαν τινὰ φάσιν. Τὸ ἀκίνητον τοῦτο μικρόβιον, ὡσαύτως μακρόν, ἀλλὰ πολὺ παχύτερον τοῦ τῆς ρυματιώσεως, εἶναι ἐπιδεκτικὸν ἀναπαραγωγῆς διὰ καλλιεργείας, καθίσταται συχνάκις ἀπιοειδὲς εἰς ἀρχαιοτέρας καλλιεργείας, ἀναπτύσσεται ἀδιαφόρως καὶ προφυλαττόμενον ὑπὸ τοῦ ἀέρος καὶ ἐν συναφείᾳ μετ' αὐτοῦ, αὐξάνει εἰς μέσην θερμοκρασίαν, διατηρεῖ ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὴν ζωτικότητα αὐτοῦ, ἐὰν εὑρεθῇ ἐν τῷ μέσῳ εὐνοϊκῆς τροφῆς, καὶ χρωματίζεται εὐκόλως ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ κυανοῦ μεθυλενίου· εἶναι δὲ ἐπιτήδειον νὰ ἀναπτύξῃ πειραματικῶς τὴν νόσον ἐπὶ τῶν ζώων.

Αἱ ἐνεργηθεῖσαι ἐνορθαλμίσεις διὰ τῶν καλλιεργειῶν τοῦ βακτηριδίου τοῦ Klebs, ἐπὶ τῶν κονίκλων, τῶν ἰνδοχοίρων, ἢ τῶν περιστερῶν προκαλοῦσι βλάβας καὶ διαταράξεις ποικίλας. Ἐπὶ τῶν βλεννογόνων ἐξηλκωμένων προηγουμένως, σταγόνες τινὲς καλλιεργείας παράγουσι ψευδομεμβράνας· ἐὰν ἐνεργήσωμεν τὴν ὑποδερμικὴν ἔνεσιν, παρατηροῦμεν ἔπειτα συνάμα ὅτι γίνεται ἐπίχρισμα φαιόλευκον καὶ οἴδημα τοῦ γειτνιάζοντος, γενικὰ δὲ συμπτώματα τὰ ὁποῖα ἀπολήγουσιν ἐνίοτε ταχέως εἰς θάνατον. Ἡ εἰσαγωγὴ διὰ τῆς ἐγχύσεως ἐντὸς τῶν φλεβῶν φονεύει τὸ ζῷον, ἀφ' οὗ προκαλέσῃ ὑπεραιμίαν εἰς ὅλα τὰ σπλάγχνα δι' ὀξείας νεφρίτιδος καὶ στεατώδους ἐκφυλίσεως τοῦ ἥπατος· τέλος ὁ ἐνορθαλμισμὸς εἰς τὸ περιτόναιον ἐπιφέρει τὸν θάνατον εἰς τοὺς ἰνδοχοίρους, ἀλλ' ἧττον ταχέως τῆς ὑποδορείου ἐνέσεως. Ἡ παράλυσις εἰκονίζεται καθαρῶς μεταξὺ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἀποτελεσμάτων τῶν πει-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ραμάτων τούτων· ἐμφανίζεται πρὸ πάντων εἰς τὰ ζῷα τὰ ὁποῖα ἀνθίστανται ἐπὶ μακρὸν χρόνον εἰς τὴν δηλητηρίασιν, καὶ ἄρχεται συνήθως διὰ τῆς ὀπισθίας σειρᾶς ἵνα καταλάβῃ ὁλόκληρον τὸ σῶμα ἐν τῷ διαστήματι δύο ἢ τριῶν ἡμερῶν. Τὰ φαινόμενα λοιπὸν ταῦτα τῆς πειραματικῆς παραλύσεως παρουσιάζουσι μεγάλην ἀναλογίαν, ὑπὸ ἔποψιν τοῦ τρόπου τῆς ἐμφανίσεως καὶ τῆς πορείας αὐτῶν μετ' ἐκείνων τὰ ὁποῖα ὁ κλινικὸς ἀνακαλύπτει παρὰ τῷ παιδίῳ τὸ ὁποῖον πρὸ ὀλίγου ὑπέστη διφθεριτικὴν προσβολήν.

Αἱ ἔρευναι τοῦ Roux καὶ Yersin ἔσχον καὶ ἄλλας συνεπείας· ἐπιτρέπουσιν αὐτοῖς νὰ ὑποθέτωσιν ὅτι ἡ διφθερῖτις εἶναι νόσος μολυσματικὴ τοπική, διότι δὲν συναπαντῶσι τὸν παθογόνον ὀργανισμόν, οὔτε εἰς τὸ αἷμα, οὔτε εἰς τὰ κατὰ βάθος ὄργανα τῶν ζώων τὰ ὁποῖα ἀποθνήσκουσι διὰ τῆς πειραματικῆς μολύνσεως· τὸ βακτηρίδιον πολλαπλασιάζεται μόνον ἐπὶ τοῦ σημείου τῆς ἐνοφθαλμίσεως καὶ ἐπὶ τῶν ψευδομεμβρανῶν αἵτινες γειτνιάζουσιν αὐτῷ. Γνωρίζουσιν, ἀφ' ἑτέρου, ὅτι τὸ ὑγρὸν τῶν καλλιεργειῶν διαπερῶμενον διὰ μέσου διυλιστῆρος ὅστις κατάσχει τὰ μικρόβια, ἐξακολουθεῖ οὐχ' ἧττον νὰ ἦναι σηπτικός, νὰ φονεύῃ τὰ ζῶα ἢ νὰ παραλύῃ αὐτὰ ὅταν ἐγχέηται εἰς τοὺς ἱστοὺς αὐτῶν. Ἡ γενίκευσις τῆς νόσου προέρχεται λοιπὸν οὐχὶ ἐξ αὐτοῦ τοῦ βακτηρίου, ἀλλ' ἐξ ἰοῦ ἐνεργητικοῦ τὸ ὁποῖον κατεργάζεται καὶ ὅστις ἀναχωρῶν ἐκ περιγεγραμμένης τινὸς χώρας διασπείρεται εἰς ὁλόκληρον τὸν ὀργανισμόν. Τὰ δεδομένα ταῦτα οὐδόλως εἰσὶν εἰσέτι βεβαιότητες, ἀλλὰ χρησιμεύουσιν ὡς βάσις εἰς ἐπαρκεῖς ὑποθέσεις γονίμους διὰ τὸν ἰατρὸν εἰς τὸν ὁποῖον ἀνοίγουσιν ἀγνώστους ὁρίζοντας, ὡς παρετήρησεν ὁ Jules Simon εἰς ἓν τῶν μᾶλλον σπουδαίων μαθημάτων αὐτοῦ. Ἂς εὐχηθῶμεν ὅπως νέα γεγονότα πειραματικὰ ἐπιβεβαιώσωσι τὴν ἀκρίβειαν τῶν ἀνακαλύψεων τούτων.

Εἶναι ἐπίσης πιθανότατον ὅτι τὰ μεταδόσιμα στοιχεῖα τῆς διφθερίτιδος διατηροῦσιν ἐπὶ μακρὸν χρόνον τὴν παθογόνον αὐτῶν δύναμιν. Ὁ Rutschorius πιστεύει ὅτι τὰ σπέρματα ταῦτα δύνανται νὰ διημερεύωσι, χωρὶς νὰ ἀπολέσωσι τὴν δηλητήριον αὐτῶν δύναμιν, ἐν σεσηπυίαις ὕλαις, αἵτινες ἀποτελοῦσι μέρος τοῦ ἐδάφους τῆς κατοικίας, ἔπειτα νὰ ὑψωθῶσι κατὰ μῆκος τῶν τοίχων, μέχρι τῶν θερμοτέρων στρωμάτων τῆς ἀτμοσφαίρας, ὑπὸ τὴν ὤθησιν τοῦ ρεύματος τοῦ ἀέρος τοῦ παραγομένου ὑπὸ τῆς θερμότητος. Ὁ Prouvost ἐξέφρασεν ὁμοίαν ὑπόθεσιν σχετικῶς πρὸς τὴν σαπρότητα τινῶν ὀροφῶν. Ὁ Teissier (ἐκ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Lyon) φρονεῖ ὅτι οἱ διφθεριτικοὶ μικροοργανισμοὶ ἔχουσι συνήθως ὡς φορεῖον τὰς κόνεις αἵτινες προέρχονται εἴτε ἐκ τῶν ἀχυρώνων, εἴτε ἐκ σωροῦ τῶν ἀχύρων, ἢ ἄλλων θριμμάτων, εἴτε τοῦ σκουπίσματος τῶν αὐλῶν ἢ τῶν δημοσίων ὁδῶν. Ἡ νεωτέρα ἀνακάλυψις εἰς τὰ μαστοφόρα καὶ πρὸ πάντων εἴς τινα πτηνὰ καὶ ἰδιαζόντως εἰς τὰς ὄρνιθας, νόσου τινὸς ὁμοίας πρὸς τὴν διφθερίτιδα τοῦ ἀνθρώπου, καὶ τῆς ὁποίας τὰ νεοπλαστικὰ προϊόντα περιέχουσιν βακτηρίδιον ὡς ἔγγιστα εἰδικὸν ὡς τὸ τοῦ Klebs, ἐπιτρέπει ἐξ ἴσου νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι αἱ κονιώδεις ὕλαι ἀποσπώμεναι ἐκ τῶν περιττωμάτων τῶν μεμολυσμένων ζώων, εἰσὶν ἐνίοτε σπουδαῖα στοιχεῖα μεταδόσεως εἰς τὸ ἀνθρώπινον γένος. Περιστατικὰ δημοσιευθέντα ὑπὸ τοῦ Nicati ἐκ Μασσαλίας, τείνουσι νὰ ἀποδείξωσιν ὅτι δύναται νὰ γείνῃ ἡ μετάδοσις τῆς διφθερίτιδος μεταξὺ τῶν ὀρνίθων καὶ τῶν παιδίων, καὶ ὁ Παυλίνης ἐσπούδασεν εἰς τὴν νῆσον τῆς Σκιάθου διφθεριτικήν τινα ἐπιδημίαν, μεταδοθεῖσαν κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ὑπὸ τῶν κούρκων (κ. γάλλων), ὧν ἡ ὑπερῷα καὶ ὁ φάρυγξ ἦτο κεκαλυμμένος ὑπὸ ψευδομεμβρανῶν. Τέλος ὁ Teissier ἀνέφερεν περιστατικὰ αὐθεντικὰ τῆς μεταδόσεως ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς ὄρνιθας.

Παθολογικὴ ἀνατομία. — Ἡ ψευδομεμβράνη ἥτις ἀποτελεῖ τὴν χαρακτηριστικὴν βλάβην τῆς διφθερίτιδος ἀναπτύσσεται πρωτίστως ἐπὶ τοῦ φάρυγγος, τοῦ λάρυγγος, τῆς τραχείας ἀρτηρίας, ἐξαιρετικώτερον ἐπὶ τῶν στοματικῶν ἢ βρογχικῶν βλεννοϋμένων, ἐπὶ τοῦ βλεννογόνου τῆς ρινός, τοῦ ἐπιπερυκότος καὶ τοῦ δέρματος, καὶ σέβεται συνήθως τὰ μέρη τοῦ ὀργανισμοῦ τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι εὐπρόσιτα εἰς τὸν ἀέρα. Ἡ οὐσία τῶν νεοπλασιῶν τούτων εἶναι συνδυασμὸς πρὸ πάντων ἰνίας καὶ νεαρῶν στοιχείων κυτταριωδῶν. Ἐνίοτε ἐπιτυγχάνομεν νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὴν ὕπαρξιν πολλῶν συγκεντρικῶν φυλλαρίων ἰνώδους φύσεως, τὰ ὁποῖα περιέχουσι λευκόκυτα εἰς τὰ διάμεσα αὐτῶν· ταῦτά εἰσι τόσῳ πολυαριθμότερα ὅσῳ περισσότερον ἀπομακρύνονται τῆς ἐπιφανείας. Ἐπὶ τῆς στάθμης τοῦ στομίου τῶν ἀδένων, στρῶμα βλέννης χωρίζει τὴν κατὰ βάθος ἐπιφάνειαν τῆς ψευδομεμβράνης ἀπὸ τῶν ὑποκειμένων ἱστῶν. Κύτταρα ἐπιθηλιακὰ κατέχουσιν ἐνίοτε τὰ διάμεσα τοῦ ἰνώδους πλέγματος. Ἐπίσης συναντῶμεν εἴς τινας ἐναποθέσεις ὄπισθεν τοῦ φάρυγγος, σπόρους καὶ μυκήλια τῶν παρασίτων τὰ ὁποῖα περιέγραφον ἄλλοτε ὑπὸ τὸ ὄνομα μονὰς τῆς δείλης ἢ τοῦ σκότους (monas crepusculum) καὶ στοματικὸς λεπτόθριξ.

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Ἀνεκάλυψαν βραδύτερον ἀγέλας μικροκόκκων σχεδὸν πάντοτε προσπελαζούσας τῇ ἐπιφανείᾳ. Ἐξ ἴσου εἰς τὰ στρώματα τοῦ νεοπλάσματος τὰ γειτνιάζοντα τῇ ἐπιφανείᾳ εὑρίσκεται κατὰ τὰς ἐρεύνας τοῦ Roux καὶ Yersin τὸ βακτηρίδιον τοῦ Klebs, μεμιγμένον μετὰ διαφόρων εἰδῶν στοιχείων εἰκονιζομένων καὶ χωριζομένων τοῦ ἐπιθηλίου τοῦ βλεννογόνου διὰ στρώματος ἰνίας κοκκώδους καὶ πλέγματός τινος ἰνώδους. Ὅταν ἡ διφθερῖτις ἦναι ἐπιπολαία, ὁ βλεννογόνος ὅστις εὑρίσκεται ὑπὸ τὴν ψευδομεμβράνην εἶναι ἐλαφρῶς ἠμαυρωμένος καὶ αἱμάσσει· ἡ ὄψις αὐτοῦ διαφέρει ὀλίγον ἐκείνης τὴν ὁποίαν παρουσιάζει ἡ κανονικὴ κατάστασις· ἀλλὰ τὸ χόριον εἶναι διηθημένον ἐκ λευκοκύτων πεπιεσμένων πρωτίστως πέριξ τῶν τριχοειδῶν τὰ ὁποῖα εἰσι διεσταλμένα καὶ διατεταμένα ὑπὸ ἐρυθρῶν σφαιρίων. Ὅταν ἡ διφθερῖτις ἦναι κατὰ βάθος ἢ τρόπῳ τινὶ διάμεσος, ὡς εἶναι συνήθως μετὰ τὴν ὀστρακιὰν ἢ ἕνεκα πληγῆς τοῦ δέρματος, τὸ βλεννῶδες στρῶμα ἢ τὸ ὑποκείμενον δέρμα εἰς τὴν νεοπλασίαν εἶναι πεπαχυμένον καὶ μεμαλακυσμένον, τὸ χόριον διηθημένον εἰς πολὺ μεγάλον βαθμόν, καὶ τὸ μικροσκόπιον ἀποδεικνύει τὴν παρουσίαν τῶν ἰνῶν τοῦ μεμαλακυσμένου συνδετικοῦ ἱστοῦ, κεχωρισμένου διὰ λιπωδῶν κοκκώσεων ἢ διὰ λευκωματωδῶν, ὡς καὶ δι' αἱμορραγικῶν διεσπαρμένων ἑστιῶν. Ἐὰν ἡ ψευδομεμβράνη κατέχῃ σημεῖόν τι τοῦ δέρματος, τοῦτο εἶναι πάντοτε ἐξηλκωμένον· ἐὰν τὸ κακὸν κατέχῃ τὸν φάρυγγα, ὁ βλεννογόνος δὲν εἶναι πάντοτε κατεστραμμένος εἰς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ. Εἰς τινας περιπτώσεις, ἡ διήθησις καὶ ἡ πάχυνσις τοῦ χορίου ὑπάρχουσι μόναι· εἰς ἄλλας παρατηροῦμεν ἀπωλείας τῆς οὐσίας μᾶλλον ἢ ἧττον βαθείας, καὶ ἔστιν ὅτε πραγματικὸν σφάκελον ὅστις μεταποιεῖ εἰς ἐσχάρας ἀμυγδαλὴν τινα ἢ μέρος τῶν κιονίσκων τοῦ οὐρανίου ἱστίου. Οἱ πνεύμονες περιέχουσι πυρῆνας λοβιώδους πνευμονίας ἢ ἀποπληξίας, ὡς καὶ τὰς ἀλλοιώσεις, αἵτινες ἀνήκουσιν εἰς τὴν ψευδομεμβρανώδη ἢ πυώδη βρογχίτιδα, τουτέστιν ὑποπλευρικὰς ἐκχυμώσεις, τὸ ἐμφύσημα καὶ τὴν ἀτελεκτασίαν. Συχνάκις ἐσημείωσαν τὴν νεφρικὴν συμφόρησιν ἢ τὴν νεφρίτιδα, ἐν ᾧ τὸ ἧπαρ καὶ ὁ σπλὴν διατηροῦσι συχνότατα τὰς διαστάσεις αὐτῶν καὶ τὴν κανονικὴν σύστασιν. Ὁ ἱστὸς αὐτῶν εἶναι συνήθως ὑγιής, ὡς καὶ ὁ τῆς καρδίας εἰς πολυαρίθμους περιπτώσεις, ἀλλ' εἰς ἄλλας ἐσημείωσαν τὴν φλόγωσιν τοῦ ἐνδοκαρδίου καὶ πρὸ πάντων τὴν θρόμβωσιν τῶν κοιλοτήτων, συχνότερον δεξιᾷ ἢ ἀριστερᾷ, καὶ τὴν στεατώδη μεταποίησιν τῶν μυϊκῶν ἰνῶν, ὁτὲ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μὲν περιγεγραμμένην καὶ ὀλίγον σημαντικήν, ὁτὲ δὲ γενικευμένην καὶ συνοδευομένην ὑπὸ ἐκχυμώσεων ὑπὸ τὸ περικάρδιον καὶ τὸ ἐνδοκάρδιον. Τὸ αἷμα ἔχει συχνάκις τὴν κανονικὴν αὐτοῦ ὄψιν, ἀλλ' εἰς ἄλλας περιπτώσεις ἔχει τὸ χρῶμα τῆς σηπίας. Ὁτὲ μὲν ἡ ρευστότης αὐτοῦ καθίσταται μεγαλειτέρα τῆς κανονικῆς καταστάσεως, ὁτὲ δὲ σχηματίζει θρόμβους μαλθακοὺς καὶ βορβορώδεις, ὧν ἡ ὄψις εἶναι ὁμοία τῇ τῆς σταφυλῆς καὶ περιέχει σφαιρίδια λευκὰ καθ' ὑπερβολήν. Αἱ ἀνατομοπαθολογικαὶ ἀλλοιώσεις τοῦ νευρικοῦ συστήματος καὶ τῶν μυῶν εἰσιν ἀκόμη πολὺ σκοτειναί· θὰ ἐπανέλθω εἰς ταύτας εἰς τὸ περὶ παραλύσεων.

Θεραπεία. — Ὁ Trousseau καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ ἔβλεπον εἰς τὴν διφθερίτιδα νόσον γενικὴν εὐθὺς ἀπὸ τῆς προσβολῆς. Καταπολεμοῦντες τὰς ἐντοπίσεις τὰς ὁποίας ἐθεώρουν τότε ὡς πάντοτε δευτεροπαθεῖς, ἀνταπεκρίνοντο εἰς πάρεργον ἔνδειξιν. Ὁ ἰατρὸς ὤφειλε νὰ συνδεθῇ πρὸ πάντων, καλῶν εἰς βοήθειαν αὐτοῦ ἁπάσας τὰς πηγάς, ἃς ἡ παθολογία καὶ ἡ ὑγιεινὴ ἠδύναντο νὰ προσφέρωσιν αὐτῷ, νὰ ὑποστηρίξῃ καὶ νὰ ἐγείρῃ τὰς δυνάμεις, τέλος νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὴν οἰκονομίαν νὰ ἀγωνισθῇ ἐναντίον καταστάσεως σημαντικῶς ἀδυναμικῆς, ἂν καὶ ὑπό τινα ἔποψιν ἠδύναντο νὰ θεωρῶσιν αὐτὴν ὡς ὀλογιστικήν. Ἡ δοξασία αὕτη δὲν εἶναι πλέον δεκτὴ σήμερον εἰ μὴ ὑπὸ μικροῦ ἀριθμοῦ παθολόγων. Κατὰ τὴν δόξαν τῆς συγχρόνου ἰατρικῆς γενεᾶς σχεδὸν ὁλοκλήρου, ἡ διφθεριτικὴ νόσος ἄρχεται ὡς πάντοτε διὰ τοπικῆς τινος καταστάσεως, ἔπειτα καθίσταται μολυσματική, γενικευομένη μᾶλλον ἢ ἧττον τάχιστα. Αἱ νεωστὶ ἀνακαλύψεις τῶν βακτηριολόγων περὶ τοῦ ζητήματος τούτου κατέστησαν καταφανῆ τὴν παρασιτικὴν φύσιν τῆς νόσου, καὶ ἐβεβαίωσαν ἐκεῖνο ὅπερ ἡ σπουδὴ τοῦ ἀρρώστου ὑπωπτεύετο ὑπό τινων ἰατρῶν. Κατὰ τὴν νέαν ταύτην θεωρίαν, πρέπει νὰ καταπολεμήσωμεν πρωτίστως τὴν τοπικὴν κατάστασιν, νὰ καταστρέψωμεν ἐπὶ τοῦ τόπου τὸ νεοπλαστικὸν στοιχεῖον μετὰ τῶν μολυσματικῶν ὀργανισμῶν τοὺς ὁποίους περιέχει καὶ νὰ τροποποιήσωμεν τὴν ὑποκειμένην ἐπιφάνειαν, ὅταν ἦναι δυνατὸν νὰ ῥθάσωμεν μέχρις αὐτῆς. Δυστυχῶς δὲν ὑπάρχει πάντοτε τοῦτο δυνατόν· ὅταν ἡ πρωτοπαθὴς τοπικὴ βλάβη ἑδράζῃ εἰς τοὺς βρόγχους, τὴν τραχεῖαν ἢ μάλιστα εἰς τὸν λάρυγγα, δὲν προσβάλλομεν αὐτὴν ἀπ' εὐθείας· ἀφ' ἑτέρου ὁ ἐμποτισμὸς τῆς οἰκονομίας διὰ τῆς μολύνσεως εἶναι ἐνίοτε τόσον ταχύς, ὥστε ἡ γενίκευσις τῆς νόσου εἶναι γεγονὸς τετελεσμένον πρὸ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

πάσης ἰατρικῆς ἐπεμβάσεως. Ἡ παρασιτοκτόνος τοπικὴ θεραπευτικὴ μένει λοιπὸν ἀνεπαρκής, εἰς πολυαρίθμους περιστάσεις, καὶ ὀφείλομεν νὰ ἑνώσωμεν πρὸς ταύτην τὴν ἀντισηπτικὴν θεραπείαν ἥτις διευθύνεται εἰς ὅλον τὸν ὀργανισμόν. Ἐπὶ τῶν ἄρθρων τῶν ἀφιερωθέντων εἰς τὴν ψευδομεμβρανώδη κυνάγχην καὶ εἰς τὸ κρούπ, εἰσήλθομεν, σχετικῶς πρὸς τὰς διαφόρους θεραπευτικὰς μεθόδους, ἐφαρμασίμους πρὸς τὰς διαφόρους διφθεριτικὰς ἐκδηλώσεις, εἰς λεπτομερείας ἀρκετὰ πλήρεις ὥστε δὲν εἶναι ἀνάγκη νὰ πραγματευθῶμεν αὖθις περὶ τούτων ἐν ἐκτάσει. Θὰ ἀρκεσθῶ λοιπὸν ἐνταῦθα νὰ παρουσιάσω περὶ τῆς τοπικῆς θεραπευτικῆς ὡς καὶ περὶ τῆς γενικῆς, βραχυτάτας τινὰς θεωρίας.

Ἐπεζήτουν ἄλλοτε νὰ καταστρέψωσι τὰς ψευδομεμβράνας ἐπιθίγοντες αὐτὰς διὰ τοῦ νιτρικοῦ ἀργύρου, τοῦ ὑδροχλωρικοῦ ὀξέος ἢ ἑτέρων ἐνεργητικῶν καυτηρίων. Ἀπέχουσι σχεδὸν ἐντελῶς ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν τῶν τοιούτων, καὶ διὰ τῶν ἐμφυσήσεων, τῶν ἐπιχρήσεων, τῶν ἀποξέσεων, τῶν πλύσεων, τῶν ψεκασμῶν, τῶν δι' ἀτμῶν καπνισμῶν, ἀναγκαζόμεθα νὰ διαλύσωμεν καὶ νὰ καταστρέψωμεν τὰ νεοπλάσματα μεταχειριζόμενοι ὁτὲ μὲν τὸ ὕδωρ τῆς τιτάνου καὶ τὰ παγωμένα ὑγρά, ὁτὲ δὲ καὶ συχνότερον τὰς ἀντισηπτικὰς σκευασίας. Δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ ἀριθμήσω ἅπαξ ἐπὶ πλέον τὰ τοπικὰ ταῦτα τὰ ὁποῖα κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνέφερον. Θὰ προσθέσω μόνον εἰς τὸν κατάλογον τὸν ὁποῖον ἔδωκα τὴν χινολίνην (chinoline), τὸ βρώμιον, τὸ ἰωδοφόρμιον, τὴν ρεζορκίνην, καὶ τὸ μηνθέλαιον (menthol) ὅπερ ὁ Cholewa εἰδικῶς ἀφιέρωσεν εἰς τὴν θεραπείαν τῆς ψευδομεμβρανώδους κορύζης. Ἡ ἐμφύσησις ἐνηργήθη πρὸ ὀλίγου ὑπὸ τοῦ Burgardt ἐκ Βιέννης μετ' ἐπιτυχίας, ὅστις μετεχειρίσθη διὰ τὰς δοκιμὰς αὐτοῦ μίγμα ἐξ ἀνθέων θείου καὶ θειικῆς κινίνης. Ἐν τούτοις θεωρῶ τὴν μέθοδον ταύτην ὡς ἀνεπαρκῆ, καὶ ποιήσομαι τὰς αὐτὰς παρατηρήσεις ὅσον ἀφορᾷ τὰς ἐπιχρίσεις αἵτινες δὲν δύνανται νὰ ἔχωσιν ἐνέργειάν τινα, ἐὰν δὲν ἐνεργῶμεν αὐτὴν μετὰ δυνάμεως, διότι δὲν δυνάμεθα, ἄνευ ἐνεργητικῶν ἐπιθίξεων, νὰ ἐξαφανίσωμεν τοὺς μικροοργανισμούς, οἵτινες κατὰ τὸ πλεῖστον ἐντοπίζονται εἰς ἀπόστασίν τινα ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῶν νεοπλασιῶν. Ὑπὸ τοιαύτην ἔποψιν ἡ ἀπόξεσις εἶναι ὑπερτέρα τῆς ἐμφυσήσεως, ἀλλὰ παρουσιάζει ἀτοπήματα τὰ ὁποῖα οὐδένα κλινικὸν διαφεύγουσι καὶ τῶν ὁποίων περιέγραψα ἤδη τὴν σπουδαιότητά. Καταστρέφει ὄχι μόνον τὰ ἐξιδρώματα, ἀλλὰ καὶ τὰ μέρη ἐπὶ τῶν ὁποίων τὰ ἐξιδρώματα ταῦτά εἰσιν ἐξηπλωμένα, ἀνοίγουσα εὐ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ρεῖαν εἴσοδον εἰς τὰ μολυσματικὰ στοιχεῖα. Περιπίπτομεν λοιπὸν οὕτω εἰς τὸν κίνδυνον τὸν ὁποῖον ζητοῦμεν νὰ ἀποφύγωμεν, ἀπαγορεύοντες τὴν ἐπίθεσιν παντὸς ἀντιπερισπαστικοῦ ἐμπλάστρου ἐπὶ οἱουδήποτε σημείου τοῦ δερμικοῦ περιβλήματος. Εἶπον καὶ ἐπαναλαμβάνω ὅτι οἱ μικροὶ πάσχοντες ἀνθίστανται σχεδὸν πάντοτε ἐπίμονον ἀντίστασιν εἰς τὸν πρακτικόν, ὅταν διέλθωσιν ἀποπείρας τινὰς μᾶλλον ἢ ἧττον ἐνοχλητικὰς δι' αὐτούς. Εἰς τὴν ἰατρικὴν λοιπὸν τῶν ἐφήβων μᾶλλον ἢ τῶν μικρῶν παιδίων ἀνήκει ὁ τρόπος οὗτος τῆς θεραπείας, τὸν ὁποῖον ἐπιφανέστατα ἐφήμισεν ὁ διακεκριμένος ἰατρὸς Gaucher πρὸς ὃν ἔδωκε καλὰ ἀποτελέσματα, καὶ τὸν ὁποῖον στατιστική τις λίαν ἐνθαρρυντικὴ τοῦ Dubousquet-Laborderie ἔφερεν εἰς φῶς. Ἵνα καθάρωμεν τὰς παιδικὰς ψευδομεμβράνας αἱ πλύσεις εἰσὶν ἧττον ἀπότομοι τῆς ἀποξέσεως (raclage) καὶ ἐπιτυγχάνουσι κάλλιον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, τῶν ἁπλῶν ἐπιχρήσεων. Ἀλλὰ πρὸ πάντων εἰς τοὺς ψεκασμοὺς καὶ εἰς τὰ ἀτμώδη ρεύματα πρέπει νὰ καταφεύγωμεν ὅταν πρόκηται, ὄχι περὶ διφθεριτικῆς φαρυγγίτιδος ἢ στοματίτιδος, ἀλλὰ περὶ λαρυγγικῆς, τραχειακῆς ἢ βρογχικῆς διφθερίτιδος. Πολλοὶ ἐπειραμάτισαν τὰς ἀτμώδεις εἰσπνοὰς πρό τινων ἐτῶν· διὸ κρίνω καλὸν νὰ ἐπανέλθω βραχέως ἐπί τινων τῶν πειραμάτων τούτων.

Κατὰ τὸ 1883 καὶ 1884 ὁ Delthil ἐπεδόθη εἰς πολυαρίθμους δοκιμὰς αἵτινες συνίσταντο εἰς τὸ νὰ θέτῃ τὸν μικρὸν ἄρρωστον ἐν τῷ μέσῳ μεμονωμένου τινὸς δωματίου, ἐν ᾧ ἐκαίετο τῇ βοηθείᾳ εἰδικῆς συσκευῆς ἀέριον πίσσης (gaz de goudron), πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ ἀποσυνθέσῃ καὶ νὰ καταστρέψῃ τὰ νεοπλάσματα διὰ τῆς συναφείας τῶν ἀτμῶν οἵτινες εἰσδύουσιν εἰς τοὺς διχασμοὺς τοῦ ἀεροφόρου ἀναπνευστικοῦ δένδρου. Ἐπιτυχίαι τινὲς ὑπῆρξαν τὰ ἀποτελέσματα τῶν πειραμάτων τούτων, ἀλλ' ἀνεγνώρισεν ὅτι οἱ καπνισμοὶ ἠδύναντο νὰ παχύνωσι τὰς λαρυγγικὰς βλέννας καὶ νὰ αὐξήσωσι τὴν σύστασιν αὐτῶν, ὅπερ ἦτο κίνδυνος εἰς τοὺς τραχειοτομουμένους, ὅτι, πρὸς τούτοις, ἐπροκάλουν ἐνίοτε ἐπαύξησιν τῆς δυσπνοίας καὶ τῆς κεφαλαλγίας ἢ τῆς κακουχίας, οὐ μόνον τοῖς ἀρρώστοις, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς ἐπιφορτισμένους τὴν θεραπείαν αὐτῶν. Τοὺς ἀτμώδεις τούτους ψεκασμούς, οἵτινες ἐπαρουσίαζον ἐκτὸς τούτων τὸ ἀτόπημα νὰ καλύπτωσι διὰ μαυροειδοῦς στρώματος τὰ ἀντικείμενα τῆς ἐπιπλώσεως καὶ τῆς κλίνης, οὐχ ἧττον καὶ ἅπαντα τὰ μέρη τοῦ δέρματος τὰ ὁποῖα δὲν ὑπερήσπιζον τὰ ἐνδύματα, ὁ αὐτὸς παρατηρητὴς ἀντικατέστησεν ὀλίγον τι βραδύτερον

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

διὰ τῶν ἀτμῶν τῆς τερεβινθίνης, ὁτὲ μὲν εὐχαριστούμενος νὰ ἀναπνέωσιν αὐτοὺς τὰ νεαρὰ πάσχοντα, ὁτὲ δὲ ραντίζων αὐτὴν ἐπὶ τῶν σινδόνων καὶ τῶν καλυμμάτων τῆς κλίνης, ἄλλοτε ἀτμοποιῶν τὸ ἔλαιον αὐτῆς ἐν ὕδατι ζέοντι. Ἡ μέθοδος τοῦ Renou, ἐκ Saumur, εὐχρηστοτάτη παρὰ τοῦ Rouchard, Geffrier καὶ πολλῶν ἄλλων πρακτικῶν πεπειραμένων τοῦ δυτικοῦ μέρους τῆς Γαλλίας, περιεγράφη εἰς τὴν διατριβὴν τοῦ Paterne καὶ συνίσταται εἰς τὸ νὰ ἐκθέτῃ ἐπὶ ἐλάσματος σιδήρου σφυρηλατημένου μεγάλων διαστάσεων, καὶ εἰς τὴν θερμότητα κλιβάνου διὰ πετρελαίου, διάλυσιν περιέχουσαν εἰς 100 γραμμάρια ὕδατος, 5 γραμμάρια οἰνοπνεύματος καὶ 5 γραμμάρια φαινικοῦ ὀξέος τῇ προσθήκῃ φύλλων τινῶν εὐκαλύπτου. Πρὸς τὸ μίγμα τοῦτο πλέον ἡ ἄπαξ προσέθεσε κατὰ διαφόρους ἀναλογίας, σπειραϊκὸν καὶ βενζωϊκὸν ὀξύ. Αἱ ἀντισηπτικαὶ αὗται ὕλαι, οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ σύνθεσις αὐτῶν, μᾶλλον ἢ ἧττον σύνθετοι, δύνανται νὰ δώσωσι μεγάλας ὑπηρεσίας. Ὁ Renou εἰς Saumur, ὁ Geffrier εἰς Orléans, ὁ Barbot εἰς Jonzac, ὁ Barthelemy, Couëtoux καὶ Bonamy εἰς τὴν Loire-Inférieure ἔσχον καλὰ ἀποτελέσματα, μεταχειρισθέντες τὴν μέθοδον ταύτην εἰς πολλὰς ἐπιδημίας· αἱ ἐξαίρετοι αὐτῶν στατιστικαὶ ἐπιτρέπουσιν ἡμῖν νὰ συστήσωμεν αὐτὴν εἰς τὸ ἰατρικὸν σῶμα.

Ὡσαύτως διέγραψαν σχεδὸν ἐντελῶς τὰ καυστικὰ εἰς τὴν τοπικὴν θεραπευτικὴν τῆς διφθερίτιδος, ὁμοίως εἰς τὴν γενικὴν αὐτῆς θεραπείαν ἀπέβαλον πρὸ χρόνου πολλοῦ τὰς τοπικὰς ἀφαιμάξεις, τὰ ἀντιπερισπαστικά, τὰ ἀντερεθιστικά, καὶ αὐτὰς τὰς ὑδραργυρικὰς σκευασίας. Ἡ διττανθρακικὴ σόδα, ἡ χλωρικὴ πότασσα, δὲν χαίρουσι πλέον σήμερον οὐδεμίαν ἐμπιστωσύνην· πρέπει νὰ περιστείλωμεν πολὺ τὴν ἀποδιδομένην ἐνέργειαν τῶν ἐμετικῶν, τοῦ κοπαίου βαλσάμου, τοῦ μυρτιδάνου, τοῦ ὑπερχλωρούχου σιδήρου, τῆς θειούχου τιτάνου, καὶ ὀφείλομεν νὰ τηρήσωμεν τὰς αὐτὰς προφυλάξεις ἀπέναντι τοῦ ἐλαίου τῆς τερεβινθίνης χορηγουμένου ἐσωτερικῶς, καὶ τὸ ὁποῖον ἔχαιρε μεγάλην φήμην εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ὡς καὶ τὸ βενζωϊκὸν νάτριον τὸ ὁποῖον ὁ Brandel ἐξ Ἀλγερίας, καὶ ὁ Geay ἐκ Βορδώ, ἔδωκαν διὰ τοῦ στόματος, ὅτε ταὐτοχρόνως μετεχειρίζοντο αὐτὸ καὶ τοπικῶς. Διὰ τῶν διαχύτων ἐρεθιστικῶν, τῶν τονικῶν, τῶν ἀναληπτικῶν, θὰ ἀγωνισθῶμεν πρωτίστως κατὰ τῶν ἀδυναμικῶν φαινομένων ἐξ ὧν οἱ διφθεριτικοὶ προσβάλλονται. Αἱ σκευασίαι τῆς κίνας καὶ τοῦ σιδήρου, ὁ οἶνος, ὁ καφές, τὸ οἰνόπνευμα, εἰσὶ τὰ μέσα ἐφ' ὧν μᾶλλον πρέπει νὰ στηριζώ-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

μεθα, εἴτε κατὰ τὴν πορείαν τῆς παθήσεως, εἴτε κατὰ τὴν ἀνάρρωσιν. Ἡ δίαιτα δὲν ἔχει ὀλιγωτέραν σπουδαιότητα τῆς θεραπευτικῆς ταύτης· ἔτι μᾶλλον τῶν ἐνηλίκων τὰ παιδία ἔχουσιν ἀνάγκην νὰ ὑποβοηθηθῶσι διὰ τῆς θρέψεως ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τῆς νόσου αὐτῶν. Ἀλλὰ πλεῖστα μεταξὺ αὐτῶν γίνονται λεῖα ἀπολύτου ἀνορεξίας καὶ θὰ ἤμεθα τότε ἠναγκασμένοι νὰ φροντίζωμεν νὰ τρέφωμεν αὐτὰ εἴτε διὰ τοῦ οἰσοφαγείου καθετῆρος καὶ τῶν μυκτήρων, εἴτε διὰ τῆς ὁδοῦ τοῦ ἀπευθυσμένου, τῇ βοηθείᾳ τῶν σκευασιῶν τῆς πεπτώνης, τῶν ἐκχυλισμάτων καὶ τῶν κόνεων τοῦ κρέατος.

Ἡ προφύλαξις λαμβάνει ἀπέναντι τῆς διφθερίτιδος ἐξαιρετικὴν σπουδαιότητα· ὁ ἰατρὸς ὅστις εὑρίσκεται εἰς πάλην μετὰ τῆς τρομερᾶς ταύτης νόσου, ὀφείλει νὰ πολλαπλασιάσῃ ὅσῳ τὸ δυνατὸν τὰ μέσα τῆς ἐξυγιάνσεως πέριξ τοῦ ἀρρώστου καὶ νὰ ἐπιδιώκῃ νὰ προφυλάξῃ τῆς μολύνσεως διὰ φρονίμων προνοιῶν τοὺς ἐπιτετραμμένους νὰ περιποιῶνται καὶ νὰ διημερεύωσι πλησίον αὐτοῦ. Ὅταν παιδίον τι προσβληθῇ ὑπὸ διφθερίτιδος, ἐν τῇ οἰκογενείᾳ αὐτοῦ, πρέπει νὰ θέτωμεν αὐτὸ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς εἰς ἀποκεχωρισμένον τι δωμάτιον, κείμενον εἰς τὴν ἀνωτέραν ὀροφὴν τῆς οἰκίας, ἁπλοποιοῦντες τὸ ἐπίπλωμα αὐτοῦ καὶ ἀπολυμαίνοντες διὰ τῶν πλύσεων, τῶν ψεκασμῶν ἢ τῶν ἀντισηπτικῶν ὑποκαπνισμῶν. Συνιστῶμεν τὰς αὐτὰς προνοίας διὰ τὰ ἀπαρτίζοντα τοὺς ἐπιδέσμους, τὰ ἐνδύματα καὶ τὰ κλινοσκεπάσματα. Μετὰ τὴν νόσον οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦτο ἡ ἔκβασις αὐτῆς, πρέπει νὰ ἀπολυμαίνηται ἡ κατοικία. Εἰς τὸ νοσοκομεῖον, εἰς τὰ παραπήγματα τῆς ἀπομονώσεως τὰ προωρισμένα διὰ τοὺς διφθεριτικούς, ἅπαντα ταῦτα τὰ μέτρα πρέπει νὰ λαμβάνωνται λεπτομερῶς. Πρὸς τούτοις, θεωρῶ ὡς ὠφελιμώτατον νὰ θέτωμεν εἰς δοκιμὰς προφυλακτικάς τινας συσκευάς, οἷαι αἱ ἐπινοηθεῖσαι ὑπὸ τοῦ Henrot (ἐκ Reims) καὶ τοῦ Lapatie (ἐκ Lourdes). Ἡ τοῦ Henrot εἶναι ἓν εἶδος προσωπίδος ἥτις καλύπτει τὸ στόμα καὶ τὴν ῥῖνα, εἰς τὴν ὁποίαν εἶναι προσηρτημένον μετάλλινόν τι κυτίον περικλεῖον βάμβακα καὶ τὸ ὁποῖον κατὰ τὴν διάνοιαν τοῦ ἐφευρέτου εἶναι προωρισμένον νὰ ἐπίσχῃ τὰ μολυσματικὰ στοιχεῖα τὰ αἰωρούμενα ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ. Θὰ ἦτο εὔκολον νὰ φέρωσιν αὐτὸ οἱ μαθηταί, οἱ νοσοκόμοι, καὶ ἅπαντες οἱ ὑποχρεωμένοι νὰ ζῶσιν ἐπιμόνως εἰς τὴν αὐτὴν ἀτμόσφαιραν τῶν διφθεριτικῶν. Ἡ τοῦ Lapatie συνίσταται εἰς περίθεμα, τὸ ὁποῖον δύναταί τις νὰ κατασκευάσῃ διὰ πεταύρων λεπτῶν κεκαλυμμένων ὑπὸ κολλαρισμένου χάρτου καὶ ὅπερ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἀναπαριστᾷ ἓν εἶδος κεκλεισμένου δωματίου δι' οὗ δυνάμεθα νὰ περιβάλλωμεν τὴν κλίνην τῶν παιδίων τῶν προσβεβλημένων ὑπὸ μολυσματικῶν παθήσεων. Ἐπὶ τῆς μιᾶς τῶν παρειῶν τοῦ κεκλεισμένου τούτου διαστήματος, κατασκευάζομεν ἓν παράθυρον διὰ τοὺς ἐπιδέσμους καὶ τὰς ἀπαιτουμένας περιποιήσεις, καὶ εἰς τὴν κορυφὴν αὐτοῦ ἥτις μένει ἡνεῳγμένη στερεοῦμεν μίαν λάμπαν, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ νὰ καταστήσωμεν σταθερὰν τὴν κυκλοφορίαν τοῦ ἀέρος μεταξὺ τῶν πλαγίων μερῶν καὶ τοῦ στεγάσματος τῆς αὐτοσχεδίου καὶ προχείρου ταύτης παστάδος. Κατὰ τὸν Lapatie, τὰ σπέρματα ἀποσπώμενα ἐκ τοῦ ἀρρώστου φέρονται διὰ τοῦ ἀερίου ρεύματος καὶ ἀποσυντιθέμενα ὑπὸ τῆς φλογὸς τῆς λάμπας, δὲν καθίστανται πλέον ἐπιβλαβῆ. Τὰ δικτυωτὰ σιδηρᾶ, ἐφαρμοζόμενα πέριξ κλινῶν τινων προωρισμένων διὰ τὰ ἄτομα τὰ προσβαλλόμενα ὑπὸ λοιμικῶν νόσων, καὶ τὰ ὁποῖα ὁ καθηγητὴς Grancher ἔθεσεν εἰς πολλὰς τῶν αἰθουσῶν αὐτοῦ, παρουσιάζουσι πολλὰς ἀναλογίας μετὰ τῆς συσκευῆς τοῦ Lapatie. Ἂν καὶ δὲν ἀντιτάσσωσιν εἰς τοὺς μολυσματικοὺς μικροοργανισμοὺς ἀνυπέρβλητον ἔρκος, ἔχουσιν ὅμως ἀναντίρρητον ὠφέλειαν, δημιουργοῦντα πέριξ τοῦ ἀρρώστου ἕδαφος οὐδέτερον καὶ προφυλάττοντα ἀπὸ ἀκουσίας ἐπαφῆς μετ' αὐτοῦ ἅπαντας τοὺς δυναμένους νὰ ἀπαλλαγῶσι τῆς ὑποχρεώσεως νὰ ἐγγίσωσιν αὐτούς. Εὐχῆς ἔργον λοιπὸν θὰ ἦτο ὅπως τὰ προφυλακτικὰ ταῦτα μέσα πολλαπλασιασθῶσιν εἰς τὰς αἰθούσας τῶν παιδικῶν νοσοκομείων.

Κατά τινας διακεκριμένους παθολόγους, ἡ διάδοσις τῆς διφθερίτιδος γίνεται συχνότατα διὰ μέσου τῶν ἰατρῶν, τῶν νοσοκόμων καὶ τῶν μαθητῶν τῆς ἰατρικῆς, ἢ διὰ παντὸς ἄλλου φορείου αὐτῆς. Εἰμὶ μακρὰν τοῦ νὰ συμμερισθῶ τὴν γνώμην ταύτην· βεβαίως, οἱ ἰατροὶ ἢ οἱ βοηθοὶ αὐτῶν δύνανται εἰς πολλὰς περιστάσεις νὰ μεταφέρωσι τὸ μόλυσμα ἐξ ὀργανισμοῦ τινος προσβεβλημένου εἰς ὀργανισμὸν ὑγιῆ, ἐκ τόπου τινὸς μεμολυσμένου ὑπὸ τῶν παθογόνων στοιχείων εἰς ἕτερον μὴ ὄντα εἰσέτι· ἀλλ' ἐξαιρετικῶς τὸ μόλυσμα μεταφέρεται τοιουτοτρόπως· ἡ δὲ κοινωνία ἐκτελεῖται μᾶλλον διὰ τῶν ἐμπεποτισμένων ἀντικειμένων ὑπὸ τοῦ ἀρχικοῦ μολυσματοφόρου καὶ πρὸ πάντων διὰ τῆς ἀτμοσφαίρας, ἂν καὶ κατὰ τὰ πειράματα τὰ γενόμενα ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Straus, δὲν εὑρέθησαν εἰδικὰ μικρόβια εἰς τὸν ἐκπνεόμενον ἀέρα τῶν προσβεβλημένων ὑπὸ τοῦ κρούπ ἢ ψευδομεμβρανώδους κυνάγχης. Ἀλλ' ὅμως, ὅταν ἐπισκεπτώμεθα διφθεριτικὸν δὲν πρέπει νὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἤμεθα περιδεεῖς σχετικῶς πρὸς τὰς ἀναγκαίας ἀπολυμαντικὰς πλύσεις διὰ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον, ἢ διὰ τὴν χρῆσιν τῶν ἐπενδυτῶν καὶ τῶν εἰδικῶν ἐπανωφορίων, τὰ ὁποῖα ἐνδυόμεθα ἵνα ἐπισκεφθῶμεν τὸν ἄρρωστον καὶ τὰ ὁποῖα ἀμέσως ἐγκαταλείπομεν μετὰ τὴν ἐπίσκεψιν ταύτην. Εἰς τὰ νοσοκομικὰ καταστήματα, οἱ μαθηταί, αἱ ἀδελφαὶ τοῦ ἐλέους, οἱ ἐπιτηρηταί, οἱ φύλακες τῶν ἀρρώστων, ἔσονται οὐχ ἧττον περίεργοι ἐφ' ὅλων τούτων τῶν ζητημάτων, ὁ δὲ ἐπιμελητὴς τῆς κλινικῆς, καὶ οἱ ὑπηρέται οἱ προσκεκολλημένοι εἰς τὰς αἰθούσας τῆς μονώσεως ὀφείλουσιν, ὅσῳ τὸ δυνατόν, νὰ τεθῶσιν εἰς τὸ ἀδύνατον τοῦ νὰ συναντῶνται μετὰ τοῦ λοιποῦ προσωπικοῦ. Τέλος θὰ συστήσω κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Bouchut νὰ πλύνωσι τὰ πατώματα, τὰ σανιδώματα ἢ τὰς πλακοστρώσεις διὰ διαλύσεως ἄχνης ὑδραργύρου εἰς τὸ χιλιοστόν, νὰ ὑποβάλλωμεν εἰς τὸν ὑγρὸν σωλῆνα ὑπὸ πίεσιν, καὶ εἰς θερμοκρασίαν 110 βαθμῶν, ἅπαντα τὰ ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα εὑρίσκοντο εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ διφθεριτικοῦ, καὶ νὰ ἐξατμίζωμεν πέριξ αὐτοῦ ἀτμοὺς τερεβινθίνης, λιβανωτίδος, ἢ τοῦ θύμου πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ ἀναπνέειν ἀντισηπτικὴν ἀτμόσφαιραν.

Δὲν ἀρκεῖ νὰ ἄρωμεν πᾶσαν μολυσματικὴν ἰσχὺν τοῦ ἀρρώστου καὶ παντὸς ὅ,τι περιβάλλει αὐτόν· πρέπει ἐπίσης ἐὰν μετατοπίσωμεν αὐτὸν νὰ μὴ δημιουργῇ νέας ἑστίας πολλαπλασιασμοῦ τοῦ κακοῦ. Εἰς τὰ μεγάλα κέντρα τοῦ πληθυσμοῦ πρέπει νὰ μεταχειρίζωνται λοιπόν, διὰ τὰς μεταθέσεις ταύτας, εἰδικὰ μέσα μεταφορᾶς, ἅτινα δὲν θὰ χρησιμεύσωσιν εἰ μὴ διὰ τὴν κατηγορίαν ὡρισμένων περιπτώσεων. Ἀπομακρύνομεν ἐκ τῶν σχολίων τοὺς ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφὰς τῶν μικρῶν διφθεριτικῶν τῶν μεμολυσμένων οἰκογενειῶν, τὰ δὲ παιδία τὰ μείναντα ἀπρόσβλητα πρέπει νὰ ὑποβάλλωμεν εἰς προσεκτικὴν ἐπιτήρησιν. Ἐν καιρῷ ἐπιδημίας καταπολεμοῦμεν δι' ἐνεργητικῆς τοπικῆς θεραπείας τὰς στοματικάς, φαρυγγικὰς ἢ ρινικὰς παθήσεις, πρὸ πάντων ἐὰν αὗται συνδέωνται μετὰ τῆς ἰλαρᾶς ἢ τῆς ὀστρακιᾶς. Δὲν μεταχειριζόμεθα κοπτηρὰ ἐργαλεῖα, ἀλλὰ τὸ θερμοκαυτήριον ἵνα καταστρέψωμεν τὰς πολὺ ἐξογκωμένας ἀμυγδαλᾶς· ἀποφεύγομεν νὰ καταφύγωμεν εἰς τὸ σμηλίον, ὅταν πρόκηται νὰ ἐνεργήσωμεν ἐγχείρησίν τινα ἐπὶ τοῦ προσώπου ἢ ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ. Ἐὰν παρατηρήσωμεν παρά τισιν ὑπηρετικοῖς ζώοις παθολογικήν τινα κατάστασιν ἀνάλογον πρὸς τὴν διφθερίτιδα, θὰ μάθωμεν ὅτι ὑπάρχει κίνδυνος ἐκεῖ, τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ καταπολεμήσωμεν, αἰτία πιθανῆς ἐπιδημίας τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ἐμποδίσωμεν ὅσον οἷόν τε τάχιστα. Τέλος δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν ὅτι, κατὰ τοὺς Roux καὶ Yersin, τὸ μικρόβιον τοῦ Klebs δύναται νὰ διατηρήσῃ ἐπὶ πέντε καὶ πλέον μῆνας τὰς παθογόνους αὐτοῦ ἰδιότητας ἐν σωλῆνι διὰ λάμπας κεκλεισμένῳ, ὅτι ἀναλαμβανόμενον ἐκ τῶν παλαιῶν καλλιεργειῶν, εἶναι ἱκανὸν νὰ πολαπλασιασθῇ ἐκ νέου καὶ νὰ ἀναπαραγάγῃ ἀκόμη ἄπαξ καλλιεργείας καθ' ὑπερβολὴν δηλητηριώδεις, ἐὰν εὕρῃ μέσον εὐνοϊκὸν αὐτῷ. Τὰ μέρη τὰ κατοικούμενα ὑπὸ τῶν διφθεριτικῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς νόσου αὐτῶν, μένουσι λοιπὸν ἐνίοτε μεμολυσμένα ἐπὶ περίοδόν τινα πολὺ μακράν, καὶ πολλὰ περιστατικὰ ἀπέδειξαν ὅτι εἰς διάστημα πολλῶν ἐτῶν, δὲν εἶναι ἀπολύτως φρόνιμον νὰ εἰσέρχωνται εἴς τινας κατοικίας φαινομενικῶς ἐξυγιανθείσας, ἄνευ τῆς μεγαλειτέρας προσοχῆς.

II. — Διφθεριτικαι παραλυσεις.

Περιγραφή. — Βλέπομεν συχνάκις εἰς τὸ τέλος τῶν διφθεριτικῶν παθήσεων, ἢ κατὰ τὴν ἀνάρρωσιν αὐτῶν παραλυτικὰ συμπτώματα τὰ ὁποῖα ὁ Samuel Bard καὶ ἄλλοι παρατηρηταὶ ἄλλοτε περιέγραψαν καὶ τὰ ὁποῖα οἱ Bretonneau, Trousseau, Lasègue, Maingault, Roger, Gulber καὶ Δαμασκηνὸς ἐσπούδασαν μετ' ἐπιμελείας. Ἡ διφθερῖτις δὲν εἶναι ἡ μόνη αἰτία τῶν παραλύσεων τούτων, διότι αὐταὶ ἐπέρχονται ἐπίσης ἕνεκα κυναγχῶν τινων μὴ διφθεριτικῶν. Παρουσιάζονται εἰς τὸν παρατηρητήν, εἰς ἀμφοτέρας τὰς περιπτώσεις, μετὰ εἰδικῶν χαρακτήρων, καὶ ἐπομένως κοινὴ περιγραφὴ εἶναι ἀρκοῦσα ἵνα ἐκθέσωμεν πᾶν ὅ,τι ἀποβλέπει ταύτας. Ἡ ἀρχὴ τῆς νόσου δύναται νὰ προηγηθῇ τῆς ἐξαφανίσεως τῆς ψευδομεμβράνης ἢ νὰ συμπέσῃ μετὰ τῆς ἰάσεως. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν, αἱ διαταράξεις τῆς κινητικότητος καὶ αἰσθητικότητός εἰσιν ὀλίγον ἀξιόλογοι. Παρατηροῦμεν τὴν ὕπαρξιν αὐτῶν πρὸς τὴν τρίτην, τὴν τετάρτην ἢ τὴν πέμπτην ἡμέραν τῆς ψευδομεμβρανώδους κυνάγχης, ἢ δύο ἢ τρεῖς ἡμέρας μετὰ τὴν τραχειοτομίαν. Ἐὰν ἡ τοπικὴ ἐκδήλωσις τῆς διφθερίτιδος δὲν ὑπάρχῃ ὅταν ἡ μυϊκὴ παράλυσις ἄρχηται, παρατηροῦμεν συχνάκις ὅτι τὸ παιδίον εἶναι τότε εἰς γενικήν τινα κατάστασιν λίαν εὐχάριστον· ἀλλ' ἐνίοτε ἐπίσης μένει ἀκόμη ὠχρὸν καὶ ἀδύνατον, καθ' ἣν στιγμὴν καθίσταται παραλυτικόν. Τὰ φαινόμενα τῆς παραλύσεως αὐξάνουσι συνήθως μετὰ βραδύτος· ἡ πορεία αὐτῶν εἶναι

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ὕπουλος καὶ δισταγμός τις εἰς τὰς λειτουργίας τῆς κινητικῆς συσκευῆς εἶναι ἡ μόνη ἔνδειξις τὴν ὁποίαν ὁ παρατηρητὴς δύναται νὰ συλλάβῃ, μετὰ τῆς μεγαλειτέρας μάλιστα προσοχῆς. Αἱ μυϊκαὶ ἀταξίαι εἰσὶ τοπικαὶ ἢ γενικαί· εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν, κατέχουσι τὴν ὑπερῴαν καὶ τὸν φάρυγγα, ὧν ἡ λειτουργία κωλύεται ὑπὸ ἐξαιρετικῶς ποικίλων ἀναλογιῶν. Ὁ σφυγμὸς ἐνίοτε βραδύνει, σπανιώτατα τοὐναντίον ἐπιταχύνεται καὶ συνήθως εἶναι κανονικός. Τὸ παιδίον μετὰ δυσκολίας καταπίνει πρὸ πάντων καθ' ἣν στιγμὴν ἡ τροφὴ ἔπεσεν ἤδη εἰς τὴν κοιλότητα τοῦ φάρυγγος Ὅτε ἡ ἀδράνεια τοῦ οὐρανίου ἱστίου καθιστᾷ ἀδύνατον τὴν ἀπόφραξιν τοῦ ὀπισθίου πόρου τῶν ρινικῶν κοιλοτήτων, καὶ αἱ ὑγραὶ οὐσίαι ἐκρέουσι διὰ τῆς ρινὸς πρὸ πάντων ἐὰν αὗται ἦναι θερμαί. Παρατηροῦμεν συχνάκις βῆχα, καθ' ἣν στιγμὴν ὁ θρεπτικὸς βλωμὸς κατέρχεται εἰς τὸν οἰσοφάγον. Ἡ ἔλλειψις τῆς συσταλτικῆς κατωτέρας τονικότητος τοῦ φάρυγγος ἐπιτρέπει εἰς σταγόνας τινὰς ὑγροῦ νὰ εἰσέλθωσιν εἰς τὴν ἀνωτέραν ὀπὴν τοῦ λάρυγγος, ἥτις δὲν εἶναι πάντοτε ἐντελῶς κεκλεισμένη. Ἡ χαλαρότης τῆς ὑπερῴας καθιστᾷ τὴν φωνὴν ἀδύνατον καὶ ἔρρινον, καὶ εἶναι ἡ αἰτία τῆς μικρᾶς καθαρότητος μεθ' ἧς σύμφωνά τινα προφέρονται. Ἡ ἀναπνοὴ μένει κανονική, ἐνίοτε καθίσταται στεναγμώδης ἢ ρέγχουσα κατὰ τὸν ὕπνον, ὁ βὴξ εἶναι ὀλίγον θορυβώδης· τὸ δὲ παιδίον δὲν δύναται νὰ θηλάσῃ ἄνευ δυσκολίας.

Ἐὰν ἐνεργήσωμεν τὴν ἐξέτασιν τοῦ βάθους τοῦ στόματος, παρατηροῦμεν ὅτι ἡ ὑπερῴα εἶναι ἀκίνητος καὶ σχηματίζει ἐπίπεδον ἐπιφάνειαν καὶ οὐχὶ κυρτήν. Ὁ βλεννοϋμὴν δὲν εἶναι ἐξῳδηκὸς καὶ ἔχει ὠχροτέραν χροιὰν τῆς φυσικῆς καταστάσεως· ὁ γαργαρεὼν κλίνει συνήθως πρὸς τὴν μίαν τῶν δύο πλευρῶν. Ἡ ἀναισθησία τοῦ μεμβρανώδους ἱστοῦ εἶναι μᾶλλον ἢ ἧττον ἀπόλυτος, καὶ ὁτὲ μὲν γενική, ὁτὲ δὲ περιγεγραμμένη εἰς ἓν τῶν ἡμίσεων αὐτῆς ἢ εἰς τινα μόνον σημεῖα· συντελεῖ δὲ εἰς τὴν γέννησιν τῆς δυσφορίας. Αἱ διαταράξεις τῆς κινητικότητός εἰσιν ἐξ ἴσου λίαν ἀόριστοι κατά τε τὴν ἔκτασιν καὶ τὴν ἔντασιν· ἐκτείνεται ἐφ' ὁλοκλήρου τῆς ὑπερῴας, ἢ μᾶλλον ὑπάρχει εἰς τὴν μίαν μόνον πλευράν· ἡ ἀκινησία εἶναι ἐντελὴς ἢ μερική. Διὰ τοῦ γαργαλισμοῦ τῆς σταφυλῆς, τῆς βάσεως τῆς γλώσσης καὶ τοῦ φάρυγγος θὰ δυνηθῶμεν νὰ γνωρίσωμεν μέχρι τίνος βαθμοῦ καὶ ποίας ἐκτάσεως διεταράχθησαν αἱ λειτουργίαι. Ἡ ἠλεκτρικὴ συσπαστικότης μένει ἀνέπαφος, καὶ τὰ ρεύματα τῆς ἐπαγωγῆς προκαλοῦσιν εἰς τοὺς

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

λαρυγγικοὺς μῦς τὰς ἐνεργητικὰς συσπάσεις.

Ὅταν αἱ μυικαὶ διαταράξεις δὲν ἦναι περιγεγραμμέναι εἰς περιωρισμένην τινὰ χώραν, ἡ ἀρχὴ δὲν εἶναι πάντοτε ἡ αὐτή· ἡ παράλυσις εἶναι ἀμέσως γενικευμένη, ἢ μᾶλλον προσβάλλει πρῶτον τὴν ὑπερῴαν καὶ καταλαμβάνει ἔπειτα διαφόρους χώρας. Εἰς τὰς δύο περιπτώσεις ἡ κινητικὴ ἀδράνεια ὑπάρχει πρὸ πάντων εἰς τὰ μέλη· συχνότατα τὰ κατώτερα μέλη εἰσὶ μᾶλλον ἀδύνατα ἢ τὰ ἀνώτερα· ἐνίοτε εἰσὶ μόνα προσβεβλημένα. Παρατηροῦμεν παρά τισι παισὶν ὅτι οἱ μῦς τοῦ κορμοῦ καὶ ἰδιαζόντως οἱ τοῦ αὐχένος εἰσὶ προσβεβλημένοι· παρ' ἄλλοις προσβάλλεται τὸ πρόσωπον, καὶ δὲν ὑπάρχει μυϊκὴ ὁμὰς ἥτις νὰ μὴ δύναται νὰ προσβληθῇ. Ἡ ῥάχις κυρτοῦται πρὸς τὰ πρόσω, ἐὰν οἱ μῦς τοῦ κορμοῦ παύσωσι νὰ ἔχωσι τὴν τονικότητα αὐτῶν· τὰ παιδία περιπατοῦσι κύφοντα, καὶ ἔστιν ὅτε ἡ σπονδυλικὴ αὐτῶν στήλη παρεκτρέπεται πλαγίως καθ' ὃν χρόνον καὶ κατ' ἐμπροσ-οπισθίαν διεύθυνσιν. Ἡ κεφαλὴ κάμπτεται ἐπὶ τοῦ λαιμοῦ, ὅταν οἱ μῦς τοῦ αὐχένος δὲν δύνωνται πλέον νὰ συσταλῶσιν. Ἐπὶ τοῦ προσώπου ἡ παράλυσις εἶναι ἑκατέρωθεν ἢ μονομερής, ἐντελὴς ἢ ἀτελής. Ἐὰν προσβληθῶσιν ἀμφότεραι αἱ πλευραὶ ἡ φυσιογνωμία τῶν παιδίων ἀναπολεῖ τὴν τῶν ἠλιθίων. Ἀλλ' ἂν καὶ οἱ χαρακτῆρες ἀπεγυμνώθησαν πάσης ἐκφράσεως, ἡ διάνοια μένει ἀνέπαφος. Ἐνίοτε παρατηροῦμεν στραβισμόν, διότι οἱ κινητικοὶ μῦς τοῦ ὀφθαλμοῦ εἰσὶ παραλελυμένοι. Ἐμνημόνευσαν εἴς τινας περιπτώσεις τὴν πτῶσιν τοῦ ἀνωτέρου βλεφάρου.

Ἡ αἰσθητικότης προσβάλλεται ὡς ἡ κινητικότης, ἄρρωστοί τινες παραπονοῦνται ὑπὸ αἰμωδιάσεων, νύξεων καὶ μηρμυκιάσεων τῶν μελῶν καὶ πρὸ πάντων εἰς τὰ ἄκρα αὐτῶν. Ἐνίοτε ἀνακαλύπτομεν ἀναισθησίαν μόνον εἰς τὰς κνήμας καὶ εἰς τὰ ἀντιβράχια, ἢ ἐκτείνεται αὕτη μέχρι τοῦ ἄνω τῶν μηρῶν ἢ μέχρι τῶν ὤμων. Ἡ ἐλάττωσις ἢ ἡ ἐπίσχεσις τῆς αἰσθητικότητός εἰσιν, εἴς τινας περιστάσεις, τὰ μόνα συμπτώματα τῆς διφθεριτικῆς παραλυσίας. Ὀφείλομεν ἐξ ἴσου νὰ μνημονεύσωμεν τὰς ὀπτικὰς διαταράξεις, οἷαι ἡ ἀμβλυωπία, ἡ πρεσβυωπία, σπανιώτερον ἡ μυωπία· συχνάκις ἀπαντᾷ ἡ μυδρίασις καὶ ἐσθ' ὅτε ἡ ἀπόλυτος τυφλότης. Ἡ ὀφθαλμοσκοπικὴ ἐξέτασις ἀποδεικνύει ὅτι δὲν ὑπάρχει βλάβη τοῦ βάθους τοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ ὅτι αἱ διαταράξεις αὗται ὀφείλουσι νὰ ἀποδοθῶσιν εἰς τὴν ἐξασθένησιν τῶν μυῶν τῆς συναρμογῆς, καὶ εἰς τὴν ἐξαφάνισιν τῆς τονικότητος τοῦ σφιγκτῆρος τῆς κόρης. Ἡ συσκευὴ τῆς ἀκοῆς ἐξακολουθεῖ συχνότατα νὰ λει-

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

ΙΒΛΙΚΗ ΒΕΡΟΙΑΣ

Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας

Δημοτική Κεντρική Βιβλιοθήκη Βέροιας